॥ इति श्री उत्तराध्ययन सूत्र प्रारंभ ॥

अमारा वाहाला अने विवेकी तथा सुज्ञ जैन बंधुओना हस्तकमळमां आ अत्युत्तम अने उपयोगी पुस्तक मुकता अमने अत्यंत आनंद प्राप्त थाय छे. आ सूत्र अद्यापि सुधी जेवु जोइए तेवुं छपाइ बहार नही पडयाथी ते निपे अमोए बनतो प्रयास करी अमारी अल्पमतिथी सुधारो वधारो करी वाचक वर्गने वाचवा सुगम पडे तेम छपावी प्रसिद्ध करेल छे.

जरमनीना प्रख्यात डाकटर हरमन जेकोबी साहेब जेमणे आ सूत्रनो इंग्रेजीमां तरजुमो करावी छपाव्यो छे तेओ साहेबना हाथे लखाएल छत्रीसे अध्ययनना मूळ पाठ उपरथी आ सूत्रनो मूळपाठ लीधो छे एटलुज नही पण ते मूळपाठ अत्रे छपावी जेकोबी साहेब पासे छेवटना प्रुफ जरमनी मोकली तेओ साहेब पासे तपासरावी तथा सुधरावीने आ सूत्रमा ते मूळपाठ दाखल करेल छे जेथी ते मूळपाठ केटलो शुद्ध होवो जोइए तेनो ख्याल वाचक वर्गने आव्या विना रहेशे नही.

अमारा तरफथी श्री दशवैकालिक सूत्र छपाववामा आवेल छे, जे सुत्र घणुज लोकप्रिय थइ पडेलु छे अने जेनी बे आवृत्तिओ खपी जवाथी त्रीजी आवृति छपाववानुं काम शरु थयुंछे ते सुत्रनी माफक बाळबोधी भाषामां आ उत्तराध्ययन सूत्रनो अर्थ, मूळ अने भावार्थ छपाव्यो छे, जेथी काठीयावाड, मारवाड, पंजाब तथा बीजा बधा देशोना जैन भाइओने वाचवा सुगम पडे. उपला दशवैकालिक सूत्र करता पण आ ग्रंथ वधारे रसिक ने लोक प्रिय वाचक वर्गने थइ पडशे एम अमने लागे छे.

आ सूत्र छपाववाना काममा सुमारे पाचेक वरसनो लांबो विलंब थयो छे तेनुं कारण छापखानामां टाइपना मोटा जथानी मुश्केली तथा जरमनी प्रुफ सुधारवा मोकलवामा सुमारे एक मास उपरांत थतो विलंब ए बे मुख्य कारणो हता पण आ सालमा छेवट आ मोटुं सूत्र पुरु थता अमने अत्यानंद थयो छे.

विशेष नवीन हकीकत तरीके लखवानी रजा लउछु के डाकटर हरमन जेकोबी साहेबनी देखरेख नीचे तेमना रसीया, इटली, जरमनी वीगेरे देशोमा वस्ता घणा शिष्यो के जेओ संस्कृत तथा मागधी भाषाना पारगामी छे ने जेओ एकज जातना घणा सूत्रो एकठा करी शुद्ध मूळपाठ जुदा जुदा भागातर सहित पोताने हाथे मागधी भाषामा लखी शके छे ते साहेबो पासे बधा जैन आगमोना मूळपाठ भारे खरचे तैयार करवानी योजना करीछे ते काम शरु थइ चुक्युछे ने भगवती, ठाणाग, जम्बुद्वीपपन्नती, विपाक वीगेरे एक पछी एक आगमना मूळपाठ सुधारवानुं काम चालु थयु छे ने जेम जेम एक पछी एक आगम सुधारी तेना मूळपाठ मळता जशे अने जेम जेम वखत मळशे तेम बधा आगमोना मूळपाठना प्रुफ जरमनी मोकली सुधरावी दशवैकालिक तथा उतराध्ययन सूत्रनी माफक सूत्र–अर्थ–भावार्थ साथे छपाववामां आवे एवी योजना नकी करी छे पण ते काम वाचक वर्गनो पुस्तक खरीद करवानो टेको मळशे तोज फळीभुत थशे माटे ये कदरदान जैन भाइओने आवा शुद्ध मूळपाठ वाळा सूत्रो छपाय ते जोइ तपासी खरीदकरी आ काममां मदद रुप थवा विनति करवामा आवे छे.

आ सूत्र लहीया पासे लखावता सुमारे रु. ४० चालीश जेटलो खरच पडेछे ने कलकताना बाबु साहेबे छपावेल सुत्रना रु. १२ पडेछे ते साथे सरखावता तथा आ पुस्तकना कद उपर नजर करता तेनी राखेल

कीमत घणीज जुज छे. आ पुस्तक सुपररोयल ग्लेझड वारपेनी कागळ उपर छपायेल छे तेना पाना १००० उपर छे ने तेनु कद वाबु साहेबे छपावेल उत्तराध्ययन सुत्र जेवडु थवा जाय छे तथा दशवैकालिक सूत्र करता त्रण गणुं छे जेथी दशवैकालिक सुत्रनी कीमतथी आ सुत्रनी कीमत त्रण गणी एटले रु. ६–०–० राखी छे, जे महेनतना तथा पुस्तकना कदना प्रमाणमां वधारे नथी. वळी आ सूत्रना छत्रीस अध्ययननो मूळपाठ जुदो छपाव्यो छे तेनी दरेक प्रतनी कीमत रु. १–४–० राखी छे. दशवैकालिक सूत्रनी प्रस्तावनामा बताव्या मुजब आ सूत्रना वेचाणमाथी जे नफो मळशे ते रकम ज्ञानखाते आवाज उपर बतावेल आगमो छपावधाना काममाज वापरवामा आवशे ने आ खातानो हीसाब पण जुदो राखेल छे. आ हकीकत उपरथी जणाशे के आ सूत्रो छपावनारनो उद्देश शुद्ध मूळपाठवाळा सूत्रो छपावी फक्त ज्ञाननो फेलावो करवानो छे ने वेपार करी पेट भरवाने अर्थे आ काम आरभेल नथी ए वात बधा जैन भाइओ लक्षमा लेशे अने आवी ज्ञाननो फेलावो करनार योजनाने पुस्तक खरीदकरी प्रथम मदद आपवी जरुरनी छे एम जाणशे आ पुस्तक छपाववामा हस्त दोष के दृष्टि दोषथी काइ भुलचुक रही होयते पंडितजनो सुधारी वाचवा तस्दी लेशे अने प्रसगोपात अमने लखी जणावशे एवी विनति करवामां आवे छे.

डाक्टर जीवराज घेलाभाइ दोशी
L M & S
नवेदरवाजे
अमदावाद

अनुक्रमणिका.

उत्तराध्ययन सूत्र.

प्रथमं अध्ययनम् ।

अर्थ —उत्तराध्ययनो ए अर्थ—उत्तरप्रधान छे अध्ययनो जेहने विषे ते माटे उत्तराध्ययन कहिए ॥ स० संजोग ते बाह्य अभ्यंतर संयोगथि । बाह्य ते माता पिता प्रमुख ॥ अभ्यंतर ते मिथ्यात विषयादि संयोगथि ॥ वि० विशेषे ॥ प्प० प्रकर्षे ॥ मु० मुकाणा छे ॥ अ० नथी आगार जेहने ते अणगार ॥ भि० निर्दोष भिक्षाए प्रवर्तवानो स्वभाव छे जेहने ते भिक्षु कहिए एवा साधुनो ॥ वि० विनयने ॥ पा० प्रगट ॥ क० करिस्य ॥ आ० अनुक्रमे कहीश ॥ सु० सांभळ ॥ मे० मुजने कहेता थका ॥ १ ॥

सूत्रः—संजोगविप्पमुक्कस्स अणगारस्स भिक्खुणो ।
विणयं पाउकरिस्सामि आणुपुव्विं सुणेह मे १.

श्री जयजिनेंद्रायनम —जे देवता मनुष्य ने तिर्यंचना वंदनिक ने केवळज्ञान रूप लक्ष्मीनु भाजन एवा अर्हंतने तथा सकळ कार्यनी सिद्धि करि चौदराज लोकाग्रे निरंजन निराकारपणे वीराजेला एवा सिद्ध भगवंतने, वळी पंचाचारे करि सहित

मूलः—जहा सुणी पूइकन्नी निक्कसिज्जइ सव्वसो ।
एवं दुस्सीलपडिणीए मुहरी निक्कसिज्जइ ४.

गाथा ४ भावार्थ—जेम रुधीर झरती कोह्या काननी कुत्रीनें सर्व स्थानकथी काढे तेम शुद्ध आचारनो धणी गुरुने शत्रु सरिखो असदयभाषी एवा अविनितने भला गच्छ थकी काढे [शिष्य पुछतो हवो हे गुरु ! इहा कुत्रीनु उदाहरण केहवाकु शु ? हवे गुरु कहेता हवा हे शिष्य ! वणो स्वास लेवाथी कुत्री कहीए ते कुत्रीनी पुन्याइ कुत्राथी अनत गुणी हीण होवाथी निंदनीक अने तेमां कान कोह्याथी कीडा पडवाथी ने रुधीर परु झरवाथी जीहां जाय तिहां अनिष्ट वचन लाकडी इट पाषाणादीकना प्रहारनी साथे कोइ स्थळे तेने प्रवेश नही थवा देवाथी अत्यत निंदनीकने दुःखी गणाय? तेवीज रीते अविनीत दुष्टाचारनो धणी कठोर वचनना प्रहारथी अत्यत पुन्यहीण निंदनीक ने दुःखी थाय] ४

अर्थ—क० कणना ॥ कु० कणसडानें ॥ च० छांडिने ॥ ण० अल्कारे ॥ वि० विष्टाने ॥ भु० खाय भोगवे ॥ सू० सुयर ॥ ए० एणी परे ॥ सी० विनितपणाने ॥ च० छांडिने ॥ ण० अल्कारे ॥ दु० अविनयने विषे ॥ र० रति पामे राचे ॥ मि० मृग पशु समान अविनित ॥ ५ ॥

मूलः—कणकुण्डगं चइत्ताणं विट्ठं भुञ्जइ सूयरे ।
एवं सीलं चइत्ताणं दुस्सीले रमई मिए ५.

अर्थ —सु० साभलिने ॥ भा० दृष्टांतने ॥ सा० कुतरानो ॥ सू० बिजो सूयरनो ॥ न० त्रिजो अविनित मनुष्यनो ॥ य० वली ॥ वि० विनयने विषे ॥ ठ० थापे ॥ अ० पोताना आत्माने ॥ इ० वाछतो थको ॥ हि० हितने ॥ अ० पोताना आत्माने ॥ ६ ॥

मूलः—सुणिया भावं साणस्स सूयरस्स नरस्स य ।
विणए ठवेज्ज अप्पाणमिच्छन्तो हियमप्पणो ६.

गाथा ६ भावार्थ—कुतरानुं सुवरनु ने त्रीजु अविनित मनुष्यनु ए त्रण दृष्टांत सांभळीने पोताना आत्माने हीत वछतो थको विनयने विषे स्थापे ६

अर्थ —त० ते माटे ॥ वि० विनयने ॥ ए० गवेषे करे ॥ सी० भलो स्वभाव तथा आचार ॥ प० पामे जे विनय किधा थकी ते केहवो होय ॥ बु० बुध आचार्यने ॥ पु० पुत्र ते वल्लभ सारिखो होय ॥ नि० मोक्षनो अर्थे तेविनित शिष्यने ॥ न० वेगलो न काढे न करे वेगलो ॥ क० कोइ शुभ भला पदार्थ थकी ॥ ७ ॥

मूलः—तम्हा विणयमेसिज्जा सीलं पडिलभेज्ज उ ।
बुद्धपुत्त नियागट्ठी न निक्कसिज्जइ कण्हुई ७.

गाथा ७ भावार्थ—तेथी आचार्यने पुत्रनी सारक प्रीयकारी मोक्षना अर्थे शिष्ये गुरुनो विनय करवो के जेथी सम्यक

आचार पामे ते विनयवंतने अने सम्यक् आचारवतने कोइ गच्छादीक शुभ स्थानकथी वेगळो न करे (मतएव के सर्वे स्थळे आदर पामे) ७

अर्थ —नि० निरतर सदाए ॥ स० उपशात ॥ सि० होइ ॥ अ० अमुखरि ॥ बु० आचार्यने ॥ अ० समीपे ॥ स० सदाइ रहेतों थको ॥ अ० सुत्र सिद्धातना अर्थ ॥ जु० ते अर्थ केहेवा मेळववानि जुगाति ॥ सि० सिखे ॥ नि० निर्थकशास्त्रने ॥ उ०रळि ॥ व० वर्जे ॥ ८ ॥

मूलः—निसन्ते सियाऽमुहरी बुद्धाणं अन्तिए सया।
अट्ठजुत्ताणि सिक्खिज्जा निरट्ठाणि उ वज्जए ८.

गाथा ८ भावार्थ—निरतर उपशमवत अभ्यतर कषाय पातळी बाह्यप्रशात आकार वाचाळपणा रहीत सदाय आचार्यनी समीपे जाणवा छोडवाने आदरवा योग्य वस्तुना जाणपणाए करी सहीत एवो विनित शिष्य होय ते सिद्धातने सिखीने स्त्री-यादीकनी कथा तथा ज्योतिष वैदक निर्थक शास्त्र वर्जे ८

अर्थ —अ० सिखामण देता थका ॥ न० न करे ॥ कु० कोप ॥ ख० क्षमाने ॥ से० सेवे आचरे ॥ प० पंडित विनित ॥ खु० द्रवे बाळ तथा भावे बाळ ॥ स० सघाते ॥ स० ससर्ग परिचय ॥ हा० कोइ सघाते हास्यने ॥ की० कोइ सघाते क्रीडा रमतने ॥ च० वळी ॥ व० वर्जे ॥ ९ ॥

मूलः—अणुसासिउ न कुप्पिज्जा खन्तिं सेविज्ज पण्डिए।
खुड्डेहिं सह संसग्गिं हासं कीडं च वज्जए ९.

गाथा ९ भावार्थ—सुधार्थ शीखतां गुरु कठोर वचने शीखामण दिए तो पण पवीत कोप नहीं करतां क्षमाने सेवे ने बाळक अने पासथ्या (आचारथी ढीला) नो परिचय ने हास्यक्रिडाने वर्जे ९

अर्थ —मा० रपेसमूच्चय ॥ च० चडाल ते क्रोधादिकने वसे ॥ अ० आलियते जूठु बोलवू ॥ का० करे ॥ व० घणा आल पपाल ॥ मा० रखे ॥ य० पूरणे ॥ आ० बोले ॥ का० सूत्रने काले ॥ अ० अध्ययनने भणीने ॥ त० तिवार पछी ॥ झा० ध्यानने धावे ॥ ए० राग द्वेष रहित एकलो ॥ १० ॥

मूल:—मा य चण्डालियं कासी बहुयं मा य आलवे।
कालेण य अहिजित्ता तउ झाइज्ज एगगो १०.

गाथा १० भावार्थ —गुरु कहेता हवा अहो शिष्य? जेम चडाळ निशकपणे सुगरहीत हिंसादीक कृत्य करे छे तेम तु न करिश ! अने क्रोधादीकने वशे जुठु तथा कषायनें वशे मिथ्या भाषण म करिश ! अने घणु आलपाल रप वचन न बोलीश ? कारण के बहु भाषणथी घणा दोषो थाय छे पछी प्रथम छेली पोरसी समये सिद्धांत भणी तेवार पछी द्रव्यथी स्त्रीपशु नपुंसक रहीत एवा उपाश्रयें एकलो अने भावथी रागद्वेष रहीत थको ध्यानने ध्यावे १०

अर्थ —आ० कदाचित् ॥ च० क्रोधादिकने वसे ॥ अ० जूठो ॥ क० बोलिने ॥ न० नउलवे गुरुआदिकने आगले ॥ क० किवारे ॥ वि० पणी ॥ क० कीधा ने कीधु ॥ ति० इम ॥ भा० कहे ॥ अ० अणकीधाने ॥ ना० नथि कीधो ॥ ति० एम ॥ व० वळिकहे ॥ ११ ॥

मूल:—आहच्च चण्डालियं कट्टु न निण्हविज्ज कयाइ वि

आचार पामे ते विनयवंतने अने सम्यक् आचारवंतने कोइ गच्छादीक शुभ स्थानकथी वेगळो न करे (मतलब के म

कडं कडे त्ति भासेज्जा अकडं नो कडे त्ति य ११.

गाथा ११ भावार्थ—कदाचित् क्रोधादीक कषायना वशथी जुठु बोलायु होय तो गुरुनी पासे नही ओळवता (गोपवता) कीधाने कीधु अने अणकीधाने अण कीधु कहे ११

अर्थ—मा० रखे ॥ ग० गळिया ॥ व० घोडानि परे ॥ क० चाबखारूप ॥ व० वचनने ॥ इ० वाछे ॥ पु० वारवार ॥ क० चाबखाने ॥ व० जिम ॥ द० देखिने ॥ आ० जातिवत घोडो ॥ पा० प्रमादादिकने ॥ प० सर्वथा ॥ व० वजे ॥ १२ ॥

मूलः—मा गलियस्से व कसं वयणमिच्छे पुणो पुणो ।
कसं व दट्ठुमाइण्णे पावगं परिवज्जए १२.

गाथा १२ भावार्थ—गुरु कहेता हवा अहो शिष्य ! तप करवा योग्य कार्यना प्रवृत्तिनी सुचना अने नही करवा योग्य कार्यनी निवृत्तिनी सुचना रूप शिक्षाने गळीया घोडानी पेरे चाबखा रूप वचनना आदेशने न इच्छीश ? (कारण के जे कार्य एकवार गुरुए जणावेलु होय ते गुरुना चित्त प्रमाणे बनावे मतलब के गुरुने ते कार्यनु वारवार केहेवु न पडे) तेम वारवार चाबखो देखीने जातिवंत घोडो स्वारना मन प्रमाणे चाले तेम विनित शिष्य गुरुनी अगचेष्टा जाणीने प्रमादादीक अशुद्धता तजी गुरुना भाव प्रमाणे प्रवर्ते १२

... गुरुना वचनना ... सांभळणहार सहित ॥ अणकरणहार ॥ थू० खोटा बोले आळपाळ ॥ ...
... कुछ अविनित माठा स्वभावनो धणी ॥ ति० प्रकृतिए महाराज गुरुने ॥ चि० ... ॥ ... ॥ ...
तिशे ॥ क० करे सी० पूर्वे कह्या ते अविनित शिष्य ॥ चि० चित्त मनने अभिप्राये ॥ अ० चालणहार ॥ ल० सीघ्र विलव रहित कार्यना करणहार ॥ द० इत्यादिक गुणे करि सहितं ॥ प० प्रसन करे ॥ ते० तेविनितशिष्य ॥ हु० निश्चे ॥ दु० दुरा य क्रोधवत गुरुने ॥ १३ ॥

मूलः—अणासवा थूलवया कुसीला मिउं पि चण्डं पकरिन्ति सीसा ।
चित्ताणुया लहु दक्खोववेया पसादए ते हु दुरासयं पि १३.

गाथा १३ भावार्थ—गुरुना वचन नही सांभळनार तथा तेना वचननें अणतहतगो करणहार खोटा बोलो आल्पाळ (जम तेम) नो बोलनारं दुष्ट स्वभावनो धणी एवो जे अविनित शिष्य ते प्रकृतिना सुहाळा गुरुने पण क्रोधी करे थो गुरुना चित्तने मनना अभिप्राय प्रमाणे चालनारो गुरनां कार्य सिघ्र करनारो इत्यादी गुणे करी सहीतं सुविनित शिष्य अति क्रोधी गुरु होय तेन पण शात करे १३

अर्थ—ना० नहि अण बोलाव्यो थको ॥ वा० न बोले ॥ किं० किंचित् मात्र थोडुए ॥ पु० बोलाव्यो ॥ वा० अथवा ॥ न० आ० आलिय जूठो ॥ व० न बोले ॥ को० क्रोधने ॥ अ० असत्य ॥ कु० करे क्रोधने वसे जे कोइ आलपाल किधो ते मिच्छामि दुक्कड ॥ धा० मनने विषे धरे ॥ पि० ए विनयनो कर्तव्य ते मुजने प्रियकारी ॥ अ० अने अविनयपणो मुजने अप्रियकारी ॥ १४ ॥

मूलः—नापुट्ठो वागरे किंचि पुट्ठो वा नालियं वए ।
कोहं असच्चं कुव्वेज्जा धारेज्जा पियमप्पियं १४.

गाथा १४ भावार्थ—गुरुए अण बोलाव्ये थके किंचित् (थोडु) पण न बोले नें बोलाव्ये थके जुठु न बोले नें गुरुना इष्ट अनिष्ट वचन सांभळीने क्रोध न करे अने विनयनो कर्तव्य सुजनें प्रियकारी अने अविनयनो कर्तव्य सुजनें अप्रियकारी छे एम मनमां धारे १४

अर्थ —अ० आत्मा ॥ चे० पदपूर्णे एणे प्रकारे ॥ द० दमवो ॥ अ० आत्मा ॥ हु० जे भणी ॥ ख० निश्चे ॥ दु० दमता दोहिलो ॥ अ० आत्मा ॥ द० दमतो थको ॥ सु० सुखी ॥ हो० होइ ॥ अ० इह ॥ लो० लोकने विषे ॥ प० परलोकने विषे ॥ १९ ॥

मूलः—अप्पा चेव दमेयव्वो अप्पा हु खलु दुद्दमो ।
अप्पा दन्तो सुही होइ अस्सिं लोए परत्थ य १५.

गाथा १५ भावार्थ—निश्चे आत्माने दमवो दुष्कर छे एम जाणीने आत्माने दमवो केमके आत्माने दमवाथी इहलोक तथा परलोकने विषे सुखी थाय १५

अर्थ —व० प्रधान ॥ मे० मुजने ॥ अ० आत्मा ॥ द० दम्यो थको ॥ स० सजमे करी ॥ त० तपे करी ॥ य० वली ॥ मा० करु नहि ॥ अ० हु ॥ प० परने ॥ द० दमतो थको ॥ व० वधने करी ॥ व० वधे करि ॥ य० वली ॥ १६ ॥

मूलः—वरं मे अप्पा दन्तो संजमेण तवेण य ।
माहं परेहि दम्मन्तो वन्धणेहि वहेहि य १६.

गाथा १६ भावार्थ—रासडी प्रमुखनां बधन करी रखे ! मारो आत्मा अन्यामी पासे दमाय ! ! ! एम जाणी सतरे *भेदे सयम अने यारे भेदे तपशाने विषे आत्माने दमवो श्रेष्ट छे १६

अर्थ —प० प्रत्यनिकवेरिपणो ॥ च० पदपूरणे ॥ बु० गुरुनो ॥ वा० वचने करी ॥ अ० अथवा ॥ क० कायाए कर्तव्ये करी ॥ आ० फट प्रगट ॥ वा० अथवा ॥ ज० जदपि ॥ वा० समुचय ॥ र० छानो ॥ ने० व० निश्चे ॥ ने० कु० न करे ॥ क० किवारे ॥ १७ ॥

मूलः—पडिणीयं च बुद्धाणं वाया अदुव कम्मुणा ।
आवी वा जइ वा रहसे नेव कुज्जा कयाइ वि १७.

गाथा १७ भावार्थ—गुरु कठण वचनें करी शीखामण देतां कोइ वखते प्रगटपणें तथा गुप्तपणें पण ए अर्थ ते मुजनें विस्मित कह्यो इत्यादि वचनें करी तथा गुरुनी पथारी प्रमुख चांपवारुप कायाए करी गुरुनुं प्रत्यनिक (वैरि)पणु न करे १७

* सतर प्रकारनो सयम कहे छे १ प्राणातिपात २ मृषावाद ३ अदत्तादान ४ मैथुन ५ परिग्रह ए पाच आश्रवनो त्याग करवो अने ६ श्रोतेंद्री ७ चक्षुइंद्री ८ घ्राणेंद्री ९ रसेंद्री १० स्पर्शेन्द्री ए पाच इंद्रीयोनो निग्रह करवो ११ क्रोध, १२ मान १३ माया (कपट) १४ लोभ ए चार कषाय अने १५ दुष्ट मन १६ वचन १७ काया ए सातनो त्याग करवो ए सर्वे थइने सतर प्रकारनो सयम जाणवो

बार प्रकारना तपनां नाम कहे छे १ अणसण, २ उणोदरी, ३ वृत्तिसक्षेप, ४ रसपरित्याग, ५ कायक्लेश, ६ इंद्री पडी सलीनता ए छ प्रकारना बाह्यतप कह्या

७ प्रायश्चित ८ विनय ९ वैयावच्च १० सज्झाय ११ ध्यान १२ कायोत्सर्ग, ए छ प्रकारना अभ्यतर तप कह्या एव १२ प्रकारना तप जाणवा

अर्थः—न० न बेसे ॥ प० गुरुने बरोबरी ॥ न० गुरुनी आगळ पण न बेसें ॥ ने० नीश्चे न बेसे ॥ कि० गुरुने ॥ पि० पूठे अविनियपणे ॥ न० न करे संघट्टो ॥ ऊ० पोताना साथळे करीं ॥ ऊ० गुरुनी साथळने ॥ स० सधारो विषे बेठो थको ॥ नो० प० गुरुने प्रत्युत्तर न कहे ॥ १८ ॥

मूलः—न पक्खओ न पुरओ नेव किच्चाण पिट्ठओ।
न जुञ्जे ऊरुणा ऊरुं सयणे नो पडिस्सुणे १८.

गाथा १८ भावार्थ—गुरुनी बराबर आगळ तथा पाछळ के पुठे अडीने न बेसे कारण के [गुरुनी बराबर बेसवाथी वंदन करनारने नाना म्होटानी खबर न पडे तेमज बरोबरी पणु थाय गुरुनी आगळ बेसवाथी दर्शनार्थीने गुरुनु मुखादि जणाय नही गुरुनी पाछळ अडीने बेसवाथी गुरुने किलामना तथा रस भंग थाय] तेमज पोतानी साथळे करी गुरुनी साथळने स्पर्श न करे अने सथारादीकने विषे बेठो थको उत्तर न दिए १८

अर्थ—ने० प० कु० गुरुनि समिपे प० वस्त्रनि पलाठी वाळीने न० कु० न बेसे |प० वाहनि पलाठि वाळिने पग न बेसे स० संजति साधू । पा०पगने प०लांबा करिने न बेसे वा० अथवा । अ०निश्चे । न० न रहे एम गु०गुरुनि अ०समिपे॥१९॥

मूलः—नेव पल्हत्थियं कुज्जा पक्खपिण्डं च संजए।
पाए पसारिए वावि न चिट्ठे गुरुणन्तिए १९.

गाथा १९ भावार्थ—वस्त्रनी पलाठीवाळी तथा बाहु (ये भुजा) नी पलाठीवाळी तथा लांबा पग पसारी संयतिए गुरुनी पासे बसवु नही १९

अर्थ —आ० आचार्ये बो० बोलाव्यो थको । तु० अणबोल्यो न० नरहे क० किंवारे वि० पण । प० गुरु मुज उपरिप्रसाद करे छे एहवानो पे० देखणहार नि० मोक्षनो अ० अर्थि । उ० रहे गु० गुरुनि समिपे स० सदाय २०

मूलः—आवारिएहिं वाहित्तो तुसिणीउ न कयाइ वि
पसायपेही नियागट्ठी उवचिट्ठे गुरुं सया २०.

गाथा २० भावार्थ—गुरु म्हारा उपर महेरबानी करे छे एम जाणी मोक्षनो अर्थि शिष्य कदाचित् रोगावस्थाए पण गुरुए बोलाव्यो थको अणबोल्यो न रहे अने सदाय गुरुनी समिपे रहे २०

अर्थ —आ० गुरुए एकवार बोलावे छते ॥ ल० वारवार बोलावे छते ॥ वा० अथवा ॥ न० बेसी न रहे ॥ क० किवारे ॥ वि० पण ॥ च० मुकीने ॥ आ० आसनने ॥ धी० बुधिवंत धीर्यवंत ॥ ज० जत्नावंत थको ॥ ज० सावधानपणे ॥ प० सांभले ॥ २१ ॥

मूलः—आलवन्ते लवन्ते वा न निसीएज्ज कयाइ वि
चइऊणमासणं धीरो जओ जत्तं पडिस्सुणे २१.

गाथा २१ भावार्थ—गुरुए एकवार बोलाव्यो तथा वारवार बोलाव्यो थको बेसी न रहे कदाचित् व्याख्यानादिक करतो होय तो पण बुद्धिवंत शिष्य पोतानु आसन मुकी जे काइ गुरु आदेश दीए ते सावधानपणे सांभळी धैर्यवंतथको वरताव करे २१

अर्थ —आ० पोताने आसने बेठो ॥ न० नपुछे प्रश्नादिकने ॥ ने० नपुछे ॥ से० सथारे बेठो ॥ क० किंवारेपण ॥ आ० गुरुनी समीपे ॥ उ० नम्यो ॥ स० थको ॥ पु० पुछे ॥ प० बे हाथ जोडिने ॥ २२ ॥

मूलः—आसणगर्ओ न पुच्छेज्जा नेव सेज्जागओ कया।
आगम्मुक्कुडुओ सन्तो पुच्छिज्जा पञ्जलीउडो २२.

गाथा २२ भावार्थ—शिष्य बहु सुणी होय तो पण पोताना आसने तथा सथारे (पथारीए) बेठो थको गुरुने प्रश्न पीक नही पुछता गुरुनी समीपे आवी बे हाथ जोडी नमस्कार करी सुत्रार्थादीक पुछे २२

अर्थ —ए० एणिपेरे ॥ वि० विनय ॥ जु० जुगत शिष्यने ॥ सु० सूत्रपाठ ॥ अ० अर्थ ॥ च० वली ॥ त० सूत्रने अर्थ ॥ पु० पुछता ॥ सी० सीष्यने ॥ वा० गुरु कहे ॥ ज० जिम ॥ सु० साभलो होय तेम ॥ २३ ॥

मूलः—एवं विणयजुत्तस्स सुयं अत्थं च तदुभयं।
पुच्छमाणस्स सीसस्स वागरिज्ज जहासुयं २३.

गाथा २३ भावार्थ—एवा विनयवत शिष्ये सुत्र अथने सुत्रार्थ गुरुने पुछया थका गुरुए जेम गुरु समीपे साभळेलु होय तेम एवा विनयवत शिष्यने सुत्रार्थ कहे २३

अर्थ —मु० मृषाने ॥ प० वर्जे ॥ भि० साधु ॥ न० न य० वलि॥ ओ० निश्चेकारणिभाषाने ॥ व० बोले ॥ भा० भाषाना ॥ दो० दोषने ॥ प० तजे ॥ मा० मायाने ॥ च० क्रोधादिकने ॥ व० वर्जे ॥ स० सदाय ॥२४॥

मूलः—मुसं परिहरे भिक्खू न य ओहारिणिं वए।
भासादोसं परिहरे मायं च वज्जए सया २४.

गाथा २४ भावार्थ—साधु भाषाना दोष जाणीने निश्चयकारी तथा मृषा भाषाने सदाय वर्जे अने कपट क्रोधने तजे २४

अर्थ:—न० न बोले ॥ पु० बोलाव्यो थको ॥ सा० सावद्यभाषाने ॥ न० न बोले ॥ नि० नि प्रयोजन अर्थ वीना ॥ न० न बोले ॥ म० मर्म वचन ॥ अ० पोताने अर्थे ॥ वा० अथवा ॥ प० परने अरथे ॥ उ० बेऊने अर्थे ॥ अ० विना प्रजोगे थोडु पण ॥ वा० अथवा न बोले ॥ २५ ॥

मूलः—न लवेज्ज पुट्ठो सावज्जं न निरट्ठं न मम्मयं ।
अप्पणट्ठा परट्ठा वा उभयस्सऽन्तरेण वा २५.

गाथा २५ भावार्थ—साधुन बोलाव्या थका सावद्य (पापकारी) भाषा न बोले अने पोताने परछे प्रयोजन विना नहीं बोलतां मर्म वचन वर्जे २५

अर्थ—स० लोहार प्रमुखनि सालाने विषे ॥ आ० सुनावरने विषे ॥ स० बे घराने सन्धिने विषे ॥ य० वली ॥ म० राजपथ मोटा पथने विषे ॥ ए० एकलोसाधु ॥ ए० एकली स्त्रि ॥ स० सघाते ॥ ने० उभो न रहे ॥ न० नबोले ॥ २६ ॥

मूलः—समरेसु आगारेसु सन्धीसु य महापहे ।
एगो एगत्थिए सद्धिं नेव चिट्ठे न संलवे २६.

गाथा २६ भावार्थ—लुहार प्रमुखनी शाळा तथा सुना घर तथा बे घरनी सधीए (अंतरे) तथा मोटा राज्य पथने विषे एकलो साधु एकली स्त्री साथे उभो न रहे तेमज बोले पण नही २६

अर्थः—ज० जेमुजने ॥ बु० गुरु सिखामण दिये छे ॥ सी० कोमळ वचने करि ॥ फ० काठिन वचने करि ॥ वा० अथवा ॥ म० माहरा ॥ ला० लाभने अर्थ ॥ त्ति० एहवी ॥ पे० बुधिएकरि ॥ प० अतिहे सावधानथको ॥

स० तेने प० साभळे ॥ २७ ॥

मूलः—जम्मे बुद्धा ऽणुसासन्ति सीएण फरुसेण वा ।
मम लाहो त्ति पेहाए पयओ तं पडिस्सुणे २७.

गाथा २७ भावार्थ—कोमळ वचने करी तथा कठोर वचने करी जे गुरु मुजने शिखामण आपे छे ते मारा लाभने अर्थे कहे छे एवी बुद्धिए करी गुरुनी शिखामण अतिशे सावधानपणे साभळीने प्रमाण करे २७

अर्थ —अ० गुरुनिसिपते ॥ उ० भला कर्तव्यनो उपाय छे ॥ दु० पाप कर्तव्यनो ॥ य० वाळि चो० टाल-णहार ॥ हि० त० ते सिपामण हितकारि करि ॥ म० माने ॥ प० प्रज्ञावंत ॥ वे० द्वेष होय ॥ अ० असाधुने ॥२८॥

मूलः—अणुसासणमोवायं दुक्कडस्स य चोयणं ।
हियं तं मण्णई पण्णो वेसं होइ असाहुणो २८.

गाथा २८ भावार्थ—काइक रुडु आचर्या पछी कोमळ तथा कठोर भाषाए करी गुरु शिखामण दीए तो प्रज्ञावंत साधु हितकारी माने अने अविनितने असाधुने शिखामण देता द्वेष थाय २८

अर्थ —हि० सिषने हितकारि माने ॥ वि० विशेषे ॥ ग० गयोछे ॥ भ० भय जेह थकी बु० तत्वनो जाण सिष्य ॥ फ० काठिण पण ॥ अ० गुरुनि सिपामण ॥ वे० द्वेषकारणी ॥ त० ते सिपामण ॥ हो० होइ ॥ मू० मूढ अविनितने सिपामण केहवी छे ॥ ख० क्षमा अने ॥ सो० मननि निर्मल्ता ए बेहु पदार्थनि ॥ क० करनारि छे वळी ॥ प० प्रज्ञादिकनो पदथान छे ॥ २९ ॥

मूलः—हियं विगयजया बुद्धा फरुसं पि अणुसासणं ।
वेसं तं होइ मूढाणं खन्तिसोहिकरं पयं ॥ २९.

गाथा २९ भावार्थ—क्षेमा अने सौम्य मने करी निर्मळकारी ने ज्ञानादिक गुणनु स्थानक एवी कठाण पण गुरुनी शिखामण तत्वनो जाण अने सात भयथी रहीत एवो साधु हीतकारी माने, अने अविनितने मुर्खने ते शिखामण द्वेषकारणी होय २९

अर्थ —आ० पाटि प्रमुष आसनने विषे ॥ उ० वेसे केहने आसने ॥ अ० गुरुथी उचे आसने नहि वली ॥ अ० शब्दअणथाते ॥ थि० निश्चलआसने ॥ अ० प्रयोजन उपने पण थोडो उठे ॥ नि० न उठे प्रयोजन विना ॥ नि० वेसे ॥ अ० हाथ पग प्रमुष अणहलावतो थको ॥ ३० ॥

मूलः—आसणे उवचिट्ठेज्जा अणुच्चे अकुए थिरे ।
अप्पुट्ठाई निरुट्ठाई निसीएज्जऽप्पकुक्कुए ॥ ३०.

गाथा ३० भावार्थ—गुरुथी निचे कचकचाटादिक शब्द थाय नही एवा निश्चळ आसनने विषे हाथ प्रमुख अणहला पतो थको बेसे अने प्रयोजन पड्ये थके उठे बेसे, प्रयोजन विना उठे वसे नहीं ३०

अर्थ —का० गोचरियादिक काळने विषे काल वेलाए ॥ नि० निकले उठे ॥ भि० भिख्खु साधु ॥ का० कालनिवेळाए ॥ य० वली ॥ प० पाछो वले ॥ अ० अकालने ॥ च० जेभणी ॥ वि० वर्जिने ॥ का० क्रियाने अवसरे ॥ का० ते क्रिया अनुष्ठानना कालने ॥ स० समाचरे ॥ ३१ ॥

मूल·—कालेण निक्खमे भिक्खू कालेण य पडिक्कमे ।

अकालं च विवज्जेत्ता काले कालं समायरे ३१.

गाथा ३१ भावार्थ—हवे विनित शिष्यने एषणासमीति कहे छे साधु काळ वेळा (ज्यां सुधी लोकोना घरमां धुम्र निकळतो होय, याचक लोको भीक्षाथ फरता होय, पाणीयारीओ पाणी भरती होय त्या सुधी) ए भिक्षाने अर्थ जाय अने काळ वेळाएज गौचरीथी पाछो वळे, अने अकाळ (पूर्वोक्तथी विप्रीत) ने वर्जिने क्रियाने अवसरे, जे अनुष्टान जे वेळाए करवु छे ते समाचरे ३१

अर्थ —प० जिमवानि पाति बेठि होइ तिहा ॥ न० उभो न रहे ॥ भि० साधु ॥ द० ग्रहस्ये दिवा आहारने विषे ॥ ए० एषणा सुद्ध आहारने ॥ च० लिएसेरे ॥ प० साधुने विषे ॥ ए० गवेषिने ॥ मि० मर्यादाए ॥ का० आहार करवाने काले ॥ भ० जमे ॥ ३२ ॥

मूलः—परिवाडीए न चिट्ठेज्जा भिक्खू दत्तेसणं चरे।
पडिरूवेण एसित्ता मियं कालेण भक्खए ३२.

गाथा ३२ भावार्थ—ज्या जमवा पक्ती बेठी होय त्या सुधी उभो न रहे अने निर्दोष आहार लेवानी एषणा शुद्धिए ग्रहस्थे जे आहार दीधो हाय ते साधुने विषे भिक्षागवेषीने सिद्धातोक्त मात्रा (मर्यादा) ए आहार करवाने काळे जमे ३२

अर्थ—ना० अति वेगळो उभो न रहे ॥ अ० अति ढुकडो पण उभो न रहे ॥ न० अ० उभो न रहे अने राभिक्षाचरादिकनि ॥ च० दृष्टि गोचरे ॥ ए० राग द्वेष रहित ॥ चि० उभो रहे ॥ भ० आहारादिकने अर्थे ॥ ठ० उलघीने ॥ तं० ते भिक्षाचरादिकने ॥ न० अ० आघो प्रवेश न करे ॥ ३३ ॥

मूलः—नाइदूरमणासन्ने नऽन्नेसिं चक्खफासओ।

एगो चिट्टेज्ज भत्तट्ठा लङ्घित्ता तं नऽइक्कमे ३३.

गाथा ३३ भावार्थ—भीक्षार (भिखारि) उभो होय तीहा अती दुर तथा अति टुंकडो उभो न रहे, भिक्षाचरनी तथा ग्रहस्थनी द्रष्टी गोचरे उभो न रहे, अन्न पाणी प्रमुखने अर्थे भिक्षाचरने ओळघीने प्रवेश नही करता राग द्वेष रहीत थइने उभो रहे ३३

अर्थ—ना० दातारथी अति उचे थानके ॥ व० निश्चे ॥ नी० निचे थानके उभो रहिने ॥ वा० अथवा ॥ ना० दातारने अति दुकडो ॥ ना० अति वेगळो उभो रहिने भिक्षानलीए ते केहवी लीए ॥ फा० फासुक अचित ॥ प० परने काजे कीधो होय ॥ पिं० आहार तेहने ॥ प० ग्रहेलीए ॥ स० सजाति साधु ॥ ३४ ॥

मूलः—नाइउच्चे व नीए वा नासन्ने नाइदूरओ।

फासुयं परकडं पिण्डं पडिगाहेज्ज संजए ३४.

गाथा ३४ भावार्थ—दातारथी उचो रहीने निचो उभो रहीने, अती दुकडो उभो रहीने, अती दुर उभो रहीने भिक्षा नही लेता परने अर्थ निपजावेलो होय एवो जीवरहीत अचीत आहार सयति ग्रहण करे ३४

अर्थ—अ० नहि ॥ पा० बेंद्रीयादिक जीव ॥ अ० नहि ॥ बी० बीजजि०ा ॥ प० उपरिढांक्यो होय ॥ स० चोक फेर ढाक्यो होय ॥ एहवा थानकने विषे ॥ स० पोताना मत सरिषो मत छे जे साधुनो ते साधु सहित ॥ स० सजति साधु ॥ मु० जिमे ॥ ज० जयणाए ॥ अ० आहारने अणनाषतो थको ॥ ३५ ॥

मूल.—अप्पपाणेप्पबीयंमि पडिच्छन्नंमि संवुडे।

समयं संजए भुंजे जयं अपरिसाडियं ३५.

गाथा ३५ भावार्थ—उपर तथा वेहु पासे माडादीक करि ढांकलु होय अने बेइंद्रियादीक जीव तथा बीजरहीत होये एवा स्थानकने विषे आपणा आचार सरिखा आचारवंत बीजा साधु होय तेनी साथे अण नाखतो थको यत्नाए सयति जमे ३१

अर्थ—सु० भलो कीधो ए भोजन ॥ त्ति० इम न कहे ॥ सुकं० रुडो कीधो ध्यानादिक एम कहे ॥ सु० रुडोपच्यो घृतादिके घेवर प्रमुख त्ति०इम न कहे ॥ सुपक्क० भलो पाल्यु ब्रह्मचर्यपणो एम कहे ॥ सु० रुडो छेद्यो ए पत्र शाकादिक॥ त्ति० इम न कहे ॥ सु० भलो छेद्यो सिनेह एम कहे ॥ सु० भलोहर्यो कृपणनो धन ॥ सुहं० भलो हर्यो अलगो किधो आरंभथी आत्माने ॥ म० भले मूओ मिसादिकने विषे ॥ म० भलो मूओ पडित मरणे ॥ सु० भलानिपन्या मोदिकादिक ॥ सु० भलो निपजाव्यो सवर जोग ॥ सु० भलीमनोज्ञकन्या त्ति० न कहे इत्यादिक प्रकारना ॥ सु० भलो मनोज्ञ छे साधुनो वेष । इम बोलतो थको ॥ सा० सावद्यभाषाने ॥ व० वर्जे मु० साधु ॥ ए बे अर्थ ॥३६॥

मूलः—सुकडि त्ति सुपक्कि त्ति सुछिन्ने सुहडे मडे ।
सुणिट्ठिए सुलट्ठे त्ति सावज्जं वज्जए मुणी ॥ ३६

गाथा ३६ भावार्थ—ए अन्नादीक भलु कीधु, ए घेवरादीक भला पकाव्या, ए शाक पत्रादीक भलु छेदु, भलु ए कृपणनु धन हर्यु, ए चाडीयो भलो मुवो, ए मोदकादीक स्वादीष्ट भला निपज्या, ए कन्या भली सुदराकार छे, एहवी सावद्य भाषा साधु वर्जे एहज जो निरवद्य भाषा बोलवी होय तो जे प्रमाणे साधु बोले ते कहे छे भलु कीधु एणे धर्म ध्यानादीक, भलु पाल्यु एणे ब्रह्मचर्यपणु, तथा वचन विज्ञानादीक भलु छे, भलो छेद्यो स्नेह पाशादीक, आत्माने भलो हर्यो मिथ्यात्वादीकथी, भलो मुवो पडीत मर्णे, भलो निपजाव्यो साध्वादीक आचाररुपसवर, भलो मनोज्ञ साधुनो वेश, भली साधुनी समाचारी एणें आराधी, इत्यादीक निर्वद्य वचन बोले. ३६

अर्थ.—र० रति पामे गुरु ॥ प० विनित शिष्यने ॥ सा० सिखामण देतां थका ॥ ह० घोडाने जिम पेला-

वता ॥ भ० भद्रजातिना ॥र० जिम वा० असवार रतिने पामे ॥ वा० अविनितने सा० सिषामण देता थका गुरु ॥स० श्रम पामे षेद पामे ॥ ग० गलिया घोडाने व० जिम षेडावता वा० असवार खेद पामे ॥ ३७ ॥

मूलः—रमए पण्डिए सासं हयं भद्दं व वाहए।
बालं सम्मइ सासन्तो गलियस्सं व वाहए ३७.

गाथा ३७ भावार्थ—भद्रजातिना घोडाने जेम स्वार खेलावता रती पामे तेम विनित शिष्यने गुरु शिखामण देतां रती पामे वळी गळीया घाडाने खेलावता स्वार खेद पामे तेम अविनितने शिखामण देतां गुरु श्रम पामे ३७

अर्थ —ख० टाकर मारे ॥ मे० मुजने ॥ च० चपेटा देछे ॥ मे० मुजने ॥ अ० गाळ देछे ॥ व० वध करे छे ॥ मे० मुजने ॥ क० कल्याण कारिणी ॥ अ० सिषामण देतां थका ॥ पा० पापदृष्टि अविनित ॥ त्ति० इम करि ॥ म० माने ॥ ३८ ॥

मूल—खड्डुया मे चवेडा मे अक्कोसा य वहा य मे।
कल्लाणमणुसासन्तो पावदिट्ठि त्ति मन्नई ३८.

गाथा ३८ भावार्थ—गुरु शिखामण दिए ते वारे अविनित केवु जाणे ते कहे छे ए गुरु मुजने जेम कोटवाळ चपी चालने मारे तेम मारे छे, टाकर तथा चपेटा मारे छे, गाळ दीए छे, दगादीकेकरी वध (मारे) करे छे, ए गुरु कोटवाळ सरिखा पाप द्रष्टीवाळा छे एम गुरुए हितकारी शिखामण देता अविनित शिष्य माने ३८

अर्थ —पु० पुत्रनिपरे ॥ मे० मुजने ॥ भा० भाईनिपरे ॥ ना० न्यातिनिपरे गुरु मुजने हितकारि सिष देछे ॥ त्ति० इम ॥ सा० ते विनित सिष्य होय ते ॥ क० सिषामणने कल्याणकारि ॥ म० माने ॥ पा० अविनित होय

ते ॥ उ० पुनः ॥ अ० पोताना आत्माने ॥ सा० सिखामण देता थका ॥ दा० दासपणाने ॥ त्ति० एम करिने ॥ म० माने ॥ ३९ ॥

मूल—पुत्तो मे भाय नाइ त्ति साहू कल्लाण मन्नइ ।
पावदिट्ठि उ अप्पाणं सासं दासि त्ति मन्नई ३९.

गाथा ३९ भावार्थ—पुत्रनी पेरे भाइनी पेरे ज्ञातीलानी पेरे ए गुरु मुजने हितकारी शिखामण दीए छे एम विनित शिष्य माने अने पाप द्रष्टीवत अविनित शिष्य ते गुरु हितकारी शिखामण देतां दासनी परे मुजने तर्जना करे छे एम करी मान ३९

अर्थ—न० न कोपावे ॥ आ० आचार्यने ॥ अ० आत्माने पि० पण ॥ न० न कोपावे ॥ बु० गुरुनि ॥ उ० घातनो करणहार ॥ न० न होइ ॥ न० न होइ ॥ तो० गुरुना छिद्रनो ॥ ग० गवेषणहार ॥ ४० ॥

मूल—न कोवए आयरियं अप्पाणं पि न कोवए ।
बुद्धोवघाई न सिया न सिया तोत्तगवेसए ४०.

गाथा ४० भावार्थ—विनित शिष्य आचार्यने गुरुने पोताना आत्माने न कोपवे गुरुनी घातनो करणहार न होय तेमज गुरुना छिद्र गवेषे (शोधे) नही ४०

अर्थः—आ० आचार्यने ॥ कु० कोप्या ॥ न० जाणीने ॥ प० प्रतितकारी वचने करि ॥ प० प्रसन्न करे । नि० कोप अग्नीने उपसमावे ॥ प० बे हाथ जोडिने ॥ व० बोले ॥ न० नहि करु ॥ पु० वली एह अविनयने ॥ त्ति० एम ॥ थ० पद्पुणे ॥ ४१ ॥

मूल—आयरियं कुवियं नच्चा पत्तिएण पसायए ।
विज्झवेज्ज पञ्जलिउडो वएज्ज न पुणो त्ति य ४१.

गाथा ४१ भावार्थ—विनित शिष्य आचार्यने कोप्या जाणीने प्रतित उपने तेवा वचने करी कोपाग्नी उपशमावी प्रशात करे वळी वे हाथ जोडीने एम कहे के हे गुरु ? ए मारो अपराध खमो ! हवेथी अपराध नही करु ! ! ! ४१

अर्थः—ध० दश विध धर्मे करि उपराजे ॥ च० वली ॥ व० सुद्ध व्यवहार ॥ वु० तत्वनो जाण ॥ आ० ते व्यवहारने आदरे ॥ स० सदाय ॥ त० ते सुद्ध व्यवहार ॥ आ० आचरतो थको ॥ व० व्यवहार सुद्ध परपराने ॥ गहिलाने ॥ न० अ० न पामे ॥ ४२ ॥

मूल—धम्मज्जियं च ववहारं बुद्धेहायरियंसया ।
तमायरन्तो ववहारं गरहं नाभिगच्छई ४२.

गाथा ४२ भावार्थ—क्षमादीक दश विध यति धर्मादीके करी तथा ज अवश्यमेव प्रतिलेखनादीक व्यापार उपराजेलो एवो आचार पाप कर्मने टाळनार ते आचार तत्वना जाण तेणे सदाय आचर्याथी अविनितपणानी निंदाने न पामे ४२

अर्थः—म० मनोगत भावने ॥ व० वचन बोलवे जाण्या अभिप्रायने ॥ जा० जाणिने ॥ आ० आचार्यनो ॥ उ० उकारथि कायगत भावने ॥ त० ते अभिप्रायने ॥ प० वा० वचने सहित करिने ॥ क० कायाए करि ॥ उ० निपजावे ॥ ४३ ॥

मूल—मणोगयं वक्कगयं जाणित्तायरियस्स उ ।

तं परिगिज्झ वायाए कम्मुणा उववायए ४३

गाथा ४३ भावार्थ—सुशिष्य आचार्यना मनोगतने विषे जे कार्य रहेलु होय ते अभीप्रायने वाक्यथी जाणीने ते कार्य हु करिश ! एम कहीने कायाथी उतावळो ते कार्य सपुर्ण निपजावे ४३

अर्थः—वि० विनित शिष्य ॥ अ० अणप्रेर्यो जो चिंतित कार्य करे ॥ नि० सदाय ॥ खि० शिघ्र ॥ ह० होय ॥ सु० गुरुए रुडिपेरे सिपरते थके ॥ ज० जेम गुरुए जे कार्य कहु ते तेमज करे ॥ सु० पछे गुरु एम कहे जे ए कार्य ॥ रुडो कीधो ॥ कि० चिंतित उपनता कार्यने ॥ कु० करे ॥ स० सदाय एहवा विनय गुण ॥ ४४ ॥

मूल—वित्ते अचोइए निच्चं खिप्पं हवइ सुचोइए।
जहोवइट्ठं सुकयं किच्चाइं कुवइ सया ४४

गाथा ४४ भावार्थ—रुडी पेर गुरनी शिखामणवडे जेम गुरुए कार्य कहेलु होय तेम विल्य रहीत कार्यकरवाने वास्ते सदाय अणप्रेर्यो थको विनित शिष्य प्रवर्त ते एवु के जे कार्य कर्या पछी गुरु पण प्रशंशा करे ४४

अर्थः—न० जाणीने ॥ न० विनय वत होय ॥ मे० बुद्धिवत ॥ लो० लोकने विषे ॥ कि० किर्ति ॥ से० ते विनितनी ॥ जा० होय ॥ ह० ते विनित होय ॥ कि० रुडा अनूष्ठानना ॥ स० आधार भूत ॥ भू० प्राणीने ॥ ज० प्रथवी ॥ ज० जेम आधारभूत तेम ॥ ४५ ॥

मूल—नच्चा नमइ मेहावी लोए कित्ती से जायए।
हवई किच्चाणं सरणं भूयाणं जगई जहा ४५

गाथा ४५ भावार्थ—बुद्धिवत एवा विनयना गुण जाणीने विनयवत होय तेवा विनितनी लोकने विषे किर्त्ति थाय अने रुडा अनुष्ठानथी जगतने विषे पृथ्वीनी पेरे प्राणीओने ते आधारभूत होय ४५

अर्थ—पु० गुरु ज० जेविनितने प० प्रसन्न थाय स० गुरु तत्वना जाण छे पु०पूर्वे स०सेवा करी परिचय करी मूक्या छे एहवा गुरु प० प्रसन्न थया थका ला० पमाडे । वि० विपूल घणो अ० मोक्षादि सुख पामवानो अर्थ हेतु छे जेहने विषे एहवो ते सु० सूत्रने दिए ॥ ४६ ॥

मूलः—पुज्जा जस्स पसीयन्ति संबुधा पुव्वसंथुया ।
पसन्ना लाभइस्सन्ति विउलं अट्ठियं सुयं ४६.

गाथा ४६ भावार्थ—शास्त्रनी वांचणी लेवा पहेलां तत्वना जाण एवा गुरुने विनित शिष्ये विनय करीने सेव्या छे ते गुरु विनित शिष्यने प्रसन्न थयाथी जेहथी विस्तीर्ण मोक्ष पामवानो हेतु एवु श्रुत ज्ञान दिए ४६

अर्थ—स०तेविनित शिष्य पु०पूजनिक छे स०सास्त्र जेहना एहवो होय वली केहवो होय सु०अतिहे वि० टाल्यो छे सं०संदेह जेणे । म० गुरुना मननिरुचि जेम होय चि० तेम प्रवर्ते वलि क० सुद्ध साधूनो कर्त्तव्य तेहिज स० सपदा लक्ष्मी छे जेहने । त० तप स० दश विध समाधि तेणे करि । स० रुंध्याछे आश्रव जेणे । म० मोटि तपलबधि रुप ज्यातिकाति छे जेहने विषे एहवो विनित । प० पांच महाव्रतने । पा० पालिने ॥ ४७ ॥

मूल—स पुज्जसत्थे सुविणीयसंसए मणोरुई चिट्ठइ कम्मसंपया ।
तवोसमायारिसमाहिसंवुडे महज्जुई पञ्च वयाइं पालिया ४७.

गाथा ४७ भावार्थ—ते विनित शिष्य श्लाघनीक शास्त्रवत रुडी पेरे संसय टालीने गुरुना मननी जेम रुची होय तेम प्रवर्ते, वळी दश विध सामाचारीरुप क्रियाए करी सहीत अने जेणे आश्रव रुंध्या छे एवा मोटा तपनी लब्धीए करी सहीत थको पंच महाव्रत पाळीने विनित शिष्य किहां जाय ते (४८ मी गाथामां कहे छे) ४७

अर्थ—स० तेविनित साधु दे० ज्योतिषी वैमानिक देव । ग० गंधर्वादिक व्यंतर म० चक्रवर्त्यादि मनुष्य तेणे पू० पूज्यो छे च० छांडिने दे० सरिर म० मातानू रुधिर प० बापनो वीर्य ते छे । पु० पूर्वे कारण जेहनो एटले तेहिजथी उपनो छे एहवा देहने छांडिने सि० सिद्ध वा० पद पूर्णे । ह० होयसा० सास्वतो । दे० अथवा देवता होय अ० थोडा रह्या छे र० कर्म जेहने एहवो होय । म० महारिध्धिनो धणी होय । ४८ । ति० एम । बे० हु कहुछु

॥ इति विनय समाहिनामा प्रथम अध्ययन सम्मत्त ॥

मूल—स देवगन्धव्वमणुस्सपूइए चइत्तु देहं मलपङ्कपुव्वयं ।
सिध्दे वा हवइ सासए देवे वा अप्परए महड्ढिए ४८. त्ति बेमि

विणयसुयमज्झयणं सम्मत्तं.

गाथा ४८ भावार्थ—भुवनपती, वाणव्यंतर, जोतिषीने वैमानीक ए चार जातीना देवताए तथा चक्रवर्त्यादीक मनुष्ये पुजेलो एवो विनयवंत साधु मातानु रुधीर ने पीतानु विर्य तेहथी उत्पन्न थएला शरीरने छोडीने सास्वतो सिद्ध थाय अथवा जेहने थोडा कर्म रहेला होय ते मोटी रुद्धिनो धणी देवता थाय एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबूस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू! जेम में श्री महावीर देव स्वामीनी समीपे सांभळ्यु हतु तेम तुज प्रते कहु छु ४८

इति श्री प्रथम विनय अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण.

॥ परीसहज्झयणं ॥

द्वितीयं अध्ययनम्

विनयवंत होय ते परीसहने खमे ते माटे बीजुं परीसह अध्ययन प्रारंभीए छीए

अर्थ—सु० सांभल्यो मे०मे। आ० हे आउषावंत शिष्य ते० तेणे भ० भगवंते ए०एम। अ० कह्यु इ० ए जिन सासन ने विषे ख० निश्चेबा० बावीस परीसह स० तपस्वीए। भ० ज्ञानवंते म० महावीरे का० काश्यपगोत्रिए प० प्रकर्षे जाणी कह्यु जे० जे कोइ भि० साधू सो० गुरुनी समिपे सांभलीने। न० जाणीने जि०परिचित करिने अभ्यास करिने। अ० ते परीसहने जितिने भि० गोचरिने विषे। प० प्रवर्ततो थको पु० परीसहे फरस्योथको नो०सजमने विषे हणाय नहि नासे नहि ॥ १ ॥

हवे शिष्य गुरु प्रत्ये पूछे छे क० कोण ख० निश्चे ते० तेबावीस प० परीसह। स० तपस्वीए भ० ज्ञानवंते म० महावीरे का० काश्यपगोत्रिए प० प्रकर्षे वे० जाणि कह्यु जे० जे कोइ भि० साधू सु० गुरुनि समिपे सांभलिने न० जाणीने जि० परिचित करिने अभ्यास करिने। अ० ते परीसहने जितिने भि० गोचरिने विषे। प० प्रवर्ततो थको पु० परीसहे फरस्यो थको। नो० सजमने विषे हणाय नहि नासे नहि ॥ २ ॥

हवे गुरु कहेछे। इ० एणिपरे ख० निश्चे ते०ते। बा० बावीस प० परीसह। स०श्रमण तपस्वीए भ० भगवंत म० महावीर का० काश्यपगोत्रिए प० प्रकर्षे वे० जाणी कह्यु। जे० जे कोइ भि० साधू सु० गुरुनि समिपे साभलिने।

अन्नाणपरीसहे २१ सम्मत्तपरीसहे २२ (दंसणपरीसहे)

भावार्थ—विनयवत होय ते परीसह सहन करे तेथी बीजु परीसह अध्ययन कहे छे ॥ १ ॥ सुधर्मास्वामी कहेता हवा, हे चीरजीवी जबू ! जे कास्यप गोत्रना धणी श्रमण भगवत तपस्वी महावीर देवे जैन शासनने विषे वाविस परीसह कहेल छे, तेने जे कोइ साधु गुरु समीपे सांभळी जाणे, परीचय करी ते परीसहने जीती, गोचरीने विषे प्रवर्ततो थको परीसहथी फरस्यो थको सयमथी नासे नही. ॥ १ ॥

भावार्थ—हवे शिष्य पुछे छे, कोण ते निश्चय बाविस परीसह के जे कास्यप गोत्रना धणी श्रमण तपस्वी भगवत श्री महावीर देवे जैन सासनने विषे साक्षात केवळ ज्ञाने करी स्वयमेव जाणीने परुपेल छे के जे कोइ साधु गुरु समीपे साभळी जाणी, परीचय करी, ते परीसहने जीती, गौचरीने विषे प्रवर्ततो परीसहथी फरस्यो थको सयमथी हणाय (नासे) नहीं. ॥ २ ॥

भावार्थ—हवे गुरु कहेता हवा, एह निश्चे बाविस परीसह के जे कास्यप गौत्रना धणी श्रमण तपश्वी भगवत श्री महावीर देवे जैन सासनने विषे साक्षात् केवळ ज्ञाने करी स्वयमेव जाणीने परुपेल ? के जे कोइ साधु गुरु समीपे सांभळी, जाणी, परीचय करी, ते परीसहने जीती, गौचरीने विषे प्रवर्ततो, परीसहथी फरस्यो थको, सयमथी हणाय (नासे) नहीं ॥ ३ ॥

भावार्थ—हवे ते बाविस परीसहना नाम कहे छे १ वख्तसर भोजन नहीं मळवाथी थती पीडा सहन करवी ते क्षुधा परीसह २ खाधा पछी तर्षा लागे अने अचेत पाणी जेवु जोइए तेवु न मळे ते तर्षानो परीसह ३ शीयाळामा टाढ सहन करवी पडे, ते परीसह ४ ऊनाळानी रुतुमां ताप सहन करवो पडे ते परीसह ५ चोमासामा दश, मच्छरादिना डक सहन करवा ते परीसह ६ वस्त्र फाटी गएलो जुनाथी निर्वाह करवो पडे ते परीसह ७ जोइती वस्तु नही मळवाथी दीलगीरी न थवा देवी ते परीसह ८ स्त्री सबधी काम विकार प्रगट न थवा देवा ते परीसह ९ एक गामथी बीजे गाम पगे चाली जवु ते परीसह १० मकाननी अदर आठो दिवस एकज स्थानके बेशी रहेवु ते परीसह ११ (स्थानक एटले मकान) जेवु जोइए तेवु न मळेते परीसह १२ गामादिक फरतां कोइ अनार्य क्रोध करी गाळ हुंकारा

दे ते सहन करवा त परीसह १३ गामादिक फरता साधुने मारे ते मार समवो ते परीसह १४ पारके घेर मागवु ते परीसह, १५ माग्या छता ना आपे तेथी सतोष राखवो ते परीसह, १६ शरीरने विषे रोगनी पीडा सहन करवी ते परीसह १७ रोगी छता घासनी पथारी उपर सुइ रहेवु ते परीसह १८ शरीरने विषे थतो पसीनादिक दुगच्छा न करवी ते परीसह १९ कोइ माणस आवो पधारो एम न कहे ते परीसह २० थोडी बुद्धि पोतानी छे जेथी कोइ माणस पुछे अने एकदम समाय न देवाय एवी बाबतथी न मुझावबु ते परीसह २१ घणा दीवस तप सयमादिक कर्या छे तो पण ज्ञान प्राप्त न थयु तेथी पण मुझावबु नहि ते परीसह २२ देवलोक अथवा नर्क हशे के केम अथवा (आ वचन) तिर्थंकर साचा हशे के केम हेवटे तेनी नास्ति करे तेम न थवा देवु ते परीसह

अर्थ—प० एत्रावीस परीसहना । प० प्रकर्षे वि० जूदी जूदी विचारणा । का०काश्यपगोत्रिमहावीरे । प०परुप्या,तं० ते विचारणाने मे० तुज प्रते । उ० कहिस्य आ० अनूक्रमे सु० सामली मे० मूजने कहेता थका ॥ १ ॥

मूल—परीसहाणं पविभत्ती कासवेणं पवेइया ।
तं भे उदाहरिस्सामि आणुपुव्विं सुणेह मे १.

गाथा १ भावार्थ—सुधर्मास्वामी कहेता हवा हे जबू ! कास्यप गोत्री श्री महावीर स्वामीए जुदा जुदा बाविस परीसह परुप्या छे ते विचारीने हु तुजने कहीश, ते तु अनुक्रमे सांभळ ! ॥ १ ॥

अर्थ—दि० भूपवापीडत दे० सारिरने विषे । त० तपस्वी भि० साधू था० सजमने विषे वलवत ॥ न० न छेदे फलादिकने पोते न० न छेदावे पर श्चनेरापासे । न० पचे नहि अनादिकने पोते न० पचावे नहि पर पासे ॥ २ ॥

मूल—१ दिगिञ्छापरिगए देहे तवस्सी भिक्खू थामवं ।
न छिन्दे न छिन्दावए न पए न पयावए २.

गाथा २ भावार्थ —सर्वे परीसह मांही क्षुदानो परीसह समर्ता दोहीलो छे तेथी प्रथम क्षुदानो परीसह कहे छे स-यमने विषे बळवंत एवा तपस्वी साधुने, क्षुदानो परीसह व्यापे थके, पोते फळादीकने छेदे नही, बीजा पासे छेदावे नही, पोते भक्तादिक पचे (रांधे) नही अनेरा पासे रधावे नही ॥ २ ॥

अर्थ—का० कागनिजघा ॥ प० तेहनो मध्य भाग जेहवो होय पातळो । स० ते सरिपा सरिरनां अग छे जेहना पातला ॥ अथवा का०कागजघा वनस्पतिनी गांठ स० ते सरिपा अगढिचण प्रमूप जेहनां कि० सरिर दूर्बळो । ध० नसाजाळे करि सं० वात छे ॥ मा० मर्यादानो जाण अ० आहार पा० पाणीनो । अ० नथी दिन म० मन जेहनो एहवो थको च० प्रवर्ते ॥ ३ ॥

मूल—कालीपव्वङ्गसंकासे किसे धमणिसंतते।
मायन्ने असणपाणस्स अदीणमणसो चरे ३.

गाथा ३ भावार्थ —क्षुदाना परीसहथी कागनी जघाना मध्य भागनी माफक जे साधुनु पातलु ने निबळ शरीर थइ गयुं होय, अने फक्त नसा जाळे करी वींटेल होय, एवु शरीर थया छतां पण, आहार पाणीनी मर्यादाना जाण एवा साधु चित्त दीन (कायर) नहीं करतां सयम मार्गने विषे चाले ॥ ३ ॥

अर्थ—हवे तृषानो परीसह कहे छो.त० तेवार पछे पु० फरस्यो पिडयो ॥ पि० तृषाए । दो० अणाचारनिदुगछानो करणहार ल० सजमनिलाज धरतो स० सजती । सी० सचित पाणी ताढाने न० सेवे नहि । वि० अचित्त पाणीने ए० एषणा प्रत्ये च० प्रवर्ते ॥ ४ ॥

मूल—२ तओ पुट्ठो पिवासाए दोगुञ्छीलज्जसंजए।

सीओदगं न सेविज्जा वियडस्सेसणं चरे ४.

गाथा ४ भावार्थ—हवे बीजो त्रषानो परीसह कहे छे सजमनी छजाए करी सहीत अने अणाधारमां पगरदार एवो साधु तृषाना परीसह पीड्यो थको, सचेत पाणी नहीं भोगवतो, अचत पाणीनी एषणा (सोधन) मे विषे प्रवर्ती ॥ ४ ॥

अर्थ—छि० छेदाणो छे लोकनो आवागमन जिहां एहवा प०पथने विषे॥आ० अत्यंत आकुल व्याकुल थायछे शरीर जेहनो सुपि० अतिशे तृषावंत प०अतिशे सु०सुकाणो छे मु० मुख जेहनो । द० दिनपणा रहित थको॥ स० ते तृषाना ति० सहे प० परीसहने ॥ ५ ॥

मूल—छिन्नावाएसु पन्थेसु आउरे सुपिवासिए ।
परिसुक्कमुहे दीणे तं तितिक्खे परीसहं ५.

गाथा ५ भावार्थ—मारगमां जता पंथने विषे कोई मनुष्य आवतो नथी, अने जेनु मुख प्राण करीने सुक बिना पणा रहीत थको त्रषानो परीसह खमे ॥ ५ ॥ सुकायेल होवाथी शरीरे अत्यंत आकुल व्याकुल थएलो होय, तोपण साधु सचेत पाणी नहीं भोगवतो, दीन (कायर)

अर्थ—हवे शीतनो परीसह । च०ग्रामादिकने विषे प्रवर्तता साधुने.वि० अग्निआदिकना आरंभथी निवर्त्यो छे लू० लुखो शरीर छे जेहनो एहवा साधुने सी० शीत टाढ फु० फरसेवाये ए० एकदा प्रस्तावे ॥ ना० सज्झायादिकनि वेला अति क्रमि उलघीने । मु० साधू टाढना भय माटे सदोष थानके न ग० जाय सो० सांभलीने जि० जिननिशिपामण ॥ ६ ॥

मूल—३ चरन्तं विरयं लूहं सीयं फुसइ एगया ।
नाइवेलं मुणी गच्छे सोच्चाणं जिनसासणं ६.

गाथा ६ भावार्थ —हवे त्रीजो टाढनो परीसह कहे छे जेओ अग्निना आरंभथी निवर्त्या ते शीघ्र (सरस) भोजन तथा तैठ प्रमुख अभ्यंगनादिकना त्यागथी जेओनु शरीर लुखु (कसरहीत) थइ गएल होय एवा तपश्वी मुनीने ग्रामानु ग्राम वीचरतां, एकदा माहाशीत काळना समयमां प्रतिमादीवहेता कायोत्सर्गमां रहेलाने शीतटाढ शरीरने विषे स्पर्श, ते वारे एम विचारे जे जिव अने शरीर भीन्न छे (जुदा छे) एम जीनेंद्रनी शीखामण साभळीने सज्झायादीकनी वेळा ओलघी टाढना भयथी दोष सहीत स्थानकने विषे मुनी न जाय. ॥ ६ ॥

अर्थ—न० अ० नथि मे० माहरे ताढना नि० निवारण घरादिक । छ० वस्त्रादिक न० नथी। अहतु० ते माटे अ० अग्नि से० सेवु । इ० एम भि० साधू न० न चिंतवे सजती मूनिराज ॥ ७ ॥

मूलः—न मे निवारणअत्थि छवित्ताणं न विज्जई।
अहं तु अग्गिं सेवामि इइ भिक्खू न चिन्तए ७.

गाथा ७ भावार्थ —माहरे ताढ निवारणने वास्ते वस्त्र तथा घरादीक नथी तेथी हु अग्नीने सेवु एम साधु न चींतवे ।७॥

अर्थ—हवे तापनो परीसह कहे छे उ०उन्हि भूम्यादिकने प० आतिशे।या०तापे करि प० अभ्यंतर वाह्यथि उपनोदाघ तेणे, करि त० पिडयो । घि० ग्रीष्मकालना वा० सरदकालना प० तापेतानडे करीने पिडयो । सा० साता नो० नवांछे जे किवारे शितलथासे ॥ ८ ॥

मूलः—४ उसिणपरियावेणं परिदाहेण तज्जिए।
घिंसु वा परियावेणं सायं नो परिदेवए ८.

गाथा ८ भावार्थ —हवे चोथो तापनो परीसह कहे छे. ग्रीष्म रुतु (जेठ असाड) ने सरद रुतु (आसो कार्तिक)

ने विषे उष्णुमीयादिकना अत्यंत तापे करी, बाह्यथी परसेवो ने मेले करी अने अभ्यंतर तृषाना तापे पीड्यो थको, हवे क्यारे वृष्टी थइ शीतळता थशे एम मुनी इच्छे नही ॥ ८ ॥

अर्थ —उ० उन्हे तापे करि । त० अत्यंत पिडयो मे० मर्यादावंत साधु । सि० स्नानने नो० निश्चे नवांछे । गा० शरिरने पाणिए करिने न सींचे न० वाउ न घाले विंजणादिके करि य० वळी अ० पोताना आत्माने ॥ ९ ॥

मूलः—उन्हाहितत्तो मेहावी सिणाणं नो वि पत्थए ।
गायं नो परिसिञ्चेज्जा न वीएज्जा य अप्पयं ९.

गाथा ९ भावार्थ —अत्यंत उष्ण तापे करी पीड्यो थको मर्यादावंत साधु, स्नाननी प्रार्थना नही करता, पाणीथी गात्रने सींचे नही, अने विंजणादिके करी शरीरने विषे वायु नाखे नही ॥ ९ ॥

अर्थः—पु० फरस्यो पिडयो य० वळी द० दंस मसकादिके । स० फरस्यो ते अणफरस्या सरिखो ॥ ए एम समता भावे रहेता । म० मोटा मूनी साधू ॥ ना० हाथी जिम स० संग्रामनां सी० मस्तकने विषे सु० सुर हाथीने अ० हणे जिते प० आगला शत्रुने ॥ १० ॥

मूलः—पुट्ठो य दंसमसएहिं समरेव महामुणी ।
नागो संगामसीसे वा सूरो अभिहणे परं १०.

गाथा १० भावार्थ —हवे दंश मच्छरनो परीसह कहे छे जेम सुरो हाथी संग्राममां मस्तकने विषे आगल्या शत्रुने हणीने जीते, तेम डांस मच्छरादिकना परीसहादिके पाड्यो थको, फरस्यो ते अणफरस्या सरीखो एसवो साधु समताभावे रहे ॥१०॥

अर्थः—नस त० त्रास न पमाडे दंसादिकने न० नोर नहि अंतराय न पाडे ॥ म० मने करि पण न० न करे

गाथा ६ भावार्थ—हवे त्रीजो टाढनो परीसह कहे छे जेओ अग्निना आरंभथी निवर्त्या ते शीघ्र (सरस) भोजन तथा तैल प्रमुख अभ्यंगनादिकना त्यागथी जेओनु शरीर लुखु (कसरहीत) थइ गएल होय एवा तपश्री मुनीने ग्रामानु ग्राम वीचरता, एकदा माहाशीत कालना समयमां प्रडिमादीवहेता कायोत्सर्गमा रहेलाने शीतटाढ शरीरो विषे स्पर्श, ते वारे एम विचारे जे जीव अने शरीर भीन्न छे (जुदा छे) एम जीनेंद्रनी शीखामण साभळीने सज्झायादीकनी वेळा ओळघी टाढना भयथी दोष सहीत स्थानकने विषे मुनी न जाय ॥ ६ ॥

अर्थ—न० अ० नथि मे० माहरे ताढना नि० निवारण घरादिक। छ० वस्त्रादिक न० नथी। अहतु० ते माटे अ० अग्नि से० सेवु। इ० एम भि० साधू न० न चिंतवे सजती मूनिराज ॥ ७ ॥

मूलः—न मे निवारणं अत्थि छवित्ताणं न विज्जई।
अहं तु अग्गिं सेवामि इइ भिक्खू न चिन्तए ७.

गाथा ७ भावार्थ—माहरे ताढ निवारणने वास्ते वस्त्र तथा घरादीक नथी तेथी हु अग्नीने सेवु एम साधु न चींतवे ।७॥

अर्थ—हवे तापनो परीसह कहे छे उ० उन्हि भूम्यादिकने प० आतिशोया० तापे करि प० अभ्यतर वाह्यथि उपनोदाघ तेणे करि त० पिडयो। धि० ग्रीष्मकालना वा० सरदकालना प० तापेतानडे करीने पिडयो। सा० साता नो० नवाछे जे किगोरे शितलथासे ॥ ८ ॥

मूलः—४ उसिणपरियावेणं परिदाहेण तज्जिए।
घिंसु वा परियावेणं सायं नो परिदेवए ८.

गाथा ८ भावार्थ—हवे चोथो तापनो परीसह कहे छे. ग्रीष्म ऋतु (जेठ असाड) ने सरद ऋतु (आसो कार्तिक)

ने विषे उष्णभुमीयादिकना अत्यत तापे करी, बाह्यथी परसेवो ने मेले करी अने अभ्यतर तृषामा तापे पीड्यो थको, हवे क्यारे वृष्टी थइ शीतळता थशे एम मुनी इच्छे नही ॥ ८ ॥

अर्थ —उ० उन्हे तापे करि । त० अत्यत पिडयो मे० मर्यादावत साधु । सि० स्नानने नो० निश्चे नवांछे । गा० शरिरने पाणिए करिने न सींचे न० वाउ न घाले विंजणादिके करि य० वळी अ० पोताना आत्माने ॥ ९ ॥

मूलः—उन्हाहितत्तो मेहावी सिणाणं नो वि पत्थए ।
गायं नो परिसिञ्चेज्जा न वीएज्जा य अप्पयं ९.

गाथा ९ भावार्थ —अत्यत उष्ण तापे करी पीड्यो थको मर्यादावत साधु, स्नाननी प्रार्थना नही करतां, पाणीथी गात्रने सींचे नही, अने विंजणादिके करी शरीरने विषे वायु नाखे नही ॥ ९ ॥

अर्थः—पु० फरस्यो पिडयो य० वळी द० दस मसकादिके । स० फरस्यो ते अणफरस्या सरिखो ॥ ए एम समता भावे रहेता । म० मोटा मूनी साधु ॥ ना० हाथी जिम स० सग्रामना सी० मस्तकने विषे सु० सुर हाथीने अ० हणे जिते प० आगळा शत्रुने ॥ १० ॥

मूलः—पुट्ठो य दंसमसएहिं समरेव महामुणी ।
नागो संगामसीसे वा सूरो अभिहणे परं १०.

गाथा १० भावार्थ —हवे दंश मच्छरनो परीसह कहे छे जेम सुरो हाथी सग्राममां मस्तकने विषे आगल्या शत्रुने हणीने जीते, तेम दांस मच्छरादिकना परीसहादिके पाड्यो थको, फरस्यो ते अणफरस्या सरीखो लेखवी साधु समताभावे रहे ॥१०॥

अर्थः—नस त० त्राम न पमाडे दमादिकने न० त्रोर नहि अतराय न पाडे ॥ म० मने करि पण न० न करे

द्वेष उ० उदास भावे रहे शरिर उपरि मोहनाणे । न० हणे नहि पा० प्राणी जीवने । भु० पाता थकां ॥ म० मास सो० लोहिने ॥ ११ ॥

मूलः—न संतसे न वारेज्जा मणं पि न पञ्ओसए।
उवेहे न हणे पाणे भुञ्जन्ते मंससोणियं ११.

गाथा ११ भावार्थ—उदासीनपणाना भावे रहीत पोताना शरीर उपर मोह नहीं आणतां, रुधीर ने मांस खावा थका डांस मच्छरादिकने चटको मारतां वारे नही, तेम ग्रास नही पमाडतां मने करीने पण मुनी तेना उपर द्वेष न करे ॥११॥

अर्थः—हवे छठो अचेल परीसह कहे छे । प० अतिहि जूने व० वस्त्रे करिहो० होइसहु त्ति० इम अ० वस्त्र रहित खेद माने। अ० अथवा स० वस्त्र सहित हो० होइसुफाटा देषि नवा आपसे हर्ष माने । इ० ए बेहु मांहि एकेनानु भि० साधू न० न चिंतवे ॥ १२ ॥

मूलः—६ परिजुण्णेहि वत्थेहिं होक्खामि त्ति अचेलए।
अदुवा सचेलए होक्खं इइ भिक्खून चिन्तए १२.

गाथा १२ भावार्थ—हवे अचेलनो परीसह कहे छे अति जुनां वस्त्र करी हुं वस्त्र रहीत थइश, (ते वारे शुं करीश) एम खेदनु पामवुं, अथवा ए मारां जीर्ण तथा फाटेलां वस्त्र जोइ कोइ दातार नवां वस्त्र आपशे, एम हर्षनुं पामवु, ए बन्ने प्रकारनु चींतवन साधु न करे. ॥ १२ ॥

अर्थः— हवे ए० एकदा प्रस्तावे साधु । अ० जूना वस्त्र तथा वस्त्र रहित पणे हो० होय । स० आ० वली नवा वस्त्र सहित पणे ए० एकदा प्रस्तावे होय । ए० ए साधुनो ध० धर्म हि० हितकारि न० जाणीने । ना० ज्ञानवंतनो० षेदन पामे ॥ १३ ॥

मूलः—एगयाऽचेलए होइ सचेले आवि एगया।
एयं धम्मं हियं नच्चा नाणी नो परिदेवए १३.

गाथा १३ भावार्थ—कोइ वखत जीन कल्पीनी अवस्थाए वस्त्र रहित होय, अने कोइ वखत स्थविर कल्पीनी अवस्थाये वस्त्रसहित पण होय, तेथी वस्त्र सहित, रहित, ए बेहु प्रकारनो धर्म हीतकारी जाणी ज्ञानवान मुनी शीतकालादिकने विषे हु शु करीश? एम खेद न पामे ॥ १३ ॥

अर्थ —हवे सातमो अरतिनो परीसह कहे छे। गा० ग्रामानुग्राम प्रत्ये री० विचरता साधुने। अ० अणगारने अ० परिग्रह रहितने अ० संजमने विषे अरति अ० उपने प्रवेश करे। त० ते अरतिना ति० सहे प० परीसहने ॥ १४ ॥

मूलः—७ गामाणुगामं रीयन्तं अणगारं अकिंचणं।
अरई अणुप्पवेसेज्जा तं तितिक्खे परीसहं १४.

गाथा १४ भावार्थ—हवे अरतिनो परीसह कहे छे परिग्रहथी रहीत एवा मुनीने ग्रामानु ग्राम विचरतां संजमने विषे अरति उपजे ते अरति परीसहने खमे ॥ १४ ॥

अर्थ —अ० अरतिने पि० पछे कि० करीने वि० आश्रवथी निवर्त्यो ते आ० आत्मानि रक्षानो करणहार। ध० धर्मने विषे। आ० समस्त पणे रति पामे अथवा धम्मारामे० धर्म रुप आरामने विषे रहे कहेवाने रीते। नि० गयो छे आरंभ जेहथी एहवा धर्म आरामने विषे। उ० उपसांत थको मु० साधु च० प्रवर्त्ते ॥ १५ ॥

मूलः—अरइं पिट्ठओ किच्चा विरए आयरक्खिए।

धम्मारामे निरारम्भे उवसन्ते मुणी चरे १५.

गाथा १५ भावार्थ—जेनो आरमा आश्रवथी निवर्त्यो ने जेनाथी आरंभ गयो छे अने छकायनु रक्षण करनार एवो साधु अरतिने दुर करीने धर्म रुपीआ आराम (बाग) ने विषे उपशांत थको प्रवर्ते ॥ १५ ॥

अर्थ —हवे आठमो स्त्रीनो परीसह कहे छे सं० कर्म बंधनो संजोग तथा आसक्त थावानो हेतु । ए० ए स्त्री म० मनुष्यनि जा० जे लोकने विषे इ० स्त्रीओ । ज० जे साधुने ए० ए स्त्रीओ प० परिज्ञाए एहवी जाणी प्रवर्ते छे पचखाणे करी पचखी प्रवर्ते छे सु० रुडुकीधु आचर्यु त० तेणे साधुए सा० चारित्र ॥ १६ ॥

मूलः—८ सङ्गो एस मणुस्साणं जाओ लोगम्मि इत्थिओ।

जस्स एया परिन्नाया सुकडं तस्स सामण्णं १६.

गाथा १६ भावार्थ—हवे स्त्रीनो परीसह कहे छे मनुष्य लोकादिकने विषे जे स्त्रीयो थाय छे, ते सर्व प्रकारे कर्मबंधनो संयोग तथा आसक्त (लुब्ध) थवानो हेतु जाणीने पचखाण करवे करी छांडे, ते साधुए रुडु चारित्र आचर्यु। ॥ १६ ॥

अर्थ —ए०ए पूर्वोक्त स्त्रीना स्वरूपने ।आ० ग्रहिने मे० बुधिवंत । प० संसार माहिखुचीं रहिवाने कादव सरिषी। इ० स्त्रीओ । नो० ता० ते संघाते प्रवर्तिने नो० वि० संजम जीवतव्यने हणे नहिं । च० आचरे धर्मानुष्टानने अ० आत्मानो ग० गवेषण हार तारणहार ॥ १७ ॥

मूलः—एयमादाय मेहावी पङ्कभूयाओ इत्थिओ।

नो ताहिं विणिहन्निज्जा चरेज्जऽत्तगवेसए १७.

गाथा १७ भावार्थ—मुक्ति गामी पुरुषने कादवनी पेरे खुची रहेवानु कारण ए स्त्री छे एम स्त्रीना स्वरुपने बुद्धिवंत

जाणीने पोताना आत्माने संसारथी तारण हार होय ते साधु श्री सघाते प्रवर्त्ति सयम जीवतव्यनें नही हणतो धर्म अनुष्ठान (क्रीया) ने आचरे ॥ १७ ॥

अर्थः—हवे चालशनो नवमो परीसह कहे छे ॥ ए० एकलोज रागद्वेष रहित च० विचरे ला० निर्दोष आहारे सरिरनि । ला० निर्वाहनो करणहार ॥ अ० जीतिने प० परीसहने । गा० गामने विषे वा० अथवा न० नगरने विषे वा० अथवा । वि० निश्चे ॥ नि० वाणीयाना वास निगमने विषे वा० अथवा रा० राजधानीने विषे ॥ १८ ॥

मूलः—ए एग एव चरे लाढे अभिभूय परीसहे ।
गामे वा नगरे वावि निगमे वा रायहाणिए १८.

गाथा १८ भावार्थ—हवे चालवानो परीसह कहेछे निर्दोष आहारे करी शरिरनो निरवाहनो करणहार एवो साधु परीसहने जीतीने, एकलो राग द्वेष रहीत गाम, नगर, निगम (वाणीयाना वास होय ते) ने राज्यधानी ने विषे विचर ॥ १८ ॥

अर्थः—अ० गृहस्थादिकाने नेसरा रहित । च० विचरे भि० साधु । ने० न करे प० परिग्रहने । अ० आसक्तपणा रहित थको । गि० गृह सघाते ॥ अं० घर रहित प० सर्वथा प्रकारे विचरे संजमने विषे ॥ १९ ॥

मूल.—असमाणो चरे भिक्खू नेव कुज्जा परिग्गहं ।
असंसत्तो गिहत्थेहिं अणिकेओ परिव्वए १९.

गाथा १९ भावार्थ—गृहस्थादीकना निश्राए रहीत ममता रुप परिग्रहमा आसक्त (लुब्ध) नहीं थतो गृहस्थ सघाते परिचय अणकरतो, घर रहीत साधु, नव कल्पी विहार करतो संयमने विषे विचर ॥ १८ ॥

मूलः—१२ अक्कोसेज्जा परे भिक्खुं न तेसिं पडिसंजले ।
सरिसो होइ बालाणं तम्हा भिक्खू न संजले २४.

गाथा २४ भावार्थ—हवे अक्रोसनो परीसह कहेछे कोइ अनार्य दुष्ट वचने करी साधुने-आक्रोशे (मारे) तो तेना उपर क्रोध न करे जो तेना उपर क्रोध करे तो साधु अने बाळ (अज्ञानी) ए बने सरीखा थाय ॥ २४ ॥

अर्थः—सो० सामळीने ण० अलकारे । फ० कठोर भा० भाषाने । दा० आकरो रुद्र । गा० इद्रियना समोहने क० काटा सारिखा । तु० अण बोल्यो थको कठोर भाषाने उ० लेखा माहि न गणे । नता० ते बोलणहार प्रते म० द्वेष क० न करे ॥ २५ ॥

मूलः—सोच्चाणं फरुसा भासा दारुणा गामकण्टगा ।
तुसिणीओ उवेहेज्जा न ताओ मणसीकरे २५.

गाथा २५ भावार्थ—इद्रीयना समुहने कांटा सरीखी आकरी कठोर भाषाने सांभळी ने कठोर भाषाने लेखामां गणे नहीं, अने बोलनार उपर द्वेष नही करता मौन्य पणु (बोलवु नहीं) एवु धारण करे ॥ २५ ॥

अर्थः—हवे तेरमो वधनो परीसह कहे छे ह० हण्यो थको, न० कोप न करे भि० साधु । म० मने पि० पण न० द्वेष न करे । ति० क्षेमाने प० उतकृष्टी । न० जाणीने । भि० साधुनो ध० धर्मने वि० विशेषे चि० चितवे ॥ २६ ॥

मूलः—१३ हओ न संजले भिक्खू मणं पि न पओसए ।
तितिक्खं परमं नच्चा भिक्खू धम्मं विचिन्तए २६.

गाथा २६ भावार्थ —(हवे वधनो परीसह कहे छे) साधुने कोइ हणे तो मने करी पण तेना उपर कोप के द्वेष न करे, अने उत्कृष्टो साधुनो क्षमा रुप धर्म आणीने चींतवे ॥ २६ ॥

अर्थः—स० तपस्वी स० सजती द० दमतेंद्रि एहवा साधुने ह० हणे को० कोइक अनार्य । न० नथी जी० जीवनो ना० विनाश त्ति० एम ॥ ए० एम एणी परे चि० विचारे स० साधु ॥ २७ ॥

मूलः—समणं संजयं दन्तं हणेज्जा कोइ कत्थई ।
नत्थि जीवस्स नासो त्ति एवं चिन्तेज्ज संजए २७.

गाथा २७ भावार्थ —इन्द्रीयोने दमन करनार एवा तपस्वी सयतीने ग्राम नगरादिकने विषे कोइक अनार्य हणे, तेवारे एम जाणे जे मारा जीवनो नाश नथी एम साधु विचारे ॥ २७ ॥

अर्थ —हवे चउदमो जाचवानो परीसह कहे छे दु० दोहिलो ख० निश्चे भो० आमरण । अ० अणगारने भि० साधुने स० सर्व कल्पनिक वस्तु । से० ते साधुने जा० जाच्यु हो० होय न० नथी किं० काइए अ० अणजाच्यु ॥२८॥

मूलः—१४ दुक्करं खलु भो निच्चं अणगारस्स भिक्खुणो ।
सव्वं से जाइयं होइ नत्थि किंचि अजाइयं २८.

गाथा २८ भावार्थ—(हवे जाचवानो परीसह कहे छे)हे शिष्य ? ग्रहस्थनी वैयावचादीक कांइ पण तेनो उपगार कर्यो सीवाय, तेनी पासे हमेश याचवु ते निश्चे दोहीलु छे ? पण असनादीक सर्व कल्पनीक वस्तु साधुने याची होय पण काइ अणयाची न होय ॥२८॥

अर्थ —गो० गोचरिने विषे प० प्रवेश करता साधुने । पा० हाथ नो० सुखे लांबो नथाय लजाए करि से०

गाथा ॥ ३३ ॥ भावार्थ—माहरे असाता वेदनी कर्म छे तेथी आ रोग उत्पन्न थयेल छे, एम जाणी रोग टाळवाने अर्थे पोते वैदु कर नही, अनेरा ग्रहस्थ पासे वैदु करावे नही, तेम वैदु करता ने भलु पण न जाणे, अने चारीत्र आत्माने गवेषी समाधीने विषे प्रवर्त्ते (आ वैदु नही कराववानो आचार जीन कल्पी तथा अभीग्रहधारी आश्री छे) ॥ ३३ ॥

अर्थ —हवे सतरमो त्रणा फरसनो परीसह कहे छे ॥ अ० अल्प वस्त्रना धणीने तथा नग्न साधुने । लु० लुख वर्तिने । स० सजतिने त० तपस्वीने त० तृणाने विषे सुता साधुने ॥ हु० होयगा० शरिरनी वि० विराधना पिडा ॥३४॥

मूलः—१७अचेलगस्स लूहस्स संजयस्स तवस्सिणो ।
तणेसु सयमाणस्स हुज्जा गायविराहणा ३४.

गाथा ॥३४॥ भावार्थ —(हवे त्रणा फरसनो परीसह कहे छे) लुख वर्ति, सयमयतने तपश्री एवा अल्प वस्त्र धारी तथा वस्त्र रहीत साधुने त्रणाने विषे सुता बेसता शरिरने विषे पीडा होय ॥ ३४ ॥

अर्थ—आ० तावडाने नि० पडने करि । अ० घणी ह० होय वे० पीडया ॥ ए० एणीपरे न० जाणीने न० न भोगवे त० वस्त्रने मर्यादाथी अधिक तथा अकल्पनिक त० तृणे करि त० पडिया थका साधुने ॥ ३५ ॥

मूलः—आयवस्स निवाएण अउला हवइ वेयणा ।
एवं नच्चा न सेवन्ति तन्तुजं तणतज्जिया ३५.

गाथा —॥३५॥ भावार्थ—तडकाने पडवे करी त्रणाना स्पर्शथी वेदना प्रगट थएल जाणी ते वेदनाए पीडयो थको वस्त्र न भोगवे (आ आचार जीन कल्पी आश्री समजवो) ॥ ३५ ॥

अर्थः—(हवे अढारमो जल मेलनो परीसह कहेछे) कि हि०वाण्यो मेले करि गा० सरिर तोहि पण मे० मर्यादावंत

साधु ॥ प० शरिरने मेले करि य० अथवा र० परसेने रज लागि तेणे वा० समुचय घिं० उन्हालाने वा० शरद ऋतुने । प० तापे करि । सा० साता सुपजलादिके करि नो० नयाछे॥ ३६ ॥

मूलः—१८किलिन्नगाए मेहावी पङ्केण व रएण वा ।
घिंसु वा परितावेण सायं नो परिदेवए ३६.

गाथा ॥३६॥ भावार्थ —हवे मेल्ना परीसह कहे छे स्नानभणकरवे करी, शरीरने मेले करी, अथवा परसेवेरज लाग वाथी, मेले करी शरिर व्यास थयेल होय, अने ग्रीष्म ऋतुना तथा सरद ऋतुना तापे करी पीडाणो थको मर्यादावत साधु पाणीवे करी भाम करवारप सुखसाता न इच्छे ॥ ३६ ॥

अर्थ —वे० वेदनासहे । नि० कर्म नीर्जरा पे० वाछतो थको ॥ आ० आर्य धर्म चारित्र धर्मने अ० प्रधान जाणीने । जा० जिहां लगे । स० शरिरनो । भे० विनाश होय एटले जावजिव सुधि ।इ० एम ज० मेलने का० कायाए धा० रादे॥३७॥

मूलः—वेएज्ज निज्जरापेही आरियं धम्मणुत्तरं ।
जाव सरीरभेओ त्ति जल्लं काएण धारए ३७.

गाथा ३७ भावार्थ —उत्तम चारित्र धर्म ग्रहण करेलो जाणी, कर्म क्षय करवाने इच्छतो थको, ज्यां सुधी शरीरनो विनाश होय त्यां सुधी कायाने विषे मेल धारण करी परीसह खमे ॥ ३७ ॥

अर्थ —हवे ओगणीसमो सत्कार पुरकारनो परीसह कहे छे । अ० नमस्कारनु करवु अ० उठीने उभु थवु । सा० राजादिक कु० करे नि० आमत्रण आहारादिकनो जे० जे कोइ स्वमति अथवा परमति । ता० ते अभिग्र यनादिकने

प० अंगीकार करे छे । न० तै० ते अंगीकारना करणहारने । न० पी० प्रसशे नहि जे धन्य ए मानसनमान पामे छे मु० साधु होय ते प्रसशे नहि साधु केहवो होय ॥ ३८ ॥

मूलः—१एअभिवायणमब्भुट्ठाणं सामी कुज्ज निमन्तणं ।
जे ताइं पडिसेवेन्ति न तेसिं पीहए मुणी ३८.

गाथा ३८ भावार्थ—(हवे सत्कार पुरकार परीसह कहे छे) कोइ अन्यमतीने तथा पोताना गच्छनाने राजा प्रमुख, नमस्कार करे उठी उभा थाता, आहारादीकनी निमत्रणा करता, अभीवदनादीए अंगीकार करता, एवी सत्कार सन्मानरूप मोटी रुधी जोइने ए परपासडी प्रमुख धन्य छे एम साधु प्रसशा करे नही ॥ ३८ ॥

अर्थ—अ० पातला कषाय छे जेहने । अ० अल्प छे इच्छाबाळा जेहने।अ० अज्ञात कुळे आहारना । ए० गवेषणहार । अ० लोळपीपणा रहित । र० रसादिकने विषे । न० अ० गृध न होय एहवा साधु होय ते । ना० तपे नहि सत् कारादिक दिधेअणदिधे छते प० प्रज्ञावत ॥ ३९ ॥

मूलः—अणुक्साई अप्पिच्छे अन्नाएसी अलोलुए ।
रसेसु नाणुगिज्झेज्जा नाणुतप्पेज्ज पन्नवं ३ए.

गाथा ३९ भावार्थ—जे साधुने कषाय तथा लोभ थोडो होय, वस्त्रादिकनो वाछा अल्प होय, अज्ञातकुळे (पोतानी ज्ञातीनोज लेवो एम नही एवी रीते) आहारनो गोपण (शोधन) हार होय, मधुरादिक पांच रसना सरस आहारने विषे लुब्धपणारहित होय, एवो प्रज्ञावत साधु सत्कारादीक देवाथी तथा नही देवाथी तपे नही ॥ ३९ ॥

अर्थः—हवे वीसमो प्रज्ञा परीसह कहे छे ॥ से० हवे तथा साधु इम जाणे नू० निश्चे म० मे पु० पुर्वे भवने विषे । क० शुभ कर्त्तव्य विनयादि । ना० ज्ञान पामीइ एहवु फ० फल छे जेहनुं क० कीधा एहवा कर्तव्य जे० जेणे शुभकर्तव्ये करी । ऽइ० हु ना० नर मनुष्य अ० ज्ञानने सनमुख थको जाणी छे ॥ पु० प्रश्नादिक पूछीयो थको के० कोइ प्रश्नने पूछनार कि० कोइ स्थानकने विषे एम जाणी प्रज्ञानो गर्व न करे ॥४०॥

मूल.—२० से नूणं मए पुव्वं कम्माऽणाणफला कडा ।

जेणाहं नाभिजाणामि पुट्ठो केणइ कण्हुई ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—(हवे प्रज्ञा परीसह कहे छे) ज्ञाननी प्रसंसा तथा विनयादीक एवा ज्ञान पामवाना शुभ कृत्य निश्चे में पुर्वे जन्मान्तरे करेल हशे, तेथी करी हु नर मनुष्यपणे करी, कोइक स्थानक विषे कोइ मनुष्यादीके पुछ्या थको जीवादिक पदार्थ जाणु छुं; एम प्रज्ञावंत साधु जाणे ॥ ४० ॥

अर्थः—वली एम जाणी गर्व न करे ते कहे छे ॥ अ० हवे जो गर्व करीशतो । प० पछे आगले भवे उ० उदय भावशे क० कर्म जेहनां ऽ० अज्ञान ते जेहना फल क० कीधा एहवा पोताना । ए० एणीपरे अ० स्वच्छ करे अ० आत्माने । न० जाणीने क० कर्म कर्त्तव्यना फल ॥ ४१ ॥

मूल —अह पच्छा उदिज्जन्ति कम्माऽणाणफला कडा ।

एवमस्सासि अप्पाणं नच्चा कम्मविवागयं ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—हवे जो प्रज्ञा पामीने गर्व करीश तो, पोताना कृत्यनु अज्ञान रुप फल एहवां कर्म

मुसं ते एवमाहंसु इइ भिक्खू न चिन्तए ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—पुर्वे अनंता जीनतिर्थंकर थया, वर्तमानकाले जीनतिर्थंकर वर्ते छे अथवा आगामीकाले जीनतिर्थंकर थशे ए त्रण कालना सर्व जीनतिर्थंकरे स्वर्गादीक परलोक छे एम कहेलु छे ते मृषावाद (जुठु) बोल्या छे एम साधु न चितवे ॥ ४५ ॥

अर्थः—ए० पुर्वे कह्या व० परीसह स० बावीस सघला ॥ का० काश्यप गोत्रि महावीरे प० कह्या परुप्या । जे० जेथी धीर्यवंत भि० साधु न० नहगे सयमने । पु० फरस्यो पीडयो के० बावीस परीसह माहिला कोणे क० कोइ थानकने विषे । त्ति० एम बे० कहुछउ ॥४६ ॥ इति बावीस परीसह अध्ययन द्वितीयं समस्त ॥ ४६ ॥

मूलः—एए परीसहे सव्वे कासवेण पवेइया ।

जे भिक्खू न विहन्नेज्जा पुट्ठो केणइ कन्हुई ॥ ४६ ॥ त्ति बेमि

गाथा ४६ भावार्थः—पुर्वे कहेला ए सर्व बावीस परीसह काश्यपगौत्री श्रीमहावीरदेवस्वामीए कहेला छे ए बावीस परीसह माहीलो कोइपण परीसहे पीडयोथको जे धैर्यवंत साधु होय ते सयमने हणे नही एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबुस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्रीमहावीरदेवस्वामीनी समीपे साभल्यु हतु तेम में तुज प्रत्ये कहु ॥ ४६ ॥

[इति बावीस परीसह नामना बीजा अध्ययननो भावार्थ सपूर्ण २]

अर्थः—च० च्यार प० उत्कृष्टां अ० मुगति पामवाना कारण छे । दु० पामता दोहिला इ० एह संसारनि माहे ज० जीवने ॥ मा० मनुष्यपणो सु० सिद्धांतनो साभळवो२ स० शुद्ध मार्गनो सदहिवो३ । स० सजमने विषेय० पळी वी० बळ प्राक्रमनो करवो४ ॥ १ ॥

मूल—चत्तारि परमङ्गाणि दुल्लहाणीह जन्तुणो ।
माणुसत्तं सुई सद्धा संजमम्मि य वीरियं ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—१ मनुष्यनो जन्म. २ धर्मशास्त्रनु साभळवु. ३ शुद्ध मार्गनी श्रद्धा ४ अने सयमने विषे बळपराक्रमनु फोरववु ए चार मुक्ति पामवानां उत्कृष्ट कारण ए ससारमाही आ जीवने पामवा दोहीला छे॥१॥

अर्थः—समा० पाम्योण० वचनालंकारे स० ससारने विषे । ना० नाना प्रकारना गो० गोत्रने विषे अवतरे जा० नाना प्रकारनि जातिने विषे अवतरे । क० कर्म ना० नाना प्रकारना क० करिने । पु० जूदा जूदा भवे करि वि० सपूर्ण लोक उपजावी प० जीव सर्वे ॥ २ ॥

मूल—समावन्ना ण संसारे नाणागोत्तासु जाइसु ।
कम्मा नानाविहा कट्टु पुढो विस्संभिया पया ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—हवे मनुष्यजन्म शाथी दुकर छे ते कहे छे ए ससारने विषे नाना (विचीत्र) प्रकारनां कर्म करी नाना प्रकारना गौत्र अने जातिने विषे जुदे जुदे भवे करी सर्व जीव सपुर्ण लोक उपजवे

करी भयाँ छे. ॥ २ ॥

अर्थः—ए० एकदा मस्तावने विषे जीव दे० देवलोकने विषे उपजे नर० नरगने विषे वि० पणि ए० एकदा मस्तावे उपजे जीव । ए० एकदा मस्तावे आ० असुरकुमार संबंधि का० काय मत्ये उपजे । अ० जेहवां कर्म करे तेहवे कर्मे करि जीव । तेहवी गतिइ ग० जाइ ॥ ३ ॥

मूलः—एगया देवलोएसु नरएसु वि एगया ।
एगया आसुरं कायं अहाकम्मेहि गच्छई ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—एकदा ए जीव शुभकृत्यथी सुधर्मादीक देवलोकने विषे उपजे एकदा ए जीव अशुभकृत्यथी नर्कने विषे उपजे एकदा अशुरकुमार भुवनपतीने विषे उपजे एम जेवा कर्म करे तेहवा कर्मे करी तेवीगतिने विषे जाय. ॥ ३ ॥

अर्थः—ए० एकदा मस्तावे ख० क्षात्रि जाति हो० होइ त० तिवार पछी चं० चंडाल होइ बो० जूइ मा बापनि जातिथी उपनो हुइ । त० तिवार पछी की० कीडो प० पतंग य० वली । त० तिवार पछी कु० कुथुओ पि० किडि होइ ॥ ४ ॥

मूलः—एगया खत्तिओ होइ तओ चण्डालवोकसो ।
तओ कीडपयङ्गो य तओ कुन्थुपिवीलिया ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—एकदा ए जीव मरीने क्षत्री थाय एकदा चडाल पण थाय मातापीतानी जाती जुदी एवा

बुकस कुळनें विषे उपजे तेमज किडो पतंगीयो कुंथुओ नें कीडी पण थाय. ॥ ४ ॥

अर्थः—एव० एणीपरे आ० परिभ्रमग करे जो० जीवा जोनीने विषे ॥ पा० जीव क० कर्म्म कि० मेले फरिने व्याप्त ॥ न० नीवर्त्तो नहि स० ससारने विषे ॥ स० जिम सर्व अर्थने विषे ख० क्षत्रि त्रपती न पामे तिम ॥५॥

मूलः—एवमावट्टजोणीसु पाणिणो कम्मकिविसा ।
न निनिज्जन्ति संसारे सवट्ठेसु य खत्तिया ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—एणीपेरें कर्मना मेले करिनें जीव जीवीयोनीने विषे परीभ्रमण करतां ससारने विषे पाप निवर्ते नही जेम क्षत्री राजा ऋद्धि लेतां सतोप न पामे तेम ए जीव ससारमाही फरतौ संतोष न पामे ॥५॥

अर्थः—क० कर्म्मने सजोगे उदये करि जीव स० मूर्ष होइं । दु० दुषीया थाइ व० घणी वेदना पामे अ० मनूष्यनि जोनि विना । जो० अनेरि नरगादिक जोनिने विषे । वि० विशेषे ह० हणाइ छे पीडा पामे छे पा० जीव ॥ ६ ॥

मूल—कम्मसङ्गेहिं सम्मूढा दुक्खिया बहुवेयणा ।
अमाणुसासु जोणीसु विनिहम्मन्ति पाणिणो ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—कर्मना सयोगे करी जीव मुर्ख अने दुःखी थाय, घणी वेदना पामे मनुष्यनी योनि सिवाय नर्क तिर्यचनी योनिने विषे ए जीव विशेषें करिनें पीडा पामे छे. ॥ ६ ॥

अर्थः—क० अशुभ कर्मने तु० अर्थ दिपाववाने अर्थे प० महण्या अगमेज टालवे करि । आ० अनेक भव

परिभ्रमण कर्ता ऽनुक्रमे क० किवारेक ओ० एम निश्चे । जी० जीव सो० निशुध कर्मने शुभकर्मने प० पाम्या थका । आ० अंगिकार करे पामे । म० मनुष्यपणो ॥ ७ ॥

मूलः—कम्माणं तु पहाणाए आणुपुव्वी कयाइ ओ ।
जीवा सोहिमणुप्पत्ता आययन्ति मणुस्सयं ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—ए संसारमांही अनुक्रमे फरतां मनुष्यगती पामवानें विघ्नकारी एवा अशुभ कर्म क्षय थवाथी ने शुभकर्मना उदयथी कोइकवार जीव मनुष्य जन्म पामे. ॥ ७ ॥

अर्थः—मा० मनुष्य संबंधि वि० शरीरने ल० पांमिने पणि पुनः । सु० सांभलवो ध० धर्मनो । दु० घणो दुर्लभ । ज० जे धर्मने सो० सांभलिने प० अंगिकार करीने । त० बार प्रकारे तपने ख० क्षमाने अ० दयाने ॥ ८ ॥

मूलः—माणुस्सं विग्गहं लद्धुं सुइ धम्मस्स दुल्लहा ।
जं सोच्चा पडिवज्जन्ति तवं खन्तिमहिंसयं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—मनुष्यनु शरीर पामीनें जे बारप्रकारे तप क्षमा अहिंसा माफ्लीने अंगीकार करवा रुप एवा श्रुत धर्मनु सांभळवुं दुष्कर. ॥ ८ ॥

अर्थः—आ० कदाचित् स० सांभलवु ल० पांमिने स० सुध्ध सद्दिहणा । प० अतिहे दु० दोहिली । सा० सांभलीने ने० न्याय म० मार्गने मोक्ष मार्गने । ब० घणा जमालि प्रमूख प० भ्रष्ट थाइ छे ॥ ९ ॥

मूल.—आहच्च सवणं लद्धुं सद्धा परमदुल्लहा ।
सोच्चा नेआउयं मग्गं बहवे परिभस्सई ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—कदाचित् एडुं साभळ्वु पाम्यो तो शुद्ध श्रद्धा अतिदुष्कर कारण के न्याय मार्ग मोक्ष मार्गनें साभळीनें जमाली प्रमुख घणा जीव धर्मथी भ्रष्ट थाय. ॥ ९ ॥

अर्थः—सु० मनुष्यपणो धर्मनु सांभळ्वु च० वलि ल० पामीने स० सुध सद्दहणा पामीने। च० वळि वी० सजमने विषे बल वीर्यनो फोरववो पु० वली० दु० दुर्लभ । ब० घणाजनरो० गेचवता थका । नो० नहि य० ए ण० धर्मने । प० अंगीकार करे ॥ १० ॥

मूलः—सुइं च लद्धुं सद्धं च वीरियं पुण दुल्लहं ।
बहवे रोयमाणा वि नो य णं पडिवज्जई ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—मनुष्यनो जन्म, धर्मनु साभळवु, शुद्ध श्रद्धा पामीनें पण सयमनें विषे बळवीर्य पराक्रम पुरुषाकारनु फोरववु दुकर कारण के घणा जीव धर्मनें रुचवता थका पण धर्मनें अंगीकार करे नहीं॥१०॥

अर्थः—मा० मनुष्यपणाने विषे आ० आव्यो थको । जो० जे जीव ध० धर्मने सो० साभलिने स० सद्दहे । त० तपस्वी वी० सजमने विषे उद्यमने ल० पामीने स० आश्रवनो रुधणहार साधु नि० टाले र० कर्मरजने ॥ ११ ॥

मूल.—माणुसत्तंमि आयाओ जो धम्मं सोच्च सद्दहे ।

-तवस्सी-वीरियं लद्धुं संवुडे निद्धुणे रयं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—मनुष्यपणु पामीने धर्म सांभळीने शुद्ध श्रद्धा राखीने तपश्वी सयमने पामीने आश्रव रुंधीनें कर्म रजनें टाळे. ॥ ११ ॥

अर्थः—सो० कषायादिक रहित निर्मळ उ० सरल एहवा भू० जीवने । ध० सु० मिथ्यात्वादिक दोषरहित जीवने ध० जिनभाषित धर्म चि० रहे निश्चलपणे । नि० निवृत स्वच्छपणो प० उत्कृष्टो जा० पामे । घ० घीइ सि० सिच्यो व० जिम । पा० अग्नि स्वच्छपणो पामे उलहाइ नहि । तिम धर्मवंत जीव निवृतपणो पामे उल्हाइ नहि ॥ १२ ॥

मूल.—सोही उज्जुयभूयस्स धम्मो सुद्धस्स चिट्ठई ।
निव्वाणं परमं जाइ घयसित्ति व पावए ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—कषाय तथा मिथ्यात्वादीक दोषरहीत शरळथको जैनधर्मने विषे निश्चळपणें रहीनें ते जीव शुद्ध निर्मळ थयो थको मुक्ति जाय. जेम घीए सींची अग्नी निर्मळ छती दीपे तेम जीवकर्म रहीत निर्मळ होय. ॥ १२ ॥

अर्थः—वि० टाले क० कर्मना हे० हेतु ते मिथ्यात्वादिक पांच । ज० सजय अने नियमने स० पुष्टा करे । खं० क्षमादिक करि । पा० पृथवीनो काचो भाजन ते शरिरनो स० उदारिक शरिर दि० छांडिने उ० उंचो पि० जाइ पहुचे दि० देवलोकने विषे ॥ १३ ॥

मूल —विगिञ्च कम्मुणो हेउं जसुं संचिगु खन्तिए।
पाढवं सरीरं हिचा उड्ढं पक्कमई दिसं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—कर्मना हेतु पांच प्रकारे ते १ मिथ्यात्व. २ अव्रत. ३ अशुभयोग. ४ कषाय. ५ प्रमाद एह्नें टाळीनें क्षमादीकें करी सयम अनें विनयनें पुष्टे करी मध्वीनां फाषा भाजन (वासण) सरिखु सप्त धातुनु बनेलु एवु उदारिक शरिर छाडीनें उचो देवलोकनें विषे जाय. ॥ १३ ॥

अर्थः—वि० अनेक प्रकारनि सी० व्रतादिक सुध क्रियाइ करी ज० देवता उ० प्रधान तेमांहे उ० प्रधान। म० अतिहेसु० उजलाचद्रमा सूर्यनी परे दि० तेजे करी दीपता म० मानता थका अ० बळिअणचववु एटले चववु वाळता नथी ॥ १४ ॥

मूल—विसालिसेहि सीलेहि जक्खा उत्तर-उत्तरा।
महासुक्का व दिप्पन्ता मन्नन्ता अपुणच्चवं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—अनेक प्रकारना व्रतादीक शुद्ध क्रियाए करी उत्तरोत्तर (अकेकथी अधीक) देवता थाय. ते अतिहे चद्रमा सुर्यनी पेरे तेजें करी दीपता मनमान्या थका अमे इहांथी चवशु (मरशु) एवु मनमा पण नथी जाणता. ॥ १४ ॥

अर्थ—अ० होया छे पड्या छे दे० देवताना का० कामभोग मांहि । का० जेहवा चिंतवे तेहवा वि० विक्रय रुपना करणहार उ० उचा क० देवलोकने विषे चि० रहे ॥ पु० पुर्व ॥ पु० सीतेरलाख करोड वरस

छप्पन्न कोडि सहस्र वरस एतले एक पूर्व होई एहवा असंख्याता पूर्वताई एहनी साथ ठाणांग बीजे उद्देसे तथा अनुयोगद्वारे वा० वरसना माहि व० घणा असख्याता वरस ॥ १५ ॥

मूल.—अप्पिया देवकामागं कामरूवविउव्विणो ।
उड्ढं कप्पेसु चिट्ठन्ति पुव्वा वाससया बहू ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—पाछला पुन्ये करी देवता सबन्धी काम भोग पाम्या छे ते पोतानी इच्छा मुजब वैक्रेय नवां नवां रुप करी सुख भोगवता थका उंचा देवलोकथी पण उपर नव ग्रैवेयक अनुत्तर विमानादीकर्ने विषे असख्याता वर्ष सुधीनु आयुष्य भोगवे. ॥ १५ ॥

अर्थः—त० ते देवलोकने विषे । ठि० ज० जे स्यानक ते विमानने विषे ठा० रहिने । ज० देवता आ० आउपाने ख० क्षये छते चु० चवीने । उ० उपजे मा० मनुष्यनी जो० जोनी मते से० ते पुण्यवत जीव द० दश अंग छे जेहने एहवो अ० होइ ॥ १६ ॥

मूल.—तत्थ ठिच्चा जहाठाणं जक्खा आउक्खए चुया ।
उविन्ति माणुसं जोणिं से दसङ्गे ऽभिजायए ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—तिहां देवलोकना स्थानकर्ने विषे रहीने देवतानु आयुष्यपुर्ण करिनें शेषपुन्य रहेलुं छे तेनें भोगववा निमितें दशाग (दशवस्तु) वस्तु सहीत मनुष्य होय. ॥ १६ ॥

अर्थः—खि० उघाडि भूमिका व० ढांक्या घर हि० सुवर्णादिक धन च० चकी प० पस्वादिक० दा०

चाकरना पो० समोह च ० च्यार का० कामभोगनो खं० समोह जीहां होय। त० तिहांसे० ते पुन्यवन उ० उपजे ॥१७॥

मूलः–खित्तं वत्थु हिरण्णं च पसवो दासपोरुसं ।
चत्तारि कामखन्धाणि तत्थ से उववज्जई ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—१ उघाडी भुमिका (क्षेत्रादीक) २ ढाकी भुमिका. (घरमुख) ३ सुवर्णादीधन ४ पशुआदीक दास दासी प्रमुख ए चार कामभोगना स्कंध (एटले ए चार बोल) मळीने एक बोल समजवो ग्नें आ १७ मी गाथानो पुर्णार्थ १८ मी गाथाए थशे ॥ १७ ॥

अर्थः—मि० मित्रवान होइ २ ना० न्यातिवत होइ ३ उ० उचागोत्रना धणी होइ ४। व० भलानरिरना वर्णवत होइ। ५ अ० रोग रहित शरिर होइ ६ म० महा प्रज्ञावत होइ। ७। अ० विनित होइ ८ ज० जसवत होइ ९। ब० बलवत होइ १० ॥ १८ ॥

मूल –मित्तवं नायवं होइ उच्चगोए य वण्णवं।
अप्पायङ्के महापन्ने अभिजाए जसो बले ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—२ वळी घणा मित्रवत होय ३ म्होटी ज्ञातिवत होय ४ उच गौत्रनो धणी होय ५ शरिरनो भलो वर्ण होय ६ रोगरहीत होय ७ महाप्रज्ञा (बुद्धि)वत होय ८ विनयवत होय ९ यशवत होय १० बलवत होय ए दश बोलनी सामग्री जिहां होय तिहा ते पुन्यवत जीव उपजे. ॥ १८ ॥

अर्थः—भोगविने मा० मनुष्य सबंधी भो० भोग। अ० अनोपम भोगने अ० पूरु आउपो पामे अथवा

पूरो आउपो भोगवे । पु० पुर्व भवने विषे वि० निदांन रहित निर्मल स० सत शोभनीक धर्म पाल्यो छे जेणे एहवो जे जीव के० निश्केवल कलंक रहित वो०जिनधर्मनि प्राप्ति रुप बोध बीजने बु० पामीने ॥ १९ ॥

मूलः—भोचा माणुसए भोए अप्पडिरूवे अहाउयं ।
पुविं विसुद्धसद्धम्मे केवलं बोहि बुज्झिया ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—पुर्णआयुष्य पामे णथवा पुर्णआयुष्य सुधी अनुपम मनुष्य संबंधी कामभोग भोगवीने नियाणा (सुकृत्यनुं बळ मागी लेवुं ते) दीकरहीत निर्मळ धर्मचारित्र पाळ्युं हतुं ते केवळीए भाष्यो धर्म सम्यक्त्व सहित ग्रही प्रतिबुझी (समजी) चारित्र अगिकार करे. ॥ १९ ॥

अर्थः—च० पुर्वोक्त चार अगने दु० पामवा दोहिला । म० जाणीने सं० संजमने प० अगिकार करे, करिने । त० तपेकरि धु० टालेक० कर्मनी प्रकृतिओने । सि० सिद्ध ह० होइ सा० सास्वतो । त्ति० इमबे० कहुछउं ॥२०॥

॥ इति चाउरङ्गिज्ज नामे अध्ययनं तृतीय समत्त ॥ ३ ॥

मूलः—चउररङ्गं दुलहं मत्ता संजमं पडिवज्जिया ।
तवसा धुतकम्मंसे सिद्धे हवइ सासए ॥ २० ॥ त्ति बेमि

गाथा २० भावार्थः—पुर्वोक्त चार अंगने पामवां दोहीलां जाणीने संयम अने तप अंगीकार करिने कर्मना अशने टाळीने शाश्वतो सिद्ध थाय. एम सुधर्मा स्वामी पोताना जबूस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जनू ? जेम मे श्री महावीरदेव समिपें साभळ्यु हतु तेम मे तुजभत्ये कहु. ॥ २० ॥

(इतिश्री चतुरंगी नामना त्रीजा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण. ३)

अर्थः—अ० त्रुटोसंधाइ नहि जी० आउपो ते माटे मा० मकरिस प० प्रमाद। जरो० जरावृत पुरुषने हु० निश्चेन० नथी ता० त्राण सरण कोइ। ए० एमवि० जाणी। ज० हेजनप० प्रमादि कि० मश्ने० ण्णु० विचारणा वि० विशेषे हिं० हिंस्याना करण हार अ० अजितेंद्रि गि० कोहनो स्रण ग्रहसे ॥ १ ॥

मूल.—असंखयं जीविय मा पमायए जरोवणीयस्स हु नत्थि ताणं।
एवं वियाणाहि जणे पमत्ते किंणु विहिंसा अजया गिहिन्ति ॥ १॥

गाथा १ भावार्थः—हवे चोथा अध्ययननो भावार्थ कहे छे. (त्रुट्या काननी पेरे) आयुष्य त्रुट्युं सांधु संधाय नही एम जाणी हे जीव? प्रमाद न कर? कारण के ज्यारे जीवने जरा (वृद्धावस्था) आवशे त्यारे उठी बेशी शकाशे नही तेवारे ए जीवने कोइ सरण नथी एम जाणीने अहोलोको? प्रमाद छाडो??? केमके हिंशानो करनार इंद्रीयोने पोताना वशमां नही राखनार ए केनु शरण ग्रहशे??? ॥ १ ॥

अर्थः—जे० जे कोइ पा० पाप कर्म करि ध० धनने म० मनूष्य स० मेलवेछे। अ० अमृतनिपरे ग० ग्रहिनेरापेछे प० छांडिने ते० ते पा० ससार रुप पासने विषे ट्टि० रह्यायका न० मनुष्य वे० वैरे बं० बधाणाथ का न० नरकने विषे उ० उपजे० ॥ २ ॥

मूल.—जे पावकम्मेहि धणं मणूसा समाययन्ती अमइं गहाय।
पहाय ते पासपयट्टिए नरे वेराणुबद्धा नरयं उवेन्ति ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—ए ससारने विषे पुत्रकलत्रादीकना पासने विषे बधायाथका जे कोइ मनुष्य

पापकर्म करी धन मेळवीने तेने अमृतनी पेरेग्रहण करि राखे छे ते धनादीकने छाडीने घणां पाप करी घणा जीवनी साथे वेर उपराजीने ए जीव नर्कने विषे उपजे (पण ते वखते ते धन तेने सरण न थाय) ॥ २ ॥

अर्थः—ते० चोर ज० जिम स० खात्रनामुखने विषे पडयो थको ग० ग्रह्यो थको । स० पोताना क० कर्मे करि कि० पीडाइ पा० पापनोकारणहार । ए० एणीपरे प० जीव पे० परलोकने विषे । इ० ए च० वली लो० लोकने विषे। क० कीधा क० कर्मनो । मु० मूकाववो। न अ० नथी तथा न० भोगव्या विना मूकाववो नथी॥३॥

मूलः—तेणे जहा सन्धिमुहे गहीए सकम्मुणा किच्चइ पावकारी ।

एवं पया पेच्च इहं च लोए कडाण कम्माण न मुक्ख अत्थि॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—पापकर्मनो करनार पोतानां कर्मे करिने खात्रने मुखे जेम चोर पकडायो थको पीडाय तेम ए जीव इहलोक तथा परलोकने विषे पोताना करेलां कर्म भोगव्या सिवाय मुकाय नही. ॥ ३ ॥

अर्थः—स० ससारने आ० पामीने प० परने अ० अर्थे । सा० साधारण ज० जे क० करे क० कर्मने। क० त० ते कर्मना उ० भोगववांना का० कालने विषे ते० व० ते बंधव । व० बंधवपणो न० न उ० पाळे ॥ ४ ॥

मूलः—संसारमावन्न परस्य अट्ठा साहारणं जं च करेइ कम्मं ।

कम्मस्स ते तस्स उ वेयकाले न बन्धवा बन्धवयं उवेन्ति ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—ए ससारने विषे जीवपरने अर्थे साधारण (जेमा घणानो भाग होय ते एटले पापे करी धन लावे अने सर्व कुटुंब खाय ते) कर्म करेछे पण ते कर्म ज्यारे उदय आवे त्यारे बधव बधवपणु पाळे नही.

(अर्थात् वधनादीक अळगा जइने उभा रहे) अने ए जीव पोतानी कमाणी एकलो भोगवे. ॥ ४ ॥

अर्थः—वि० धनेकरि ता० त्राणसरण न० न ल० पामे प० हे प्रमादि इ० एह लो० लोकने विषे अ० अथवा प० परलोकने विषे । दी० समकीत रुप दिवो प्प० उल्हाणे छते अ० अज्ञान मोहरुप अनतो अंधकार होइ। ने० न्याय मार्गने द० देषीने अ० अणदिठा सरिषो होइ ॥ ५ ॥

मूलः—विरेण तागं न लभे पमत्तो इमम्मि लोए अदुवा परत्था ।
दीव प्पणट्ठे व अणन्तमोहे नेयाउयं दट्ठुमदट्ठुमेव ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—प्रमादी जीव एम जाणे के ज्यारे कर्मउदय आवशे त्यारे लक्ष्मी दइने राखीश ? पण हे प्रमादी जीव ? इहलोक तथा परलोकने विषे धने करिने जीवने शरण न होय ? जेम कोइ पुरुष हाथमांही दीवो लइने रसकुपीका लेवाने अर्थे गुफामांही पेठो पछी दीवो अस्त थइ जवाथी मार्ग न दीठो तेम जीवे समकीतरुप दीवे करी मुक्तिमार्ग दीठो छे पण दर्शनावर्णि रुप अनतमोहनी कर्मने वसे करीने दीठो पण अणदीठो होय (इहा उदाहरण जेम कोइ धातुर्वादी हाथमा दीवो लइने धातु शोधवाने वास्ते बीलमा पेठो ते वारे प्रमादादीकथी दीवो ओलाइ जवाथी रस्तो नही जडता भमवा लाग्यो, ते बीलमां एक प्रचंड विषधरे (सर्पे) डख देवाथी तिहाज पडी मृत्यु पाम्यो,तेम जीव सम्यक्त्व पामी महामोहनावशथी फरि मिथ्यात्वमां जाय.)॥५॥

अर्थः—सु० द्रव्यथी निद्राइसुता छता या० पिण प० भाव थकी जागतो थको सजम नीवतव्ये जीवे न० वी० विश्वास न करे । प० पंडित आ० सिद्ध प्रज्ञावत । घो० रुद्र मु० काल अ० बल रहित स० सरिरने करे

इम जाणीने । भा० भारंडपंखिनी व० परे च० चाले अ० प्रमाद रहित ॥ ६ ॥

मूलः—सुत्तेसु यावी पडिबुद्धजीवी न वीससे पण्डिए आसुपन्ने ।
घोरा मुहुत्ता अबलं सरीरं भारुण्डपक्खी व चरऽप्पमत्ते ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—(अविवेकी मुर्ख लोक द्रव्य अने भाव निंद्राए सुता छे उता अने पडीत साधु द्रव्य निंद्राए सुतो) पण भावथी जागतो थको सयम जीवतव्य करिने जीवे, वळी शिघ्र ए शरिरने बळरहीत करतो एवो भयकर काळ मुहुर्त (बेघडी) मात्रमां मृत्युने आपनार जाणिने तिक्ष्ण बुद्धिनो धणी प्रज्ञावंत साधु विश्वास नही करतां भारंडपखीनी पेरे प्रमादरहीत थको विचरे. ॥ ६ ॥

अर्थः—च० चाले प० मूलगुण उतर गुणने विषे प० अतिहे स० संकातो थको । ज० जे कांइ संसारनां स्वरुपने पा० पास सरिषा । इ० ए ससारने विषे म० म नतो थको ला० लाभनो । ऽ० अवसरने विषे जी० संजम जीवितव्यने विषे वु० वधारिने । प० पछे मरणना अवसरने प० जाणीने म० कर्म तथा शरिरने अ० टाले ॥७ ॥

मूलः—चरे पयाइं परिसङ्कमाणो जं किञ्चि पासं इह मन्नमाणो ।
लाभन्तरे जीविय बूहइत्ता पच्छा परिन्नाय मलावधंसी ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—पापथी शंकातो थको सयम नही विराधता मुळ गुण उत्तर गुणने विषे चाले, अने संसारने पास सरिखो मानतो जीहां लगी शरिरथकी तपजपनो लाभ होय तिहां सुधी शरिर राखी सयम

जीवतव्यने वधारिने पछी मरणनो अवसर जाणीने आपणी बुद्धिए करी सर्व पचखी अणसण लइ शरिर तथा पाप कर्मरूप रजने टाळे. ॥ ७ ॥

अर्थः—छ० पोताना छादाने नि० निरोधने करिने उ० पामे मो० मोक्षने आ० अश्व ज० जिम सि० सिखव्या थको व० पाखरनो धा० धरणहार होइ पु० घणा पूर्व सुधी वा० वर्ष सुधी च० वीतरागने छादे चाले प्प० अप्रमत्त थको त० ते माटे मु० ते मुणी खि० शीघ्र उ० पामि मो० मोक्षने ॥ ८ ॥

मूलः—छन्दंनिरोहेण उवेइ मोक्खं आसे जहा सिक्खियवम्मधारी ।
पुव्वाइं वासाइं चरऽप्पमत्तो तम्हा मुणी खिप्पमुवेइ मोक्खं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—जेम सोदागरे अश्व (घोडा)ने सीखव्यो छतो पाखरनो (बखतरनो) धरणहार थाय, अने अश्वारनुं मन होय तेम चाले तो शत्रुने जीती आवे तेम साधु पोतानो छांदो (इच्छा) रुंधे (एटले पोतानी कांइ चतुराइ नही करतां) जेम वितरागे कहेलु छे तेम गुरुनी आज्ञा प्रमाणे करे तो घणां पुर्व तथा घणां वर्ष सुधी अप्रमत्त थको प्रवर्ति सीघ्र (उतावळो) मोक्षमां जाय. ॥ ८ ॥

अर्थः—स० ते पुरुष पु० पहिलो धर्म न करे ते ए० एणे प्रकारे न० ल० करवो न पामे प० पछे । ए० ए उ० उपमा सा० निश्चे वा० धारिने वि० विषवाद पामे । सि० क्षय थये छते आ० आउखो का० मरणने उ० समिपे पोहता छते । स० शरिरना भे० विनाशने अवसर ॥ ९ ॥

मूलः—स पुव्वमेवं न लभेज्ज पच्छा एसो ऽवमा सासयवाइयाणं ।

विसीदई सिढिले आउयंमि कालोवणीए सरीरस्स भेदे ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—कोइ जीव एम जाणे के हवणां हु खाउ पीउ पछी मर्णकाळे धर्म करीश ? (ए मत निरुपक्रम आयुष्य वाळाने शोभे पण बीजाने न शोभे) एम धारिन जे पुरुष पेहेला धर्म न करे ते पुरुष पछी धर्म करवा न पामे कारण के आयुष्य क्षय थवाथी शरीरना विनाशने अवसरे मरणने समिंप पोहोच्यो थको अहो ? में प्रथम प्रमादादीकथी धर्म कर्यो नही, अने पछी थयो नही तो हवे मारो शी गति थशे ? एम झुरणा करे. ॥ ९ ॥

अर्थः—खि० सीघ्र न० धर्म करि नस० शके वि० छांडवाना अवसरने ए० पामीने। त० तेमाटे स० सम्यक प्रकारे सावधान थइने प० छाडे का० काम भोगने स० सम्यक प्रकारे जाणीने लो० लोकना स्वरपने । स० समता भावे रापे म० मोटा रुपिस्वर । अ० दुरगति पडता पोताना आत्माने र० रापेच० प्रवर्त्ते अ० अप्रमादि थको ॥ १० ॥

मूलः—खिप्पं न सकेइ विवेगमेउं तम्हा समुट्ठाय पहाय कामे ।

समिच्च लोगं समयामहेसी अप्पाणरक्खी चर अप्पमत्तो ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—प्राणी मरणने समे त्याग रुप धर्म करि न शके तेथी कामभोगने छांडीने धर्मने विषे उद्यम करे लोकनु स्वरूप देखीने समता रसे करि झीलतो जे साधु पोताना आत्माने दुर्गती पडतां राखवाथी आत्मानो रक्षक छे ते सावधान थइ अप्रमादी थको जीवरक्षण करतो विचरे. ॥ १० ॥

अर्थः—मु० वारंवार मो० मोहना गुणकारि एहवा शब्दादिक ज० जितनार एहवा साधुने॥अ० अनेकप्रकारना स० साधूने । च० संजमने विषे प्रवर्त्तताने । फा० शब्दादिक फरस फु० फरसे अ० आकरा ज० सुहाला जेम होई तिम तें० ते शब्दादिक उपरे भि० साधू म० मने करी । न० प० द्वेष न करे ॥११॥

मूल—मुहुं मुहुं मोहगुणे जयन्तं अणेगरूवा समणं चरन्तं ।
फासा फुसन्ती असमञ्जसं च न तेसि भिक्खू मणसा पउस्से॥ ११॥

गाथा ११ भावार्थः—मोहना गुणने वधारनहार अनेक प्रकारना शब्दादीकने वारंवार साधु जीते एवा साधुने संयमने विषे प्रवर्त्तताने आकरा तथा सुहाला शब्दादीक स्पर्शे तो ते शब्दादीक उपर मने करीने पण साधु द्वेष न करे. ॥ ११ ॥

अर्थः—म० मंद पामे फा० फरस शब्दादिक । ब० घणा जीवने लो० लोभ उपजावे । त० तथा प्रकारना काम भोगने विषे । म० मन न० न करे । र० उपजतो थको राखे मो० मोहने वि० टाले मा० मानने । मा० मायाने न० न सेवे । प० छांडे लो० लोभने ॥ १२ ॥

मूल—मन्दा य फासा बहुलोहणिज्जा तहप्पगारेसु मणं न कुज्जा ।
रक्खिज्ज कोहं विणएज्ज माणं मायं न सेवेज्ज पहेज्ज लोहं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—शब्दादीक तथा स्त्रीयोना स्पर्श घणा मंद (मूर्ख) पुरुषोने लोभ उपजावे छे तो तथा प्रकारना कामभोगने विषे साधु मन न करे अने क्रोधमानने टाली कपट नही सेवता लोभने छांडे ॥ १२ ॥

अर्थः—जे० जे कोइ तत्वज्ञान विना सं० संस्कृत भाषाना बोलणहारा । तु० समकितादिके ठाला प० परना कीधा शास्त्र तेहना परपनार ते० ते मिथ्यादृष्टि । पि० रागद्वेषे पोहताथका प० परवसे पड्याछे ए० ए पुर्वेकह्याते । अ० अधर्मनाहेतु । त्ति० एणे कारण माटे एहवा मिथ्यात्वना । दु० त्यजता थका क० वांछेगु० ज्ञानादिक गुणने जा० जावजीव सुधि स० एतले शरिर भेद थाइ तिहां सुधी । त्ति० एम बे० कहुछु सुधर्मास्वामी जंबू प्रत्येकहिताहूवा ॥ १३ ॥

मूल-जे ऽसंखया तुच्छ परप्पवाई ते पिज्जदोसाणुगया परब्भा ।
एते अहम्मे त्ति दुगुञ्छमाणो कङ्खे गुणे जाव सरीरभेओ १३ ॥ त्ति बेमि ॥

इति असखय नामे चतुर्थ अध्ययनम् समत्त ॥४॥

गाथा १३ भावार्थः—जे कोइ तत्वना अजाण अने संस्कृत भाषाना बोलणहार अने समकीतादीक गुणे करी वाला स्वतिर्थ थकी अनेराना किधा शास्त्रना परूपणहार एवा ते मिथ्यात्वद्रष्टी रागद्वेषने वसे पोहोत्या थका परवस पड्याछे ए पुर्वोक्त कह्या ते अधर्मना हेतु एवा मिथ्यात्वादीकने तजी ज्ञानादीक गुणने जाव जीव सुधी साधु इच्छे (अर्थात्) कोइ सस्कृत भाषाना बोलनार छे पण समकीतादी गुणे करी रहीत अने राना करेला शास्त्रना परुपनार एवा मिथ्यात्व द्रष्टी छे ते राग द्वेषने वसरूप परवस पड्या छे एवा अधर्म ना हेतु मिथ्यात्वादिकने तजीने साधु ज्ञानादिक गुणने जावजीव सुधी इच्छे, कारणके सस्कृतादिक भाषा कोइने तारती नथी पण समकीतादिक गुण जीवने तारे छे माटे ते गुणने धारण करवा एम सुधर्मा स्वामी

पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम म श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे सांभल्युं हतु तेम मे तुज प्रत्ये कह्यु. ॥ १३ ॥ इतिश्री उत्तराध्ययन सूत्रना चोथा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥ ४ ॥

अर्थः—अ० संसार रुप समुद्रने विषे । म० मोटा भवरुप ओघ प्रवाह छे जेहने विषे एहवा संसाररुप समुद्रने विषे । ए० एकेक महा पुरुष ति० तर्या । दु० तरता दोहिलो छे संसार समुद्र । त० तिहां देवादिकनिपरषदामाहे । ए० एकेक तिर्थंकरादिक म० मोटी प्रज्ञाना धणी । इ० ए प० उपदेशने उ० कहिता हुया ॥१॥

मूल.–अण्णवंसि महोहंसि एगे तिण्णे दुरुत्तरं ।
तत्थ एगे महापन्ने इमं पण्हमुदाहरे ॥१॥

हवे पांचमा अध्ययननो भावार्थ कहे छे. गाथा १ भावार्थः—भवरूपी म्होटो जेहनो ओघप्रवाह छे ने जे तरता दोहीलो एवो संसाररूप समुद्र एकेक तिर्थंकरादीक महापुरुषो तर्या ? एवा महा प्रज्ञावन एकेक तिर्थंकरादीक त्यां देवादीकनी सभामाही ए आगल कहीशु ते उपदेशे कहेता हवा. ॥ १ ॥

अर्थः—स० छे अ० ए दु० बे ठा० स्थानक । अ० कया मा० आउषाने छेडे अ० अभिलाषा रहित मरण तेअकाम मरण च० समुचय ए० पदपूरणे। स० बीजो अभिलाषा सहित मरण ते सकाम त० तिमहिज ॥२॥

मूल –सन्तिऽमे य दुवे ठाणा अक्खाया मारणन्तिया ।
अकाममरणं चेव सकाममरणं तहा ॥२॥

गाथा २ भावार्थः—धर्मनी अभीलाषा रहीत ते अकाम मर्ण अने बीजुं धर्मनी अभीलाषा सहित ते सकाम

मर्णं एवा बे प्रकारना मर्णनां स्थानक आयुष्यने अंते कह्यां छे. ॥ २ ॥

अर्थः—बा० अज्ञानिने अ० अकाम मरण तु० निश्चे म० मरण अ० अनेकवार मरवूं भ० होइं प० पंडितने स० सकामम० मरण तु० पदपूर्णे । उ० उत्कृष्टे पदे स० एकवार केवली आश्रीम० होइं ॥ ३ ॥

मूलः--बालाणं तु अकामं तु मरणं असइं भवे ।
पण्डियाणं सकामं तु उक्कोसेण सइं भवे ॥३॥

गाथा ३ भावार्थः—अज्ञानीने अकाम अनेकवार मरवुं होय अने पंडीतने सकाम मर्णे उत्कृष्टु केवली आश्री एकवार मरवु होय. ॥ ३ ॥

अर्थः—त० ते बे मरण मांहि इ० ए प० पहेलु था० थानक अकाममरण। म० महावीर तिर्थंकर देखे दे. परूप्यु । का० कामभोगने विषे गृद्धहोइ ज० जिमबा० अज्ञानि । भि० अतिहि क्रु० करुर कर्मनेकु० करे ॥ ४ ॥

मूलः--तत्थिमं पढमं.थाणं महावीरेण देसियं ।
कामगिद्धे जहा बाले भिसं कूराइं कुव्वई ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—अकाम अने सकाम ए बे मर्णमांही प्रथम अकाम मर्ण श्री महावीरदेव तिर्थंकरे परूपेलु छे ते एवी रीते के जे कोइ अज्ञानी मुर्ख कामभोगने विषे लुब्ध थयो थको अतिहिंशादीक क्रुरकर्म करे. ॥ ४ ॥

अर्थः—जे० जे अज्ञानि गि० गृद्धहोइ का० कामभोगने विषे॥ ए० एकेकरद्रमणामि कू० पासने अर्थे द्रव्य पास ते मृगादि घालवाने पास, भावपास ते मिथ्यात सहित आश्रव एहवा बे पासने अर्थे ग० मरते

न०नथी मे०मे दि०दिठो प०परलोक । च० दृष्टि दि०दिठी इ०ए प्रत्यक्ष र०कामभोग भोगव्याथि उपनिजे रति॥५॥

मूल –जे गिद्धे कामभोगेसु एगे कूडाय गच्छइ ।
न मे दिट्ठे परे लोए चक्खूदिट्ठा इमा रई ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—जे कोइ स्त्रीयादीकना काम भोगने विषे लुब्ध थयेलो छे, ते रौद्र गामी मृगादी-कना पासने विषे प्रवर्ति किंवा नरकादी स्थानक छे एम कुडी (जुठी) भाषा बोले अने कोइ कहेके ए काम न करीस ते वारे कहेके, मे परलोक दीठा नथी, अने ए स्त्रीयादिक कामभोगनी रती(खुशी)प्रत्यक्ष देखाय छे.॥५॥

अर्थः—ह० हाथने विषे । आ० आव्या इ० ए का० कामभोग का० जे कामभोग कालांतरेपणी संसय सहित । अ० आगमीए का० कालांतरे पामीए तेतो गम्या छे । को० कोण जा० जाणे प० परलोकने विषे । अ० छे वा० अथवा न० नथी वा० समूचए पु० वली ॥ ६ ॥

मूल–हत्थागया इमे कामा कालिया जे अणागया ।
को जाणइ परे लोए अत्थि वा नत्थि वा पुणो ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—ए काम भोग छाडीने धर्म करो के जेथी आगळ सुख पामीये एम जे कहोछो तो, आ काम हाथमा आवेला छे, ते काम भोग हु भोगवु, केमके बीजा जन्मांतरे कामभोग मळशे ए संसय मरेलु छे, तेथी कोण जाणे परलोक छे अथवा नथी. ॥ ६ ॥

अर्थः—ज० एटला लोक स० सयाते हो० हु पण थाइश । इ० एहवो वा० अज्ञानि प० धीठाइपणो करे॥

मूल—न इमं सवेसु भिक्खूसु न ईमं सवेसऽगारिसु ।
नाणासीला अगारत्था विसमसीलाय भिक्खुणा ॥१९॥

गाथा १९ भावार्थः—ए पंडित मर्ण सर्व साधुने न होय, तेमज ए पडीत मर्ण सर्व ग्रहस्थने पण न होय, तो केहने होय ! तोके नाना (विविध) प्रकारना भला व्रतना धरणेहार होय तेवा ग्रहस्थ (श्रावक)ने पडित मरण होय तथा जेवो महा पुरुषोनी कठण व्रती आचार छे एहवा साधुने पडीत मर्ण होय. ॥ १९ ॥

अर्थः—स० छे ए० एकेक भि० द्रव्य भिक्षुथी। गा० गृहस्थ व्रतना धरणहार स० सजमे करी उ० प्रधान। गा० गृहस्थ स० सघलाथकी । सा० ते साधु स० सजम पचमहाव्रते करि उ० प्रधान ॥ २० ॥

मूलः—सन्ति एगेहिभिक्खूहिं गारत्था संजमुत्तरा ।
गारत्थेहि य सवेहि साहवो संजमुत्तरा ॥२०॥

गाथा २० भावार्थः—निन्हव (जिनेश्वरना वचनना उत्थापक) चारित्रथी भ्रष्ट थयेला एहवा तथा सन्यासी योगी बौध इत्यादिक अन्यतिर्थि थकी एकेक ग्रहस्थ देश विरति रुप श्रावक धर्म करी प्रधान (उत्तम) छे, अने ए ग्रहस्थ करता सतरे भेदे सयमना पालनहार मुनिराज उत्तम छे. ॥ २० ॥

अर्थः—ची० भगवा वस्त्र अ० अगचर्म न० नग्नपणु ज० जटाधारिपणु स० वस्त्र एकठा सांधी कीधी कथा तेहनो धरवू मु० मस्तक मूंडपणो एया० एतलावाना त्रि० पणि न० नहिता० त्राणसरण दुर्गती जाता जीवने । दु० जिननि आज्ञाविना माहि । प० प्रवर्ज्याने ग० पाम्यो पण त्राणसरण नहि ॥ २१ ॥

मूलः—चीराजिणं नगिणिणं जडीसंघाडिमुण्डिणं ।
एयागि वि न तायन्ति दुस्सील पडियागयं ॥२१॥

गाथा २१ भावार्थः—हवे अन्यतिर्थि केहेवा छे ते कहे छे, भगवां वस्त्र ओढे छे, अथवा मृगचर्म ओढे छे, अथवा नग्न रहे, जटा राखे, कंथा (हजार थीगडां दीधेल होय तेवु वस्त्र) राखे, माथु मुंडावे एवा द्रव्य लिंगी शुद्ध मार्गनी के शुद्ध आचारनी खबर विना अनाचारे वरते छे, अने मात्र वेशनेज मोक्षनु कारण माने छे तो ते अनाचारोना कारणथी दुरगती पडता भगवा वस्त्रादिक राखे नही अर्थात् दुरगती जाय. ॥२१॥

अर्थः—पि० गृहस्थे आप्यो पींड आहार उ० सेवी ए० अर्थ दीपावाने अर्थे दु० माठा आचारनो धणी । न० ते नरग थकी न० नमुकाइ । भि० आचारसहित साधु वा० अथवा गि० सुव्रती गृहस्थ । वा० समुचये सु० रुडाव्रतनो धरणहार क० जाइ दि० देवलोके ॥ २२ ॥

मूल—पिण्डोल एव दुस्सीले नरगाओ न मुच्चई ।
भिक्खाए वा गिहत्थे वा सुव्वए कम्मई दिवं ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—अने जे भीखु भीक्षा मागीने आजीवका चलावे अने अणाचार तथा पापकर्मने वरजे नहीं तो एवा दुष्ट आचारनो धणी नर्कथी न मुकाय अने जे भीक्षाए फरि जीवे एवा साधु अथवा गृहस्थ जो सुशील व्रतनो धरणहार होय ते देवलोकमा जाय. ॥ २२ ॥

अर्थः—अ० गृहस्थे सा० समकितव्रत रुप सामाइकना अ० अगते निसकतपणो निरतिचारपणो । ते अ-

गने स० श्रधावतयको का० कायाइ करि। फा० फरसे सेवे पो० पोषधने सेवे ते पोसध केहवो छे दु० वेहु सुदी वदि प० पक्षना। ए० एक रात्रिना पोपधनि न० न करे हा० हाणी रात्रि सहित दिननो पोसो ॥२३॥

मूलः—अगारिसामाइयङ्गाणि सड्ढी काएण फासए।
पोसहं दुहओ पक्खं एगरायं न हावए ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—हवे श्रावक केवा छे व्रत पालीने देवलोके जाय तेकहे छे. जे गृहस्थो सामायक करे छे ते सामायक त्रण प्रकारनी छे, ए त्रण प्रकार कहे छे. १ समकीत ए सामायक २ श्रुत्र ए सामायक ३, देशवरति ए सामायक ॥ हवे ए त्रगना चोवीश अग कहे छे, एटले प्रथम समकीत सामायकना आठ अग छे. १ देवगुरु धर्ममां शका न राखे एटले अरीहत देवे आ प्रमाणे कह्यु छे ते हशे के नही इत्यादिक शंका न राखवी, २ अन्य एटले जैनधर्मथी बीजो धर्म वहु सारो छे. ३ धर्म करणी करी मनमा एम न राखे के आ करणु तेनु फल मलशे के नही ते वितिगिछा. ४ मिथ्यातिनो खोटो धर्मनो महीमां देखीने जेमके मिथ्यातिना गुरुने हाथी उपर बेशी घरे घरे पधरामणी थती देखी विचारे के आपडा धर्ममां आवुं काइ नथी ए वहु खोटु छे एवु समकिति जीव न विचारे. ५ जे कोइ धर्मी जीव होय तेना गुण कही सभळावे. ६ धर्मथकी पडताने थिर करे, एटले मदद करे. ७ पोताना साधरमीने हितनो कारक होय. ८ जैनमार्गना उत्तेजन रुप प्रभावना करे ए सम्यकत्व सामायकना आठ अग जाणवा० हवे श्रुत्र सामायकना आठ अंग कहे छे. ॥१॥ काल ॥२॥ विनय ॥३॥ वहुमान्य ॥४॥ उपधान ॥५॥ निन्हवाण ॥६॥ व्यजन ॥७॥ अर्थ ॥८॥ व्यंजनार्थ

ए आठ सुत्र सामायकना अंग जाणवा. हवे देशविरति सामायकना आठ अंग कहे छे. पांच सुमतिने त्रण गुप्तिए आठ चारीत्रना अंग जाणवा, ए त्रण प्रकारनु सामायकने तेना चौविश अंगने श्रधावंत श्रावक–काया ए करी शुद्ध रीते पाळे, अने अधारा अजवाळा पक्षने विषे पोषध करे, तेमा एक रात्रीनी पण हानी न करे.॥२३॥

अर्थः—ए० एणे प्रकारे सि० व्रतरुप सिक्षाइ करि स० सहित होइ । गि० गृहवासेछते वि० पणि सु० सुव्रति कहिए मु० मुकाइ छ० छवी ते प० चर्ममय प० ढिचण प्रमुखने संधि छे जेहने एहवा उदारिक । सरिर थकि । ग० जाइ ज० देवलोके जक्ष देवताइ करि सामान्य लोक ते जक्षलोक ॥ २४ ॥

मूल --एवं सिक्खासमावन्ने गिहिवासे वि सुव्वए ।

छविपव्वाओ मुच्चई गच्छे जक्खसलोगयं ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—जे गृहस्थ एवा प्रकारना शीक्षाव्रते करी सहीत होय ने गृहवासे वसता छता पण तेने सुव्रति कहीये, अने ते चर्ममय (चामडे वीटेलु) ढीचण प्रमुखना साधावालु एवु औदारिक (विणसवाना स्वभाववालु) शरीर मुकीने देवलोकने विषे देवता थाय. ॥ २४ ॥

अर्थः—अ० हवे जे० जे स० आश्रवनो रुधणहार भि० साधु । दो० बे गतिमाहि अ० अनेरि गति सिधहोइ। स० सर्व दु० दुषथी प० रहित सिधगति वा० अथवा । दे० देवता वा० समुचय अ० सभावनाइ म० महर्धिक होइ॥२५॥

मूल.--अह जे संवुडे भिक्खू दोण्हं अन्नयरे सिया ।

सव्वदुक्खपहीणे वा देवे वावि महिड्ढिए ॥ २५ ॥

मूलः—तेर्सि सोच्चा सपुज्जाणं संजयाग वुसीमओ ।
न संतसन्ति मरणन्ते सीलवन्तो बहुस्सुया ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—पुज्य एटले आचार्यादिक तेहनी समीपे एवा धर्मिनी भली गति सांभलीने जेहनो आत्माने इंद्रीयो वश छे ने चारीत्रने समकितवत बहु श्रुत पडीत होय तेवा सयाति मरणने अंते त्राश न पामे (एटले मरणथी बिहे पण नही.) ॥ २९ ॥

अर्थः—तु० तोलिने पारखो करिने वि० विशिष्टभला पडित मरणने आ० अगीकार करिने । द० ध० दस विधियाते धर्ममाहि । ख० क्षेमारुप धर्मे करि ॥ वि० विसेषे प्प० प्रसन्न मे० बुद्धिवत मर्यादावत अ० आत्माने त० तथा भू० भूत मोह उपसयाते करि ॥ ३० ॥

मूलः—तुलिया विसेसमादाय दयाधम्मस्स खन्तिए ।
विप्पसीएज्ज मेहावी तहाभूएण अप्पणा ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थ—बाळ मर्णथी पंडीत मर्ण भलु जाणीने पडीत मरणने ग्रहीने दयावतने दश विधि पति धर्ममा क्षमारुप धर्मे करी मोहने उपशमावी कषायरुप कर्दम (कादव) टाली प्रशातपणुं अगीकार करी मर्यादाने बुद्धिवत मरण आवे थके व्याकुल चित्त पणे करी रहित वर्ते ॥ ३० ॥

अर्थः—त० तिवार पछीका० मरणकालने विषे अ० मननां योगनेहिण अणकर्ता छता एतले मनना योगहिणा न करे । स० श्रद्धावत ता० तेहवो जेहवो प्रव्रज्या लेवाने समे रस हतो तेहवो मारुत माटे नप्रस्र

अ० गुरुनि समिपे, बीजो अरथ ता० पडित मरण अ० छेहडे वि० टालेलो० रोमना कांदा नउ । भ० विना-शने दे० सरिरने क० वांछे ॥ ३१ ॥

मूलः--तओ काले अभिप्पेए सड्ढी तालिसमन्तिए ।
निणएज्ज लोमहरिसं भेयं देहस्स कंखए ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—ए श्रम मर्ण माहेलु एक गितार्थ गुरुनी समीपे जेवो हर्ष दीधा अवसरे त्या सलेखणा अवसरे हतो तेवोज हर्ष मरण समीपे धारण करी अहो मारुं मृत्यु थशे एवु रोम कंपीतपणु नि-वर्तावी त्रण योग दीधा नही करता धुशुधा तजी शरीरना विनाशने इच्छे ॥ ३१ ॥

अर्थः—अ० हवे का० मरणकाल स० आवे छते । जा० समस्त प्रकारे घा० घातय न हणतो थको । स० कारमण सरिरने । स० सकाम मरणे म० मरे । ति० त्रिन मरण माहि अगित मरण १ पादोपगमन २ भत्तपचखाणमरण ३ । अ० अनेरेएक कोइ मरणे मु० साधु इ० इम वे० हु कहु छु ॥३२॥

मूल--अहकालम्मि संपत्ते आघानाय समुस्सयं ।
सकाममरणं मरइ तिण्हमन्नयरं मुणि ॥ ३२ ॥ त्ति बेमि

इति अकाम सकाम मरणिज्ज नामा पञ्चम अध्ययन समत्त ॥ ५ ॥

गाथा ३२ भावार्थ—हवे मर्ण काळ आववाथी औदारिक त्या कार्मण शरीरने हणतो थको त्रिविधे-करी चार आहारनु पच्चाख्यान करे ते भक्त पच्चाख्यान मर्ण (एनी अदर हरवा फरवाने वास्ते अमुक कट-

ली जग्या तेनो नियम नहीं), वली मडळ करी (जग्यानी हद बांधवी ते) मंडळनी बाहार न नीकळवुं ए बीजु इंगीत मर्ण. हवे त्रीजु पादोपगमन मर्ण ते कापेली वृक्षनी शाखानी माफक एक पासाभेर रही बीजु पासुं पण पलटावबु नही. एवा त्रण प्रकारना मर्ण माहीला एक सकाम मर्णे साधु मरे. ॥३२॥

एम सुधर्मास्वामी जम्बूस्वामी प्रते कहेछेके हे जंबू जेम मे श्री महावीरदेव समीपे सांभल्युं हतुं तेम हु तुज प्रते कहुछु. इति उत्तराध्ययन्ना सकाम अकाम मरण नामे पाचमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण. ए पाचमां अध्ययमां सकाम मर्ण घणु करी साधुने कह्युं ते भणी आ छठा अध्ययनने विषे साधुनो आधिकार कहेछे.

अर्थः—जा० जेतला अ० अज्ञानी मिथ्याती पू० पूरुष स० सघलाए ते० ते पूरुष दु० दूष पामवाना कारण छे दूषना सं० भोगवनार । लु० पीडा पामे व० घणीवार मु० मिथ्याति मूर्ष । अ० अनंता ससा० ससारने विषे ॥ १ ॥

मूलः--जावन्ति ऽविज्जापुरिसा सव्वे ते दुक्खसंभवा ।
लुप्पन्ति बहुसो मूढा संसारंमि अणन्तए ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—हवे छठा अध्ययननो भावार्थ कहेछे. जे तत्वना अजाण ने कुविध्यावंत एवा मुर्ख अज्ञानी मिथ्याती ए सर्वे दुखना भिमागी थसे ने ते मुर्ख अज्ञानी घणीवार दारिद्रीपणुं ने छेदन भेदना दीकनी पीडा पामे अने जेहनो अत नथी एहवा ससारने विषे परीभ्रमण करसे ॥ १ ॥

अर्थः—समि० विचारिने प० पंडित त० ते कारण भणी । पा० एम जाणी जे ससार ते पास सरिषो

छे । जा० एकेंद्रादि जाति पामवाने प० मार्ग । ब० घणा अ० आगणपे पोते स० सत्य मार्गने । मे० गवेषे मि० मित्राइपणो भू० सघला जीवने विषे क० करे ॥ २ ॥

मूल.–समिक्ख पण्डिए तम्हा पासजाईपहे बहू ।

अप्पणा सच्चमेसेज्जा मेत्ति भूएसु कप्पए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—ए पुत्र कलत्रादीकनो सबंध ते मोहना हेतुए करी ए ससारपाससरीखो ते अज्ञान आत्माना धणीने एकेंद्रियादी जाती पामवानो मार्ग जाणी पडीत विचारी पोताना आत्माने सतरे भेदे सयम ने सत्यने विषे स्थापी सर्व जीव साथे मैत्री भाव करे ॥ २ ॥

अर्थः—मा० माता पि० पिताए न्हु० बेटाने वहु भ० भाइ भ० स्त्रि पु० दीकरी । य० वली ओ० एक उदरनां उपना । ना० नहि अ० समर्थ ते० पूर्वे कह्या ते म० मूजने ता० त्राण सरण राखवाने । लु० पीडा पामता जीवने । स० पोताना क० कर्मे करिने ॥ ३ ॥

मूलः–माया पिया न्हुसा भाया भज्जा पुत्ता य ओरसा ।

नालं ते मम ताणाय लुप्पन्तस्स सकम्मुणा ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—माता पीता भाइ स्त्रि पुत्र पुत्रि पुत्रनी स्त्रियादीक पोताना कर्मे करी पीडा पामता मारा जीवने त्राण सरण राखवा कोइ समर्थ नहीं ॥ ३ ॥

अर्थः—ए० ए पूर्वे कह्या ते अ० अर्थने स० पोतानि बूद्धिइ करि । पा० देषी स० समकितदृष्टि

छि० छेदे गे० विषयना वृद्धपणाने सि० संसारना सनेह च० नथी । न० न कं० वांछे पु० पूर्वे जेहस्युं स० परिचय होइ तेहने ॥ ४ ॥

मूलः--एयमट्ठं सपेहाए पासे समियदंसणे ।

छिन्द गेद्धिं सिणेहं च न कङ्खे पुव्वसंथवं ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—ए पुर्वोक्त अर्थने समकित दृष्टी पोतानी बुद्धिए करी देखी मिथ्यात्वने त्या ससारना स्नेहने छेदी विषयना वृद्धपणाने तजी पुर्वे जेहनी साथे परीचय होय तेने न इच्छे ॥ ४ ॥

अर्थः—ग० गाइ वृषभ अ० घोडा म० मणी रत्नादिक । कुं० कर्णादिकनां कुंडल । प० हाथी मनुष्य दा० चाकरना पो० समूह स० सर्व ए० ए पूर्वे कह्या,तेहने च० छाडिने ण० अल्कारे संजम पालीने का० अभीलाषा करे तेहवी । रु० रुपनो विक्रयनो करनार देवता भ० थाइस्य.॥ ५ ॥

मूलः--गवासं मणिकुण्डलं पसवो दासपोरुसं ।

सव्वमेयं चइत्ताणं कामरूवी भविस्ससि ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—गुरु कहे छे हे शिष्य ! अथवा हे आत्मा ? गाय, अश्व (घोडा), मणि रत्नादिक, कान मनुसना कुडल, हाथी, चाकर नमुख ए सर्व छाडीने सयम पाळीस तो मनोवंछीत वैक्रिय रुपनो कारण हार एहवो देव थइस ? ॥ ५ ॥

अर्थः—खा० गृहादिक ज० मनुष्यादिक खे० निखे । प० सुवर्णादिक । प० ज्ञाति नमुख । उ०

घरनापराडिक । प० दुषरप अग्निइ करि । पचता जीवने क० कर्म करि ॥ ना० नहि अ० समर्थ कोइ दु० दुषयकी मो० मूकाववाने ॥ ६ ॥

मूलः—थावरं जंगमं चेव धगं धन्नं उवक्खरं ।
पच्चमाणस्स कम्मेहि नालं दुक्खाओ मोयणे ॥६॥

गाथा ६ भावार्थः—घर तथा मनुष्यादिक, सुवर्णादि धनने शाळी प्रमुख धान्य, घरवखरी प्रमुख ए सर्व पोताना कर्मे करी दुःखरप अग्नीये दघनायकाने दुःखथी मुकाववाने कोइ समर्थ नथी ॥ ६ ॥

अर्थः—अ० मनने विष अ० रह्यो स० सर्व सुप स० सर्वथा प्रकारे इष्टना रजोगादिकथी उपनु ते सुष सर्वने वल्लभ छे ए भाव दि० एम देषीने पि० प्रिय वालो छे आत्मा जेहने एहवा पा० जीवने न० न ह० हणे पा० प्राणीना पा० प्राणने । भ० सात भयथी वे० जीवना वइरथी उ० निवर्त्यो होइ साधू ॥ ७ ॥

मूलः—अज्झत्थं सव्वओ सव्वं दिस्स पाणे पियायए ।
न हणे पाणिणो पाणे भयवेराओ उवरए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—ए सर्व सुख दुःख आत्मा थकी उपजे छे एम जोइ सर्व जीवने पोत पोताना प्राण प्रीय छे एटले वाल्हा छे एम जाणीने साधु एकेंद्रियादीक जीवोना प्राणने हणे नही अने तेने भय उपजाववाथी तथा तेनी साथे वैर करवाथी निवर्त्तो छे ॥ ७ ॥

अर्थः—आ० धनादिक परिग्रह न० नरकनु हेतु छे दि० एम देषीने । ना० न लेइ त० त्रण मात्र ऽ०

पणी । दो० सावद्य करणीनि दुगंछानो करणहार अ० पोताना पा० प[illegible] [illegible] । दि० गृहस्थेदिधु भु० भोगवे जीमे भो० भोजन ॥ ८ ॥

मूलः—आदाणं नरयं दिस्स नायएज्ज तणामवि ।
दोगुञ्छी अप्पणो पाए दिन्नं भुञ्जेज्ज भोयणं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—धनादिक परिग्रह नरकनो हेतु जाणीने तृणा मात्र पण [illegible] नलिए अने सावद्य (पाप) करणीनी दुगंछा (निन्दा) करी [illegible] जे भोजन गृहस्थ आपे ते जमे ॥८॥

अर्थः—इ० ए ससार [illegible] ए० एकेक मिथ्याती उ० पद [illegible] म० एम मांने एम परूपे पा० हिंस्यादिक पापने अ० अणत्यजीने एतले हिंसा करयाज करो। आ० पणी पुर्वे जे वडेरे।आ० जे अनुष्टांन आचर्युं होइ तेहने वि० भलो जाणीने आचरिने। स० तो सर्व दु० दुषथि मु० मुकाइ जीव ॥९॥

मूलः—इहमेगे उ मन्नन्ति अप्पच्चक्खाय पावगं ।
आयरियं विदित्ताणं सघदुक्खाण मुच्चई ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—आ ससारमांही एकेक अन्य दर्शनी एम माने छे ए हिंसादिक पापने [illegible] विना! एटले हिंसादि पापकर्म कर्याज करो, पूर्वे वडेराए अनुष्टान (क्रिया) आचरेल होय ते भलु जाणी आचरवाथी सर्व दुःखथी मुकाशुं ॥ ९ ॥

अर्थः—वलि मिथ्याति केहवा छे । म० मुखे एम बोलता थका जे ज्ञान ते मुक्तिनु कारण छे पणिं ।

अ० मुक्तिनो साधन अणकर्ता थका प० वळी । व० वचने म० मोक्षने प० अंगीकार कीधा छे जेणे एतले मोहडे बंध मोक्षने कहे पण परमार्थ सुन्य । वा० वचनने वि० वीर्य मात्र करिने स० स्वस्थपणो करे रलियातकारि । अ० आत्माने पोताने परने रिझवे । पण परमार्थना अजाण ॥ १० ॥

मूल:—अणन्ता अकरेन्ता य बन्धमक्खिपइण्णिणो ।
वायाविरियमेत्तेण समासासेन्ति अप्पयं ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—आ जगतने विषे अनेक कुतिर्थि एम माने छे के क्रिया अण करवाथीने फक्त ज्ञान भणवाथीज ए जीव मुक्ति जाय एम वचनना आडारे करी बंध मोक्ष कहे, पण क्रिया काइ करे नहीं अने अमे ज्ञानथीज मोक्ष पामीशु अर्थात् अमारे क्रिया करवानी काइ जरुर नथी एम कही पोताना आत्माने शांत करे ॥ १० ॥

अर्थ—न० नहि चि० विचित्र प्रकारनी । ता० त्राण सरण भा० भाषा कु० तो क्रियाथी वि० कुविद्यानो सा० सीखववो । वि० बूडा छे पा० पापकर्मे करि वा० अज्ञानि थका प० पंडितपणो मा० माने छे ॥ ११॥

मूल:—न चित्ता तायए भासा कुओ विज्जाणुसासणं ।
विसन्ना पावकम्मेहिं बाला पण्डियमाणिणो ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—जेओ कुविद्यानी शिखामणे सुन्या थका पाप कर्म करी अज्ञानी थका पंडीत पणु माने पण ते विचित्र प्रकारनी संस्कृतादिक भाषा शुभ अनुष्ठान (क्रिया) विना ते जीवने दुर्गति पडता

त्राण शरण न थाय ॥ ११ ॥

अर्थः—जे० जे के० कोइ स० सरिरने विषे म० आसक्त छे । व० सरिरना वर्णने विषे । रु० रुपने विषे य० वळी स० सर्व प्रकारे । म० मनेकरि का० कायाइ करि व० वचने करि स० सघला ते० ते अज्ञानी दु० दूषनास० भोगवणहार जाणवा ॥ १२ ॥

मूलः—जे केइ सरीरे सत्ता वण्णे रूवे य सव्वसो ।

मणसा कायवक्केणं सव्वे ते दुक्खसंभवा ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—जे कोइ मन वचन कागाये करी सर्वथा प्रकारे शरीरने विषे वर्ण रुपादिकथी आसक्त छे ते सर्व अज्ञानी दुःखना भोगवनार जाणवा ॥ १२ ॥

अर्थः—आ० पाम्या दी० लांबा अ० पथने अ० अनंता स० संसारने विषे त० ते माटे स० सर्व प्रथव्यादिकना स्वरुपने प० देखतो थको । अ० प्रमाद रहित छतो प० संजमने विषे प्रवर्ते ॥ १३ ॥

मूल.—आवन्ना दीहमद्धाणं संसारम्मि अणन्तए ।

तम्हा सव्वदिसं पस्सं अप्पमत्तो परिव्वए ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—जेहनो अंत नथी अने आदि पण नथी एवा संसाररुप लांबा पंथने विषे पड्या, तेथी सर्व प्रथव्यादिक जीवना स्वरुपने देखतां थको (जाणतोथको) प्रमाद रहीत थइ संयमने विषे साधु प्रवर्त्ते ॥१३॥

अर्थः—ब० च्यार गतिथी बाहिर उ० उर्द्धगतिने मुगतिने । आ० अंगिकार करिने । ना० न वाछे

विषय कषायादिकने। क० किनारे। नि० पणी पु० पाछला क० कर्म ख० खपाववाने अ० अर्थे। इ० एदे० देहने निर्दोष आहारादिके करि स० राखेपाले ॥ १४ ॥

मूल.—बहिया उड्ढमादाय नाऽवकंखे कयाइ वि।

पुव्वकम्मखयट्ठाए इमं देहं समुद्धरे ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—चार गतिथी उंची एवी मोक्षगतीने पोताना मनमा राखीने कोइ वखते विषय कषायने इच्छे नहीं अने पाछला कर्म खपाववाने वास्ते निर्दोष आहार करी पोताना देहने पाळे ॥ १४ ॥

अर्थ—वि० टाले क० कर्मना हे० हेतु मिथ्यात्वादिक। का० साधुनी करणीना अवसरने क० जाणणहार प० संजममार्गे प्रवर्ते मा० मर्यादा जाणीने पि० आहारने पा० पाणीने। क० गृहस्थे पोताने काजे कीयो एहवा आहारने ल० पामीने भ० जिमे ॥ १५ ॥

मूल.—विविच्च कम्मुणो हेउं कालकंखी परिव्वए।

मायं पिण्डस्स पाणस्स कडं लद्धूण भक्खए ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—मिथ्यात्वादिक कर्मना हेतुने टाळीने साधु क्रियाने काळ वळाए (वखतसर) करतो थको सयमने विषे प्रवर्ते अने गृहस्थे पोताने अर्थे आहार पाणी बनावेल होय एहवो निर्दोष आहार मर्यादा पुर्वक पामीने साधु जमे ॥ १५ ॥

अर्थः—स० आहारादिकनो वासी राखवो च० समुचयते अर्थे न० न कु० करे ले० लेप मात्र परडाइ ते

तलो पग स० साधु । पं० पंपी जिम प० पोतानी पाखने स० गृहिने उडे तीम साधु प० पोताना पात्रादिक उपगरणने स० गृहिने नि० किसीइ अभिलाषा रहित थको प० सजम मार्गे चाले ॥ १६ ॥

मूल.—सन्निहिं च न कुव्विज्जा लेवमायाए संजए ।
पक्खीपत्तं समादाय निरवेक्खो परिव्वए ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—पात्र खरडाय तेटलु लेपमात्र पण आहारादिकनु रात्रीए वासी राखवु साधु न करे अने जेम पखणी पोतानी पाख ग्रहीने उडे तेम कोइ प्रकारनी अभिलाषा तथा प्रतिबंध रहीत थको पात्रादिक पोताना उपगरण ग्रहीने साधु सयम मार्गने विषे चाले ॥ १६ ॥

अर्थः—ए० एषणा समतिने विषे ल० लजावत थको गा० ग्रामादिकने विषे अ० प्रतिबंध रहित थको च० प्रवर्ते अ० अप्रमत्त थको प० गृहस्थना घरने विषे पि० आहारने ग० गवेषे ॥ १७ ॥

मूलः—एसणासमिओ लज्जू गामे अणियओ चरे ।
अप्पमत्तो पमत्तेहिं पिण्डवायं गवेसए ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—एषणा सुमतिने विषे लजावत थको ग्रहस्थना घरने विषे अप्रमत्तपणे आहारने गवेषी (शोधी) गाम नगरने विषे अप्रतिबंध थको साधु विचरे ॥ १७ ॥

अर्थः—ए० एणी परे से० ते महावीर उ० कहिता हुवा अ० प्रधान ना० केवल ज्ञानवंत ॥ अ० प्रधान द० केवल दर्शन अ० प्रधान ना० ज्ञान द० दर्शन ध० धरणहार । अ० अरिहंत ना० ज्ञात पुत्र महावीर ।

भ० ज्ञानवत वे० विस्तिर्ण घणी किर्त्ति सहित शिष्यादिक छे जेहने ते भगवंते । वि० कह्युं अध्ययन त्ति० एम वे० हु कहु छु ॥ १८ ॥

मूलः--एवं से उदाहु अणुत्तरनाणी अणुत्तरदंसी अणुत्तरनाणदसणधरे ।
अरहा नायपुत्ते भगवं वेसालिए वियाहिए ॥ १८ ॥ त्ति बेमि

इति खुड्डाग नियण्ठिज्ज षष्ठ अध्ययन सम्मत्त ॥ ६ ॥

गाथा १८ भावार्थः—जेनी विस्तिर्ण किर्तिने शिष्यादिक घणा एवा ऐश्वर्या (ठकुराइ) दीके युक्त अने सर्व ऊत्कृष्टज्ञान दर्शनना धरणहार एवा अरिहत श्री सिधार्थ राजाना पुत्र श्री महावीरदेव स्वामीए सभामये ए पुर्वोक्त अधिकार कह्यरे ॥१८॥

एम सुधर्मास्वामी जंबूस्वामीने कहेता हवा के अहो जंबू जेम मे महावीर स्वामी मते साभल्यु छे तेम तुज मते हु कहुंछुः । इति छठा अध्ययननो भावार्थ समाप्त । ए छठा अध्ययनने विषे साधुना गुण तथा साधुनो मारग कह्यो तो तेवा साधु होय ते आहारना गृधी थइ शरीर वधारे पण ज्ञान दर्शन चारित्रनी शुद्धि न करे तो बोकडाना दृष्टांते दुरगती कही ते भणी आ सातमुं अध्ययन बोकडा द्रष्टातनु कहे छे.

अर्थः—ज० जिम ए० माहुणाने स० फाजे को० कोइक दया रहित पुरुष पो० पोपे । ए० बोकडाने ओ० चोपा मसुप ज० मुंग अडदादिकने दे० देवे पो० पोपे जा० सभाजनाए स० पोताने अ० घरने बारणे ॥१॥

मूलः—जहा एसं समुद्दिस्स कोइ पोसेज्ज एलयं

ओदणं जवसं देज्जा पोसेज्जा वि सयङ्गणे ॥ १॥

गाथा १ भावार्थः—सातमा अध्ययननो भावार्थ कहे छे. जेम कोइ निर्दय पुरुष प्राहुणा (ग्राहकने) ने वास्ते पोताना घरना आगणाने विषे बोकडाने मग, अडद, चोखादिक खवरावी पोषे (पाळे) ॥ १ ॥

अर्थः—त० तिवार पछी से० ते बोकडो पु० पुष्टो थयो मांसेकरी प० समर्थ थयो । जा० उपन्यो मे० मेद म० । मोटो थयो उ० पेट । पी० वृद्धी थयो । वि० मोटु थयुं दे० शरीर एहवो बोकडो । आ० प्राहुणाने परमार्थे प० वाछे ॥ २ ॥

मूलः—तओ से पुट्ठे परिवूढे जायमेदे महोदरे
पीणिए विउले देहे आएसं परिकङ्खए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—ते वार पछी ते बोकडो मासादिके करी समस्त प्रकारे पुष्ट थयो (जाडो थयो) अने मेद (मास) वधवाथी पेट तथा शरीर जेनु मोटु थयु, ते वारे घरधणी प्राहुणा (ग्राहक) ने इच्छे के हवे प्राहुणो आवे तो भलुं थाय ॥ २ ॥

अर्थः—जा० जिहा लगे न० न ए० आवे आ० प्राहुणा ता० तिहा लगे जी० जीवेछे सो० ते बोकडो दु० दुपी परमार्थे । अ० हवे आ० प्राहुणो प० भावे छते । सी० मस्तकने छे० छेदिने भु० भोगवे ॥ ३ ॥

मूलः—जाव न एइ आएसे ताव जीवइ सो दुही ।
अह पत्तंमि आएसे सीसं छेत्तूण भुज्जई ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—ज्यां सुधी प्राहुणो न आवे त्यां सुधी परमार्थथी दुःखे करी ते बोकडो जीवे अने प्राहुणो आववाथी ते बोकडानु मस्तक छेदीने भोगवे ॥ ३ ॥

अर्थः—ज० जिम से० ते ख० निश्चे उ० बोकडो । आ० प्राहुणाने अर्थे स० कल्पी मूक्यो । ए० एणे दृष्टांते वा० अज्ञानि अ० अधर्म वाहालो छे जेहने ई० वांछे न० नरकना आ० आउषाने ॥ ४ ॥

मूलः—जहा से खलु उरब्भे आएसाए समीहिए ।
एवं बाले अहम्मिट्ठे ईहई नरयाउयं ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—जेम ते बोकडाने निश्चे प्राहुणाने अर्थे कल्पेल होवाथी परमार्थे ते प्राहुणानो इच्छीत कहीए, तेम जेहने अधर्म प्रीय छे एवा अज्ञानीने नर्कगती योग्य आचरण आचरवाथी नर्कनु आयुष्य इच्छतो कहीए ॥ ४ ॥

अर्थः—हिं० हिंस्यानो करणहार । वा० अज्ञानि २ मु० जुठाबोलो ३ अ० पथने विषे वि० पथीनो लूटणहार ४ । अ० अनेराना अ० अणदिधाना ह० लेणहार ते० चोर ५ मा० मायाविओ ६ क० केहनु ह० हरु पहवो ७ स० धुतारो ८ ॥ ५ ॥

मूलः—हिंसे बाले मुसावाई अद्धाणम्मि विलोवए
अन्नदत्तहरे तेणे माई कं नु हरे सढे ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—जेम अज्ञानी, हिंस्यानो करणहार, जुठाबोलो, पथने विषे पथीने लुटनार,

बीजा ए अणदीधेल वस्तुनो लेनार, चोर, कपटी, केहनुं हरू (चोरू) एहवुं जेहनुं चित्त ने धुतारो ॥ ५ ॥

अर्थः—इ० स्त्रिना नि० पचेंद्रिना विषयने विषे गि० गृद्धआशक्त ९ य० वलि म० महा आ० आरभेना १० प० परिग्रहनो लेणहार ११ । भूं० भोगवतोथको सु० मदिराने १२ म० मासने १३ । प० अतिहे वृ० वध्यो मास एहवो । प० परनो द० दमणहार १४ ॥ ६ ॥

मूलः—इत्थी विसयगिद्धे य महारम्भपरिग्गहे ।
भुञ्जमाणे सुरं मंसं परिवूढे परंदमे ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—पांच इद्रियोना तथा स्त्रिना विषयने विषे लुब्ध, महा आरभनो करणहार, महापरिग्रहनो मेळवनार, परजीवने दमन करनार, अने मदीराने मास भोगववाथी शरीरनो मास वृद्धि पामेलछे. ॥६॥

अर्थः—अ० बालाना मांस पाता क० करड करड शब्द थाइ । तेहवानो भा० सेकीने पाणहार य० पदपूरणे । तु० मोटो पेट थयो चि० उपचित थयो । लो० लोहिनोए१५ अवगुणनो धणी । आ० आउपो न० नरकनुं । क० वाछे ज० जिम ए० माहुणाने । व० दृष्टाते ए० बोकडो वाछे ॥ ७ ॥

मूलः—अयकक्करभोई य तुन्दिल्ले चियलोहिए ।
आउयं नरए कङ्खे जहाएसं व एलए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—जेने खाता थका करड करड शब्द थाय छे एवा बकरादिकना मांसने शेकीने खानारो, तेथी रुधीर अने मासे करी जेनुं पेटने शरीर पुष्ट थयुं एवा अवगुणनो धणी जेम बोकडो माहुणा-

नो गछक तेम ते नरकनुं आयुष्य इच्छतो कहीए ॥ ७ ॥

अर्थः—आ० सिघासनादिक स० पल्यकादिक जा० रथादिक। वि० वनादिक का० मनोज्ञ शब्दादिक ते कामभोग। भु० एटला वाना भोगवीने। दु० दोहिलो आ० उपराज्यु ग०धनने हि० छाडीने ग० घणी कर्म रुपणी र० रजने स० मेलवीने ॥ ८ ॥

मूल—आसणं सयणं जाणं वित्तं कामाणि भुंजिया।
दुस्साहडं धणं हिच्चा बहुं संचिणिया रयं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—सिंघासनादिक, पल्यकादिक, रथादिक, वनादिक अने मनोज्ञ (मननें गमतो) कामभोग भोगवीने ए सर्व दुःखे करी उपार्जेल धन तेहने छाडी घणा कर्म रुप रजमेळवीने (आ गाथानो संबंध नवमी गाथाए पुरो थशे) ॥ ८ ॥

अर्थः—त० तिवार पछी क० कर्मे कारि गु० भारि थयो ज० जीव प० वर्तमानकालना सुखने विषे प० तत्पर। अ० बोकडानि व्व० परे आ० माहुणो आवे छते म० मरणने अ० छेहडे अधर्मी। सो० सोचना पामे ॥९॥

मूलः—तओ कम्मगुरू जन्तू पच्चुप्पन्नपरायणे।
अए व आगयाएसे मरणन्तम्मि सोयइ ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—ते वार पछी भारेकर्मी जीव नरकादिकना दुःखथी नही डरता वर्तमानकाळना सुखना विषेज तत्परथको घणी कर्म रुपी रजे करी भारे थाय, जेम माहुणो आववाथी बोकडो शोचे एटले

पश्चाताप करे तेम अधर्मी जीव मरणने अंते शोचना झुरापो पामे ॥ ९ ॥

अर्थः—त० तिवार पछी । आ० आउखो प० खीण थए छते । चु० चव्याथकी दे० देहथकी वि० विशेपे हिं० हिंस्यानो करणहार । आ० नरकनी दि० गतिने । वा० अज्ञानि ग० पामे । अव० कर्म परवस्यथकी । त० घणो अंधकार छे तिहां उपजे नरके । एटले बोकडानो दृष्टांत कह्यो ॥ १० ॥

मूलः—तओ आउपरिक्खीणे चुया देहविहिंसगा ।
आसुरीयं दिसं बाला गच्छन्ति अवसा तमं ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—ते वार पछी आयुष्य क्षीण थवाथी शरीरथी मुक्त थइ विशेपे हिंसानो करणहार पोताना कर्मे करी परवशथको जीहां घणो अंधकार छे एवी नरकगतिनी दिशाने ते अज्ञानी पामे. ए प्रथम बोकडानु उदाहरण जाणवु ॥ १० ॥

अर्थः—ज० जिम का० कोडिने हे० काजे स० सहस्र सुवर्णादिक हा० हारि । न० कोइ अज्ञानि नर मनुष्य । अथवा जिम । अ० अपथकारि अं० आवाने भो० भोगवीने रा० राजा र० राजने तु० पुनः । हा० हारे ॥ ११ ॥

मूलः—जहा कागिणिए हेउं सहस्सं हारई नरो ।
अपच्छं अम्बगं भोच्चा राया रज्जं तु हारए ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—जेम कोडीने वास्ते कोइ अज्ञानी मनुष्य सहस्र सुवर्णने हारे, वळी जेम अपथ्य

(गेरफायदो करनार) कारी आंवाने भोगवीने राजा राज्यने हारे ॥ ११ ॥

अर्थः--ए० ए बे दृष्टांत सरिखा । मा० मनुष्यना का० कामभोग । दे० देवताना का० कामभोगने अ० समिपे । स० हजार गु० गुणा भु० वारवार हजारगुणा करीए । एटले असंख्यातगुणा । आ० आउखो अने का० अनंतगुणा कामभोग य० पुनः दि० देवता संबंधी प्रधान ॥ १२ ॥

मूल.--एवं माणुस्सगा कामा देवकामाण अन्तिए ।
सहस्सगुणिया भुज्जो आउ कामा य दिविया ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः--एम मनुष्यना आयुष्य अने कामभोगने समिपे वारवार हजारने हजारगुणा करता असंख्यातगुणु आयुष्य अने अनंतगुणा कामभोग देव संबंधी छे ॥ १२ ॥

अर्थः--अ० असंख्याता वा० वरस न० असंख्याता नयूत चोरासीलाख पूर्वने चोरासीलाखगुणा करीए ते वली ८४ लाखगुणा करीए तिवारे नियुत थाय । जा० जे सा० ते प० प्रज्ञावंत देवताना ठि० आउपाने स्थिति जा० जे ए देवताना आउपाने आउपानी स्थिति ए नेहुने जी० हारे छे दु० कुबुधि नर । ऊ० ऊणा वा० वरस स० सोना आ० आउखाने काजे ॥ १३ ॥

मूलः--अणेगवासानउया जा सा पन्नवओ ठिइ ।
जाणि जीयन्ति दुम्मेहा ऊणवाससयाउए ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः--सो वर्षना उणा आयुष्यने वास्ते चौरासीलाख पुर्वने चौरासीलाखगुणा करीए

तेवारे एक नियुतांग थाय. वळी नियुतांगने चौरासीलाखगुणा करीए तेवारे एक नियुक्त थाय. एवा असं-ख्याता नियुक्त सुधी देवना आयुष्यनी स्थिति अने असंख्यातगुणा कामभोगने कुबुद्धिवंत हारे छे ॥ १३ ॥

अर्थः—ज० जिम य० वळी ति० त्रिण वा० वाणिया मू० मूलगी पूजीने घे० गृहिने नि० व्यापार करवा निसर्या निकल्या ए० एक अ० ए त्रण माहिलो ल० पामीने ला० लाभने । ए० एक मू० मूलगे धने आ० घेर आव्यो ॥ १४ ॥

मूलः—जहा य तिन्नि वाणिया मूलं घेत्तूण निग्गया ।
एगोऽत्थ लहए लाभं एगो मूलेण आगओ ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—जेम त्रण वाणिया मुलगी पुजी लइने व्यापार करवा निकळ्या तेमां एक वाणियो मुलगी पुंजी वधारवाथी लाभ पाम्यो अने वीजो मुलगी पुजी लइने घेर आव्यो ॥ १४ ॥

अर्थः—ए० एक मू० मूलगा धनने पि० पण हा० हारिने पोइने । आ० आव्यो त० तिहा घरने विषे वा० वाणियो व० व्यापारने विषे उ० उपमा ए० एत्रिण । ए० एम ध० धर्मने विषे वि० पण तु या० ज ण ॥२५॥

मूलः—एगो मूलं पि हारित्ता आगओ तत्थ वाणिओ ।
ववहारे उवमा एसा एवं धम्मे वियाणह ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—त्रीजो मुलगी पुजीने पण हार्यो, अनुक्रमे त्रणे वाणिया पोताना घरने विषे आव्या, ए त्रण व्यापारने विषे ओपमा कही तेम धर्मने विषे पण जाणो ॥ १५ ॥

अर्थः—मा० मनूष्य मरिने मनूष्यपणो पामशे ते भ० होय मू० मूलगी पूजी । ला० लाभ ते मनूष्य मरिने दे० देवगति भ० होय । मू० मूलगी पूजीने छे० छेदी पोइ होय जी० जीवने । न० नरगपणो ति० तिर्यचपणो धु० निश्चे होय ॥ १६ ॥

मूलः-माणुसत्तं भवे मूलं लाभो देवगई भवे ।
मूलच्छेएण जीवाणं नरगतिरिक्खत्तणं धुवं ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—मनुष्य मरी मनुष्यपणु पामे तेणे मुळगी पुजी राखी, मनुष्य मरी देवता थाय ते लाभने पाम्यो, मनुष्य मरी नर्क तिर्यंचगतिमा जाय ते मुळगी पुजी हार्यो ॥ १६ ॥

अर्थः—दु० बेहु प्रकारनीग० गति नरक१ । तिर्यचनी२ । बा० अज्ञानिने होय ते गति केहवी छे । आ० आपदा पीडा व० मरवू मू० ए जे मुल आदि छे जेहने आपदा अने वध घणो छे ते गति माहि उपजे । दे० देवतापणो । मा० मनूष्यपणो च० वली । ज० जे भणी जि० हार्यो लो० मासादिकनी लोलताए नरक १ स० धुर्त तेणेकरि तिर्यचपणो पामे ॥ १७ ॥

मूलः-दुहओ गई बालस्स आवई वहमूलिया ।
देवत्तं माणुसत्तं च जं जिए लोलयासढे ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—जिहा घणी आपदा (पीडा) ने वध (मरवु) रूप मुळ छे जेहनु एहवी नर्कने तिर्यंच बे गति अज्ञानीने होय. देवता ने मनुष्यपणु हारी तेमासादीकनी लुब्धताये नर्कपणुं ने धुर्तताइए तिर्य-

तेवारे एक नियुतांग थाय. वळी नियुतांगने चौरासीलाखगुणा करीए तेवारे एक नियुक्त थाय, एवा असंख्याता नियुक्त सुधी देवना आयुष्यनी स्थिति अने असख्यातगुणा कामभोगने कुबुद्धिवंत हारे छे ॥ १३ ॥

अर्थः—ज० जिम य० वळी ति० त्रिण वा० वाणिया मू० मूलगी पूजीने घे० ग्रहिने नि० व्यापार करवा निसर्या निकल्या ए० एक अ० ए त्रण माहिलो ल० पामीने ला० लाभने । ए० एक मू० मूलगे वने आ० घेर आव्यो ॥ १४ ॥

मूलः—जहा य तिन्नि वाणिया मूलं घेत्तूण निग्गया ।
एगोऽत्थ लहए लाभं एगो मूलेण आगओ ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—जेम त्रण वाणिया मुळगी पुजी लइने व्यापार करवा निकळ्या तेमा एक वाणियो मुळगी पुजी वधारवाथी लाभ पाम्यो अने बीजो मुळगी पुजी लइने घेर आव्यो ॥ १४ ॥

अर्थः—ए० एक मू० मूलगा धनने पि० पण हा० हारिने खोइने । आ० आव्यो त० तिहा घरने विषे वा० वाणियो व० व्यापारने विषे उ० उपमा ए० एत्रिण । ए० एम ध० धर्मने विषे वि० पण तु या० ज.ण ॥१५॥

मूलः—एगो मूलं पि हारित्ता आगओ तत्थ वाणिओ ।
ववहारे उवमा एसा एवं धम्मे वियाणह ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—त्रीजो मुळगी पुजीने पण हार्यो, अनुक्रमे त्रणे वाणिया पोताना घरने विषे आव्या, ए त्रण व्यापारने विषे ओपमा कही तेम धर्मने विषे पण जाणो ॥ १५ ॥

एवं माणुस्सगा कामा देवकामाण अन्तिए ॥२३॥

गाथा २३ भावार्थः—जेम डाभना अग्र उपर रहेला पाणीना बिंदुने समुद्रना पाणी सन्ाते मापतां डाभना पाणीथी समुद्रनु पाणी असंख्यातगुणु अधीक होय, तेम देवताना कामभोग मनुष्यना कामभोगथी असख्यातगुणा अधीक छे ॥ २३ ॥

अर्थः—कु० डाभनी अणी उपरे मे० मात्र सरिखा इ० ए मनुष्यना का० कामभोग । स० अतिशे थोडा आ० आउखे छते क० किस्यू हे० हेतुने पु० आगलि का० करिने जो० अणपाम्या सुधर्मनी वाछना करवी ते जोग खे० पाम्या सुधर्मनु पालवु ते एम नेहुंने न० न स० जाणे अज्ञानि जन मिथ्यात्वादिक विषयादिकने विषे आशक्तपणो पामे ए हेतु ॥ २४ ॥

मूलः–कुसग्गमेत्ता इमे कामा सन्निरुद्धम्मि आउए ।
कस्स हेउं पुराकाउं जोगक्खेमं न संविदे ॥२४॥

गाथा २४ भावार्थः—डाभाग्र उपर पाणीना बिंदुनी माफक ए मनुष्यना कामभोग छे. अतिशे थोडा आयुष्यमां विषय कषायमा लुब्ध थइने शा हेतुने सन्मुख करी अणपामेला सुधर्मनी इच्छा ते जोग तथा पामेला सुधर्मनु रक्षण करवुं ते क्षेमने अज्ञानीओ नहीं जाणता होय!!! ॥ २४ ॥

अर्थः—इ० ए संसारमांहिथी का० कामभोगथी अ० अनिवर्त्या पुरुषने अ० आत्मानो अर्थ अ० विणसे छे । सु० सांभलिने । ने० ज्ञानादिक न्याय म० मारग । ज० जेहभणी भु० वली प० भ्रष्ट थाय छे

सीलवंता सवीसेसा अदीणा जन्ति देवयं ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—जे जीवने पांच अणुव्रत, महाव्रतादिकनी शिक्षाए उत्तरोत्तर गुणोएकरी सहीत होय अने कष्ट पडे धर्मने विषे दृढ रही कायरपणा रहीत होय ते मुळगी पुजी, मनुष्यपणु तेने ओलंघीने लाभरूप देवतापणुं पामे ॥ २१ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे देवपणो पामे ते कोण । अ० दीनपणारहित भि० साधू आ० च० वली देशव्रति गृहस्थ तेहने वि० जाणीने । क० किम ण्णु० विचारणाए जि० हारवो ए० एहवो देवपणो मनुष्यपणो । जि० हारतो थको न० न सं० जाणे अपितु विवेकवत जाणे ॥ २२ ॥

मूलः—एवमदीणवं भिक्खुं आगारिं च वियाणिया ।
कहण्णु जिच्चमेलिक्खं जिच्चमाणो न संविदे ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—एणीपेरे दीन (कायर) पणा रहीत साधु अने देशवरती गृहस्थ देवतापणुं पामे, एम जाणीने विषय कषाये करी देव तथा मनुष्यपणु शुं विवेकी हारे ! (अर्थात विवेकी न हारे) ॥ २२ ॥

अर्थः—बोकडो१ कागणी२ राजा ।३ वाणियो४ ए ४ दृष्टात कह्या हवे पांचमो दृष्टांत कहे छे । ज० जिम कु०डाभना अ०अग्र उपरे उ०पाणीनो बिंदुओ स०समुद्रना पाणी स०संघाते।मि०मापिए पण पासगे (धडामां) पण नावे। ए० एणे दृष्टांते मा० मनुष्य सबंधी का० कामभोग। दे० देवताना का०कामभोगने अ० समिपे ॥ २३ ॥

मूलः—जहा कुसग्गे उदगं समुद्देण समं मिणे ।

उपजे ॥ २७ ॥

मूलः--इड्ढी जुई जसो वण्णो आउं सुहमणुत्तरं ।
भुज्जो जत्थ मणुस्सेसु तत्थ से उववज्जई ॥२७॥

गाथा २७ भावार्थः—सुवर्णादिक धन, शरीरनी कांति, जसकीर्ति, वर्ण, दिर्घायुष, सर्व सुख—ए ६ बोल उत्तम ते देवपणामा पामे, वळी मनुष्यपणामा ए ६ बोल उत्तम होय त्या ते जीव जइने उपजे ॥२७॥

अर्थ—बा० अज्ञानीनो प० देखे बा० अज्ञानपणो । अ० अधर्मने प० अगीकार करीने चि० छांडिने ध० धर्मने अ० अधर्म वाहलो छे जेहने एहवा जे जीव । न० नरगने विषे उ० उपजे ॥ २८ ॥

मूलः--बालस्स पस्स बालत्तं अहम्मं पडिवज्जिणो ।
चिच्चा धम्मं अहम्मिट्ठे नरए उववज्जई ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—अज्ञानीनु अज्ञानपणु जुओ के अधर्मने अगीकार करी धर्मने छांडीने अधर्मज तेने प्रिय छे ते जीव नरकने विषे उपजे ॥ २८ ॥

अर्थः—धी० धीर्यवंतनु प० देखीने धी० धीर्यपणु । स० क्षमादि दसविध धर्मने विषे अ० अनूकुल कोमल परिणामपणे प्रवर्तवानो स्वभाव छे जेहने एहवानु धीर्यपणु देखीने चि० छांडीने अ० अधर्मने ध० धर्म वाहलो छे जेहने एहवा जे जीव । दे० देवने विषे उ० उपजे ॥ २९ ॥

मूलः--धीरस्स पस्स धीरत्तं सच्चधम्माणुवत्तिणो ।

धर्मथी पडे ॥ २५ ॥

मूलः-इह कामाणियट्टस्स अत्तट्ठे अवरज्झई ।

सुचा नेयाउयं मग्गं जं भुज्जो परिभस्सई ॥२५॥

गाथा २५ भावार्थः—आ ससारने विषे जे जीव कामभोगथी निवर्ते नही ते जीव पोताना आत्मानो अर्थ, स्वर्ग तथा मोक्षने विणाशे (नाश करे), ज्ञानादिक न्याय मार्ग साभळीने पण धर्मथी भ्रष्ट थाय ॥२५॥

अर्थः—इ० ए संसारमाहि का० कामभोगथी नि० निवर्त्या पुरुषने । अ० आत्मानो अर्थ । ना० न विणसे विणसे नहि । पू० कोह्यो दे० एहवो जे उदारिक शरिर तेने नि० निरोधिते । भ० होइ दे० देवता त्ति० ए म मे० मे सु० सांभळ्यु ॥ २६ ॥

मूलः-इह कामानियट्टस्स अत्तट्ठे नावरज्झई ।

पूइदेहनिरोहेणं भवे देवे त्ति मे सुयं ॥२६॥

गाथा २६ भावार्थः—आ ससारने विषे कामभोगथी जे जीव निवर्ते ते जीव स्वर्ग तथा मोक्ष रुप पोतानो अर्थ विणासे नही अने कोहेलु एवु उदारीक शरीर छाडीने देवता थाय एम में साभळ्यु छे ॥२६॥

अर्थः—इ० सुवर्णादिक रुद्धि१ । जु० शरिरनी कातिर । ज० जशकिर्ति३ । व० शरीरनो वर्ण ग-भीरादि गुणनी श्लाधा४ आ० रोग रहित आउखो५ सु० सर्व सुख६ अ० ए ६ बोल प्रधान देवपणामांहि पामे । भु० वली ज० जिहा म० मनुष्यपणामाहि ए ६ बोल कह्या ते जिहां होय । त० तिहा से० ते पुरुष उ०

उपजे ॥ २७ ॥

मूलः--इड्ढी जुई जसो वण्णो आउं सुहमणुत्तरं ।
भुज्जो जत्थ मणुस्सेसु तत्थ से उववज्जई ॥२७॥

गाथा २७ भावार्थः—सुवर्णादिक धन, शरीरनी कांति, जसकीर्ति, वर्ण, दिर्घायुष, सर्व सुख–ए ६ बोल उत्तम ते देवपणामा पामे, वळी मनुष्यपणामा ए ६ बोल उत्तम होय त्या ते जीव जइने उपजे ॥२७॥

अर्थ—बा० अज्ञानीनो प० देखे बा० अज्ञानपणो । अ० अधर्मने प० अंगीकार करीने चि० छांडिने ध० धर्मने अ० अधर्म वाहलो छे जेहने एहवा जे जीव । न० नरगने विषे उ० उपजे ॥ २८ ॥

मूलः--बालस्स पस्स बालत्तं अहम्मं पडिवज्जिणो ।
चिच्चा धम्मं अहम्मिट्ठे नरए उववज्जई ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—अज्ञानीनु अज्ञानपणु जुओ के अधर्मने अंगीकार करी धर्मने छांडीने अधर्मज तेने प्रिय छे ते जीव नरकने विषे उपजे ॥ २८ ॥

अर्थः—धी० धीर्यवंतनु प० देखीने धी० धीर्यपणु । स० क्षमादि दसविध धर्मने विषे अ० अनूकुळ कोमल परिणामपणे प्रवर्तवानो स्वभाव छे जेहने एहवानु धीर्यपणु देखीने चि० छांडीने अ० अधर्मने ध० धर्म वाहलो छे जेहने एहवा जे जीव । दे० देवने विषे उ० उपजे ॥ २९ ॥

मूलः--धीरस्स पस्स धीरत्तं सच्चधम्माणुवत्तिणो ।

चिच्चा अधम्मं धम्मिट्ठे देवेसु उववज्जई ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—धैर्यवतनु धैर्यपणु जुओ ? सर्वज्ञ भाषीत क्षमादिक दस प्रकारे यती धर्मादिकने ग्रहण करी अधर्मने तजी धर्मज जेने प्रिय छे ते जीव देवताने विषे उपजे ॥ २९ ॥

अर्थः—तु० तोलिने जोज्यो णं० वचन ऽलकारभणी बा० अज्ञानपणाने । अ० ज्ञानपणाने च० वली ए० एम प० पडित । च० छाडिने बा० अज्ञानपणाने । अ० ज्ञानपणाने से० सेवे अगीकार करे मु० साधू । त्ति० एम बे० हु कहु छउ ॥ ३० ॥

मूलः--तुलियाण बालभावं अबालं चेव पण्डिए ।
चइऊण बालभावं अबालं सेवए मुणि ॥ ३० ॥ त्तिबेमि

॥ इति एलय सप्तम अ ययन सम्मत्त ॥७॥

गाथा ३० भावार्थः—अज्ञानपणाने अने ज्ञानपणाने तोळी जोजो ? एम अज्ञानपणाने तजीने ज्ञानपणाने पडीत अगीकार करे एम सुधर्मस्वामी पोताना जबुस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जबु ? में श्रीमहावीरदेव समीपे साभळ्यु हतु तेम हुं तुज मन्ये कहुछु ॥ ३० ॥

इति सातमु अध्ययन समाप्त. ए सातमा अध्ययनमां आहारनुं गृद्धपणु छांडयु कहयु तेतो निर्लोभी होय ते छांडे ते भणी आ आठमा अध्ययनने विषे निर्लोभी कपील केवलीनुं उदाहरण कहीए छीए.

अर्थः—अ० अस्थिरकालथी । अ० असास्वता द्रव्यादि पदार्थथी एहवा । स० संसारने विपे दु०

घणा दुख छे जेहने विषे ए विशेषण ससारना एहवा संसारने विषे। किं० किस्युं ना० सभावनाए हो० होय त० ते क० करणी। जे० जे करणीए अ० हु दो० दुर्गती प्रते न० जाउं नहि ॥१॥ हवे, कपीलमुनी उपदेश कहे छे

मूल:--अधुवे असासयम्मी संसारम्मि दुक्खपउराए।
कि नाम होज्ज तं कम्मय जेणाहं दोग्गइं न गच्छेज्जा ॥ १॥

गाथा १ भावार्थ:— हवे आठमा अध्ययननो भावार्थ कहे छे ॥ जेनो अनित्य (स्थिर नहि ते) काळ अने द्रव्यादिक पदार्थथी असास्वतो अने जीवा घणा दुःख छे एवा संसारने विषे एवी शी करणी होय के जे करणीए करी अमे दुर्गतीए न जइए!!! (एवु बळभद्र प्रमुख पाचसे चोरोए कपील केवळीने पुछ्यु!!!) ॥ १ ॥

अर्थ:—वि० विशेषे ज० छाडिने पु० पहिला मातापिता प्रमुखना स० संजोगने न० कु० वल्तो न करे। सि० सिनेहने क० कोइ पदार्थने विषे। अ० सनेहरहित होय सि० सिनेहना क० करणहार पुत्र कलत्र मित्रादिकने विषे। दो० इह लोकना मानसीकसरीर पीडाथकी। प० परलोके नरकादिकथकी मु० मुकाय भि० साधु ॥ २ ॥

मूल:--विजहि-तु पुव्वसंजोगं न सिणेहं कहिचि कुव्वेज्जा।
असिणेहसिणेहकरेहि दोसपओसेहिं मुच्चए भिक्खू ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थ:—हवे कपीलमुनि चोरोने आ प्रमाणे उपदेश देता हवा. हे तस्करो! पुत्र कलत्रा-

दिकने विषे स्नेहना करणहार इहलोकने विषे शारीरिक, मानसिक एवी बे प्रकारनी वेदनाए पीड्योथको परलोके नर्कादिकथी न मूकाय, तेथी साधु पूर्वना संयोग (मातापितादिक), अने पश्चात् संयोग (स्वसुरादिक) ने छांडीने कोइ पदार्थने विषे नवो स्नेह नहि करतां स्नेह रहित थाय ॥ २ ॥

अर्थः—तो० तिवारपछी कपीलमुनी। ना० ज्ञान दं० दरसने करि। स० सपूर्ण सहित हि० हितने अर्थे। नि० मोक्षने अर्थे। स० सर्व जी० जीवने ते० ते श्रोताजनने वि० मिथ्यात्वादिक पासथी। विशेषे मो० मुकाववाने अ० अर्थे। भा० उपदेश कहे छे ॥ कपीलमुनि केहवा छे मु० साधुमाहि। वरो० प्रधान छे। विग० विशेषे गयो छे मो० मोह जेथी केवली छे ॥ ३ ॥

मूलः--तो नाणदंसणसमग्गो हियनिस्सेसाएसव्वजीवाणं।
तेसिविमोक्खणट्ठाए भासई मुणिवरोविगयमोहो ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—जेओ साधुमाही उत्तम अने विशेषे जेने मोह गएलो छे ने सपूर्ण ज्ञानदर्शने सहित एवा कपील केवली सर्व जीवना हितना अर्थे मोक्षने अर्थे श्रोताजनने मिथ्यात्वादिक पासथी मूकाववाने अर्थे उपदेश कहेता हवा ॥ ३ ॥

अर्थः—स० सर्व ग० बाह्य अभ्यंतर परिग्रहने च० पुनः क० क्रोधादिक कलहने वि० छाडिने त० तथा प्रकारना कलेशना कारण जाणीने भि० साधु। स० सर्व का० मनोज्ञ शब्दादि जा० नाना प्रकारने विषे। पा० कडुआ विपाक देपतोथको। न० न लि० लिपाय ता० छकायनो रपपाल साधु ॥ ४ ॥

मूल.--सव्वं गन्थं कलहं च विप्पजहे तहाविहं भिक्खू ।
सव्वेसु कामजाएसु पासमाणो न लिप्पई ताई ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—सर्व बाह्य अभ्यतर परिग्रह अने क्रोध लोभादिकने क्लेशना कारण जाणीने साधु छोडे अने छकाय जीवोनो रक्षक एवो साधु सर्व मनोज्ञ (मनने गमता) शब्दादिक भुडा फळना आपनार जाणीने ते शब्दादिकने विषे लेपाय नहि ॥ ४ ॥

अर्थः—भो० भोगरूप आ० आमिष दो० तेहज मोटो दोष । वि० तेहने विषे पूतो । एटले भोगरूप आमिषने विषे पूतो हि० आत्मानो हित । नि० मोक्ष ए तेना उपायने विषे बु० बुद्धि वो० विपरीत छे जेहनी । बा० बाल अजाण य० पुनः । म० मद धर्म करवाने विषे अणउद्यमी मू० मूढ मुर्ख ने । व० बधाय म० माखी व० जिम खे० खेल बलखाने विषे माखि बधाय । तिम कामभोगने विषे अज्ञानि बधाय ॥ ५ ॥

मूलः--भोगामिसदोसविसन्ने हियनिस्सेयसबुद्धिवोच्चत्थे ।
बाले य मन्दिए मूढे बज्झई मच्छिया व खेलम्मि ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—आत्मानु हित अने मोक्ष ए तेना उपायने विषे जेनी बुद्धि विपरीत छे एवा अज्ञानी जीव धर्मने विषे अणउद्यमी थइ जेम माखी बळखाने विषे बधाय तेम जेना मोटा दोष छे एवा कामभोग रूप आमिष (मांस) ने विषे ते मूर्ख खुन्याथका बधाय ॥ ५ ॥

अर्थः—दु० अतिहेतजता दोहिला इ० ए का० कामभोग । नो० नथी सु० सोहिलो छांडता । अ०

अधीर्यवत पु० पुरुषने । अ० हवे स० छे सु० रुडा व्रतना धरणहार सा० साधु जे० जे होय ते त० संसार समुद्रने तरे । अ० तरतां दोहिलो छे एहवा समुद्रने व० वाणीयावा० जिम नावाए समुद्रने तरे तिम तरे ॥६॥

मूलः—दुपरिच्चया इमे कामा नो सुजहा अधीरपुरिसेहिं ।
अह सन्ति सुव्वया साहू जे तरन्ति अतरं वणिया वा ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—ए शब्दादिक कामभोग तजवा अतिशय दुक्कर छे तेमज अधैर्यवत पुरुषने तो छांडवा सोहीला नथी. जेम वाणीआ नावाए करी समुद्रने तरे तेम जे जिरागना समुहे करी परिपूर्ण अने तरतां दुकर एवा संसार रुप समुद्रने तरवा एकेक सुव्रतना धरणहार साधु समर्थ छे ॥ ६ ॥

अर्थः—स०साधुछु अम्हो ए० एम एकेक व० बोलताथका । पा० प्राणवधने मि० मृग सरिपां अ० अजाणताथका । म० मंदा अंध धर्म करवा असमर्थ नि० नरके ग० जाय । बा० अज्ञानी पा० पापनी दि० दृष्टिए करिने ॥ ७ ॥

मूलः- समणामुएगे वदमाणा पाणवहं मिया अयाणन्ता ।
मन्दा निरयं गच्छन्ति बाला पावियाहिं दीट्ठीहि ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—मृगना सरखा अजाण अने मिथ्यात्वरूप रोगे करी धर्म करवा असमर्थथका एकेक अन्यदर्शनी अमे साधु छीए एम बोलताथका प्राणवधादिक पापनी दृष्टीए करीते अज्ञानी नर्के जाय॥७॥

अर्थः—हु० निश्चे पा० प्राणवधने न० अ० न अनमोदे अभा नीरो अर्थ हु० निश्चे पाणव

ह० हिंस्याने अणुजाणे० अनूमोदीने । मु० मुकाय कया० किवारपणी सव्व दुक्खा० सर्व दुःखथी वचनात्कारे न मुच्चे० न मुकाय । स० सर्व दुः ए० एम आ० आचार्ये अ० कयो जे० जेणे इ० एह सा० साधुनो ध० धर्म प० परुप्यो ॥ ८ ॥

मूलः—न हु पाणवहं अणुजाणे मुच्चेज्ज कयाइ सव्वदुक्खाणं ।
एवायरिएहि अक्खायं जेहि इमो साहुधम्मो पन्नत्तो ॥८॥

गाथा ८ भावार्थः—प्राण वधादिक पाच आश्रवनी अनुमोदना (भलु जाणवु) करे ते कदापि दुःखथी मूकाय नहि एम सम्यक्त्व धर्म तथा साधुनो धर्म परूपेलो छे एम तिर्थकरोए तथा गणधरोए कहेलु छे ॥८॥

अर्थः—त्ति० ते माटे पा० प्राणी जीवने ना० न हणे य० वली हणावे नहि अनूमोदे नहि । से० ते स० सुमतिवत साधुने ए० ए कारणभणी वु० कहिए ता० ते सुमतिवत छकाय जीवना रक्षपाल । त ओ० तेवारे से० ते साधुथी पा० पाप क० कर्म । नि० जाइ उ० पाणी व० जिम थ० थल थकि उतरि जाय तिम ॥ ९ ॥

मूलः— पाणे य नाइवाएज्जा से समीए त्ति वुच्चई ताई ।
तओ से पावयं कम्मं निज्जाइ उदगं व थालीओ ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—जे प्राणवधादिक पाचे आश्रवनी अनुमोदना त्रिविधे करे नहि अने पाच सुमतिवत अने छकाय जीवना रक्षपाल होय एवा साधुना पापकर्म जेम उचा स्थलथी पाणी उतरी जाय तेम दुर जाय॥ ९ ॥

अधीर्यवंत पु० पुरुपने । अ० हवे स० छे सु० रुडा व्रतना धरणहार सा० साधु जे० जे होय ते त० संसार समुद्रने तरे । अ० तरतां दोहिलो छे एहवा समुद्रने व० वाणीयानी० जिम नावाए समुद्रने तरे तिम तरे ॥६॥

मूलः—दुपरिच्चया इमे कामा नो सुजहा अधीरपुरिसेहिं ।
अह सन्ति सुव्वया साहू जे तरन्ति अतरं वणिया वा ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—ए शब्दादिक कामभोग तजवा अतिशय दुक्कर छे तेमज अधैर्यवंत पुरुपने तो छांडवा सोहीला नथी. जेम वाणीआ नावाए करी समुद्रने तरे तेम जे विषयना समुहे करी परिपूर्ण अने तरवा दुक्कर एवा संसार रुप समुद्रने तरवा एकेक सुव्रतना धरणहार साधु समर्थ छे ॥ ६ ॥

अर्थः—स०साधुछु अम्हो ए० एम एकेक व० बोलताथका । पा० प्राणवधने मि० मृग सरिष, अ० अजाणताथका । म० मंदा अथ धर्म करवा असमर्थ नि० नरके ग० जाय । बा० अज्ञानी पा० पापनी दि० दृष्टिए करिने ॥ ७ ॥

मूलः- समणामुएगे वदमाणा पाणवहं मिया अयाणन्ता ।
मन्दा निरयं गच्छन्ति बाला पावियाहि दीट्ठीहि ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—मृगना सरखा अजाण अने मिथ्यात्वरुप रोगे करी धर्म करवा असमर्थथका एकेक अन्यदर्शनी अमे साधु छीए एम बोलताथका प्राणवधादिक पापनी दृष्टीए करी ते अज्ञानी नर्के जाय॥७॥

अर्थः—हु० निश्चे पा० प्राणवधने न० अ० न अनुमोदे अथवा बीजो अर्थ हु० निश्चे पाणव

ह० हिंस्याने अणुजाणे० अनुमोदीने। मु० मुकाय कया० किवारपणी सव्व दुक्खा० सर्व दुखथी एवनाऽकारे न मुच्चे० न मुकाय। स० सर्व दुख ए० एम आ० आचार्ये अ० कह्यो जे० जेगे इ० एह सा० साधुनो ध० धर्म प० परुप्यो ॥ ८ ॥

मूल.—न हु पाणवहं अणुजाणे मुच्चेज्ज कयाइ सव्वदुक्खाणं।
एवायरिएहिं अक्खायं जेहि इमो साहुधम्मो पन्नत्तो ॥८॥

गाथा ८ भावार्थः—प्राण वधादिक पाच आश्रवनी अनुमोदना (भलु जाणवु) करे ते कदापि दुःखथी मूकाय नहि एम सम्यकत्व धर्म तथा साधुनो धर्म परुपेलो छे एम तिर्थंकरोए तथा गणधरोए कहेलु छे ॥८॥

अर्थः—त्ति० ते माटे पा० प्राणी जीवने ना० न हणे य० वली हणावे नहि अनुमोदे नहि । से० ते स० सुमतिवंत साधुने ए० ए कारणभणी उ० कहिए ता० ते सुमतिवंत छकाय जीवना रखपाल। त ओ० तेवारे से० ते साधुथी पा० पाप क० कर्म। नि० जाइ उ० पाणी व० जिम थ० थल थकि उतरि जाय तिम ॥ ९ ॥

मूल — पाणे य नाइवाएज्जा से समीए त्ति वुच्चई ताई।
तओ से पावयं कम्मं निज्जाइ उदगं व थालीओ ॥ ९. ॥

गाथा ९ भावार्थः—जे प्राणवधादिक पाचे आश्रवनी अनुमोदना त्रिविधे करे नहि अने पाच सुमतिवंत अने छकाय जीवना रखपाल होय एवा साधुना पापकर्म जेम उचा स्थळथी पाणी उतरी जाय तेम दुर जाय॥ ९ ॥

अर्थः—ज० जगतने निपे नि० आश्या एहवा भू० जीवने विपे किं भूतेषू । तस० त्रस नाम कर्मने उद्ये करि त्रसने विपे उपन्या । था० थावर नाम कर्मने उदये करि थावरने विपे उपन्या । तेहवाने विपे च० समुच्चय ते० ते मांहिला कोइ जीवनो नो० आ० न करे द० वध । म० मने करि वा० वचने करि का० कायाये करि चे० निश्चे ॥ १० ॥

मूल—जगनिस्सिएहिं भूएहिं तसनामेहि थावरेहिं च ।
नो ते सिमारभे दण्डं मणसा वयसा कायसा चेव ॥ १०. ॥

गाथा १० भावार्थः—जे जगतमा नाम कर्मने उदये करीने पृथ्वीने आश्रयीने (आधारे) त्रस अने स्थावर जीवो रहेला छे तेनो मन वचन कायाए करी वध न करे॥ १० ॥

अर्थः—सु० आधाकर्मादि दोष रहित ते पण ए० एपणा सुमति सहित आहारने । न० जाणीने । त० तेहवा आहारने विपे ठ० थापे भि० साधु अ० पोताना आत्माने जा० संजम निर्वहवाने अर्थे घा० आहारने । ए० गवेषे । र० रसने विपे गि० गृधन० न सि० होय भि० भिक्षाने विपे ॥ ११ ॥

मूलः—सुद्धेसणाउनच्चाणं तत्थ ठवेज्ज भिक्खू अप्पाणं ।
जायाए घासमेसेज्जा रसगिद्धे न सिया भिक्खाए ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—पोताना आत्मानें संयम निर्वाह करवानें अर्थे आहारनी गवेषणा (शोधना) करी
[illegible] रस ता रा भिक्षाने विपे गृद्ध (लुब्ध) नहि थना

तहवा आहारने निर्विकल्पपणे पोताना आत्माने स्थापे ॥ ११ ॥

अर्थः—प० निरस ने चे० समुच्चये से० सेवे सी० सीतल पिं० आहारने पु० जुना धानने कु० उडदने । अ० अथवा व० मुग अडदादिक भेला धानने पु० चणादिकने वा० अथवा । ज० सरीरना निर्वाहने अर्थे नि० भोगवे म० वोरकुटने ॥ १२ ॥

मूल—पन्ताणि चेव सेवेज्जा सीयपिण्डं पुराणकुम्मासं ।
अदु वुक्कसं पुलागं वा जवणट्ठाए निसेवए मंथुं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—निरस आहार गितळ (टाढा) जुना धान्य अडद मग अडदादिक भेळा कर्या होय ते धान्य चुर्णादिक वोरकुट इत्यादिक आहार मळे तोपण पोताना शरीरना निर्वाहने अर्थे ते आहार साधु भोगवे मतलब के सरस अन्नपाणी पाम्या पछी आगो निरस आहार आव्यो होय तोपण ते साधु भोगवे पण ते सरस आहारनें भोगवीने निरस आहारने फेंकी दीए नहि ॥ १२ ॥

अर्थः—जे०जे कोइ साधु ल० स्त्री पूरुषना लक्षणने च० पूनः सु० सुपनने च० वली । अ० अगफरकवानि विद्याने च० अथवा जे० जे साधू प० प्रयुजे (परुपे) । न० नहि ते हु० निश्चे ते० ते स० साधु उ० कहिये । ए० एम आ० आचार्ये अ० कह्यु ॥ १३ ॥

मूलः—जे लक्खणं च सुमिणं अङ्गविज्जं च जे पउञ्जन्ति ।
न हु ते समणा वुच्चन्ति एवं आयरिएहिं अक्खायं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—जे कोइ साधु स्त्री पुरुषनां लक्षण सामुद्रिकशास्त्र, स्वप्नशास्त्र अंगस्फुरणादिक पापविद्याने प्रयुजे (कहे) तेने साधु न कहीए एम तिर्थकरादिक आचार्ये कहेलु छे ॥ १३ ॥

अर्थः—इ० ए मनूष्य जन्मने विषे जी० सजम जीवतव्यने । अ० तप सजमादिक अणकरवे करीने । प० भृष्ट थया सं० समाधिना जो० जोगथकी । ते० ते का० कामभोगना र० रसने विषे गि० गृद्ध थयाथका । उ० उपजे । आ० असुरकुमार सबधी का० कायाने विषे ॥ १४ ॥

मूलः–इह जीवियं अणियमेत्ता पब्भट्ठा समाहिजोएहिं ।
ते कामभोगरसगिद्धा उववज्जन्ति आसुरे काए ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—हवे ते लक्षणादिकना प्रयुजनार साधुने शु फळ थाय ते कहे छे, ए मनुष्य-जन्मने विषे तप संयमादिक करी पोताना आत्माने वश करे नहि अने समाधिना योगथी भृष्ट थइ कामभोगना रसने विषे गृद्ध (लुब्ध) थयाथका असुरकुमार संबंधी कायने विषे ते साधु उपजे ॥ १४ ॥

अर्थः—त० तिहांथकी वि० पण य० वली उ० निकलीने । स० संसारने विषे व० घणो । अ० वारवार परिभ्रमण करे व० घणा क० कर्मना ले० लेपे करिने लि० लीपाणा जीवने । वो० समकितनो लाभ । हो० होय मु० अतिहें दु० दोहिलो ते० ते जीवने ॥ १५ ॥

मूलः–तत्तो वि य उवट्टित्ता संसारं वहुं अणुपरियडन्ति ।
कम्मले लेत्तणं [illegible] १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—त्याथी नीकळीने ते जीव ससारमांही वारंवार परिभ्रमण करे अने घणा कर्मना लेपे करी लेपायला जीवने समकितनो लाभ पामवो अतिशय दुस्तर होय ॥ १५ ॥

अर्थः—क० सपूर्ण पि० पण जो० जे इदादिक वेसमण । इ० ए लो० संपूर्ण लोक । प० प्रतिपूर्ण धने भरिने द० दीए । इ० एक लोभी नरने ते० तेणे धने ऽ० पण से० ते लोभीने । न० न सतोषाय । इ० एणीपरे दु० धनादिके करि पुरो करता दोहिलो इ० ए । आ० आत्मा लोभी जीव ॥ १६ ॥

मूलः—कसिणं पि जो इमं लोयं पडिपुण्णं दलेज्ज इक्कस्स ।
तेणावि से न संतूसे इइ दुप्पूरए इमे आया ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—कोइ इद्र तथा वैश्रमणादिक देवता ए सपूर्ण लोकने धनादिके भरीने एक लोभी नरने आपे तोपण ते जीव सतोषाय नहि (मतलब के लोभनु पुरु न थाय) ॥ १६ ॥

अर्थः—ज० जिम ला० लाभ होय । त० तिम । लो० लोभ होय ला० लाभथकी लो० लोभ प० प्रवर्ते व० वधे । दो० बे सुवर्णने मासे करि । क० कीजीये क० एहवु कार्य करिने को० सोवननी कोडिए वि० पण न० निवर्त्यु नहि मन लोभथकी ॥ १७ ॥

मूल.—जहा लाहा तहा लोहो लाहा लोहो पवड्ढई ।
दोमासकयं कज्जं कोडीए वि न निट्ठियं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—जेम जेम लाभ होय तेम तेम लोभ होय, केमके लाभथी लोभ वधे जेम पे

मांसा सोनुं मागवा गएलोहतो ने कोटी मासा सुधी चढयो तोपण लोभथी मन निवर्त्युं नहि (एम कपील-केवळीए पोतानो हेवाल धन स्वर्धा कह्यो, हवे बीजो स्त्री स्वरी हेवाल कहे छे ॥ १७ ॥

अर्थः—नो० र० राक्षसी समान स्त्रीने विषे न० गि० गृद्ध न थाय ग० गूवडा सरिखी पिडाकारि स्तन व० हृदयने विशे जडन यली ली केहनी छे अ० अनेक पदार्थने विशे चि० चित्त छे जेहनो । जा० जे स्त्रीओ पु० पुरुषने प० पण ऽ०ाव अतिश लोभावीने विमतारिने । खे० क्रिडा करे ज० यथा दृष्टांते। दा० दास संघाते जिम दास पासे चितव्या काम करावीने पोते क्रीडा करे ॥ १८ ॥

मूलः—नो रक्खसीसु गिज्झेज्जा गण्डवच्छासु णेगचित्तासु ।
जाओ पुरिसं पलोभित्ता खेलन्ति जहा व दासेहि ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—जेना हृदयने विषे गुमडा सरिखां पीडा कारी वेस्तन छे अने जेनु अनेक पदार्थने विषे चित्त छे अने जेम दासनी पासे चिंतव्या काम करावे तेम पुरुषने लोभवी छेतरीने तेनी साथे क्रीडा करे एवी राक्षसणी सरखी स्त्रीने विषे साधु लुब्ध न थाय ॥१८॥

अर्थः—ते माटे । ना० नारिने विशे नो० दृढपणो न करे । इ० स्त्रीने वि० विविध प्रकारे त्यजी-विस्वास नाणे अ० मुनीराज ऋषी। ध० ब्रह्मचर्यादिक धर्मने च० समुचय पे० मनोज्ञ भलो न० जाणीने ॥ त० ते ब्रह्मचर्यादिक धर्मने विशे ठ० निश्चल थापे भि० साधु अं० आत्माने ॥ १९ ॥

मूलः--नारीसु नोवगिज्झेज्जा इत्थी विप्पजहे अणगारे ।

धम्मं च पेसलं नच्चा तत्थ ठविज्ज भिक्खु अप्पाणं ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—तेथी स्त्रीने विषे लुब्ध न थाय ने स्त्रीनो विविध प्रकारे साधु विश्वास आणे नहि अने ब्रह्मचर्यादिक साधुनो उत्तम धर्म जाणीने साधु पोताना आत्माने ते धर्मने विषे स्थापे ॥ १९ ॥

अर्थः—इ० एणे प्रकारे ए० ए ध० धर्म ॥ अ० कह्यो । क० कपीलमुनीश्वरे । च० पद पूर्णे वि० निर्मल । प० प्रज्ञाछे जेहनी तेणे । त० ते तरसे जे० जे उ० निश्चे का० ए धर्मने करस्ये । ते० ते कपील मुनीश्वरे । आ० आराध्या दु० बेहुलोक त्ति० एम बे० कहु छु ॥ २० ॥

मूल—इइ एस धम्मे अक्खाए कविलेणं च विसुद्धपन्नेणं ।
तरहिन्ति जे उ काहिन्ति तेहिं आराहिया दुवे लोग ॥२० ॥ त्ति बेमि

इति काविलीय अष्टम अध्ययन सम्मत्त ॥ ८ ॥

गाथा २० भावार्थ—जेनी निर्मळ प्रज्ञा (बुद्धि) छे तेवा कपीलमुनीश्वरे ते प्रकारे मुनिनो धर्म कह्यो ते धर्मने जे करशे ते संसार रुपी समुद्र तरशे अने ए धर्म ग्रहण कर्याथी इह लोकनो पूजनिक ने परलोके देवलोकनो तथा मोक्षना सुख पामवाथी कपीलमुनीश्वरनी पेरे तेणे बेहु लोक सफळ कीधा एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबु नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबु ! जेम मे श्री महावीर देवस्वामिनी समीपे सांभळयु हतु तेम मे तुज प्रत्ये कहुं. ॥२०॥इतिश्री कपील केवळी नामना आठमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण थयो

आठमे अध्ययने निर्लोभपणो वखाण्यो । अने ते निर्लोभी तो देवतानो पूजनीक होय ते भणी

नवमे नमीराजा देवतानो पूंजनीक थयो तेभणी नवमे नमी राज रूपीनो सबंध कहेछे.

अर्थः—च३० चवीने दे० देवलोक थकि उ० उपन्यो मा० मनुष्य लो० लोकमांहि उ० उदय नथी पाम्यो मो० दर्सन मोहनी कर्म जेहने । स० संभारि छे पो० पाछलि जा० जातिने ॥ १ ॥

मूलः—चइओण देवलोगाओ उववन्नो माणुसम्मि, । लोगम्मि
उवसन्तमोहणिज्जो सरई पोराणयं जाई ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—हवे नवमा अध्ययननो भावार्थ कहे छे. सातमा देवलोकथी चवी (मरी) ने मनुष्य लोक विषे उत्पन्न थयो, अने जेने दर्शन मोहनी कर्म उदय पामेल नथी, तेथी देवलोकादिक पाछली जाती समारी ॥१॥

अर्थः—जा० जातिने स० सभारिने भ० भगवत ज्ञानवत । स० स्वयमेव आपणपे बु० प्रतिबोधने पाम्या अ० प्रधान ध० श्रुत धर्म चारित्र धर्मने विषे ॥ पु० बेटाने ठ० थापीने र० राज्यने विषे अ० धर्म साहमो थइ णि० घर थकी नीकले छे न० नमीराज रूपीश्वर ॥ २ ॥

मूलः—जाइं सरित्तु भयवं सहसंबुद्धो अणुत्तरे धम्मे ।
पुत्तं ठवेत्तु रज्जे अभिणिक्खमई नमी राया ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—जाती स्मर्ण उपजवाथी भगवत (ज्ञानवत) स्वयमेव प्रतिबोध पामी पुत्रने राज्ये स्थापीने श्रुतधर्मने चारित्र धर्मने विषे सन्मुख थइ नमी राजा घरथी नीकळी अणगार थया. ॥ २ ॥

अर्थः—सो० ते नमीराजा दे० देवलोकना कामभोग स० सरिषाभोग नमीराजा केहवा छे॥ अ० प० प्रधान

अतेउरने विषे ग० रह्यो हुतो थको व० प्रधान भो० भोगने। भु० भोगवीने न० नमीराजा बु० तत्वनो जाण भो० भोगने प० छाडिने ॥ ३ ॥

मूलः—सो देवलोगसरिसे अन्तेउरवरगओ वरे भोए।
भुञ्जित्तु नमी राया बुद्धो भोगे परिच्चयइ ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—ते नमी राजा अतेउरने विषे देवलोक सरीखा भोग भोगवीने तत्वनो जाण थको ते भोगने छाड्या. ॥ ३ ॥

अर्थः—हिवे मिथिलानगरि केहवी छे म० मिथिलानगरिने स० अनेरापूर नगर सहित छे ज० जनपद देश सहित छे व० चतुरंगी सेन्या ओ० अतेपूर च० पूनः प० स्वजनादिक. स० सर्व । चि० एतला वाना छांडिने अ० प्रवर्ज्याने सन्मुष थइने नि० घरथी निकल्यो ॥ ए० राग द्वेष रहित एकांत निस्पृहपणाने अ० आश्र्यो । भ० भगवत ज्ञानवंत ॥ ४ ॥

मूलः—महिलं सपुरजणवयं बलमोरोहं च परियणं सव्वं ।
चिच्चा अभिनिक्खन्तो एगन्तमहिट्ठिओ भयवं ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—अनेरापुर नगर सहित मिथिला नगरी, अने हाथी, घोडा, रथने, पायदळ, ए चतुरंगीणी सैन्या अतेउरी स्वजनादिक ए सर्वने तजी ते नमीराजा घरथी नीकळी भावथी निरागीने द्रव्यथी उद्यानमां ज्ञानवंत थको एकांतमां जई रह्यो. ॥ ४ ॥

अर्थः—को० विलापादिक शब्दनो कोलाहल सं० थयो ॥ आ० हुतो म० मिथिलानगरिनेविषे प० प्रवर्जा लेते छते ॥ त० तिवारे । रा० राजमाहि छतापण । रि० रुषीसरिखा जेराजरुषी ॥ न० नमीराजा अ० घरथकी निकले छते ॥ ५ ॥

मूलः—कोलाहलसंभूयं आसी मिहिलाए पव्वयन्तम्मि ।
तइया रायरिसिम्मि नमिम्मि अभिणिक्खमन्तम्मि ॥ ५॥

गाथा ५ भावार्थः—जे न्यायवत राजाहोय तेने (१)काम, (२) क्रोध, (३)लोभ, (४) हर्ष, (५) मान (६) मद ए छवानां अल्प होय तेने राज्यमाही छता पण राजरषी कहीए, एवा नमीराज रुषी घरथी नीकळी प्रवर्जा लेते छते मिथिला नगरीने विषे लोकना विलापादिक शब्दनो कोलाहल थयो.॥ ५ ॥

अर्थः— अ० सावधान थयो रा० राजरूपी नत्ये । प० प्रवर्जानु ठा० थानक द्रव्यथी वर्तादीक भावथी ज्ञानादीक थानक ते थानक केहवो छे उ० प्रधान एहवा स्थानक नत्ये सावधान थया छे नमीराजा एहवा अवसरे । स० सक्रेंद्र मा० ब्राह्मणने वे० रुपे । इ० एहवा व० वचनने अ० बोलतो हुवो ॥ ६ ॥

मूलः-अब्भुट्ठियं रायरिसिं पव्वज्जाठाणमुत्तमं ।
सक्को माहणवेसेण इमं वयणमब्बवी ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—द्रव्यथी व्रतादिक भावथी ज्ञानादिक रुप प्रवर्जाना उत्तम स्थानकने विषे नमीराजरूपो सावधान थयो ते वखते पहेला देवलोकनोशक्रेंद्र ब्राह्मणने रुपे आवीनेएवु प्रश्नरुप वचन कहेतो हवो.॥ ६॥

अर्थः—प्रश्न किं० किम णु० विचारणा । भो० आमंत्रणे अहो नमीराजा अ० आज । म० मिथिलानगरिने विषे शब्द केहवा को० कोलाहले करी स० व्यापितछे एहवा सु० सांभलीए छे दा० हृदयने मनने उद्वेग कारि स० शब्द पा० प्रासाद ते राजाना मंदिरने विषे गि० सामान्य घरने विषे ॥ ७ ॥

मूल.--किण्णु भो अज्ज मिहिलाए कोलाहलगसंकुला ।
सुव्वन्ति दारुणा सद्दा पासाएसु गिहेसु य ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—अहो नमी राजऋषी ? आज मिथिला नगरीने विषे राजाना मंदीरमांही ने सामान्य घरने विषे, सर्व स्थळे हृदय अने मनने उद्वेगकारी एवा कोलाहल शब्द केम संभळाय छे ? ॥७॥

अर्थः—ए० ए पूर्वे कह्या ते अ० अर्थने नि० सांभलीने विचारीने ॥ हे० आत्मा लोकने दुखनो हेतु ते तादरि दिसा का० ते पर जीवने जेहथी दुख उपजे ते तो परिभ्रमणनो कारण एहवे हेतु कारणे चो० प्रेर्यो थको त० तेवार पछी न० नमी रा० राजऋषीश्वर ॥ दे० देवतानो इंद्र ते शक्रेंद्र प्रते इ० एहवा वचनने । अ० बोलतो हुओ ॥८॥

मूल.--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—ए अर्थ सांभळीने, १ पोतानी वस्तुनु स्थापवु ने बीजानी वस्तुनु उथापवु, एनु नाम पक्ष कहीए, २ जे वस्तुथी पोतानो पक्ष सत्य करीए तेनु नाम हेतु कहीए, ३ जेणे करी पोतानी वस्तु सत्य करीए तेनु नाम उदाहरण कहीए, ४ जेणे करी हेतुने उदाहरण बने सत्य थाय एनु नाम उपनय कहीये, ५

जे हेतु उदाहरणने उपनयें करी पोतानी वस्तु सत्य करी स्थापीएने बीजानी वस्तुने उथापीए तेनु नाम पक्ष समाप्ति कहीए, हवे पांच प्रकारना हेतु जुदा जुदा कहे छे. १ तमारी प्रवर्जानु लेवु अयुक्त ए पक्ष, २ ए आक्रंदादिक दारुण (भयंकर) शब्द थायछे ए हेतुथी, ३ जेम जीव वध (मार) ना आक्रंदादिक शब्द करे तेम तमारी प्रवर्जाथी ए दारुण शब्द थाय छे ए उदाहरणथी, ४ जेनाथी आक्रंदादिक दारुण शब्द थाय ते धर्मार्थि पुरुषोए ग्रहण न करवुं (केमके तमारी प्रवर्जाथी आक्रंदादिक थाय छे तोते ग्रहण न करवी) ए उपनय, ५ तमारी प्रवर्जा जीव वध रुप होवाथी ग्रहण करवी अयुक्त छे, एम पक्षनु समाप्तिपणु करवु, एवा पाच वचन रुप हेतु, अने आक्रंदादिक दारुण शब्दे घणा जीवोने दुःख उपजाववाथी तमारी प्रवर्जा कल्याणनु कारण न होय ! एवां पांच वचन रुप हेतुने एक वचन रुप कारणे करी सहित एवा शक्रेंद्र प्रत्ये नमीराजऋषी कहेता हवा ॥८॥

अर्थः—म० मिथिलानगरिने विषे चे० उद्यान मांहि व० वृक्षहतो ॥ सी० सीतल छाया छे जेहनी एहवो म० मनोरम एहवे नामे तथा रमणिक ॥ प० पानडे करि पु० फुलेकरि फ० फले करि उ० सहित । ब० पंखीयादिक घणा जीवने । ब० घणागुणनोकरणहार हतो स० सदाय ॥ ९ ॥

मूलः-मिहिलाए चेइए वच्छे सीयच्छाए मणोरमे ।
पत्तपुप्फफलोवेए बहूणं बहुगुणे सया ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—मिथिलानगरिना उद्यानमा सदाय पत्र पुष्प फळने शीतळ छायाए करी पंखीप्रमुख घणा जीवने घणा गुणनो करणहार ने मनने रमणिक एवु मणोरम नामे वृक्ष हतुं ॥ ९ ॥

अर्थः—वा० वायरे करि ही० हलावता थके चे० वनने माहि म० मनोरमनामा वृक्ष । दु० दुःखीया अ० सरण रहित अ० पीडा पामे छे । ए० ए क० आक्रंद करे छे भो० अहो विप्र ख० पक्षीया ॥ १० ॥

मूलः—वाएण हीरमाणंमि चेइयंमि मणोरमे।
दुहिया असरणा अत्ता एए कन्दन्ति भो खगा ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—अहो विप्र ? ए वनमा मनोरम वृक्ष पवनथी हालवेकरी ए पक्षी सरण रहित पीडया थका आक्रंद करेछे, जेम ए पक्षी पोताना स्वार्थने माटे आक्रंद करे छे पण वृक्षने माटे करतां नथी तेम ए स्वजनादिक पोताना स्वार्थने वास्ते आक्रंद करेछे पण मारी प्रवर्जाने वास्ते कोइ आक्रंद करता नथी तेथी तमारो हेतु अयुक्त एम तेनो हेतु उथाप्यो, वृक्षना दृष्टांते करी पोताना स्वार्थने माटे आक्रंदादिक करे छे तेथी जीवदयानु तमारु उदाहरण पण अयुक्त, एम इद्रनु उदाहरण पण अयुक्त, पोताना स्वार्थने माटे बीजा आक्रंद करता होय तो ते धर्मार्थिए न आदरवु जोइए तेथी तमारो उपनयपण अयुक्त, अमारी प्रवर्जाने वास्ते आक्रंदादिक करता नथी तेथी अमारी प्रवर्जानु ग्रहणपणु युक्त छे तेथी तमारा पक्षनी समाप्ति पण अयुक्त, तेथी अमारी प्रवर्जा (दीक्षा) कल्याणनु कारण छे एवा पाच वचनरुप हेतुने एकवचनरुप कारण जाणवु ॥१०॥

अर्थ—ए० ए य० पुनः अ० अर्थ नि० साभली विचीरने हे० हेतुए करि का० कारणे करि चो० प्रेर्यो थको । त० तिवार पछी न० नमीराजऋषी प्रते । दे० देवतानो इद्र शक्रेंद्र इ० इम ब० बोलतो हुओ ॥ ११ ॥

मूल.—एयमट्ठं निसामित्ता हेओकारण चोइओ ।

तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमब्ववी ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—ए नमीराजऋषीना अर्थने साभळीने पाच वचन रुप हेतुने एक वचन रुप कारणे प्रेरित एवो शक्रेंद्र नमीराजऋषी प्रत्ये आगळ कहीशु तेम कहेतो हवो ॥ ११ ॥

अर्थः—ए० ए प्रत्यक्ष अ० अग्नि य० वली वा० वायरा सहित य० पुरणे। ए० ए दिसे छे ड० वळे छे म० मदिर ताहरा भ० हे भगवान अं० अतःपुर ते० ताहरा ण० वचन; अलंकारे । की० स्यामाटे न० नथी अ० जोतो हे महामुनीस्वर ॥ १२ ॥

मूलः—एस अग्गी य वाओ य एयं डज्झइ मन्दिरं ।

भयवं अन्तेउरंतेणं कीस णं नावपिक्खह ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—हे भगवंत ! ए प्रत्यक्ष वायुथी प्रेरित एवो अग्निए करी तारा मंदीरने अतेउरादिक वळे छे तो शा माटे तु साधु नथी जोतो १, १ ए मदिरादिक वळतां राखवा ए इंद्रनो पक्ष, २ शा हेतु ते पोतानाछे माटे, ३ ज्ञानादिकने उदाहरणे करी, ४ ज्ञानादिकनी माफक जे जे पोतानीवस्तु राखवी ए उपनये करी, ५ ए मंदीरादिक पोतानी वस्तु जरूर राखवीं जोइए ए पक्षनी समाप्ती, ए मदीरादिकनुं रक्षण कर्या विना पोतानी वस्तुनु रक्षण करनार न होय तेथी विवेकी पोतानी वस्तुनु रक्षण करे ए कारणे एवा पांच वचन रुप हेतुने एक वचन रुप कारण जाणवु ॥ १२ ॥

अर्थः—ए० ए अ० अर्थ इत्यादिक नि० साभली । हे० हेतुए का० कारण चो० प्रेर्यो थको । त०

तेवार पछे न० नमीराजऋषीश्वर । दे० देवेंद शक्रेंद्र मते इ० इम अ० बोल्या ॥ १३ ॥

मूल –एयमट्ठं निसामित्ता हेओकारणचोइओ ।
तओ नमी रायरिसी. देवेन्द इणमव्ववी ॥ १३. ॥

गाथा १३ भावार्थः—ए शक्रेंद्रना अर्थने साभळीने पाच वचन रुप हेतु ने एकवचनरुप कारणे प्रेरित नमीराजऋपि सक्रेंद्र प्रत्ये बोलता हवा ॥१३ ॥

अर्थः—सु० सुपजेम होय तेम व० हुवसुछु जी० जीवुछुपे । जे० जे मदीरमाही मो० माहरो न० नथी किं० कारण थोडो पण । म० मिथिलानगरि ड० बलती छती । न० नहि मे० माहरो ड० बले किं० काइ अल्प मात्र पण ॥१४ ॥

मूल.–सुहं वसामो जीवामो जेसिं मो नत्थि किंचण ।
महिलाए डज्झमाणीए न मे डज्झइ किंचण ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—जेम सुख होय तेम हु वसुछु (रहुछु), सुखे करीने जीवुछुं, ए मिथिलादिक नगरीने मदीरादिक बलते थके मारु (किंचित्) मात्र पण बलतु नथी ॥ १४ ॥

अर्थः– च० छाडया पु० बेटा क० भार्या जेणे एहवा साधुने । नि० निवर्त्या सावज्य व्यापारथकी मि० साधुते पि० ए माहरे वस्तु प्रियकारि वल्लभकारि लोकिक ॥ न० नथी कि० थोडि पण अ०अप्रियकारि-अवल्लभमणी पि० पण न० नथी ॥ १५ ॥

मूलः—चत्तपुत्तकलत्तस्स निवावारस्स भिक्खुणो ।
पियं न विज्जई किंचि अप्पियं पि न विज्जई ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—जेणें पुत्र स्त्री व्यापारादिक सर्व छाडया छे एवा साधुने कोइ वस्तु उपर प्रीय पणुं नथी, तेम कोइ वस्तु उपर द्वेष पण नथी ॥ १५ ॥

अर्थः—व० घणुं खु० निश्चे मु० साधुने भ० कल्याण छे अ० अणगारनें भि० भिक्षुने साधुने । स० सर्वथा प्रकारे आरभ परिग्रहथी वि० विशेषे मु० मुकाणा छे । ए० हुं एकलोछु एहवा एकलपणाने अ० देखुछुं ॥ १६ ॥

मूलः—बहु खु मुणिणो भद्दं अणगारस्स भिक्खुणो ।
सवओ विप्पमुक्कस्स एगन्तमणुपस्सओ ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—घर तथा गृहस्थना व्यापारने आरभ परिग्रह रहीत एवा साधुनेनिश्चे भद्रकलाण(सुख)हेवाथी हु एकलो छु एम एकलपणाने देखतो थको साधु विचरे, १ अमारूं कोइ नथी ए नमीराजऋपिनो पक्ष, २ हु एकलो छु एहेतुं, ३ जेम सिद्धने काइ नथी ए उदाहरणे करी, ४ जे एकाकी होय तेने काइ नहोय ए उपनये करी,५ तेथी ज्ञानादिक सिवाय अमारूं काइ नथी ए पक्षनी समाप्ति,तेथी अमारी प्रवर्ज्या कल्याणनु कारण छे एमकही इन्द्रना हेतुने कारण उथाप्याएपाच वचनरुप हेतुने एकवचनरूप कारण जाणवु.॥१६॥

अर्थः—ए० ए अ० अर्थ नि० साभली विचारिने। हे० हेतु छे का० कारण छे तेणे चो० प्रेर्योयको त० तेवार पछे न० नमीराजऋपिप्रत्ये । दे० देवेंद्र सक्रेंद्र इ० इम अ० बोलतो हवो ॥ १७ ॥

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारण चोइओ ।
तओ नमि रायरिसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—ए नमीराजऋषिनो अर्थ साभलीने पाच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित शक्रेंद्र नमीराज ऋषि प्रत्ये कहेतो हवो ॥ १७ ॥

अर्थः—पा० गढने का० करावीने ग० वचनाग्रहगे । गो० पोलिउपलक्षणथी कमाडते भोंगर अ० कोट उपरला कोठाय० वली ॥ उ० पाइ स० सो माणसनी घात करि ते सतनीशस्त्र करावीने त० तेवार पाछि ग० घर मुकीने जाज्यो ख० हे क्षत्रिराजऋषि ॥ १८ ॥

मूलः--पागारं कारइत्ताणं गोपुरट्टालगाणि य ।
उस्सूलगसयग्घीओ तओ गच्छसि खत्तिया ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—गढ, पोल, कमाड, भुगल, गढ उपरनो कोठो, खाड, सो मनुष्यनी घात करे एवा शतघ्नी शस्त्र करावीने तेवार पछी हे क्षत्रिराज तुजने, १ तमे गढादिक करावो ए इंद्रनो पक्ष, २ तमे क्षत्रीछो तेथी ए हेतु, ३ राजनी दयाने वास्ते ए उदाहरणे करी, ४ जे जे क्षत्री होयते त्यादिकने घारते कनीचेन ५ उपनये करी, ५ तेथी तमारे ए गढादिक करावना जोइए । ए पश्चनी समाप्ति अने गढादिक कराव्या सिवाय क्षत्रिपणु न होय ए कारणथी एवा पाच वचनरूप हेतुने एक वचनरुप कारण जाणवु. ॥ १८ ॥

अर्थ—ए० ए अ० अर्थ नि० साभलीने विचारिने । हे० हेतु छे का० कारण ॥ चो० प्रेर्या थको ॥

त० तेवारे पछी न० नमीराजा। दे० देवेंद्र शक्रेंद्र प्रते इ० एम अ० बोलता हुवा ॥१९॥

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ।

तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—ए शक्रेंद्रनो अर्थ सांभळीने पाच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित नमीराजऋषी शक्रेंद्र प्रत्ये कहेता हवा ॥ १९ ॥

अर्थ—स० सूद्ध ततनिरुचि रुपणि न० नगरि सर्व गुणनो आधार कि० करिने उपसम रुप वैराग्य रुपणि पोल कीधी त० तपना बारे भेदे स० आश्रवनो रुन्धवो ते संवर अ० अरगलाकमाडादिक ख० क्षेमा रुपियो नि० निपूण भलो पा० गढ करिने त्रण गुप्तरुप स्थान करावीने ति० सूभ मन योगरुप ते कोठा १, वचन योगरुप ते पाइ २, काय योगरुप ते सताघ्नि ३। ति० ए त्रणे करिने गुप्तछे गढनगर दुप्प० कोणे पराभव्यो नजाय॥२०॥

मूल:--सद्धं नगरं किच्चा तवसंवरमग्गलं।

खन्तीनिउणपागारं तिगुत्तं दुप्पधंसयं ॥ २० ॥

गाथा २०भावार्थः—तत्वनी श्रद्धा रुप नगरने विषे बार भेदे तपसा रुपी कमाड मिथ्यात्वादिकने रुंधी संवर रुप भुगळ क्षमा रुपीयो गढ सुभमनोयोगरुप कोठो, शुभ वचन योग रुप खाइ, सुभ काया रुप शतघ्नीने त्रण गुपतीए करी मारो गढ नगर कोइथी पराभव्यो नजाय? ॥ २० ॥

अर्थः—ध० धनुपने प० पराक्रम रूप कि० करिने ॥ जी० पणचने च० वली इ० इर्यासुमतिरूप क-

रिने स० सदाय धि० धीर्यरूप च० वली के० कमाननो मध्यभाग साहवानि मूठिने। कि० करिने स० सत्यरुप चापडे करिने ध० धनुष्य बांध्यो छे चापडा चर्ममय होय ॥ २१ ॥

मूलः--धणुं परक्कमं किच्चा जीवं च इरियं सया।
धिइं च केयणं किच्चा सच्चेण पलिमन्थए ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—पाच सुमती रुप पणछ, धैर्य रुप कमाननो मध्य भाग ते पकडवानी मुठ अने सत्य रुप चापडे करी पराक्रम रुपी धनुष्य बांध्यो छे. ॥ २१ ॥

अर्थः—त० तपरुपना० लोहबाण तेणे करि जु०सहितछे धनुप तेणे करि भि०भेदिने विदारिने क० कर्म रुपीया क० वैरीनी सेन्याने साधु केहवाछे ॥ मु० साधु वि० वेगलोछे स० लोकिक सग्रामथी । वा० अथवा वि० विशेषे ग० पोहतोछे । स० भाव सग्रामने विषे एहवो साधु भ० ससारथी प० अतीशेमु० मुकाय ॥२२॥

मूलः--तवनारायजुत्तेण भित्तूणं कम्मकञ्चुयं।
मुणी विगयसंगामो भवाओ परिमुच्चए ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—लौकिक सग्राम रहित एवा साधु, पराक्रम रुपी धनुष्यने तप रुप लोहनां बाणे करी कर्म रुपी वैरीनी सैन्याने विदारवेकरी ससारथी मुकाय, गढादिक कथा ए पक्ष क्षत्रीपणु माटे गढादिक करवा ए हेतु, भरतादिकने द्रष्टांते जे जे क्षत्री होय ते गढादिक करे ए द्रष्टांतनु मेलवधु, तेमाटे अमे गढादिक कर्या ए पक्षनी समाप्ति एवा पाच वचन हेतु अने गढादिक कर्या विना क्षत्री पणु न होय तेथी अमे गढादिक

त० तेवारे पछी न० नमीराजा । दे० देवेंद्र शकेंद्र मते इ० एम अ० बोलता हुवा ॥१९॥

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—ए शक्रेंद्रनो अर्थ साभळीने पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेर्योत नमीराजऋषी शक्रेंद्र मत्ये कहेता हवा ॥ १९ ॥

अर्थ—स० सूद्ध तत्तनिरुचि रुपणि न० नगरि सर्व गुणनो आधार कि० करिने उपसम रुप वैराग्य रुपणि पोल कीधी त० तपना बारे भेदे स० आश्रवनो रुन्धो ते संवर अ० अरगलाकमाडादिक ख० क्षेमा रुपियो नि० निपूण भलो पा० गढ करिने त्रण गुप्तरुप स्थान करावीने ति० सूभ मन योगरुप ते कोठा १, वचन योगरुप ते पाइ २, काय योगरुप ते सताध्नि ३। ति० ए त्रणे करिने गुप्तछे गढनगर दुप्प० कोणे पराभव्यो नजाय॥२०॥

मूल.--सद्धं नगरं किच्चा तवसंवरमग्गलं ।

खन्तीनिउणपागारं तिगुत्तं दुप्पधंसयं ॥ २० ॥

गाथा २०भावार्थः-तत्तनी श्रद्धा रुप नगरने विषे बार भेदे तपसा रुपी कमाड मिथ्यात्वादिकने रुंधी संवर रुप भुगळ क्षमा रुपीयो गढ सुभमनोयोगरुप कोठो, शुभ वचन योग रुप खाइ, सुभ काया रुप शतघ्नीने त्रण गुपतीए करी थारो गढ नगर कोइथी पराभव्यो नजाय? ॥ २० ॥

अर्थः—ध० धनुषने प० पराक्रम रूप कि० करिने ॥ जी० पणचने घ० वली इ० इर्यासुमतिरूप क-

रिने स० सदाय धि० धीर्यरूप च० वली के० कमाननो मध्यभाग साहवानि मूठिने। कि० करिने स० सत्यरूप चापडे करिने ध० धनुष्य बांध्यो छे चापडा चर्ममय होय ॥ २१ ॥

मूलः--धणुं परक्कमं किच्चा जीवं च इरियं सया।
धिइं च केयणं किच्चा सच्चेण पलिमन्थए ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—पांच सुमती रुप पणछ, धैर्य रुप कमाननो मध्य भाग ते पकडवानी मुठ अने सत्य रुप चापडे करी पराक्रम रुपी धनुष्य बाध्यो छे. ॥ २१ ॥

अर्थः—त० तपरुपना० लोहबाण तेणे करि जु०सहितछे धनुष तेणे करि भि०भेदिने विदारिने क० कर्म रुपीया क० वैरीनी सेन्याने साधु केहवाछे ॥ मु० साधु वि० वेगलोछे स० लोकिक सग्रामथी। ना० अथवा वि० विशेषे ग० पोईतोछे। स० भाव संग्रामने विषे एहवो साधु भ० ससारथी प० अतीशेमु० मुकाय ॥२२॥

मूल.--तवनारायजुत्तेण भित्तूणं कम्मकञ्चुयं।
मुणी विगयसंगामो भवाओ परिमुच्चए ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—लौकिक सग्राम रहित एवा साधु, पराक्रम रुपी धनुष्यने तप रुप लोहनां बाणे करी कर्म रुपी वैरीनी सैन्याने विदारवेकरी ससारथी मुकाय, गढादिक कर्या ए पक्ष क्षत्रीपणु माटे गढादिक करवा ए हेतु, भरतादिकने द्रष्टाते जे जे क्षत्री होय ते गढादिक करे ए द्रष्टातनु मेलववु, तेमाटे अमे गढादिक कर्या ए पक्षनी समाप्ति एवा पाच वचन हेतु अने गढादिक कर्या विना क्षत्री पणु न होय तेथी अमे गढादिक

त० तेवारे पछी न० नमीराजा । दे० देवेंद्र शकेंद्र मते इ० एम अ० बोलता हुवा ॥१९॥

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—ए शक्रेंद्रनो अर्थ सांभळीने पाच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित नमीराजऋषी शक्रेंद्र मत्ये कहेता हुवा ॥ १९ ॥

अर्थ—स० मूद्ध तत्वनिरुचि रुपणि न० नगरि सर्व गुणनो आधार कि० करिने उपसम रुप वैराग्य रुपणि पोल कीधी त० तपना बारे भेदे स० आश्रवनो रुन्धवो ते संवर अ० अरगलाकमाडादिक ख० क्षेमा रुपियो नि० निपूण भलो पा० गढ करिने त्रण गुप्तरुप स्थान करावीने ति० सूभ मन योगरुप ते कोठा १, वचन योगरुप ते पाइ २, काय योगरुप ते सतात्रि ३ । ति० ए त्रणे करिने गुप्तछे गढनगर दुप्प० कोणे पराभव्यो नजाय॥२०॥

मूलः--सद्धं नगरं किच्चा तवसंवरमग्गलं ।

खन्तीनिउणपागारं तिगुत्तं दुप्पधंसयं ॥ २० ॥

गाथा २०भावार्थः–तत्वनी श्रद्धा रुप नगरने विषे बार भेदे तपसा रुपी कमाड मिथ्यात्वादिकने रुंधी संवर रुप भुगल क्षमा रुपीयो गढ सुभमनोयोगरुप कोठो, शुभ वचन योग रुप खाइ, सुभ काया रुप शतघ्नने त्रण गुपतीए करी मारो गढ नगर कोइथी पराभव्यो नजाय? ॥ २० ॥

अर्थः—ध० धनुपने प० पराक्रम रूप कि० करिने ॥ जी० पणचने च० वली इ० इर्यासुमतिरूप क-

रिने स० सदाय धि० धीर्यरूप च० वली के० कमाननो मध्यभाग साहवानि मूठिने। कि० करिने स० सत्यरूप चापडे करिने ध० धनुष्य बांध्यो छे चापडा चर्ममय होय ॥ २१ ॥

मूलः--धणुं परक्कमं किच्चा जीवं च इरियं सया।
धिइं च केयणं किच्चा सच्चेण पलिमन्थए ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—पाच सुमती रुप पणछ, धैर्य रुप कमाननो मध्य भाग ते पकडवानी मुठ अने सत्य रुप चापडे करी पराक्रम रुपी धनुष्य वाध्यों छे. ॥ २१ ॥

अर्थः—त० तपरुपना० लोहबाण तेणे करि जु०सहितछे धनुप तेणे करि भि०भेदिने विदारिने क० कर्म रुपीया क० वैरीनी सेन्याने साधु केहवाछे ॥ मु० साधु वि० वेगलोछे स० लोकिक सग्रामथी। वा० अथवा वि० विशेषे ग० पोहतोछे। स० भाव सग्रामने विषे एहवो साधु भ० ससारथी प० अतीशेमु० मुकाय ॥२२॥

मूलः--तवनारायजुत्तेण भित्तूणं कम्मकञ्चुयं।
मुणी विगयसंगामो भवाओ परिमुच्चए ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—लौकिक सग्राम रहित एवा साधु, पराक्रम रुपी धनुष्यने तप रुप लोहनां बाणे करी कर्म रुपी वैरीनी सैन्याने विदारवेकरी ससारथी मुकाय, गढादिक कर्या ए पक्ष क्षत्रीपणु माटे गढादिक करवा ए हेतु, भरतादिकने द्रष्टाते जे जे क्षत्री होय ते गढादिक करे ए द्रष्टांतनु मेलववु, तेमाटे अमे गढादिक कर्या ए पक्षनी समाप्ति एवा पाच वचन हेतु अने गढादिक कर्या विना क्षत्री पणु न होय तेथी अमे गढादिक

करी क्षत्री यथा एउं एक वचनरुप कारण जाणवुं, पण तमे पुर्वे कह्युं जे शारीरिक मानासिक दुखनुं कारण होय तेथी मोक्ष मार्ग नसीजें ते माटे गढादिक करावबा ए तमारा हेतु कारण अयुक्त ॥ २२ ॥

अर्थः—ए० एय० पूनः अ० अर्थ साभली विचारीने । हे० हेतु छे कारण छे चो० प्रेरयो थको त० तेवारपछीन० नमीराज ऋषि मते । दे० शक्रेंद्र इ० एम अ० बोलता हुवा । २३ ।

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नामि रायारीसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ २३ ॥

था २३ भावार्थः–ए अर्थ सांभलीने पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरुप कारणे मेरित एवो शक्रेंद्र ते प्रत्ये एम कहेतो हवो ॥ २३ ॥

अर्थः—पा० शिपर वध उंचा अवाश का०करावीने णं० अलकारे व०वे त्रण गि० य०भूमि गोषा वली सामान्य घर वा० वरंडि सहित पीटणी पो० तलाव मांही क्रीडा करवाना मेहेलय० पदपूरणे तेवार पछे गं० जाज्यो ख० हे क्षत्रिराजऋषि ॥ २४ ॥

मूलः--पासाए कारइत्ताणं वद्धमाणगिहाणि य ।

वालग्गपोइयाओ य तओ गच्छसि खत्तिया ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः–राजयोग शिखरबंध उंचां घर तथा वे त्रणादिक मजला वाळा गोखादिक सहित सामान्य घर तेमज मेडी चौ वाराने पीटणी (अगासी) सहित एवा तलाव मांही क्रीडा करवानां घर करा-

बीने तेवार पछी हे क्षत्रिराज ? तुंजने ! १ तमारे प्रासादादिक करावबा ए इद्रनो पक्ष, २ क्रीडाना रसिक पणा माटे ए हेतु, ३ ब्रह्मदत्तने उदाहरण करी, ४ जे जे क्रीडाना रसिक होय ते प्रासादादिक करावे ए उपनय, ५ जेम ब्रह्मदत्ते क्रीडाना रसिक पणाथी दिन दिन प्रत्ये घर कराव्या तेम तमे पण क्रीडाना रसिकछो माटे तमारे पण प्रासादिक करावबा ए पक्षनी समाप्ति अने प्रासादादिक कराव्या विना क्रीडानु रसिकपणु न होय ए कारण एवा पाच वचनरुप हेतुने एक वचन रुप कारण जाणवु ॥ २४ ॥

अर्थः—ए० एय० पूनः अ० अर्थने नि० सांभलिने विचारिने । हे० हेतुछे का० कारण छे चो० तेणे प्रेरयो थको । त० तेवारे पछी न० नमीराजऋषीस्वर दे० शक्रेंद्र प्रत्ये इ० एम अ० बोलतो हुओ ॥ २५ ॥

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमव्ववी ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—एहवो शक्रेंद्रनो अर्थ सांभलीने पाच वचनरूप हेतुने एक वचन कारणे प्रेरित नमीराय ऋषी शक्रेंद्र प्रत्ये एम कहेतो हवो ॥ २५ ॥

अर्थः—स० ससयने ख० निश्चे सो० ते नर कु० करे । जो० जे मनुष्य म० मार्गने विषे कु० करे घ० घरने घ० आगल घर मलेके न मिलेतो इहा कामि ले ए प्रमार्थं ॥ ज० जिहां ज्ञानवत नर ए० ए नि श्चे म० भावाने इ० वांछे । त० तिहा कु० करे सा०सास्वता मदिरने एटले सिद्धपद रुप मदिरने ॥२६॥

मूलः--संसयं खलु सो कुणई जो मग्गे कुणई घरं ।

करी क्षत्री थया एवुं एक वचनरूप कारण जाणवुं, पण तमे पुर्वे कह्युं जे शारीरिक मानासिक दुखनुं कारण होय तेथी मोक्ष मार्गे नसीझें ते माटे गढादिक करावना ए तमारा हेतु कारण अयुक्त ॥ २२ ॥

अर्थः—ए० एय० पूनः अ० अर्थ सांभली विचारीने । हे० हेतु छे कारण छे चो० प्रेरयो, थको त० तेवारपछीन० नमीराज ऋपि मते । दे० शक्रेंद्र इ० एम अ० बोलता हुवा । २३ ।

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नामि रायरीसिं देविन्दो इणमब्ववी ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः-ए अर्थ सांभलीने पाच वचनरूप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित एवो शक्रेंद्र नमीराजऋपि मत्ये एम कहेतो हवो ॥ २३ ॥

अर्थः—पा० शिपर वध उंचा अवाश का०करावीने णं० अलंकारे ।व०वे त्रण गि० य०भूमि गोपा दिक सहित वली सामान्य घर वा० वराडि-सहित पीटणी पो० तलाव मांही क्रीडा करवाना मेहेलय० पदपूरणे करिने त० तेवार पछे ग०-जाज्यो ख० हे क्षत्रिराजऋपि ॥ २४ ॥

मूलः--पासाए कारइत्ताणं वद्धमाणगिहाणि य ।
वालग्गपोइयाओ य तओ गच्छसि खत्तिया ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः-राजयोग शिखरबंध उंचां घर तथा वे त्रणादिक मला वाळा गोखादिक सहित सामान्य घर तेमज मेडी चो वाराने पीटणी (अगासी) सहित एवा तलाव माही क्रीडा करवानां घर करा-

अर्थः-आ० वाटपाडा चोरने लो० य० वली देपीने काटो आवे तेहवा फासिया चोरने ग० गठी छोडा चोरने त० सर्व काल चोरिना करणहारने य० पुनःनिवारिने। न० नगरने खे० कल्याण का० करिने त० तेवारे पछे ग० जाज्यो ख० हे क्षत्रिराजऋषि ॥ २८ ॥

मूलः--आमोसे लोमहारे य गण्ठिभेए य तक्करे।
नगरस्स खेमं काऊण तओ गच्छसि खत्तिया ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः-जे माणस चोरी करीने माणे हरेछे ने माणस मारेछे वाटे लूटेछे, धाड पाडे छे, गाठा कापेछे एवा चोरोने निवारी नगरने क्षेम करीने तेवार पछी हे क्षत्री राज्य ! तमे जजो ! १ चोरने टाळीने नगरने क्षेम करवु ए इद्रनो पक्ष, २ धर्म राजनपणा माटे ए हेतु, (३) भर्त्तादिक धर्मी राजाने द्रष्टाते, (४) चौरादिक टाळ्यां विना नगरने क्षेम न होय ए उपनय, (५) भर्त्तादिक धर्मी राजाए चोरने निवारी नगरने क्षेम कर्यु तेम तमे पण धर्मी राजा होवाथी चोरने निवारी नगरने क्षेम करवुं ए पक्षनी समाप्ति अने नगरने क्षेम कर्या वगर धर्मराजनपणु न होय ए कारण, एवा पांच वचन रुप हेतुने एक वचन रुप कारण जाणवु ॥ २८ ॥

अर्थः-ए० इत्यादिक अ० अर्थने नि० सामळीने विचारीने। हे० हेतु का० कारण चो० प्रेर्यो थको त० तिवार पछी न० नमीराजऋषी। दे० शक्रेंद्र प्रत्ये इ० एम अ० बोलता हुवा ॥ २९ ॥

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ।

जत्थेव गन्तुमिच्छेज्जा तत्थ कुवेज्ज सासयं ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—हे विप्र ! हुं अहीं रहिश के नहि ! अथवा आगळ मने घर म्ळशे के नहि ! एवो जेना मनमां संशय रहेतो होय तेज मार्गने विषे घर करे, पण मारा मनमां संशय नथी कारणके अहीं-थी जवुछे, माटे समकितादीक गुणे करी सहित होय तेने माटे मुक्ति रुप निवास योग्य होय माटे ज्यांहुं मुक्ति मवांनी इच्छा राखुंछु त्यां मारू सास्वतु घर सिद्धीरुप हुं सास्वतुं घर करूंछु. १ ए नेमीराजनो पक्ष, २ क्रीडाना रसिक पणा माटे ए हेतु, ३ भरतादिकने द्रष्टाते, ४ जे क्रीडाना रसीक होय ते सास्वता घर करे ए उपनय, ५ जेम भरतादिके सास्वता घर कर्या तेम हुं पण क्रीडाना रसीक पणाथी सास्वतुं घर करूछुं, ए मक्षनी समाप्ति, सास्वता घर कर्या विना क्रीडानुं रसीक पणु न होय ए कारण, एवां पांच वचन रुप हेतुने एक वचन रुप कारण समजवु ॥ २६ ॥

अर्थः—ए० ए अर्थने नि० सांभलीने विचारिने। हे० हेतुछे, का० कारणे प्रेर्यो थको। त० तेवारे पछी न० नमीराजऋपि मते दे० शक्रेंद्र इ० एम अ० वोलता हुवा ॥ २७ ॥

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमब्ववी ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—एवो नमीराजऋपिनो अर्थ सांभळीने पांच वचन रुप हेतुने एक वचन रुप कारणे प्रेरित थको शक्रेंद्र नमीराजऋपि मत्ये कहेतो हवो ॥ २७ ॥

अर्थः—ए० इत्यादि अ० अर्थने नि० साभ ने विचारी । हे० हेतुए का० कारणे चो० प्रेरयो थको त० तेवार पछी न० नमीराजऋषि मते दे० शक्रेंद्र इ० एम अ० बोलतो हवो ॥ ३१ ॥

मूलः—एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—एवो नमीराजनो अर्थ सांभळीने पाच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे प्रेरित शक्रेंद्र नमीराजऋषि प्रत्ये कहेतो हवो ॥ ३१ ॥

अर्थः—जे० जे को० कोइक प० राजा तु० तुजने ना० नथी नमता न० हे नराधीप हे राजन ! व० पोताने वसे ते० ते राजा प्रते ठा० थापीने ण० अलंकारे त० तेवार पछे ग० जाज्यो ख० हे क्षत्रिराजऋषि ॥३२॥

मूलः—जे कोइ पत्थिवा तुज्झं नानमन्ति नराहिवा ।
वसे ते ठावइत्ताणं तओ गच्छसि खत्तिया ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—हे नराधिपति ! जे कोइ राजा तमने नथी नमता तथा तमारी आज्ञा नथी मानता तेमने पोते वश करीने तेवार पछी हे क्षत्रिराज ? तुजजे, १ तमो वैरीने नमाडो ए इद्रनो पक्ष, २ नराधिपति माटे ए हेतु, ३ भरतादिकने उदाहरणे करी, ४ जे जे नराधिपति होय ते ते वैरीने नमाडे ए उपनय, ५ जेम भरतादिके वैरीने नमाडया तेम तमारे पण वैरीने नमाडवा जोइए ए पक्षनी समाप्ति अने वैरीने नमाडया सिवाय नराधिपतिपणु न होय ए कारण एवा पाच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारण इद्रना जाणवां ॥ ३२ ॥

तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—एवो शक्रेंद्रनो अर्थ साभळी पाच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे प्रेरित नेमीराजऋपी शक्रेंद्र प्रत्ये केहता हवा ॥ २९ ॥

अर्थः—अ० अनेकवार म० अज्ञानवंत मनुष्य ते मि० पोटा दं० दंड प० प्रजूजवे देवे। अ० चोरिना भणकरणहार ते सरिरादि पुदगल। अ० ए लोकने विषे व० वंधायछे मु० मुकाय का० चोरिना करणहारा ज० इंद्रियना विकार सहित जन। एटले इंद्रियना विकार चोरने कोइ मोहवंत वांधी न सके ॥ ३० ॥

मूलः—असइं तु मणुस्सेहिं मिच्छा दण्डो पजुज्जई।

अकारिऽणोऽत्थ बज्झन्ति मुच्चई कारओ जणो॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—अहंकार पणे अने अज्ञानादिके करी वारंवार मनुष्यो वारंवार मनुष्यने जुठा दंड करेछे कारण के जे निरपराधी के जे चोरी नथी करता तेने शरीर त्याग तथा देश त्याग विगेरे दंड देछे अने जे चोरी कर्मना करनार ते मुकायछे. चोरादिकने टाळीने नगरने क्षेम न करीशकीए १ अर्थात जगतनुं अज्ञान टाळी शकु नहि ए नमीराजनो पक्ष १, २ जाणवाने अशक्तिवान होवाथी ए हेतु, ३ चोरने उदाहरणे करी, ४ अपराधीने छोडीदे अने विना अपराधीने वांधे ए उपनये, ५ तेथी नगरने क्षेम न कराय ए पक्षनी समाप्ति अने नगरने क्षेम कर्या सिवाय धर्म राजपणुं न होय ए कारणे एवां पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारण ए कारण तमारां अयुक्तछे ए नमीराजऋपीए इंद्रनां हेतु कारण उथाप्यां ॥ ३० ॥

मूलः--जइत्ता विउले जन्ने भोइत्ता समणमाहणे ।
दत्ता भोत्ता य जिट्ठा य तओ गच्छासि खत्तिया ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—वर्ष दिवस सुधी राजा मजोडे ब्रह्मचर्य पाळे अने धोळो घोडो ने पीळा कान इत्यादिक शास्त्रादिकना शास्त्रमां कहेल छे तेवो घोडो सणगारीने छूटो मूके पछी जे ए घोडाने अडे तेनी साथे संग्राम करी ते घोडाने छोडावीने पछी वर्ष दिवस थाको रहे तेवारे जेम यज्ञनी विधि कहेलछे ते मुजब फरी ते घोडाने ते यज्ञमां होमे तेने अश्वमेध कहीये तेमज गजदीक मेध समजवा. तेवा विस्तीर्ण यज्ञ करी अथर्ववेदना जाण एवा शास्त्रादिकना श्रमण अने ब्राह्मणने जमाडीने गाय तथा सुवर्णादिक दान दइने पछी शब्दरूप रस गंध स्पर्श रूप पांच इंद्रियोना विषय भोगवी राजर्षिनी अवस्थाए पोतेज यज्ञने कुळ धर्म करीने तेवार पछी हे क्षत्री राज ! तुजजे. १ यज्ञादिक धर्म करवो ए इहनो पक्ष, २ प्राणीनी प्रीति पणा माटे ए हेतु, ३ प्राणीयोने जमाडवाथी सर्व जीवने सुख उपजे ए उदाहरणे करी, ४ तेथी यज्ञ अने ब्राह्मणादिकने जमाडवा रूप धर्म करवो ए पक्षनी समाप्ति अने ५ यज्ञ तथा ब्राह्मणादिकने जमाडवा रूप धर्म नहि करवाथी प्राणीने प्रीति पण नहि होय ए कारण एवा पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारण शक्रेंद्रनां जाणवा ॥ ३८ ॥

अर्थः—ए० इत्यादि अ० अर्थने नि० सांभळीने विचारिने । हे० हेतुए कारणे चो० प्रेर्यो थको । त० तेवार पछी न० नमि रा० राजऋषि । दे० शक्रेंद्र प्रते इ० एम अ० बोलतो हवो ॥ ३९ ॥

जीतवाथीज जीव सुख पामे छे, १ एम वैरी नमाड्या ए नमीराजनो पक्ष, २ नराधिपतिपणा माटे ए हेतु, ३ भरतादिकने उदाहरणे करी, ४ जे जे नराधिपति होय ते ते वैरीने नमाडे ए उपनय ५, जेम भरतादिके अतरग वैरी नमाड्या तेम अमे पण अतरग वैरी नमाड्या ए पक्षनी समाप्ति अने अतरग वैरी नमाडया सिवाय नराधिपतिपणु न होय ए कारण, एम अतरग वैरीने नमाडी सत्यरीते नराधिपति थया अने तमे परमार्थ जाण्या सिवाय बाह्य वैरीने जीतवा कह्या तेथी तमारा हेतु कारण अयुक्त एम पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे करी नमीराजऋषीये शक्रेंद्रनां हेतुने कारण उथाप्या ए ६ प्रश्नोत्तर थया (अहीं द्वेषना अभावनी परीक्षा करी) ॥ ३६ ॥

अर्थः–ए० इत्यादि अ० अर्थ नि० सांभलीने विचारिने हे० हेतुए कारणे प्रेर्यो । त० तेवार पछे न० नमीराजऋषि प्रते । दे० शक्रेंद्र इ० इम अ० बोलता हुवा ॥ ३७ ॥

मूल.--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमि रायरिसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—ए पुर्वोक्त नमीराजऋषिनो अर्थ सांभळीने पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित शक्रेंद्र नमीराजऋषि प्रत्ये कहेतो हवो ॥ ३७ ॥

अर्थः—ज० जमाडिने वि० विपुल मोटा ज० यज्ञने । भो० जिमाडिने स० श्रमण तापस मा० ब्राह्मणने । द० सुवर्णादिक दान देइ य० वली भो० मनोगत भोग भोगवीने जि० जघन्य जाणीने य० पट

मूलः--जइत्ता विउले जन्ने भोइत्ता समणमाहणे ।

दत्ता भोत्ता य जिट्ठा य तओ गच्छसि खत्तिया ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—वर्ष दिवस सुधी राजा सजोडे ब्रह्मचर्य पाळे अने धोळो घोडो ने पीळा कान इत्यादिक शाक्यादिकना शास्त्रमा कहेलछे तेवो घोडो सणगारीने छूटो मूके पछी जे ए घोडाने ग्रहे तेनी साथे संग्राम करी ते घोडाने छोडावीने पछी वर्ष दिवस बाकी रहे तेवारे जेम यज्ञनी विधि कहेलछे ते मुजब करी ते घोडाने ते यज्ञमां होमे तेने अश्वमेध कहीये तेमज गजादीक मेध समजवा. तेवा विस्तीर्ण यज्ञ करी ब्रह्मवेदना जाण एवा शाक्यादिकना श्रमण अने ब्राह्मणने जमाडीने गाय तथा सुवर्णादिक दान दइने पछी शब्दरूप रस गंध स्पर्श रुप पांच इंद्रियोना विषय भोगवी राजर्षिनी अवस्थाए पोतेज यज्ञने कुळ धर्म करीने तेवार पछी हे क्षत्री राज ! तुंजजे. १ यज्ञादिक धर्म करवो ए इद्रनो पक्ष, २ प्राणीनी प्रीति पणा माटे ए हेतु, ३ प्राणीयोने जमाडवाथी सर्व जीवने सुख उपजे ए उदाहरणे करी, ४ तेथी यज्ञ अने ब्राह्मणादिकने जमाडवा रुप धर्म करवो ए पक्षनी समाप्ति अने ५ यज्ञ तथा ब्राहमणादिकने जमाडवा रुप धर्म नहि करवाथी प्राणीने प्रीति पण नहि होय ए कारण एवा पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारण शक्रेंद्रना जाणवा ॥ ३८ ॥

अर्थः—ए० इत्यादि अ० अर्थने नि० सांभळीने विचारिने । हे० हेतुए कारणे चो० प्रेर्यो थको । त० तेवार पछी न० नमि रा० राजऋषि । दे० शक्रेंद्र प्रते इ० एम अ० बोलतो हवो ॥ ३९ ॥

मूलः—एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः— एवो पूर्वोक्त नमीराजऋषिनो अर्थ साभळीने पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे प्रेरित शक्रेंद्र नमीराजऋषि प्रत्ये कहेतो हवो ॥ ४१ ॥

अर्थः—घो० घोर अतिशे निर्वाह करतां दोहिलो एहवो जे आ० गृहस्थाश्रम तेहने च० छांडिने ण० अलंकारे निर्वाह न थाय ते माटे । अ० अनेरु प्रवर्जारूप प० वांछेछे आ० आश्रमने । इ० एहज गृहस्थाश्रमे रह्यो थको पो० पोषधादिकने विषे र० तत्पर । भ० थाओ म० हे मनुष्यना अधिपति ठाकुर॥ ४२॥

मूलः—घोरासमं चइत्ताणं अन्नं पत्थेसि आसमं ।
इहेव पोसहरओ भवाहि मणुयाहिवा ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—हे नराधिपति ? १ ब्रह्मचारी, २ ग्रही, ३ वानप्रस्थ, ४ भीक्षु, एवा चार प्रकारना आश्रमछे तेमा ग्रहस्थाश्रम जेवो धर्म थयो नथी ने थशे पण नहि, कारणके बीजा त्रण आश्रमवाळा ग्रहस्थाश्रमने आधारेछे तेथी ते ग्रहस्थाश्रम धर्म पोताना आत्माना कार्यने परनां आत्मानांकार्यसाधवाने माटे समर्थ छे पण ते ग्रहस्थाश्रम भयंकर छे, ने तेने शुरा पुरुषोज निभावी शके छे, अने साधुपणुं लइ भीक्षाद्वती करवी एतो कायर पुरुषना लक्षण छे कारणके कृपणी पशुपालादिक पण कहेछेके भीक्षा मागीने खाओछो तो कमाइने केम खाता नथी एम भीक्षाद्वती करनारने लोकमा निंदनीक गणेछे माटे तमारा जेवा

धुर पुरुषोनेतो योग्य नथी, तेथी तमे ग्रहस्थाश्रममां रही नाछी चालो/पुमन अमानीस्यादिक तीर्थने १ विष
पोषध उपवास तेमज बारव्रत रुप श्रावकनो धर्म ग्रहण करो, १ तमे ग्रहस्थाश्रम आदरो ए उहनो पक्ष, २ घोर
(भयकर) पणा माटे ए हेतु, ३ जे जे घोर ते शुग पुरुषे आदरवु ए उदाहरणे करो, ४ जेम अनादिकनी
अभिलाष करे तेम ग्रहस्थाश्रम घोर छे, तेथी ते आदरवो ए ऊपनय, ५ तेथी तमे ग्रहस्थाश्रमने आदरो ए
पक्षनी समाप्ति, ए पांच वचनरुप हेतु अने ग्रहस्थाश्रम ग्रहण कर्या विना धुरपणु तथा ईश्वरतापणु न होय
ए कारण एवा पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारण जाणवु ॥ ४२ ॥

अर्थः—ए० इत्यादिक अ० अर्थने नि० साभलीने विचारिने । हे० हेतुए का० कारणे चो० प्रेर्यो
थको त० तेवार पछी । न० नमीराजऋषी । दे० शक्रेंद्र प्रत्ये इ० एम अ० बोलता हवा ॥ ४३ ॥

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ।
तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—एहवो अर्थ साभलीने पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित नमी
राजऋषि शक्रेंद्र प्रत्ये कहेता हवा ॥ ४३ ॥

अर्थः—मा० मास मा० मासखमणने पारणे जो० जे बा० बाल अविवेकि मिथ्याती । कु० दाभने अ०
अग्रे अणीए आवे तेटलु अन्न । तु० कदाचित । भु० जमे न० नहि सो० ते मिथ्याति मासखमणनो करण-
हार । सु० सुआख्यात । ध० श्रूत धर्म समकीत तथा चारित्र धर्मनी क० कलाने अ० न पोसाय सो० सोल-

भी फलाने पासे न आवे ॥ ४४ ॥

मूलः—मासे मासे तु जो बालो कुसग्गेणं तु भुञ्जए ।

न सो सुयक्खायस्स धम्मस्स कलं अग्घइ सोलसिं ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—कोइ निर्विवेकी अज्ञानी मिथ्यादृष्टी मास मासखमणना पारणा करे अने ते मासखमणने पारणे डाभना अग्र ऊपर आवे तेटलुज अन्न भोगवे अथवा मासखमणने पारणे फक्त डाभज भोगीने रहे तथा एवे रही तेवो तप करे तोपण सर्वथी निर्ग्रंथ एवा चारित्र धर्मनी बराबरी न थाय कारणके ग्रहस्थ देशथी त्यागी छे पण सर्वथी सावद्यनो त्यागी नथी माटे मोक्षना अर्थिये शुर पुरुषे घोर एवो निर्ग्रंथ चारित्र धर्म ग्रहण करवो, १ एकांत गृहस्थपणु प्रशंसनीक नहि होवाथी घोरपणु आदरवु नहि, (एटले सार्वग्रपणानुं घोरपणु आदरवु नहि ए नमीराजनो पक्ष, २ निर्ग्रंथपणाना अभावपणा माटे ए हेतु, ३ जे जे निर्ग्रंथपणानु घोरपणु न होय ए आदरवु नहि ए उदाहरणे करी, ४ निर्ग्रंथपणाना अभावथी ग्रहस्थपणानुं वीरपणु प्रशसनिय नहि, ते माटे आदरवुं नहि ए उपनय, ५ तेथी ग्रहस्थाश्रम प्रशसनिय नहि ए पक्षनी समाप्ति अने एकांत निर्ग्रंथ घोरपणु आदर्या विना प्रशंसनिकपणु न होय ए कारण, ए पाच वचन रूप हेतुने एक वचनरूप कारणे करी इद्रना हेतुने कारण नमीराजऋषिए ऊथाप्या ए ८ प्रश्नोतर थया ॥४४॥

अर्थः—ए० इत्यादिक अ० अर्थने नि० साभलीने विचारीने । हे० हेतु कारणे चो० प्रेर्यो थको । त० तेवार पछे न० नमीराजऋषी प्रत्ये दे० शक्रेंद्र एम बोलतो हवो ॥ ४५ ॥

मूलः--एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।
तओ नमि रायरिसि देविन्दो इणमब्बवी ॥ ४५ ॥

गाथा४५ भावार्थः-ए अर्थ सांभळीने पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे प्रेरित शक्रेंद्र नमीराजऋषि प्रत्ये कहेतो हवो ॥४५॥

अर्थः--हि० धन्य सोनाने तथा रुपाने सु० अणघड्यो सोनो तथा सर्व सोनुं म० चंद्रकांतादि मणीने, मु० मुक्ताफळने । कं० कांसाना भाजनने दू० वस्त्रने च० वळी वा० अश्वादिक वाहनने को० कोठारने व० वधारिने ण० अवकारे । त० तेवार पछी ग० जाज्यो ख० हे क्षत्रिराजऋषि ॥ ४६ ॥

मूलः--हिरण्णं सुवण्णं मणिमुत्तं कंसं दूसं च वाहणं ।
कोसं वड्ढावइत्ताणं तओ गच्छसि खत्तिया ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः-हवे लोभनी परीक्षा करेछे. घड्यु तथा अणघड्यु सोनु, रूपु, चंद्रकांतादिक मणि मोती, कांसानां भाजन (वासणो) वस्त्र, रथ, अश्वादिक, कोठार, भंडारादिक वधारीने तेवार पछी हे नमीराज तुजजे . १ इच्छा सहित धर्म करवा योग्य न होय ए इद्रनो पक्ष, २ कांचणपणा माटे ए हेतु, ३ सुभग वणी कने उदाहरणे करी, ४ जे जे कांचणत होय तेने धर्म करवा योग्य न होय ए उपनय, ५ तेथी तमे इच्छा सहित हो माटे धर्म करवा योग्य नहि ए पक्षनी समाप्ति, ए पांच वचनरूप हेतु अने इच्छा सहित धर्म करवाना अयोग्यपणा विना सांकांचणपणु न होय ए कारण एवा पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारण जाणवु॥४६॥

अर्थः—ए० इत्यादिक अ० अर्थ नि० सांभली विचारिने हे० हेतुए कारणे प्रेरयो थको । त० तेवार पछी न० नमीराजऋषी । द० शक्रेंद्र प्रते । इ० एम बोलता हवा ॥ ४७ ॥

मूलः—एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—ए अर्थ सामळीने पाच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित नमीराज ऋषि शक्रेंद्र प्रत्ये कहेतो हवो ॥ ४७ ॥

अर्थः—सु० सोनाना रु० रुपाना उ निश्चे प० पर्वत भ० होय । सि० कदाचित् हु० निश्चे के० मेरु पर्वत स० सरिषा । अ० असख्याता । न० नर मनुष्य ते लु० लोभीयाने । न० नहि ते० तेणे धने करि कि० थोडोए सतोष नही । इ० तृशणा उ० निश्चे आ० आकाश स० सरिषी अ० अनती छे ॥ ४८ ॥

मूलः—सुवण्णरुप्पस्स उ पव्वया भवे सियाहु केलाससमा असंखया ।

नरस्स लुद्धस्स न तेहिं किंचि इच्छा उ आगाससमा अणन्तिया ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः—सोना रुपाना असख्याता मेरु जेटला ढगला करिने कोइ लोभी पुरुषने आपे तोपण तेनी तृष्णा निवर्ते नहि कारणके तृषणा आकाशनी पेरे अनतीछे अने धननी संख्याछे तेथी तेनुं केम पुरु थाय ? धनथी तो सतोष न पामे पण बीजी वस्तुथी पण सतोष न पामे ते कहेछे ॥ ४८ ॥

अर्थः—पु० सघली पृथवी १ । सा० सर्वशाल २ । ज० सर्वजव ३ सर्व धान्य ए० अवधारणे ।

हि० सुवर्णादिक सर्वधन प० सर्व चोपटादिके करी भि० सहित प० संपुर्ण लोक भराय एवडो समको धना दिक न० नहि अ० तृष्णा मटाडवा समर्थ ए० एकलोभीया मनुष्यने ॥ इ० एहवो वि० जाणीने त० संतोषवृति रुप जे त० तप तेने च० आचरे विवेकवत ॥ ४९ ॥

मूलः–पुढवी साली जवा चेव हिरण्णं पसुभिस्सह ।
पडिपुण्णं नालमेगस्स इइ विज्जा तवं चरे ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—शाळी (डागर) जव प्रमुख सर्व धान्ये करा, रुपा सोनादिके करी, अश्व, हाथी प्रमुखे करी, सर्व वस्तुए करी, सघळी पृथ्वी भरीने कोइ लोभी नरने आपे तोपण एक लोभीनी इच्छा निवर्तावा समर्थ नहि तो पछी घणा लोभीनीतो तृष्णा निवर्तेज कयाथी ? एम जाणीने ज्ञानवत तपश्चर्या आचरे, १ अमने काइ पण इच्छा नथी ए नमीराजनो पक्ष, २ सतोषीपणा माटे ए हेतु, ३ सिद्धने उदाहरणे करी, ४ जे सतोषी होय तेहने काइ पण इच्छा न होय ए उपनय, ५ तेथी अमने काइ पण इच्छा नथी ए पक्षनी समाप्ति अने इच्छाना अभावपणा विना सतोषपणु न होय ए कारण एवा पाच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे करी इद्रना हेतु कारण उथाप्या, ए ९ प्रश्नोत्तर थया ॥ ४९ ॥

अर्थः—ए० इत्यादिक अ० अर्थ नि० साभळी विचारिने हे० हेतुए का० कारणे करि चो० प्रेरयो थको । त० तेवार पछे न० नमिराजऋषी प्रते दे० देवेंद्र इ० एम अ० बोलतो हवो ॥ ५० ॥

मूल.–एवमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमिं रायरिसि देविन्दो इणमब्ववी ५०

गाथा ५० भावार्थः— एवो अर्थ सांभळीने पांच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणे प्रेरित शक्रेंद्र नमीराजऋषि प्रत्ये कहेतो हवो ॥ ५० ॥

अर्थः—अ० आश्चर्य अ० अदभूत मुजने उपजेछे भो० छता भोगने च० छांडेछे तु प० हे पार्थिव हे राजान्। अ० पछे अछता का० काम भोगने प० वांछिसतु चपल मनने थये थके। स० सकल्पविकल्पे करि वि० हणाइने ॥ ५१ ॥

मूल—अच्छेरयमब्भुदए भोए चयसि पत्थिवा !

असन्ते कामे पत्थेसि संकप्पेण विहन्नसि ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—हवे इंद्रे जाण्युं के अछती वस्तुने विषे तो एणे संतोष करीने रागने टाळ्यो छे पण छती वस्तुने विषे एने रागछेके नहि ते परिक्षा करेछे. हे नराधिपति ! मुजने आश्चर्य थायछे के ! तुं अनोपम छतां काम भोगने छोडीने अछता काम भोगनी आशा करेछे ने ते अछतां काम भोग नहि मळ वाथी तु संकल्पने विकल्पे करी हणाइश ? १ तमारे छती वस्तु न छांडवी ए इंद्रनो पक्ष, २ विवेकी पणा माटे ए हेतु, ३ ब्रह्मदत्तने उदाहरणे करी, ४ जजे विवेकी होय ते अछती वस्तुने माटे छती वस्तु ब्रह्मदत्तनी प्रेरे न छाडे ए उपनय, ५ तेथी तमारे पण अछती वस्तुने माटे छती वस्तु न छांडवी ए पक्षनी समाप्ति अने अ छती वस्तुने माटे छती वस्तुने अणछांड्या विना विवेकीपणु न होय ए कारण एवा पांच वचनरुप हेतुने

एक वचनरूप कारण जाणवुं ॥ ५१ ॥

अर्थः--ए० इत्यादिक अ० अर्थ नि० सांभलीने विचारिने । हे० हेतुए कारणे मेरयो थको । त० तेवार पछी न० नमीराजऋषी ॥ दे० श० प्रते इ० इम अ० बोलता हवा ॥ ५२ ॥

मूल -एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—एवो अर्थ सांभळीने पाच वचनरुप हेतुने एक वचनरुप कारणें मेरित नमीराजऋषि शक्रेंद्र मत्ये कहेता हवा ॥ ५२ ॥

अर्थः—स० सल्य सरिखा का० काम भोग छे वि० विस सरिषा का० काम भोगते का० काम भोग तेआ० सर्पनी उ० उपमा सरिखा । का० काम भोगने प० वांछता थकापण ॥ अ० नथी काम भोग पोते जेहने पण वांछता थका ज० जीवजाइ उपजे दो० दुर्गती मते ॥ ५३ ॥

मूल.-सल्लं कामा विसं कामा कामा आसीविसोवमा ।

कामे य पत्थेमाणा अकामा जन्ति दोग्गइं ॥ ५३

गाथा ५३ भावार्थः—जेम भाला प्रमुखनो शल्य शरीरमां रहेवाथी पीडा उपजावे तेम ए काम भोग मनने विषे रहेवाथी अरतिचिंता विगेरे घणा दुःख उपजावे तेथी ए काम भोग शल्य सरिखा जाणवा वळी जेम ताळपुटादिक विष खाता थका मधुर होय पण खाधा पछी मरणान्तिक दुःख दीये तेम ए काम भोग सेवता

मधुर पण अनंतां दुर्गतीनां दुःख आपे तेथी ए काम भोग विप सरिखा कहीये. वळी आसी (जेनी दाढने विपे) विप सर्प उजळी मणिएने फणाटोपे करी अज्ञानीने जोतां रमणीक देखाय पण तेने स्पर्श करी परा भवेतो तत्काळ मरण पमाडे तेम ए काम भोग शल्यविषने आपि विप सर्पनी उपमांथी पण वधारे दुःखना दातारछे कारणके ते शल्यादिकतो स्पर्शवाथी एकज वखत मर्णादिक दु.ख आपे पण काम भोगतो छता न होय पण जो तेनी अभीलाषा करेतो पण कुर्गतीये जाय तोते भोगव्याजु तो कहेवुंजशु ?, १ जे अनर्थनुं कारण होय तेवी छती वस्तु होयतोपण छाडवी ए नमीराजनो पक्ष, २ विवेकी पणा माटे ए हेतु, ३ शलय विपादिकने उदाहरणे करी, ४ जेजे विवेकी पुरुष होय ते अनर्थनो उपाय टाळवाने विषे प्रवर्ते ए उपनय, ५ तेथी ए काम भोग अनर्थनु कारणछे माटे मारे छाडवा ए पक्षनी समाप्ति अने अनर्थ वस्तुने टाळवाना उपायमा प्रवर्त्यां विना विवेकीपणुं न होय ए कारण एवा पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे करी इंद्रना हेतु ने कारण उथाप्या ए १० प्रश्नोत्तर थया ॥ ५३ ॥

अर्थ –अ० नरकादिक अधोगतिने वि० जाय । को० क्रोधे करि । मा० माने करिने अ० माठी ग० गति होय मा० मायाए करि ग० शुभ गतिनो प० विनाश होय । लो० लोभथकी । दु० इहलोक परलोक भ० भय होय ॥५४॥

मूलः–अहे वयइ कोहेणं माणेणं अहमा गई ।
माया गइपडिग्घाओ लोभाओ दुहओ भयं ॥ ५४ ॥

गाथा ५४ भावार्थः—हवे काम भोग सेव्या विना फक्त तेनी अभीलाषा करतो थको पण जीव दुर्ग

तीए केम जाय ते कहे छे. क्रोध करी नर्कादिक अधोगतीये जाय, कपटाइए करी भली गतीनो नाश थाय, अने लोभथी आ लोकने धनादिक राखवाने माटे बीहतो रहे अने परलोक नरकादिक भय पामे. कामभोगनी प्रार्थना करवाथी क्रोधादिक ऊपजे, अने तेना फळ पुर्वोक्त प्रमाणे थाय, तेथीज कामभोगनी प्रार्थना करवाथी जीव दुर्गतीये जाय-तेथी हु ए क्रोधादिकना फळने जाणुछु तेथीए क्रोधादिक नहि करु. ॥ ५४ ॥

अर्थः-अ० छाडिनेमा० ब्राह्मणना रु० रुपने वि० विक्रयकरिने इ० इंद्रपणाने व० वांदेछे अ० स्तुतिकरेछे इ० आगलकहस्येतेहने म० मधुरेव० वचनेकरिने ॥ ५५ ॥

मूल.-अवउज्झिऊण माहणरूवं विउरूविऊण इन्दत्तं ।
वन्दइ अभित्थुणन्तो इमाहि महुराहिं वग्गूहिं ॥ ५५ ॥

गाथा ५५ भावार्थः-ए दश प्रश्नोत्तरे करी अनेकप्रकारे इंद्रे नमीराज ऋषिने प्रेरणा करी पण ते नमीराज ऋषिने संयमथी क्षोभावी न शक्यो, त्यारपछी इंद्रे शुं कयु ते कहे छे. शक्रेंद्र ब्राह्मणनुं रुप छोडीने ऊतर वैक्रिय इंद्रना मुळगे रुपे थइने नमीराजने वंदन करीने मधुरवचने करी स्तुती करतो हवो. ॥ ५५ ॥

अर्थः-अ०मोटो आश्चर्य ते० ते नि० अतिशेजीत्यो को० क्रोध अ० आश्चर्य मा० तेअहंकार । प० जीत्यो अ० आश्चर्य ते० ते नि०टालीदूरकीधामा० मायाने । अ० आश्चर्य लो० लोभनेव० वसकीधो ॥ ५६ ॥

मूलः-अहो ते निज्जिओ कोहो अहो माणो पराजिओ ।
अहो ते निरक्किया माया अहो लोभो वसीकओ ॥ ५६ ॥

गाथा ५६ भावार्थः-आश्चर्यकारी तमे क्रोधने जीत्यो, केमके जे राजा तमने नथी नमता तेने नमाडी जाओ एवुं में कह्युं तेवारे तमे क्षोभायमान थया नहि, तेथी में जाण्युं जे एणे जरुर क्रोध जीत्यो छे. आश्चर्यकारी तमे अभिमानने जीत्यो, कारणके जे वखते तमने कह्युं जे तमारा स्वजन अंतेऊरादिक बळे छे तेनुं रक्षण करो तेवारे तमने अभिमान न आव्यो जे मारा छतां मारा स्वजनादिक केम बळे छे तेथी में जाण्युं जे एणे अभिमान जीत्यो छे. आश्चर्यकारी तमे माया (कपटाइ) जीती, कारणके जे वखतमें तमने कह्युं के तमे नगरने गढखाइ मशुखचोरने वस करवा करावो त्यां तमने कपटाइ नहि प्रगट थवाथी तमे माया जीती छे एम में जाण्युं. आश्चर्यकारी तमे लोभने जीत्यो कारणके जे वखते में तमने कह्यु के तमे सोनारुपाना भंडार भरावो त्यां तमने लोभ नहि ऊपजवाथी में जाण्युं जे एणे जरुर लोभने जीत्यो छे. ॥ ५६ ॥

अर्थः-अ० आश्चर्यते० ताहरुंअ० सरलपणोसा० भलुं । अ० आश्चर्यते० ताहरुंसा० भलुं म० अहंकार रहितपणो । अ० आश्चर्यते० ताहरी उ० प्रधान खं० क्षमा ॥ अ० आश्चर्यते० ताहरी म० निर्लोभता उ० प्रधान ॥ ५७ ॥

मूलः-अहो ते अज्जवं साहु अहो ते साहु मद्दवं ।
अहो ते उत्तमा खन्ती अहो ते मुत्ति उत्तमा ॥ ५७ ॥

गाथा ५७-भावार्थः-आश्चर्यकारी ? कपटाइ टाळवाथी तमारु सरळपणु ? आश्चर्यकारी तमारु मानने जीतवाथी निराभिमानपणु ? आश्चर्यकारी तमारी क्रोधने जीतवाथी उत्तम क्षेमा, आश्चर्यकारी लोभने जीतवाथी

तमारुं निर्लोभीपणुं. ॥ ५७ ॥

अर्थः-इ० एभवने सि० विषे उ० प्रधानछुं भ० हे पुज्यतुं । प० परभवने विषे हो० होइस उ० उत्तम । लो०लोकमांहि उ० अतिशेप्रधान उ० उत्तम ठा० थानक सि० मूक्तिप्रतेग० तुंजाइसनी० कर्मरजरहितथको ॥५८॥

मूलः-इहं सि उत्तमो भन्ते पच्छा होहिसि उत्तमो ।
लोगुत्तमुत्तमं ठाणं सिद्धिं गच्छसि नीरओ ॥ ५८ ॥

गाथा ५८ भावार्थः-हे भगवंत्? तु आ मनुष्यलोकने विषे ऊत्तम गुणथी ऊत्तम छे अने परभवनेविषे पण ऊत्तम थइश ? अने लोकमाहि जे प्रधान (ऊत्तम) एवा मोक्षना स्थानकने विषे कर्म रजराहित थइने जइश ! ॥ ५८ ॥

अर्थ-ए० एणीपरे अ० स्तवतोथको । रा० राजऋषीने । उ० प्रधान स० श्रद्धाएकरि । पा० प्रदक्षणा प्रणक० करतोथको पु० वारंवार वं० वांदेछे स० शक्रेंद्र ॥ ५९ ॥

मूलः-एवं अभित्थुणन्तो रायरिसिं उत्तमाए सद्धाए ।
पायाहिणं करेन्तो पुणो पुणो वन्दई सक्को ॥ ५९ ॥

गाथा ५९ भावार्थः-एम स्तुति करतो थको ऊत्तम श्रधाये करी नमीराजऋषिने शक्रेंद्र प्रदक्षिणा करतों थको वारंवार वदन करतो हवो. ॥ ५९ ॥

अर्थः-तो० तिहाथकी व० वांदिने पा० पगने । हवे तेपगकेहवाछे । च० चक्रअ० अंकुसादिकल०

लक्षणछे जेहनेविषे मु० मुनीवरना पगनेवांदीने । आ० आकाशे अ० उत्पत्यो ॥ शक्रेंद्रकेहवोछेल० लीलास-हितच० चपल कुं० कुडलछे ति० मुगटछे जेहने ॥ ६० ॥

मूलः—तो वन्दिऊण पाए चक्कङ्कुसलक्खणे मुणिवरस्स।
आगासेऽणुप्पइओ ललियचलकुण्डलतिरीडे ॥६०॥

गाथा ६० भावार्थः—जे पग चक्रने अंकुशना लक्षणे करी शोभीत छे एवा नमीराज ऋषिना पगने वांदीने कर्णाभ्रण चपल कुडळने मुगट छे जेने विषे एवो विलास संयुक्तथको शक्रेंद्र ज्यांथी आव्यो हतो त्यां ऊर्द्ध देवलोकने विषे गयो. ॥ ६० ॥

अर्थः—न० नमीराजऋषि न० नमाडे अ० पोताना आत्माने स० प्रत्यक्ष स० सक्रेंद्रे चो० प्रेरयोथको। च० छांडिने गे० घरने च० वळी वि० विदेहदेशनो अधिपतिछे। सा० चारित्रनेविषेप० उद्यमवन्तहुओ ॥६१॥

मूलः—नमी नमेइ अप्पाणं सक्खं सक्केण चोइओ ।
चइऊण गेहं च विदेही सामण्णे पज्जुवट्ठिओ ॥ ६१ ॥

गाथा ६१ भावार्थः—शक्रेंद्रे प्रेरणा करवाथी नमीराजाए पोताना आत्माने नमाडयो अने विदेह देश घर छोडीने चारित्रने विषे उद्यमवंत थया ॥ ६१ ॥

अर्थः—ए०एणीपरेक० निश्चलपणोकरे । सं० तत्वनोजाण । प० अतिहेविचक्षण प० डाह्यो वि० विशेषेनिवर्त्तेभो० भोगथी । ज० जेमसे० तेन० नमीरा० राजऋषी । त्ति० एम बे० हु कहुछु ॥ ६२ ॥

मूलः—एवं करन्ति संबुद्धा पण्डिया पवियक्खणा।
विणियट्टन्ति भोगेसु जहा से नमी रायरिसि ॥ ६२ ॥ त्ति बेमि,

इति नमिपव्वज्जानवम अज्झयन सम्मत्त ॥ ९ ॥

गाथा ६२ भावार्थः—एम तत्वना जाण होय ते नमीराज ऋषिनीपेरे सयमने विषे निश्चळपणुं करे अने जे शास्त्रना जाणने क्रिया करवाने विषे जे विचीक्षण छे ते जेम नमीराज ऋषि कामभोगथी निवर्त्या तेम निवर्ते एम सुधर्मा स्वामी पोताना जम्बुस्वामी नामना शिष्यने कहेता हता के हे जम्बु? जेम में श्री महावीरदेव समीपे साभळ्यु हतु तमे में तुज प्रत्ये कह्यु. ६२—०इति श्री उत्तराध्ययन सुत्रना नवमा अध्ययननो भावार्थ सपूर्णः——ए नवमा अध्ययनने विषे एकत्व भावना भाववी कही. एकत्व भावना भावे, ते पाच प्रमादने छाडे, ते भणी, आ दसमा अध्ययनने विषे प्रमाद न करवो ते कहेछे

अर्थः—दु० वृक्षनुंप० पत्रप० पांडरुज० जेम ॥ नि० पडेरा० रात्रिदिननागं० समूहनेअ० अतिक्रमे-छते । ए०एणीपरेम० मनुष्यजी० आउखुस० तेमाटे समयमात्रपण अवत्र। अवसरपामिगो० गौतममा० न थाय प्रमादीप०मकरिसप्रमाद ॥ १ ॥

मूलः—दुमपत्तए पण्डुयए जहा निवडइ रायगणाण अच्चए।
एव मणुयाण जीवियं समयं गोयम मा पमायए ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—हवे दसमा अध्ययननो भावार्थ कहेछे—जेम पांडुरोगादिक प्राप्त थये झाडनुं पत्र

रात्रीदिवस अतिक्रमे थके वृक्षथी पडे तेम मनुष्यादिकनुं आयुष्य जाणिने हे गौतम ? समय मात्रनो प्रमाद न कर (आठमद १, तेवीस विषय २, सोळ कषाय ३, पाच प्रकारनी निद्रा ४, चार प्रकारनी विकथा ५ ए पांच प्रकारना प्रमाद जाणवा जाणीने तजवा एम गौतमना नामथी सर्वे जीवोने महावीर ऊपदेश कर्यो छे.) ॥ १ ॥

अर्थः–कु॰ डाभनी अणीनेविषेज॰ जेमओ॰ ठारनोवि॰विन्दुओ । थो॰ थोडोचि॰रहेल॰ हालतोथको । ए॰ एणीपरेम॰ मनुष्यनुंजी॰ आउषो। स॰ तेमाटेसमयमात्र गो॰ हेगौतममा॰ मथा प्रमादिप॰मकारिसप्रमाद ॥२॥

मूलः–कुसग्गे जह ओसबिन्दुए थोवं चिट्ठइ लम्बमाणए ।
एवं मणुयाण जीवियं समयं गोयम मा पमायए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः–जेम डाभने अग्रे ठारनो बींदुओ वायुथी प्रेरितथको थोडोकाळ रहे तेम ए मनुष्यादिकनुं आयुष्य जाणीने हे गौतम ? समय मात्रनो प्रमाद मकर ? ॥ २ ॥

अर्थः–इ॰ एणीपरे इ॰ थोडा आ॰ आउषानेविषे जी॰ थोडाजीवतव्यनेविषे ब॰ घणा प॰ कष्टदुपद्रवे जेहनेविषे। वि॰ टाले र॰ कर्मरुपरजने पु॰ पुर्व क॰ कृत्पने। स॰ समयमात्र गो॰ हेगौतम मा॰ मिथ्याप्रमादिक प॰ मकरिसप्रमाद ॥ ३ ॥

मूलः–इइ इत्तरियम्मि आउए जीवियए बहुपच्चवायए ।
विहुणाहि रयं पुरे कडं समयं गोयम मा पमायए ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः–पल्योपमने सागरोपमनी अपेक्षाये ए थोडा काळनु आयुष्यने तेमां पण सोपक्रमी

(सीथील) आयुष्यवर्तने अज्ञ वसागादिक सात प्रकारे आयुष्य तुटे ते भणी पुर्वे कर्म कीधां ते जीवथी वेगळा करवा हे गौतम ? समय मात्रनो प्रमादमा कर ? ॥ ३ ॥

अर्थः–दु० पाम्वावणोदोहिलो ख० निश्चेअकृत्यपुनियानेमा० मनुष्यसंबंधीभ० भव । चि० घणेकाले वि० पणस० सर्वपा० जीवनेगा० आकरा त्रे य० जेभणीवि० उदयक० कर्मनु । स० तेमाटेसमयमात्र गो० हे गौतममा० मकरप्रमादप० मथाइस प्रमादी ॥ ४ ॥

मूलः–दुलहे खलु माणुसे भवे चिरकालेण वि सवपाणिणं ।
गाढा य विवाग कम्मुणो समयं गोयम मा पमायए ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः–जेने अति निबड (आकरां) विपाकोदय एवा सर्व अकृत्य पुनीया जीवने दश द्रष्टांते करी घणे काळे पण मनुष्यनो भव पामवो दोहीलो छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमादमा कर ? ॥४॥

अर्थः–पु० पृथवीकायमाहि अ० गयोथको । उ० उत्कृष्टोपणो जी० जीव उ० पदपूर्णे सं० त्यांरहे का० काल । अ० असख्यातो असख्याती उत्सर्पणी अवसरपणी । स० तेमाटे समयमात्रपण अवसर पामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमादप० मथाप्रमादी ॥ ५ ॥

मूलः–पुढविक्कायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखाईयं समयं गोयम मा पमायए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः–हवे मनुष्यनो भव शाथी दुक्कर छे ते कहे छे, पृथ्वीकायमा गयो थको जीव उत्कृ-

षो असंख्याती ऊत्सर्पिणी अवसर्पिणी काळ रहे तेथी हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद माकर ? ॥ ५ ॥

अर्थः—आ० अपकायमाहे अ० गयोथको उ० उत्कृष्टोजी० जीव उ० पडपुरणे स० वसेरहे । का० काल स०ऽसंख्यातो असंख्याती उत्सरपणी अवसरपणी । तेमाटे स० समयमात्रमाग अवसरपाणिने गो० हेगौतममा० मकर प्रमाद प० मथा प्रमादि ॥ ६ ॥

मूलः—आउक्कायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखाईयं समयं गोयम मा पमायए ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—अप (पाणी) कायने विषे जीव गयो थको उत्कृष्टो असंख्यातो काळ रहे, तेथी हे गौतम ? समय मात्रनो प्रमाद मा कर, ॥ ६ ॥

अर्थः—ते० तेउकायमाहे अ०गयोथको । उ० उत्कृष्टोजी०जीव उ० वळी स० वसेरहे । का० कालसं० ऽसंख्यातो असंख्याती उत्सर्पणी अवसर्पणी । स० तेमाटे समयमात्रमाग अवसरपाविने गो० हे गौतममा० नकरप्रमाद प० मथाप्रमादि ॥ ७ ॥

मूलः—तेओक्कायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखाईयं समयं गोयम मा पमायए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थःअग्निकाय मध्ये जीव गयो थको उत्कृष्टो असंख्यातो काळ रहे तेथी हे गौतम! समय मात्रनो प्रमाद मा कर ! ॥ ७ ॥

अर्थः—वा० वाउकायमाहे अ० गयोथको उ० उत्कृष्टोजी० जीव उ० वळी स० तिहांवसे । का० काल सं० असंख्यातो असंख्याती उत्सर्पिणी । स० तेमाटेसमेमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकर प्रमाद प० मथाप्रमादि ॥ ८ ॥

मूलः—वाउकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखाईयं समयं गोयम मा पमायए ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—वायुकाय मध्ये जीव गयो थको उत्कृष्टो असंख्यातो काळ रहे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद मा कर ! ॥ ८ ॥

अर्थः—व० वनस्पतिकायमाहे अ० गयोथको । उ० उत्कृष्टोजी० जीव उ० वळी सं० तिहांवसे का० काल अ० अनंतोअनंती उत्सर्प्पणी अढीपूद्गल परावर्त दु० जेअनंतानोदुखेअतआवे । स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ ९ ॥

मूल.—वणस्सइकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालमणन्तदुरन्तयं समयं गोयम मा पमायए ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—वनस्पतीकाय मध्ये जीव गयो थको उत्कृष्टो अनंतोकाळ रहे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद म कर. ॥ ९ ॥

अर्थः—बे० बेइंद्रिकायमाहे अ० गयोथको । उ० उत्कृष्टोजी० जीव उ० वळी स० तिहांवसे । का०

कालसं० संख्यातोएहवी सं० संज्ञानामछे जेहनो एटले संख्याता संख्याताहजारवरस । स० तेमाटे समयमात्रपण अवसरपामीने गो० हे गौतम मा० मकरप्रमाद प० मधाप्रमादि ॥ १० ॥

मूलः—वेन्दियकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखिज्जसन्नियं समयं गोयम मा पमायए ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—बेंइंद्रीकाय मध्ये जीव गयो थको उत्कृष्टो संख्यातोकाळ रहे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ १० ॥

अर्थः—ते० तेइन्द्रीयकायमाहे अ० गयोथको उ० उतकृष्टो जी० जीव उ० वळी सं० तिहांवसे का० काल सं० संख्यातापहवी स० संज्ञानामछे जेहनो एतलेसंख्याता हजारवरस । स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मधाप्रमादि ॥ ११ ॥

मूल.—तेन्दिकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखिज्जसन्नियं समयं गोयम मा पमायए ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—तेइंद्रीकाय मध्ये जीव गयो थको ऊत्कृष्टो संख्यातोकाळ रहे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ ११ ॥

अर्थः—च० चउरेंद्रीकायमाहि अ० गयोथको उ० उतकृष्टो जी० जोव । उ० वळी सं० तिहांवसे का० कालसं० संख्यातोएहवीस० संज्ञानामछे जेहनोएतले संख्याताहजारवरस । स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपा-

मीने गो० हे गौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १२ ॥

मूलः—चउरिन्दियकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखिज्जसन्नियं समयं गोयम मा पमायए ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—चौइन्द्रिकाय मध्ये जीव गयो थको. उत्कृष्टो सख्यातोकाळ रहे, तेथी हे गौतम! समय मात्रनो प्रमाद म कर! ॥ १२ ॥

अर्थः—पं० पचेन्द्रियकायमांहि अ० गयोथको उ० उत्कृष्टो जी० जीव उ० वळी सं० तिहांवसे । स० सातभवउतकृष्टसात पूर्वकोडिना अ० आठमोभवउत्कृष्टोत्रणपलयोपमनो एतलेसात आठभवग्रहे ग० भवनुग्रह नकरे स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १३ ॥

मूलः—पञ्चिन्दियकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
सत्तट्ठभवगहणे समयं गोयम मा पमायए ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—मनुष्य तिर्यंचरुप पचेंद्रीकाय मध्ये जीव गयो थको उत्कृष्टो सात तथा आठ भव रहे (अर्थात् सातभव कर्मभूमीना सख्याता वर्षनाने एकभव युगळीयानो असख्याता वर्षनो करे पछी ते युगळीयो मरी निश्चे देव थाय माटे सात तथा आठ भव कह्या) तेथी हे गौतम! समय मात्रनो प्रमाद म कर! ॥१३॥

अर्थः—दे० देवमांहे ने० नारकीमांहे य० वळी अ० गयोथको उ० उत्कृष्टोजी० जीव उ० पदपूर्णे स० तिहांवसे इ० एकेक भ० भवनुग० ग्रहणकरे स० समयमात्रपण अवसरपामीने गो० हे गौतम ...

प० मथाप्रमादी ॥ १४ ॥

मूलः—देवे नेरइएयमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
इक्केकभवग्गहणे समयं गोयम मा पमायए ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—देवतानी नें नारकीनी गतीये जीव गयो थको उत्कृष्टे एक भव रहे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनों प्रमाद म कर ! ॥ १४ ॥

अर्थः—ए० एमपूर्वोक्तप्रकारे भ० नरकादिकनाभवरुप स० संसारनेविषे । सं० परिभ्रमणकरे छे जीव सु० सुभ अ० असुभ क० कर्मेकरी । जी० जीव प० प्रमादेकरि व० व्यापितपुष्टोछे ॥ स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १५ ॥

मूलः—एवं भवसंसारे संसरइ सुहासुहेहिं कम्मेहिं ।
जीवो पमायबहुलो समयं गोयम मा पमायए ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—एम पाच प्रमादने शुभाशुभ कर्मे करी जीव ए चतुर गतीरुप ससारने विषे परिभ्रमण करे छे तेथी हे गौतम ? समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ १५ ॥

अर्थः—ल० पामीने चि० पणं मा० मनुष्यपणाने । आ० आर्यपणो पु० वलीपण दु० दुर्लभछे पामवानो जेभणी ब० घणा द० चोर मि० म्लेछदीसेछे आर्यथोडादिसेछे ॥ स० तेमाटेसमयमात्रे अवसरपामीने गो० हे गौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १६ ॥

मूलः—लद्धूण वि माणुसत्तणं आयरिअत्तं पुणरावि दुलहं ।
वहवे दसुया मिलक्खुया समयं गोयम मा पमायए ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—कदाचित् मनुष्यनो भव मळ्यो तो ऊत्तरोत्तर गुणनी प्राप्ति तथा आर्यदेशने विषे ऊत्पत्ती दुर्लभ छे, जुवो घणा शवरादिक मलेच्छना देशोने विषे अनार्य छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद न कर ! ॥ १६ ॥

अर्थः—ल० पामीने वि० पण आ० आर्यपणाने । अ० संपुर्ण पं० पंचेद्रिपणो हु० निश्चे दु० दुर्लभछे पामवो जेहभणी । वि० हिणइद्रीयपणोविगलेंद्रिय । हु० प्राहित्रणामाहि दी० दिसेछे । स० तेमाटेसमेमात्रपण अवसर पांमीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १७ ॥

मूलः—लद्धूण वि आयरियत्तणं अहीणपञ्चेन्दियया हु दुलहा ।
विगलिन्दियया हु दीसई समयं गोयम मा पमायए ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—कदाचित् मगधादिक साडापचवीस आर्य देशने विषे ऊत्पती थइ तो सपूर्ण पंचेंद्रीपणुं दुर्लभ छे जुवो ! अधकाणा मुगा विगलेंद्री प्रमुख घणा देखाय छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमादम कर ! ॥ १७ ॥

अर्थः— अ० संपुर्ण प० पंचेद्रियपणु पि० पण से० तेजीव ल० पामे । उ० तोहिपण उत्तमप्रधान ध० श्रुतधर्मनुं सु० सांभलवु हु० निश्चे दु० दुर्लभ छे । कु० कुतीर्थिपरपापंडिनेसेवे एहवा छे ज० लोक स०

तेमाटेसमेमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरमुमादि प० मथाममादी ॥ १८ ॥

मूलः—अहीणपञ्चेन्दियत्तं पि से लहे उत्तमधम्मसुई हु दुलहा ।
कुतित्थिनिसेवए जणे समयं गोयम मा पमायए ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—कदाचित् संपूर्ण मचेंद्रीपणुं मळ्युं तो ऊतमजीनोक्त सुत्रने चारित्ररुप धर्म सांभळवो दुकर, जुओ चार्वाकादिक कुतिर्थीना शासनने घणा जनो सेवे छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो ममादम कर ! ॥ १८ ॥

अर्थः—ल० पामीने वि० पण उ० मधान सु० सीधातनांसांभलवाने । स० सुधेसदहणा पु० वली दु० दुर्लभछे । मि० मिथ्यातने नि० सेवेएहवा ज० जनलोकछे । निसेवए० अतिशेसेवेछे ज० लोक ॥ स० तेमाटेसमेमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरममाद प० मथाममादी ॥ १९ ॥

मूलः—लद्धूण वि उत्तमं सुइं सद्दहणा पुणरावि दुलहा ।
मिच्छत्त निसेवएजणे समयं गोयम मा पमायए ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—कदाचित् ऊतमजीनोक्त धर्म सांभळवु पाम्यो तो ते धर्मनी श्रद्धारुप सम्यकत्वने पामवुं दुर्लभ छे, जुओ जमाली मसुप घणा लोको मिथ्यात्वने सेवे तेथी हे गौतम ? समय मात्रनो ममादम कर ! ॥ १९ ॥

अर्थः—ध० धर्मने पि० पण हु० निश्चे स० सदहणाएकरीसदहतोथको । दु० दोहिलो का० कायाए- ॥९१॥

करि फा० फरसनाफरसवी । इ० एसंसारने विषे का० कामगुणने विषे मु० मुर्छाणाछेजीव । स० तेमाटेसमे मात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरममाद प० मथाममादी ॥ २० ॥

मूलः—धम्मं पि हु सद्दहन्तया दुल्लहया काएण फासया ।
इह कामगुणेहि मुच्छिया समयं गोयम मा पमायए ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—कदाचित्त ते धर्मनी श्रद्धा आवी तो कायाये करी-श्रेणीक कृष्णादिकनीपेरे स्पर्शना करवी दुष्कर, जुवो ए ससारने विषे शब्दादिक कामना गुणोने विषे मुर्छीत थयेला तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ २० ॥

अर्थः—प० सर्वथामकारे जू० वयहाणी पामेछे जीर्णताथायछे । ते० ताहरुं स० सरिर । के० केस प० धोला ह० थायछे ते० ताहरा से० तेथी सो० पूर्वेश्रोतेंद्रीयनोवलहतो सो० श्रोतेंद्रियनुवल्ल य० समुचये हा० हीणुंथाय ॥ स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाममादी ॥ २१ ॥

मूलः—परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते ।
से सोयबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—सर्वप्रकारे तारु आयुष्य तथा शरीर हानी पामे छे, ने जरा (वृद्धावस्था)ये करी केश धोळा थाय छे, ने काननुं बळ हतुं ते हीणु थाय छे, तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमादम कर. ॥२१॥

अर्थः—प० सर्वथामकारे जू० वयहाणीपामेछेजीर्णथायछे ते० ताहरुं स० सरिर । के० केस पं० धोला

ह० होयछे ते० ताहरा। से० तेथी च० तेपुर्वेनेनेत्रनुबलहतुं तेनेत्रनाबलथी। ब० नेत्रनोबल य० समुचय हा० हीणो- थायछे। तेमाटे स० समयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ २२ ॥

मूलः—परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते ।
से चक्खुबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—सर्वप्रकारे तारुं शरीर हानी पामे छे ने जराये करी केश धोळा थाय छे ने चक्षुनुं बळहीण थाय छे, तेथी हे गौतम समय मात्रनो प्रमादम कर ! ॥ २२ ॥

अर्थः—प० सर्वथाप्रकारे जू० वयहाणी पामेछे जीर्णथायछे। ते० ताहरु स० सरिर के० केस प० धोळा ह० होयछे ते० ताहरा। से० तेपुर्वे घा० घाणेंद्रिनुंबलहतुतेथी। घा० घाणेंद्रिनुंबल य० वळी हा० हीणुंथायछे। तेमाटे स० समयमात्रपण अवसर पामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ २३ ॥

मूलः—परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते ।
से घाणबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—सर्व प्रकारे तारुं शरीर हानी पामे छे ने जराये करी केश धोळा थाय छे ने घ्राण (नासिका) इंद्रीनु बळ हानी पामे छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमादम कर। ॥ २३ ॥

अर्थः—प० सर्वप्रकारे जू० वयहीणीपामेजीर्णथायछे ते० ताहरु स० सरिर। के० केश पं० धोळा ह० होयछे ते० ताहरा। से० तेपुर्वेजेजि०जिभेंद्रिनुंबलहतुतेथी जि० जिभेंद्रियनुंबळ य० समुचय हा० हीणुथायछे

स० तेमाटे समयमात्रपण अवसर पामीने गो० हेगौतम मा० मकरमगाद प० प्रमादी ॥ २४ ॥

मूल.–परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते ।
से जिब्भबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः–सर्व प्रकारे तारुं शरीर हानी पामे छे, ने जराए करी केश धोळा थाय छे, ने जीभनुं बळ हानी पामे छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद मकर ! ॥ २४ ॥

अर्थः– प० सर्वथाप्रकारे जू० वयहाणीपामेछे जीर्णथायछे । ते० ताहरु स० सरिर । के० केश पं० धोलाह० होयछे ते० ताहरा सं० तेजेपुर्वे फरसेंद्रीनु बळहतुने ती फा० फरसेंद्रिनुबळ य० वळी हा० हीणुथायछे। स० तेमाटेसमेमात्रपण अवसरपामीने । गो० हे गौतम मा० मकरप्रमाद प० प्रमादी ॥ २५ ॥

मूलः–परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते ।
से फासबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः–सर्व प्रकारे तारु शरीर जीर्ण थाय छे ने जराए करी केश धोळा थाय छे ने पूर्वे बळ हतु तेथी स्पर्श इंद्रीनु बळ हानी पामे छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद मकर ! ॥ २५ ॥

अर्थः–प० सर्वथाप्रकारे जू० वयहाणी पामेछे जीर्णथायछे ते० ताहरु । स० सरिर के० केस प० धोला ह० होयछे ते० ताहरा ॥ से० तेजेपुर्वे स० सर्वअवयवनु बळहतुं तेथी स० सर्व अवयवनु बळ य० वळी हा० हीणुथायछे ॥ स० तेमाटे समयमात्रपण अवसर पामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद

प० मथाममादि ॥ २६ ॥

मूलः—परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते।
से सव्वबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—सर्व मकारे तारुं शरीर हानी पामे छे ने जराए करी केश धोळा थाय छे ने सर्व इंद्रीनुं वळ हानी पामे छे, तेथी हे गौतम समय मात्रनो ममाद न कर. ॥ २६ ॥

अर्थः—अ० चितनोउद्वेग ग० कंठमालादिक गुमडा वि० अजिर्णविसेप । आ० तत्काल घातपामेएहवारोग वि० अनेकमकारना फु० फरसे । ते० ताहरासरिरने ॥ वि० जीवरहितथइपडे ॥ वि० पडेतेरोगेकरि ते० ताहरो स० सरिर । स० तेमाटे समय मात्रपण अवसर पामीने । गो० हेगौतम मा० मकर ममाद प० मथाममादि ॥ २७ ॥

मूलः—अरई गण्डं विसूइया आयङ्का विविहा फुसन्ति ते।
विहडइ विद्धंसइ ते सरीरयं समयं गोयम मा पमायए ॥२७॥

गाथा २७ भावार्थः—चित्तनु ऊद्वेपणुं ने अजीर्ण (अपचो) ने आतंकादिक अनेक मकारना रोगे करी तारा शरीरना वळनो विद्वंश (नाश) पामे तेथी हे गौतम समय मात्रनो ममाद मकर ! ॥ २७ ॥

अर्थः—वो० टालिने सि० स्नेहरागने अ० आत्माने कु० कमलजेते व० जेम सा० सरदऋतुनुं पा० पाणीने छांडिने कमलउंचुरहे तेम तु पण । से० ते हवे स० सर्व सि० स्नेहेकरि व० रहितथको स० ते माटे

समयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरममाद ० मथाममादी ॥ २८ ॥

मूल.–वोच्छिन्द सिणेहमप्पणो कुमुयं सारइयं व पाणियं ।

से सवसिणेहवज्जिए समयं गोयम मा पमायए ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः–रागरप आत्माथी स्नेहने छेदीने जेम कमळ शरद ऋतुना पाणीने छांडीने वेगळे ऊचो रहे तेम तु पण सर्व स्नेहने वर्जतो थको हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ २८ ॥

अर्थः–चि० छांडिने ण० अलकारे ध० धननेच० वळी भा० भार्याने ॥ प० प्रवर्ज्या हि० जेहभणी सि० तुं अ० भावभिखुपणाने पाम्योछे ॥ मा० रखेव० वमीवस्तुने पु० फरीने वि० पण आ० आदरे स० समयमात्रपण तेमाटे अवसरपामीनेहे गो० गौतम मा० मकरममाद प० मथाममादी ॥ २९ ॥

मूल.–चिच्चाण धणं च भारियं पवइओ हि सि अणगारियं ।

मा वन्तं पुणो वि आविए समयं गोयम मा पमायए ॥२९॥

गाथा २९ भावार्थः–धन स्त्री प्रमुखने छांडीने प्रवर्ज्या आदरीने अणगार थइश ? ने रखे ? ते छांडीने वळी आदरे ते माटे हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ २९ ॥

अर्थः–अ० छोडिने मि० मित्रने व० बंधवने । वि० घणा चे० वळी ए० पदपूरणे । ध० धनना ओ० समुहने सं० संचयने । मा० रखेत० तेछाडयापदार्थने बि० बीजीवार ग० गवषे । स० तेमाटे समयमात्रपण अवसरपामीने । गो० हेगौतम मा० मकरममाद प० मथाममादी ॥ ३० ॥

मूलः—अवउज्झिय मित्तबन्धवं विउलं चेव धणोहसंचयं ।
मा तं बिइयं गवेसए समयं गोयम मा पमायए ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—मित्र, स्वजन अने घणु धन सचेलु होय तेने छाडीने रखे ! ते धनादिकने फरी वाछे ! माटे हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ ३० ॥

अर्थः—न० नथी हुं० निश्चे जि० जिनतीर्थंकर । अ० एकालनेविषे दि० दिसतानथी तथापि तोहिपण । ब० घणो म० मानवायोग दि० दिसेछे म० मुक्तिपोहचवानोमार्ग । तेमार्गकेहवोछे । दे० तीर्थंकरे देखाड्योछे ते मार्गने एटले जिनोक्त सिद्धांतने आधारे भव्यजीव सदेहरहितथका वर्मकरस्ये ॥ सं० साम्प्रतसाक्षात् वर्तमानकाले ने० न्यायमार्गनां परूपकतीर्थंकरछते प० जिनोक्त पंथप्रवर्ततेछते । स० ते माटे समयमात्रपण अवसर पामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ ३१ ॥

मूलः—न हु जिणे अज्ज दिस्सई बहुमए दिस्सइ मग्गदेसिए ।
संपइ नेयाउए पहे समयं गोयम मा पमायए ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—आजकाळे जीन (तीर्थंकर) नथी देखाता पण मुक्तिये पहोंचाडणहार जीनेंद्रनो मार्ग देखाय छे, एम पाचमा आराना जीवो कहेसे अने ते तारेनो जीनेंद्रनो ने तेना न्याय मार्गनो सांप्रतिकाळे जोग मळ्यो छे तेथी हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ ३१ ॥

अर्थ—अ० छांडिने क० कांटासरिपाकटककुतीर्थिना प० पथने । ओ० पेठो । सि० छतोहे गोतम तुं

म० ज्ञानादिके करिमोटा प० मुक्तिना पंथप्रवर्तवा तुं पेठोछे । ग० जायछे म० मोक्षमार्गमतेगुंकरिने वि० विसुध विशेष निश्चयकरिने जेहथी मुक्तिपामीए एहवो निश्चयकरि प्रवर्ततोथको । स० समयमात्र तेमाटे गो० हेगोतम अवसरपामीने मा० मकरप्रमाद प० प्रथामप्रमादि ॥ ३२ ॥

मूल.–अवसोहियकण्टगापहं ओइण्णो सि पहं महालयं ।
गच्छसि मग्गं विसोहियां समयं गोयम मा पमायए ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः–तु कुमार्ग रुप कंटक पथने तजीने सम्यक् ज्ञानादिक मुक्तिना मोटा मार्गे पहों-च्यों छे तो चारित्रे वर्ततो थको मोक्षना मार्गे जाश्ये ? माटे हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद म कर ॥ ३२ ॥

अर्थः–अ० असमर्थ ज० जेम । भा० भारनोउपाडणहारत्तीपम मार्गेजइने पछतापकरे तेम तु मा० रुपे वि० विषमभुंडा म० मार्गने अव० प्रवेशकरिने । प० पछे प० पछतापकरेरुपे । स० तेमाटे समयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० प्रथामप्रमादी ॥ ३३ ॥

मूलः–अवले जह भारवाहए मा मग्गे विसमे वगाहिया ।
पच्छा पच्छाणुतावए समयं गोयम मा पमायए ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः–जेम कोई भारवाहक प्रदेशथी घणु धन उपार्जन करी शरीरनी असमर्थाइवत थको धननो भार लइ चोरना भयथी विषममार्गे गयो ने त्या ते भार ऊपाडवा असमर्थवत होवाथी त्याज जगलमां नांखी पोताने घेर जइ अहो में मंद भाग्ये ए रत्न नाखी दीधु एम पश्चाताप करवा लाग्यो तेम

॥ इति दुमपत्तयं दशमं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ १० ॥

गाथा ३७ भावार्थः-पदने सुत्रे करी शोभीतने भली ऊपमाये तथा ऊत्तम अर्थे करी कहुं एवुं केवली परुप्यु सिद्धांत साभळीने रागद्वेषने छेदीने सिद्धरुप गतीये गौतम पहोंन्यो ! एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबूनामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ! जेम में श्री महावीरदेव स्वामी समीपे साभळ्यु हतुं तेम में तुंज प्रत्ये कह्यु. ॥ ३७ ॥ इति ऊतराध्ययनना दशमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण थयो. १०

ए दशमा अध्ययनने विषे प्रमाद तजवो कह्यो, तेतो विनितने वहु श्रुती होय ते प्रमाद छांडे ते माटे अगीयारमु वहु श्रुतीनामे अध्ययननो भावार्थ कहे छे.

अर्थः-स० संजोगथी वि० विशेषे प्प० प्रकर्षे मु० मुकाणोछे । अ० एहवासाधूनो । भि० भिखुनो साधुनो आ० आचारने पा० प्रगट क० करिश । आ० अनुक्रमे सु०साभळो मे० मुजने कहेताथका ॥ १ ॥

गा

मूलः-संजोगविप्पमुक्कस्स अणगारस्स भिक्खुणो ।

आयारं पाउकरिस्सामि आणुपुविं सुणेह मे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः-जेओ वाह्यने अभ्यंतर एवा वे प्रकारना सयोगथकी मुकाणाने जेना व्रतने विषे आगार नथी तथा जेने घर नथी ने निर्वद्य भीक्षाना करणहार एवा साधुनो वहु श्रुतनी पुजारुप आचार प्रगट करीश ते अनुक्रमे तु साभळ ! एम गुरु शिष्यने कहेता हवा. ॥ १ ॥

अर्थः-जे० जेकोइ य० वली अ० पण हो० होयएनेहुहोयशब्दजुदाजुदाशब्दनो अर्थजाणवानेअर्थे । नि०

श्रुतज्ञान विनाशित य० अहंकारि लु० रसादिकनो लालची । अ० अजितेन्द्रियवन्तो । पा० वारंवार उ० असंबद्धभाषिणइरोहोयने । अ० अविनीत अ० अबहुश्रुतहि ॥ २ ॥

मूल—जे यावि होइ निव्विज्जे थद्धे लुद्धे अणिग्गहे ।

अभिक्खणं उल्लवई अविणीए अबहुस्सुए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—जे पुरुषविद्यारहित होय तथा अहंकारी होय रसनो लालची होय अजितेन्द्रिय होय ने वारंवार जेम तेम बोले ते ते अविनीत कहिये । वळी जे पुरुष अजितेन्द्रिय होय ते सद्विद्यानु फळ न पामे एवाने अविनीत, अबहुश्रुत कहिये. ॥ २ ॥

अर्थः—अ० हवे प० पांच ठा० स्थानके जे० जेणेकरीने सि० शुभशिक्षा शिक्षा न० न ल० पामे । थं० अहंकारथी को० क्रोधथी । प० प्रमादे सहित रो० रोगकरी आ० आलसकरि कुदकुद्दीकरी प० ए ॥ ३ ॥

मूल—अह पंचहिं ठाणेहिं जेहिं सिक्खा न लब्भई ।

थम्भा कोहा पमाएणं रोगेण आलस्सेण य ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—क्रोधथी, मानथी, प्रमादथी, रोगथी ने आलसथी ए पांच स्थानके करी आचार्यने ग्रहणा एवी जे शिक्षा न पामे. ॥ ३ ॥

अर्थ—अ० हवे अ० आठ ठा० स्थानकरि ॥ सि० ज्ञान अन शिक्षानी सीखाने सी० अभ्यासो ॥

॥ ९७ ॥ ॰ । स॰ एस्वरुप वु॰ कहिए ते आठ बोल अ॰ नथी हसवानो स्वभाव जेहने १ । स॰ सदाय दं॰ दमतेंद्रि २ । न॰ नहोयएहवो य॰ समूचय म॰ परनामर्मनो उ॰ बोलणहार ३ ॥ ४ ॥ अध्य॰

मूलः—अह अट्ठहिं ठाणेहिं सिक्खासीले त्ति वुच्चई ।
अहस्सिरे सया दन्ते न य मम्ममुदाहरे ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—हवे आठ स्थानके करी आसेवणाने ग्रहणा शिक्षा पामे ते आठ स्थानक कहे छे (१) नथी हसवानो जेनो स्वभाव, (२) ने इंद्रीओने दमन करनार, ३ ने पराया मर्मनो कहेनार न होय. ॥४॥ ॥ ११ ॥

॰—न॰ नहोयऽसी॰ सर्वथी चारित्रनो विराधक ४ । न॰ नहोय वि॰ देशथकी विराधक ५ । अ॰ अतिशे लो॰ लोलपि ६ । अ॰ अक्रोधी ७ । स॰ सत्यमार्गनेविषे र॰ रातोहोय ८ । ॰ सिक्षाने सी॰ अभ्यासने करणहार त्ति॰ एस्वरुपछे वु॰ कहिए ॥ ५ ॥

मूलः—नासीले न विसीले न सिया अइलोलुए ।
अकोहणे सच्चरए सिक्खासीले त्ति वुच्चई ॥ ५ ॥

देशथी, ५ ने सर्वथो चारित्रनो विराधीक न होय, ६ ने अती इंद्रीयोनो लोलपी बोलनार ए आठ गुणनो धणी होय ते आसेवणाने ग्रहणा शिक्षा पामे. ॥५॥

॰ चौद ठा॰ स्थानके । व॰ मवर्ततोथको उ॰ पूरणे स॰ सजतोसाधु । अ॰ अवि-
॰ तेमाटे । नि॰ मुक्तिने च॰ ज्ञाननेपण न॰ न ग॰ पामे ॥ ६ ॥

सुप्पियस्सावि मित्तस्स रहे भासइ पावयं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः-५ पोते अतीचारादिक कृत्य करेल होय ते बीजाये करेला कहे, ६ मित्र उपर कोप करे, ७ अत्यत मित्र होय तेनु पण मुखे मीठु बोले ने पाछळ छाना मर्म प्रमुखनुं प्रकासवा रुप भूडु बोले ॥८॥

अर्थः-प० असत्यभाषी ८ । दु० द्रोहि ९ । थ० अहकारि १० । लु० रसनोलोलपी ११ । अ० अजितेंद्रि १२। अ० अन्यसाधुने संविभागनकरे १३ । अ० अप्रतितकारिओ १४ । अ० अविनीत त्ति० एहवो वु० कहिए ॥९॥

मूलः-पइन्नवाई दुहिले थद्धे लुद्धे अनिग्गहे ।
असंविभागी अवियत्ते अविणीए त्ति वुच्चई ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः-८ असत्य भाषीने निश्चयकारी भाष्या बोले, ९ द्रोही होय, १० मानी होय, ११ रस लपटी होय, १२ अजीतेंद्री होय, १३ अन्य साधुने आहारादिकनो सविभाग न करे, १४ अप्रीतिकारीयो होय ते द्रव्य लींगीने अवनीत कहीए. ॥ ९ ॥

अर्थः-अ० हवेप० पनरेठा० थानके सु० रुडो वि० विनीत त्ति० एम वु० कहिए । नी० गुरुथी निचेआसणेबेसे १ अ० गतिचपल १ थानकचपल २ भाषाचपल ३ भावचपल ४ ए ४ चपलपणारहित २ ॥ अ० मायाकपटरहित ३ अ० कतुहलपणारहित कुतुहलजोवेपणनहीं. ४ ॥ १० ॥

मूलः-अह पन्नरसहि ठाणेहिं सुविणीए त्ति वुच्चई ।
नीयावत्ती अचवले अमाई अकुऊहले ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—पूर्वे कहीशुं एवा पंदर स्थानके वर्ततो होय तेने सुविनित कहीये, १ गुरुथकी नीचे आसनादिके वेसे, २ उतावळु उतावळु चालवु ते गती चपळ १, स्थान चपळ ते वेठा थका पग हस्तादिक हलावे २, भाषा चपळ जेम तेम बोले ३, भाव चपळ ते सुत्र अर्थ पूर्ण थया सिवाय बीजु आरंभ करे एवा चार प्रकारना चपळताये करी रहित, ३ मायाये (कपटाइ) करीरहित, ४ इन्द्रजाळादिकना कुतुहल करीरहित ॥ १० ॥

अर्थः—अ० नकरेकोइने च० वली अ० तिरसकार अयुक्तकरे ५ ॥ प० दीर्घकालनोक्रोधने च० पूनः न० न कु० करे ६ । मे० जेसाथुमीत्राइ करतोहोय ते साथे भ० मीत्राइकरे ७ । सु० श्रुतज्ञानने ल० पामीने न० नकरे म० अहंकार ८ ॥ ११ ॥

मूलः—अप्पं चाहिखिवइ पबन्धं च न कुवई ।
मेत्तिज्जमाणो भयई सुयं लद्धुं न मज्जई ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—५ तीरस्कार वचन न बोले, ६ क्रोधादिकनो विस्तार न करे, ७ अकृतघ्नीपणु तथा ऊपकार करनारथी मैत्रीपणु करे, ८ श्रुतज्ञान पामीने अभिमान न करे ॥ ११ ॥

अर्थः—न०नहि य०वळी पा०पोतानो अपराध प०परनेमाथे नाखे ९ ॥ न०नहीं य०वळी मि०मित्रउपरे कु०कोपनकरे १० । अ० अप्रीतिकारिया अ० पण मि०मित्रनु । र० एकांतरपुठे क० रुडाने भा० बोले. ११ ॥१२॥

मूलः—न य पावपरिक्खेवी न य मित्तेसु कुप्पई ।
अप्पियस्सावि मित्तस्स रहे कल्लाण भासई ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः-९ पोतानो अपराध पारकाने माथे न नाखे, १० मित्र ऊपर क्रोध न करे, ११ जेनी साथे मैत्रीपणुं करेलहोय तेमित्रे घणो अपराध करेल होय तोपण तेना पाछळथी गुण बोले पण अवगुण न बोले ॥१२॥

अर्थः-क० वचननो कलह ड० प्राणघात थाय तेडंरवं० वर्जणहार, १२। बु० तत्वनो जाण छते अ० जातिवंत विनीत, १३। ह० लज्यावंत, १४। प० इंद्रियादिकनो गोपवणहार, १५। सु० रुडो वे० विनीत त्ति० एहवो वु० कहिए. ॥ १३ ॥

मूलः—कलहडमरवज्जिए बुद्धे अभिजाइगें ।
हरिमं पडिसंलीणे सुविणीए त्ति वुच्चई ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः-१२ चपेटादी वचन निग्रह वर्जे, १३ बुद्धिवंतने विनीत होय, १४ लज्यावंत होय, पे गात्र संकोची रहे, ए पंदर स्थानके वर्ततो होय तेने सुविनीत कहीये. ॥ १३ ॥

व० वसे गु० गुरुनां कु० सघाडाने विषे नि० सदाय आज्ञा सहित जो० सुभ योगवन्त उ० उपसहित । पि० सर्व जीवने प्रीयकारि पि० सर्व जीवने प्रियकारि वा० वचननो बोलणहार से० य हने सि० ज्ञानादिक ग्रहणचारित्र सेववानि शिक्ष्यानेल० पामीने अ० जोग्य होय ॥ १४ ॥

मूलः—वसे गुरुकुले निच्चं जोगवं उवहाणवं ।
पियंकरे पियंवाई से सिक्खं लद्धुमरिहई ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः-गुरुनी आज्ञाये गुरुना गच्छने विषे नित्य रहे ने धर्मने विषे जोग वर्ते ते जोग-

वृंतने शास्त्र भणतां आयवीलनीवी प्रमुखतप करवो ते ऊपधानतप तेणे करी सहितने प्रिय बोलवाथी सर्वने प्रियकारी एवो शिष्य होय ते बे प्रकारनी शिक्षा पामे ते शिष्य शिक्षाने योग्य होय. ॥ १४ ॥

अर्थः-हवे बहु श्रुतने उपमा मेले छे, उपमाए करि वखाणेछे ते कहेछे ॥ ज० जेम स० सपने विषे । प० दूधने नि० घाल्योथको दु० बे प्रकारे वि० वळी वि० शोभे ए बे एक चोपाभाजन माटे खाटु न थाय विणसे नहि, १ । बीजोसपउजलोमाटे दूध अति उजळु दिसे २ । ए बे प्रकारे शोभे अने दूधे करि सपपण शोभे एवं बहुसुएभि० ए० एमव० बहुश्रुतभि० साधुने विषे तहा० तेमसु० सुत्रसिद्धात आव्योथको बे प्रकारे शोभे ते ए बे । धमो० दस विधयती धर्म कि० शोभे साधुरुप सप उजलो दिसे १ । अने साधु चोखा भाजन । ए प्रकारे शोभे एटले साधुने विषे सिधातादिक शोभे तेम सिधातरुप दुधे भरयो साधुपणशोभे । एटले पहिली उपमा कहि । हवे बीजी उपमा कहे छे ॥ १९ ॥

मूलः-जहा सङ्खम्मि पयं निहित्तं दुहओ वि विरायइ ।
एवं बहुस्सुए भिक्खू धम्मो कित्ती तहा सुयं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः-हवे बहु श्रुतीने सोळ ओपमाए करी वखाणे छे, जेम दूध पोताने गुणे निर्मळ छे पण शखना आश्ररुप गुणेथी विशेषे शोभे, ते शखमा दूध खाटु तथा मेलु न थाय ने जाय पण नहि तेम धर्मकिर्त्ति आगमनिरुपलेपादिए त्रण पदार्थ पोताने गुणे शोभेछे तो पण बहु श्रुतसाधुने विषे रहेता आश्रयगुणे विशेषे शोभे ते मलीन तथा विनाशपणुं न पामे ए पहेली उपमा कही. ॥ १५ ॥

अप्पडिहयबले जोहे एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः–जेम शखचक्रने गदानो धरनार एवो बळवंत वासुदेव अनेरावैरी सुभटोथी जीत्यो
॥१०२॥ न जाय तेम बहुश्रुति साधु पण शास्त्ररूपी रथे बेशी ज्ञानदर्शन चारित्र ए त्रण शंखादिकनो धरनार शुद्ध मती- ॥ ११ ॥
रूप बळवंतथको कर्मरूप तथा परवादीरूप शत्रुने जीतवा समर्थवंत होय ए सातमी ओपमा जाणवी. ॥ २१ ॥

अर्थः–ज० जिम से० ते चक्रवर्ती चा० चक्रे वर्तवानो सभाव छे जेहने ते च० चक्रवर्ती चा० चातुरंगी सेनाए करि ऽ० सत्रुनो अंत कीधो छे म० महारुधिनो धणी चो० चउद र० रतननो अहि० अधिपती धणी ॥ ए० एम ह० होय ब० बहुश्रुत, हवे उपमा ज्ञान १ दर्शन २ चारित्र ३ तप ४ चारे करी कर्मशत्रूनो अंत किधो छे जणे । १ । बहुश्रुतरूप चक्रवर्ती जिननी आज्ञारूप चक्रे करि वर्ते छे । ते माटे ... श्रुतरूप तथा लब्धिरूप महारुधिनो धणी ३ चउद पूर्वरूप चोद रत्ननो धणी अथवा चौद ... करि सकल जीवनो अधिपती नाथ ए ८ मी उपमा ॥ २२ ॥

मूलः–जहा से चाउरन्ते चक्कवट्टी महड्ढिउ ।
चोद्दसरयणाहिवई एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २२ ॥

जेम चोरासीलाख हाथी, चोरासीलाख र थ ने छन्नुं क्रोड पागदळ एवी चार ... फ चुल हेमवंत पर्वतने बीजी तरफ समुद्रना किनारा सुधी चार दिशाना अ- ... साधशेना छडो गीतकीर्त्तिना करनारने चोसटहजार अंतेऊरीनीशयामा वैक्रीय ॥१०२॥

करी रमण करनारने, [illegible]

चक्र, ९ छत्र, १० दड, ११ चर्म (नावा), १२ खड्ग, १३ मणि, १४ कागणी एवा चौद रत्नोने नवनी-धाननो अधिपतीने एक छत्रे करी छ खडनुं राज्य पाळनार एवो चक्रवर्ती मोटी रुधीनो धणी शोभे तमज बहुश्रुति साधु पण दानशीयळ तपने भावरुप चतुरगीणी सन्यायेकरी सहितने चौदपुर्वरुपी चौद रत्नोनो अधिपतीने नवतत्वरुपी नवनीधान महाव्रत तथा ध्यान, अठावीश प्रकारनी लब्धीरुपी रुधीये करी सहितने जीनेंद्रनी आज्ञारुप चक्रे करी कर्मशत्रुने जीतीने चार गतीरुप चार दिशानो अत करी मोक्षरुपी राज्यधानीने विषे अक्षयसुखनो भोगी थाय ए आठमी ओपमा. ॥ २२ ॥

अर्थः—ज० जेम से० ते स० सहस्र ते हजार आंख ते आपना सरिषु देषनु छे जेहने ते सह सखे कहिए । व० वज्रनो आयुध छे पा० हाथने विषे जेहने पु० शत्रुना पुर नगरने द० विदारणहार । स० शक्रेंद्र दे० अनेक देवनो अहि० अधिपती शोभे । ए० एम ह० होय व० बहुश्रुत ॥ हवे उपमा । श्रुतज्ञान रुपणी सहस्र आंखो छे १, वज्र सरिखा दृढ हाथ छे दया पाळवा समर्थ २, कर्मना पुर समुहने विदारणहार ३, बहुश्रुत रुपीयो शक्रेंद्रादि शक्तिवत माटे शक्रेंद्र ४, देवनो पुजनिक सामान्य धर्म देव साधु तेहनो अधिपती । ए ५ बोले करी विराजे बहुश्रुत साधु ए नवमी उपमा. ॥ २३ ॥

मूलः—जहा से सहस्सक्खे वज्जपाणी पुरन्दरे ।
सक्के देवाहिवई एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः-जेम पांचसे मंत्री (प्रधान) साथे बेसवाथी एकहजार चक्षुवाळो देखाय ने जेना हाथमा वज्र छे तेथी करी दैत्यने विदारनार एवो शक्रेंद्र ते देवतामांही अधिपती तेम बहुश्रुति साधु पण श्रुत ज्ञानरुपी सहस्र चक्षुवतने हाथने विषे वज्रादिक लक्षणेकरी सहित तथा दया पाळवामा जेना हाथ वज्रसरिखा द्रढने कर्मरुप दैत्यने विदारनारने देवतानो पुज्यनीक तथा सामान्य धर्मदेव (साधु)ना पुज्यनीकने तेनो अधिपतीए नवमी ओपमा जाणवी. ॥ २३ ॥

अर्थः-ज० जेम से० ते ति० अंधकारनो वि० टालणहार। उ० आकाशने विषे उंचो चढतो थको दि० सुर्य । ज० जाज्वल्यमान ज्वालाने मुकताने । इ० परे ते० तेजे करी विराजे । ए० एम ह० होय ब० बहु श्रुत। हवे उपमा मिथ्यातरुप अंधकारनो टालणहार १, संजमने परिणामे चढतो थको २ । बहुश्रुत रुपीओ सुर्य ३ । तप तेजे जाज्वल्यमान तथा शुभ लेश्यारुपणी ज्वालाने मुकतो कर्मरुप वैरिमते एहवो विराजे छे ॥ २४ ॥

मूलः-जहा से तिमिरविद्धंसे उच्चिट्ठन्ते दिवायरे ।
जलन्ते इव तेएणं एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः-जेम सूर्य अंधकारनो नाश करनार ने जेम जेम आकाशने विषे उचो चडे तेम तेम जाज्वळमान ने ज्वाळा मुकतो थको तेजे करी विराजे तेम बहु श्रुति साधु पण मिथ्यातरुपी अंधकारनो टाळनार ने सयमना मणामे चडतो तप तेजे जाज्वळमान ने शुभ लेश्या रुपणी ज्वाळा मुकतो थको परवादी द्रष्टीये जोइ न शके ए दशमी ओपमा जाणवी ॥ २४ ॥

अर्थः—ज० जेम से० ते चद्रमा उ० नक्षत्रादिकनो व० पती धणी च० चंद्रमा न० नक्षत्रादिके करि प० परिवर्यो थको । प० सोले कळाए करी प्रतिपुर्ण पु० पुनमनो रात्रीने विषे विराजे । ए० एम० ह० होय व० वहुश्रुत० हवे उपमा ॥ उडु० चार तीर्थरुप नक्षत्रनो पती १ । वहुश्रुत रुपियो चद्रमा शितलपणा माटे २ शिष्यादिक रुप नक्षत्रे परिवर्यो छे ३ । मुलगुण उत्तरगुणे करी प्रतिपुर्ण ४ । पुण्ण० जिनसासनरुप पुर्णमासीने विषे वहुश्रुतरुप चद्रमा विराजे । ए ११ मी उपमा ॥ २५ ॥

मूलः—जहा से उडुवई चन्दे नक्खत्तपरिवारिए ।
पडिपुण्णे पुण्णमासीए एवं हवइ वहुस्सुए ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जेम चद्रमा नक्षत्रादिकने परिवारे परवर्यो थको पुनमनी रात्रीन विषे सोळ कळाये करी जनोने भीयवत थको शोभे तेम वहुश्रुति साधुपण मुळगुण उत्तरगुणे परिपुर्णने शिष्यादिक नक्षत्रना परिवारे परवर्यो थको ने जनोने वलभकारी ते जेन सासनरुप पुर्ण माशीने विषे शोभे ए ११मी ओपमा जाणवी ॥२५॥

अर्थः—ज० जेम से० ते कोठार ते केहवो छे सा० लोकना समुहनो को० कोठार धनादिक घालवानो घर कोठार केहवो छे सु० उदर तथा चोरादिकना भय माटे दृढ कमाडादिके करी सु० रुडिपरे र० राख्यो छे कोठार वली केहवो छे ना० नाना प्रकारना व० धन धान्यादिके करी प० प्रतिपुर्ण भर्यो जेम कोठार विराजे छे ॥ ए० एम ह० होय व० वहुश्रुत ॥ हवे उपमा कहे छे सामा० साधुसा जी श्रावक श्राविकाना समुहनो आधार ते रुपियो कोठार विराजे । २ सुरखि० प्रमादादिक उदर चोरादिकना भयथकी धर्मध्यान

भोगलादिक कमाडादिके करी भलीपरे राख्यो छे । ना० अंग उपांग कालिक उत्तकालिक सुत्ररुप धने करी भर्यो विराजे छे ए १२ मी उपमा ॥ २६ ॥

मूलः—जहा से सामाइयाणं कोट्ठागारे सुरक्खिए ।
नाणाधन्नपडिपुण्णे एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—कोइ गृहस्थे ऊंदर तथा चोरादिकना भयथी द्रढकमाडादीके करी रुडीपरे रक्षण करेल एवा कोठार चोवीश प्रकारना अनाजे करी पूर्ण भरेलो जेम शोभे तेम बहुश्रुति साधु पण चतुर्विधि सघने आधाररुपने प्रमादादिक चोर तथा ऊदरादिकना भयथी धर्मध्यानादिक भोंगळथी रक्षण करी अंगोपांगादिक सूत्रधान्ये करी पूर्णथको शोभे ए बारमी ओपमा जाणवी. ॥ २६ ॥

अर्थः—ज० जेम सा० ते जंबू वृक्ष । दु० वृक्षमाहि प० प्रधान जं० जंबू वृक्ष ना० नाम । बीजुं नाम सु० सुदसण । आ० आणाढिय एहवे नामे दे० देवतानो निवास छे ते जंबूवृक्ष विराजे । ए० एम ह० होय ब० बहुश्रुत. हवे उपमा, सामान्य साधुरुप वृक्षमाहि प्रधान १ बहुश्रुतरुप जंबूवृक्ष सामान्य सुत्र रुपिया अमृत फल आपे ते माटे सुदसण २ । आणाढि० देवाधिदेवनो बहुश्रुतने विषे वास छे ए १३ मी उपमा थइ ॥२७॥

मूलः—जहा सा दुमाण पवरा जम्बू नाम सुदंसणा ।
आणाढियस्स देवस्स एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—सर्व वृक्षमाही उत्तमने जेना ऊपर जंबुद्वीपनो अधीष्ठायक अनाढिय नामना

देवनो वास एवु जंबूवृक्ष तथा बीजुवृक्ष सुदर्शनवृक्ष जेम शोभे तेम बहुश्रुति साधु पण सामान्य साधुरुप वृक्षमाही ऊत्तमने शास्त्रार्थरुप अमृतफळ आपवाथी सुदर्शन अने जेने विषे देवाधिदेव (तीर्थकर)नो वास होवाथी शोभे ए तेरमी ओपमा जाणवी. ॥ २७ ॥

अर्थः—ज० जेम । सा० ते न० नदी सकल नदीमाहि प० मधान । स० नदि सा० समुद्र मांहि ग० गइ भली । सा० सीतानदी नी० नीलवत प० पर्वत थकी निकळी निराजे ए० एम ह० होय ब० बहुश्रुत । हवे उपमा, साधुरुप नदीमाहि मधान १ सलिला० निर्मल श्रुतज्ञान रुप जले भरी नदी २ साग० मुक्तिरुप समुद्रमा जइ भळे बहुश्रुत रुपणी सीता मोटी माटे ३ नी० नीलवत मोटा उत्तम कुलथी निकल्याछे मगटया छे । ए १४ मी उपमा ॥२८॥

मूलः—जहा सा नईणपवरसलिला सागरंगमा ।
सीया नीलवन्तपवहा एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—जेनो मवाह नीलवत पर्वतथी नीकळे छे, ने जेनु निर्मळ पाणी छे, ने जेनुं पाणी लवणसमुद्रमा जइ मळे छे ने जंबूद्वीपमा बीजी नदीयोथी मोटी एवी जेमसीतानदी शोभे तेम बहुश्रुति साधु पण नीलवत पर्वतरुप मोटा ऊत्तमकुळथी नीकळेला ते सदविच। ऊदार्यादिक गुणे युक्तने श्रुतज्ञान रुप निर्मळ जलेकरी भरेला ने बीजा सामान्य साधुमाही मधानने मुक्तिरुप समुद्रमा जइनेमळे ए चौदमी ओपमा जाणवी.॥२८॥

अर्थः—ज० जेम से० ते पर्वत न० सकल प० पर्वतमाहि मधान । सु० अतिशे मं० मदीर एहवे नामे मोटो मेरु गि० पर्वत । ना० अनेक मकारनी उ० ओपधिए करी प० देदीप्यमान छतो विराजे । ए० एम ह० होय व०

वहुश्रुत. हवे उपमा, न०सर्व साधुमांहि प्रधान १ मं० वहुश्रुत रुपीओ मंदिर गिरी मार्गने विषे निश्चलपणा माटे । २ नाणो० लबधि शुकल लेश्या । रुपीणी औषधीए करी देदीप्यमान विराजे ए १५ मी उपमा थइ ॥ २९ ॥

मूलः—जहा से नगाण पवरे सुमहं मन्दरे गिरी।
नाणोसहिपज्जलिए एवं हवइ वहुस्सुए ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—जेम सर्व पर्वतथी ऊंचो मेरुपर्वत अतिशे मोटो ते सलय निरावणी सजीवणी संरोहणी चित्रावेली विषहरण करनारी गस्त्रनिवारणी भूतनाग दमणीयादी मुळीवडे जाजवळमानथको शोभे तेम वहुश्रुति साधु पण सामान्य साधुमाही गुणे करी ऊचो ने जैनमार्गने विषे स्थिरने परवादिरुप वायुथी अचळने अनेक लब्धी तथा सीधीयादिक औषधीये करी मिथ्यात्वरुप अधकारनो नाश करीने जैनसासन प्रभावनारुप प्रकाश करनार ए १५ मी उपमा जाणवी. ॥ २९ ॥

अर्थः—ज० जेम से० ते स० स्वयंभूरमण। उ० समुद्र अ० अखुट छे ओ० पाणी जेहनो ॥ ना० नाना प्रकारना र० रत्नेकरी प० प्रतिपुर्ण भर्यो विराजे छे । ए० एम ह० होय व० वहुश्रुत । हवे उपमा सयं भू० वहुश्रुत रुपीयो स्वयंभूरमण समुद्र अतिशे मोटो माटे । १ । अक्ख० ज्ञानरुपियो अखुट पाणीए भर्यो विराजे २ ना० अनेक गुणरुप रत्ने करी भर्यो विराजे । ३ । ए १६ मी उपमा ॥ ३० ॥

मूलः—जहा से सयंभूरमणे उदही अक्खओदए।
नाणारयणपडिपुण्णे एवं हवइ वहुस्सुए ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः–जेतु अखूट पाणीने विचित्र प्रकारना रत्नोथी पूर्णने जेनो अधराजने विषे पटने सर्वसमुद्रथी छेलो एवो स्वयभूरमणसमुद्र शोभे तेम वहुश्रुति साधु पण ज्ञानरुप अक्षयपाणीथी भरेलो ने विचित्रप्रकारना अतिशयरुप रत्ने करी सपूर्ण शाभे ए सोळमी ओपमा जाणवी. ॥ ३० ॥

अर्थः–हवे वहुश्रुतना गुण वखाणे छे ॥ स० समुद्र सारिखा ग० गभीर । दु० कोणे गंज्यो न जाय । अ० कोणे त्रासव्या न जाय के० कोणे दु० जीत्यो न जाय । सु० सिद्धाते करी पु० प्रतिपुर्ण भर्यो छे ते हते श्रुते वि० विस्तीर्ण अंगादिके करी पुर्ण ता० छ कायना रक्षाना करणहार एहवो जे वहुश्रुत ते ख० खपावीने क० कर्म उ० उत्तम ग० गति ते मोक्षप्रते ग० पोहता पोहचे पोहोचशे ॥ ३१ ॥

मूल –समुद्दगम्भीरसमा दुरासया अचक्किया केणइ दुप्पहंसया ।
सुयस्स पुण्णा विउलस्स ताइणो खवित्तु कम्मं गइमुत्तमं गया ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः–अनेक हेतु युक्तिदृष्टाते नयादी अनेक रहस्यना जाणपणाथी सिद्धाते करी पूर्ण भरेलाने समुद्रनीपेरे गर्भीरने कोइ परवारादि पराभवी न शके, परीसहादिकथी त्रास न पामे, अने छकाय रक्षपाळ, एवा वहुश्रुति साधु श्रुतज्ञाने करी कर्म खपावी ऊत्तम मोक्षगती मत्ये गया जाय छे ने जशे ॥ ३१ ॥

अर्थ –त० ते माटे सु० सिद्धातने अ० भणे उ० मोक्षने अ० अर्थ ते ज्ञान, दर्शन, चारित्र तेहना ग० गवेषक वाछणहार । जे० जेणे श्रुत सिद्धातने आश्रये करी अ० पोताना आत्माने प० परना आत्माने चे० निश्चे सि० मुक्तिने स० पमाडे त्ति० एम वे० हु कहुछु ॥ ३२ ॥

कोसलदेश कोसलानगरीना ऊध्याननने विषे जक्षना देरामां, रात्रीए ध्यानमा ऊभा छे त्यां ते वखते ते नगरना राजानी कुंवरीभद्रा एवेनामे पोतानी सखीओ साथे रमवा आवी छे, तेओ रमत करतां थाभलाओने वाझे छे तेमां भद्राकुंवरी अजाणता उभेला मुनिने वाझी पाछळथी तेना जाणवामा आव्युं के कोइ मनुष्य छे ते देखी दुर्गंछा करती मुनिऊपर थुकी ते वखते मुनिनी सेवामां त्या तिंदुक नामे जक्ष हतो तेणे मुनिनी असातना करती देखी जमीन ऊपर फेंकी दीधी, मोढामाथी लोही नीकळेछे, आखो वहार नीकळीछे, मरणतुल्य थइ गइछे, ते कुवरीना आवा समाचार साभळी राजा आव्यो, मुनि पासे कुवरी पडीछे, ते देखी राजा मुनिने कहेछे के हे प्रभु ? आ वाळजीव ऊपर दया करीने सजीवन करो, ते वखते जक्षमुनिना शरीरमां पेशी बोल्यो के मने ते कुवरी परणावो तो साजी करु, ते सांभळी राजाये कबुल कर्यु. ते जक्षे साधुने बेभान करी ते कुवरी साथे परणाव्यो, के तुरत जक्ष शरीरमांथी नीकळी गयो ने साधुशुद्धीमा आवी बोल्यो के आ शु ? मारेतो परणवानुं जावजीवसुधी पचखाण छे, एम मिछामीदुकड दइने मुनिविहार करी गया, पछी ते साधुने परणावेलीने कोइ राजाए इच्छी नहि, पछी पोताना पुरोहितने (गोरने) परणावी ते पुरोहिते पोतानी सुद्धी करवामाटे यज्ञ माडयोछे त्यां मुनि आवशे.)

अर्थः—त० ते साधुने पा० देपीने ण० अलंकारे ए० आवता थका । त० तपे करी प० दुर्वल कीधुंछे शरिर । प० जीर्ण असार उ० उपधी उ० उपगरण छे जेहना उ० हास्य करे छे अ० अनार्य म्लेच्छ सरिखा॥४॥

मूलः—तं पासिऊण एज्जन्तं तवेण परिसोसियं ।
पन्तोवहिउवगरणं उवहसन्ति अणारिया ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः–तपे करी जेनुं शरीर दुर्बल करेलु तथा मुकायेलु (अने जीर्ण) असार कांबळादिक ऊपगरण धारेला एवा मुनिने आवतो देखीने अनार्यमलेन्छनीपेरे ब्राह्मण हासी करी निंदा करवा लाग्या ॥४॥

अर्थः–जा० जातिने म० मदे करि प० अहंकारी हि० हिंस्याना करणहार अ० अजितेंद्रिय । अ० अब्रह्मचारि बा० अज्ञानि । इ० एहवा व० वचनने अ० बोलता हुवा ॥ २ ॥

मूल–जाईमयपडिथद्धा हिंसगा अजिइन्दिया ।

अबम्भचारिणो बाला इमं वयणमब्बवी ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः–एम जातिये ब्राह्मण एवा अहंकारी, जीवोनो वधकरनार अजितेंद्री ने अब्रह्मचारी ने बाळक मूर्ख सरखा पूर्वे कहीशु तेवु वचन बोलता हवा ॥ ५ ॥

अर्थः–क० कोण आकारे आ० आवेछे दि० अत्यंत रु० कुरुप का० वर्णे कालो वि० विड़ामणो । फो० बेठी चीपडि ना० नासिकाछे जेहनि ओ० असारचे० वस्त्रछे जेहना प० रजे करि पि० पिशाच भू० सरिषो सं० उकरडाने विषे नाख्यो होय जेहवो जे दू० वस्त्र तेहने प० गृहवा धरिने क० कउना एक देशने विषे ॥ ६ ॥

मूलः–कयरे आगच्छइ दित्तरूवे काले विगराले फोक्कनासे ।

ओमचेलए पंसुपिसायभूए संकरदूसं परिहरिय कण्ठे ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः–जेनु काळावर्णथी बीहामणुंरुप ने नक (वाकी) नासिकाने हे असारवस्त्र धारी ? ने रजे करीने पीशाचसरिखा ! अने उकरडानु वस्त्र गळे धरिने अत्यंत कुरुपवंत ? अही कया तु आवे छे ॥!

(हरकेशीमुनिए कंठने विषे एटले खभे वस्त्र नांख्युं छे तेनु कारण ते वखते हरकेशी मुनि पाचमी पडीमां वहे छे माटे जुनां अने मेलावस्त्र सर्वे पोताना शरीर ऊपर लेइने फरे छे तेने काइपण मुकतु नथी) ॥ ६ ॥

अर्थः—हवे ब्राह्मण साधुमते बोल्या क० कोण तु० तुं । ए० एहवो अ० दर्शन करवा योग्य नहि का० कोण व० प्रश्ने आ० आशाए । इ० ए यज्ञना पाडाने विषे आ० आव्यो सि० छे ओ० असार छे चे० वस्त्र जेहना एहवा प० रजे करि पि० पिशाच भू० भुत सरीषा । ग० तुंजा यज्ञना पाडाथी क्स० तुंपर हो जा अम्हारी दृष्टि आगेथी कि० केम इ० इहा ठि० उभो रह्यो सि० छे ॥ ७ ॥

मूलः—कयरे तुमं एत्थ अदंसणिज्जे काए व आसा इहमागओ सि ।
ओमचेलगा पंसुपिसायभूया, गच्छ क्खलाहि किमिहंठिओ सि ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—अरे एवो तु अदर्शनिक कोण ? ने शी आशाए अहीं आव्यो छुं अने हे असार वस्त्रधारी रजे करी वस्त्र मलीन थयेलां छे, पिशाच, भूत सरिखुं तारु रुप छे तो तु ए यज्ञना पाडाथकी दूर जा, अमारी दृष्टिथी वेगळो था, तु शामाटे अहीं ऊभो रह्यो छे ! ॥ ७ ॥

अर्थः—ज० जक्ष त० तेणे अवसरे तिं० तिंदुकनामा रु० वृक्षनो वा० वसणहार वृक्षने हेठल यक्षनो स्थानक छे तिहानो वासी । अ० सातानो उपजावणहार त० ते हरिकेशी म० महामुनिने । प० साधुने शरीरे आछादिने नि० पोताना स० शरीरने इ० एहवा । व० वचनने उ० बोलतो हुवो ॥ ८ ॥

मूलः—जक्खो तहिं तिन्दुगरुक्खवासी, अणुकम्पओ तस्स महामुणिस्स ।

पच्छायइत्ता नियगं सरीरं इमाइं वयणाइमुदाहरित्था ॥८॥

गाथा ८ भावार्थः-ते वारे हरिकेशीमुनिश्वरनो भक्तिवतने अनुकूळ चेष्टानोकर्ता एवो तिंदुक व्रक्षनो वासी यक्ष ते मुनिना शरीरमा प्रवेश करीने पूर्वे कहीशु तेवु वचन कहेवा लाग्यो. ॥ ८ ॥

अर्थः-स० साधु छु अ० हु स० सजतीछु ब० ब्रह्मचारी हु । वि० निवर्त्यो छु ध० धनना प० पचवाथी प० परिग्रहथी । प० परने अर्थे प्प० नीप्पनो उ० अवधारणे भि० भिक्षाना का० कालनेविषे अ० आहारने अ० अर्थे इ० इहा आ० आव्यो अ० छु हु ॥ ९ ॥

मूल.-समणो अहं संजओ बम्भयारी विरओ धणपयणपरिग्गहाओ ।

परप्पवित्तस्स उ भिक्खकाले अन्नस्स अट्ठा इहमागओमि ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः-हु श्रमण (साधु) दुष्टव्यापार निवर्तवाथी सयती ? ने ब्रह्मचारी शोभनीक व्रतनो धरनारने धनने चौपदादिकथी ने आहारादिक पचवा (राधवा)थी ने सुवर्णादिक परिग्रहथी निवर्त्यो छुं अने ग्रहस्थे पोताना स्वार्थने माटे बनावेल होय एवा आहारने अर्थे भिक्षाकालने विषे हु अहीं आव्यो छु. ॥९॥

अर्थः-वि० तमोजे तेने दिजीए छे दान ख० खाओछो खाड खाजादिक भु० जमे छे तुरमगादिक य० वली । अ० अन्न प० घणु छे भ० तुम सबधी ए० ए प्रत्यक्ष जा० जाणो मे० मुज प्रते जा० जाचवे करी जी० जीववुं जेहने त्ति० ए कारणे । से० प्रत अ० प्रात आहारने ल० पामी त० तपसी ॥ १० ॥

मूलः-वियरिज्जइ खज्जइ भुज्जई य अन्नं पभूयं भवयाणमेव ।

जाणाहि मे जायणजीविणो त्ति सेसावसेसं लभओ तवस्सी ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः- ए तुम संबधी घणा अन्नतुं दान देछे, ने खीरखाडादिकना घणा भोजन करेछे, घेवरादिक भोगवेछे तो मारुं याचनाए जीववुं जाणीने अंतप्रांतआहार (तमारा तरफथी) तपस्वी पामे !!! ॥१०॥

अर्थः-ब्राह्मण बोल्या उ० लवणादिके करी संस्कार्यो एहवो जे भो० भोजन मा० ब्राह्मणने अ० आत्माने अर्थे सि० नीपनुं इ० इहां यज्ञना पाडाने विषे ए० एक ब्राह्मणनो प० पक्षने अर्थे अनेराने देवो न० नहि ऊ० निश्चे व० अम्हे ए० एहवो अ० अन्न पा० पाणीने दा० देस्युं नहि तु० तुजने कि० किम इ० इहां ठि० उभो । अ० छे ॥ ११ ॥

मूलः-उवक्खडं भोयण माहणाणं अत्तट्ठियं सिद्धमिहेगपक्खं ।

न ऊ वयं एरिसमन्नपाणं दाहामि तुज्झं किमिहं ठिओसि ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः-तेवारे ब्राह्मणो कहेता हवा, ए अन्नमधुर भोजन लुणादिकथी सस्कार्यु (बनार्यु) ते ब्राह्मणनाज आत्माने अर्थे नीपज्युं छे पण अनेराने देवा माटे नहि ? अने ऊगरेलु अन्नपाणी पण तुजने अमे देशु नहि ! तो अहीं तुं केम ऊभो रह्यो छे. ॥ ११ ॥

अर्थः-हवे यक्ष बोल्यो थ० उंची भुमीने विषे वी० बीजने व० वावे छे का० करसणी लोक । त० तेमहिज नि० निची भुमीने विषे य० वली आ० घणो निपजवानी आशाए करी । ए० एणी स० श्रद्धाए करी द० दीएम० मुजने । आ० आराध्य पु० पवित्र इ० ए मुज रुपीयो । खु० निश्चे खि० क्षेत्रने ॥ १२ ॥

मूलः—थलेसु बीयाइ ववन्ति कासगा तहेव निन्नेसु य आससाए।
एयाए सद्धाए दलाहि मज्झं आराहए पुण्णमिणं खु खित्तं ॥१२॥

गाथा १२ भावार्थः—तेवारे यक्षाधीष्टीत मुनि कहेता हवा के, हे विप्रो ? जेम कृष्णी, थोडा वरसादे अथवा घणा वरसादे, ऊंची भूमीने विषे नीची भूमीने विषे, बीज वावे छे, तेथी फळनी प्राप्ति थशे, एम जाणी बीज रोपे छे, पण ऊंची भूमीमा रोपवु ने नीची भूमीमां न रोपवु एम करतो नथी तेम तु पणी एकसणीनी श्रधाए, मुजने आपीने निश्चेए पुण्यक्षेत्र आराध्य.? (अर्थात्‌दातार कांइ ऊंचनीच गणता नथी)॥१२॥

अर्थः—हवे ब्राह्मण बोल्या। खे० खेत्र अ० अमने वि० जाण्या प्रवर्ते छे लो० लोकने विषे। ज० जे क्षेत्रने विषे प० दीधा थका अन्नादिक वि० उपजे पु० समस्त पुन्य। जे० जे मा० ब्राह्मण जा० जातिए रुर वि० विद्याए करी उ० सहित होय। ता० ते तु० निश्चे खे० क्षेत्र सु० अतिशे पे० शोभनीक ॥ १३ ॥

मूलः—खेत्ताणि अम्हं विदियाणि लोए जहिं पकिण्णा विरुहन्ति पुण्णा।
जे माहणा जाइविज्जोववेया ताइं तु खेत्ताइ सुपेसलाइं॥ १३॥

गाथा १३ भावार्थः—तेवारे ब्राह्मणो कहेता हवा ए लोकने विषे जेने आपवाथी जन्मातरे समस्त पुन्यदान रुपफळ ऊपजे, ते क्षेत्र अमारा जाण्या वर्ते छे, के जे ब्राह्मणनी जाती अने विद्याए करी सहित, तेज क्षेत्र शोभनीकने प्रतीतकारि छे (अर्थात ब्राह्मण सिवाय बीजा पुन्यक्षेत्र नथी.) ॥ १३ ॥

अर्थः—हवे यक्ष बोल्यो को० क्रोध य० वळी मा० मान य० शब्दथी माया लोभ। व० जीवनी हिंस्या य० वळी

जे० जे ब्राह्मण माहिए बोल कह्या ते घणा लाभे। मो० मृषावादनुं बोलवुं। अ० अदत्तादाननु लेवुं च० शद्धथी अब्रह्मनु सेववुं प० परिग्रहनु राखवुं च० वली रागद्वेषनुं करवुं ते० ते मा० ब्राह्मण जा० जातिए करी, वि० विद्याए करी वि० रहित। ता० ते तु०अवधारणे खे० क्षेत्र सु० अतिशे पा० पाप उपजाववानो खेत्र ॥ १४ ॥

मूल.–कोहो य माणो य वहो य जेसिं मोसं अदत्तं च परिग्गहं च ।
ते माहणा जाइविज्जाविहूणा ताइं तु खेत्ताइ सुपावयाइं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः–तेवारे यक्ष आवरीत मुनि कहेता हवा ? जे क्रोध माने करी सहित अने जीवोनी हिंसाना करणहार, जुठवचनना बोलनार, अणदीधेली वस्तुना लेनार, मैथुनना सेवनार, परिग्रह सहित अने जातीने विद्याये करी हीणा एवा ब्राह्मणने आपवु ते अत्यंत पापक्षेत्र छे, ॥ १४ ॥

अर्थः–तु० तुम्हे इ० ए लोकने विषे भो० अहो ब्राह्मणो भा० भारना ध० वहणहारा छो गि० वेदनी वाणीना ॥ अ० अर्थने परमार्थने न० न जा० जाणो अ० भणीने पण वे० वेदने। उ० मोटा कुलने विषे अ० नानाकुलने विषे मु० साधु च० भिक्षाने अर्थे भवर्ते ता० ते तु० निश्चे खे० खेत्र सु० अतिशे पे० शोभनीक॥१५॥

मूलः–तुब्भे त्थ भो भारधरा गिराणं अट्ठं न जाणाह अहिज्ज वेए ।
उच्चावयाइं मुणिणो चरन्ति ताइं तु खेत्ताइ सुपेसलाइं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः–अहोविनो ? तमे ए लोकने विषे वेदसंबंधी वाणीना भारवाहक छो (मजुर) कारणके तेनो परमार्थ तमे नथी जाणता अने जे ऊंच ते क्षत्रीने, नीच ते ब्राह्मण, ने मध्यम ते वैश्य एने

विषे जे मुनि निरवद्य भिक्षाये प्रवर्ते तेज शोभनीकने पुन्यक्षेत्र छे. ॥ १५ ॥

अर्थः-हवे तिम वोल्या उ० उपाध्यायना प० हे अवगुणना भा० वोलणहार । प० वोले छे किं० किम तु० अवधारणे स० समीपे अ० अम्हारि अ० सभावनाए ए० ए । वि० विणस्यो अ० अन्न पा० पाणी । न० य० नहिज ण० अलंकार दा० दिजीए तु० तुजने नि० हे निग्रंथ ॥ १६ ॥

मूल.-अज्झावयाणं पडिकूलभासी पभाससे किं नु सगासि अम्हं ।
अवि एतं विणस्सओ अन्नपाणं न य णं दाहामु तुमं नियण्ठा ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः-ऊपाध्यायना अवगुण भाषवाथी, विशे कहेवा लाग्या के, केम तु, अमारा समीपे, ऊपाध्यायना अवगुण वोले छे, अमे ते अवगुणरूप वाक्य नहि खमी शकीये, माटे हे निग्रथ ! ए वगडी गयेलु अन्नपाणी पण तने निश्चे नहि आपीए, ॥ १६ ॥

अर्थः-हवे यक्ष वोल्यो, म० मुजने स० पच गुमती करी सु० अतिशे स० समाधिवंतने वली ॥ गु० त्रण गुप्ती करि गु० गुप्तने जि० जितेंद्रिने एहवा मुजने । ज० जो मे० मुजने न० नहि दा० दे अ० इहां ए० एषणीक आहारने । कि० किम इ० आज ज० यज्ञना ल० फलने पामशो ला० लाभने ॥ १७ ॥

मूलः-समितीहि मज्झं सुसमाहियस्स गुत्तीहि गुत्तस्स जितिन्दियस्स ।
जइ मे न दाहित्थ अहेसणिज्जं किमित्थ जन्नाण लहित्थ लाहं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः-पाच सुमतीये करी सहित, अने त्रण गुप्तीये गुप्त, ने पाच इंद्रीय जीतेल, एवा

मने जो एषणीक आहार नहि आपो तो शुं आज यज्ञनो लाभ पामशो ? एम यक्ष बोल्यो. ॥ १७ ॥

अर्थः—हवे ब्राह्मण बोल्या के० कोइ इ० इहा ख० क्षत्री उ० अग्निना समीपना रहेनार विप्र वा० अथवा । अ० भणावनार विप्र वा० वली खं० विद्यार्थिए करी स० सहित विप्र ते इहां आवो ए० एहने तु० अवधारणे दं० दाडेकरी फ० बीलादिक फलेकरी ह० हणो साधुने । कं० गलानेविषे घे० ग्रहिने ख० काढो जो० कोइ बलवंत होय ते णं० अलकारे ॥ १८ ॥

मूलः—के इत्थ खत्ता उवजोइया वा अज्झावया वा सह खण्डिएहिं ।
एयं तु दण्डेण फलेण हन्ता कण्ठम्मि घेत्तूण खलेज्ज जो णं ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—तेवारे ब्राह्मण कहेवा लाग्या के अरे अहीं कोइ क्षत्री अथवा अग्निरक्षक ऊपाध्याय छात्र (निशाळीआ) सहित छे ! जो होयतो ए साधुने लाकडीए करी बीजोरादिकने फळे करी हणी गळे झालीने यज्ञवहार वेगळो काढो. ॥ १८ ॥

अर्थः—अ० अध्यापक ब्राह्मणना व० वचनने सु० सांभलीने उ० ध्याया त० तिहां ब० घणा कु० कुमार । दं० दंडेकरी वि० वेत्रेकरी क० चाबखेकरी च० पदपुरणे ए० वली निरधार करी । स० एकठा मिल्या तं० ते इ० ऋषीने ता० हणे छे दडादिके ॥ १९ ॥

मूलः—अज्झावयाणं वयणं सुणेत्ता उद्धाइया तत्थ बहू कुमारा ।
दण्डेहि वित्तेहि कसेहि चेव समागया तं इसिं तालयन्ति ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—एवा उपाध्यायनां वचन साभळीने घणा ब्राह्मणादिकना छोकरा एकठा मळीने लाकडीए करी वशजाळे करी चाबखे करी ताडे करी साधुने मारवाने माटे दोड्या. ॥ १९ ॥

अर्थः—हवे तेणे अवसरे र० राजानी ॥ त० ते यज्ञना पाडानेविषे को० कोसल देशना राजानी धू० बेटी । भ० भद्रा इ० एहवे ना० नामे करी अ० नथी निदनीक अ० अग जेहना तं० तेने पा० देषीने सं० सजतीने ह० हणता थकाने । कु० कोपवत कु० कुमारने प० निवारे छे, टाढा करे छे ॥ २० ॥

मूल.—रन्नो तहिं कोसलियस्स धूया भद्द त्ति नामेण अणिन्दियङ्गी ।
तं पासिया संजय हम्ममाणं कुद्धे कुमारे परिनिव्ववेइ ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—तेवारे ते यज्ञ पाडानेविषे जेना मनोहर अंग छे, तेवी कोशलीक राजानी भद्रा नामे पुत्रीए ते सयमीने हणता जोइ ते क्रोधवत कुवरोनो क्रोध समाववाने माटे एम केहती हवी. ॥ २० ॥

अर्थः—दे० देवताने अ० वलातकारे करी नि० मेरणाए करी ॥ दि० दिधी सु० हु र० राजाए म० मणे एणे मने करी । न० ध्याए नहि झा० वाछे नहीं । ए केहवो छे न० राजानो । दे० इद्रनो अ० वंदनीक छे । जे० जेणे साधुए । अ० हु व० वमी इ० रुपीस्वरे स० ते ए० ए ॥ २१ ॥

मूलः—देवाभिओगेण निओइएण दिन्ना सु रन्ना मणसा न झाया।
नरिन्ददेविन्दभिवन्दिएणं जेणामि वन्ता इसिणा स एसो ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थ—अहो कुवरो ! देवताने वसे करी मेरणा करवाथी ए यतिने राजाए मने परणावी पण

मने जो एषणीक आहार नहि आपो तो शुं आज यज्ञनो लाभ पामशो ? एम यक्ष बोल्यो. ॥ १७ ॥

अर्थः–हवे ब्राह्मण बोल्या के० कोइ इ० इहां ख० क्षत्री उ० अग्निना समीपना रहेनार विप्र वा० अथवा । अ० भणावनार विप्र वा० वली ख० विद्यार्थिए करी स० सहित विप्र ते इहां आवो ए० एहने तु० अवधारणे दं० दांडेकरी फ० बीलादिक फलेकरी ह० हणो साधुने । कं० गलानेविषे घे० ग्रहिने ख० काढो जो० कोइ बलवंत होय ते णं० अलंकारे ॥ १८ ॥

मूलः—के इत्थ खत्ता उवजोइया वा अज्झावया वा सह खण्डिएहिं ।
एयं तु दण्डेण फलेण हन्ता कण्ठम्मि घेत्तूण खलेज्ज जो णं ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः–तेवारे ब्राह्मण कहेवा लाग्या के अरे अहीं कोइ क्षत्री अथवा अग्निरक्षक ऊपाध्याय छात्र (निशाळीआ) सहित छे ! जो होयतो ए साधुने लाकडीए करी बीजोरादिकने फळे करी हणी गळे झालीने यज्ञवहार वेगळो काढो. ॥ १८ ॥

अर्थः–अ० अध्यापक ब्राह्मणना व० वचनने सु० सांभलीने उ० ध्याया त० तिहा व० घणा कु० कुमार । दं० दंडेकरी वि० नेत्रेकरी क० चाबखेकरी च० पदपुरणे ए० वली निरधार करी । स० एकठा मिल्या त० ते इ० ऋषीने ता० हणे छे दडादिके ॥ १९ ॥

मूलः—अज्झावयाणं वयणं सुणेत्ता उद्धाइया तत्थ बहू कुमारा ।
दण्डेहि वित्तेहि कसेहि चेव समागया तं इसिं तालयन्ति ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः-एवा उपाध्यायनां वचन साभळीने घणा ब्राह्मणादिकना छोकरा एकठा मळीने लाकडीए करी वशजाळे करी चाबखे करी ताडे करी साधुने मारवाने माटे दोडया. ॥ १९ ॥

अर्थः-हवे तेणे अवसरे र० राजानी ॥ त० ते यज्ञना पाडानेविषे को० कोसल देशना राजानी धू० बेटी । भ० भद्रा इ० एहवे ना० नामे करी अ० नथी निंदनीक अ० अग जेहना त० तेने पा० देपीने स० सजतीने ह० हणता थकाने । कु० कोपवत कु० कुमारने प० निवारे छे, टाढा करे छे ॥ २० ॥

मूल.-रन्नो तहि कोसलियस्स धूया भद्द त्ति नामेण अणिन्दियङ्गी ।
तं पासिया संजय हम्ममाणं कुद्धे कुमारे परिनिव्ववेइ ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः-तेवारे ते यज्ञ पाडानेविषे जेना मनोहर अंग छे, तेवी कोशलीक राजानी भद्रा नामे पुत्रीए ते सयमीने हणता जोइ ते क्रोधवंत कुवरोनो क्रोध समाववाने माटे एम केहती हवी. ॥ २० ॥

अर्थः-दे० देवताने अ० वलातकारे करी नि० मेरणाए करी ॥ दि० दिधी सु० हु र० राजाए म० मणे एणे मने करी । न० ध्याए नहि झा० वाछे नही । ए केहवो छे न० राजानो । दे० इद्रनो अ० वदनीक छे । जे० जेणे साधुए । अ० हु व० वमी इ० रुपीस्वरे स० ते ए० ए ॥ २१ ॥

मूलः-देवाभिओगेण निओइएण दिन्ना सु रन्ना मणसा न झाया।
नरिन्ददेविन्दभिवन्दिएणं जेणामि वन्ता इसिणा स एसो ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थ-अहो कुवरो ! देवताने वसे करी मेरणा करवाथी ए यतिने राजाए मने परणावी पण

राजा तथा इंद्रना वदनिक एवा मुनिए मने मने करी पण इच्छी नहि ने मने छाडी एज, ए ऋषीश्वरछे. ॥२१॥

अर्थः-ए० एहज उ० निश्चे सो० ते उ० उग्र त० तपनो करणहार म० माहात्मा। जि० जितेंद्रिय सं० जो० जे साधु मे० मुजने त० तेवारे ने० न वाछे दि० देता थका। पि० पिताए स० पोते ० राजाए ॥ २२ ॥

एसो उ सो उग्गतवो महप्पा जितिन्दिओ संजओ बम्भयारी।
जो मे तया नेच्छइ दिज्जमाणिं पिउणा सयं कोसलिएण रन्ना ॥ २२ ॥

वळी ए सयती उग्र (आकरी) तपश्चर्यानो करणहार जीतेंद्रीने ब्रह्मचारी छे, राजाए मुने देता थका पण मुने इच्छी नहि, अने अगीकार पण न करी.॥२२॥

त ए० ए साधु म० अत्यत शक्तिवत । घो० दुकर व्रतनो करणहार । घो० मना प० । य० वली । मा० रखे ए० ए साधुने ही० हिलो अ० हिलवायोग्य नहि । मा० तप तेजे करी मे० तमने नि० बाली भस्म करे ॥ २३ ॥

एसो महाणुभावो घोरव्वओ घोरपरक्कमो य।
हीलेह अहीलणिज्जं मा सव्वे तेएण भे निद्दहेज्जा ॥ २३ ॥

॥ २३ भावार्थः-अरे ब्राह्मणो ए यती महा यशनो धणी, अत्यत शक्तिवंत भाग्यवान अने घोर

र ने घोर पराक्रमनो धणी छे माटे एनी हीलना मत करो? ए साधु अनिंदनीक छे अने रखे

तमने सघळाने एना तप तजे करी भस्म करे ? ॥ २३ ॥

अर्थः—ए० ए पुरोक्त ती० ए कन्याना व० वचनने सो० साभळीने । ते केहवी छे प० ब्राह्मणनी स्त्रीना भ० भद्राना वचन केहवा छे । सु० भला हा० भाख्या छे । इ० ऋषिनि वे० वैयावचने अ० अर्थे । ज० जक्ष (घणा परिवार माटे बहु वचन) । कु० घणा कुमारने वि० हणताने वारे छे ॥ २४ ॥

मूलः—एयाइ तीसे वयणाइ सोच्चा पत्तीइ भद्दाइ सुहामियाइं ।
इसिस्स वेयावडियट्ठयाए जक्खा कुमारे विणिवारयन्ति ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—एवां सोमदेव पुरोहितनी स्त्री भद्राना भला वचन साभळीने ऋषिनी वैयावच करवाने यक्ष सावधान थयो ने ब्राह्मणोना कुमारोने ते यक्ष निवारतो हवो. ॥ २४ ॥

अर्थः-ते० ते यक्ष घो० घोहामणु रु०रूपछे। जेहनु ठि० रह्यो अ०आकाशने विषे॥ अ०असुभ परिणाम माटे असुर त०ते यज्ञना पाडाने विषे त०ते ज० विद्यार्थी लोकप्रते ता० हणेछे ॥ ते०ते कुमार केहवाछे भि० विदार्याछे दे० देह जेहना रु० रुधिरने व० वमता ने। पा० देखीने भ० भद्रा इ० एहवु । आ० बोली भु० वली ॥२५॥

मूलः—ते घोररूवा ठिय अन्तलिक्खे असुरा तहिं तं जण तालयन्ति ।
ते भिन्नदेहे रुहिरं वमन्ते पासित्तु भद्दा इणमाहु भुज्जो ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—ते यक्ष घोर (भयकर) रुद्र रुप करीने आकाशने विषे रही तें यज्ञना पाडाने विषे ते विद्यार्थी बाळकोने मारतो हवो, ते एवी रीते के ते बाळको धरती उपर पड्या ने मुखथकी रुधीर

नाखता हवा, एवुं ब्राह्मणनुं स्वरुप जोइने पुर्वे कहीशुं ते प्रमाणे भद्रा बोलती हवी. ॥ २५ ॥

अर्थः–गि० पर्वतने न० तुमे नखे करी ख० खणो छो अ० लोहने द० दाते करी खा० खाओ छो जा० अग्निने पा० पगेकरी ह० हणो छो । जे० जे तुम्हे भि० साधुने अ० अपमान द्योछो ॥ २६ ॥

मूलः–गिरि नहेहि खणह अयं दन्तेहिं खायह ।

जायतेय पाएहि हणह जे भिक्खुं अवमन्नह ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः–अहो ब्राह्मणो ? तमे नखे करीने पर्वतने खणो छो ? दाते करी लोढाने खाओ छो ? पगे करीने अग्निने हणो छो ? तेवीज रीते तमे ए साधुने हीलो छो, अपमान करो छो (अर्थात) जेम नखथी पर्वत खणता पर्वतने काइ थाय नहि, पण पोताना नख भागे, दातेथी लोढाने खावाथी लोढाने कांइ थाय नहि, पण दात भागे, अग्निने पगे करी हणवाथी पोतानो पग दाझे, तेवीज रीते ए मुनिनुं अपमान कर्युं तो तेनुं काइ थयु नहि पण तमेज दुःखने पात्र थया ॥ २६ ॥

अर्थः–आ० सर्प सरिखा उ० उग्र त० तपनो करणहार म० मोटा ऋषिस्वर घो० आकरा व० व्रतनो धरणहार । घो० आकरा प० पराक्रमनो धणी य० वली । अ० अग्निमांहि व० जेम प० पडे प० पतगीयानी से० सेन्या । जे० जे तुम्हे भि० साधुने भ० भोजनना का० कालनेविषे व० हणो छो ॥ २७ ॥

मूलः–आसीविसो उग्गतवो महेसी घोरव्वओ घोरपरक्कमो य ।

अगणिं व पक्खन्द पयङ्गसेणा जे भिक्खुयं भत्तकाले वहेह ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः–ए यती आसीविष सर्प सरिखो उग्र तपनो करणहार छे अने घोर व्रतने घोर पराक्रमनो धणी छे, एवा मोटा ऋषीश्वरने तमे भोजननी वेळाए पीडा करो छो, तेथी अग्निमा जेम पतंगीयानी सेन्या बळी भस्म थाय तेम तमने ए यती बाळी भस्म करशे ॥ २७ ॥

अर्थः–सी० मस्तके करीने ए० ए मुनीना स० सरणने उ० पडिवज्यों । स० एकठा मिल्या स० सर्व ज० जनसहित तु० तुम्हे ज० जो इ० बाछो जी० जीववो वा० अथवा ध० धनने वा० पुरणे। लो० सर्व लोकने पि० ए ए० ए जती कु० कोप्योथको ड० बाले ॥ २८ ॥

मूलः–सीसेण एयं सरणं उवेह समागया सवजणेण तुम्हे ।
जइ इच्छह जीवियं वा धणं वा लोगं पि एसो कुविओ डहेज्जा ॥२८॥

गाथा २८ भावार्थः–जो तमे जीवीतव्य तथा धनने इच्छो तो ए मुनिने मस्तक नमावीने पगे पडो अने तेनुं शरण ग्रहण करो ? जो एम नहि करो तो ए साधु कोप्योथको सघळा लोकने भस्म करशे. ॥ २८ ॥

अर्थः–अ० नमाडा छे पि० वासालगे उ० मस्तक जेहना प० लांबी कीधी छे बा० बाहा अ० नथी अग उपाग हलाववारुप चे० चेष्टा जेहने नि० फाटि अ० आख छे जेहनी रु० रुधिर व० वमता छे । उ० उचा मु० मुख छे जेहना नि० बाहिर निकळ्या छे जी० जिभ अने ने० नेत्र जेहना ॥ २९ ॥

मूलः–अवहेडियं पिट्ठिसउत्तमङ्गे पसारिया बाहु अकम्मचेट्ठे ।
निज्झेरियच्छे रुहिरं वमन्ते उड्ढंमुहे निग्गयजीहनेत्ते ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः–वळी ते यक्षे बाळकोना मस्तक मरडीने वांसा लगे नीचां नमाड्यां छे, बाहु पसारी छे, ने चेष्टा पण काइ करता नथी, तेमज हाथ पग चलावता नथी, आख पसारी छे, मुखथकी रुधीर नांखे छे, मुख उचा कीधा छे, जीभ बहार काढी छे ने नेत्र पण फाट्या छे. ॥ २९ ॥

अर्थः–ए पूर्वे कह्या ते० तेहवाने पा० देखीने ख० विद्यार्थिने क० काष्ट भू० सरिखा । वि० दुमनो थयो वि० आकुल व्याकुल थयो अ० हवे मा० ब्राह्मण सो० ते इ० ऋषीने । प० प्रसाते करी । सभा० भार्यासहित । ही० जे तुमने हील्या च० वली नि० निंद्या ते च० वली ख० खमज्यो भ० हे पुज्य ॥३०॥

मूलः–ते पासिया खण्डिय कट्ठभूए विमणो विसण्णो अह माहणो सो।
इसिं पसाएइ सभारियाओ हीलं च निन्दं च खमेह भन्ते ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः–काष्ट सरिखा एवा हवाले विद्यार्थिओने पड्या देखीने यज्ञनो करावणहार पुरोहित अत्यत विखवाद पाम्यो के हवे शुं थशे? एम विचारी ते ब्राह्मण ते भार्यासहित ऋषीने प्रसन्न करतो हवो के हे पुज्य! अमे तमारी हीलणा कीधी, निंद्या कीधी ते हे भगवत! तमे अमारो अपराध क्षमा करो. ॥३०॥

अर्थः–वा० बालके मू०मुर्ख अ०अजाणे ज०जे ही०हील्या त०ते अपराधने ख०खमो भ० हे पूज्य म० मोटा प्प० उपगारी इ० ऋषीस्वर ह०होय न०नहि हु० निश्चे मु० साधु को० क्रोधनेविषे प०तत्पर ह०होय नहि॥३१॥

मूलः–बालेहि मूढेहि अयाणएहिं जं हीलिया तस्स खमाह भन्ते।
महप्पसाया इसिणो हवन्ति न हुं मुणी कोवपरा हवन्ति ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः–हे भगवंत ! मूढ अज्ञानी बाळकोए तमने हील्या. निंद्या, पीड्या ते अपराध क्षमा करो अने कुपीतो प्रसन्न चित्तने महा प्रसाद (महेरवानी) वत होय ने मुनिश्वर तो क्रोधवंत न होय ॥३१॥

अर्थः–हवे साधु बोल्या पु० पुर्वकाळे च० पुनः इ० वर्त्तमानकाळे अ० अनागत काले च० पुरणे । म० मद्वेष न० नहि मे० मुजने अ० छे को० अल्प मात्र पण । ज० जक्ष हु० जेहभणी वे० वैयावचने पक्षपातने क० करे छे त० ते माटे हु० एमज । ए० ए ह० हण्या कु० कुमार ॥ ३२ ॥

मूलः–पुवि च इण्हिं च अणागयं च मणप्पदोसो न मे अत्थि कोइ ।
जक्खा हु वेयावडिय करेन्ति तम्हा हु एएहि हया कुमारा ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः–ते वारे यती कहेता हवा के हे विभो ! पहेला, हवणा, ने आगे मनमा पण मारे कोइना उपर द्वेप नथी ! तेवारे ब्राह्मणो कहेता हवा के हे स्वामी ? तो ए कुंवरोने कोणे पछाड्या ? तेवारे यती केहेता हवा के हे महानुभावो ? मारा विनय वैयावचने अर्थे ए यक्ष देवताए तमारा कुंवरोने हण्या, मार्या ने काष्ट समान करेला छे ? ॥ ३२ ॥

अर्थः–हवे ब्राह्मण बोल्या अ० शास्त्रना अर्थने च० पुनः ध० यतीना धर्मने च० वळी वि० विशेषे जाणताथका तु० तुमे न० नज वि० वळी कु० कोपो भू० द्रव्यवती प० प्रज्ञाळे जेहनी तु० तुम्हारा तु० निश्चे पा० पगनो स० सरण उ० करु छु अम्हे । स० एकठा स० सर्व ज० जनेकरी सहित । अ० अम्हे ॥ ३३ ॥

मूलः–अत्थं च धम्मं च वियाणमाणा तुब्भे न वि कुप्पह भूइपन्ना ।

विशेप जणातो नथी कारणके जुवो ए हरीकेशीवळ साधु चंडाळनो पुत्रछे छतां केवी ऋधीने महा प्रभावी थयाछे ! ॥३७॥

अर्थः—हवे साधु उपदेश कहेछे ॥ किं० प्रश्नेस्यो मा० हे ब्राह्मणो जो० अग्नीने स० आरंभे करता थका उ० पाणीए करी व० बाह्य सो० निर्मलपणाने वि० विमार्गपंथ अनेपपंथ गवेखोछो ज० जे म० गवेपो छो बा० बाहिर वि० निर्मलपणाने । न० नहि तं० ते बाहिर निर्मलपणाने सु० भलो कु० तीर्थंकर व० कहे नहिं ॥३८॥

मूलः—किं माहणा जोइसमारभन्ता उदएण सोहिं वहिया विमग्गह ।
जं मग्गहा बाहिरियं विसोहिं न तं सुदिट्ठं कुसला वयन्ति ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—तेवारे मुनि कहेता हवा के हे ब्राह्मणो ? तमे केम अग्निनो आरंभ करी यज्ञ करो छो ? तमे सात पेढी एकवीस पेढी सुधी अग्नि राखो ने तेने पुजो छो, जळे करीने बाहीरली शुद्धि वांछो छो, पण तत्वना जाण जीनेंद्र देवे स्नान पाणीनी शुद्धि भली कहेल नथी. ॥ ३८ ॥

अर्थः—कु० डाभने च० पुनः जू० यज्ञना थंभने त० तृणाने क० काष्टने अ० अग्नीने ॥ एटला वाना धर्मने अर्थे ग्रहता थका सा० साजे च० पुनः पा० प्रभाते उ० उदक फु० फरसताथका ॥ पा० प्राण भू० भूतने वि० पीडताथका । भु० वलि अ० निश्चे म० मुर्खथका प० करो छो पा० पापने ॥ ३९ ॥

मूलः—कुसं च जूवं तणकट्ठमग्गिं सायं च पायं उदगं फुसन्ता ।
पाणाइ भूयाइ विहेडयन्ता भुज्जो वि मन्दा पगरेह पावं ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—डाभ यज्ञना [illegible] काष्ट ने अग्नि एटला वाना ग्रहण करो छो, प्रभाते

ने सध्या समये पाणीने स्पर्श करो छो अने पृथव्यादिक पाच स्थावर तथा बेइंद्रियादिक त्रस जीवोने धर्म बुद्धिये करी तमे मारोछो, एम मूर्खछता पापकर्म करी आपणा आत्माने मेलो करोछो ? ॥ ३९ ॥

अर्थः–हवे विप्र पुछे छे क० केम च० प्रवर्त्तों रे० हे भि० साधु व० अम्हो ज० यज्ञने करुं । पा० पाप क० कर्मने पु० टाली केम । अ० कहो नो० अम्हने स० हे सजती ज० हे यक्षना पू० पुज्यनीक ॥ क० केम सु० भला यज्ञने कु० तीर्थंकर व० कहे ॥ ४० ॥

मूलः–कहं च रे भिक्खु वयं जयामो पावाइ कम्माइ पुणोल्लयामो ।
अक्खाहि नो संजय जक्खपूइया कहं सुजट्ठं कुसला वयन्ति ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः–हवे ब्राह्मणो पुछता हवा के हे यक्षना पुजनिक भिक्षु ? अमे केम चालीए अने केवी क्रिया करीए के जेथी पापकर्म दूर थाय अने भलो यज्ञ तत्वज्ञानीये केवो कहेलछे ते अमने कहो.॥४०॥

अर्थः–छ० छकायनो अ० आरंभ अणकरतो थको । मा० मृषा ने अ० अदत्तने च० पुनः अ० अणसेवताथका । प० परिग्रहने इ० स्त्रिओने मा० मान मा० मायाने । ए० ए पुर्वे कथा तेहने प० माठा जाणीने च० प्रवर्ते द० इंद्रिने दमता थका ॥ ४१ ॥

सूलः–छज्जीवकाए असमारभन्ता मोसं अदत्तं च असेवमाणा ।
परिग्गहं इत्थिओ माण मायं एवं परिन्नाय चरन्ति दन्ता ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः–तेवारे साधु कहेता हवा ? छकाय जीवनु रक्षण करे, मृषावाद बोले नहि, अदत्त

पवित्र ति० तिर्थ पुन्य क्षेत्र अथवा सं० छे ति० ससाररुप समुद्र तरवाना उपायभूत क० कोहनेविषे सि० नहाए थके व० अथवा वली र० कर्मरजने ज० टालोछो ॥ आ० कहे नो० अम्हने । स० हे सजती ज० हे जक्षना पू० पुज्यनिक । इ० वाछोछो ना० जाणवो भ० तमारी स० समिपे ॥ ४५ ॥

मूलः—के ते हरए के य ते सन्तितित्थे कहि सिणाओ व रयं जहासि ।
आइक्ख नो संजय जक्खपूइया इच्छामो नाउं भवओ सगासे ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—तेवारे विप्रो कहेता हवा के हे यक्षना पुजनिक संयति? तुमारे द्रहकोण? संसारसमुद्रथी तरवानु पुण्यक्षेत्र (तीर्थ) कीयु? अने कीहां स्नान करवाथी कर्मरजने टालोछो ए अर्थ तमारां समीपे जाणवा इच्छीये छीये! माटे अमने कहो. ? ॥ ४५ ॥

अर्थः—हवे साधु बोल्या । ध० दया धर्मरुप ह० द्रह ब० ब्रह्मचर्यरुप सं० पवित्र ति० तीर्थ पुन्य क्षेत्र तीर्थ । वली केहवोछे अ० निर्मलछे । अ०आत्माने प० भलीछे ले० सुक्लादि लेश्या जेहने विषे एहवो द्रहछे। ज० जे एहवा द्रहनेविषे । सि० न्हायोथको वि० कर्म मलरहित थाय वि० कलंकरहित थाय । सु० अतिशे सी० सीतली भू० भूतथको हु प० टाल्यु छे । दो० कर्मरुप दोषने ॥ ४६ ॥

मूलः—धम्मे हरए बम्भे सन्तितित्थे अणाविले अत्तपसन्नलेसे ।
जहिं सिणाओ विमलो विसुद्धो सुसीइ भूओ पजहामि दोसं ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—तेवारे साधु कहेता हवा के हे विप्रो ? अहींसादी धर्मरुप द्रह ब्रह्मचर्यरुप पुण्यक्षेत्र

मिथ्यात्वादिक मेलरहित शुक्लादिक निर्मळलेश्याछे, एवा धर्मरुपीया द्रहने विषे श्नान करवाथी आत्मा कर्मरुपी मेल कलकरहित शुद्ध थाय, अती शीतळभुत थयो थको सर्व कर्मरुप दोषने हु छाडु छु. ॥ ४६ ॥

अर्थः—ए० पूर्वोक्त सि० स्नानने कु० तिर्थंकरे दि० दीठो। म० ए मोटो सि० स्नान इ० ऋपिस्वरोने प० भलो। ज० ज्या सि० न्हाया थका वि० मल मेल रहित वि० रागादिक कलक रहित थाय । म० मोटा ऋपिश्वर उ० प्रधान ठा० मुक्तिरुप थानकने प० पाम्या त्ति० एम वे० हु कहु छउ ॥ ४७॥

मूलः—एयं सिणाणं कुसलेहि दिट्ठं महासिणाणं इसिणं पसत्थं ।
जहि सिणाया विमला विसुद्धा महारिसी उत्तमं ठाणपत्त ॥ ४७॥ त्ति वेमि

इति हरिएसिज्ज नाम द्वादश अध्ययनं सम्मत्त ॥ १२ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—ए स्नान तत्वज्ञानीए कह्यु अने ए उत्तम स्नान ऋपीश्वरोने भलु कह्यु छे के ज्यां स्नान करवाथी कर्मरुपी मेल रहित ने रोगादिक कलक रहित थइ मोटा ऋपीश्वर मुक्तिरुप उत्तम स्थानकने पाम्या. एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबु नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबु ! जेम में श्री महावीर देव स्वामी समीपे साभल्यु हतु तेम में तुज प्रत्ये कह्यु ॥ ४७ ॥ इति श्री बारमा हरकेशी बळ मुनिना अध्ययननो भावार्थ सपुर्ण. १२. ए बारमा अध्ययनने विषे तप वखाण्यो ए तपना करनारे नियाणु न करवु, ते माटे तेरमु अध्ययन कहीये छीये.

अर्थः-जा० जातिना प० पराभव्या थका ख० अलंकारे का० कीधो नि० नियाणो तु० पूरणे ह० हस्तनागपुर नगरने विषे चु० चुलणी राणीनी कुखने विषे व० ब्रह्मदत्त उ० उपन्यो प० पदम गु० गुल्म नामा विमानथकी चवीने १

मूलः-जाईपराइओ खलु कासि नियाणं तु हत्थिणपुरम्मि ।
चुलणीए बम्भदत्तो उववन्नो पउमगुम्माओ ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः-चंडाळनी जातिए पराभव्यो थको संभुति साधुये हस्तीनागपुर नगरे नियाणु कर्यु त्यांथी मरी ते पहेला देवलोकमा नलनी गुल्म विमानमां गया अने त्याथी चवीने ब्रह्मराजानी चुलणी राणीनी कुखीने विषे ब्रह्मदत्त उपन्यो. ॥ १ ॥

अर्थः-कं० कंपीलपुर नगरे सं० उपन्यो ब्रह्मदत्त चि० चित्तरुपिनो जीव पु० वली जा० उपन्यो पु० पुरिमताल नामा नगरनें विषे से० सेठना कु० कुलने विषे वि० निर्मल ध० धर्मने सो० साभलीने प० प्रवर्ज्या दीक्षा लीधी ॥ २ ॥

मूलः-कम्पिल्ले सम्भूओ चित्तो पुण जाओ पुरिमतालम्मि ।
सेट्ठिकुलम्मि विसाले धम्मं सोऊण पव्वइओ ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः-शभुत (उर्फे ब्रह्मदत्त) चक्रवर्ति कपीलपुर नगरने विषे उपन्यो अने पुरिमताळ नगरने विषे विस्तिर्ण कुळवाळा इभश्रेष्टी (चारसें धनुष्यनो हाथीने उपर त्रणसें धनुष्यनी अवाडी एवो हस्तीरत्नथी ढंकाइ जाय) एटलु जेना घरमा धन होय तेना कुळने विषे चित्त उपन्यो तेणे साधुनी पासे धर्म

सांभळीने संसार असार जाणीने दीक्षाग्रहण करी. ॥ २ ॥

अर्थः-क० कपिलपुर य० पुरणे न० नगरने विषे । स० एकठा मिल्या दो० ये वि० वळी चि० चित्त १ स० सभूत २ सुं० सुख दु० दुखना फ० फलना वि० विपाक । क० कहे छे ते० ते वे इ० माहोमाहि ॥३॥

मूलः-कम्पिलम्मि य नयरे समागया दो वि चित्तसम्भूया ।

सुहदुक्खफलविवागं कहन्ति ते इक्कमिकस्स ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः-चित्त अने शभूत ए बन्ने भाइ कंपीलपुर नगरने विषे एकठा मळ्या ने माहोमाहो सुख दुःखना फळ भोगव्या ते केहेता हवा. ॥ ३ ॥

अर्थः-च० चक्रवर्ति म० महा ऋद्धिनो धणी व० ब्रह्मदत्त नाम म० महा यशवते भा० भाइ प्रते व० घणो मा० मानेकरी । इ० एहवा व० वचनने अ० बोलतो हवो ॥ ४ ॥

मूलः-चक्कवट्टि महिड्ढीओ बम्भदत्तो महायसो ।

भायरं बहुमाणेणं इमं वयणमब्बवी ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः-ब्रह्मदत्त बारमो चक्रवर्ति मोटी ऋद्धिनो धणी अने महा ऐश्वर्यवंत ते पाछला भवना भाइने बहु मानसहित एम केहेतो हवो. ॥ ४ ॥

अर्थः-आ० हुता अ० आपणे अम्हो भा० भाइ दो० बेहु वि० पण ॥ अ० माहोमाहि व० वसता हता । अ० मांहोमाहि अ० स्नेहवंत अ० माहोमाहि हि० हितना वंछक हता. ॥ ५ ॥

मूलः—आसिमो भायरा दो वि अन्नमन्नवसाणुगा ।
अन्नमन्नमणूरत्ता अन्नमन्नहितेसिणो ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—पाछले चंडाळना भवे आपणे वे भाइ हता तथा आपणे ने भाइ चंडाळना कुळने विषे अन्योअन्य वशवर्ति अने माहोमांही धर्मस्नेहवतने परस्पर अनुरक्तने माहोमाही हितना वन्छक हता ॥५॥

अथः—दा० दासपणे द० दशार्ण देसने विषे आ० हता मि० मृग हता का० कालजर न० पर्वतने विषे ह० हस हुता म० मृतगगा नदीना ती० तीरने विषे सो० चडाल हुता का० कासी भू० भूमीनेविषे ।६।

मूलः—दासा दसण्णे आँसी मिया कालिञ्जरे नगे ।
हंसा मयङ्गतीरे सोवागा कासिभूमिए ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—पहेले भवे दशार्ण देशने विषे वे दास हता, बीजे भवे काळजर पर्वतने विषे वे मृग हता, त्रीजे भवे मृत गगानदीने तीरे वे हंस हता, चोथे भवे काशी देशने विषे ने चडाळ हता. ॥ ६ ॥

अर्थः—दे० देवता य० वली दे० देवलोकने विषे हुता । आ० हुता अ० अम्हे आपणे वे म० मोटी रुधिना धणी । इ० ए नो० प्रत्यक्ष छ० छठी जा० जाती अ० अन्योऽन्य जा० जुइजुइ ॥ ७ ॥

मूलः—देवा य देवलोगम्मि आसि अम्हे महिड्डिया ।
इमा नो छट्ठिया जाई अन्नमन्नेण जा विणा ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—पाचमा भवे देवलोकने विषे मोटी ऋद्धिना धणी आपणे वे देवता हता अने आ-

पणी छट्ठी जाति एटले छट्ठे भवे आपण वे जुदा जुदा उपन्या. ॥ ७ ॥

अर्थः-हवे चित्तरुपि बोल्या । क० कर्म केहवा नि० निदान प० प्रकरे कीधा । तु० ते रा० हे राजाने वि० विशेषे चिं० चिंतव्या एटले तपनो फल मागी लीधो । ते० ते नियाणा कर्मना लीधा ॥ फ० फलने वि० विपाके करी वि० वियोगने उ० पाम्या जुजुवा उपना ॥ ८ ॥

मूलः—कम्मा नियाणपयडा तुमे राय विचिन्तिया ।
तेसिं फलविवागेण विप्पओगमुवागया ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थ—तेवारे मुनि कहेता हवा के हे राजा! तमे शनतकुमार नामे चोथा चक्रवर्तिनी सुनंदा नामे स्त्री रत्नने देखी भोग चीतवी नियाणारुप कर्म बांध्युं ते नियाणानां कर्मे करी आपणे बे जुदा जुदा उपन्या ने वियोग पाम्या. ॥ ८ ॥

अर्थः—हवे चक्रवर्ति बोल्या स० सत्य कर्तव्य सो० माया कपट रहित तप पवित्र कर्तव्य ए बेहुए करी प० कीधा उपराज्यां जे क० कर्म म० मने पु० पुर्वे भवे क० कीधा हता ते० ते कर्म अ० आज हु प० भोगवुंछुं किं० प्रश्ने तु० वितर्क चि० हे चित्र वि० पण से० ते पुन्य नथी भोगवतो त० जेम हुं भोगवु छु तेम ॥ ९॥

मूल.—सच्चसोयप्पगडा कम्मा मए पुरा कडा ।
ते अज्ज परिभुञ्जामो किं तु चित्ते वि से तहा ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थ—तेवारे ब्रह्मदत्त कहेतो हवो के पाछला भवने विषे हु सत्य बोल्यो, कपट न कर्युं,

इंद्रीयो दमी, मास-मास खमणनी तपश्चर्या करी इत्यादिक शुभ कृत्य करेलां तेनां फळ आज हुं भोगवुं छुं, पण तारां शुभ कर्म क्यां गयां अने ए शुं थयुं ! ! ! ॥ ९ ॥

अर्थः—हवे मुनि बोल्या स० सर्व सु० रुडो तपादिक आचरयो ते स० फल सहित होय न० मनुष्य सर्व जीवने । क० कीधा क० कर्मनो अणभोगवे न० नथी मो० मुकाववो । अ० द्रव्ये करी क० शब्दादिक कामे करी य० वळी उ० ए बेहु प्रकारे करी । आ० आत्मा म० माहरो पु० पुन्यना फ० फले करी उ० सहित ॥ १० ॥

मूलः—सव्वं सुचिण्णं सफलं नराणं कडाण कम्माण न अत्थि मोक्खो ।
अत्थेहि कम्मेहि य उत्तमेहिं आया ममं पुण्णफलोववेए ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थ—तेवारे चित्तमुनि कहेता हवा के हे ब्रह्मदत्त ! पुन्य करेलां ते सर्व मनुष्यादिकने उदय आवे ने ते कर्म भोगव्या सिवाय छुटको थाय नहि केमके द्रव्ये करी तथा शब्दादिक काम भोगे करी मारो आत्मा पण पुन्यफळे करी सहितज तु जाणजे. ॥ १० ॥

अर्थः—जा० जेम तुं ताहरा आत्माने जाणे छे स० हे सभूत आत्माने एहवो जाणे छे म० मोटा महंतमपणो म० महर्द्धिकपणो । पु० पुन्यने फ० फलेकरी उ० सहित ते ताहरा आत्माने जेम एहवो जाणे छे । चि० चितने ऽ० पण जा० जाणो त० तेमज रा० हे राजन । इ० ऋद्धि जु० ज्योति त० ते चित्रने वि० पण य० जे भणी प्प० घणा हता एम जाणे ॥ ११ ॥

मूलः—जाणाहि संभूय महाणुभाग महिड्डियं पुण्णफलोववेयं ।

चित्तं पि जाणाहि तहेव रायं इड्ढी जुई तस्स वि य प्पभूया ॥११॥

गाथा ११ भावार्थ—हे शभूति ! जेम तु तारा आत्माने मोटु महात्म्यने महर्धिकपणु पुन्यफळे करी सहित जाणेछे तेमज चित्तने पण हे राजन् ! तु जाणजे, कारणके ऋद्धि दुति काति चित्तने पण घणी हती.॥११॥

अर्थः—म० मोटो रु० जीवादिक द्रव्य गुण पर्यादिक अर्थरुप छे जेहमाहि एहवी, वळी गाथा केहवी छे व० वचने करी अ० थोडी गा० एहवी गाथा थिवरे गी० कही न० मनुष्यना स० वृंद म० मांहे ॥ जं० जे गाथा सांभळीने भि०साधु सी० चारित्र गु० ज्ञान ए वेहुए करी उ० सहितछे एहवो जे साधु जे ते ॥ इ० ए जिन प्रवचनने विषे ज० सावधान जतनवत होता हवा स० श्रमण साधु अ० हु जा० हुओ ॥ १२ ॥

मूलः—महत्थरूवा वयणप्पभूया गाहाणुगीया नरसङ्घमज्झे ।

जं भिक्खुणो सीलगुणोववेया इह ज्जयन्ते समणो मि जाओ ॥१२॥

गाथा १२ भावार्थ—जेमां परमार्थ घणो ने वचन थोडां एवी गाथा ऋषिश्वरे माणसना वृदमां कही के जे गाथा साभळीने साधु ज्ञान चारित्रादिक गुणे सहितथको जीनवचनने विषे उद्यमवत होय ते गाथा में पण सांभळीने वैराग्य उत्पन्न थवाथी हु सयति तपश्वी थयो ॥ १२ ॥

अर्थः—हवे चक्रवर्ति बोल्या उ० उचा आवास १ उ० त्रीजो उदय २ ॥ म० त्रीजो मधु ३ क० चोथो कर्क ४ य० वळी व० पांचमो ब्रह्म ५ । प० कह्या ए पाच आ० आवास य० पुरणे र० रमणीक ॥ इ० ए कह्या ते गि० घरने चि० हे चित ध० धन प्प० प्रभूत घणा धनने । प० अंगीकार करी पाले गु० सर्व गुणेकरी

उव० सहित एहवा पं० पंचाल देशना राजने पाल ॥ १३ ॥

मूलः—उच्चोयए महु कक्के य बम्भे पवेइया आवसहा य रम्मा ।
इमं गिहं चित्त धणप्पभूयं पसाहि पञ्चालगुणोववेयं ॥ १३ ॥ ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थ—तेवारे ब्रह्मदत्त चक्रवर्ति कहेतो हवो हे चित्त ! १ उच्च, २ उदय, ३ मधु, ४ कर्क, ५ ब्रह्म ए पाच रमणीक महेल देवताए बनावेला छे ते घर अने विचित्र प्रकारना धनने अने शब्दादिक भोगे करी सहित एवु पचाळ देशनु राज्य भोगवो. ॥ १३ ॥

अर्थः—न० नाटके करी गी० गीते करी य० वली वा० वाजित्रे करी ना० स्त्री ज० जनने प० परिवारे परवर्यो थको । भु० भोगवे भो० भोगने इ० ए प्रत्यक्ष भि० हे साधु । म० मुजने रो० रुचे छे पुर्वे कया छे ते प० प्रवर्ज्या दिक्षा ते हु० निश्चे दु० दुखज ॥ १४ ॥

मूल—नट्टेहि गीएहि य वाइएहिं नारीजणाइं परिवारयन्तो ।
भुञ्जाहि भोगाइ इमाइ भिक्खू मम रोयई पवज्जा हु दुक्खं ॥१४॥

गाथा १४ भावार्थ—हे साधु ! नाटके करी गीते करी वाजीत्रे करी स्त्रीजनने परिवारे परवर्यो थको भोग भोगवो कारण के ए प्रवर्ज्या तो मुने दुःखज रुप लागे छे. ॥ १४ ॥

अर्थः—हवे चित मुनि बोल्या त० ते राजा प्रते केहवो छे राजा पु० पुर्वभवनो जे ने० स्नेह तेणेकरी । ॥१२२॥
। क० कीधो अ० इहा प्रेम जेणे वली केहवो छे न० अनेक नरनो अ० अधिपती ठाकुर छे । वली केहवो,

छे का० शब्दादिक का० काम गुणने विषे गि० गृद्ध छे एहवा राजा प्रते ॥ ध० धर्मने विषे उसि० रह्यो छे त० ते ब्रह्मदत्तना हि० हितनो अ० गवेषतो थको चि० चित्तरषि इ० एहवा व० वचनने उ० बोलतो हवो ॥१५॥

मूलः—तं पुव्वनेहेण कयाणुरागं नराहिवं कामगुणेसु गिद्धं ।
धम्मस्सिओ तस्स हियाणुपेही चित्तोइमं वयणमुदाहरित्था ॥१५॥

गाथा १५ भावार्थ—ब्रह्मदत्ते पूर्व भवना स्नेहे करीने यतीनां उपर ए प्रमाणे अनुराग थयो, तेवारे शब्दादिक मनोज्ञ काम भोगना गुणने विषे लुब्ध थएलो एवा ब्रह्मदत्तना हीतना गवेषकने धर्मने विषे आश्रीत एवा चित्तमुनि एवुं वचन कहेता हवा. ॥१५॥

अर्थः—स० सर्व वि० विलाप सरिखु गी० गीत ज्ञानने तुं जाणे स० सर्व न० नाटकने वि० विटंबना सरिखो तु जाणे । स० सर्व आ० आभरणने भा० भार सरिखा तु जाणे । स० सर्व का० कामभोगने दु० दुखना कारण जाण ॥ १६ ॥

मूलः—सव्वं विलवियं गीयं सव्वं नट्टं विडम्बणा ।
सव्वे आभरणा भारा सव्वे कामा दुहावहा ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थ—हे राजा! सर्व गीत गान विलाप सरिखा छे ने सर्व नाटक विटंबणासमान छे, सर्व आभ्रण भारभूत छे, सर्व कामभोग दुःखना दातार छे. ॥१६॥

अर्थः—रा० हे राजन ज० जे सुख भि० साधुने छे त० ते सुख काम गुणे० काम गुणने विषे न०

वसरा० मथी । काम गुण केहवा छे वा० अज्ञानीने अ० अभिराम मु० मनोहर वहाला छे वली केहवा छे दु० दुखना आवेश मु० कारण छे अथवा दुखना मवाह छे एहवा कामगुणने विषे सुख नथी, साधुने सुख छे, साधु केहवा छे वि० निवर्त्या छे का० कामगुणथी वली केहवा छे । त० तपरूप ह० धन छे जेहने वली केहवा छे । अध्य०
॥१२३॥ सी० सीलना जे गु० गुण तेहने विषे र० राता छे । एहवा साधुने ॥ १७ ॥ ॥ ११ ॥

मूलः—वालाभिरामेसु दुहावहेसु न तं सुहं कामगुणेसु रायं ।
विरत्तकामाण तवोहणाणं जं भिक्खुणं सीलगुणे रयाणं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थ—हे राजन् ! ए कामभोग बाळ (अज्ञानी)ने मनोहर छे पण कामभोगना गुणने विषे सुख नथी अने सुख तो काम भोगथी विरक्त थएला अने तपरुप धनना धणी अने शियळना गुणने विषे रक्त एवा साधुने छे, तेवु सुख बीजे ठेकाणे नथी. ॥१७॥

अर्थः—न० हे नरना इंद्र । सो० चडालनी जा० जाति प्रते ग० पाम्या । दुहओ० एहवी आपण बेहुनी नराणं० नर मनुष्य मांहि । अहमा० अधर्म जा० जाति आपणी हती । ज० जे जातिने विषे व० आपण बे । सव्व० सर्व ज० लोकने वेस्सा० द्वेषकारी । व० वसता य० हुवा सोवा० चंडालना निवेसण० घरने विषे ॥१८॥

मूलः—नरिंद जाई अहमा नराणं सोवागजाई दुहओ गयाणं ।
जहिं वयं सव्वजणस्स वेस्सा वसी य सोवागनिवेसणेसु ॥ १८ ॥ ॥ १२३ ॥

गाथा १८ भावार्थ—हे नरेंद्र ! जे मनुष्यनी जातिमांही अधर्मजाति एवी चंडाळनी जातिने विषे

आपणे बे हता अने ए जातिने विषे आपणे सर्व लोकने द्वेषकारी निंदनीकने अप्रीतिना करणहार एवा चडाळना घरने विषे वसेला हता ॥ १८ ॥

अर्थः-ती० ते य० पुरणे जा० जातिने विषे उ० पुनः पा० पापकरर्णाने विषे वु० वस्या मु० आपण बे सो० चडालना नि० घरने विषे । स० सर्व लो० लोकने दु० हिलनीक हूता । इ० आ भवने विषे तु० पुरणे रीधी पामि छते क० सुभ कर्म पु० पुर्व भवने विषे क० कीधा हुता ते थकी सचय पाम्यो छे ॥१९॥

मूल.-तीसे य जाईइ उ पावियाए वुच्छामु सोवागनिवेसणेसु ।
सव्वस्स लोगस्स दुगंछणिज्जा इहं तु कम्माइ पुरे कडाइं ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः-ते पापनी करणहारी एवी चडाळनी जाति पाम्या थका ने चडाळना घरमा रह्या थका सर्व लोकोने निंदनीक हता, अने हवे आ भवने विषे उत्तमजाति ऋद्धि पाम्याथी पूर्व भवने विषे शुभकर्म करेला तेनोज मताप छे. ॥ १९ ॥

अर्थः-सो० ते सभुतनो जीव इदा० हवडा अ०छु रा० हे राजन म० मोटा माहात्मनो धणी म० मोटी ऋद्धिनो धणी पु० पुन्यना फ० फल उ० सहित छे । हवे च० छाडिने भो० भोगने अ०-असास्वताने आ० चारित्र लेवाने हे० हेतुए अ० निकल हे राजन संसारथी ॥ २० ॥

मूल.-सो दाणि सि राय महाणुभागो महिड्ढिओ पुण्णफलोववेओ ।
चइत्तु भोगाइ असासयाई आदाणहेउं अभिणिक्खमाहि ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः–तेज तुं हे राजन् ? मोटा महात्म्यनो धणीने मोटी ऋद्धिनो धणी आ काळने विषे छे ते पुन्यना फळे करी सहित छे माटे हवे अशास्वता भोगने छांडीने मोक्षना हेतुए संसारथी नीकळ ! ने चारित्र ग्रहण कर ! ॥ २० ॥

अर्थः–इ० ए मनुष्य संबंधी अ० अशास्वता जी० आउखाने विषे रा० हे राजन ध० अतिशे तु० पुरणे । पु० पुन्यने अ० अणकरतो थको पुरुष से० ते पुरुष सो० पश्चाताप करे म० मरणने मु० मुखे उ० पहुतो थको । ध० धर्मने अ० अणकरवे करी प० पर लो० लोकने विषे ॥ २१ ॥

मूलः–इह जीविए राय असासयम्मि धणियं तु पुण्णाइ अकुव्वमाणो ।
से सोयई मच्चुमुहोवणीए धम्मं अकाऊण परम्मि लोए ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः–हे राजन् ! ए मनुष्यनु जीवतव्य असास्वतु छे अने पुन्यनो तथा धर्मनो अणकरनार पुरुष मर्णने मुखे तथा परलोके पहोंच्यो थको पश्चाताप करशे ॥ २१ ॥

अर्थः–ज० जेम इ० ए लोकने विषे सी० सिंह व० पुरणे मि० मृगने ग० ग्रहिने लेई जाय ॥ तेम म० मरण रूप सिंह ते न० नर मनुष्यने ग्रहीने ने० पहुचाडे परलोके लेइ हु० निश्चे अं० अंतकालने विषे न० नहि त० तेहने मा० माता व० अथवा पि० पिता व० अथवा भा० भाइ । का० अंतकालने विषे त० ते पोताना आउखाना भागना सह० देणहार । भ० होय नहि एटले माता प्रमुख पोताना आउखाना भाग देइ नहि जे जीवतो रहे ॥ २२ ॥

मूल.—जहेह सीहो व मियं गहाय मच्चू नरं नेइ हु अन्तकाले ।
न तस्स माया व पिया व भाया कालम्मि तम्मंसहरा भवंति ।। २२ ।।

गाथा २२ भावार्थः—जेमसिंह मृगने लइ जाय तेम काळ मनुष्यने अतसमे लइ जाय तेवारे तेने माता-पिता अथवा भाइ पोताना आयुष्यनो भाग दइने तेने जीवतो राखी शके नहिं ।। २२ ।।

अर्थः—न० नहि त० तेहना दु० दुखने वि० वेहची लेय नहि ना० नातिला । न० न मि० मित्र व० समुह वेहची न लीए सु० बेटा वेहची न० न लीए व० भाइ न० न लेय वेहची ए० एकलो स० पोतेज प० भोगवे दु० दुखने । क० कर्मनो करणहार ए० प्रतेज अ० केडे जाय क० कर्म ।। २३ ।।

मूलः—न तस्स दुक्खं विभयन्तिनाइओ न मित्तवग्गा न सुयानबंधवा ।
एको सयं पच्चणुहोइ दुक्खं कत्तारमेव अणुजाइ कम्मं ।। २३ ।।

गाथा २३ भावार्थः—वळी परलोके गया थका तेनुं दुःखनातिला मित्र बेटा तथा भाइ वहेंची न लीए अने कर्मनो करणहार तेनेज पाछळ कर्म जाय, ने त्या एकलो पोतेज दुःख भोगवे. ।। २३ ।।

अर्थः—चे० छांडिने दु० मनुष्यने च०वळी च० पशु प्रमुखने च० वळी । खे० उघाडी भूमिकाने गि० घरने ध० धनने ध० धान्य साली प्रमुखने च० वळी स० सर्व पदार्थने छाडीने । स० पोताना कर्म अने आतमा बी० बीजा छे जेहने एहवो थको अ० कर्मवशे परवश प० जीवने । प० पर भ० भव मते सुं० स्वर्गादिक मते वा० अथवा पा० नरकादिक मते ।। २४ ।।

गाथा २० भावार्थः-तेज तुं हे राजन् ! मोटा महात्म्यनो धणीने मोटी ऋद्धिनो धणी आ काळने विषे छे ते पुन्यना फळे करी सहित छे माटे हवे अशास्वता भोगने छाडीने मोक्षना हेतुए संसारथी नीकळ ! ने चारित्र ग्रहण कर ! ॥ २० ॥

अर्थः-इ० ए मनुष्य संबंधी अ० असास्वता जी० आउखाने विषे रा० हे राजन घ० अतिशे-तु० पुरणे । पु० पुन्यने अ० अणकरतो थको पुरुष से० ते पुरुष सो० पश्चाताप करे म० मरणने मु० मुखे उ० पहुतो थको । ध० धर्मने अ० अणकरवे करी प० पर लो० लोकने विषे ॥ २१ ॥

मूलः-इह जीविए राय असासयम्मि धणियं तु पुण्णाइ अकुव्वमाणो ।
से सोयई मच्चुमुहोवणीए धम्मं अकाऊण परम्मि लोए ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः-हे राजन् ! ए मनुष्यनु जीवतव्य असास्वतु छे अने पुन्यनो तथा धर्मनो अणकरनार पुरुष मरणने मुखे तथा परलोके पहोंच्यो थको पश्चाताप करशे ॥ २१ ॥

अर्थः-ज० जेम इ० ए लोकने विषे सी० सिंह व० पुरणे मि० मृगने ग० ग्रहिने लेई जाय ॥ तेम म० मरण रुप सिंह ते न० नर मनुष्यने ग्रहीने ने० पहूचाडे परलोके लेइ हु० निश्चे अं० अंतकालने विषे न० नहि त० तेहने मा० माता व० अथवा पि० पिता व० अथवा भा० भाइ । का० अंतकालने विषे त० ते पोताना आउखाना भागना सह० देणहार । भ० होय नहि एटले माता प्रमुख पोताना आउखाना भाग देइ नहि जे जीवतो रहे ॥ २२ ॥

देशना रा० राजा व० वचनने सु० सांभले। मा० म का० करीश क० कर्मने म० मोटा मांस भक्षणादिक ॥ २६ ॥

मूलः—उवणिज्जई जीवियमप्पमायं वण्णं जरा हरइ नरस्स रायं।

पञ्चालराया वयणं सुणाहि मा कासि कम्माइ महालयाइं ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—हे राजन्? आ आयुष्य निरतर क्षय थाय छे ने आवीची मरणे निरतर मरे छे अने मनुष्यना वर्णादिकने जरा (वृद्धावस्था) हरण करे छे, तेथी एवा वचन साभळीने अहो ! पचाळ देशना राजा ! म्होटा आरभ जेमासभक्षणादिक रौद्र (भयकर) भुडा कृत्य तु न कर ! ! ॥ २६ ॥

अर्थः—हवे राजा कहे छे अह० हु अ० पण जा० जाणुछु तेमहिज ज० जेम ए० एजगमाहि सा० हे साधु ज० जे मे० मुजने तु० तुम्हो सा० कहोछे व० वचनने ए० ए पूर्वोक्त वचनने पण। भो० भोगइ० ए स० प्रतिबंधना करणहार ह० होयछे जे० जेभोग दु० छोडता दोहिला अ० हे आर्य अ० अम्हसरिषा आ० कायरने ॥ २७॥

मूलः—अहं पि जाणामि जहेह साहू जं मे तुमं साहसि वक्कमेयं।

भोगा इमे सङ्गकरा हवन्ति जे दुज्जया अज्जो अम्हारिसेहिं॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—तेवारे राजा कहेतो हवो अहो साधु ! जे तमे मने वात कहोछो ने उपदेश दियो छो ते हु भलीपेरे जाणु छु! अहोयती! ए भोग मुजने प्रतिबंधननु कारण छे ने धर्ममाही अंतराय करे छे, पण सरिखा अज्ञानी अने कायरने ए भोग छाडवा दोहीला छे ॥ २७ ॥

अर्थः—पुर्व भवनेविषे ह० हस्तीनागपूरने विषे चि० हेचितरूपी द० देषीनेणं० अलंकारे न० नरनापती

 मूलः—चेच्चा दुपयं च चउप्पयं च खेत्तं गिहं धणधन्नं च सवं ।
सकम्मवीओ अवसो पयाइ परं भवं सुंदर पावगं वा ॥ २४ ॥
 गाथा २४ भावार्थः—मनुष्यादिक दोपद अने पशु प्रमुख चौपद, खेत्र (उवाडी भूमिका), घर, धन धान्य प्रमुख सर्वने छांडीने पोताना कर्मने वशे करीने दुर्गति जरुर परलोके, शुभकृत्य करेला होय तो सद्गतिमां अने अशुभकृत्य करेला होय तो दुर्गतिने विषे जाय. ॥ २४ ॥

अर्थः—त० ते ए० एकलु तु० जीवरहित स० सरिरने से० ते जीवनु सरिर केहवु छे । चि० चेहने विषे ग० पहुतो एहवा सरिरने द० बालीने उ० पूरणे पा० अग्नीकरी । भ० स्त्रीय० वली पु० पुत्र अ० पणे य० वली ना० नातिला य० पूरणे । दा० भरण पोषणना करणहार अ० मूओ तेथी अनेरोकेडे रह्यो तेहने । अ० केडे जायते केडे पाछावली घरने विषे आवे ॥ २५ ॥

मूलः—तं एकं तुच्छसरीरगं से चिईगयं दहिय उ पावगेणं ।
भज्जा य पुत्तावि य नायओ य दायारमन्नं अणुसंकमन्ति ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जीवरहित एवा असार शरीरने चिता (चेह) मांही अग्निए करी बाळी भस्म करे तेवार पछी ज्ञातीला स्त्री पुत्र बीजा भरणपोषण करनारनी केडे जाय (अर्थात् ते बीजानी सेवा बजावे.) ॥२५॥

अर्थः—जी० कर्मकरि आउषो मरणने समिपे उ० आणीए छे केम अ० प्रमाद विना निरंतर एतले अ वीच मरणे निरतर मरे छे ते केम। व० वर्णकडो जीवने ज० जरा ह० हरे छे न० नरना रा० हेराजन् पं० पचाल

देशना रा० राजा व० वेचनने सु० सांभले। मा० म का० करीश क० कर्मने म० मोटा मांस भक्षणादिक ॥ २६ ॥

मूल.-उवणिज्जई जीवियमप्पमायं वण्णं जरा हरइ नरस्स रायं।

पञ्चालराया वयणं सुणाहि मा कासि कम्माइ महालयाइं ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः-हे राजन्? आ आयुष्य निरंतर क्षय थाय छे ने आवीची मरणे निरंतर मरे छे अने मनुष्यना वर्णादिकने जरा (वृद्धावस्था) हरण करे छे, तेथी एवा वचन सांभळीने अहो! पंचाळ देशना राजा! म्होटा आरंभ जेमांसभक्षणादिक रौद्र (भयंकर) भुंडा कृत्य तुं न कर!!! ॥ २६ ॥

अर्थः-हवे राजा कहे छे अह० हुं अ० पण जा० जाणुंछु तेमहिज ज० जेम ए० एजगमांहि सा० हे साधु ज० जे मे० मुजने तु० तुम्हो सा० कहोछो व० वचनने ए० ए पूर्वोक्त वचनने पण। भो० भोगइ० ए स० प्रतिबंधना करणहार ह० होयछे जे० जेभोग दु० छांडता दोहिला अ० हे आर्य अ० अम्हसरिषा आ० कायरने ॥ २७॥

मूलः-अहं पि जाणामि जहेह साहू जं मे तुमं साहसि वक्कमेयं।

भोगा इमे सङ्करा हवन्ति जे दुज्जया अज्जो अम्हारिसेहिं॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः-तेवारे राजा कहेतो हवो अहो साधु! जे तमे मने वात कहोछो ने उपदेश दियो छो ते हुं भलीपेरे जाणुं छुं! अहोयती! ए भोग मुजने प्रतिबंधनुं कारण छे ने धर्ममांही अंतराय करे छे, पण मारा सरिखा अज्ञानी अने कायरने ए भोग छांडवा दोहीला छे. ॥ २७ ॥

अर्थः-पुर्वे भवनेविषे ह० हस्तीनागपूरने विषे चि० हेचितरूपी द० देपीनेणं० अलंकारे न० नरनापती

राजाने म० महाल्लाराा धणीने का० काम भो० भोगने विषे गि० गृद्धने नि० नियाणुं अ० अशुद्धं क० कीधुं ॥२८॥

मूल.—हत्थिणपुरम्मि चित्ता दट्ठूणं नरवइं महिड्ढियं ।
कामभोगेसु गिद्धेणं नियाणमसुहं कडं ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—हे चित ! हस्तिनागपुरने विषे महर्धिक शनंतकुमार चक्रवर्तिनी ऋद्धि देखीने कामभोगने विषे हुं गृद्ध थयो तेवारे में अशुद्ध नियाणु कर्युं. ॥ २८ ॥

अर्थः—त० तेनियाणाथकि मे० मने अ० अणानिक्रम्या ॥ इ० ए प्रत्यक्ष ए० एहवो फ० फलउदय आव्यो छे ॥ जा० जाणतोथको वि० पण जं० जेचारित्र ध० धर्मने हु अंगीकार करी सकतो नथी ॥ का० काम भो० भोगने विषे मु० मुर्छाणोछुं तेमाटे ॥ २९ ॥

मूल.—तस्स मे अपडिकन्तस्स इमं एयारिसं फलं ।
जाणमाणो वि जं धम्मं कामभोगेसु मुच्छिओ ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—ते नियाणु में आलोव्यु नहि एटले तेनो मिच्छामि दुक्कडं दीधो नहि तेथी मारे ए कुव्यादिक प्रत्यक्ष फळउदय आव्युं जे, भणी चारित्र धर्मनो मार्ग हु जाणु छु अने ए धर्मनां फळ जाणुं छुं, पण ए कामभोगने विषे मुर्छित थयो थको ए चारीत्रधर्महु अगीकार करी शकतो नथी. ॥ २९ ॥

अर्थः—ना० हाथी ज० जेम प० कादवेकरी सहित ज० जलने विषे पाणीने विषे अ० खुतोथको । द० देखीने थ० थलने न० न अ० पामे ती० काळाने ॥ ए० एरीते व० अम्हेका० कामना गुणने विषे गि० ॥१२६॥

शुद्धथका । न० नहि भि० साधुना म० मार्गने अ० पामीशुनही ॥ ३० ॥

मूलः—नागो जहा पङ्कजलावसन्नो दट्ठुं थलं नाभिसमेइ तीरं ।

एव वयं कामगुणेसु गिद्धा न भिक्खुणो मग्गमणुव्वयामो ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—जेम हाथी पाणी अने कादवमाही खुच्यो थको किनाराने देखे पण नीकळी शके नहि तेम हु कामभोगने विषे लुब्ध थयो यतीनो मार्ग आदरी शकतो नथी. ॥ ३० ॥

अर्थः—हवेचित्र ऋषि कहेछे अ० अतिशे उतावलो जायछे कोण का० आउपा रुपकाल तु० शिघ्रजायछे रा० रात्रिदिन न० नहि य० वलीऽ० पण भो० भोग पु० पुरुषने नि० नित्य सदाय थिररहे पुरुषना अभिमायविना उ० आफणीए भो० भोग जे ते पु० पुरुषने च० तजे कोनीपरे कोग जेम । खी० रहित । दु० वृक्षनी परे फ० फलरहित वृक्षने व० वळी प० पषी ज० जेमत्यजतेम ॥ ३१ ॥

मूलः—अच्चेइ कालो तूरन्ति राइओ न यावि भोगा पुरिसाण निच्चा ।

उविच्च भोगा पुरिसं चयन्ति दुम जहा खीणफलं व पक्खी ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थ—तेवारे चित्तमुनि कहेताहवा के राजन् ? रात्री दिवस उतावळा जवाथी आयुष्य क्षीण क्षीण घटेछे ने भोगपण मनुष्ने सास्वतानथी अने जेम फळ रहित वृक्षने पक्षी तजे तेम पुरुषने काम भोग तजीने जायछे. ॥ ३१ ॥

अर्थः—ज० जोत० तु अ० छे । भो० भोगने । च० छाडवाने अ० असमर्थतो ।अ० आर्य क० कर्मनी

करणीने क० कर । रा० हेराजन् ॥ ध० गृहवासे रहेछेते धर्मने विपे ठि० रह्याथका स० सर्व प० जीवने कं० दयानो पालणहार थाय । तो० ते आर्यकरणी तेमाटे हो० थाइस्प दे० देवता इ० एमनुप्प नाभव थकी वि० विक्रय-सरिरनो करणहार देव ॥ ३२ ॥

मूलः—जइ तं सि भोगे चइउं असत्तो अज्जाइ कम्माइ करेहि रायं ।
धम्मे ठिओ सवपयाणुकम्पी तो होहिसि देवो इओ विउवी ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थ—अहो राजन् ? जोतुं भोग छांडवाने समर्थ नहि तो तुं जीव दयादिक आर्य कर्म कर ? जो ग्रहस्थावासने विपेरहीने सर्व जीव दयादिक ग्रहस्थ धर्म करीश ? तोपण मनुष्यना शरीरथी वैक्रेय शरीरनो धणी एवो देवता थइश ॥ ३२ ॥

अर्थः—न० नहि तु० तुजने भो०भोगने च० छांडवानी बु० बुद्धी । गि० तुगृद्ध अ० छे आ० आरंभ अने । प० परिग्रहने विपे मो० निफल फोगट क० कीधो ए० एतलो वि० वचननो विलाप ग० मवत्योछुं हुं सशाय ध्यानने विपे ॥ रा० हेराजन् आ० जिनमार्ग आमंत्रीओ असि० छे एहवो हुं छुं ॥ ३३ ॥

मूलः—न तुज्झ भोगे चइऊण बुद्धी गिद्धो सि आरम्भपरिग्गहेसु ।
मोहं कओ एत्तिउ विप्पलावो गच्छामि रायं आमन्तिओ सि ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थ—जेवारे राजा प्रतिबोध न पाम्यो तेवारे मुनि कहेताहवा हे राजा ? भोग छाड-वानी तारी बुद्धि नथी अने आरंभ परिग्रहने विषे तुं मूर्छित थयोछ तेथी तारी पासे में वचननो मलाप फोग

कीधो (अर्थात् तने में बोधकर्यो ते व्यर्थ गयो) माटे हे राजा ? हवे हुं तारी पासेथी जवानी आज्ञा मागुछुं, एम राजाने पुछीने मुनिगया. ॥ ३३ ॥

अर्थः-प० पचालदेशनो रा० राजा वि० पूरणे य० वली व० ब्रह्मदत्त ॥ सा० साधु त० ते चितनो व० वचनने अ० अणकरीने । अ० अतिमोटा भुं० भोगवीने । का० कामभोगने । अ० मोटासो० ते राजा न० नरकने विषे प० सातामिए उपनो ॥ ३४ ॥

मूलः-पञ्चालराया वि य बम्भदत्तो साहुस्स तस्स वयणं अकाउं ।
अणुत्तरे भुञ्जिय कामभोगे अणुत्तरे सो नरए पविट्ठो ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थ—ब्रह्मदत्त चक्रवर्ति पचाळ देशनो राजा साधुनु वचन अणकरीने उत्कृष्ट काम भोगवीने सातसे ने सोळवर्षनु आयुष्य भोगवीने उत्कृष्ट सातमी नरकना पांचमा अपइठाणा नरका वासाने विषे उत्कृष्टी तेत्रीस सागरोपमनी स्थितिए नारकीपणे उपन्यो. ॥ ३४ ॥

अर्थः-चि० चित वि० पण का० कामथी वि० निवर्तवानो का० अभिलाषी उ० प्रधान चा० चारित्रवत त० तपवत म० मोटोऋषी अ० प्रधान स० संजमने पा० पालीने अ० प्रधान सि० सिद्धि ग० गतिमतेग० पहुतो त्ति० एम बे० हु कहुछु ॥ ३५ ॥

मूलः-चित्तो वि कामेहि विरत्तकामो उदग्गचारित्ततवो महेसी ।
अणुत्तरं संजम पालइत्ता अणुत्तरं सिद्धिगइं गओ ॥ ३५ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति चित्तसम्भूइज्जं अध्ययन सम्मत्त ॥ १३ ॥

गाथा ३५ भावार्थ—चित्त मुनि प्रधान काम भोगनी अभीलाषाथी विरक्त थइने उत्तम चारित्रवंत एवो निर्मळ संयम पाळीने मोटो ऋषिश्वर चित्त मुनि उत्तम एवी सिद्ध गतिए पहोत्यो. एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू स्वामी नामनी शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीर स्वामीनी समिपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्यु ॥ ३५ ॥ इति श्री चित्तसम्भूतना तेरमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण थयो. ॥ १३ ॥ तेरमे नियाणानो दोष कह्यो ने नियाणुं न कीधुं ते चउदमे अध्ययने कहेछे ॥ १३ ॥

अर्थः—दे० देवता भ० थइने ण० अलंकारे पु० पुर्व भ० भवने विषे के० केतलाएक चु० चवीने ए० एक वि० विमानना । वा० वासी । पु० नगरने विषे पु० जूनो उ० इक्षुकार ना० नामे । ख्या० प्रसिद्धछे स० धनेकरी सहित । सु० देव लो० लोक सरिखो र० रमणीक एहवा नगरने विषे ॥ १ ॥

मूलः—देवा भवित्ताण पुरे भवम्मी केई चुया एगविमाणवासी ।
पुरे पुराणे उसुयारनामे खाए समिद्धे सुरलोगरम्मे ॥१॥

गाथा १ भावार्थः—पाछला भवन विषे देवता थइने केटलाएक पहेला देवलोकमा नलनी गुल्मविमानना वासी चवीने. घणाकाळनु जुनु अने ऋद्धीवंत ने देवलोकनी पेरे रमणीक जोवा जोग एवा इक्षुकार नामना नगरने विषे उपन्या ॥ १ ॥

अर्थः—स० पोताना क० सुभकर्म तेहना जे भोगवता से० सेषरह्या । पु० पुर्वभवे कीधा सुभकर्म तेणेकरि । कु० कुलने विषे उ० प्रधानकुलने विषे प० पूरणे ते० ते छजीव प० उपना नि० उद्वेगपाम्या स०

संसारना भ० भयथकी ज० भोगने छांडिने । जि० तीर्थंकरना म० मार्गनो स० सरणने प० पाम्या ॥ २ ॥

मूलः–सकम्मसेसेण पुराकएणं कुलेसुदग्गेसु य ते पसूया ।
निव्विण संसारभया जहाय जिणिंदमग्गं सरणं पवन्ना ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः–पुर्व भवना करेल शुभकर्म भोगवता शेष रही गयेल तेथी ऊत्तम ब्राह्मणना कुळने विषे बे पुत्रपणे ऊपन्या अने संसारना भयथकी ऊद्वेग पाम्या ने भोग छांडीने तीर्थंकरनो ऊपदेशेलो एवा मोक्षमार्गनुं शरण ग्रहण कर्युं ? ॥ २ ॥

अर्थः–पु० पुरुषपणाने । आ० पाम्या कु० कुमार दो० बे ऽ० पण । पु० पुरोहित ते राजानो गुरु त्रिजो त० ते पुरोहितनी ज० जसा ए हवे नामे य० वली प० भार्यानो चोथो जीव । वि० विस्तीर्ण घणी कि० किर्ति छे य० जेहनी त० तेमज उ० इखुकार नामा रा० राजा पांचमो । इ० अत्र भव आ भवने विषे दे० प्रधान स्त्रीवडेरी क० कमलावती छठो जीव । य० पुरणे ॥ ३ ॥

मूल.–पुमत्तमागम्म कुमार दो वी पुरोहिओ तस्स जसा य पत्ती ।
विसालकित्ती य तहेसुयारो रायत्थ देवी कमलावई य ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः–बे ब्राह्मणना पुत्र अने त्रिजो भृगु पुरोहितने चोथी तेनी स्त्री जशा, ए चार ब्राह्मणना कुळने विषे ऊपन्या अने विस्तीर्ण जेनी कीर्त्ति एवो पांचमो इखुकार राजाने छठी तेनी पटराणी कमळावती ए बे क्षत्रीकुळने विषे ऊपन्या ! ए प्रमाणे छ ए जीव इखुकार नगरीमा पुर्व पुन्योदयथी एकठा थयाछे ॥३॥

अर्थः-प्रथम बे कुमार जेम वैराग पाम्या ते कहे छे जा० जन्मना ज० वृद्धावस्था म० मरण भ० ए त्रण भये करी अ० पराभव्या छे, वली कुमार केहवा छे । ब० मुक्तिने विषे वि० वली अ० थाप्युं छे चि० चित्त जेणे । सं० ससाररुप च० चक्रथी वि० विशेषे मो० मुकाववाने अ० अर्थे । द० देषीने ते संसारना स्वरुपने ण० अलंकारे ते० ते बे कुमार । का० कामना गुण थकी वि० विरक्त निवर्त्या ॥ ४ ॥

मूलः—जाईजरामच्चुभयाभिभूया बहिं विहाराभिनिविट्ठचित्ता ।
संसारचक्कस्स विमोक्खणट्ठा दट्ठूण ते कामगुणे विरत्ता ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—ते ब्राह्मणना बे पुत्र जन्मजरा मरणना दुखथी बीन्या ? अने जेणे चित्तमोक्षने विषे स्थाप्युं ? ने ससाररुप चक्रथी पोताना आत्माने मुकाववाने अर्थे ते बे कुमार साधुने देखीने कामभोगथी विरक्त थया ॥४॥

अर्थः-पि० वाल्हा पु० पुत्र छे दो० बन्ने अ० पण मा० ब्राह्मणने वाहला छे । ब्राह्मण केहवा छे स० पोताना ब्राह्मणना क० यज्ञादिक होमादि कर्मनो सी० स्वभाव छे जेहने पु० पुरोहितने छे ॥ स० संभारीने पो० पाछला भवनी य० पुरणे त० तिहाज घरने विषे जा० जातिने त० तेमज सु० भलो आचर्यो जे त० तप च० वली सं० संजमने संभारीने ॥ ५ ॥

मूलः—पियपुत्तगा दोन्नि वि माहणस्स सकम्मसीलस्स पुरोहियस्स ।
सरित्तु पोराणिय तत्थ जाइं तहा सुचिण्णं तव संजमं च ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थ —भृगु पुरोहित केवो छे तो के पोताना यज्ञ तर्पणादिक षट्कर्मने विषे सावधान छे.

ते पुरोहितने वन्ने पुत्र घणाज प्रिय छे, अने ते वने पुत्रने जाति स्मरणज्ञान ऊत्पन्न थयाथी, पाछला भवने विषे जे तप सयमादिक नियाणा रहित कर्या हता ते सर्व सभार्या छे. ॥ ५ ॥

अर्थः-ते० ते वे कुमार मा० कामभोग मनुष्य सबंधीया जे० जे या० वली पण दि० देव संबंधीया का० कामभोगने विषे । असज्ज० असावधान थका । मो० मोक्षनी अ० अभिलाषी अ० उपनी छे तत्त्व ज्ञानने विषे स० रुचि जेहने एहवा वे कुमार ता० बापनी समीपे उ० आवीने इ० । एम उ० बोलता हुवा ॥ ६ ॥

मूलः-ते कामभोगेसु असज्जमाणा माणुस्सएसुं जे यावि दिव्वा ।

मोक्खाभिकंखी अभिजायसड्ढा तायं उवागम्म इमं उदाहु ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः-ते वन्ने कुवर देव मनुष्यने तिर्यंच सबधी कामभोगने विषे, अनादर करताथका तत्वनी श्रधा ऊपजवाथी मोक्षना अभिलाशी थइ पितानी समीपे आवीने एम कहेवा लाग्या. ॥ ६ ॥

अर्थः-अ० असास्वतो द० देषीने इ० ए प्रत्यक्ष वि० मनुष्यपणे रहिवो जे भणी व० घणो छे अ० अंतराय विघ्नमादि जेहने विषे न० नहि य० वली दी० घणो आ० आउखो । त० ते माटे गि० घरने विषे न० न र० रतीने न० न ला० अमे पामु । आ० पुछीए छीए च० अंगीकार करस्यु मो० चारित्रने ॥ ७ ॥

मूल-असासयं दट्ठु इमं विहारं बहुअन्तरायं न य दीहमाउं ।

तम्हा गिहंसि न रइं लभामो आमन्तयामो चरिस्सामु मोणं ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः-हे पिता ? आ मनुष्यजन्म अशाश्वतो छे ने तेनी अदर पण घणा रोगादिकनी

अंतराय तेमज आयुष्य पण लांबु नहि तेथी अमे घरने विषे संतोष नथी पामता, माटे अमे चारित्रग्रहण करवानी तमारी पासे आज्ञा मागीये छीये. ॥ ७ ॥

अर्थः—ज० हवे ता० पिता त० ते अवसरने विषे ते० ते मु० भावमुनिना । त० तपने वा० व्याघातकारी शास्त्र वचनने व० बोलतो हूओ ॥ इ० एहवी व० वाणीने वे० वेदना वि० जाण व० कहे छे । ज० जेम न० न हो० होय अ० अपुत्रीयाने लो० परलोक ॥ ८ ॥

मूलः—अह तायगो तत्थ मुणीण तेसि तवस्स वाघायकरं वयासी।
इमं वयं वेयविओ वयन्ति जहा न होई असुयाण लोगो ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—हवे ते पिता भावचारित्रीयाना तपने विघ्नकारी वचन बोलतो हवो, अहो कुवरो! आपणा वेदधर्ममा कह्यु छे के (श्लोक) अपुत्रस्यगतिर्नास्ति, स्वर्गोनैनच्च नैवच तस्मात् पुत्र मुखंद्रष्टा, पश्चाद्धर्मं समाचरेत् (इतिवेदवाक्यम्) अर्थ०अपुत्रीयाने स्वर्गनी गति नथी, तेथी हे पुत्र! तमे पुत्रनुं मुख जोइने पछी धर्मसमाचरो. ॥ ८ ॥

अर्थः—अ० भणीने वे० वेदने प० जमाडीने वि० ब्राह्मणने ॥ पु० पुत्रने प० थापीने गि० घरने विषे। जा० हे पुत्र। भो० भोगवीने भो० भोगने इ० स्त्री स० सघाते पछे । आ० अरणीना वासी हो० होज्यो। मु० मुनी प० प्रशस्त भला ॥ ९ ॥

मूलः—अहिज्ज वेए परिविस्स विप्पे पुत्ते परिठ्ठप्प गिहंसि जाया।

मोत्राण भोए मह इत्थियाहि आरण्णगा होह मुणी पमत्था ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—माटे हे पुत्र ? वेद भणीने ब्राह्मणो जमाडीने घरने विषे पुत्रने स्थापीने अने स्त्री सघाते भोग भोगवीने तेवार पछी अटवी माही व्रतधारी भला मुनी थजो. ॥ ९ ॥

अर्थः—सो० सोकरुप अ० अनीए करी आ० आत्माना गुण जे रागादिक रुप इं० इंधणे करी मो० मोहरुप जे अ० वायरो तेह थकी प० अतिशय अधिक जे प्रजल्यो जेहने तेणे करी एटले बोल्ले करी ॥ सं० अतिशय तपी रह्यो छे । भा० अतःकरण जेहनो एहवा पिता प्रते कुमार बोलता हवा ए संबंध—केहवा पिता प्रते प० सर्वथा प्रकारे त० सरिरने विषे वलतो थको ॥ ला० अतिशे दिन वचन बोलतो थको व० घणे प्रकारे ब० घणो बोलतो जेम होय तेम च० वळी ॥ १० ॥

मूळः—सोयग्गिणा आयगुणिन्धणेणं मोहाणिला पज्जलणाहिएणं ।
संतत्तभावं परितप्पमाणं लालप्पमाणं बहुहा बहुं च ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—हवे ते भृगु पुरोहित आत्माना रागादिक गुणरुप इंधणने (लाकडाने) विषे मोहरुप पवने करी पुत्रना वियोगरुप शोकनी अग्नि घणी प्रदीप्त कर्याथी अतःकरण सर्वथा प्रकारे वळतोथको अतिदीन वचन बोलतो हवो अने मोहनी कर्मने लीधे विलविलाट करतो हवो. ॥ १० ॥

अर्थः—पु० पुरोहित त० ते क० अनुक्रमे सो० अ० कहेतो थको संसारिक सुखने । नि० आमत्रतो थको च० वली सु० बे पुत्रने ध० धनेकरी ज० जथा क्क० अनुक्रमे का० कामभोगने गुणकरी आमत्रतो थको च०

आसक्तथको छकाय जीवनी घात करीने धनने गवेषतो पुरुष जरा मृत्युंने पामे छे. ॥ १४ ॥

अर्थः-इ० ए माणकादिक च० वली मे० माहरे अ० छे। इ० ए माणकादिक च० वली मे० माहरां न० नथी। इ० ए घरादिक च० वली मे० माहरा कि० करवा जोग्य छे इ० ए व्यापारादिक अ० करवा जोग्य नथी। त० ते पुरुषने ए० एम ला० अति लाल पाल घणो बोलतो थको एहवा पुरुषने। ह० दिन रात्रि रूपिया चोरे ह० हरे छे, मरण पमाडे छे ते माटे। इ० एम क० केम प० प्रमाद धर्म करवाने विषे योग्य ॥ १५॥

मूलः-इमं च मे अत्थि इमं च नत्थि इमं च मे किच्च इमं अकिच्चं।
तं एवमेवं लालप्पमाणं हरा हरंति त्ति कहं पमाए॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थ-ए सुवर्णादिक मारे छे, अने ए रत्नादिक मारे नथी, एघरादिक कीधो छे ने ए व्यापादिक नथी कर्यो, एवा पुरुषने एम लाल्य पाल्य करताने रात्रिदिवस रुपी चोर आयुष्यने हरीने परलोके लइ जाय छे. एम जाणीने शु, ! धर्मने विषे प्रमाद करवो ? ॥ १५ ॥

अर्थः-हवे पुरोहित बोल्यो ध० सुवर्णादिक धन प० घणो छे आपणे। स० सहित इ० स्त्रीए करी। त० तेम स० स्वजन का० कामभोगना गुण प० घणा छे। लोगो० लोक जस्स० जे धनने क० निमित्ते। तवं० तपने तप्पइ० तप करे छे॥ त० ते धन स० सर्व सा० वसी छे इ० ए घरने विषे ए० निश्चे तु० तुम्हारे ॥ १६ ॥

मूलः-धणं पभूयं सह इत्थियाहिं सयणा तहा कामगुणा पगामा।
तवं कए तप्पइ जस्स लोगो तं सव्वसाहीणमिहेव तुब्भं ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थ-तेवारे पिता कहेतो हवो ? धन घणुं छे, स्त्री पणछे, नोकर प्रमुख घणा छे, तेमज मनोहर काम भोगना गुण शब्दादिक पण घणा छे, के जेने माटे लोक तप करेछे, ते सर्व संसारना सुख तमारे वश (पासे) छे. ॥ १६ ॥

अर्थः-हवे ते कुमार बोल्या ध० धनेकरी किं० शुं थाय ध० धर्मनो धु० भार उपाडवाना अ० अधिकारने विषे न थाय धने । स० स्वजने करी शुं थाय वा० अथवा का० काम गुणे करी शुं थाय च० पुरणे ए० अवधारणे । सम० ते माटे साधु भ० होइशुं गु० गुणना उ० समोहना धा० धरणहार । व० लोकोत्तर वि० विहार छे जेहनो एहवा साधु होइशु अ० अंगीकार करीने भि० निर्दोष भिक्षाने ॥ १७ ॥

सूलः-धणेण किं धम्मधुराहिगारे सयणेण वा कामगुणेहि चेव ।

समणा भविस्सामु गुणोहधारी बहिंविहारा अभिगम्म भिक्खं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थ-तेवारे पुत्र कहेता हवा, हे पिताजी ? जेम बळदनी खाधउपर धुसरु मुख्य होय, ते भारनो निर्वाह करे, तेम धर्म रुपीयो भार निर्वाह करवाथी धर्म धुरी कहीये एवा धर्म धुराने स्वजन वडे शुं ? काम भोगना गुणो वडे शुं ? ने धन वडे शु ? माटे अप्रतिबंध विहारी निर्दोष भिक्षा करी आजीविकाना करनार गुणोना समुहना धरणहार एवा अमे साधु थइशुं ॥ १७ ॥

अर्थः--पुरोहित बोल्यो ज० जेम य० निर्द्धार अ० अग्नी अ० अरणीथकी अ० अछतो मध्ये उपनो ॥ खी० दुधने विषे घ० घी जेम ते० तेल जेम अ० अथ हवे ति० तिलने विषे । ए० एमज ना० हे पुत्र स०

आसक्तथको छकाय जीवनी घात करीने धनने गवेषतो पुरुष जरा मृत्युने पामे छे. ॥ १४ ॥

अर्थः-इ० ए माणकादिक च० वली मे० माहरे अ० छे । इ० ए माणकादिक च० वली मे० माहरा न० नथी । इ० ए घरादिक च० वली मे० माहरा कि० करवा जोग्य छे इ० ए व्यापारादिक अ० करवा जोग्य नथी । त० ते पुरुपने ए० एम ला० अति लाल पाल घणो बोलतो थको एहवा पुरुपने । ह० दिन रात्रि रु-पिया चोरें ह० हरे छे मरण पमाडे छे ते माटे । इ० एम क० केम प० प्रमाद धर्म करवाने विषे योग्य ॥ १५ ॥

मूलः-इमं च मे अत्थि इमं च नत्थि इमं च मे किच्च इमं अकिच्चं ।
तं एवमेवं लालप्पमाणं हरा हरंति त्ति कहं पमाए ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थ-ए सुवर्णादिक मारे छे, अने ए रत्नादिक मारे नथी, ए घरादिक कीधो छे ने ए व्यापादिक नथी कर्यो, एवा पुरुपने एम लाल्य पाल्य करताने रात्रिदिवस रुपी चोर आयुष्यने हरीने परलोके लइ जाय छे. एम जाणीने शुं, ! धर्मने विषे प्रमाद करवो ? ॥ १५ ॥

अर्थः-हवे पुरोहित बोल्यो ध० सुवर्णादिक धन प० घणो छे आपणे । स० सहित इ० स्त्रीए करी । त० तेम स० स्वजन का० कामभोगना गुण प० घणा छे । लोगो० लोक जस्स० जे धनने क० निमित्ते । तव० तपने तप्पइ० तप करे छे ॥ त० ते धन स० सर्व सा० वसी छे इ० ए घरने विषे ए० निश्चे तु० तुम्हारे ॥ १६ ॥

मूलः-धणं पभूयं सह इत्थियाहिं सयणा तहा कामगुणा पगामा ।
तवं कए तप्पइ जस्स लोगो तं सव्वसाहीणमिहेव तुब्भं ॥ १६ ॥

हेतु छे तेथी आत्मा कर्मथी बधाय छे, आत्मा अरुपी छे, पण कर्म रुपीनी साथे बंधाथाथी चतुर गति रुप ससारने विषे परिभ्रमण करेछे. ॥ १९ ॥

अर्थः-ज० जेम व० अम्हे ध० धर्मने अ० अजाणता थका ॥ पा० पापने पु० पूर्व क० कर्मने अ० करता हवा मो० अज्ञान थका । ओ० रोक्या थका प० अति रक्षा करता पालता थका ॥ हवे त० ते पापकर्मने ने० नहि भु० वली ऽ० निश्चे स० समाचरु नहि ॥ २० ॥

मूलः-जहा वयं धम्ममजाणमाणा पावं पुरा कम्ममकासिमोहा ।
ओरुब्भमाणा परिरक्खियन्ता तं नेव भुज्जो वि समायरामो ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः-जेम अमे अजाणता थका भवने विषे रुन्ध्या, घरमाहीथी नीकळवुं अणपामता थका, मोह तथा अज्ञानपणाथी पूर्वभवने विषे पापकर्म कीधा ते पापकर्म हवे अमे नहि करीए. ॥ २० ॥

अर्थ-लो० लोकने विषे किं भूते लोके पुनः कथ भूते लोके एहवा लोकने विषे । अ० सन्मुख पीडा पाम्यो छे स० सर्व दिस विदिसने विषे ॥ प० अतिविट्यो छे घेर्यो छे स्थानेकरी । अ० तीरादिकनी श्रेणी करी । प० उपरे पडती थकी तेणे करी तिरादिकनी श्रेणी केहवी छे अमो० अमुली छे ते माटे गि० घरने विषे र० रतिने न० न ल० पामु ॥ २१ ॥

मूलः-अब्भाहयंमि लोगंमि सवओ परिवारिए ।
अमोहाहिं पडन्तीहिं गिहंसि न रइं लभे ॥ २१ ॥

सरिरने विषे स० जीव । सं० अछतो नवो उपजे । ना० रहे नहि ना० शरीर विणसे तेवारे रहे नहि ॥१८॥

मूलः—जहा य अग्गी अरणी असन्तो खीरे घयं तेल्लमहा तिलेसु ।

 एमेव ताया सरीरंसि सत्ता संमुच्छई नासइ नावचिट्ठे ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थ—हवे पितापरलोकनी नास्ती रुप वचन कहेतो हवो. हे पुत्र ? जेम अरणी मांहीं अछती अग्नि उपजे छे, दूधने विषे जेम घी अछतुं उपजे छे, वळी तलने विषे जेम तेल अछतुं उपजे छे, तेमज स्त्री पुरुषना संयोगे पांच भुत मळी अछतो जीव शरीरने विषे उपजे छे अने ते शरीरनो विनाश थाय त्यारे जीवनो पण विनाश थाय छे. ॥ १८ ॥

अर्थः—हवे कुमार बोल्या नो० नथी इ० इंद्री गे० ग्रहवा जोग्य आत्मा अ० अरुपपणा माटे अ० अरुपपणा माटे वि० निश्चे य० जे भणी हो० होय नि० नित्य सदा आत्मा ते माटे खोटो सद्दहवो ते निय० निश्चे अस्स० ए जीवने बन्धो० कर्म बंधक छे, बंध केहवो छे अज्झ० मिथ्यात्व छे हे० हेतु कारण जेहनो एहवो बंध होय च० वळी तिर्थंकर बंध० बंधन स० संसार मांहि परिभ्रमण करवानो हे० हेतु कारणने व० कहे ॥ १९ ॥

मूलः—नो इन्दियग्गेज्झ अमुत्तभावा अमुत्तभावा वि य होइ निच्चो ।

अज्झत्थहेउं नियमस्स बन्धो संसारहेउं च वयन्ति बन्धं ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थ—हवे पुत्र कहेता हवा ? हे पितानी ! जीव आत्मा अरुपी होवाथी इंद्रीयोए करी ... नथी. तेमज जीव सदा शाश्वतो छे, ... मिथ्यात्वादिक कर्म बांधवाना

गाथा २१ भावार्थः–सर्व लोक पीडाते थके सर्व दीशीने विषे वींटाय छे ने अतितीक्षण शस्त्रनी धारा अमे घरने विषे रती (खुशी) नथी पामता. ॥ २१ ॥

ने पूरोहित पुछे छे के० कोणे अ० हण्यों पीडयो लो० लोक। के० कोणे वा० वली प० वींटयो वा० वली अ० अमुली वाणनी श्रेणी वु० कहि जा० हे पुत्र चि० चिंता करूंछुं हु ते माटे मने ए विचार कहो ॥ २२ ॥

ण अब्भाहओ लोगो केण वा परिवारिओ ।

अमोहा वुत्ता जाया चिंतावरो हुमे ॥ २२ ॥

–हवे पिता कहेतो हवो ? हे पुत्र ? कोणे लोक पीडयो छे, कोणे लोक वींटयो शस्त्र। धारा कही हे पुत्र हु चितातुर छुं माटे मने कहो. ॥ २२ ॥

र कहे छे म० मरणे अ० हण्यों पीडयो लो० लोक। ज० जराए प० अतिशे वा० वींटयो नी श्रेणी र० दिन रात्री वु० कही ॥ ए० एम ता० हे तात वि० जाणो ॥ २३ ॥

णा अब्भाहओ लोगो जराए परिवारिओ ।

अमोहा रयणी वुत्ता एवं ताय विजाणह ॥ २३ ॥

था २३ भावार्थः–तेवारे पुत्र कहेता हवा हे पिताजी ! ए लोक मरणे पीडयो छे अने जरा (वृद्धावस्था) ... हे तात ? तमे जाणो ? ॥ २३ ॥

अर्थः-जा० जे जा० जे व० जाय छे ॥ र० रात्रिदीन न० न आवे सा० ते रात्री प० पाछो वळी । अ० अधर्मने कु० करता जीवने अ० निफल ज० जाय छे रा० रात्रि ॥ २४ ॥

मूलः-जा जा वच्चइ रयणी न सा पडिनियत्तई ।

अहम्मं कुणमाणस्स अफला जन्ति राइओ ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः-जेजे रात्रीदिवस जाय छे ते ते पाछी आवती नथी, पण गृहस्थना व्यापाररुप अधर्म करता ते रात्रिदिवस निष्फळ जाय छे. ॥ २४ ॥

अर्थ-जा० जे जा० जे व० जाय छे र० रात्री न० आवे सा० ते रात्री प० पाछी वळी । ध० धर्म च० पुनः कु० करता जीवने । स० फलसहित ज० जाय छे रा० रात्रिओ ॥ २५ ॥

मूलः-जा जा वच्चइ रयणी न सा पडिनियत्तई ।

धम्मं च कुणमाणस्स सफला जन्ति राइओ ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः-जेजे रात्रीदिवस जाय छे, ते पाछी आवती नथी, पण धर्म करता ते रात्रिदिवस सफळ जाय छे ॥ २५ ॥

अर्थः-हवे समज्यो पुरोहित बोल्यो । ए० एक थानकने विषे स० वसीने ण० अलंकारे । तु० तुम्हो अम्हो आपण ने स० समकित स० सहित थका । प० पछे जा० हे पुत्र ग० विचरस्युं । संजमने विषे भि० निर्दोष भिक्षा करता थका कु० घरघर ॥ २६ ॥

गाथा २१ भावार्थः—सर्व लोक पीडाते थके सर्व दीशीने विषे वींटाय छे ने अतितीक्षण शस्त्रनी धारा पडते थके अमे घरने विषे रती (खुशी) नथी पामता. ॥ २१ ॥

अर्थः—हवे पूरोहित पुछे छे के० कोणे अ० हण्यों पीडयो लो० लोक। के० कोणे वा० वली प० वींटयो लोक। का० कोण वा० वली अ० अमुली वाणनी श्रेणी वु० कहि जा० हे पुत्र चि० चिता करुंछुं हुं ते माटे इ० निश्चे मे० मुज मते ए विचार कहो ॥ २२ ॥

मूलः—केण अब्भाहओ लोगो केण वा परिवारिओ ।

का वा अमोहा वुत्ता जाया चिंतावरो हुमे ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—हवे पिता कहेतो हवो ? हे पुत्र ? कोणे लोक पीडयो छे, कोणे लोक वींटयो छे, कोण तीक्षण शस्त्रनी धारा कही रे पुत्र हु चिंतातुर छुं माटे मने कहो. ॥ २२ ॥

अर्थः—हवे कुमार कहे छे म० मरणे अ० हण्यो पीडयो लो० लोक। ज० जराए प० अतिशे वा० वींटयो लोक ॥ अ० अमूल वाणनी श्रेणी र० दिन रात्री वु० कही ॥ ए० एम ता० हे तात वि० जाणो ॥ २३ ॥

मूल.—मच्चुणा ऽब्भाहओ लोगो जराए परिवारिओ ।

अमोहा रयणी वुत्ता एवं ताय विजाणह ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—तेवारे पुत्र कहेता हवा। हे पिताजी ! ए लोक मरणे पीडयो छे अने जरा (वृद्धावस्था) ए वींटयो छे. रात्रिदिवस तीक्षण शस्त्रनीधारा छे [illegible] हे तात ? तमे जाणो ? ॥ २३ ॥

मूल.—अज्जेव धम्मं पडिवज्जयामो जहिं पवन्ना न पुणब्भवामो ।
अणागयं नेव य अत्थि किंची सद्धाखम णे विणइत्तु रागं ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—जे धर्म अंगीकार करवाथी फरी भवांतरे आवे नहि ? एवो यतीधर्म आज अंगीकार करशुं ! विषय सुख शुं ? नथी पाम्यो ! (अर्थांतर घणी वखत पाम्यो छे) माटे ए रागने छोडीने धर्म करवानी श्रद्धा करवी एज युक्त छे. ॥ २८ ॥

अर्थः—हवे पुरोहित भार्या मते समजावे छे । पु० पुत्र प० रहित । मुजने हु० निश्चे न० नथी जुगतो वा० वसवो गृहवासने विषे । वा० हे वासिष्ट गोत्रनी उपनी भि० गोचरीनो का० काल एटले चारित्र लेवानो अवसर वर्ते छे सा० साखाये करी रु० वृक्ष ल० पामे स० समाधिने छि० छेदि सा० साखाये त० ते वृक्षने ए० एम खा० ठुठो कहिये साखा विना थडने छाया कोण करे ॥ २९ ॥

मूलः—पहीणपुत्तस्स हु नत्थि वासो वासिट्ठि भिक्खायरियाइ कालो ।
साहाहि रुक्खो लहई समाहिं छिन्नाहि साहाहि तमेव खाणुं ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—हवे पुरोहित पोतानी स्त्रीने कहेतो हवो ? हे वासीष्ट गोत्रनी धरणहारी ! मारे तो हवे व्रतग्रहण करी भिक्षावृत्ति करवानो समय वर्त्ते छे, कारणके जेम शाखा प्रतिशाखाए करी वृक्ष शोभे ने समाधी पामे, पण शाखा छेदायाथी वृक्ष शोभा रहित खीला जेवुं ठुठ देखाय तेम वे पुत्ररहित मुजने गृहस्थावासे वसवुं युक्त नथी. ॥ २९ ॥

मूलः—एगओ संवसित्ताणं दुहओ सम्मत्तसंजुया ।
पच्छा जाया गमिस्सामो भिक्खमाणा कुले कुले ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—तेवारे पिता कहेतो हवो ! हे पुत्रो ! तमे अमे बेहु सम्यक्त्व देशवृत्ति सहित एक गृहस्थावासना स्थानकने विषे वशीने पछी वृद्धावस्थाए संयम लइ निर्दोष आहार घरघरने विषे याचता थका विचरशुं ! ॥२६॥

अर्थः—हवे कुमार उत्तर कहे छे ज० जेहने अ० छे म० मरण संघाते स० मैत्रि मिती ज० जेहने अ० छे प० नासवानी शक्ति जो० जे कोइ जा० जाणे न० नही म० हु मरिस्य सो० ते पुरुष हु० निश्चे कं० वांछे सु० आगले दिन सि० होय धर्म ॥ २७ ॥

मूलः—जस्सत्थि मच्चुणा सक्खं जस्स अत्थि पलायणं ।
जो जाणइ न मरिस्सामि सो हु कंखे सुए सिया ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—तेवारे पुत्रो कहेता हवा हे पिताजी जेने मृत्यु सघाते प्रीति होय ? ने जेने मृत्युथी नाशवानी शक्ति होय ! तेमज हु नहि मरु ! एम जे कोइ जाणतो होय ? तेज आगले काळे धर्म करीश, ! एम इच्छे ?॥२७॥

अर्थः—ते माटे हे तात अ० आजज ध० चारित्र धर्मने प० अंगीकार करस्युं ज० अर्थात ज० जे धर्मने प० पडिवज्यां थका न० नहि । पु० वली भ० अवतरु भवांतरने विषे भमवो ॥ अ० अण पाम्यु ए० निश्चे य० वली न० अ० नथी कि० थोडुंए ससारि सुख एणे अनंतवार पाम्यो ते माटे धर्म करवानी स० श्रद्धा करवी ते ख० युक्त छे भलु छे णे० आपणने वि० टालीने रा० रागद्वेषने ॥ २८ ॥

गाथा ३१ भावार्थ-तवारे पुरोहितनी स्त्री जशा कहेती हवी ? अहो स्वामी ? ए कामभोग सर्व तादरे छे, एकठा मळेला उत्तम एरा मधुर रसादिक पण घणा छे, ते माटे आपणे ये कामभोग मनोहर शब्दादिक गुणोने भोगवीने पछी वृद्धावस्थाए आपण बन्ने उत्तम मार्ग अंगीकार करीशुं (दीक्षा लेशु ?) ॥ ३१ ॥

अर्थः-हवे पुरोहित बोल्यो । भु० भोगव्या । र० ससारिक रस । भो० हे भोगनी स्त्री ज० तजे छे णे० आपणने व० योवन वय । न० नथी जी० हु काय असजम जीवीतव्यने अर्थे प० न छाडतो भो० भोगने संजम पाळवाने अर्थे छाडु छु ॥ ते माटे चरिस्सामि० अंगीकार करिशु मो० चारित्रने करतो थको ससारादिकना ला० लाभने अलाभ० अलाभने च० वली सु० सुखने च० वली दु० दुखने सचि० समतापणे करी सरिखाने च० पूरणे इखमा० देखतो थको गवेखतो थको रागद्वेष रहितपणा माटे ॥ ३२ ॥

मूल:-भुत्ता रसा भोइ जहाइ णे वओ न जीवियट्ठा पजहामि भोए ।
लाभं अलाभं च सुहं च दुक्खं संचिक्खमाणो चरिस्सामि मोणं ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थ-तेवारे पुरोहित कहेतो हवोके हे भद्रे ! भोग भोगव्या हता, ते योवनवय जायछे, तेथी असयम जीवतव्यने अर्थे के परभव भोगादिकनी इच्छाये के पेट भराइने अर्थे ए भोग हु छाडतो नथी, पण फक्त सयम पाळवाने अर्थे जे ए भोगमे छाडीने आहारादिक ला यो, अणला यो, सुखउपजे तथा दुःख उपजे तोपण सरिखा भावपणेज प्रवर्तवा रुप सयम आदरशुं ? ॥ ३२ ॥

अर्थः-हवे भार्या बोली मा० रखे हू० अलकारे तु० तु सो० भार्या प्रमुख स्वजनने स० सभारे जु०

अर्थः-प० पाखे करी वि० रहित व० समुचय ज० जेम ए० ए लोकने विषे । पं० पखी शोभे नहि। भि० सेवके करी वि० रहित व० जेम र० संग्रामने विषे न० राजा शोभे नहि । वि० विणठो गयो सा० धन जेहनो एहवो व० वाणीओ व० जेम पो० वाहाणने विषे शोभे नहि ॥ प० रहित पु० पुत्र अ० छुं त० तेम अ० हुं अ० पण ते माटे शोभुं नहि ॥ ३० ॥

मूलः-पंखाविहूणो व जहेव पक्खी भिच्चविहीणो व रणे नरिन्दो ।
विवन्नसारो वणिओ व पोए पहीणपुत्तो मि तहा अहं पि ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थ-जेम पाख विनानो पंखी न शोभे तथा शोचे, संग्रामने विषे सेवक रहित राजा जेम न शोभे तथा शोचे, जेम धन गयेल एवो वाणीयो वहाणने विषे न शोभे तथा शोचे, तेम हुं पण पुत्र रहित न शोभु तथा शोचु छु. ॥ ३० ॥

अर्थः-हवे भार्या बोली सु० भलीपरे । स० भर्या छे का० कामभोगना गु० गुण शब्दादिक । इ० ए प्रत्यक्ष ते० तुम्हारे । सं० एकठा ढगला कीधा छे अ० प्रधान र० रस छे जेहना । प्प० घणा छे जेहने । भुं० भोगवीये ता० ते भणी का० कामना गुणने प० अतिशे घणो होय तेम । प० पछे वृद्धा अवस्थाने विषे ग० अंगीकार करीस्यु । प० प्रधान म० मार्गने ॥ ३१ ॥

मूलः-सुसंभिया कामगुणा इमे ते संपिण्डिया अग्गरसप्पभूया ।
भुञ्जामु ता कामगुणे पगामं पच्छा गमिस्सामु पहाणमग्गं ॥ ३१ ॥

 पलेन्ति पुत्ता यपईयमज्झं ते हंकहं नाणुगमिस्समेका ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ ॥ भावार्थ-हवे ब्राह्मणी कहेती हवी, जेम जाळ तोडीने आकाशने विषे पक्षी उडी जइ
 घणा देशने ओळंगता थका विचरे, तेम ए बे मारापुत्र, मारो भर्तार भोग रुपी जाळ छोडीने जायछे ? तो हु
पण तेनी साथे जइश ? एकली रहीने शुंकरुं ? ॥ ३६ ॥

अर्थः-तं० ते पु० पुरोहितने प्रव्रज्या लेता ने सो० सांभळीने दे० कमलावती च० ते राय० इषुकार राजाने । अभिख० वारवार समुवाय० बोलती हवी कथ भूत पुरोहित सस्रुय० पुत्र सहित स० स्त्री सहित पुत्रना उपदेश साभळीने घरथी अभिनि० निकळीने पहाय० त्यजीने भो० भोगने वली कुड० कुटंबने त्यजीने सार० धनादिकने त्यजीने कुटंब अने धन केहेवुं छे विउलं० विस्तिर्ण उ० प्रधान छे एटला वाना छांडीने प्रव्रज्या लीधी छे एहिजगाथानो अर्थ फेर कहे छे पुरोहि० पुरोहित त० ते केहवा छे पुरोहित ससुयं० पुत्र सहित सदार० स्त्री सहित । सोचा० सांभळीने अभिरानिख० घरथी नीकळीने वली पहा० त्यजीने भोए० भोगने कुटुं० कुटंब । सारं० धनने विउलं० विस्तीर्ण उ० उत्तम प्रधान एटला वाना त्यजीने प्रव्रज्या लीधी छे एहवा पुरोहितने सांभळीने च० ते राय० इखुकार राजाने अभि० वारंवार समुवाय० बोलती हवी दे० कमलावती राणी ॥३७॥

मूलः-पुरोहियं तं ससुयं सदारं सोच्चा ऽभिनिक्खम्म पहाय भोए ।
कुडुम्बसारं विउलुत्तमं च रायं अभिक्ख समुवाय देवी ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थ-पुत्रने समीपे धर्म सांभळीने विस्तीर्ण एवा कुटुंबने धनने अने भोगने छाडीने

पुरोहित तथा तेनी स्त्री अने तेना बे पुत्रो घरथी नीकळ्या ? ते ब्राह्मणना छांडेल धनने इषुकार राजा ग्रहण करतो जाणीने कमळावती देवी वारंवार इषुकार राजाने कहती हवी. ॥ ३७ ॥

अर्थः-वंता० वम्यानो खाणहार पु० पुरुष रा० हे राजन सो० ते पुरुष न० न हो० होय प० प्रशंसकलीक मा० जे भणी ब्राह्मणे प० छांडयो ध० धनने आ० अंगीकार करवु इ० तुम्हे वांछो छो ॥ ३८ ॥

मूल —वन्तासी पुरिमो रायं न सो होइ पसंसिओ ।
माहणेण परिच्चत्तं धणं आदाउमिच्छसि ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थ—अहो राजा! जे पुरुष वम्यो (ओकेलो) आहार ग्रहण करे, ते पुरुष प्रशंसायोग्य न होय ? जे भणी ब्राह्मणे छांडेल धन ते तुं ग्रहण करवा इच्छेछे, ए तने युक्त नथी ? ॥ ३८ ॥

अर्थः—स० सर्व ज० जगत ज० जो कदाचित तु० तुम्हारे पोते होय । स० सर्व च० अथवा अवि० कदाचित । ध० धन भ० होय स० ते सर्व अ० पण ते० तुम्हारी त्रसना टाळवाने ऽर्थे ते अ० समर्थ नहि । न० नहि ए० पण ता० त्राण सरणने अर्थे त० ते धनादिक त० तमने ॥ ३९ ॥

मूल.—सव्वं जगं जइ तुहं सव्वं चावि धणं भवे ।
सव्वं पि ते अपज्जत्तं नेव ताणाय तं तव ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थ—जो कदाचित सर्व जगतनु धन तारे होय तोपण ते धनादिकथी तारी तृष्णा पुर्ण करवा असमर्थ ? पण हे राजा ते धनादिक तुने दुःखथी शरणभुत नहि थाय ! ॥ ३९ ॥

अर्थः-म० मरिस्य रा० हे राजन । ज० जेवारे त० तेवारे वा० पूर्णे म० मनोहर का० कामना गुणने प० छांडीने ए० एक हु० निश्चे ध० धर्म न० हे नरना दे० देव ता० त्राण आधार । न० नहि वि० थाय अ० अनेरो धनादिक इ० ए लोकने विषे ए० ए मरण आवे छते किं० काइ त्राण सरण ॥ ४० ॥

मूलः-मरिहिसि रायं जया तया वा मणोरमे कामगुणे पहाय ।
एक्को हु धम्मो नरदेव ताणं न विज्जई अन्नमिहेह किंचि ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थ-हे राजा ज्यारे त्यार पण ए मनोहर कामभोगने छांडिने तु मरीश ? अने दुर्गतिये पडीश ? ते वखते हे नरदेव ! एक धर्म सिवाय बीजो कोइ धनादिक शरण नहि थाय ? ? ॥ ४० ॥

अर्थः-न० नथी अ० हु र० रति पामती प० पंखिणी प० पंजरने विषे वा० जेम स० स्नेहरूपी जाल छि० छेदी थकी हु च० अंगीकार करीस्य मो० चारित्रने कथभूता ऽहं० अ० सुवर्णादि रहितछुं उ० मायारहित करणीना करणहार छु नि० विषयादिक आमिष मासरहित छु प० परिग्रहने आ० आरभ दो० दोष तेहथी नि० निवर्तु छुं ॥ ४१ ॥

मूलः-नाहं रमे पक्खिणि पञ्जरे वा संताणछिन्ना चरिस्सामि मोणं ।
अकिंचणा उज्जुकडा निरामिसा परिग्गहारम्भ नियत्तदोसा ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थ-तेवारे राजा कहेतो हवो के तु आटलु बधु जाणे छे तो तुं राज्यने विष केम रही छे ? तेवारे कमळावती राणी कहेता हवी हे राजा ? जेम पखणी पजरा मांही रती (खुशी) न पामे तेम हु

पण तारा राज्यमा रही रती (खुशी) नथी पामती ? अने स्नेहरुपी तंतुने छेदीने द्रव्यथी आरभ परिग्रह ने विषय कषायरुप आमिश (माश) रहित थइने सयम आदरीश ? ॥ ४१ ॥

अर्थः—द० दावानले करी ज० जेम र० अटवीने विषे । ड० बलता छता जं० जीव मृगादिक । अ० अणबलता अनेरा स० अज्ञानी जीव प० हरख पामे । रा० रागद्वेषने व० वस ग० पहूता थका ॥४२॥

मूलः—दवग्गिणा जहा रण्णे डज्झमाणेसु जन्तुसु ।
अन्ने सत्ता पमोयन्ति रागद्दोसवसं गया ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थ—अटवीने विषे दवनी अग्नि माही मृगादिक जीव बळते थके अनेरा जे दवथी दूर होय ते जीव रागद्वेषने वशे पहोत्या थका खुशी थाय. ॥ ४२ ॥

अर्थः—ए० एणे दृष्टांते ए० एम व० आपणे मू० मुर्ख अज्ञानी का० काम भो० भोगने विषे मु० मुर्छाणा थका ड० आखो जगत बले छे तेहने विषे न० नथी बु० बुझता सेणे करी बळे छे रा० राग दो० द्वेष रुप अ० अग्नी करी ज० जगत बले छे ॥ ४३ ॥

मूलः—एवमेव वयं मूढा कामभोगेसु मुच्छिया ।
डज्झमाणं न बुज्झामो रागद्दोसग्गिणा जगं ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थ—एम अमे अज्ञानी थका कामभोगने विषे लुब्ध थइने सर्व जगतने रागद्वेष रुपणी अग्निए करी बळता जोइने नथी जाणता ॥ ४३ ॥

अर्थः-म० मरिस्य रा० हे राजन । ज० जेवारे त० तेवारे वा० पूरणे म० मनोहर का० कामना गुणने प० छांडीने ए० एक हु० निश्चे ध० धर्म न० हे नरना दे० देव ता० त्राण आधार । न० नाहि वि० थाय अ० अनेरो धनादिक इ० ए लोकने विषे ए० ए मरण आवे छते किं० काइ त्राण सरण ॥ ४० ॥

सूलः-मरिहिसि रायं जया तया वा मणोरमे कामगुणे पहाय ।
एक्को हु धम्मो नरदेव ताणं न विज्जई अन्नमिहेह किंचि ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थ-हे राजा ज्यारे त्यारे पण ए मनोहर कामभोगने छांडिने तुं मरीश ? अने दुर्गतिये पडीश ! ते वखते हे नरदव ! एक धर्म सिवाय बीजो कोइ धनादिक शरण नहि थाय ? ? ॥ ४० ॥

अर्थः-न० नथी अ० हु र० रति पामती प० पंखिणी प० पंजरने विषे वा० जेम स० स्नेहरुपी जाल छि० छेदी थकी हुं च० अंगीकार करीस्य मो० चारित्रने कथभूता ऽहं० अ० सुवर्णादि रहितछु उ० मायारहित करणीना करणहार छु नि० विषयादिक आमिष मासरहित छुं प० परिग्रहने आ० आरभ दो० दोष तेहथी नि० निवर्तु छु ॥ ४१ ॥

सूल.-नाहं रमे पक्खिणि पञ्जरे वा संताणछिन्ना चरिस्सामि मोणं ।
अकिंचणा उज्जुकडा निरामिसा परिग्गहारम्भ नियत्तदोसा ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थ-तेवारे राजा कहेतो हवो के तुं आटलुं बधु जाणे छे तो तु राज्यने विषे केम रही छे ? तेवारे कमळावती राणी कहेवा लागी हे राजा ? जेम पराणी पांजरा मांही रती (खुशी) न पामे तेम हुं

पण तारा राज्यमा रही रती (खुशी) नथी पामती ? अने स्नेहरुपी तंतुने छेदीने द्रव्यथी आरभ परिग्रह ने विषय कषायरुप आमिश (मांश) रहित थइने सयम आदरीश ? ॥ ४१ ॥

अर्थः—द० दावानले करी ज० जेम र० अटवीने विषे । ड० बलता छता जं० जीव मृगादिक । अ० अणवलता अनेरा स० अज्ञानी जीव प० हरख पामे । रा० रागद्वेषने व० वस ग० पहूता थका ॥४२॥

मूलः—दवग्गिणा जहा रण्णे डज्झमाणेसु जन्तुसु ।
अन्ने सत्ता पमोयन्ति रागद्दोसवसं गया ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थ—अटवीने विषे दवनी अग्नि माही मृगादिक जीव बळते थके अनेरा जे दवथी दूर होय ते जीव रागद्वेषने वशे पहोत्या थका खुशी थाय. ॥ ४२ ॥

अर्थः—ए० एणे दृष्टाते ए० एम व० आपणे मू० मुर्ख अज्ञानी का० काम भो० भोगने विषे मु० मुर्छीणा थका ड० आखो जगत बले छे तेहने विषे न० नथी बु० बुझता सेणे करी बले छे रा० राग दो० द्वेष रुप अ० अग्नी करी ज० जगत बले छे ॥ ४३ ॥

मूलः—एवमेव वयं मूढा कामभोगेसु मुच्छिया ।
डज्झमाणं न बुज्झामो रागद्दोसग्गिणा जगं ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थ—एम अमे अज्ञानी थका कामभोगने विषे लुब्ध थइने सर्व जगतने रागद्वेष रुपणी अग्निए करी बळता जोइने नथी जाणता ॥ ४३ ॥

अर्थः-म० मरिस्य रा० हे राजन । ज० जेवारे त० तेवारे वा० पूरणे म० मनोहर का० कामना गुणने प० छाडीने ए० एक हु० निश्चे ध० धर्म न० हे नरना दे० देव ता० त्राण आधार । न० नहि वि० थाय अ० अनेरो धनादिक इ० ए लोकने विषे ए० ए मरण आवे छते किं० कांइ त्राण सरण ॥ ४० ॥

मूलः—मरिहिसि रायं जया तया वा मणोरमे कामगुणे पहाय ।
एक्को हु धम्मो नरदेव ताणं न विज्जई अन्नमिहेह किंचि ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थ-हे राजा ज्यारे त्यारे पण ए मनोहर कामभोगन छांडिने तुं मरीश? अने दुर्गतिये पडीश? ते वखते हे नरदेव! एक धर्म सिवाय बीजो कोइ धनादिक शरण नहि थाय? ? ॥ ४० ॥

अर्थः-न० नथी अ० हु र० रति पामती प० पंखिणी प० पंजरने विषे वा० जेम सं० स्नेहरूपी जाल छि० छेदी थकी हुं च० अगीकार करीस्य मो० चारित्रने कथभूता छहू० अ० सुवर्णादि रहितछु उ० मायारहित करणीना करणहार छु नि० विषयादिक आमिष मासरहित छु प० परिग्रहने आ० आरंभ दो० दोष तेहथी नि० निवर्त्त छुं ॥ ४१ ॥

मूल.—नाहं रमे पक्खिणि पञ्जरे वा संताणछिन्ना चरिस्सामि मोणं ।
अकिंचणा उज्जुकडा निरामिसा परिग्गहारम्भ नियत्तदोसा ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थ-तेवारे राजा कहेतो हवो के तु आटलु बधु जाणे छे तो तुं राज्यने विष केम रही छे? तेवारे कमलावती राणी कहेवा लागी हे राजा? जेम पखणी पजरा मादी रती (रमती) न पामे तेम हु

भोगने भलीपरे राख्या छता पण स्थिर रहे नहि, माटे जेम पुरोहित-यती थया तेम अमे पण थइशुं. ॥४५॥

अर्थः-सा० आमिष सहित कु० पखीने दि० देखीने अनेरे पखीये । न० पीडा उपजावता थका अने तथा नि० आमिष रहित पखीने पीडा अण उपजावता थका मुन्नी देखीने ते माटे हे नाथ आ० परिग्रह रुप आमिषने स० सर्वने उ० छांडिने । वि० विचरस्यो नि० परिग्रहादि आमिष रहित थका ॥ ४६ ॥

मूल-सामिसं कुललं दिस्स वज्झमाणं निरामिसं ।
आमिसं सव्वमुज्झित्ता विहरिस्सामो निरामिसा ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थ-मास सहित पखीने बीजा पंखीयो दुःखी करे अने मास रहित पखीने दुःख न होय ? एम देखीने परिग्रहरुप मासने छोडीने तथा विषयरुप मासरहित थका विचरीशु ? ॥ ४६ ॥

अर्थः-गि० आमिष सहित गृध्र पखीनी उ० उपमा उ० समुचय न० जाणीने का० कामभोगने स० संसारना व० वधारवाना कारण जाणीने उ० सर्प सु० गुरुड पखीने पा० समीपे इ० जेम । सं० बीहतो थको । त० हळवे हळवे च० चाले तेम आपणे संजम समीप यतनाए चालीए ॥ ४७ ॥

मूलः-गिद्धोवमे उ नच्चाणं कामे संसारवड्ढणे ।
उरगो सुवण्णपासे व सङ्कमाणो तणुं चरे ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थ-मास सहित पंखीने तथा मास रहित पखीनी ओपमा जाणीने तेमज कामभोग संसारना वधारनार जाणीने जेम गरुडथी शकातो सर्प हळवे हळवे चाले तेम विषयथी बीता थका संयमने

अर्थः—लघु पणे संजम लेवाय तो एम करी ते कहे छे। भो० भोगने भो० भोगवीने य० वली व० पछे छांडिने ल० लघु वायुनी भू० उपमाए अप्रतिबंधपणे वि० विचरे आ० हर्ष पामता थका ग० संजमने विषे प्रवर्ते ते पुरुष विवेकी नर केहनी परे। दि० पंखीनी इ० परे पखी केहवा छे काम० पोतानी इच्छाये। क० प्रवर्तणहारा तेम आपणे थइए ॥ ४४ ॥

मूलः—भोगे भोच्चा वमित्ता य लहुभूय विहारिणो।
आमोयमाणा गच्छन्ति दिया कामकमा इव ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थ—भोगवेला भोगने छांडीने तथाविध अनुष्ठानने विषे हर्ष पामता संयमने विषे प्रवर्तीने पखी जेम पोतानी इच्छाये विचरे तेम साधु पण ग्रामादिकने विषे अप्रतिबंधपणे विहार करे ॥४४॥

अर्थ.—इ० ए शब्दादिक भोग य० वली व० अनेक प्रकार ग्रही राख्या छे ते पण फंद० फद अथीर सभाव छे तेहना ते अथीर कामभोग म० माहरा तुमारा ह० हाथ प्रते अ० आज तथा हे आर्य आ० आव्या छे। व० आपणे च० पण स० आसक्त छइए का० कामभोगने विषे ते छांडिने भ० होइस्यु ज० जेम इ० ए पुरोहितादिक साधु थया तेम थइशु ॥ ४५ ॥

मूल.—इमे य बद्धा फन्दन्ति मम हत्थज्जमागया।
वयं च सत्ता कामेसु भविस्सामो जहा इमे ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थ—अमारा हाथने विषे आवेला एवा कामभोगने विषे जेम रक्त थयेला पण ए काम-

भोगने भलीपरे राख्या छता पण स्थिर रहे नहि, माटे जेम पूरोहित यती थया तेम अमे पण थइशुं. ॥४५॥

अर्थः–सा० आमिष सहित कु० पंखीने दि० देखीने अनेरे पखीये । प० पीडा उपजावता थका अने तथा नि० आमिष रहित पखीने पीडा अण उपजावता थका सुखी देखीने ते माटे हे नाथ आ० परिग्रह रुप आमिषने स० सर्वने उ० छाडिने । वि० विचरस्यो नि० परिग्रहादि आमिष रहित थका ॥ ४६ ॥

मूल.सामिसं कुललं दिस्स वज्झमाणं निरामिसं ।
आमिसं सव्वमुज्झित्ता विहरिस्सामो निरामिसा ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थ–मास सहित पखीने बीजा पंखीयो दुःखी करे अने मास रहित पखीने दुःख न होय ? एम देखीने परिग्रहरुप मासने छोडीने तथा विषयरुप मासरहित थका विचरीशु ? ॥-४६ ॥

अर्थः–गि० आमिष सहित गृध पखीनी उ० उपमा उ० समुचय न० जाणीने का० कामभोगने स० संसारना व० वधारवाना कारण जाणीने उ० सर्प सु० गुरुड पखीने पा० समीपे इ० जेम । स० बीहतो थको । त० हळवे हळवे च० चाले तेम आपणे सजम समीप यतनाए चालीए ॥ ४७ ॥

मूलः–गिद्धोवमे उ नच्चाणं कामे संसारवड्ढणे ।
उरगो सुवण्णपासे व सङ्कमाणो तणुं चरे ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थ–मास सहित पंखीने तथा मास रहित पखीनी ओपमा जाणीने तेमज कामभोग संसारना वधारनार जाणीने जेम गरुडथी शकातो सर्प हळवे हळवे चाले तेम विषयथी बीता थका सयमने

थान थया अने जेन्म मरणना भयेकरी उद्वेगवंत थका दुःख तथा कर्मना अंतना गवेषी थया. || ५१ ||

अर्थः–विगय मो० तिर्थकरना सा० सासनने विषे पु० पुर्व भवने विषे भा० सुद्ध भावनाए करीने भा० भाव्योछे मन जेहनो एहवा छए जीव अ० थोडा ए- निश्चय का० काले दु० दुखना अं० अंतने उ० पाम्या ||५२||

मूल.–सासणे विगयमोहाणं पुविं भावणभाविया ।
अचिरेणेव कालेण दुक्खस्सन्तमुवागया || ५२ ||

गाथा ५२ भावार्थ–जीन सासनने विषे मोहरहित तथा पूर्व जन्म जाती स्मरण ज्ञान उपन्यो, तेणे करी आत्मा भावीत थयाथी वैराग्य पाम्या ? अने थोडाज काळना संयमे करी कर्म दुःखनो अंत करी छए जीव मोक्षने विषे पहोंच्या. || ५२ ||

अर्थः–रा० राजा स० सहित दे० देवी कमलावती ए० पुरणे। मा० ब्राह्मण य० पुरणे पु० पुरोहित मा० ब्राह्मणी दा० वे कुमार च० पुरणे ए० अवधारणे । स० सर्व ते० । ते छए प० सीतली भुत हूवा मोक्ष मोक्ष पहूता || त्ति० एम हु बे० कहु छु || ५३ ||

मूलः–राया सह देवीए माहणो य पुरोहिओ ।
माहणी दारगा चेव सव्वे ते परिनिव्वुडा || ५३ || || त्ति, बेमि ||

|| इति उसुयारिज्जं नाम चतुर्दश अध्ययनं सम्मत्त || १४ ||

गाथा ५३ भावार्थ–इखुकार राजा कमलावती राणी भृगु पुरोहितने तेनी जशा स्त्री अने तेना देवभद्र ||१४२||

अने जशोभद्र ए व पुत्र, ए छए जीव कर्मरूप दावानळ उपशमावी शीतळीभुत थइ मोक्षने विषे पहोंच्या ? एम सुधर्मास्वामीए जम्बुस्वामी प्रत्ये कह्यु हे चिरजीवी जबु जेम में श्री भगवत महावीरदेव समीपे साभळयु हतु तेम हु तुज प्रत्ये कहु छु ॥५३॥ ए चौदमा अध्ययनने विषे नियाणा रहित करणीनुं फळ देखाडयु, तेतो साधुनेज होय ते भणी आ पदरमा अध्ययनमा साधुना गुण कहे छे. ॥ १४ ॥

अर्थः-मोणं० सजमनेच० अगीकार करीने। स० धर्मीने ध० श्रुतचारित्र धर्मने। स० ज्ञानादिकयुत साधु सहित उ० माया रहित क० क्रियानो करणहार। नि० नियाणा छि० रहित। सं० स्वजन परिचयनेज० छाडे अ० न वाछे का० कामभोगने। अ० अनात कुळनो आहारनो ए० गवेषणहार प० एम प्रवर्त्ते। स० ते भि० साधु ॥ १ ॥

मूलः-मोणं चरिस्सामि समिच धम्मं सहिए उज्जुकडे नियाणछिन्ने।
संथवं जहिज्ज अकामकामे अन्नायएसी परिव्वए स भिक्खू ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ-हवे पदरमुं अध्ययन कहेछे. मोन्य एटले सूत्रधर्म, चारित्रधर्म साचे मने अगीकार करीने अनेरा साधु सघाते सरल स्वभाव थको नियाणे करी रहित, स्वजननी साथे परिचय न करे? कामाभिलाष रहित थको अज्ञात कुळने विषे आहारादिकनी गवेखणा करी सयम मार्गने विषे विचरे, ते साधु कहीये ? ॥ १ ॥

अर्थः-रा० रागथीउ० जेम निवर्त्यो होय तेम च० प्रवर्तेला० प्रधान साधु ॥ वि० आरभथी निवर्त्यो वे० सिद्धातनो जाणआ० आत्मानो र० राखणहार। प० प्रज्ञावत अ० परिसहादिक जितीने स० सर्व जीवने द० आत्मा समानदेखणहार। जे० जे साधु कं० कोइ वस्तुने वि० विषे पण न० न मु० मुर्छाय स० ते भि० साधु ॥२॥

मूल–राओवरयं चरेज्ज लाढे विरए वेयवियायरक्खिए।
पन्ने अभिभूय सव्वदंसी जे कम्हि वि न मुच्छिए स भिक्खू ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थ–प्रधान गती रागथी निवृत्त थको विचरे, वळी सिद्धांतनो जाण आपणा आत्माने दुर्गती पडतां रक्षणनो करणहार असंचयथी निवर्त्यो, ज्ञानवत थको परीसहने जीतीने सर्व जीवने आपणा आत्मा सरिखा देखे अने कोइ वस्तुने विषे मुर्छाय नहि, तेने साधु कहीये. ॥ २ ॥

अर्थः–अ० आकरा वचनने व० वधनेवि० जाणीने पमेधी० धीरसुभट। मु० साधु च० विचरेअ प्रतिबंधपणे ला० प्रधान नि० सदाय। आ० आत्मानो गु० गोपवणहार॥ अ० व्यग्रपणा रहित म० मनछे जेहनो अ० हर्षादीके करी आकुलव्याकुलपणे करी रहित। जे० जे॥ क० सर्व पदार्थने अ० सहेस० ते भि० साधु ॥३॥

मूल–अक्कोसवहं विइतु धीरे मुणी चरे लाढे नियमायगुत्ते।
अव्वग्गमणे असंपहिट्ठे जे कसिणं अहियासए स भिक्खू ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थ–कोइ आक्रोशे निभ्रछे, मारे तो स्वकर्म फळ जाणीने तथा क्रोध कर्मबंधनो हेतु छे, एम जाणीने अक्षोभ थको ते दुःख खमे अने क्रोधने छांडे, वळी मुनि सदाय अप्रतिबंधपणे देशांतरने विषे विचरे अने असंयमथी आत्माने गोपवे, संसारनी चिंता रहित मनने आपणे ठामे राखे, अने संसारनी चिंता माहि पडे नहि, खिखवाद करे नहि, तेमज अहंकार करे नहि, वळी आकुळ व्याकुळपणाये करी रहित, जे सघळा आक्रोश वचन ताडनादिक सहे ते साधु कहीये. ॥ ३ ॥

अर्थः-प० अंत प्रांत स० संथारो आ० पाटप्रमुपने भ० सेत्रीने सी० ताढ उ० तापने सहिने ॥ वि० विविध प्रकारना च० वली द० दस म०मसना परिसहने पामीने अ० अरर म० मन थको अ० आकुलव्याकुलपणा रहित थको । जे० जे ऊ० सर्व पदार्थने अ० सहे स० ते भि० साधु ॥ ४ ॥

मूलः-पन्तं सयणासणं भइत्ता सीउण्हं विविह न दंसमसगं ।
अव्वग्गमणे असंपहिट्ठे जे कसिणं अहियासए स भिक्खू ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ-अल्प मुल्यवंत एवो संथारो (पथारी) पीढादिक आसन भोजन आच्छादनादिक सर्व अल्प सेवीने ताढ, ताप अनेक प्रकारना डांस मच्छरादिकथी उपनी वेदना ? आकुळव्याकुळ चित्त रहित तथा हर्ष विखवाद रहित सघळी खमे तेन साधु कहीये ॥ ४ ॥

अर्थः-नो० न स० सत्कारने इ० वाछे न० न पू० पुजाने वाछे ॥ नो० न य० वली व० वन्दनाने पण न वाछे ते साधु । क० क्यांथी प० प्रसंसाने वाछे ॥ से० ते स० सजती सु० सुव्रती त० तपस्वी । स० ज्ञानादिक सहित ॥ आ० आत्मानो ग० गवेषी स० ते भि० साधु ॥ ५ ॥

मूलः-नो सक्कइमिच्छई न पूयं नो य वन्दणगं कुओ पसंसं ।
से संजए सुव्वए तवस्सी सहिए आयगवेसए स भिक्खू ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थ-सत्कार तथा पुजा नवाछे, (नइच्छे) वंदणा तथा गृहस्थ गुण कीर्तन करे तेपण न वाछे, ते संयती सुव्रती तपस्वी ज्ञानक्रिया सहीत आत्माने कर्म रहित शुद्ध पणु वाछे ते साधु कहीये ॥५॥

अर्थः-जे० जेणे करी पु० वलीज० छांडिने जी० संजम जीवितव्यने वा० अथवा क० संपुर्ण मो० मोहनी कर्मने नि० वाधे न० एहवा नर नारिना सगने प० छाडे । स० सदाय त० तपस्वी ॥ न० न य० वली को० कुतुहलने उं० पामे स० ते भि० साधु ॥ ६ ॥

मूलः-जेण पुण जहाइ जीवियं मोहं वा कसिणं नियच्छई ।
नरनारिं पजहे सया तवस्सी न य कोऊहलं उवेइ स भिक्खू ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः-जेनाथी सयम जीवतव्य छाडे, तथा कषाय नोकषाय रुप संपूर्ण मोहनी कर्म वाधे, एवा नरनारीनो तपस्वी सग छाडे तथा जे ग्रहस्था वासे भोग भोगव्या, ते सभारे नहि तेमज कुतुहल तमासा न करे ते साधु कहीये. ॥ ६ ॥

अर्थः-वस्त्रादिक तथा सरिरना अवयवादिक । छि० छेदवानि विद्याने स० सात स्वरनि भो० धरति हाल्यानि । अं० आकासे कस्याक चिन्ह थाय तेहना सु० सुपनानि । ल० पुरुषादिक लक्षणानि दं० लाकडिनी व० घर करवानी वि० विद्याने भजजे नहि वली ॥ अ० अगनुं वि० फरकवुं स० कागादिकना स्वरना वि० विचार भजजे नहि । जे० जे वि० एटली विद्याए करीने न० न जी० आजीवका करे स० ते भि० साधु । ७॥

मूल:-छिन्नं सरं भोममन्तलिक्खं सुमिणं लक्खणदण्डवत्थुविज्जं ।
अङ्गवियारं सरस्स विजयं जे विज्जाहि न जीवति स भिक्खू ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः-नख वस्त्र दातादिकने छेदवानी विद्या. ऋषभादिक सातस्वरनो विचार, भुमिकप-

होय तेनो विचार, आकाशने विषे तारा त्रुटे, तथा यक्षनो उल्कापातनो नगरादिकनो विचार, स्वप्नविचार, दंड विचार, स्त्री पुरुषना लक्षणनो विचार, अंग स्फुर्ण विचार, शियाळीयादिकना शब्दनो विचार, जे कोइ एवी विद्याए करी आजीविका न करे तेने साधु कहीए ॥ ७ ॥

अर्थः-मं० मंत्र १ मू० जडिबुटिने २ वि० विविध प्रकारना वि० वैदकसास्त्र ३ औषधनी चिं० चिंताने ४ । व० वमनने ५ वि० विरेचन ६ । धू० धुप देवाने ७ । णे० नेत्र आंपिना अंजनने सि० स्नानने ८ । आ० रोगादिक पिडाने स० माता पितादिकने संभारवो ९ ति० वैदकनु भणवु तेहने १० च० वळी । त० ते पुर्वोक्त दस बोल ते । प० पाडुया जाणी पचपतो प० संजमने विषे प्रवर्त्ततो स० ते भि० साधु ॥ ८ ॥

मूल.-मन्तं मूलं विविहं विज्जचिन्तं वमणविरेयणधूमणेत्तसिणाणं ।
आउरे सरणं तिगिच्छं च तं परिन्नाय परिव्वए स भिक्खू ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः-१ मंत्रने, २ जडी बुटीआदिक मूळीने, ३ वैद्यक शास्त्री औषध चिंताने, ४ औषध दइने वमन करावे तेने, ५ विरेच (जुलाप) ने, ६ गुदाए धुमाडो दइ रोगथी मुक्त थवाने वास्ते स्नान करावे, ७ वस्त्रादिकने धुपवु ते, ८ आखनुं औषध करे, ९ पुत्रादिकने अर्थे एक पोतीये स्नान कराववु, १० रोगादिकथी पीडाता माता पितादिकने संभारवु ने वैदक शास्त्रनु भणवु, एटला बोल शुद्धा जाणीने पचखीने संयमने विषे प्रवर्ते तेने साधु कहीये ॥ ८ ॥

अर्थ-ख० क्षत्रिना ग० समुह उ० उग्रकुलना उपन्या । रा० राजाना पु० पुत्र । मा० ब्राह्मण भो०

भोगीपुरुष वि० विविध प्रकारना ये० वळी सि० विज्ञानी चितारा प्रमुख नो० न ते० तेहनी व० बोले सि० श्लाघाकीजे पू०पुजाने तं०तेसघला पुजाबोलवी ते पापना कारणने प० जाणीने प०वर्जे स० ते भि०साधु ॥९॥

मूलः—खत्तियगण उग्गरायपुत्ता माहण भोइय विविहा य सिप्पिणो ।
नो तेसि वयइ सिलोगपूयं तं परिन्नाय परिव्वए स भिक्खू ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—क्षत्रीना समुह, कोटवाळ राजपुत्र, ब्राह्मण, राजा, प्रधान, भोगी पुरुष, विविध प्रकारनाविज्ञानी चीतारा प्रमुख इत्यादिकनी प्रशंसा न करे तथा तेनी पूजा पण न करे, तेनी प्रशंसा पूजा अनर्थनो हेतु जाणीने परीहरे तने साधु कहीजे ॥ ९ ॥

अर्थः—गि०गृहस्थने जे०जे प० चारित्रपणे दि० दिठाहोय अ० गृहस्थपणे व० वळी स० परिचयवंत ह० होय ते० ते वे प्रकारना गृहस्थ संघाते इ० इह लो० लोकना फ० फळनअर्थे जो०जे सं० परिचयने न० न क० करे स० तेभि० साधु ॥ १० ॥

मूल—गिहिणो जे पव्वइएण दिट्ठा अप्पव्वइएण व संथुया हविज्जा ।
तेसिं इहलोइयफलट्ठा जो संथवं न करेइ स भिक्खू ॥ १० ॥

गाथा१०भावार्थः—यतीपणे दीक्षालइने जेकोइ ग्रहस्थने दीठाहोय तथा दीक्षा लीधापहेला ग्रहस्थपणे ग्रहस्थीने दीठा होय ते बन्ने प्रकारना ग्रहस्थ सघाते एहलोकना फळने अर्थे परिचय न करे तेने साधु कहीये ॥ १० ॥

अर्थः—स० तृणादिक संथारो आ० पाटप्रमुख पा० पाणी भो० भोजन । वि० अनेक प्रकारना । खा०

मेवादिक सा० सादिममते । प० ग्रहस्थे अ० अणदेवे करी । प० निपेधों । नि० निग्रथ साधु । जे० जे साधु त० त्या न० न करे प० द्वेप स० ते भि० साधु ॥ ११ ॥

मूल.—सयणासणपाणभोयणं विविहं खाइमसाइमं परेसिं ।
अदए पडिसेहिए नियण्ठे जे तत्थ न पउस्सई स भिक्खू ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—पाट पाटला प्रमुख सथारो, पाणी भोजन अनेक प्रकारना खजुरादिक तथा लवींगादिक साधुये ग्रहस्थ पांसे याचवाथी निपेध (नकारो) करे, तेना ऊपर द्वेपनकरे, तेसाधु कहीये. ॥११॥

अर्थः—जं० जे किं० कांई आ० असनादिक पा० पाणी वि० अनेक प्रकारे खा० खादिम सा० सादिमने प० ग्रहस्थ थकी जा० पामीने । जो० जे साधु त० ते आहारादिकने ति० मन वचन कायाए करी न० न साधु अणु० साधुने सविभागने करे म०मन व०वचन का०काया सु० भलो स०संवरवत स० ते भि० साधु ॥१२॥

मूल—जं किंचि आहारपाणजायं विविहं खाइमसाइमं परेसिं लद्धु ।
जो तं तिविहेण नाणुकम्पे मणवयकायसुसंवुडे स भिक्खू ॥ १२ ॥

गाथा१२भावार्थः—अनेक प्रकारना अन्नपाणी मेवाने मुखवास प्रमुख ग्रहस्थना घरथकी लइने साधु साधुने सविभाग करे तथा आश्रव अने कपायने टालीने मन, वचन, कायाने भलीपेरे सवर्याछे, तेने साधु कहीये. ॥१२॥

अर्थः—आ० उसामणने चे० वली पुरणे ज० जवनो उ० उदन भातने च० वली । सी० ताढो सो० जी आछण च० वली ज० जवना उ० पाणीने च० वली न० नहि ही० हिले पि० आहारने नी० निरसने

तु० पुरणे पं० सामान्य कु० कुल गते प० विचरे स० ते भि० साधु ॥ १३ ॥

मूलः—आयामगं चेव जवोदणं च सीयं सोवीरं च जवोदगं च ।
न हीलए पिण्डं नीरसं तु पन्तकुलाइं परिवए स भिक्खू ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—ऊसामण, जवनो भात, टाढो आहार, अतमात आहार, जव तथा काजी प्रमुखनुं धोवण इत्यादिक रसअन्नादिकने पामीने ते आहारने निंदे नहि तथा सामान्य कुळने विषे भिक्षाने अर्थे विचरे तेने साधु कहीये. ॥ १३ ॥

अर्थः—स० शब्द वि० अनेक प्रकारना द्वेषकारी । भ० छे लो० लोकने विषे । दि० देवता संबंधी मा० मनुष्य संबधी ति० तेमज तिर्यच सबंधीया शब्द । भी० रुद्र भ० भयकारी । भे० अतिशे बिहामणां उ० मोटा शब्द । जे सो० साभलीने न० न वि० बीए नहि स० ते भि० साधु ॥ १४ ॥

मूलः—सद्दा विविहा भवन्ति लोए दिव्वा माणुस्सगा तिरिच्छा ।
भीमा भयभेरवा उदारा सोच्चा न विहिज्जई स भिक्खू ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—ए लोकने विषे अनेक प्रकारना द्वेष ऊपजावनार दुःखकारीने मोटा कठण अत्यन्त बीहामणा एवा देवता मनुष्य अने तिर्यचना शब्दो साभळीने जे धर्मध्यानथी चलायमान थाय नहि, तेने साधु कहीये ॥ १४ ॥

अर्थः—पा० पर पाखंडिना वादने वि० विविध प्रकारने स० जाणीने । लो० लोकमांहि स० ज्ञानादिके सहित

खे० सजमसहित य० वळी को० सिद्धांतना परमार्थना जाण । प० प्रज्ञावत अ० परिसहने जीतीने । स० सर्व जथातथ्य पदार्थना देखणहार । उ० कषायरहित अ० कोइ जीवने बाधा न उपजावे स० ते भि० साधु ॥ १५ ॥

मूल:–वादं विविहं समिच्च लोए (सहिए) खेयाणुगए य कोवियप्पा ।
पन्ने अभिभूय सव्वदंसी उवसन्ते अवहेडए सभिक्खू ॥१५॥

गाथा १५ भावार्थः–इ लोकमाही व्याकरण तर्क प्रमुख परशाखंडीना घणा प्रकारना वादने जाणीने शास्त्रना परमार्थनो जाण ने आत्मा सर्वागमवेता जाणीने ज्ञानदर्शन चारित्र सहितथको परीसहने जीतीने सर्व जीवने आपणा आत्मासरीखा देखीने उपशांतथतथको कोइ जीवने पीडा उपजावे नहि तेने साधु कहीये ॥१५॥

अर्थः–असि० संसारने विज्ञाने जी० जीवे नहि अ० घर रहित तथा गृद्धपणा रहित । अ० अति शत्रू अति मित्र एहवो नहि । जि० जितेंद्रि स० सर्व आरभ परिग्रहथी । वि० मुकाणा । अ० कषाय करवाथी रहित । ल० नीरस अ० थोडा भ० आहारनो करणहार । चि० छाडिने गि० घरने ए० रागद्वेष रहित एकलो ज्ञान सहित रुपे च० विचरे स० ते भि० साधु त्ति० एम बे० कहु छु ॥ १६ ॥

मूल:–असिप्पजीवी अगिहे अमित्ते जिइन्दिए सव्वओ विप्पमुक्के ।
अणुक्कसाई लहुअप्पभक्खी चिच्चा गिहं एगचरे स भिक्खु ॥१६॥ त्ति वेमि

॥ इति सभिक्खू पञ्चदश अध्ययन सम्मत्त ॥ १५ ॥

गाथा १६ भावार्थः–चीतारा प्रमुखनी कळाए करी आजीविका न करे, जीतेंद्रीय ब्राह्य अभ्यतरनी

गांठथी मुकाणां जे ने थोडी कषाय उत्कर्ष रहित अल्पभोजी घरने छोडीने रागद्वेष रहित विचरे तेने साधु कहीये. एम श्री सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू जेम में श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे साभळ्युं हतुं तेम हु तुज प्रत्ये कहुछुं. ॥१६॥ ए पंदरमा अध्ययनने विषे साधुना गुण कह्या, ते गुणतो ब्रह्मचारीने होय ते माटे सोळमा अध्ययनने विषे ब्रह्मचर्यनी गुप्ति कहे छे. ॥ १५ ॥

अर्थः–सुयं० सांभळ्यो मे० मे आ० हे आउखावंत सुशिष्य। ते० ते भ० भगवंते ए० एम अ० कह्युं। इ० एह जिन सासनने विषे ख० निश्चे थे० थिवर भ० भगवंते द० दस व० ब्रह्मचर्यना ठा० थानक प० परुप्या कह्या, जे० जे भि० साधु सो० सांभलीने नि० विचारीने सं० संजमे व० पुष्टो थाय सं० संवर व० पुष्टो थाय स० समाधि करी व० पुष्टो थाय गु० मन वचन कायानो गोपवणहार गु० इंद्रियनो गोपवणहार गु० गुप्तव्रत थको व० ब्रह्मचारी स० सदाय अ० अप्रमादथको वि० विचरे । हवे शिष्य पुछेछे क० कोण ख० निश्चे ते०ते थे० स्थिवर भ० भगवते द० दश व० ब्रह्मचर्यनी स० समाधिना ठा० थानक प० परुप्या कह्या, जे० जे भि० साधु सो० साभळीने नि विचारीने सं० संजमे व० पुष्टो थाय स० सवरे व० पुष्टो थाय। स० समाधिए करी व० पुष्टो थाय गु० मन वचन कायानो गोपवणहार गु० गोपवणहार इ० इंद्रियनो गु० गुप्तवंत थको व० ब्रह्मचारी स० सदाय अ० अप्रमादी थको वि० विचरे? हवे गुरु कहेछे इ० एम ख० निश्चे ते० ते थे० थिवर भ० भगवते द० दस व० ब्रह्मचर्यना ठा० थानक प० परुप्या कह्या, जे० जे भि० साधु सो० साभलीने नि० विचारीने स० संजमे व० पुष्टोथाय सं० सवरे व० पुष्टो थाय। स० समाधि करी व० पुष्टो थाय गु० मन वचन कायानो गोपवणहार गु० गोपवणहार इ० इंद्रिनो

गु० गुप्तनन थको ब्रं० ब्रह्मचारी स० सदायअ० अप्रमादि थको वि० विचरे । त० ते ज० जेम छे तेम कहेछे । वि० स्त्री पशुपडग करी वि० रहित स० सेज्यामयारो आ० पाट पाटिआने से० सेवे स० ते नि० साधु कहीए । नो० नही इ० स्त्री प० पशुनी स्त्री प० नपुसके करी स० सहीत स० पाट पाटला थानकने से० सेवेनारभ० होय । से० ते नि० साधु । त० ते क० सेकारणे इ० एम चे० जो कदाचित् शिष्य पुछे छे आ० आचार्य गुरु आ० कहेछे । नि० साधुने ख० निश्चे इ० स्त्री प०पशु प० नपुसके करी । सं० सहित स० सेज्या आ० थानकने से० सेवणहारने ब० ब्रह्मचारिने ब० ब्रह्मचर्यने विषे । स० शंका उपजे ब्रह्मचर्य पाळुके नपाळु अथवा भगवाने सका उपजे ए स्त्री भेळो रहेछे पाळेछेके नथी पाळतो वा० वळी कखा० अब्रह्मनि वाछा उपजे वा० वळी वि० ब्रह्मचर्य पाळ्याना फलनो संदेह वा० वळी स० उपजे भे० चारित्रना विनासने वा० वळी ल० पामे उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे । दी० दिर्घ काल लगे वा० वळी रो० रोग ते ज्वरादिक सूलादिक ह० होय । के० केवली प० परुप्या ध० धर्म थी भ० भ्रष्ट थाय । त० ते माटे नो० न इ० स्त्री प० पशु प० नपुसके करी स० सहित स० सेजा आ० थानकने से० सेवणहार ह०हाय से०ते नि० साधु ॥ १ ॥

मूल.—सुयं मे, आउसं तेण भगवया एवमक्खायं । इह खलु थेरेहि भगवन्तेहि दसबम्भचेरसमाहिठाणा पन्नत्ता, जे भिक्खू सोच्चा निसम्म संजमबहुले संवरबहुले समाहिबहुले गुत्ते गुत्तिन्दिए गुत्तबम्भयारी सया अप्पमत्ते विहरेज्जा । कयरे खलु ते थेरेहिं भगवन्तेहि दस बम्भचेरसमाहिठाणा पन्नत्ता, जे भिक्खू सोच्चा निसम्म संजमबहुले संवरबहुले

उत्तरा० समाहिबहुले गुत्ते गुत्तिन्दिए गुत्तबम्भयारी सदा अप्पमत्ते विहरेज्जा ? इमे खलु ते अध्य०
थेरेहि भगवन्तेहिं दस बम्भचेरठाणा पन्नत्ता, जे भिक्खू सोच्चा निसम्म संजमबहुले
॥१४८॥ संवरबहुले समाहिबहुले गुत्ते गुत्तिन्दिए गुत्तबम्भयारी सया अप्पमत्ते विहरेज्जा । तं जहा । ॥ १६ ॥
विवित्ताइं सयणासणाइं सेविज्जा से निग्गन्थे । नो इत्थी–पसु–पण्डग–संसत्ताइं सयणास-
णाइं सेवित्ता भवति से निग्गन्थे । तं कहमिति चे, आयरियाह । निग्गन्थस्स खलु
इत्थि–पसु–पण्डग–संसत्ताइं सयणासणाइं सेवमाणस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा
वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं
वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा । तम्हा नो इत्थि–पसु–पण्ड-
ग–संसत्ताइं सयणासणाइं सेवित्ता हवइ से निग्गन्थे. ॥ १ ॥

गद्य १ भावार्थः–हे चिरंजीवी शिष्य ! मे साभळ्यु छे ! श्री महावीरदेव स्वामीए एम कयुं ? एह-
जीन शासनने विषे निश्चे स्थीवर भगवंते ते दश ब्रह्मचर्यनी समाधीनां स्थानक कह्या छे, जे साधु साभळीने
हैयामाही धारीने संयम पुष्टो करे, संवर वहोळो करे, चित्तस्वस्थपणे करी समाधी वहोळो करे अने मनवचन
काया तथा पांचे इंद्रीने गोपवीने गुप्त ब्रह्मचारी थको अप्रमादपणे सदाय विचरे. हवे शिष्य पुछतो हवो कोण
ते जीन शासनने विषे स्थीवर भगवंते ते दश ब्रह्मचर्यनी समाधीना स्थानक कह्या, जे साधु साभळीने ॥१४८॥

हैयामां धारीने सयम पुष्टो करे, सवर वहोळो करे, चित्तस्वस्थपणे करी समाधी वहोळी करे अने मन वचन काया तथा पाच इंद्रीने गोपवीने गुप्त ब्रह्मचर्य थको अप्रमादपणे सदाय विचरे. हवे गुरुऊत्तर कहेता हवा ? पूर्वे कहीशु ए प्रकारे जीनशासनने विषे स्थीवर भगवंते ते दश ब्रह्मचर्यनी समाधीना स्थानक कह्या, जे साधु साभळीने हैयामा धारीने सयम पुष्टो करे, सवर वहोळो करे, चित्तस्वस्थपणे करी समाधी वहोळी करे अने मन वचन काया तथा पाचे इंद्रीयोने गोपवीने गुप्त ब्रह्मचर्य थको अप्रमादपणे सदाय वीचरे, ते जेम छे तेम कहेछे, स्त्री पशु नपुसक रहित उपाश्रय सज्या सथारो पाट पाटला प्रमुख भोगवे तेने निग्रथ कहीये ! पण स्त्री पशु नपुसक सहित उपाश्रय सज्या सथारो, पाट पाटला प्रमुखनो सेवणहार होय तेने निग्रंथ न कहीये, तेवारे शिष्य कहेतो हवोके शा कारणे ते निग्रथ, स्त्री, पशु, नपुसक सहित उपाश्रयादिकने न सेवे तेवारे आचार्य कहेता हवा ! निग्रथ ते निश्चे स्त्री, पशु, नपुसक सहित उपाश्रय सज्या सथारो पाट पाटला प्रमुख भोगवता ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शका उपजे के हु ब्रह्मचर्य पाळु के न पाळु ? अथवा बीजाने शका उपजे के ए साधु स्त्रीयादिक सहित स्थानक भोगवे छे तोते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय ? तथा स्त्रीनी साथे विषय सेववानी आकांक्षा (इच्छा) उत्पन्न थाय अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळ्यानु फळ हशेके नहि होय ? माटे हु स्त्रीने सेवु, एम थवाथी चारित्रनो विनाश पामे, पछी ते उन्माद (दीवाना पणु) पामे अने स्त्रीना अभिलाषथी दीर्घ काळनो रोगिष्ट थाय अने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय, ते माटे स्त्री पशु नपुशक सहित उपाश्रय सज्या सथारो पाट पाटलादिकनो सेवणहार न होय ते निग्रंथ कहीये ॥ १ ॥

अर्थः–नो० नहीं इ० स्त्रीनी क० शृगारकारणी कथानो क० कहेणहार भ० होय से० ते नि० साधु ।

तं० ते क० श्या माटे इ० एम चे० कदाचित् पुछे शिष्य, आ० आचार्य गुरुआ० कहे । नि० साधुने ख० निश्चे । इ० स्त्रीने क० कथा क० कहेणहारने व० ब्रह्मचारिने व० ब्रह्मचर्यन विषे स० संका उपने ब्रह्मचर्य पालु के न पालुं अथवा आगलाने संका उपजे ए स्त्री भेगोरहेछे वा० वळी क० अब्रह्मनी वांछा उपजे वा० वळी वि० ब्रह्मचर्य पाळ्याना फळनो संदेह वा० वळी सं० उपजे भे० चारित्रनो विनासने वा० वळी ल० पामे उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे दी० घणाकाललगे वा० वळी । रो० रोगते ज्वरादिक सुलादिक ह० होय के० केवलि प० परुप्या । ध० धर्मथी भं० भ्रष्ट थाय त० तेमाटे नो० न । इ० स्त्रीनी क० कथाने क० कहे, एकली, स्त्री आगळ पण धर्मकथा न कहे ॥ २ ॥

मूलः—नो इत्थीणं कहं कहित्ता भवति से निग्गन्थे । तं कहमिति चे, आयरियाह । निग्गन्थस्स खलु इत्थीणं कहं कहेमाणस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा । तम्हा नो इत्थिकहं कहेज्जा. ॥२॥

गद्य २ भावार्थः—स्त्रीना सणगार प्रमुखनी कथा कहे नहि ते निग्रथ कहीये ? तेवारे शिष्य पुछतो हवोके शा कारणे स्त्रीना सणगार प्रमुखनी कथा न कहे ? तेवारे आचार्य कहेता हवा ? ते निग्रथने निश्चे स्त्रीना सणगार प्रमुखनी कथाना कहेनार ब्रह्मचारिने ब्रह्मचर्यने विषे शका उपजे, ए साधु स्त्रीना सणगार प्रमुखनी कथा करेछे, तोते ब्रह्मचर्य पाळतो हशेके नहिपाळतो होय ? तथा स्त्रीनी साथे विषय सेववानी आकांक्षा ॥ १४१ ॥

(इच्छा) उत्पन्न थाय अथवा एमपण मनमा थायके ए ब्रह्मचर्य पाळवानुं फळ हशे के नहि होय ? माटे हु ए स्त्रीने सेवु एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पछी ते उन्माद (दीवाना पणु) पामे अने स्त्रीनी अभिलाखथी दीर्घ (घणा) काळनोरोगिष्ट थाय अने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय, ते माटे निश्चे निग्रंथ स्त्रीना शणगार प्रमुखनी कथा तथा एकली स्त्री पासे धर्मकथा न कहे. ॥ २ ॥

अर्थः—नो० नहि इ० स्त्री सहित। स० एकेआसणे स० बेठोथको। वि० बेसणहारो भ० होय तेसे नहि। से० ते नि० साधु तं० ते क० श्या माटे। इ० एमचे० स्द चित शिष्य पुछते। आ० गुरु आ० कहे। नि० साधुने ख० निश्चे। इ० स्त्री स० सघाते स० एक आसणे बठाथकाने। ब० ब्रह्मचारिने ब० ब्रह्मचर्यने विषे। सं० संकाउपजे ब्रह्मचर्य पाळु के न पाळु अथवा आगल्याने सका उपने ए स्त्री भेळो रहेछे केम नथी पाळतो वा० वळी। क० अब्रह्मनी वाछा उपजे वा० वळी। वि० ब्रह्मचर्य पाळ्याना फळनो सदेह वा० वळी स० उपजे भे० चारित्रना विनाशने वा० वळी ल० पामे। उ० उन्मादपणाने मस्तरागाने वा० वळी पा० पामे। दी० घणा का० काळलगे वा० वळी। रो० रोगते ज्वरादिक मूळादिक ह० होय के० केवलि प० परुप्या ध० धर्मथी भ० भ्रष्ट थाय। त० तेमाटे। नो० न इ० स्त्री स० सहित स० एक आसनने विषे साधु वि० बेसे ॥ ३ ॥

मूलः—नो इत्थीणं सद्धिं सन्निसेज्जागए विहरित्ता भवइ से निग्गन्थे। तं कह-मिति चे, आयरियाह। निग्गन्थस्स खलु इत्थीहिं सद्धिं सन्निसेज्जागयस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुप्पज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा

 पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा
नो इत्थीहिं सद्धिं सन्निसेज्जागए विहरेज्जा ॥ ३ ॥

 गत्र ३ भावार्थः–स्त्रीनी साथे एक आसनपर वेसे नहि, तेमज ज्यां स्त्री वेठी होय त्या एक मुहुर्त्त
(वेघडी) सुधी ब्रह्मचारी न वेसे ते निग्रंथ कहीए, तेवारे शिष्य पुछतोहवो के शा कारणथी ब्रह्मचारीए स्त्रीनी साथे एक आसने वेसवु नहीं? तेवारे गुरु कहेता हवा, ते निग्रथने निश्चे स्त्रीनी साथे एक आसने वेसवाथी ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका ऊत्पन्न थाय के हु ब्रह्मचर्य पाळु के न पाळुं अथवा बीजाने पण शंका उपजे के ए साधु स्त्रीनी साथे एक आसने वेसे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय? तथा स्त्रीनी साथे विषय सेववानी आकाक्षा (इच्छा) उत्पन्न थाय अथवा एम पण मनमा थाय के ए ब्रह्मचर्य पाळ्यानु फळ हशे के नहि होय? माटे हु ए स्त्रीने सेवुं, एम थवाथी चारीत्रनो विनाश थाय, पछी ते ऊमादपणु पामे अने स्त्रीनी अभिलापथी दीर्घ (घणा) काळनो रोगिष्ट थाय ने केवळी परूप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय, ते माटे निश्चे निग्रंथ स्त्री सहित एक आसने न वेसे, तथा ज्यां स्त्री वेठी होय त्याथी ऊठया पछी एक मुहुर्त सुधी साधु न वेसे ॥ ३ ॥

अर्थः–नो० नहि इ० स्त्रीनां। इ० नयणादिक इंद्रिकेहवीछे। म० मननेहरे म० मनने विषय माहिरमाडे। एहवीइंद्रियने आ० देखणहार। नि० स्त्रीनागुणनो सभाळनार भ० होय से० ते नि० साधु त० ते क० श्या माटे। इ० एम चे० कदाचीत पुछे शिष्य आ० गुरु आ० कहे। नि० साधुने ख० निश्चे। इ० स्त्रीनां इ० इंद्रिय म० मननेहरे। म० मनने विषयमाहि रमाडे। एहवी इंद्रियने आ० जोताथका। नि० स्त्रीना गुणने सभारतोथको

ब० ब्रह्मचारिने ब० ब्रह्मचर्यने विषे । स० संकाउपजे । ब्रह्मचर्य पाळु के न पाळु अथवा आगलाने संकाउपजे ए स्त्रीभेगो रहेछे केम नथी पाळतो वा० वळी । क० अब्रह्मनी बाछा उपजे वा० वळी । वि० ब्रह्मचर्य पाळ्याना फळनो सदेह वा० वळी । स० उपजे । भे० चारित्रना विनासने वा० वळी ल० पामे । उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे दी० घणा का० काळ लगे वा० वळी रो० रोगते ज्वरादिक शूळादिक ह० हाय । के० केवली प० परुप्या ध० धर्मथी भ० भ्रष्टथाय । त० तेमाटे नो० न इ० स्त्रीना इ० इद्रियने म० मननेहरे म० मनने विषय माहि रमाडे एहवी इद्रीने आ० जोतोथको । नि० जोय ॥ ४ ॥

मूल.—नो इत्थीणं इन्दियाइं मणोहराइं मणोरमाइं आलोइत्ता निज्झाइत्ता भवति से निग्गन्थे। तं कहमिति चे,आयरियाह। निग्गन्थस्स खलु इत्थीणं इन्दियाइं मणोहराइं मणोरमाइं आलोएमाणस्स निज्झायमाणस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा,भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा नो इत्थीणं इन्दियाइं मणोहराइं मणोरमाइं आलोएज्जा निज्झाएज्जा. ॥ ४ ॥

गद्य ४ भावार्थः—जोता मनहरे तेथी मनोहर अने चींतवता चित्तने हुलाश ऊपजे के अहो ए केवी सुदरछे, एम मनने रमणीक एवी स्त्रीनी इद्रीयो आपणी द्रष्टीये करीने थोडी पण जुए नहि. स्त्रीना गुण चींतवत्रे

करीने वारंवार स्त्रीने द्रष्टीये करी जुए नहि तथा घणा स्त्रीना रुपादिकनो चींतवनार ते साधु न कहीये, तेवारे शिष्य पुछतो हवो तें शाकारणथी स्त्रीनी इद्रीयो द्रष्टीये करी नीरखवी नहि, तेवारे आचार्य कहेता हवा ते निग्रंथने निश्चे मनोहर तथा मनने रमणीक एवी स्त्रीनी इद्रीयो वारंवार द्रष्टीये करी जोतां थकां तथा स्त्रीना गुण चिंतवे करी ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका ऊपजे ? के हुं ब्रह्मचर्य पाळु के न पाळु ! अथवा बीजाने शंका ऊपजे के ए साधु स्त्रीनी इंद्रीयो वारंवार द्रष्टीये करो नीरखे छे, तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय. ? तथारुप प्रमुख नीरखवाथी स्त्रीनी॰साथे विषय सेववानी आकांक्षा उत्पन्न थाय अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळवानु फळ हशे के नहि होय ते माटे हुं स्त्रीने भोगवुं, एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय ? पछी ते ऊन्मादपणुं पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घकाळनो रोगिष्ट थाय ने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय ते माटे निश्चे निग्रंथ स्त्रीनी इद्रीयो वारंवार दुष्टीये करी जुए नहि. ॥ ४ ॥

अर्थः—नो० न नि० साधु इ० स्त्रीना कु० पाषाणनी भींतने अ० आंतरे वा० अथवा । दू० परियंचने (वस्त्रने) अं० आंतरे वा० अथवा भि० माटीनी भींतने अ० आंतरे वा० अथवा । कु० स्त्रीना कोयल सरिखा स० शब्दना १ वा० अथवा रु० रोवाना शब्द २ वा० अथवा गी० गावाना शब्द ३ वा० अथवा ह० हसवाना स० शब्द ४ वा० अथवा थ० सनेह उपजावानां स० शब्द ५ वा० अथवा कं० वीरह आकुल व्याकुलना शब्द ६ वा० अथवा वि० विलापना स० शब्द ७ । ए सात प्रकारना शब्दने वा० वळी । सु० सांभलणहारो भ० होय से० ते नि० साधु । त० ते क० श्या माटे इ० एम चे० कदाचित पूछे शिष्य । आ० गुरु आ० कहे । नि० साधुने ख० निश्चे । इ० स्त्रीना शब्द कु० पाषाणनी भींतने अं० आंतरे वा० अथवा

दू० परियचने (वस्त्रने) अं० आतरे वा० अथवा । भि० माटीनी भींतने अं० आंतरे वा० वली कु० स्त्रीना कोयलना सरिखा स० शब्द १ वा० अथवा रु० रोवाना शब्द २ वा० अथवा गी० गीतना शब्द ३ वा० अथवा ह० हसवाना शब्द ४ वा० अथवा थ० स्नेह उपजावाना स० शब्द ५ वा० अथवा क० वीरह आकुल व्याकुलना स० शब्द ६ वा० अथवा वि० विलापना शब्द । ए ७ ए सात प्रकारना शब्दने वा० वली सु० साभलनारो साधु । ब० ब्रह्मचारिने । ब० ब्रह्मचर्यने विषे स० सका उपजे ब्रह्मचर्य पालु के न पालुं अथवा आगलयाने सका उपजे ए स्त्री भेळो रहे छे केम नथी पाळतो वा० अथवा क० अन्यत्मनी वांछा उपजे वा० अथवा वि० ब्रह्मचर्यपाळाना फलनो वा० वळी सदेह स० उपजे । भे० चारीत्रना विनाशने वा० वळी ल० पामे ४। उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे । दी० घणा का० काल लगे वा० वळी रो० रोग ते ज्वरादिक शूलादिक ह० होय। के० केवली प० परूप्या । ध० धर्मथी भं० भृष्ठ थाय । त० ते माटे नो० न इ० स्त्रीना ए शब्द । कु० पाषाणनी भींतने अ० आतरे वा० अथवा दू० परियच(वस्त्रने) अ० आतरे । वा० अथवा । भि० माटीनी भींतने अ० आंतरे वा० वळी । कु० स्त्रीना कोयल सरिखा शब्द १ वा० अथवा । रु० रोवाना स० शब्द २ वा० अथवा । गी० गावाना स० शब्द ३ वा० अथवा ह० हसवाना स० शब्द ४ वा० अथवा थ० सनेह उपजावाना स० शब्द ५ । वा० अथवा कं० वीरह आकुल व्याकुल्ना शब्द ६ वा० अथवा वि० नि- लापना शब्द ७ ए सात प्रकारना शब्दने वा० वळी । सु० सांभळतो थको वि० विचरे साधु ॥ ५ ॥

मूलः—नो निग्गन्थे इत्थीणं कुड्डन्तरंसि वा दूसन्तरंसि वा भित्तन्तरंसि वा कुड-

 यसद्दं वा रुइयसद्दं वा गीयसद्दं वा हसियसद्दं वा थणियसद्दं वा कन्दियसद्दं वा विलवियस-
द्दं वा सुणेत्ता भवति से निग्गन्थे। तं कहमिति चे, आयरियाह। निग्गन्थस्स खलु इत्थीणं
 कुड्डन्तरंसि वा दूसन्तरंसि वा भित्तन्तरंसि वा कुइयसद्दं वा रुइयसद्दं वा गीयसद्दं वा हसि-
यसद्दं वा थणियसद्दं वा कन्दियसद्दं वा विलवियसद्दं वा सुणेमाणस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे
सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीह-
कालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा नो इत्थीणं कुड्ड-
न्तरंसि वा दूसन्तरंसि वा भित्तन्तरंसि वा कुइयसद्दं वा रुइयसद्दं वा गीयसद्दं वा हसियसद्दं वा
थणियसद्दं वा कन्दियसद्दं वा विलवियसद्दं वा सुणेमाणे विहरेज्जा ॥ ५ ॥

गद्य ५ भावार्थः–स्त्रीना मैथुन सेववानी वेळाए कोयलना जेवा शब्द, रोवाना शब्द, गीतना शब्द, हसवाना शब्द, मैथुन सेववानी वेळाए स्त्रीना स्नेहवाळा वचन, पतिनो विरह होय त्यारे विषयना विरहथी आकुळव्याकुळ थका आक्रंद शब्द करे, पतिना विरहथी स्त्री विलविलाट शब्द करे, ए पुर्वोक्त स्त्रीना शब्द पाषाणनी भींतने आंतरे, पडदाने आंतरे तथा माटीनी भींतने आंतरे न सांभळे ते साधु कहीये तेवारे शिष्य पुछतो हवो के शा कारणथी भींतना आंतरे स्त्रीना शब्द साधु न सांभळे? तेवारे आचार्य कहेता हवा, ते निर्ग्रंथने निश्चे पुर्वोक्त स्त्रीना दश शब्द भींतने आंतरे सांभळवाथी ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका उपजे के हुं ब्रह्मचर्य पालुं के

न पाळे अथवा बीजाने शंका ऊपजे के ए साधु भीतने आंतरे स्त्रीना दुष्ट शब्द सांभळे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय ? तथा विषय शब्द सांभळवाथी स्त्रीनी साथे विषय सेववानी आकांक्षा ऊत्पन्न थाय, अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळवानुं फळ हशे के नहि होय ! ते माटे स्त्रीने भोगवुं, एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पछी ते ऊन्मादपणु पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घकाळनो रोगिष्ट थाय ने केवळी परूप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय ते माटे निश्चे निग्रंथ भीतने आंतरे स्त्रीना विषय संबंधी शब्द न सांभळे. ॥ ५ ॥

अर्थः—नो० न नि० साधु इ० स्त्रीना पु० पाछल्या विषय विलास पु० पुर्वनी । की० क्रिडाने । अ० साभलनारो ह० होय । से० ते नि० साधु । त० ते क० श्या माटे इ० एम चे० कदाचित पुछे शिष्य । आ० गुरु आ० कहे । नि० साधुने ख० निश्चे इ० स्त्रीनी पु० पुर्वनी रती । पु० पुर्वनी क्रीडाने । अ० समारताने । ब० ब्रह्मचारीने । ब० ब्रह्मचर्यने विषे सं० शंका उपजे वा० अथवा । क० कखा उपजे वा० अथवा । वि० फलनो संदेह वा० वळी स० उपजे भे० चारित्रनो विनासने वा० वळी ल० पामे । उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे । दी० घणा काळलगे वा० वळी रो० ज्वरादि शूळादि रोग ह० उपजे । के० केवली प० परूप्या ध० धर्मथकी भ० भ्रष्ट थाय त० ते माटे नो० न साधु । इ० स्त्रीना पु० पुर्वनी रती पु० पुर्वनी की० कीडा अ० समारे ॥ ६ ॥

मूलः—नो निग्गन्थे इत्थीणं पुवरयं पुवकीलियं अणुसरित्ता हवइ से निग्गन्थे। तं कहमिति चे, आयरियाह। निग्गन्थस्स खलु इत्थीणं पुवरयं पुवकीलियं अणुसरेमाणस्स

बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उ-
म्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा।
तम्हा नो इत्थीणं पुवरयं पुवकीलियं अणुसरेज्जा ॥ ६ ॥

गत्र ६ भावार्थः–पूर्वे गृहस्थपणे स्त्री संघाते विपय सेवन करेल होय तेमज स्त्री संघाते क्रीडा रमत करेल होय ते सभारे नहि ते साधु कहीये. तेवारे शिष्य पुछतो हवो के शा कारणथी पूर्वे स्त्री संघाते विपय क्रिडा करेल होय ते सभारवी नहि, तेवारे आचार्य कहेता हवा ते निग्रंथ निश्चे पूर्वे गृहस्थपणे स्त्री सघाते विपय सेवन करेल होय, तेमज स्त्री संघाते क्रीडा रमत करेल होय, ते संभारवाथी ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका उपजे के हु ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं ? अथवा वीजाने शका उपजे के ए साधु पुर्वेनी स्त्री साथे विपय क्रीडा करेल संभारे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय ? तथा स्त्री साथे पूर्वे विषय क्रीडा सभारवाथी स्त्रीनी साथे विपय सेववानी इच्छा उत्पन्न थाय अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळ्यानुं फळ हशे के नहि होय ? माटे स्त्रीन भोगवु, एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पछी ते उन्मादपणु पामे अने स्त्रीनी आभिलापथी दीर्घकाळनो रोगिष्ट थाय ने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय, ते माटे निश्चे निग्रंथ पूर्वे स्त्री साथे विषय क्रीडा करेल होय ! ते सभारे नहि. ॥ ६ ॥

अर्थः–नो० नहि नि० साधु प० अति सरस आ० आहार आ० जमनारो ह० होय से० ते नि० साधु। तं० ते क० श्या माटे इ० एम चे० कदाचित पुछे शिष्य आ० गुरु । आ० कहे ॥ नि० साधुने ख० निश्चे प० ॥१५१॥

प्रणीत आ० आहारने । आ० जमतो थको । ब० ब्रह्मचारीने । ब० ब्रह्मचर्यने विषे । सं० सका उपजे ब्रह्मचर्य पाळु के ना पाळु अथवा आगल्याने शंका उपजे ए स्त्री भेळो केम रहे छे केम पाळतो नथी वा० अथवा क० अब्रह्मनी वांछा उपजे वा० अथवा वि० ब्रह्मचर्य पाळ्याना फलनो सदेह वा० अथवा स० उपजे ३ । भे० चारित्रना विनासने वा० वळी ल० पामे ४ ॥ उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे । दी० घणा का० काललगे वा० वळी । रो० रोग ते ज्वरादिक शूळादिक ह० होय के० केवली प० परूप्या । ध० धर्मथी भ० भ्रष्ट थाय । त० ते माटे नो० न । प० प्रणीत । आ० आहारने आ० करे साधु ॥ ७ ॥

मूल.—नो निगन्थे पणीयं आहारं आहरित्ता हवइ से निग्गन्थे। तं कहमिति चे, आयरियाह। निग्गन्थस्स खलु पणीयं आहारं आहारेमाणस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा नो पणीयं आहारं आहारेज्जा ॥ ७ ॥

गद्य ७ भावार्थः—घीना टीपा झरे तेवो यती सरस आहार दिन दिन प्रत्ये न करे तेने साधु कहीये. हवे शिष्य पुछतो हवो के शा कारणथी तेवो सरस आहार दिन दिन प्रत्ये न करे ! तेवारे आचार्य कहेता हवा ते निग्रथने निश्चे ते घणो सरस आहार पाणी दिन दिन प्रत्ये करता ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शका उपजे के हु ब्रह्मचर्य पाळु के न पाळु ? अथवा बीजाने शका उपजे के ए साधु दिन दिन प्रत्ये घणो सरस

आहार करेछे ? तो तें ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय ! तथा दिन दिन प्रत्ये सरस आहार करवाथी स्त्रीनी साथे विषय सेववानी इच्छा उत्पन्न थाय अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळ्यानुं फळ हशे के नहि होय ? ते माटे स्त्रीने भोगववु एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय पछी ते उन्मादपणु पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घ काळनो रोगिष्ट थाय ने केवळी परूप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय ते माटे निग्रंथ दिन दिन प्रत्ये घणो सरस आहार करे नहि. ॥ ७ ॥

अर्थः—नो० नहि अ० अति मात्राए । पा० पाणी अने भो० भोजनने आ० आहारता थको । भ० होय से० ते नि० साधु । तं० ते क० श्या माटे । इ० एम चे० कदाचित शिष्य पुछे । आ० आचार्य गुरु आ० कहे । नि० साधुने ख० निश्चे । अ० अति मात्राए । पा० पाणी अने भो० भोजनने । आ० आहार करतो थको व० ब्रह्मचारिने । व० ब्रह्मचर्यने विषे । सं० संका उपजे ब्रह्मचर्य पाळु के न पाळु अथवा आगलयाने संका उपजे ए स्त्री भेगो रहेछे केमनथी पाळतो ना० वळी कं० अब्रह्मनी वांछा उपजे वा० वळी वि० ब्रह्मचर्य पाळवाना फलनो संदेह वा० वळी स० उपजे भे० चारित्रना विनासने वा० वळी ल० पामे । उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे दी० घणा का० काललगी वा० वळी रो० रोग ते ज्वरादिक शूळादिक ह० होय । कें० केवली प० परुप्या ध० धर्मथी भ० भृष्ट थाय त० ते माटे नो० नहि । अ० अति मात्राए । पा० पाणी भो० भोजनने आ० करे ॥ ८ ॥

मूल.—नो अतिमायाए पाणभोयणं आहारेत्ता भवति सेनिग्गन्थे । तं कहमिति चे,

आयरियाह। निग्गन्थस्स खलु अतिमायाए पाणभोयणं आहारेमाणस्स बम्भयारिस्स बम्भ-चेरेसङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा; तम्हा नो अति-मायाए पाणभोयणं आहारेज्जा ॥ ८ ॥

गद्य ८ भावार्थ–मर्यादा उपरात अति आहार पाणी करे नहि ते साधु कहीये, तेवारे शिष्य पुछतो हवो के शा कारणथी अति आहार करे नहि, तेवारे आचार्य कहेता हवा, ते निग्रंथने निश्चे अति आहार पाणी करता थका ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका उपजे के हु ब्रह्मचर्य पाळु के न पाळु? अथवा बीजाने शंका उपजे के ए साधु मर्यादा उपरात अति आहार पाणी करे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय? तथा अति आहार करवाथी स्त्रीनी साथे विषय सेववा करवानी इच्छा उपजे अथवा ए ब्रह्म-चर्य पाळ्यानु फळ हशे के नहि होय? ते माटे स्त्रीने भोगवु, एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पछी ते उन्मादपणु पामे अने स्त्रीनी अभिलाषाथी दीर्घ काळनो रोगीष्ट थाय अने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय, तेमाटे निग्रंथ मर्यादा उपरात अति आहार पाणी न करे. ॥ ८ ॥

अर्थः–नो० नहि वि० विभुषानो करणहार ॥ ह० होय से० ते नि० साधु । त० ते क० शा माटे ० एम चे० कदाचित पुछे शिष्य । आ० आचार्य गुरु आ० कहे वि० विभूषानो करणहार । भृ० विभुषा हित स० शरिरनो धणी ॥ इ० स्त्री ज० जनने अ० वछनीक ह० होय। त० तेवारे पछे ण० अलंकारे। इ० स्त्री

आहार करेछे ? तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय ! तथा दिन दिन प्रत्ये सरस आहार करवाथी स्त्रीनी साथे विषय सेववानी इच्छा उत्पन्न थाय अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळ्यानु फळ हशे के नहि होय ? ते माटे स्त्रीने भोगववुं एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय पछी ते उन्मादपणु पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घ काळनो रोगिष्ट थाय ने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय ते माटे निग्रथ दिन दिन प्रत्ये घणो सरस आहार करे नहि. ॥ ७ ॥

अर्थः—नो० नहि अ० अति मात्राए । पा० पाणी अने भो० भोजनने आ० आहारता थको । भ० होय से० ते नि० साधु । त० ते क० श्या माटे। इ० एम चे० कदाचित शिष्य पुछे। आ० आचार्य गुरु आ० कहे। नि० साधुने ख० निश्चे । अ० अति मात्राए । पा० पाणी अने भो० भोजनने । आ० आहार करतो थको व० ब्रह्मचारिने । व० ब्रह्मचर्यने विषे । स० सका उपजे ब्रह्मचर्य पाळु के न पाळु अथवा आगल्याने सका उपजे ए स्त्री भेगो रहेछे केमनथी पाळतो वा० वळी क० अब्रह्मनी वाछा उपजे वा० वळी वि० ब्रह्मचर्य पाळवाना फलनो सदेह वा० वळी स० उपजे भे० चारित्रना विनासने वा० वळी ल० पामे । उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे दी० घणा का० काललगी वा० वळी रो० रोग ते ज्वरादिक शूळादिक ह० होय । के० केवली प० परुप्या ध० धर्मथी भ० भ्रष्ट थाय त० ते माटे नो० नहि । अ० अति मात्राए । पा० पाणी भो० भोजनने आ० करे ॥ ८ ॥

मूल.—नो अतिमायाए पाणभोयणं आहारेत्ता भवति सेनिग्गन्थे । तं कहमिति चे,

उपजे के साधु शरीरनी विभुषा करे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय? तथा विभुषा करवाथी स्त्रीनी साथे विषय सेवन करवानी इच्छा उपजे? अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळ्यानुं फळ हशे के नहि होय? ते माटे स्त्रीने भोगवु, एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पछी ते उन्मादपणु पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घ काळनो रोगिष्ट थाय अने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय ते माटे साधु शरिरनी विभुषा न करे? ॥ ९ ॥ ए ब्रह्मचर्यनी नव वाड कही हवे दशमो ते वाड फरतो कोट कहे छे

अर्थः—नो० नहि स० मनोहर शब्द रु० रुप र० रस ग० गध फा० फरसना ए पाचनो। अ० भोगवणहार ह० होय से० ते नि० साधु न० ते क० शा माटे। इ० एम चे० कदाचित पुछे शिष्य आ० गुरु आ० कहे। नि० साधुने ख० निश्चे। स० शब्द रु० रुप (र० रस) ग० गंध। फा० फरसना। अ० भोगवता थका। व० ब्रह्मचारीने। व० ब्रह्मचर्यने विषे स० शका उपजे ब्रह्मचर्य पाळु के ना पाळु अथवा आगलाने शका उपजे ए स्त्री भेळो रहे छे। केम नथी पाळतो वा० अथवा। कं० अब्रह्मनी वांछा उपजे वा० अथवा वि० ब्रह्मचर्य पाळ्याना फलनो संदेह वा० वळी स० उपजे ३। भे० चारित्रनो विनाशने वा० वळी ल० पांमे। उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे दी० घणा का० काललगे वा० वळी । रो० रोग ते ज्वरादिक शूळादिक ह० होय के० केवली प० परुप्या ध० धर्मथी भ० भृष्ट थाय। त० ते माटे नो० नहि। स० शब्द रु० रुप र० रस ग० गध फा० फरसना अ० सेवणहार भ० होय। से० ते नि ०निग्रथ साधुने द० दसमो व० ब्रह्मचर्यनु स० समाधिनो ठा० थानक भ० होय ॥ १० ॥

मूलः—नो सद्दरूवरसगन्धफासाणुवादी हवेज्जा से निग्गन्थे। तं कहमिति चे, आ-

ज० जनने । अ० वांछता थकाने । व० ब्रह्मचर्यने विषे । सं० शंका उपजे ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं अथवा आगल्याने शंका उपजे ए स्त्री भेगो रहे छे केम नथी पाळतो वा० वळी कं० अब्रह्मनी वांछा उपजे वा० वळी वि० ब्रह्मचर्यना पाळवाना फलनो संदेह वा० वळी स० उपजे भे० चारित्रनो विनास वा० वळी ल० पामे उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे । दी० घणा काललगी वा० वळी रो० रोग ते ज्वरादि शूलादिक। ह० होय के० केवली प० परुप्या ध० धर्मथी भ० भ्रष्ट थाय । त० ते माटे नो० नही निर्ग्रंथ साधु । वि० विभुषानो करणहार । ह० होय ॥ ९ ॥

मूलः—नो विभूसाणुवादी हवति से निग्गन्थे। तं कहमिति चे, आयरियाह। विभूसावत्तिए भूसियसरीरे इत्थिजणस्स अभिलसणिज्जे हवति। तओ णं इत्थिजणेणं अभिलसिज्जमाणस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा नो विभूसाणुवादी हविज्जा ॥ ९ ॥

गद्य ९ भावार्थ—स्नानादिक करवे करी शरिरनी विभुषा (शोभा) न करे ते साधु कहीए, तेवारे शिष्य पुछतो हवो के शा कारणथी साधु शरीरनी विभुषा न करे, तेवारे आचार्य कहेता हवा, ते निग्रंथ निश्चे विभुषानो करणहार अने विभुषा शरीरवत साधु स्त्रीजनने वांछनीक होय, तेवारे पछी ते साधु स्त्रीजनने प्रार्थनीक होवाथी ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका उपजे के हुं ब्रह्मचर्य पाळु के न पाळु? अथवा बीजाने शंका

अर्थः—जं० जे थानक वि० स्त्रीयादिक रहित अ० स्त्रीए व्यापित नथी । र० टालो इ० स्त्रीजने करी य० वळी। व० ब्रह्मचर्यनी र० रक्षाने अ० अर्थे आ० एहवा थानकने तु० अवधारणे । नि० सेवे ब्रह्मचारी ॥१॥

मूलः—जं विवित्तमणाइण्णं रहियं इत्थिजणेण य ।
वम्भचेरस्स रक्खट्ठा आलयं तु निसेवए ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ—ब्रह्मचर्य राखवाने अर्थे स्त्री पशु नपुंसक रहित एवा एकांत उपाश्रयने सेवे. ॥१॥

अर्थः—स्त्रीनी कथा म० मनने प० आनदनी ज० करणहारी । का० विषयना रा० रागनी वि० वधारणहारी । व० ब्रह्मचर्यने विषे । र० रातो भि० साधु ते । थी० स्त्रीनी कथाने तु० पुरणे वि० वर्जे ॥२॥

मूलः—मणपल्हायजणणी कामरागविवड्ढणी ।
वम्भचेररओ भिक्खू थीकहं तु विवज्जए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थ—मनने आनदनी करावणहारी, विषयरागनी वधारनारी एवी स्त्री सबधी सणगार सुखनी कथा जे साधु ब्रह्मचर्यने विषे रक्त होय ते वर्जे. ॥ २ ॥

अर्थः—थीहिं० स्त्री स० सघाते सथव० परिचय च० वली सं० स्त्री सघाते क० कथा च० पुरणे अ० अतिशे वं० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो भि० साधु । नि० सदाय प० वर्जे ॥ ३ ॥

मूलः—समं च संथवं थीहि संकहं च अभिक्खणं ।
वम्भचेररओ भिक्खू निच्चसो परिवज्जए ॥ ३ ॥

 यरियाह। निग्गन्थस्स खलु सद्दरूवगन्धफासाणुवादिस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्खा
वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा, दीहकालियं
 वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा। तम्हा नो सद्दरूवरसगन्धफासा-
णुवादी भवेज्जा से निग्गन्थे। दसमे बम्भचेरसमाहिठाणे भवति ॥ १० ॥

गद्य १० भावार्थ–मनोहर शब्दरूप तेमज मधुर रस सुगध द्रव्यने सुवाळा स्पर्श एवा पाच इंद्रीना कामभोगनो सेवणहार न होय ते साधु कहीए, तेवारे शिष्य पुछतो हवो के शा कारणथी मनोज्ञ (मनने गमता) पांच इद्रिना कामभोग साधु न भोगवे, तेवारे आचार्य कहेता हवा के ते निश्चे निग्रथ मनोज्ञ शब्दरूप रसगध ने स्पर्श भोगवता ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शका उपजे के हु ब्रह्मचर्य पाळु के न पाळु? अथवा बीजाने शका उपजे के ए मनोज्ञ शब्दादिक भोगवे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय? तथा मनोज्ञ शब्द रूप रस गध स्पर्श भोगववाथी स्त्रीनी साथे विषय सेवन करवानी इच्छा उपजे अथवा ब्रह्मचर्य पाळ्यानु फळ हशे के नहि होय, ते माटे स्त्रीने भोगवुं एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पछी ते उन्मादपणु पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घ काळनो रोगिष्ट थाय ने केवळी परुप्या धर्मथी भ्रष्ट थाय ते माटे मनोज्ञ शब्द रूप रस गध स्पर्श साधु भोगवे नहि तेने दसमुं ब्रह्मचर्य समाधिनुं स्थानक होय.॥ १० ॥

अर्थः–भ० छे इ० एणेठामे सि० श्लोक।

भवन्ति इत्थ सिलोगा

गद्य भावार्थ–अहीं सुधी गद्यरूप कह्यु, हवे अहीं दश ब्रह्मचर्यनी समाधी विषे पद्यरूपे जेम छे तेम कहेछे.

अर्थः-जं० जे थानक वि० स्त्रीयादिक रहित अ० स्त्रीए व्यापित नथी । र० टालो इ० स्त्रीजने करी य० वळी । व० ब्रह्मचर्यनी र० रक्षाने अ० अर्थे आ० एहवा थानकने तु० अवधारणे । नि० सेवे ब्रह्मचारी ॥१॥

मूलः-जं विवित्तमणाइण्णं रहियं इत्थिजणेण य ।
बम्भचेरस्स रक्खट्ठा आलयं तु निसेवए ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ-ब्रह्मचर्य राखवाने अर्थे स्त्री पशु नपुसक रहित एवा एकांत उपाश्रयने सेवे. ॥१॥

अर्थः-स्त्रीनी कथा म० मनने प० आनदनी ज० करणहारी । का० विषयना रा० रागनी वि० वधारणहारी । ब० ब्रह्मचर्यने विषे । र० रातो भि० साधु ते । थी० स्त्रीनी कथाने तु० पुरणे वि० वर्जे ॥२॥

मूलः-मणपल्हायजणणी कामरागविवड्ढणी ।
बम्भचेरओ भिक्खू थीकहं तु विवज्जए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थ-मनने, आनदनी करावणहारी, विषयरागनी वधारनारी एवी स्त्री सबधी सणगार प्रमुखनी कथा जे साधु ब्रह्मचर्यने विषे रक्त होय ते वर्जे. ॥ २ ॥

अर्थः-थीहिं० स्त्री स० सघाते संथव० परिचय च० वळी सं० स्त्री सघाते क० कथा च० पुरणे अ० अतिशे बं० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो भि० साधु । नि० सदाय प० वर्जे ॥ ३ ॥

मूलः-समं च संथवं थीहि संकहं च अभिक्खणं ।
बम्भचेररओ भिक्खू निच्चसो परिवज्जए ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थ—स्त्री संघाते घणो परिचय तथा वारवार स्त्री संघाते वार्ता जे साधु ब्रह्मचर्यने विषे रक्त होय ते सदाय वर्जे. ॥ ३ ॥

अर्थः—अं० मस्तकादिक १ प० स्तन मुखादिक २ स० शरिरनो आकार ३ । चा० मनोहर ल० स्त्रीनुं बोलवुं ४ पे० कटाक्षनो देखवो ५ ब० ब्रह्मचर्यने विषे । र० रातो थी० स्त्रीना एटला वानाने च० सराग दृष्टिए गि० जोवाने वि० वर्जे ॥ ४ ॥

मूलः—अङ्गपञ्चङ्गसंठाणं चारुल्लवियपेहियं ।
बम्भचेररओ थीणं चक्खुगिज्झं विवज्जए ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ—स्त्रीनु मनोहर बोलवु, मथमथी नजर भरीने जोवु, कटाक्षे (आडी आंखे) जोवुं, स्तन, मुख, मस्तकादिकनो आकार, स्त्रीना एटला वाना ब्रह्मचर्यने विषे जे रक्त होय ते साधु सराग द्रष्टिए जोवां वर्जे.॥४॥

अर्थः—कु० स्त्रीना कोयल सरिखा शब्द १ रु० रोवो २ गी० गीत ३ । ह० हसवो ४ । थ० विषयना सराग शब्द ५ क० आक्रदना विलापना शब्द ६ ब० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो थी० स्त्रीना एटला वाना । सो० सरागे एटला वाना गे० ग्रहवा साभळवाने वि० वर्जे ॥ ५ ॥

मूलः—कुइतं रुइतं गीतं हसितं थणियकन्दियं ।
बम्भचेररओ थीणं सोयगेज्झं विवज्जए ॥ ५॥

गाथा ५ भावार्थ—स्त्रीना कोयल सरिखा शब्द, रोवु, गीत, हसवु, विषय सेवताथी थेलाए स्त्रीना

स्नेहाळ वचन, भरतारना वियोगे आकुळव्याकुळ थइ आक्रंद शब्दनु करवुं, विषयथी विरहातुर थकी विलाप शब्दनु करवु, एवा शब्द सांभळवा ब्रह्मचर्यने विषे रक्त होय ते साधु सदाय वर्जे. ॥ ५ ॥

अर्थः-हा० स्त्री संघाते हास्य कीधो होय १ कि० क्रीडा कीधी होय २ । र० रति सेवी होय ३ । द० गर्व उतारवा अहंकार कीधो होय ४ । स० एकठा वेसी वि० जम्या होय ५ । स० एक आसने वेठा सुता होय य० वळी । बीजो पाठ-सहसावि० सहसातकारे स्त्रीने त्रासणाणिय० त्रास उपजाव्यो होय, जो तु मुजसो हठ करे छे तो प्रवर्ज्या प्रमुख लेइश इत्यादिक य० वळी व० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो साधु थी० स्त्रीना एटला वाना पाळ्या णो० नहि अणु० संभारे क० क्यारे ऽ० पण ॥ ६ ॥

मूलः-हासं किड्डं रइं दप्पं सहसावित्तासणाणि य ।
बम्भचेररओ थीणं णो णुचिन्ते कयाइ वि ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थ-ग्रहस्थपणे स्त्री संघाते हाशी कीधी होय, क्रिडा कीधी होय, विषय सेवेल होय, स्त्रीनो गर्व उतारवा अहंकार कर्यो होय, एकठा वेशीने जम्या होय, एक आसने वेठा सुता होय, बळात्कारे स्त्रीने त्रासरुप कीधेल होय के जे तु मारी साथे हठ करे छे तो हु प्रदेशगमन करीश अथवा अकाळमृत्यु करीश के दिक्षा धारण करीश इत्यादिक स्त्री संबधी वस्तु, ब्रह्मचर्यने विषे रक्त छे एवा साधु कांइपण संभारे नहि. ॥६॥

अर्थः-प० सरस भ० भात पा० पाणी तु० पुरणे । खि० सिघ्र म० कदर्पनो वि० वधारणहार । वं० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो भि० साधु । नि० नित्य प्रत्ये प्रणीतने प० वर्जे ॥ ७ ॥

मूलः—पणीयं भत्तपाणं तु रि
बम्भचेररओ भिक्खू

गाथा ७ भावार्थ—ब्रह्मचर्यने विषे र
सरस आहारपाणी सदाय वर्जे. ॥ ७ ॥

अर्थः—ध० धर्म ल० लाधा आहारने
प० स्वस्थ चितनो धणी साधु । ना० अति
स० सदाय साधु ॥ ८ ॥

मूलः—धम्मलद्धं मितं काले
नाइमत्तं तु भुञ्जिज्ज

गाथा ८ भावार्थ—जे सदाय ब्रह्मचर्यने
लाध्यो, ते संयमरुप यात्रानिर्वाह करवाने अर्थे नि

अर्थः—वि० विभुषाने प० वर्जे स० र
सि० शृंगारना अ० अर्थने धा० धारे न० न

मूलः—विभूसं परिवज्जेज्जा
बम्भचेररओ भिक्खू

परिचय तथा वारवार स्त्री सघाते वार्ता जे साधु ब्रह्मचर्यने विषे

स्तन मुखादिक २ सं० शरिरनो आकार ३ । चा० मनोहर ल०
ब० ब्रह्मचर्यने विषे । र० रातो थी० स्त्रीना एटला वानाने च० सराग

चारुल्लवियपेहियं ।
णं चक्खुगिज्झं विवज्जए ॥ ४ ॥

बोलवु, मथमथी नजर भरीने जोवु, कटाक्षे (आडी आंखे) जोवुं, स्तन,
वाना ब्रह्मचर्यने विषे जे रक्त होय ते साधु सराग दृष्टिए जोवां वर्जे.॥ ४॥
शब्द १ रु० रोवो २ गी० गीत ३ । ह० हसवो ४ । थ० निप-
रना शब्द ६ ब० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो थी० स्त्रीना एटला वाना ।
मळवाने वि० वर्जे ॥ ५ ॥

सितं थणियकन्दियं ।
सोयगेज्झं विवज्जए ॥ ५ ॥

वविया शब्द, रोवुं, गीत, हसवु, विषय मेळवानी वेळाए स्त्रीनां

गाथा ९ भावार्थ–जे ब्रह्मचर्यने [
समारवु (शोभाववु) इत्यादिक सणगारने
अर्थः–स० मनोहर शब्द रु० रुप
महिज य० वळी । प० पाच प्रकारना क
मूलः–सद्दे रूवे य गन्धे
पञ्चविहे कामगुणे
गाथा १० भावार्थ–मनोहर शब्द
अर्थः–वळी फरीने कहे छे अ
वीजे बोले । थी० स्त्रीनी क० कथा २
स्त्रीनो ३ । ता० ते स्त्रीओना इं० इंद्रिय
मूलः–आलओ थीजण
संथवो चेव नारी
गाथा ११ भावार्थ–वळी फरीने
रमणीक एवी स्त्रीनी कथा, ३ स्त्रीनो परि
अर्थः–पाचमे बोले कु० कोकील

क थइ आक्रंद शब्दनु करवु, विषयथी विरहातुर थको विलाप
विषे रक्त होय ते साधु सदाय वर्जे. ॥ ९ ॥
य १ कि० क्रीडा कीधी होय २ । र० रति सेवी होय ३ ।
० एकठा बेसी वि० जम्या होय ५ । स० एक आसने बेठा
सहसात्कारे स्त्रीने त्रासणाणिय० त्रास उपजाव्यो होय, जो
इत्यादिक य० वळी य० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो साधु थी०
सभारे क० क्यारे ऽ० पण ॥ ६ ॥
सहसावित्तासणाणि य ।
णो णुचिन्ते कयाइ वि ॥ ६ ॥
रति हासी कीधी होय, क्रिडा कीधी होय, विषय सेवेल होय, स्त्रीनो
ने जम्या होय, एक आसने बेठा सुता होय, बळात्कारे स्त्रीने त्रास-
छे तो हु परदेशगमन करीश अथवा अकालमृत्यु करीश के
ब्रह्मचर्यने विषे रक्त छे एवा साधु कांइपण सभारे नहि. ॥६॥
ी तु० पुरणे । खि० सिघ्र म० कंदर्पनो वि० उधारणहार ।
० नित्य प्रत्ये प्रणीतने प० वर्जे ॥ ७ ॥

स्त्री संघाते कुं० एकठा जमवो य० वली सि० एक आसने वेठो होय ६ सातमे बोले प० प्रणीत भ० भात च० वली पा० पाणी ७। आठमे बोले अ० अति मात्राए पा० पाणी अने भो० भोजननुं जमवुं ॥ १२ ॥

मूलः—कुइयं रुइयं गीयं सहभुत्तासियाणि य।
पणीयं भत्तपाणं च अइमायं पाणभोयणं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थ—५ कोकिलाना जेवा शब्दे रोवुं, गीतनुं सांभळवुं, ६ पूर्वे स्त्रीनी संघाते हसवुं, एकठां जम्यां होय, स्त्रीनी संघाते एक आसने वेठा होय, ते संभारवुं, ७ प्रणीत (सरस) आहार पाणी, ८ मर्यादा उपरांत पाणीने भोजननु जमवुं. ॥ १२ ॥

अर्थः—नवमे बोले ग० शरिरनें भू० विभूषा इ० मनवंछीत वलभ च० वली ९ दसमे बोले। य० वली का० शब्दादिक काम भो० भोग दु० जे जितता दोहिला १०। ए दस बोल केहवा छे न० नर मनुष्यने अ० आत्माना गं० गवेखीने। वि० विष ता० तालपुट ज० जेम तालपुट सरिखा ॥ १३ ॥

मूलः—गत्तभूसणमिट्ठं च कामभोगा य दुज्जया।
नरस्सत्तगवेसिस्स विसं तालउडं जहा ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थ—९ मनवाछित वलभ एवी शरीरनी विभूषा (शोभा), १० जीततां दोहीला एवा पांच प्रकारना शब्दादिक कामभोग, ए दश बोल आत्माना गवेषी मनुष्यने तालपुट विष सरिखांछे. ॥१३॥

अर्थः—द० जितता दोहिला का० काम भो० भोगने य० वली एहवा कामभोगने नि० सदाय व० वर्जे

साधु। सं० संकाना था० थानक स० सर्व। व० वर्जे प० एकाग्र चित्तना धणी साधु ॥ १४ ॥

मूलः–दुज्जए कामभोगे य निच्चसो परिवज्जए।

सङ्काथाणाणि सव्वाणि वज्जेज्जा पणिहाणव ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थ–जीतता दोहीला एवा पांच प्रकारना कामभोगने सदाय साधु वर्जे अने एकाग्रह चित्तना धणी साधु सर्व शकाना स्थानक वर्जे. ॥ १४ ॥

अर्थः–ध० धर्म रुपियां आ० आरामने विषे च० विचरे भि० साधु ठि० धीर्यवत ध० धर्मरुप रथे प्रवर्तवाने विषे सा० सारथी ध० धर्मरुप आ० आरामने विषे र० रातो द० दमतेंद्रि। ब० ब्रह्मचर्यने विषे स० समाधिवंत ॥१५॥

मूलः–धम्मारामे चरे भिक्खू ठिइमं धम्मसारही।

धम्मारामे रते दन्ते बम्भचेरसमाहिए ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थ–जे धैर्यवत धर्म रुपीयो रथ प्रवर्तववाने विषे सारथी समान अने धर्म रुपीया आरामने विषे रक्त अने इंद्रियोना दमनारने ब्रह्मचर्यने विषे समाधी सहित एवा साधु धर्म रुपीया आराम (बगीचा) ने विषे विचरे. ॥ १५ ॥

अर्थः–दे० देव वैमानीक ज्योतिषी देव। दा० दानव भवनपति ग० गधर्व। ज० जक्ष र० राक्षस कि० किंनर ए व्यंतरनी जाति। व० ब्रह्मचारीने न० नमस्कार करे। दु० दुकर जे० जे पुरुष। क० ब्रह्मचर्यने करे पाले त० ते पुरुषने ॥ १६ ॥

मूलः—देवदाणवगन्धव्वा जक्खरक्खसकिन्नरा ।
बम्भयारिं नमंसन्ति दुक्करं जे करन्ति तं ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थ—वैमानिकदेव, ज्योतिषीदेव, भुवनपति, गधर्व, जक्ष, राक्षस, किन्नर ए व्यंतरनी जाति एवा देवताओ, जे ब्रह्मचर्य पाळता दोहीलुं एवा ब्रह्मचारीने नमस्कार करे. ॥ १६ ॥

अर्थः—ए० ए ब्रह्मचर्यरूप ध० धर्म धु० निश्चल नि० निरतर सदा छे । सा० साश्वतो छे जि० तिर्थंकरे दे० कह्यो छे । सि० पुर्वे सिद्धा सि० वर्तमानकाले सीझे छे च०, अवधारणे । अ० एणे ब्रह्मचर्ये । सि० सिझशे आगमिक काले त० तेमहिज आ० अनेरा अनता जीव । त्ति० एम वे० हु कहुछु ॥ १७ ॥

मूलः—एस धम्मे धुवे निच्चे सासए जिणदेसिए ।
सिद्धा सिज्झन्ति चाणेण सिज्झिस्सन्ति तहावरे ॥१७॥ [त्ति वेमि]

इति बम्भचेर समाहिठाणा नाम षोडशं अध्ययन सम्मत्तं ॥ १६ ॥

गाथा १७ भावार्थ—ए ब्रह्मचर्य रुपधर्म निरतर सदाय निश्चळ सास्वतो छे, ए ब्रह्मचर्य पाळवे करी पूर्वे अनता जीव सिद्ध थया, वर्त्तमानकाळे सीझेछे अने आगमीकाळे सीझसे, एम तिर्थंकरे कहेल छे, ए प्रमाणे सुधर्मास्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जबू जेम में श्रीमहावीर देवस्वामीनी समिपे सांभळ्युं हतुं तेम तुंज प्रत्ये कह्युं. ॥१७॥ ए सोळमां अध्ययने विषे ब्रह्मचर्यनी गुप्ती कही तेतो पापस्थानकने वर्जवाथी होय ते माटे सत्तरमां अध्ययनने विषे पापश्रमणनु स्वरुप कहेछे. ॥ १६ ॥

अर्थः–जे० जे के० कोइ एक उ० वळी प० दिक्षा लीधी छे नि० साधु हुआ ध० प्रथम धर्म सु० सा-
भळीने वि० विनयमार्ग उ० सहित छे सु० अतिशे दु० दुर्लभ ल० पांमीन बो० समकितनो ला० चारित्रने वि०
विचरे प० दिक्षा लीधा पछी य० वळी ज० जेम सु० दिलने सुख उपजे तेम प्रवर्त्ते तु० पुरणे ॥ १ ॥

मूलः–जे केइ उ पवइए नियण्ठे धम्मं सुणित्ता विणओववन्ने ।
सुदुल्लहं लहिउं बोहिलाभं विहरेज्ज पच्छा य जहा सुहं तु ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ–जे कोइ दिक्षा लेइने साधु थयो ते प्रथम धर्म साभळीने विनयमार्ग सहित छतो
अतिशे पामता दुक्कर एवु समकित ने चारित्र पाळीने पछी जेम शरिरने सुख उपजे तेम विचरे ॥ १ ॥

अर्थः–से० उपाश्रयने द० भलो पाम्यो पा० ओढवाना वस्त्र मि० माहरे अ० छे । उ० मळे छे
भो० जमवाने अन्न त० तेमहिज पा० पीवाने पाणी जा० हु जाणुंछु ज० जे जीवादिक पदार्थ व० वरतेछे आ० हे
आउखावत इ० एम । किं० प्रश्ने ना० सभावनाए । का० शु करु सु० सुत्रने भणवे करी भ० हे पुज्य ॥ २ ॥

मूलः–सेज्जा दढा पाउरणं मि अत्थि उप्पज्जई भोत्तु तहेव पाउं ।
जाणामि जं वट्टइ आउसो त्ति किं नाम काहामि सुएण भन्ते ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः–शिष्य कहेतो हवो हे पुज्य? उपाश्रय भलो पाम्यो, ओढवाना वस्त्र मारे छे, जमवाने अन्न
पाणी पण मळेछे अने जीवादिक पदार्थ वर्तेछे, ते हु जाणु छुं, तो हे आयुष्यमन? सुत्रने भणवे करी शु करु ॥२॥

अर्थः–जे० जे के० कोइ प० साधु नि० निंद्रानो सी० स्वभाव घणोछे जेहने प० घणीवार लगे सुइ रहे

वली भो० जमीने पे० पाणी प्रमुख पीइने सु० सुखे व० सुए पा० पाप स० श्रमण इ० एहवो वु० कहिए ॥३॥

मूलः—जे केई पवइए निद्दासीले पगामसो ।
भोचा पेचा सुहं वसेइ पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—जे साधुने निद्रानो स्वभाव घणों छे, अने आहार पाणी करीने घणीवार लगी सुखे सुइ रहे तेने पापश्रमण कहीए. ॥ ३ ॥

अर्थः—आ० आचार्य उ० उपा याय गुरुए सु० सिद्धांत अने वि० विनयमार्गने च० वली गा० शीखव्यो ते० ते गुरुआदिकने विषे चे० पछे पाख आवे खिं० हिले बा० अज्ञानि पा० ते पाप स० श्रमण इ० एहवो वु० कहिए ॥४॥

मूल—आयरियउवज्झाएहिं सुयं विणयं च गाहिए ।
ते चेव खिंसई वाले पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ—आचार्य, उपाध्याय अने जेणे विनयमार्गने सिद्धांत शीखवेल होय तेवा गुरुवादिकने, पांख आव्या पछी अज्ञानी हीले निंदे एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ ४ ॥

अर्थः—आ० आचार्य उ० उपाध्याय गुरुने । स० साचे मने न० न प० सेवा करे । अ० नहीं प्प० उपगार माने पू० तथा पुंजा श्लाघा बोले थ० अहंकारी । पा० ते पाप स० श्रमण इ० एहवो वु० कहिए॥ ५ ॥

मूलः—आयरियउवज्झायाणं सम्मं न पडितप्पइ ।
अप्पडिपूयए थद्धे पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थ-जे कोइ अहंकारी छतो, आचार्य उपाध्यायनी साचे मने करीने सेवा न करे, उपकार न माने तेमज पुजा श्लाघा न बोले एवो होय तेने पापश्रमण कहीए ॥ ५ ॥

अर्थः-स० पगे चांपतो थको पा० त्रस प्राणने बी० सचित्त बीज ते ह० अंकुरादिक त्रणने य० पृथव्यादिक जीवने मर्दतो थको एहवो अ० असंजती स० संजतीपणो म० मानतोथको पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवोवु० कहिये॥६॥

मूलः-सम्मद्दमाणो पाणाणि बीयाणि हरियाणि य ।
असंजते संजयमन्नमाणो पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः-त्रस प्राणीने, सचेत बीजने, हरीकाय, अकुरादिक तृणने, पृथ्वी, पाणी, तेउ, वायुना जीवने मर्दतो, पगे चापतो, असयती थको सयतीपणु माने एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ ६ ॥

अर्थः-स० तृणादिक सथाराने फ० पाटने पी० बाजोठादिक। नि० सज्झाय करवा बेसवानी भूमिकाने। पा० पुछणाने। अ० पुजा विना एटला वाना उपर आ० बेसे। पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहिए ॥७॥

मूलः-संथारं फलगं पीढं निसेज्जं पायकम्बलं।
अप्पमज्जियमारुहति पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थ-तृणादिकना सथाराने, पाटने, बाजोठादिकने, सज्झाय करवानी भूमिकाने, बेसवानी भूमिकाने, पायपुछणाने, कांबळीने एटला वानाने पुज्या विना ते पर बेसे तेने पापश्रमण कहीये ॥ ७ ॥

अर्थः-द० उतावलो उतावलो च० चाले। प० इर्यादिकने विषे प्रमादि य० पुरणे अ० वारंवार।

उ० रुडा कर्तव्यनो उलंघणहारो य० वळी च० क्रोधि य० वळी। पा० ते पाप स० श्रमण त्ति०एहवो वु० कहिए ॥८॥

मूलः—दवदवस्स चरती पमत्ते य अभिक्खणं।

उलङ्घणे य चण्डे य पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थ—उतावळो उतावळो चाले, इर्या सुमतिने विषे प्रमादे चाले, वारंवार रुडा कर्मनो कर्तव्यनो ओलंघणहार, क्रोधवंत एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ ८ ॥

अर्थः—प० पडिलेहण करे ते प० प्रमादि थको करे। अ० जिहा तिहा नांखे पा० पात्र क० कंबलादिक उपगरणने प० पडिलेहणा करवाने विषे अ० सावधान नहि। पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहिए ॥९॥

मूलः—पडिलेहेति पमत्ते अवउज्झइ पायकम्बलं।

पडिलेहाअणाउत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थ—प्रमादी थको पडीलेहणा करे अने ज्या त्या कांबळी पात्रादिक उपगरणने नांखे अने पडीलेहणा करवाने विषे असावधान एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ ९ ॥

अर्थः—प० पडिलेहण करे ते प० प्रमादि थको करे से० ते कि० कांइक विकथा हु० निश्चे नि० सांभळीने पडिलेहणादिकथी उपयोग चुके गु० गुरुने वचने कथनने पा० असातना उपजावे नि० सदाय। पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहिए ॥ १० ॥

मूलः—पडिलेहेइ पमत्ते से किंचि हु निसामिया।

गुरुपरिभावए निच्चं पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थ-प्रमादी थको पडीलेहणा करे अने काइक विकथाने साभळीने पडिलेहणादिकथी उपयोग चुके अने गुरुने वचने करीने पराभवे ने नित्य सदाय असाता उपजावे एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥१०॥

अर्थः-ब० घणो मा० माया कपट करे य० वळी मु० घणो मुखरि थ० अहंकारी लु० लोलपि लोभीओ अ० अजितेंद्रि अ० साधर्मिकने संविभाग न करे अ० अपतितकारीयो पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए॥११॥

मूलः—बहुमाई य मुहरी थद्धे लुद्धे अणिग्गहे ।
असंविभागी अवियत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थ-घणी कपटाइ करे, घणुं जुठु बोले, अहंकारी, लोभीओ, अजितेंद्रिय, स्वधर्मिनो संविभाग न करे, अप्रतितकारीयो एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ ११ ॥

अर्थः-वि० विवादरूप झघडाने च० पुनः उ० उदेरे सभारे अ० अधर्मि अ० पोतानी बुद्धिए करी प० भली बुद्धि मझा (ह० हणी छे जेणे) वु० जघडाने विषे क० वचनना क्लेशने विषे र० राता छे पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए ॥ १२ ॥

मूलः—विवादं च उदीरेइ अहम्मे अत्तपन्नहा ।
वुग्गहे कलहे रत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थ-विवाद जघडाने उदेरे (सभारे) अने भुंडा आचारवंत पोतानी कुबुद्धिये करीने

अर्थः–आ० गुरुवादिकने प० छांडिने प० पर पाखंडीने से० सेवे गा० छ मासमांहि एक संघाडाथी गणिए० बीजे संघाडे जाय ते गाण गणिए कहिये ते दु० दुष्ट भूत जाणवो हिलनीक होय। पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए ॥ १७ ॥

मूलः–आयरियपरिच्चाई परपासण्डसेवए ।
गाणंगणिए दुब्भूए पावसमणेत्ति वुच्चई ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थ–गुरुवादिकने छाडे अने पर पाखंडीने सेवे अने छ मास मांही एक संप्रदायथी बीजा सम्प्रदायमां जाय अने भुंडा आचारनो धणी निदाय एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ १७ ॥

अर्थः–स० पोताने गे० घर प० छांडिने प० गृहस्थ गे० घरने विषे वा० फरे संसारनो कामार्थी लोलपीपणो य० वली नि० जोतिष निमित्त परुपवे करी व० द्रव्यनी उपार्जना करे। पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए ॥ १८ ॥

मूलः–सयं गेहं परिच्चज्ज परगेहंसि वावरे ।
निमित्तेण य ववहरइ पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थ–पोतानुं घर तजीने गृहस्थनें घरे संसारना कामार्थि ने लोलपी (लुब्ध) थको फरे वली ज्योतिष निमित्त परुपे करी द्रव्यनी उपार्जना करे एवो होय तेने पापश्रमण कहीये ॥ १८ ॥

अर्थः–स० पोतानी ज्ञातिवधनो पि० आहार जे० जमे ने० नवाछे सा० सामुदाणीनो आहार। गि० गृहस्थने घरे तथा गृहस्थीना नि० आसन उपरे च वली वा० बेसे ॥ पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए ॥ १९ ॥

मूलः—सन्नाइ पिण्डं जेमेइ नेच्छइ सामुदाणियं ।
गिहिनिसेज्जं च वाहेइ पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थ—पोतानी ज्ञातिनोज आहार करे पण सामुदाणी (बार कुळ)नो आहार न वांछे अने वृद्ध रोगी ने तपस्वी ए त्रण कारण सिवाय गृहस्थने घेरे तथा गृहस्थना आसन पर वेसे, एवो होय तेने पाप श्रमण कहीये॥१९॥

अर्थः—ए० एहवो होय ते प० पासथ्थो १ । उसन्नो २ । अहाछंदो ३ सप्तत्तो ४ कुशिलीयो । ए ५ कु० कुशिल सहित तथा ज्ञान १ दर्शन २ चारित्र ३ तप ४ वीर्य ५ ए पांचनो कुशिल अस० आश्रवनो अण-रुधणहार जाणवो ॥ रु० यतीना वेपनो ध० धरणहार । हे० घणो हिणो अ० ए लो० लोकने विषे वि० विपनी ए० परे, ग० नदत्तीक न० नहि मु० साधुथी प० प्रधान से० ते पापश्रमणने इ० ए लोकना सुपने गणे ने० नहि प० पर लो० लोके सुखी ॥ २० ॥

मूल.—एयारिसे पञ्चकुसीलसंवुडे रूवन्धरे मुणिपवराण हेट्ठिमे ।
अयंसि लोए विसमेव गरहिए न से इहं नेव परत्थलोए ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—पूर्वोक्त कह्यो एवो होय ते १ पासथो २ उसनो ३ अहाछंदो ४ संसतो ५ कुशीलीयो ए पाच कुशील सहित तथा १ ज्ञान २ दर्शन ३ चारित्र ४ तप ५ विर्य ए पाचनो कुशीलीयो, अने आश्रवनो अण रुधनार ने यतीना वेसनो धरनार अने प्रधान (उत्तम) साधुथी घणो हीणो एवो होय ते ए लोकने विषे विषनी पेरे निंदनीक ने एवो पापश्रमण ए लोकने विषे सुखी नहि, अने परलोकने विषे पण सुखी नहि. ॥ २० ॥

अर्थः-जे० जे प० वर्जे ए० ए स० सदाय उ० वली दो० दोषने से० ते सु० सुव्रती हो० होय मु० साधुना वृंद म० मध्ये ॥ अ० ए लो० लोकने विषे अ० अमृतनी प० परे । पू० पुजनीक होय ॥ आ० आराधे (दु० बे) लो० लोक । इ० ए लोक त० तेमहिज । प० परलोकने पण आराधे त्ति० एम बे० हुं कहुंछुं ॥ २१ ॥

मूलः—जे वज्जए एते सदा उ दोसे से सुव्वए होइ मुणीण मज्झे ।
अयंसि लोए अमयं व पूइए आराहए लोगमिणं तहा परं॥२१॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति पावसमणिज्जंनाम सप्तदश अध्ययनं सम्मत्त ॥ १७ ॥

गाथा २१ भावार्थः-ए पूर्वोक्त दोष सदाय जे वर्जे ते साधुना वृंद मांही सुवर्त्ति होय, अने ते ए लोकने विषे अमृतनी पेरे पूज्यनिक होय, अने आ लोक तेमज परलोक ए बन्ने लोकने आराधे एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामी समीपे सांभल्युं हतुं, तेम में तुज प्रत्ये कह्युं. ॥ २१ ॥ ए सत्तरमा अध्ययनने विषे पाप स्थानक वर्जवो कह्यो ते तो संयती होय ते वर्जे अने रस लपटपणुं ने ऋद्धीने छांडवे करीने संयतीपणुं होय, तेथी अढारमा अध्ययनने विषे सयती राजऋषिनुं उदाहरण कहे छे. ॥ १७ ॥

अर्थः-कं० कंपिलपुर नामा न० नगरने विषे रा० राजा उ० तेणे राजाए पुन्यने उदये करी पाम्यो छे च० चतुरंगी सेन्या वा० पालपि ममुप ना० नामे स० सजति ना० नाम राजा तु मि० मृगना आहेडा निमित्ते उ० नगरथी निकल्यो ॥ १ ॥

मूलः—कम्पिले नगरे राया उदिण्णबलवाहणे ।
नामेणं सञ्जए नामं मिगवं उवणिग्गए ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—पचाळदेशे कपीलपुर नगरने विषे सजती नामे राजा, तेने पुन्योदये करीने चतुरंगीणी सैन्या तथा पालखी प्रमुख ऋद्धी मळेल छे, ते राजा एकदा प्रस्तावे मृगना शिकारने माटे घरथी नीकल्यो.॥१॥

अर्थः—ह० अश्वनि अणीका ग० हाथिनिअणीका सहित । र० रथनि अणीका सहित त० तेमज य० वळी पा० पायकना समुहनी अणीका सहित म० मोटि रुधि स० समस्त प० परिवारे परिवर्यो निकल्यो ॥२॥

मूलः—हयाणीए गयाणीए रहाणीए तहेव य ।
पायत्ताणीए महता सव्वतो परिवारिए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—ते अश्व (घोडा) नी अणीका हाथीनी अणीका रथनी अणीका तेमज पायकना समुहनी अणीका एवी मोटी ऋद्धीने समस्त परिवारे परवर्या. ॥ २ ॥

अर्थः—मि० मृगने चु० प्रेरिने ह० घोडाए ग० चढयो थको निकल्यो २ ॥ क० कपीलपुर नगर संबंधीओ उ० उद्यान के० केसरि उद्यानने विषे । भी० बीहतो स० थको मि० केतलाएक मृगने त० तिहां । व० वधे छे र० रसनुं मु० ग्रध थको ॥ ३ ॥

मूलः—मिए च्छुभित्ता हयगतो कम्पिल्लुज्जाण केसरे ।
भीए सन्ते मिए तत्थ वहेइ रसमुच्छिए ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः-मृगने प्रेरिने घोडे चड्यो थको कंपीलपुर नगरना केशरी नामना उद्यानने विषे वीवरावतो थको केटलाएक मृगने मासने विषे गृद्धी (लुब्ध) थको वध करतो हतो. ॥ ३ ॥

अर्थः-अ० हवे के० केसरि उ० उद्यानने विषे । अ० अणगार त० तपरूप ध० धन सहित । स० सध्याय ज्झा० धर्म ध्यानादिक ध्यान । स० सहित ध० धर्म ज्झा० ध्यान झि० ध्याय छ एकाग्र चित्ते करी ॥ ४ ॥

मूलः—अह केसरम्मि उज्जाणे अणगारे तवोधणे ।
सज्झायज्झाणसंजुत्ते धम्मज्झाणं झियायति ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः-हवे ते केसरी उद्यानने विषे तप रुप धनना धणी अने स्वाध्यायने धर्म ध्यानादिके करी सहित एवा अणगार (साधु) तिहा एकाग्रहचित्ते धर्म ध्यान ध्याता हवा. ॥ ४ ॥

अर्थः-अ० वृक्षे करी व्याप्त म० नागरवेलना मंडप हेठे झा० धर्म ध्यान ध्यावेछे क्ख० पपावीने आ० आश्रवने त० ते मुनिने आ० आव्यो मि० मृगपा० पासे व० वधेछे ते मृग आव्यो मुनि पासे से० ते न० राजा वधेछे ॥५॥

मूलः—अप्फोवमण्डवम्मि झायति क्खवियासवे ।
तस्सागए मिगे पासं वहेति से नराहिवे ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः-ते मुनिवृक्षे करीने व्याप्त (संकीर्ण) एवा नागर वेलना मंडप हेठे आश्रव खपा-वीने धर्मध्यान ध्याय छे, ते मुनिनी पासे मृग आव्यो, ते मृगनो राजा वध करतो हतो. ॥ ५ ॥

अर्थः-अ० हवे आ० घोडे ग० चढयो थको रा० ते राजा । सि० शिघ्र आ० आवीने सो० ते राजा

त० त्या । ह० हण्यामि० मृगने उ० वळी । पा० देषीनें अ० अणगारने त० तिहा पा० देषीन ॥ ५ ॥

मूलः—अह आसगतो राया सिग्घमागम्म सो तहि ।
हए मिए उ पासित्ता अणगारं तत्थ पासई ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—हवे घोडे चड्यो थको सजती गजा त्यां सिघ्र (उतावळो) आवी हण्या मृगने देखीने,त्या अणगारने देखतो हवो. ॥ ६ ॥

अर्थः—अ० हवेरा० राजा त० तिहा सं० बीहतोथको अ० इम जाणेछे अणगारना मृगने म०थोडोसु ह० हण्यो ए मृग मुनिनो हशे ते भणी म० मे उ० वळी म० थोडा पु० पुन्यने धणीए र० रस गि० गृद्धे घ० जीव घात कीधी ॥७॥

मूलः—अह राया तत्थ संभन्तो अणगारो मणा हतो ।
मए उ मन्दपुण्णेणं रसगिद्धेण घण्णुणा ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थ—त्या राजा मुनीने देखीनें बीहनो भयभ्रात थयो अने मनमा विचारवा लाग्यो के आ मृग (हरण) मुनिनो होवो जोइए, कारण के आटले सुधी दोडीने मुनिनी पासे आव्यो, माटे जरुर ते मृग मुनिनोज तो ते मृगने मे हण्यो (मार्यो) जे भणी हु थोडा पुन्यनो धणी मांसनी लालचथी, साधुना मृगने पण हु ओळेखी शक्यो नहि तेथी हु निश्चे मारु पुन्य परवारी बेठो. ॥ ७ ॥

अर्थः—आ० घोडाने वि० मुकीने । अ० साधुना सो० ते । निवो० राजा वि० विनये सहित व० वांदे छे पा० पगने । भ० हे भगवान् ए० इहा मृगवधरूप मे० माहरो अपराध ख० षमो ॥ ८ ॥

रा०

॥७॥

मूलः—आसं विसज्जइत्ताणं अणगारस्स सो निवो ।
विणएण वन्दए पाए भगवं एत्थ मे खमे ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—हवे ते राजा घोडो मुकीने विनयसहित मुनिना पग वांदीने एम कहेतो हवो के हे भगवंत ? अहीं मृग वधरूप महारो अपराध क्षमा करो (माफ करो). ॥ ८ ॥

अर्थः—अ० हवे मो० मोनभावे सो० ते भ० भगवंत पुज्य अ० अणगारझा० ध्याने म० मिश्रीत छे धर्मध्यानने विषे तलालिन छे रा० राजाने न० न दिधो प० प्रत्युत्तर त० तेवार पछी रा० राजा भ० भये करी दु० आकुलव्याकुल थयो ॥ ९ ॥

मूलः—अह मोणेण सो भगवं अणगारे झाणमस्सिते ।
रायाणं न पडिमन्तइ तओ राया भयद्दुओ ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—हवे ते वरते पुज्य (मुनि) मौन्य भावे धर्मध्यानने विषे तल्लीन होवाथी राजाने पाछो प्रत्युत्तर न दीधो, ते वारे राजा भये करी आकुळव्याकुळ थयो. ॥ ९ ॥

अर्थः—स० मजति राजा अ० हु ज० छुं । भ० हे भगवंत वा० बोलावो मे० मुजने कु० कोप्यो थको ते० ते अ० अणगार मुनी । ड० बाले न० नर मनुष्यनी को० कोडिने ॥ १० ॥

मूलः—सञ्जओ अहमस्सीति भगवं वाहराहि मे ।
कुद्धे तेएण अणगारे डहेज्ज नरकोडिओ ॥ १० ॥

अध्य०

॥ १८ ॥

गाथा १० भावार्थः-ते वारे राजा कहेतो हवो के हे भगवन ? हु संयतीराजा छु, मुजने बोलावो, केमके मुनि कोप्यो थको तेजु लेश्याए करीने क्रोडी मनुष्यने बाळे. ॥ १० ॥

अर्थः-अ० अभय प० हे राजा तु० तुजने। अ० तु पण अभयदाननो दा० दातार भ० थातु य० वळी॥ अ० अनित्यजी० मनुष्य लो० लोकने विषे किं० किम हिं० हिंस्याने विषे प० सन्मुख थाय ॥ ११ ॥

मूल.-अभओ पत्थिवा तुब्भं अभयदाया भवाहि य ।

अणिच्चे जीवलोगम्मि किं हिंसाए पसज्जसि ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः-ते वारे मुनि ध्यान पारीने कहेता हवा हे राजा ? तुजने अभय हो ! अने तु पण अभयदाननो दातार था ? अने ए अनित्य मनुष्यलोकने विषे केम हिंस्याने विषे सन्मुख थायछे ??? ॥११॥

अर्थः-ज० जिवारे स० सर्व प० मुकिने । ग० जावु अ० कर्मने वसे आपणे व्रमे नहि ते० ताहरे अ० अनित्य जी० मनुष लो० लोकने विषे किं० शु र० राज्यने विषे प० आशक्त थाय छे ॥ १२ ॥

मूलः-जया सव्वं परिच्चज्ज गन्तव्वमवसस्स ते ।

अणिच्चे जीवलोगम्मि किं रज्जम्मि पसज्जसि ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः-ज्यारे सर्व मुकीने कर्मने वसे करीने जवु छे तो ए मनुष्यलोकने विषे तारा राज्यने विषे शु ? आशक्त थायछे ॥ १२ ॥

अर्थः-जी० आउखो चे० अने रु० रुप च० वळी वि० वीजळीना स० चमत्कारनी परे च० चचळछे ज० जे

जीवतव्यने रुपने विषे त० तुं मु० मुंढपणे मूर्छायछे हे रा० राजा पे० परलोकनो अर्थ तुं न० नथि अ०जाणतो ॥१३॥ अ८५०

मूलः—जीवियं चेव रूवं च विज्जुसंपायचञ्चलं।

जत्थ तं मुज्झसी रायं पेच्चत्थं नावबुज्झसि ॥ १३ ॥ ॥ १८ ॥

गाथा १३ भावार्थः—हे राजा तु जीवतव्य अने रुपने विष मुंढपणे मुर्छाय छे, ने आऊखुने रुप वीजळीना चमत्कारनी पेरे चपळ छे अने परलोकनो अर्थ पण तु नथी जाणतो. ॥ १३ ॥

अर्थः—दा० भार्या य० वळी सु० पुत्र चे० पदपुरणे मि० मित्र य० वळी त० तेम बं० बांधव जी० घरनो धणी जीवे त्यां लगी अ० घरना धणीनां उपार्ज्यां धनादिक भोगवता थका जीवे म० घरनो धणी मुओ तेवार पछी तेहने न० न जाय अ० केडे परभवे य० वळी ॥ १४ ॥

मूलः—दाराणि य सुया चेव मित्ता य तह बन्धवा।

जीवन्तमणुजीवन्ति मयं नाणुव्वयन्ति य ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—स्त्री पुत्र बांधवादिक ज्यांसुधी घरनो धणी जीवे त्यांलगी तेनु उपराजेलधनादिक भोगवे, पण ते घरधणी मुवा पछी तेनी केडे परभवे न जाय. ॥ १४ ॥

अर्थः—नी० काढे म० मुवाने पु० पुत्र पि० पिता मुओ होय तेहने प० अतिघणो दु० दुषी थको। पि० पिता वि० पण त० तेमज पु० पुत्रने काढे मुओ थके ब० भाइने पणभाइ मुवा थका काढे रा० हे राजा एम जाणीने त० तप च० आचर ॥ १५ ॥

मूलः-नीहरन्ति मयं पुत्ता पितरं परमदुक्खिया ।
पितरो वि तहा पुत्ते बन्धू रायं तवं चरे ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः-मरेला पिताने अतीहि दुःखी थको पुत्र काढे अने मरेला पुत्रने पिता काढे, तेमज भाइ मरेलाने पण भाइ काढे एम जाणीने हे राजा ! तप आचर ! ! । ॥ १५ ॥

अर्थः-त० ते मुओ तेवारे पछे ते० तेणे ज्जि० उपार्ज्यो होय ते द० धनना धणी बीजा थाय । दा० स्त्रीने विषे य० वळी प० धणी र० रक्षा किधी होय की० ते स्त्री सघाते क्रिडा करे अ० अनेरा न० नर रा० हे राजा ह० हर्ष सहित तु० अतरग प्रीति सहित अल० जे मूओ तेहना कराव्या आभरणादिक पहेरीने परपुरुष सघाते स्त्री विषय भोगवे॥ १६॥

मूल.-तओ तेणज्जिए दवे दारे य परिरक्खिए ।
कीलन्तिन्ने नरा रायं हट्ठतुट्ठमलङ्किया ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः-हे राजा ! ते घरधणी मुवा पछी ते घरधणीए जे धन उपराज्यु होय ते धनना धणी बीजा थाय अने जे स्त्रीनु घणु रक्षण कर्यु हतु ते स्त्री सघाते अनेरा नर क्रीडा करे अने मुवो तेना कराव्या आभरणादिक पहेरीने अतरग प्रीति सहित हर्ष सहित ने सतोष सहित ते स्त्री परपुरुष सघात विषय सुख भोगवे ॥ १६॥

अर्थः-ते० मुओ अ० तेणे पुरुषे ज० जे क० कीधा क० कर्म । सु० सुभ जे सुपकारि वा० अथवा ज० जो वा० वळी दु० असुभदुपकारी । क० सुभ असुभ कर्म ते० तेणे कर्मे स० सहित । ग० जे मूओ ते जाय उ० वळी प० पर भ० भवे एम जाणीने तु हे राजा तप आचर ॥ १७ ॥

मूलः—तेणावि जं कयं कम्मं सुहं वा जइ वा दुहं ।
कम्मुणा तेण संजुत्तो गच्छती उ परं भवं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—मुवो ते पुरुप जे शुभाशुभ (सुखकारी ने दुःखकारी) कर्म कर्या, ते कर्मेकरी सहित ते पुरुप परभवे जाय एम जाणीने हे राजा तु तप आचर ! ! ! ॥ १७ ॥

अर्थः—सो० साभळीने त० ते मुनी पासे सो० ते राजा ध० धर्म । अ० अणगारने अ० समिपे म० मोटा । सं० मोक्षना अभिलाप रुप संवेग । नि० मनुष्य देवतादिकना कांम भोगरुप अरुचि रुप निर्वेदतेणे करी । स० सहितहुओ न० संजतिराजा ॥ १८ ॥

मूलः—सोऊण तस्स सो धम्मं अणगारस्स अन्तिए ।
महयासंवेगनिवेदं समावन्नो नराहिवो ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—ए प्रमाणे मुनिनी समीपे सयती राजा धर्म साभळीने मोटा मोक्षना अभिलाप-रुप सवेग (वैराग्य) ने मनुष्य देवतादिकना कामभोग ऊपरे अरुचीरुप ते निर्वेद करी सहित थयो. ॥ १८ ॥

अर्थः—स० ते सजति राजा च० छाडिने र० राज्यने नि० निकल्यो जि० जिनसासननेविषे ग० गर्द-भालीमूनी नामा भ० भगवतपूज्य अ० अणगारने अ० समिप ॥ १९ ॥

मूलः—सञ्जओ चइउं रज्जं निक्खन्तो जिणसासणे ।
गद्दभालिस्स भगवओ अणगारस्स अन्तिए ॥ १९ ॥

... भगवंत (बुद्ध) अणगारनी समीपे जीनशासनने विषे नीकल्यो. ॥ १९ ॥

अर्थः—चि० छांडिने र० राज्यने प० दिक्षालिधी ॥ ख० तिहामार्गमांहि जाते क्षत्रिराजऋपि ॥ प० सजतिनामा मुनिप्रते कहेछे ॥ ज० जेम ते० ताहरु । दी० दिसेछे वीकार रहित रु० वाह्यरुप ॥ प० प्रसन्न निकाररहित ते० ताहरु त० तेम म० मनविकार रहित प्रवर्ते छे ॥ २० ॥

मूलः—चिच्चा रट्ठं पव्वइए खत्तिए परिभासइ ।
जहा ते दीसई रूवं पसन्नं ते तहा मणो ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—ते सयतीराजा दीक्षा लइ गीतार्थ थइ समस्त साधुनी सामाचारी सीखी गुरुनी आज्ञा लइ एकाकीपणे विचरता कोइक गामने विषे आव्या, त्यां क्षत्री राजऋपि मळ्या, ते क्षत्रीराज मुनि पूर्वे देवलोकथी चव्या पछी कोइक निमितीयाने देखीने जातिस्मर्ण ज्ञान उपन्यु, त्या क्षत्री राजऋपि सयतिमुनिने कहेता हरा हे मुनि ? तारु निकाररहितरुप दिशेछे तेमज प्रसन्नकारी विकाररहित तारु मनपण दिशेछे ॥२०॥

अर्थः—किं० शु ना० नाम ताहरो किं० स्यो गो० गोत्र क० श्याने अ० अर्थे त्रिकरण सुद्ध क्रिया करेछे व०वळी मा० यतिपणु आदर्यु ॥ क० केणे प्रकारे प० सेवेछे बु० आचार्यादिकने ॥ क० केणे प्रकारे वि० विनित शिप्य त्ति० एम वु० कहिए ॥ २१ ॥

मूलः—किंनामे किंगोत्ते कस्सट्ठाए व माहणे ।

कहं पडियरसी बुद्धे कहं विणीए त्ति वुच्चसी ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः–तोतारु १ नाम शु ? २ तारुं गौत्रशु ? ३ शाने अर्थे त्रीकर्ण शुद्ध क्रिया करेछे ने यतीपणु आदर्यु छे, ४ क्रिया आचार्यने सेवेछे ! ५ अने कोण विनित शिष्य कहीए ? (एपांचप्रश्नपूछचा)॥२१॥

अर्थः–हवे सजती राजऋषी भत्रिराजरुपी प्रते कहेछे सं० संजतिमाहरो ना० नाम ना० नामे । त० ते-मगो० गोत्रते गो० गोतम । ग० गर्दभालिमूनि म० माहरा आ० धर्माचार्य वि० श्रुतज्ञानअने च० चारित्रना पा० पारगामी ॥ हवे पाचमो प्रश्न तेहनो उत्तर कहेछे ॥ २२ ॥

मूल.–सञ्जओ नाम नामेणं तहा गोत्तेण गोतमो ।

गद्दभाली ममायरिया विज्जाचरणपारगा ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः–तेवारे सयति मुनि क्षत्री राज ऋपिने पुर्वोक्त पांच प्रश्नना उत्तर कहेता हवा, १ सयति मारुं नाम, २ गौतम माहरु गौत्र, ३ श्रुत ज्ञानने चारित्रनो पारगामी एवो गर्दभाळी मारो आचार्य, ४ जे आचार्य जीवघातथी निवर्त्यो ते ऋषि मोक्ष पामे तेमाटे सत्य जाणवे ते गुरुने मोक्षने अर्थे सेववा, ५ अने तेने सेवे ते विनित शिष्य जाणवो. ॥ २२ ॥

अर्थः–कि० ज्ञानविना क्रियाना करणहार । १८० क्रियावादि १ अ० ८४ अक्रियावादि २. । वि० बत्रीस विनयवादि ३ ॥ अ० वळी ६७ अज्ञानवादि ४ च० एम त्रणसेने त्रेसठ मिथ्यादृष्टि ॥ म० हेक्षत्रीराजरुपि हेमहामनि साभळो ए० ए ए० कह्याते च० च्यार ठा० थानके करी क्रियावादि प्रमुख । ३६३ पापंडि

मिथ्याति केहवाछे। मे०जीवादीक पदार्थने। कहेता पोताने कल्पित शास्त्रे करी अ०जथातथापणाना जाणणहारा तेमेयन्नेएहवा मिथ्याति क्रि० कुछित आघी पाछी परुपणाते प० भाषे परुपेछे तेहनो। मत मारो नथी ॥२३॥

मूलः—किरियं अकिरियं विणयं अन्नाणं च महामुणी।
एएहि चउहि ठाणेहिं मेयन्ने कि पभासई ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—हवे पाचमो प्रश्न विनित शिष्यना मननु तेनो उत्तर विस्तार पूर्वक संयति मुनि कहेता हवा, अहो क्षत्रीराज महामुनि ? ज्ञानविना क्रियाना करनार आस्तिक ते १ क्रियावादीना १८० भेद अने २ अक्रियावादी ते नास्तिक तेना ८४ भेद, एक फक्त विनयथीज सिद्धि माने तेवा विनय वादीना ३२ भेद अने अज्ञानज श्रेयछे तेवु माननारा अज्ञान वादीना ६७ भेद, एम ४ चार मळीने ३६३ मिथ्यात्व द्रष्टीना जाणवा० (हवे ए ३६३ भेद शीरीते थाय ते विस्तार पूर्वक कहेछे)

१ प्रथमक्रियावादी ते ज्ञाननी काइ जरुर नथी एकली क्रिया करवाथीज सिद्धिछे एवुं माने तेना १८० भेद छे, तेमा १ काळवादी, २ स्वभाववादी, ३ नियतवादी, ४ कर्मवादी, ५ पुरुषार्थवादी ए पाच, तेमा १ काळवादी ते सर्ववस्तु काळवश छे, काळे उपजे छे, काळे विणसे छे, काळे स्त्री गर्भ धरेछे, काळे पुत्र जन्मे छे, काळे बोलेछे, काळे चालेछे, काळे दूधथी दही थायछे, काळे फळ पाकेछे, काळे छए ऋतुनो भिन्न भिन्न स्वभाव थायछे, तिर्थंकर, चक्रवर्ति, बळदेव, वासुदेव, देवताओ विगेरे सर्वे वस्तु काळवशछे एवु माने ते काळवादी, तेना चार भेद, १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए (ते जीव पोते पोताना स्वरुपे होय ते) काळथी

कहं पडियरसी बुद्धे कहं विणीए त्ति वुच्चसी ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः–तोतारु १ नाम शु ? २ तारुं गौत्रशु ? ३ शाने अर्थे त्रीकर्ण शुद्ध क्रिया करेछे ने यतीपणुं आदर्युं छे, ४ किया आचार्यने सेवेछे ! ५ अने कोण विनित शिष्य कहीए ? (एपांचप्रश्नपूछ्या)॥२१॥

अर्थः–हवे सजती राजऋषी क्षत्रिराजरूपी प्रते कहेछे सं० सजतिमाहरो ना० नाम ना० नामे । त० ते-मगो० गोत्रते गो० गोतम । ग० गर्दभालिमूनि म० माहरा आ० धर्माचार्य वि० श्रुतज्ञानअने च० चारित्रना पा० पारगामी ॥ हवे पाचमो प्रश्न तेहनो उत्तर कहेछे ॥ २२ ॥

मूल.–सञ्जओ नाम नामेणं तहा गोत्तेण गोतमो ।

गद्दभाली ममायरिया विज्जाचरणपारगा ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः–तेवारे संयति मुनि क्षत्री राज ऋपिने पुर्वोक्त पाच प्रश्नना उत्तर कहेता हवा, १ संयति मारु नाम, २ गौतम माहरुं गौत्र. ३ श्रुत ज्ञानने चारित्रनो पारगामी एवो गर्दभाळी मारो आचार्य, ४ जे आचार्य जीवघातथी निवर्त्यों ते ऋपि मोक्ष पामे तेमाटे सत्य जाणवे ते गुरुने मोक्षने अर्थे सेववा, ५ अने तेने सेवे ते विनित शिष्य जाणवो. ॥ २२ ॥

अर्थः–कि० ज्ञानविना क्रियाना करणहार । १८० क्रियावादि १ अ० ८४ अक्रियावादि २ । वि० बत्रीस विनयवादि ३ ॥ अ० वली ६७ अज्ञानवादि ४ च० एम त्रणसेने त्रेसठ मिथ्यादृष्टि ॥ म० हेक्षत्रीराजरुपि हेमहामूनि साभलो ए० ए ए० कह्याते च० च्यार ठा० थानके करी क्रियावादि प्रमूख। ३६३ पाखंडि

चार प्रकारे स्वभाववश माने छे तेथी तेना नवेचोक ३६ भेद बीजा स्वभाववादीना जाणवा. २

३ हवे त्रीजो नियतवादी ते जे भवितव्यता थनार छे ते इंद्रादिकथी पण टळती नथी अने जे थनार नथी ते कोइथी थायज नहि, जेम आवाना वृक्षे कोर (मोर) आव्यो होय पण तेमा केटलाक खरीपडे, केटलाक खाखटी थाय ने केटलाक फळरुपे भावी प्रमाणे थाय छे, माणस पोतानु मन वस करवा धारे छे पण भावी प्रबलताथी वश थतु नथी. वटोळीयानी पछवाडे जेम त्रण पत्रादिक उडेछे तेम भवितव्यताने योगे सर्वे थाय छे, अभवी जीव घणी तप सयमादिकनी क्रिया कर्या छता पण नहि सिद्ध गति पामवारुप भावी प्रबळताथी सिद्ध गती पामतो नथी, तेथी सर्वे भवितव्यताने वश छे एवु माने ते नियतवादी, तेना चार भेद ते १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए भवितव्यताथी नित्य छे, २ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए भवितव्यताथी अनित्य छे, ३ कोइ कहे जीवपरथी छे ने भवितव्यताथी नित्य छे, ४ कोइ कहे जीवपरथी छे ने भवितव्यताथी अनित्य छे, एवी रीते नियतवादी चार प्रकारे जीव मानेछे, तेवीज रीते पुर्वोक्त नवे पदार्थने चार चार प्रकारे नियतवश माने छे तेथी तेना नवे चोकु ३६ भेद त्रीजा नियतवादीना जाणवा ३

४ हवे चोथो कर्मवादी ते कर्म करे तेज थाय छे, बीजु सर्व व्यर्थ छे, एकज व्यापार बे माणस करे पण तेमा लाभालाभ कर्म प्रमाणेज मळे छे, बे भाइए साथे जन्म धर्यो होय पण एक काष्टनो भारो माथे वहन करता पण उदर पुरणा थती न होय ने एक राज्यसंपत्ति भोगवे, एक कडीयामा कोइए सर्प पुरेलो हतो तेनी अदर काइ खावानु हशे एम जाणी एक उदर ते कंडीयो कापी अदर गयो के तुर्त ते सर्प उंदरने गळीगयो ने तेज रस्तेथी सर्प बहार निकळी गयो, जुओ उदरनो उद्यम अवळो पडयो ने कर्म प्रमाणेज थयुं. तिर्थंकर चक्र-

नित्यछे, २ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए काळथी अनित्य छे, ३ कोइ कहे जीवपरथी (ते अनेरा पदार्थनी अपेक्षाए ह्रस्वत्व दीर्घत्वनी पेरे ते) छे ने काळथी नित्य छे, ४ कोइ कहे जीवपरथी छे ने काळथी अनित्य छे, एवी रीते काळवादी चार प्रकारे जीव माने छे, तेवीज रीते, २ अजीव, ३ पुन्य, ४ पाप, ५ आश्रव, ६ संवर, ७ निर्जरा, ८ बंध, ९ मोक्ष, ए नवे पदार्थमे चार चार प्रकारे काळवश मानेछे, तेथी तेना नवे चोक ३६ भेद काळवादीना जाणवा. १

२ बीजो स्वभाववादी ते सर्वे वस्तु स्वभावे नीपजेछे, स्वभावे वणसेछे, जेम स्वभावेज योवनवंती स्त्री धणीनो योग छता गर्भ धरे नहि ने वंझा रहे, स्त्रीने मुखे मुछ नहि होवापणुं, हथेळीमा केश नहि उगवापणुं, लिंबडे आंबफळ नहि लागवापणुं, मोरना पींछा स्वभावेज चीतरेलपणुं, सन्ध्याये विचीत्र रंगपणुं, बावळना कांटानु अणीदारपणु, मृगनां नेत्रनुं रमणीकपणुं, अग्निनी जवाळा उंची जवापणुं, पर्वत स्थिर, वायु चळपणुं, एक वासणमां कोळु पासे मूकवाथी घउंनी कणकनी चीकासनुं जवापणु, रजस्वळावाळी स्त्रीनी छाया साजीखारना पाणीमा पडवाथी क्षारनुं जवापणुं, मच्छकाष्ट तुवडुं जळमा तरवापणुं, कागधातु पाषाण जळमां डुबवापणुं, पक्षी जातिगगनमा फरवापणुं, दर्द उपरज औषध लागु पडवापणु, गागडुं कण नहि सीझवा (रंधावा)पणु, सूर्यना किरणनु उष्णपणु, चंद्रमाना किरणनुं शितळपणुं, ए विगेरे तमाम वस्तुओ पोतपोताना स्वभाववश छे एवु माने ते स्वभाववादी. तेना चार भेद ते १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए स्वभावे नित्य छे, २ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए स्वभावे अनित्य छे, ३ कोइ कहे जीवपरथी छे ने स्वभावे नित्य छे, ४ कोइ कहे जीवपरथी छे ने स्वभावे अनित्य छे, एवी रीते स्वभाववादी चार प्रकारे जीव माने छे तेवीज रीते पुर्वोक्त नवे पदार्थने चार

चार प्रकारे स्वभाववश माने छे तेथी तेना नवेचोक ३६ भेद बीजा स्वभाववादीना जाणवा. २

३ हवे त्रीजो नियतवादी ते जे भवितव्यता थनार छे ते इंद्रादिकथी पण टळती नथी अने जे थनार नथी ते कोइथी थायज नहि, जेम आवाना वृक्षे कोर (मोर) आव्यो होय पण तेमां केटलाक खरीपडे, केटलाक खाखटी थाय ने केटलाक फळरुपे भावी प्रमाणे थाय छे, माणस पोतानु मन वस करवा धारे छे पण भावी प्रबलताथी वश थतु नथी. वटोळीयानी पछवाडे जेम त्रण पत्रादिक उडेछे तेम भवितव्यताने योगे सर्वे थाय छे, अभवी जीव घणी तप सयमादिकनी क्रिया कर्या छता पण नहि सिद्ध गति पामवारुप भावी प्रबळताथी सिद्ध गती पामतो नथी, तेथी सर्वे भवितव्यताने वश छे एवु माने ते नियतवादी, तेना चार भेद ते १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए भवितव्यताथी नित्य छे, २ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए भवितव्यताथी अनित्य छे, ३ कोइ कहे जीवपरथी छे ने भवितव्यताथी नित्य छे, ४ कोइ कहे जीवपरथी छे ने भवितव्यताथी अनित्य छे, एवी रीते नियतवादी चार प्रकारे जीव मानेछे, तेवीज रीते पुर्वोक्त नवे पदार्थने चार चार प्रकारे नियतवश माने छे तेथी तेना नवे चोकु ३६ भेद त्रीजा नियतवादीना जाणवा ३

४ हवे चोथो कर्मवादी ते कर्म करे तेज थाय छे, बीजु सर्व व्यर्थ छे, एकज व्यापार बे माणस करे पण तेमा लाभालाभ कर्म प्रमाणेज मळे छे, बे भाइए साथे जन्म धर्यो होय पण एक काष्टनो भारो माथे वहन करता पण उदर पुरणा थती न होय ने एक राज्यसपत्ति भोगवे, एक कडीयामा कोइए सर्प पुरेलो हतो तेनी अंदर काइ खावानु हशे एम जाणी एक उदर ते कंडीयो कापी अदर गयो के तुर्त ते सर्प उंदरने गळीगयो ने तेज रस्तेथी सर्प बहार निकळी गयो, जुओ उदरनो उद्यम अवळो पडयो ने कर्म प्रमाणेज थयुं. तिर्थकर चक्र-

वर्ति बळदेव वासुदेव इंद्रादिक देवो सर्वेने कर्म प्रमाणेज सुख दुःख अनुभववां पडे छे तेथी कर्म करे तेज थाय छे, एवुं जे माने ते कर्मवादी, तेना चार भेद, १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए कर्मथी नित्य छे, २ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए कर्मथी अनित्य छे, ३ कोइ कहे जीवपरथी छे ने कर्मथी नित्य छे, ४ कोइ कहे जीव परथी छे ने कर्मथी अनित्य छे, एवी रीते कर्मवादी चार प्रकारे जीव माने छे, तेवीज रीते पुर्वोक्त नवे पदार्थने चार चार प्रकारे कर्मवश माने छे तेथी तेना नवेचोकु ३६ भेद चोथा कर्मवादीना जाणवा. ४

५ हवे पाचमो पुरुषार्थ (उद्यम) वादी ते आत्माना उपक्रमे करीने विश्व उपजेछे, सर्व वस्तु पुरुषार्थेथी थायछे, दूधमाथी घी काढवुं, तलमांथी तेल काढवु, खेतीथी अन्न पकववुं, विद्या धन संपत्तिनु मेळववुं, पाणीने उचे लइ जवुं, पृथ्वीमांथी पाणी काढवुं, अनंत कर्मनो क्षय करी सिद्ध गतिनु पामवुं, ए विगेरे अनेक वस्तुने विषे उद्यम करवाथीज फळीभूत थवाय छे. एक काममां एक वखत उद्यम करवाथी मुराद हांसल न थाय तो तेनो वारंवार उद्यम करवाथीज सुफळ थायछे, नवी नवी कळा कौशल्यतानी वृद्धि पण उद्यम वडेज थाय छे, एटलुंज नहि पण आ सृष्टीमां सर्व स्थळे उद्यमनोज प्रचार छे तेथी उद्यमज श्रेष्ठ छे ने बीजु सर्वे व्यर्थ छे एवुं जे माने ते उद्यमवादी, तेना चार भेद ते १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए पुरुषार्थथी नित्य छे, २ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए पुरुषार्थथी अनित्य छे, ३ कोइ कहे जीव परथी छे ने पुरुषार्थथी नित्य छे, ४ कोइ कहे जीव परथी छे ने पुरुषार्थथी अनित्य छे. एवी रीते पुरुषार्थवादी चार प्रकारे जीव माने छे तेवीज रीते पुर्वोक्त नवे पदार्थने चार चार प्रकारे पुरुषार्थ वश माने छे तेथी तेना नवेचोकु ३६ भेद पाचमा पुरुषार्थवादीना जाणवा. पुर्वोक्त पाचे वादी एकेक वस्तु श्रेष्ठ मानी बीजाने उथापे छे तेथी मिथ्यात्व दृष्टी

अने पाचे वस्तुथी एक कार्यनी सिद्धी मानवाथी सम्यक्त्वद्रष्टी जाणवा, ए पाचेना छत्रीस छत्रीस भेद गणता छत्रीस पचा १८० भेद प्रथम क्रियावादीना जाणवा. १ हवे बीजो अक्रियावादी तेना ८४ भेद कहेछे

२ हवे बीजो अक्रियवादी (नास्तिकमती) ते नैयाइक मते इश्वरमाने, मिमासक मते आत्मा सर्वएक जमाने, जेमएक चद्रमानु प्रतिबींब हजारोपाणीना वासणमा पडवाथी एक छता अनेक चद्रमारुपे देखायछे तेज प्रमाणे १ पृथ्वी २ पाणी ३ अग्नि ४ वायु ५ आकाश ए पाचभूतनु बनेलु शरीर तेमाएक इश्वरनु तेज सर्वे शरीरमा पडवाथी चलणादी सर्वेक्रियाओ थायछे, ज्यारे ते तेज इश्वरना रुपमा मळीजशे ने पाचभूतपण पोतपोताना रुपमा मळीजशे त्यारे पुन्य पापनो बदलो सुख दुखरुप भोगववो पडतोनथी, वळी सर्व वस्तु क्षणेक्षणे उपजेने विणसेछे तेथी धर्म क्रिया करवानी काइ जरुर नथी एवु जे माने ते अक्रियवादीना ८४ भेद ते कहेछे, तेमा १ काळ २ स्वभाव ३ यद्रच्छा (ते अकस्मात काइ वस्तु उपजे, वे वस्तु मळवाथी त्रीजी वस्तु थाय, जेम माणसनु माथु चरबी सहित होय ते पृथ्वी पाणीनो अनुकुळ योगमळवे तेमाथी केरडानु वृक्षथाय, वळीपाडानु शींगडु चरबी सहित होय तेने पृथ्वी पाणीनो योगमळवे तेमाथी केळनुं वृक्षथाय, तेमज माखनी हगार वाळी दोरडीने रोपवाथी पृथ्वी पाणीने योगे फुदीनो थाय ए विगेरे) ४ नियत ५ कर्म ६ पुरुषार्थ ए छ, तेमा १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए काळथी नित्यनथी, २ कोइकहे जीवपरथी काळथी नथी, ३ जीवआपणी इच्छाए स्वभावथी नथी, ४ जीवपरथी स्वभावथी नथी, ५ जीव आपणी इच्छाए यद्रच्छा नथी, ६ जीव परथी यद्रच्छानथी, ७ जीव आपणी इच्छाए नियतथी नथी, ८ जीवपरथी नियतथी नथी, ९ जीव आपणी इच्छाए कर्मथीनथी, १० जीवपरथी कर्मथीनथी, ११ जीव आपणी इच्छाए पुरुपार्थथी नथी, १२ जीवपरथी पुरुपार्थ नथी

वर्ति वळदेव वासुदेव इंद्रादिक देवो सर्वेने कर्म प्रमाणेज सुख दुःख अनुभववां पडे छे तेथी कर्म करे तेज थाय छे, एवुं जे माने ते कर्मवादी, तेना चार भेद, १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए कर्मथी नित्य छे, २ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए कर्मथी अनित्य छे, ३ कोइ कहे जीवपरथी छे ने कर्मथी नित्य छे, ४ कोइ कहे जीव परथी छे ने कर्मथी अनित्य छे, एवी रीते कर्मवादी चार प्रकारे जीव माने छे, तेवीज रीते पुर्वोक्त नवे पदार्थने चार चार प्रकारे कर्मवश माने छे तेथी तेना नवेचोकु ३६ भेद चोथा कर्मवादीना जाणवा. ४

५ हवे पाचमो पुरुपार्थ (उद्यम) वादी ते आत्माना उपक्रमे करीने विश्व उपजेछे, सर्व वस्तु पुरुपार्थेथी थायछे, दूधमाथी घी काढवुं, तलमांथी तेल काढवु, खेतीथी अन्न पकवतुं, विद्या धन सपत्तिनु मेळववुं, पाणीने उंचे लइ जवुं, पृथ्वीमाथी पाणी काढवु, अनंत कर्मनो क्षय करी सिद्ध गतिनु पामवु, ए विगेरे अनेक वस्तुने विषे उद्यम करवाथीज फळीभूत थवाय छे. एक कामपा एक वखत उद्यम करवाथी मुराद हासल न थाय तो तेनो वारंवार उद्यम करवाथीज सुफळ थायछे, नवी नवी कळा कौशल्यतानी वृद्धि पण उद्यम वडेज थाय छे, एटलुंज नहि पण आ सृष्टीमां सर्व स्थळे उद्यमनोज प्रचार छे तेथी उद्यमज श्रेष्ट छे ने बीजुं सर्वे व्यर्थ छे एवुं जे माने ते उद्यमवादी, तेना चार भेद ते १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए पुरुपार्थेथी नित्य छे, २ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए पुरुपार्थेथी अनित्य छे, ३ कोइ कहे जीव परथी छे ने पुरुपार्थेथी नित्य छे, ४ कोइ कहे जीव परथी छे ने पुरुपार्थेथी अनित्य छे. एवी रीते पुरुपार्थवादी चार प्रकारे जीव माने छे तेवीज रीते पुर्वोक्त नवे पदार्थने चार चार प्रकारे पुरुपार्थ वश माने छे तेथी तेना नवेचोकु ३६ भेद पाचमा पुरुपार्थवादीना जाणवा. पुर्वोक्त पांचे वादी एकेक वस्तु श्रेष्ट मानी बीजाने उथापे छे तेथी मिथ्यात्व दृष्टी

अने पाचे वस्तुथी एक कार्यनी सिद्धी मानवाथी सम्यक्तवद्रष्टी जाणवा, ए पाचेना छत्रीस छत्रीस भेद गणता छत्रीस पचा १८० भेद प्रथम क्रियावादीना जाणवा. १ हवे बीजो अक्रियावादी तेना ८४ भेद कहेछे

२ हवे बीजो अक्रियवादी (नास्तिकमती) ते नैयाइक मते इश्वरमाने, मिमासक मते आत्मा सर्वएक जमाने, जेमएक चद्रमानु प्रतिबींब हजारोपाणीना वासणमा पडवाथी एक छता अनेक चद्रमांरुपे देखायछे तेम प्रमाणे १ पृथ्वी २ पाणी ३ अग्नि ४ वायु ५ आकाश ए पाचभूततु बनेलुं शरीर तेमाएक इश्वरनु तेज सर्व शरीरमा पडवाथी चलणादी सर्वक्रियाओ थायछे, ज्यारे ते तेज इश्वरना रुपमा मळीजशे ने पाचभूत पण पोतपोताना रुपमा मळीजशे त्यारे पुन्य पापनो बदलो सुख दुखरुप भोगववो पडतोनथी, वळी सर्व वस्तु क्षणेक्षणे उपजेने विणसेछे तेथी धर्म क्रिया करवानी काइ जरुर नथी एवुं जे माने ते अक्रियवादीना ८४ भेद ते कहेछे, तेमा १ काळ २ स्वभाव ३ यद्रच्छा (ते अकस्मात काइ वस्तु उपजे, ने वस्तु मळवाथी बीजी वस्तु थाय, जेम माणसनु माथु चरबी सहित होय ते पृथ्वी पाणीनो अनुकुळ योगमळवे तेमाथी केरडानु व्रक्षथाय, वळीपाडानु शींगडु चरबी सहित होय तेने पृथ्वी पाणीनो योगमळवे तेमांथी केळनु व्रक्षथाय, तेमज माखनी हगार वाळी दोरडीने रोपवाथी पृथ्वी पाणीने योगे फुदीनो थाय ए विगेरे) ४ नियत ५ कर्म ६ पुरुपार्थ ए छ, तेमां १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए काळथी नित्यनथी, २ कोइकहे जीवपरथी काळथी नथी, ३ जीवआपणी इच्छा ए स्वभावथी नथी, ४ जीवपरथी स्वभावथी नथी, ५ जीव आपणी इच्छाए यद्रच्छा नथी, ६ जीव परथी यद्रच्छानथी, ७ जीव आपणी इच्छाए नियतथी नथी, ८ जीवपरथी नियतथी नथी, ९ जीव आपणी इच्छाए कर्मथीनथी, १० जीवपरथी कर्मथीनथी, ११ जीव आपणी इच्छाए पुरुपार्थथी नथी, १२ जीवपरथी पुरुपार्थ नथी,

एवीरीते जीवने बारप्रकारे मानेछे तेज प्रमाणे पुन्यने पाप ए बे वर्जि साते पदार्थना बारबार भेद गणतां चार सना ८४ भेद बीजा अक्रियावादीना जाणवा. ॥ २ ॥

हवे त्रीजा विनयवादी तेना ३२ भेद कहेछे. ३ हवे त्रीजो विनयवादी ते विनयनेज श्रेष्टमाने छे, राजा शेठ माता पिता गुरुदेवता विगेरे सर्वेविनयथीज प्रसन्न थायछे तेथी यथोचित सर्वेनो विनय करवो एवुं जेमाने ते विनयवादी तेना बत्रीस भेद ते १ आर्यसुरनो २ राजानो ३ ज्ञानिनो ४ यतिना ५ स्थावरनो ६ धर्मनो ७ मातानो ८ पितानो ए आठ जणानो १ मनथी २ वचनथी ३ कायाथी ४ दानथी ए चार प्रकारे विनय करेछे तेथी आठ चोक ३२ भेद त्रीजा विनय वादीना जाणवा. ॥ ३ ॥

हवे चोथो अज्ञानवादी तेना ६७ भेद कहेछे. ४ हवे चोथो अज्ञानवादी ते अज्ञाननेज श्रेष्ट मानेछे, जेम अजाणता कोइने आपणो धक्कोवागे तोते गुन्हो माफथायछे पणजाणीने मारवाथी गुन्हो माफथतो नथी, वळी अप्रमाणस कुवामा पडेतो तेने कोइपण दयालावीने काढे पण जाणीने कुवामा पडेलापर द्वेष करायछे तेज प्रमाणे अज्ञानताए पापाश्चरण करवाथी परभवे ते गुन्हो माफथायछे पण जाणीने पापाश्चरण करे तेनो तो छुटकोज नथी अथवा कोण जाणे ? परभवे स्वर्ग नर्कादिकछे किंवां नथी एवुं जे माने ते अज्ञानवादी तेना ६७ भेद ते॥ कोइ कहे १ कोण जाणे ? जीवनु सत्यपणु, २ कोइ कहे कोण जाणे ? जीवनुं असत्यपणु ?, ३ एम जीवनुं सदसत्यपणु, ४ वाच्यपणु, ५ अवाच्यपणु, ६ सद्वाच्यपणु, ७ असद्वाचपणु, एवी रीते जीवने सात प्रकार छे तेज प्रमाणे पूर्वोक्त नवे पदार्थना सात सात भेद गणता नवे सतां ६३ भेद अने ६४ उत्पत्तीनुं सत्यपणुं ६५ असत्यपणु ६६ सदसत्यणु ६७ वाच्यपणु, एवा ६७ भेद चोथा अज्ञानवादीना जाणवा. ॥ ४ ॥ पुर्वोक्त प्रकारे

चारे वादीना मळीने ३६३ भेद जाणवा. ए ३६३ मिथ्यात्वद्रष्टी ते जीवादिक पदार्थने पोतपोताना कल्पित-शास्त्रे करीने कहे अने यथातथ्यपणाना जाणनार अने आत्रीपाछी परुपणाना करनार मिथ्यात्वी छे तेवो हु नथी. ॥ २३ ॥

अर्थः-इ० ए क्रियावादिना स्वरुपने । पा० प्रगट करताहवा बु० तत्वना जाण तिर्थंकरे । ना० ज्ञात क्षत्रिमहावीर प० सीतली भूत वि० क्षायक ज्ञान दरसन च० षायक यथाख्यात चारित्र तेणेकरि । स० सहित छे स० सत्यवादि स० साचा प० पराक्रमना करणहारछे ॥ २४ ॥

मूलः-इति पाउकरे बुद्धे नायए परिणिव्वुए ।
विज्जाचरणसंपन्ने सच्चे सच्चपरक्कमे ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः-जे तत्वना जाण अने क्षायकज्ञान क्षायकचारित्रे करी सयुक्त सत्यवादी ने साचा पराक्रमना धणी ने शितळीभूत थया एवा ज्ञात क्षत्री श्रीमहावीर देव ए पुर्वोक्त ३६३ मिथ्यात्वीनु स्वरुप प्रगट करता हवा. ॥ २४ ॥

अर्थः-प० उपजे घो० बीहामणी न० नरकनेविषे जे० जे न० नर मनूष्य पा० पापना का० करणहारा अने मिथ्यात्वी । दि० अने प्रधान देव तथा सिद्धि ग० गति प्रत्ये च० वळी ग० उपजे । च० आचरिने ध० धर्म आ० आर्यतिर्थंकरना धर्मने आचरिने ॥ २५ ॥

मूल.-पडन्ति नरए घोरे जे नरा पावकारिणो ।

दिव्वं च गइं गच्छन्ति चरित्ता धम्ममारियं ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जे असत्य परुपणाना करनार ते घोर (वीहामणा) नरकने विषे पडे अने जीनोक्त सत्य परुपणा आर्य तिर्थकरनो धर्म आचरीने प्रधान देवता तथा सिद्धगति प्रत्ये जाय. ॥ २५ ॥

अर्थः—मा० माया कपट सहित । वु० परुप्यो ए० ए पापडिए पापडिनो मत तु० अवधारणे तेमाटे एहनी मु० मृषा भा० भाषा नि० निर्थक भाषाएथी मुक्तिनहि तेमाटे एहवो हुनथी । तोहु केहवोछु स० सजम पालतो थको वि० निश्चे अ० हू ॥ इ० इर्यादिक पाचसुमतिने विषे व० वसुं छु य० वळी ॥ २६ ॥

मूलः—मायावुइयमेयं तु मुसाभासा निरत्थिया ।
मंजममाणो वि अहं वसामि इरियामि य ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—ए क्रियावादी प्रमुखनो परुपेलो मत्त कपटाइ सहित छे अने तेनु बोलवु तेपण कपटाइ सहित छे अने ए मिथ्यात्वीए परुपेल ते मृषा (जुठी) भाषा छे अने ए मोक्षरुप परमार्थ साधवाने शुन्यरुप छे तेथी ए मिथ्यात्वीनु वचन अणसर्दहतो थको संयमसहित इर्यादिक पांच सुमतिने विषे वसुछु. ॥ २६ ॥

अर्थः—स० सर्व ते० तेपापंडि वि० जाण्यावर्ते छे म० मूजने ते केहवाछे॥ मि० मीथ्यात दृष्टि अ०भावे करी अनार्य ॥ वि० वित्रमान छतोछे प० पर लो० लोक ते मिथ्याती न सदहे हुपण केहवो छु । सं० साचे प्रकारे जा० जाणु छु ॥ अ० आपणा आत्मानो पूर्वभवने ॥ २७ ॥

मूल.—सव्वेते विइया मज्झं मिच्छादिट्ठी अणारिया ।
विज्जमाणे परे लोए सम्मं जाणामि अप्पगं ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—ए सर्वे मिथ्यादृष्टि मारा जाण्या प्रवर्ते छे अने ते मिथ्यात्वी भावे करीने अनार्य ते छतो परलोक छे, पण ते मानता नथी, पण हु सम्यक् प्रकारे मारा आत्मानो पूर्वभव जाणुछु ॥२७॥

अर्थः—अ० हु अ० हतो म० महामाण नामा पाचमे देवलोके ॥ जु० ज्योतिरवतुयो व० सो वरसनो उ उपमा एटले दससागरने आउखे ॥ जा० जे स० ते पा० आउखा रुपनीपाली । तेपाली केहवी छे । म० मोटी पाली दस सागर रुप पाली । दि० ब्रह्मदेवलोक संबन्धि आउखाने पाळो व० देव सबंधि स० सागरनी उ० उपमा ॥ २८ ॥

मूलः—अहमासि महापाणे जुतिमं वरिससतोवमे ।
जा मा पालीमहापाली दिव्वा वरिससओवमा ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—हु पाचमा ब्रह्मनामा देवलोके महा माण नामे विमानने विषे देवता हतो अने त्या चार गाऊनो लावो ने चार गाऊनो पहोळो, ने चार गाऊनो ऊडो एवो ते देवकुरु उत्तरकुरु जुगळीयाना सात दिवसना जन्मेला बाळकना वाळना अकेकाना असख्याता खड करी ते कुवो ठासीने भरे पछी ते सो सो वरसे ते कुवामाथी अकेको खड काढतां जेटले काळे ते कुवो खाली थाय तेने एक पल्योपम कहीये, एवा दश क्रोडाक्रोडी कुवा खाली थाय त्यारे एक सूक्ष्म अर्द्ध सागरोपम थाय, एवा दशसागरोपमनु मारु आउखु हतु ते भोगवीने ॥ २८ ॥

अर्थः-से० ते हुं चु० चव्यो । बं० ब्रह्म लो० लोक पाचमा देवलोकथी मा० मनुष्य भ० भवपणे आ० उपनो संजति राजापणे अ० पोतानो य० वळी प० अनेरानो च० वळी आ० आउखो ज० जथातथ्य त० जटलुं होय ते जा० जाणुं ॥ २९ ॥

मूलः-से चुए बम्भलोगाओ माणुसं भवमागते ।
अप्पणो य परेसिं च आउं जाणे जहा तहा ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः-ते हु पाचमा ब्रह्म लोकथी चवीने मनुष्यना भवने विषे संयति राजापणे उपन्यो तो हुं पोतानुं तथा अनेरानुं यथा तथ्य जेटलुं होय तेटलु आउखुं जाणुं छुं. ॥ २९ ॥

अर्थ-वळी सजतिरूषि केहवाछे । नाणा० मिथ्यातीना नानाप्रकारनी रु० रुचिने च० वलि छ० मिथ्यातिना नाना प्रकारना छादा अभिप्रायने च० वळी प० वर्जे सं० साधु अ० अनर्थनो कारण मिथ्यात्वादिक अशुभ योग जे० जे य० वळी स० हिस्यादिक सर्व अनर्थने वर्जे हु पण एहवो छुं । इ० एहवे वि० विद्याज्ञाने करी साधु होय ते अ० प्रवर्तेचाले ॥ ३० ॥

मूलः-नाणारुइं च छन्दं च परिवज्जेज्ज संजए ।
अणट्ठा जे य सव्वत्था इइ विज्जामणुसंचरे ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थ-वळी सयतीमुनि कहेताहवा के हे क्षत्री राजऋषि ? ए क्रियावादी प्रमुख मिथ्यातीनी घणा प्रकारनी रुची ने घणा प्रकारनी कल्पना ने घणा प्रकारना अभिप्राय तेने साधु सर्वथा प्रकारे

वर्जे अने हिंसादिक सर्व अनर्थनो हेतु तथा नर्कादिकनो हेतु जाणीने वर्जे पछी निश्राने ज्ञानेकरी सहितथको मुनि सयम मार्गने विषे चाले ॥ ३० ॥

अर्थः-प०हु निवर्त्योछु । प० सावद्य प्रश्नादिक निमितना कहेवाथकी । प०ग्रहस्थथु ॥ म० गुणसावद्यगोष्टिथी वा० अथवा पु०वळी निवर्त्योछु । अ० आश्चर्यकारी सजमनेविषे । उ० सावधानथको साधुमवर्ते अ० दिनरात्रि । इ० पुर्वोक्त कर्तातेम वि० पडित जाणतोथको । त० तप सजमने च० आचरे ॥ अहोक्षत्रिराज रुषि ए माहरो विनयमार्ग एटलासुधी सजतिएक्षीत्रराजरुषिने पुछयानो प्रत्युतर कयो ॥ ३१ ॥

मूलः—पडिक्कमामि पसिणाणं परमन्तेहिं वा पुणो ।
अहो उट्ठिए अहोरायं इति विज्जा तवं चरे ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—वळी सावद्य प्रश्नने निमित्तना कहेवाथी तथा ग्रहस्थ सघाते सावद्य गुह्य गोष्टीथी हुं निवर्त्योछु अने विसमयकारी धर्मने विषे दिवस रात्रीए साधु सावधान थको प्रवर्त्ते ए पुर्वे कह्यु तेम पडित जाणतो थको तप सयमने आचरे ए प्रमाणे अहो क्षत्रीराजऋषि ! ए मारो विनय मार्ग छे एटला सुधी सजती मुनिए क्षत्रीराजऋषिए पुछेला प्रश्नोनो उत्तर कयो ॥ ३१ ॥

अर्थः—हवेक्षत्रिराजरुषि सजति प्रत्ये कहेछे । आपण बेहुनो एक जिनमतछे तेमाटे । ज० जे च० वळी मे० मुजने पु० प्रश्नादिक पुछशो का० अवसरे । स० सम्यग् प्रकारे सु० सुद्ध चे० मनेकरि ता० तमो जे पुछशो तेहने पा० प्रगटकरनाहुवाछे तेहनो उत्तर कहेछे बु० तिर्थकर तं० ते ना० ज्ञानते जि० जिनसासनने विषे छे

पण वीजा मांहि न मळे ॥ ३१ ॥

मूलः-जं च मे पुच्छसी काले सम्मं सुद्धेण चेयसा ।
ताइं पाउकरे वुद्धे तं नाणं जिणसासणे ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः-हवे क्षत्रीराजऋषि सयतीमुनि प्रत्ये कहेता-हवा, आपण बेहुनो एक जैन मत छे तेथी अवसरे सम्यक प्रकारे जे शुद्ध मने करी सुजने प्रश्नादिक पुछशे तथा तमे जे प्रश्न पुछशो तेनो उत्तर जे केवळज्ञानी तिर्थंकर प्रगट करता हवा ते ज्ञान जीनसासनने विषे छे पण बीजा पाखंडीना मतने विषे नथी ॥३२॥

अर्थः-कि० ज्ञानसमकीतसहित क्रियाना च० अवधारणे रो० रोचवेकरे धी० धीर्यवंतसाधु ॥ अ० आकुळित समकित रहित क्रियाने मिथ्यातीनी क्रीयाने प० वर्जे । दि० समकिते करी दि० ज्ञानेकरी स० सहितथको ध० धर्मचारित्र धर्ममते च० तमेप्रवर्तो ए माहरी आशीश एहवो चारित्र धर्म केहवोछे । दु० कायरने आचरता दोहिलोछे तमसरिषा शुरवीरने सु० सोहिलोछे ॥ ३३ ॥

मूल.-किरियं च रोयती धीरे अकिरियं परिवज्जए ।
दिट्ठीए दिट्ठीसंपन्ने धम्मं चरसु दुच्चरं ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः-जीनमतनु एकज ज्ञान छे के जे ज्ञानने समकित सहित क्रियाने धैर्यवंत साधु रुचवे अने समकितरहित मिथ्यात्वनी क्रियाने वर्जे तेथी समकितने ज्ञाने करी सहित थको कायर पुरुषने पाळतां दोहीलो एवा चारित्र धर्मने विषे तमे प्रवर्तो ? ए मारो आशिर्वाद छे ? ? ? ॥ ३३ ॥

अर्थः—हवे तमारासरिया शुरवीर जिनसासनमाहे हुवा तेहना गुणग्राम किर्तन करुंछुं ॥ ए० ए ज्ञान सहित क्रियारुप पु० पुन्यपवित्र प० पदनेएटले शुद्धजिन मतने सो० साभलिने अवधारणे अवधारिने भरतादिक ससारमुस्यो अ०अर्थ ते मुक्तिरुप ध०धर्म ते जिनसासनरुप ज्ञानदर्सन सहित चारित्र धर्म ए बेहुएकरी उ० शोभितछे पुन्यपद तेहनोपुन्यपद साभलीने भ० भरत नामाचक्रवर्तिए वि० वळी भा० भरत वा० पेत्रने चे० छाडीने राज्यवली का० कामभोगने छाडिने प० समवत थया चारित्र आदर्यो ॥ ३४ ॥

मूलः—एयं पुण्णपय सोच्चा अत्थधम्मोवसोहियं ।

भरहो वि भारहं वासं चेच्चा कामाइ पवए ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—हवे तमारा सरिसा शुरवीर जीनशासन माही थया तेना गुण कीर्तन करुंछु ते साभळो ? अर्थ ते मुक्तिरुप फळ अने धर्म ते जीनशासनरुप ज्ञानदर्शन सहित चारित्र ए बेहुए करीने शोभित छे. पुन्यपद एटले शुद्ध मतने साभळी हैये धारीने पेला भरतचक्रवर्तिए पण भरतक्षेत्रनुं राज्य अने कामभोगने छाडीने चारित्र आदर्यु ॥ ३४ ॥

अर्थः—सग० सागर नामा चक्रवर्ति वि० पण सा० समुद्रलगे त्रणदिसे आज्ञा प्रवर्ते चोथीदिस चूलहिमवंत पर्वतसुधी । भ० एहवो भरतक्षेत्रनो वा० राज्य न० सागरनामे राजानी । ड० ठकुराइ के० केवल संपुर्ण हि० छाडिने द० दयाए सजमेकरि प० मोक्षपहुता ॥ ३५ ॥

मूल.—सगरो वि सागरन्तं भरहवासं नराहिवो ।

अर्थः-इ० इक्षागवंसी रा० राजामांहि व० वृषभसमान कु० कुंथु ना० नामा न० नरनोराजा वि० प्रसिद्ध कि० किर्ति भ० भगवतपुज्य । प० पाम्या ग० मोक्षगति अ० प्रधान ॥ ४० ॥

मूलः-इक्खागरायवसभो कुन्थू नाम नरीसरो ।
विक्खायकित्ती भगवं पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ४० ॥ ३६॥

गाथा ४० भावार्थः-इक्षवागवशीराजा माही वृषभ (बळद) समान अने जेनी प्रसिद्ध कीर्त्ति एवो छठ्ठो कुंथुनाथ नामे चक्रवर्ती ते भगवत पण ऊत्तम मोक्षगती पाम्या. ॥ ४० ॥

अर्थः-च० छांडिने वि० मोटु र० राज्य । च० छाडिने व० मोटीरुधिनोधणी । च० छाडिने उ० प्रधान भो० भोग । म० महापदम नामा चक्रवर्तीएपण । त० तप च० आचर्यो ॥ ४१ ॥

मूलः-चइत्ता विउलं रज्जं चइत्ता बलवाहणं ।
चइत्ता उत्तमे भोए महापउमे तवं चरे ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः-नवमो महापद्म नामे चक्रवर्ती मोटी ऋद्धिनो धणी तेणे पण भरतक्षेत्रनुं राज्य अने भोग छाडीने तप आचर्यु ? ॥ ४१ ॥

अर्थः-ए० एक च्छ० छत्र एहवो राज्य प० वसेकरीने । म० छखड प्रथवीना राजाना मा० माननो नि० मर्दणहार । ह० हरिषेण म०मनुष्यमाहि इ०इन्द्र समान चक्रवर्त्ती ॥ प० पाम्यो ग० मोक्षगति अ० प्रधान ॥४२॥

मूलः-एगच्छत्तं पसाहित्ता महिं माणनिसूदणो ।

हरिसेणो मणुस्सिन्दो पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—एकज छत्र एवु राज्यवश करीने छखड पृथ्वीना बीजा राजाना मानने मर्दण-हार अने मनुष्यमाही इद्रसमान एवो दशमो हरिषेण नामे चक्रवर्त्ती उत्तम मोक्षगती पाम्यो. ॥ ४२ ॥

अर्थः—अ० सहित रा० राजाने स० सहस्त्रे करीने सु० भली विधे राज्यादिक प० छांडिने द० सजम च० आदर्यो ज० जयनामे राजाए जि० जिनोक्त सजम आदर्यो तेणे चक्रवर्तिए प० पाम्यो ग० मोक्ष गतिने अ० प्रधान ॥ ४३ ॥

मूल.—अन्निओ रायसहस्सेहि सुपरिच्चाई दमं चरे ।

जयनामो जिणक्खायं पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—राजाओना सहस्त्रे करीने सहित भलीविध राज्यादिकने छाडीने अग्यारमो जय नामे चक्रवर्ती ए जीनोक्त सयममार्ग आदरीने उत्तम मोक्षगती पाम्या. १ ए दश चक्रवर्ती मोक्ष गया अने आठमो सुभुम नामे चक्रवर्ती अने बारमा ब्रह्मदत्त ए बने नर्के गया तेथी अहीं गण्या नथी. हवे जे राजाओ जैनधर्ममा थया तेना नाम कहेछे. ॥ ४३ ॥

अर्थः—द० दशार्ण देशनु र० राज्य मु० प्रमोद सहित च० छाडिने मु० महाव्रत च० आदर्यो जेणे द० दशार्ण भ० भद्र नि० निकल्यो । स० प्रत्यक्ष स० शक्रेंद्र चो० प्रेर्यो थको ॥ ४४ ॥

मूलः—दसण्णरज्जं मुदितं चइत्ताणं मुणी चरे ।

दसण्णभद्दो निक्खन्तो सक्खं सक्केण चोइओ ॥ ४४ ॥

अर्थः-इ० इक्षागवंसी रा० राजामांहि व० वृषभसमान कु० कुंथु ना० नामा न० नरनोराजा वि० प्रसिद्ध कि० किर्ति भ० भगवंतपुज्य । प० पाम्या ग० मोक्षगति अ० प्रधान ॥ ४० ॥

मूलः-इक्खागरायवसभो कुन्थू नाम नरीसरो ।
विक्खायकित्ती भगवं पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः-इक्षवागवशीराजा मांही वृषभ (बळद) समान अने जेनी प्रसिद्ध कीर्ति एवो छट्ठो कुंथुनाथ नामे चक्रवर्ती ते भगवत पण ऊत्तम मोक्षगती पाम्या. ॥ ४० ॥

अर्थः-च० छाडिने वि० मोटु र० राज्य । च० छाडिने व० मोटीरुधिनोधणी । च० छाडिने उ० प्रधान भो० भोग । म० महापद्म नामा चक्रवर्तीएपण । त० तप च० आचर्यो ॥ ४१ ॥

मूलः-चइत्ता विउलं रज्जं चइत्ता बलवाहणं ।
चइत्ता उत्तमे भोए महापउमे तवं चरे ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः-नवमो महापद्म नामे चक्रवर्ती मोटी ऋद्धिनो धणी तेणे पण भरतक्षेत्रनुं राज्य अने भोग छाडीने तप आचर्युं ? ॥ ४१ ॥

अर्थः-ए० एक च्छ० छत्र एहवो राज्य प० वसेकरीने । म० छखंड प्रथवीना राजाना मा० माननो नि० मर्दणहार । ह० हरिषेण म०मनुष्यमाहि इ०इन्द्र समान चक्रवर्त्ती ॥ प० पाम्यो ग० मोक्षगति अ० प्रधान ॥४२॥

मूलः-एगच्छत्तं पसाहित्ता महिं माणनिसूदणो ।

देशनुं राज्य अने घर छाडीने सम्यक प्रकारे चारित्रने विषे सावधान थयो ॥ ४६ ॥

अर्थः—ए० एमन० राजा माहि व० धोरी समान नि० निकल्या । जि० जिन सा० सासनने विषे ॥ पु० पुत्रने र० राज्यने विषे ठ० स्थापीने । सा० चारित्रने विषे प० सम्यग प्रकारे सावधान थया ॥ ४७ ॥

मूल—एते नरिन्दवसभा निक्खन्ता जिणसासणे ।

पुत्ते रज्जे ठवेऊण सामण्णे पज्जुवट्ठिया ॥ ४७ ॥

गाथा४७ भावार्थः—एम राजा माही धोरी समान पुत्रने राज्यने विषे स्थापीने जीनसासनेविषे नीकल्या अने सम्यक प्रकारे चारित्रने विषे सावधानथया ॥ ४७ ॥

अर्थः—सो० सिंधु सोवीर देशनो रा० राजा व० धोरी समान ॥ च० छाडिने राजा मु० संजम च० आदर्यो । उ० उदायण नामा राजाए प० दिक्षा लीधी । प० पाम्या ग० मोक्षगति अ० प्रधान ॥ ४८ ॥

मूल—सोवीररायवसभो चइत्ताण मुणी चरे ।

उदायणो पव्वइओ पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः—सिंधु सोविर देशनो धोरी समान उदायन नामे राजा तेणे पण राज्य छाडीने संयम आदर्यो अने उतम मोक्षगती पाम्यो ॥ ४८ ॥

अर्थः—त० तेमज का० कासीदेशनो रा० राजा नदनामा सातमो बलदेव । से० अति प्रससनिक स० संजमने विषे प० उद्यमवंत । का० कामभोग प० छाडिने प० प्रकर्षे ॥ ह० हणे क० कर्मरुपीओ म० मोटो व० वन ॥४९॥

गाथा ४४ भावार्थः—प्रत्यक्ष शक्रेंद्रे प्रेरणा करवाथी प्रमोद (हर्ष) सहित दशार्णदेशनुं राज्य छांडीने दशार्णभद्र नामे राजा ए राज छोडी नीकळ्यो ने सयमव्रत आदर्यो. ॥ ४४ ॥

अर्थः—क० करकंडु नामे राजा क० कलिंग देसने विषे बुझ्यो ॥१॥ पं० पचाल देशने विषे य०वळी दु० दुमह राजा बुझ्यो २ । न० नमी रा० राजा वि० विदेह देशने विषे बुझ्यो ३ । गं० गंधार देसने विषे य० वळी न० नगइ राजा बुझ्यो ४ ॥ ४५ ॥

मूलः—करकण्डू कलिङ्गेसु पञ्चालेसु य दुम्मुहो ।
नमी राया विदेहेसु गन्धारेसु य नग्गई ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—हवे चार प्रत्येक बुद्धना नाम कहेछे, कलंग देशने विषे करकंडु नामे राजा बूझ्यो (समज्यो) (१), पंचाळ देशने विषे द्विमुख नामे राजा बुझ्यो (२). विदेश देशने विषे मिथुलानगरीमां नमीराजा बुझ्यो (३), गधारदेशने विषे निर्गतराजा बुझ्यो (४) ॥ ४५ ॥

अर्थः—न० नमी राजाए न० नमाडयो अ० आपणा आत्माने स० प्रत्यक्ष स० शक्रेंद्र। चो० प्रेर्योथको च० छाडिने गे० घर व० विदेह देसनु राज्य । सा० चारित्रने विषे प० सम्यग प्रकारे सावधान हुओ ॥४६॥

मूलः—नमी नमेइ अप्पाणं सक्खं सक्केण चोइओ ।
चइऊण गेह वइदेही सामण्णे पज्जुवट्ठिओ ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—प्रत्यक्ष शक्रेंदे प्रेरणा करवाथी नमीराजाए पोताना आत्माने नमाडयो अने विदेह

मूलः–तहेवुग्गं तवं किञ्चा अवक्खित्तेण चेयसा ।
महब्बलो रायरिसी आदाय सिरसा सिरिं ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः–तेमज शरीर उपर ममत रहित पणे उग्र तप तथा सयमनेविषे अव्यग्रचित्ते करीने महाबळ नामे राजऋपिए माथा साटे सयम रुपणी अथवा केवळ ज्ञान रुपणी लक्ष्मी ग्रहीने मोक्षनेविषे पहोन्या (पुर्वोक्त शिवाय बीजा पण सात बळदेव राजा तथा अनेरा पण राजा जैनसासनेविषे सयमीथया.) ॥५१॥

अर्थः–क० केम धी० धीर्यवत साधु अ० मिथ्यात्विना परुप्याकुहेत तेणे करी उ० घेलानी परे मतवाला व० वळी म० पृथ्वीने विपे। च० केम विचरे प्रवर्ते मतवालानिपरे प्रवर्ते नहि। ए० ए भरतादिक राजा वि० ज्ञान सहित क्रिया शुद्ध मार्गनो विशेप। आ० ग्रहिने एटले सू० शुरद० दढ प० पराक्रमना धणी ए शुद्ध मतने आदरता हुवा ॥ ५२ ॥

मूलः–कहं धीरो अहेऊहिं उम्मत्तो व महिं चरे ।
एते विसेसमादाय सूरा दढपरक्कमा ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः–जे धैर्यवत डाह्या पुरुप होय ते मिथ्यातीना परुपेला कुहेतुये करी उन्मत (दिवाना) नी पेरे केम पृथ्वीने विपे विचरे ? (अर्थात् नज विचरे) तेथी ए भरतादिक राजा शुरदढ पराक्रमना धणी ज्ञान सहित क्रियारुप विशेप शुद्ध मार्ग जाणीने जैनमार्गने आदरता हवा ॥ ५२ ॥

अर्थः–अ० अत्यतानि० समकिताढिक कारणे करी । ख० कर्मरुप मेल टालवाने समर्थ हुवा । तुमे जेवलीछो आगले हुस्पे । स० सत्ये करी मे०मे भा० कही भापा व० वांणी । ज्ञान सहित क्रियाए करीने अ०

मूलः—तहेव कासीराया सेओसच्चपरक्कमे ।
कामभोगे परिच्चज्ज पहणे कम्ममहावणं ॥ ४९ ॥

 गाथा ४९ भावार्थः—तेमज काशीदेशनो अति प्रसशनिय सातमो नदननामनो बळदेव राजा तेणे पण राज्य अने कामभोगने तजीने सयम आदरीने कर्म रुपी मोटु वन हण्युं ॥ ४९ ॥

अर्थः—त० तेमज वि० विजयनामा रा०राजा बीजा बलदेव । अ० नाठिगइछे अकि० अकिति जेहनी निर्मल किर्तिना धणीए प० दिक्षा लीधी र० राज न्याय करवाना तु० वळी गु० गुण । अथवा मनोहर सब्दा-दिकना गुणे करी स० सपुर्ण । प० एहवो राज्य छाडिने म० महा यशवत तेणे दिक्षा लिधी ॥ ५० ॥

मूलः—तहेव विजओ राया अणट्ठाकित्ति पव्वए ।
रज्जं तु गुणसमिद्धं पयहित्तु महायसो ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—तेमज जेमोटा यशनो धणी अने जेनी अपकीर्ति नाश पामेलीछे अने निर्मळ कीर्ति नो धणी एवो विज्य नामे बीजो बळदेव राजा तेणे पण न्याय करवाना गुण तेथी मनोहर शब्दादिकने गुणे करी सपुर्ण एवु राज्य छाडाने दीक्षा लीधी. ॥ ५० ॥

अर्थः—त० तेमज उ० उग्र त०तपने कि० करीने । अ० सजमने विषे अव्यग्र चे०चिते कारि म०महा बल नामा रा० राज्यरुपि आ० ग्रहिने सि० मस्तक माथा साटि सि० सरिर उपरे ममता रहितपणे सजम रुपणी लक्ष्मी अथवा केवल ज्ञान रुपणी लक्ष्मी ग्रहिने मोक्ष पहुता ॥ ५१ ॥ ॥१८०॥

प्रत्ये कह्युं. ॥ ५४ ॥ इतिश्री उत्तराध्ययनसुत्रना अढारमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥ १८ ॥ ए अढारमा अध्ययनने विषे भोग अने ऋद्धीनो त्याग कह्यो, तेतो चारित्रने विषे होय, अने चारित्र तो सावध्य चिकित्सा (वैदु) अणकरवे करी होय, ते माटे ओगणीसमा अध्ययनने विषे मृगापुत्रनो अधिकारकहे छे. ॥ १८ ॥

अर्थः—सु० सुग्रीवनामा न० नगरनेविषे र० रमणीक । का० मोटाउचा वृक्षतेसहित उ० उद्यानवन सो० नगरशोभे ते नगरनेविषे रा० राजा । व० वलभद्र त्ति० नामे । मि० मृगानामे त० ते वलभद्रराजानी अ० अग्र मा० महिषी एटले पटराणी ॥ १ ॥

मूलः—सुग्गीवे नयरे रम्मे काणणुज्जाणसोहिए ।
राया बलभद्दो त्ति मिया तस्सग्गमाहिसी ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—म्होटा वृक्षोथी क्रिडा करवा लायक एवा उद्यान (वन) थी शोभीत अने ऋद्धि समृद्धिथी रमणिय एवा सुग्रीव नामना नगरने विषे बळभद्र नामे राजा हतो ने तेनी मृगावती नामनी पट्टराणी हती ॥१॥

अर्थः—ते० तेवेनो पु० पुत्र व० बलश्रि नामाकुमार मि० मृगापुत्र त्ति० एहवोनामेते वि० प्रसिद्धछे अ० माता पि० पिताने द० वलभ जु० जुवराजाछे द० गृहस्थपणे यतिनागुण आव्याछे ते भणी यतिमांहि इ० अग्रेसर ॥२॥

मूलः—तेसिं पुत्ते बलसिरी मियापुत्ते त्ति विस्सुए ।
अम्मापिऊण दइए जुवराया दमीसरे ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—तेओने युवराज पदवीनो धणी ने यतिनो ईश्वर (अहीं भविष्यकाळमां थशे ते आश्री वाक्य

संसार-समुद्रने तरता हुवा । त० एकेक तम सरिषा तरे छे । त० तरसे अ० आगमिकाळे ॥ ५३ ॥

मूलः—अच्चन्तनियाणखमा सच्चा मे भासिया वई ।
अतरिंसु तरन्तेगे तरिस्सन्ति अणागया ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—समकितादिक कारणेकरी अत्यंत कर्मरुप मेल शोधवा समर्थ-एमें जीनागमरुप सत्यवाणी कहीछे, ते वाणी अंगीकार करीने अतितकाळे अनता तर्या अने वर्तमानकाळे तमारा सरखा तरेछे अने भविष्यकाळमां अनंता तरशे ॥ ५३ ॥

अर्थः—क० केमधी० धीर्यवंत साधु अ० मिथ्यातने । कुहेते करी । अ० पोताना आत्माने मिथ्याते करी प० केम वसावे वसावे नहि इत्यर्थ । स० सर्व सं० सग थकी नि० मुंकाणोथको । सि० सिद्ध भ० थाय नी० कर्मरज रहित थको । त्ति० एम वे० हु कहुछु ॥ ५४ ॥

मूलः—कहिं धीरे अहेऊहिं अत्ताणं परियावसे ।
सवसङ्गविनिम्मुक्के सिद्धे भवति नीरए ॥ ५४ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति सञ्जइज्जनाम अष्टादश अध्ययनं सम्मत्त ॥ १८ ॥

गाथा ५४ भावार्थः—धैर्यवत डाह्यो पुरुष मिथ्यातीना कुहेतुने विषे पोताना आत्माने केम वसावे ? (अर्थात् नज वसावे) अने सर्व सगथी मुकाणोथको कर्मरुप रज रहित थइ साश्वतो सिद्ध थाय, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामीनी समीपे साभळ्यु हतुं तेम में तुज

सं० संजतिने ॥ त० तप वारभेदे नि० अभिग्रह सं० सतरभेदे संजमनो ध० धरणहार ॥ सी० अढारसहस्रसीलग रुपणीरुधिवत । गु० ज्ञानादिक गुणनो आ० आगर ॥ ५ ॥

मूलः—अह तत्थ अइच्छन्तं पासई समणसंजयं ।
तवनियमसंजमधरं सीलड्ढं गुणआगरं ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—त्या अनतर पथने विपे बारे भेदे तपश्चर्या ने सत्तरे भेदे सयमनो धरनार ने अढार सहस्रसीलागरथरुपणी ऋद्धिनो धणी एवा सयतिने पथ अतिक्रम (ओळघतो) थको मृगापुत्रे दीठो ॥५॥

अर्थः—त० तेयतिने दे० जोवेछे मि० मृगापुत्र । दि० दृष्टिए अ० अणमेलतांथको उ० वळी क० केम म० हुं जाणछु ए० एहवु रु० रुप ॥ दि० दिठुछे पु० पूर्वे म० मे पु० पूर्वभवे ॥ ६ ॥

मूलः—तं देहइ मियापुत्ते दिट्ठीए अणिमिसाए उ ।
कहिं मन्नेरिसं रूवं दिट्ठपुव्वं मए पुरा ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—ते यतिने मृगापुत्र मेषोन्मेष दृष्टीए जोवा लाग्यो अने कह्युं के में पूर्व जन्मने विषे एवु स्वरुप जोयुं छे एम विचारवा लाग्यो ॥ ६ ॥

अर्थः—सा० साधुना द० दर्सनथएथके त० तेमृगापुत्रने ॥ अ० परिणाम सो० शोभनिकथयेथके । मो० मोह ग० गयो मोहउपसम्यो । अथवा मूर्छाने वसपहुतो स० छतो ॥ जा० जाति स० स्मर्णज्ञान । स० उपन्नुं ॥७॥

मूलः—साहुस्स दरिसणे तस्स अज्झवसाणम्मि सोहणे ।

छे) अने माता पिताने वहुज प्रियकारी एवो बळश्री नामे (उर्फे) लोक प्रसिद्ध मृगा नामनो पुत्र हतो. ॥२॥

अर्थः–न० आनदकारीछे सो० तेमृगापूत्र उ० वळी पा० शिपरबंध प्रासादनेविषे । की० क्रीडाकरेछे स० त्रणी इ० स्त्रीसहित दे० देव दो०दोगुंदकदेवतानिपरे च०वली ए०अवधारणे ॥ नि० सदाय मु० प्रमोदसहित मा०मन॥३॥

मूलः–नन्दणे सो उ पासाए कीलए सह इत्थिहिं ।
देवो दोगुन्दगो चेव निच्चं मुदितमाणसो ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः–ते आनदकारी मृगापुत्रप्रासाद (महेल) ने विषे त्रायत्रींसक देवतानीपेरे स्त्री सहित नित्य प्रमोद (हर्ष) थी क्रिडा करतो विचरतो हवो. ॥ ३ ॥

अर्थः–म० चद्रकातादिमणी र० कर्केतनादिक रत्नतेणे को०जम्योछे पिटणीनुं त० तळु ॥ पा० प्रासादनां आ० गोपनेविषे ठि० रह्यो ॥ आ० जोयछे न० नगरमाहि ॥ च० च्यारवाट एकठीमलेतिहा ॥ त्ति० त्रिनवाटएकठी मिले तिहां च० घणी वाट एकठी मळे त्यां जोवेछे ॥ ४ ॥

मूलः–मणिरयणकोट्टिमतले पासायालोयणट्ठिओ ।
आलोएइ नगरस्स चउक्कत्तियचच्चरे ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ–जेनु भोंयतळीयु मणिरत्नथी कुटेलु तेवा प्रासादना गोखे रहीने नगरना त्रण चार ने घणा पथ मळे त्यां जोतो हवो ॥ ४ ॥

अर्थः–अ० हवे त० ते च्यारवाट प्रमुपनेविषे ॥ अ० आवतो पा० दीठोदेपेछे ॥ स० तपसी साधुने

॥ ९ ॥

विषयनेविषे अ० । अणराचतोथको ॥ र० राचतोथको स० संजमनेविषे य० वळी अ० पे आवीने इ० एहवा व० वचनने अ० बोल्यो ॥ १० ॥

मूलः–विसएसु अरज्जन्तो रज्जन्तो संजमम्मि य ।
अम्मापियरमुवागम्म इमं वयणमब्बवी ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः–ते मृगापुत्र विषयने विषे विरक्त थको ने चारित्रने विषे रक्त थको माता पितानी समीपे आवी (आगळ कहीशुं तेवु) वचन बोलतो हवो ॥ १० ॥

अर्थः–सु० साभल्याहता पुर्वभवनेविषे म० महाव्रत मे० मे । पं० पाच ॥ न० नरकनेविषेजे दु० दुख च० वळी ति० तिर्यच जो० योनीनेविषे जे दुखतेपणसाभल्या हतानेभणी । नि० निवर्तावानो का० अभिलाषी थयोछु मि० वळी म० ससार रुपियासमुद्रथी ॥ अ० दिक्षालेवानी आज्ञाद्यो प० हुं दिक्षालेईश अ० हेमातापिता ॥ हवे माताभोग आमत्रेछे पछे हवे मृगापुत्र कहेछे ॥ ११ ॥

मूलः–सुयाणि मे पञ्चमहव्वयाणि नरएसु दुक्खं च तिरिक्खजोणिसु ।
निव्विण्णकामो मि महण्णवाउ अणुजाणह पव्वइस्सामि अम्मो ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः–नारकी तिर्यच मनुष्य ने देव (किल्विषी ने विषे जे दुःखो छे एवा ससार-समुद्रथी हु निवर्तवानो कामी थयो छुं, तो हे माता पिता ? जो तमे आज्ञा (रजा) आपो तो पुर्व भवने

अर्थः—अ० असास्वता स० शरीरनेविषे । र० रती नो० नथी ल० पामतो अ० हु ॥ प० पछेटद्ध पणेछांडवो पु० अथवा असास्वताभणी बालपणे व० वळी च० छाडवो एशरीर फे० पाणीनाफेणना बु० बुद्बुदा स० सरिषाशरीरनेविषेहु रतिनथीपामतो ॥ १४ ॥

मूल.—असासए सरीरम्मि रइं नोवलभामहं ।

पच्छा पुरा व चइयव्वे फेणबुब्बुयसन्निभे ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थ—पाणीना परपोटानीपेरे नाशवत अने बाल्यावस्था तथा वृद्धावस्थाए जरुर छांडवानु एवा असास्वता शरीरने विषे हु रति (आनद) नथी पामतो ॥ १४ ॥

अर्थः—मा० मनुष्यपणा ज० असारनेविषे ॥ वा० आ वी ते अतिघणी व्याधिते कोढादिक । रो० रोगते ज्वरादिक तेहनो आ० घर ॥ ज० जरा म० मरणथकी घ० ग्रह्युछे एहवा शरीरनेविषे । ख० क्षणमात्र पि० वळी न० न र० रतिपामु अ० हु ॥ १५ ॥

मूल.—माणुसत्ते असारम्मि वाहीरोगाण आलए ।

जरामरणघत्थम्मि खणं पि न रमामहं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—जे व्याधि (पीडा) ने कुष्ठादिक रोगोनु घर अने जरामरणे करी ग्रसीत (घेरायलुं) एवा असार मनुष्यपणाने विषे क्षणमात्र हु रति नथी पामतो ॥ १५ ॥

अर्थः—ज० जन्मनु दु० दुष ज० जरानु दु० दुष रो० रोग । म० मरण य० वळी । अ० हैमाता

विषे मैं पंचमहाव्रतरूप संयम सांभळ्यो ते प्रवर्जा हुं ग्रहण करुं (इहां पंचमहाव्रत कहेवाथी प्रथम ऋषभदेव प्र· भुने वारे मृगापुत्र थएला होय तेम जणाय छे) ॥ ११ ॥

अर्थः–अ० हेमाता । ता० हेपिता म० मे भो० भोग भु० भोगव्या वि० विषफलकिंपाक वृक्षनी फलनी उ० उपमाए प० भोगभोगव्यापछे क० कडुआ वि० विपाकनादेणहारछे एभोग । अ० निरतर दु० दुखनादेणहारछे॥१२॥

मूलः–अम्म ताय मए भोगा भुत्ता विसफलोवमा ।

पच्छा कडुयविवागा अणुवन्धदुहावहा ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थ–हे मातापिता ! किंपाक (एक जातना झेरी) वृक्षना फळनी पेरे निरतर कडवां फळ आपनार एवा विषयभोग मैं भोगव्या ॥ १२ ॥

अर्थः–इ० ए स० शरीर अ० अनित्य । अ० असुचिमय शरीर । अ० असुचिथी स० उपन्यो एउदारिक शरीर अ० असास्वतो वा० वासजीवनो इ० ए । दु० दुखनोहेतु के० रोगज्वरादिक कलेशनुं भा० भाजन ए शरीर॥१३॥

मूलः–इमं सरीरं अणिच्चं असुई असुइसंभवं ।

असासयावासमिणं दुक्खं केसाण भायणं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थ–जे रोगो तथा जरा (वृद्धावस्था) दिक दुःखोनु घर ने ज्या जीवनो असास्वतो हमेश कायम नहि तेवा वास ने अशुची (अपवित्राइ) थी प्रगट थएलु होवाथी अशुचीमय एवुं आ उदारिक (सडीपडी वगडी जाय एवुं) शरीर अनित्य (हमेश कायम नही तेवु) छे. ॥ १३ ॥

गाथा १८ भावार्थ-जेम किंपाक वृक्षनां फळ भोगव्या पछी परिणामे भलां नहि (कारण के ते फळ जोवामां पणा रमणिय ने खाती वखते पण घणा मधुर होय छे पण खाधा पछी वे घडीए जीवने काया न्यारा करे) तेम जे भोग भोगव्या तेनु परिणाम भलु नहि (अर्थात् शब्दादिक कामभोग मनने रमणिय अने भोगवतां पण घणा प्रिय छे पण पछी एकात दुःखदाता छे.) ॥ १८ ॥

अर्थः-अ० पथने जो० जे पुरुष म० मोटो पंथ तु० वळी अ० सवल रहित प० मोटो पंथ अगीकार करीने ग० मोटा पथने विषे जातो थको सो० ते पुरुष। दु० दुखी हो० होय। छु० क्षुधा त० तृषाये पी० पीडयोथको ॥१९॥

मूलः-अद्धाणं जो महन्तं तु अप्पाहिज्जो पवज्जई ।

गच्छन्तो सो दुही होइ छुहातण्हाए पीडिओ ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः-कोइ पुरुष सवळे (भाताए) करी रहित थको मोटी अटवीना पथने विषे जाता थकां क्षुधा तृषाए पीड्यो थको दुःखी थाय ॥ १९ ॥

अर्थः-ए० एम ध० धर्मने अ० अणकरवे करीने जो० जे कोइ । ग० जाय प० पर भ० भव प्रते ग० जातो थको सो० ते दु० दुखी हो० होय वा० व्याधि अने रो० रोगे करीने पी० पीडयोथको ॥ २० ॥

मूलः-एवं धम्मं अकाऊणं जो गच्छइ परं भवं ।

गच्छन्तो सो दुही होइ वाहीरोगेहि पीडिओ ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थ-एम श्रुतने चारित्र धर्म अण करवाथी जे कोइ परभवने विषे जाय ते जीव व्याधि

दु० दुखनो हेतु हु० निश्चे स० ससार ज० ज्या की० कलेसाय ज० जीव ॥ १६ ॥

मूलः—जम्मं दुक्खं जरा दुक्खं रोगाणि मरणाणि य ।
अहो दुक्खो हु संसारो जत्थ कीसन्ति जन्तवो ॥१६॥

गाथा १६ भावार्थ—अहो ! ज्या जन्म जरा मर्ण ने रोगादिकना अत्यंत दुःखोनो हेतु एवा संसारने विषे प्राणी कलेशाय (पीडा पामे) ॥ १६ ॥

अर्थः—खे० उघाडी अगासीभूमी व० ढांकिभूमि घरादिक ॥ हि० सुवर्णादिक च० वळी पु० पुत्र ॥ दा० भार्या च० वळी बं० बंधव ॥ च० छाडिने । इ० उदारिक दे० सरिर । ग० जाउ अ० अवस्य मे० मुजने ॥१७॥

मूलः—खेत्तं वत्थुं हिरण्णं च पुत्तदारं च बन्धवा ।
चइत्ताण इमं देहं गन्तव्वमवसस्स मे ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थ—उघाडी भुमिका ने घर प्रमुख ढाकी भुमिका सुवर्णादिक धन स्त्री पुत्र बंधू (विगेरे कुटुंब) अने आ उदारिक शरीर (ए तमाम) ने तजीने अवश्य परलोके जवुं ! ! ! ॥ १७ ॥

अर्थः—ज० जेम किं० किंपाक वृक्षना फ० फलनुं । प० परिणाम न० नथी सु० भलो जेम जेम परिणामे तेम तेम । ए० एम सु० भोगव्या भो० भोगनु प० परिणाम न० नथी सुं० भलो ॥ १८ ॥

मूलः—जह किम्पागफलाण परिणामो न सुन्दरो ।
एवं भुत्ताण भोगाणं परिणामो न सुन्दरो ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थ-जेम किंपाक वृक्षनां फळ भोगव्या पछी परिणामे भलां नहि (कारण के ते फळ जोवामां घणा रमणिय ने खाती वखते पण घणा मधुर होय छे पण खाधा पछी वे घडीए जीवने काया न्यारा करे) तेम जे भोग भोगव्या तेनु परिणाम भलु नहि (अर्थात् शब्दादिक कामभोग मनने रमणिय अने भोगवता पण घणा प्रिय छे पण पछी एकांत दुःखदाता छे.) ॥ १८ ॥

अर्थः-अ० पथने जो० जे पुरुष म० मोटो पंथ तु० वळी अ० सबल रहित प० मोटो पंथ अंगीकार करीने ग० मोटा पथने विषे जातो थको सो० ते पुरुष। दु० दुखी हो० होय। छु० क्षुधा त० तृषाये पी० पीडयोथको ॥१९॥

मूलः-अद्धाणं जो महन्तं तु अप्पाहिज्जो पवज्जई ।
गच्छन्तो सो दुही होइ छुहातण्हाए पीडिओ ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः-कोइ पुरुष सबळे (भाताए) करी रहित थको मोटी अटवीना पथने विषे जाता थको क्षुधा तृषाए पीडयो थको दुःखी थाय ॥ १९ ॥

अर्थः-ए० एम ध० धर्मने अ० अणकरवे करीने जो० जे कोइ। ग० जाय प० पर भ० भव प्रते ग० जातो थको सो० ते दु० दुखी हो० होय वा० व्याधि अने रो० रोगे करीने पी० पीडयोथको ॥ २० ॥

मूलः-एवं धम्मं अकाऊणं जो गच्छइ परं भवं ।
गच्छन्तो सो दुही होइ वाहीरोगेहि पीडिओ ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थ-एम श्रुतने चारित्र धर्म अण करवाथी जे कोइ परभवने विषे जाय ते जीव व्याधि

अने रोगे करी पीडयो थको दुःखी थाय ॥ २० ॥

अर्थः-अ० पथने जो० जेपुरुष म० मोटापंथने तु० वळी । स० संवल सहित जो प० मोटोपंथ अंगीकार करे ग० जातोथको सो० तेपुरुष । सु० सुखी हो० होय छु० क्षुत्त त० त्रषाएकरी । व० रहित थको ॥२१॥

मूलः-अद्धाणं जो महन्तं तु सपाहिज्जो पवज्जई ।
गच्छन्तो सो सुही होइ छुहातन्हाविवज्जिओ ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थ-जेम कोइ पुरुष संवळे (भाताए) करी सहित थको मोटी अटवीना पथने विषे जता क्षुधा ने तृषाए करी रहित थको सुखी थाय ॥ २१ ॥

अर्थः-ए० एम ध० धर्मने अ० पण का० करीने । जो० जेग० जाय प० पर भ० भवे । ग० जातोथको ॥ सो० तेपुरुष सु० सुखी हो० होय । अ० अल्प क० कर्मपोतेरहे । अ० असातावेदनी रहितहोय मरुदेवीनीपरे ॥२२॥

मूल:-एवं धम्मं पि काऊणं जो गच्छइ परं भवं ।
गच्छन्तो सो सुही होइ अप्पकम्मे अवेयणे ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थ-एम श्रुत ने चारित्र धर्मे करी सहित जे कोइ परभवने विषे जाय ते अल्प पाप कर्म अने अशातावेदनीए करी रहित थको (मरुदेवी मातानी पेरे) सुखी थाय ॥ २२ ॥

अर्थः-ज० जेम गे० घरग्रहस्थनुं प० बळतेथके । त० ते गे० घरनो जो० जे प० धणी सा० सारवस्तु भ० बहुमुल्य वस्त्रने नी० काढे । अ० जिर्णवस्त्रादिक अ० छांडे पड्यारहेवाढे ॥ २३ ॥

मूल—जहा गेहे पलित्तम्मि तस्स गेहस्स जो पहू।
सारभण्डाणि नीणेइ असारं अवउज्झइ ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थ—जे कोइ ग्रहस्थनु घर बळतं छते ते घरनो धणी जाणे (जुनां) वस्त्रादिक तजीने महा मुल्यवाळी सार वस्तु काढे ॥ २३ ॥

अर्थः—ए० एम लो० लोक प० बलतेथके ज० जराअने म० मरणतेणेकरी बलतेथके य० वळी। अ० पोताना आत्मानेसार बहुमूल्यजाणीने ता० तरशो ॥ तु० तमे अ० दिक्षानी आज्ञादीधेथके ॥ २४ ॥

मूल—एवं लोए पलित्तम्मि जराए मरणेण य।
अप्पाणं तारइस्सामि तुब्भेहि अणुमन्निओ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थ—एम जराने मर्णे करी आ लोक बळते छते ए असार कामभोगने तजीने (हे माता पिताओ ?) तमारी आज्ञा थये छते (धर्मथी) सारभूत एवा मारा आत्माने तारीश!!! ॥ २४ ॥

अर्थः—त० तेमृगापुत्र त्रि० बोलताहुवोते बोलतापते अ० माता पि० पितावोल्या ॥ पु० हेपुत्र सा० चारित्र दु०पालतादोहिलो ॥ गु०क्षमागुणना तु०वळी स०सहस्त्र ॥ धा०धारवारापवा भि० यतीने ॥ २५ ॥

मूलः—तं बिन्ति अम्मापियरो सामण्णं पुत्त दुच्चरं।
गुणाणं तु सहस्साइं धारेयव्वाइं भिक्खुणो ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—तेमृगापुत्रने मातापिता कहेताहवा के हे पुत्र ? ए क्षमादिक गुणोना सहस्त्र अतिशे

धारवा एवुं चारित्र दुक्कर छ. ॥ २५ ॥

अर्थः-स० समता आपणा आत्मासरिषोभाव स० सर्व भू० जीवनेविषे । स० शत्रु मि० मित्रनेविषे आपणा आत्मासरिषो भाव वा०वळी । ज० सर्वजग उपरे सरिषोभाव । पा० प्राणातिपातनी वि० विरति जा० जावजीवलगे दु० पाळता दोहिलो ए व्रत ॥ २६ ॥

मूलः-समया सव्वभूएसु सत्तुमित्तेसु वा जगे ।
पाणातिपातविरई जावज्जीवाए दुक्करं ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः-आजगने विषे शत्रुमित्र प्रमुख सर्व प्राणीओने विषे सम (सरसी) दृष्टीथी जोवुं एहवी जावजीवसुधी प्राणातिपातनी विरती तेएवी रीते के त्रसेने सोळगीळीयो ते सूक्ष्मजीवने १ दिवसे, २ रात्रीये, ३ सुता, ४ जागता, ५ एकला, ६ प्रखदामा एछ प्रकारे नव कोटीए न हणवा, ए नवे छके ५४ सूक्ष्मनी, एवीज बादरजीवनी ५४, एवीत्रसजीवनी ५४ अने एवीस्थावर जीवनी एम २१६ खीलीयो तेमज छकायना रक्षणरुप त्रणसेने चोवीस खीलीयो ते एवी रीते के पुर्वोक्त छ प्रकारने नव कोटीए गुणता ५४ पृथ्वीकायनी, एम ५४ अपकायनी, एम ५४ तेउकायनी, एम ५४ वायुकायनी, एम ५४ वनस्पतिकायनी, एम ५४ त्रसकायनी, एम ३२४ खीलीयो पाळवाए मनस महाव्रत दुक्कर ॥ २० ॥

अर्थः-नि० सदाय सर्व का० काले अ० अप्रमादपणे मु० मृषावादथुं वि० वर्जवुं ॥ भा० भापवो हि० हितकारि स० सत्य नि० सदाय हितकारि सत्यवचन बोलवो ते० तेणेकारणे दु० दुक्कर ॥ २७ ॥

मूलः—निच्चकालप्पमत्तेणं मुसावायविवज्जणं ।
भासियव्वं हियं सच्चं निच्चाउत्तेण दुक्करं ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—सर्व काळने विषे अप्रमादपणे रही बीजु महाव्रत मृषावाद (असत्य वचन) ने तजीने उपयोग पूर्वक सर्वने हीतकारी ते एजीरीते के वसेने सोळ खीलीयो ते पुर्वोक्त छ प्रकारे ने नवकोटीए गुणता ५४ क्रोधनी, एवी ५४ लोभनी, एवी ५४ भयनी, एवी ५४ हांसीनी एम २१६ खीलीयो ए सत्य वचन बोलवारुप सयम दुक्कर ॥ २७ ॥

अर्थः—दं० दात सो० सोधण ते दातने अर्थेसली आ० आदी ॥ अ० अदत्तनु वि० वर्जवुं ॥ अ० निरवद्य ए० एषणीकछतुदोषरहित गि० एहवो निर्दोष आहार लेवो अ० अति दु० दुक्कर ॥ २८ ॥

मूल.—दन्तसोहणमाइस्स अदत्तस्स विवज्जणं ।
अणवज्जेसणिज्जस्स गिण्हणा अवि दुक्करं ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—बेतालीसदोष रहित आहार प्रमुखनुं ग्रहण करवु ते दंतशोधन (दांतखोतरवानी सळीयादिक) पण अणदिधेलु नहि लेवु ते एवी रीतेके त्रणसेने चोवीस खीलीयो ते पुर्वोक्त छ प्रकारे ने नवकोटीए गुणता, ५४ अल्प कीमतनी, एवी ५४ बहुकीमतनी, एवी ५४ अणुनी, एवी ५४ स्थुलनी, एवी ५४ सचेतनी, एवी ५४ अचेतनी, एम ३२४ खीलीयोए अणदीधेलु नहि लेवारुप अदत्तव्रत दुक्कर ॥ २८ ॥

अर्थः—वि० विरति अ० अब्रह्मचर्यना । का० काम भो० भोगना र० स्वादनां जा० जाणीने उ० उग्र

अर्थः-ता० चपेटादिकनुं प्रहार त० आंगलि प्रमुखेकरी तर्जनुं चे०वळी व० वधनुं वं० बंधनुं प०परिसह दु०दोहिली भि०भिक्षाचरि। जा०जाचनाकरवी दोहिली य० वळी अ० जाचनाकिधापछे लाभेनहिते अलाभपरिसह ॥ ३३ ॥

मूलः-तालणा तज्जणा चेव वहबन्धपरीसहा ।

दुक्खं भिक्खायरिया जायणा य अलाभया ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः-ताडन चेपटादिक, आंगुळा भमुहादिकनी तर्जनानो, वद्ध (मार) नो, तेमज भिक्षाचरी करवी दोहली ने याचनानो, अलाभनो परिसह खमवो महादुकर ? ॥ ३३ ॥

अर्थः-का० पंपीनीपरे जा० जेइ० एआहारलेवानी वि० वृति आजीविका यतीनि ॥के० केसनो लो० लोच। य० वळी दा० कायरपुरुपना हैयाने विदारवा एहवो लोचनोपरिसह दोहिलो दु० दुकर वं० ब्रह्मचर्यव्रत घो० कर्मवेरिमतेरुद्र । धा० एव्रतधारवोपालवो य० वळी अ० अधीर्यवंत आत्माने अतिदोहिलो ॥ ३४ ॥

मूलः-कावोया जा इमा वित्ती केसलोओ य दारुणो ।

दुक्खं बम्भवयं घोरं धारेउं य महप्पणो ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः-जेम पखी काटाने तजीने कणने चुगे तेम साधुए सदोस आहार तजीने निर्दोष आहार ग्रहीने निचरवुं ने घोर (भयकर) ब्रह्मचर्यादिक व्रतनुं धारवु ने केशनुं लुंचन ए सर्व अधैर्यवत आत्माने महादुकर॥३४॥

अर्थः-सु० सुखभोगववा योगछे तु० तु पु० हेपुत्र सु० कोमल सु० अतिशेरुडिपरेस्नानकरवे करी निर्मल सरिरछे ताहरो ॥ न० नथी हु० निश्चे सी०छे प० समर्थ तु० तु। पु० हेपुत्रजाया सा० चारित्र अ० पालवोदोहिलो ॥३५॥

न हु सी पभू तुम पुत्ता सामण्णमणुपालिया ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः-हे पुत्र ? तु निर्मळ वस्त्रादिके सुकुमार (कोमळ) ने सुख भोगववा योग्य तेथी पचमहाव्रतरुप सयम पाळवाने समर्थ (शक्तिवान) नहि ॥ ३५ ॥

अर्थः-जा० जावजीवलगे ऽ० नहिविसामो गु० यतिनागुणनो तु० वळी म० समूहमोटो। गु० भारे उ० वळी लो० लोहना भा० भारनी व्व० परे जो० जे पु० पुत्र हो० होय दु० सजमनोभार वहेतां अत्यत दोहिलो॥३६॥

मूल -जावज्जीवमविस्सामो गुणाणं तु महब्भरो ।
गुरू उ लोहभारो व जो पुत्ता होइ दुव्वहो ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः-हे पुत्र १ यतीना मोटा गुणोनो समुह (जथो) ते बहुज भारे लोढानीपरे मर्णातसुधी वेहेता (उपाडता) अत्यत दोहीलो ॥ ३६ ॥

अर्थः-आ० चुलहेमवत पर्वतउपरथी हेठेउतरेछे । तेआकासगगाकहिये ग० तेगगानेसाहमेपूरेजेमजावो-दोहिलो व्व० वळी । प० जेणेदीसथी पाणीआवतोहोय तिहासाहमोजावो तेमतिश्रोतकाहिए मतिश्रोतजावुं जेम दुकर व्व० वळी दु० तेमयोवनवयनेविषे सजम पालवो दुकर । बा० भुजाएकरीजेम सा० समुद्रतरवो दोहिलो हेपुत्र चे० वळी । तेम त० तरउ गु० सजमरुपीओ गुण उ० समुद्र ॥ ३७ ॥

मूलः-आगासे गङ्गसोउ व पडिसोओ व दुत्तरो ।

वाहाहिं सागरो चेव तरियव्वो गुणोदही ॥ ३७॥

गाथा ३७ भावार्थः-उंची चुल हेमवत पर्वतथी पडती एवी गंगा नदीना सामे पुरे जवुं दुक्कर तेम यौवनावस्थाए इंद्रियोथी प्रतिकुळपणे प्रवर्ति संयम पाळवो दुक्कर, वळी जेम जे भुजाए करी समुद्र तरवो दुक्कर तेम यतीना गुणोरुपी समुद्र तरवो दुक्कर ! ॥ ३७ ॥

अर्थः-वा० वेलुना क० कवल चे० जेम नि० निरसतेम उ० वळी सं० संजमपणनिरस । अ० पडग धा० धाराउपरे चे० जेम ग० चालवुं दोहिलुं । दु० तेमदोहिलो च० आचरता त० तपबारेभेदे ॥ ३८ ॥

मूलः-वालुयाकवलो चेव निरस्साए उ संजमे ।

असिधारागमणं चेव दुक्करं चरिउं तवो ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः-वेंळुना कोळीयानीपेरे पांच इंद्रियोना विषय सुखरुप रसथी रहित संयम छे, वळी जेम खड्ग (जे धारवाळी तरवार) नी धारा उपर चालवुं दुक्कर, तेम बारे भेदे तपश्चर्या करवी दोहीली ॥३८॥

अर्थः-अ० जेमसर्प ए० एकांत ॥ दि० दृष्टिचाले। च० चारित्रनेविषे तेमसाधुपणे जेम एकांतेर्यासुमातिचाले। पु० हेपुत्रसजम आचरता दु० दोहिलो ज० जवना लो० लोहमय चे०वळी चा० चाववा सु० अत्यंत दु०दुकर॥३९॥

मूलः-अही वेगन्तदिट्ठीए चरित्ते पुत्त दुक्करे ।

जवा लोहमया चेव चावेयव्वा सुदुक्करं ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः-हे पुत्र ? मीणना दांते लोढाना जव चाववा दुष्कर (तेम संयम पाळवो दुष्कर)

छे, वळी जेम सर्प एकाग्र द्रष्टीए चाले तेम इर्या (जोइने चालवु ते) समितिने विषे चालवु दुष्कर ! ॥३९॥

अर्थ:-ज० जेम अ० अग्नीनी सि० सिषा दि० अतिवलती पा० पीता हो० होय सु० अति दु० दोहिली त० तेमज दु० दुकर क० पालता जे० जे ता० योवनवयनेविषे स० यतीपणो ॥ ४० ॥

मूलः—जहा अग्गिसिहा दित्ता पाउं होइ सुदुकरा ।
तह दुक्करं करेउं जे तारुण्णे समणत्तणं ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः-जेम अत्यंत बळती अग्निनी शिखा (झाळ) पीवी दोहीली तेम तरणपणे (नानी उमरे) चारित्र पाळवु दुष्कर ! ॥ ४० ॥

अर्थः-ज० जेम दु० दुषे भ० भरवु जे० जे । हो० होय वा० वायरेकरि को० कोथलो त० तेम दु० दुषे क० पाळवु सजम जे० जे की० मद संघयणाना वणीए कायर पुरुषे स० यतीपणु पाल्वुं दोहिलु ॥४१॥

मूलः—जहा दुक्खं भरेउं जे होइ वायस्स कोत्थलो ।
तहा दुक्खं करेउं जे कीवेणं समणत्तणं ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः-जेम वायुथी कोथळो भरवो दुष्कर तेम मंद (निर्बळ) संघयणना धणीने तथा कायरने साधुपणु पाळवु दुष्कर ॥ ४१ ॥

अर्थः-ज० जेम तु० तोलेत्राजवेकरी तो० तोलता दु० दोहिलो म० मेरु गि० पर्वत । त० तेमज नि० निश्चळ नी० सकारहित दु० दुकर पालता स० दसविध यतिधर्म ॥ ॥ ४२ ॥

मूलः—जहा तुलाए तालेउं दुक्करो मन्दरो गिरी ।

तहा निहुयनीसङ्कं दुक्करं समणत्तणं ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—जेम त्राजवे करी लक्ष जोजननो मेरु पर्वत तोळवो दुष्कर तेम शंका रहित निश्चळपणे दश प्रकारे यतिधर्म पाळवो दुष्कर ॥ ४२ ॥

अर्थः—ज० जेम । भु० भुजाएकरी । त० तरवो । दु० दुकर र० रतननो आ० आगर संयंभुरमणसमुद्र त० तेम अ० जे उपसमव्रत नथी नेहने । दु० दुकर द० उपसम रुपीयो सा० समुद्रतरवो दोहिलो ॥४३॥

मूलः—जहा भुयाहिं तरिउं दुक्करं रयणायरो ।

तहा अणुवसन्तेणं दुक्करं दमसागरो ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—जेम बे भुजाए करी रत्नागर (समुद्र) तरवो दुष्कर तेम उपशम (क्षमा) रुप समुद्र तरवो दुष्कर ॥ ४३ ॥

अर्थः—तेभणी भु० भोगवे मा० मनुष्य संबंधिया भो० भोग । प० शब्द रुपरस गंधफरस ए पांचप्रकारे कामभोग तु० तुं भोगव हे जायापुत्र भु० भुक्त भो० भोगीथइने त० तेवारपछे जा० हेपुत्र प० पछे वृधपणे । ध० चारित्रधर्म च० आचरजे ॥ ४४ ॥

मूलः—भुञ्ज माणुस्सए भोगे पञ्चलक्खणए तुमं ।

भुत्तभोगी तओ जाया पच्छा धम्मं चरिस्ससि ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—हे पुत्र ? शब्द रूप गंध रस ने स्पर्श ए पंच विधि मनुष्य संबंधी विषय सुखने सुक्त भोगी थइने वृद्धपणे धर्म ग्रहण करजे ! ॥ ४४ ॥

अर्थः—सो० ते मृगापुत्र वे० कहेछे अ० माता पि० पिताने ए० एवज ए० तुमारो वचन ज० जेमछे तेम फु० साचो कहुछु इ० इह लो० लोकने विषे नि० विषयनी तृषा नहोय निस्पृह होय तेहने। न० नथी किं० काइए लगार मात्र पण दु० दुःकर ॥ ४५ ॥

मूल.—सो वेइ अम्मापियरो एवमेवं जहा फुडं ।
इह लोए निप्पिवासस्स नत्थि किंचिवि दुक्करं ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—पुरोक्त माता पिताना वचन सांभळीने मृगापुत्र कहेतो हवो के हे मातापिता ! ए तमे कह्यु ते सत्य छे पण आ लोकने विषे जे निस्पृही होय तेने काइ पण दुष्कर नथी ॥ ४५ ॥

अर्थः—सा० सारिर अने मा० मानसी चे० वळी वे० वेदना असाता रुप अ० अनंतीवार। म० मे सो० भोगवी भी० अतिरौद्र वेदना ॥ अ० घणीवार दु० दुःखने भ० भयनी उपजावणहारीवेदना य० वळी भोगवी ॥४६॥

मूल.—सारीरमाणसा चेव वेयणाओ अणन्तसो ।
मए सोढाओ भीमाओ असइं दुक्खभयाणि य ॥४६॥

गाथा ४६ भावार्थः—घणीवार दुःख तथा भय नीपजावनारी एवी शारीरिक ने मानसिकरूप अशातावेदनीमें अनंतीवार भोगवी ॥ ४६ ॥

अर्थः–ज० जरा म० मरण रुपणी कं०अटवीनेविषे । चा०चारगतिरुप संसार भ०भयनो आ०आगार तेहने विषे म०मे । सो०भोगवी भी०अतिरौद्र वेदना । ज०जन्म म०मरणरुप दुखभोगवी य० वळी ॥ ४७ ॥

मूलः–जरामरणकन्तारे चाउरन्ते भयागरे ।

मए सोढाणि भीमाणि जम्माइं मरणाणि य ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः–चार गतिरुप भयनो आगर एवा ससारमाही जरामर्णरुपी अटवीने विषे में अनती वखत जन्ममर्णनी अशाता वेदनी भोगवी ॥ ४७ ॥

अर्थः–ज० जेम इ० एमनुष्यलोकमांहि अ० अग्नी उ० उसन इ० एअग्नीथी अ० अनंतगुणो उसनता त० ते नरगमाहि न० तेनरकनेविषे वे० वेदना उ० उसन अ० असाता वे० भोगवी म० मे ॥ ४८ ॥

मूलः–जहा इहं अगणी उण्हो इत्तो णन्तगुणे तहि ।

नरएसु वेयणा उण्हा अस्साया वेइया मए ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः–ए मनुष्य लोकने विषे जेवी उश्न अग्नी होय तेथी अनतगुणी नर्कने विषे उश्न अग्निनी मे अशातावेदनी भोगवी ॥ ४८ ॥

अर्थः–ज० जेम इ० मनुष्यलोकमांहि इ० ए सी० सीतताढ ॥ इ० ए ताढथी अ० अनतगुणो सीत त० तिहा न० नरकनेविषे वे० वेदना सी० सीतताढनीवेदना ॥ अ० असाता वे० भोगवी म० मे ॥ ४९ ॥

मूलः–जहा इहं इमं सीयं इत्तो णन्तगुणे तहि ।

नरएसु वेयणा सीया अस्साया वेइया मए ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—ए मनुष्यलोकने विषे महामहीनादिकमा जेवी ताढ होय तेथी अनंतगुणी ताढनी अशाता वेदनी में नर्कने विषे भोगवी ॥ ४९ ॥

अर्थः—क० आक्रदकरता मुजने कु० लोहमय पचवातु वेलुसारिषा कु० भाजन तेहनेविषे ॥ उ० उचा पा०पग अ० नीचो सि० मस्तकेकरीने । हु० देवतानी विक्रयकिरी अग्निनेविषे । ज० जाजल्यमान बलती अग्नीनेविषे । प० पच्यो पु० पुर्वे अ० अनतिवार ॥ ५० ॥

मूल.—कन्दन्तो कुन्दुकुम्भीसु उड्ढपाओ अहोसिरो ।

हुयासणे जलन्तम्मि पक्कपुव्वो अणन्तसो ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—लोढादिकना भाजन (वासण) ने विषे आक्रद करता थका उचा पग अने नीचु मस्तक करी देवकृत जाज्वलमानअग्निने विषे अनतीवार मुजने राध्यो ॥ ५० ॥

अर्थः—म० मोटा द० दवनी । अ० अग्नी स० सरिषी । म० मारुअगडिनेविषे जेहवी वेलुहोय तेवेलु सरिषी व० वज्रमय वा० वेलु । क० कदबनामा नदीनीवेलुते सरिषी वा० उसन वेलुनेविषे य० वळी । द० बाल्यो पु० पुर्वेमुजने अ० अनतीवार ॥ ५१ ॥

मूलः—महादवग्गिसंकासे मरुम्मि वइरवालुए ।

कलम्बवालुयाए य दड्ढपुव्वो अणन्तसो ॥ ५१ ॥

छिन्नो भिन्नो विभिन्नो य ओइण्णो पावकम्मुणा॥ ५६ ॥

गाथा ५६ भावार्थः–पापेकरी नर्कने विषे गया थका अळसीना पुष्पने वर्णे राता एवा ग्वड्गे तथा भाले करी वे खड तथा घणा खडने सूक्ष्मखंड मारा कर्या. ॥ ५६ ॥

अर्थः–भ० परवसे लो० लोहना उन्हा र० रथनेविषे । जु० जातर्यो ज० बलति स० समोल जु० बलता धुसरानेविषे जोतर्यो मुजने चो० प्रेर्यो तु० परोहणेकरी जु० जोतरेकरी प्रेर्यो । रो० रोझनी वा० परे ज० जेम रोझनेलाकाडिएकरी मारेनेहेठोपाडेतेम मुजने पा० लाकडिएकरी पाड्यो ॥ ५७ ॥

मूलः–अवसो लोहरहे जुत्तो जलन्ते समिलाजुए ।

चोइओ तुत्तजुत्तेहिं रोज्झो वा जह पाडिओ ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थः–जेनी समोल तथा धुंसरी अग्निवर्णि एवा तप्तलोढाना रथे मुजने परवशपणे जोडी जोत्रनां बधने बांधी रोझने जेम लाकडीना प्रहारे पाडे तेम मर्मस्थानकने विषे मुजने मार्यो. ॥ ५७ ॥

अर्थः–हु० देवतानी विक्रयकिधी अग्निनेविषे ज० बलतिनेविषे । चि० एहवीचेहनोविषे । म० भिसानी (पाडानी) वि० परे । द० बाल्यो य०वली प०पच्यो सेक्यो भडथुकीधो अ० परवसपणे पा० पापकर्मेकरी पा० पापकर्मनो करणहार हुंपाम्योएवेदना ॥ ५८ ॥

मूलः–हुयासणे जलन्तम्मि चियासु महिसो विव ।

दड्ढो पक्को य अवसो पावकम्मेहि पाविओ ॥ ५८ ॥

गाथा ५८ भावार्थः—जाज्वलमानअग्निने विषे चिता (न्है) मा जेम पाडाने वाळे तथा रींगणानु जेम भडथु करे तेम पोताना पापकर्मे करी परवशपणे मुजने शेक्यो ने वाळीने भस्म कर्यो. ॥ ५८ ॥

अर्थः—व० वलातकारे जोरे। सं० साडसा सरिषी तु० चाचेकरी लो० लोहसरीषी तु० चाचेकरी प० पंषिए। वि० विलुयों वि० विलविलाट करतोहतो तेवारे। ढ० ढकनामे गि० गृद्धनामा पषिये अ० अनतिवार विलुयों ह० मुजने ॥ ५९ ॥

मूलः—बला संडासतुण्डेहि लोहतुण्डेहि पक्खिहि।
विलुत्तो विलवन्तो हं ढङ्कगिद्धेहि णन्तसो ॥ ५९ ॥

गाथा ५९ भावार्थः—ढक तथा गृद्ध नामे पखीए साणसा सरीखी तथा कठण लोढासरीखी चाचे करी बळात्कारे वलवलाट करतो मुजने अनतिवखत विलुयों. ॥ ५९ ॥

अर्थः—त० तृषा कि० पीडयो धा० धातोकुदतो। प०पाम्यो वे० वेतरणीनामा न०नदी ॥ ज० पाणी पा० पीसुं ति० एहवो चि० चितवतोथको। खु० छरपलानि धा० धारासरिषापाणीएकरी वि० हणाणु ॥६०॥

मूलः—तण्हाकिलन्तो धावन्तो पत्तो वेयरणि नदि।
जलं पाहिं ति चिन्तन्तो खुरधाराहि विवाइओ ॥६०॥

गाथा ६० भावार्थः—तृषाए पीडयो थको पाणी पीशु एम चिंतवतो आगळपाछळ दोडतो वैतरणीए पहोंच्यो के जेनी छरपला (अस्त्रा) नी धारा सरिखो तिक्षण वेग तेणे करी हणायो ॥ ६० ॥

उलिओ फालिओ गहिओ मारिओ य अणन्तसो ॥ ६५ ॥

गाथा ६५ भावार्थः—म्होटी जाळे करी मच्छनीपेरे परवशपणे मुजने अनंती वखत ग्रह्यो खेंच्यो फाडयो ने मार्यो॥६५॥

अर्थः—वी० सींचाणानेरुपेकरी जा० जालेकरी ॥ लि० सरसेकरी स० पषीनी वि० परे॥ ग० सींचाणानेरुपे ग्रहिओ ल० सरेसेकरी लाग्यो चोंव्यो व० बांध्यो जालेकरी य०वळी मा०मार्योमुजने य०वळी अ०अनतीवार॥६६॥

मूलः—वीदंसएहि जालेहिं लिप्पाहि सउणो विव ।

गहिओ लग्गो बद्धो य मारिओ य अणन्तसो ॥ ६६ ॥

गाथा ६६ भावार्थः—पाजराने विषे सींचाणाना रुपे पखीनीपेरे जाळे ग्रही बांधी अनतीवार मार्यो॥६६॥

अर्थः—कु० कुहाडो फ० फरसी आ० आदीतेणेकरी । व० वाढोसुतारनेरुपे दु० वृक्षनी वि० परे ॥ कु०कुटीनेनाहना कटकाकीधा । फा० फाडयो छि० छेद्योवृक्षनीपरे । त०त्रिछीपालपराहिकीधीमुजने य०वळी अ० अनतीवार॥६७॥

मूलः—कुहाडफरसुमाईहि वड्ढइहि दुमो विव ।

कुट्टिओ फालिओ छिन्नो तच्छिओ य अणन्तसो ॥६७॥

गाथा ६७ भावार्थः—सुतार जेम वृक्ष छेदे तेम कुहाडे करी फरसीए करी छेद्यो ने मुजनी पेरे फाडयो ने कुटयो ने गाडानी पुंठनी पेरे अनंती वखत वाडयो ॥ ६७ ॥

अर्थः—च० चपेटा मु० मुकी आ० आदितेणेकरी । कु० लोहारजेम अ० लोहनेकुटे तेम अ० मुजने लोहनीपरे । ता० मुदगरादिकनो महारकीधो कु०कुट्यो भि० नानाकटकाकीधा । चु० चुर्णकीधा य०वळी अ०अनतीवार ॥६८॥

मूल.-चवेडमुट्ठिमाईहि कुमारेहिं अयं पिव ।
ताडिओ कुट्टिओ भिन्नो चुण्णिओ य अणन्तसो ॥६८॥

गाथा ६८ भावार्थः-चपेटाए करी मुक्कीए करी जेम लोहार लोढाने कुटे तेम कुटी अनंती वखतमूर्च्छ्य कटका कर्यो॥६८॥

अर्थः-त० ताता त० त्रावा लो० लोह त० तरुओ (कथीर) सी० सीमुइत्यादिक तेगालीरमकरी ॥ प०वळी पा०पायो मुजने क० अत्यतकलकलतोरस ॥ आ० आरडतो मु० अति भे० रौद्रपणे ॥ ६९ ॥

मूलः-तत्ताइ तम्बलोहाइं तउयाइं सीसयाणि य ।
पाइओ कलकलन्ताइं आरसन्तो सुभेरवं ॥ ६९ ॥

गाथा ६९ भावार्थः-त्राबु लोहु तरूउ (कलइ) ने सीसादिक वस्तु गाळीने अत्यन्त कळकळतु करी अतिशे आरडतो थको मुजने पायु ॥ ६० ॥

अर्थः-हवे परमाधामी एमबोल्या ॥ तु० तुजने पुर्वभवनेविषे पि० वल्लभहुता म० मासप्रमप्रचारीने । खं० मासना षडकरीने सो० मासना सोलाकरीने य० वळी खा० पवराव्यु । त्रिस० आपणा सरिरनो म० मांस । अ० अग्नीनासरिषु व० वर्णेकरि अ० घणीवार ॥ ७० ॥

मूलः-तुहं पियाइं मंसाइं खण्डाइं सोल्लगाणि य ।
खाविओ त्रिसमंसाइं अग्गिवण्णाइ णेगसो ॥ ७० ॥

गाथा ७० भावार्थः-अहो ! अनार्य कर्मना करणहार ! तुजने पुर्व जन्मने विषे मोर प्रमुखनो मास

खावो अत्यंत प्रिय हतो एम परमाधामी संभारीने माराज शरीरनुं मांस त्रोडी त्रोडीने तेना कटका करी भडथां करीने अग्निवर्ण करी अनंतीवार मुजने खवराव्यो ॥ ७० ॥

अर्थः-तु० तुजने पि० वलभहुता । सु० मद्य सी० ताडवृक्षनो मद्य । मे० गोळनो नीपनोमद्य य० वळी म० महुडानो निपनोमद्य य० वळी ॥ पा० एमप्रचारीनेपायो मि० मुजने ज० जाजल्यमान अग्नीसरिपो त्रसनकरी । व०चरवी रु० लोहीहोयतेहवापुद्गलमाहेरा सरीरनुं लोही य० प्रमुष ॥ ७१ ॥

मूलः-तुहं पिया सुरा सीहू मेरओ य महूणि य ।
पाइओ मि जलन्तीओ वसाओ रुहिराणि य ॥ ७१ ॥

गाथा ७१ भावार्थः-गोळ तथा महुडा प्रमुखनुं वनेलु मधुपान (दारु) तुजने वहुज प्रीय हतुं एम संभारीने माराज शरीरनु रुधीर ने चरवी जाज्वळमान करी मुजने पायु ॥ ७१ ॥

अर्थः-नि० सदाय । भी० भय त० त्रासतेणेकरी । दु० दुपसहित व० कपमांन सरीरतेणेकरी । य० वळी प० अति दु० दुप सं० सबधी । वे० वेदना वे० भोगवी मे० मे ॥ ७२ ॥

मूलः-निच्चं भीएण तत्थेण दुहिएण वहिएण य ।
परमा दुहसंवद्धा वेयणा वेदिता मए ॥ ७२ ॥

गाथा ७२ भावार्थः-नित्य भय सहित उद्वेगसहीत दुःख सहीत कपायमान सरिर सहित अती दुःख सबधी में वेदना भोगवी ॥ ७२ ॥

अर्थः-ति० तिव्रवेदना चं० उत्कृष्ट प्प० घणीस्थितिनी वेदना । घो० रौद्र अ० सहेताअतिघणी वेदना म० मोटा भ०भय सहित भी० कपमानसरिर तेणेकरी न०नरकनेविषे वे० पुर्वेकहीवेदना भोगवी म०मे ॥७३॥

मूलः-तिव्वं चण्डप्पगाढाओ घोराओ अइदुस्सहा ।
महब्भयाओ भीमाओ नरएसु वेदिता मए ॥ ७३ ॥

गाथा ७३ भावार्थः-जे कर्म मजबुत ने तिव्र (आकरो) अनुभाग ने लावी स्थीती भयकर ने अति खमतां थका दुष्कर ने जीहां मोटा भय उपजे ने उपजावे एहवी नर्कने विषे में वेदना (पीडा) भोगवी ॥७३॥

अर्थः-जा० जेहवी मा० मनुप्य लो० लोकनेविषे वेदनाछे । ता० तेहवी दी० दिसेछे वे० वेदनापण । ए० एमनुष्यलोकनेविषे जेहवी वेदनाछे तेवेदनाथी अ० अनतगुणी अधिकी न० नरकनेविषे दु० दुषअने वे० असाता वेदनी ॥ ७४ ॥

मूलः-जारिसा माणुसे लोए ताता दीसन्ति वेयणा ।
एत्तो अणन्तगुणिया नरएसु दुक्खवेयणा ॥ ७४ ॥

गाथा ७४ भावार्थः-जेवी ए मनुष्यलोकने विषे अती अशाता वेदनी होय तेथी अनंतगुणी अधीक नर्कने विषे अशाता वेदनी छे. ॥ ७४ ॥

अर्थः-स० सर्व भ०भवनेविषे अ० असाता ॥ वे० वेदना वे० भोगवी म० मे । नि० मेषानमेष मि० मात्र पि० वळी ज० जेमणी सा० साता न० नथी । वे० सातावेदनी ॥ ७५ ॥

मूलः–सव्वभवेसु असाया वेयणा वेदिता मए ।
निमेसन्तरमित्तं पि जं साता नत्थि वेयणा ॥ ७५ ॥

गाथा ७५ भावार्थः–मेषोन्मेष ज्या शाता (सुख) नहि एवा सर्व भवने विषे मे अशाता वेदनी भोगवी. ॥७५॥

अर्थः–तं० तेमृगा पुत्रमते विं० बोल्या । अ० माता पि० पिता । छ० ताहरीइछाए पु० पुत्र प० जो ताहरीइछा दिक्षालेवानीछे तोदिक्षाले । न० एतलोविसेष पु० वळी सा० चारित्रनेविषे । दु० सावद्य पडिगणुं नि० नकरवोकह्यो तेयणो दोहिलो छे. ॥ ७६ ॥

मूलः–तं बिन्तम्मापियरो छन्देणं पुत्त पव्वया ।
नवरं पुण सामण्णे दुक्खं निप्पडिकम्मया ॥ ७६ ॥

गाथा ७६ भावार्थः–तेवारे मृगापुत्रना मातापिता कहेता हवा के हे पुत्र? जो प्रवज्या लेवी होयतो तारी इच्छा पण चारित्रने विषे सावद्य (जेमा पाप थाय तेवु) औषध नहि थाय. ॥ ७६ ॥

अर्थः–सो० ते मृगापुत्र वे० बोल्यो अ० माता पि० पितामते । ए० एमज ज० जेमतुमे फु० कह्यो तेमजसाचुवचन प० पडिगणुवैदु को० कोण कु० करेछे । अ० अटवीनेविषे मि० मृग प० पषीने ॥ ७७ ॥

मूलः–सो वेइ अम्मापियरो एवमेवं जहा फुडं ।
पडिकम्मं को कुणइ अरण्णे मियपक्खिणं ॥ ७७ ॥

गाथा ७७ भावार्थः–तेवारे मृगापुत्र कहेतो हवो के हे मातापिता? तमे कह्यु ते सर्व सत्य छे पण

अटवीने विषे मृग तथा परवीनु आपन कोण करे छे. ॥ ७७ ॥

अर्थ.–ए० एकलो अ० अटवीने य०विषे । ज० जेम उ०वळी च० विचरे मि०मृग । ए० एमृगनीपरे ध० धर्म च० आचरीश । स० सतरभेदे सजमेकरी । त० बारभेदे तपेकरी धर्मआचरीश य०वळी ॥ ७८ ॥

मूल.–एगब्भूए अरण्णे व जहा उ चरई मिगे ।

एवं धम्मं चरिस्सामि संजमेण तवेण य ॥ ७८ ॥

गाथा ७८ भावार्थः–अटवीने विषे जेम एकलो मृग विचरे तेम सयमतपे करी एकत्व धर्म आचरीश ॥७८॥

अर्थः–ज० जेवारे मि० मृगने आ० रोग । म० मोटी अ० अटवीमाहि जा० रोगउपजे अ० रहेतोहो यतिहा रु०रुखहेठे वृक्षना थडनेविषे को०तिहा कोण एमृगने पा०वळी ता०तेवारे ति०पडिगणो वैदुकुण करेछे ॥७९॥

मूल –जहा मिगस्स आतङ्को महारण्णम्मि जायई ।

अच्चन्तं रुक्खमूलम्मि को णं ताहे तिगिच्छइ ॥ ७९ ॥

गाथा ७९ भावार्थः–मोटी अटवीने विषे ज्यारे अशाता वेदनी कर्मने उदये मृगने रोग आवे तेवारे ते वृक्षने थडे रहेताने कोण त्या तेनुं औषध करे छे ??? ॥ ७९ ॥

अर्थः–को० कोण वा० वळी से० तेमृगने ओ० ओषध दे० दे । को० कोण वा० वळी से० ते मृगने पु० पुछे सु० सुख । को० कोण से० तेमृगने भ० भात च०वळी पा० पाणी वा०वळी आ० आणीने प० आपेदे॥८०॥

मूल.–को वा से ओसह देइ को वा से पुच्छई सुहं ।

को से भत्तं च पाणं वा आहरित्तु पणामए ॥ ८० ॥

गाथा ८० भावार्थः—ते मृगने औषध कोण दीए, तेने सुखसमाधि कोण पूछे, तेने भोजनपाणी कोणलावीआपे॥८०॥

अर्थः—ज० जेवारे य० वळी से० तेरोगीमृगने सु० सुखी हो० होय । त० तेवारे ग० जाय गो० गोचरी मृगनुं जिहाभक्षहोय तृणादिक जिहाहोय तिहाजाय भ० भाततृणादिक पा० पाणीने अ० अर्थे । व० वनगहनक्षेत्रादिक स० जिहांसरोवरहोय तिहांमृगजाय य० वळी ॥ ८१ ॥

मूलः—जया य से सुही होइ तया गच्छइ गोयरं ।
भत्तपाणस्स अट्ठाए वल्लराणि सराणि य ॥ ८१ ॥

गाथा ८१ भावार्थः—जेवारें ते मृग निरोगी थाय तेवारे भोजनपाणीने अर्थे गहनवनमां अने सरोवरे जाय. ॥८१॥

अर्थः—खा० तृणादिकपाइने पा० पाणी पा० पीइने व० वनगहनक्षेत्रादिक होयतिहां स० सरोवरने य० विषे मि० मृगने चा० चरवु तेमृगचर्या च० आचरीसेवीने ॥ ग० पछेजाय मि०आपणी रहेवानी चा०भूमीहोय तिहां॥८२॥

मूलः—खाइत्ता पाणियं पाउं वल्लरेहि सरेहि य ।
मिगचारियं चरित्ताणं गच्छती मिगचारियं ॥ ८२ ॥

गाथा ८२ भावार्थः—त्या ते मृग तृण (घास) आदिक खाइ पाणी पीने क्रीडा करी निवासपर जाय. ॥८२॥

अर्थः—ए० एममृगनीपरे सजमनेविषे स० उद्यमवन्त भि० यति । ए० एममृगनीपरेसाधु अ० घणे थानकेफरतारहे अमतिबंधयतिते तेभणीएकथानकनो मतिबन्धनहोय । मि० मृगनीपरे चा० चरित, च० विचरिने

मृगचर्यासेवीने उ० उचो प० जाय देवलोक तथा मोक्षगतिप्रते दि० उचीदिसे ॥ ८३ ॥

मूल.—एवं समुट्ठिओ भिक्खू एवमेव अणेगए ।
मिगचारियं चरित्ताणं उड्ढं पक्कमती दिसं ॥ ८३ ॥

गाथा ८३ भावार्थः—एम सयमने विषे उद्यमवंत एवा साधुने विविध प्रकारनो रोग उपजे तेवारे मृगनी पेरे गौचरिए विचरिने ऊची देवलोक तथा मुक्तिनी गति त्या जाय. ॥ ८३ ॥

अर्थः—ज० जेम मि० मृग ए० एकलो अ० घणेठामे चरतोथको विचरे तेमयति पण सावत्र टालवाभणीएक घरनी भिक्षानले घणेघरे भिक्षालेतो विचरे अ० घणेघरे मृगवासोरहे तेम यतिघणेथानके वासोरहे एकथानके प्रतिबंधनरहे धु० जेम मृगसदाय तृणादिक गोचरिकरे तेम यतिसदा गो० गोचरिकरिने सजमभार निर्वाहकरे । य० वली ए० एममृगानिपरे मु० साधु गो० गोचरिए प० गयोथको । नो० भुडाआहार माटे गृहस्थने ही० हीलेनहि नो० नही वि० य० वली खिं० निंदाकरे ॥ ८४ ॥

मूलः—जहा मिगे एग अणेगचारी अणेगवासे धुवगोयरे य ।
एवं मुणी गोयरियं पविट्ठे नो हीलए नो वि य खिसएज्जा ॥ ८४ ॥

गाथा ८४ भावार्थः—जेम एकलो मृग नवां नवां स्थानकने विषे वसे पण एक स्थळे सदाय गौचरिए निर्वाह न करे तेम साधु मृगचर्यानी पेरे गौचरिए गयो थको पोताना तथा परना आत्माने हीले निंदे नहि ॥८४॥

अर्थः—मृगापुत्रेकह्यु मि० मृग चा० चर्यारूप सजम च० आचरस्यु । एमातादिके कह्युजोएम सजम लीधे

तुं सुपिहोयतो ए० एम पु० हेपुत्र ज० जेम सु० सुखथाय तेमकर । अ० माता पि० पिताए णु० दिक्षानि आज्ञा दीधे थके ज० जाडे उ० परिग्रह त० दिक्षानीआज्ञा तेवारपछी ॥ ८५ ॥

मूलः—मिगचारियं चरिस्सामि एवं पुत्ता जहा सुहं ।
अम्मापिईहिं णुन्नाओ जहाइ उवहि तहा ॥ ८५ ॥

गाथा ८५ भावार्थः—मृगनीपेरे हुं विचरीश ? एम मृगापुत्रे कह्ये थके मातापिता केहेवा लाग्यां के हेपुत्र ! जेम तमने सुख उपजे तेम करो ! एम मातापितानी आज्ञा (रजा) ए करी मृगापुत्रे आभरणादिकनी उपाधी तजी. ॥८५॥

अर्थः—मृगापुत्रे कह्यु मि० मृग चा० चर्यारुप संजमने च० आदरु एम । मृगापुत्रेकह्यो स० सर्व दु० असातारुप दुःखनी वि० मुकावणहार मृगचर्या आचरस्युं ॥ तु० हेमाता तुम्हे दिक्षानी अ० आज्ञा दिधी छे तोहुंदिक्षालेसु ॥ पछे मातादिके कह्यु ग० जातु पु० पुत्र ज० जेम सु० सुखथाय तमने तेमकरो ॥ ८६ ॥

मूलः—मियचारियं चरिस्सामि सव्वदुक्खविमोक्खणि ।
तुब्भेहिं अब्भणुन्नाओ गच्छ पुत्त जहासुहं ॥ ८६ ॥

गाथा ८६ भावार्थः—तमारी आज्ञा होय तो सर्व दुःखथी मुकावणहार एवो मृगचर्यारुप संयम आदरुं ? एम मृगापुत्रे केहेवाथी मातापिता कहेवा लाग्या के हे पुत्र ! जेम तमने सुख उपजे तेम करो ! ॥ ८६ ॥

अर्थः—ए० एम सो० तेमृगापुत्रे अ० मातापि० पितानेसमीपे अ० दिक्षानी आज्ञामागीने ब० घणेप्रकारे ॥ म० ममत्वभाव छि० छेदे ता० तेवारे । म० मोटा ना० सर्प्प व्व० वली क० कांचालि छाडेतेम, मृगापुत्रपरिग्रहने छाडे छे ॥८७॥

मूल.—एवं सो अम्मापियरो अणुमाणित्ताण बहुविहं ।
ममत्तं छिन्दई ताहे महानागो व कञ्चुयं ॥ ८७ ॥

गाथा ८७ भावार्थः—एम मृगापुत्रे मातापिताने अनेक विविध मनावीने ममत्वभाव छेदीने जेम सर्प काचली तजे तेम भोग तजीने चाल्यो. ॥ ८७ ॥

अर्थ.—इ० हाथीघोडा प्रमुख रथ पालखि प्रमुख रद्धि वि० सुवर्णादिक च०वळी मि० मित्र य०वळी पु० पुत्र दा० स्त्रि च० वळी ना० नातिसगादिकने । रे० जेमरज व० वळी प० वस्त्रनेविषे ल० लागीहोय ते झाटकीने अलगीकरे तेमरजनीपरे । नि० छांडिने नि० निकल्यो दिक्षालेवानेअर्थे ॥ ८८ ॥

मूल.—इड्ढी वित्तं च मित्ते य पुत्तदारं च नायओ ।
रेणुयं व पडे लग्गं निद्धुणित्ताण निग्गओ ॥ ८८ ॥

गाथा ८८ भावार्थः—जेम वस्त्रे रज लागी होय तेने झाटके तेम सुवर्णादिक ऋद्धि, मित्र, पुत्र, स्त्री, ज्ञाति सगादिकने तजीने नीकळ्यो. ॥ ८८ ॥

अर्थः—पं० पाच म०महाव्रत जु० सहितहुओ । प० पाच स० सुमतिसहित ति० त्रण ति० गुप्तिगुप्त । सहित हुवोमृगापुत्र य०वळी । स० अभ्यन्तरतप बा० बाह्यनाछभेदेतप । त० बारभेदेतप क०करवानेविषे उ० उग्रमवत हुवो मृगापुत्र ॥ ८९ ॥

मूल.—पञ्चमहव्वयजुत्तो पञ्चहि समितो तिगुत्तिगुत्तो य ।

सब्भिन्तरबाहिरओ तवोकम्मम्मि उज्जुत्तो ॥ ८९ ॥

गाथा ८९ भावार्थः-पंचमहाव्रते करी सहित पांच समितिने त्रण गुप्तीए गुप्तो छ अभ्यंतर ने छ बाहीर एवा बार प्रकारना तपकर्ममां उद्यमवंत थयो. ॥ ८९ ॥

अर्थः-नि० ममतारहित नि० अहकाररहितथयो नि० स्त्रियादिकना संगरहित च० छांड्याछे जेणे गा० त्रणप्रकारना गर्वजेणे । स० सरिखोभाव य० वळी स० सर्व भू० जीवने विषे । त० त्रसनेविषे था० थावरने विषे य० वळी ॥ ९० ॥

मूलः-निम्ममो निरहंकारो निस्सङ्गो चत्तगारवो ।

समो य सवभूएसु तसेसु थावरेसु य ॥ ९० ॥

गाथा ९० भावार्थः-ममता अहकार ने सकळ सगरहित ने जेंणे गर्व छोड्यो ने सर्व त्रस ने स्थावर जीवने विषे सरखा प्रणामवाळो थयो. ॥ ९० ॥

अर्थः-ला०अनादिक लाभेथकेऽ० अणलाधेथके सु० सुखनेउपनेथके दु० दुखनेउपनेथके जी० जीवतव्यनेविषे म० मरणनेविषे त० तेम स० सरिषोभाव नि० कोइनिंदाकरे तेउपरे अने प० प्रसंसाकरे तेउपरेसरिषोभाव । त० तेम मा० कोइ मान दे तेउपरेअने अ० अपमानदे तेउपरेपणसरिखोभाव ॥ ९१ ॥

मूलः-लाभालाभे सुहे दुक्खे जीविए मरणे तहा ।

समो निन्दापसंसासु तहा माणावमाणओ ॥ ९१ ॥

गाथा ९१ भावार्थः-अन्नादिक लाभ्ये तथा अणलाध्ये सुखे तथा दुखे जीवतव्ये तथा मर्णे निंद्या तथा प्रशसाए माने तथा अपमान आपे तोपण जेना सरखा प्रणाम. ॥ ९१ ॥

अर्थः-गा० गारवत्रण, ऋद्धिनोअहंकार १ । रसगारव तेस्वादभोगव्याहोय मधुरादिक तेहनोअहंकार २ सातागारवते सुपनोअहंकारए ३ गारव । क० च्यारकपायथी ॥ द० अशुभमनेकरीदंडीएतेमनदंड १ । इमवचन दंड २ कायदंड ३ । स० त्रणसल, मायासल १ नियाणसल २ मिथ्यादर्सनसल्य ३ । भए० सातभयथी य०वली । मनुष्यने मनुष्यथी उपजेते इहलोकभय १ । तिर्यंचअने देवताथी मनुष्यने भयउपजे तेपरलोकभय । २ । चोरथी भयउपजे तेआदानभय ३ । पुर्वेकांइकभयउपजजासरिखो दिठोहोय तेसभारेते अकस्मात भयकहिए ४ । वेदना-पीडापुर्वे पोतेपामीहोय तेथी तथा बीजाकोइकने वेदनादेखीनेउपजे ५ । मरणनोभय ६ । अपयसनोभय ७ तेथी नि० निवर्त्यो हा० हास्यअने सो० सोकथी अ० नियाणारहित अ० रागद्वेषरुपीया बधनरहित ॥ ९२ ॥

मूलः-गारवेसुं कसाएसुं दण्डसल्लभएसु य ।
नियत्तो हाससोगाओ अनियाणो अवन्धणो ॥ ९२ ॥

गाथा ९२ भावार्थः-त्रण गर्वथी, चार कपायथी, त्रण दंडथी, त्रण शल्यथी, सात भयथी, हाशी ने शोगथी निवर्त्यो ने नियाणु तथा रागद्वेषना बंधनथी रहित थयो. ॥ ९२ ॥

अर्थः-अणि० निश्रानथिनी वाछारहित तपकरे । इ० इह लो० लोकते मनुष्यलोकने विषेचक्रवर्त्यादिकनी ऋधिपामवानी वांछारहित तपकरे प० परलोकादीकनी, अ० रुद्धिनी वाछारहीत तप करे ॥ वा० कोइएकवांसले

करीछेदे । चं० कोइएकचंदनसु विलेपणकरे तेवेहुउपरे क० सरिपोभाव य० वली । अ० जिमेथके अ० अण-जिमेथके । त० तेमजसरिपो भावकरेमुनि ॥ ९३ ॥

मूल.–अणिस्सिओ इहं लोए परलोए अणिस्सितो ।
वासीचन्दणकप्पो य असणे अणसणे तहा ॥ ९३ ॥

गाथा ९३ भावार्थः–तपश्चर्याए करी आलोकने विषे चक्रवर्ति प्रमुखनी ऋद्धि पामीए तथा परलोके देवनी ऋद्धि पामीए एवी अभिलाषा रहित अने कोइ चंदनथी चर्चे ने कोइ वांसले करी शरीर कापे तथा भोजन जमवाथी ने अणजमवाथी एकज भाव. ॥ ९३ ॥

अर्थः–अ० अप्रसस्तभुडा दा० पापआववानाद्वार ॥ स० सर्वथकी पि० रुध्याछे जेणे आ० आश्रवने। अ० सुद्धअतःकरण सहित ज्झा० धर्मध्यानादिकने जो० व्यापारेकरी । प० प्रसस्तभलुं द० उपसम सा० जिनसासनने विषे ॥ ९४ ॥

मूलः–अप्पसत्थेहिं दारेहि सवओ पिहियासवे ।
अज्झप्पज्झाणजोगेहिं पसत्थदमसासणे ॥ ९४ ॥

गाथा ९४ भावार्थः–हिंसादिक सर्व पापथी निवर्त्यो ने आश्रव सर्वथा प्रकारे रुधी अध्यातम ध्यानना व्यापारे करी कषाय उपशमावी रुडा जैनशासनने विषे थयो. ॥ ९४ ॥

अर्थः–ए० एम ना० ज्ञानेकरी च० चारित्रेकरी । द० सम्यकेकरी । त० तपेकरि य० वली । भा०

एकेकामहाव्रतनी पाचपाचभावना।अनित्यभावनादिक य०वळी । सु० निर्मलभावनाएकरी स० सम्यक प्रकारे भा० वासीने अ० आपणा आत्माने ॥ ९५ ॥

मूल.–एवं नाणेण चरणेण दंमणेण तवेण य ।

भावणाहि य सुद्धाहिं सम्मं भावेत्तु अप्पयं ॥ ९५ ॥

गाथा ९५ भावार्थः–एम ज्ञाने करी चारित्रे करी सम्यत्वे करी तपे करी निर्मळ बार तथा पचमहाव्रतनी पचवीस भावनाए सम्यक्‌भावे आत्माने वासे. ॥ ९५ ॥

अर्थः–ब० घणा उ०वळी वा० वरसलगे । सा० चारित्र अ० पाळीने । मा० एकमासे । उ०वळी भ० अणसणकरी । सि० मोक्ष प० पाम्या अ० प्रधानगति ॥ ९६ ॥

मूल.–बहुयाणि उ वासाणि सामण्णमणुपालिया ।

मासिएण उ भत्तेण सिद्धिं पत्तो अणुत्तरं ॥ ९६ ॥

गाथा ९६ भावार्थः–घणा वर्ष चारित्र पाळीने एक मास भक्तना त्रीस अणसणे करी उत्तम एवी मोक्षगतिए मृगापुत्रमुनि गयो. ॥ ९६ ॥

अर्थः–ए० एणीपरेकरे मृगापुत्रनीपरे क० करेजे स० तत्वनाजाण । प० तेपंडितहोय प० जेविचक्षण तेपापथी वीहेपापना दोपनोजाणहोय तेएमकरे वि० निवर्ते भो० कामभोगथी । मि० मृगापुत्र ज० जेम इ० ऋषिजेम भोगथी निवर्त्या तेमनिवर्ते ॥ ९७ ॥

मूलः—एवं करन्ति संबुद्धा पण्डिया पवियक्खणा।
विणिअट्टन्ति भोगेसु मियापुत्ते जहामिसी ॥ ९७ ॥

गाथा ९७ भावार्थः—जेम मृगापुत्रऋषि भोगथी निवर्त्या तेम तत्त्वना जाण पंडित विचिक्षण होय ते भोगथी निवर्ते. ॥ ९७ ॥

अर्थः—हवे मृगापुत्रना गुणकहीने उपदेशकहेछे ॥ म० मोटा प० प्रभावत रागरहित ॥ म० मोटा ज०जसवत । मि० एहवामृगापुत्रनो नि० सांभलिने भा०भाष्युते । त०तपबारभेदे प्प० प्रधान च०आचरे च०वळी उ०जेउत्तम साधुहोयते। ग०मोक्षगतिपामे प०प्रधान च०वळी ति०त्रिलोकमांहि वि०जेगतिप्रसीधछे ॥९८॥

मूलः—महापभावस्स महाजसस्स मियाइ पुत्तस्स निसम्म भासियं।
तवप्पहाणंचरियं च उत्तमं गतिप्पहाणं च तिलोगविस्सुतं ॥ ९८ ॥

गाथा ९८ भावार्थः—उपदेशमाही मोटी प्रभावंत तथा मोटा जशवत तेवा मृगापुत्रनु सुखदुःखनुं स्वरुप कथुं, जे उत्तम साधु बार प्रकारनुं तप आचरे ते त्रैलोक्यमांही प्रसिद्ध एवी उत्तम मोक्षगतिए पहोंचे. ॥९८॥

अर्थः—वि० जाणीने दु० दुपनु वि० वधारणहार ध० धन । म० एधनमाहरो एधननीममता । ब० बधन सरिखा। च०वळी म० चोरादिकना मोटा भ० भयनु कारणछे। सु०सुखनीपमाडणहार ध०धर्म धु०धुरि अ०प्रधान। धा० धारो अंगीकारकरो नि० मोक्षपहुचावाना गु० ज्ञानदर्शननो आ० लाभनो हेतुछे म० मोटो त्ति० एम बे० कहुछुं ॥ ९९ ॥ इतिमृगापुत्रीयनामाओगणीसमो अध्ययन समाप्त ॥ १९ ॥

मूल–वियाणिया दुक्खविवद्धणं धणं ममत्तबन्धं च महाभयावहं ।
सुहावहं धम्मधुरं अणुत्तरं धारेज्ज निव्वाणगुणावहं महं ॥९९॥ त्ति बेमि ॥

(इतिश्री मियापुत्तीय एकोनविंशतितम अध्ययन सम्मत्त ॥ १०॥)

गाथा ९९ भावार्थः–दुःखने वधारनार, ममताने बंधन करनार, भली वृत्तीमा विघ्न उपजावनार, चोरादिक मोटा भयनु कारण, एवुं धन जाणीने तेने तजी सुखनी प्राप्तिरुप ने महासत्व (धैर्य) वतने नेसवा योग्य एवा धर्मरथने विषे वेशी ज्ञानादिकनी प्राप्तिनो मोटो लाभ एवा उत्तममोक्षने धारवो, एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबूस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्रीमहावीरदेवस्वामीनी समीपे साभल्यु हतु तेम में तुज प्रत्ये कह्यु ॥ ९९ ॥ इतिश्री मृगापुत्रना ओगणीसमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥ १९ ॥ पूर्वे ओगणीसमा अध्ययनने विषे सावद्य औषधनो त्याग कर्यो तेतो महानिग्रंथनेज होय ते माटे वीसमा अध्ययने विषे अनाथी महानिग्रंथनु उदाहरण कहेछे ॥ १९ ॥

अर्थः–सिद्धा० जैवताजेटला अरिहंततिर्थंकर प्रवर्तताहोय तेहने सिद्धशब्दे अरिहंत अने सिद्धनेहुजाणवा सि० सिद्धअरिहंतने न० नमस्कार कि० करीने। स० सजति आचार्यउपाध्याय सर्वसाधुने च० वली भा० भावथी ॥ अ० हेतनाजेअर्थे जीवतेणेवाछीए तेअर्थकहियेवली तेसीपामण केहवी ध० धर्मनोहेतु ग० ज्ञानछे त० अविपरितसत्यछे ॥ अ० एहवी सि० सिपामण सु० गुरुकहेछे हेशिष्य सांभल मे० मुजनेकहेतापका ॥ १ ॥

मूलः–सिद्धाण नमो किच्चा संजयाणं च भावओ ।

अत्थधम्मगतिं तच्चं अणुसिट्ठिं सुणेह मे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः–अरिहंत सिद्ध आचार्य उपाध्याय अने सर्व साधुने भावेथी नमस्कार करीने धर्मना परमार्थने जाणपणानुं प्रयोजन हे शिष्य ! हु कहुछु ते तु सांभळ ! ॥ १ ॥

अर्थः–प० घणा र० रत्ननो धणी रा० राजा से० श्रेणिक म० मगधदेशनोठाकुर । वि० घोडाफेरववानी क्रिडानेअर्थे नि० निकल्यो जे घरथी म० मंडिकुक्षिनामा चे० वननेविषे ॥ २ ॥

मूलः–पभूयरयणो राया सेणिओ मगहाहिवो ।

विहारजत्तं निज्जाओ मण्डिकुच्छिंमि चेइए ॥ २ ॥

गाथा-२ भावार्थः–घणा रत्ननोने मगधदेशनो अधिपती राजा प्रसेनजीतराजाने कळावती राणीनो पुत्र ते भंभसार तथा बीजु नाम श्रेणीक नामनो राजा ते घरेथी शिकार करवाने माटे मंडीकुक्षी नामना वनने विषे नीकळ्यो । २॥

अर्थः–ना० घणीजातिना दु० वृक्ष ल० वेलडीना लेणेकरी । आ० व्याप्तछे । ना० घणीजातना प० पक्षीएकरी नि० सेव्युछे तेवन ना० घणीजातिना कु० फुलतेणेकरी । स० ढांक्युछेवन । उ० तेउद्यान न० नंदनवनसरिषो उ० उद्यानछे॥३॥

मूल.–नाणादुमलताइण्णं नाणापक्खिनिसेवियं ।

नाणाकुसुमसंछन्नं उज्जाणं नन्दणोवमं ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः–अनेक वृक्षने वेलडीए करी संकीर्ण (ढांकेलु) ने फळ पुष्पादिके करी छवाएलु ने विविध जातना पांच इंद्रि पक्षीओथी सेवित एवु क्रिडावन ते नंदनवन सरीखुं हतुं ॥ ३ ॥

अर्थ.—त० तिहा सो० तेश्रेणिकराजा पा० देखेछे सा० साधुमुनिस्वरने । स० सजति सु० भलो स० समाधिवत नि० बेठोदिठोरु० वृक्षनेमू० हेठले सु० सुकमाल सु० सुपोचित्तजेहनो ॥ ४ ॥

मूल'—तत्थ सो पासई साहुं संजयं सुसमाहियं ।
निसिन्नं रुक्खमूलम्मि सुकुमालं सुहोइयं ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—ते वनमा एक वृक्षनी समीपे सुकुमारने सुखोचितने सुख योग्य ने समाधिवंत एवो एक सयति (साधु) दीठो ॥ ४ ॥

अर्थः—त० तेयतिना रु० रुपने तु० वळी पा० देषीने ॥ रा० राजा तं० ते स० सजतिना रुपनेविषे अ० अत्यत प० उत्कृष्ट आ० आश्चर्यहुवो अ० अतुल उपमारहित रु० रुपनुं वि० विसय ॥ ५ ॥

मूल.—तस्स रुवं तु पासित्ता राइणो तम्मि संजए ।
अच्चन्तपरमो आसी अउलो रुवविम्हओ ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—ते यतीनु अति उत्कृष्ट रुप जोइने श्रेणीकराजा आश्चर्य पाम्यो ॥ ५ ॥

अर्थः—अ० आश्चर्यकारी । व० सरिरनो वर्ण अ० आश्चर्यकारी रु० रुपने । अ० आश्चर्यकारी अ० आर्यनु सो० सौम्यपणो ॥ अ० विस्सयकारी । ख० क्षमा अ० विस्मयकारी मु० निलोभपणाने । अ० विस्मयकारी भो० भोगनेविषे अ० सगरहितपणो ॥ ६ ॥

मूलः—अहो वण्णो अहो रुवं अहो अज्जस्स सोमया ।

अहो खन्ती अहो मुत्ती अहो भोगे असङ्गता ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—अहो ? आश्चर्यकारक एनो वर्ण, अहो ! एनु रुप ! अहो ? ए आर्यनु सौम्यतापणुं, अहो ? एनी क्षमा, अहो एनी निर्लोभता, अहो ? एनुं भोगथी विरक्तपणु ॥ ६ ॥

अर्थः—त० तेयतिना पा० पग उ० वळी व० वांदीने । का० करीने य० वळी प० प्रदक्षणाने । न० न अ० अति दू० दूरनहिं अ० अतिढुकडोनहि ॥ प० बेहाथजोडीने प० पुछेछे ॥ ७ ॥

मूलः—तस्स पाए उ वन्दित्ता काऊण य पयाहिणं ।

नाइदूरमणासन्ने पञ्जली पडिपुच्छती ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—प्रदक्षिणा करी ते यतिना पगने वांदीने अति वेगळो नहि तेम अति ढुकडो नहि एवी रीते बे हाथ जोडीने पुछतो हवो ॥ ७ ॥

अर्थः—त० तरुणनानो सि०-छे तु अ० हेआर्य प० लधुवयनेविषे दिक्षालीधीछे तेकेमदिक्षालीधी । भो० भोगने का० अवसरे स० हेसंजति उ० सावधान उद्यमवंत सि० हुवोछु तु सा० चारित्रनेविषे मुनिराज ॥ ए० ए अ० अर्थ सु० तुं मुजने संभलाव ता० पहेलु ॥ ८ ॥

मूलः—तरुणो सि अज्जो पव्वइओ भोगकालम्मि संजया ।

उवट्ठितो सि सामण्णे एतमट्ठं सुणामि ता ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—हेआर्य ? तरुणावस्थामां भोगने अवसरे प्रवजित थइ चारित्रनेविषे तमे केम साव-

धानथया ? ए अर्थ सांभळवा हु इच्छुंछुं ॥ ८ ॥

अर्थः—हवे मुनिराज कहेछे । मि० हु अ० अनाथहतो ग० हेमहाराजा मग्धदेशनां ॥ ना० अणपामी वस्तु पमाडे, पाम्योछे तेहनी रक्षाकरावे एहवायोग्य क्षेमनुकरणहारनाथ । म० माहरे न० न वि० हतो मुजने अ० अनुकपा करणहार कोइ सु० मित्र वा० पणनहोतो । क० लगारमात्र थोडोपण न० नपामु अनुंकंपाए- करी सुखनो अ० देणहार म० हु ॥ ९ ॥

मूलः—अणाहो मि महाराय नाहो मज्झ न विज्जई ।
अनुकम्पगं सुहं वावि कंचि नाभिसमेमहं ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—तेवारे मुनि कहेताहवा के हेमहाराजा ? मारेयोग्य क्षेमना करनार कोइ नाथ (धणी) नहि, अनुकंपाएकरी सुखआपनार कोइ मित्रनहि तेथीहु अनाथ होवाथी में दीक्षा धारणकरी ॥ ९ ॥

अर्थः—त० तेवारपछी सो० ते प० हस्यो रा० राजा । से०श्रेणिक म०मगध देशनो आ० ठाकुर ॥ ए० एम ते० तुजने इ० ऋधिवतने क० केम ना० नाथ न० न वि० हुवो ॥ १० ॥

मूल.—ततो सो पहसिओ राया सेणिओ मगहाहिवो ।
एवं ते इड्ढिमन्तस्स कहं नाहो न विज्जई ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—तेवारे मगध देशनो अधिपती श्रेणीकराजा हस्यो ने कहेवा लाग्यो के अहो ? एवी वर्णादिकनी ऋद्धिवतने योग्य क्षेमनो करनार नाथ केम नहोय ! ! ! ॥ १० ॥

अर्थः-हो॰ हु थाउंछुं ना॰ नाथतमारो भ॰ हे भय थाणवीद्रता प्राणीनी रक्षाकरणहार ॥ भो॰ भोग भु॰ भोगव स॰ हेसजतिमुनी ॥ मि॰ मित्र ना॰ नाति करी प॰ सहित मा॰ मनुष्यभव खु॰ नेभणी सु॰ अति दु॰ दुर्लभछे ॥ ११ ॥

मूलः-होमि नाहो भयन्ताणं भोगे भुञ्जाहि संजया ।
मित्तनाईपरिवुडो माणुस्सं खु सुदुल्लहं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः-हे ? भयथी त्राण ? (रक्षण करनार) हुंतमारो नाथ थइश ! ने हेसंयति ! ए मनुष्यनो भव दुर्लभछे माटे मित्र ज्ञाति सहित विषय भोगभोगवो ? ॥ ११ ॥

अर्थः-हवेयतिकहेछे अ॰ आप वि॰ पण अ॰ अनाथछो हेराजन सि॰ तमेपण । से॰ हेश्रेणिक म॰ मगधदेसना आ॰ ठाकुर । अ॰ आपपण अ॰अनाथ स॰ छोतो तु क॰केहनो ना॰ नाथ तुं भ॰ थाइश ॥१२॥

मूलः-अप्पणा वि अणाहो सि सेणिया मगहाहिवा ।
अप्पणा अणाहो सन्तो कस्स नाहो भविस्ससि ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः-तेवारे मुनि कहेताहवा के हेमगधदेशना धणी श्रेणिकराजा ? तु पोतेज अनाथ छता कोनो नाथथइश ॥ १२ ॥

अर्थः-ए॰ एमयतिए वु॰ कहेथके न॰ राजा मो॰ ते । सु॰ अतिआकुल व्याकुल चितेकरी सु॰ अति वि॰ विस्मयआश्चर्यवंत हुवो ॥ व॰ एहवु वचन अ॰ अणसांभल्युं पु॰ पूर्वेतेसांभल्यु । सा॰ कोइयतिएनहोतुंकह्युं ।

तेहवु वचनयतिए कह्युयकुं । वि० विस्मय पाम्यो राजा यति अघटतु केमबोले ॥ १३ ॥

मूलः—एवं वुत्तो नरिन्दो सो सुसंभन्तो सुविम्हिओ ।
वयणं अस्सुयपुव्वं साहुणा विम्हयन्निओ ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—एम मुनिएकहेवाथी तेश्रेणिक राजा अति व्याकुळ चित्तथको आश्चर्यकारी पुर्वेनहि साभळेलु एवु वचन साभळी सशयवंत (एटले हुकोणछु तेआमुनि जाणतानथी एम) थको बोल्यो ॥ १३ ॥

अर्थः—अ० अश्व ३३ सहस्र ह० ३३ सहस्रहाथी म० मनुष्य ३३ कोडि मे० मारेछे ॥ पु० नगर अ० अतपुर च०वळी मे० मारेछे । भु० भोगवुछु मा० मनुष्यसबधिया भो० भोगने । आ० आज्ञामारी रुडिपरे सेवक आराधेछे इ० ठकुराइपणो च०वळी मे० मारेछे ॥ १४ ॥

मूलः—अस्सा हत्थी मणुस्सा मे पुरं अन्तेउरं च मे ।
भुञ्जामि माणुसे भोगे आणा इस्सरियं च मे ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—तेत्रीस हजार हाथी, तेत्रीसहजार घोडा, तेत्रीसहजार रथ, तेत्रीसक्रोड पायक, एक क्रोडने इकोतेर लाख गाम नगर मनुष्यनेविषे ठकुराइपणु ने मारी आज्ञा प्रवर्तेछे ने अतेउरनेविषे मनुष्यसबधी भोग भोगवतोथको विचरुछु. ॥ १४ ॥

अर्थः—ए० एहवी स० सपदा अ० अगमधान । स०सर्व का० मनवछीतवस्तु स० सहितछे माहरोआ त्मातेहभणी क० केम अ० अनाथ भ० थाउंहु । मा० रपे हु०हे भ० भगवान मु० मृपा व० वोल्ताहो ॥१५॥

मूलः—एरीसे सम्पयग्गम्मि सवकामसमप्पिए ।
कहं अणाहो भवति मा हु भन्ते मुसं वए ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—एवी वांछित वस्तुनीमारे ऋद्धिछता हुकेम अनाथ ! माटे हेभगवत् आपनुं पुर्वोक्त वाक्य मृपा (जुठुं) तोनाहिहोय ! ! ! ॥ १५ ॥

अर्थः—हवेमुनिकहेछे तु० तु न० न जा० जाणे । अ० अनाथपणानो अ० अर्थ पु० उतपती च०वळी प० हे राजा जे० जेम अ० अनाथ भ० होय स० सनाथहोय वा० अथवा । न० हेराजा ॥ १६ ॥

मूलः—न तुमं जाणे अणाहस्स अत्थं पुत्थं च पत्थिवा ।
जहा अणाहो भवती सणाहो वा नराहिवा ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—एवुं श्रेणीकराजनु वाक्य साभळी मुनि कहेता हवा के हे नरेंद्र ? तु अनाथपणुं ने सनाथपणुं केम होय ? तेना विशेष अर्थनी उत्पति जाणतोज नथी ! ॥ १६ ॥

अर्थः—सु० साभल मे० मुजनेकहेताथका म० हेमहाराजा । अ० अव्यग्रसावधान चे० चित्तेकरीसांभल । ज० जेम अ० अनाथ भ० होय । ज० जेम मे० मे प० परुप्यो ॥ १७ ॥

मूलः—सुणेह मे महाराय अवक्खित्तेण चेयसा ।
जहा अणाहो भवई जहा मेयं पवत्तियं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—हे महाराजा ? व्यग्रचिते रहितने सावधानपणे करी सहित थको जेम अनाथ ने

सनाथपणुं होय ! ने जे में परूप्यु ते तुं सांभळ ??? ॥ १७ ॥

अर्थः-को०कोसम्बी ना०नामा न० नगरी । पु०घणाकालनीनीपनी पु०घणीजुनी नगरी तेहने भे० भेदनी उपजावनार त०तिहा आ०हूओ पि०पिता म०माहरो । प०प्रभूत ध०धन स०सचय एहवु नामपितानुं ॥१८॥

मूलः-कोसम्बी नाम नयरी पुराण पुरभेयणी ।
तत्थ आसी पिया मज्झ पभूयधणसंचओ ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः-घणी जुनी ने अन्य नगरने भेद (आश्चर्य) उपजावे तेवी कोशांबी नामनी नगरीने विषे प्रभूत (पुष्कळ) धनसचय नामे मारो पिता हतो ॥ १८ ॥

अर्थः-प० प्रथम व० वय योवन वयने विषे म० हे महाराजा ॥ अ० अतुल उपमा रहित मे० मुजने अ० आपनी वे० वेदना उपनी ते वेळा अ० हूओवि० विस्तीर्णदा० दाघज्वर ॥ स० सर्व अ० शरीरने विषे य० वळी प० हे राजा ॥ १९ ॥

मूलः-पढमे वए महाराय अतुला मे अच्छिवेयणा ।
अहोत्था विउलो दाहो सव्वङ्गेसु य पत्थिवा ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः-हे राजा ? प्रथम (तरुण) योवनवयने विषे मुजने घणीज आंखनी वेदना (पीडा) उपजी तेथी सर्व शरीरने विषे दाघज्वर थयो ॥ १९ ॥

अर्थः-स० सत्तज० जेम प० अतिति० तिक्षण । स० सरीरना वि० विवरमांहि कान मसुपमाहि ।

आ० पीडे अ० वैरी कु० कोप्योथको ॥ ए० एहवी मे० मुजने अ० आखने विषे वे० वेदना उपनी ॥ २०॥

मूलः—सत्थं जहा परमतिक्खं सरीरविवरन्तरे ।

आवीलिज्ज अरी कुद्धो एवं मे अच्छिवेयणा ॥ २० ॥ ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—जेम वैरी कोप्यो थको अति तिक्ष्ण शस्त्रे करी शरीरना आंतरा कान प्रमुखने विषे घोचीने पीडे तेवी मुजने आखनी वेदना उपनी ॥ २० ॥

अर्थः—ति०केडनामे० मुजने अ० मध्यभागने विषे पीडा उपनी च०वळी । उ० मस्तकपण च० वळी पी० दुपवाआव्यो । इ० इंद्रना अ० वज्रना महार स० सरिपीवो० रौद्र वीजाने भय उपजावे तेहवी वे० वेदना प० अत्यतदा० सहेता दोहिली ॥ २१ ॥

मूलः—तियं मे अन्तरिच्छं च उत्तमङ्गं च पीडती ।

इन्दासणिसमा घोरा वेयणा परमदारुणा ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—इंद्रना वज्रनी पेरे अनेराने देखता भय उपजे तेवी केडना मध्य भागे तथा मस्तकने विषे घणीज दाघज्वरनी वेदना उपनी के जे खमी न शकाय ॥ २१ ॥

अर्थः—उ० आव्या मे० माहरे अर्थे आ० वैद्य । वि० विद्याएकरी म० मंत्रेकरी ति० पडिगणाना करणहार ॥ अ० एहवा डाह्या वीजा वैद्य नथी या० अथवा सास्त्र भणवेकरी स० सास्त्रना कु० जाण म० मंत्रना मू० मुलना वि० जाण ॥ २२ ॥

मूलः—उवट्ठिता मे आयरिया विज्जामन्ततिगिच्छया ।
अधी या सत्थकुसला मन्तमूलविसारया ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—वैदकशास्त्रमा निपुण ने मन्त्रमुळीना जाण ने विद्याए तथा मंत्रे करी औषध करवामां चतुर एवा वैदो मारे माटे आव्या ॥ २२ ॥

अर्थः—ते० ते वैद्य मे० मुजने ति० वैद्यपडिगणु कु० करे ॥ चा०च्यार प्रकारे ते च्यार प्रकार कहेछे चा० वैद्य डाह्या पडित १। ओषध जेहवु जोइए तेहवु २। रोगी ओषध करवानो अर्थि ॥३॥ रोगीने पडिगणुं करता जे मातादिक सेवा करवीहोय तेहवी पण कुर्ता ज० जेम हि० हित होय तेम करे न० न य०वळी दु० दुपथी ते चारप्रकारे पडिगणु करणहारे वि० मुकाव्यो मुजने। ए०एम म० माहरो अ० अनाथपणो ॥ २३ ॥

मूल·—ते मे तिगिच्छं कुवन्ति चाउप्पायं जहाहिर्तं ।
न य दुक्खा विमोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—एक वैद्यकशास्त्रमा पडीत, बीजे शुद्ध औषधी, त्रीजे रोगीने विश्वासपात्र, चोथे औषध करवामा चातुर्य ए चार प्रकारे जेम हीत थाय तेवी रीते ते वैदो औषध करतां ते दुःखथी मुजने मुकावी न शक्या ? ए माहरु प्रथम अनाथपणु ? ॥ २३ ॥

अर्थः—पि०पिताए मे०माहरे स०सर्वसा०धन पि०पण॥ दि०देइ हि०वळी म०माहरी आखनी वेदना टालवाने का०अर्थे ॥ न०न पिताए य०वळी दु०दुपथी मो०मुकाव्यो मुजने । ए०एम म०माहरो अ०अनाथपणो ॥२४॥

मूलः—पिया मे सवसारं पि दिज्जा हि मम कारणा।
न य दुक्खाउ मोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—मारा माता पिताए मारे माटे सर्व धन आप्यु, पण मुजने ते दुःखथी पीडता मुकावी न शक्या ते मारु बीजुं अनाथपणुं ॥ २४ ॥

अर्थः—मा० माता य०वळी मे०माहरी म०हेमहाराजा ॥ पु० पुत्रने सो० सोगेकरी दु०दुपीआरातिवंत । न० नहीं जेभणी माताए य०वळी दु०दुपथी मो०मुकाव्यो नहि ए०एम म० माहरु अ० अनाथपणो ॥ २५ ॥

मूलः—माया य मे महाराय पुत्तसोगदुहट्टिया।
न य दुक्खाउ मोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—हे महाराजा ! मारी माता पुत्रने दुःखे करी शोग दुःख ने आर्तध्यान धरती हवी पण ते माता ते दुःखथी मुजने मुकावी न शकी ए मारु त्रीजु अनाथपणुं ॥ २५ ॥

अर्थः—भा०भाइ मे०माहरो म० हेमहाराजा स० सगा एक उदरना उपन्याजे० वडो क० नाहनापण हुता ॥ न०नही तेणे भाइए य०वळी दु०दुपथी वि० मुकाव्यो मुजने ॥ ए०एम म०माहरुं अ०अनाथपणु ॥२६॥

मूलः—भायरो मे महाराय सगा जेट्ठकणिट्ठगा।
न य दुक्खा विमोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—हे महाराजा ! सगा एक उदर (पेट) ना उपन्या माराथी नाना ने मोटा एवा ॥२०९॥

मारा भाइओ ते दुःखथी मुजने मुकावी न शक्या ए मारु चोथुं अनाथपणु ॥ २६ ॥

अर्थः—भ० नेहनो मे० माहरी म० हे महाराजा । स० सगी एक उदरनी उपनी जे० वडी क० लहुडि नानी पण हुती ॥ न० नही य०वळी तें पण बेहने दु० दुपथी वि० मुकाव्यो नहि मुजने ॥ ए० एम म० माहरु अ० अनाथपणो ॥ २७ ॥

मूलः—भइणीओ मे महाराय सगा जेट्ठकणिट्ठगा ।
न य दुक्खा विमोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—हे महाराजा ! मारी नानी ने मोटी व्हेनो ते दुःखथी मुजने मुकावी न शकी ए मारु पांचमु अनाथपणु ॥ २७ ॥

अर्थः—भा० भार्या मे० माहरी म० हे महाराजा ॥ अ० मुजउपरे अनुरक्त अभ्यंतर प्रेमवती हुती ॥ अ० पतिव्रता हुती । अं० आसुए पु० पूर्णकरी न० आप तेणे आसुएकरी । उ० हैयु मे० माहरु प० सिंचति भींजवती हुती ॥ २८ ॥

मूलः—भारिया मे महाराय अणुरत्ता अणुव्वया ।
अंसुपुण्णेहिं नयणेहिं उरं मे परिसिञ्चती ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—हे महाराजा ? मारी जे स्त्री मारा उपर अत्यत रागवाळी ने रुपवति ने स्रीयोना सदाचरणे करी पतिव्रता ते अश्रु (आसु) थी मारा ने तेना हैयाने सींचती हवी ने मारा शोगथी (आ

मूलः–एवं च चिन्तइत्ताणं पसुत्तो मि नराहिवा ।
परियत्तन्तीए राईए वेयणा मे खयं गया ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः–हे नरेंद्र ! एम चिंतवीने हुं सुतो ने ज्यारे रात्री अति क्रमी त्यारे मारी वेदना क्षय थई ॥३३॥

अर्थः–त० तेवारे पछी क० रोग रहित थए थके प० प्रभातने विषे आपु० पुछीने बं० मातादिक स्वजन बांधवने खं० क्षमावत द० इद्रीनो दमणहार हुओ नि० आरंभ रहित हुओ प० पडिवज्र्यो अ० अणगार साधुपणाने ॥३४॥

मूलः–तओ कल्ले पभायम्मि आपुच्छित्ताण बन्धवे ।
खन्तो दन्तो निरारम्भो पव्वइओ अणगारियं ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः–प्रभाते वेदना समावाथी निरोगी थए छते बांधवादिकने पुछी क्षमावंत इंद्रियोने दमनरुप ने निरारभी एवु अणगारपणु ग्रहण कर्युं ॥ ३४ ॥

अर्थः–तो० तेवारे पछे हं० हु ना०नाथ जा० हुवो अ०आपणा आत्मानो य० तथा । प० परआत्मानो पण हु नाथ हुओ य०वळी । स० सर्वने० वली भू० नाना मोटा सर्व जीवनो हुं नाथ हुवो ॥ त० त्रस बेंद्रियादिक जीव अने था० थावर पृथव्यादिक जीवनो हु नाथ हुओ य०वळी ॥ ३५ ॥

मूलः–तो हं नाहो जाओ अप्पणो य परस्स य ।
सव्वेसिं चेव भूयाणं तसाण थावराण य ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः–में दीक्षा लीधी त्यारे नाना ने मोटा एवा त्रसने पृथ्वीयादिक स्थावर एवा

पर आत्मानो ने मारा आत्मानो वन्नेनो हुं नाथ थयो ॥ ३५ ॥

अर्थः—हवे श्रेणीक राजा प्रते साधु उपदेश कहे छे । अ० आपणो आत्माजन० नदि वे० वेतरणीना दुषनो करणहार । अ० आत्मा मे० माहरो कू० कुडसामलीवृक्षना दुपनो उपजावणहार । अ० आपणो आत्माज का० मनवछित वस्तु रुपीया दु० दुधनो देणहारी धे० कामधेनु गायना सुखनो उपजावणहार मे० आपणो अ० आत्माज न० नदन व० वननीपरे आनदकारी ॥ ३६ ॥

मूलः—अप्पा नदी वेयरणी अप्पा मे कूडसामली ।
अप्पा कामदुहा धेणू अप्पा मे नन्दणं वणं ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—आत्मा वैतरणी नदीनु दुःखदाता, आत्मा कुड शामळी वृक्षना फळदाता, आत्मा कामधेनु गायनीपेरे वछीत सुखदाता, आत्मानंदन वननी पेरे आनदकारी (पाठातरे) दुष्कृत्य करवाथी पोतानोज आत्मा वैतरणीनां दुःखनो दातार तथा कुडसामळी वृक्षना दुःखनो दातारछे अने सुकृत्यथी कामधेनु गायनां सुखनो दातार पण पोतानोज आत्मा छे. रागादिक दोप छोडीने आत्मारुपी वगीचामां सतोप दया क्षमादिक धर्मकृत्यमांही रमाडवाथी आत्मा आनदवन कहीए तथा नदनवननां सुखनो दातार पण आत्माजछे ॥ ३६ ॥

अर्थः—अ० आपणो आत्माज क० कर्मनो करणहार वि० कर्मनो टालणहार य० वळी दु०दुपनी उपराजणनो करणहार य० वळी सु०सुपनी उपराजणनो करणहार आपणो आत्माज य० वळी अ० आपणोज आत्मा मि० मित्र अने अ० वेरी च० वळी दु० भूडे आचारे द्वि० रह्यो सु० रुडे आचारे द्वि० रह्यो ते आपणोज आत्मा ॥३७॥

मूलः—अप्पा कत्ता विकत्ता य दुक्खाण य सुहाण य ।
अप्पा मित्तममित्तं च दुप्पट्ठियसुपट्ठिओ ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—सुखनो कर्ता तथा भोक्ता, मित्र तथा शत्रु, रुडो तथा भुंडो पोतानो आत्मा छे, बीजो कोइ सुख दुःखादिकनो आपनार नथी ॥ ३७ ॥

अर्थः—हवे श्रेणीकराजा प्रते बीजो अनाथपणो असजतिनुं अनाथीमुनी कहे छे इ० ए अ० अनेरो.बीजो पण वि० वळी अ० अनाथपणो नि० हे राजा तु० निश्चे त० ते ए० एक चि० चित्ते नि० स्थिर निश्चल चित्त थइने सु० साभळ नि० निग्रथनो ध० धर्मल० पामीने नि० राजा ज० जेम सी० सीदाय सिथिल होय अनुष्ठान करवावेला ए० एकेक एगे० कुडरिकादिक चारित्र मुकीने वेश छाडिने घरवासमध्ये गया ते तथा वेश राखिने केटलेक पोतामार्गनी परंपरा चलावी एहवा जे जाय व० घणा का० कायर न० मनुष्य ॥ ३८ ॥

मूलः—इमा हु अन्ना वि अणाहया निवा तमेगचित्तो निहुओ सुणेहि ।
नियण्ठधम्मं लहिया(णविवा)जहा सीयन्ति एगे बहुकायरा नरा ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—हे राजा ? वळी बीजु अनाथपणु चित्तनी एक स्थीरता करीने साभळ! एकेक कायर मनुष्य निग्रन्थ यतीधर्म पामीने ढीलाचारी थाय ॥ ३८ ॥

अर्थ०—जो० जेप० दिक्षा लेइने म० महाव्रतने पडिवर्जीने । स० सम्यक प्रकारे च० वळी नो० न फा० सेवे.प० प्रमादि थका । अ० नथी अनिग्रह्यो जे अ० आत्मा य० वळी र० मधुरादिक स्वादने विषे गि० गृद्ध । रसे० रसने विषे

गृद्ध थका आधाकर्मि आहार तथा थानकनी परूपणा करी घणाकाल घणाता नटमांहि मिथ्यात थाले ॥ न० न मू० एहवो होय ते मुळथी छि० छेदी सके । ब० रागद्वेष रूपिया बधन तथा कर्मरूप बधन से० ते कायर ॥३९॥

मूलः—जो पव्वइत्ताण महव्वयाइं सम्मं च नो फासयई पमाया ।
अनिग्गहप्पा य रसेसु गिद्धे न मूलओ छिन्नइ बन्धणं से ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—जे प्रवर्ज्या लइने पच प्रमादने वसे करीने अहिंसादिक पच महाव्रतने सम्यक प्रकारे सेवे नहि तथा रसादिक स्वादने विषे लुब्ध थवाथी जेनो आत्मा वश न होय ते राग द्वेष रूपी बधनने मूळथी छेदी न शके ॥३९॥

अर्थः—आ० यतनपणो ज० जेहने य० वळी न० नथी का० काटलगारमात्रपण ॥ इ० इर्याने विषे ते पण राते चाले इर्यानशोधे भा० भाषाने विषे । त० तेमज । ए० एषणा सुमतिने विषे । आ० आदान उपगरण लेता नि० उपगरण मुकता ॥ दु० मात्रो आदिपरठवता ॥ वी० श्रीमहावीरादिक सत्तवत धीर्यवत तेणे मार्गे जा० सेव्यो तेने । म० मार्गे अ० चालि न० न शके ॥ ४० ॥

मूलः—आउत्तया जस्स य नत्थि काइ इरियाए भासाए तहेसणाए ।
आयाणनिक्खेवदुगुञ्छणाए न वीरजायं अणुजाइ मग्गं ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—इर्या (जोइने चालवु) समितिने विषे, भाषा समिति (विचारी बोलवु ते) ने विषे, निर्दोष आहारपाणीयादिक लेवारूप एषणा समितिने विषे, भंडोपगरण लेता मूकता तथा परठवता एवी पाच समितिरूप मुक्तिमार्गे जे वीर (शुरा) ने धैर्यवत पुरुषे आचर्या तेने विषे जेने काइ पण यत्न (रक्षण) पणु न होय ॥४०॥

अर्थः-चि० घणाकाळलगै अ० पण से० ते मु०मस्तक मुंडनी रु०रा्‌ावंत भ०थइने अ०अस्थिर जेहनाव्रत वळी व्रत लीये वळीमुकेसमकितविनाव्रतअस्थीर त०तपस्वीनि०अभियहथी भ०भ्रष्ट चि०घणावरसलगेपि०पण अ० आत्माने कि० लोचादिके कलेसकरी कलेशपमाडिने । न० न पा० पारगा ी हो० होय हु० निश्चे सं० संसारनो ॥४१॥

मूलः-चिरं पि से मुण्डरुई भवित्ता अथिरव्वए तवनियमेहि भट्ठे ।
चिरं पि अप्पाण किलेसइत्ता न पारए होइ हु संपराए ॥ ४१॥

गाथा ४१ भावार्थः-जे समस्त अनुष्ठान (क्रिया) रहित ने घणा काळ सुधी मुंडनी रुचीने वारंवार व्रत ग्रहण करीमुकवाथी अस्थीर व्रति ने तप नियमथी भ्रष्ट एवो ते यती घणा वर्ष सुधी लुंचनादिक कष्ट सहन करे पण जेने विषे जीव परिभ्रमण करे छे तेवा ससारनो ते पारगामी न थाय ॥ ४१ ॥

अर्थः-पु० जिननी आज्ञा तेशुद्ध समकितरूप धनविना पोलीठाली मु० मुठी ज० जेम से० ते अ० असार अ० अयंत्रि तवसि अणकीधोहोय आत्माजेहनोते कू० खोटा क० नाणानीपरे मुल न पामे वा० वळी रा० काचनोकटको वे० वैडूर्य रतननीपरे प्प० तेजकाति धरतो दिसेपण अ० अणअर्थनिक हो० होय य०वळी जा० जाण आगळे ॥४२॥

मूलः-पुलेव मुट्ठी जह से असारे अयन्तिए कूडकहावणे वा ।
राढामणी वेरुलियप्पगासे अमहग्घए होइ य जाणएसु ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः-अयंत्रीत कुटकापोनी पेरे जेम पोलीमुठी असार ने काचनो कटको वैडुर्यमणिनी पेरे प्रभा धरतो होय पण प्रविण पुरुषनी पासे अल्प मुल्यवत थाय ॥ ४२ ॥

अर्थः—कु० पासत्थाना लिं० लिंगवेस इ० ए मनुष्यलोकनेविषे धा० धारीने । इ० रजोहरणादिक मुनीनोचिन्ह तेणेकरी । जी० आजीविकारूप जीवतव्यने वू० वधारिने पेटभराय करीने अ० असजति थको अ स० कारणे ५ आश्रवसेववा थापे ते तथा साधुना वेपसरिपा आचार । जमालि प्रमुख निन्हवसरिपा फारफेर मार्गना परूपक । तेहने सजति न जाणवा । सं० हुसजतिछु । ल० एमकहेताथको प्रवर्ते वि० अनेकप्रकारनी वेदनापीडा आ० पामे से० तेद्रव्यलिंगी चि० घणाकाललगे पि० पण ॥ ४३ ॥

मूल.—कुसीललिङ्गं इह धारइत्ता इसिज्झयं जीविय वूहइत्ता ।
असंजए संजयलप्पमाणे विणिग्घायमागच्छइ से चिरं पि ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—ए मनुष्य जन्मने विषे पासथा (मुनिनी क्रियाथी भ्रष्ट) दिकनो वेप धरीने रजोहरणादिक मुनिना चिह्न राखी आजीविका करे ने असयति थको सयति कहेवरावे ते घणा काळसुधी नर्कने विषे पीडा पामे॥४३॥

अर्थः—वि० विप तु० वळी पी० पीधो ज० जेम का० कालकुट । ह० हणाय मरे । स० सस्त्र ज० जेम कु० भुडो ग० ग्रह्योथको । ए० ए वि० वळी ध० हिसादिकधर्म वि० विप उ० उपमाने सहित । ह० मरे वे० वेताल इ० जेम आ० अविधीमत्र जपताथका ॥ ४४ ॥

मूलः—विसं तु पीयं जह कालकूडं हणइ सत्थं जह कुग्गहीयं ।
एसो वि धम्मो विसओववन्नो हणइ वेयाल इवाविवन्नो ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—जेम ताळपुट (हाथमा लेवाथी ताळतु फाटीजाय तेवु) विप खावाथी माण

अर्थः-चि० घणाकाळलगे अ० पण से० ते मु०मस्तक मुंडनी रु०रुचिवंत भ०थइने अ०अस्थिर जेहनाव्रत वळी व्रत लीये वळीमुकेसमकितविनाव्रतअस्थीर त०तपस्वीनि०अभिग्रहथी भ०भ्रष्ट चि०घणावरसलगेपि०पण अ० आत्माने कि० लोचादिके कलेसकरी कलेशपमाडिने । न० न पा० पारगा।। हो० होय हु० निश्चे सं० संसारनो ॥४१॥

मूलः-चिरं पि से मुण्डरुई भवित्ता अथिरव्वए तवनियमेहि भट्ठे ।
चिरं पि अप्पाण किलेसइत्ता न पारए होइ हु संपराए ॥ ४१॥

गाथा ४१ भावार्थः-जे समस्त अनुष्ठान (क्रिया) रहित ने घणा काळ सुधी मुंडनी रुचीने वारंवार व्रत ग्रहण करीमुकवाथी अस्थीर व्रति ने तप नियमथी भृष्ट एवो ते यती घणा वर्ष सुधी लुचनादिक कष्ट सहन करे पण जेने विषे जीव परिभ्रमण करे छे तेवा ससारनो ते पारगामी न थाय ॥ ४१ ॥

अर्थः-पु० जिननी आज्ञा तेशुद्ध समकितरुप धनविना पोलीठाली मु० मुठी ज० जेम से० ते अ० असार अ० अयंत्रि तवसि अणकीधोहोय आत्माजेहनोते कू० खोटा क० नाणानीपरे मुल न पामे वा० वळी रा० काचनोकटको वे० वैडूर्य रतननीपरे प्प० तेजकाति धरतो दिसेपण अ० अणअर्थनिक हो० होय य०वळी जा० जाण आगले ॥४२॥

मूलः-पुलेव मुट्ठी जह से असारे अयन्तिए कूडकहावणे वा ।
राढामणी वेरुलियप्पगासे अमहग्घए होइ य जाणएसु ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः-अयंत्रीत कुटकार्पानी पेरे जेम पोलीमुठी असार ने काचनो कटको वैडुर्यमणिनी पेरे प्रभा धरतो होय पण प्रविण पुरुषनी पासे अल्प मुल्यवंत थाय ॥ ४२ ॥

अर्थः—कु० पासत्थाना लिं० लिंगवेस इ० ए मनुष्यलोकनेविषे धा० धारीने । इ० रजोहरणादिक जतीनोचिन्ह तेणेकरी । जीं० आजीविकारूप जीवतव्यने वू० वधारिने पेटभराय करीने अ० असजति थको अ स० कारणे ५ आश्रवसेववा थापे ते तथा साधुना वेषसरिषा आचार । जमालि प्रमुख निन्ह्वसरिषा फारफेर मार्गना परुपक । तेहने सजति न जाणवा । स० हुसजतिछु । ल० एमकहेताथको प्रवर्ते वि० अनेकप्रकारनी वेद-नापीडा आ० पामे से० तेद्रव्यलिंगी चि० घणाकाललगे पि० पण ॥ ४३ ॥

मूलः—कुसीललिङ्गं इह धारइत्ता इसिज्झयं जीविय वूहइत्ता ।
असंजए संजयलप्पमाणे विणिग्घायमागच्छइ से चिरं पि ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—ए मनुष्य जन्मने विषे पासथा (मुनिनी क्रियाथी भ्रष्ट) दिकनो वेष धरीने रजोहरणादिक मुनिना चिह्न राखी आजीविका करे ने असयति थको सयति कहेवरावे ते घणा काळसुधी नर्कने विषे पीडा पामे॥४३॥

अर्थः—वि० विष तु० वळी पी० पीधो ज० जेम का० कालकुट । ह० हणाय मरे । स० सस्र ज० जेम कु० भुडो ग० ग्रह्योथको । ए० ए वि० वळी ध० हिंसादिकधर्म वि० विष उ० उपमाने सहित । ह० मरे वे० वेताल इ० जेम आ० अविधीमंत्र जपतांथका ॥ ४४ ॥

मूल.—विसं तु पीयं जह कालकूडं हणइ सत्थं जह कुग्गहीयं ।
एसो वि धम्मो विसओववन्नो हणइ वेयाल इवाविवन्नो ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—जेम ताळपुट (हाथमा लेवाथी ताळनु फाटीजाय तेवु) विष खावाथी माण

जाय तथा जेम अविधिए शस्त्र ग्रहण करवाथी मारे ने जेम अविधीए मन जपवाथी वैताळ मारे तेम ए शब्दादिक विषयुक्त यतीधर्म मारे ॥ ४४ ॥

अर्थः—जे०जेवेषधारी ल० सामुद्रीक शरीरना लक्षण सु० सुपनको विचार प० लोकआगले कहेतो थको प्रवर्ते नि० भूमिकंपादिक अतितकाल प्रमुखनो निमित्तभापे को० पुत्रादिकने अर्थ स्त्रीभरतारने एकपोतिए स्नान करावत्राने विपे सं० अतिआशक्त कु० जुठोआश्चर्यकारी वि० विद्या मत्रादिकेकरी आ० पापनी उपराजणकरी जी० जीवे न० तेमंत्रादिकथी न ग० पामे स० सरणमत्रादिकथी आधार त० अंत का० काळनेविपे ॥ ४५ ॥

मूलः—जे लक्खणं सुविण पउञ्जमाणे निमित्तकोऊहलसंपगाढे ।
कुहेडविज्जासवदारजीवी न गच्छई सरणं तम्मि काले ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—जे चक्रादिक लक्षण विचार कहे तथा स्वप्नविचार कहे तथा संतानादिकने अर्थे अतितकाळादिकनुं निमित कहे तथा मंत्र यत्र तंत्रादिक विद्याथी आश्चर्य उपजावी केवळ (सपूर्ण) पाप कर्म उपराजे पण अंतकाळे ते शरणन थाय ॥ ४५ ॥

अर्थः—त० अतिअज्ञानपणेकरी उ० वळी से० द्रव्ययतिवेषधारी । अ० सीलरहित ॥ स० सदाय दु० दुखी वि० विपरितपणो उ० पामे परलोकनेविषे सुखपामवानी आशा होय ते दुखपामे । स० निरतर जाय न० नरक ति० तिर्यचनी जो० जोनिनेविषे । मो० चारित्र वि० विराधीने अ० असाधु रु० रुप ॥ ४६ ॥

मूलः—तमं तमेणेव उ से असीले सया दुही विप्परियामुवेति ।

संधावती नरगं तिरिक्खजोणिं मोणं विराहेत्तु असाहुरूवे ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—साधुनी क्रियाथी रहित ते द्रव्ययति अति अज्ञाने करी विप्रीत जाणपणे पोहोंत्यो तत्वादिकने विषे सदा दुःखी थको चारित्र विराधीने निरतर नर्कतिर्यचनी योनिने विषे अयति थको जाय॥४६॥

अर्थः—उद्दे० आधाकर्मादिक आहारथानकभोगवीने तेहनालाभ देखाडिने परुपणाकरी नवाग्रथ करीने लाभ देखाडि ॥ की० यतीनेअर्थे मोल्ये आण्यो पोतेलइने ॥ नि० नित्यपिंडल्ेइ ॥ न० न मु० मुकाय किं० कांइलगारमात्र अ० अणएषणीकसदोष ॥ अ० अग्नीनी वि० परे । स० सर्व भ० भक्षी भ० थइने । इ० इहाथी चु० चवीने ग० जाय क० करीने पा० पापकर्म ॥ ४७ ॥

मूलः—उद्देसियं कीयगडं नियागं न मुञ्चई किंचि अणेसणिज्जं ।
अग्गी विवा सव्वभक्खी भवित्ता इत्तो चुए गच्छइ कट्टु पावं ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—जेम अग्नी सर्व भक्षी होय तेम आधाकर्मि मुल्यथी लीधेलु नित्य पींडादिक सदोष तथा निर्दोष काइपण मुकेनहि ते पापकर्म करी अहीथी मरीने दुर्गतिए जाय ॥ ४७ ॥

अर्थः—नत० पोते मिथ्यात सेवता थका समकितरुप जीवतव्यना हणणहारा लुटणहारा त० ते टलु पाडुओ (दुःप) अ० वैरी क० माणनो छे० हणणहार । न० न क० करे ॥ ज० जेटलु पाडुओ से० ते वेष धारी क० करे । अ० आपणो पोतानो आत्मा दु० भूडा आचारनो धणी ॥ से० ते वेषधारीना० जाणसे म० मरणने मु० मुखे प० पहुतो तु० तेवारे । प० पश्चाताप करे द० सजम वि० विराधी एटले सयम रहित ॥४८॥

मूलः—न तं अरी कण्ठछेत्ता करेइ जं से करे अप्पाणिया दुरप्पया ।
से नाहई मच्चुमुहं तु पत्ते पच्छाणुतावेण दयाविहूणो ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थ–प्राणनो नाशकरनार वैरी जेटलो अनर्थनकरे तेटलो पोतानोआत्मा दुष्टाचारीथको अनर्थ करे ते मुर्ख दुराचार आचरतो थको विचार न करे पण सत्तरे भेदे संयमरहित मर्णने मुखे पहोल्योथको पश्चाताप करशे।।४८।।

अर्थः–नि० अर्थ रहित निः फळ ते चारित्रादिक आदरीने पश्चाताप करे । घरमाहि पण जइ न शके न० चारित्रनी रु०रुची उ०वळी त० ते द्रव्य यतिवेषधारीने । जे० जेउ० उत्तम अ० अर्थने सजमने वि० विराधी ॥ इ० इहलोक ऽवि० पण से० ते वेषधारीने न०नथी प०पर वि०वळी लो० लोक पण नथी ॥ दु० बेहु लोकमांहि अ० पण से० ते वेषधारी भ्रष्ट चिंत्ताए करी झि० पीजे पेद पामे त० तिहां लो० लोकमाहि ॥४९॥

मूलः—निरट्ठिया नग्गरुई उ तस्स जे उत्तमट्ठं विवज्जासमेइ ।
इमे वि से नत्थि परे वि लोए दुहओ वि से झिज्जइ तत्थ लोए ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः–ते द्रव्ययतिनी चारित्रनी रुची निष्फळ ने आलोके तथा परलोके भष्टाचारिने सुख नही ने बन्नेलोकने विषे ते झुरापो करे. ॥ ४९ ॥

अर्थः–ए०एणीपरे । अ०आपणा पोताने छ० छांदे प्रवर्तवेकरी । कु० कुसीलियानो रु०रुप । म० मार्ग वि० विराधीने जि० जिनेंद्रनो उ० जिनउत्तमनो । कु० जेमपंपणी आमिषसहित दुष पामे तेम पपीणीनी त्रि० परे ॥ भो० भोगनार० स्वादने विषे गि० गृद्ध ॥ नि० निर्थक फोगट सो० सोच प० पश्चाताप करे ॥५०॥ ॥२१९॥

मूलः—एमेव हा छन्दकुसीलरूवे मग्गं विराहेत्तु जिणुत्तमाणं।
कुररी विवा भोगरसाणुगिद्धा निरट्ठसोया परितावमेइ ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—ते कुशिळीनो महाव्रतादिकने पाळे नहि ने पोताने छाटे (पोतानी मरजी प्रमाणे)प्रवर्ते जीनेंद्रनो मार्गविराधी जेम पखणी माससहित कष्ट पामे तेम ते भोगरसादिकेने विषे लुब्ध थको मर्णांते पश्चाताप करे ॥५०॥

अर्थः—हवे अनाथी महानिग्रंथ श्रेणीकराजा प्रते कहे छे सो० साभळीने मे० बुधींवत श्रेणीकराजा सु० भलो भा० भाष्यु इ० ए मे ने भाष्यो ते ॥ अ० सिषामण कहिते ना० ज्ञानने गु० गुणेकरी उ० सहित एहवी सीपामण साभलीने म० मार्ग कु० कुसीलियानो ज० छाडिने स० सर्व । म० मोटा नि० निग्रंथने मार्गे । व० तु जाजे प० एणे पथे जाजे तु सुखी थाइस ॥ ५१ ॥

मूलः—सोच्चाण मेहावि सुभासियं इमं अणुसासणं नाणगुणोववेयं।
मग्गं कुसीलाण जहाय सव्वं महानियण्ठाण वए पहेण ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—ए विषय दोषव्रत ने पडितनी सुभाषित ज्ञानरुप शिक्षामण साभळीने सर्वथा प्रकारे कुशिळियानो मार्ग तजीने मोटा निग्रंथने मागे जाय. ॥ ५१ ॥

अर्थः—च० चारित्रना आ० आचारनु सेववु गु० ज्ञानादिक गुण नि० सहित । अ० प्रधान यथाख्यात स० चारित्र पा० पालीने । नि० आश्रव रहित स० क्षय करिने क० कर्म ॥ उ० पामे ठा० स्थानक वि० अनत सिद्धनु ठाम ॥ उ० उत्तम स्थानक धु० नित्य सदायछे ॥ ५२ ॥

मूलः—चरित्तमायारगुणन्निए तओ अणुत्तरं संजम पालियाण ।
निरासवे संखवियाण कम्मं उवेइ ठाणं विउलुत्तमं धुवं ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—ज्ञानसयुक्त थको सयम (चारित्र) नो आचार पाळी आश्रवरहित थइ कर्मने क्षय करी नित्य अनतासिद्धनु स्थानक ते मुक्तिपद पामे ॥ ५२ ॥

अर्थः—हवे सुधर्मास्वामी कहे छे । ए० एम पूर्वे कह्यो तेम कर्म शत्रु मते रौद्र । द० इन्द्रीनो दमणहार वि० वळी म० महा त० तपो ध० धन मोटा तपरुपिया धननो धणी । म० मोटा मु० मुनी । म० मोटा प० मज्ञावत म०मोटा य० यसवत अनाथि निग्रय । म० मोटा नि० निग्रथने हितकारी इ० एम म० महा सु० श्रुत मोटो अध्ययन । से० ते श्रेणिकराजा मते क० कह्यो अनाथी महामुनीए म० मोटा वि० विस्तारे ॥ ५३ ॥

मूलः—एवुग्गदन्ते वि महातवोधणे महामुणी महापइन्ने महायसे ।
महानियण्ठिज्जमिणं महासुयं से कहेई महया वित्थरेणं ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—ए पुर्वोक्त प्रकारे कर्मशत्रु प्रत्ये रौद्र (भयकर), इंद्रियोने दमन करनार, तपोधनी द्रढव्रती महाप्रज्ञा (बुद्धि) वत, यशवत, मोटा निर्ग्रथने हीतकारी एवा महामोटा अनाथीए महाश्रुत अध्ययन मोटा विस्तारे करी श्रेणीकराजाने कह्यु ॥ ५३ ॥

अर्थः—तु० सतोषाणा य० वळी से० श्रेणीक रा० राजा । इ० इम उ० बोल्यो क० बे हाथ जोडिने । अ० अनाथपणु ज० जेम भू० हतुतेमकह्यु । सु० भलीपरे मे० मुजने उ० उपदेस्यो ॥ ५४ ॥

मूल-तुट्ठो य सेणिओ राया इणमुदाहु कयञ्जली ।
अणाहत्तं जहाभूयं सुट्ठु मे उवदंसियं ॥ ५४ ॥

गाथा ५४ भावार्थः-श्रेणीकराजा सतुष्ट थयोथको वेहाथ जोडीने एम कहेतो हवो के जेम सत्य अनाथपणु भली रीते हतु तेम मुज प्रत्ये कह्यु ॥ ५४ ॥

अर्थः-तु० ताहरु सु० भलो ल० लाभ्यो खु० निश्चे म० मनुष्य ज० जन्म । ला० लाभरुप ममूप संपदा तथा परभवे सफल थाय तेहवो लाभ उपराजवो सु० भलो ल० लाभ्यो य० वळी तु० ते म० हे महारुपी । तु० तुमे स० सनाथ य० वळी स० तुमे बान्धव सहित य० वळी जं० जे भणी भे० तुम्हे ठि० स्थिताछो रह्याछो म० मार्गने विषे । जि० जिन उ० उत्तमना तिर्थकरना ॥ ५५ ॥

मूल.-तुज्झं सुलद्धं खु मणुस्सजम्मं लाभा सुलद्धा य तुमे महेसी ।
तुब्भे सणाहा य सबन्धवा य जं भे ठिया मग्गे जिणुत्तमाणं ॥ ५५ ॥

गाथा ५५ भावार्थः-हे महाऋषि ? भलो तमने मनुष्यनो जन्म लाभ्यो तथा भली रुपादिक सपदा लाधी ने हे भगवत् ! तमे उत्तम जीनेद्रना मार्गे रहेवाथी तमेज सनाथ ! ने तमेज सबाधव ? ॥ ५५ ॥

अर्थः-त० तुम्हे अ० छो । ना० नाथ अ० अनाथना । स० सर्व भू० जीवना स० हेसजती । खा० हुपमाउंछुं ते० तुजने म० हे महा भाग्यवत इ० हु वाछुंछु । अ० मुजने सीपववो तमारी शीपामण हु वाछु छु ॥ ५६ ॥

मूल.-तं सि नाहो अणाहाणं सव्वभूयाण संजया ।

खामेमि ते महाभाग इच्छामि अणुसासिउं ॥ ५६ ॥

गाथा ५६ भावार्थः–हे संयति ? अनाथ जीवना तमेज नाथ ? ने सर्व जीवना रक्षपाळ हे महा भाग्यवंत ? तमने खमावुंछु ? ने मारा आत्माने तमारा उपदेशरूप शिखामण चाहुछु ? ॥ ५६ ॥

अर्थः–पु० पुछीने म० मे । तु० तुजने झा० धर्मध्याननो वि० वियाघात जो० जे क० कीधो । नि० आमत्रण दिधु य० वळी भो० भोगेकरी हे सजती तु भोग भोगव इत्यादिक त० ते स० सर्व मस्तकेकरी षमावुंछुं मे० माहरो म० अपराध सर्व खमो ॥ ५७ ॥

मूलः–पुच्छिऊण मए तुब्भं झाणविग्घाओ जो कओ ।
निमन्तिया य भोगेहिं तं सव्वं मरिसेहि मे ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थः–हे सयति ? प्रथम तमे केम प्रवर्जित थया ? एम जे पूछयुं तथा ध्यानमां विघ्न कर्यु, अने भोग भोगवो एम आमत्रण कर्यु इत्यादि अपराध ते सर्व मस्तके करीने हु खमावुछुं ! ! ! ॥ ५७ ॥

अर्थः–ए० एणीपरे थु० स्तवीने स० ते रा० बीजा राजा माहि सी० सीह समान श्रेणीक नामे राजा ॥ अ० अणगारमाहि सी० सींह समान तेहने प० उत्कृष्ट भ० भगतीए करी ॥ स० कुटंब स० प० परिवार सहित स० बाधव सहित ध० धर्मनुं अ० रक्तथको वि० निर्मल मिथ्यात्व रहित चे० चित्तेकरी ॥५८॥

मूलः–एवं थुणित्ताण स रायसीहो अणगारसीहं परमाइ भत्तीए ।
सओरोहो सपरियणो सबन्धवो धम्माणुरत्तो विमलेण चेयसा ॥ ५८ ॥

गाथा ५८ भावार्थः-एणीपेरे श्रेणीकराजाए पर्म भक्तिए करी अनाथीमुनिनें स्तवी (स्तुति करी) मिथ्यात्वरुप मेलरहित थवाथी निर्मळ धर्मानुरक्तथको अंतेउर तथा कुटुंब सहित (आ गाथानो समास ओगणसाठमी गाथाए पूर्ण थशे.) (अहीं श्रेणीकराजा बुधधर्म तजीने जैनधर्म ग्रहण करी समकीतधारी थयो ॥५८॥

अर्थः-ऊ० हर्षेकरी विकस्पारो० रोमरायना मूल । का०करीने य०वळी प० प्रदक्षणा ॥ अ० वादिने सि० मस्तकेकरी । अ० गयो आपणे स्थानके न० श्रेणीकराजा ॥ ५९ ॥

मूलः-ऊससियरोमक्वो काऊण य पयाहिणं ।
अभिवन्दिऊण सिरसा अइयाओ नराहिवो ॥ ५९ ॥

गाथा५९भावार्थः-रोमराय विकस्वरथको हुलासवत थई प्रदक्षणा करीमस्तके वादीश्रेणीकराजा पोताने स्थानकेगयो५९

अर्थः-इ० बीजो पणमुनि एहनीपरे बीजोए पण विगतमोहि वि०वळी गु०गुणेकरी स० भर्यो ॥ ति०त्रिन गु०गुप्तीवत ति०त्रिन द०दंडथी वि०निवर्त्यो य०वळी ॥ वि०पपीनी इ०परे वि०प्रतिबंध रहित ॥ वि० विचरे छे व० प्रथवी माहि मो०मोह वि०रहित केवलि थइने ॥ त्ति०एम श्री सुधर्मास्वामीए जंबूप्रते बे० कह्यु ॥६०॥

मूलः-इयरो वि गुणसमिद्धो तिगुत्तिगुत्तो तिदण्डविरओ य ।
विहग इव विप्पमुक्को विहरइ वसुहं विगयमोहो ॥६०॥ ॥ त्ति बेमि ॥

इति श्री महानियण्ठिज्ज विंशतितम अध्ययन सम्मत्त ॥ २० ॥

गाथा ६० भावार्थः-एवा मुनिना गुणे भर्योथको ने त्रण गुप्तीए गुप्तो ने त्रण दंडथी रहित थइ

पंखीनी पेरे प्रतिबंधरहित मोहथी विरक्त थई अनाथीमुनि पृथ्वीने विषे विचरतो हवो एम सुधर्मास्वामी पोताना जबूस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामीनी समीपे साभळ्यु हतु तेम मे तुज प्रत्ये कह्यु ॥ ६० ॥ इतिश्री उत्तराध्ययनना विसमा अनाथीमुनिना अध्ययननो भावार्थ सपूर्ण ॥ २० ॥

अर्थः–विसमा अध्ययनने विषे अनाथपणो कह्यो ॥ ते अनाथपणो छांडिने मोटा निग्रथने मार्गे चलवु कह्यं । तेतो स्त्रीयादिक रहित स्थानक सेवता महा निग्रथपणो होय । ते एकविसमा अध्ययनने विषे विविक्ताचर्याए समुद्रपालनामा मुनि विचर्या ते सबध कहेछे । सकल लोकना सुख दुःखनो जाण होय ते वैराग्य पणो पामे । समुद्रपाल कुमारनीपरे तेणे एकविसमु अध्ययन कहेछे ॥ च० चपानगरीने विषे पा० पालितनामे ना०नाम । सा० श्रावक आ० हुतो वा० वाणीओ म० श्री महावीरदेव भ०भगवतनो सी० सीष्य श्रीमहावीरजीना समजाव्या माटे शिष्य सो० ते उ०वळी म० महांत आत्मानो ॥ १ ॥

मूलः—चम्पाए पालिए नाम सावए आसि वाणिए ।
महावीरस्स भगवओ सीसे सो उ महप्पणो ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः–चंपानगरीमा पालीत नामे सारथवाह हतो ते ज्ञातेवणिक ने महावीर भगवतनो श्रावक शिष्य ने महांत आत्मानो धणी हतो ॥ १ ॥

अर्थः–नि० निग्रथ सबंधिया पा० प्रवचन सिद्धांतने-विषे ॥ सा० श्रावक से० ते वि० विसेषे को० जाण ॥ पो० वाहणेकरी व० व्यापार करतो थको पि० पिहुड । न० नगर आ० आव्यो पहुतो ॥ २ ॥

मूल–निग्गन्थे पावयणे सावए से वि कोविए ।
पोएण ववहरन्ते पिहुण्डं नगरमागए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः–ते श्रावक निर्ग्रंथ प्रवचनने विषे प्रविण ने पंडित हतो ते नाव (वाहाण) नो वेपारी एकदा पिहुडनगरे गयो ॥ २ ॥

अर्थः–पि० पिहुडा नगरीने विषे । व० व्यापार करता त० ते पालितने वा० वाणीआ दे० दे छे । धू० बेटि । तं०तेस० गर्भ सहित प० स्त्रीने गि० लेइने । स० आपणे पोताने देशे । अ०हवे प०चाल्यो ॥३॥

मूलः–पिहुण्डे ववहरन्तस्स वाणिओ देइ धूयरं ।
तं ससत्तं पइगिज्झ सदेसमह पत्थिओ ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः–पिहुडनगरमा रहेता त्या कोइ वणिके पोतानी पुत्री ते पालीत श्रावकने परणावी ते अन्यदा गर्भवती थई तेने लइने पोताना देश तरफ चाल्यो ॥ ३ ॥

अर्थः–अ० हवे पा० पालितनी श्रावकनी घ० स्त्री स० समुद्र माहे प० प्रसवो अ० हवे ना० पुत्र तं० तिहा समुद्र माहि जा० जण्यो तेह भणी स० समुद्रपाल ठ० एहवो ना० नाम ॥ ४ ॥

मूल.–अह पालियस्स घरणी समुद्दंमि पसुवती ।
अह बालए तहिं जाए समुद्दपालि त्ति नामए ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः–ते पथे चालता पालीतनी स्त्रीये समुद्रमा पुत्रने जन्म आप्यो ने ते बाळकनु नाम समुद्रपाळ पाड्यु ॥४॥

जेम सुप भोगवे छे तेम समुद्रपाल सुप भोगवे छे ॥७॥

मूलः—तस्स रूववइं भज्जं पिया आणेइ रूविणिं ।
पासाए कीलऐ रम्मे देवो दोगुन्दओ जहा ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—ते समुद्रपाळने योवन प्राप्तवत जाणी तेना पिताए स्वरुपवत रुपणी नामे तेने स्त्री परणावी, तेवारे ते समुद्रपाळ वणीक प्रासाद (महेल) ने विषे त्रायत्रींसक देवतानी पेरे क्रीडा करतो हवो ॥७॥

अर्थः—अ० हवे अ० केटलेक क०काले । पा०प्रासादने विषे आ० गोषने विषे ठि० स्थितो रह्यो हुतो तेणी वेळाए । व० चोरने बांधवाना म० आभरण करेणना फुलनी माळा गळे घालीने । सो० चोरने वधवानी सोभा सहित चोर कीधो छे व० एहवो चोर वधवा योग्य कीधो छे तेहने पा० देपे छे व० चोरने वध करवानी भुमिकाए लेइ जाता देपीने ॥ ८ ॥

मूलः—अह अन्नया कयाइ पासायालोयणट्ठिओ ।
वज्झमण्डणसोभागं वज्झं पासइ वज्झगं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—केटलेककाले अन्यदा प्रासादना गोखने विषे रह्यो थको मारवानां चिह्न (गळे कणेरनी माळा, फुटयो ढोल, वधने वाघेल विगेरे) सहित चोरने गामनी बहार लइ जाता दीठो ॥ ८ ॥

अर्थः—त० ते चोरने पा० देपीने स० वैराग्य उपनो । स० समुद्रपाल इ० इमअ० बोलतो हुवो । अ० आश्चर्य अ० अशुभ क० कर्मनु ! नि० छेहडे पा० अशुभ निपाक इ० ए प्रत्यक्ष भोगवे छे ॥ ९ ॥

मूलः—तं पासिऊण संवेगं समुद्दपालो इणमब्बवी ।
अहो ऽसुभाण कम्माणं निज्जाणं पावगं इमं ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—ते चोरने जोइने समुद्रपाल कहेवा लाग्यो के अहो ? ए मत्यष पोताना पापकृत्यथी कडवां फळ भोगवे छे, एम वैराग्य ऊपन्यो ॥ ९ ॥

अर्थः—स० तत्वनो जाण थयो तथा जातीसमरण सहित थयो ॥ सो० ते समुद्रपाल त० तिहां गोपने विषे भ० भगवत महात्मावंत प० उत्कृष्टो सं० वैराग आ० आव्यो । आ० पुछीने आज्ञा मागीने अ० माता पि० पिता कने । प० पडिवज्र्यु अ० अणगारपणो ॥ १० ॥

मूलः—संबुद्धो सो तहि भगवं परमसंवेगमागओ ।
आपुच्छम्मापियरो पव्वए अणगारियं ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—ते भगवत् समुद्रपाळने जातिस्मरण ज्ञानथी तत्वनो जाण थयो ने उत्कृष्टो वैराग्य प्राप्त थवाथी मात पिताने पुछी (आज्ञा लइ) ने प्रव्रजित थइ अणगार थयो ॥ १० ॥

अर्थः—ज० छाडिने स० स्त्रीयादिक स्वजननो सबंध अ० धन म० मोटो कि० कलेसहोय जेहथी ॥ म० मोटो मो० मोहनो हेतु क० सपूर्ण भ० भयनो हेतु ते स्त्री धनादिक छाडिने । प० चारित्र ध० धर्म च० वळी अ० रूच्यो समुद्रपाल । व० पाच महाव्रत सी० दोष रहित आहार लेइने उत्तर गुण महाव्रतादिक सेवे छे । प० बावीस परीसहने खमीने य० वळी ॥ ११ ॥

मूलः—जहित्तु सग्गन्थमहाकिलेसं महन्तमोहं कसिणं भयावहं।
परियायधम्मं च ऽभिरोयएज्जा वयाणि सीलाणि परीसहे य ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—मोटा क्लेशनु, मोटा मोहनु ने मोटा भयनु कारण एवी लक्ष्मीने स्वजनादिकना सबधने छाडीने मूळ गुण पच महाव्रतने उत्तर गुण बावीस परीसह प्रमुखनु सहेवु ते प्रवर्ज्या रूप धर्म आत्माने शीखव्यो ने ते धर्मने सेव्यो ॥ ११ ॥

अर्थः—अ० दया च० वली स० सत्य अ० अदत्तनो त्याग च० वळी । त० तेवार पछे। अ० अब्रह्मचर्य अ० परिग्रहनो त्याग च० वळी ॥ प० पडिवजीने प० पाच म० महाव्रत । च० आचरे ध० धर्मश्रुत चारित्ररूप । जि० तिर्थंकरनो द० उपदेस्यो वि० सिधातनो जाण ॥ १२ ॥

मूल'—अहिंस सच्चं च अतेयणं च तत्तो अवम्भं अपरिग्गहं च ।
पडिवज्जिया पञ्च महव्वयाणि चरिज्ज धम्मं जिणदेसियं विदू ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—जीवोनी दया, सत्य बोलवु, अणदीधेलु न लेवु, ब्रह्मचर्य पाळवु, परीग्रह रहित एवो पच महाव्रत रुपधर्म सर्वज्ञ तिर्थंकरे कहेलो ते श्रुतने चारित्ररुप धर्म आचर्यो ॥ १२ ॥

अर्थः—स० सर्व भू० जीवने विषे द० दयाए करी अ० परजीवने दुप देखीने कपे पर जीवने हेतनो करणहार ॥ ख० क्षमाएकरी ख० सर्व वचन पमे स० सजति व० ब्रह्मचारी । सा० पाप जो० व्यापार प० वर्जतोथको मुनी ॥ च० विचरे भि० साधु सु० भली स० समाधि करी सहित इ० इद्रि जेहने ॥ १३ ॥

पाप आश्रव आववानो ठाम टाल्या । अ० ममता रहित अ० परिग्रह रहित ॥ २१ ॥

मूलः—अरइरइसहे पहीणसंथवे विरए आयहिए पहाणवं ।
परमट्ठपएहि चिट्ठई छिन्नसोए अममे अकिंचणे ॥२१॥

गाथा २१ भावार्थः—असंयमने विषे रती (खुशी) ने संयमने विषे अरती (दीलगीरी) ने ग्रहस्थना परिचय रहित उत्तम सयमरत पोताना आत्मानो हेतवंत थको आश्रवथी निवृती शोक ममता ने परिग्रहनी तृष्णाने छेदी ज्ञानादीक परमार्थपदने विषे रहे ॥ २१ ॥

अर्थः—वि० स्त्रीयादिक रहित ल० उपाश्रय भ० सेवता ता० छकायनी रक्षाना करणहार ता० आपणा आत्माने दूरगति पडता राखे नि० यतिने अर्थे ग्रहस्थ उपाश्रय लिपे नहि तेहवो उपाश्रय समुद्रपाल सेवे तथा रागरहित कर्ममेल लागे नहि अ० बीजादिक रहित इ० बीजा यतिए चि० जे दोष रहित उपाश्रय सेव्या म० मोटा यशना धणीए तेहवा उपाश्रय सेवे ते समुद्रपाल यति का० कायाए करी फा० सहे प० परीसहने ॥ २२ ॥

मूलः—विवित्तलयणाइ भएज्ज ताई निरोवलेवाइ असंथडाइं ।
इसीहि चिण्णाइ महायसेहि काएण फासेज्ज परीसहाइं ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—आत्मानो तथा छकायनो रक्षक एवो मुनि राग बीज प्रमुखने स्त्रीयादिक रहित उपाश्रय सेवे, जे महा यशरत एवा ऋषिए सेव्या ने कायाये करी सर्व परीसहने खमे ॥ २२ ॥

अर्थः—स० ते समुद्रपाल ना० ज्ञान अने ना० क्रियासहित । म० मोटा ऋषीश्वर । अ० प्रधान च० चारि-

त्रने आचरीने। ध० दसविध यतिधर्मनो स० समुह। अ० प्रधान ना० केवलज्ञानना ध० धरणहार ज० यसवंत। ओ० उद्योत करे जे सू० सुर्य जेम अ० आकाशने विषे तेम ज्ञाने करी उद्योत करे छे ॥ २३ ॥

मूल —सन्नाणनाणोवगए महेसी अणुत्तरं चरिउं धम्मसंचयं।
अणुत्तरे नाणधरे जसंसी ओभासई सूरिए वन्तलिक्खे ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—महा यशवंत एवो समुद्रपाल महा ऋषि ज्ञानने क्रियाने क्षमादिक दश प्रकारना यती धर्मे करी आकाशने विषे जेम सूर्य उद्योत करे तेवु उत्तम केवळ (संपूर्ण) ज्ञाननो धरणहार थयो ॥२३॥

अर्थः—दु० बेहु प्रकारे शुभ अशुभ प्रकृति। ख० खपावी य० ने पु० पुन्य पा० पाप नि० गति रहित सैलेसी अवस्थाए कायादिकना व्यापार रहित अजोगी केवली स० सर्व कर्मथी वि० मुकाणा त० तरीने स० ससार समुद्रनी व० परे म० ससाररुपियो मोटो समुद्र स० समुद्रपाल मुनि अ० वली ससारमाहि आवे नहि एहवी ग० गति पहोच्यो त्ति० श्री सुधर्मास्वामीए जबू प्रत्ये कह्यु हे जबू जेम मे श्रीमहावीर देव समीपे साभळ्यु हतु तेम हु तुज प्रत्ये वे० कहु छु ॥ २४ ॥

मूलः—दुविहं खवेऊण य पुण्णपावं निरङ्गणे सव्वओ विप्पमुक्के।
तरित्ता समुद्दं व महाभवोघं समुद्दपाले अपुणागमं गए॥२४॥ त्ति बेमि ॥

॥ इतिश्री समुद्दपालीय एकविंश अध्ययन सम्मत्त ॥ २१ ॥

गाथा २४ भावार्थः—घाती, अघाती, पुन्य, पाप एवा बे प्रकारना कर्मक्षय करी शेलेशी अवस्थाए का-

यादिकना व्यापार रहित अयोगी थइ, मोटो संसाररुप समुद्र तरी ज्या गये फरी संसारमा न आवे एवी मोक्षनी गतीये समुद्रपाळ मुनि पहोत्यो ? एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबु नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबु ! जेम में श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे साभळ्यु हतु तेम में तुज प्रत्ये कह्यु ॥ २४ ॥ इतिश्री उत्तराध्ययनना एकवीसमा अध्ययननो भावार्थ संपुर्ण ॥ २१ ॥ एकवीसमा अध्ययनने विषे स्त्रीयादिक रहित स्थानक सेववो कह्यो अने स्त्रीयादिक सहित स्थानक सेवतां रहनेमिने अवगुण उपन्यो ते रहनेमिए जेम धिर्यपणुं किधुं तेम धिर्यपणुं करवु ते भणी बावीसमा अध्ययनने विषे रहनेमिनो संबंध कहेछे.

अर्थः-सोरि० सोरि पु०पुर नामा न० नगरने विषे । आ० हतो रा०राजा म० मोटो इ० ऋद्धिवंत । व० वसुदेव इ० एहवो ना० नामे रा० राजाने ल० लक्षणेकरी सं० सहित ॥ १ ॥

मूलः-सोरियपुरंमि नयरे आसि राया महिड्डिए ।
वसुदेवो त्ति नामेणं रायलक्खणसंजुते ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः-सोरीपुर नामना नगरने विषे राजाना लक्षणे युक्त ने मोटो ऋधीवंत एवो वसुदेव नामे राजा हतो (अहीं युवराजा समजवो.) ॥ १ ॥

अर्थः-त० तेहनी भ० भार्या दु० बे आ० हती रो० रोहिणी अने दे० देवकी त० तेमज । ता० ते दो०बेना दु० बे पु०पुत्र छे । इ० वलभ छे रा० वलभद्र रोहिणीनो पुत्र के०कृष्णवासुदेव देवकीनो पुत्र ॥२॥

मूलः-तस्स भज्जा दुवे आसी रोहिणी देवई तहा ।

तासि दोण्हं दुवे पुत्ता इट्ठा रामकेसवा ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—तेने देवकी ने रोहणी एवी बे स्त्रीयो हती, तेमा रोहणीनो (बळभद्र) बळदेव ने देवकीनो कृष्ण वासुदेव एवा बे पुत्रो हता ॥ २ ॥

अर्थः—सो० सोरिपुरनामा न० नगरने विषे । आ० हुतो रा० राजा म० महर्द्धिक ॥ स० समुद्रविजय ना० नामे राजा ते । रा० राजाने ल० लक्षणेकरी स० सहित छे ॥ ३ ॥

मूल—सोरियपुरंमि नयरे आसी राया महिड्ढिए ।
समुद्दविजए नामं रायलक्खणसंजुए ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—सोरीपुर नामना नगरने विषे राजाना लक्षणे युक्त ने महा रूद्धीवत एवो समुद्रविजय नामनो राजा हतो ॥ ३ ॥

अर्थः—त० तेहनी भ० भार्या सि० सिवा ना० नामा । ती० तेहनो पु० पुत्र म० महा य० यसवंत भ० भगवंत अ० अरिष्टनेमी त्ति० वळी । लो० लोकना ना० नाथ द० यतीना ठाकुर ॥ ४ ॥

मूलः—तस्स भज्जा सिवा नाम तीसे पुत्तो महायसो ।
भगवं अरिट्ठनेमि त्ति लोगनाहे दमीसरे ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—तेनी सीवा नामनी राणी ने तेनो महायशवंत लोकनो नाथ (स्वामी) ने यतीनो ठाकोर ने उपशमवतने इंद्रियोने दमन करनार एवो भगवंत अरिष्टनेमी नामे पुत्र हतो ॥ ४ ॥

यादिकना व्यापार रहित अयोगी थइ, मोटो ससाररूप समुद्र तरी ज्या गये फरी संसारमां न आवे एवी मोक्षनी गतीये समुद्रपाळ मुनि पहोत्यो ? एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबु नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबु ! जेम में श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे साभळ्यु हतु तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥ २४ ॥ इतिश्री उतरा ध्ययनना एकवीसमा अध्ययननो भावार्थ संपुर्ण ॥ २१ ॥ एकवीसमा अध्ययनने विषे स्त्रीयादिक रहित स्थानक सेववो कह्यो अने स्त्रीयादिक सहित स्थानक सेवता रहनेमिने अवगुण उपन्यो ते रहनेमिए जेम धिर्यपणु किधुं तेम धिर्यपणु करवु ते भणी बावीसमा अध्ययनने विषे रहनेमिनो संबध कहेछे.

अर्थः-सोरि० सोरि पु०पुर नामा न० नगरने विषे । आ० हतो रा०राजा म० मोटो इ० ऋद्धिवंत । व० वसुदेव इ० एहवो ना० नामे रा० राजाने ल० लक्षणेकरी सं० सहित ॥ १ ॥

मूलः-सोरियपुरंमि नयरे आसि राया महिड्ढिए ।
वसुदेवो त्ति नामेणं रायलक्खणसंजुते ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः-सोरीपुर नामना नगरने विषे राजाना लक्षणे युक्त ने मोटो ऋधीवंत एवो वसुदेव नामे राजा हतो (अहीं युवराजा समजवो.) ॥ १ ॥

अर्थः-त० तेहनी भ० भार्या दु० वे आ० हती रो० रोहिणी अने दे० देवकी त० तेमज । ता० ते दो०वेना दु० वे पु०पुत्र छे । इ० बलभ छे रा० बलभद्र रोहिणीनो पुत्र के०कृष्णवासुदेव देवकीनो पुत्र ॥२॥

मूलः-तस्स भज्जा दुवे आसी रोहिणी देवई तहा ।

तासि दोण्हं दुवे पुत्ता इट्ठा रामकेसवा ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः–तेने देवकी ने रोहणी एवी बे स्त्रीयो हती, तेमा रोहणीनो (बळभद्र) वळदेव ने देवकीनो कृष्ण वासुदेव एवा बे पुत्रो हता ॥ २ ॥

अर्थः–सो० सोरिपुरनामा न० नगरने विषे । आ० हुतो रा० राजा म० महर्द्धिक ॥ स० समुद्रविजय ना० नामे राजा ते । रा० राजाने ल० लक्षणेकरी स० सहित छे ॥ ३ ॥

मूलः–सोरियपुरंमि नयरे आसी राया महिड्ढिए ।
समुद्दविजए नामं रायलक्खणसंजुए ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः–सोरीपुर नामना नगरने विषे राजाना लक्षणे युक्त ने महा ऋधीवत एवो समुद्रविजय नामनो राजा हतो ॥ ३ ॥

अर्थः–त० तेहनी भ० भार्या सि० सिवा ना० नामा । ती० तेहनो पु० पुत्र म० महा य० यसवंत भ० भगवंत अ० अरिष्टनेमी त्ति० वळी । लो० लोकना ना० नाथ द० यतीना ठाकुर ॥ ४ ॥

मूलः–तस्स भज्जा सिवा नाम तीसे पुत्तो महायसो ।
भगवं अरिट्ठनेमि त्ति लोगनाहे दमीसरे ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः–तेनी सीवा नामनी राणी ने तेनो महायशवंत लोकनो नाथ (धणी) ने यतीनो ठाकोर ने उपशमवंतने इंद्रियोने दमन करनार एवो भगवंत अरिष्टनेमी नामे पुत्र हतो ॥ ४ ॥

अर्थः-सो० त ऽरि० अरिष्टनेमि ना० नामा उ०वळी । ल०लक्षण साथियादिक स० भलो स्वर कंठ तेणे करी सं० सहित अ० एक सहस्रने उपरे आठ । ल० लक्षणनो ध० धरणहार । गो० गोतम गौत्री का० काली छ० शरिरनी खालडी छे ॥ ५ ॥

मूलः-सो ऽरिट्ठनेमिनामो उ लक्खणस्सरसंजुओ ।

अट्ठसहस्सलक्खणधरो गोयमो कालगच्छवी ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः-ते अरिष्टनेमी सौर्य गांभीर्य गुणादिकना ने स्वस्ती (साथीयो) प्रमुख एक हजार ने आठ उत्तम लक्षणना धरणहार ने जेनु गौतम गौत्र ने शरीरनो रंग कृष्णवर्ण हतो ॥ ५ ॥

अर्थः-व० वज्ररिषभनाराच स०संघयण । स० समचउरससंस्थान झ०माछलिना सरखोउ०उदर पेटछे जेहनो त०ते नेमनाथने काजे रा०राजेमति नामे क०कन्या । भ०भार्यापणे जा०जाचेछे के०कृष्ण वासुदेव ॥६॥

मूलः-वज्जरिसहसंघयणो समचउरंसो झसोयरो ।

तस्स रायमई कन्नं भज्जं जायइ केसवो ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः-वळी वज्र ऋषभ नाराच संघयणने समचउरससंठाणना धणीने मच्छनीपेरे जेनु सुंदर(रमणीक) उदर (पेट) ते नेमीस्वरनी स्त्री करवाने माटे श्री कृष्णे (उग्रसेन राजानी पुत्री) राजेमती कन्याने याची ॥६॥

अर्थः-अ० हवे सा० ते रा० राजवर क० कन्या सु० सुशीला रुडी शीलवंती चा० नीची द्रष्टिए जुवे स्त्रीना दोषरहित स० सर्व ल० स्त्रीने लक्षणेकरी सं० सहित छे । वि० विजली सरिखी सो० सोदाम- ॥ २२५

णीनामा म० मणी ते सरखी प्प० शरिरनुं तेज कांति छे ॥ ७ ॥

मूल.–अह सा रायवरकन्ना सुसीला चारुपेहणी ।
सव्वलक्खणसंपन्ना विज्जुसोयामणिप्पभा ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः–ते राजेमती कन्या ते अधो (नीची) द्रष्टीयादिक, दुष्ट स्त्रीयोना दोष रहित ने शियळ (ब्रह्मचर्य) प्रमुख रुडा आचारनी धरणहारी ने सर्व स्त्रीना लक्षणे युक्त ने जेना शरीरनी प्रभा सौदामीनी मणीने विजळीनीपेरे उद्योतकारी हती ॥ ७ ॥

अर्थः–अ० हवे आ० बोल्यो ज० पिता ती० ते राजेमतिनो । वा० वासुदेव म० महर्द्धिक प्रते । इ० इहा जो ग० आवे कु० कुमार जा० जो से० ते क० कन्या द० देउ । ऽह० हु ॥ ८ ॥

मूलः–अहाह जणओ तीसे वासुदेव महिड्ढियं ।
इहागच्छऊ कुमरो जा से कन्नं दलामहं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः–राजेमतीनी मागणी करवाथी ते कन्यानो पिता उग्रसेन राजा कहेतो हवो के जो मोटी ऋद्धीवंत वासुदेव तथा कुमार नेमनाथ अहिं आवे तो तेने कन्या आपु. ॥ ८ ॥

अर्थः–स० सर्व उ० ऋद्धि वृद्धि जय विजय ओषधी करी ण्ह० नहवराव्यो क० किधा को० कौतुक म० द्रो प्रमुख मस्तकमाहि मुकीने मगल कीधा दि० प्रधान जु० वस्त्र प० पहेर्या आ० हारादिक आभरणेकरी वि० विभुषावत कीधा श्री नेमनाथ ॥ ९ ॥

मूलः—सवोसहीहिं ण्हविओ कयकोउयमङ्गलो ।
दिव्वजुयलपरिहितो आभरणेहि विभूसितो ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—ते नेमनाथने समस्त औषधीये स्नान करावी गाल प्रमुखे टपका ते कौतुकने कपाळमां तीलक करी चोखा प्रमुखनु चोडवु ते मंगळकारी उत्तम वस्त्र पहेरावी हार प्रमुख आभरण (घरेणा) थी शोभीत कीधो ॥९॥

अर्थः—म० मातो च० वळी ग० गधहस्ती वा०कृष्णवासुदेवनो जे० बेतालीस लाख हाथीमांहि वडोरो हाथी आ० ते उपरेचढतो सो०सोभेछे अ०अधिक सि०मस्तकनेविषे चू०चुडामणी मुगटज०जेम शोभेतेम श्रीनेमनाथ शोभेछे॥१०॥

मूलः—मत्तं च गन्धहत्थिं वासुदेवस्स जेट्ठगं ।
आरूढो सोहए अहियं सिरे चूडामणी जहा ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—वासुदेवना बेताळीस लाख हाथी माही सर्वथी मोटो ए गंध हस्तीना उपरे नेमनाथ बेसवाथी जेम मस्तकने विषे चुडामणी शोभे तेम शोभवा लाग्यो ॥ १० ॥

अर्थः—अ० हवे ऊ० उचे छ० छत्रेकरी चा० बे पासे चामरे य० करी । सो० शोभनीक दिसे छे ॥ द० जादवने च० समूहे य० करी सो० ते श्री नेमिनाथ स० सर्व प० परिवारे सहित परिवर्यो ॥ ११ ॥

मूलः—अह ऊसिएण छत्तेण चामराहि य सोहिए ।
दसारचक्केण य सो सव्वओ परिवारिओ ॥ ११ ॥

गाथा११भावार्थः—मस्तकने उपरे उत्तम छत्र ने चामरेकरी शोभीत ने दश दसार प्रमुख सर्व यादवना परिवारे सहित ११

अर्थः—च० च्यार प्रकारनी से० सेन्या र० रचने करी शोभे छे । ज० जेम अनुक्रमे रचि जोइए तेम रची छे, हाथी तिहा एकला हाथीनी अणीका १ एम घोडानी अणीका २ । एम रथनी अणीका ३ एम पायदलना अणीका ४ ॥ तु० वाजित्रने स० शब्देकरी दि० प्रधान शब्देकरी ग०आकाश फु०फरस्यो छे ॥१२॥

मूल.—चउरङ्गिणीए सेनाए रइयाए जहक्कमं ।
तुरियाण सन्निनाएण दिवेण गगणंफुसे ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—हस्ती, घोडा, रथ ने पायक एवी चार प्रकारनी सेन्याने शणगारी अनुक्रमे योग्य रस्ते स्थापी ने उत्तम वार्जीत्रनी धुनी (अवाज) थी आकाश पुर्यो ॥ १२ ॥

अर्थः-ए० एहवी पुर्वोक्त इ० ऋद्धिए करी । जु० शरीरनी कांती उ० उत्तमे य० करी । नि० आपणा पोतानां । भ० भवनथी नि० नीकळ्यो । व० यादवमाहि पु० प्रधान पुरुष श्री नेमीनाथ ॥ १३ ॥

मूलः—एयारिसाए इड्डीए जुतीए उत्तमाइ य ।
नियगाओ भवणाओ निज्जाओ वण्हिपुङ्गवो ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—उत्तम शरीरनी काती ने एवी पुर्वोक्त ऋद्धीये करी उत्तम यादव पोताना भवन थकी नीकल्यो ॥ १३ ॥

अर्थः—अ० हवे तेवार पछी सो० ते श्री नेमिनाथ त० तिहा नि० जाताथका । दि० देखीने पा० मृगादिक जीवने भ० भयभ्रांत वा० वाडामाहि राखवेकरी प० पांजरे च० करी । स० अतिशे रु या छे सु०

मे० मुजने ए० ए जीवघात तु० वली नि० कल्याणकारी । प० परलोकने विषे भ० कल्याण नही होय ॥ १९॥

मूलः—जइ मज्झ कारणा एए हम्मन्ति सुबहू जिया ।
न मे एयं तु निस्सेसं परलोगे भविस्सई ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—जो मारा कारणे ए घणा जीवो हणाशे, तो मुजने परलोके कल्याण नहि थाय ॥१९॥

अर्थः—सो० ते श्री नेमिनाथ कु० कुडल जु० जुगल वे सु० कदोरा च० प्रमुख म० महा यशवंत । आ० आभरण य० वली स० सर्व मुगट मस्तकनो वरजीने सा० सारथीने प० दीधा ॥ २० ॥

मूल—सो कुण्डलाण जुयलं सुत्तगं च महायसो ।
आभरणाणि य सव्वाणि सारहिस्स पणामए ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—ते महा यशवंत नेमीनाथे कुंडळनु जोडु ने कंदोरा प्रमुख सर्व आभ्रण सारथीने आपी दीधा ॥२०॥

अर्थः—म० मननो प० परिणाम य० वली क० चारित्र लेवानो कीधो श्रीनेमीनाथे एक वरस लगे दान दीधु । दे० देवता लोकांतिकादिक य० वली ज० जेम आचारनी रीते तेम अनुक्रमे स० मनुष्य लोकमा उतर्या । स० सर्व रुद्धि सहित स० परखदा सहित । नि० दिक्षानो महोत्सव त० ते श्रीनेमीनाथनो का० करवा निमित्ते जे० जे आव्या ॥२१॥

मूलः—मणपरिणामे य कए देवा य जहोइयं समोइण्णा ।
सव्वड्ढीइ सपरिसा निक्खमणं तस्स काउं जे ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—नेमनाथे घरे आवी चारित्र लेवानु मन कर्युं, तेवारे सर्व ऋद्धिये ने परिवारे

कगी सहित भगवंतनी महीमा करवाने वास्ते लोकातिक प्रमुख देवता अनुक्रमे मनुष्यलोके उतर्या ॥ २१ ॥

अर्थः—दे० देवता म० मनुष्य प० परिवर्यो । सी० सीबीका र० रतनमाला तेहने विषे त० तेवार पछे स० बेठो । नि० निकलीने बा० द्वारका नगरीथी रे० रेवत पर्वतने विषे ठि० रह्या भ० भगवत ॥२२॥

मूलः—देवमणुस्सपरिवुडो सीयारयणं तओ समरूढो ।

निक्खमिय बारगाओ रेवययंमि ट्ठिओ भगवं ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—देवताने मनुष्ये करी परवर्यो थको रत्ननी सीबका (पालखी) ए बेशी द्वारिका नगरीथी नीकळी रेवत (गीरनार) पर्वते भगवत नेमीनाथ रह्या ॥ २२ ॥

अर्थः—उ० उद्यानमांहि सं० पहुना गया । ओ० उतर्या उ० उत्तम सी० सीबीका पालखीथी । सा० एक सहस्र राजकुमार सहित । प० परिवर्या ॥ अ० हवे नि० दिक्षा लेवाने भावे घरथी निकल्या उ० वळी । चि० चित्रा नक्षत्रने जोगे चद्रमा वर्ततो हतो तेवारे ॥ २३ ॥

मूल.—उज्जाणं संपत्तो ओइण्णो उत्तमाउ सीयाओ ।

साहस्सीइ परिवुडो अह निक्खमई उ चित्ताहि ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—उद्याने पहोच्यो त्या देवकृत शीवकाथी उतरीने, श्रीकृष्णजीना आठ पुत्रो, बळदेवजीना ७२ पुत्रो, श्रीकृष्णजीना ५६३ भाइओ, उग्रसेन राजाना आठ पुत्रो, नेमनाथना २८ भाइयो देवसेनमुनि प्रमुख १०० ने २१० यादवना पुत्रो, आठ मोटा राजा, एक अक्षोभ, बीजो तेनो पुत्र, ने त्रीजो

 कीने हास्य रहित ने आनंद रहित थइने शोके करी मुर्छाणी ॥ २८ ॥

अर्थः-रा० राजेमती वि० वली चिं० चितवे छे । धि० धिगधिकार हुओ म० माहरा जी० जीवीतव्यने

 जा० जे ऽ० हु ते० ते श्री नेमीनाथे प० । छाडि । से० तो श्रेय प० दिक्षा लेवी म० मुजने ॥ २९ ॥

मूलः-राईमई विचिन्तेइ धिरत्थु मम जीवियं ।

जा हं तेण परिच्चत्ता सेयं पव्वइउं मम ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः-वळी राजेमती चिंतवती हवी जे धीकार हो ? महारा जीवतव्यने ? ? ? के जे नेमनाथे मने छाडी ? ? ? तेथी मारे दीक्षा श्रेय हो ? २९ ॥

अर्थः-अ० हवे तेवार पछे । सा० ते राजेमती भ० भमरा स० सरिखा केस कु० गुंथ ठासी भर्या छे केश फ० कांकसीकरी सा० समार्या छे ते केस । स० आपणे पोताने हाथे स्वयमेव लु० लुच्या के० केस । धि० धिर्यवंत व० धर्म करवा सावधान उद्यमवत थइ ॥ ३० ॥

मूलः-अह सा भमरसन्निभे कुच्चफणगसाहिए ।

सयमेव लुञ्चई केसे धिइमन्ता ववस्सिया ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः-तेवार पछी ते राजेमतीए गुंथ ठासीने भरेला ने काकसीये करीने ओळेला ने भमराना सरखा काळा एवा पोताना केशनु पोताना हाथेज लुचन(लोच)करी धैर्यवत थकी धर्म करवाने विषे सावधान उद्यमवत थइ ३०

अर्थः-वा० कृष्ण वासुदेव ए० एम ण० वळी भ० भणेछे कहेछे लु० लोच कीधोछे के०केसनो ते प्रत्ये । जि०

जितेंद्रि मत्ये। स०ससार रुपीयो सा० समुद्र घो० रौद्र। त० तरजे क०हे कन्या ल०उतावली ल० उतावली ॥३१॥

मूल –वासुदेवो य णं भणइ लुत्तकेसं जिइन्दियं
संसारसागरं घोरं तर कन्ने लहुं लहुं ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः–लुंचनकेशीने जीतेंद्री मत्ये कृष्ण वासुदेव एम कहेता हवा के हे कन्या ? ससारुपी घोर (भयकर) समुद्र उतावळी उतावळी तरजे ??? ॥ ३१ ॥

अर्थः–सा० ते राजेमती प० आर्या स० हुइ थकी प० दिक्षा लीधी त० तिहां ब० घणी स्त्री सहित स० स्वजननी स्त्री प० सेवक जननी आपणा पोताना परिवारनी स्त्री सहित चे० वळी सी० शीलवती ब० बहु श्रुती ॥ ३२ ॥

मूल.–सा पव्वइया सन्ती पव्वावेसी तहि बहुं।
सयणं परियणं चेव सीलवन्ता बहुस्सुया ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः–राजेमतीये दीक्षा लीधी त्यारे तेनी साथे स्वजननी सेवकनी ने पोताना परिवारनी घणी स्त्रीयोए दीक्षा लीधी अने राजेमती शीयळवती ने बहु सूत्री थइ ॥ ३२ ॥

अर्थः–गि० पर्वत रे० रेवत गीरनारे ज० जायछे ॥ वा० वरसादे करी उ० भीनी उ० वळी अं० विचाले। वा० वरसते थके अं० अंधकार हुए थके अ० मध्य ल० गुफाने। सा० ते राजेमती ठि० रही छे ॥ ३३ ॥

मूलः–गिरिं रेवतयं जन्ता वासेणुल्ला उ अन्तरा।
वासन्ते अन्धयारंमि अन्तो लयणस्स सा ठिया ॥३३॥

गाथा ३३ भावार्थः—ते राजेमती गीरनार पर्वते जतीथकी वचे वरसादे करी भीजाणी ने वरसाद
ी अंधकार थयो तेवारे गुफानी मध्ये जइने रही ॥ ३३ ॥

अर्थः—ची० वस्त्र वि० विस्तारेछे मोकळा करेछे सुकवेछे ज० जेम जा० जन्मथकी होय त्ति० तेहवी
नागी पा० देखीन र० रहनेमी भ० भग्नचित्त थयो प० अधकार हुइ तिहा पाहिलु न दिसे ते भणी पछे दि०
दीठो.य० वली ती० तेणी साध्वीए वि० पण ॥ ३४ ॥

—चीवराइं विसारन्ति जहा जाय त्ति पासिया ।
मी भग्गचित्तो पच्छा दिट्ठो .य तीइ वि ॥ ३४ ॥

र्थः—ज्या अंधारुं होय त्यां प्रथम देखाय नाहि तेथी त्यां राजेमती वस्त्र मोकळां करी सुकवती हवी,
ा जन्म वखते होय तेवी नग्न जोइने रहनेमीतु भग्न चित्त थयु ? अने पछीथी साध्वीए त्यां यतीने दीठो ॥३४॥

अर्थः—भी० वीहनी य०वळी सा० ते राजेमती त० ते गुफामाहे द० देखीने । ए० एकात स्थानके
ते रहनेमीने देखीने बा० बाहाए भुजाए करी का० कायाने मर्कटबंध स्तन उपरे सं० ढांकती ।
ना भंगना भयथी नि० बेठी राजेमती ॥ ३५ ॥

—भीया य सा तहिं दट्ठुं एगन्ते संजयं तयं ।
बाहाहिं काउ संगोप्फं वेवमाणी निसीयई ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—त्यां गुफाने विषे एकात स्थानके संयती रहनेमीने देखीने राजेमती भय पामी

ने शियलभंगनो भय थकी कापताथका स्तन उपर बे भुजाये मर्कट बध करी नेठी ॥ ३५ ॥

अर्थः–अ० हवे तेवार पछी । सो० ते वि० वली रा० राजपुत्र रहनेमी । स० समुद्रविजयनो अं० अगजातक ॥ भी० बीहनी प० कापती राजेमतीने द० देखीने ॥ इ० एहवा व० वचनने उ० बोल्यो ॥३६॥

मूलः–अह सो वि रायपुत्तो समुद्दविजयङ्गओ ।
भीयं पवेइयं दट्ठुं इमं वक्कं उदाहरे ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः–हवे तेवार पछी समुद्रविजयनो अंगजात राजपुत्र रहनेमी राजेमतीने कापती (धुजती) देखीने एवु वचन बोल्यो ॥ ३६ ॥

अर्थः–र० रहनेमी अ० हुंछु भ० हे कल्याणकारिणी सु० हे रुपवंती चा० मनोहर भा० बोलणहारी म० मुजने भ० तु भजे सेवे आदरे सु० हे भला शरिरनी धणीयाणी न०न ते० तुजने पी०पीडा भ० होय ॥३७॥

मूल.–रहनेमी अहं भद्दे सुरूवे चारुभासिणि ।
ममं भयाहि सुयणु न ते पीला भविस्सई ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः–हे भद्रे! (कल्याणकारीणी) हे रुपवती ? हे मनोहरनी बोलनारी ? हे भला शरीरनी धणियाणी ? तु मुजने भज्य! सेव्य! आदर्य ? मारु शरीर पण भलु छे अने मुज थकी तु भय मत माने! ने मारा थकी तने पीडा नहि होय ? ॥ ३७ ॥

अर्थः–ए० आव ता० पहेला भु० आपणे वे भोगवीए भो०भोग मा० मनुष्यपणुं खु० निश्चे सु०अति

गाथा ३३ भावार्थः—ते राजेमती गीरनार पर्वते जतीथकी वचे वरसादे करी भीजाणी ने वरसाद वरसवाथी अंधकार थयो तेवारे गुफानी मध्ये जइने रही ॥ ३३ ॥

अर्थः—चीं० वस्त्र वि० विस्तारेछे मोकळा करेछे सुकवेछे ज० जेम जा० जन्मथकी होय त्ति० तेहवी नागी पा० देखीन र० रहनेमी भ० भग्नचित्त थयो प० अधकार हुइ तिहा पाहिलु न दिसे ते भणी पछे दि० दीठो य० वळी ती० तेणी साध्वीए वि० पण ॥ ३४ ॥

मूलः—चीवराइं विसारन्ति जहा जाय त्ति पासिया ।
रहनमी भग्गचित्तो पच्छा दिट्ठो य तीइ वि ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—ज्या अंधारुं होय त्या प्रथम देखाय नाहि तेथी त्यां राजेमती वस्त्र मोकळा करी सुकवती हवी, तेवारे जन्म वखते होय तेवी नग्न जोइने रहनेमीनुं भग्न चित्त थयु ? अने पछीथी साध्वीए त्यां यतीने दीठो ॥३४॥

अर्थः—भी० वीहनी य०वळी सा० ते राजेमती त० ते गुफामाहे द० देखीने । ए० एकात स्थानके सं० सयत त० ते रहनेमीने देखीने बा० बाहाए भुजाए करी का० कायाने मर्कटबंध स्तन उपरे सं० ढाकती । वे० कांपती शियलना भगना भयथी नि० बेठी राजेमती ॥ ३५ ॥

मूलः—भीया य सा तहिं दट्ठुं एगन्ते संजयं तयं ।
बाहाहि काउ संगोप्फं वेवमाणी निसीयई ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—त्या गुफाने विषे एकात स्थानके सयती रहनेमीने देखीने राजेमती भय पामी

जाई कुलं च सीलं च रक्खमाणी तयं वदे ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः-तेवार पछी ते राजवर कन्या राजेमती मुळ गुणने अभीग्रहने विपे निश्चल थकी जाती कुळने शीयळनु रक्षण करती थकी रहनेमी प्रत्ये एम बोली ॥ ४० ॥

अर्थः-ज० जो सि० तु छे रु० रुपेकरी वे० वैश्रमण देवता सरिखो । ल०लीलाएकरी न०नल कू०कुवेर देवता जो तु होय। त०तोहि अ० पण ते० तुजने न० न इ० वाछु ज०जो सि० तु छे स० प्रत्यक्ष पु० शक्रेंद्र ॥४१॥

मूल.—जइ सि रूवेण वेसमणो ललिएण नलकूवरो ।
तहा वि ते न इच्छामि जइ सि सक्खं पुरन्दरो ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः-जो तु रुपे करी धनद देव होय ! अने जो तु लिलाये करी नळ कुवेर देवता होय, अने जो तु प्रत्यक्ष शक्रेंद्र होय तो पण तुजने न इच्छु ॥ ४१ ॥

अर्थः-प० प्रक्षेप करे ज० वलती जो० अग्निमांहि । धू० धुमाडासहित । दु० दुरा या। ने० न वाछे । व० वम्यु भु० भोगने । कु० कुलनेविपे जा० उपन्या जे सर्प्प । अ० अगधन कुलना ॥ ४१अ ॥

मूल.—पक्खन्दे जलियं जोइं धूमकेउं दुरासयं ।
नेच्छन्ति वन्तयं भुत्तं कुले जाया अगन्धणे ॥४१॥ [अ]

गाथा ४१अ भावार्थः-अगधन कुळने विपे उत्पन थयेला जे सर्पो ते धुवाडा सहित एवी भयकर जाज्वल्यमान अग्निने विपे प्रवेश करे पण वम्यु विप भोगववा नवांछे ॥ ४१अ ॥

दु० दुर्लभछे भु० भुक्तभोगी थइने पु० तेवार पं० पछी जि० जिन म० मार्ग च० आपण वे आचरशु ॥ ३८ ॥

मूलः—एहि ता भुञ्जिमो भोए माणुस्सं खु सुदुल्लहं ।

भुत्तभोगी पुणो पच्छा जिणमग्गं चरिस्समो ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—निश्चे मनुष्यनो भव दुर्लभ छे ! माटे तु आव ? पहेला आपण वे भोग भोगवीए ? अने पछी भुक्तभोगी थइने वृद्धावस्थाए आपण वे जीनमार्ग आचरीशु ॥ ३८ ॥

अर्थः—द०देखीने र०रहनेमीने त०ते भ०भागो जो० संयमनो व्यापार प० स्त्रीने परीसहे जीत्यो रा०राजेमती अ० असंभ्रात त्रास रहित हुइ अ० आपणो पोतानो शरिर स० वस्त्रे करी ढांक्यु त० ते गुफा माहि ॥३९॥

मूलः— दट्ठूण रहनेमि तं भग्गुज्जोयपराजियं ।

राईमई असम्भन्ता अप्पाणं संवरे तहिं ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—स्त्रीने परीसहे जीतेलो ने सयम व्यापारथी भांगेलो एवा रहनेमीने देखीने राजेमती भय अने त्रास रहित थइ अने ते गुफामाही पोतानु शरीर वस्त्रे करी ढांक्यु ॥ ३९ ॥

अर्थः—अ० हवे तेवार पछी सा० ते रा० राजेमती राजवर क० कन्या ॥ सु० निश्चल नि० अभिग्रह विशेष व्व० मुल गुणने विषे जा० जाति कु० कुल च० वळी सी० शीलने च० वळी र० राखती रक्षा करती थकी त० ते रहनेमी प्रत्ये व० बोलती हवी राजेमती साध्वी ॥ ४० ॥

मूलः—अह सा रायवरकन्ना सुट्ठिया नियमव्वए ।

जाई कुलं च सीलं च रक्खमाणी तयं वदे ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः-तेवार पछी ते राजवर कन्या राजेमती मुळ गुणने अभीग्रहने विषे निश्चल थकी जाती कुळने शीयळनु रक्षण करती थकी रहनेमी प्रत्ये एम बोली ॥ ४० ॥

अर्थः-ज० जो सि० तु छे रु० रुपेकरी वे० वैश्रमण देवता सरिखो । ल०लीलाएकरी न०नल कू०कुबेर देवता जो तु होय। त०तोहि अ० पण ते० तुजने न० न इ० वाछु ज०जो सि० तु छे स० प्रत्यक्ष पु० शक्रेंद्र॥४१॥

मूल.-जइ सि रूवेण वेसमणो ललिएण नलकूवरो ।
तहा वि ते न इच्छामि जइ सि सक्खं पुरन्दरो ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः-जो तु रुपे करी धनंद देव होय! अने जो तु लिलाये करी नळ कुबेर देवता होय, अने जो तु प्रत्यक्ष शक्रेंद्र होय तो पण तुजने न इच्छु ॥ ४१ ॥

अर्थः-प० प्रक्षेप करे ज० बलती जो० अग्निमांहि । धू० धुमाडासहित । दु० दुराश्य। ने० न वाछे । व० वम्यु भु० भोगने । कु० कुलनेविषे जा० उपन्या जे सर्प । अ० अगधन कुलना ॥ ४१अ ॥

मूलः-पक्खन्दे जलियं जोइं धूमकेउं दुरासयं ।
नेच्छन्ति वन्तयं भुत्तं कुले जाया अगन्धणे ॥४१॥ [अ]

गाथा ४१अ भावार्थः-अगंधन कुळने विषे उत्पन थयेला जे सर्पो ते धुंवाडा सहित एवी भयकर जाज्वळमान अग्निने विषे प्रवेश करे पण वम्यु विष भोगववा नवांछे ॥ ४१अ ॥

दु० दुर्लभछे भु० भुक्तभोगी थइने पु० तेवार प० पछी जि० जिन म० मार्ग च० आपण वे आचरशु ॥ ३८ ॥

मूलः—एहि ता भुञ्जिमो भोए माणुस्सं खु सुदुल्लहं ।
भुत्तभोगी पुणो पच्छा जिणमग्गं चरिस्समो ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—निश्चे मनुष्यनो भव दुर्लभ छे ! माटे तुं आव ? पहेला आपण वे भोग भोगवीए ? अने पछी भुक्तभोगी थइने वृद्धावस्थाए आपण वे जीनमार्ग आचरीशु ॥ ३८ ॥

अर्थः—द० देखीने र० रहनेमीने तं० ते भ० भागो जो० संयमनो व्यापार प० स्त्रीने परीसहे जील्यो रा० राजेमती अ० असंभ्रात त्रास रहित हुइ अ० आपणो पोतानो शरिर स० वस्त्रे करी ढांक्यु त० ते गुफा माहि ॥३९॥

मूलः— दट्ठूण रहनेमिं तं भग्गुज्जोयपराजियं ।
राईमई असम्भन्ता अप्पाणं संवरे तहि ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—स्त्रीने परीसहे जीतेलो ने सयम व्यापारथी भागेलो एवा रहनेमीने देखीने राजेमती भय अने त्रास रहित थइ अने ते गुफामाही पोतानु शरीर वस्त्रे करी ढांक्यु ॥ ३९ ॥

अर्थः—अ० हवे तेवार पछी सा० ते रा० राजेमती राजवर क० कन्या ॥ सु० निश्चल नि० अभिग्रह विशेष व्व० मुल गुणने विषे जा० जाति कु० कुल च० वळी सी० शीलने च० वळी र० राखती रक्षा करती थकी त० ते रहनेमी प्रत्ये व० बोलती हवी राजेमती साध्वी ॥ ४० ॥

मूलः—अह सा रायवरकन्ना सुट्ठिया नियमव्वए ।

जाई कुलं च सीलं च रक्खमाणी तयं वदे ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः-तेवार पछी ते राजवर कन्या राजेमती मुळ गुणने अभीगहने विषे निश्चल थकी जाती कुळने शीयळनु रक्षण करती थकी रहनेमी प्रत्ये एम बोली ॥ ४० ॥

अर्थः-ज० जो सि० तु छे रु० रुपेकरी वे० वैश्रमण देवता सरिखो । ल०लीलाएकरी न०नल कु०कुबेर देवता जो तु होय। त०तोहि ज० पण ते० तुजने न० न इ० वाछु ज०जो सि० तु छे स० प्रत्यक्ष पु० शक्रेंद्र ॥४१॥

मूल —जइ सि रूवेण वेसमणो ललिएण नलकूबरो ।

तहा वि ते न इच्छामि जइ सि सक्खं पुरन्दरो ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः-जो तु रुपे करी धनद देव होय ! अने जो तु लिलाये करी नळ कुबेर देवता होय, अने जो तु प्रत्यक्ष शक्रेंद्र होय तो पण तुजने न इच्छु ॥ ४१ ॥

अर्थः-प० प्रक्षेप करे ज० बलती जो० अग्निमांहि । धू० धूमाडासहित । दु० दुरा य। ने० न वाछे । व० वम्यु भु० भोगने । कु० कुलनेविषे जा० उपन्या जे सर्प । अ० अगधन कुलना ॥ ४१अ ॥

मूलः—पक्खन्दे जलियं जोइं धूमकेउं दुरासयं ।

नेच्छन्ति वन्तयं भुत्तं कुले जाया अगन्धणे ॥४१॥ [अ]

गाथा ४१अ भावार्थः-अगधन कुळने विषे उत्पन थयेला जे सर्पो ते धुमाडा सहित एवी भयकर जाज्वळमान अग्निने विषे प्रवेश करे पण वम्यु विष भोगववा नवाछे ॥ ४१अ ॥

अर्थः-धि० धिक्कार होवो तं० तुजने ज० हे अपयशना का० कामी जो० जे त० तुं जी० असंजम जीवीतव्यने का०अर्थे । व०वम्यो इ०वाछेछे। आ०भोगववुं । से०तेथी श्रेय ते०तुजने म०मरण भ० होय ॥४२॥

मूलः-धिरत्थु ते जसोकामी जो तं जीवियकारणा ।
वन्तं इच्छसि आवेउं सेयं ते मरणं भवे ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः-अपयशना अभीलापी ? तुजने धीकार हो ? के जे तु असयम जीवतव्यने कारणे वम्या कामभोगने वाछेछे ! तेथी तुजने मर्ण श्रेय होय ? ॥ ४२ ॥

अर्थः-अ० हु च० पुरणे भो० भोजक रा० राजाना कुलनी उपनी उग्रसेनना कुलनी उपनी । त० तुं च०वळी सि० छे अ० अधग व० विष्नुना कुलनो समुद्रविजयनो पुत्र ॥ मा० रखे गं० गधन कु० कुलना सर्प सरिखा हो० आपणे थइए। स० सजमने नि० निश्चल च० आचरे सेवे ॥ ४३ ॥

मूलः-अहं च भोगरायस्स तं च सि अन्धगवण्हिणो ।
मा कुले गन्धणा होमो संजमं निहुओ चर ॥ ४३ ॥

गाथा४३भावार्थः-हु भोजगराजानी पौत्री ? अने उग्रसेन राजानी दीकरी अने तु अधग विश्नु राजानो पौत्रोने समुद्रविजयनो दीकरो तेथी रखे ? आपणे गंधन कुळना सर्प सरखा थइए ? माटे निश्चळ सयम आचर?॥४३॥

अर्थः-ज० जो त० तु का० करीश भा० कामभोगनी वांछारुप भाव। जा० जे जा० जे दि० देखीश ना० स्त्रीओ ते उपर जोतु भावने करीश तो वा० घणे वायरे करी जेम ह० हलाव्यो उपाडी नाख्यो । ह० हड

नामा वृक्ष अ० तेम तु अथिर । अ० आत्मा भ० थाश्ये ताहरो ॥ ४४ ॥

मूल.–जइ तं काहिसि भावं जा जा दिच्छसि नारिओ ।

वायाइद्धो व हढो अट्ठिअप्पा भविस्ससि ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः–जे जे स्त्रीयोने तु देखीश ? त्या तु जो कामभोगनी वांछारुप भाव करीश ? तो जेम समुद्रने किनारे हड नामा वृक्ष वर्ण पवने हलाव्यु थकु उखडीने समुद्रमा हेराफेरा खाय ? तेम तु अ-स्थीर आत्मावत थइश ॥ ४४ ॥

अर्थः–गो० जेम गोवाल लाकडीनो धणी पण गायनो धणी नहि। भ० भंडारी वा० वळी ज० जेम त० ते द्र० द्रव्य अ० न होय धणी ठाकोर ए० एणीपरे अ० धणी नहीं त० तु पि० पण सा० चारित्रनो धणी नही विषयना अभिलाषी चारित्रना फलनो विभागी भ० तु होय नही ॥ ४५ ॥

मूलः–गोवालो भण्डवालो वा जहा तद्दव्वणिस्सरो ।

एवं अणिस्सरो तं पि सामण्णस्स भविस्ससि ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः–जेम गोवाळीयो लाकडीनो धणी पण गायोनो धणी नहि, वळी जेम भंडारी कुचीयोनो धणी, पण द्रव्यनो धणी नहि तेम तु पण विषयाभिलाषी छतो चारित्रनो धणी नहि ॥ ४५ ॥

अर्थः–को० क्रोध मा० मान नि० जीतीने मा० माया लो० लोभने च० वळी स० सर्वथा इ० पांच इन्द्रियोने व० वश का० करीने अ० आपणा आत्माने उ० भोगथी सवरे ॥ ४५अ ॥

मूल.—कोहं माणं निगिण्हित्ता मायं लोभं च सव्वसो ।
इन्दियाइं वसे काऊ अप्पाणं उवसंहरे ॥ ४५ ॥ [अ]

गाथा ४५ अ भावार्थः—हे रहनेमी ? क्रोध मान माया लोभने जीती पांच इंद्रियोने वश करीने तारा आत्माने कामभोगथी पाछो वाळ ॥ ४५ अ ॥

अर्थः—ती० ते राजेमतीना सो० ते रहनेमी व० वचन सो० सांभळीने स० साधवीना वचन । सु० भला भा० भाख्या वचन अ० अंकुशे करी ज० जेम ना० हाथी अंकुशथी आपणे पोताने स्थानके निश्चल होय तेम रहनेमीरुपीओ हाथी विषयरुप उन्मार्गथी राजेमतीरुप मावते । धर्मरुपिया स्थानके आण्यो ध० धर्मनेविषे रहनेमीं सं० निश्चल स्थिर रह्यो ॥ ४६ ॥

मूलः—तीसे सो वयणं सोचा संजताए सुभासियं ।
अङ्कुसेण जहा नागो धम्मे संपडिवाइओ ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—ते रहनेमीए राजेमती साध्वीना सुभाषीत वचन सांभळवाथी जेम उन्मत हाथी उवट रस्ते जतो होय तेने महावत अंकुशथी वश करीने स्थंभने विषे बांधे, तेम रहनेमीरुपी उन्मत्त हाथी अने राजेमतीरुप महावतने भगवतना वचनरुप अंकुशे करीने असयमरुप उवट मार्ग जतो राखीने धर्मरुपी स्थंभने विषे लावीने बांध्यो ॥४६॥

अर्थः—म० मनगुप्त व० वचन गु० गुप्त । का० कायगुप्त जि० जितेंद्रि हुओ । सा० चारित्रने विषे नि० निश्चलपणो फा० पाले छे । जी० जावजीव लगे द० द्रढ व० व्रत्ति हुओ रहनेमी मुनिश्वर ॥४७॥

मूल.—मणगुत्तो वयगुत्तो कायगुत्तो जिइन्दिओ ।
सामण्णं निच्चल फासे जावज्जीवं दढव्वओ ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—तेवारे रहनेमी मन गुप्ति वचन गुप्ति काय गुप्तिवंत ने जीतेंद्रिय थयो अने चारित्र निश्चळपणे पाळता जावजीव लगे द्रढ वृत्ती हवो ॥ ४७ ॥

अर्थः—उ० प्रधान त० तप च० आदरीने । जा० थया दो० रहनेमीराजेमती बने त्रि० वळी के० केवळी । स० सर्व क० कर्म ख० खपावीने । सि० मोक्ष प० पाम्या अ० प्रधान उत्तमगती ॥ ४८ ॥

मूल.—उग्गं तवं चरित्ताणं जाया दोण्णि वि केवली ।
सव्वं कम्मं खवित्ताणं सिद्धिं पत्ता अणुत्तरं ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः—प्रधान (उत्तम) तप आचरीने राजेमती ने रहनेमी बने केवळी थया अने सर्व कर्म खपावीने बने प्रधान एवी मोक्षगति पाम्या ॥ ४८ ॥

अर्थः—ए० एम क० करे स० तत्वना जाण होय ते प० पंडित मुनी । प० बुद्धिवंत प० शास्त्रना जाण होय ते वि० उपनी होय जे विषयनी वांछा ते निवर्तावीने भो० भोगथी ॥ ज० जेम सो० ते रहनेमी पु० पुरुषमांहि उत्तम पुरुष तेणे मन विषयथी निवर्ताव्यु उत्तम होय ते मन निवर्तावे इ० एम बे० हु कहुछुं ॥४९॥

मूल.—एवं करन्ति संबुद्धा पण्डिया पवियक्खणा ।
विणियट्टन्ति भोगेसु जहा सो पुरिसोत्तमो ॥ ४९ ॥ त्ति बेमि ॥

|| इति रहनेमिज्ज द्वाविंश अध्ययनं सम्मत्तं || २२ ||

गाथा ४९ भावार्थः—रहनेमीए जेम विषयनी वांछा निवर्तावी पुरुषमाही उत्तम पुरुष थया तेम जे बुद्धिवंत तत्वने शास्त्रना जाण होय, ते विषयथी मन निवर्तावे || ४९ || एम सुधर्मस्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामीनी समीपे साभळ्यु हतुं तेम में तुंज प्रत्ये कह्युं. इतिश्री रहनेमीनु बावीसमु अध्ययन संपूर्ण थयु ||२२|| बावीशमा अध्ययनने विषे जेम रहनेमीए धैर्यपणुं धारण कर्युं, तेम बीजाए पण धैर्यपणु धारण करवु, ते धैर्यपणु तो संशय टाळवाथी थाय, ते माटे २३ मा अध्ययनने विषे केशी गौतमे शिष्योना संशय टाळ्या ते उदाहरण कहे छे.

अर्थः—जि० रागद्वेष जीत्या भणी जिन पा० पार्श्वनाथ इ० एहवो ना० नाम छे जेहनो । अ० शक्रेंद्रादिकने पुजवा योग्य लो० लोकना पू० पूजनीक स० तत्वनो जाण अ० आत्माछे जेहनो य० वळी स० सर्व पदार्थना जाण । ध० धर्मरुपिया । ति० तिर्थना करणहार जि० जिन केवली || १ ||

मूलः—जिणे पासे त्ति नामेण अरहा लोगपूइओ ।
संबुद्धप्पा य सव्वन्नू धम्मतित्थयरे जिणे || १ ||

गाथा १ भावार्थः—जेनो आत्मा सर्व पदार्थ अने तत्वनो जाणने कर्मरुपीया वैरीने जीतनार धर्मरुपिया तीर्थना करनार ने लोकना पुजनीकने रागद्वेषना जीतनार एवा सर्वज्ञ पार्श्वनाथ नामे अरिहंत || १ ||

अर्थः—त० तेहनो लो० सर्व वस्तु लोक अलोकादिकने प० दिवानीपरे प्रकाशना करणहार तेहनो आ० हुओ सी०

शिष्य म० महा य० यशवत के० केशीकुमार स० श्रमण तपस्वी वि० ज्ञान अने च० चारित्रना पा०पारगामीछे॥ २ ॥

मूलः—तस्स लोगपईवस्स आसि सीसे महायसे ।
केसी कुमारसमणे विज्जाचरणपारगे ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—लोकालोकनी सर्व वस्तु दीवानी पेरे प्रकाशना करणहार ते पार्श्वनाथ अरिहंतनो शिष्य के जे ज्ञानने चारित्रनो पारगामीने तपस्वी महायशवत एवो केशीकुमार नामे साधु हतो ॥ २ ॥

अर्थः—ओ० अवधि ना० ज्ञाने तथा सु० श्रुतज्ञान एवे ज्ञानेकरी बु०ज्ञानवंत सी०शिष्यना स० समोह तेणे करी स० सहित परिवर्या गा० ग्रामानुगाम प्रत्ये री० विचरतो थको सा० सावत्थी नामा पु०नगरीए आ० आव्याछे ॥ ३ ॥

मूलः—ओहिनाणसुए बुद्धे सीससङ्घसमाउले ।
गामाणुगामं रीयन्ते सावत्थिं पुरमागए ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—ते केशीकुमार मुनि मतीज्ञान, श्रुतज्ञानने अवधि ज्ञानवत घणा शिष्योना समुदाये परवर्या थका गामानु ग्राम प्रत्ये विचरता सावथिं नगरिए आव्या ॥ ३ ॥

अर्थः—त० तिदुक ना० नामा उ० वन उद्यानछे त० ते सावथ्थी न० नगरिने म० समीपे फा० फासुक जीवरहित सि० उपाश्रयने विषे स० तृणादिक सथाराने विषे त० तिहा उद्याननने विषे वा० वासोरह्याछे उ० आव्या ॥४॥

मूल—तिन्दुयं नाम उज्जाणं तम्मी नगरमण्डले ।
फासुए सिज्जसंथारे तत्थ वासमुवागए ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः–ते सावथि नगरिये तिंदुक नाम उद्यानने विपे जीवरहित उपाश्रयने तृणादिकनो संथारो त्या वासो रह्या ॥ ४ ॥

अर्थः–अ० हवे त० तेणेज का० कालनेविषे ध० धर्मरुपिया ति० तिर्थना करणहारा जि० रागादिक जीत्या ते भ गी जिन वीतराग भ० भगवंत व० वर्धमान इ० एहवुं नाम स० सर्व लो० लोक मांहि वि० प्रसिद्ध छे ॥ ॥

मूल.–अह तेणेव कालेणं धम्मतित्थयरे जिणे ।
भगवं वद्धमाणो त्ति सव्वलोगम्मि विस्सुए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः–हवे तेज काळने विषे धर्मरुप तिर्थना करनार ने राग द्वेषने जीतनार ने सर्व लोक मांही प्रसिद्ध एवा भगवत वर्द्धमानस्वामी ॥ ५ ॥

अर्थः–त० तेहनो लो० सर्व वस्तु अलोकादिकने प० दिवानी परे प्रकासना करणहारनो आ० हुओ सी० शिष्य म० महा यसवंत भ० भगवंत गो० गौतम ना० इंद्रभूति नामे वि० ज्ञान अने च० चारित्रना पा० पारगामी ॥६॥

मूलः–तस्स लोगपईवस्स आसि सीसे महायसे ।
भगवं गोयमे नामं विज्जाचरणपारए ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः–लोकालोक सर्व वस्तु दीवानीपरे प्रकाशना करणहार तेवा वर्द्धमान भगवंतनो शिष्य जे ज्ञान ने चारित्रनो पारगामी ने तपस्वी महा यशवंत एवो गौतम नामे साधु हतो ॥ ६ ॥

अर्थः–बा० बार अं० अगना जि० जाण तु० छाडवा योग्य अने तत्वना जाण सी० सीष्यना स० समुदाय तेणे करी स०

परिवर्या थका गा० ग्रामानुंगाम प्रते री० विचरता थका से० ते वि० पण सा० सावत्थी नगरिये आ० आव्या मुनी ॥७॥

मूलः—बारसङ्गविऊ बुद्धे सीसमङ्घसमाउले ।
गामाणुगामं रीयन्ते से वि सावत्थिमागए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—ते गौतमस्वामी बार अगना अने जाणवा छाडवा ने आदरवायोग्य तेना जाण हता ते घणा शिष्यना समुदाये परवर्या थका ग्रामानुग्राम प्रत्ये विचरता ते पण सावर्थि नगरिये आव्या ॥ ७ ॥

अर्थः—को० कोठग ना० एहवे नामे उ० उद्यानवन त० ते न० नगरि सावत्थिने म० समीपे फा० जीवरहित फासुक सि० सेज्यापाटि प्रमुष स० तृणादिकनो सथारो त० तिहा वा० वासो रहे उ० पाम्या ॥ ८ ॥

मूल.—कोट्ठगं नाम उज्जाणं तम्मी नगरमण्डले ।
फासुए सिज्जसथारे तत्थ वासमुवागए ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—ते सावर्थि नगरिये कोष्टक नामे उद्यानने विषे जीवरहित उपाश्रयने तृणादिकनो सथारो त्या वासो रह्या ॥ ८ ॥

अर्थः—के० केसी कु० कुमार स० श्रमण तपस्वी गो० गोतम य० वळी म० महा यसवंत उ० बन्हे वि० पण त० ते सावत्थी नगरिने विषे वि० विचरता हूवा अ० मन वचन काया गुप्तीने विषे गुप्तछे सु० भली स० समाधि सहितछे ॥९॥

मूलः—केसी कुमारसमणे गोयमे य महायसे ।
उभओ वि तत्थ विहरिंसु अल्लीणसुसमाहिया ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः–केशीकुमार श्रमण अने महा यशवंत गौतम ए बन्ने मने वचन काया गोपवता ने भली समाधीवंत थका सावथिये नगरिये विचरता हवा ॥ ९ ॥

अर्थः–उ० बन्हे केसी गौतमना सी० सीष्यनो सं० समुहे सहितछे स० ते सीष्य संजतीछे त० ते तपस्वी छे। त० तिहां चि० चिता विचारणा स० उपनी। गु० गुणवतने ता० छकायना रषपालने ॥ १० ॥

मूलः–उभओसीससङ्घाणं संजयाणं तवस्सिणं।

तत्थ चिन्ता समुप्पन्ना गुणवन्ताण ताइणं ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः–जे गुणवत छ कायना रक्षपाल ने संयती तपस्वी एवा बनेना शिष्योना समुदायने त्या सावथि नगरीये संशयरुप चिंता उत्पन्न थइ ॥ १० ॥

अर्थः–के० केहवो वा० वली इ० ए अम्ह संबंधिओ ध० धर्म महाव्रतादिक ॥ इ० ए गौतमना सीष्यनो ध०धर्ममहाव्रतादिक व०वली के०केहवोछे ॥ आ०आचार साधुनो वेस पमुख क्रीया तेहज ध०धर्मने विषे प० रहेवुं इ० ए अम्ह सबधीं क्रीया वा० वली सा० बीजा यती व० संबधी के० क्रिया केहवी छे ॥ ११॥

मूलः–केरिसो वा इमो धम्मो इमो धम्मो व केरिसो।

आयारधम्मपणिही इमा वा सा व केरिसी ॥ ११ ॥

गागा ११ भावार्थः–केशी ने गौतमना शिष्यो परस्पर कहेता हवा के ए महाव्रतादिकरुप धर्म अमारो केवो ? अने ए महाव्रतादिकरुप धर्म एनो केवो ? वळी साधुना आचारने वेश प्रमुखने विषे रहेवा संबधी अमारी ॥२३७॥

क्रिया केवी ? ने एनी क्रीया केवी? (कारण के आटली वधी भिन्नता केम जणायछे) के जेथी ॥ ११ ॥

अर्थः—चा० च्यार जा० महाव्रत य० रुप जो० जे ध० धर्म श्री पार्श्वनाथ तिर्थकरे कह्यो जो० जे इ० ए प० पांच महाव्रतरुप सि० सिक्षा ते दे० उपदेसीओ धर्म व० वर्द्धमान स्वामीए पा० श्री पार्श्वनाथ य० वळी म० महा मु० मुनीश्वरे चार महाव्रतरुप धर्म उपदेश्यो ॥ १२ ॥

मूल.—चाउज्जामो य जो धम्मो जो इमो पञ्चसिक्खिओ ।
देसिओ वद्धमाणेण पासेण य महामुणी ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—चार महाव्रतरुप धर्म पार्श्वनाथ प्रभुए कह्यो; अने पांच महाव्रतरुप धर्म श्री वर्द्धमान प्रभुए कह्यो ॥ १२ ॥

अर्थः—अ० सामान्य वस्त्र अथवा मानोपेत वस्त्ररुप अचेलक य०वळी । जो० ते ध०धर्म वर्द्धमानस्वामीये उपदेस्यो । जो०जे इ०ए पार्श्वनाथे उपदेस्यो धर्म ते स० मूल्यथी मानथी प्रमाणथी अतरा सहित विसेष सहित । फेर सहित उत्त० बहु मुल्यपणे करी प्रधान वस्त्र छे । ए० एक क० कार्य मोक्ष पोहोचवानो कार्य ॥ प० पडिवर्जिने प्रवर्ते छे तेहने । वि० विसेषे फेर किं० केम छे तु० एहवी विचारणा उपनी का०ए शु कारण छे ॥१३॥

मूलः—अचेलओ य जो धम्मो जो इमो सन्तरुत्तरो ।
एगकज्जपवन्नाणं विसेसे किं नु कारणं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—वळी वर्द्धमानस्वामीए मानो पेत (मान प्रमाण सहीत) धोळा ने जीर्ण प्राय

(जेवां) अल्प मुल्यवाळां वस्त्र धारवारुप अचेलधर्म कह्यो अने पार्श्वनाथमुए बहु मुल्य ने मान प्रमाणथी रहित एहवां वस्त्र धारवारुप सअंतरसहित सचेलधर्म कह्यो तो एकज मोक्ष पहोचवानु कार्य अंगीकार करीने प्रवर्ते छे तो एटलो विशेष फेर केम! एनु शु कारण? ॥ १३ ॥

अर्थः—अ०हवे ते० ते गोतम केसी त० तिहा सावत्थी नगरीने विषे। सी०सीष्यना मनने विषे वि० जाणीने प० प्रकर्षे वि० वितर्क विचारणा उपनी छे ते जाणीने। स० मळवाने विषे क० किधो म० मतिमन। उ० बन्ने के० केशी गो० गोतम एकठा मळवानी मतिवंत थया बन्ने केसी गौतम ॥ १४ ॥

मूलः—अह ते तत्थ सीसाणं विन्नाय पवितक्कियं।
समागमे कयमई उभओ केसिगोयमा ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—त्यां केशीने गौतमे पोतपोताना शिष्योनो संशयरुप अभिप्राय जाणीने बंने जणाए मळवानो विचार कर्यो ॥ १४ ॥

अर्थः—गो०गोतम प० विनयभक्ति करवाना न्० जाणेछे गोतम। सी० सीष्यना स० समुह तथा समुदाय तेणे करी। स० परीवर्या जे० श्री महावीर देवथकी श्रीपार्श्वनाथ पहेला हुवा ते भणी वडो कु० कुल श्रीपार्श्वनाथना संतानिया केसीकुमार छे साधु अ०एम जाणता थका। ति०तिदुक व०वने आ०आव्या श्री गोतम॥१५॥

मूलः—गोयमे पडिरूवन्नू सीसमङ्घसमाउले।
जेट्ठं कुलमवेक्खन्तो तिन्दुयं वणमागओ ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—गौतमस्वामी विनयभक्तिने अवसरना जाण तेथी महावीरस्वामीथी पार्श्वनाथ पहेला थयेल होवाथी केशीस्वामीनु ज्येष्ठ (वडेरु) कुळ जाणीने शिष्यना समुदाये परवर्यां थका तिंदुकवननेविषे आव्या ॥१५॥

अर्थः—के० केसी कु० कुमार नामा स० श्रमण । गो० गौतमने दि० देखीने आ० आव्या । प० जेहवी सेवा करवायोग्य तेहवी प० सेवाभक्ति । स० अविपरीतपणेकरी साचे मने करी स० सेवा भगति अगीकार करेछे ॥१६॥

मूल —केसी कुमारसमणे गोयमं दिस्समागयं ।
पडिरूवं पडिवत्ति सम्मं संपडिवज्जई ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—गौतमस्वामीने द्रष्टिगोचरे आवता देखीने केशीकुमार नामे साधुए अविप्रीतपणे साचे मनेथी यथायोग्य सेवाभक्ति करी ॥ १६ ॥

अर्थः—प० पराल च्यार प्रकारना पराल । सालिनो १ व्रीहिनो २ । कोद्रानो ३ रा० रालनी वनस्पतिनो ४ फा० फासुक जीवरहित त० तिंदुक वनने विषे प० पाचमु कु० डाभ प्रमुख त० अनेरा पण साधु योग्यत्रणा य० वळी । गो० गोतमने नि० बेसवाने अर्थे । खि० शिघ्र स० आपेछे ॥ १७ ॥

मूलः—पलालं फासुयं तत्थ पञ्चमं कुसतणाणि य ।
गोयमस्स निसेज्जाए खिप्पं संपणामए ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—त्या प्रासुक (जीवरहित १ शालीनु २ व्रीहीनु ३ कोद्रवा (कोदरी) नु ४ राळ नामे वनस्पतीनु ए चार जातनु पराळ अने पाचमु डाभ प्रमुख अने ते सिवाय अनेरा पण साधु योग्य त्रणा

ते गौतमने सिघ्रपणे वेसवाने अर्थे आपे ॥१७॥

अर्थः—के० केसी कु० कुमार स० श्रमण । गो० गोतम य० वळी म० महा यसवंत । उ०वन्ने नि०वेठाथका सो०सोभे छे । च०चंद्रमा अने सू०सूर्य स०समान सारिखा सोभेछे चद्रमा सूर्यसरिखी । प्प०प्रभाकांती सरिरनीजेहनीछे॥१८॥

मूलः—केसी कुमारसमणे गोयमे य महायसे ।
उभओ निसण्णा सोहन्ति चन्दसूरसमप्पभा॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—जेओना शरीरनी कांती चद्रमाने सूर्य सरीखी अने महायशवंत एवा केशीकुमार नामे साधुने गौतमस्वामी ए वंने बेठा थका चंद्रमाने सूर्य सरिखा शोभता हवा ॥ १८ ॥

अर्थः—स०एकठा मल्याछे ब० घणा त० तिहा । पा० पाखडी अन्यदर्शनी को० कुतोहली गे० मृग सरिखा पशु अजाणपर पाखडि य० वळी गि० गृहस्थना च०वळी ऽणे० अनेक सा० सहस्र स० तिहां आव्याछे ॥१९॥

मूल.—समागया वहू तत्थ पासण्डा कोउगेण य ।
गिहत्थाणं च णेगाओ साहस्सीओ समागया ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—त्या कुतुहळ जोवाने माटे मृग सरिखा अज्ञानी पाखडी एकठा थया तेमज अनेक हजारो गमे ग्रहस्थो पण आव्या ॥ १९ ॥

अर्थः—दे० देवता जोतकी वैमानीक । दा० भवनपती ग० गन्धर्व । ज० जक्ष र० राक्षस किं० किनर ए व्यंतर प्रमुख प्रगट दिसेछे । अ० अदृष्य दिसे नहि च०वळी भू०भुत आ०हुओ त०तिहा स० एकठा मळ्यो ॥२०॥

मूल –देवदाणवगन्धवा जक्खरक्खसकिन्नरा ।
अदिस्साणं च भूयाणं आसी तत्थ समागमो ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः–जोतिषीने वैमानिक देवताने भवनपति गन्धर्व यक्ष राक्षस ने किनर प्रमुख व्यंतर ए प्रगट देखाय छे ने अदृश्य एवा भूत ए सर्व आकाशने विषे अदृश्यपणे कौतुक देखवा सारु आव्या ॥२०॥

अर्थः–हवे केशी बोल्या पु० पुछुछु हु ते० तुजने म० हे महाभाग्यवंत । के० केसी गो० गोतम प्रते अ० बोल्ता हुवा । त० तेवार पछे के० केसी वु० बोलेछे ते बोलता तु० प्रते गो० गौतम इ० आगल कहशे तेम अ० बोलता हुवा ॥२१॥

मूल.–पुच्छामि ते महाभाग केसी गोयममब्बवी ।
तओ केसि वुवन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः–केशी गौतम प्रत्ये बोल्ता हुवा के हे महा भाग्यवंत ? हु तमने पुछुछु ? ते वारे एवु केशीनु वचन साभळीने आगळ कहीशुं ते प्रमाणे गौतम बोल्ता हुवा ॥ २१ ॥

अर्थः–पु० पुछो तुम्हे भ० हे भगवन ज० जेम इ० इच्छा होय ते पुछो । ते० ते तुम्हारे जेम तुम्हने इच्छा उपजे तेम पुछो । के० केसी प्रते गो० गौतम अ० बोलता हुवा । त० तेवार पछी के० केसीए अ० गोतमे अनुज्ञा दिधे थके गो० गौतम प्रते इ० ए आगळ केहेशे तेम अ० केसीकुमार बोलता हुवा ॥ २२ ॥

मूल.–पुच्छ भन्ते जहिच्छं ते केसी गोयममब्बवी ।
तओ कसी अणुन्नाए गोयमं इणमब्बवी ॥ २२ ॥

भगवते धर्म कह्यो छे ॥ २६ ॥

अर्थः-पु० पहिला तिर्थकरना साधुना आचार दु० निरतिचारपणे दोहिलो पाळी शके उ०वळी च० चरम तिर्थकरना साधु दु० आचार दोहिलो पाळी शके क० आचार म० मध्य तिर्थकरना साधु तु० वळी सु० अतिशे वि० निरतिचारपणे सु० सुखे पा० पाळी शके ते भणी मध्य तिर्थकरना साधुने चार महाव्रत कह्या ते माटे ॥ २७ ॥

मूलः-पुरिमाणं दुव्विसोज्झो उ चरिमाणं दुरणुपालओ ।
कप्पो मज्झिमगाणं तु सुविसोज्झो सुपालओ ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः-प्रथम तिर्थकरना साधुने निरतिचारपणे धर्म समजता दोहिलो अने पाळता सोहिलो अने छेला तिर्थकरना साधुने धर्म समजतां सोहिलो पण निरतिचारपणे पाळता दोहीलो अने वचला बावीस तिर्थकरना साधुने निरतिचारपणे धर्म समजतां पण सोहीलो ने निरतिचारपणे पाळता पण सोहीलो तेथी छेला ने पहेला तिर्थकरे पाच महाव्रत रुप धर्म कह्यो अने वचला बावीस तिर्थकरे चार महाव्रत रुप धर्म कह्यो ॥ २७ ॥

अर्थः-सा० भली गो० हे गौतम । प०प्रज्ञा बुद्धि ते० तमारी । छि० टाल्यो मे० माहरो सं०संदेह । इ० ए पुर्वे कह्यु ते । अ०अनेरा अ० पण । स०संशय म०माहरो त०ते मे०मुजने क०कहो गो० हे गौतम ॥ २८॥

मूलः-साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।

अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—तेवारे केशीस्वामी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि ? के ए मारो संशय निवारण कर्यो ? पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशय छे, तो ते पण तमे मुने कहो (ए प्रथम प्रश्न थयु.) ॥ २८ ॥

अर्थः—हवे लिंगद्वार केसी गोतम प्रत्ये कहेछे ॥ अ० मानोपेत धोला वस्त्ररुप य० वळी जो० जे अचेल ध०धर्म्म । जो० जे इ०ए पार्श्वनाथना संतानीया स० मानोपेत त० प्रकाज लागो वस्त्र हेठे पहेरे उपर ओढे एक वेहुनी गरज सरे । ए मानोपेत वस्त्रनो अर्थ स० मानोपेत रहित वस्त्रना धरणहार ते भणी अतर सहित मानोपेत वस्त्रना धरणहार उत्त० बहु मुल्य वस्त्ररुप धर्म श्रीमहावीर देवना साधूने सघाते अतर दिसे ते अतर ॥ दे०अचेळ धर्म उपदेश्यो व० श्री वर्धमान स्वामीए । पा० श्री पार्श्वनाथ नामे य० वळी म० महा मुनिए मानोपेत रहित वस्त्र रुप धर्म उपदेश्यो ॥ २९ ॥

मूल —अचेलगो य जो धम्मो जो इमो सन्तरुत्तरो ।
देसिओ वद्धमाणेण पासेण य महामुणी ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—हवे लिग (वेश) आश्री केशीमुनि गौतमस्वामीने पुछता हवा के हे गौतम ? मानोपेत ने धोळा वस्त्ररुप अचेल धर्म श्री वर्धमान भगवते कह्यो, तेनी सघाते मानोपतरहित ने बहु मुल्यवाळा वस्त्ररुप धर्म पार्श्वनाथ महामुनिए कह्यो, तेनो केम अतर जणाय छे ? ॥ २९ ॥

अर्थः-ए० मोक्ष पहोचवानी उपराजण करवानुं एक सरिखो, क० कार्य ॥ प० पडिवज्यों छे तेहने । वि० विशेष आचारमांहि फेर छे कि० किस्यो का० कारण छे तु० एहवी विचारणा उपजे छे ॥ ध०धर्म दु० वे प्रकारे छे । मे० हे बुद्धिवंत क० केम वि० विस्मय ते० तुजने न० उपजतो नथी ॥ ३० ॥

मूलः-एगकज्जपवन्नाणं विसेसे किं नु कारणं ।
धम्मे दुविहे मेहावी कहं विप्पच्चओ न ते ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः-बंने एकज मोक्ष पहोंचवानुं कार्य अंगीकार करीने प्रवर्ते छे ने वे प्रकारे यतिनो धर्म छे, तो हे बुद्धिवंत ? ए वे प्रकारना धर्मनेविषे तमने केम आश्चर्यपणु नथी लागतुं ? ॥ ३० ॥

अर्थः-के० केशिए ए० एणे प्रकारे व० वोले छे ते वोलता प्रते तु० वली गो० गौतम इ० ए आगल कहिश्ये अ० तेम वोलता हवा ॥ वि० विसिष्ट न्ना० ज्ञान जे केवलज्ञान ते ज्ञानेकरी स० सम्यक प्रकारे साचे प्रकारे जाणीने तिर्थकरे । ध० धर्म सा० साधवाना धर्म करवाना उपगरण वस्त्रादि इ० राखवा वाछा । साधुने वस्त्रादिक उपगरण राखवानी आज्ञा दिधी छे ॥ ३१ ॥

मूलः-केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्ववी ।
विन्नाणेण समागम्म धम्मसाहणमिच्छियं ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः-एम केशी वोलतां ते प्रत्ये गौतम कहेता हवा, विशिष्ट ज्ञान के जे केवळज्ञानेकरी सम्यक प्रकारे जे जे उचित (एटले महावीरना शिष्यो वाका ने जड तेथी बहु मुल्यवाळां वस्त्रो चित्त रंज

नादिक प्रवर्ति निवारवाने अर्थे अने पार्श्वनाथना शिष्यो सरळ अने बुद्धिवंत तथा शरीर आच्छादन (ढांकवुं) मात्र प्रयोजन जाणी किंचित् मात्र पण कदाग्रह न करे, एम ए सरळ ने प्रज्ञावंत होवाथी योग्य वस्त्रोने ए वाका ने जडने योग वस्त्रो) ते तिर्थंकरे जाणीने धर्म साधवाना ने धर्म करवाना ए वस्त्रादिक धर्मोपकरण राखवां इच्छयां ने ते राखवानी पण आज्ञा दीधी ॥ ३१ ॥

अर्थः-प० यतिनो वेष ते ए यति छे एहवी प्रतितने च० अर्थे लो०लोकने विषे । ना०नानाविध प्रकारना उपगरण वस्त्रादिकनु वि० मानोपेत प्रमुख विधिना उपगरणनु करवुं । ज० संयम यात्रा निर्वाह करवाने अर्थे वस्त्रादिक उपगरण राखवानी आज्ञा तिर्थंकरे साधुने दिधी । ग० ज्ञानने अर्थे वस्त्रादिक ॥ उपगरण राखवा जो जतीनो वेश होय तो एहवो ज्ञान । आवे जे यतिने वेशे मुजने । अणाचार न करवो च० ते भणी लो० लोकने विषे लिं० यतिनो वेष धरवानो प्प० प्रयोजन छे ॥ ३२ ॥

मूलः-पच्चयत्थं च लोगस्स नाणाविहविगप्पणं ।
जत्तत्थं गहणत्थं च लोगे लिङ्गपओयणं ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः-वळी यतिनो वेश होय तो लोकने प्रतित उपजे तेने अर्थे घणा प्रकारना वस्त्रादिक उपकरणनो विचार कर्यो अने कदाचित संयमथी चित्त विपरीत प्रवर्ते ने जो यतिनो वेश होय तो आवा यतिने वेशे मारे अनाचार न करवो एम ज्ञान उपजवाने तेमज संयम निर्वाहने अर्थे लोकने विषे यतिनो वेश धारण करवानु प्रयोजन छे ॥ ३२ ॥

अर्थः-अ० हव भ० होय प० प्रतिज्ञा आखडि होय यतिनो वेष होय त्यां लगे एम जाणेछे जे तिर्थंकरे यतिनो आचार जेम कह्योछे तेम किजे तो तु घटतोछे। उ०वळी मो०मोक्षनो स०सदभुत साचो सा०साधन ते। ना० ज्ञान य०वळी अने द० दरसन चे० वली। च० चारित्र ए त्रण मोक्षना साधन छे नि० निश्चे जेम भरतेश्वरादिकने यतिना वेश विना गृहस्थने वेशे ज्ञान दरशन चारित्रे करी मोक्षनुं साधन होय ॥ ३३ ॥

मूलः—अह भवे पइन्ना उ मोक्खसब्भूयसाहणा।
नाणं च दंसणं चरित्तं चेव निच्छए ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—वळी गौतम कहेता हवा हे केशीकुमार? साधुनो वेष तो अणाचार सेवतां अटकाववारुप व्यवहारनये मोक्षनुं साधन छे पण निश्चय नयमा तो ज्ञान दर्शन ने चारित्र ए त्रण मोक्षना सत्य रुप साधन छे. एवी पार्श्वनाथनी ने महावीरनी प्रतिज्ञामा काइ भिन्नता (जुदाइ) नथी तथा सरळने प्रज्ञावत योग्य अने वक्रने जड योग्य वेश कहेल छे ॥ ३३ ॥

अर्थः-सा० भली गो० हे गौतम ते० तमारी प०प्रज्ञा छे। छि०छेदो टाल्यो इ० ए मे०माहारो सं० संदेह अ० अनेरो वि० पण सं० सदेह म० माहरो त० ते म० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥ ३४ ॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—तेवारे केशीस्वामी कहेता हवा के हे गौतम? भली तमारी बुद्धि? के ए मारो

संशय निवारण कर्यो, पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मने सशयछे तो ते पण तमे मुने कहो. (ए बीजु प्रश्न थयु) ॥३४॥

अर्थः—हवे गोतम मत्ये केशी पुछे छे । हवे वैरी जीपवानो द्वार केशी गोतम मत्ये पुछे छे ॥ अ० घणा वेरीना स० सहस्र छे ॥ म० माहे चि० तिष्टे छे गो० हे गोतम ते० ते वैरी य०वळी ते० तुजने अ० सन्मुख ग० आवे छे जाय छे जीतवा तुम्हने ॥ क० केणे प्रकारे ते०ते वेरीने नि० जित्या तु० तमे ॥३५॥

मूलः—अणेगाणं सहस्साणं मज्झे चिट्ठसि गोयमा ।
ते य ते अहिगच्छन्ति कहं ते निज्जिया तुमे ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—केशीमुनि कहेता हवा के हे गौतम ? तु अनेक हजारो वैरीना मध्ये रहे छे ने ते वैरी तने जितवाने सन्मुख आवे छे, तो तेवा वैरीने तमे केवी रीते जीत्यो ॥ ३५ ॥

अर्थः—केसी मत्ये गोतम कहेछे ए०एक आत्मा जि०जिते थके जि०जीत्या प०पाच एक आत्मा जीत अने च्यार कषाय ए पाच प०पाच जि०जीत्या जि०जित्या द०दस ते एक आत्मा ४ कषाय पाच इंद्रि ए ॥१०॥ द० दस प्रकारे उ०वळी जेणे वेरीने जि०जीतीने स० सर्व वैरी आत्मा कषाय ४ इंद्रि ॥ नोकषायादिक सर्व वैरीने जि० जीतु छु अ० हु ॥ ३६ ॥

मूलः—एगे जिए जिया पञ्च पञ्च जिए जिया दस ।
दसहा उ जिणित्ताणं सवसत्तू जिणामहं ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—तेवारे गौतमस्वामी कहेता हवा के हे केशीकुमार ? एकने जीतने पाच जीत्या

ने पांचने जीतवे दश जीत्या ने दशने जीतवे सर्व शत्रुने हु जीतु छु ॥ ३६ ॥

अर्थः–हवे केशी गौतम प्रत्ये पुछे छे स० वेरी य०वळी इ० ए के० क्यात्रु० कह्या ॥ के० केशी गो० गोतम प्रत्ये एम अ० बोल्या ॥ ए० तेवार पछी के० केशी व०बोले छे ते बोलता प्रत्ये तु० वळी गो० गौतम इ० ए आगळ कहेशे तेम अ० बोलता हुवा ॥ ३७ ॥

मूलः–सत्तू य इइ के वुत्ते केसी गोयममब्ववी ।
केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्ववी ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः–तेवारे केशी गौतमप्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम? ते शत्रु कीया कथा? एम केशी बोल्या, ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ३७ ॥

अर्थः–ए० एक अ० आत्मा जीव अ० अण जित्यो स० वैरी सरीखो । क० कषाय ४ । इ० इंद्री पांच नोकषायादिक य०वळी ते०ते वेरी समस्तने जि०जीतीने ज० जेम ना० जिन सासननो न्याय तेम न्याये करी । वि० विचरुं छु अ० हुं मु० हे महा मुनी ॥ ३८ ॥

मूलः–एगप्प अजिए सत्तू कसाया इन्दियाणि य ।
ते जिणित्ता जहानायं विहरामि अहं मुणी ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः–मननी दुष्ट प्रवतिरुप एक आत्मा अण जितवाथी शत्रु अने कषाय ४ ते १ क्रोध २ मान ३ माया ४ लोभ (ए चार कषायना १६ भेद थाय ते केम अनतानुबंधी १ क्रोध २ मान ३ माया

४ लोभ, अप्रत्याखानी १ क्रोध २ मान ३ माया ४ लोभ, प्रत्याखानी १ क्रोध २ मान ३ माया ४ लोभ, सञ्वलनो १ क्रोध २ मान ३ माया ४ लोभ ए १६ भेद जाणवा) ए चार ने एक पुर्वोक्त मळी पाच अने पाच इद्रियो, ए नव ने एक नोकपाय (तेना नव भेद, १ हास्य २ रती ३ अरती ४ भय ५ शोक ६ दुगछा ७ स्त्रीवेद ८ पुरुप वेद ९ नपुसक वेद ए नव) मळी दश इत्यादिक सर्व शत्रुने जीतीने जेम जैन सासननो न्याय छे तेम न्याये करी हे मुनि ? हु विचरु छुं ॥ ३८ ॥

अर्थः—सा० भली हे गो० गोतम प० प्रज्ञा बुद्धि ते० तमारी ॥ छि० टाल्यो मे० माहरो स० संदेह इ० ए ॥ अ० अनेरो वि० पण स० सदेह म० माहरो त० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गोतम ॥ ३९ ॥

मूल.—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ३९॥

गाथा ३९ भावार्थः—तेवारे केशीस्वामी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि ? के ए मारो संशय निवारण कर्यो, पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने सशयछे तो ते पण तमे मुने कहो (ए त्रीजु प्रश्न थयु) ॥३९॥

अर्थः—हवे चोथो द्वार पासनो केशी पुछे छे । दी० दीसे छे ब० घणा जीव लो० लोकनेविषे ॥ पा० पासे ब० बान्या छे स० जीव ॥ मु० पास रहित ल० वायरानीपरे लहुभुत अप्रतिबंध थको । क० केम त० तु वि० विचरे छे मु० हे महा मुनिराज ॥ ४० ॥

मूलः—दीसन्ति बहवे लोए पासबद्धा सरीरिणो ।

मुक्कपासो लहुभूओ कहं तं विहरसी मुणी ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—गौतमने केशी पुछता हवा ए लोकनेविषे घणा जीव (वंधने) करी वधायेल देखाय छे, तो ते वंधनथी रहित वायुनी पेरे लघु (हळवा) भूत अप्रतिबंध थको हे मुनि? तु केम विचरे छे॥४०॥

अर्थः—हवे केशी प्रत्ये गौतम कहे छे ते० ते पा० पास स० सघलाए छि० छेदीने । नि० अतिशे हं० हणीने उ० उपाय करवाथी अभ्यास करवाथी । पा० पास मु० रहित ल० वायरानीपरे लघुभुत अप्रतिबद्ध थको । केशीप्रत्ये गोतम कहे छे वि० विचरुं छुं अ० हुं मु० हे महामुनी ॥ ४१ ॥

मूलः—ते पासे सवसो छित्ता निहन्तूण उवायओ ।
मुक्कपासो लहुभूओ विहरामि अहं मुणी ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—केशीप्रत्ये गौतम कहेता हवा उपाये करीने ते बंधन छेदीने पास [बंधन] रहित वायुनीपेरे लघु भूत अप्रतिबध थको हे मुनि हु विचरु छु ॥ ४१ ॥

अर्थः—हवे केशी पुछे छे पा० पास य० वळी इ० ए के० क्यो वु० कह्यो । के० केशी गो० गौतम प्रत्ये अ० बोलता हवा ॥ ए० तेवार पछे के० केशी व० बोले छे तु० ते बोलता प्रत्ये । गो० गौतम इ० आगल कहेश्ये तेम अ० बोलता हवा ॥ ४२ ॥

मूल—पासा य इइ के वुत्ता केसी गोयममब्ववी ।
केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्ववी ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः-तेवारे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गोतम ? ते वचन कीयुं ? एम केशी बोल्या ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ? ॥ ४२ ॥

अर्थ.-रा० राग दो० द्वेषादिक आ० आदि जब्दथी मोह परिग्रह ति० तित्र गाकरा गाढा छे । ने० भार्या पुत्रादिक स्नेहरुपीना पा०पास ते भ० ने त्रासना उपजावणहारछे । ते० ते पास छि०छेदिने ज०जेम । ना० जिनसासननो न्याय छे तेम न्यायेकरी वि० विचरु छु ज० जेम पूर्व यतिए आचार आरा घो छे तेम हु आचार आराधतो थको विचरु छु ज० जेम क० अनुक्रम ॥ ४३ ॥

मूल.-रागद्दोसादओ तिव्वा नेहपासो भयंकरो ।
ते छिन्दित्ता जहानायं विहरामि जहक्कम्मं ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः-राग द्वेष मोह परिग्रहादिकने स्त्री पुत्रादिक उपरे तिव्र [गाढा] स्नेहरुपी (पास) बंधन ते भयने त्रासना उपजावनार छे, एम जाणीने जेम जैन सासननो न्याय छे, ते न्याये करी जेम पुर्वे यतिए आचार आराध्या छे, तेम हु आचार आराधतो थको विचरुं छु ॥ ४३ ॥

अर्थः-सा० भली प० प्रज्ञाछे बुद्धिछे ते०तुमारी हे गो० गौतम छि० टाल्यो मे०माहरो सं०संदेह इ० ए पुर्वे जे कह्यो ते अ० अनेरो वि०पण स०संदेह म० माहरो त० ते मे०माहरो क०कहो हे गो०गौतम ॥ ४४ ॥

मूलः-साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः-तेवारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि ? के ए मारो संशय निवारण कर्यो, पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशयछे, तो ते पण तमे मुजने कहो, (ए चोथु प्रश्न थयु) ॥४४॥

अर्थः-अथ केशी गौतम प्रत्ये तृपणा रुपणी वेलनो पाचमोद्धार पुछेछे० अ० मध्य हि० हैयानें मध्य स० उपनी । ल० वेली चि० तिष्टे गो० हे गोतम । फ० ते वेली फळे छे वि० विष भ० सरिखा फल छे । सा० ते वेलीने उ० तुमे उ० उधरि क० केणे प्रकारे ॥ ४५ ॥

मूलः-अन्तोहिययसंभूया लया चिट्ठइ गोयमा ।
फलेइ विसभक्खाणि सा उ उद्धरिया कहं ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः-हवे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम ? हृदय मध्ये उपनी एक वेलडी रहे छे अने ते वेलीने विष सरिखा फळ लागे छे, ते वेली तेम शी रीते उपाडी नाखी ॥ ४५ ॥

अर्थः-हवे केशीप्रत्ये गौतम कहे छे । त० ते ल० वेली स० सघळी छि० छेदिने उ० उधरीने उपाडीने । स० मुल सहित ॥ वि० विचरुं छु ज० जेम ना० जिनसासनतु न्याय छे तेम । मु० मुकाणो छुं हु वि० विष भ० भक्षरायी ॥ ४६ ॥

मूलः-तं लयं सव्वसो छित्ता उद्धरित्ता समूलियं ।
विहरामि जहानायं मुक्को मि विसभक्खणं ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः-तेवारे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा के हे केशी ? ते सघळी वेली मूळ सहित उपाडनि

छिंदी नाखी के जेथी ने वेलीनां विपरुप फळ भक्षवाथी मुकाइने जेम जैनसाशननो न्याय छे, तेम हु विचरुछु॥४६॥

अर्थः–हवे केशी गौतमप्रत्ये पुछे छे ल० वेली य०वळी इ० ए। का० कई वु० कही। के० केशी गो० गौतम अ०बोलता हुवा ए० तेवार पछी के० केशी व०बोलेछे ते बोलता तु० प्रत्ये। गो० गौतम इ० ए आगले कहेशे तेम अ० कहे छे ॥ ४७ ॥

मूलः–लया य इइ का वुत्ता केसी गोयममब्बवी।
केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः–ते वारे गौतम प्रत्ये केशी कहेता हवा के हे गौतम? ते वेली कइ कही? एम केशी बोल्या, ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ४७ ॥

अर्थः–भ० ससारनेविषे त० तृष्णारुपणी ल० वेलडी वु० कही। भी० स्वरुपथी भयनी देणहारी छे। भी० भयकारिया फ० फल उ० उदय छे। त० ते वेली उ० उद्धरीने उपाडीने ज० जेम ना० जिनसासननो न्याय छे तेम। वि० विचरु छु ज० जेम सु० सुप उपजे तेम ॥ ४८ ॥

मूलः–भवतण्हा लया वुत्ता भीमा भीमफलोदया।
तमुद्धरित्ता जहानायं विहरामि जहासुहं ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः–हे मुनि? ससारने विषे त्रष्णारुप वेली कही छे ने ते वेली स्वरुप थकी भयनी आपनारी छे ने तेना भयकारी फळनो ऊदय छे, ते वेलीने हु उपाडीने जेम जैनशासनो न्याय छे तेम

न्याये करीने विचरुंछु ॥ ४८ ॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गोतम प० प्रज्ञा ते० तुम्हारी । छि० छेद्यो टाल्यो मे० माहरो स० संदेह इ० ए पुर्वे कह्यो ते । अ० अनेरो वि० पण स० संदेह म० माहरो त० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥४९॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ! भली तमारी बुद्धि के ए मारो संशय निवारण कर्यो पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशय छे, तो तेपण तमे मुजने कहो (ए पाचमुं प्रश्न थयु) ॥४९॥

अर्थः—हवे छठो द्वार केशी पुछे छे सं० सम्यक प्रकारे प० प्रज्वल्यमान घोर रुद्र अ० अग्नी चि० तिष्ठे छे गो० हे गौतम जे० जे अग्नी ड० बाले स० शरीरमाहे रही थकी ॥ क० केणे प्रकारे वि० ते अग्नी ओलवी तु० तमे हे मुनी ॥ ५० ॥

मूलः—संपज्जलिया घोरा अग्गी चिट्ठइ गोयमा ।
जे डहन्ति सरीरत्था कहं विज्झाविया तुमे ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—हवे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम ? हृदय मध्ये सम्यक् प्रकारे प्रज्वलीत जाज्वळ मान रौद्र (भयकर) अग्नी रहेछे अने ते शरीरमाही रेहेती थकी बाळे छे तो ते अग्नी तमे की रीते ओलवी ? ॥ ५० ॥

अर्थः—हवे केशीप्रत्ये गौतम कहे छे म० मोटी मे० मेघ वरसादे करी प्प० उपन्यो पाणीनो प्रवाह तेह थकी। गि० गृहीने वा० पाणी ज०जे पाणीमाही उ०उत्तम पाणी तेणे उत्तम पाणीए॥ सिं०सिचुछुं ओलवुछु। स०निरतर दे०देहने। सि०पाणीएकरी सिंची ओलवी थकी। नो०ते अग्नी य०वळी ड०ाळे नहि मे०मुजने ॥५१॥

मूलः—महामेहप्पमूयाओ गिज्झ वारि जलुत्तमं।

सिञ्चामि सययं देहं सित्ता नो य डहन्ति मे ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—हवे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा के हे केशी? मोटा मेघ (वादळा) थी उपजेलो पाणीनो प्रवाह के जे पाणीमांही उत्तम एवा पाणीए करीने निरतर हु सिंचुछु के जेथी ते अग्नि मुजने बाळती नथी ॥५१॥

अर्थः—केशी गौतम प्रत्ये पुछे छे अ०अग्नी य०वळी इ०ए के०कई वु०कही॥ के०केशी गो०गौतमप्रते। अ० बोल्या॥ ए० तेवारे के० केशी व०बोले छे ते बोलता तु०प्रत्ये गो०गौतम इ० एम अ०बोल्या ॥५२॥

मूलः—अग्गी य इइ के वुत्ता केसी गोयममब्बवी।

केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—ते वारे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम? ते अग्नी कइ? एम केशी बोल्या, ते आगळ कहेशे, तेम गौतम कहेता हवा ॥ ५२ ॥

अर्थः—क० कसाय अ० अग्नी वु० कही सु० सिद्धांते सी० सीतल त०तपरुपीओ ज० पाणी सु० तिर्थंकर रुपीयो मेघ तेथी उपनो सिद्धात तेहनी धा०धाराए अ०छांया स०थका। भि०सिद्धातनी धाराए कषाय

रूपणी अग्नीने विदारी छे दु० ते । न० न ड० बाले मे० मुजने ॥ ५३ ॥

मूल.—कसाया अग्गिणो वुत्ता सुयसीलतवो जलं।
सुयधाराभिहया सन्ता भिन्ना हु न डहन्ति मे॥ ५३॥

गाथा ५३ भावार्थः—हे केशी ? तपने शीयळे करी शोधेल (मेल रहित करेल) अने जे तिर्थंकररूपी मोटा मेघथी उपजेली एवी सिद्धांतरूपणी पाणीनी धाराए करीने सीची (छांटी) थकी कषाय रुपणी अग्नी मुजने नथी बाळती ॥ ५३ ॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गौतम प० प्रज्ञा ते० तमारी । छि० टाळ्यो मे० माहरो स० ससय इ० ए पुर्वे कह्यो ते । अ० अनेरो वि० पण स० संसय म० माहरो । त० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥५४॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ५४॥

गाथा ५४ भावार्थः—तेवारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि के ए मारो संशय निवारण कर्यो, पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने सशय छे ते मुजने कहो ? (ए छठु प्रश्न थयुं.) ॥ ५४ ॥

अर्थः—हवे दुष्ट अश्वनु सातमुं द्वार गौतम पुछे छे अ० ए प्रत्यक्ष सा० साहसीक भी० रौद्र । दु० दुष्ट अश्व प० सर्व दिशाने विषे धाय छे दोडे छे। ज० जे दुष्ट अश्वने विषे गो० हे गौतम आ० तमे चढ्या छो॥ क० केम ते० तेणे दु० दुष्ट अश्वे न० न तमने ही० उन्मार्गे पहुता न कीधा ते केम ॥ ५५ ॥

मूलः—अयं साहसिओ भीमो दुट्ठासो परिधावई ।
जंसि गोयम आरूढो कहं तेण न हीरसि ॥ ५५ ॥

गाथा ५५ भावार्थः—ए महा साहसिक रौद्र (भयंकर) ने दमता दोहीलो ने सर्व दिशामां उनमार्गे दोडे छे, एवा दुष्ट घोडा उपरे तमे चढयाथका हे गौतम ? ए घोडो तमने उनमार्गे केम नथी लइजतो ॥५५॥

अर्थः—हवे गौतम कहे छे । प० प्रकर्षे हा० धातो थको उन्मार्गे सन्मुख जातो थको ॥ नि० प्रही राख्योछे सु० सिद्धांत रुपीणी र० । रासे करी स० बाधी राख्योछे दुष्ट अश्व ते भणी । न० न मे० माहरो दुष्ट अश्व । ग० जाय उ० उन्मार्गे । म० भलो मार्ग च० वली प० अंगीकार करे छे ॥ ५६ ॥

मूलः—पहावन्तं निगिण्हामि सुयरस्सीसमाहियं ।
न मे गच्छइ उम्मग्गं मग्गं च पडिवज्जई ॥ ५६ ॥

गाथा ५६ भावार्थः—हवे केशी प्रत्ये गौतम कहेताहवा के हे केशी ? ते घोडो जेवारे उन्मार्गने विषे दोडे छे तेवारे श्रुत रुपणी रासडीये करी बाधीने झाली राखुछु के जेथी ते घोडो मुजने उन्मार्गे लइजतो नथी ने भला मार्गने विषे प्रवर्ते छे ॥ ५६ ॥

अर्थः—हवे केशी गौतम प्रत्ये पुछेछे आ० अश्व य० वली इ० ते के० कयो वु० कह्यो । के० केशी गो० गौतम प्रते अ० बोल्या । ए० तेवार पछे के० केशी ब० बोले छते तु० वली गो० गौतम इ० एम अ० कहेछे ॥५७॥

मूलः—आसे य इइ के वुत्ते केसी गोयममब्बवी ।

केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थः—तेवारे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम ? ते घोडो कीयो कह्यो ? एम केशी बोल्या, ते आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ५७ ॥

अर्थः—म० मनरुपीयो अश्व सा० साहसीक भी० रौद्र दु० दुष्ट अश्व प० सर्व दिशाने विषे धा० धावेछे दोडे छे । त० ते दुष्ट अश्वने स० सम्यक तु० प्रकारे नि० ग्रहीने झाली राखुंछुं ध० धर्मनी सि० सिखामणेकरी क० जातीवत अश्वनीपरे मनरुपीया दुष्ट अश्वने ग्रही राखुं छु ॥ ५८ ॥

मूलः—मणो साहसिओ भीमो दुट्ठासो परिधावई ।
तं सम्मं तु निगिण्हामि धम्मसिक्खाइ कन्थगं ॥५८ ॥

गाथा ५८ भावार्थः—हे केशी ? साहसिक ने रौद्र ने सर्व दिशाने विशे आडोअवळो दोडे छे एवो मनरुपी दुष्ट घोडो के जेने हुं सम्यक प्रकारे धर्मनी शीखामणे करी जातिवत घोडानीपेरे ग्रही राखुंछुं ॥५८॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गौतम ते० तमारी प० प्रज्ञा बुद्धि । छि० टाल्यो मे० माहरो सं० संदेह इ० ए पुर्वे कह्या ते ॥ अ० अनेरो वि० पण स० संशय म० माहरो त० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥५९॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओइमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ५९ ॥

गाथा ५९ भावार्थः—तेवारे केशी कहेताहवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि के ए मारो संशय नि-

वारणं कर्यों ? पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने सशय छे तो ते पण मुजने कहो (ए सातमुं प्रश्न थयुं.) ॥५९॥

अर्थः-हवे कुपंथ नीरा करवानो आठमु द्वार केशी पुछे छे । कु० कुपथ य० घणा छे लो० लोकने त्रिपे जे० जेणे कुपथे करी न० भला मार्गथी भ्रष्ट थायछे ज० जीव अ० भला मार्गने त्रिपे क० केम य० प्रवर्ततो थको । त० तु न० न न० भला मार्गथी केम भ्रष्ट न थया गो० हे गौतम ॥ ६० ॥

मूलः-कुप्पहा वहवो लोए जेहिं नस्सन्ति जन्तुणो ।
अद्धाणे कह वट्टन्ते तं न नस्ससि गोयमा ॥ ६० ॥

गाथा ६० भावार्थः-हे गौतम ? ए लोकमाही घणा कुपथ (मार्ग) छे अने ते कुपथे करीने जीव भला मार्ग साम्रु जोता नथी ने घणा जीवोनो नाश करे छे तो तु भला मार्गने विपे केम प्रवर्ते छे ? अने ते कुपथने विपे तु केम नथी पडतो ? ॥ ६० ॥

अर्थः-हवे गौतम कहे छे जे० जे य० कोइ एक म० मार्ग भलो ग० जायछे । जे० जे य० कोइ एक उ० उन्मार्गे प० प्रवर्त्या छे । ते० ते स० सघलाए वे० जाण्या प्रवर्ते छे म० मुजने । त० ते भणी न० नथी न० नासतो भला मार्गथकी भ्रष्ट थातो नथी अ० हु मु० हे मुनी ॥ ६१ ॥

मूलः-जे य मग्गेण गच्छन्ति जे य उम्मग्गपट्ठिया ।
ते सवे वेइया मज्झं तं न नस्सामहं मुणी ॥ ६१ ॥

गाथा ६१ भावार्थः-तेवारे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा, हे मुनि ? जे कोइ भले मार्गे जाय छे

तेमज जे कोइ उन्मार्गे प्रवर्त्याछे ते सर्व मार्ग मारा जाण्या प्रवर्ते छे तेथी हुं भला मार्गथी नासतो नथी ||६१||

अर्थः—हवे केशी गौतमप्रत्ये पुछेछे । म० मार्ग य० वळी इ० ए के० कया वु० कह्या । के० केशी गो० गौतमप्रते अ० कहे बोल्या । ए० तेवार पछी के० केशी व० बोलता तु० प्रत्ये गो० गौतम इ० एम अ० बोल्या ||६२||

मूलः—मग्गे य इइ के वुत्ते केसी गोयममव्ववी ।

केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमव्ववी ॥ ॥ ६२ ॥

गाथा ६२ भावार्थः—तेवारे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम ? ते मार्ग कीयो कह्यो, एम केशी बोल्या, ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ६२ ॥

अर्थः—कु० कंपीलादिक मार्गना परुपणहार पा० पाखंडी । स० सघलाए उ० उन्मार्गे प० प्रवर्तेछे स० भलो मार्ग तु० वळी जि० जिन तिर्थंकरनो अ० परुप्यो । ए० ए म० मार्ग पाखंडीनां मार्गथकी हि० वळी उ० प्रधान ||६३||

मूलः—कुप्पवयणपासण्डी सव्वे उम्मग्गपट्ठिया ।

सम्मग्गं तु जिणक्खायं एस मग्गे हि उत्तमे ॥ ६३ ॥

गाथा ६३ भावार्थः—हे केशी ? कंपीलादिक मार्गना परुपणहार एवा ३६३ पाखंडी ए सर्वे उन्मार्गे प्रवर्त्या छे अने ते पाखंडीना धर्मथी प्रधान (उत्तम) एवो तिर्थंकरनो परुपेलो भलो मार्ग छे ॥ ६३ ॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गौतम प० प्रज्ञा ते० तमारी । छि० टाल्यो मे० माहरो सं० संसय इ० ए पुर्वे कह्यो ते अ० अनेरो वि० पण स० संशय म० माहरो तं० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥ ६४ ॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि ससओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ६४ ॥

गाथा ६४ भावार्थः—तेवारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि के ए मारो सशय निवारण कर्यो पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने सशय छे तो ते पण तमे मुजने कहो (ए आठमुं प्रश्न थयु)॥६४॥

अर्थः—हवे मोटा पाणीना द्वार वेग निवारवानो द्वार केशी पुछेछे । म० मोटा उ० पाणीना वे० वेगेकरी । वु० तणाता होय ते पा० पाणीने । स० सरण ते तणावानो कष्ट नीवारवा समर्थ ग० श्रेय वाछे तेहने गमन करवायोग्य प० वाहणनी पइठाणनीपरे आधारभुत य० वळी दी० द्वीप क० कयो म० मानेछे मु० हे मुनी ॥६५॥

मूलः—महाउदगवेगेण वुज्झमाणाण पाणिणं ।
सरणं गई पइट्ठा य दीवं कं मन्नसी मुणी ॥ ६५ ॥

गाथा ६५ भावार्थः—हवे गौतम प्रत्ये केशी कहेता हवा हेमुनि ? महा पाणीनावेगे करीने बुडता जीवने ते कष्ट निवारवा समर्थ ने श्रेय वांछित ते त्या जवा योग्य ने वहाणना पैठाणनीपेरे आधारभूत एवो कीयो द्वीप तु माने छे ॥६५॥

अर्थः—हवे गौतम कहेछे अ० छे ए० एक म० मोटो प्रसशनीकपणे दी० दीप वा० पाणीमय म० माहि म० विस्तीर्णपणे मोटो दिसेछे म० मोटो उ० पाणीनो वे० वेगछे तेहनो ग० गमन आववु त० ते द्विपने विषे न० नथी ॥ ६६ ॥

मूलः—अत्थि एगो महादीवो वारिमज्झे महालओ ।
महाउदगवेगस्स गई तत्थ न विज्जई ॥ ६६ ॥

गाथा ६६ भावार्थः—गौतम कहेता हवा के हे केशी ? मसंशनिक ने विस्तीर्ण एवो पाणीमांही एक मोटो द्वीप छे के जे द्वीपने विषे मोटा पाणीना वेगनु आवनु जवुं नथी ? || ६६ ||

अर्थः—हवे केसी पुछेछे दी० दीप य० वळी इ० ए के० कयो वु० कह्यो के० केसी गो० गौतम प्रते अ० बोल्या || ए० तेवार पछी के० केसी व० बोलेछे ते बोलता तु० प्रते गो० गौतम इ० इम अ० बोल्या ||६७||

मूलः—दीवे य इइ के वुत्ते केसी गोयममव्ववी ।
केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमव्ववी || ६७ ||

गाथा ६७ भावार्थः—ते वारे केशी पुछता हवा के हे गौतम ? ते द्वीप कीयो कह्यो, एम केशी बोल्या ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ||६७||

अर्थः—ज० जरा म० मरणरुपीओपाणी तेहने वे० वेगेकरी । वु० तणाता पा० जीवने ध० धर्मरुपीयो दी० दीप प० ब्राह्मणनी पैठाणनीपरे आधारभूत छे य० वळी ग० श्रेय वाछे तेहने गमन करवा योग्य छे स० सरणभूत छे उ० उतम छे || ६८ ||

मूलः—जरामरणगे वेगे वुज्झमाणाण पाणिणं ।
धम्मो दीवो पइट्ठा य गई सरणमुत्तमं || ६८ ||

गाथा ६८ भावार्थः—हे केशी ? जरा (वृद्धावस्था) मरणरुपी पाणीना वेगे करी तणाता जीवने श्रेय वाछितने आदरवा योग्य ब्रह्मणना पैठाणनी पेरे आधाररुप एवो उतम धर्मरुपी द्वीप सरणभूत छे ||६८||

अर्थः-सा० भली गो० हे गोतम प० प्रज्ञा ते० तमारी । छि० टाल्यो मे० माहरो सं० संसय इ० ए पूर्वोक्त अ० अनेरो वि० पण स० ससय म० माहरो त० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गोतम ॥ ६९ ॥

मूल.-साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ६९ ॥

गाथा ६९ भावार्थः-ते वारे केशी कहेता हवा के हे गोतम ? भली तमारी बुद्धि के मारो संशय निवारण कर्यो, पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशय छे तो तेपण तमे मुजने कहो (ए नवमु प्रश्न थयु) ॥६९॥

अर्थः-हवे समुद्रनो पार पामवा आथीदसमो द्वार केसी पुछेछे अ० समुद्रने विषे म० मोटा पाणीना प्रवाहने विषे ॥ ना० नावा वि० विशेष प० सर्वथा प्रकारे धा० धावे छे ॥ ज० जे नावाने विषे गो० हेगोतम आ० तु चढयोछे क० केणे प्रकारे पा० समुद्रने पारे ग० तु जाइस ॥ ७० ॥

मूल -अण्णवसि महोहंसि नावा विपरिधावई ।
जंसि गोयममारूढो कहं पारं गमिस्ससि ॥ ७० ॥

गाथा ७० भावार्थः-मोटा समुद्रने विषे घणा पाणीनो प्रवाह छे अने ते माही एक नाव दोडे छे ते नावने विषे चढ्यो थको हे गौतम ? तु केवी रीते ए समुद्रनो पार पामे छे ? ? ॥७० ॥

अर्थः-हवे गौतम कहे छे । जा० जे माही उ० वळी अ० पाणी आवे एहवी ना०नावा ॥ न० नहोय सा० ते नावा पा० पार गा० गामीणी ॥ जा० जे मांहि नि० पाणी आवे नही एहवी ना० नावा । सा० ते

उ० वळी पा० पार गा० गामीणीक होय ॥ ७१ ॥

मूलः—जा उ अस्साविणी नावा न सा पारस्स गामिणी ।
जा निरस्साविणी नावा सा उ पारस्स गामिणी ॥ ७१ ॥

गाथा ७१ भावार्थः—ते वारे केशी मत्ये गौतम कहेता हवा कें हे केशी ? जे नावमांही पाणी आवे ते नाव पार पामे नहि, (अर्थात् पाणीमां बुडे) अने जे नावमा पाणी आवतु न होय, ते नाव न बुडे (अर्थात् नाव पार पामे) ॥ ७१ ॥

अर्थः—हवे केसी पुछेछे ना० नावा य० वळी इ० ए का० कई वु० कही ॥ के० केसी गो० गोतम प्रते । अ० बोल्या ॥ ए० ते वार पछी के० केसी व० बोलता तु० प्रते । गो० गौतम इ० एम अ० बोल्या ॥ ७२ ॥

मूल—नावा य इइ का वुत्ता केसी गोयममब्ववी ।
केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्ववी ॥ ७२ ॥

गाथा ७२ भावार्थः—ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ते नाव केइ कही, एम केशी बोल्या, ते मत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ७२ ॥

अर्थः—स० शरीरने आ० कहे तिर्थंकर ना० नावा त्ति० वळी । जा० जीव ते वु० कहीए । ना० नावानो पेडणहार ॥ सं० ससाररुपीयो अ० समुद्र वु० कहीए । जं० जे ससार समुद्र त० तरेछे म० मोक्षना गवेपणहार ॥७३॥

मूल—सरीरमाहु नाव त्ति जीवे वुचइ नाविओ ।

संसारो अण्णवो वुत्तो जं तरन्ति महेसिणो ॥ ७३ ॥

गाथा ७३ भावार्थः-हे केशी? ससाररुपी समुद्रने शरीररुपणी नावने जीव ते नावनो खेडनार (नावडीयो) कहेल छे तो जे मोक्षना गवेषी मोटा साधु ते ए वा ससार समुद्रने तरे छे ॥ ७३ ॥

अर्थः-सा० भली गो० हे गोतम प० मना ते० तमारी। छि० टाल्यो मे० माहरो स० संसय इ० ए॥ अ० अनरो वि० पण सं० ससय म० माहरो त० ते मे० मुजने क० कहो गो० हेगोतम ॥ ७४ ॥

मूलः-साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ७४ ॥

गाथा ७४ भावार्थः-ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम? भली तमारी बुद्धि के ए मारो सशय निवारण कर्यो, पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशय छे, तो ते पण तमे मुजने कहो, (ए दशमु प्रश्न थयु)॥७४॥

अर्थः-हवे अधकार टाळवानो अगीयारमो द्वार केसी पुछे छे ॥ अ० आपनी मवर्ति रुंधेन करी देपता जीवने अधकरे अंधकारनी परे देपे नही तेभणी अधकार। त० अती अधकार घो० रौद्र अधकारने विषे चि० तिष्टे छे पा० जीव। ब० घणा। को० कोण क० करस्ये उ० उद्योत। स० समस्त लो० लोकने विषे। पा० जीवने॥७५॥

मूलः-अन्धयारे तमोघोरे चहू चिट्ठन्ति पाणिणो।
को करिस्सइ उज्जोयं सव्वलोगंमि पाणिणं ॥ ७५ ॥

गाथा ७५ भावार्थः-हवे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम? आखनी प्रवर्ति रुंधवे करी दे-

खता जीव पण अंधकारने विषे अंधनी पेरे देखे नहि तो घणा जीवो अति रौद्र अंधकारने विषे रहे छे तो समस्त लोकने विषे एवा जीवोने कोण उद्योत करशे ॥ ७५ ॥

अर्थः—हवे गौतम कहेछे उ०उग्यो वि० निर्मल भा० सूर्य । स० सर्व लो० लोकने विषे प० प्रकासनो करणहार ॥ सो० ते सूर्य क० करस्ये उ० उद्योत । स० समस्त लो० लोकने विषे पा० जीवने ॥ ७६ ॥

मूलः—उग्गओ विमलो भाणू सव्वलोयपभंकरो ।
सो करिस्सइ उज्जोयं सव्वलोयंमि पाणिणं ॥ ७६ ॥

गाथा ७६ भावार्थः—ते वारे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा के हे केशी निर्मळ सूर्य उग्यो ते सर्व लोकने विषे प्रकाशनो करणहार छे तो तेज सूर्य समस्त लोकने विषे जीवोने उद्योत करशे ॥ ७६ ॥

अर्थः—केसी पुछेछे भा० सूर्य ते य०वळी इ० ए के० कयो वु० कह्यो । के० केसी गो० गोतम प्रते एम अ० बोल्या । ए० तेवार पछी के० केसी व०बोलता थका तु० प्रते । गो०गोतम इ० एम अ० बोल्या ॥७७॥

मूलः—भाणू य इइ के वुत्ते केसी गोयममब्बवी ।
केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ७७ ॥

गाथा ७७ भावार्थः—ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? ते सूर्य कीयो कह्यो एम केशी बोल्या, ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ७७ ॥

अर्थः—हवे गौतम कहेछे उ०उग्यो खी० जेहने क्षय हुओ स०संसार ते क्षीण संसारी जेम स० सर्व जाणे

जि०जिनरुपीओ भ०सूर्य सो० ते जीन क०करसे उ० उद्योत स०समस्त लो०लोकने विषे पा० जीवने ॥७८॥

मूल –उग्गओ खीणसंसारो सव्वन्नू जिण भक्खरो ।
सो करिस्सइ उज्जोयं सव्वलोयंमि पाणिणं ॥ ७८ ॥

गाथा ७८ भावार्थः–हे केशी ? जेने ससार क्षीण थयो छे अने सर्व वस्तुनो जाणनार एवो जिन रुपीयो सुर्य उग्यो तेज समस्त लोकने विषे जीवोने उद्योत करशे ॥ ७८ ॥

अर्थः–सा० भली गो० गौतम प० प्रज्ञा ते० तमारि । छि० टाल्यो मे० माहरो ॥ स० संसय इ० ए पुर्वोक्त । अ० अनेरो वि० पण स०ससय म० माहरो त० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥ ७९ ॥

मूल.–साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ७९ ॥

गाथा ७९ भावार्थः–ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि के ए मारो सशय निवारण कर्यो पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने सशयछे, तो ते पण तमे मुजने कहो (ए११मु प्रश्न थयु)॥७९॥

अर्थः–हवे स्थानक आश्री बारमु द्वार कहे छे सा० सारीरी मा० मानसी दु० दुखे करी । व० पीडाता पा० जीवने खे० व्याधि रहित सि० उपद्रव्य रहित अ० स्वभाविक बाधा रहित एहवा । ठा० स्थानक किं० किस्यो म० माने छे मु० हे मुनी ॥ ८० ॥

मूल.–सारीरमाणसे दुक्खे वज्झमाणाणपाणिणं ।

खता जीव पण अंधकारने विषे अंधनी पेरे देखे नहि तो घणा जीवो अति रौद्र अंधकारने विषे रहे छे तो समस्त लोकने विषे एवा जीवोने कोण उद्योत करशे ॥ ७५ ॥

अर्थः—हवे गौतम कहेछे उ०उग्यो वि० निर्मळ भा० सूर्य । स० सर्व लो० लोकने विषे प० प्रकासनो करणहार ॥ सो० ते सूर्य क० करस्ये उ० उद्योत । स० समस्त लो० लोकने विषे पा० जीवने ॥ ७६ ॥

मूलः—उग्गओ विमलो भाणू सव्वलोयपभंकरो ।

सो करिस्सइ उज्जोयं सव्वलोयंमि पाणिणं ॥ ७६ ॥

गाथा ७६ भावार्थः—ते वारे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा के हे केशी निर्मळ सूर्य उग्यो ते सर्व लोकने विषे प्रकाशनो करणहार छे तो तेज सूर्य समस्त लोकने विषे जीवोने उद्योत करशे ॥ ७६ ॥

अर्थः—केसी पुछेछे भा० सूर्य ते य०वळी इ० ए के० कयो वु० कह्यो । के० केसी गो० गोतम प्रते एम अ० बोल्या । ए० तेवार पछी के० केसी व०बोलता थका तु० प्रते । गो०गोतम इ० एम अ० बोल्या ॥७७॥

मूलः—भाणू य इइ के वुत्ते केसी गोयममब्बवी ।

केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ७७ ॥

गाथा ७७ भावार्थः—ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? ते सूर्य कीयो कह्यो एम केशी बोल्या, ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ७७ ॥

अर्थः—हवे गौतम कहेछे उ०उग्यो खी० जेहने क्षय हुओ स०ससार ते क्षीण संसारी जेम स० सर्व जाणे

जि०जिनरुपीओ भ०सूर्य सो० ते जीन क०करसे उ० उद्योत स०समस्त लो०लोकने विषे पा० जीवने ॥७८॥

मूलः—उग्गओ खीणसंसारो सवन्नू जिण भक्खरो ।
सो करिस्सइ उज्जोयं सवलोयंमि पाणिणं ॥ ७८ ॥

गाथा ७८ भावार्थः—हे केशी ? जेने ससार क्षीण थयो छे अने सर्व वस्तुनो जाणनार एवो जिन रुपीयो सुर्य उग्यो तेज समस्त लोकने विषे जीवोने उद्योत करशे ॥ ७८ ॥

अर्थः—सा० भली गो० गौतम प० प्रज्ञा ते० तमारि । छि० टाल्यो मे० माहरो ॥ स० ससय इ० ए पुर्वोक्त । अ० अनेरो वि० पण स०ससय म० माहरो त० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥ ७९ ॥

मूल.—साहु-गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ७९ ॥

गाथा ७९, भावार्थः—ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि के ए मारो सशय निवारण कर्यो पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने सशयछे, तो ते पण तमे मुजने कहो (ए११मु प्रश्न थयु)॥७९॥

अर्थः—हवे स्थानक आश्री वारमु द्वार कहे छे सा० सारीरी मा० मानसी दु० दुखे करी । व० पीडाता पा० जीवने खे० व्याधि रहित सि० उपद्रव्य रहित अ० स्वभाविक बाधा रहित एहवा । ठा० स्थानक किं० किस्यौं म० माने छे मु० हे मुनी ॥ ८० ॥

मूलः—सारीरमाणसे दुक्खे वज्झमाणाणपाणिणं ।

खेमं सिवमणाबाहं ठाणं किं मन्नसी मुणी ॥ ८० ॥

गाथा ८० भावार्थः—हवे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे मुनि ? शारीरीकने मानसिक एवा बे प्रकारना दुःखे करी पीडाता जीवने व्याधिरहित जरा मर्णना उपद्रव रहित तेने स्वभाविकज पीडा रहित एवुं कीयुं स्थानक तुं माने छे ? ॥ ८० ॥

अर्थः—हवे गौतम कहे छे । अ० छे ए० एक धु० नित्य सदायछे ठा० स्थानक छे ॥ लो० लोकने अ० अग्र उपरे छे आ० तिहा चढवुं दु० दोहिलु छे ते स्थानक पामवुं दोहिलु छे ॥ ज० जहां न० नथी ज० जरा अने म० मरण । वा० व्याधि वे० वेदना नथी त० तेमज ॥ ८१ ॥

मूलः—अत्थि एगं धुवट्ठाणं लोगग्गंमि दुरारुहं ।
जत्थ नत्थि जरा मच्चू वेयणा वाहिणो तहा ॥ ८१ ॥

गाथा ८१ भावार्थः—तेवारे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा के हे केशी ? ज्या चढवु दोहीलु एवा लोकाग्रने विषे एक निश्चळ स्थानक छे अने तेमज ते स्थानकने विषे जरा मरणने व्याधीनी वेदना नथी ॥८१॥

अर्थः—हवे केसी पुछेछे ठा० स्थानक य० वळी इ० ए के० कयो वु० कह्यो के० केसी गो० गौतम प्रते, अ० बोल्या । ए० तेवार पछी के० केसी ब० बोलता तु० प्रते । गो० गौतम इ० एम अ० बोल्या ॥ ८२ ॥

मूलः—ठाणे य इइ के-वुत्ते केसी गोयममब्बवी ।
केसिमेवं बयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ८२ ॥

गाथा ८२ भावार्थः—तेवारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? ते स्थानक कोयुं कह्यु, एम केशी बोल्या ते मत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ८२ ॥

अर्थः—नि० कर्मरुपणी अग्नी ति० वळी उलहवाथी सीतलीभुतछे मोक्ष अ० सरीरी मानसी पीडा रहित ति० वळी सि० सिद्ध किहा छे लो० लोकना अ० अग्र उपरेछे ए० निश्चेय० वळी खे० व्याधि रहित सि० सर्व उपद्रव्य रहित अ० स्वभाविक वाधा रहित ॥ जं० जे एहवे थानके त० तरेछे म० मोटा रुपीस्वर ॥ ८३ ॥

मूलः—निवाणं ति अवाहं ति सिद्धीलोगग्गमेव य ।
खेमं सिवं अणाबाहं जं तरन्ति महेसिणो ॥ ८३ ॥

गाथा ८३ भावार्थः—तेवारे केशी मत्ये गोतम कहेता हवा के हे केशी ? जरा मरणना उपद्रव व्याधीने स्वाभाविकज पीडा ए सर्वथी रहित ने कर्मरुप दावानळ ओलववाथी शीतळीभूत एवा लोकाग्रे सिध स्थानकने विषे मोटा ऋपि जाय छे ॥ ८३ ॥

अर्थः—त० ते ठा० थानक सा० सास्वतो वा० वासछे लो० लोकने अ० अग्रउपरेछे । आ० पामतां दु० दोहिलो । ज० जे स० थानकने पाम्या छता ॥ न० न सो० सोचे । भ० च्यारगतिरुप ससारनु ओघ प्रवाह तेना अ० अतना करणहार मु० हे मुनी ॥ ८४ ॥

मूलः—तं ठाणं सासयंवासं लोयग्गंमि दुरारुहं ।
जं संपत्ता न सोयन्ति भवोहन्तकरा मुणी ॥ ८४ ॥

गाथा ८४ भावार्थः—जे पामतां दोहीलु एवुं लोकाग्रे ते सिद्धस्थानकनो शाश्वतो वास छे के जे भवरुपी ओघ प्रवाहना अंतना करणहार एवा मुनि ते स्थानकने पाम्या थका शोचे नहि ॥ ८४ ॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गौतम प० प्रज्ञा बुद्धि तें० तमारी । छि० छेद्यो सं० संसय मे० माहरो इ० ए । न० नमस्कार थाओ ते० तमने सं० संसय टालवा भणी ॥ स० सर्व सु० सुत्रना म० मोटा अ० समुद्र सर्व सुत्रना पारगामी गौतम प्रते ॥ ८५ ॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।
नमो ते संसयातीत सवसुत्तमहोयंही ॥ ८५ ॥

गाथा ८५ भावार्थः—तेवारे केशी कहेता हवा के हें गौतम ! भली तमारी बुद्धि के ए पुर्वोक्त मारो संशय निवारण कर्यो. तेथी हे संशय रहित मोटा समुद्र सरीखा सर्व सिद्धांतना पारगामी तुझने नमस्कारहो ॥८५॥

अर्थः—हवे सुत्रना करणहारा श्री सुधर्मास्वामी कहेछे । ए० एणी तु० परे सं० सदेह छि० टाले थके । के० केसी घो० घोर रौद्र कर्म वेरीप्रते प० पराक्रमना करणहार । अ० वांदिने सि० मस्तके करीने । गो० गौतमने तु० वळी म० मोटा य० जसवतने ॥ ८६ ॥

मूलः—एवं तु संसए छिन्ने केसी घोरपरक्कमे ।
अभिवन्दित्ता सिरसा गोयमं तु महायसं ॥ ८६ ॥

गाथा ८६ भावार्थः—हवे शास्त्रना कर्ता श्री सुधर्मस्वामी कहेछे, एवी रीते संशय टाळवाथी कर्म वैरि

मत्ये घोर (भयकर) पराक्रमना करनार एवा केशी मुनिए महा यशवंत एवा गौतमने मस्तकेकरी वांदीने ॥८६॥

अर्थः-प० पाच म० महाव्रतरुप ध० धर्म्म। प० केसीकुमार श्रमणे पडिवर्जो छे भा० भाव थकी ॥ पु० प्रथम तिर्थकर अने प० छेहला तिर्थकरना । म० मार्गने विषे त० तिहा उद्यानने विषे सु० मोक्षना पमाडणहार एहवा मार्गने विषे उद्यमवत हूवा ॥ ८७ ॥

मूलः-पञ्चमहव्वयधम्मं पडिवज्जइ भावओ ।
पुरिमस्स पच्छिमंमि मग्गे तत्थ सुहावहे ॥ ८७ ॥

गाथा ८७ भावार्थः-मोक्षनो पमाडणहार प्रथम ने छेला तिर्थकरनो पचमहाव्रत रुप धर्मनो मार्ग ते तेज उद्यानने विषे केशीमुनिए भले भावे गौतमनी पासे अगीकार कर्यो ॥ ८७ ॥

अर्थः-के० केसी गो० गौतम नि० सदाय । त० ते तिंदुक नामे वनने विषे आ० हुओ स० एकठा मळवो । सु० सिद्धातने अने सी० चारित्रनो आचार स० गुणनी वृद्धी होय तेम क० कीधो म० मोटो अ० अर्थ वि० निर्णय निश्चय एहवो शिष्य प्रमुख ॥ ८८ ॥

मूलः-केसी गोयमओ निच्चं तम्मि आसि समागमे ।
सुयसीलसमुक्करिसो महत्थत्थविणिच्छओ ॥ ८८ ॥

गाथा ८८ भावार्थः-नित्ये केशी गौतमनो तिंदुक वनने विषे समागम थयो तेथी सिद्धांत ने चारित्रना आचारना गुणनी वृद्धि होय तेम मोटा अर्थनो निर्णय शिष्य प्रमुखने वास्ते कीधो ॥ ८८ ॥

अर्थः—तो० संतोपाणी प० परिपदा स० समस्त । सं० मोक्ष मार्ग सेववाने सं० उद्यमवंत हुवा परिपदा समस्त ॥ स० सम्यग प्रकारे साचे मने करी सेव्या थका ते० पुर्व कह्या ते । प० उपगारना करणहार थाओ । भ० भगवत के० केसी गो० गौतम ॥ त्ति० एम बे० हु कहुंछुं ॥ ८९ ॥

मूलः—तोसिया परिसा सवा सम्मग्गं समुवट्ठिया ।
संथुया ते पसीयन्तु भयवं केसिगोयमे ॥ ८९ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इतिश्री केशि गोयमिज्ज त्रयोविशं अध्ययन सम्मत्त ॥

गाथा ८९ भावार्थः—तेवारे समस्त परिपदा संतोपाणी ने मोक्ष मार्गने विषे सर्व उद्यमवत थया ने पुर्वोक्त कह्या तेम उपकारना करणहार थाओ एम साचे मने करी परिपदाए स्तुति करीने सर्व शास्त्रना जाण केशी ने गौतमगणधर बने प्रसन्न थया. एम सुधर्मस्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेताहवा के हे जंबू जेम में श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे सांभळ्यु हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्यु ॥ ८९ ॥ इतिश्री उतराध्ययन शास्त्रना त्रेवीसमा अध्ययननो भावार्थ सपूर्ण थयो. ॥ २३ ॥ ए त्रेवीसमां अध्ययनने विषे संशय टाळवो कह्यो ते प्रवचनथी संशय टाळे ते माटे आठ प्रवचन माताना चोवीसमा अध्ययननो भावार्थ कहे छे.

अर्थः—अ० आठ प० प्रवचन मा० माता स० समिती १ गु० गुप्ती २ त० तेमज ॥ पं० पांच ए० निश्चे य० पुरणे स० समिती त० त्रण गु० गुप्ती आ० कही ॥ १ ॥

मूलः—अट्ठ पवयणमायाओ समिई गुत्ती तहेव य ।

पञ्चेव समिईओ तओ गुत्तीओ आहिया ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—आठ प्रवचन माता (चारीत्रीयानी माता तथा साधुनो आचार पाळवाथी तिर्थंकरे माता कही, जेम माता बाळकने क्षेमनी करणहारीछे तेम ए प्रवचन माताने शरणे जवाथी जीव शांति पामेछे, तेथी माता) कही ते समितीने गुप्तीरुप तेमा समिती पाच ने गुप्ती त्रण कहीछे, ए त्रने मळी अष्ट प्रवचन माता कहीछे ॥१॥

अर्थ—ए आठना नाम इ० इरिया समिती १ भा० भाषा समिती २ एषणा समिती ३ । आ० आदान भड नीखेवणा समती ४ उ० उचार पासवण परिठावणीया समती ५ इ० ए पाच सुमती कही । म० मनगुप्ती ६ व० वचनगुप्ती ७ ॥ का० कायगुप्ती ८ य० वळी अ० आठमी ॥ २ ॥

मूल—इरियाभासेसणादाणे उच्चारे समिई इय ।

मणगुत्ती वयगुत्ती कायगुत्ती य अट्ठमा ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—ए पाच समिती कही तेमा प्रथम १ इर्या समिती ते सम्यक प्रकारे जवा आववारुप एटले साडात्रण तथा चार हाथ प्रमाणे जोइने चालवु ते, २ भाषा समिती ते विचारीने बोलवु, ३ एषणासमिती ते शुद्ध (निर्दोष) आहार ग्रहणरुप, ४ आदान समिती ते वस्त्र पात्रादिक उपकरण यत्नाए लेवा मुकवा संबंधी, ५ उचार पासवण परिठावणीया समिती ते यत्नाए परठववा संबंधी, ए पाच समिती. हवे त्रण गुप्ती तेमां प्रथम मनगुप्ती ते दुष्ट चिंतवणारुप व्यापारथी मनने निवर्तावबु १ ते पेहेली मनोगुप्ती, २ वचनना अशुभ व्यापारथी गोपववु ते बीजी वचनगुप्ती, ३ कायाना अशुभ कामथी निवर्तावबु ते त्रीजी कायगुप्ती, ए पांच

समिती ने त्रण गुप्ती ए रने मळीने अष्ट प्रवचन माता जाणवी ॥ २ ॥

अर्थः–ए० ए अ० आठ स० समीती स० सक्षेपे वि० कही । दु० बार अं० अग जिं० भगवंत अ० अख्याता ॥ मा० समाया ज० जे आठ प्रवचन माताने विषे उ० पूरणे प० सर्व सिद्धांतसमायां ॥ ३ ॥

मूलः–एयाओ अट्ठ समिईओ समासेण वियाहिया ।
दुवालसङ्गजिणक्खायं मायं जत्थ उ पवयणं ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः–ए पाच समिती ने त्रण गुप्तीरूप अष्टप्रवचन माता सक्षेपे कही अने भगवते द्वादशांगी कहेल ते सर्व शास्त्र ए अष्टप्रवचन माताने विषे समाया (अर्थात् ए अष्टप्रवचन माता चारित्ररूपछे अने चारित्र ते,ज्ञानदर्शन विना न होय अने चारित्रथी वेगळां द्वादशांगी रुप शास्त्र न होय तेथी द्वादशांगी रुप सर्वे अष्टप्रवचन माताने विषे समाया) ॥ ३ ॥

अर्थः–हवे इर्या समिती वर्णवे छे ते इर्यासमिती । आ० आलम्बने १ का० काले २ । म० मार्गे करी ३ ज० जतनाए करी य० वळी ए च० चार का० कारणे प० शुद्ध ॥ म० साधु इ० इर्या समितीए रि० चाले ॥ ४ ॥

मूलः–आलम्बणेण कालेण मग्गेण जयणाय य ।
चउकारणपरिसुद्धं संजए इरियं रिए ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः–हवे प्रथम इर्या समिती विस्तारे करी कहे छे. (चालती वखते मननी एकाग्रता करवी ते) १ आलम्बणे करी, २ काळे करी, ३ मार्गे करी, ४ यत्नाये करी ए चार कारणे करी इर्यासमिती

ए शुद्ध साधु चाले. ए सम्यक् प्रकारे इर्या समितीना चार भेद कह्या. हवे तेनो विस्तार करे छे ॥ ४ ॥

अर्थः—हवे आलंबणादिक चारनु स्वरुप कहेछे त० ते चारमांहि इर्यानु आ० आलंबण ते ना० ज्ञान द० समकीत च० चारित्र त० तेम ए ३ इर्या समितीना आलंबण । य० वळी का० इर्यानो काल दि० दिन वु० कह्यो । म० इर्यानो मार्ग ते उ० कुपथनो । व० वर्जवु कुपथे इर्या सोधाय नहि ॥ ५ ॥

मूलः—तत्थ आलम्बणं नाणं दंसणं चरणं तहा ।
काले य दिवसे वुत्ते मग्गे उप्पहवज्जिए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—१ ज्ञान, २ दर्शन (समकीत), ३ चारित्र, ए त्रण इर्या समितीना आलंबन अने २ इर्यानो काळ ते दिवस (अर्थात् रात्रीये तो इर्यानी शुद्धि न होय), ३ कुपथनु वर्जवु ए इर्यानो मार्ग (अर्थात् उन्मार्गे जता आत्मविराधनाने संयमविराधना थाय तेथी वर्जवो) ए इर्याना त्रण भेद थया ॥५॥

अर्थः—हवे इर्यानी जयणाना चार भेद कहेछे द० द्रव्यथी १ । खे० क्षेत्रथी चे० वळी २ का० काळथी इर्या ३ । भा० भावथी इर्या ४ त० तेमज जा० जतना च० चार प्रकारे वु० कही । त० ते विविध प्रकारनी जयणाने मे० मुजने कि० कहेताथका सु० सांभळ ॥ ६ ॥

मूलः—दव्वओ खेत्तओ चेव कालओ भावओ तहा ।
जायणा चउव्विहा वुत्ता तं मे कित्तयओ सुण ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—हवे इर्यानो चोथो भेद यत्ना, तेना चार भेद कहे छे, १ द्रव्यथी इर्या, २ क्षे-

त्रथी इर्या, ३ काळथी इर्या, ४ भावथी इर्या, ए चार प्रकारे यत्ना कही. हवे गुरु कहेता हवा के हे शिष्य? ए चार प्रकारनी यत्नानो जुदो जुदो विस्तार हु कहीश ते तु सामळ ॥६॥

अर्थः—द० द्रव्यथी जयणा ते च० दृष्टि करी जीवादिक द्रव्य नीरखवा निमित पे० जीवादिकने अवलोके जु० वळी धुसरा चार हाथ प्रमाणे अवलोके च० वळी । खि० खेत्रथी जयणा । का० कालथी जयणा ते जा० ज्या सुधी री० दिवस चाले। य० वळी उ० उपयोग सहित चाले ते भा० भावथी जयणा कहीए ॥ ७ ॥

मूलः—दव्वओ चक्खुसा पेहे जुगमित्तं च खित्तओ ।
कालओ जाव रीइज्जा उवउत्ते य भावओ ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—१ द्रव्यथी यत्ना ते द्रष्टीये करी जीवादिक द्रव्यने देखे, २ क्षेत्रथी यत्ना ते धुसरा (चार हाथ) प्रमाणे मार्गने अवलोके, ३ काळथी यत्ना ते ज्या सुधी दिवस होय त्यांसुधी चाले, ४ भावथी यत्ना ते उपयोग सहित चाले ॥ ७ ॥

अर्थः—उपयोग सहित जयणाए केम चाले ते कहेछे इ० इंद्रिय पाचना विषय विकार वि० वरजीने चे० वळी पं० पाच प्रकारनी स० सझाय १० ए १० बोल वरजीने त० ते इर्या शोधवाने विषे प्रवर्ते जे मु० मुर्ति सरीर एटले मुर्ति ते सरीर त० ते इर्याने पु० पुरकार आगळ करीने उ० उपयोग सहित छतो रि० इर्या सुमती रि० चाले ॥८॥

मूलः—इन्दियत्थे विवज्जित्ता सज्झायं चेव पञ्चहा ।
तम्मुत्ती तप्पुरक्कारे उवउत्ते रियं रिए ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः–हवे उपयोग सहित यत्नाए केम चलाय ते कहे छे, पाच इंद्रियोना विषय अने पाच प्रकारना स्वाध्याय (ते १ वाचना, २ पुछना, ३ पर्यटना, ४ अणुपेहा, ५ धर्म कथा) एम दश बोल वर्जिने जेम इर्या शोधवाने प्रवर्ते छे, एवु शरीर ते इर्याने आगळ करीने उपयोग सहित थको इर्यासमितीए चाले ए प्रथम इर्या समिती थई ॥ ८ ॥

अर्थः–हवे बीजी भाषासमिती कहेछे को० क्रोधनेविषे १। मा० माननेविषे २ य० वळी। मा० मायाने विषे ३। लो० लोभनेविषे य० वळी ४ । उ० तत्पर सावधान । हा० हास्यनेविषे भ० भयनेविषे ६। मो० मुखरीपणानेविषे। वि० विकथानेविषे त० तेमज तत्पर च० वळी ॥ ९ ॥

मूलः–कोहे माणे य मायाए लोभे य उवउत्तया ।
हासे भए मोहरिए विकहासु तहेव च ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः–हवे बीजी भाषा समिती कहे छे, प्रज्ञावंत साधु भाषाना समयने विषे असावद्य निःपापने कार्य योग्य आठ स्थानकने विषे उपयोगवंत थको भाषा बोले ते आठ स्थानक कहेछे, १ क्रोधने, २ मानने विषे, ३ मायाने विषे, ४ लोभने विषे, ५ हासीने विषे, ६ भयने विषे, ७ परना अपवाद (निंदा) ने विषे, ८ विकथाने विषे एम आठ ॥ ९ ॥

अर्थः–ए० ए क्रोधादिक अ० आठ ठा० थानकने। प० वर्जिने । स० साधु अ० पापरहित मि० मर्यादाए का० अवसरे भा० निर्दोष भाषाने भा० बोले प० प्रज्ञावंत इति भाषासमिती ॥ १० ॥

मूलः–एयाइं अट्ठ ठाणाइं परिवज्जित्तु संजए ।
असावज्जं मियं काले भासं भासिज्ज पन्नवं ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः–ए क्रोधादिक आठ स्थानकने वर्जिने कार्यने अवसरे प्रज्ञा (बुद्धि) वंत साधु थोडी अने पापरहित निर्दोष भाषा बोले, ए बीजी भाषा समिती कही ॥ १० ॥

अर्थः–हवे त्रीजी एषणासमती कहे छे ग० निर्दोष वस्तु गवेषणानेविषे एषणा १ । य० वली ग०निर्दोष वस्तु ग्रहणानें विषे एषणा २ ॥ प० निर्दोष वस्तु भोगववानेविषे । एषणा ३ य० वळी जा० जे एषणा ते । आ० आहारनेविषे १ उ० वस्त्र प्रमुख उपधीनेविषे २ से० थानकादिक पाट पाटला प्रमुखने विषे ए ३ प्रत्येक प्रत्येक ए० ए ति० त्रण-गवेखणादिक एखणा । वि० वळी सो० निर्दोष करे एटले त्रिन भेद त्रिन त्रिन भेद थाय ते केम, आहारनी गवेखणा १ । आहारनी ग्रहणेषणा २ । आहारनी परिभोगेषणा ३ । एम ३ उपधीनी ६ एम ३ सेज्जानी ए ९ ॥ ११ ॥

मूलः–गवेसणाए गहणे य परिभोगेसणा य जा ।
आहारोवहिसेज्जाए एए तिन्नि वि सोहए ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः–हवे त्रीजी एषणा समिती कहे छे, एषणा त्रण प्रकारनी ते १ निर्दोष वस्तु गवेषणा (शोधवु ते) ने विषे एषणा, २ निर्दोष वस्तु ग्रहण करवाने विषे एषणा, ३ निर्दोष वस्तु भोगववाने विषे एषणा, ए त्रण प्रकारनी एषणा ते १ आहारने विषे, २ वस्त्र प्रमुख उपधीने विषे, ३ स्थानक पाट पाटला

प्रमुखने विषे समजवी. हवे आहारनी एषणाना त्रण भेद ते, १ निर्दोष आहारनी गवेषणा, २ निर्दोष आहार ग्रहण करवो ते गवेषणा, ३ निर्दोष आहार भोगववो ते परीभोगेषणा ए त्रण. हवे वस्त्रादिक उपधीनी त्रण एषणा ते १ निर्दोष वस्त्रादिक उपधीनी गवेषणा, २ निर्दोष वस्त्रादिक ग्रहण करवा, ३ निर्दोष वस्त्रादिक उपधीनु भोगववुं. हवे स्थानक पाट पाटला प्रमुखनी त्रण एषणा ते १ निर्दोष स्थानक पाट पाटला प्रमुखनी गवेषणा, २ निर्दोष स्थानक पाट पाटला प्रमुखनु ग्रहण करवु, ३ निर्दोष स्थानक पाट पाटला प्रमुखनु भोगववु, एम आहार उपधीने स्थान-कादिकनी एषणाना एकेकना त्रण त्रण भेद गणतां नव भेद थया ॥ ११ ॥

अर्थः—उ० उदगम ते आधाकर्मादिक मध्ये जे दोष आवे ते उदगम दोष गृहस्थथी लागे, हवे गवेषणा १ ग्रहणेषणा २ । परिभोगेषणा ३ ए त्रण मांहे क्या क्या दोष वर्जे ते कहे छे ॥ उ० उत्पादन दोष ते साधुथी लागे । धाइ दुत प्रमुख ए दोषनी जाती प० प्रथम गवेषणानेविषे २ दोष वर्जे बी० बीजी ग्रहणेषणानेविषे सो० शोधे वर्जे ए० सकित कंखीतादिक एखणाना दोष वर्जे ते । सकि० साधुने तथा दातारने लेवा देवा मांहि शका उपजे ते सकित दोष । प० परी भोगेषणानेविषे । त्रीजीने विषे, च० च्यार दोषने वर्जे । ते ए ४ सजोगणा १ । अप्रमाण दोष २ अंगाल ३ धुम्र दोष ४ । ए ४ दोषने । वि० शोधी वर्जे ज० जतनावंत ज० यती । उ० उदगम १, उत्पादन २, एषणा ३, ए ३ बोल माहि ९६ दोषनो समावेश जाणवो इति एषणा सुमती थइ ॥ १२ ॥

मूलः—उग्गमुप्पायणं पढमे बीए सोहेज्ज एसणं ।

मूलः-एयाइं अट्ठ ठाणाइं परिवज्जित्तु संजए ।
असावज्जं मियं काले भासं भासिज्ज पन्नवं ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः-ए क्रोधादिक आठ स्थानकने वर्जिने कार्यने अवसरे प्रज्ञा (बुद्धि) वंत साधु थोडी अने पापरहित निर्दोष भाषा बोले, ए त्रीजी भाषा समिती कही ॥ १० ॥

अर्थः-हवे त्रीजी एषणासमती कहे छे ग० निर्दोष वस्तु गवेषणानेविषे एषणा १ । य० वळी ग० निर्दोष वस्तु ग्रहणाने विषे एषणा २ ॥ प० निर्दोष वस्तु भोगववानेविषे । एषणा ३ य० वळी जा० जे एषणा ते । आ० आहारनेविषे १ उ० वस्त्र प्रमुख उपधीनेविषे २ से० थानकादिक पाट पाटला प्रमुखने विषे ए ३ प्रत्येक प्रत्येक ए० ए ति० त्रण-गवेखणादिक एखणा । वि० वळी सो० निर्दोष करे एटले त्रिन भेद त्रिन त्रिन भेद थाय ते केम, आहारनी गवेखणा १ । आहारनी ग्रहणेषणा २ । आहारनी परिभोगेषणा ३ । एम ३ उपधीनी ६ एम ३ सेज्जानी ए ९ ॥ ११ ॥

मूलः-गवेसणाए गहणे य परिभोगेसणा य जा ।
आहारोवहिसेज्जाए एए तिन्नि वि सोहए ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः-हवे त्रीजी एषणा समिती कहे छे, एषणा त्रण प्रकारनी ते १ निर्दोष वस्तु गवेषणा (शोधवु ते) ने विषे एषणा, २ निर्दोष वस्तु ग्रहण करवाने विषे एषणा, ३ निर्दोष वस्तु भोगववाने विषे एषणा, ए-त्रण प्रकारनी एषणा ते १ आहारने विषे, २ वस्त्र प्रमुख उपधीने विषे, ३ स्थानक पाट पाटला

प्रमुखने विषे समजवी. हवे आहारनी एषणाना त्रण भेद ते, १ निर्दोष आहारनी गवेषणा, २ निर्दोष आहार ग्रहण करवो ते गवेषणा, ३ निर्दोष आहार भोगववो ते परीभोगेषणा ए त्रण. हवे वस्त्रादिक उपधीनी त्रण एषणा ते १ निर्दोष वस्त्रादिक उपधीनी गवेषणा, २ निर्दोष वस्त्रादिक ग्रहण करवा, ३ निर्दोष वस्त्रादिक उपधीनु भोगववुं. हवे स्थानक पाट पाटला प्रमुखनी त्रण एषणा ते १ निर्दोष स्थानक पाट पाटला प्रमुखनी गवेषणा, २ निर्दोष स्थानक पाट पाटला प्रमुखनु ग्रहण करवु, ३ निर्दोष स्थानक पाट पाटला प्रमुखनु भोगववु, एम आहार उपधीने स्थानकादिकनी एषणाना एकेकना त्रण त्रण भेद गणता नव भेद थया ॥ ११ ॥

अर्थः—उ० उदगम ते आधाकर्मादिक मध्ये जे दोष आवे ते उदगम दोष गृहस्थथी लागे, हवे गवेषणा १ ग्रहणेषणा २ । परिभोगेषणा ३ ए त्रण मांहे क्या क्या दोष वर्जे ते कहे छे ॥ उ० उत्पादन दोष ते साधुथी लागे । धाइ दुत प्रमुख ए दोषनी जाती प० प्रथम गवेषणानेविषे २ दोष वर्जे बी० बीजी ग्रहणेषणानेविषे सो० शोधे वर्जे ए० सकित कंखीतादिक एखणाना दोष वर्जे ते । सकि० साधुने तथा दातारने लेवा देवा मांहि शका उपजे ते सकित दोष । प० परी भोगेषणानेविषे । त्रीजीने विषे, च० च्यार दोषने वर्जे । ते ए ४ सजोगणा १ । अप्रमाण दोष २ अगाल ३ धुम्र दोष ४ । ए ४ दोषने । वि० शोधी वर्जे ज० जतनावंत ज० यती । उ० उदगम १, उत्पादन २, एषणा ३, ए ३ बोल माहि ९६ दोषनो समावेश जाणवो इति एषणा सुमती थइ ॥ १२ ॥

मूलः—उग्गमुप्पायणं पढमे बीए सोहेज्ज एसणं ।

परिभोयंमि चउक्कं विसोहेज्ज जयं जई ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—हवे प्रथम गवेषणाने विषे आधाकर्मादिक १६ दोष दातारथकी लागे ते कहे छे, १ साधुनेज अर्थे छ काय जीवनो आरंभ करी अन्न पाणीआदिक निपजावीने आपे ते (आधाकर्मि दोष), २ जे कोइ मारे घेर आवशे तेने आपीश एम गृहस्थ मनमां चिंतवीने अन्न पाणी आदिक निपजावे, एवे अवसरे साधुनो योग मळवाथी आपे ते (उदेशीक दोष), ३ निर्दोष आहार होय तेमां सीथ (दाणा) मात्र आधाकर्मि आदिक भळे ते (पुइ कर्म दोष), ४ काइक ते साधुने अर्थे ने काइक पोताने अर्थे ग्रहस्थ रंधावे ते (मिश्रीत दोष), ५ साधुने अर्थे घणा काळ सुधी राखी मुके ते (ठवणा दोष), ६ महोत्सव जमणवारमां साधुने अर्थे आछु पाछु करीने आपे ते (पाहुडीया दोष), ७ अंधारे दिवो तथा द्वार उघाडी उद्योत करी आपे ते (पाउर दोष), ८ साधुने वस्त्र पात्र उपाश्रादिक वेचातु लइने आपे ते (क्रुत दोष), ९ उछीतुं लइने साधुने आपे ते (पामिच दोष), १० साधुने अर्थे निःरस आहार होय ते बदलीने सरस आहार आणी आपे ते (परीयटीये दोष), ११ परगामथी तथा त्रण घर उपरातथी तथा पोताना घरादिकथी साधुने अर्थे सामो आहार आणी आपे ते (अभी हडे दोष), १२ साधुने अर्थे लेपादिकनी मुद्रा (छांदो) तथा कमाड उघाडी आपे ते (भिन्न दोष), १३ साधुने अर्थे उंचा ठामथी गाजोठादिक माडीने दुःखे उतारी आपे ते (मालोहड दोष), १४ साधुने अर्थे निर्बळ पासेथी छीनवी लइने आहारादिक वस्तु आपे ते (अछेज दोष), १५ घणानी एक वस्तु होय ते वस्तु बीजानी रजा विना एकलो साधुने आपे ते (अणीसीठ दोष), १६ पहेलुं आंधण मांही धान ओर्युं होय अने पछे अवसरे साधु आव्या जाणी, पछी ते आधण मांही वधारे धान उमेरे ते (अझीयर

दोष) ए १६ उदगमनना दोष ...
पेरे वाळकने रमाडीने आहा
३ लाभालाभ जीवतव्य मण
देखाडीने आहार ले ते (आ
ले ते (वणी मग दोष), ६ :
दइ रीक यतारी आहार ले ते
करी आहार ले ते [मान दोष ... ... करी ले ते (माया दोष),
१० आहारनां गृद्धपणे अति ... ... ले ते [लाभ दोष], ११ दानथी पहेला तथा पछी दातारनी कीर्ति करे ते [पुर्वपश्चात संस्तव दोष], १२ कामण मोहनी वशीकरणादिक करीने आहार ले ते [विद्या दोष], १३ मंत्रादिक करीने आहार ले ते (मंत्र दोष), १४ अदुर नयनादिकना चुर्ण आपी आहार ले ते (चुर्ण दोष), १५ सौभाग्य तथा दौर्भाग्य विलेपनादिक देखाडी आहार ले ते (योग दोष), १६ मागल्य तथा विवाहना कारण तथा गर्भपातनादिक करी आहार ले ते (मूळ कर्म दोष), ए १६ उत्पादनना दोष साधु थकी लागे एम १६ उदगमनना ने १६ उत्पादनना एम ३२ प्रथम गवेषणाना जाणवा. हवे बीजी ग्रहणेषणाना १० दोष मिश्रीत कहे छे, १ दातारने देता देखी शंका उपजे के ए सुजतो हशे के असुजतो ए (शंकित दोष), २ सचेत ते पृथ्वी पाणी वनस्पतिआदिक सहित होय ने अचेत ते जे वस्तुना आपवाने पच्चखाण होय ते वस्तुथी खरडेल होय ते (मक्षीत दोष), ३ सचेत उपर मुकेल होय ते (निक्षीत दोष), ४ सचेत वस्तुए ढांकेल होय ते

परिभोयंमि चउक्कं विसोहेज्ज जयं जई ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—हवे प्रथम गवेषणाने विषे आधाकर्मादिक १६ दोष दातारथकी लागे ते कहे छे, १ साधुनेज अर्थे छ काय जीवनो आरभ करी अन्न पाणीआदिक निपजावीने आपे ते (आधाकर्मि दोष), २ जे कोइ मारे घेर आवशे तेने आपीश एम गृहस्थ मनमां चिंतवीने अन्न पाणी आदिक निपजावे, एवे अवसरे साधुनो योग मळवाथी आपे ते (उद्देशीक दोष), ३ निर्दोष आहार होय तेमा सीथ (दाणा) मात्र आधाकर्मि आदिक भळे ते (पुइ कर्म दोष), ४ काइक ते साधुने अर्थे ने काइक पोताने अर्थे ग्रहस्थ रंधावे ते (मिश्रीत दोष), ५ साधुने अर्थे घणा काळ सुधी राखी मुके तें (ठवणा दोष), ६ महोत्सव जमणवारमां साधुने अर्थे आछु पाछु करीने आपे ते (पाहुडीया दोष), ७ अंधारे दिवो तथा द्वार उघाडी उद्योत करी आपे ते (पाउर दोष), ८ साधुने वस्त्र पात्र उपाश्रादिक वेचातु लइने आपे ते (कृत दोष), ९ उछीतु लइने साधुने आपे ते (पामिच दोष), १० साधुने अर्थे निःरस आहार होय ते बदलीने सरस आहार आणी आपे ते (परीयटीये दोष), ११ परगामथी तथा त्रण घर उपरातथी तथा पोताना घरादिकथी साधुने अर्थे सामो आहार आणी आपे ते (अभी हडे दोष), १२ साधुने अर्थे लेपादिकनी मुद्रा (छादो) तथा कमाड उघाडी आपे ते (भिन्न दोष), १३ साधुने अर्थे उचा ठामथी बाजोठादिक मांडीने दुःखे उतारी आपे ते (मालोहड दोष), १४ साधुने अर्थे निर्बळ पासेथी छीनवी लइने आहारादिक वस्तु आपे ते (अछेज दोष), १५ घणानी एक वस्तु होय ते वस्तु बीजानी रजा विना एकलो साधुने आपे ते (अणीसीठ दोष), १६ पहेलु आधण माही धान ओछुं होय अने पछे अवसरे साधु आव्या जाणी, पछी ते आधण मांही वधारे धान उमेरे ते (अझोयर

उपगरण ते पाटि प्रमुख १ बीजुं उ० । उपग्रहिक पोतानुं करी साधुए ग्रह्यु वस्त्रादिक २ । अथवा ओधिक ते जे उपगरणनु नाम । आचारागादिक सूत्रे न कह्यु अने वर्ज्यु पण नहि एहवो कल्पनीक सजम वृद्धिनो ते ओधिक १, उपग्रहिक ते सुत्र पाठ नाम ठाम करी कह्यु । कल्पनीक ते उपग्रहिक उपधी २ ॥ भ० उपगरण तु० वळी दु० बे प्रकारे कह्या ए बे उपगरण ते मु० साधु । गि० ग्रहतो थको । नि० मुकतो थको वा० वली प० प्रजुंजे ते भोगवे ॥ तेहनो इ० ए वि० विधि कहे छे ॥ १३ ॥

मूल.–ओहोवहोवग्गहियं भण्डं तु दुविहं मुणी ।
गिण्हन्तो निक्खिवन्तो वा पउञ्जेज्ज इमं विहिं ॥१३॥

गाथा १३ भावार्थः–हवे चोथी आदाननिखेवणा समिती कहे छे, १ ओधीकने उपग्रहीक ए बे प्रकारनी उपधि तेमा ओधिक ते पाढीहारु (पाछु आपवानो हक रहे) ते उपगरण ते पाट प्रमुख अने बीजी उपग्रहीत ते पोतानुज करी लावेल होय ते वस्त्रादिक उपगरण, (पाठातरे) १ ओधीक ते जे उपगरणनुं नाम शास्त्रमा कहेल न होय, तेमज राखवाने माटे वर्जेल न होय ने ज्ञानदर्शनने सयमनी वृद्धीनो हेतु होय ते जेमके लेखण, शास्त्र तथा पाणी गळवानु गरणु वगेरे ओधिक उपधि जाणवी, २ उपग्रहीक उपधि ते जे उपगरणनुं नाम शास्त्रमा कहेल होय ते, ए बे प्रकारना उपगरणने साधु शी रीते ग्रहण करे, मुके ने भोगवे तेनी विधि कहेछे ॥१३॥

अर्थः–हवे ग्रहवा मुकवानी विधि कहे छे च० दृष्टिए प० जोइने प० पछे पुजे ज० जतनावत ज० जती । आ० लीए नि० अथवा मुके वा० वळी दु० बे ओधिक उपधि १ उपग्रहीक उपधीने २ बी० पण

(पेहीत दोप), ५ वस्तु आपवानुं जे वासण होय तेमां सचेतादिक अयोग्य वस्तु होय ते वस्तु बीजा वासणमां घालीने तेज वासणमा घालीने आहार आपे ते (साहरित दोप), ६ अंध पागळ वगेरे अयोग्य दातारने हाथे आहार ले ते (दायक दोप), ७ सचेतादिक मिश्र (काइक सचेत ने काइक अचेत) वस्तु होय ते ले तो ते (मिश्र दोप), ८ जे सचेत वस्तुने विषे शस्त्र पुर्ण प्रणम्यु न होय तेवुं ले ते (अपरिणय दोप), ९ तुर्तनुं लींप्युं तथा दहिं छाश भोजनादिक रसे हाथ खरडेल होय ते वोहोराव्या पछी सचेत पाणी आदिके धोवाथी पश्चात कर्म दोप लागे ते (लिप्त दोप), १० अन्न प्रमुख नाखती (वेराती) आवे ते (छंडीय दोप), ए दश दोप गहणेपणाना साधुने दातार ए बने थकी लागे. हवे त्रीजी परिभोगेपणाना ४ दोप कहे छे, १ जे रसने गृद्ध पणे गुण उपजाववाने हेते क्षीर खाडनी पेरे रस एकठो मेळवीए ते (सजोयणा दोप), २ शास्त्रोक्त प्रमाण ओ-लंघीने अति मात्राए आहार करे ते (अप्रमांण दोप), ३ दातारे सरस आहार पाणी दीधेल होय पछी जमता तेनी प्रशंसा करे ते चारित्रने दहन भणी इगाळ सरखो जाणवो ते (इंगाळ दोप), ४ दातारे लुखो निरसादिक आहार दीधेल होय ते जमता अपखोडे तो चारित्रने धुम्र समान करे ते (धुम्म दोप) ए चार दोप परिभोगेपणाना जाणवा ए साधु थकीज लागे एव १६ उदगमनना ने १६ उत्पादनना ने १० मिश्रदोप ने ४ परिभोगेपणाना मळी ४६ दोप थया अने छ कारण विना शरीरना वळने माटे आहार करे ते (कारण दोप) ए एक गणीए तो ४७ दोप थाय, एम ४७ दोप रहित आहार लइ त्रीजी एपणासमिती मुनि-आराधे ए त्रीजी एपणा समिती कही. ॥ १२ ॥

अर्थ.–हवे चोथी आदान निखेवणा समिती कहेछे ओ० एक ओघिक उपधि १,–ओघिक ते पाडिहारु

उपगरण ते पाटि प्रमुख १ बीजुं उ० । उपग्रहिक पोतानुं करी साधुए ग्रहु वस्त्रादिक २ । अथवा ओघिक ते जे उपगरणनु नाम । आचारांगादिक सूत्रे न कह्यु अने वर्ज्यु पण नहि एहवो कल्पनीक संजम वृद्धिनो ते ओघिक १, उपग्रहिक ते सुत्र पाठ नाम ठाम करी कह्यु । कल्पनीक ते उपग्रहिक उपधी २ ॥ भ० उपगरण तु० वळी दु० बे प्रकारे कह्या ए बे उपगरण ते मु० साधु । गि० ग्रहतो थको । नि० मुकतो थको वा० वली प० प्रजुंजे ते भोगवे ॥ तेहनो इ० ए वि० विधि कहे छे ॥ १३ ॥

सूल—ओहोवहोवग्गहियं भण्डं तु दुविहं मुणी ।
गिण्हन्तो निक्खिवन्तो वा पउञ्जेज्ज इमं विहिं ॥१३॥

गाथा १३ भावार्थः—हवे चोथी आदाननिखेवणा समिती कहे छे, १ ओघीकने उपग्रहीक ए बे प्रकारनी उपधि तेमा ओघिक ते पाढीहारु (पाछु आपवानो हक रहे) ते उपगरण ते पाट प्रमुख अने बीजी उपग्रहीत ते पोतानुज करी लावेल होय ते वस्त्रादिक उपगरण, (पाठांतरे) १ ओघीक ते जे उपगरणनुं नाम शास्त्रमा कहेल न होय, तेमज राखवाने माटे वर्जेल न होय ने ज्ञानदर्शनने संयमनी वृद्धीनो हेतु होय ते जेमके लेखण, शास्त्र तथा पाणी गळवानु गरणु वगेरे ओघिक उपधि जाणवी, २ उपग्रहीक उपधि ते जे उपगरणनुं नाम शास्त्रमा कहेल होय ते, ए बे प्रकारना उपगरणने साधु शी रीते ग्रहण करे, मुके ने भोगवे तेनी विधि कहेछे ॥१३॥

अर्थः—हवे ग्रहवा मुकवानी विधि कहे छे च० दृष्टिए प० जोइने प० पछे पुजे ज० जतनावंत ज० जती । आ० लीए नि० अथवा मुके वा० वळी दु० बे ओघिक उपधि १ उपग्रहीक उपधीने २ बी० पण

स० समितीवंत स० सदाय इति आदान निखेवणा समिती ॥ १४ ॥

मूलः—चक्खुसा पडिलेहित्ता पमज्जेज्ज जयं जई ।
आइए निक्खिवेज्जा वा दुहओवी समिए सया ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—ओधिक ने उपग्रहीक ए बे प्रकारनी उपधिने यत्नावत यति प्रथम द्रष्टिए करी जोइने पुंजिने लिये, मुके ने भोगवे, ए चोथी आदान निखेवणा समिती कही ॥१४॥

अर्थः—हवे पांचमी परिठावणिया समिती कहेछे । उ० वडीनीत १ पा० लघुनीत २ । खे० बलखो ३ सि० नासीकानो मेल ४ । ज० शरिरनो अवयवनो मेल ५ ॥ आ० आहार ६ उ० वस्त्रादिक उपधी ७ दे० शरिर ८ ॥ जा० अथवा अ० एथी अनेरु अ० पुरणे त० तेहवा परठवायोग्य तेहने परठवे ॥ १५ ॥

मूलः—उच्चारं पासवणं खेलं सिङ्घाणजल्लियं ।
आहारं उवहि देहं अन्नं वावि तहाविहं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—हवे पाचमी परिठावणीया समिती कहे छे, १ वडिनीति (मळ), २ लघुनीति (मुत्र), ३ बळखो, ४ नासिकानो मेल, ५ शरिरना अवयवोनो मेल, ६ आहार, ७ वस्त्रादिक उपधी, ८ शरीर ए कही ते सिवाय बीजी पण परिठववा योग वस्तुने परिठवे ॥ १५ ॥

अर्थः—हवे परिठवानी वेळा कही । तिहा चउभगी कहेछे परिठवानी वेळा ए ॥ अ० कोइ मनुष्य आवतो नथी । अ०अने वेगळाथी कोइ पण देखतो नथी १ । अ०आवतो ते कोइ नथी चे० पण । हो० छे सं० देखवो

दुरथकी कोइ देखे छे २ । आ० कोइ आवे छे ॥ अ० पण कोइ देखतो नथी ३ । आ० आवे छे चे० अने स० देखे छे पण ४ । ए चउभगी माहि कोण बोले छते परठवे ते कहे छे ॥ १६ ॥

मूलः—अणावायमसंलोए अणोवाए चेव होइ संलोए ।
आवायमसंलोए आवाए चेव संलोए ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—हवे दश प्रकारना थडील ते (परीठवणा संबधी दश बोल) कहे छे, तेमा प्रथम बोलनी चौभंगी कहे छे. परिठववानी वेळाए १ कोइ मनुष्य आवतु न होय तेमज अति वेगळेथी कोइ देखतु पण न होय, २ कोइ मनुष्य आवतु नथी पण दुरथी देखे छे, ३ कोइ मनुष्य आवे छे, पण देखतु नथी, ४ कोइ मनुष्य आवे छे ने देखे पण छे, ए चार भागमा कीए भागे परिठववुं ते कहे छे ॥ १६ ॥

अर्थः—अ० जिहा कोइ आवतो नथी अ० देखतो पण नथी तेम परठवे, खेल लघुनीत प्रमुख श्लेष्म प्रयोगे ए भांगो न जाणवो । एतो लोक देखता पण परठवे केटलाक बोल आश्री १ । बाकी ३ भांगा निषेध प० वळी परजीवनी तथा पोतानी अ० घात उपजे नही २ ॥ स० उची निची भुमि नहि, समी भुमिए परठवे ३ अ० त्रणा पादडादिक तिहा न परठवे ४ ॥ यावि० अवधारणे अ० थोडो का० काल थयो छे धरतिनो क० अचित थया हुता य० तिहा ॥ १७ ॥

मूल.—अणावायमसंलोए परस्स णुवघाइए ।
समे अज्झुसिरे यावि अचिरकालकयंमि य ॥ १७॥

 गाथा १७ भावार्थः–ए चार भांगामाही, १ कोइ मनुष्य आवतुं नथी तेमज कोइ देखतुं नथी ए प्रथम भांगे परिठवे (ए प्रथम भांगो वळखो नासीकानो मेल विगेरे केटलाक बोलोमा परिठववा आश्री न लेवो, पण केटलाक वडी नित्यादिक आश्री जाणवो), बाकी त्रण भांगे परिठववानो निषेध (ते पण पुर्वोक्ति प्रकारे समजवुं), वळी २ ज्या परिठवता पोताना तथा परना आत्मानी घात न थाय, ३ उंची नीची भुमीरहित समी भुमी होय, ४ त्रण (घास) पत्रादिक रहित खुली भुमी होय, ५ अग्नि प्रमुखे थोडा काळथी अचेत थयेली भुमी होय (इहां घणा काळथी अचेत थयेल अवड भुमीमा कुथुं कीडीयादीकनां नगरा होय तेथी त्या परिठववा निषेध छे) ॥ १७ ॥

अर्थः–वि० विस्तिर्ण पोहोळी भुमी ६ दू० उडि हेठी घणी अचित भुमि थइ होय तिहां ७ ना० वेठो रह्योछे तिहांथी ढुकडो नही वेगलो परिठवे ८ वि० उदरादिकना विल वर्जिने परठवे त० त्रस पा० प्राण बी० बीजादिक१० रहित भुमिए परठवे ए १० बोल रहित शुद्ध थडिल ॥ उ० उचारादिकने वो० वोसरावे परठवे ॥१८॥

मूलः–वित्थिण्णे दूरमोगाढे नासन्ने विलवज्जिए ।
तसपाणवीयरहिए उच्चाराईणि वोसिरे ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः–६ विस्तीर्ण पहोळी भुमी होय, ७ अचेतभुमी उडी हेठे घणी होय, ८ ज्या पोते होय त्यांथी वेगळे, ९ उंदरादिकना विल न होय, १० त्रस प्राणी तेमज वीज प्रमुखरहित भुमी होय ए पुर्वोक्त कहेला दश प्रकारना थंडिलने विषे लघुनीति वडी नित्यादिक परिठवी वोसिरावे ॥१८॥

अर्थः—ए० एह पं० पांच स० समिती । स० संक्षेपे वि० कही आचारंगादिक मांहि विस्तारी छे । ए० ए पाच समिती कह्या पछी त० त्रिन य० वळी गु० गुप्ती वो० कहु छुं । अ० अनुक्रमे ॥ १९ ॥

मूलः—एयाओ पञ्च समिईओ समासेण वियाहिया ।
एत्तो तओ य गुत्तीओ वोच्छामि अणुपुव्वसो ॥१९॥

गाथा १९ भावार्थः—ए पाच समिती अहीं संक्षेपे कही, एनो वधारे विस्तार आचारागादिकमा छे. हवे त्रण गुप्ती अनुक्रमे कहुछु ॥ १९ ॥

अर्थः—प्रथम मनगुप्ती कहे छे स० सत्य मनयोग ते साची मनगुप्ती १ । त० तेमज मो० असत्ययोग ते मृपागुप्ती य० वली स० कांइक साचो मो० काइक मृपायोग ते सत्या मृपागुप्ती ३ । त० तेमज य० वळी च० चोथी अ० असत्य सत्य नहि अ० अमोपा मृपा नहि जे असत्या अमृपा मनगुप्ती ४ य० वळी म० मनगुप्ती च० च्यार प्रकारनी पहेली सत्य मनगुप्ति १ । असत्य अमृपा मनगुप्ती । ए चोथी साधुने आदरवा योग्य अने विचली वे मनगुप्ती आदरवा योग्य नहि ॥ २० ॥

मूल·—सच्चा तहेव मोसा य सच्चमोसा तहेव य ।
चउत्थी असच्चमोसा य मणगुत्तीओ चउव्विहा ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—मनगुप्ती चार प्रकारे, १ सत्य मनगुप्ती, २ असत्य मनगुप्ती, ३ सत्यमृपा (मिश्र) मनगुप्ती, ४ असत्या मृपा (व्यवहार) मनगुप्ती. हवे ए लोकने विपे जीवादिक पदार्थ विद्यमान छे, एवु मनमां

चिंतवे ते सत्य मनगुप्ती कहीये, २ जीवादिक पदार्थ नथी एवुं चिंतवे ते असत्य मनगुप्ती कहीये, ३ आंबादिक घणी जातिना वृक्षो जोइने ए आंबानुं वन छे एवुं चिंतवे (एटले आंबाना वृक्षोनी अंदर बीजा खजुर खाखरा प्रमुखना पण वृक्षो होवाथी मृषा युक्त छे तेथी) ते सत्य मृषा कहीये, आदेश निर्देशादि वचन चिंतवे एटले हे देवदत्त ? घडी लाव्य, अमुक वस्तु तोळी मापीने आणी आप, डुंगर बळे छे, नेवा चुए छे, गाम आव्युं, इत्यादि व्यवहारनी चिंतवणा ते सत्य नहि अने मृषा पण नहि ते असत्यामृषा मनगुप्ती कहीये, ए चार प्रकारनी मनगुप्ती ते माही १ सत्य मनगुप्ती ने ४ थी असत्यामृषा मनगुप्ती साधुने आदरवा योग ने बीजी ने त्रीजी मनगुप्ती आदरवा योग्य नहि ॥ २० ॥

अर्थः-सं० मनमाहि चिंतवे जो ए मरे तो सारु ते संरभ १ । स० एहने कोइ मारे ए समारंभ आ० एहने हु मारु ए आरभ य० वळी त० तेमहिज य० ए ३ । म० मनने विषे प० प्रवर्त्ततु थकु तु० पुरणे । नि० निवर्तावे पाछो वाळे । ज० जतनावत ज० जती ॥ २१ ॥

मूलः—संरम्भसमारम्भे आरम्भे य तहेव य ।
मणं पवत्तमाणं तु नियत्तेज्ज जयं जई ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः-वळी १ सारंभ, २ समारंभ, ३ आरभथी मन निवर्तावे, ए मरे तो सारुं एवुं चितववुं ते १ सारभ, एने कोइ मत्रादिक जपीने मारे तो सारु ए २ समारंभ, एने हु मत्रादिक जपीने मारु एवुं चितववु ते ३ आरंभ, ए त्रणने विषे मन प्रवर्ततुं होय तेने यत्नावत यति निवर्तावे, ए प्रथम मन गुप्ती कही ॥ २१ ॥

अर्थः–हवे जेम मनगुप्ती कही तेमज वचनगुप्ती कहेछे। स० साची वचनगुप्ती १। त० तेमज मो० मृषा वचनगुप्ती २ य० वळी॥ स० सत्य मो० मृषा वचनगुप्ती ३ त० तेमहिज य० वळी। च० चोथी अ० असत्या अ० अमृषा य० वळी ४। व० वचनगुप्ती च० च्यार प्रकारे कही॥ २२॥

मूल.–सच्चा तहेव मोसा य सच्चमोसा तहेव य।
चउत्थी असच्चमोसा य वइगुत्ती चउव्विहा॥ २२॥

गाथा २२ भावार्थः–हवे बीजी वचन गुप्ती कहेछे, १ सत्यवचन गुप्ती, २ असत्य वचन गुप्ती, ३ सत्या मृषा (मिश्र) वचन गुप्ती, ४ असत्या अमृषा (एटले सत्य पण नहि अने असत्य पण नहि ते व्यवहार) वचनगुप्ती ए चार प्रकारनी वचन गुप्ती कही॥ २२॥

अर्थः–स०वचन कहे ए मरे तो सारु १ स०एहने कोइ मारे एम कहे २ आ०हु मारु एम कहे ३ य०वळी त०तेमहिज य० वळी ए ३ ने विषे प०वचन प्रवर्ततो थको तु०पुरणे नि०निवर्तावे ज०जतनावंत ज०जति॥२३॥

मूल.–संरम्भसमारम्भे आरम्भे य तहेव य।
वयं पवत्तमाणं तु नियत्तेज्ज जयं जई॥ २३॥

गाथा २३ भावार्थः–वळी १ सारभ, २ समारभ, ने ३ आरभथी वचन निवर्तावे, ए मरे तो सारु एम वचनथी कहे ते १ सारभ, एने कोइ मत्रादिक प्रयोगथी मारे तो सारु एम कहे ते २ समारभ, परजीवने विनाश करवा मारण उचाटन रुप दुष्ट विद्या मत्रादिकनो जाप करे तथा हु एने मारु एम कहे ते ३ आरभ, ए त्रणने विषे

वचन प्रवर्ततुं होय तेने यत्नावंत यति निवर्तावे ए बीजी वचन गुप्ती कही ॥ २३ ॥

 अर्थः–हवे कायगुप्ती कहे छे । ठा० उभो रहे तिहां नि० बेसे तिहा चें० निश्चे त० तेमहिज य० वळी तु० सुवे तिहां । उ० खाड प्रमुख ओलंघवाने विषे प० विशेष ओलघवाने विषे ॥ इं० पाच इंद्रिना य० वळी जु० व्यापारने विषे कायगुप्ती प्रवर्तावे ॥ २४ ॥ ॥ २४ ॥

मूलः–ठाणे निसीयणे चेव तहेव य तुयट्टणे ।
उल्लङ्घणपल्लङ्घणे इन्दियाण य जुञ्जणे ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः–हवे त्रीजी काय गुप्ती कहेछे. साधु, १ उभो रहे त्यां, २ बेसे त्यां, ३ तेमज सुवे त्यां, ४ खाड प्रमुख ओलंघवाने विषे,५ विशेषे खाड प्रमुख ओलंघवाने विषे पाच इंद्रियोना व्यापारने विषे कायगुप्ती प्रवर्तावे॥२४॥

अर्थः–स० पोते मारवा मुठी उपाडे १ स० पर पासे संज्ञा करी मुठी उपडावे २ आ० पोते मारे ३ य० वळी त० तेमहि य० ज का० ए ३ ने विषे काया प० प्रवर्तावतो तु० थको नि० निवर्ते ज० जतनावत ज० जती ॥२५॥

मूलः–संरम्भसमारम्भे आरम्भे य तहेव य ।
कायं पवत्तमाणं तु नियत्तेज्ज जयं जई ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः–वळी १ सारभ, २ समारंभ, ने ३ आरंभथी काया निवर्तावे. १ पोते बीजाने मारवाने मुकी शस्त्र उपाडे ते सारभ, २ बीजानी पासे सज्ञा (इसारो) करी मुकी शस्त्र प्रमुख उपडावे ते समारभ, ३ पोते मुकी शस्त्रादिकथी परजीवने मारे ते आरंभ, ए त्रणने विषे काया प्रवर्तती होय तो यत्ना-

व्रत यति निवर्तावे ॥ २५ ॥

अर्थः—ए० ए प० पाच स० समिती च० चारित्रनी य० वळी प० प्रवर्तवाने विषे प्रवर्ते ॥ गु० त्रिनगुप्ती नि० निवर्तांववानेविषे वु० कहि अ० अशुभ मन वचन कायाथी स० सर्वथा प्रकारे निवर्तावे ॥ २६ ॥

मूल.—एयाओ पञ्च समिईओ चरणस्स य पवत्तणे ।
गुत्ती नियत्तणे वुत्ता असुभत्थेसु सव्वसो ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—ए पाच समिती चारित्रना प्रवर्तनने विषे प्रवर्तवारुप कही छे अने मन वचन कायाने सर्वथा प्रकारे अशुभथी निवर्ताववाने विषे ने शुभने विषे प्रवर्तवारुप त्रण गुप्ती कही छे ॥ २६ ॥

अर्थः—ए० ए आठ प०प्रवचन मा० माता जे०जे कोइ स० साचे मने आ० आचरे मु- मुनी से० ते खि० शिघ्र स० सर्व स० ससार थकी वि० विशेषे मु० मुकाय प० पडित साधु इ०एम वे० हु कहुछु ॥२७॥

मूलः—एसा पवयणमाया जे सम्मं आयरे मुणी ।
से खिप्पं सव्वसंसारा विप्पमुच्चइ पण्डिए ॥ २७ ॥ त्ति वेमि ॥

॥ इति समिईओ प्रवचनमातानाम चतुर्विंश अध्ययन सम्मत्त ॥

गाथा २७ भावार्थः—जे पडीत साधु ए आठ प्रवचनमाता तेने साचे मने करीने आचरे, ते साधु सर्व ससार थकी सिघ्र (उतावळो) मुकाय, उपर कहेला आठे प्रवचन माताने विषे पाच महाव्रत केवी रीते समाय छे ते कहेछे, प्रथम इर्यासुमतीने विषे पाच महाव्रत केवी रीते समाया ते कहेछे. १ कोइ जीवने दुःख न थाय

तेवी रीते यत्नापुर्वक चालवारुप प्रथम इर्यासुमतीने विषे पेहेलु जीवदयारुप महाव्रत समाय, २ यत्नापुर्वक जोइने चालनार बीजाने दुःखदायकरुप असत्य वचन बोले नही तेथी बीजुं महाव्रत समाय, ३ अदत्तादान (अणदीधेलु लेवु ते चोरी) लेवाथी परजीवने दुःख थायछे तेथी जत्नाए चालनार अदत्तादान नही लेवाथी त्रीजु महाव्रत समाय, ४ मैथुन (स्त्री पुरुषनो सयोग) सेववाथी जीवहिंसा थायछे ते यत्नाए चालनार जीवहिंसा करे नही तेथी चोथु महाव्रत समाय, ५ जुठ मपचादीकथी मानसीक (मन सबधी), वाचयीक (वचन सबधी), कायीक (काया संबधी) ए त्रण माहीली गमे ते परजीवनी हिंसा कर्या विना परिग्रह मेळवी शकातो नथी, तेमज ग्रहण पणथइ शकतो नथी, ते हिसा यत्नाए चालनार करे नही तेथी पांचमु महाव्रत पण समाय, ए रीते प्रथम इर्यासुमतीने विषे पाच महाव्रत समाय छे

हवे बीजी भाष्यासुमतीने विषे पाच महाव्रत केवी रीते समाय छे ते कहे छे, १ निर्वद्य (पापरहित) भाष्या बोलनार कोइ जीवने दुःख थाय तेवु वचन बोले नही तेथी बीजी भाष्यासुमतीमा पेहेलुं महाव्रत समाय, २ निर्वद्य भाष्या बोलनार सत्यवक्ता होय तेथी बीजु महाव्रत समाय, ३ निर्वद्य भाष्या बोलनार अदत्तादान लीए नही तेथी त्रीजुं महाव्रत समाय, ४ मैथुन सेवनार सावद्य (पापसहित) वचन बोलेज अने ते वचन निर्वद्यवचन बोलनार बोले नही तेमज मैथुन असत्यज छे अने ते असत्य त्यागथी ब्रह्मचर्य पण पाळे माटे चोथुं महाव्रत पण समाय, ५ जुठ मपचादीक सावद्य वचन बोल्या विना परिग्रह ग्रहण थइ शकतो नथी ते सावध्य वचन निर्वद्य वचन बोलनार बोलतो नथी तेथी पांचमु महाव्रत पण समाय, एनीरीते बीजी भाषा

सुमतीने विषे पाच महाव्रत समाय.

हवे त्रीजी एषणा सुमतीने विषे पाच महाव्रत केवी रीते समाय छे ते कहे छे, १ परजीवने दुःख न थाय तेवी रीते निर्दोष आहारादीक लेनार होवाथी त्रीजी एषणा सुमतीमा पेहेलु महाव्रत समाय, २ निर्दोष ग्रहण करनार सत्यवक्ता होय तेथी बीजुं महाव्रत समाय, ३ निर्दोष दीधेलुज ग्रहण करवाथी त्रीजु महाव्रत समाय, ४ मैथुन सदोष छे तेथी निर्दोष ग्रहण करनार मैथुन सेवे नहि माटे चोथु महाव्रत समाय, ५ निर्दोष ग्रहण करनार सदोष परिग्रहने ग्रहण करतो नथी तेथी पाचमु महाव्रत समाय, एवी रीते त्रीजी एषणा सुमतीने विषे पाच महाव्रत समाय छे.

हवे चोथी आदान निखेवणा सुमतीने विषे पाच महाव्रत केवी रीते समाया छे ते कहे छे, १ यत्नाए लेनार मुकनार जीवहिंसा करे नही तेथी चोथी आदान निखेवणा सुमतीमा पेहेलु महाव्रत समाय, २ यत्नाए लेनार मुकनार परजीवने दुःखरुप अयत्नावाळु असत्य वचन बोले नही तेथी बीजु महाव्रत समाय, ३ अदत्तादान लेवाथी परजीवने दुःखरुप अयत्ना थाय छे ते यत्नाए लेनार मुकनार अयत्ना करतो नथी तेथी त्रीजुं महाव्रत समाय, ४ यत्नाए लेनार मुकनार अयत्नावाळु मैथुन सेवतो नथी तेथी चोथु महाव्रत समाय, ५ यत्नाए लेनार मुकनार अयत्नावाळो परिग्रह ग्रहण करतो नथी तेथी पाचमु महाव्रत समाय, एवी रीते चोथी आदान निखेवणा सुमतीने विषे पाच महाव्रत समाय.

हवे पाचमी पारिठावणीया सुमतीने विषे केवी रीते पाच महाव्रत समाय ते कहे छे, १ यत्नाए

परठवतां जीवहिंसा थाय नहि तेथी पांचमी पारीठावणीया सुमतीमां पेहेलुं महाव्रत स .ाय, २ यत्नाए परठवनार कोइने दुःख थाय ते रुप असत्य वचन बोले नहि तेथी वीजुं महाव्रत समाय, ३ कोइ ात्र पोताना प्राण हरवा बीजाने परवानगी आपता नथी तेम छता तेना उपर बलात्कार गुजारी तेना प्राण ह वाथी तेने अदत्तादान लागे छे ते अदत्तादान यत्नाए परठवनार लेतो नथी तेथी त्रीजु महाव्रत समाय, ४ मैथुन सेववाथी अयत्ना थाय छे ते यत्नाए परठवनार करतो नथी तेथी चोथु महाव्रत समाय, ५ परिग्रहथी अयत्ना थाय छे ते यत्नाए परठवनार नहि करवाथी पाचमु महाव्रत समाय, एवी रीते पाचमी पारिठावणीया सुमतीमां पाच महाव्रत समाय अने रात्रीभोजन त्यागरुपव्रत्त पेहेला महाव्रतमां समाय.

हवे त्रणगुप्तीमां पांच महाव्रत केवी रीते समाय ते कहे छे, १ मनगुप्तीवाळो जीव, जीवहिंसा १, असत्य वचन २, अदत्तादान ३, मैथुन ४, परिग्रह ५ ए पांचे आश्रव सेवे नहि तेथी मनगुप्तीमा पाचे महाव्रत समाय, एवी रीते वचनगुप्तीमां पाच अने कायागुप्तीमां पण पांच महाव्रत समाय, एवी रीते अनेकवावतो ए आठ प्रवचन माताने विपे समायाथीज सर्वे सिद्धांतो तेहने विपे समायानुं तिर्थंकरदेवे कहेलुं छे.

हवे ए आठ प्रवचनमाताना भांगा कहे छे तेमांही प्रथम इर्यासुमतीना सत्तावीश भांगा कहे छे,

१. जीव शब्द १, अजीव शब्द २, मिश्र शब्द ३, ए त्रण श्रोतेंद्री (कान) ना विपय छे अने ए त्रण शुभ ने त्रण अशुभ एम ६, ए छना उपर राग अने ए छना उपर द्वेप, एम १२ श्रोतेंद्रिना विकारो जाणवा.

२. काळो १, पीळो २, धोळो ३, रातो ४, नीलो ५ ए पाच प्रकारना वर्णते चक्षु इंद्रि (आख) ना

विषय छे अनें ए पांच सचित १, पांच अचित २, पांच मिश्र ३, एम १५, ए १५ शुभ ने १५ अशुभ एम ३०, ए ३० ना उपर राग अनें ३० ना उपर द्वेष एम ६० विकारो चक्षु इद्रिना जाणवा.

३. सुगधी १, अने दुर्गंधी २, ए बे प्रकारना गध ते घ्राणेंद्रि (नासीका) ना विषयछे, अने ए बे सचित १, बे अचित २, बे मिश्र ३, एम छ ते छना उपर राग अने छना उपर द्वेष एम बार विकारो घ्राणेंद्रिना जाणवा.

४. खाटो १, मीठो २, तीखो ३, कडवो ४, कसायलो (हरम्यो) ५ ए पाच प्रकारना रस ते रसइद्रि (जीभ) ना विषय छे, अनें ए पाच सचित (जीव सहीत) १, पांच अचित (जीव रहीत) २, पाच मिश्र (काइक जीवना प्रदेश रही गएला होय ते) ३, ए १५ शुभ ने १५ अशुभ, एम ३०, ए त्रीसना उपर राग अनें ३० ना उपर द्वेष, एम साठ विकारो रसइंद्रिना जाणवा.

५. हळवो १, भारे २, टाढो ३, उनो ४, खरखरो (जरहट) ५, सुहाळो ६, लुखो ७, चोपड्यो ८, ए आठ स्पर्श ते स्पर्श इंद्रि (काया) ना विषय छे अने ए आठ सचित १, आठ अचित २, आठ मिश्र ३, एम २४, ते चोविस शुभ ने चौवीस अशुभ, एम ४८, ए अडतालीसना उपर राग अने ४८ ना उपर द्वेष, एम ९६ विकारो स्पर्श इद्रिना जाणवा.

ए सर्वे थइने पाच इंद्रियोना २३ विषय अने २४० विकारो जाणवा, ए २३ विषय छे ते माहीथी जे विषय लीधेलो होय ते अने तेनो प्रतीपक्षी ए बे वरजीने २१ विषय लाभे अने वायणा (भणवु भणाववु) १, पुछणा (पुछवु) २, परियटणा (सीखेलु फेरववु) ३, अणु पेहा (अर्थनी विचारणा करवी) ४, धम्म

परठवतो जीवहिंसा थाय नहि तेथी पांचमी पारीठावणीया सुमतीमां पेहेलु महाव्रत स ाय, २ यत्नाए परठवनार कोइने दुःख थाय ते रुप असत्य वचन बोले नहि तेथी बीजुं महाव्रत समाय, ३ कोइ ाव पोताना प्राण हरवा बीजाने परवानगी आपता नथी तेम छतां तेना उपर बलात्कार गुजारी तेना प्राण ह वाथी तेने अदत्तादान लागे छे ते अदत्तादान यत्नाए परठवनार लेतो नथी तेथी त्रीजु महाव्रत समाय, ४ मैथुन सेववाथी अयत्ना थाय छे ते यत्नाए परठवनार करतो नथी तेथी चोथु महाव्रत समाय, ५ परिग्रहथी अयत्ना थाय छे ते यत्नाए परठवनार नहि करवाथी पाचमु महाव्रत समाय, एवी रीते पाचमी पारिठावणीया सुमतीमा पांच महाव्रत समाय अने रात्रीभोजन त्यागरुपव्रत पेहेला महाव्रतमां समाय.

हवे त्रणगुप्तीमां पांच महाव्रत केवी रीते समाय ते कहे छे, १ मनगुप्तीवाळो जीव, जीवहिसा १, असत्य वचन २, अदत्तादान ३, मैथुन ४, परिग्रह ५ ए पांचे आश्रव सेवे नहि तेथी मनगुप्तीमा पाचे महाव्रत समाय, एवी रीते वचनगुप्तीमां पाच अने कायागुप्तीमा पण पांच महाव्रत समाय, एवी रीते अनेकवावतो ए आठ प्रवचन माताने विषे समायाथीज सर्वे सिद्धांतो तेहने विषे समायानुं तिर्थंकरदेवे कहेलुं छे.

हवे ए आठ प्रवचनमाताना भागा कहे छे तेमांही प्रथम इर्यासुमतीना सत्तावीश भागा कहे छे,

१. जीव शब्द १, अजीव शब्द २, मिश्र शब्द ३, ए त्रण श्रोतेंद्री (कान) ना विषय छे अने ए त्रण शुभ ने त्रण अशुभ एम ६, ए छना उपर राग अने ए छना उपर द्वेष, एम १२ श्रोतेंद्रिना विकारो जाणवा.

२. काळो १, पीळो २, धोळो ३, रातो ४, नीलो ५ ए पांच प्रकारना वर्णते चक्षु इंद्रि (आंख) ना

विषय छे अने ए पांच सचित १, पांच अचित २, पांच मिश्र ३, एम १५, ए १५ शुभ ने १५ अशुभ एम ३०, ए ३० ना उपर राग अने ३० ना उपर द्वेष एम ६० विकारो चक्षु इद्रिना जाणवा.

३. सुगंधी १, अने दुर्गंधी २, ए बे प्रकारना गंध ते घ्राणेंद्रि (नासीका) ना विषयछे, अने ए बे सचित १, बे अचित २, बे मिश्र ३, एम छ ते छना उपर राग अने छना उपर द्वेष एम बार विकारो घ्राणेंद्रिना जाणवा.

४. खाटो १, मीठो २, तीखो ३, कडवो ४, कसायलो (हरम्यो) ५ ए पाच प्रकारना रस ते रसइद्रि (जीभ) ना विषय छे, अने ए पांच सचित (जीव सहीत) १, पांच अचित (जीव रहीत) २, पाच मिश्र (कांइक जीवना प्रदेश रही गएला होय ते) ३, ए १५ शुभ ने १५ अशुभ, एम ३०, ए त्रीसना उपर राग अने ३० ना उपर द्वेष, एम साठ विकारो रसइद्रिना जाणवा.

५. हळवो १, भारे २, टाढो ३, उनो ४, खरखरो (बरछट) ५, सुहालो ६, लुखो ७, चोपड्यो ८, ए आठ स्पर्श ते स्पर्श इंद्रि (काया) ना विषय छे अने ए आठ सचित १, आठ अचित २, आठ मिश्र ३, एम २४, ते चोविस शुभ ने चोवीस अशुभ, एम ४८, ए अडतालीसना उपर राग अने ४८ ना उपर द्वेष, एम ९६ विकारो स्पर्श इद्रिना जाणवा.

ए सर्वे थइने पांच इंद्रियोना २३ विषय अने २४० विकारो जाणवा, ए २३ विषय छे ते माहीथी जे विषय लीधेलो होय ते अने तेनो प्रतीपक्षी ए बे वरजीने २१ विषय लाभे अने वायणा (भणवु भणाववु) १, पुछणा (पुछवु) २, परियटणा (सीखेलु फेरववु) ३, अणु पेहा (अर्थनी विचारणा करवी) ४, धम्म

परठवतां जीवहिंसा थाय नहि तेथी पांचमी पारीठावणीया सुमतीमां पेहेलुं महाव्रत स .ाय, २ यत्नाए परठवनार कोइने दुःख थाय ते रुप असत्य वचन बोले नहि तेथी वीजु महाव्रत समाय, ३ कोइ ˜ाव पोताना प्राण हरवा बीजाने परवानगी आपता नथी तेम छतां तेना उपर बलात्कार गुजारी तेना प्राण ह वाथी तेने अदत्तादान लागे छे ते अदत्तादान यत्नाए परठवनार लेतो नथी तेथी त्रीजुं महाव्रत समाय, ४ मैथुन सेववाथी अयत्ना थाय छे ते यत्नाए परठवनार करतो नथी तेथी चोथु महाव्रत समाय, ५ परिग्रहथी अयत्ना थाय छे ते यत्नाए परठवनार नहि करवाथी पांचमुं महाव्रत समाय, एवी रीते पाचमी पारिठावणीया सुमतीमा पाच महाव्रत समाय अने रात्रीभोजन त्यागरुपव्रत्त पेहेला महाव्रतमां समाय.

हवे त्रणगुप्तीमां पांच महाव्रत केवी रीते समाय तें कहे छे, १ मनगुप्तीवाळो जीव, जीवहिसा १, असत्य वचन २, अदत्तादान ३, मैथुन ४, परिग्रह ५ ए पांचे आश्रव सेवे नहि तेथी मनगुप्तीमा पाचे महाव्रत समाय, एवी रीते वचनगुप्तीमां पांच अने कायागुप्तीमां पण पांच महाव्रत समाय, एवी रीते अनेकप्रकारतो ए आठ प्रवचन मातानें विषे समायाथीज सर्वे सिद्धांतो तेहने विषे समायानुं तिर्थंकरदेवे कहेलुं छे.

हवे ए आठ प्रवचनमाताना भांगा कहे छे तेमाही प्रथम इर्यासुमतीना सत्तावीश भांगा कहे छे,

१. जीव शब्द १, अजीव शब्द २, मिश्र शब्द ३, ए त्रण श्रोतेंद्री (कान) ना विषय छे अने ए त्रण शुभ ने त्रण अशुभ एम ६, ए छना उपर राग अने ए छना उपर द्वेष, एम १२ श्रोतेंद्रिना विकारो जाणवा.

२. काळो १, पीळो २, धोळो ३, रातो ४, नीलो ५ ए पाच प्रकारना वर्णते चक्षु इंद्रि (आख) ना

विषय छे अने ए पांच सचित १, पांच अचित २, पांच मिश्र ३, एम १५, ए १५ शुभ ने १५ अशुभ एम ३०, ए ३० ना उपर राग अने ३० ना उपर द्वेष एम ६० विकारो चक्षु इद्रिना जाणवा.

३. सुगंधी १, अने दुर्गंधी २, ए बे प्रकारना गंध ते घ्राणेंद्रि (नासीका) ना विषयछे, अने ए बे सचित १, बे अचित २, बे मिश्र ३, एम छ ते छना उपर राग अने छना उपर द्वेष एम बार विकारो घ्राणेंद्रिना जाणवा.

४. खाटो १, मीठो २, तीखो ३, कडवो ४, कसायलो (हरम्यो) ५ ए पाच प्रकारना रस ते रसइंद्रि (जीभ) ना विषय छे, अने ए पाच सचित (जीव सहीत) १, पाच अचित (जीव रहीत) २, पाच मिश्र (काइक जीवना प्रदेश रही गएला होय ते) ३, ए १५ शुभ ने १५ अशुभ, एम ३०, ए त्रीसना उपर राग अने ३० ना उपर द्वेष, एम साठ विकारो रसइद्रिना जाणवा.

५. हळवो १, भारे २, टाढो ३, उनो ४, खरखरो (वरहट) ५, सुहाळो ६, लुखो ७, चोपड्यो ८, ए आठ स्पर्श ते स्पर्श इंद्रि (काया) ना विषय छे अने ए आठ सचित १, आठ अचित २, आठ मिश्र ३, एम २४, ते चोविस शुभ ने चोवीस अशुभ, एम ४८, ए अडतालीसना उपर राग अने ४८ ना उपर द्वेष, एम ९६ विकारो स्पर्श इद्रिना जाणवा.

ए सर्वे थइने पांच इंद्रियोना २३ विषय अने २४० विकारो जाणवा, ए २३ विषय छे ते माहीथी जे विषय लीधेलो होय ते अने तेनो प्रतीपक्षी ए बे वरजीने २१ विषय लाभे अने वायणा (भणवु भणाववु) १, पुछणा (पुछवु) २, परियठणा (सीखेलु फेरववु) ३, अणु पेहा (अर्थनी विचारणा करवी) ४, धम्म

कहा (धर्म कथा करवी) ५, ए पांच प्रकारनी स्वाध्याय करवी एम २६ अने धोंसरा प्रमाणे आगळ आगळ जोइने उपयोग सहित चालवु ए एक बोल लेवो एम २७ भागा पेहेली इर्या सुमतीना जाणवा.

२. बीजी भाषा सुमतीना ९ भागा कहेछे, क्रोध १, मान २, माया ३, लोभ ४, हास्य ५, भय ६, वाचाळपणुं ७, विकथा ८, अण उपयोग ९, ए नव भागा भाष्या सुमतीना जाणवा.

३. त्रीजी एषणा सुमतीना ७ भागा कहे छे, गवेषणाना बत्रीस दोष वर्जवा ए पहेलो भागो १, ग्रहेषणाना १० दोष वर्जवा ए बीजो भांगो २, परिभोगेषणाना पाच दोष माडलीया वर्जवा ए पाच भागा, ए सर्व थइ सात भागा एषणा सुमतीना जाणवा.

४ चोथी आदान सुमतीना बे भांगा कहे छे, ओघिक उपधी ते जेहना शास्त्रमा नाम लखेल न होय पण ते वस्तुविना मुनीने चाले नही ते गळणु, शास्त्र तेनी बन्धनदोरी विगेरे वस्तु ग्रहण करवी ते प्रथम भांगो १, बीजी उपग्रहीक ते जे वस्तुना नाम शास्त्रमा लखेल होय ते वस्त्र पात्र वगेरे ग्रहण करवा ते बीजो भ.गो २.

[इहा पाढीयारी तथा आगारी ते पाछी आपी शकाय ते पाट पाटला मकान विगेरे वस्तु ग्रहण करवी ए पहलो भागो १, अणआगारी ते पाछुं आपवा वगरनी वस्तु लाववी ते बीजो भागो २, एम पण केटलाक कहे छे] ए चोथी आदान निखेवणा सुमतीना बे भागा जाणवा.

५. पाचमी पारिठावणीया सुमतिना १०२४ भागा छे ते कहे छे.

आ कोठाना आकडा साथे भागवा	१	२	३	४	५	६	७	८	०	१०
आ कोठाना आकडा साथे गुणवा.	१०	९	८	७	६	५	४	३	२	१
आ कोठामा लखेलछे ते मुजब लब्धाक आवे	१०	४५	१२०	२१०	२५२	२१०	१२०	४५	१०	१
आ कोठामा लख्या मुजब सयोगी समजवा	असयोगी	द्वीसयोगी	त्रीसंयोगी	चौसयोगी	पाच सयोगी	छ सयोगी	सात सयोगी	आठ सयोगी	नव सयोगी	दस सयोगी

आ सयोगी काढवानी समज.

उपर मुजब पक्ति करी प्रथम पक्तिमा अनुक्रमे लखवा पछी वीजी पक्तिमा तमाम अवळा आक भरवा, पछी प्रथम पक्तिना छेला कोठामा जे आक होय ते आंक, त्रीजी पक्तिना प्रथम घरमा लखवो, पछी तेना माथे जे आंक होय तेथी जमणा तरफना कोठामा जे आक होय तेनी साथे त्रीजी पंक्तिना प्रथम कोठाना आकने गुणवो, जे आक साथे गुण्यो होय तेना माथा उपर प्रथम पक्तिमा जे आक होय तेनी साथे भागवो, जे लब्धाक आवे ते त्रीजी पक्तिना वीजा कोठामा लखवो ए रीते तमाम कोठा भरवाथी सयोगी आवी रहे.

पाचमी सुमतीमा परठववाना दस बोल कहेला छे त्या परठवउ नहीं, ए दश बोलनो पदना प्रस्तार

प्रमाणे प्रस्तार करतां उपर मुजब १०२३ भांगा थाय ए सर्वे अशुद्ध भांगे न परठवता एक छेल्ला १०२४ मा शुद्ध भागे यत्नापुर्वक परठववु एम पाचमी सुमतीना कुल १०२४ भांगा जाणवा.

हवे त्रण गुप्तीना नव भागा कहेछे, सारभ १, समारंभ २, आरभ ३, ए त्रण त्रण भागा एकेकी गुप्तीना गणतां त्रण गुप्तीना नव भागा जाणवा. ए प्रमाणे आठे प्रवचन माताना सर्व थइने १०७८ भांगा जाणवा.

एम सुधर्मा स्वामी पोताना जम्बू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू? जेम में श्री महावीर देवस्वामीनी समीपे साभळ्युं हतु तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥२७॥ इतिश्री आठ प्रवचन मातानु चोविसमु अध्ययन संपुर्ण. ॥२४॥ ए आठ प्रवचन माता कही, तेतो भाव ब्राह्मणनी समिपे मळे, ते माटेजयघोष विजयघोष ब्राह्मणनु पचीसमुं अध्ययन कहे छे.

अर्थः-मा० ब्राह्मणना कु० कुलने विषे स० उपन्यो ॥ आ० हुओ वि० ब्राह्मण म० महा यशवत । जा० अतिशे भावयज्ञ करीने ज० महाव्रतरुप ज० यज्ञनेविषे ज० जयघोष इ० एहवे ना० नामे साधु ॥ १ ॥

मूलः—माहणकुलसंभूओ आसि विप्पो महायसो ।
जायाई जमजन्नंमि जयघोसे त्ति नामओ ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—वणारसी नगरिने विषे ब्राह्मणना कुळने विषे उत्पन थयेल पंच महाव्रतरुप भावयज्ञनो करनार महा यशवत एवो जयघोष नामे मुनी थयो ॥ १ ॥

अर्थः-इ० इन्द्रियनो गा० । समोहने नि० वसनो करणहार ॥ म० मोक्ष मार्गनो गा० चालणहार । म० मोटो

मु० मुनिश्वर । गा० ग्रामानु गा०ग्राम प्रते री० विचरतो थको ॥ प० आव्यो वा०वाणारसी पु० नगरीने विषे ॥२॥

मूलः—इन्दियग्गामनिग्गाही मग्गगामी महामुणी ।
गामाणुग्गामं रीयन्तो पत्तो वाणारसि पुरिं ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—पाच इंद्रियोना विषयोना समुह (जथो) वश करणहार अने मोक्षमार्गने विषे चालनार एवो जयघोष नामे मोटो मुनीश्वर ग्रामानुंग्राम प्रत्ये विचरतो थको वणारसी नगरी पहोंच्यो ॥ २ ॥

अर्थः—वा० वाणारसी नगरीने व० बाहिर । उ० उद्यानने विषे । म० मनोरम एहवे नामे फा० निर्दोष से० थानक पाठ स० तृणादिक छे। त० तिहा वा० वास रहेवु उ० पाम्यो ॥ ३ ॥

मूलः—वाणारसीए बहिया उज्जाणंमि मणोरमे ।
फासुए सेज्जसंथारे तत्थ वासमुवागए ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—वणारसी नगरीनी बहार मणोरम नामे उद्यानने विषे निर्दोष स्थानक पाटपाटला त्रणादिक छे त्यां मुनि वासो रह्यो ॥ ३ ॥

अर्थः—अ० हवे ते० तेणेज का० काले । पु० नगरीए त० तिहा मा० ब्राह्मण । वि० विजयघोष इ० एहवे ना० नामे । ज० यज्ञ ज० करे छे वे० वेदनो जाण ॥ ४ ॥

मूलः—अह तेणेव कालेणं पुरीए तत्थ माहणे ।
विजयघोसे त्ति नामेण जन्नं जयइ वेयवी ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—हवे तेवे प्रस्तावे वणारसी नगरीने विषे चार वेदनो जाण एवो विजयघोष नामे ब्राह्मण यज्ञ करतो हवो ॥ ४ ॥

अर्थः—अ० हवे से० ते यज्ञने विषे त० तिहा अ० जयघोष नामे अणगार । मा० मासखमणने पा० पारणे वि० विजयघोषना ज० यज्ञनेविषे ॥ भि० भिक्षाने अ० अर्थे उ० तिहा आव्यो छे ॥ ५ ॥

मूलः—अह से तत्थ अणगारे मासक्खमणपारणे ।
विजयघोसस्स जन्नंमि भिक्खट्ठा उववट्ठिए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—हवे ते जयघोष नामे अणगार मास खमणने पारणे त्या विजयघोष ब्राह्मणना यज्ञना पाडाने विषे भिक्षाने अर्थे आवी उभो रह्यो ॥५॥

अर्थः—स० भिक्षाने अर्थे आव्यो तेहने त० तिहा यज्ञनेविषे स० आव्यो छता ने जा० जागनो करणहार विजयघोष प० निषेधे छे न० न हु० निश्चे दा० दउं ते० तुजने भि० भिक्षा भि० हे भिखु तु जा० जाचे अ० विप्र विना बीजे घरे ॥ ६ ॥

मूलः—समुवट्ठियं तहिं सन्तं जायगो पडिसेहए ।
न हु दाहामि ते भिक्खं भिक्खू जायाहि अन्नओ ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—ते यज्ञ पाडाने विषे भिक्षाने अर्थे आवेला मुनिने देखीने यज्ञनो करणहार विजयघोष ते मुनिने निषेध करवा लाग्यो के हे भिक्षु ? तु विप्र विना बीजे घरे याचना कर ? हुं तुजने भिक्षा नहि दउ ??? ॥६॥

अर्थः–जे० जे य० वेदना वि० जाणे वि० विप्र होय। ज० यज्ञना अ० अर्थि होय य० वळी जि०जे जितन्द्रिय जो० ज्योतिष शास्त्रना अने। अ० छ अगना विप्र शास्त्रनो वि० जाण होय जे० जे य० वळी ज० यज्ञ ध० धर्म शास्त्रना पा० पारगामी जाण होय ॥ ७ ॥

मूलः–जे वेयविऊ विप्पा जन्नट्ठा य जिइन्दिया।
जोइसङ्गविऊ जे य जन्नधम्मस्स पारगा ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थ–हे मुनि ? ए अन्न तो कोने आपवानु छे के जे विप्र वेदना जाण होय, यज्ञना अर्थि होय, ज्योतिषशास्त्रने विप्रना शास्त्रना छ अगना जाण होय, तेमज धर्मशास्त्रना पारगामी होय ॥ ७ ॥

अर्थः–जे० जे स० समर्थ होय स० ससार रुपीया समुद्रथी उ० उधरवा। प० परजीवने अने अ० आपणा आत्माने तारी य०वळी ते०तेहने अ०अन्न इ०ए दे०देवो ॥ भो० हे भि०साधु स०ए अन्न मनवाछितछे का०रससाहितछे ॥८॥

मूलः–जे समत्था समुद्धत्तुं परमप्पाणमेव य ।
तेसिं अन्नमिण देयं भो भिक्खू सव्वकामियं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः–जे पोताना तथा परना आत्माने ससाररुपी समुद्र थकी उद्धार करवा समर्थ होय एवा विप्रने हे भिक्षु ?-षट्रस सयुक्त मनोवांछित ए अन्न आपवानु छे (अर्थात तमने आपवानु नथी.) ७ मी ८ मी ए बे गाथाना अर्थनो सबध भेगो छे ॥ ८ ॥

अर्थः–सो० ते जयघोप नामा जतिने त० तिहा ए० एणे प्रकारे प० निषेध्या जा० जागने करणहारे म० महा मुनिने

न०नही ते मुनि वि०वळी रु०क्रोधने वशे पहुतो न०नही तु०संतोष वि०पण पाम्यो उ०मोक्षनो ग०गवेषणहार ॥९॥

मूलः—सो तत्थ एव पडिसिद्धो जायगेण महामुणी ।
न वि रुट्ठो नवि तुट्ठो उत्तमट्ठगवेसओ ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—ते यज्ञना करणहार विजयघोषे पुर्वोक्त प्रकारे जयघोष मुनिने निषेध्यो थको मोक्षना सुखनो गवेषी एवो ते मुनि क्रोधने वशे पहोंच्यो नहीं तेमज संतोष पण न पाम्यो (अर्थात समभावे रह्यो) ॥ ९ ॥

अर्थः—हवे मुनी बोल्या । न० नही अ० अन्नने अ० अर्थे नही पा० पाणीने हे० हेते अर्थे नहि वा० अथवा न० वस्त्रादिकना नहि नि० निर्वाहने अर्थे ते विप्र मते उपदेश कहेता नथी वा० वळी ते० ते विजयघोषने । वि० ससारथकी मुकावाने अ० अर्थे । इ० यतिए आगल कहेशे ते व० वचन अ० बोलतो हवो ॥ १० ॥

मूलः—नन्नट्ठं पाणहेउं वा नवि निवाहणाय वा ।
तेसिं विमोक्खनट्ठाए इणं वयणमब्बवी ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—हवे ते मुनि अन्नने अर्थे नहि, पाणीने अर्थे नहि, तेमज वस्त्रादिकना निर्वाहने अर्थे नहि, पण फक्त विजयघोषादिक ब्राह्मणने ससार थकी मुकाववाने अर्थेज ए आगळ कहेशे, तेम मुनि विप्र मत्ये बोलतो हवो ॥१०॥

अर्थः—न०नथी जा० जाणतो तु वे० वेदमाहि जे मु० प्रधान न० नथी जाणतो तुं जं० यज्ञनो जं०जे मु० उपाय न० नक्षत्रमाहि मु० प्रधान ज० जे च० पुरणे ज० जे च० पुरणे वा० वळी ध० धर्मनो मु० उपाय तुं नथी जाणतो ॥११॥

मूलः—नवि जाणसि वेयमुहं नवि जन्नाण जं मुहं ।

नक्खत्ताण मुहं जं च जं च धम्माण वा मुहं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः-हे विप्र ? वेदमाही मुख्य कोण ? ते तु नथी जाणतो ? ने यज्ञमाही मुख्य कोण ? ते तु नथी जाणतो ? अने नक्षत्रमाही मुख्य कोण ? ने धर्ममाही मुख्य कोण ? ते पण तु नथी जाणतो !!! ॥११॥

अर्थः-जे० जे स० समर्थ होय स० ससाररुप समुद्रथी उ० उधरवा । प० परजीवने अने अ० आपणा आत्माने ए० ए पुर्वे कह्यु य० ते न०नथी ते० तु तु०तेनु वि०जाणतो अ० जो तु जा०जाणे ते तो०तो तु भ०कहे॥१२॥

मूलः-जे समत्था समुद्धत्तुं परमप्पाणमेव य ।

न ते तुमं वियाणासि अह जाणासि तो भण ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः-जे पोताना तथा परना आत्माने संसारसमुद्र थकी उद्धार करवा समर्थ कोण ? ते तु नथी जाणतो ? अने जो तु जाणतो होय तो कहे ??? ॥१२॥

अर्थः-त० ते मुनीना खे० प्रश्ननो प० उत्तर तु० वळी । अ० देवा असमर्थ छतो । त० ते यज्ञने विषे दि० विप्र । स० परिखदा सहित प० वे हाथ हो० जोडीने । पु० पुछे त० ते म० महा मु० मुनी प्रत्ये ॥१३॥

मूलः-तस्सक्खेवपमोक्खं तु अवयन्तो तहिं दिओ ।

सपरिसो पञ्जली होउ पुच्छई तं महामुणि ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः-विजयघोष ब्राह्मण ते मुनिना प्रश्नोना उत्तर देवा असमर्थ छतो ते यज्ञ पाडामा आवेला सर्व ब्राह्मण सहित वे हाथ जोडीने ते महा मुनिने पुछता हवा ॥ १३ ॥

अर्थः-वे० वेदमांहि जे च० पूर्णे मु० प्रधान ते मुजने वू० कहो ॥ वू० कहो ज० यज्ञनो ज० जे मु०उपाय न० नक्षत्र माहि जे मु० प्रधान वू० कहो ज०जे च० वळी ध० धर्मनो वा० अथवा मु० उपाय ॥१४॥

मूल –वेयाणं च मुहं बूहि बूहि जन्नाण जं मुहं ।
नक्खत्ताण मुहं बूहि जं च धम्माण वा मुहं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः–हे मुनि? वेदमाही मुख्य कोण? यज्ञमाही मुख्य कोण? नक्षत्रमांही मुख्य कोण? अने धर्ममाही मुख्य कोण? ते मुजने कहो? ॥ १४ ॥

अर्थः-जे० जे स० समर्थ होय स०संसाररूपीया समुद्रथी उ०उधरवा । प०परजीवने अने अ०आपणा आत्माने ए० ए पुर्वे कह्यु य०ते । ए० ए मे० मुजने स० संदेहछे स०सर्व सा०हे साधु क०कहे पु० पुछ्यो छते ॥१५॥

मूलः–जे समत्था समुद्धत्तुं परमप्पाणमेव य ।
एयं मे संसयं सव्वं साहू कहसु पुच्छिओ ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः–जे पोताना तथा परना आत्माने संसारसमुद्र थकी उद्धार करवा समर्थ कोण? ए पुर्वोक्त सर्व मुजने संशय छे, तो हे साधु? हु तुजने पुछुछुं के एनो प्रत्युतर शुं! ते तु मुजने कहे ॥१५॥

अर्थः-वेद अम्हारे प्रमाण छे ते वेद केहवा छे, धर्मध्यान तथा तपरुप अग्नि १ । कर्मरुप इंधण २ । शुद्ध भावनारुप आहुती ३ जीवरुप अग्निना थानक ४ शुभ योगरुप चाटुवा ५ शरीररुप गौर ६ । ए ६ ते अ० अग्नि हो०होत्रने मुहा० मुख्य प्रधान छे वेदने विषे,एहवा वे०वेद प्रमाण । ज० यज्ञ ते संयम पुर्वे अग्निहोत्र कह्यु ||२७३||

तेहनो अर्थि जे साधु वे० यज्ञनो मु० उपाय प्रवर्तणहारो । न० नक्षत्र माहे मु० प्रधान च० चद्रमा । ध० धर्मनो परुपकमाहि का० काश्यपगोत्री श्री रुपभदेव तथा महावीरदेव मु० प्रधान ॥ १६ ॥

मूल —अग्गिहोत्तमुहा वेया जन्नठ्ठी वेयसा मुहं ।
नक्खत्ताण मुहं चन्दो धम्माण कासवो मुहं ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—ते वारे मुनि कहेता हवा के हे विप्रो ? वेदमाही मुख्य अग्निहोत्रछे, ते अग्निहोत्र केवो होय १ जीवरुप कडु, २ तपरुपी वेदीका, ३ कर्मरुपी इंधण, ४ ध्यानरुपणी अग्नि, ५ शरीररुपी गोर, ६ शुभ योगरुपी चाटवा, ७ शुद्ध भावना तथा जीव दयारुप आहुती जाणवी, एवो अग्निहोत्र वेदमां मुख्य छे, अने एवो अग्निहोत्र (यज्ञ) जे वेदने विषे मुख्यछे; तेज वेद प्रमाणछे ए सयमरुपी यज्ञ पुर्वे कह्यो, तेना अर्थि साधु ! तेज यज्ञनो प्रवर्तावणहारोछे, नक्षत्रमा चद्रमा मुख्यछे, धर्मना परुपकमांही रुपभदेव तथा महावीर स्वामी मुख्यछे ॥१६॥

अर्थः—ज० जेम च० चद्रमाने ग० ग्रहादिक चि० ॥ तिष्टे छे प० हाथ जोडता छता । व० गुणस्तवता थका न० नमस्कार करता थका । उ० प्रधान विनय करवे करी चद्रमाना म० मनना हा० हरणहार छता तिष्टे छे तेम रुपभदेवने पण देवता इद्रादिक सेवा करे छे ॥ १७ ॥

मूल —जहा चन्दं गहाईया चिट्ठन्ती पञ्जलीउडा ।
वन्दमाणा नमंसन्ता उत्तमं मणहारिणो ॥ १७॥

गाथा १७ भावार्थः—जेम चंद्रमाने आगे ग्रह, नक्षत्र, तारा, बे हाथ जोडीने सामा उभा रहे ने वादता

अर्थः-वे० वेदमांहि जे च० पूर्ण मु० प्रधान ते मुजने बू० कहो ॥ बू० कहो ज० यज्ञनो जं० जे मु०उपाय न० नक्षत्र माहि जे मु० प्रधान बू० कहो ज०जे च० वली ध० धर्मनो वा० अथवा मु० उपाय ॥१४॥

मूल-वेयाणं च मुहं बूहि बूहि जन्नाण जं मुहं ।
नक्खत्ताण-मुहं बूहि जं च धम्माण वा मुहं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः-हे मुनि ? वेदमाही मुख्य कोण ? यज्ञमाही मुख्य कोण ? नक्षत्रमाही मुख्य कोण ? अने धर्ममाही मुख्य कोण ? ते मुजने कहो ? ॥ १४ ॥

अर्थः-जे० जे स० समर्थ होय स०संसाररूपीया समुद्रथी उ०उधरवा । प०परजीवने अने अ०आपणा आत्माने ए० ए पुर्वे कह्युं य०ते । ए० ए मे० मुजने स० संदेहछे स०सर्व सा०हे साधु क०कहे पु० पुछ्यो छते ॥१५॥

मूलः-जे समत्था समुद्धत्तुं परमप्पाणमेव य ।
एयं मे संसयं-सव्वं साहू कहसु पुच्छिओ ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः-जे पोताना तथा परना आत्माने संसारसमुद्र थकी उद्धार करवा समर्थ कोण ? ए पुर्वोक्त सर्व मुजने संशय छे, तो हे साधु ? हु तुजने पुछुछुं के एनो प्रत्युतर शुं ! ते तु मुजने कहे ॥१५॥

अर्थः-वेद अम्हारे प्रमाण छे ते वेद केहवा छे, धर्मध्यान तथा तपरुप अग्नि १ । कर्मरुप इंधण २ । शुद्ध भावनारुप आहुती ३ जीवरुप अग्निना थानक ४ सुभ-योगरुप चाटुवा ५ शरीररुप गौर ६ । ए ६ ते अ० अग्नि हो०होत्रं मुहा० मुख्य प्रधान छे तेहने विषे एहवा वे०वेद प्रमाण । ज० यज्ञ त संयम पुर्वे अग्निहोत्र कर्हुं

सया कुसलसंदिट्ठं तं वयं बूम माहणं ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः-हवे जे सुपात्र विप्र तारण करी शके तेनु स्वरुप कहेछे. घी सींचेली निर्मळ अग्नीनी पेरे पुजनिक जे एह लोकने विषे ब्राह्मण केवळज्ञानीये सदाय कहेल छे, तेने हु ब्राह्मण कहुछु ॥ १९ ॥

अर्थः-जो०जे स०आसक्त न०न होय आ०स्वजनादिकने थानके आवीने । प०बीजे स्थानके जातोथको न० न सो० खेद करे अथवा पव्वयन्तो० प्रवर्जा ग्रहतो थको न० न सो० खेद करे । र० रती पामे अ० तिर्थकरना व० वचनने विषे त० तेहने व० अम्हे बू० कहीए मा० ब्राह्मण ॥ २० ॥

मूलः-जो न सज्जइ आगन्तुं पव्वयन्तो न सोयई ।
रमइ अज्जवयणंमि तं वयं बूम माहणं ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः-जे स्वजनादिकना थानके आवी आशक्त न होय अने बीजे स्थानके जातो थको अथवा प्रवर्जा ग्रहण करतो थको खेद न करे अने तिर्थकरना वचनने विषे रती खुशी पामे तेने हु ब्राह्मण कहुछु ॥२०॥

अर्थः-जा०सुवर्ण ज०जेम मि०समार्यो ओप्यो अथवा जहा० जेम सुवर्णनो जेम मोटो अर्थछे तेम जे ब्राह्मणने सुवर्ण सरिखो मोटो अर्थछे तेम नि० टाल्यो म० मेल पा० जेम अग्नीए करी सुवर्ण तेम तपे करी कर्म मेल टाल्यो छे जेणे रा० राग दो० द्वेष भ० इह लोकादिक सात भय रहित त० तेने व० अम्हे मा० ब्राह्मण बू०कहिये॥२१॥

मूलः-जायरुवं जहा मिट्ठं निद्धन्तमलपावगं ।
रागदोसभयाईयं तं वयं बूम माहणं ॥ २१ ॥

थका गुण स्तवता थका ने नमस्कार करता चंद्रमाने सेवे छे ने प्रधान विनये करी चंद्रमाना मनना हरनार छतां सदाय रहे छे, तेम श्री आदीनाथने इंद्रादिकदेवो हाथ जोडीने सेवा करता हुवा ॥ १७ ॥

अर्थः-हवे जे तारि न शके तेनो स्वरुप कहेछे अ० विप्र तत्वना अजाणछे ज० यज्ञना वेदना करणहार वि० तत्वना अने ज्ञानना अने मा० विप्रनी जे सं० संपदा तेहना अजाण गू० मोहवत अज्ञान स० स्वाध्याय अने त० तप करवे करी अजाण भा० भस्म राखे करी च्छ० ढांकी इ० ए अ० अग्नीनी परे ए विप्र छे ॥ १८ ॥

मूलः—अजाणगा जन्नवाई विज्जामाहणसंपया ।
गूढा सज्झायतवसा भासच्छन्ना इवग्गिणो ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः-हवे विप्र तारण करी शके नहि तेनुं स्वरुप कहेछे. जे विप्र पुर्वोक्त वेदना तत्वना अजाण छतां यज्ञना करणहार, अग्नीविगाने ब्राह्मणनी संपदा पण जाणे नहि, मोहवंतने सज्ञाय तप अण करवाथी मुर्ख एवा विप्र ढाकी अग्नी सरीखा जाणवा, एटले जेम राखे करी ढांकेली अग्नी बहार शीतळ देखाय पण अंदर जाजवल्यमान होय, तेम ए ब्राह्मण बहारथी शीतळ होय पण अंदरमा कषाय अग्नीए करी प्रदिप्त छे ॥१८॥

अर्थः-हवे सुपात्रनो स्वरुप कहे छे जो० जे कोइ लो० लोकने विषे । ब० ब्राह्मण वु० कह्या । अ० अग्नीनी व० परे म० पुजनीक ज०जेम अग्नी तेम । स०सदा कु०केवलज्ञानीए स० कह्या जेहने ब्राह्मण । त० तेहने व० अम्हे बू० कहु मा० ब्राह्मण ॥ १९ ॥

मूलः—जो लोए बम्भणो वुत्तो अग्गी व महिओ जहा ।

नहीं, १ मने करी, २ वचने करी, ३ कायाए करी हणतो होय तेने भलु जाणु नहि, १ मनेकरी, २ वचनें करी, ३ कायाए करी, एवा नव करणने त्रण जोगे जावजीव सुधी ते जीवोने हणे नहि तेने हु ब्राह्मण कहुछु ॥२३॥

अर्थः-को० क्रोधथी वा० उपलक्षणथी मान थकी ज० जो वा० अथवा हा० हास्य थकी। वा० अथवा लो० लोभथकी उपलक्षणथी मायाथकी ज० जो वा० अथवा भ० भयथकी पण मु० मृषा न० न व० बोले जो० जे उ० वळी। त० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण वू० कहिए ॥ २४ ॥

मूल.—कोहा वा जइ वा हासा लोहा वा जइ वा भया।
मुसं न वयई जो उ त वयं बूम माहणं ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—जे १ क्रोध (तेना पेटामा मान) थी, २ लोभ (तेना पेटामा कपटथी), ३ भयथी, ४ हासीथी ए चारे प्रकारथी त्रण करण ने त्रण जोगे करी जावजीव सुधी बीलकुल जुठु बोले नहि तेने हु ब्राह्मण कहुछु ॥२४॥

अर्थः—चि० सचित मनुष्यादिक अ० अचित सुवर्णादिक वा० अथवा अ० थोडा वा० अथवा ज० जो वा० अथवा व० घणु। न० न गि० लेइ अ० अणदिधो जे० जे कोइ त० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण वू० कहिए ॥२५॥

मूल :—चित्तमन्तमचित्तं वा अप्पं वा जइ वा बहुं।
न गिण्हइ अदत्तं जे तं वयं बूम माहणं ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जे १ सचित, ते मनुष्य पशु प्रमुख, २ अचित ते सुवर्णादिक, ३ अल्प मुल्यवाळु, ४ तथा बहु मुल्यवाळु एवी काइ पण वस्तु त्रण करण ने त्रण जोगे जावजीव सुधी बीलकुल अण दीधुले नहि तेने हु ब्राह्मण कहुछु॥२५॥

गाथा २१ भावार्थः-जेम जातीवंत सुवर्ण मेल रहित थइने ओप चडाववा अग्नीये करी मेल दूर टाळे तेम तप रुपणी अग्नीये करी कर्मरुपी मेल जेणे टाळ्योछे तथा जेम सुवर्णनो मोटो अर्थछे तेम जेने सुवर्ण सरिखो मोक्षनो मोटो अर्थ छे तेमज राग द्वेषने आ लोकादिक ७ प्रकारना भयथी रहित होय तेने हु ब्राह्मण कहुंछु ॥ २१ ॥

अर्थः-त० तपस्वी कि० दुर्बल द० इंद्रिनो दमणहार । अ० उपचय रहित म० मास सो० लोही ॥ सु० सुव्रती प०-पाम्यो छे नि०स्वस्थपणु (निर्वाण) एहवो होय । त० तेहने व०अम्हे बू०कहिए मा०ब्राह्मण ॥२२॥

मूलः-तवस्सियं किसं दन्तं अवचियमंससोणियं ।
सुवयं पत्तनिवाणं तं वयं बूम माहणं ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः-जे इद्रियोने दमन करनार, ने जेनु तपश्चर्या करवाथी लोही मासना उपचय (पुष्ट) पणा रहित दुर्बळ शरीर थयुछे ने जे सुव्रति जेणे चारे कषायउपसमावेल छे तेने हु ब्राह्मण कहुंछु ॥२२॥

अर्थः-त० त्रस पा० जीवने वि० विशेषे या० जाणीने स० सखेपे य० वळी था० थावर पृथ्वीयादिक पाच जीवने जो० जे हिं० हणे न० नहि ति० मन वचन कायाए करीने नव कोटिए त० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण बू० कहिए ॥२३॥

मूलः-तसपाणे वियाणेत्ता संगहेण य थावरे ।
जो न हिंसइ तिविहेण तं वयं बूम माहणं ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः-जीव जे त्रस (हरता फरता) ने स्थावर (स्थिर रहे ते) पृथ्वी, पाणी, अग्नि, वायु, ने वनस्पती एवा प्राणीयोने संक्षेपे तथा विशेषे करी जाणीने हणु नहिं १ मने करी, २ वचनेकरी, ३ कायाए करी हणावुं

मूलः—आलोलुयं मुहाजीवी अणगारं अकिञ्चनं ।
असंसत्तं गिहत्थेसु तं वयं ब्रूम माहणं ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—जे आहारादिकने विषे लुब्ध नहि, तेमज ग्रहस्थना कार्य करवा सिवाय फक्त धर्मनिमित जाणीने आपे तेनो आहार लेनार अने घरने सुवर्णादिक द्रव्यरहित ने ग्रहस्थ संघाते तथा ग्रहस्थने विषे सबंधरहित होय तेने हु ब्राह्मण कहु छु ॥ २८ ॥

अर्थः—ज० छाडीने पु० पुर्वना मातापितादिकनो स० सजोग सबध । ना० आपणी नातिना स० सबध य० वळी व० भाइ प्रमुखना सबध छाडिने जो० जे न० न स० आसक्त होय भो० ए मातापितादिक भार्याने विषे भोगने विषे । त० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण बू० कहिए ॥ २९ ॥

मूलः—जहित्ता पुव्वसंजोगं नातिसङ्गे य बन्धवे ।
जो न सज्जइ भोगेसुं तं वयं ब्रूम माहणं ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—जे पुर्व संयोग ते माता पिता भाइ प्रमुख अने पश्चात सयोग ते स्त्री, सासु, ससरा, ज्ञातीप्रमुख तेना रागादिकने विषे आशक्त (लुब्ध) न थाय तेने हु ब्राह्मण कहु छु ॥२९॥

अर्थः—प० पशुना व०बधन अर्थे पसुना बधना हेतुछे स० सर्व वे० वेद य०वळी ज० यागनेविषे च० वली पा०पाप क० कर्मना हेतुछे न० न होय त० ते यागादिक ता० त्राण सरण दु० भुंडा आचारवतने। क० जे पशुवधादिक कर्म व० दुर्गती पहोंचाडवा प्रत्ये समर्थछे ते भणी वेद यागादिक त्राण सरण नहि अने वेदना भण्या सुपात्र नही ॥३०॥

अर्थः—दि० देवता चार जातना मा० मनुष्य सर्व ते० तिर्यच सबंधीयो जो० जे न० न से० सेवे मे० मैथुन म० मने करी का० कायाए करी व० वचने करी नव कोटिए तं० तेहने व० अम्हे मा० ब्राम्हण बू० कहिए ॥ २६ ॥

मूलः—दिव्वमाणुसतेरिच्छं जो न सेवइ मेहुणं ।
मणसा कायवक्केणं तं वयं बूम माहणं ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—जे देवता मनुष्यने तिर्यच सबधी मैथुन (स्त्री पुरुषनो सयोग) ने त्रण करणे ने त्रण जोगे करी जावजीव सुधी सेवे नहि तेने हु ब्राह्मण कहुंछु ॥ २६ ॥

अर्थः—ज० जेम पो० पदमकमल ज० पाणी माहि जा० उपनो नो० न लिं० लीपाय वा० पाणीए करी। ए० एणे कमलने दृष्टांते अ० नलीपाय का० कामभोगे करीने त० तेहने व० अम्हे मा० ब्राम्हण बू० कहिए॥२७॥

मूलः—जहा पोमं जले जायं नोवलिंप्पइ वारिणा।
एवं अलित्तं कामेहि तं वयं बूम माहणं ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—जेम पदम—कमळ पाणीमाही उत्पन थयु, पण पाणीमांही लेपाय (खरडाय) नहि, तेम पाच इंद्रियोना कामभोगने विषे लेपाय नहि, तेने हु ब्राह्मण कहु छु ॥२७॥

अर्थः—आहारादिकने विषे नहि आ० लोलपी मु० कोइनो कार्य कीधा विना आहार ले ते मुधाजीवी॥ अ० घररहित अणगार । अ० सुवर्णादिक द्रव्यरहित ॥ अ० परिचयरहित गि० गृहस्थ सगाते तथा ग्रहस्थने विषे सबध रहित होय । त० तेहने व० अम्हे मा० ब्राम्हण बू० कहिए ॥ २८ ॥

हो० होय । त० तपस्या करवे करी हो० होय ता० तापस ॥ ३० ॥

मूल—समयाए समणो होइ बम्भचेरेण बम्भणो ।
नाणेण उ मुणी होइ तवेण होइ तावसो ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—शत्रु मित्र उपर राग द्वेषरहित समभावे करी साधु होय ? ब्रम्हचर्य पाळवे करी ब्राम्हण होय ? ज्ञाने करी मुनि होय ? तेमज बारे भेदे तपश्चर्याये करी तापस होय ॥३२॥

अर्थः—क० ब्राम्हणनी क्रिया ब्रम्हचर्यादिक पाळवे करी ब० ब्राम्हण साधु हो० होय । क० हाथमांहि शस्त्रे करी इत्यादिक क्षत्रीनी करणी करी हो० होय ख० क्षत्री । व० क्षेत्र खेडवे करीने क० करणीए करी वैस हो० होय । क० सेवा चाकरी करवे करी होय सु० सुद्र ह० होय ॥ ३३ ॥

मूलः—कम्मुणा बम्भणो होइ कम्मुणा होइ खत्तिओ ।
वइसो कम्मुणा होइ सुद्दो हवइ कम्मुणा ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—ब्राम्हणनी ब्रम्हचर्यादिक क्रिया पाळवे करी ब्राम्हण होय, शरणागतनुं रक्षण करवा हाथमां खड्गादिक शस्त्रनी क्रियाये करी क्षत्री होय, क्षेत्र खेडवादिक क्रियाये करी वैश्य होय, तेमज सेवाचाकरी प्रमुख क्रियाये करीने शुद्र होय ॥३३॥

अर्थः—ए० एह अहिंसादिक प० प्रगट क० करता हुवा । बु० तत्वना जाण सर्वज्ञ भगवंत कहे । जे० जेणे धर्मे करी हो० होय सि० केवली स० सर्व क० कर्म रहितनी परे खि० शिघ्र मु० मोक्ष पहोंचे तेहवो

मूलः—पसुबन्धा सव्ववेया य जट्ठं च पावकम्मुणा ।
न तं तायन्ति दुस्सीलं कम्माणि बलवन्तिहि ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—हे विजयघोष ? ए सर्व वेद ते पशुने वधबंधननो हेतु छे अने यज्ञ ते पापकर्मनो हेतु छे तेथी ते वेदना भणनार अने यज्ञना करनार ने ते वेद ने ते यज्ञ हिंसादिक दुराचारीने त्राण शरण नहि, कारण के ते पशुवधादिक पापकर्म दुर्गतिये पहोंचाडवा समर्थ छे तेथी एवा वेद यज्ञादिक त्राणशरण न होय ने तेवा वेद यज्ञना जाणनारने सुपात्र न कहीए ॥३०॥

अर्थः—मु० मस्तक मुंडवे करी न० न होय स० श्रमण साधुपणो । न० न ओं० ॐकार भणवे करी ब० ब्राह्मण न० न होय मु० मुनी र० अटवीने वा० सेववे करी । कु० भगवा ची० वस्त्र पहेरवे करीने न० न होय ता० तापस ॥ ३१ ॥

मूलः—नवि मुण्डिएण समणो ओंकारेण न बम्भणो ।
न मुणी रण्णवासेणं कुसचीरेण तावसो ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—वळी हे विजयघोष ! मस्तक मुंडवे करी साधु न होय ? ॐकार भणवे करी ब्राह्मण न होय ? वनमांही वसवे करी मुनि न होय ? तेमज भगवां वस्त्र पहेरवाथी तापस न होय ॥ ३१ ॥

अर्थः—जेम श्रमणादिक होय तेम कहे छे । स० रागद्वेषादि रहित समतापणे करी स० श्रमण साधुपणो हो० होय ॥ ब० ब्रह्मचर्य पाळवे करी ब० ब्राह्मण पणो होय । ना० ज्ञाने करी उ० वळी मु० साधु मुनिराज

समुदाय तयं तं तु जयघोसं महामुणिं ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः–ए प्रकारे संशय निवारण कर्याथी विजयघोष ब्राह्मणे जयघोष मुनिना वचन सत्य मने करी हृदयने विषे धारण कर्या, तेवार पछी ते जयघोष महामुनिने वचने ॥ ३६ ॥

अर्थः–तु० संतोषाणो य० वळी वि० विजयघोष विप्र । इ० ए आगल कहेशे तेम उ० बोलेछे क० बे हाथ जोडीने मा० ब्राह्मणपणो ज० जेम होय तेम यथाभुत । सु० शोभनीक मे० मुजने उ० देखाड्यो उपदेश्यो प्रगटकीधो ॥३७॥

मूलः–तुट्ठे य विजयघोसे इणमुदाहु कयञ्जली ।

माहणत्तं जहाभूयं सुट्ठु मे उवदंसियं ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः–विजयघोष ब्राह्मण संतोषाणो थको बे हाथ जोडीने आ प्रमाणे कहेतो हवो के हे मुनि ? जेम यथातथ्य ब्राह्मणपणु होय ? तेम भलु तमे मुजने कह्यु ॥ ३७ ॥

अर्थः–तु० तुम्हे ज० जाणणहार ज० यज्ञना करणहार छो । तु० तुम्हे वे० वेदना वि० जाण छो । जो० ज्योतिष शास्त्रना अने अ० छ अगना वि० जाण छो तु० तुम्हे । तु०तुम्हे ध०धर्मना पा०पारगामीछो ॥३८॥

मूल.–तुब्भे जइया जन्नाणं तुब्भे वेयविऊ–विऊ ।

जोइसङ्गविऊ तुब्भे तुब्भे धम्माण पारगा ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः–वळी तमेज यज्ञना करणहारछो ने तमेज वेदना जाण छो ने तमेज ज्योतिषशास्त्र ने छ अगना जाण छो ने तमेज धर्मना परगामी छो ॥ ३८ ॥

होय तं० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण बू० कहिए ॥ ३४ ॥

मूलः—एए पउकरे बुद्धे जेहिं होइ सिणायओ ।

सवकम्मविनिम्मुक्कं तं वयं बूम माहणं ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—ए पूर्वोक्त अहिंसादिक धर्म सर्वज्ञ तिर्थंकर प्रगट करता हवा अने तेज धर्मे करी ते तिर्थंकर केवळी थया ने सर्व कर्म रहितनी पेरे सिघ्र (उतावळो) मोक्ष पहोंचे तेवो होय तेने हु ब्राह्मण कहुछु॥३४॥

अर्थः—ए० ए पुर्वोक्त कह्या तेणे करी तेणे प्रकारे गु० अहिंसा गुणे करी स० सहित जे० जे भ० होय दि० ब्राह्मण उ० प्रधान ते० ते स० समर्थ होय उ० वळी उ० संसारथकी उधरवा । प० पर जीवने अने अ० आपणा आत्माने य० वळी ॥ ३५ ॥

मूलः—एवं गुणसमाउत्ता जे भवन्ति दिउत्तमा ।

ते समत्था उ उद्धत्तुं परमप्पाणमेव य ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—ए पुर्वोक्त प्रकारे अहिंसादिक गुणे करी सहित जे उत्तम ब्राह्मण होय ते ब्राह्मण पोताना तथा परना आत्माने ससारसमुद्र थकी उद्धार करवा समर्थ होय ॥ ३५ ॥

अर्थः—ए० एणे प्रकारे तु० पुरणे स० संदेह छि० टालेथके । वि० विजयघोष नामा य० वळी मा० ब्राह्मण स० साचे मने यतिना वचन ग्रहिने त० तेवार पछी त० ते यतिने तु० वळी । ज० जयघोष नामे म० महा मुनिने ॥३६॥

मूलः—एवं तु संसए छिन्ने विजयघोसे य माहणे ।

नहि। भो० भोगी होय ते भ० भमे स० संसारमांहि। अ० भोगरहित होय ते। वि०कर्मबंधथी मु मुकाय ॥४१॥

मूल –उवलेवो होइ भोगेसु अभोगी नोवलिप्पई।
भोगी भमइ संसारे अभोगी विप्पमुच्चई ॥ ४१॥

गाथा ४१ भावार्थः–हेविप्र? भोगे करीने कर्मना लेपथी आत्मा मेलो थाय, अने भोग रहित होय, ते कर्मे करी लेपाय (खरडाय) नहीं तेथी भोगी होय ते ससारमाही परिभ्रमण करे अने भोगरहित होय ते कर्मबधनथी मुकाय ॥४१॥

अर्थः–उ०। नीलो अने सु० सको य० वळी। दो० बे कू० नाख्या गो० गोला म० माटीना दो० बन्ने वि० पण आ० आफल्या कु० भींते। जो० जे गोलो उ० नीलो हुतो सो० ते त० तिहा भींते ल०लागेवलगे ॥ ४२ ॥

मूलः–उल्लो सुक्को य दो छूढा गोलया मट्टियामया।
दो वि आवडिया कुड्डे जो उल्लो सो त्थ लग्गई ॥४२॥

गाथा ४२ भावार्थः–वळी हे विप्र? एक लीलो ने बीजो सुको एवा बे माटीना गोळा भींतने विषे अथडायाथी जे लीलो गोळो होय ते भींतने विषे वळगे (चोंटे) ॥ ४२ ॥

अर्थः–ए० एणेप्रकारे ल० वलगे दु० दुष्ट बुद्धिवंत जे० जे न० नर का० कामभोगनेविषे ला० लपट होय ते। वि०कामभोगथी निवर्त्या ते उ०वळी न०कर्मे न ल०बधाय। ज०जेम से० ते सु०सुको गो०गोलो भीते न लागे ॥४३॥

मूलः–एवं लग्गन्ति दुम्मेहा जे नरा कामलालसा।
विरत्ता उ न लग्गन्ति जहा से सुक्कगोलए ॥ ४३ ॥

अर्थः-तु० तुम्हे स० समर्थ छो उ० समारथी उगरवाने । प० परजीवने अने अ० पोताना आपणा आत्माने य० वळी त० ते भणी अ० उपगार क० करो अ० अम्हने भि० भिक्षा लेने करी भि० हे भिक्षु तु उ० भिक्षुमाहि उत्तम॥३९॥

मूलः-तुब्भे समत्था उद्धत्तुं परमप्पाणमेव य ।
तमणुग्गहं करेहम्हं भिक्खेणं भिक्खु उत्तमा ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः-तमेज पोताना तथा परना आत्मानो उद्धार करवा समर्थ छो ? ते माटे हे भिक्षु मांही उत्तम भिक्षु ? अमारी भिक्षा लइने अमने उपकार करो ॥ ३९ ॥

अर्थः-न० नथी क० कार्य प्रयोजन म० मुजने भि० भिक्षाए । खि० शीघ्र नि० घेरथी नीकली दिक्षा लेइ दि० हे भला विप्र। मा० मा भ० भमिसमा भ० इह लोकादिक सात भय ते आवर्तननी परे आवर्तन छे जिहां एहवा भयावर्तन । घो० रौद्र स० ससाररूपीया सा० समुद्रनेविषे ॥ ४० ॥

मूलः-न कज्जं मज्झ भिक्खेण खिप्पं निक्खमसू दिया ।
मा भमिहिसि भयावट्टे घोरे संसारसागरे ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः-तेवारे यती बोल्यो मारे भिक्षानुं काइ प्रयोजन नथी, पण हे ब्राह्मण ? तु घरथी उतावळो नीकळी दीक्षा लें अने आ लोकादिक सात प्रकारना भयना जेने विषे आवर्तन पडे छे एवा रौद्र (भयंकर) संसार समुद्रमाही तु परिभ्रमण करीश नहि ॥ ४० ॥

अर्थः-उ० कर्मनो उपचयरूप लेप हो० होय भो० भोगनेविषे । अ० भोगरहित होय नो० कर्मे लि० लेपाय

नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू? जेम में श्री महावीरदेवस्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतु तेम में तुज प्रत्ये कह्यु ॥४५॥ इतिश्री जयघोष ने विजयघोषना पचीसमा अध्ययननो भावार्थ संपुर्ण ॥२५॥ ए पचीसमा अध्ययनने विषे भाव ब्राह्मणना गुण वर्णव्या तेतो दशविधि साधुनी सामाचारीएभाव साधुपणु होय ते माटे २६ मा अध्ययनने विषे दशविधि सामाचारी वर्णवे छे.

अर्थः—सा० सामाचारी साचे मने आचरवी ते सामाचारी प० कहशे ते सामाचारी केहवी छे ॥ स० सर्व दु० दुखनी वि० विशेषे मो० मुकावणहारी छे ज० जे सामाचारीने च० आचरीने नि० निग्रथ साधु ति० तर्या स० ससाररुप सा० समुद्र प्रते ॥ १ ॥

मूलः—सामायारिं पवक्खामि सवदुक्खविमोक्खणिं ।
जं चरित्ताण निग्गन्था तिण्णा संसारसागरं ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—सुधर्मास्वामी कहेता हवा के हे जबू? जे सर्व दु:खथी मुकावणहारी एवी दशविधि सामाचारी कहुछु के जे सामाचारी साधु आचरीने ससार समुद्र तर्या ॥ १ ॥

अर्थः—हवे दस सामाचारीना नाम कहे छे प० पहेली समाचारी-आ० आवस्यकी ना० एहवे नामे वि० बीजी य० वली नि० निसीहिया एहवे नामे आ० आपुछणा एहवुं नाम य० वली त० त्रीजी च० चोथी प० पडी पुछणा एहवे नामे ॥ २ ॥

मूलः—पढमा आवस्सिया नामं बिइया य निसीहिया ।

गाथा ४३ भावार्थः-एक दृष्टांते शुंडी मतिना धणी जे कामभोगने विषे लुब्ध होय ते पापे करीने संसार रुपणी भींतने विषे वळगी रहे अने जे कामभोगथी विरक्त होय ते सुका गोळानी पेरे संसार रुपणी भींतने विषे वळगे नहि ॥४३॥

अर्थः-ए० एणीपरे से० ते वि० विजयघोष। ज० जयघोष नामे यतीने अ० समीपे। अ० अणगारनी पासे नि० दिक्षा लीधी। ध०॥ अहिंसादिक धर्म सो० सांभळीने ते धर्म केहवो छे। अ० अणुत्तर प्रधान ॥ ४४ ॥

मूलः-एवं से विजयघोसे जयघोसस्स अन्तिए।
अणगारस्स निक्खन्तो धम्मं सोच्चा अणुत्तरं ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः-एवी रीते विजयघोष ब्राह्मण जयघोष यतीनी पासे अहिंसादीक उत्तम धर्म सांभळीने ते मुनिनी पासे दीक्षा लीधी ॥ ४४ ॥

अर्थः-ख० खपावीने पु० पुर्वला भवना जे क० कर्म तेहने स० संजमे करीने अने त० तपे करीने य० वळी ज० जयघोष वि० विजयघोष। सि० मोक्ष प० पाम्या अ० प्रधानगति प्रते त्ति० एम बे० कहुंछु ॥ ४५ ॥

मूलः-खवित्ता पुव्वकम्माइं संजमेण तवेण य।
जयघोस-विजयघोसा सिद्धिं पत्ता अणुत्तरं ॥ ४५ ॥ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति जन्नइज्जंपञ्चविंशं अध्ययनं सम्मत्त ॥ २५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः-तेवार पछी संयमने तपश्चर्याए करी पूर्वना कर्म खपावीने जयघोष ने विजयघोष ए बंने जणा मोक्षने विषे पहोंच्या त्यां सिद्धपणाना अनंत सुखने प्राप्त थया, एम सुधर्मास्वामी पोताना जम्बु

नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतु तेम में तुज मत्ये कह्यु ॥४५॥ इतिश्री जयघोष ने विजयघोषना पचीसमा अध्ययननो भावार्थ सपुर्ण ॥२५॥ ए पचीसमा अध्ययनने विषे भाव ब्राह्मणना गुण वर्णव्या तेतो दशविधि साधुनी सामाचारीएभाव साधुपणु होय ते माटे २६ मा अध्ययनने विषे दशविधि सामाचारी वर्णवे छे.

अर्थः—सा० सामाचारी साचे मने आचरवी ते सामाचारी प० कहशे ते सामाचारी केहवी छे ॥ स० सर्व दु० दुखनी वि० विशेषे मो० मुकावणहारी ते ज० जे सामाचारीने च० आचरीने नि० निग्रथ साधु ति० तर्या स० ससाररूप सा० समुद्र प्रते ॥ १ ॥

मूलः—सामायारिं पवक्खामि सवदुक्खविमोक्खणि ।
जं चरित्ताण निग्गन्था तिण्णा संसारसागरं ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—सुधर्मास्वामी कहेता हवा के हे जंबू ? जे सर्व दुःखथी मुकावणहारी एवी दशविधि सामाचारी कहुछु के जे सामाचारी साधु आचरीने ससार समुद्र तर्या ॥ १ ॥

अर्थः—हवे दस सामाचारीना नाम कहे छे प० पहेली समाचारी-आ० आवस्यकी ना० एहवे नामे बि० बीजी य० वली नि० निसीहिया एहवे नामे आ० आपुछणा एहवुं नाम य० वली त० त्रीजी च० चोथी प० पडी पुछणा एहवे नामे ॥ २ ॥

मूलः—पढमा आवस्सिया नामं बिइया य निसीहिया ।

आपुच्छणा य तइया चउत्थी पडिपुच्छणा ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—हवे दश सामाचारीनां नाम कहे छे, १ आवस्यकी नामे, २ नैपधिकी नामे, ३ आपुछणा नामे, ४ पडीपुछणा नामे ॥ २ ॥

अर्थः—प० पाचमी छ० छंदणा एहवे ना० नामे कही ॥ इ० इछाकार य० वली एहवे नामे छ० छठी कही ॥ स० सातमी मि० मिछाकार एहवे नामे उ० वळी । त० तहेतनो करवो य० वली अ० आठमी ॥ ३ ॥

मूलः—पञ्चमी छन्दणा नाम इच्छाकारो य छट्ठओ ।

सत्तमो मिच्छकारो उ तहकारो य अट्ठमो ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—५ छंदणा नामे, ६ इच्छाकार नामे, ७ मिच्छाकार नामे, ८ तहत्तीकार नामे ॥३॥

अर्थः—अ० उठी उभा थावु च०ते न० नवमी ॥ द० दसमी उ० उवसपदा गुरु समीपे रहेवु ॥ ए० ए द० दस प्रकारनी सा० साधुने । सा० सामाचारी प० कही ॥ ४ ॥

मूलः—अब्भुट्ठाणं च नवमं दसमी उवसंपदा ।

एसा दसङ्गा साहूणं सामायरी पवेइया ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—९ अभ्युस्थान नामे, १० उपसपदा, ए दश प्रकारनी साधुनी सामाचारी संक्षेपे कही ॥ ४ ॥

अर्थः—हवे दस सामाचारीनो अर्थ अने अवसर विस्तारे करीने कहे छे । ग० जावा उठतां अवसरने विषे । आ० आवस्सहि एम कु० कहि आवस्सहि अवश्य कार्य छे ते माटे उठवु । ठा० स्थानकने विषे

आवे तेवारे नि० निसीहि कु० कहे कार्यने निषेधी आव्यो छु । आ० गुरुने पुछे ते आपुछणा कहिये स० पोताना कार्य करवाने विषे हे पुज अमुको कार्य करु ते आपुछणा ३ । प० पर अनेरा साधुना कार्य करवाने विषे प० कार्य करती वेळा बीजी वार ते पडिपुच्छणा गुरुने पुछीने करे ॥ ५ ॥

मूल.-गमणे आवस्सियं कुज्जा ठाणे कुज्ज निसीहियं ।
आपुच्छणा सयंकरणे परकरणे पडिपुच्छणा ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थ.-हवे ते दश सामाचारीनो अर्थ विस्तारीने कहे छे, १ आवस्यकी उपाश्रयथी बाहार जवाना अवसरने विषे आवस्यही कहेवु एटले अवश्य कार्य छे माटे जाउछु, २ नैषधीकी ते उपाश्रयने विषे आवे त्यारे निस्सीही कहेवु एटले उपाश्रयनी बाहार जे कार्य हतु तेथी निवर्त्यो ते, ३ आपुछणा, ते पोताना कार्य करवा वास्ते गुरुने पुछवु के हे पूज्य ? हु अमुक कार्य करु ? ते, ४ पडिपुछणा, ते बीजा साधुना कार्य करवाने वास्ते गुरुने बीजीवार पूछवुं के हे पूज्य ? अमुक मुनिनु अमुक कार्य करु ते ॥ ५ ॥

अर्थः-छं० गुरवादिक साधर्मिने आमत्री द० आहारादिक द्रव्य जा० जातिए करी इ० पुज्यनी इच्छा आवे तो करे य० वली मा० माहरा कार्यने विषे सुत्रादिक अर्थ देवाने विषे उपगार करो मि० निफल करे मिछामी दुकड देवे करी य० वली नि० अतिचारादिक दोषरूप पोतानी निंदा करवाने विषे त० गुरुना वचन तहत्त करो प० गुरुना वचन साभळवाने विषे ॥ ६ ॥

मूल.-छन्दणा दव्वजाएणं इच्छाकारो य मारणे ।

मिच्छाकारो य निन्दाए तहकारो पडिस्सुए ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः–५ छंदणा ते आहार प्रमुख वस्तु वहोरी लावीने गुरुवादिक स्वधर्मीने आमंत्रे ? एटले हे मुनि ? मारा उपर कृपा करी आपनी इच्छा होय तो आ वस्तु तमे लइ मुजने तारो ? एम कहेवु ते, ६ इच्छाकार ते पोतानी तथा बीजानी इच्छा जणाववी एटले हे पुज्य ? जो आपनी इच्छा होय तो मारा कार्य जेवा के सुत्रादिक अर्थ रुप तेने विषे उपकार करो ? तथा अमुक कार्य हु करुछु एम पोतानी इच्छा जणाववी. वळी बीजा यतिने कहेवु के जो तमारी इच्छा होय तो अमुक करजो ! एम कहेवु ते, ७ मिच्छकार नामे ते पोताना आत्मानी निन्दाने विषे प्रवर्ते एटले कोइ अतिचारादिक लाग्यो होय, तेवारे कहे के अरे धिकार हो ? मुजने ? के ए अकार्य में कर्यु ? ? ने ए मारु कर्त्तव्य नहि ? ? ? एम कही ते पाप निष्फळ करवा मिच्छामिदुक्कड देवो ते, ८ तहतकार नामे ते गुरु जे वचन कहे ते तहत (प्रणाम) करी ते वचन साभळीने हा स्वामी तहत एम कहे तथा हे गुरु ? आपनु वाक्य यथातथ्य छे, तो तथास्तु (तेमज हो) वळी गुरुना वचन साभळवाने तत्पर होय ते ॥६॥

अर्थः–अ० प्रति उद्यमवत थाओ । उठी उभो थाओ गु० गुरुनी पू० पुजा भगतिने विषे अ० गुरुवादिक समीपे रहेवु उ० सुत्रार्थरुप सपदा पामवा भणी उपसपदा समाचारी कहिए ए० एणीपरे दु० ने पाचगुणी करी स० सहित एटले १० । सा० सामाचारि प० कही ॥ ७ ॥

मूलः–अब्भुट्ठाणं गुरुपूया अच्छणे उवसंपदा ।
एवं दुपञ्चसंजुत्ता सामायारी पवेदिता ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः-गुरु आवे उठी ऊभा थवुं तथा गुरुनी पुजा ते विनय वैयावच सेवा भक्तिनु करवु ते १० उपसपदा ते सुत्रार्थ पामवा सारु गुर्वादिकनी समीपे रहेवु तथा बीजा गच्छना आचार्यनी पासे ज्ञानादिक गुण अधिक सांभळीने, ते आचार्यनी पासे जइने हे स्वामिन् ? मारा गच्छनी ने मारा आचार्यनी निश्राए रहीने आपनी पासे हु ज्ञानादिक अर्थने माटे रहुछु ! एम कही ज्ञानादिक अभ्यास करी अन्य गच्छथी ज्ञान आणवु ते प्रकारे पाचने वमणा करता दश सामाचारी ते तिर्थंकरे गणधरे कही ॥७॥

अर्थः-हवे दस सामाचारिनो विस्तार सर्व कर्तव्य दिन रात्रि संबधी वर्णवे छे पु० दिवसना पहेला पोहोरने पहेला च० चउथा भागने विषे एटले वे घडिने विषे । आ० सूर्य स० उगे छते । भं० वस्त्रादिक उपगरणने प० पडिलेहिने । व० वांदिने य० वळी त० तेवार पछे गु० गुरुने ॥ ८ ॥

मूल- पुव्विल्लंमि चउब्भाए आइच्चंमि समुट्ठिए ।
भण्डयं पडिलेहित्ता वन्दित्ता य गुरुं तओ ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः-हवे दसमी सामाचारीनो विस्तार दिवस रात्री सबधीनु सर्व कर्तव्य वर्णवेछे. दिवसना चार भाग करीये, तेने चार पहोर कहेवाय ते मांही दिवसनो जे प्रथम पहोरछे, तेना पण चार भाग करवा, ते माहीलो प्रथम भाग एटले ३२ घडीनो दिवस होय तेना चार भाग करता आठ आठ घडीनो एकेक पहोर थायछे, तेमा जे प्रथमनो पहोर आठ घडीनोछे, तेना पण चार भाग वे वे घडीना थाय, ते चार माहीलो प्रथम भाग सूर्योदय वेळाथी वे घडी सुधीनो ते वखते वस्त्रादिक उपगरण प्रतिलेखीने ते वार पछी गुरुने वदन करीने ॥ ८ ॥

मिच्छाकारो य निन्दाए तहकारो पडिस्सुए ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः–५ छदणा ते आहार प्रमुख वस्तु वहोरी लावीने गुरुवादिक स्वधर्मीने आमंत्रे ? एटले हे मुनि ? मारा उपर कृपा करी आपनी इच्छा होय तो आ वस्तु तमे लइ मुजने तारो ? एम कहेवु ते, ६ इच्छाकार ते पोतानी तथा बीजानी इच्छा जणाववी एटले हे पुज्य ? जो आपनी इच्छा होय तो मारा कार्य जेवा के सुत्रादिक अर्थ रुप तेने विषे उपकार करो ? तथा अमुक कार्य हु करूछु एम पोतानी इच्छा जणाववी. वळी बीजा यतिने कहेवु के जो तमारी इच्छा होय तो अमुक करजो ! एम कहेवु ते, ७ मिच्छकार नामे ते पोताना आत्मानी निंदाने विषे प्रवर्त्त एटले कोइ अतिचारादिक लाग्यो होय, तेवारे कहे के अरे धिकार हो ? मुजने ? के ए अकार्य में कर्यु ? ? ने ए मारु कर्त्तव्य नहि ? ? ? एम कही ते पाप निष्फळ करवा मिच्छामिदुक्कड देवो ते, ८ तहतकार नामे ते गुरु जे वचन कहे ते तहत (प्रणाम) करी ते वचन साभळीने हा स्वामी तहत एम कहे तथा हे गुरु? आपनुं वाक्य यथातथ्य छे, तो तथास्तु (तेमज हो) वळी गुरुनां वचन साभळवाने तत्पर होय ते ॥६॥

अर्थः–अ० आति उद्यमवत थाओ । उठी उभो थाओ गु० गुरुनी पू० पुजा भगतिने विषे अ० गुरुवादिक समीपे रहेवु उ० सुत्रार्थरुप सपदा पामवा भणी उपसपदा समाचारी कहिए ए० एणीपरे दु० दे पाचगुणी करी स० सहित एटले १० । सा० सामाचारि प० कही ॥ ७ ॥

सूलः–अब्भुट्ठाणं गुरूपूया अच्छणे उवसंपदा ।
एवं दुपञ्चसंजुत्ता सामायारी पवेदिता ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः-गुरु आवे उठी ऊभा थवुं तथा गुरुनी पुजा ते विनय वैयावच सेवा भक्तिनुं करवु ते १० उपसंपदा ते सुत्रार्थ पामवा सारु गुरुआदिकनी समीपे रहेवु तथा बीजा गच्छना आचार्यनी पासे ज्ञानादिक गुण अधिक सांभळीने, ते आचार्यनी पासे जइने हे स्वामिन् ? मारा गच्छनी ने मारा आचार्यनी निश्राए रहीने आपनी पासे हु ज्ञानादिक अर्थने माटे रहुछु ! एम कही ज्ञानादिक अभ्यास करी अन्य गच्छथी ज्ञान आणवु ते प्रकारे पाचने वमणा करता दश सामाचारी ते तिर्थंकरे गणधरे कही ॥७॥

अर्थः-हवे दस सामाचारिनो विस्तार सर्व कर्तव्य दिन रात्रि सबंधी वर्णवे छे पु० दिवसना पहेला पोहोरने पहेला च० चउथा भागने विषे एटले बे घडिने विषे । आ० सूर्य स० उगे छते । भं० वस्त्रादिक उपगरणने प० पडिलेहिने । व० वांदिने य० वळी त० तेवार पछे गु० गुरुने ॥ ८ ॥

मूल-पुव्विल्लंमि चउब्भाए आइच्चंमि समुट्ठिए ।
भण्डयं पडिलेहित्ता वन्दित्ता य गुरुं तओ ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः-हवे दसमी सामाचारीनो विस्तार दिवस रात्री सबंधीनु सर्व कर्तव्य वर्णवेछे. दिवसना चार भाग करीये, तेने चार पहोर कहेवाय ते माही दिवसनो जे प्रथम पहोर छे, तेना पण चार भाग करवा, ते माहीलो प्रथम भाग एटले ३२ घडीनो दिवस होय तेना चार भाग करता आठ आठ घडीनो एकेक पहोर थायछे, तेमा जे प्रथमनो पहोर आठ घडीनोछे, तेना पण चार भाग बे बे घडीना थाय, ते चार माहीलो प्रथम भाग सूर्योदय वेळाथी बे घडी सुधीनो ते वखते वस्त्रादिक उपगरण प्रतिलेखीने ते वार पछी गुरुने वंदन करीने ॥ ८ ॥

अर्थः–पु० पुछे पं० ते हाथ जोडतो थको। किं० किस्युंकार्य का० करवो म० मे इ० पडिलेहणा कीधा पछे अवसरने विषे। इ०वाछुंछुं तमारी आज्ञाए नि०आत्माने जोडवो मेरजो तेने विषे १ भ०हे पूज्य। वे०आत्मानी तथा परसाधुनी वेयावचने विषे व० अथवा स० सज्झाय करवाने विषे २ ए बे वानाने विषे आत्माने जोडवुं वाछुंछुं ॥ ९ ॥

मूलः–पुच्छिज्ज पञ्जलिउडो किं कायवं मए इह ।
इच्छं निओइउं भन्ते वेयावच्चे व सज्झाए ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः–ते हाथ जोडीन पुछे के हे पुज्य ? पडिलेहणा कर्या पछी तमारी आज्ञाये इच्छुं छुं के हवे मारे शु कार्य करवु ? साधुने वैयावच्चने विषे के शास्त्रनी सज्झायने विषे। ए बे माहेथी शेने विषे मारा आत्माने जोडवो ? (आठमी ने नवमी गाथानो सबंध भेगो छे) ॥९॥

अर्थः–वे० वेयावचने विषे। नि० आत्माने जोडवे करी। का० वेयावच करवाने विषे अ० किलामना खेदरहित थको। स० सज्झायने विषे वा०अथवा नि० मेरवे करी खेदपणा रहित सज्झाय करे। सज्झाय केहवीछे स० सर्व दु० दुखनी वि० मुकावणहारी छे ए बेनी आज्ञा मागे ॥ १० ॥

मूल–वेयावच्चे निउत्तेण कायवं अगिलायओ ।
सज्झाए वा निउत्तेण सवदुक्खविमोक्खणे ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः–ते वार पछी गुरु कहे हे वत्स ? तमे वैयावच करो ? एम कहेतो किलामना ने खेदपणा रहित थको वैयावच्च करे अने कदाचित ? शास्त्रनी सज्झाय करवा आज्ञा करे तो सर्व दुःखथी मुका-

वगारी १ वाचना, २ पुछणा, ३ पर्यटणा, ४ अणुपेहा, ५ धर्मकथा, ए पांच भेदे सज्ञाय करे ॥१०॥

अर्थः-हवे ने वाना करेछे ते समुचय दिनना चार भागनो अधिकार कहे छे ॥ दि० दिवसनां च० चार भा० भाग कु० करे भि० साधु वि० निपुण साधु त० तेवार पछे । उ० प्रधानकारी कर्तव्यने कु० करे अथवा उत्त० आगळ गुणकारी ज्ञानादिक कर्तव्यने करे। दि० दिनना च० चार भा० भागने वि० विषे ॥ ११ ॥

मूलः-दिवसस्स चउरो भागे भिक्खू कुज्जा वियक्खणो ।
तओ उत्तरगुणे कुज्जा दिणभागेसु चउसु वि ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः-विचिक्षण साधु दिवसना चार भाग करे ने ते वार पछी आगळ गुणकारी एटा प्रधान (उत्तम) ज्ञानादिक उतरगुण कर्त्तव्य ते दिवसना चार भागने विषे करे ॥११॥

अर्थः-हवे सामान्यपणे चार पोहोरनो कर्त्तव्य कहेछे । प० पहिलीं पो० पोरसीए स० सज्ञायकरे । वी० वीजी पोरसीए झा० ध्यानने झि० ध्यावे । त० त्रीजी पोरसीए भि० गोचरी करे॥ पु० वली च० चोथी पोरसीए स० सज्ञाय करे । चोथी पोरसी मध्ये वेयावचादिकनो प्रयोग उपजे ते भणी करे ते नवमी गाथाए कही मुंकी ॥१२॥

मूलः-पढमं पोरिसि सज्झायं वीयं झाणं झियायई ।
तइयाए भिक्खायरियं पुणो चउत्थीइ सज्झायं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः-चार पहोरना सामान्यपणे कर्तव्य कहेछे, पहेले पहोरे शास्त्रनी सज्ञाय करे, वीजे पहोरे अर्थ चिंतवनरुप ध्यान ध्याय, त्रीजी पोरसीये गौचरी करे, वळी चोथी पोरसीए सज्ञाय पडीलेहणा थंडीलादिक करे,

तेमज ए चार पोरसी मध्ये वैयावच्चादिकनो प्रयोग उपजे ते पण करे, ते नवमी गाथामां कहेल छे ॥ १२ ॥

अर्थः–हवे पोरसीनो मान कहेछे ॥ आ० आसाढ मा० मासने विषे दु० वेपगे पोरसी पहिली तथा पाछली पो० पोस मा० मासे च० चार पगे पोरसी । चि० चैत्रमासे अने आ०आसो मा०मासे । ति०त्रिनपगे ह० होय पो०पोरसी ॥१३॥

मूलः–आसाढे मासे दुपया पोसे मासे चउप्पया ।
चित्तासोएसु मासेसु तिप्पया हवइ पोरिसी ॥ १३ ॥

गाथा १३भावार्थः–हवे पोरसीनु माप कहे छे. जमणो कान सुर्य तरफ राखीने (एटले प्रथमना बे पहोर वखते उत्तर तरफ मुख राखवु, पाछला बे पोहोर वखते दक्षिणदिशा तरफ मुख राखवुं) जमणो पग ऊभो राखवो, ते पगना ढींचणनी ढाकणीथी काइक निचेना भागपर (एटले अंगुठा तरफथी घुंटीनी सरहदपर जमीनथी ते पगना ऊभा नळा तरफ वेंहेंतथी भरता बीजी वेंतनो छेडो होय) (त्यां) हाथनी तर्जनी आगुली (अंगुठानी पासेनी) राखता ज्या ते आगुळीनी छाया पडे, त्या सुधी पगला मापवाथी पोरसीना प्रमाणथी खबर पडे ते कहे छे असाड महिने बे पगे पेहेली ने पाछली पोरसी थाय, पोस महिने चार पगे पहेली ने पाछली पोरसी थाय, अने चैत्रने आसो महिने त्रण पगे पहेली ने पाछली पोरसी थाय. ॥ १३ ॥

अर्थः–अं० एक अंगुल वधे तथा घटे स० सात र० अहो रात्रिए । प० पखवाडिए च० वळी दु० बे अ० अंगुल श्रावण वदि पडवाथी पोससुद पुनम सुधी व० अगुलादिक छायो वधे अने महावदि पडवाथी असाढसुद पुनमसुधी हा० छायाघटे वा० वळी अ० अवधारणा मा० मासे ण० पूरणे च० च्यार अ० आगुल वधे अने घटे ॥१४॥

मूलः—अङ्गुलं सत्तरत्तेणं पक्खेणं च दुअङ्गुलं ।
वड्ढए हायए वावि मासेणं चउरङ्गुलं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—उपर कह्या ते सिवाय बीजा आठ महिनाने विषे सात रात्री दिवसे अकेक आंगुळ ने पखवाडीये बे आंगुळ ने महिने चार चार आंगुळ छांया वधे घटे, श्रावण वदि पडवाथी ते पोस सुदी पुन्यम सुधी छांया वधे ने महा वदि पडवाथी ते असाड सुदि पुन्यम सुधी छांया घटे. (पोरसीना मापनी बीजी आमन्या एवी रीते गणाय छे के उपर पगनु माप बतावेल छे तेनो अर्धो भाग वेंहतना मापपर गणवो, जेमके असाड महिने बे पगे पोरसीनु माप छे, तो वेंहतथी भरवु होय तो एक वेंते पोरसीनु माप थाय, तेमज पोस महिने चार पगे पोरसी छे, तो बे वेंतथी पोरसी थाय, ने चैत्रने आसो महिने त्रण पगे पोरसी छे, तो एक वेंतने छ आंगुळे पोरसी थाय बीजा आठ महिनामां वेंतना मापपर सात सात रात्रीदिवसे अर्ध आंगुळ, पखवाडीए एक आंगुळ, ने महिने बे आंगुळनी घटवध, गणवी—पोरसीनी घडीयो गणवानी त्रीजी आमन्या एवी गणाय छे के वेंहतना बार आंगुळने हिसाबे वेंतने वेंतनापर जेटला आंगुळ थयेल होय तेना अर्ध करवा, पछी ते अर्ध सख्यामां पोस होय तो आठ ने बाकी दरेक मासमा सात उमेरे तो जे सख्या थाय तेनो एकसोवीसपर भाग लेवो, (जेम उदाहरण) चैत्रने आसो महिने एक वेंतने छ आगुळे पोरसी थाय, तेना अढार आंगुळ थया, ते अढारनु अर्ध नव ते नवमा सात उमेरतां १६ थाय, तेने एकसोने वीसपर भाग लेतां १६×७–११२ ने उपर वध्या ८ ते १६ अडधे आठ, एटले ७॥ घडीनी पोरसी थाय,

केमके ते महिने त्रीस घडीनो दिवस छे, तेना चार भाग करतां साडासात घडीनो पहोर थाय. आ गणत्रीथी कोइ कोइ महिनामा जराक फेर देखवामा आवशे एवी रीते आखा दिवसमां गमे ते वखते गणशो तो मध्यान सुधी केटली घडी दिवस चडयो ने ते पछी केटली घडी दिवस बाकी रयो तेनी खबर पडशे अने ते घडीयोना कलाक गणवा होयतो अढी घडी लेखे गणवो पोपथी अशाड सुधी दरेक महिने बबे घडी दिवस वधतो जाय ने अशाड थी ते पोप सुधी दरेक महिने बबे घडी दिवस घटतो जाय, ए सुमारपर दरेक महिने केटला घडीनी पोरसी थाय, तेनु पुरतु ध्यान राखवुं. वळी चोथुं पोरसीनुं एवु पण माप थाय छे के सूर्य तरफ पुठ करी वे पग सरखा राखी उभा रहेवु पछी ज्यां सुधी आपणी कायानी छांया पडे त्यां निशान राखी त्यां सुधी पगलां भरतां जेटला पगला थाय ते मांही सात उमेरता जे संख्या थाय तेनो एकसोने वीसपर भाग देतां जेटलाए भाग चाले तेटली घडी दिवस बे पहोर सुधी चडयो ने पहोर पछी तेटली घडी दिवस रयो समजवो, इति पोरसीनु मान सपुर्ण ॥१४॥

अर्थः–हवे जेणे मासे तिथि घटे ते कहेछे ॥ आ० आसाढनी ब० वद प० पपवाडाने विषेतिथी घटे। भ० भाद्रवावदि क० कार्तिकवद य० वळी। पो० पोसवद य० वळी फा० फागणवद ॥ वा० वैसाषवदि य० वळी ॥ बो० जाणवी ओ० त्रीस अहो र० रात्रि मांहे एक अहो रात्रि ओछी एटले वेमासे एक तिथि घटे एम कह्यो ॥१५॥

मूलः—आसाढबहुलपक्खे भद्दवए कत्तिए य पोसे य ।
फग्गुणवाइसाहेसु य बोद्धवा ओमरत्ताओ ॥ १५ ॥

साते सासोस्वासे १ थोव, सातथोवे १ लव, सतोतरलवें २ घडी, साढि ३८ लवे १ घडि, एहवा लवदिन मत्ये अढी लव अर्ध थोव घटे वधे ए दिनमान यत्र तथा रात्रीमान यत्र ॥

घडीमान	अषाढ १	श्रावण२	भाद्रवो३	आसो ४	का० ५	मा० ६	पो.७	मा.८	फा ९	चैत्र १०	वै० ११	जेष्ट १२
वदी सातम	३४॥	३५॥	३३॥	३१॥	२९॥	२७॥	२५॥	२४॥	२६॥	२८॥	३०॥	३२॥
वदी अमास	३५	३५	३३	३१	२२	२७	२५	२५	२७	२९	३१	३३
शुदि सातम	३५॥	३४॥	३२॥	३०॥	२८॥	२६॥	२४॥	२५॥	२७॥	२९॥	३१॥	३३॥
शुदि पुनम	३६	३४	३२	३०	२८	२६	२४	२६	२८	३०	३२	३४
रात्रि घडि	अषाढ १	श्रावण२	भाद्रवो३	आसो ४	का० ५	मा० ६	पो.७	मा.८	फा.९	चैत्र १०	वै० ११	जेष्ट १२
वदि सातम	२५॥	२४॥	२६॥	२८॥	३०॥	३२॥	३४॥	३५॥	३३॥	३१॥	२९॥	२७॥
वदि अमास	२५	२५	२७	२९	३१	३३	३५	३५	३३	३१	२९	२७
शुदि सातम	२४॥	२५॥	२७॥	२९॥	३१॥	३३॥	३५॥	३४॥	३२॥	३०॥	२८॥	२६॥
शुदि पुनम	२४	२६	२८	३०	३२	३४	३६	३४	३२	३०	२८	२६

॥ दिनपोरसीपगमान यंत्रः तथा दिनपोण पोरसी पगमान यंत्र तथा आंगळ बतावनार यंत्र ॥

पगमान यंत्र	अषाढ १	श्रावण२	भाद्रवो३	आसो ४	का० ५	मा० ६	पोष.७	माहा ८	फा. ९	चैत्र१०	वै.११	जेष्ट१२
वद सातम	प० २।३	२।१	२।५	२।९	३।१	३।५	३।९	३।११	३।७	३।३	२।११	२।७
वद अमास	२।२	२।२	२।६	२।१०	३।२	३।६	३।१०	३।१०	३।६	३।२	२।१०	२।६
शुदि सातम	२।१	२।३	२।७	२।११	३।३	३।७	३।११	३।९	३।५	३।१	२।९	२।५
शुदि पुनम	२	२।४	२।८	३	३।४	३।८	४	३।८	३।४	३	२।८	२।४
दि. पो. पो.	अषाढ १	श्रावण२	भाद्रवो३	आसो ४	का० ५	मा० ६	पो. ७	माहा ८	फा. ९	चैत्र१०	वै.११	जेष्ट१२
वद सातम	२।९	२।७	३।१	३।५	३।९	४।३	४।७	४।९	४।३	३।११	३।७	३।१
वद अमास	२।८	२।८	३।२	३।६	३।१०	४।४	४।८	४।८	४।२	३।१०	३।६	३
शुदि सातम	२।७	२।९	३।३	३।७	३।११	४।५	४।९	४।७	४।१	३।९	३।५	२।११
शुदि पुनम	२।६	२।१०	३।४	३।८	४	४।६	४।१०	४।६	४	३।८	३।४	२।१०

गाथा १५ भावार्थः–हवे कीए महिने तिथि घटे ते कहे छे, १ असाड, २ भादरवो, ३ कार्तिक, ४ पोष, ५ फागण, ६ वैशाख ए, महिनाना अधारा पखवाडीयामां तिथि घटे (अर्थात् छए महिना २९ दिवसना जाणवा ने ते सिवायना, १ श्रावण, २ आसो, ३ मागशर, ४ महा, ५ चैत्र, ६ जेठ ए ७ महिना त्रीस दिवसना जाणवा, वने महिने अकेक तिथि घटाडवी ॥१५॥

अर्थः–हवे पोण पोरसीनी पगनी छायानो मान कहेछे। जे० जेठमासे १ आ० आसाढमासे। २ सा० श्रावण ३ ए त्रण मासे पगनी छाया पोरसी थाय ते उपर छ० छ अ० अगुल अधिकी प० पात्रनी पडिलेहणा करवी एटले पोण पोरसी जाणवी अ० आठ अगूल अधिकी छायाए बी० बीजी। भाद्रवो १ आसो २ कार्तिक ३ ए बीजी त० त्रिकने विषे पोण पोरसी पडिलेहणा ॥ त० त्रिजी त्रिक मागसर १ पोस २ माह ३ ए ३। मासने विषे द० दस अगूल अधीकी छायाए पोण पोरसी थाय अ० आठ अंगूल अधिकी छायाए च० फागूण १। चैत्र २ वैसाष ३। ए चोथात्रिकने विषे पुण पोरसी जाणवी ॥ १६ ॥

मूल.–जेट्ठामूले आसाढसावणे छहिं अङ्गुलेहिं पडिलेहा।

अट्ठहिं बीयतयंमि तइए दस अट्ठहिं चउत्थे ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः–हवे पोणी पोरसीना पगनी छायानु माप कहे छे १ जेठ, २ असाड, ३ ने श्रावण ए त्रण महिनामा जे पोरसीना पगना छायानु माप कहेल छे तेटला पग उपर छ आंगुल वधारवाथी ते महिने पोणी पोरसी थाय, १ भादरवो, २ आसो, ३ ने कार्तिक ए त्रण महिनामा जेटला पगनी छायाथी पोर-

सीनुं माप कहेल छे ते उपर आठ आंगुळ वधारवाथी ते महिने पोणी पोरसी थाय, १ मागशर, २ पोष, ३ ने महा ए त्रण महिनामा जेटला पगनी छायाथी पोरसीनु माप कहेल छे ते उपर दश आंगुळ वधारवाथी पोणी पोरसीनु माप थाय, १ फागण, २ चैत्र, ३ ने वैशाख ए त्रण महिनामां जेटला पगनी छायाथी पोरसी माप कहेल ते उपर आठ आंगुळ छाया वधारवाथी ते महिने पोणी पोरसीनुं माप थाय. दरेक महिनामां जेटला जेटला पगलानी छायाथी पोरसीनुं माप कहेल छे, ते तेटला उपर कह्या मुजव आंगुळ वधारवाथी पोणी पोरसी थाय, ते पोणी पोरसीमा पात्रनी पडीलेहणा करवी, ए दिवसनु कर्तव्य संक्षेपथी कह्युं. ॥ १६ ॥

हवे हमेश केटलो दिवस वधे घटे तेनुं प्रमाण कहेछे, सात श्वासोच्छवासे एक थोव, सात थोवे एक लव, एवा सीतोतेर लवे वे घडी अने साडीआडत्रीश लवे एक घडी, एवा अढी लवने अर्धो थोव एटलो दिवस रात्री वधे घटे.

अर्थः-दिननो कर्तव्य संक्षेपे कह्यो, हवे रात्रिनो कर्तव्य सक्षेपे कहेछे । र० रात्रिना ऽ० पण च० चार । भा० भाग भि० साधु कु० करे वि० विचक्षण त० तेवार पछे उ० प्रधान गु० गुणेकारी कर्तव्यने कु० करे । रा० रात्रिना च० च्यार भा० भागने वि० विषे ॥ १७ ॥

मूलः—रत्तिं पि चउरो भागे कुज्जा भिक्खू वियक्खणो ।
तओ उत्तरगुणे कुज्जा राइभाएसु चउसु वि ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—हवे रात्रीनु कर्तव्य संक्षेपे कहेछे, विचीक्षण साधु रात्रीना चार भाग करे, ते

वार पछी रात्रीना चार भागने विषे प्रधान उत्तर गुण कर्तव्य करे ॥ १७ ॥

अर्थः-प०रात्रिनी पहेली पो०पोरसीए स०सज्झाय करे बि०बीजी पोरसीए झा०ध्यानने झि० ध्यावे त०त्रीजी पोरसीए नि० निंद्राने मो० मोकली मुके आववादीए तु० वळी च० चोथी पोरसीए भु० वली ऽ०पण स० सज्झाय करे ॥ १८ ॥

मूलः-पढमं पोरिसि सज्झायं वितियं झाणं झियायई ।
तइयाए निद्दमोक्खं तु चउत्थी भुज्जो वि सज्झायं ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः-रात्रीनी पहेली पोरसीए सज्झाय करे, बीजी पोरसीए ध्यान ध्याय, त्रीजी पोरसीए निंद्रा छुटी मूके, (एटले निद्रा लिए) वळी चोथी पोरसीए सज्झाय करे ॥ १८ ॥

अर्थः-हवे रात्रिनी पोरसी जाणे ते कहेछे ज० जे नक्षत्र ने० पोहचाडे ज० जेकालने विषे । र० आपी रात्रीने न० नक्षत्र तं० ते नक्षत्र न० आकासना च० चउथा भागने विषे स० आवे पामे छते पोरसी जाणवी वि० निवर्ते । स० सज्झाय थकी प० पाउस (प्रभात) का० कालने विषे ॥ १९ ॥

मूलः-जं नेइ जया रत्तिं नक्खत्तं तंमि नभचउब्भाए ।
संपत्ते विरमेज्जा सज्झाय पओसकालम्मि ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः-हवे रात्रीनी पोरसी शी रीते जणाय ते कहेछे, जे काळने विषे जे जे नक्षत्र आखी रात्री पुर्ण करतां होय, एटले श्रावण महिनामां चार नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस ऊतरा पाढा, सातदिवस अभीच, आठ दिवस श्रवण, एक दिवस धनिष्टा, ते श्रावण सुद पुनमे होय, एटले ते महिनो

पुर्ण थयो, भादरवामां चौद दिवस धनिष्टा, सात दिवस शतभिखा, आठ दिवस पुर्वा भाद्रपद, एक दिवस ऊतरा भाद्रपद, ते भादरवा सुदी पुनमे होय, ए चार नक्षत्र रात्री पुर्ण करे. आसो महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते चौद दिवस ऊतरा भाद्रपद, पदर दिवस रेवत्ती, एक दिवस अश्वनी, ते आसो सुदी पुनमे होय. कार्तक महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते १४ दिवस अश्वनी, १५ दिवस भरणी, एक दिवस कृतिका, ते कार्तक सुद पुनमे होय मागशर महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, चौद दिवस कृतिका, पंदर दिवस रोहणी, एक दिवस मृगशर, ते मागशर सुदी पुनमे होय. पोष महिनामां चार नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस मृगशर, आठ दिवस आर्द्रा, सात दिवस पुनर्वसु, एक दिवस पुष्प, ते पोष सुदी पुनमे होय. माह महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस पुष्प, १५ दिवस अश्लेषा, एक दिवस मघा, ते मद्दा सुदी पुनमे होय फागण महिनामा ३ नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस मघा, १५ दिवस पुर्वा फाल्गुणी, १ दिवस ऊतरा फालगुणी, ते फागण सुदी पुनमे होय चैत्र महिनामा त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस ऊतरा फाल्गुणी, १५ दिवस हस्त, एक दिवस चित्रा, ते चैत्र सुदी पुनमे होय वैशाख महिनामा त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस चित्रा, १५ दिवस स्वाति, १ दिवस विशाखा ते वैशाख सुदी पुनमे होय. ज्येष्ट महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, चौद दिवस विशाखा, १५ दिवस अनुराधा, १ दिवस ज्येष्टा, ते जेठ सुदी पुनमे होय. अशाड महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस ज्येष्टा; पदर दिवस मूळ, एक दिवस पुर्वाषाढा, ते अशाड सुदी पुनमे होय. एवी रीते दरेक महिनामा जे जे नक्षत्र रात्री पुर्ण करता होय, ते नक्षत्र रात्रीना चोथा भागने विषे आवे ते वारे पोरसी आवी जाणवी. ते रात्रीनी चोथी पोरसीनो

चोथो भाग, ते पाऊस (प्रभात) काळ (बे घडी रात्री बाकी रही होय) ते वखते सज्झाय थकी निवर्त्ते. ॥१९॥

अर्थः—त० तेहज य० वळी न० नक्षत्र। ग० आकासने च० चोथे भागे सा० सेष आवे थके पाछली पोरसी जाणवी व०ते विरत पि० वळी का० काल एटले निवृतीकाल कहीए तेहने। प० पडिलेहिने मु० साधु कु० सज्झाय करे ॥२०॥

मूलः—तम्मेव य नक्खत्ते गयणचउब्भागसावसेसंमि।

वेरत्तियं पि कालं पडिलेहित्ता मुणी कुज्जा ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—अने तेमज वळी आकाशना चोथा भागने विषे नक्षत्र आव्ये थके रात्रीनी चोथी पोरसीनो चोथा भाग (बे घडी रात्री रही होय ते) ना काळे ते पडीलेहीने जोइने साधु प्रतिक्रमण रुप सज्झाय करे, ए रात्रीनु कर्तव्य संक्षेपे कह्यु ॥ २० ॥

अर्थः—हवे दिवसनो कर्तव्य विस्तारिने कहेछे। पु० दीवसना पोहरना च० पहिला चोथा भागने विषे पहेली बे घडिने विषे। प० पडिलेहिने भ० वस्त्रादिक उपगरणने गु० गुरुने व० वादिने स० सज्झाय कु० करे दु० सर्व दुषथी वि० मुकावे एहवी सज्झाय ॥ २१ ॥

मूलः—पुव्विलंमि चउब्भाए पडिलेहित्ताण भण्डयं।

गुरुं वन्दित्तु सज्झायं कुज्जा दुक्खविमोक्खणं ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—हवे दिवसनु कर्तव्य विस्तारीने कहेछे दिवसना पहेला पहोरना पेहेला चोथा भाग (सूर्योदयथी बे घडी) ने विषे वस्त्रादिक ऊपकरणने प्रतिलेखी (जोइ)ने तेवार पछी गुरुने वादीने, सर्व दुःखथी मुकावनारी एवी

सझाय करे ॥ २१ ॥

अर्थः-पो० पहिला पोहरना च० चोथा भागने विषे एटले पोण पोरसीए वं० वांदिने त० तेवार पछे गु० गुरुने अ० अणनिवर्तावीने का० सझायना कालने । भा० पात्रादिक भाजनने प० पडिलेहे, आ मोघम वचनछे ॥२२॥

मूलः—पोरिसीए चउब्भाए वन्दित्ताण तओ गुरुं ।
अपडिक्कमित्ता कालस्स भायणं पडिलेहए ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः-दिवसना पहेला पहोरना चोथा भागने विषे पोंणी पोरसीए गुरुने वांदीने सझायना काळने अण निवर्तावीने पात्रादिक भाजनने पडीलेहे. ॥ २२ ॥

अर्थः-मु० पेहेली मोहपतीने प० पडिलेहिने प० पडिलेहे । गो० गोछाने गो० गोछो ल० ग्रह्योछे अं० अंगुली जेणे साधुए ते साधु गोछो पडिलेह्या पछे व० वस्त्रने प० पडिलेहे ॥ २३ ॥

मूलः—मुहपत्तिं पडिलेहित्ता पडिलेहिज्ज गोच्छगं ।
गोच्छगलइयङ्गुलिओ वत्थाइं पडिलेहए ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः-हवे पडीलेहणनी अनुक्रमे विधि कहेछे. प्रथम मुखपती पडीलेहीने, पछी गोछाने पडीलेहे. जे साधुए आंगुळीये गोछो ग्रह्यो छे ते साधु गोछो पडीलेह्या पछी वस्त्रने पडीलेहे ॥२३॥

अर्थः-हवे वस्त्र पडिलेहवाने विधि कहेछे । उ० वस्त्र उचा राखे थि० आकरु ग्रहे अ० उतावलो उतावलो थइने पडिलेहणा न करे । मासतो थइने पडिलेहणा करे । पु० पुर्व धरेला छेहडाथी । अंत छेहला

छेडासुधी । व० वस्त्रने ए० एम प० पडिलेहणा करे ए [illegible]
पछे त्रि० त्रीजी पडिलेहण जीव चढयो जाणतो प० वस्त्रने थोडोसो पपेरे च० हवे त० त्रीजी पडिलेहण त्रणथोकेमली ६ पडिलेहणा जाणवी । ए ६ प्रसस्त पु० वली पपेरता न उतर्यो तो प० वस्त्र पुजे ॥ २४ ॥

मूलः—उड्ढं थिरं अतुरियं पुव्वं ता वत्थमेव पडिलेहे ।
तो त्रिइयं पप्फोडे तइयं च पुणो पमज्जिज्ज ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—हवे वस्त्रनु पडीलेहण करवानी विधि कहेछे, पचीस प्रकारनु पडीलेहण, तेमां १२ प्रसस्त (भली) अने १३ अप्रसस्त (भली नहि) एवी पचीस पडीलेहणाछे ते माही प्रथम १२ प्रसस्त कहेछे, (१) वस्त्र उचु राखे, (२) मजबूत पकडे, (३) उतावळो उतावळो न करे, (४) प्रथम छेडाथी अतना छेडा सुधी पडीलेहे (ए चार थइने प्रथम पडीलेहणा द्रष्टीए जोवानी थइ ने द्रष्टीए जोया पछी जीव चडयो जाणेतो), (५) वस्त्रने थोडुसु खखेरे, (ए बीजी खखेरवानी पडीलेहणा थइ), (६) वळी खखेरता न उतरे तो वस्त्रने पुजे (ए त्रीजी पुजवानी पडीलेहणा थइ) एवी ६ पडीलेहणा प्रसस्त जाणवी ॥ २४ ॥

अर्थः—बीजी छ पडिलेहणा प्रसस्त कहेछे । अ० वस्त्रने तथा सरिरने नचावे नही १ । अ० वस्त्रने आमले नहि २ अ० । थोडो स्यो वस्त्र अण पडिलेह्यो न राखे ३ । अमो० उचो निचो त्रिछो धरतीए अडकाडे नही । छ० पूर्व गाथा उढसाही कही ते । इ० आ छ कही ते प्रसस्त न० न व० जाटके (पपोडा) । पा० हथेली उपरे पा० वस्त्रादिक जीवनो वि० विसेप सो० सोधन करे एटले जीव देखेतो हथेली उपरे उतारे

६ ए पण ६ निर्दोष एम १२ पडिलेहणा ॥ २५ ॥

मूलः—अणच्चाविर्यं अवलियं अणाणुबन्धिममोसलि ।
छप्पुरिमा न*वखोडा पाणीपाणिविसोहणं ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—वळी बीजी ६ प्रसस्त पडीलेहणा कहेछे, (७) वस्त्र अथवा शरीरने नचावे नहि, (८) वस्त्रने आवळे नहि, (९) थोडुशुं पण वस्त्र अण पडीलेह्यु न राखे, (१०) वस्त्रने उचुं छापरा दीके, नीचु जमीन पर, त्रीछु भींत प्रमुखे अडकाडे नहि, (११) वस्त्रने जाटके नहि, (१२) वस्त्रादिकने विषे जीव देखेतो हथेली उपर उतारी विशेषे शोधन करे, एवी ६ पूर्वे कहीछे अने आ छ मळीने बार पडी-लेहणा निर्दोष जाणवी ॥ २५ ॥

अर्थः—हवे छ अप्रस्त पडिलेहणा कहेछे आ० विपरित तथा उतावली पडिलेहणा करवी ते आरभडा ते वर्जवी । स० वस्त्रने चोळवा मर्दवा ते समदा पडिलेहणा कहिए ॥ व० वर्जवी य० वली मो० उची नीची त्रीछी भीते लगाडवुं ते मोसली पडिलेहणा त० ए त्रीजी वरजवी । प० वस्त्र झाटकवा ते पफोडणा पडिलेहणा च०चोथी वरजवी । वि०वस्त्र अरहा परहा विपरी नापे तथा अण पडिलेह्या वस्त्र पडिलेह्या माहि मुके ते विखित्ता

---

* टीकाकारे नव खोडा एवो पाठ लखेल छे तेनो अर्थ नव वखत वस्त्र पडिलेहण करता जोवु कहेल छे. टवा अर्थमा नवखोडा एवो शब्द छे ने तेनो अर्थ न पपेरवु अथवा झाटकवु नहि एवो करे छे ते दसवैकालिक सूत्रना चोथा अध्ययनना मूळ पाठने मळतो छे.

मूलः—आरभडा सम्मद्दा वज्जेयव्वा य मोसली तइया ।
पप्फोडणें चउत्थी विक्खित्ता वेइया छट्ठी ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—हवे ६ अप्रसस्त पडीलेहणा कहेछे, (१३) विपीत तथा ऊतावळी ऊतावळी पडीलेहणा करे ते प्रथम आरभडा पडोलेहणा, १४ वस्त्रने चोळे तथा मर्दे ते बोजी समदा पडीलेहणा, १५ वस्त्रने उंची नीची ने त्रीछी धरतीए लगाडे ते त्रोजी मोसली पडीलेहणा, १६ वस्त्रने झाटके ते चोथी पफोडणा पडीलेहणा, १७ वस्त्रने आगां पाछां विखेरी नांखे तथा अण पडीलेह्या, ते पडीलेह्या वस्त्रमाही मुके ते पाचमी विखिता पडीलेहणा, १८ पांच प्रकारनी वेदीका ते १ ऊंची वेदीका, २ नीची वेदीका, ३ त्रीछी वेदीका, ४ बे पासानी वेदीका, ५ एक वेदीका, हवे एक ढींचण ऊपर बे हाथ राखीने पडीलेहणा करे ते ऊंची वेदीका, २ बने हाथ ढींचणथी नीचा राखीने पडीलेहणा करे ते नीची बेदीका, ३ ढींचणथी हेठे बंने हाथ ढींचणना बे पासामाही राखीने पडीलेहणा करे ते त्रीछी वेदीका, ४ ढींचणने बे बाहु मांही राखी ने वस्त्रनी पडीलेहणा करे ते बे पासानी वेदीका, ५ एक ढींचण एक हाथ वच्चे राखीने वस्त्रनी पडीलेहणा करे ते एक वेदीका जाणवी, ए छठी वेदीका पडीलेहणा जाणवी, ए छ प्रकारनी पडीलेहणा अप्रसस्त जाणवी ॥२६॥

अर्थः—वली अप्रसस्त कहेछे। प० वस्त्र आकरो न झाले १॥ प० वस्त्र लांबो राखीने पडीलेहेतो दोष २। लो०वस्त्रने भुमीका साथे रोळे तो दोष ३। ए०एकवार आखु वस्त्र दृष्टी फरसी मो० जोय तो दोष ४। अ०

प्रतिलेखणा करता अनेक प्रकारे । धु० शरिर तथा वस्त्रने हलावे धुणात्रे तो दोष ५ । कु० करे प० पडिलेह-णानी मर्यादाने विषे । प० प्रमाद ६, उठ्यीर इत्यादिक ६ । अणुचाविय प्रमुख एम प्रसस्त १२ पडिलेहण करता सं० शंका उपने छते ग० अगुलीयादिक गणताना उ० उपयोगने कु० करे ते दोष मननो उपयोग टले ते माटे दोष १ । ए १३ मी पडिलेहणा दोष ते माटे वरजी ॥ २७ ॥

मूलः—पसिढिलपलम्बलोला एगा मोसा अणेगरूवधुणा ।
कुणइ पमाणिपमायं सङ्कियगणणोवगं कुज्जा ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—वळी बीजी पण सात प्रकारनी अप्रसस्त पडीलेहणा कहेछे, १९ वस्त्रने मजबुत न झाले, २० वस्त्र लांबु राखीने पडीलेहणा करे, २१ वस्त्रने धरती सघाते रगदोळे, २२ एकी वखते आखु वस्त्र दृष्टीए जुवे, २३ पडीलेहणा करता अनेक प्रकारे शरीरने तथा वस्त्रने हलावे, २४ पांच प्रकारना प्रमादे करी पडीलेहणा करे, पुर्वे २३ मी ने २४ मी गाथामा बार प्रकारनी प्रसस्त पडीलेहणा कहीछे, ते पडीलेहणा करता शंका ऊपजे तेवारे, आगुळीयादीके गणवाथी मननो ऊपयोग चुके, ए तेर प्रकारनी अप्रसस्त पडी-लेहणा वर्जवी. पुर्वोक्त बार प्रकारनी प्रसस्त पडीलेहणा अने तेर प्रकारनी अप्रसस्त पडीलेहणा मळीने पचीस प्रकारनी पडीलेहणा जाणवी. ॥ २७ ॥

अर्थः—हवे पडिलेहणा केहवी करवी ते कहे छे । अ० १२ पडिलेहणा थकी उणी न करे अ० अधिकी पण न करे प० पडिलेहणा । अ० विपरीतपणे त० तेमहिज प्रदिलेहणा न करे प० वळी । आठ पदना भागा थाय

ते मध्ये । प० ए ३ बोल सहित ते प्रथम प० पद भांगो प० प्रसस्त आदरवो । से० शेप भांगा य० ते अ० अप्रसस्त तजवा ते आठ पदनो यंत्र तेथी जाणी लेवो ॥ २८ ॥

मूल—अणूणाइरित्तपडिलेहा अविवच्चासा तहेव य ।
पढमं पयं पसत्थं सेसाणि य अप्पसत्थाणि ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—हवे पडीलेहणाना आठ भागा कहेछे, वार प्रकारनी प्रसस्त पडीलेहणा कहीछे, ते ओछी, अधीकी, विमित सवधीना आठ भागा कहेछे, १ ओछी पडीलेहणा न करे, अधीक न करे, विमित न करे, २ ओछी न करे, अधीकी न करे, विमित करे, ३ ओछी करे, अधीकी करे, विमित न करे, ४ ओछी न करे, अधीकी करे, विमित करे, ५ ओछी करे, अधीकी न करे, विमित न करे, ६ ओछी करे, अधीकी न करे, विमित करे, ७ ओछी करे, अधीकी करे, विमित न करे, ८ ओछी करे, अधीकी करे, विमितपण करे, ए आठ भागामाही प्रथम भागो जे ओछी पडीलेहणा न करे, अधीकी न करे, विमित न करे, ए प्रसस्त जाणवो ते आदरवो, वाकी सात भांगा अप्रसस्त जाणवा, ते साते वर्जवा ॥ २८ ॥

अर्थः—पडिलेहणा करता एटला वाना न करे ते कहे छे । प० पडिलेहणने कु० करतो थको । मि० मांहोमाही क० कथा वारताने कु० करे वा० अथवा ज० देश क० कथा करे । दे० देइ करावे २ व० अथवा प० पचखाणने ३ । वा० अनेराने वाचणी देइ ४ स० पोते प० वाचणी ले ५ वा० अथवा ॥ २९ ॥

मूल—पडिलेहणं कुणन्तो मिहोकह कुणइ जणवयकहं वा ।

देइ व पच्चक्खाणं वाएइ सयं पडिच्छइ वा ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः–हवे पडीलेहणा करता पाच बोल करवा नहि ते कहेछे, १ माहो माही परस्पर वार्ता करे, २ देश कथा प्रमुख चार विकथा करे, ३ पचखाण करावे, ४ वाचणी, पुछणा, पर्यटणा, अणुंपेहा ने धर्म कथा ए पाच प्रकारे वाचणी आपे तेमज वाचणी पोतेले, ए पाच बोल जो करेतो तेने दोष कहेछे ॥२९॥

अर्थः–एम करता दोष उपजे ते कहे छे पु० पृथवीकाय १ । आ० अप्पकाय २ । ते० अग्निकाय ३ । वा० वाउकाय ४ व० वनस्पतीकाय ५ ॥ त० त्रसकाय ६ । प० पडिलेहणा प० प्रमोद करता थका । छ० छ कायनो पि० पण वि० विराधक हो० होय सदा ॥ ३० ॥

मूलः–पुढवी–आउकाए तेऊ–वाऊ–वणस्सइ–तसाणं ।
पडिलेहणापमत्तो छण्हं पि विराहओ होइ ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः–पुर्वोक्त प्रमादथी पडीलेहणा करतो थको, १ पृथ्वीकाय, २ अपकाय, ३ तेऊकाय, ४ वायुकाय, ५ वनस्पतीकाय, ६ त्रसकाय, ए छ काय जीवनी विराधनानो करनार होय ॥ ३० ॥

अर्थः–पु० प्रथवी १ आ० अपकाय २ । ते० तेउकाय ३ । वा० वाउकाय ४ व० वनस्पतिकाय ५ । त० त्रसकाय ६ । प० पडीलेहण आ० उपयोग सहित करतो थको । छ० छ कायना पण सं० जीवनुं रक्षण करनार आराधक हो० होय । एटले वस्त्रनी पडिलेहणा कही ॥ ३१ ॥

मूल –पुढवी–आउकाए तेऊ–वाऊ–वणस्सइ–तसाणं ।

पडिलेहणाआउत्तो छण्हं संरक्खओ होइ ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः-अने ऊपयोग सहित पडीलेहणा करतो थको, १ पृथ्वीकाय, २ अपकाय (पाणी), ३ तेऊकाय (अग्नि), ४ वायुकाय (वायरो), ५ वनस्पतीकाय, ६ त्रसकाय, ए छ काय जीवनु रक्षण करवाथी आराधीक होय, ए वस्त्र पात्रनी पडीलेहणा कही ॥ ३१ ॥

अर्थः-हवे गोचरीनो अधिकार कहे छे । त० त्रीजी पो० पोरसीने विषे । भ०भात पा० पाणीने ग० गवेखे तेयार पहेला उठ्यानी ना नहि । ए समुच्चय सामान्य मार्ग पडिलेहतो । छ० छ कारण माहि । अ० अनेरो कोइ एक का० कारण । उपने उते आहार लेवाने उ० उठे ॥ ३२ ॥

सूल.-तइयाए पोरिसीए भत्तं पाणं गवेसए ।
छण्हं अन्नयराए कारणंमि उवट्ठिए ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः-हवे गोचरीनो अधिकार कहेछे, त्रीजी पोरसीने विषे छ कारण माहीलु अनेरु हरकोइ कारण उपने थके आहार पाणीनी गवेषणा करवा ऊठे (अही त्रीजी पोरसीए आहार पाणी गवेषणानु वाक्यछे, ते ओघीकछे पण कोइ कारण पडेतो पहेला बीजाने चोथा पहोरने विषे पण आहार पाणीनी गवेषणा करवाने ऊठवानी ना कही नथी) ॥ ३२ ॥

अर्थः-हवे छ कारण कहे छे वे० हवे कोइक माथा दुखवा प्रमुख वेदना मटाडवा माटे कोइक पाय तोज वेदना मटे १ वे० वेयावच करवाने अर्थे २ इ० इर्या शोधवाने ग० अर्थे ३ य० वली स० संजम पालवाने अ० अर्थे

४ त० तेमज पा० आउखा निर्वाहने अर्थे क्षुधा वेदनी माटे ५ छ० छठु कारण पु० वली ध० धर्म ध्याननी चि० विचारणाने अर्थे ६ ए ६ कारणे आहार करे मुनी ॥ ३२ ॥

मूलः–वेयण[१]–वेयावच्चे[२] इरियट्ठाए[३] य संजमट्ठाए[४] ।
तह पाणवत्तियाए[५] छट्ठं पुण धम्मचिन्ताए[६] ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः–हवे छ कारण कहेछे, कोइक मस्तक दुःखवा प्रमुख वेदना मटाडवाने अर्थे (एटले काइक खायतोज वेदना मटे), २ वैयावच्च करवाने अर्थे, ३ इर्या शोधवाने अर्थे (अर्थात् आहार कर्या विना आखे अधारा आवता होय तेथी इर्या शोधाय नहि ते), ४ सयम पाळवाने अर्थे, ५ जीवतव्यने अर्थे (अर्थात् क्षुद्धा वेदनी मटाडवाने माटे), ६ तेमज धर्म ध्यान चींतववाने अर्थे, ए छ कारणे साधु आहार करे ॥ ३३ ॥

अर्थः–हवे छ कारणे आहार न करे ते कहे छे । नि० साधु धि० धैर्यवत मुनी । नि० साधवी वि० पण न० आहार न क० करे छ० छ चे० अवधारणे । था० स्थानक उ० पुनः इ० एणे अ० नहीं अ० आज्ञानो उलघणहार से० ते हो० आज्ञानो मानणहारने ए छ कारण ॥ ०४ ॥

मूलः–निग्गन्थो धिइमन्तो निग्गन्थी वि न करेज्ज छहिं चेव।
थाणेहि उ इमेहिं अणतिकमणाइ से होइ ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः–धैर्यवत एवा साधु साधवी पुर्वे कहेस्ये तेवा छ कारणे आहार नकरे तो तिर्थकरनी आज्ञानो ओलघण हार न होय. (अर्थात् आज्ञानो माननारो होय.) ॥ ३४ ॥

ठा

अर्थः—आ० तत्कालीक मुळादिक मारणातिक रोग उपने छते १ । उ० व्याघादिकनो उपसर्ग उपने छते २ । ति० क्षुधा तृषानो खमवो व० ब्रम्हचर्यनी गु० गुप्तीने विषे ३ । पा० घणा जीवनी द० दया जाणी तेहने अर्थे ४ । त० तप करवाने हे० हेते ५ ॥ स० आउखो आव्यानो अवसर जाणीने शरीर वो० मुंकवाने ट्ठा० अर्थे ६ । ए ६ कारणे आहार तजता आज्ञा छे । ते आज्ञानो भंग नहि ॥ ३५ ॥

मूल.—आयङ्के उवसग्गे तितिक्खया बम्भचेरगुत्तीसु ।
पाणिदया तवहेउं सरीरवोच्छेयणट्ठाए ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—हवे छ कारणे साधु आहार न करे ते कहे छे, १ तत्काळ मुळादिक मर्णान्त रोग ऊपने थके, २ राज प्रमुखनो ऊपसर्ग ऊपने थके, ३ ब्रम्हचर्य पाळवाने अर्थे क्षुधा तृषा खमे, ४ कुंथुवादिक घणा प्राणी जीवनी ऊत्पत्ती जाणीने तेनी दया पाळवाने अर्थे, ५ तप करवाने अर्थे, ६ आयुष्य पुर्ण थवानो अवसर जाणीने शरीर मुकवाने अर्थे सलेखणा करे, ए छ कारणे आहार तजवाथी तिर्थंकरनी आज्ञानो भंग नहि ॥ ३५ ॥

अर्थः—हवे गोचरी उठवानी विधि कहे छे ॥ अ० सर्व भ० भंड पात्रादिक उपगरणने गि० ग्रहिने । च० द्दष्टिए करी प० पडिलेहे जोइ । प० उत्कृष्टो जो० जे गाउ मुनी । वि० विहारने अर्थे विहार वि० विचरे जाय मु० साधु ॥ ३६ ॥

मूल.—अवसेसं भण्डगं गिज्झ चक्खुसा पडिलेहए ।
परमद्धजोयणाओ विहारं विहरे मुणी ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः–आहार पाणी लइने विहार करे, तेवारे सर्व पात्रादिक ऊपगरण द्रष्टिये पडी लेही (जोइ) ग्रहीने ऊत्कृष्टो अर्ध योजन (बे गाऊ लगी आहार पाणी साथे लेइने साधु विहार करे तथा अर्ध योजन लगी गौचरिये जाय ॥ ३६ ॥

अर्थः–च० चउथीए पो० पोरसीने विषे आहार कीधा पछे नि० अलगा मुकीने भा० भाजनने त० तेवारे पछे स० सझायने विषे कु० करे स० सर्व जीवादिक भा० पदार्थने विषे नि० प्रकाशनो करणहार एहवो सझाय करे॥३७॥

मूलः–चउत्थीए पोरिसीए निक्खिवित्ताण भायणं ।
सज्झायं तओ कुज्जा सवभावविभावणं ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः–आहार कर्या पछी पोरसीने विषे पात्रादिक भाजनने अलगा बांधी मुकीने तेवार पछी सर्व जीवादिक भाव पदार्थ प्रकाश करनार एवी सझाय करे ॥ ३७ ॥

अर्थः–पो० पोरसी पाछलीना च० चोथा भाग पाछली ने घडीने विषे । व० वांदिने त० तेवारपछी गु० गुरुने । प० निवर्तावीने का० सझायना कालने । से० थानक प्रमुख तु० वस्त्रादिकने प० पडिलेहे ॥३८॥

मूलः–पोरिसीए चउब्भाए वन्दित्ताण तओ गुरुं ।
पडिक्कमित्ता कालस्स सेज्जं तु पडिलेहए ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः–चोथी पोरसीना चोथा भागने विषे (अर्थात बे घडी दिवस रहे तेवारे) गुरुने वांदीने सझायना कालने निवर्तावीने वस्त्र पात्र पाट पाटला स्थानक प्रमुखनी पडीलेहणा करे ॥ ३८ ॥

अर्थः-पा० लघु निति उ० वडि निति भू० भूमीने च० वळी प० पडिलेहे ज० जतनावंत थको । ज० जती जय० पडिलेहण कीधी भूमी पाडिलेहिने । सर्व सबधी गमणा गमणे पडिकमे पछे । छ आवस्यक धूरीथी केट लोक कहेछे ॥ अने सूत्र पाठते आवस्यक सूत्रथी जाणजो ॥ पूरे सामाइक आवस्यक । सूत्रने छेहडे १, नमोअरिहताण २, करेमिभते ३ । इछामिठामिकाउसगो ४ । तसउत्तरि । ५ ए ५ सूत्र । का० काउसग करी । इछामिणभते तुब्भेहि अभणूना० त० सामाइक आवस्यक पाठ भण्या पछे कु० काउसग्ग करी स० सर्व दु० दुपनो वि० मुकारणहार साधु काउसग करे ॥ ३९ ॥

मूलः-पासवणुच्चारभूमिं च पडिलेहिज्ज जयं जई ।
काउस्सग्गं तओ कुज्जा सव्वदुक्खविमोक्खणं ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः-पछी लघुनीति (मुत्र), वडीनीति (विष्टा) नी भूमिकानु पडीलेहण करीने गमणा गमण रुप इर्यावही पडीकमे (अथात) प्रथम नमो अरिहताण इत्यादि पाच नमोकार कहीने तिखुतो इर्यावहीनो, तस्सऊतरीनो पाठ कहीने पछी इर्यावही चितवणा रुप काऊसग्ग करी लोगस कहीने त्रण नमोथुण कहे, ते प्रथम नमोथुण अरिहतने, बीजु सिद्ध भगवतने अने त्रीजु पोताना धर्मगुरु धर्माचार्यने ते एवी रीते के त्रीजु नमोथुणं मम्म धम्म गुरु धम्म आयरियसने हजो, ए प्रमाणे प्रथम क्षेत्र करवु करीने, पछी गुरु पासे प्रथम आवस्यकनी आज्ञा मागीने इच्छामिण भतेनो पाठ, नमोकार, करेमिभते, इच्छामि ठामि काउसग्ग, तस उतरीनो पाठ भणीने सर्व दुःखथी मुकावनार एवो कायोत्सर्ग करे ॥ ३९ ॥

अर्थः–हवे काउसगमांहि जे चिंतवे ते कहेछे। दे० दिवस संबंधिया च० पूरणे अ० अतिचारने ॥ चिं० चिंतवे अ० अनुक्रमे सो० ते॥ ना० प्रथम ज्ञानने विषे। जवाइद्धमघुप। १४ अतिचार। दं० दर्सन समकितने विषे पांच सकादिक चे० वली च० चारित्रने विषे साधुने पाच महाव्रतने २५ भावना। देसवर्तिने ज्ञानना। १४। दर्सन समकीतना ५। वार व्रतना ७५। संलेपणाना ५ ए ९९ तेहने। त० तेमहिज य० वळी ए ३ ने विषे आतिचार चितवे एटले प्रथम आवस्यक ॥ ४० ॥

मूलः–देवसियं च अतीचारं चिन्तिज्जा अणुपुव्वसो।
नाणंमि दंसणे चेव चरित्तम्मि तहेव य ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः–ते कायोत्सर्गने विषे दिवस संबधी ज्ञान दर्शन चारित्रना अतिचार अनुक्रमे चिंतवे, ते एवी रीते के १४ ज्ञानना, ५ दर्शनना, चारित्रना १०६ ते २५ पाच महाव्रतनी भावनाना, २ रात्री भोजनना, ४ प्रथम इर्या समितीना, २ बीजी भाषा समितीना, ४७ त्रीजी एषणा समितीना, २ चोथी आदान समितीना, १० पांच परिठावणीया समितीना, ३ मनगुप्तीना, ३ वचन गुप्तीना, ३ काय गुप्तीना ५, संलेखणाना एम १०६ चारित्रना अने ज्ञानना १४ ने दर्शनना पाच मळी १२५ अतिचार साधु चितवणा करे ए प्रथम आवस्यक थयो ॥ ४० ॥

अर्थः–पा० पारिने का० काउसगने जिन स्तवन करवो। दसवैकालिकनी साषे नमोकारेणपारित्ता करित्ता जिण संथव। ते लोगस ए बीजो आवस्यक ॥ त० तेवार पछे त्रीजो आवस्यक गुरुने वंदि० ॥२९४॥

वादणा गु० गुरुने देइने तेहनो सूत्र इच्छामी षमासमणो १ । अहोकाय २ आवसीयाए ३ अहो ४। पडिकमामि ५। ए भणता १२ । आवर्तन २५ भेद दोनयजहाजय । कियकम्म बारसावय १२ । चउसर ४ । तिसूद्ध ३ । दुपवेसग निग्गमण २५ । ए बारमा समवायमा आवर्तननो विस्तार छे ए त्रीजो आवश्यक थयो तेवार पछी॥ दे० दिवस सबधि तु० वळी गुरु आगले अ० अतिचारने आ० प्रगट आलोइ । ज्ञान दर्शन चारित्रना ज० अनुक्रमे ते साधु अने श्रावकने श्रमणसूत्र, तथा आगमे तिविहेथी षमावा सुधी ॥ ४१ ॥

मूलः—पारियकाउस्सग्गो वन्दित्ताण तओ गुरुं ।
"देसियं तु"अतीचारं आलोएज्ज जहक्कमं ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—कायोत्सर्ग पाळीने बीजा आवस्यकनी आज्ञा मागीने चोवीस जीन स्तवनरुप लोगस्स कहे, ए बीजो आवस्यक थयो, तेवार पछी त्रीजा आवस्यकनी आज्ञा मागीने गुरुने १२ आवर्तनरुप वादणा दिए ते इच्छामिखमासमणानो पाठ कहे, ते वार आवर्तन एवी रीते के १ अहो २ काय ३ काय ४ जताभे ५ जवणि ६ जचभे ए छ थया ते बे खमासमणाना मळीने १२ थया, ए त्रीजो आवस्यक थयो, ते वार पछी चोथा आवस्यकनी आज्ञा मागीने दिवस सबधी ज्ञान दर्शन चारित्रना अतिचार अनुक्रमे खमावा ना पाठ सुधी प्रगट पणे आलोवे ॥ ४१ ॥

अर्थः—प० अतिचार लागो होय तेहनो मिच्छामी दुक्कड देइने नि० निसल थाय । सकल जीवादीकने षमावी एटले चोथो आवश्यक थयो. हवे पाचमो आवश्यक कहे त० तेवारे पछे गु० गुरुने व० वांदिने

वांदणा देइने वांदणानो स्तोत्र, १ नमोअरिहंताणं, २ करेमिभंते, ३ इछामिठामि, ४ तस्सउत्तरि। का० काउसगना ४ सूत्र भणीने काउसगने त० तेवारे पछे कु० करे। स० सर्व दु० दुषनो वि० मुकावणहारछे काउसग। एहवो धर्म ध्याननो काउसग करे। एटले ५। आवस्यक थया ॥ ४२ ॥

मूलः—पडिकमित्तु निस्सल्लो वन्दित्ताण तओ गुरुं ।
काउस्सग्गं तओ कुज्जा सव्वदुक्खविमोक्खणं ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थ—अतिचार लाग्या होय तेने मिच्छामिदुकड दइने निःसल्ल थाय ने सकल जीवादिकने खमावे, ए चोथो आवस्यक थयो. तेवार पछी गुरुने वादणा दिए, ते इच्छामिखमासमणानो पाठ बेवार कहीने पछी पाचमा आवस्यकनी आज्ञा मागीने १ नमोकार, २ करेमिभते, ३ इच्छामी ठामि, ४ तसऊतरीनो पाठ कहीने तेवार पछी सर्व दुःखनो मुकावनार एवो कायोत्सर्ग करे, ए पांचमो आवस्यक थयो ॥४२॥

अर्थः—हवे छठो आवसक कहेछे का० काउसगने पा० पाल्योछे काउसग जेणे ते पार्या पछी लोगस्स कहे त० तेवार पछे गु० गुरुने व० वादणा दईने इहा पचषाण करे। च० चकारथी जाणवुं, ए छठो आवस्यक जाणवो ए ६ ॥ आवस्यक कर्या पछे। साधु चोविहार कीधो होय ते फरी सभारी। अने श्रावकने जेहवी श्रधा होय तेहवा पचखाण करे। दिवस चरिम पचखामि इत्यादिक पचखाणनो सूत्र। थु० स्तुति म० मगल नमोत्थुणं पचखाण का० करीने। का० सझाय करवाना काळने स० साचे प्रकारे पडिलेहे ॥ ४३ ॥

मूल.—पारियकाउस्सग्गो वन्दित्ताण तओ गुरुं ।

थुइमङ्गलं च काऊण कालं संपडिलेहए ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—कायोत्सर्ग पारीने लोगस्स कहीने तेवार पछी गुरुने वांदणा (ते बे खमासमणा) दइ गुरुने पचाग नमावी यथाशक्ति पचखाण करे, ए छठो आवस्यक थयो. छ आवस्यक पूर्ण थया पछी स्तुतिमगळ ते अरीहत सिद्ध धर्मगुरु धर्माचार्यने एवा त्रण नमोथुण कहे, पछी सज्ञायना काळने सम्यक प्रकारे पडीलेहे (जोवे) ॥४३॥

अर्थः—हवे रात्रीनि विधि कहेछे प० पहिली पो० पोरसीए स० सज्ञाय करे बि० बीजी पोरसीए झा० ध्यानने झि० ध्यावे त० त्रीजी पोरसीए नि० निद्राने मो० मुके मोकली तु० समुचय करो अथवा न करो निंद्रा तु० वळी स० सज्ञाय करे च० चोथी पारसीए ॥ ४४ ॥

मूल·—पढमं पोरिसि सज्झायं वितियं झाणं झियायई ।

तइयाए निद्दमोक्खं तु सज्झायं तु चउत्थिए ॥ ४४ ॥

गागा ४४ भावार्थः—हवे रात्रीनो विधी कहेछे, रात्रीनी पहेली पोरसीए सज्ञाय करे, बीजी पोरसीये ध्यान ध्याय, त्रीजी पोरसीये निद्रा मोकळी मूके, वळी चोथी पोरसीए सज्ञाय करे ॥ ४४ ॥

अर्थः—केमकरे पो० पोरसीए च० चउथीए तु० वली का० काळने प० पडिलेहिने ।,स० सज्ञायने तु० वळी करे त० तेवार पछे कु० करे ॥ अ० अण जगाडतो थको । अ० असजतीने ॥ ४५ ॥

मूल.—पोरिसीए चउत्थीए कालं तु पडिलेहए ।

सज्झायं तु तओ कुज्जा अबोहन्तो असंजए ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—चोथी पोरसीना काळनुं पडीलेहण करीने एटले चोथी पोरसी आवी जाणीने ३२ असझाय टाळी असंयतिने अणजगाडतो सझाय करे ॥ ४५ ॥

अर्थः—पो० पाछली पोरसीना च० चोथाभागे पाछली बे घडीए । त० तेवार पछे गु० गुरुने व० वांदिने । प० निवर्तीने का० ॥ सझायना का० काळने । तु० वली दिवसे सझाय करवीछे ते माटे । सझायना कालने प० पडीलेहे ॥ ४६ ॥

मूल.—पोरिसीए चउब्भाए वन्दिऊण तओ गुरुं ।
पडिक्कमित्तु कालस्स कालं तु पडिलेहए ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—रात्रीनी चोथी पोरसीना चोथा भागने विषे एटले बे घडी रात्री रहे तेवारे सझायना काळने निवर्तावीने आवस्यकना काळनु पडीलेहण करीने (अर्थात आवस्यक करवानी वेळा थइ के केम ?) तेवार पछी गुरुने वांदीने ॥ ४६ ॥

अर्थः—पाछलीपरे गमणा गमण पडिकमीने । सामायक आवस्यकने आ० आवे छते का० काउसग । स० सर्व दु० दुखने वि० मुकावणहार काउसग आवेछते । का० काउसगने त० तेवार पछे कु० करे । स० सर्व दु० दुखना वि० मुकावणहार काउसग करे ॥ ४७ ॥

मूल.—आगए कायवोस्सग्गे सव्वदुक्खविमोक्खणे ।
काउस्सग्गं तओ कुज्जा सव्वदुक्खविमोक्खणं ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः–जेम देवसी प्रतिक्रमणनी विधी कहीछे तेवी रीते प्रथम गमणा गमण (इर्यावही) पडिकमी (अर्थात क्षेत्रविसुध करी) ने पहेला आवस्यकनी आज्ञा मागीने पूर्वोक्त विधिये सर्व दुःखथी मुकावनार एवो कायोत्सर्ग करे ॥ ४७ ॥

अर्थ.–ते काउसग्गने विषे च० वली रा० रात्रि सबंधी अ० अतिचारने चि० चितवे अ० अनुक्रमे। ना० ज्ञानना १४ ने विषे द० पाच समकितना तेहने विषे य०वळी। च० चारित्रने विषे य० वली त० तपने विषे १२। एटला वाना अतिचार चितवे। एटले प्रथम आवश्यक थयो ॥ ४८ ॥

मूल.–राइयं च अईयारं चिन्तिज्ज अणुपुव्वसो।
नाणंमि दंसणंमि य चरित्तंमि तवंमि य ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः– ते कायोत्सर्ग ने विषे १४ ज्ञानना, ५ समकितना, १२५ चारित्रना, १२ तपना एम १५६ अतिचार रात्री सबधी अनुक्रमे चितवे, ए प्रथम आवस्यक थयो ॥ ४८ ॥

अर्थः–का० काउसग पा० पारिने लोगस्स कहिने बीजु आवश्यक थयु ॥ त० तेवार पछे गु० गुरुने व० वांदिने वादणा देइने ए त्रीजो आवश्यक थयो। रा० रात्री सबधी तु० वली अ० अतिचारने ॥ आ० आलोइ ज० ज्ञानादि अनुक्रमे ॥ ४९ ॥

मूल.–पारियकाउस्सग्गो वन्दित्ताण तओ गुरुं।
राइयं तु अतीचारं आलोएज्ज जहक्कमं ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—ते कायोत्सर्ग पाळीने बीजा आवस्यकनी आज्ञा मागीने लोगस कहे, ए बीजो आवस्यक थयो तेवार पछी त्रीजा आवस्यकनी आज्ञा मागीने गुरुने बार आवर्तनरुप वादणा (अर्थात बे खमासमणादिए) ए त्रीजो आवस्यक थयो, पछी चोथा आवश्यकनी आज्ञा मागीने रात्री सबंधी ज्ञानादिक अतिचार अनुक्रमे खमाववाना पाठ सुधी आलोवे ॥ ४९ ॥

अर्थः—प० मिछामि दुक्ड देइने नि० खमावबे करी सल्ल रहित थाय ए चोथो आवश्यक त० तेवार पछी गु० गुरुने व० वादीने वदणा देइने त० तेवार पछे का० काउसग्ग कु० करे । स० सर्व दु० दुखनो वि० मुकावणहार ॥ ५० ॥

मूलः—पडिकमित्तु निस्सल्लो वन्दित्ताण तओ गुरुं ।
काउस्सग्गं तओ कुज्जा सव्वदुक्खविमोक्खणं ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—मिच्छामिदुक्कडं दइ खमाववे करी सल्ल रहित थाय, ए चोथो आवस्यक थयो, ते वार पछी गुरुने वादणा (बे खमासमणा) दइने सर्व दुःखथी मुकावनारो एवो कायोत्सर्ग करे ॥ ५० ॥

अर्थः—किं० किस्यो त० तपने प० हु अंगीकार करुं ॥ ए० एणीपरे त० ते काउसग्गने विषे वि० विशेषे चिं० चिंतवे ॥ का० काउसग्गने तु० वळी पा० पारिने लोगस्स कहे ए पाचमो आवस्यक थयो । व० वादणा देइने त० तेवारे पछे गु० गुरुने य० वळी ॥ ५१ ॥

मूलः—किं तवं पडिवज्जामि एवं तत्थ विचिन्तए ।

काउस्सग्गं तु पारित्ता वन्दई य तओ गुरुं ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—ते कायोत्सर्ग ने विषे शु तप अंगीकार करु ! एम चिंतवीने कायोत्सर्ग पारीने लोगस्स कहे, ए पाचमो आवस्यक थयो, तेवार पछी गुरुने वादणा (बे खमासमणा) दिए ॥ ५१ ॥

अर्थः—पा० पार्यो छे का० काउस्सग जेणे एहवो ते ॥ व० वादणा देइने त० तेवार पछे गु० गुरुने । ए पाछला वादणा सभार्या पण नवा न जाणवा ॥ त० पछे तपने तु०वळी प० संपडीवज्र्यांने । ए छठो आवश्यक थयो । क० करे सि० सिद्धनो स० सस्तवनो । नमोथुण कहि एटले सवारनु आवश्यक कह्यु ॥ ५२ ॥

मूलः—पारियकाउस्सग्गो वन्दित्ताण तओ गुरुं ।
तवं तु पडिवज्जेज्जा करिज्ज सिद्धाण संथवं ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—कायोत्सर्ग पार्योछे जेणे एवो ते गुरुने वादणा (अहीं ५१ मी गाथा कहेलछे तेज वादणा जाणवा) दीधा पछी गुरुने पचाग नमावी नमस्कार करीने तप अगीकार करे, ते वार पछी सिद्धनु सस्तव करे (अर्थात नमो अरिहत सिद्ध ने धर्मगुरु धर्माचार्यने एवा त्रण नमोथुणं कहे) ए छठो आवश्यक थयो, ए प्रमाणे सवारना आवश्यकनी विधी कही ॥ ५२ ॥

अर्थः—ए० ए सा० सामाचारी स० सक्षेपे वि०कही छए आवश्यकना सुत्र आवश्यकसुत्रथी जाणवा ॥ ज० जे समाचारीने । च० आचरिने ब० घणा जी० जीव । ति० तर्या स० संसार सा० समुद्रने तरीने । मुगतिपद पाम्या सिद्ध थया ॥ इ० इम वे० हु कहु छु ॥ ५३ ॥

मूलः–एसा सामायारी समासेण वियाहिया ।
जं चरित्ता बहू जीवा तिण्णा संसारसागरं ॥ ५३ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति सामायारी नामा षड्विंशतितम अध्ययन सम्मत्त ॥ २६ ॥

गाथा ५३ भावार्थः–ए प्रमाणे दशविध सामाचारि तिर्थकरे अहीं कहि (एनो वधारे विस्तार आवश्यक शास्त्रथी जाणवो) के जे सामाचारिने आचरिने घणा जीव संसार समुद्र तरीने मुक्तिपद पाम्या, सिद्ध थया. ए प्रमाणे सुधर्मास्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू? जेम मे श्री महावीर देव स्वामीनी समीपे साभल्यु हतु, तेम मे तुंज प्रत्ये कह्यु ॥ ५३ ॥ २६ मा अध्ययनने विषे दशविध समाचारी कही ते तो धुर्तपणुं छाडवाथी सामाचारी आराधे ते माटे २७ मा अध्ययनने विषे धुर्तपणुं छांडवुं ते धुर्तपणाना लक्षणवाळा एवा गर्गाचार्यना शिष्यनु ऊदाहरण कहेछे. ॥ २६ ॥

अर्थः–थे० धर्मने विषे स्थिर करे ते स्थिवर ग० गछना धरणहार ते आचार्य ग० गर्गानामा आचार्य मु० साधु आ० हुओ वि०सर्व शास्त्रनेविषे विचक्षण । आ० व्यापछे ग० आचार्यना भा०गुणनेविषे स०समाधि सघाते प० आपणा आत्माने साथे जोडे ॥ १ ॥

मूलः–थेरे गणहरे गग्गे मुणी आसि विसारए ।
आइण्णे गणभावम्मि समाहि पडिसंधए ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ.–धर्मने विषे स्थिर करे, ते पण स्थिवर ने गच्छना धरनार ने सर्व शास्त्रने विषे विचक्षण ने

आचार्यना गुणे करी सहित ने पोताना आत्माने समाधी सहीत जोडेल एवा गर्गा नामे आचार्य हवा ॥ १ ॥

अर्थः—व० जम गाडाने विषे बलद जोतर्या थका व० भार वहता विनित वृषभ अने गाडानो खेडणहार क० अटवी मुखे अ० अतिक्रमे जो० सजमजोग व्यापारनेविषे व० प्रवर्तता होय जे । विनित शिष्य अने गुरु बने । स० ससार रूपणी अटवी । अ० अतिक्रमे उलघे मोक्ष पहुचे ॥ २ ॥

मूल.–वहणे वहमाणस्स कन्तारं अइवत्तई ।

जोगे वहमाणस्स संसारो अइवत्तई ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—जेम विनयवत बळद गाडीने विषे जोतर्या थका भार वहेता गाडीवान अने बळद बने सुखे अटवी ओळघे तेम सयम योग व्यापारने विषे प्रवर्तता वनित शिष्य अने गुरु बने सुखे ससार रुपणी अटवी ओळघे ॥२॥

अर्थः—हवे अविनीतनो स्वरुप कहे छे ॥ ख०गलाया बलदने जो०जो कोइक जोडे उ०वळी जो०जोतरे गाडादिकनेविषे वि० परोणे करी हणतो थको कि० दुख पामे । अ० असमाधिचितनु उद्वेगपणुं । च० वली वे० वेदे । तो० परोणो से० ते खेडुतनो य० वळी । भ० भागे गलीया बलदने मारता ॥ ३ ॥

मूल.–खलुङ्के जो उ जोएइ विहम्माणो किलिस्सई ।

असमाहिं च वेएइ तोत्तओ से य भज्जई ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—हवे अवनीतनु वर्णन कहे छे, जे कोइ एक गळीया बळदने गाडादिकने विषे जोतरे तेवारे गाडीवान बळदने परोणिये करी हणतो थको असमाधी चित्तनु उद्वेगपणु भोगवे ने दुःखने श्रम

 पामे अने ते गळीया बळदने मारता खेडुतनो परोणो पण भांगे ॥ ३ ॥

अर्थः–ए० एक गलीया वलदने ड० ते खेडु करडे । पु० पुछडाने विषे । ए० एक गलीया वलदने वि० परोणानी आरे विधे अभि० वारवार ॥ ए० एक गळीया वलदने भ० भाजे स० समील ए०एक गलियो वलद उ० उन्मार्गे प० जइ रहे ॥ ४ ॥

मूलः–एगं डसइ पुच्छंमि एगं विन्धइ भिक्खणं ।

एगो भञ्जइ समिलं एगो उप्पहपट्ठिओ ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ–एकेक गळीया वळदना पुछडाने खेडुत करडे अने एकेक गळीया बळदने परोणानी आरे करीने वारंवार विंधे, एकेक गळीयो बळद समील (धुसरु) भांगे, अने एकेक गळीयो बळद उन्मार्गे जइ रहे ॥४॥

अर्थः–ए० एक गलीयो वलद ते प० पडे पा० एक पसवाडे एक पासाभर । नि० एक गलियो वलद वेसे नि० एक गळीयो वलद सुए । उ० कुदे उछले उ० देडकानीपरे थेकडा भरे । स० धुर्त माया सहित वा० तरुणी ग० गायने देखीने साहमो सन्मुख व० वली जाय ॥ ५ ॥

मूल–एगो पडइ पासेणं निवेसइ निवज्जई ।

उक्कुदइ उप्फडइ सढे वालगवी वए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः–एकेक गळीयो वळद एक पासाभर पडे, एकेक गळीयो वळद वेसे ने एकेक गळीयो वळद सुवे, एकेक गळीयो वळद उछळे, देडकानी पेरे थेकडा भरे ने धुर्त कपटाइए करी सहित थको

तरुणी गायने देखीने तेना सन्मुख चाल्यो जाय ॥ ५ ॥

अर्थः–मा० मायावत मु० गलियो वलद मायाभरी प० पडे । कु० गलियो वलद कोप्यो थको ग० जाय प० पाछो । म० मृतकनीपरे चि० तिष्ठे रहे य० वली वे० वेगेकरी उतावलो य० वली प० नासे ॥ ६ ॥

मूल.–माई मुद्धेण पडइ कुद्धे गच्छे पडिप्पहं ।
मयलक्खेण चिट्ठई य वेगेण य पहावई ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः–एकेक कपटाइवत वलद माथा भेर पडे, एकेक गळीयो वलद कोप्यो थको पाछो जाय, एकेक गळीयो वळद मृतकनी पेरे रहे, एकेक गळीयो ऊतावळी गतिये नाशे ॥ ६ ॥

अर्थः–छि० दुष्ट जातिनो वलद गलियो छि० छेदीने से० गसे दु० दुर्दांत थको भ० भांजे जु० धुसराने से० ते वि०पण गलिओ य० वळी सु०सुसुयाडा फुसयाडा करीने उ०खेडुतना हाथ माहिथी उझरडीने प० नासी जाय ॥७॥

मूल'–छिन्नाले छिन्दइ सेलि दुद्दन्तो भञ्जए जुगं ।
से वि य सुस्सुयाइत्ता उज्जहित्ता पलायए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः–एकेक दुष्ट जातीनो गळीयो वळद रासडीने तोडे, एकेक गळीयो वळद दुर्दांत थको धोंसरु भागे, एकेक गळीयो वळद सुसवाडा फुफाडा करीने खेडूतना हाथमाथी ऊझरडीने नाशी जाय ॥७॥

अर्थः–ख० गलीया वलद जा० जेहवा होय जो० जोतर्या थका दु० कुशिष्य ऽ० पण हु० निश्चे । ता० तेहवाज होय । जो० जोडया ध० धर्मरुपीया जा० गाडानेविषे । भ० साचे मने प्रवर्ते नहि धि० वृद्धि

पामे अने ते गळीया वळदने मारता खेडुतनो परोणो पण भांगे ॥ ३ ॥

अर्थः—ए० एक गळीया वळदने ड० ते खेडु करडे । पु० पुछडाने विषे । ए० एक गळीया वळदने वि० परोणानी आरे विंधे अभि० वारवार ॥ ए० एक गळीया वळदने भ० भांजे स० समील ए०एक गलियो वळद उ० उन्मार्गे प० जइ रहे ॥ ४ ॥

मूलः—एगं डसइ पुच्छंमि एगं विन्धइ भिक्खणं ।

एगो भञ्जइ समिलं एगो उप्पहपट्ठिओ ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ—एकेक गळीया वळदना पुछडाने खेडुत करडे अने एकेक गळीया वळदने परोणानी आरे करीने वारवार विंधे, एकेक गळीयो वळद समील (धुसरुं) भांगे, अने एकेक गळीयो वळद उन्मार्गे जइ रहे ॥४॥

अर्थः—ए० एक गलीयो वलद ते प० पडे पा० एक पसवाडे एक पासाभर । नि० एक गलियो वलद वेसे नि० एक गलीयो वलद सुए । उ० कुदे उछले उ० देडकानीपरे थेकडा भरे । स० धुर्त माया सहित वा० तरुणी ग० गायने देखीने साहमो सन्मुख व० वली जाय ॥ ५ ॥

मूल—एगो पडइ पासेणं निवेसइ निवज्जई ।

उक्कुदइ उप्फडइ सढे बालगवी वए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—एकेक गळीयो वळद एक पासाभर पडे, एकेक गळीयो वळद वेसे ने एकेक गळीयो वळद सुवे, एकेक गळीयो वळद उछळे, देडकानी पेरे थेकडा भरे ने धुर्त कपटाइए करी सहित थको

हेतुए का० कारण करी साहमो बोले य० वळी ॥ १० ॥

मूलः–भिक्खालसिए एगे एगे ओमाणभीरुए ।
थद्धे एगं च अणुसासम्मी हेऊहिं कारणेहि य ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः–एकेक कुशिष्य भिक्षाने विषे आळसवत होय, एकेक कुशिष्य अहंकारवत्त थको भिक्षाए भमता अपमानथी वीहे, एकेक कुशिष्यने शिखामण देता थका हेतुने कारणे करी साम्रु बोले ॥ १० ॥

अर्थः–सो० ते कुशिष्य वि०वळी अ० गुरु बोलता होय तेवारे वचे भा० कोपे बोले दो० गुरुना बोल्यामाही खोट काढे दोपज । प० कहे आ० आचार्यने तु० ते व० वचन शीखामणरुप । प० विपरित करे अ०वारवार ॥११॥

मूलः–सो वि अन्तरभासिलो दोसमेव पकुवई ।
आयरियाणं तु वयणं पडिकूलेइ अभिक्खणं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः–एकेक कुशिष्य गुरु बोलता होय तेवारे वचमा बोले, एकेक कुशिष्य गुरुना बोल्या मांही दुषण मकाशे, एकेक कुशिष्य आचार्यना शिखामण रुप वचनने वारवार विमित करे ॥ ११ ॥

अर्थः–ते कुशिष्य गुरुना वचन जेम विपरित करे तेम कहे छे। गुरु कुशिष्यने असन्नादिकने अर्थे मोकले तेवारे कुशिष्य एम कहे न० न सा० ते श्राविका म० मुजने वि०जाणे न०नहि ओलखे नहि य० वळी । सा०ते श्राविका म० मुजने दा० देशे नहिं असन्नादिक ॥ नि० हमणां ते श्राविका घरथी गइ हो० हुस्ये म०एम हु जाणु छु ॥ सा० साधु अ० मुजथकी अनेरो इहा एणी कार्ये वीजो कोइ नथी शु हुजछु त्थ० एवुं व० बोले ॥ १२ ॥

दु० दुर्बल बुद्धिना धणी अधीर्यवत थका ॥ ८ ॥

मूलः-खलुङ्का जारिसा जोज्जा दुस्सीसा वि हु तारिसा ।
जोइया धम्मजाणम्मि भज्जन्ती धिइदुब्बला ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः-एकेक गळीयो जोतर्यो थको गाडाने भागे, जेवा ए गळीयाबळद होय, तेवाज निश्चे कुशीष्य पण होय के तेने धर्म रुपीया गाडाने विषे जोडया थका क्रियानुष्टानने विषे दुर्बळ बुद्धिना धणी अधैर्यवत थका साचे मने प्रवर्त्ते नहि ॥ ८ ॥

अर्थः-इ० रुद्धिने गा० अहकारेकरी सहित ए० एकेक कुशिष्य । ए० एक कोइक कुशिष्य त्थ० इहां र० मीठा मधुरादिक स्वादनो लपट थयो रसना स्वादना गा० अहंकार सहित होय । सा०साताना गा०अहंकार सहित होय ए० एक कोइक कुशिष्य ए० एक सु० घणा काळलगे को० कोपवत होय ॥ ९ ॥

मूल.-इड्ढीगारविए एगे एगे त्थ रसगारवे ।
सायागारविए एगे एगे सुचिरकोहणे ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः-एकेक कुशिष्य रुद्धीने अहंकारे करी सहित होय, एकेक कुशिष्य मीठा मधुरादिक स्वादनो लपट थको रसना स्वादने अहंकार सहित होय, एकेक कुशिष्य घणा काळ सुधी कोपवत होय ॥९॥

अर्थः-भि० भिक्षानेविषे आ० आळसवत ए० एक कुशिष्य । ए० एक कुशिष्य ओ०अपमानथी भी० बीहे भिक्षा भमता थका थ० अहंकारवत । ए० एक च० वळी एक कोइ कुशिष्यने अ० शीख देता थका ॥ हे०

हेतुए का० कारण करी साहमो वोले य० वळी ॥ १० ॥

मूल.-भिक्खालसिए एगे एगे ओमाणभीरुए ।

थद्धे एगं च अणुसासम्मी हेऊहि कारणेहि य ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः-एकेक कुशिष्य भिक्षाने विषे आळसवत होय, एकेक कुशिष्य अहंकारवत थको भिक्षाए भमता अपमानथी बीहे, एकेक कुशिष्यने शिखामण देता थका हेतुने कारणे करी सामु बोले ॥ १० ॥

अर्थः-सो० ते कुशिष्य वि०वळी ज० गुरु बोलता होय तेवारे वचे भा० कोपे बोले दो० गुरुना बोल्यामाही खोट काढे दोपज । प० कहे आ० आचार्यने तु० ते व० वचन शीखामणरुप। प० विपरित करे अ०वारवार ॥११॥

मूलः-सो वि अन्तरभासिल्लो दोसमेव पकुव्वई ।

आयरियाणं तु वयणं पडिकूलेइ अभिक्खणं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः-एकेक कुशिष्य गुरु बोलता होय तेवारे वचमां बोले, एकेक कुशिष्य गुरुना बोल्या मांही दुपण प्रकाशे, एकेक कुशिष्य आचार्यना शिखामण रुप वचनने वारवार विमित करे ॥ ११ ॥

अर्थः-ते कुशिष्य गुरुना वचन जेम विपरित करे तेम कहे छे। गुरु कुशिष्यने असन्नादिकने अर्थे मोकले तेवारे कुशिष्य एम कहे न० न सा० ते श्राविका म० मुजने वि०जाणे न०नहि ओलखे नहि य० वळी। सा०ते श्राविका म० मुजने दा०देशे नहि असन्नादिक ॥ नि० हमणां ते श्राविका घरथी गइ हो० हुस्ये म०एम हु जाणु छु॥ स० साधु अ० मुजथकी अनेरो इहा एणी कार्ये बीजो कोइ नथी शु हुजछु त्थ० एवुं व० बोले ॥ १२ ॥

मूलः—न सा ममं वियाणाइ न य सा मज्झ दाहिई ।
निग्गया होहिई मन्ने साहू अन्नो त्थ वच्चउ ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—आचार्यना वचनने केवी रीते विनीत करे ते कहे छे, गुरु कुशिष्यने आहारपाणी प्रमुखने अर्थे मोकले तेवारे कहे के ते श्राविका मुजने जाणती नथी तेमज ओळखती पण नथी तेथी मुजने आहार पाणी प्रमुख आपशे नहि, एम हु जाणुछुं के ते श्राविका हमणा घर थकी बहार गइ हशे ! अथवा ए कार्यने विषे मुज थकी अनेरा साधुने मोकलो, शुं ? हुज छु ? बीजो कोइ साधु नथी ॥ १२ ॥

अर्थः—पे० कोईक प्रयोजने मोकल्या होय तेवारे कार्य अण निपजावे थके प० पुछ्या थका एम बोले तुम्हे अम्हने ए कार्य कीहा कह्यु हतु ॥ ते० ते कुशिष्य प० भ्रटन करे भमे स० सर्व दिशानेविषे, शा माटे त्याभणी गुरुनी पासे जेसीस तो । गुरुना कार्य करवा थास्ये ॥ गुरुना कार्य करवा रा० ते राजानी वे० वेठनी च० परे म० मानता थका प्रवर्ते ॥ क० करे भि० रिसने वशे भमुह उची चढावे मु० मुपने विषे ॥ १३ ॥

मूल.—पेसिया पलिउंचन्ति ते परियन्ति समन्तओ ।
रायवेट्ठिं च मन्नन्ता करेन्ति भिउडिं मुहे ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—गुरुए कुशिष्यने कोइ प्रयोजने मोकल्यो होय, तेवारे ते कार्य अणनिपजावे थके गुरु पुछे तेवारे कहे के ए कार्य तमे मुजने क्यारे कह्यु हतु, ते कुशिष्य सर्व दिशाने विषे परिभ्रमण करे, कारण के हु गुरु पासे बेसीश तो गुरुना कार्य करवा पडशे, वळी गुरुना कार्य करवाने विषे राजानी वेठनी

पेरे मानता थका प्रवर्ते तेमज रीसने वसे करी भमूह (कपाळनी भमर) उची करे अने मोढुं चडावे ॥ १३ ॥

अर्थः—वा० ते कुशिष्यने शास्त्र भणाव्या स० साचे मने ग० ग्रह्या हुता दिक्षा दिधी हुती चे० पदपुरणे ॥ भ० भातपाणीए करी पो० पोपा हुता ते । जा० उपनी प० पांख तेवारे ज० जेम ह० हस ॥ प० जाय आपणी इच्छाए दि० दिसो दि० दिस सर्व दीस जाय तेम कुशिष्य पण जाय ॥ १४ ॥

मूलः—वाइया संगहिया चेव भत्तपाणेण पोसिया ।

जायपक्खा जहा हंसा पक्कमन्ति दिसो दिसि ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—ते कुशिष्यने शास्त्र भणाव्यां, साचे मने करी ग्रह्या दीक्षा दीधी, आहार पाणीए करी पोष्या हता, ते जेम हसने पांख उपन्याथी आपणी इच्छाए सर्वे दिशी विदीशीने विषे जाय तेम कुशिष्य पण गुरुने छोडीने स्वइच्छाए रमे ॥ १४ ॥

अर्थः—अ० हवे सा० सारथीनीपरे गर्गाचार्य विचि० चिंतवे छे । ख० गळीया वळदने खेडवानी परे स० श्रम खेद पामु किं० किस्यु करवुं म० मुजने दु० दुष्ट सी० शीष्य अ० आतमा मे० माहरो अव०सीदाय छे ते भणी ए कुशिष्यने वोसीरावीने हु विचरु ते मुजने श्रेय छे ॥ १५ ॥

मूलः—अह सारही विचिन्तेइ खलुङ्केहि समागओ ।

किं मज्झ दुट्ठसीसेहिं अप्पा मे अवसीयई ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—हवे गळीया वळदने खेडवाथी श्रम (खेद) पाम्यो थको जेम सारथी चितवे

तेम गर्गाचार्य कुशिष्योए करी श्रम पाम्या थका विशेषे चिंतवता हवा के ए दुष्ट शिष्य मारे शा कामना? अने एथी मारुं कार्य शु सरे, अने ए दुष्ट शिष्यथी मारे शुं प्रयोजन? माटे मारो आत्मा ए दुष्ट शिष्यने संगे सिदाय छे तेथी ए कुशिष्यने हुं वोसरावीने विचरुं तो मुजने श्रेय? ॥ १५ ॥

अर्थः—जा० जेहवा म० माहरा सी० शीष्य ता० तेहवा ग० गळीया ग० गर्दभ। ग० गलिया ग० गर्दभ सरिखा कुशिष्यने ज० छांडिने। द० गर्गाचार्य दृढ आकरा प० प्रकर्षे अंगीकार करे छे त० बार भेदे तप ॥ १६ ॥

मूल.—जारिसा मम सीसाओ तारिसा गलिगद्दहा।
गलिगद्दहे जहित्ताणं दढं पगिण्हई तवं ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—जेवा गळीया गधेडा तेवा मारा शिष्य छे तो गळीया गधेडा सरखा कुशिष्यने छाडीने गर्गाचार्य दृढ आकरो बारे भेदे तप अंगीकार करता हवा ॥ १६ ॥

अर्थः—मि० सुकोमल विनित म० अहंकार रहित विनित अने मार्दवपणे करी स०सहित। ग०गभीर सु० समाधी करी सहित छता वि० विचरे छे म० पृथ्वीए म० महांत आत्मा सी० चारित्रना गुणसहित छे ते भणी शीतलभूत अ० आत्मा छता गर्गाचार्य विचरेछे। इ०एम श्रीसुधर्मास्वामी जंबुस्वामी प्रते बे० कहेछे ॥१७॥

मूलः—मिदुमद्दवसंपन्नो गम्भीरो सुसमाहिओ।
विहरइ महिं महप्पा सीलभूएण अप्पणा ॥ १७ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति श्री खलुङ्किज्ज नाम सप्तविंशतितमं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ २७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—सुकोमल विनित अहंकार रहित, सौम्यता, चारित्रना ने मार्दवना (आठ मद रहितपणाना) गुणे करी सहित अने जेनो आत्मा शीतळीभूतने गंभीर ने भली समाधीवंत थका महत आत्माना धणी गर्गाचार्य पृथ्वीने विषे विचरता हवा. एम सुधर्मस्वामी पोताना जंबु नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीर देवस्वामीनी समीपे सांभळ्यु हतु तेम में तुज प्रत्ये कह्यु ॥१७॥ इतिश्री उत्तराध्ययन शास्त्रना २७ मा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥२७॥ २७ मा अध्ययनने विषे अविनयपणु छांडवु कहेल छे, तो जे अविनय छांडे तो तेने मोक्ष होय ते माटे २८ मा अध्ययनने विषे मोक्षमार्ग कहे छे.

अर्थ—मोख० मोक्ष ते आठ कर्मनु खपाववु तथा सकल कर्मथी मुकाववो ते मोक्ष कहिये। म० तेहनो जे मार्ग ज्ञानादिक ४ तेणे करी ग० गति जे सिद्ध गमनरूप ते कहेता मते त० यथातथ्य सिद्धगति मते। सु० सांभली तु सिद्धगति केहवी छे। जि० जिन तिर्थंकरे भा० भांखीछे कहिछे वली सिद्धगती केहवी छे च० च्यार का० कारणे सं० सयुक्त छे ॥ लखण० एटले सिद्धगति मांहि एक ज्ञान, बीजो दर्शन छे पण चारित्र तप पर नथी बीजो ए ज्ञान अने दर्शन (समकीत) छे। ते चारित्र तपनु लक्षणछे ॥ ज्ञान अने दर्शन विना चारित्र अने तप नहि इत्यर्थ ॥ मोक्षना च्यार लक्षण कहे छे ना० ज्ञान अने दं० दर्शन ज्ञान दरर्शनना धणीए परूप्यो इति गाथा अर्थ ॥१॥

मूलः—मोक्खमग्गगइं तच्चं सुणेह जिणभासियं ।
चउकारणसंजुत्तं नाणदंसणलक्खणं ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—मोक्ष ते सकळ कर्मथी मुक्त थवु तेनो जे मार्ग ते ज्ञानादिक तेणे करी गति जे

सिद्धगमनरुप ते यथातथ्य सिद्धगति ते, हे शिष्य ? तिर्थंकरे कहेल छे, ते तुं सांभळ, एक तो मोक्षनो मार्ग ते चार मकारे करी सहित छे अने बीजी मोक्षनी गति तेना ज्ञान ने दर्शन ए बे लक्षण छे ॥ १ ॥

अर्थः—ना० यथातथ्य पदार्थनुं जाणपणुं ते ज्ञान च० वळी द० यथातथ्य पदार्थनुं सदहवुं । ते दर्शन समकित । चे० वळी च० विरतीनुं आचरवुं ते चारित्र जेणे नवा कर्म नावे च० वळी त० तप बार भेदे तप तापेकरी पाछल्या कर्म बळे ते तप त० तेमहिज ए० ए ४ बोलरुप म० मोक्ष मार्ग त्ति० एम प० परुप्यो । जि० तिर्थंकरे व० मधान दं० ज्ञान दर्शनने धणीए परुप्यो इति गाथार्थ ॥ २ ॥

मूलः—नाणं च दंसणं चेव चरित्तं च तवो तहा ।
एस मग्गो त्ति पन्नत्तो जिणेहिं वरदंसिहिं ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—मोक्षमार्गनां चार कारण कहे छे, १ ज्ञान ते यथातथ्य पदार्थनुं जाणवु, २ दर्शन (समकीत) ते यथातथ्य पदार्थनु यथातथ्यपणे सर्दहवु, ३ चारित्र ते व्रतनुं आचरवु, के जेणे करी नवा कर्म न आवे, ४ तप ते बार भेदरुप के जेणे करी पाछलां कर्म खपावे, ए चार कारणरुप मोक्षनो मार्ग ते मधान ज्ञानदर्शनना धरणहार एवा तिर्थंकरे कह्यो छे ॥ २ ॥

अर्थः—ना० ज्ञान १ च० वळी दं० दर्शन २ चे० निश्चे च० चारित्र च० वळी त० तप त० तेम । ए० ए ४ बोल रुप म० मार्गने अ० पाम्या थका । जी० जीव ग० पहुचे जाय सो० सद्गति मते ॥ ३ ॥

मूलः—नाणं च दंसणं चेव चरित्तं च तवो तहा ।

एयमग्गमणुप्पत्ता जीवा गच्छन्ति सोग्गई ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः–ज्ञान, दर्शन, चारित्र ने तप, ए चार मार्गने पाम्या थका जीव सदगतिए जाय ॥३॥

अर्थः–त० ते च्यार बोल माहि प० पांच प्रकारनु ना० ज्ञान सु० श्रुतज्ञान १ श्रुतज्ञानना १४ भेद आ० मतिज्ञान २। श्लोकना सबध माटे अथवा श्रुतज्ञान उपगारी माटे। प्रथम श्रुतज्ञान अत्र कह्यु पण पहेलो मतिज्ञान पछे श्रुतज्ञान ते मतिज्ञानना अठावीस भेद ओ० अवधि ज्ञान तु० वळी त० त्रीजुं कह्यु। म० मनपर्यव ज्ञान चोथु कह्यु ॥ च० वळी के० केवल ज्ञान पाचमु ॥ ४ ॥

मूलः–तत्थ पञ्चविहं नाणं सुयं आभिनिबोहियं ।
ओहिनाणं तु तइयं मणनाणं च केवलं ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः–ए चार बोलमाही प्रथम जे ज्ञान ते पांच प्रकारनु छे, १ मतिज्ञान २८ भेदे, श्रुत ज्ञान १४ भेदे, ३ अवधिज्ञान ६ भेदे, मनपर्यवज्ञान २ भेदे अने पांचमु केवळज्ञान १ भेदे ॥४॥

अर्थः–ए० ए प० पाच प्रकारनुं ना० ज्ञान अने त्रण बोलनु जाणपणु ते ए ३ ॥ द० ए छ द्रव्यनु जाणनु १। य० वळी गु० छ द्रव्यना गुणनु जाणवुं य० वळी। प० छ द्रव्यना गुणना पर्यवनु य० पुरणे स० सर्व पदार्थनुं। ना० ज्ञाननो जाणपणो ना० केवलज्ञानीए द० देख्यो अने वळी कह्यो ॥ ५ ॥

मूलः–एयं पञ्चविहं नाणं दव्वाण य गुणाण य ।
पज्जवाण य सव्वेसि नाणं नाणीहि दंसियं ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः-ए पांच प्रकारनुं ज्ञान ते छ द्रव्यने विषे, छ द्रव्यना गुणने विषे, छ द्रव्य अने छ द्रव्यना गुणने पर्यायने विषे जाणवुं ते सर्व पदार्थनु जाणपणु ते केवळज्ञानीए कहेल छे ॥ ५ ॥

हवे ज्ञान दर्शन चारित्र ने तप ए चारने विषे तथा जीवादिक पदार्थ जे चिंतवीये तेने विषे शास्त्र नये करी निश्चय व्यवहारादिक पचीस बोल विचारीए. हवे ते पचीस बोल कहेछे, (१) निश्चय, (२) व्यवहार, (३) द्रव्य, (४) भाव, (५) सामान्य, (६) विशेष, (७) नाम निक्षेप, (८) स्थापना निक्षेप, (९) द्रव्य निक्षेप (१०) भाव निक्षेप, (११) द्रव्यथी, (१२) क्षेत्रथी, (१३) काळथी, (१४) भावथी, (१५) प्रत्यक्ष प्रमाण, (१६) अनुमान प्रमाण, (१७) ओपमा प्रमाण, (१८) आगम प्रमाण, (१९) नेगमनय, (२०) संग्रहनय (२१) व्यवहारनय, (२२) ऋजुसुत्र नय, (२३) शब्दनय, (२४) समभीरुढनय, (२५) एवंभूतनय ए २५ बोल नाम मात्र कह्या.

हवे पचीस बोलनो विस्तार कहे छेः-हवे निश्चय व्यवहारनुं लक्षण कहे छे, जे पदार्थ चिंतवीये तेने विषे ते पदार्थना जे अभ्यंतर गुण अभ्यंतर रुप होय तेणे करी निश्चय नय कहीए, (उदाहरण) जेम जीव चैतन्यवंत अने ते गुण रुप छता तदाश्रित बाह्य जे प्रवर्तन, ते शुद्ध भावव्यवहार कहीये, यथा यथा एकेंद्रिय शरीरादि वर्धन इत्यादि वचनात, २ अभ्यंतर गुण रुप विना जे बाह्य प्रवर्तन ते अशुद्ध व्यवहारनय कहीये (उदाहरण) जेम मिथ्या दृष्टि अभव्यनिन्हवादिक, समकित विना चारित्र इर्यादिक सुमति प्रवर्तन ते अशुद्ध चारित्र कहीये, ए प्रमाणे द्रव्यव्यवहार सर्व पदार्थने विषे जाणवुं. हवे ते निश्चयने व्यवहार, ज्ञान, दर्शन, चारित्र ने तप उपर उतारे छे, १ निश्चय ज्ञान ते समकित सहित अंतरग जीवना प्रदेशने विषे यथातथ्य जीवादिक पदार्थनुं जाणपणुं ते निश्चय ज्ञान जाणवुं अने ते गुण सहित यथातथ्य पदार्थनुं प्रकाशवुं ते निश्चय

समकित दर्शन जाणवुं अने सकादिक पाच बोल संशयादिक रहित थको निस्संकीय निकंखियादिक आठ बोलने विषे प्रवर्ते ते समकित दर्शननो शुद्ध भाव व्यवहारनय कहीये, ३ समकित सहित अंतरंग भावे अढार पापस्थानकना अव्रतनु पचखवु ते निश्चय चारित्र कहीये अने ते सहित पाच महाव्रत, पाच सुमति, त्रण गुप्ती प्रमुखने विषे प्रवर्तवु ते चारित्रनो शुद्ध भाव व्यवहार नय जाणवो, ४ समकित सहित एवा चारित्रना रसने विषे विर्य सहित द्रव्य आत्मानु तल्लीनपणु ते चारित्र आश्रित सदा सर्वदा निश्चे तप कहीए अने तेणे करीने सहित बार प्रकारे अणसणादिक तपने विषे एकांत निर्जराने अर्थे प्रवर्तवु ते शुद्ध भाव व्यवहार तप जाणवो, ए प्रमाणे ज्ञान दर्शन चारित्र ने तपनो शुद्ध भाव व्यवहार ते मुक्तिनुं कारण हेतु छे अने ए चारेनो अशुद्ध द्रव्यव्यवहार ते मुक्तिनु कारण नहिं, अर्थात ते संसारनो हेतु जाणवो. ए पचीस बोल माहीला निश्चयने व्यवहार ए बे बोल थया (२)

हवे त्रीजु द्रव्य ने चोथो भाव ए बे बोलनुं स्वरुप कहे छेः—समकित विना, शुद्ध श्रद्धा विना, मिथ्यात्वीनु जे ज्ञान ते द्रव्यदर्शनं, तेनुं चारित्र ते द्रव्यचारित्र, तेनो तप ते द्रव्यतप जाणवा, अथवा अहीं लोकादिकनी कीर्तिने अर्थे जे ज्ञान, दर्शन, चारित्र ने तप ते पण जाणवो अने जीनाज्ञा शुद्ध श्रधासहित एकांत निर्जराने अर्थे ते भावज्ञान, भावदर्शन, भाव चारित्र ने भावतप जाणवो, एम बे बोल थया.

हवे पाचमो सामान्य ने ६ ठो विशेष ए बे बोल कहे छेः—१ समुचयज्ञान ते सामान्यज्ञान अने मतिज्ञान, २ श्रुतज्ञान, ३ अवधिज्ञान, ४ मनपर्यव ज्ञान, ५ केवळज्ञान ए प्रमाणे नाम खाळीने कहीये ते विशेष ज्ञान, २ समुचय दर्शन कहीये, ते सामान्य दर्शन, अने १ क्षयोप समकित, २ सास्वादान समकित, ३ उपशम सम-

कित, ४ वेदक समकित, ५ क्षायक समकित, ए प्रमाणे नाम खाळीने कहीए, ते विशेष दर्शन कहीये, ३ समुचय चारित्र कहीए ते सामान्य चारित्र अने १ सामायक चारित्र, २ छेदोप स्थापनीय चारित्र, ३ परिहार विशुद्ध चारित्र, ४ सुक्षम संपराय चारित्र, ५ यथाक्ख्यात चारित्र, ए प्रमाणे नाम खाळीने कहीए ते विशेष चारित्र कहीए; ४ समुचय तप कहीये ते सामान्य तप, अने बार प्रकारना तपना जुदां जुदां नाम खाळीने कहीए ते विशेष तप कहीये, ए ६ बोल थया.

हवे चार निक्षेपा कहे छेः—कोइ जीव तथा अजीवनु नाम दिधु ते नाम ज्ञान, नाम दर्शन, नाम चारित्र ने नाम तप जाणवो, ए प्रथम नाम निक्षेपो जाणवो अने ए चारनी स्थापना करवी ते स्थापना ज्ञान, स्थापना दर्शन, स्थापना चारित्र ने स्थापना तप जाणवो, ए बीजो स्थापना निक्षेपो जाणवो, उपयोग शुन्य ते द्रव्यज्ञान, द्रव्य दर्शन, द्रव्य चारित्र ने द्रव्य तप जाणवो तथा ए ज्ञानादिक चार जे शरीरने आश्रित जीवमाहीं हता, ते जीव ते शरिर थकी चव्यो, ते निर्जिव शरीर पडयुं रह्यु ते शरीर ते द्रव्यज्ञान, द्रव्यदर्शन, द्रव्य चारित्र ने द्रव्यतप कहीये, ए द्रव्य त्रीजो निक्षेपो जाणवो, अने ए ज्ञानादिक चारने विषे उपयोग सहित जीव प्रवर्ते ते भाव ज्ञान निक्षेपो, भाव दर्शन निक्षेपो, भाव चारित्र निक्षेपो, ने भाव तप निक्षेपो जाणवो, एम १० बोल थया.

हवे द्रव्य, क्षेत्र, काळ ने भाव ए चार बोल कहे छेः—षट् द्रव्यनुं यथातथ्य स्वरुपनुं जाणपणुं तथा तेवुंज तेनुं प्रकाशवु ते द्रव्यथी ज्ञान, सर्व क्षेत्रने विषे यथातथ्यपणुं ते क्षेत्रथी ज्ञान कहीए, सर्व काळने विषे यथातथ्यनु जाणपणु तथा साइय अपज वसीत (जेनी आदी छे, पण अंत नथी ते सिद्ध ज्ञान ते काळथी ज्ञान कहीए. अवर्णे, अगधे, अरसे, अस्पर्शे अथवा सर्व भाव ते सर्व पर्यवरूपी अरुपी पर्यवनु रहस्य मांहीला

परमार्थनुं पुछवुं, तेमज परमार्थनुं जाणपणुं, ते भावथी ज्ञान कहीये, २ ते षट् द्रव्यनुं यथातथ्यनुं सर्दहवुं ते द्रव्यथी दर्शन कहीये, सर्व क्षेत्रने विषे यथातथ्य सर्दहवु ते क्षेत्रथी दर्शन कहीये, सर्व काळने विषे साइय अपजवसीत, तथा साइय सपज वसीत (जेनी आदिने अंत छे ते पडवाइ) सर्दहवु ते काळथी दर्शन कहीए, अवर्णे, अगंधे, अरसे, अस्पर्शे इत्यादिक तथा सर्व भाव पर्यवनु सर्दहवु ते भावथी दर्शन कहीए, ३ त्रस स्थावर जीवना आरंभथी तथा सर्व आश्रवथी निवर्तवु ते चारित्र कहीए, सर्व क्षेत्रने विषे आरंभ आश्रवथी निवर्तवु ते क्षेत्रथी चारित्र कहीए, वणे काळे जाव जीव सुधी आरंभ आश्रवथी निवर्तवु ते काळथी चारित्र कहीए, सर्व पदार्थने विषे मुर्छा भाव रहीतपणे अरुपी अवर्णे इत्यादिक ते भावथी चारित्र कहीए, ४ समकित सहित बार प्रकारना तपनुं करवुं ते द्रव्यथी तप कहीए, सर्व क्षेत्रने विषे तप करवो ते क्षेत्रथी तप कहीए, यथोचित्त काळे तप करवो ते काळथी तप कहीये, एकांत निर्जराने अर्थे तप करवो तथा अरुप अवर्णे इत्यादिक ते भावथी तप कहीये, एम १४ बोल थया.

हवे चार प्रमाण कहे छेः—ज्ञान छे ते द्रव्याश्रीत छे, एटले द्रव्यादिकनुं जाणपणु यथा, एय पचविह नाण दव्वाण य गुणाण य इति वचनात ते माटे एक काइक आश्रिने प्रत्यक्षादिक प्रमाण चितवीये, जेम सूर्य उग्यो ने तेनु बिंब दीठु जाण्यु ते छद्मस्थने ए प्रत्यक्ष ज्ञान प्रमाण जाणवु, २ वादळ मध्ये सूर्य उग्यो पण प्रत्यक्ष बिंब जाण्युं नहि तेमज दीठु नहि, पण सूर्यनी प्रभाने अनुमाने सूर्य उग्यो जाण्यो, वळी सूर्यनो आताप देखीने सूर्य उग्यो जाण्यो ते ज्ञानने विषे अनुमान प्रमाण जाणवु, ज्ञान सूर्य सरखु छे तथा राता हींगळो जेवो सूर्य छे, ए ज्ञानने विषे उपमा प्रमाण जाणवु. सूर्यनु विमान केवु छे तथा सूर्यनी कथीनु वर्णन जाणीए, ते

ज्ञानने विषे आगम प्रमाण जाणवुं, ए सूर्यनुं उदाहरण कह्युं. ते सिवाय बीजा पण चार प्रमाणे नीपजे तेम करीए ए ज्ञानना चार प्रमाण कह्यां.

हवे दर्शननां चार प्रमाण कहे छेः—जे प्रमाणे ज्ञाननां चार प्रमाण कहेल छे तेज प्रमाणे दर्शननां चार प्रमाण जाणवा पण एटलो फेर छे के ज्या ज्ञानना प्रमाणमा जाणवुं लखेल छे त्यां दर्शननां चार प्रमाणमां सर्दहवुं केहवुं, ए चार प्रमाण दर्शनने विषे सर्दहवा रुप छे, ए दर्शनना चार प्रमाण कह्यां.

हवे चारित्र आश्री चार प्रमाण कहे छेः—१ समकित सहित शुद्ध इर्यादिक पाच समितियादिक ध्याननने विषे प्रत्यक्ष देखवु ते चारित्रने विषे प्रत्यक्ष प्रमाण जाणवुं, २ अनुत्तर विमाने जे देवता उत्पन्न थयेल छे तेने अनुमाने जाणीये के ए जीव पुर्वे निश्चे चारित्रवंत हता अने चौद पुर्व मध्ये सझाय करता भींतने आंतरे तथा रात्रीए साभळ्यु, तेमज साधु विना पुर्व भणी शके नहि, तथा साधु लिंगे (वेशे) भींतना अंतरने विषे यथाकृत जीन मार्ग परुपतो साभळीने एकाएक चारित्रवंत दिशे छे ए चारित्रनुं अनुमान प्रमाण जाणवु, ३ चारित्रवंतने मेरुनी, सूर्यनी, चद्रनी, पृथ्वीनी, जळदनी, सिंहनी, हाथीनी इत्यादिकना उपमा दीधी ते उपमाए करी चारित्रनु उपमा प्रमाण जाणवु. सूयगडाग प्रमुखने विषे साधु इर्या सहित चाले, क्षेमा करे, पांच इद्रियो जीते इत्यादिक साधुना गुण वर्णव्या, ते गुणवत चारित्रवत होय, ए चारित्रने विषे आगम प्रमाण जाणवु, ए चारित्र आश्री चार प्रमाण जाणवा

हवे तप आश्री चार प्रमाण कहेछेः—साक्षात अणसणादिक तप करतो दीठो ते तपनुं प्रत्यक्ष प्रमाण जाणवु. धना अणगारनी पेरे दुर्बळ शरीरना अंगोपाग देखीने अनुमान (अटकळ) करवु जे ए तपना

करनार जणायछे, ए तपने विषे अनुमान प्रमाण जाणवुं जेम अग्नि काष्टने बाळे, तेम तप ते कर्म रूप काष्टने बाळे, ए तपने विषे ऊपमा प्रमाण जाणवु कनकावळी प्रमुख, अनेक तपना गुण, महीमा, कीर्ति इत्यादिक शास्त्रने विषे वर्णन, ए तपने विषे आगम प्रमाण जाणवु, ए चार प्रमाण, छद्मस्थ आश्री कहेलछे अने केवळीनेतो ज्ञानादिक सर्व पदार्थ केवळज्ञाने प्रत्यक्ष प्रमाणछे, ए चार प्रमाण कह्या, एम १८ बोल थया.

हवे सात नय कहेछेः—ज्ञान छे ते मुक्तिनु कारणछे ते ज्ञान, मति, श्रुत, अवधि, मनपर्यव ने केवळ एवु पाच प्रकारनुंछे, ए पाच ज्ञान तेमां प्रत्यक्षने परोक्ष ए बे प्रकारेछे, तेमा प्रत्यक्षना बे भेद, इंद्रिय प्रत्यक्ष अने नोइंद्रिय प्रत्यक्ष. इंद्रिय प्रत्यक्ष पाच भेदे, ते पाचे इंद्रियोथी जाणवु ते अने नोइंद्रिय प्रत्यक्ष त्रण भेदे, तेमा अवधीज्ञान, १ आनुगामी, २ आणानुगामी, ३ वद्धमाणे, ४ हायमाणे, ५ अनगत, ६ प्रतिपगत एछ प्रकारे, मन पर्यव बे भेदे, रूजुमती ने विपुळमती अने केवळ एक भेदे जाणवु, तेमा भव प्रत्येक ने क्षयोपशमाक ए बे भेदे, भव प्रत्येक ते नारकी देवताने होय अने क्षयोपशमीक मनुष्य अने तिर्यंचने होय, ए प्रत्यक्ष ज्ञानना भेद कह्या

हवे परोक्ष ज्ञानना भेद कहेछेः—परोक्ष ज्ञानना बे भेद ते १ मतिज्ञान, २ श्रुतज्ञान, तेमा मतिज्ञानना बे भेद ते १ अश्रुत निश्रीत, २ श्रुत निश्रीत, तेमा अश्रुत निश्रीत मति ते ऊत्पातीया, विनिया, कमीया, मणामिकी ए चार प्रकारनी बुद्धि जाणवी अने श्रुत निश्रीत मति ते ऊग्रहादिक चार भेदे, तेमा ऊग्रना ६, इहाना ६, अवायना ६, धारणाना ६, एम २४ भेद ते द्रव्यादिक क्षेत्र भेदे सविस्तारे जाणवु ते मतिज्ञाननो निगमनय जाणवो. हवे श्रुत ज्ञानना चौद भेद, १ अक्षरश्रुत, २ अनक्षरश्रुत, ३ सन्नीश्रुत, ४ असन्नीश्रुत, ५ सम्यकत्व श्रुत, ६ मिथ्यात्वश्रुत, ७ सादीश्रुत, ८ अनादिश्रुत, ९ सपजवसीय श्रुत, १० अपजवसीय श्रुत, ११ गमीक

श्रुत, १२ अगमीक श्रुत, १३ अंगनविष्ट श्रुत, १४ अंगबाहीर श्रुत, एम १४ भेद यावत "सुतत्थोखलु पढमो" तावत सुत ज्ञान वर्णन. बीना पण नाणी अनाणीना २१९ भेदछे, ते श्रुतनेगम १९, ए प्रथम नेगमनयनुं स्वरुप कह्युं

हवे बीजा सग्रह नयनु स्वरुप कहे छेः–"एगे नाणे" ते एक ज्ञान जाणीए जेणे करी तथा जेथी जाणीए ते ज्ञान तथा जेने विषे ते ज्ञान ए ज्ञान शब्द पाच ज्ञानने विषे तथा त्रण अज्ञानने विषे आव्यो, ते एक ज्ञान एम कहेवु ते ज्ञानने विषे सग्रह नय जाणवो

हवे त्रीजो व्यवहारनय कहे छेः–ज्ञानने विषे व्यवहारनय ते भगवती शतक आठमे तिंहा "जीवनाणी किं अनाणी" इत्यादिक २२ द्वार ने २२५ बोल, जे जीव जे जे ज्ञान अज्ञानने विषे प्रवर्तेछे ते ते सर्व विस्तार जीव गति गाथाथी कहेवो ते ज्ञानने विषे व्यवहारनय जाणवो.

हवे चोथो रुजु सुत्रनय कहेछेः–ऋजुनय सुत्रवाळो वर्तमानकाळे जे जे ज्ञान ने उपयोगे प्रवततो होय तेज एक ज्ञानी कहीए (उदाहरण) जेम छद्मस्थ पासे चार ज्ञान छे त्या जो मति ज्ञानने उपयोगे प्रवर्ते छे तो एक मतिज्ञानज कहीये यद्यपी श्रुतमिश्रीत छे तोही जे उपयोगी जेणे समे ते माटे ते ज्ञान, एम चारे ज्ञान जाणवा अने केवळज्ञान तो एकज छे. पहेले समये केवळज्ञानी अने बीजे समये केवळ दर्शनी पण केवळीने अज्ञानी न कहीये. छद्मस्थ चार ज्ञाननो धणी कोइक वेळा चक्षुदर्शनादिकने उपयोगे प्रवर्ते छे पण समकित सहित छे तेवारे पण ज्ञानी कहीए पण अज्ञानी न कहीये, जे भणी समकित द्रष्टि अज्ञानी न होय, वळी त्रण अज्ञान आश्री पण एमज जाणवु. समकित द्रष्टि जे जे नयनो जे जे स्वभाव छे ते तेमज कहेतो जाय पण सकळ नय उपर दृष्टि राखीने सर्दहे ने नयनो स्वभाव कहे ते ऋजुसुत्र नय जाणवो

हवे पाचमो शब्दनय, छठो समभीरूढीनय ने सातमो एवंभूतनय. ए त्रण नयवाळो समकित दृष्टिनेज ज्ञानी कहे, वाकी नाण शब्दे आठ सागार छे, ए पांचमो, छठो, ने सातमो नय जाणवो. प्रथमनो त्रण नय वाळो नाम, स्थापना, द्रव्य ने परमार्थ विना थान कहे ने ऋजुसुत्रनय ते द्रव्यज्ञाननय निर्थक जाणे पण कहे अने उपला त्रण नय ते नाम, स्थापना, द्रव्य निर्थक माटे ज्ञान शब्द ग्राही आणे नहि अने जे जे समकित सहित ज्ञान तेनेज ज्ञान कहे आवस्यकवत इति ज्ञान विषे नेगमादिक सात नय जाणवा. ए प्रमाणे दर्शनने विषे, चारित्रने विषे, तपने विषे सात नय जाणवा, एम सर्व मळीने २५ बोल थया

पुर्वोक्त पचीस बोल अने ते शिवाय बीजा पंदर बोल कहे छे, १ अभिय, २ आधार, ३ गोणता, ४ मुक्ता, ५ आविर्भाव, ६ तिरोभाव, ७ यथावाद, ८ विविवाद, ९ चरितानुवाद, १० हेय, ११ ज्ञेय, १२ उपादेय, १३ निमितकारण १४ उपादानकारण, १५ मार्ग, एम १५.

हवे १५ मो बोल मार्गनो छे तेना दश भेदः—१ अपवादमार्ग, २ उत्सर्गमार्ग, ३ निश्चयमार्ग, ४ व्यवहारमार्ग, ५ ज्ञानमार्ग, ६ क्रियामार्ग, ७ जीनकल्पीमार्ग ८ स्थीवर कल्पीमार्ग, ९ जैनमार्ग, १० अन्यमार्ग, ए दस मार्ग मळीने एक बोल जाणवो, पुर्वोक्त पचीस अने ए पन्दर मेळवता कुल ४० बोल मोक्षमार्गना जाणवा

पुर्वोक्त चाळीस बोल स्पष्ट समजवा सारु विस्तार पुर्वक कहे छेः—सात नय तेमा प्रथम निगम नयनु स्वरुप कहे छे. १ निगमनयवाळो सामायने माने, विशेषने माने, भुत भविष्य ने वर्तमान ए त्रण काळनी वात माने, चार निक्षेपा माने, निगम केता नथी एगम, अनेक मान उन्मान प्रमाणे करीने वस्तुने माने ते निगमनय कहीए. १.

२ सग्रह नयवाळो सामान्य अने विशेपने माने, त्रणे काळनी वात माने, निक्षेपा चारे माने, सग्रह

संग्रहमां वस्तु ग्रहण करे (उदाहरण) जेम दासने कह्यु के दातण लाव, ते दातण झारी मसी वगेरे लाव्यो अथवा वननुं दृष्टांत, वनमा अनेक वस्तु होय पण वनने वनी कहीए. २.

३ व्यवहार नयवाळो सामान्य अने विशेषने माने, त्रणे काळनी वात माने, निक्षेपा चारे माने, जेम लोकव्यवहारमा सुडाने निलो कहे पण तेमा पाचे वर्ण लाभे, वळी कोयलने काळी कहे पण निश्चेमा पाचे वर्ण लाभे छे, वगलाने धोळो कहे पण पाचे वर्ण लाभेछे, भमराने काळो कहे पण पाचे वर्ण लाभेछे इत्यादि. ३.

४ ऋजुसुत्रनयवाळो सामान्य न माने अने फक्त विशेषनेज माने, वर्तमानकाळनी वात माने, चार निक्षेपामा एक भाव निक्षेपो माने, पारको वस्तु आपणा निर्थकपणाथी आकाश कुसुमवत माने, जेम कोइए कह्युं के सो वर्ष पेहेला वृष्टि थइ हती इत्यादिकने न माने. ४.

५ शब्दनयवाळो सामान्य नमाने, विशेषे नमाने, वर्तमानकाळनी वात माने, निक्षेपो एक भाव माने, सरखा सरखा शब्दनो एक अर्थ ग्रहण करे (उदाहरण) जेम शक्रेंद्र, पुरेंद्र, देवेंद्र, शुचीपती ए सर्वने एकज माने, लिंगमा भेद नमाने ५.

६ समभीरुढनयवाळो सरखा सरखा शब्दनो जुदो जुदो अर्थ ग्रहण करे, लिंगमा भेद माने, जेम शक्र सिंघासणे बेठा थका आपणी शक्तिथी देवताओने आज्ञामनावे ते वखते शक्रेंद्र माने, वैरि देवतानुं दळ विदारे ते वखते पुरेंद्र माने, देवतानी सभामा बेठा थका न्याय कथा करतो होय ते वखते देवेंद्र माने, इंद्राणीयोनी सभामा बेठा थका बत्रीस बंध नाटक देखता होय ते वखते शुचीपती माने इत्यादिक ६.

७ एवंभूतनयवाळो सरखा सरखा शब्दनो न्यारो न्यारो अर्थ उपयोग सहित ग्रहण करे, जेम शक्रेंद्र, पुरेंद्र, देवेंद्र, शुचीपती ए चारेना जे गुण कहेला छे तेने विषे उपयोग सहित प्रवर्ते, एवंभूत कहेता संपूर्ण वस्तुने

वस्तु माने न्युनाधिकने माने नहि ७.

हवे सात नय उपर त्रण द्रष्टात कहे छेः-१ वस्तीनुं, २ प्रदेशनुं, ३ पाल्रीनु, हवे प्रथम वस्तीनुं द्रष्टात कहे छे. १ वस्तु ते सामान्य निगमनयवाळा प्रत्ये विशेष निगमनयवाळो पुछतो हवो के तु क्या वसेछे, तेवारे ते कहे के लोकमा, त्यारे पुछ्यु के लोक तो उर्द्ध, अधो, तीछो त्रण छे तेमा क्या वसे छे तेवारे कहे के तीछा लोकमां, त्यारे पुछ्युं के त्रीछामां द्वीप समुद्र घणा छे तेमा क्या छे तेवारे कहे के जंबुद्वीपमा छु, त्यारे पुछ्यु के जंबुद्वीपमां नव क्षेत्र छे तेमा क्या वसे छे, तेवारे कहे के भरतक्षेत्रमा छु, त्यारे पुछ्यु के भरत तो उत्तर ने दक्षिण वे छे तेमा क्या वसे छे, तेवारे कहे के दक्षिण भरतमां छु, तेवारे पुछ्यु के दक्षिण भरतमा देश घणाछे तेमा क्या वसे छे, तेवारे कहे के मग्ध देशमा छु, त्यारे पुछ्यु के मग्ध देशमां नगर घणा छे तेमा क्या वसेछे, त्यारे कहे के पाडलीपुरमाछु, त्यारे पुछ्युं के तेमा पाडा (म्होला) घणा तेमा क्या वसेछे, त्यारे कहे के देवदत्तना पाडामाछुं. तेवारे पुछ्युं के तेमा घर घणाछे तेमा क्या वसेछे त्यारे कहे के मारा रहेवाना आवास (घर) मा वसुछु, अही सुधी निगम व्यवहारनयवाळानु वचन जाणवु, त्यारे संग्रहनयवाळो कहे के रहेवानी जग्या घणीछे तेमा क्या वसेछे, तेवारे कहे के हुतो मारी सज्यामा वसुछु, त्यारे ऋजुसुत्रनयवाळो कहे के सज्यामा तो जग्या घणीछे तेमा तु क्या वसे छे त्यारे कहे के आकाश प्रदेश अवगाह्या त्या हु वसुंछु त्यारे शब्दादिक त्रण उपरना नयवाळा बोल्या के आकाश प्रदेश तो जीवे अवगाह्या अने अजीवे पण अवगाह्या, जीवे तो सुक्ष्मनिगोदियादिक जीवे अवगाह्या अने अजीव हाड चर्म रोमरायादिके अवगाह्या तेथी तु क्या वसे छे तेवारे कहे के हु तो मारा उपयोग आत्मामा वसुछु ए प्रथम वस्तीनु द्रष्टात कह्युं १ २ बीजु प्रदेशनु द्रष्टात अन्य शास्त्रथी जाणवुं

३ हवे त्रीजुं पालीनुं द्रष्टांत कहे छे कोइ सुतारने पाली करवानुं मन थयुं, ते घेरथी कुहाडो लइ वनमां गयो तेने कोइए पुछयुं के तुं शुं लेवा जाय छे? त्यारे कहे के हुं पाली लेवा जाउछुं, ज्यारे वृक्ष कापवा लाग्यो त्यारे पुछतां पाली कापुंछुं कह्युं, वनथी घरे लावतां पुछता कह्यु के पाली लाव्यो छु, घडीने तैयार करी त्यारे पुछयुं के तें शुं घडयुं? त्यारे कहे के पाली घडी! अहीं सुधी निगम व्यवहार नयवाळानो मत जाणवो, त्यारे सग्रह नयवाळो कहे के एने पाली न कहेवाय पण पाली तो ज्यारे धान्य भराशे त्यारे कहेवाशे, त्यारे ऋजुसुत्र नयवाळो कहे के ज्यारे मन ठेकाणे राखी एक बे आदी संख्या गणाशे त्यारे पाली कहेवाशे, त्यारे शब्दादीक उपरनी त्रण नयवाळो कहे के ए गणत्रीनो उपयोग तेनेज पाली कहेवाय, ए प्रमाणे द्रष्टाते करी सक्षेप मात्र सात नयनुं स्वरुप कह्यु.

हवे चार निक्षेपानो अधिकार कहे छेः—चार निक्षेपाना नाम, १ नाम निक्षेपो, २ स्थापना निक्षेपो, ३ द्रव्य निक्षेपो, ४ भाव निक्षेपो एम ४ निक्षेप एटले आक्षेप करवो ते एकेक वस्तु उपर चार चार निक्षेपा उतारवा.

१-नाम निक्षेपाना त्रण भेद, १ यथातथ्य नाम, २ अयथातथ्य नाम, ३ अर्थ शुन्य नाम. यथातथ्य नाम ते जेम जीवनुं नाम जीव, हस, चैतन्य, आत्मा इत्यादिक यथातथ्य नाम, २ अयथातथ्य नाम ते हीरालाल, माणेकलाल, मणिलाल मोतीलाल वगेरे, ३ अर्थ शुन्य नाम ते जेम खांसी, छींक, बगासु, उधरस, ओडकार, ओगणपचास जातनां वाजींत्र, पडघम प्रमुखना शब्द इत्यादिकने अर्थ शुन्य नाम कहीए.

२ स्थापना निक्षेपाना बे भेद १ सत्यभाव स्थापना, २ असत्यभाव स्थापना, १ सत्यभाव स्थापना ते जेवुं नाम तेवोज आकार ते जेम चार भुजानी मूर्त्तिने चार भुजा कहेवाय इत्यादिक, २ असत्यभाव स्थापना

ते जेवुं नाम तेवो आकार न होय ते जेम कोइ पाषाण उपर तेल चडावीने कहे के ए भेरुजी छे अथवा पाच काकरा भेगा करीने कहे के ए शीतळा माता छे इत्यादि असत्यभाव स्थापना. वळी स्थापनाना दश भेद ते १ कठकम्मेवा, २ चित्तकम्मेवा, ३ लेपकम्मेवा, ४ पोतकम्मेवा, ५ पुरिमेवा, ६ गठीमेवा, ७ वेडीमेवा, ८ सवाइमेवा, ९ अक्षेपा, १० वराडेवा ए दस प्रकारे सत्यभाव स्थापना अने ए दश प्रकारनी असत्यभावस्थापना एम २० अने ए वीस एक प्रकारनी स्थापना अने ए वीस अनेक प्रकारनी स्थापना एम चाळीस भेदस्थापनाना जाणवा

३ द्रव्यनिक्षेपाना बे भेद, १ आगमथी, २ नोआगमथी. आगमथी द्रव्य ते शब्दादिकनो अर्थ उपयोग विना करवो ते, नोआगमथीना त्रण भेद १ जाणग शरीर, २ भविय शरीर, ३ तद्व्यतिरिक्त शरीर. जाणग शरीर ते जेम कोइ श्रावक मर्ण प्राप्त थयो तेने देखीने कोइ कहे के ए श्रावक हतो, पोशाप्रतिक्रमणनो करनार हतो, यथा दृष्टांत, १ घयकुंभ आसी, २ मधुकुंभ आसी, १ आ घीनो घडो हतो, २ आ मधुनो घडो हतो. भव्य शरीर ते कोइ श्रावकने घेर पुत्र थयो तेने देखीने कोइ कहे के ए श्रावक थशे, पोषाप्रतिक्रमणनो करनार थशे जेम, १ घयकुंभ भविष्यइ, २ मधुकुंभ भविष्यइ, १ आ घीनो घडो थशे, २ आ मधुनो घडो थशे तद्व्यतिरिक्तना त्रण भेद ते १ लोकीक, २ लोकोतर, ३ कुप्रावचनीक, लोकीक द्रव्यावस्यक ते राइसर, तलवर, माडवी, कोडबी, शेठ, सेनापति, दिवस उग्ये स्नान करे, हाथपग धोवे, राजसभामा जाय, इत्यादिक अवस्य कार्य करे तेने लोकीक द्रव्यावस्यक कहीए १, लोकोतर द्रव्यावस्यक ते जे इमे समणगुण मुक्तजोगी, हयाइमे, उद्दामा गयाइमे, निरकुशा, छकाय निरनुकंपा, जीणआणाए अणाणा, घटा, मटा, तिपुटा, पाडुर, पावडीया, उभयकाळ अवस्यक ठवाति तेने लोकोतर द्रव्यावस्यक कहीए २, कुप्रावचनी द्रव्यावस्यक ते चक्कचिरिया, चर्मखडा दिवस

उग्ये स्नान करे, धोवे, देवसभामां जाय, इंद्रसभामां जाय, यक्षसभामां जाय तेने कुमावचनीय द्रव्यावस्यक कहीए. ३
४ भावनिक्षेपो ते जे जे वस्तुनो जे निजगुण तेने होय तेनु नाम भावनिक्षेपो कहीए, जेम जीवनो निजगुण ते ज्ञानदर्शन चारित्र तपविर्य उपयोग अने अजीवनो निजगुण ते वर्ण, गंध, रस स्पर्श, जेनो जे निजगुण छे ते तेनामां न होय तो ते भावनिक्षेपो शुन्य गणायछे, हवे भावनिक्षेपो आवस्यक उपर उतारेछे. भावआवस्यकना बे भेद ते १ आगमथी, २ नोआगमथी, तेमां १ आगम थकी तो शब्दादिकनो अर्थ उपयोग सहित करे, २ नोआगम थकीना त्रण भेद ते, १ लोकीक, २ लोकोतर, ३ कुमावचनी. १ लोकीक ते प्रभाते भारत सांभळे, स-याए रामायण साभळे ते उपयोग सहित साभळे तेने लोकीक भावावस्यक कहीए, २ लोकोतर भावावस्यक ते साधु स. वी श्रावक श्राविका तदमने तदचित्ते तदअध्वसाए उभयकाळे प्रतिक्रमण करे तेने लोकोतर भावावस्यक कहीए. ३ कुमावचनी भावावस्यक ते चक्रचीरीया, चर्मखडा, पाडुरंगा, पासडा स्नान करे, धोवे. दातण करे, ॐकार शब्द बोलीने भोजन करे तेने कुमावचनी भावावस्यक कहीए, इति भावनिक्षेपो सपुर्ण. ए प्रमाणे सर्वे वस्तुने विषे चार चार निक्षेपा जे जेने जेवा प्रकारना लागु पडता होय तेना त्यां उतारवा.

हवे निश्चेने व्यवहार कहे छेः-निश्चे ने व्यवहार तेमां निश्चे ते त्रिकाळ एक अवस्थाने धारण करे, व्यवहार ते जेने पळटन धर्म ते उत्पादव्यय तेनी व्यक्तरता तेने व्यवहार कहीए, जेम सुडो देखवामां निलो छे ने व्यवहारमा पण निलो कहेवाय छे, निलो कहेवो ते व्यवहार अने निश्चेमां तो पाचे वर्ण लाभे एम कोयल बगला वगेरेना द्रष्टांत जाणवा, ए प्रमाणे सर्वमा समजवु.

हवे द्रव्यने भाव कहे छेः-द्रव्यनेभाव, द्रव्ये जीवसास्वतो छे अने भावे जीव असास्वतो छे, कोइ प-

चारे द्रव्य द्रव्ये भ्रमासातो अने भावे सासातो छे तेना उपर दृष्टांत कहे छे, कोइ भमर काष्ट कोतरता करो कोतरयो पण ते भमराने भावे द्रव्य करो छे तेने कोइ पंडित करानी पर्यायने देखीने करानु आ करे ते पंडितने भाव करो छे एम सर्वमा द्रव्यभाव उतारवा

हवे सामान्यने विशेष कहे छेः-सामान्य ने विशेष जेम सामान्य ते नर्क अने विशेषमां साते नर्कना जुदां जुदा नाम कहेवा ते सामान्यमा द्रव्य अने विशेषमा पटद्रव्य जुदा जुदा कहेवा सामान्यमा जीव अने विशेषमा पाचसेने त्रेसठ भेद जीवना जाणवा इत्यादि सर्वमां जाणवु

हवे द्रव्यक्षेत्र काळ ने भाव कहे छेः-१ द्रव्य, २ क्षेत्र, ३ काळ, ४ भाव १ द्रव्य ते पटद्रव्य, २ क्षेत्र ते लोकालोक, ३ काळ ते समय आवलीकादिक, ४ भावना त्रण भेद ते १ स्वभाव, २ गुण, ३ पर्याय. १ स्वभाव ते वस्तुनो धर्म, २ गुण ते ज्ञानादिक, ३ पर्याय ते पलटन धर्म इत्यादि सर्वमां समजवु

हवे चार प्रमाण कहे छेः-चार प्रमाण ते १ प्रत्यक्षप्रमाण, २ अनुमानप्रमाण, ३ आगमप्रमाण, ४ ओपमाप्रमाण. प्रत्यक्षप्रमाणना बे भेद, १ इंद्रियप्रत्यक्ष, २ नोइंद्रियप्रत्यक्ष. १ इंद्रिय प्रत्यक्षना पांच भेद ते १ श्रोतेंद्रिय, २ चक्षु इंद्रिय, ३ घ्राणेंद्रिय, ४ रसेंद्रिय, ५ स्पर्शेंद्रिय. २ नोइंद्रिप्रत्यक्षना बे भेद, देशप्रत्यक्ष ने सर्व प्रत्यक्ष देश प्रत्यक्षना बे भेद ते, १ अवधीज्ञान, २ मनपर्यव ज्ञान, अने सर्व प्रत्यक्षमां एक केवळज्ञान

२ अनुमान प्रमाणना त्रण भेद ते, १ पुव्व, २ सेसव्वं, ३ दीठ्ठी सामन्न, पुव्व ते जेम कोइ माता-नो पुत्र बाल्यावस्थामा प्रदेश गयो ने युवान अवस्थामा पाछो घेर आव्यो ते माता पुत्रने केवी रीते पीछाणे, वर्णकरी, त्वचाएकरी, तीले करी, मसे करी, लाछने करी, व्याधीए करी इत्यादिक पूर्वे अनुभवेली वातने विचारीने

प्रमाण करे १. २ सेसव्वं तेना पाच भेद, १ कज्जेणं, २ कारणेणं, ३ गुणेण, ४ आसरेणं, ५ अवयवएणं. कज्जेणं ते कार्य करी कारणने पीछाणे, १ जेम मोरने कुकुवा अवाजथी जाणे, २ हस्तीने गुलगुलाट शब्दथी जाणे, ३ घोडाने हणहणाट शब्दथी जाणे, ४ रथने घणघणाट शब्दथी जाणे इत्यादिक घणा भेद जाणवा. १. २ कारणेण, ते कारणथी कार्यने पीछाणे, जेम सुत्रनो ताणो जोइने पटनु ज्ञान करे, माटीनो पींड जोइने घटनु ज्ञान करे, ज्ञानदर्शने करी मोक्षनु ज्ञान करे इत्यादिक घणा भेद जाणवा २ ३ गुणेण ते पुष्पमा सुगधनो गुण, सुवर्णमा स्नीग्धतानो गुण, दुधमा पुष्टिनो गुण इत्यादिक घणा भेद जाणवा ३. ४ आसरेण तेना पाच भेद, १ धुम्रने जोइने अग्नि कहे, २ वादळाने जोइने मेघ कहे, ३ बगलाने जोइने सरोवर कहे, ४ भली क्रिया जोइने सुकुळ जाणे, ५ साधुने जोइने सत्यवंत शियळवत जाणे इत्यादिक घणा भेद जाणवा. ४ ५ अवयवएण तेना सतर भेद, ते १ कलकी जोइने कुकुडो जाणे, २ दतुसळ जोइने हस्ती जाणे, ३ दोपद जोइने मनुष्य जाणे, ४ चतुष्पद जोइने पशु जाणे, ५ सीगडाथी पाडो जाणे, ६ केशराथी केशरि सिंह जाणे, ७ कचुकीथी स्त्री जाणे, ८ चुडीये करीने महीला जाणे, ९ चम्मरे करीने चम्मरी गाय जाणे, १० एक खूरीएथी घोडो खर जाणे, ११ बे खुरीथी गाय जाणे, १२ घणा पगे करीने कानखजुरो जाणे, १३ दाढाए करीने सुवर जाणे, १४ नखे करीने वाघ जाणे, १५ पाखे करीने पखी जाणे, १६ काव्ये करीने पडीत जाणे, १७ सीथे करीने रंधायु धान्य जाणे, एम १७ बोल ५.

३ दीठीसामन्न तेना बे भेद ते एक रुपीयो जोइने घणा रुपीयाने जाणे, अने घणा रुपीयाने जोइने एक रुपीयो जाणे, एक सोरठ देशीने जोइने घणा सोरठीने जाणे अने घणा सोरठीने जोइने एक सोरठी

जाणे, अथवा त्रण भेद ते. साधु कोइ गामे जतां सरोवर भर्यां दीठां, वृक्ष हर्यां दीठां, धान्यना समुद्र दीठा, तेथी जाणे जे आ स्थळे सारी वृष्टी थएली जणाय छे १ गौचरिए गया त्यां श्रावकना घर थोडां, गाम नानु पण आहार पाणीनी जाता जोइने जाणे जे वर्तमानकाळे सुकाळ वर्ते छे २. वादळ सहीत विजळी दीठी, इंद्र धनुष्य देखे, डुंगर स्नीग्ध पणा देखे, अनुकुळ वायु जोइने कहे के भविष्यकाळमा वृष्टी सारी थशे ३ ए त्रण निमीत जोवाथी त्रिमीतकाळ जाणे २, ३ आगम प्रमाणना त्रण भेद ते १ सुत्तागमे, २ अथागमे, ३ तदुभयागमे एम ३.

४ ओपमा प्रमाणना चार भेद ते १ छती वस्तुने छती ओपमा, २ छती वस्तुने अछती ओपमा, ३ अछती वस्तुने छती ओपमा, ४ अछती वस्तुने अछती ओपमा, एम ४. १ छती वस्तुने छती ओपमा ते जेम पद्मनाभ तिर्थंकर महावीरदेव सरिखा थाशे ते, २ छती वस्तुने अछती ओपमा ते पल्योपम सागरोपमनु आयुष्य छतुछे तेनी अछती ओपमा ते कोइए वाळाग्रथी कुवा भर्या नथी ने भरशे नहि ते, ३ अछती वस्तुने छती ओपमा ते जेम दुहो–तरुवर पान खरता, हस्ती कुंपळीया, मुज वितो तुज वीतसे, धीरे वापडीया, १ पान खरतु एम कहे, सुण तरुवर वनराय, अबके बिछडे कब मीले, दुर पडेंगे जाय, २ तब तरुवर उत्तर दीयो, सुणो पत्र मुज वात्त, अम घर एसी रीतछे, एक आवत एक जात, ३ त्यारे पान ते बोलीयु, कुन तरु उत्तर सार, वीरवखाणी ओपमा, अनुयोग सुत्र मोझार, ४ इत्यादिक अछती वस्तुने अछती ओपमा ते घोडाने सींगडा शियाळीयाना जेवा छे इत्यादिक कहेवु ते, ए प्रमाणे चार प्रमाण सर्वमां उतारवा, एम पचवीस बोलनो विस्तार जाणवो.

हवे आधेय ने आधार कहेछेः–१ आधेय ने २ आधार, आधेय ते घटपटादिक वस्तु अने आधार ते जेने शरणे वस्तु रहे ते पृथ्वी आकाशादिक, इत्यादिक सर्वमा जाणवुं.

हवे गौणताने मुक्ता कहे छे:-१ मुक्ता ने २ गौणता, मुक्तामां कोयल काळी अने गौणतामां पांचे रंग छे, एमज मुक्तामा सुडो निलो ने गौणतामा पाचे रंग छे इत्यादि सर्वमां जाणवुं

हवे आविर्भावने तिरोभाव कहे छे:-१ आविर्भाव ते नजीक, २ तिरोभाव ते दुर. जेम दुध माही घी दुर ने दहीमा नजीक अने दहीमा घी दुर ने माखणमा नजीक इत्यादिक सर्वमा समजवु.

हवे त्रण वाद कहे छे:-१ यथावाद, २ विधीवाद, ३ चरितानुवाद. यथावाद ते जे जे पदार्थ जेवे स्वरूपे होय तेवे स्वरूपे यथार्थ कहेवुं ते, विधीवाद ते जाणवा छांडवाने आदरवा योग्य वस्तुनो आदेश करवा ते, चरितानुवाद ते कोइए जे कृत्य करेल होय ते कहीजवुं ते इत्यादिक सर्वमा जाणवुं.

हवे हेयज्ञेयने उपादेय कहे छे:-१ हेय, २ ज्ञेय, ३ उपादेय. हेय ते छांडवा योग्य वस्तु, ज्ञेय ते जाणवायोग्य वस्तु, उपादेय ते आदरवा योग्य वस्तु ए त्रणे सर्वपर उतारवा.

हवे उपादानने निमित्त कारण कहे छे:-कारण बे, १ उपादान कारण ने २ निमित्त कारण उपादान शिष्य ने निमित्त गुरु मळे तो शिष्यनुं कार्य थाय, उपादान मातानु ने निमित्त पितानुं मळे त्यारे पुत्र थाय. उपादान दुधने निमित्त छास मळवाथी दही थाय इत्यादि सर्वमा जाणवुं.

पुर्वे दश मार्गना नाम लखेला छे ते प्रमाणे दशे प्रकारना मार्गनो एक बोल छे. कुल मोक्षमार्गना चाळीस बोलनो सक्षेपे विस्तार कहेलो छे ते प्रमाणे ज्ञानदर्शन चारित्र तपने विषे उपयोग राखीने उतारवा. इतिश्री मोक्षमार्गना चाळीस बोल संपुर्णम्

अर्थः-हवे द्रव्यगुण पर्याय ते कोने कहिये । गु० चलणादिक छ गण आ० आधार [illegible]

द० द्रव्य ते धर्मास्तिकायादिक छ द्रव्य। ए० एक प्रत्येक द० द्रव्यने विषे अ० आश्रीत छे गु० गुण कहीए ते छ गुणनी जाती अने। त्रीजो बोल जे प० पर्जव तेहनुं ल० लक्षण तु० पुरणे ॥ जुना पर्यव तथा नवा पर्यव ते द्रव्य अने गुणने विषे ए उ० बेहुने विषे अ० आश्र्या। भ० होय ॥ ६ ॥

मूलः—गुणाणमासओ दव्वं एगदव्वस्सिया गुणा।
लक्खणं पज्जवाणं तु उभओ अस्सिया भवे॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः–[हवे द्रव्य, गुण ने पर्यव (पर्याय) कोहने कहीए ते कहे छे. द्रव्य, गुण ने पर्यव, द्रव्य ते गुण पर्यवनु भाजन, गुण ते वस्तुने ओळखावनार, पर्यव ते पलटन धर्म. द्रव्य ते जीवअजीव, गुण ते ज्ञानादिक, पर्यव नाना (विविध) भेदे एक आत्मभावी, एक कर्मभावी, आत्मभावी ते ज्ञानदर्शन चारित्र, कर्मभावी ते नर नारकी प्रमुख]. चलणादिक गुण ने आश्रय (आधार) धर्मास्ति प्रमुख छ द्रव्य जाणवा अने प्रत्येक प्रत्येक (जुदा जुदा) द्रव्यने आश्रया छे ते गमनादिक गुण कहीए अने पर्यव ते नवा पर्यव ने जुना पर्यव ते द्रव्य अने गुण ए बन्नेने आश्रया होय (हवे धर्मास्ति अधर्मास्ति ने आकास्तिकाय ए त्रणनु एकठु मळ्यु ए अनादि अपर्यवसीत जाणवु अने एकेकाना १ खंध, २ देश, ३ प्रदेश ए त्रण त्रण बोल गणता नव बोल अने काळ एम दश अरुपीना पर्यव जाणवा अने जीवास्तिकाय मध्ये केवळज्ञान केवळदर्शनना पर्यव एकठा मळ्या ते सादी अपर्यवसीय जाणवा अने बीजा जीवना चार ज्ञान, त्रण अज्ञान, त्रण दर्शनना पर्यव वधे घटे अने पुदगळास्तिकायना पण विना पर्यव मळ्ये जुदा संठाण, संयोग, विभागादिक सर्व होय ए प्रमाणे

पर्यवनो परमार्थ जाणवो) ॥ ६ ॥

अर्थः–हवे छ द्रव्यना नाम कहेछे. ध० धर्मास्तिकाय १ । अ० अधर्मास्तिकाय २ । आ० आकास्तिकाय । अस्ति ते प्रदेश अने काय ते असख्यातादिकना समोह ३ का० काल ४ । पु० पुद्गलास्तिकाय ५ । जं० जीवास्तिकाय ६ ए ६ मध्ये पाचमा अस्तिकाय अने काल ते अस्तिकाय नहि ॥ ए० ए छ द्रव्यरुप लो० लोक त्ति० एम । प० परुप्यो जि० तिर्थकरे । व० प्रधान द० दर्शनने धणीए लोक मध्ये आकासनो देस प्रदेस जाणवो । पण आकास्तिकाय न कहि । ए लोक अलोक थइने आकास्तिकाय जाणवो ॥ ७ ॥

मूलः–धम्मो अहम्मो आगासं कालो पुग्गल–जन्तवे ।
एस लोगो त्ति पन्नत्तो जिणेहिं वरदंसिहिं ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः–हवे छ द्रव्यना नाम कहेछे १ धर्मास्तिकाय, २ अधर्मास्तिकाय, ३ आकास्तिकाय, ४ (अहीं अस्तीकाय कहेली छे ते अस्ती एटले प्रदेश अने काय ते असख्यातादिकनो समुह तथा लोकमांही आकास्तीकाय न कहीए कारण के लोकमाही तो आकाशनो देश प्रदेश छे पण स्खध नथी तेथी लोकालोक बन्ने मळीने आकास्तिकाय जाणवी) हवे चोथो काळ, ५ पुदगळास्तिकाय, ६ जीवास्तिकाय (ए छ द्रव्य मध्ये काळ वरजीने पाच अस्तीकाय छे अने काळ ने अस्तीकाय नहि तथा काय ते अस्तीकाय नहि) ए द्रव्यरुप लोक ते प्रधान ज्ञानदर्शनना धणी तिर्थकरे परुप्यो छे ॥ ७ ॥

अर्थः–हवे द्रव्य सख्या कहेछे ध० धर्मास्तिकाय १ । अ०अधर्मास्तिकाय २ आ०आकास्तिकाय ३ ए

प्रत्येक ३ ॥ द० द्रव्य इ० एकेक आ० कह्यु अ० अनंता य० वली द० द्रव्य । का० कालना समयक्षेत्र मध्ये कालनो एक समय । अनंत प्रदेस पर्यव उपरे प्रवर्ते छे ते माटे द्रव्याश्रीत काल अनता द्रव्याश्रित कहिए । भगवतीसता. पेहेले म-ने काल जीव एक द्रव्य कह्यो ते जातिवाचक माटे पु० पुद्गल अनता द्रव्यथी जं० द्रव्यथी जीव अनता ॥ ८ ॥

मूल —धम्मो अहम्मो आगासं दव्वं इक्किमाहियं ।
अणन्ताणि य दव्वाणि कालो पुग्गल-जन्तवे ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—हवे छ द्रव्यनी संख्या कहे छे, १ धर्मास्तिकाय, २ अधर्मास्तिकाय, ३ आकास्तिकाय, ए त्रणनो एकेक द्रव्य छे (अर्थात धर्मास्तिकाय द्रव्यथी एक, अधर्मास्तिकाय द्रव्यथी एक, आकास्तिकाय द्रव्यथी एक छे) अने ४ काळ, ५ पुदगळ, ६ जीव ए त्रणना अनताद्रव्य छे (अर्थात द्रव्यथी काळ अनताद्रव्य छे, कारण के समयक्षेत्र मध्ये काळनो एक समय अनतप्रदेश पर्यव उपरे प्रवर्ते छे ते माटे द्रव्याश्रीत काळ अनताद्रव्य कहीए अने पुदगळ द्रव्य अनताछे तेमज जीव द्रव्य पण अनतो छे) ए छ द्रव्य कह्या ॥ ८ ॥

अर्थः—हवे छ द्रव्यना गुण कहेछे ग० गतिगमनरुप ल० लक्षणछे उ० वळी ध० धर्मास्तिकायना । अ० अधर्मास्तिकायना ठा० स्थिर ल० लक्षण भा० भाजन आधारछे स० सर्व जीव अजीव द० द्रव्यनु । न० आकाश तेहनु ल० लक्षण ते ओ० उग्रह अवकास्य ॥ ९ ॥

मूल—गइलक्खणो उ धम्मो अहम्मो ठाणलक्खणो ।
भायणं सव्वदव्वाणं नहं ओगाहलक्खणं ॥ ९ ॥

गाथा ९. भावार्थः-हवे छ द्रव्यना गुण कहे छे. धर्मास्तिकायनु गति (चलण) लक्षण अने अधर्मास्तिकायनु स्थिर लक्षण अने सर्व द्रव्यनु भाजन (आधार) रुप आकास्तिकायनुं विकाश लक्षण ॥ ९ ॥

अर्थः-व० सीत उष्नादिकने प्रवर्तावे समयादीक ते वर्तना ल० लक्षण छे का० कालनुं । जी० जीवनो उ० सागार अणागार उपयोग ल० लक्षण जे जीव केम जाणीए ना० मतिज्ञानादिक आठने जाणपणे करी । द० चक्षु दर्शनादिक चार दर्शने करी च० वळी । सु० सुख वेदवे करी य० वळी दु० दुख वेदवे करी जाणीए जीवने य० वळी ॥ १० ॥

मूल:-वत्तणालक्खणो कालो जीवो उवओगलक्खणो ।
नाणेणं दंसणेणं च सुहेण य दुहेण य ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः-जे शीत (टाढ), उष्णा (ताप) दिकने प्रवर्तावे ते समयादिक ते काळनु वर्तना लक्षण जाणवुं, हवे जीवनुं सामान्य लक्षण कहे छे, जीवनु सागारने अणागार उपयोग लक्षण, एटले मतीज्ञानादिक ज्ञाने करी, चक्षु दर्शनादिक दर्शने, सुखवेदवे करी दुःखवेदवे करी जीव जाणीए ॥१०॥

अर्थः-ना० ५ ज्ञान ३ अज्ञान ए ८ बोल जे जाणपणो च० वळी द० चक्षुदर्सनादिक ४। चे० पूरणे च० चारित्र १। अचारित्र २ चारित्राचारित्र ३ नोचारित्राचारित्र ४ च०वळी त०बालतप १ पंडित तप २। बाल पडित तप ३। नोबालनो पडित ४ त०तेमहीज। वी०बालवीर्य १। पडीत वीर्य २। बालपंडितवीर्य ३। अवीर्या उ० उपयोग सागार १। अणागारए२ बे उपयोग य०वळी। ए०एह द्वार २६ बोल जी०सर्व जीवनुं ल०लक्षण जाणवु ॥११॥

मूल·—नाणं च दंसणं चेव चरित्तं च तवो तहा ।
वीरियं उवओगो य एयं जीवस्स लक्खणं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—हवे विशेषे छ लक्षणे करी जीव जणाय ते कहे छे, १ ज्ञान ते पाच, अने त्रण अज्ञान, ए आठना जाणपणे करी, २ दर्शन ते चक्षु दर्शनादिक चार दर्शने करी, ३ चारित्र ते १ चारित्र, २ अचारित्र, ३ चारित्राचारित्र ४ नोचारित्र, नोअचारित्र नोचारित्राचारित्र, ए चार भेदे चारित्रे करी, ४ तप ते, १ बाळतप, २ पडिततप, ३ बाळ पडिततप, ४ नोबाळ नोपडिततप, ए चार तपे करी, ५ वीर्य ते, १ बाळवीर्य, २ पडितवीर्य, ३ बाळ पडितवीर्य, ४ नोबाळ नोपडितवीर्य, ए चार वीर्ये करी, सागार ने मणागार ए बे प्रकारना उपयोगे करी ए प्रमाणे छ बोलना अतरपेटाना २६ बोले करी सर्व जीवनु लक्षण जाणवु ॥११॥

अर्थ.—हवे पुदगलनु लक्षण कहे छे । स० सुभ असुभ शब्द २ । अं० अधकार३ उ० उद्योत रत्नादिकनो ४ । प० पभाकाति चद्रादिकनो ५ छा० छाया सीतल छायडि ६ । त० ताप सूर्यादिकनो उष्न तावडो इ० वा० वळी । व० पाच वर्ण र० पांच रस ग० बे गध फा० आठ फरस २७ ॥ पु० पुद्गलास्तिकायनु तु० पुनः ल० ए २७ बोल रुप लक्षण जाणवु । ए छ द्रव्यना लक्षण कह्या ॥ १२ ॥

मूल·—सद्दन्धयार-उज्जोओ पहा छाया तवे इ वा ।
वण्णरसगन्धफासा पुग्गलाणं तु लक्खणं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—हवे पुदगळना सत्यावीस लक्षण कहे छे, १ शुभ शब्द, २ अशुभ शब्द, ३

अंधकार, ४ रत्नादिकनो उद्योत, ५ चंद्रादिकनी प्रभाकांति, ६ छांया, ७ सूर्यादिकनो ताप, ८ कालो, ९ पीळो, १० धोळो, ११ रातो, १२ निलो ए पांचे वर्ण, १३ खाटो रस, १४ मीठो, १५ तीखो, १६ कडवो १७ कसायलो, ए पाच रस, १८ सुगध, १९ दुर्गंध, ए बे गंध, २० हलको, २१ भारे, २२ ताढो, २३ उष्ण, २४ खरखरो, २५ सुंवाळो, २६ लुखो, २७ चोपडयो ए आठ स्पर्श जाणवा, ए २७ बोले करी पुदगळनुं लक्षण जाणवुं, ए प्रमाणे छ द्रव्यना लक्षण कह्यां ॥१२॥

अर्थः—हवे छ द्रव्यना गुणपर्यव कहे छे ए० रुपी अरुपी द्रव्यने विषे एगत्वरुपी अरुपी पर्यवनु मळवुं ते एगत्व कहीए च० वली पु० एकठा मल्या पछे जुदा जुदा थाय च० वळी सं० एक बेजावतअसख्य अनता पर्यव । स० वाटला प्रमुप सठाण ४ ए० एहज य० वळी सं० घणा वर्णादिकना एकठा मिलवो ते सजोग सादिक सपर्यवसीया ५ । य० वळी वि० तेह वर्णादिकनो जुदो थावो ते वियोग य०वळी । प०रुपी अरुपी पर्यवनु । तु० ए ल० लक्षण जाणवु एटले छ द्रव्य १ गुण २ पर्यवनुं जाणपणो ते ज्ञान कहिए । एटले ज्ञाननो अधिकार कह्यो ॥१३॥

मूलः—एगत्तं च पुहत्तं च संखा संठाणमेव य ।
संजोगा य विभागा य पज्जवाणं तु लक्खणं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—हवे पर्यायनुं लक्षण कहे छे, १ रुपीअरुपी पुद्गळनुं एकठु थवुं, २ एकठां मळेला पुद्गळ जुदा जुदा विखराइ जाय, ३ एक बे यावत् संख्याता असख्याता अनंता ते संख्या जाणवी, ४ वाटला (गोळ) प्रमुख संठाण, (आकार), ५ घणां वर्णादिकनु एकठु मळवुं ते संयोग, ६ वर्णादिकनु जुदु थवु ते

वियोग ए प्रमाणे रुपीअरुपी पर्यायनुं लक्षण जाणवुं, ए द्रव्यगुण पर्यायनुं जाणपणु ते ज्ञान कहीए.

(हवे धर्मास्तिकायादिक छ द्रव्यने विषे निश्चे ने व्यवहार केवी रीते उतारवा ते कहे छेः-१ धर्मास्तिकाय, २ अधर्मास्तिकाय, ३ लोकाकाश, ए त्रणने विषे असंख्याता प्रदेशात्मक अरुप अचैतन्यपणुं ने अलोकाकाशने विषे अनंताप्रदेश ए निश्चयपणु जाणवु अने धर्मास्तिकायने विषे गमनगुण, अधर्मास्तिकायने विषे स्थिरगुण, आकाशनो विकाशगुण तेनु प्रवर्तन ते व्यवहारनय जाणवो, ४ काळने विषे एक पर्याय अरुप अचैतन्य ए निश्चयपणु जाणवु अने ऋतुअयन संवत्सरादिकने विषे समय आवळी काळप्रमुखनु प्रवर्तन ते व्यवहारपणु जाणवु, ५ जीवने विषे असंख्यात प्रदेशात्मक अरुपी शुद्धाशुद्ध उपयोगरुप चैतन्यपणुं ते निश्चय जाणवु अने एकेंद्रियादिक पचेंद्रिय तथा शरीरी अवगाहनादिकने विषे प्रवर्तवो ते व्यवहारनय जाणवो, अकर्मकपणाथी सिद्धने विषे व्यवहार नथी, ६ पुद्गलास्तिकायने विषे एकादिक अनंतप्रदेश अचैतन्यपणु ते निश्चय जाणवु अने पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, आठ स्पर्श, पाच संस्थान इत्यादिकनु प्रत्यक्ष ग्रहणरूप प्रवर्तन ते व्यवहारनय जाणवो, एवी रीते छ द्रव्यनु निश्चय ने व्यवहारपणु शास्त्रनी नय प्रमाणे जाणवु, ए प्रमाणे द्रव्यभाव सामान्य विशेष वगेरे बीजा तेवीस तथा पंदर भेळवतां आडत्रीस बोल छए द्रव्य उपर उतारवा, ए प्रथम मुक्तिनु कारण ज्ञान तेनो अधिकार संपूर्ण) ॥१३॥

अर्थः-जी० जीव असंख्यात प्रदेशी सदा सउपयोगी ते जीव १ ॥ अ० उपयोग रहित ते अजीव २। य० वळी ब० जीवना प्रदेशने विषे शुभाशुभ पुद्गलनो बंधाववो ते बंध ३ ॥ य० वळी पु० जीवना प्रदेसने विषे शुभ पुद्गलनो बंध ते पुन्य ४। अने पा० अशुभ पुद्गलनो बंध ते पाप ५। अविरतिने अपचपाणे करी विषय

कषायने रसे जे कर्म नवा उपराजवा ते आ०आश्रव ६ ॥ त० तेमज अविरितिने पचपवे ते सं० संवर ७ तथा आश्रवना घडनाला रुधवे करी जीवना प्रदेसथी कर्मनो नि० निर्जरवो ते निर्जरा ८। मो० जीवना प्रदेसथी सर्व कर्मनुं खपावतुं ते मोक्ष ॥९॥ स० छता छे ए० कह्या छे त० यथातथ्य पदार्थ । न० नव ॥ १४ ॥

मूलः—जीवाजीवा य बन्धो य पुण्णं पावासवो तहा ।
संवरो निज्जरा मोक्खो सन्तेए तहिया नव ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—हवे मुक्तिनु बीजु कारण दर्शन तेनो अधिकार कहे छे, १ जीव, २ अजीव, ३ पुन्य, ४ पाप, ५ आश्रव, ६ सवर, ७ निर्जरा, ८ वध, ९ मोक्ष ए नव तत्वना नाम जाणवा, हवे ए नवे पदार्थना लक्षण कहे छे, १ असख्यात प्रदेशी अरुपी सदा सउपयोगी चैतन्यलक्षण सुख दुख जाणे ने सुख भोगवे तेने जीव कहीए, २ जड लक्षण चैतन्य रहित सुख दुःख जाणे नहि ने सुख दुःख भोगवे नहि तेने अजीव कहीए ३ जीवना प्रदेशने विषे शुभ पुदगळनो वध ते शुभ कमाणीए करी शुभ कर्मना उदये करी जेनां फळ आत्माने भोगवता मीठा लागे तेने पुन्य कहीए, ४ जीवना प्रदेशने विषे अशुभ पुदगळनो वध ते अशुभ कमाणीए करी अशुभ कर्मना उदये करी जेना फळ आत्माने भोगवता कडवा लागे तेने पाप कहीए, ५ अव्रतने अपचखाणे करी विषय कषाय सेववे करी आत्मारुप तळावने विषे इंद्रियरुप घडनाळे करी नवां कर्म उपार्जे ते आश्रव कहीए, ६ आत्मारुप तळावने विषे इंद्रियरुप घडनाळे करी नवां कर्म आवता व्रत पचखाणरुपढा-कणे करी रोकीए ते सवर कहीए, ७ जीवना प्रदेशथी कर्म पुदगळना दळ खरवा ते निर्जरा कहीए, ८ जीवना ॥ ३१६ ॥

प्रदेशे शुभाशुभ पुद्गलनु बांधवु ते बंध कहीए, ९ जीवना प्रदेशथी सर्व कर्मना पुद्गल क्षय करवा ते मोक्ष कहीए. ए नव पदार्थ यथातथ्य छे ॥ १४ ॥

अर्थः—तहि० यथातथ्य तु० अवधारण भा० ए नव पदार्थना स० स्वभावे जातिस्मरणादिक छते तथा उ० गुरुआदिकने उपदेसे करीने । भा० अतःकरण सुद्धभावे करी स० सद्दहता थका त० ते जीवने ॥ स० समकित त० ते वि० एम कहु तिर्थंकरे ॥ १५ ॥

मूल—तहियाणं तु भावाणं सब्भावे उवएसणं ।

भावेणं सद्दहन्तस्स सम्मत्तं तं वियाहियं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—जातिस्मरणादिक ज्ञाने करी तथा गुरुवादिकना उपदेशे करी शुद्ध अतःकरण भावे करीने ए पूर्वोक्त नवे पदार्थने यथातथ्यपणे श्रधता थका तिर्थंकरे समकित कहु छे ॥ १५ ॥

अर्थः—हवे दस प्रकारे सराग समकीत तेहनी दस रुची कहेछे ॥ सराग० चोथा जीवठाणाथी दसमा जीवठाणा सुधी सराग समकित होय नि० पहिली निसर्ग रु० रुची १ । उ० बीजी उपदेसरु० रुची २ आ० त्रीजी आज्ञा रु० रुची ३ । सु० चोथी सुत्र रु० रुची ४ ॥ बी० पाचमी बीजरु० रुची ५ । ए० वली । अ० छठी अभिगम रु० रुची ६ वि० सातमी विस्ताररुची ७ ॥ कि० क्रियारुची आठमी ८ ॥ स० नवमी संषेप रु० रुची ९ । ध० धर्म रु० रुचीए १० ए दस रुचीना नाम कह्या ॥ १६ ॥

मूल.—निसग्गुवएसरुई आणरुई सुत्त-बीयरुइमेव ।

अभिगम-वित्थाररुई किरिया-संखेव-धम्मरुई ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—हवे समकित पामवाना दशभेद तथा दशप्रकारे सराग समकित तेनी दश रुची कहेछे, १ निसर्गरुची, २ उपदेशरुची, ३ आज्ञारुची, ४ सुत्ररुची, ५ वीजरुची, ६ अभीगमरुची, ७ विस्ताररुची, ८ क्रियारुची, ९ संक्षेपरुची, १० धर्मरुची ए दश प्रकारे समकित कह्यु ए प्रमाणे दश रुची सक्षेपे कही ॥ १६ ॥

अर्थः—हवे विस्तारे कहे छे, प्रथम निसर्ग रुचिनो लक्षण कहे छे । भू० छता अर्थनु जाणपणु एहवे ज्ञाने अ० जाण्या । जी० जीव अ० अजीव य० वली पु० पुन्य पा० पाप च० समुचय । स० जाति स्मरणादिक ज्ञाने करी आ० आश्रव स० संवर य० शब्दथी निर्जराबंध मोक्ष० ९ । ए नव पदार्थ रो० जथातथ्य सदेह उ० पुरणे नि० निसर्ग रुचिनो धणी ॥ १७ ॥

मूलः—भूयत्थेणाहिगया जीवाजीवा य पुण्णपावं च ।
सहसम्मुइयासवसंवरो य रोएइ उ निस्सग्गो ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—हवे दश रुचीनो विस्तार कहेछे, तेमा प्रथम निसर्गरुचीनो लक्षण कहेछे, १ जीव, २ अजीव, ३ पुन्य, ४ पाप, ५ आश्रव, ६ सवर, ७ निर्जरा, ८ वध, ९ मोक्ष, ए नव पदार्थना छता अर्थनु जाणपणु, जातिस्मरणादिक ज्ञाने करी जाणीने यथातथ्य श्रद्धे ते निसर्ग रुचीनो धणी जाणवो ॥ १७ ॥

अर्थः—जो० जे कोइ जि० वीतरागे दि० दिठा भाव । च० चारे प्रकारे द्रव्यथी १ । क्षेत्रथी २ कालथी ३ । भावथी ४ । स० सदहे स० पोते जातिस्मरणादिके । ए० ए वीतरागे कह्या एमज न० अन्यथा

नहि । इ० एम जाणे । स० ते पुरुषने नि० निसर्ग रुचिवंत इ० एम ना० जाणवो ॥ १८ ॥

मूल.—जो जिणदिट्ठे भावे चउव्विहे सद्दहाइ सयमेव ।
एमेव नन्नह त्तिय सनिसग्गरुइ त्ति नायव्वो॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—जे वीतरागे पदार्थ दीठा ते सर्व भावने द्रव्यथी क्षेत्रथी काळथी भावथी जातिस्मरणादिक ज्ञाने करी यथातथ्यज छे, अन्यथा नथी एम जाणीने श्रद्धे ते निसर्ग रुचीवत जाणवो, ए प्रथम निसर्ग रुची कही ॥ १८ ॥

अर्थः—हवे उपदेशरुचि कहे छे ए० ए कह्या उ० ते चे० पूरणे भा० नव पदार्थने । उ० गुरुवादिकना उपदेस दिधे छते जो० जे प० कोइ स० सदहे । छ० छद्मस्थ तथा जि० केवलीए उपदेस दीधे छते व० वळी उ० उपदेस रुचिवत त्ति० वळी ना० जाणवो ॥ १९ ॥

मूलः—एए चेव उ भावे उवइट्ठे जो परेण सद्दहई ।
छउमत्थेण जिणेण व उवएसरुइ त्ति नायव्वो ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—हवे बीजी उपदेशरुची कहे छे, ए पुर्वोक्त नव पदार्थने केवळी तथा छद्मस्थने गुरुवादिके उपदेश दीधे थके यथातथ्य श्रद्धे ते बीजी उपदेशरुची जाणवी ॥ १९ ॥

अर्थः—हवे आज्ञारुचि कहे छे । रा० राग दो० द्वेष मो० मुर्छा । अ० मिथ्यातादिक ज० जेहने अ० गया हो० होय एहवो पुरुष ने, आ० आज्ञाए रो० रोचवतो सदहतो । सो० ते पुरुष ख० निश्चे आ० आज्ञा

रुचिवंत ना० नाम जाणवो ॥ २० ॥

मूल.–रागो दोसो मोहो अन्नाणं जस्स अवगयं होइ ।
आणाए रोयन्तो सो खलु आणारुई नामं ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः–हवे त्रीजी आज्ञारुची कहे छे, राग, द्वेष, मोह, मिथ्यात्वादिक जेने गएला होय एवा पुरुषनी आज्ञाए पुर्वोक्त नव पदार्थने रुचवे सर्दहे ते पुरुष निश्चे आज्ञावत रुचीवत जाणवो ॥२०॥

अर्थः–हवे सुत्ररुचि कहे छे जो० जे कोइ सु० सुत्र सिद्धातने अ० भणतो थको । सु० सुत्र भणवे करी ओ० पामे उ० वळी स० समकित अ० आचारांगादिक भणवे । बा० अथवा अगथी बाहिर उत्तराध्ययनादिक भणवेकरी व० वळी । सो० ते पुरुष सु० सुत्र रु० रुचिनो धणी त्ति० वळी ना० जाणवो ॥ २१ ॥

मूलः–जो सुत्तमहिज्जन्तो सुएण ओगाहई उ सम्मत्तं ।
अङ्गेण बाहिरेण व सो सुत्तरुइ त्ति नायव्वो ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः–हवे चोथी सुत्ररुची कहे छे, जे कोइ आचारंगादिक अंग अने अंग बाहीर ते उत्तराध्ययनादिक शास्त्र भणतोथको तेमज शास्त्र भणवे करी समकित पामे ते पुरुषने सुत्ररुचीनो धणी जाणवो ॥२१॥

अर्थः–हवे बीजरुचि कहे छे । ए० एक जीवादिक पदे करी तथा एक दृष्टांते एक हेतुए करी शिपामण अ० घणा । प० पद हेतु दृष्टातादिकने विषे पया० अत्र प्रथमा छे पण सातमी बोलावीए । जो० जे प० प्रसरे विस्तरे उ० वळी स० रुचि प्रसरे यथा दृष्टाते ॥ उ० उदकने विषे व्व० जेम ते० तेलनो बि० बिंदु प्रसरे । सो० ते

बी० बीजरुचिनो धणी त्ति० वळी। ना० जाणवो । एक बीजे घणा बीज नीपजे तेम बीजरुची कहीए ॥२२॥

मूलः—एगेण अणेगाइं पयाणि जो पसरई उ सम्मत्तं ।
उदए व्व तेलबिन्दू सो बीयरुइ त्ति नायव्वो ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—हवे पाचमी बीजरुची कहे छे, जेम पाणीने विषे तेलनु बिंदु विस्तरे तथा जेम एक बीजथी घणा बीज थाय तेम एक जीवादिक पदार्थ एक द्रष्टांत एक हेतु जाणवे करी घणा पदा[illegible] द्रष्टांत ने घणा हेतुनुं जाणपणु विस्तारवाथी समकित पामे ते बीजरुचीनो धणी जाणवो ॥२२॥

अर्थः—हवे अभिगमरुचि कहे छे सो० ते हो० होय अ० अभिगमरुचिनो धणी । सु० श्रुतज्ञान जे० जे० अ० अर्थ थकी दि० दिठो होय ए० इग्यारे अ० अगगादीककालिक। प० पइन्ना तथा उतकालिक दि० दृष्टिवाद ते बारमो अग ते उतकालिक य० पूरणे ॥ २३ ॥

मूलः—सो होइ अभिगमरुई सुयनाणं जेण अत्थओ दिट्ठं ।
एक्कारस अङ्गाइं पइण्णगं दिट्ठिवाओ य ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—हवे छट्ठी अभीगमरुची कहे छे, आचारंगादिक अगीआर अंग ने बारमु द्रष्टीवाद अग ते अने पइन्ना-कालीक उत्कालीकादिक सर्व सिद्धातनाअर्थ जेणे जाण्याछे तेथी समकित पामे तेने अभीगमरुचीनो धणीजाणवो॥२३॥

अर्थः—हवे विस्ताररुचि कहे छे ॥ द० धर्मास्तिकायादिक ७ द्रव्यना स० गुणपर्यवादिक ॥ स० सर्व प० प्रमाण ते प्रत्यक्ष प्रमाण १ ॥ अनुमान प्रमाण २ । उपमा प्रमाण ३ आगम प्रमाण ४ ए ४ प्रमाणेकरी ज० जेहने । उ० जाण्या

प्रवर्ते स० सर्व न० नयनि वि० विधि करी । वि० विस्तार रु० रुचिनो धणी त्ति० वळी ना० जाणवो ॥२४॥

मूलः–दव्वाण सव्वभावा सव्वपमाणेहि जस्स उवलद्धा ।

सव्वाहि नयविहीहिं वित्थाररुइ त्ति नायव्वो ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः–हवे सातमी विस्ताररुची कहे छे, धर्मास्तीकायादिक छ द्रव्यना सर्व भाव प्रत्यक्षादीक सर्व प्रमाणे ने जाणपणे करी तथा निगमादिक सात नय (यावत पुर्वोक्त चाळीस बोल) नी विधिए करी जेने सिद्धांतना भाव जाण्या प्रवर्ते तेथी समकित पामे तेने विस्ताररुचीनो धणी जाणवो ॥२४॥

अर्थः–हवे क्रियारुचि कहे छे । दं० समकितने विषे । ना० ज्ञानने विषे च० चारित्रने विषे । त० तपने विषे । वि० विनयने विषे । स० सत्य प्रतिज्ञान विषे । स० समितिने विषे गु० त्रिन गुप्तीन विषे । इत्यादिक सुद्ध पदार्थने विषे जो० जेहने कि० क्रिया करवा भा० भावथी रु० रुचि सो० ते ख० निश्चे कि० क्रिया रु० रुचिनो धणी ना० एहवु नाम जाणवु ॥ २५ ॥

मूलः–दंसणनाणचरित्ते तवविणए सव्वसमिइगुत्तीसु ।

जो किरियाभावरुई सो खलु किरियारुई नाम ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः–हवे आठमी क्रियारुची कहे छे, १ ज्ञान, २ दर्शन, ३ चारित्र, ४ तप, ५ विनय, ६ सत्यप्रतिज्ञा, ७ पाचसुमति, ८ त्रणगुप्ती इत्यादिक शुद्ध पदार्थने विषे जेने भावथी क्रिया करता (समकित पामे) रुची छे तेने क्रियारुचीनो धणी जाणवो ॥२५॥

अर्थः—हवे सक्षेपरुचि कहेछे। अ० नथी अ० अगीकार कीधा जेणे कु० कुतिर्थि मिथ्यादृष्टीपरमतीनिन्हव स० सक्षेप रु० रुचिनो धणी त्ति० वली हो० होय ना० जाणवो वली केहवो। अ० अनिपुण य० समुचय। प० ए जिनमार्ग प्रवचन परुपवाने विषे एटले सदहणा सुद्ध पण भण्यो थोडो वली कहे छे अ० जिन मत विना नथी अ० ग्रह्यो। से० सेप कुमतनामतने विषे आत्मा एहवो छे। सक्षेपरुचिनो धणी जाणवो ॥ २६ ॥

मूल.—अणभिग्गहियकुदिट्ठी संखेवरुइ त्ति होइ नायव्वो ।
अविसारओ पवयणे अणभिग्गहिओ य सेसेसु ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थ —हवे नवमी सक्षेपरुची कहे छे. अनाभिग्रहिक मिथ्यात्वद्रष्टी परमती निन्हव अने बुधमत्यादिक मत जेणे अगीकार कर्यो नथी अने जीन प्रवचनमार्गने विषे अनिपुण छे, तेमज कापीलादिक मतने विषे निपुण नथी अने तेनो मत पण ग्रहण कर्यो नथी (अर्थात जैनमार्गनी श्रद्धा शुद्ध छे पण वधारे भणेलो नथी) तेने सक्षेपरुचीनो धणी जाणवो ॥ २६ ॥

अर्थः—हवे धर्मरुचि कहे छे जो० जे अ० धर्मास्तीकायादिक छ द्रव्यना ध० गमनादिक स्वभावने सदहे। सु० अग प्रविष्ट अने अग बाह्य जे श्रुत ध० धर्म समकितना स्वरुपने ख० अलकारे च० वली च० सामाइकादिक चारित्रना ध० धर्मना स्वरूपने। स० सर्दहे। जि० तिर्थकरनो अ० कह्यो। सो० ते ए ८ बोलना स्वभाव सरुप ध० धर्म रु० रुचिनो धणी। ना० जाणवो ॥ २७ ॥

मूलः—जो अत्थिकायधम्मं सुयधम्मं खलु चरित्तधम्मं च ।

सद्दहइ जिणाभिहियं सो धम्मरुइत्ति नायव्वो ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—हवे दशमी धर्मरुची कहे छे. धर्मास्तीकायादिक छ द्रव्यना चलणादिक गुणने
 तथा अग प्रविष्ट ने अग बाहीर एवा श्रुत धर्म अने समकीतना स्वरुपने वळी सामायकादिक पांच चारित्रना
स्वरुपने जेम तिर्थंकरे कह्यु छे तेम श्रद्धे तेने धर्मरुचीनो धणी जाणवो ॥ २७ ॥

हवे जीवादिक नव पदार्थने विषे निश्चय अ' 'व्यवहारनु स्वरुप कहे छेः—१ जीव असंख्य प्रदेशात्मक उपयोगरुप चैतन्यवंतपणु ते जीवने विषे निश्चयपणु जाणवु अने ते चैतन्यवंत एकेंद्रियादिक पंचेंद्रिय पर्यंत जीव देहधारी पोतपोताने शरीर अवगाहनादिकने प्रवर्तने प्रवर्तवे ते जीवने विषे व्यवहारनय जाणवो, एक सिद्धने विषे अकर्मक होवाथी व्यवहारनयथी ए जीवनु निश्चयने व्यवहारपणु कह्यु

२ अजीव ते (१ धर्मास्तीकाय, २ अधर्मास्तीकाय ए बेने विषे असंख्यात प्रदेश अने ३ अलोकाकाशने विषे अनत प्रदेश ए त्रणने विषे अरुपी अचैतन्यपणुं ते निश्चय जाणवु, ४ पुदगळने विषे एकादिक अनंत प्रदेश अचैतन्यपणुं, ५ काळने विषे एक पर्यवरुप अचैतन्यपणुं ए निश्चय नय- जाणवो अने धर्मास्तीकायने विषे चलणगुण, अधर्मास्तीकायने विषे स्थिरगुण, आकास्तीकायने विषे विकाशगुण, पुदगळने विषे पाच वर्ण, बे गंध, पाच रस, आठ स्पर्श, पाच सस्थान, इत्यादिकनो ग्रहणगुण, काळने विषे समयादिक पुदगळ परावर्तन वर्तना गुणनु प्रवर्तन प्रवर्ते ते व्यवहार नय जाणवो, (उदाहरण) जेम असंख्याते लोके अनती रात्री गइ, जाय छे ने जाशे ए प्रवर्तन ते व्यवहार नय जाणवो). ३ जीवना प्रदेशने विषे शुभ पुदगळनो बंध ते निश्चय पुन्य जाणवु अने तेनो अनुभाग भोगववारुप प्रवर्तन ते व्यवहार पुन्यपणु भोगववाने व्यवहार जाणे ते माटे.

४ जीवना प्रदेशने विषे पुर्व अव्रतने संयोगे करी सचेठां कर्म तथा वर्तमानकाळे अव्रतने संयोगे अशुभ पुदगळनो बंध ते निश्चय पापपणु अने तेनु भोगववु ने तद्रुप व्यवहारनु प्रवर्तन ते व्यवहार पापपणु. ५ अव्रतने अणपचखवे विषय कषायने रसे करी जे कर्म पुदगळनु आववुं ते निश्चय आश्रवपणु, अने अव्रतादिक विषयकषायनु प्रवर्तन ते व्यवहार आश्रव जाणवो ६ अव्रतने पचखवे करी पांच आश्रव अने आश्रवना घडनाळां रोकवे करी नवां कर्म आवे नहि ते निश्चयसंवर कहीए, अने ते संवरनु इर्यासुमतिरूप प्रवर्तन ते व्यवहारसंवर जाणवो. ७ समकितादिक गुणनी शुभ चिंतवणाए करी जीवना प्रदेशथी कर्मपुदगळनु खेरववु, सकाम निर्जरानु करवु ते सकाम निर्जरानु निश्चयपणु भरतचक्रीवतनी पेरे अने तेथी विपरीत मिथ्यात्व वाळ अकामादिक ते अकाम निर्जरानुं निश्चयपणु, ते कर्मबंधनो हेतु जाणवो अने समकित सहित तपसयमने विषे प्रवर्तवु, भरतचक्रीवत, ते व्यवहार सकाम निर्जरा जाणवी, निश्चय ने व्यवहार ए बे साथेज होय तेथी विपरीत ते व्यवहार अकाम निर्जरा जाणवी. ८ जीवना प्रदेशने विषे कर्मपुदगळनो बंध तेने बंध कहीए, समुच्य जीवआश्री शुभाशुभ अध्यवसाए करी जे शुभाशुभ बंध ते निश्चयबंध जाणवो अने समकितवत व्रतना धणीनो शुभ अध्यवसाय ते अशुभादिक कर्मनी निर्जराए करी शेष पातळा कर्म रह्या ते शुभ बंध पण समकितादिकनु कर्तव्य ते बंधनो हेतु नहि अने शुभाशुभ अध्यवसायनुं प्रवर्तन तेणे करी बंधतुं व्यवहारपणु जणाय ते लक्षण जाणवु. ९ जीवना सर्व प्रदेशथी सर्व कर्म पुदगळनु मुकावु ते मोक्ष ने तेज सिद्धपणु ए निश्चयमोक्ष ते सिद्ध, ते सिद्धने विषे प्रवर्तनरूप व्यवहार नथी. अकम्मस्सववहारोनविज्जइ, ए नव पदार्थनुं निश्चय व्यवहारपणुं कह्यु, ए प्रमाणे द्रव्यभाव नय निक्षेपादिक पुर्वोक्त चाळीस बोल नवे पदार्थ उपर उतारवा.

४.॥ उ० सुध जिनमतीना गुण दीपाववा कहीं ५॥ थि० धर्मथी पडया ने धर्मने विषे थीर करे ६ ॥ व० सा-धर्मिकउपरीवलभकारी हितनो करणहार होय ७। प० वीतरागना वचन सुद्धपरुपवे करी प्रवचननो प्रभावक होय ८॥ अ० आठ समकितना आचार भूषण जाणवा एटले १८ गायाए करी समकितनो अधिकार कर्यो ॥ ३१ ॥

मूलः—निस्सङ्किय—निकङ्खिय—निव्वितिगिच्छा अमूढदिट्ठी य ।
उववूह—थिरीकरणे वच्छल्ल—पभावणे अट्ठ ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—हवे समकितना आठ आचार कहे छे, १ जीनवचनने विषे शकारहित होय, २ अन्यदर्शनने विषे मोक्षनी साधना हशे, एवी वाञ्छा न करे. ३ धर्मना फळनो सशय न राखे, ४ वगा मत-मतातर मिथ्यात्वीनो आडवर तथा जुदी जुदी परुपणा देखीने कियो मार्ग सत्य हशे ? एम मुंझाय नहि, ५ जीनधर्म पामीने दया ब्रह्मचर्यादीक गुण आराधे छे तेहना गुणग्राम करे, ६ धर्मानुष्ठानने विषे सिदाता धर्मि पुरुषोने सहाय करे तथा धर्मथी डग्या होय तेहने धर्मने विषे स्थीर करे, ७ स्वधर्मिनी भक्ति करे तथा तेहना हितनो करनार होय, ८ स्वतिर्थनी उन्नति (उत्तेजन) करे तथा वीतरागना वचन शुद्ध परुपे ए प्रमाणे बीजो दर्शन मोक्ष मार्ग कह्यो ॥ ३१ ॥

अर्थः—हवे त्रीजो अधिकारचारित्रनो कहेछे सा० सामाइक चारित्र अ० इहां प० प्रथम जाणवो। छे० छेदतेउतकृष्टी छ मासनी मर्यादा पुरी थइछे ते २ । उ० सामाइ चारित्र समीपे ठा० थापवुं आत्मा दृढ करवो जे जाव जीव ए मार्ग आराधवो प्रथम तथा चरम तिर्थकरना सासने । ए छेदोपस्थापनीय चारित्र होय ए ॥३२०॥

छेदोपस्थापन । भ० होय बी० त्रीजो चारित्र थयो प० परिहार वि० विशुद्धनामा चारित्र त्रीजु कोइ तप विशेषे छे जघनतो ओगणत्रीस वरस पछे आवे तेवारे पछे उत्कृष्टो पुर्व कोडि आउपो पर्यंत रहित ते जघन नव पुर्वनी त्रीजी वस्तु भण्यो होय उत्कृष्टा नव पुर्व पुरा ते पण चरमतिर्थंकरने सासने होय सु० चोथो चारित्र सुक्ष्म सपराय दसमे गुणठाणे होय सुक्ष्म सतलोससपराय. संजल लोभनो उदय त० ते माटे सूक्ष्म सपराय कहीए च० वळी ॥ ३२ ॥

मूल.–सामाइयत्थ पढमं छेओवठ्ठावणं भवे बीयं ।
परिहारविसुद्धीयं सुहुमं तह संपरायं च ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः–हवे त्रीजो चारित्रमार्ग कहेछे, १ सामायक चारित्र, २ छेदोप स्थापनीय चारित्र (अतिचार सहीत तथा दीक्षा लीए त्याथी जघन्य सात दीवसे, मध्यम चार महीने ने उत्कृष्टथी छ महीने अवश्यमेव पंच महाव्रत आरोपण करावर्वा तेहने विषे आतमाने स्थीर करवो तथा ए मार्गने जाव जीव सुधी आराधवो ते चारित्र पेहेलाने छेल्ला तिर्थंकरने वारे होय), ३ परिहार विशुद्द चारित्र (ते जघन्य तो ओगणत्रीस वर्ष पछीनो अने उत्कृष्टो क्रोड पुर्वना आयुष्यवाळो अने जघन्य तो नवमा पुर्वनी त्रीजी आचार वस्तु भणेलो होय अने उत्कृष्टो नव पुर्व पुरा भण्यो होय तेवा नव जणा गुरुनी आज्ञा मागीने गच्छ बाहीर नीकळीने तपश्चर्या करवा जाय ते एवी रीते के चार जण तपगामा बेसे अने चार तेनी सेवाभक्ती करे अने एक वाचनाचार्य । वळी कमतीमा कमती तपशा करे तो वर्षाऋतुमा अठम अठमना पारणा करे अने शीत (शीयाळो) ऋतुमा छठ छठना पारणा करे अने उष्णऋतुमा एकांतर उपवास करे, चार जणा छ महीना सुधी तपशा करी

रहे त्यार पछी सेवाभक्तीना करनार चार जणा तपशा करे, ज्यारे ते तपशा करे त्यारे पुर्वे जे चार जणा तपशा करनार ते तेनी सेवाभक्ती करे अने एक वाचनाचार्य रहे, एवी रीते छ महीना सुधी तपशा पुर्ण कर्या वाद वाचनाचार्य ते तपशा करवा पेशे त्यारे आठ जणा तेनी सेवाभक्ती करे एवी रीते छ महीना सुधी वांच-नाचार्य तपशा करे, ए एकंदर अढार महीना सुधीनो तप जाणवो ते त्रीजु परिहार विशुद्ध चारित्र जाणवु) ४ सुक्ष्म संपराय चारित्र (ते दशमे गुणठाणे सुक्ष्म लोभनो उदय तेथी चोथु सुक्ष्म संपरायचारित्र जाणवु ॥३२॥

अर्थः—अ० सोल कषायादिक अठावीस मोहनी कर्मनी प्रकृति सत्ता तथा उदयभाव रहित जे चारित्र ते अ० पांचमुं यथाख्यात चारित्र कहिए छ० ११ मे तथा वारमे जीव ठाणे छद्मस्थने वा० अथवा १३ मे १४ मे जीवठाणे जि० केवलीने होय ए० ए पाच चारित्र च० कर्मना समोहने रि० टालो क० करे चा० चारित्र हो० होय एकु आ० कह्यो तिर्थंकर देवे ॥ ३३ ॥

मूलः—अकसाय—अहक्खायं छउमत्थस्स जिणस्स वा ।
एयं चयरित्तकरं चारित्तं होइ आहियं ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—पाचमु यथाख्यात चारित्र ते मोहनी कर्मनी अठाविस प्रकृति सत्तामा होय पण उदयभावमां न होय ते ११ मे १२ मे गुणठाणे छद्मस्थने होय तथा तेरमे गुणठाणे केवळीने पण ते यथाख्यात चारित्र होय, ए पुर्वोक्त पाच चारित्र कर्मना समुहने क्षय करनार ते चारित्र तिर्थंकरे कह्याछे, ए त्रीजो चारित्रमार्ग कह्यो ॥३३॥

अर्थः—हवे तप कहेछे त० तप य० वळी दु० वे प्रकारे वु० कह्योछे बा० बाह्य तप अ० अभ्यंतर तप त० तथा वळी ।

बा० बाह्य तप छ० छ प्रकारे वु० कह्यो तिर्थंकरे ॥ ए० ए मांहि छ० छ प्रकार अ० अभ्यंतर त० तप ॥३४॥

मूलः—तवो य दुविहो वुत्तो बाहिरब्भन्तरो तहा ।
बाहिरो छव्विहो वुत्तो एमेवब्भन्तरो तवो ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—हवे चोथो तपमार्ग कहे छे, बे प्रकारनो तप एक बाह्य तप, अने बीजो अभ्यतर तप, तेमां बाह्य तप छ प्रकारे ते १ अणसण २ उणोदरी, ३ भीक्षाचरि, ४ रस परित्याग, ५ कायक्लेश, ६ वृतिसक्षेप ए छ प्रकारना बाह्य-तप कह्या, हवे छ प्रकारना अभ्यतर तप कहे छे, १ प्रायश्चीत, २ विनय, ३ वेयावच्च, ४ सझाय, ५ ध्यान, ६ कायोत्सर्ग, ए छ प्रकारना अभ्यतर तप, ए बे मळीने १२ प्रकारनो तप जाणवो, ए चोथो तपमार्ग कह्यो ॥३४॥

अर्थः—हवे चारना गुण कहे छे ना० ज्ञाने करी जा० जाणे भा० सर्व पदार्थना सरुपने ॥ द० दसण समकिते करी य० वळी स० समासदहे च० चारित्रे करीने य० वळी गि० भाव ग्रहे कर्म खपावे ॥ त० तपे करी प० पाछल्या कर्म पपावे करी आत्मा सु० सुद्ध थाय ॥ एटले पाछल्या कर्म खपे ॥ ३५ ॥

मलः—नाणेण जाणई भावे दंसणेण य सद्दहे ।
चरित्तेण य गिण्हाइ तवेण परिसुज्झई ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—हवे पुर्वोक्त चार मोक्षमार्गना गुण कहे छे, १ ज्ञाने करीने जीवादिक सर्व पदार्थना स्वरुपने जाणे, २ दर्शने करीने जीवादीक सर्व पदार्थना स्वरुपने श्रद्धे, ३ चारित्रे करी ते नवा कर्म न बाधे, ४ तपे करीने पुर्वना कर्म क्षय करे ॥ ३५ ॥

अर्थः-ख० खपावीने पु० पुर्वकृत क० कर्मने ॥ स० ज्ञानदर्शन सहित संजमे करी त० तपे करी य० निश्चे स० सर्व दु० दुख प० खपावाने अ० अर्थे प० पराक्रम करे म० मोटा रूपीश्वर मुक्तिने विषे पहुचे सिद्ध थाय इ० एम हु वे० कहु छु ॥ ३६ ॥

मूलः—खवेत्ता पुव्वकम्माइं संजमेण तवेण य ।
सव्वदुक्खपहीणट्ठा पक्कमन्ति महेसिणो ॥ ३६ ॥ त्ति बेमि ॥

इतिश्री मोक्खमग्गईनामा अष्टाविंशतितमं अध्ययन समत्तं ॥ २८ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—हवे अध्ययनी समाप्ती कहे छे, ज्ञानदर्शन सहीत सयमने तपे करीने पुर्वनां कर्म क्षय करे तेथी सर्व दुःख क्षय करवाने अर्थे ज्ञानदर्शन चारित्र तपने विषे म्होटा ऋषिश्वर माकम फोरवे ते सिघ्र मोक्ष पामे, एम सुधर्मास्वामी पोताना जबूस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू जेम में श्री महावीर देवस्वामीनी सामिपे साभळ्यु हतु तेम में तुज मत्ये कह्यु ॥३६॥ (इतिश्री उत्तराध्यनना अठाविसमा अध्ययननो भावार्थ सपुर्णम् ॥ २८ ॥ अठाविसमा अध्ययनने विषे ज्ञानादिक ४ मकारे मोक्षमार्ग कह्यो ते तो सवेगथकी होय ते भणी सवेगादिक ७३ बोलना फळ ओगणत्रीसमा अध्ययनने विषे कहेछे.

अर्थः-सु० साभळ्यो मे० मे आ० चिरंजीवी जंबु अथवा आ० ए आमंत्रण वचन जंबुस्वामी मत्ये श्रीसुधर्मास्वामीए कह्यो ते० ते भ० भगवते ए० ए आगल कहेशे तेम एणे मकारे अ० कह्यु ते ॥ इ० ए जिन सासननेविषे ख० निश्चे ॥ स० सम्यक्त प० पराक्रम ना० नामा ॥ अ० अध्ययन स० श्रमण तपस्वी भ० भगवत ॥ म०

महावीर देव का० कास्यप गोत्रीए ॥ स्वयमेव ए अध्ययन प० कर्युं ॥ ज० जे अध्ययनने स० साचे मनें स० सदहीने ॥ प० प्रतित आणीने रो० रोचवीने रो० ए अध्ययननेविषे जेम अनुष्टानने करवा कह्या छे तेम अनुक्रमे अनुष्टान करवानी अभिलापा करीने फा० ते अनुष्टान कायाए करी फरसोने सेवीने पा० पाळीने ती० ते अनुष्टान पार पोहचाडीने ॥ कि० ते अनुष्टानना गुण कहिने ॥ सो० अतिचार रहित शुद्ध अनुष्टान करीने ॥ आ० ते अनुष्टान आराधीने ॥ आ० ते अनुष्टान गुरु आज्ञाए अ० पाळीने व० घणा जी० जीव ॥ सि० सर्व अर्थनी सिद्धि थावे करी सिझे ॥ बु० लोकालोकना स्वरुपनो जाण होय मु० कर्मथी मुकाय ॥ प०कर्मरुपीया दावानलने उपसमाववे करी सीतलीभूत होय ॥ स०सरिरी मानसी सर्व दु०दुखनो अं०अत क०करे ॥ त० ते सम्यक्त पराक्रम अध्ययननो ण० वळी ॥ अ० ए आगल कहेशे ते अ० अर्थ ॥ ए० एणे प्रकारे आ० कहिए ॥ त० ७३ बोल जेमछे तेम ज०कहेछे ॥ स०वैराग्य मोक्ष पहोचवानो अभिलाप १ ॥ नि०विषय उपर अभिलाप रहित २ ॥ व० धर्म करवाने स० श्रद्धा ३ गु० गुरु सा० साधर्मिकनी सु० भगति करवी ते ४ आ०पापनो आलोयवु ५ नि० आपणा आत्माना दोष आत्मा सघाते पापनी निंद्या करे ६ ॥ ग० पापनी निंदा गुरु समीपे करे ७ ॥ सा० सामायक सावद्य पाप निवरती ८ ॥ च० चोवीस तिर्थंकरनी स्तुति करे ९ ॥ व० गुरुने वदणा करे १० ॥ प० पापथी निवर्तवो ते पडिकमणो ११ ॥ का० काउसग करे १२ ॥ प० पचखाण करे १३ ॥ थ० सध्यावेला पडिकमणु करता पचखाण करीने पछे नमोथुण करे ते स्तुति मगल १४ ॥ का० स्वाध्यायनो काल प्रतिलेखे १५ ॥ पा० प्रायश्चितनो लेवो १६ ॥ ख० खमाववु ॥ १७ ॥ स० स्वाध्यायनो करवो १८ ॥ वा० सिद्धातनी वाचणी देइ ॥ १९ ॥ प० सुत्रादिकोना प्रश्न अर्थ पुछे २० ॥ प० वारवार फेरिने सिद्धात गुणे २१ ॥ अ०

सुत्रना अर्थ चितवे २२ ॥ ध० धर्मकथा कहे २३ ॥ सु० सिद्धांतनी आ० आराधना करे २४ ॥ ए० एकाग्र म० शुभ मननी स० स्थापना करे २५ ॥ सं० सत्तर भेदे संजम २६ त० तप बार भेदे २७ ॥ वो० कर्मनुं टाळवुं २८ ॥ सु० विषय सुखनो टालवो ॥ २९ ॥ अ० अप्रतिबधपणो ३० ॥ वि० स्त्री पसुपंडग रहित स० पाटि पाटलादिकनो से०सेववो ३१ ॥ वि० विशेषे विषयथी निवर्ते ३२ ॥ स० आपणो आण्यो होय जे आहार ते अने बीजा यतिए आण्यो होय ते एकठो करीने वहेंची लेइ ते सभोग कहिये संभोगनो प० पचखाण करे ॥३३॥ उ० उपधी उपगरणनो प० पचखाण करे ३४ ॥ आ० सदोष आहार लेवानो ॥ प० पचखाण करे ३५ ॥ क० कषायना प० पचखाण करे ३६ ॥ जो० अशुभ जोगनुं प० पचखाण करे ३७ ॥ स० शरिरनी ममता सुश्रुषा छाडवे करी शरीरनुं प० पचखाण करे ३८ ॥ स० कार्य कामनो करणहार सिष्य ते सखाइ राखवाना प० पचखाण करे ३९ ॥ भ० भातपाणीनो प० पचखाण करे संथारो करे ४० ॥ स० अनादिकालनो हिंस्यादिक करवानो स्वभाव छे ते स्वभावनुं प० पचखाण करे ४१ ॥ प० मायारहित यतीनुं वेश यतीने आचारे प्रवर्ते ४२ ॥ वे० गुणवत साधुनो वैयावच करे ४३ ॥ सं० सहित होय स० ज्ञानादिक सर्व गु० गुण ४४ ॥ वी० रागद्वेष रहितपणे प्रवर्ते ॥ ४५ ॥ ख० क्षमासहित प्रवर्ते ४६ ॥ मु० लोभरहित प्रवर्ते ४७ ॥ म० अहकार रहितपणे प्रवर्ते ॥ ४८ ॥ अ० सरलपणे प्रवर्ते ४९ ॥ भा० शुद्ध अतःकरण ते भावसत्य ५०॥ क० पडिलेहण प्रमुख क्रिया जेणीविध करवी कहि छे तेम करे ते करणसत्य ५१ ॥ जो० मन वचन कायाना जोग व्यापार स० सरलपणे प्रवर्ते एटले सुभ योग प्रवर्ते ५२ ॥ म० मन गु०गुप्तपेण प्रवर्ते ५३ ॥ व० वचन गु० गुप्तपणे प्रवर्ते ५४ ॥ का० काय गु० गुप्तसहित ५५ म० मन स० साचे भावे थापवापणे प्रवर्तावे ५६ व०

वचन स० साचे भावे स्वाध्यायादिकनेविषे थापवापणे प्रवर्तावे ॥ ५७ ॥ का० कायाने साचे भावे स० थापवानेविषे प्रवर्तावे ॥ ५८ ॥ ना० श्रुत ज्ञानादिक ज्ञानेकरी ॥ ५९ ॥ द० सम्यक्त सं० सहितपणे करी ६०॥ च० चारित्र स० सहितपणे ६१ ॥ सो० श्रोतेंद्रियनो नि० निग्रह ६२ ॥ च० चक्षु इंद्रियनो नि० निग्रह ६३ ॥ घा० नासिका इंद्रियनु नि० निग्रह करी ६४ ॥ जि० जिव्हा इंद्रिय नि० निग्रह करे ॥ ६५ ॥ फा० फरस इंद्रियनुं नि० निग्रह करे ६६ ॥ को० क्रोधने वि० जीपे ६७ ॥ मा० मानने वि० जीपे ६८ ॥ मा० मायाने वि० जीपे ॥ ६९ ॥ लो० लोभने वि० जीपे ॥ ७० ॥ पे० राग दो० द्वेष मि० मिथ्यादर्शन ॥ वि० ए तिनने जीपे ॥ ७१ ॥ से० मन वचन कायाना जोग रुधीने शैलेषी पडिवजे ॥ ७२ ॥ अ० कर्म रहित थइने मोक्षे पहोंचे ॥७३॥

मूल –सुयं मे आउसं तेण भगवया एवमक्खायं । इह खलु सम्मत्तपरक्कमे नाम अज्झयणे समणेण भगवया महावीरेणं कासवेणं पवेइयं, जं सम्मं सद्दहित्ता पत्तइत्ता रोयइत्ता फासित्ता पालइत्ता तीरित्ता कित्तइत्ता सोहइत्ता आराहित्ता आणाए अणुपालइत्ता बहवे जीवा सिज्झन्ति बुज्झन्ति मुच्चन्ति परिनिव्वायन्ति सव्वदुक्खाणमन्तं करेन्ति । तस्स णं अयमट्ठे एवमाहिज्जइ, त जहा. संवेगे १, निव्वेए २, धम्मसद्धा ३, गुरुसाहम्मियसुस्सूसणया ४, आलोयणया ५, निन्दणया ६, गरहणया ७, सामाइए ८, चउव्वीसत्थए ९, वन्दणे १०, पडिक्कमणे ११, काउस्सग्गे १२ पच्चक्खाणे १३, थयथुईमङ्गले १४,

कालपडिलेहणया १५. पायच्छित्तकरणे १६, खमावयणे १७, सज्झाए १८, वायणया १९, पडिपुच्छणया २०, पडियट्टणया २१, अणुप्पेहा २२, धम्मकहा २३, सुत्तस्स आराहणया २४, एगग्गमणसंनिवेसणया २५, संजमे २६, तवे २७, वोदाणे २८, सुहसाए २९, अप्पडिबद्धया ३०, विचित्तसयणासणसेवणया ३१, विणियट्टणया ३२. संभोगपच्चक्खाणे ३३, उवहिपच्चक्खाणे ३४, आहारपच्चक्खाणे ३५, कसायपच्चक्खाणे ३६, जोगपच्चक्खाणे ३७, सरीरपच्चक्खाणे ३८, सहायपच्चक्खाणे ३९, भत्तपच्चक्खाणे ४०, सब्भावपच्चक्खाणे ४१, पडिरूवणया ४२, वेयावच्चे ४३, सव्वगुणसंपुण्णया ४४, वीयरागया ४५, खन्ती ४६, मुत्ती ४७, मद्दवे ४८, अज्जवे ४९, भावसच्चे ५०, करणसच्चे ५१, जोगसच्चे ५२, मणगुत्तया ५३, वयगुत्तया ५४, कायगुत्तया ५५, मणसमाधारणया ५६, वयसमाधारणया ५७, कायसमाधारणया ५८, नाणसंपन्नया ५९, दंसणसंपन्नया ६०, चरित्तसंपन्नया ६१. सोइन्दियनिग्गहे ६२, चक्खिन्दियनिग्गहे ६३, घाणिन्दियनिग्गहे ६४, जिब्भिन्दियनिग्गहे ६५. फासिन्दियनिग्गहे ६६, कोहविजए ६७, माणविजए ६८. मायाविजए ६९, लोहविजए ७०, पेज्जदोसमिच्छादंसणविजए ७१, सेलेसी ७२, अकम्मया ७३.

भावार्थ गद्यः–सुधर्मास्वामी जंबुस्वामी प्रत्ये आमंत्रण वचन कहेता हवा के हे आयुष्यवंत, चीरंजीवी जंबु ? श्रमण भगवंत महावीरदेवे कहेलु ते आगळ कहीशु ते प्रमाणे में सांभळ्यु छे, कास्यप गोत्री श्रमण भगवंत महावीरदेवे पोतेज आ जिनसाशननेविषे सम्यकत्व पराक्रमनामे अध्ययन कह्यु जे अध्ययन साचे मने शाद्दिने, प्रतीत आणीने रुचवीने (ए अध्ययनने विषे जेम अनुष्टान करवां कह्या छे, तेम अनुष्टान करवानी अभिलाषाए करीने) ते अनुष्टान (क्रिया) कायाए सेवीने, पाळीने, ते अनुष्टान पार पोहोंचाडीने, ते अनुष्टानना गुण कहीने, अतिचार रहित शुद्ध अनुष्टान करीने, ते अनुष्टान आराधीने, ते अनुष्टान गुरूनी आज्ञाए पाळीने, घणा जीव सर्व अर्थनी सिद्धि थावे करीने सिझे, लोकालोकना स्वरूपनां जाण होय, कर्मथी मुकाय, कर्मरुपी दावानळने ओलवीने शीतळीभुत थाय, शारिरीने मानसी सर्व दुःखनो अंत करे, ते सम्यकत्व पराक्रमना आगळ कहेशे तेवा ७३ बोल जेम अनुक्रमे कहेल छे तेम कहे छे.

भावार्थ गद्यः–१ वैराग्य ते मोक्ष पोहोंचवानी अभिलाषा, २ विषय उपर अभिलाष रहितपणुं, ३ धर्म करवानी श्रद्धा, ४ गुरु स्वधर्मिनी सेवा भक्ति करवी, ५ पापनु आळोववुं (कहेवु), ६ आपणा आत्माना दोषनी आपणा आत्मा सयातेज निंदा करवी, ७ गुरु समीपे पापनी निंदा करे, ८ सामायक ते सावद्य कामनी विरती (नियम) करे, ९ २४ तिर्थकरनी स्तुती करे, १० गुरुने वंदणा करे, ११ पापथकी निवर्तवु ते पडीकमणु करे १२ काउसग करे, १३ पचखाण करे, १४ सध्यावेळाए पडिकमणु करीने पछी नमोथुणं कहे, ते स्तुति मंगळ करे, १५ स्वाध्यायनो काल प्रतिलेखे, १६ प्रायश्चितनु लेवु, १७ खमाववुं, १८ स्वाध्यायनुं करवुं, १९ सिद्धांतनी वाचणी दिए, २० सुत्रार्था-दिकना प्रस्न पुछे, २१ वारवार फरी फरीने सिद्धांतने

गुणे (फेरवे), २२ सुत्रनो अर्थ चिंतवे, २३ धर्मकथा कहे, २४ सिद्धांतनी आराधना करे, २५ एकाग्र शुभ मननी स्थापना करे, २६–१७ भेदे सजम पाळे, २७–१२ भेदे तपशा करे, २८ कर्मनुं टाळवुं करे, २९ विषयसुख टाळवुं करे, ३० अप्रतिबंधपणुं करे, ३१ स्त्री पशु पंडग (नपुसक) रहीत स्थानक भोगवे, ३२ विशेषे विषय थकी निवर्ते, ३३ पोतानो तथा बीजा साधुनो लावेलो ए बन्ने वस्त्र आहारादीक भेगो करी वेंची लीये, ते संभोग कहीए, तेहनु पचखाण करे, ३४ ऊपगरणना पचखाण करे, ३५ सदोष आहार लेवाना पचखाण करे, ३६ कषायना पचखाण करे, ३७ अशुभ योगना पचखाण करे, ३८ शरिर सुश्रुषा (शोभा) करवारुप शरिरना पचखाण करे, ३९ कामनो करनार शिष्य ते सखाइयो राखवाना पचखाण करे, ४० आहार पाणीना पचखाण करे, (एटले अणसण करे,) ४१ अनादी काळनो हिंसा करवानो स्वभाव छे, ते स्वभावना पचखाण करे, ४२ कपटाइ रहीत यतीनो वेश ने यतीने आचारे प्रवर्ते, ४३ गुणवंत साधुनी वैयावच्च करे, ४४ ज्ञानादीक सर्व गुण सहीत होय, ४५ राग द्वेष रहीतपणे प्रवर्ते, ४६ क्षमा सहीत प्रवर्ते, ४७ लोभ रहीत प्रवर्ते, ४८ अहंकार रहीतपणे प्रवर्ते, ४९ शरळ (कपटाइ रहीत) पणे प्रवर्ते, ५० शुद्ध अंतःकरण ते भाव सत्यपणे प्रवर्ते, ५१ जे जे विधीए पडिलेहणा प्रमुख क्रिया करवानी कही छे, तेमज करे ते करण सत्यपणे प्रवर्ते, ५२ मन वचन कायाना जोग व्यापार सत्यपणे प्रवर्तावे, (एटले शुभ जोगे प्रवर्ते,) ५३ पाप थकी मनने निवारीने मन गुप्तीपणे प्रवर्तावे, ५४ वचनने पाप थकी निवारीने वचन गुप्ती प्रमाणे प्रवर्तावे, ५५ कायाने पाप थकी निवारीने काया गुप्ती प्रमाणे प्रवर्तावे, ५६ मनने सत्य भावे स्थापवापणे प्रवर्तावे, ५७ वचनने सत्य भावे स्वाध्यायादीकने विषे स्थापवापणे प्रवर्तावे, ५८ कायाने सत्य भावे समयादी-

कने विषे स्थापत्रापणे मवर्तावे, ५९ श्रुत ज्ञानादीक ज्ञाने करी सहीत होय, ६० सम्यक्त्वे करी सहीत होय, ६१ चारित्र सहित होय, ६२ श्रोतेंद्रि (कान) निग्रह करे, ६३ चक्षुइंद्रिनो (आखनो) निग्रह करे, ६४ घ्राणेंद्री (नासिका) नो निग्रह करे, ६५ रसेंद्री (जीभ) नो निग्रह करे, ६६ स्पर्शइंद्रीनो निग्रह करे, ६७ क्रोधने जीतवे करी, ६८ मानने जीतवे करी, ६९ कपटाइने जीतवे करी, ७० लोभने जीतवे करी, ७१ रागद्वेष अने मिथ्यात्व ए त्रणने जीतवे करी, ७२ मन वचन कायाना योगने रुधीने शैलेशी अवस्था धारण करवे करी, ७३ कर्म रहित थइने मोक्ष पोहोंचवे करीने ए समकित पराक्रमना ७३ बोल नाम रुप संक्षेपे कह्या.

अर्थः—स० वैराग्य मोक्षे पहोंचवानो अभिलाख तेणे करी भ० हे पुज जी० जीव किं० किस्यो गुण ज० उपराजे ॥ एम शिस्ये पुछे हुते हवे गुरु कहे छे ॥ स० वैराग मोक्ष पहोंचवानी अभिलाषाए करी अ० प्रधान ध० धर्मनी स० श्रद्धा ज० उपराजे ॥ अ० प्रधान ध० धर्मनी स० श्रद्धाए करीने ॥ स० वैराग्य ह० शिघ्र आ० आवे छते ॥ अ० अनंतानुबंधीया ॥ को० क्रोध मा० मान मा० माया लो० लोभ ख० टाली ॥ खओप समभावेपणे उदय आव्यो ते खपावी चोथे जीव ठाणे तथा आठमे उपसमावे ॥ अथवा सवेइ० क्षय करे असुभ प्रकृतिरुप नवा क० कर्म न० न ब० बांधे ॥ त० ते कर्मना क्षय निमित च० ण० वळी मिं० मिथ्यात्वनु वि० क्षय का० करीने ॥ द० क्षायक समकीतनु आ० आराधक भ० होय ॥ द० एटले सात आठ भव उलंघे नहि ॥ ए समुचे जाणवु ॥ आगली उत्कृष्टि अने म यम आराधनाना फल कहेछे ॥ द० दर्शननी वि० विसुद्धेकरी वि० अत्यत निर्मलाए करी ण० वळी ॥ अ० छे एक कोइएक भव्य जीव ॥ ते० तेणेज भ० भवे सि० मोक्ष जाय क्षायक वालो ॥ सो० दर्शननी सुद्धिए करी य० ण० वळी ॥ वि० अत्यत निर्मलाए करी कदाच तेणे भवे मोक्ष न पहोंचे ॥ त०

त्रीजे भ० भवे पु० पण ॥ न० नही अ० अतिक्रमे त्रीजे भवे मोक्ष पहोंचे निश्चे ते उपसमवालो ॥ १ ॥

सूल.–संवेगेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ! संवेगेणं अणुत्तरं धम्मसद्धं जणयइ, अणुत्तराए धम्मसद्धाए संवेगं हव्वमागच्छइ, अणन्ताणुवन्धिकोहमाणमायालोभे खवेइ, कम्मं न बन्धइ, तप्पच्चइयं च णं मिच्छत्तविसोहिं काऊण दंसणाराहए भवइ, दंसणविसुद्धाए णं अत्थेगई तेणेव भवग्गहणेणं सिज्झई, सोहीए य णं विसुद्धाए तच्चं पुणो भवग्गहणं नाइक्कमइ. ॥१॥

भावार्थ गद्य:–१ हवे ७३ बोलनो विस्तार कहे छे, १ शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? वैराग्य ते मोक्ष पामवानी अभिलाष करतो थको जीव शुं गुण उपार्जे !!! हवे गुरु कहेता हवा के हे शिष्य ? वैराग्य ते मोक्ष पोहोंचवानी अभिलाषाए करी उत्तम धर्म करवानी श्रद्धा निपजावे अने उत्तम धर्मनी श्रद्धाए करीने शीघ्र वैराग्य आवे अने शीघ्र वैराग्य आववाथी अनतानुबंधी (जीवत पर्यंत रहे एवा) क्रोध, मान, माया (कपटाइ), लोभ तेहनो क्षयोपशमभाव करे अने चोथे गुणठाणे उदय आवेल होय, ते क्षय करे अने आठमे गुणठाणे उपसमावे अथवा क्षय करे तेथी अशुभ प्रकृतिरूप नवा कर्म न बांधे अने ते कर्मना क्षय निमीते मिथ्यात्वनो क्षय करीने क्षायक सम्यकत्वनो आराधिक होय, पछी समकितनी शुद्धिए तथा अत्यत समकित निर्मळपणे करीने क्षायकवाळो अकेक भव्य जीवतो तेहज भवे मोक्ष जाय तेवा छे, अत्यंत निर्मळ समकितनी शुद्धिए करी कदाचित तेहज भवे मोक्ष न पोहोंचे तो उपशम समकितवाळो त्रीजो भव अतिक्रमे (ओळघे) नहि, (अर्थात त्रीजे भवे तो जरुर मोक्ष जाय.) ॥ १ ॥

अर्थः-नि० विषय उपरे अभिलाख रहितपणे करी भ० हे भगवत जी० जीव किं० स्यु ज० उपराजे एम शिष्ये पुछे हुते ॥ हवे गुरु कहे छे नि० विषय उपर अभिलाख रहितपणेकरी ॥ दि० देवता मा० मनुष्य ते० तिर्यंच मनरीया का० कामभोगनेविषे ॥ नि० निर्वेदपणो विषय उपर अरुचिपणो ह० शिघ्र आ० आवे स० सर्व वि० विषयादिक शब्दादिक विषयनेविषे वि० वैराग्य पामे स० सर्व वि० विषयने विषे वि० वैराग पामतो थको आ० आरभ अने प० परिग्रहनु त्याग क० करे॥ आ० आरंभ अने प० परिग्रहनुं प० त्याग क० करतो थको ॥ स० मिथ्यात्व ससारमाहि भमवानो म० मार्ग वो० छेदे ॥ सि० मोक्षनो म० मार्ग प० पडिवज्यो भ० होय ॥ २ ॥

मूल:-२ निव्वेदेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? निव्वेदेणं दिव्वमाणुसतेरिच्छिएसु कामभोगेसु निव्वेयं हव्वमागच्छइ, सव्वविसएसु विरज्जइ, सव्वविसएसु विरज्जमाणे आरम्भपरिच्चायं करेइ, आरम्भपरिच्चायं करेमाणे संसारमग्गं वोच्छिन्दइ सिद्धिमग्गपडिवन्ने भवइ. ॥ २ ॥

भावार्थ २ गद्य.-शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? विषय उपर अभिलाष रहितपणे करीने जीव शु फळ उपार्जे ??? हवे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे शिष्य ? विषय उपर अभिलाष रहितपणे करीने देवता मनुष्य ने तिर्यंचना कामभोगनेविषे निराभिलापपणु शीघ्र आवे, एवा विषयने विषे निराभीलापपणे करीने सर्व शब्दादिक विषयनेविषे वैराग्य पामे, सर्व विषयनेविषे वैराग्य पामतो थको आरंभ ने परिग्रहनो त्याग करे, आरभ ने परिग्रह त्यागवे करीने ससारमांही परिभ्रमण करवानो मार्ग मिथ्यात्वादिकनो छे तेहने छेदे, ते छेदवाथी पछी मोक्ष मार्ग प्रतिपन्न होय ॥ २ ॥

अर्थः—ध० धर्म करवानी स० श्रद्धाए णं० करी भ० हे पुज्य जी० जीव किं० किस्यु ज० उपराजे ध० र्म करवानी स० श्रद्धाए णं० करी सा० सातावेदनी थकी उपना सो० सुख तेहने विषे र० राग करतो थको वि० वैराग्य पामे ॥ आ० गृहस्थपणो च० णं० वळी च० छाडे ॥ अ० यति णं० छतो जी० जीव ॥ सा० शारिरी मा० मानसि दु० दुख ॥ छे० छेदन खडगादिक ॥ भे० भेदन भालेकरी ॥ सं० इष्टनो विजोग अनिष्टनो संजोग ॥ वो० छेद क०करी तेणे दुषने छेदवे करी ॥ अ० सर्व पीडारहित च० वळी सु० सुखने नि० पामे ॥ ३ ॥

मूलः—३ धम्मसद्धाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? धम्मसद्धाए णं सायासोक्खेसु रज्जमाणे विरज्जइ, आगारधम्मं च णं चयइ, अणगारिए णं जीवे सारीरमाणसाणं दुक्खाणं छेयणभेयणसंजोगाईणं वोच्छेयं करेइ अव्वाबाहं च सुहं निव्वत्तेइ ॥ ३ ॥

भावार्थ ३ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? धर्म करवानी श्रद्धाए करीने जीव शु फळ उपार्जे ? हवे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? धर्म करवानी श्रद्धाए करी, शाता वेदनी थकी जे उपना सुख तेहने विषे राग करतो थको तेथी वैराग्य पामे अने ते सुखथी वैराग्य पामवाथी ग्रहस्थपणु छाडी यति थाय अने यति थयाथी शारीरिने मानसी एवां बे प्रकारना छेदन (खडगादीके) भेदन (भालादीके) दुःख अने अनिष्टनो सयोग ने इष्टनो वियोग, एवा पुर्वना दुःखनु छेदन करे अने नवा न बाधे, पछी ते दुःख छेदवाथी सर्व पीडा रहीत मुक्तिना सुख पामे ॥३॥

अर्थः—गु० गुरु सा० साधर्मिकने ॥ सु०भक्ति करवे ण०करी भ०हे पुज्य जी०जीव किं० किस्यो ज०

उपराजे हवे उत्तर कहे छे ॥ गु० गुरु सा० साधर्मिकनी सु० भक्ति करवे ण० करी ॥ वि० विनय प० भक्ति ज० उपराजे वि० विनय प० पडिवर्ज्यो छे य० णं० एहवा जे ॥ जी० जीव तेणे करी अ० अतिशे सम्यक्तादिकना लाभने विनाश करे एहवी अ० आशातना न करे एहवो सी० शीलआचार छे जेहनो ॥ ने० नारकी ति० तिर्यंचनी जो० जोनी म० मनुष्यनी रु० रुधे दे० देवतानी ॥ दु० दुर्गती ॥ नि० निरंतर व० कीर्ति स० गुरुना गुणनु दीपावनु भ० गुरुनी भक्ति ब० बहुमानपणे करवाना गुण म० मनुष्य अने दे० देवतानी शुध ग० गति नि० निरंतरपणे बांधे ॥ सि० मोक्ष सो० सदगतीनो मार्ग ज्ञान दर्शनादिक तेहने च० वळी वि० विशुद्ध करे ॥ प० प्रसस्त च० ण० वळी वि० विनय मू० मुल ॥ स० सर्व क० कार्य श्रुत ज्ञानादिकना कार्य सा० निपजावे अ० अनेरा य० वळी व० घणा जी० जीव अने वि० विनयने ग्रहीरापणहार भ० होय ॥ ४ ॥

मूल.–गुरुसाहम्मियसुस्सूसणाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? गुरुसाहम्मियसुस्सूसणाए णं विणयपडिवत्तिं जणयइ विणयपडिवन्ने य णं जीवे अणच्चासायणसीले नेरइयतिरिक्खजोणियमणुस्सदेवदुग्गईओ निरुम्भइ, वण्णसंजलणभत्तिबहुमाणयाए मणुस्सदेवगईओ निबन्धइ सिद्धिं सोग्गइं च विसोहेइ, पसत्थाइं च णं विणयमूलाइं सव्वकज्जाइं साहेइ, अन्ने य बहवे जीवे विणिइत्ता भवइ ॥ ४ ॥

भावार्थ ४ गद्य:–हवे शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? गुरु अने स्वधर्मी (पोताना धर्मवाळां) नी सेवा भक्ति करवाथी जीव शु फळ उपार्जे, तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? गुरुनी अने स्वधर्मिनी

सेवा भक्ती करवे करी, विनय भक्ति अंगीकार करे, विनय भक्ति अंगीकार करवाथी ते जीव अति सम्यक-त्वादीकना लाभनो विनाश करनार, एवी असातना न करे, असातना न करवाथी नारकीनी, तिर्यंचनी, मनुष्य (चडाळादीक) नी, देवता (किल्वीषोयादीक) नी दुरगती निरतर रुंधे अने गुरुनी किर्ती गुरुना गुणनुं दीपाववु, गुरुनी भक्तिने गुरुनु वहु मानपणुं करवाना गुण उपराजे, गुरुनी कीर्तीए करी, गुरुना गुण दीपाववे करी गुरुनी भक्तीये करी, गुरुना गुणनुं वहु मानपणु करवाथी ते जीव मनुष्यने देवतानी निरतर सद्गती वाधे, अने मोक्ष सद्गतिनो मार्ग जे ज्ञान दर्शनादीक तेहने शुद्ध करे, मोक्ष सद्गतिनो मार्ग ज्ञान दर्शनादीक शुद्ध करवाथी प्रसस्त (वखाणवा लायक) विनय मुळ एवां श्रुत ज्ञानादीकना सर्व कार्य निपजावे, पछी श्रुत ज्ञानादीक सर्व कार्य विनयवत करे ते बीजा पण घणा जीवने विनयने विषे स्थापे. ॥ ४ ॥

अर्थः—आ० आलोववे णं० करी । भं० हे पुज्य जी० जीव किं० किसु ज० उपराजे हवे गुरु कहेछे । आ० आलोववे णं० करी मा० माया अने नि० नियाणो मि० मिथ्या द० दर्शन स० शल्यनीपरे ते केहवी छे ते कहेछे मो० मोक्ष म० मार्गनी वि० विघ्नना करणहार । अ० अनत स० संसार व० वधारणहारने । उ० उधरवा क० करे उधरवा लेइ उ० सरलपणो च० पुरणे ज० उपराजे ॥ उ० सरलपणो । प० पडिवज्यों छे य० ण० जेणे जी० जीव । अ० माया रहित इ० स्त्री वे० वेदने न० नपुंसक वे० वेद च० पुरणे न० न व० बाधे पु० पुर्वे न० स्त्रीवेदना नपुसकवेदना कर्म बाध्या होय च० णं० ते नि० निर्जरे ॥ ५ ॥

मूल.—५ आलोयणाए णं भन्ते जीवे कि जणयइ ? आलोयणाए णं माया-

नियाणमिच्छादरिसणसल्लाणं मोक्खमग्गविग्घाणं अणन्तसंसारबन्धणाणं उद्धरणं करेइ, उज्जुभावं च जणयइ. उज्जुभावपडिवन्ने य ण जीवे अमाई इत्थीवेयनपुंसगवेयं च न बन्धइ, पुव्वबद्धं च णं निज्जरेइ ॥ ५ ॥

भावार्थः ५ गत्रः–हवे शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? गुरुनी पासे पोताना आत्माना दोष प्रकाशवाथी शु फळ उपार्जे ? एम शिष्य पुछवाथी गुरु कहेता हवा के हे शिष्य ! गुरुनी पासे निज दोष प्रकाशवाथी जे मोक्ष मार्गने विघ्न करनार अने अनंत संसार वधारनार एवा माया (कपट) सल्य नियान (धर्म करणीनु फळ मागी लेवु ते) शल्य, मिथ्यात्व दर्शन शल्य ए त्रण शल्यने उधरे (दुर करे) ते त्रण शल्य उधरवाथी ते जीव शरळ (भद्रीक) पणु उपराजे, शरळपणु उपराजे ते जीव कपट रहीतपणे करी स्त्रीवेद नपुसक वेद न बाधे अने पुर्वे स्त्री वेदना ने नपुसक वेदना कर्म बाध्या होय, ते निर्जरे, ॥ ५ ॥

अर्थः–नि०आपणा आत्माना दोष आतमा सखाते पापनी निंदा करवे ण०करी। भ०हे पुज्य जो०जीव किं० किस्यु ज० उपराजे ॥ हवे गुरु कहे छे नि० पापनी निंदा करवे ण०करी प० हाय हाय में भुडो कीधो। एहवो पश्चाताप ज० निपजावे ॥ प० पश्चाताप करवे करी वि० वेराग्य पामतो थको क० पुर्वे जे करणी नथी कीधी ते ॥ अपुर्व करण ते अपुर्व करणे करी गु० गुणनी से० श्रेणि प० पडिवर्जे कर्मक्षय रुपणी क्षपकश्रेणी पडिवर्जे क० अपुर्व करण गु० गुणनी से० क्षपकश्रेणी प० पडीवर्जे कर्मक्षयरूपणी क्षपकश्रेणी पडीवर्जे य० ण० तेणे करीने अ० अणगार मो० दर्शनमोहनीयादिक क० कर्मने उ० क्षय करे ॥ ६ ॥

सेवा भक्ती करवे करी, विनय भक्ति अंगीकार करे, विनय भक्ति अंगीकार करवाथी ते जीव अति सम्यकत्वादीकना लाभनो विनाश करनार, एवी असातना न करे, असातना न करवाथी नारकीनी, तिर्यंचनी, मनुष्य (चंडाळादीक) नी, देवता (किल्वीषीयादीक) नी दुरगती निरतर रुधे अने गुरुनी किर्ती गुरुना गुणनुं दीपाववु, गुरुनी भक्तिने गुरुनु बहु मानपणुं करवाना गुण उपराजे, गुरुनी किर्तीए करी, गुरुना गुण दीपाववे करी गुरुनी भक्तीये करी, गुरुना गुणनुं बहु मानपणु करवाथी ते जीव मनुष्यने देवतानी निरंतर सद्गती वाधे, अने मोक्ष सद्गतिनो मार्ग जे ज्ञान दर्शनादीक तेहने शुद्ध करे, मोक्ष सद्गतिनो मार्ग ज्ञान दर्शनादीक शुद्ध करवाथी प्रसस्त (वखाणवा लायक) विनय मुळ एवां श्रुत ज्ञानादीकनां सर्व कार्य निपजावे, पछी श्रुत ज्ञानादीक सर्व कार्य विनयवत करे ते बीजा पण घणा जीवने विनयने विषे स्थापे. ॥ ४ ॥

अर्थः—आ० आलोववे णं० करी । भं० हे पुज्य जी० जीव किं० किसु ज० उपराजे हवे गुरु कहेछे । आ० आलोववे णं० करी मा० माया अने नि० नियाणो मि० मिथ्या द० दर्शन स० शल्यनीपरे ते केहवी छे ते कहेछे मो० मोक्ष म० मार्गनी वि० विघ्नना करणहार । अ० अनंत स० संसार व० वधारणहारने । उ० उधरवा क० करे उधरवा लेइ उ० सरलपणो च० पुरणे ज० उपराजे ॥ उ० सरलपणो । प० पडिवज्यों छे य० ण० जेणे जी० जीव । अ० माया रहित इ० स्त्री वे० वेदने न० नपुंसक वे० वेद च० पुरणे न० न व० बाधे पु० पुर्वे व० स्त्रीवेदना नपुसकवेदना कर्म वाध्या होय च० णं० ते नि० निर्जरे ॥ ५ ॥

मूलः—५ आलोयणाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? आलोयणाए णं माया-

नियाणमिच्छादरिसणसल्लाणं मोक्खमग्गविग्घाणं अणन्तसंसारबन्धणाणं उद्धरणं करेइ. उज्जुभावं च जणयइ. उज्जुभावपडिवन्ने य णं जीवे अमाई इत्थीवेयनपुंसगवेयं च न बन्धइ, पुव्वबद्धं च णं निज्जरेइ ॥ ५ ॥

भावार्थः ५ गद्यः—हवे शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? गुरुनी पासे पोताना आत्माना दोष प्रकाशवाथी शु फळ उपार्जे ? एम शिष्य पुछवाथी गुरु कहेता हवा के हे शिष्य ! गुरुनी पासे निज दोष प्रकाशवाथी जे मोक्ष मार्गने विघ्न करनार अने अनंत संसार वधारनार एवा माया (कपट) मलु नियान (धर्म करणीनु फल मागी लेवु ते) शल्य, मिथ्यात्व दर्शन शल्य ए त्रण शल्यने उधरे (दुर करे) ते त्रण शल्य उधरवाथी ते जीव शरळ (भद्रीक) पणु उपराजे, शरळपणु उपराजे ते जीव कपट रहीतपणे करी स्त्रीवेद नपुंसक वेद न बांधे अने पुर्वे स्त्री वेदना ने नपुसक वेदना कर्म बांध्या होय, ते निर्जरे, ॥ ५ ॥

अर्थः—नि०आपणा आत्माना दोष आत्मा सखाते पापनी निंदा करवे ण०करी । भं०हे पुज्य जो०जीव किं० किस्यु ज० उपराजे ॥ हवे गुरु कहे छे नि० पापनी निंदा करवे ण०करी प० हाय हाय में भुंडो कीधो । एहवो पश्चाताप ज० निपजावे ॥ प० पश्चाताप करवे करी नि० वैराग्य पामतो थको क० पुर्वे जे करणी नथी कीधी ते ॥ अपुर्व करण ते अपुर्व करणे करी गु० गुणनी से० श्रेणि प० पडिवर्जे कर्मक्षय रुपणी क्षपकश्रेणी पडिवर्जे क० अपुर्व करण गु० गुणनी से० क्षपकश्रेणी प० पडीवर्जे कर्मक्षयरुपणी क्षपकश्रेणी पडीवर्जे य० ण० तेणे करीने अ० अणगार मो० दर्शनमोहनीयादिक क० कर्मने उ० क्षय करे ॥ ६ ॥

मूल.–६ निन्दणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? निन्दणयाए णं पच्छाणुतावं जणयइ, पच्छाणुतावेणं विरज्जमाणे करणगुणसेढिं पडिवज्जइ. करणगुणसेढीपडिवन्ने य णं अणगारे मोहणिज्जं कम्मं उग्घाएइ ॥ ६ ॥

भावार्थः ६ गयः–शिष्य पुछतो हवो के हे गुरु? पोताना आत्माना दोष प्रगटे पापनी निंदा करवे करी जीव शु फळ उपराजे ? ते वारे गुरु कहेता हवा के हे शिष्य ? पापनी निंदाए करी अरेरे ? मैं ए भुंडु कृत्य कर्यु एहवो पश्चाताप थाय अने पश्चाताप करवे करी वैराग्य पामे अने वैराग्य पामवाथी पुर्वे जे करणी नथी,करी, ते अपुर्व करणी गुणनी (कर्म क्षय रुपणी) स्वरूप श्रेणी अंगीकार करे अने अपुर्व करणे गुणनी श्रेणी (क्षयक श्रेणी),अगीकार करी छे जेणे ते अणगार (साधु) दर्शन मोहनिकर्मादीक आठ कर्मने क्षयकरे ॥६॥

अर्थः–ग०पापनी निंदा गुरुनी समीपे ण०करवे भं०हे पुज्य जी०जीव किं० किस्यो ज०उपराजे । हवे गुरु कहे छे ॥ ग० आपणा आत्मानो दोप पापनी निंदा गुरुनी समीपे करवे करी ॥ अ० आपणा आत्माना हिलवानो स्थानक ज० उपराजे ॥ अ० सघळे हिलवानो स्थानक ग० पामे णं०हुता जी०जीव । अ०अप्रसस्त जो० मन वचन कायाना जोगथी नि० निवर्ते ॥ प० प्रसस्त मन वचन कायाना जोगे य० वळी प० प्रवर्ते प० प्रसस्त मन वचन कायाना जो०जोग । प० पडिवज्यां छे तेणे य० णं० वळी ॥ अ०अणगार एटले शुभ जोग ते संवर । अ० अनतो ज्ञान दर्शन तेहनो घा० विनाशकारी ज्ञान उपजता आडखीलकारी एहवा जे कर्म ते-

जणयइ अपुरेक्कारगए णं जीवे अप्पसत्थेहिंतो जोगेहिंतो नियत्तेइ. पसत्थे य पडिवज्जइ, पसत्थजोगपडिवन्ने य णं अणगारे अणन्तघाइपज्जवे खवेइ ॥ ७ ॥

भावार्थः ७ प्रश्नः–शिष्य पुछतो हवो के हे गुरु ? गुरुनी समीपे पोताना पापनी निंदा करतो थको जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उतरे कहेता हवा के हे शिष्य ? आपणा आत्माना दोपनी निंदा गुरुनी समीपे करवाथी, आपणा आत्माने हीलवानु स्थानक उपराजे अने सघळे हीलवानुं स्थानक पामे थके अप्रसस्त (भुडा) मन वचन कायाना योगथी निवर्ते अने प्रसस्त (सारा) मन वचन कायाना योगे प्रवर्ते अने प्रसस्त मन वचन कायाना योग अंगीकार करेल छे, ते अणगार, अनंत ज्ञानदर्शनने विनाशकारी (एटले ज्ञान दर्शन उपजतां आडखीलना करनार) एहवां जे कर्म तेहना पुद्गलने खपावे ॥ ७ ॥

अर्थः–सा० सामायक करवे करी भ० हे पुज्य जी० जीव किं० किस्यु ज० उपराजे हवे गुरु कहेछे। सा०सामायक करवे करी सा०सावद्य जो० जोग ते आश्रव थयो । निरवद्य जोग ते संवर वि०विरती ज०उपराजे॥८॥

मूलः–८ सामाइएणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? सामाइएणं सावज्जजोगविरइंजणयइ ॥८॥

भावार्थः ८ प्रश्नः–शिष्य पुछतो हवो के हे गुरु ? सामायक करवे करी जीव शु फळ उपराजे ? ते-वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? सामायक करवे करी सावद्य योगनी विरती उपराजे ॥ ८ ॥

अर्थः–च० चउवीस तीर्थंकरने स० स्तवने करी भ० हे पुज्य जी० जीव किं० शु ज० उपराजे ॥ हवे

रुपीया छिद्र ढांके अने व्रतनां अतीचार रुपीया छीद्र जेणे ढांक्या छे ते जीव हिंसादीक आश्रव द्वार रुंधी आश्रव रहीत होय अने सबळा रहित ते निर्मळ चारित्र जेहनु होय ते आठ प्रवचन माताने विषे सावधान होय तेथी सयम योगथी अलगो न होय ने भलीपरे संयमने विषे समाधी सहीत विचरे ॥ ११ ॥

अर्थः-का० काउसग करवे करी भ० हे पुज्य जी० जीव किं० किस्युं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहे छे । का० काउसग करी ती० अतितकाळनुं ।, प० वर्तमानकाळनुं पा० प्रायश्चित आवे तेहवा अतिचारने । वि० विशेषे सो० जीवने निर्मल करे ॥ वि० जीवने सुद्ध थयो छतो पा० अतिचार थकी निर्मळ हुवो य०जे जी० जीवने नि० निवृतपणा सहित हि० हैयो छे जेहनो तेनी वृति हैयानो धणी होय ओ० उसारयौ व० वळी भा०भारना वहण तेहनीपरे कर्मनो भार ओछो होय ते जीव प० प्रसस्त झा० ध्यान उ० पाम्यो । सु० सुख पामवानी परंपराए सुखनी श्रेणी करी सु० सुखे सुखे विं० विचरे ॥ १२ ॥

मूलः-१२ काउस्सग्गेणं भन्ते जीवे किं जणयइ? का° तीयपडुप्पन्नपायच्छित्तं विसोहेइ, विसुद्धपायच्छित्ते य जीवे निव्वुयहियए ओहरियभरो व भारवहे पसत्थज्झाणोवगए सुहं सुहेणं विहरइ ॥ १२ ॥

भावार्थ १२ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? काउसग करवे करी जीव शु फळ उप जें ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? काउसग करवे करी अतित काळनु ने वर्तमानकाळनु प्रायश्चीत आवे तेहवा अतिचारने [illegible]

भार करवाथी स्वस्थ होय, तेम जेहने कर्मनो भार ओछो होय, ते जीव प्रसस्त ध्यान ते धर्मध्यान ने शुक्ल ध्यान पाम्यो थको सुख पामवानी परंपराए सुखनी श्रेणीये करी सुखे सुखे विचरे ॥ १२ ॥

अर्थः–प० अत्र पचखाण ते जेटली । अविरतिनु पचखाण करे ते आश्री पचखाण तेणे आश्रव रु या साधु सर्व पचखाणी ते माटे पचखाण करवे करी भ० हे पुज्य । जी० जीव किं० किम्यु ज० उपराजे । इत्र गुरु उत्तर कहे छे प० पचखाण करवे करी ॥ आ० आश्रव दा० द्वार नि० निरतर रु० रुंधे । प० पचखाण करवे करी घणी वस्तु खावानी तथा भोगववानी ससारमाहि छे ते भोगववानी ॥ इ० तृष्णानो नि० रुंधवु ज० करे इ० तृष्णानु नि० रुंधवुं ग० पाम्यो एहवो य० ण० जे जी० जीव । स० सर्व द्रव्यने विषे । वि० त्रष्णा रहित होय । सी० सीतलीभूत थको वि० विचरे ॥ १३ ॥

मूलः–१३ पच्चक्खाणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? प० आसवदाराइं निरुम्भइ, पच्चक्खाणेणं इच्छानिरोहं जणयइ, इच्छानिरोहं गए य णं जीवे सव्वदव्वेसु विणीयतण्हे सीयलभूए विहरइ॥१३॥

भावार्थ १३ गद्यः–शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? पचखाण करवे करी जीव शु फळ उपराजे, तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे शिष्य ? पचखाण करवे करी निरतर आश्रवद्वार रुंधे अने ससार माहीं घणी खावा भोगववानी वस्तु छे ते पचखाण करवाथी तेनी त्रष्णा रुंधे अने जे जीव त्रष्णा रुंधे, ते सर्व द्रव्यने विषे त्रष्णा रहीत होय, पछी शितळीभूत थको विचरे ॥ १३ ॥

अर्थः–थ० स यावेला पचखाण करीने पछे नमोथुण कहिये ते स्तवन म० मगलेकरी । भ० हे पुज्य जी०

जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे । थ० स्तवन स्तुति मंगलेकरी । ना० ज्ञान द० दर्सन च० चारित्ररूपीओ बो० बोधिनोलाभ ज० उपराजे ॥ ना० ज्ञान दं० दर्शन च० चारित्र बो० बोधिनो ला० लाभ तेणे करी स० सहित होय जे य० णं० वळी हे भगवान जी०जीव ॥ अ०मोक्षनी आराधना करे अथवा क० वारमे देवलोके९ ग्रैवेयक ५ अनुत्तर विमान तेहने विषे उ०उपजवानी आ०आराधनानो आ०आराधक होय॥१४॥

मूलः—१४ थयथुइमङ्गलेणं भन्ते जीवे कि जणयइ ? थ° नाणदंसणचरित्तबोहिलाभं जणयइ, नाणदंसणचरित्तबोहिलाभसंपन्ने य णं जीवे अन्तकिरियं कप्पविमाणोववत्तिगं आराहणं आराहेइ ॥ १४ ॥

भावार्थ १४ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? नमोथुण ते स्तुति मगळ करीए, ते गणवाथी जीव शु फळ उपराजे, ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? स्तुति मगळे करीने ज्ञानदर्शन चारित्ररुप बोध बीज लाभ उपराजे ? अने ज्ञानदर्शन चारित्ररुप बोध बीज लाभ तेणे करी सहीत होय ते जीव मोक्षनी आराधना करे अथवा बार देवलोक नव ग्रैवेयक ने पाच अनुतर विमानने विषे उपजानवानी आराधना आराधे ।१४।

अर्थः—का० स्वाध्यायननो काल प० । पतिलेपवे णं०करो भ०हे पुज्य जी०जीव कि०किस्यु ज०उपराजे। हवे गुरु उत्तर कहेछे। का० स्वाध्यायनो काल प० प्रतिलेखवे करी। ना०ज्ञानावर्णि क०कर्मने ख०पपावे ॥१५॥

मूलः—१५ कालपडिलेहणयाए णं भन्ते जीवे कि जणयइ? का° नाणावरणिज्ज कम्मं खवेइ ।१५।

भावार्थ १५ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? स्वाध्यायनो काळ प्रतिलेखवे करी जीव शु फळ

उपराजे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे शिष्य ? स्वाध्यायनो काळ प्रतिलेखवे करी ज्ञानावरणी कर्म खपावे ॥१५॥

अर्थ –पा० प्रायछित्त क० करवेकरी । एटले पापने छेद ते प्रायछित लीधो होय तेहने करवेकरी भ० हे पूज्य जी० जीव कि० किस्युं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ पा० प्रायछित करवे करी पा० पाप कर्मनी वि० विसेपे सो० सुद्धता ज० उपराजे । नि० अतिचार रहित वा० वळी भ० होय ॥ स० साचे मने च० ण० वळी पा० प्रायछित्त प० पडि वर्जतो थको ॥ म० मोक्षनो च० वळी म० मार्ग सम्यग फल च० पूरणे । म० मोक्षनो मार्ग सम्यग तेहने फ० फल ज्ञान तेहने च० वळी वि० निर्मल करे आ० आचरिने च० पूरणे आ० चारित्रनो फ० फल च० पूरणे आ० आराधे ॥ १६ ॥

मूल –१६ पायच्छित्तकरणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? पा० पावविसोहिं जणयइ, निरइयारे यावि भवइ, सम्मं च णं पायच्छित्तं पडिवज्जमाणे मग्गं च मग्गफलं च विसोहेइ, आयारफलं च आराहेइ ॥ १६ ॥

भावार्थ १६ गद्यः–शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? आगमोक्त एटले सुत्रमा कह्या प्रमाणे प्रायश्चीत लीधु होय, तेणे करी जीव शु फळ उपराजे, ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? आगमोक्त प्रायश्चित लेवे करी पाप कर्म क्षय करणरुप शुद्धि उपराजे ? अने अतिचार रहीत होय ने साचे मने करी प्रायश्चीत अंगीकार करतो थको मोक्षनो मार्ग सम्यक्त्वने तेनु फळ ज्ञान तेहने निर्मळ करे अने चारित्र अने चारित्रनु फळ मोक्ष तेहने आराधे ॥ १६ ॥

अर्थः—ख० षमावने ण०करीने भ०हे पुज्य जी०जीव किं०किस्यु फल ज०उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे॥ ख० षमावने करी प० चित्तनु प्रसन्न रुप भा० अभिप्राय ज० उपराजे प० चित्तनो प्रसन्नरुप भा० अभिप्राय उ० पाम्यो थको य०वळी स०सर्व पा०प्राण भू० भूत जी० जीव स० सत्वने विषे मे० हेत चिंतव्या रुप मैत्री भा०भाव उ०उपराजे। मे०मैत्रि भा०भाव उ०पाम्यो या०छतो जी०जीव कि०किस्यु ज उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे भा०भावनु वि० विसुद्धपणो राग द्वेष रहितपणो का०करीने नि०इह लोकादि सातभय रहित भ०होय ॥१७॥

मूल.—१७ खमावणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? ख° पल्हायणभावं जणयइ, पल्हायणभावमुवगए य सव्वपाणभूयजीवसत्तेसु मेत्तीभावमुप्पाएइ, मेत्तीभावमुवगए यावि जीवे भावविसोहिं काऊण निब्भए भवइ ॥ १७ ॥

भावार्थ १७ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? कोइ जीव साथे वेरभाव होय तेने खमावने करी जीव शु फळ उपराजे ? ते वारे गुरु कहेता हवा के हे शिष्य ? खमाववे करी चित्तनु प्रशात भावपणुं पामे अने चित्तनु प्रशातपणु पाम्यो थको सर्व प्राणीभूत जीव सत्वने विषे हित चिंतव्या रुप भाव उपजावे अने मैत्री भाव पाम्यो थको जीव भावनु विशुद्धपणु ते राग द्वेषरहीतपणुं करीने इह लोकादीक ७ भयरहीत होय ॥१७॥

अर्थः—स० स्वा याय करवे करी। भं० हे पुज्य जी० जीव किं० किस्युं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ स० स्वा याय करवे करी ॥ ना० ज्ञानावरणी क० कर्म ख० षपावे ॥ १८ ॥

मूलः—१८ सज्झाएण भन्ते जीवे किं जणयइ ? स° नाणावरणिज्जं कम्मं खवेइ॥१८॥

भावार्थ १८ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? स्वाध्याय करवे करी जीव शुं फळ उपराजे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ! स्वाध्याय करवे करी ज्ञानावर्णी कर्म खपावे ॥१८॥

अर्थः-वा० वाचणी देवे ण० करी भ- हे पूज्य जी०जीव किं०किस्यु फल ज०उपराजे इवे गुरु उत्तर कहे छे ॥ वा० वाचणी देवेकरी नि० निर्जरा ज०उपराजे । सु० सिधांतनी अ० अण आसातनाए करी व० प्रवर्ते । सु० सिद्धातनी अ० अणआसातनाए करी व० प्रवर्ततो थको । ति०तिर्थकर गणधरना ध० आचार अ० आचरे गणधर वाचणी दीए तेम अथवा ॥ ति० सिद्धातनी गणधरनी ध० स्वाध्यायने अ० आचरतो थको म० मोटी नि० निर्जरानो करणहार होय । भ०भवना म०अंतनो करणहार तथा कर्मना अतनो करणहार भ०होय ॥१९॥

मूल -१९ वायणाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? वा० निज्जरं जणयइ, सुयस्स यअणासायणाए वट्टए, सुयस्स अणासायणाए वट्टमाणे तित्थधम्मं अवलम्बइ, तित्थधम्मं अवलम्बमाणे महानिज्जरे भवमहापज्जवसाने भवइ ॥ १९ ॥

भावार्थ १९ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? वाचणी देवे करी जीव शु फळ उपराजे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? वांचणी देवे करी निर्जरा उपराजे ने सिद्धातनी अणआसातनाए प्रवर्ते अने सिद्धातनी अणआसातनाए प्रवर्ततो थको तिर्थंकर गणधरनो धर्मश्रुत दानरुप ते आचार आचरे अर्थात सिद्धातनी स्वाध्यायने आचरे. गणधरनो धर्म श्रुत चारित्ररुप ते आचार आचरतो थको मोटी निर्जरानुं कारण भवना अतनो करनार तथा कर्मना अतनो करनार होय ॥ १९ ॥

अर्थः-प० सुत्रअर्थादिक प्रश्न पुछवे णं०करी भं०हे भगवन पूज्य जी०जीव किं०शुं फल ज०उपराजे। हवे गुरु उत्तर कहेछे। प०सुत्र अर्थादिकना प्रश्न पूछवे करी सु०सूत्र अ०अर्थ त०। ते बन्हे वि० निर्मलकरी क० संदेह टाले॥संदेहने मो०टालवे करी। कं०ए सुत्रअर्थ एणे प्रकारे सुजने भणवो के न भणवो इत्यादिक वांछारुप मोहनीकर्म मिथ्यात्व ते वो० छेदे ॥ २० ॥

मूलः२० पडिपुच्छणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? प° सुत्तत्थतदुभयाइं विसोहेइ, कङ्खामोहणिज्जं कम्मं वोच्छिन्दइ॥ २०॥

भावार्थ २० गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य? सुत्र अर्थादिकनां प्रश्न पुछवे करी जीव शुं फळ उपार्जे? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे शिष्य सुत्र अर्थना प्रश्न पुछवेकरी सुत्र अर्थने निर्मळ करे अने सुत्रने अर्थ माहरे भणवुं के नहि इत्यादिक वाछारुप मिथ्यात्व मोहनी कर्म तथा संसयरुप मिथ्यात्व मोहनी कर्मने छेदे (टाळे) ॥ २० ॥

अर्थः-प० वारंवार सिद्धातने गुणवे णं०करी भ० हे पुज्य जी० जीव किं० किस्युं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे प० वारवार सिद्धातने गुणवे करी। व० अक्षर विसरतो होय ज० उपराजे अक्षर संभारे व० अक्षरनी सारणी लबधी। तथा पदानु सारणी ल० लबधी च० वळी उ० उपजावे ॥ २१ ॥

मूल -२१ परियट्टणाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? प° वञ्जणाइं जणयइ, वञ्जणलद्धिं च उप्पाएइ॥ २१॥

भावार्थ २१ गत्र:-शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? वारंवार सिद्धांतने गुणवे करीने जीव शु फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? वारवार सिद्धांतने गुणवे करीने विसार्या अक्षरने सभारे अने अक्षरानुसारणी लब्धि तथा पदानुसारणी लब्धि उपजे ॥ २१ ॥

अर्थः-अ०सूत्रना अर्थ चिंतववे ण०करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० किस्युं ज०उपराजे। हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ अ० सूत्रना अर्थ चिंतववेकरी आ०आउपा कर्मनी प्रकृति व०वर्जिने स०सात क०कर्मनी प०प्रकृति ध० गाढे व०बधने करी व० बाधीछे । सि० ते सिथल व० बधन योग्य प० पहेला बाधीछे प्रकृति प० ते करे । दी०दीर्ध का०काल ठि०स्थिति जे कर्मनी प्रकृतिनीछे ते । ह०थोडा का० कालनी ठि०स्थिति प०करे । ति० तिव्र भा०रसपणे जे कर्मनी प्रकृति बाधीछे । म० ते मद भा०रसपणे प०करे । ब०घणा प०कर्मना पुदगल होय ते अ० थोडा । प० पुदगल प० करे आ० आउपा च० ण० वळी क० कर्म सि० कदाचित कोइक ब० बाधे ॥ सि० कदाचित कोइ एक नो० न ब० बाधे । अ० आसातना वे० वेदनी च० ण०वळी क० कर्म्म नो० नही मु०वार मु०वार उ० बांधे अ० अनादिते आदि रहित च० ण०वळी अ०अत रहितछे दी० दीर्ध म०पथछे। चा० च्यार गतीरुप। अ०अवयवछे जेहने विषे स०एहवा ससार क०अटवीने खि०शिघ्र ए०एज वी० अतिक्रमे ॥२२॥

मूल.-२२ अणुप्पेहाए णं भन्ते जीवे कि जणयइ ? अ॰ आउयवज्जाओ सत्तकम्मप्पगडीओ धणियबन्धणबद्धाओ सिढिलबन्धणबद्धाओ पकरेइ, दीहकालट्ठिइयाओ हस्सकालट्ठिइयाओ पकरेइ, तिव्वाणुभावाओ मन्दाणुभावाओ पकरेइ, बहुपएसग्गाओ अ-

प्पयएसग्गाओ पकरेइ, आउयं च णं कम्मं सिया बन्धइ, सिया नो बन्धइ, असायावेय- णिज्जं च णं कम्मं नो भुज्जो भुज्जो उवचिणाइ, अणाइयं च णं अणवदग्गं दीहमद्धं चाउरन्तं संसारकन्तारं खिप्पामेव वीइवयइ ॥ २२ ॥

भावार्थ २२ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? सुत्रना अर्थ चितववे करीने जीव शुं फळ उपार्जे तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? सुत्रना अर्थ चितववे करीने आयुष्य कर्म वर्जिने पुर्वे सात कर्मनी प्रकृती गाढे बंधने बाधी छे ते सीथील (ढीला) बधने करे अने जे कर्मनी घणा काळनी स्थिति छे ते थोडा काळनी स्थिती करे, वळी जे कर्मनी प्रकृती तिव्र रसे बाधीछे ते मदरस करे अने घणा कर्मना पुदगळ होय ते थोडा पुदगळ करे ने आयुष्य कर्म कोइ बांधे अने कोइ न बांधे (अर्थात पुर्वे कोइए आयुष्य बाधल होय तो न बाधे ने न बाधेल हाय तो बाधे), वळी असाता वेदनी कर्म वारंवार न बाधे अने जेनी आदी ने अत रहीत ने जेहनो दीर्घ (लांबो) पथ छे एहवी चार गती रुप संसार रुपणी अटवी सिघ्र (उतावळो) ओळंगीने मोक्ष पामे ॥२२॥

अर्थः-ध० धर्मकथा क० कहेवे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव कि० किशु ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ ध० धर्मकथा कहेवे करी नि० निर्जरा कर्म क्षय करवानी विधि ज० उपराजे ध० धर्म क० कथाए ण० करी । प० सिद्धातनी प० प्रभावना करी प० सिद्धातना गुण दीपावे । प० सिद्धानना प० गुण दीपाववे करी जी० जीव । आ० आगला भवे भ० कल्याणकारी ॥ क० कर्म्म नि० बाधी शुभ उपराजे ॥ २३ ॥

मूल -२३ धम्मकहाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? ध० निज्जरं जणयइ, धम्मकहाए

णं पवयण पभावेइ, पवयणपभावेणं जीवे आगमेसस्स भद्दत्ताए कम्मं निबन्धइ ॥२३॥

भावार्थ २३ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? धर्मकथा कहेवाथी जीव शु फळ उपार्जे, ते वारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे शिष्य ? धर्मकथा कहेवाथी कर्म क्षय करवानी निधी उपराजे अने सिद्धातनी प्रभावना करे, हवे आठ प्रभावना कहे छे, १ सिद्धातना गुण कहेवाथी जैन धर्म दीपावे, २ धर्मकथा कहेवाथी दोपावे, ३ वादीपणाना गुणथी दीपावे, ४ निमितथी दीपावे, ५ तपश्चर्या करीने दीपावे, ६ कोइ विद्याथी दीपावे, ७ कोइ सिद्धिथी दीपावे, ८ कविता करीने दोपावे, ए आठ प्रकारे सिद्धांतना गुण दीपाववे करीने जीव आगले भवे कल्याणपणे कर्म बांधे, (अर्थात शुभ कर्मफळ उपार्जे) ॥२३॥

अर्थः-सु० सिद्धांतनी आ० आराधना करवे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शु । ज० उपराजे । हवे उत्तर कहेछे ॥ सु० सिद्धातनी आ० आराधना करवे करी । अ० अज्ञान ख० खपावे । स० कलेसनो भोगवणहार न० न होय य० वळी ॥ २४ ॥

मूलः-२४ सुयस्स आराहणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? सु० अन्नाणं खवेइ, न य संकिलिस्सइ ॥२४॥

भावार्थ २४ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे शिष्य ? सिद्धांतनी आराधना करवे करीने जीव शु फळ उपार्जे, ते वारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे शिष्य ? सिद्धातनी आराधना करवे करिने अज्ञान खपावे, वळी कलेशनो भोगवनार न होय ॥ २४ ॥

अर्थः-ए० एकाग्र म० शुभ मननी सं० थापना तेणे णं० करी ॥ भ० हे पूज्य जी० जीव किं० किस्यु जं० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ ए० एकाग्र म० शुभ मननी सं० अत्र शुभयोग सवर थापना तेणे करी उन्मार्गे तणातो होय चि० चित तेहनो नि० ... ॥ २५ ॥ अध्य०

राo ॥ २९ ॥

३८ ॥ मूल-२५ एगग्गमणसंनिवेसणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? ए० चित्तनिरोहं करेइ ॥२५॥

भावार्थ २५ मद्यः-शिष्य पूछतो हवो के हे पूज्य? श्रुत आलंबने करीने एकाग्र शुभ मननी स्थापनाए करीने जीव शुं फळ उपार्जे? ते वारे गुरु उत्तर कहेता हवा के, हे शिष्य? श्रुत आलंबने करीने एकाग्र शुभ मननी स्थापनाए करीने जे चित्त उन्मार्गे जातुं होय तेहने रुंधे ॥२५॥

अर्थः-सं० सतरे भेदे सजमे ण० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव कि० शु ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे स० सतरभेदे सजमे करी । अ० आश्रवने रुंधवो ज० उपराजे ॥ २६ ॥

मूलः-२६ संजमए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? स० अणण्हयत्तं जणयइ ॥ २६ ॥

भावार्थ २६ मद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य? सतर भेदे संजमे करीने जीव शुं फळ उपार्जे, ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स? सतर भेदे संयम करीने आश्रव रहीतपणुं उपार्जे ॥२६॥

अर्थः-त० तप बारभेदे करवे णं० करी भ० हे पूज्य जी० जीव किं० शु ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उतर कहेछे त० तप करवे करी वो० पूर्वे बाध्याकर्म ते कर्म टालवुं ज० उपराजे ॥ २७ ॥

मूल-२७ तवे णं भन्ते जीवे किं जणयइ? तवेणं वोदाणं जणयइ ॥ २७ ॥

भावार्थ २७ गत्रः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? वारे भेदे तपश्चर्या करवे करीने जीव शु फळ उपार्जे, तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे वत्स ! वारे भेदे तपश्चर्याए करीने पूर्व जे कर्म वाधेल होय ते कर्मने टाळे ॥ २७ ॥

अर्थः—वो० कर्मने टाळवे ण० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव कि० शु ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे । वो० कर्मने टाळवे करी अ० पापनी क्रिया रहित ज० होय । अ० पापनी क्रिया रहितपणो भ० थइने ॥ त० तेवार प० पछी सि० सर्व अर्थनी सिधि थाय ॥ बु० लोक अलोकना स्वरुपनो जाण होय । मु० संसार थकी मुकाय ॥ प० कर्मरुपीया दावानळ टाळवे करी सीतली भुतथाय । स० सर्व दु० दुषनो अ० अन्त क० करे ॥२८॥

मूलः—२८ वोदाणे णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? वो० अकिरियं जणयइ अकिरियाए भवित्ता तओ पच्छा सिज्झइ बुज्झइ मुच्चइ परिनिव्वायइ, सव्वदुक्खाणमन्तं करेइ ॥ २८ ॥

भावार्थ २८ गत्रः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? कर्मने टाळवे करीने जीव शु फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे शिष्य ? कर्मने टाळवे करीने पापनी क्रिया रहीतपणु उपार्जे ? ने शुकल ध्यानपणु पामे अने पापनी क्रिया रहितपण थइने ते वार पछी सर्व अर्थनी सिद्धी होय ? लोकालोकनु स्वरुप जाणे ? ससारथी मुकाय ? कर्म रुप दावानळ ओलववे करीने शीतळीभत थाय ! अने सर्व दुःखनो अत करे ॥ २८ ॥

अर्थः—सु० विषय सुखने सा० टाळवे ण० करी भ० हे पुज्य जी० जीव कि० शु ॥ ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे सु० विषय सुखने सा० टाळवे करी । अ० चपळपणा रहित अणउछकपणो ज० उपराजे ॥ अ० चपळपणा रहित अणउछकपणो करवे ण० करी । जी० जीव । अ० परजीवने दुषी देप.ने ततकाल कपे ते अनु-

कंपक । अं० हर्ष विषयवादं रहित वि० सोक रहित च० चारित्र मो० मोहनी क० कर्म ख० पपावे ॥ २९॥

मूलः—२९ सुहसाए णं भन्ते जीवे कि जणयइ? सु° अणुस्सुयत्तं जणयइ, अणुस्सुयाए णं जीवे अणुकम्पए अणुब्भडे विगयसोगे चारित्तमोहणिज्जं कम्मं खवेइ॥२९॥

भावार्थ २९ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? विषय सुखने टाळवे करी चार सुखशयाने विषे सुता थकां जीव शुं फळ उपार्जे, तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? विषय सुखने टाळवे करी चार सुखशयाने विषे सुता थका चपलपणा रहीत अणउछाछळापणु उपार्जे अने चपलपणा रहित अणउछाछळापणे करीने ते जीव परजीवने दुःख देखीने तत्काल कंपे, एवी अणुकंपाए करी सहित ने हर्ष विषवाद रहीत ने शोक रहीत थको चारित्र मोहनी कर्म खपावे ॥ २९ ॥

अर्थः—अ० अप्रतिबंधपणे प० करी भ० हे पूज्य जी० जीव कि० शु । ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे हे शिष्य ॥ अ० अप्रतिबंधपणे करी नि० स्त्रीयादिक संग रहितपणो । ज० उपराजे । नि० स्त्रीयादिक संग रहितपणो ग० पाम्या थको जी० जीव । ए० एकलो राग द्वेष रहित ए० एकाग्र चित धर्मध्याननेविषे होय । दि० दिवस य० वळी रा० रात्रि य० वळी । अ० स्त्रीयादिकनो संजोग सर्व तजतो थको ॥ अ० अप्रतिबंधथको या० वळी वि० विचरे मुनीराज ॥ ३० ॥

मूलः—३० अप्पडिबद्धयाए णं भन्ते जीवे कि जणयइ? अ° निस्सङ्गत्तं जणयइ, निस्सङ्गत्तेणं जीवे एगे एगग्गचित्ते दिया य राओ य असज्जमाणे अप्पडिबद्धे यावि विहरइ॥३०॥

भावार्थ ३० गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? विषय तथा ग्रहस्थादिकना अप्रतिबंधपणे करी जीव शु फळ उपार्जे, तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे वत्स ? विषय तथा ग्रहस्थादीकनो प्रतिबंध अण करतो थको स्त्रीयादीकना सग रहीतपणु पामे अने स्त्रीयादीकना सग रहीतपणु पाम्यो थको जीव एकलो राग द्वेष रहीत होय ने एकाग्र चित्त धर्म ध्यानने विषे होय अने रात्री दीवस स्त्रीयादीकनो सग रहीत सर्वथा तजतो थको प्रतिबंध रहितपणे करी विचरे ॥ ३० ॥

अर्थ.-वि० स्त्री पशुपंडगरहित स० पाटि आ० पाटलादिक सेववे ण० करी । भ० हे पूज्य जी० जीव । किं० शु ज० उपराजे हवे उत्तर कहे छे हे शिष्य साभल । वि० स्त्री पशुपडग रहित स० पाटलादिक । सेवव करी । च० चारित्र गु० रक्षा ज० उपराजे । च० चारित्रनी गु० रक्षाए य० ण० करी जी० जीव । वि० विगय रहित सरसाइ रहित ॥ आ० आहारनो करणहार होय ते द० निश्चल च० चारित्रनो धणी होय ए० निश्चे र० रतिवत ततपर सजमने विषे मो० मोक्ष साधवानो भा० अतःकरण अभिप्राय तेणे करी प० सहित ॥ अ० आठ प्रकारना क० कर्मनी । ग० गाठने नि० क्षपावे ॥ ३१ ॥

मूल -३१ विवित्तसयणासणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? वि° चरित्तगुत्तिं जणयइ, चरित्तगुत्ते य णं जीवे विवित्ताहारे दढचरित्ते एगन्तरए मोक्खभावपडिवन्ने अट्ठविहकम्मगण्ठिं निज्जरेइ ॥ ३१ ॥

भावार्थ ३१ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? स्त्री पशु नपुसक रहीत पाट पाटलादीक सेववे

करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ! स्त्री, पशु, नपुंसक रहीत पाट पाटला-दीक सेववे करी चारित्रनुं रक्षण उपराजे अने चारित्रनी रक्षाए करीने जीव विगय प्रमुख सरसाइ रहीत आहारनो करनार होय ने निश्चळ चारित्रनो धणी होय अने निश्चे संयमने विषे रक्त, तत्पर, ने मोक्ष साधवाना अंतःकरणे करी सहीतथी आठ प्रकारे कर्मनी गाठ निर्जरे (दुर करे) ॥ ३१ ॥

अर्थः-वि० विशेषे विषय थकी निवर्तवे णं० करी । भ० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ वि० विशेषे विषयथकी निवर्तवे करी ॥ पा० पाप क० कर्मने अ० अणकरवे करी । अ० धर्म करवा प्रते उद्यमवत थाय । पु० पुर्वे जे पाप कर्म व० बाध्याछे य० वळी तेहने नि० निर्जरवापणे करे । त० ते पाप कर्मने नि० टाले । त० तेवार प० पछे । चा० च्यार गती स० ससाररूपणी कं० अटवी । वी० उलंघे मोक्ष पोहचे ॥३२॥

मूलः—३२ विनियट्टयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? वि° पावकम्माणं अकरणयाए अब्भुट्ठेइ, पुव्वबद्धाण य निज्जरणयाए तं नियत्तेइ, तओ पच्छा चाउरन्तं संसारकन्तारं वीइवयइ ॥३२॥

भावार्थ ३२ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? विषयथी आत्माने विरक्त करतो थको जीव शुं फळ उपार्जे, ते वारे गुरु कहेता हवा के हे वत्स ? विषयथी निवर्तवे करी जीव पाप कर्म अणकरवे करी धर्म करवाने विषे उद्यमवत थाय अने पुर्वे जे पापकर्म बाधेल छे, तेह निर्जरवे करी ते पाप कर्मने टाळे, ते वार पछी चार गती संसाररूपणी अटवी ओलघीने मोक्ष पोहोचे ॥३२॥

अर्थः-स० अन्य तिर्थादिकनो संभोगनुं सर्वथा पचग्वाण सर्व साधुने अकल्पनीकपणा माटे अने

साधमिक सघाते सभोग ते कल्पनीक छे ॥ तोहिपण अभिग्रहरुप तप निपजे ते माटे साधर्मिकनो सभोगना पचपाण पण अकल्पनीक माटे नहि ॥ स० आपणो आण्यो होय जे आहार अने बीजे यतीए आहार आण्यो होय ते एकठोकरीने वेंहचिं लीए ते सभोग कहिये ते संभोगने प० पचपाण करवे करी भ० हे पूज्य जी० जीव कि० शु ज० उपराजे ॥ हवे उत्तर कहे छे ॥ सभो० एकठा आहारनो पचपाण करवे करी ॥ आ० जे रोगीया असमर्थ होय ते बीजा जतीनो आहार वांछे ते आलंवन कहिए ॥ एहवा आलवन ते ख० पपावे ॥ नि० आलवन रहित य० नळी ॥ आ० मोक्ष तथा संजम तेहनो अर्थ छे जेहने एहवा यतीने । यो० संजमनो व्यापार । अत्र सुभ योग ते सवर भ० होय ॥ स० आपणे पोताने ला० लाभे करी ॥ सं० सतोप पामे ॥ प० बीजा यतीना ॥ ला० लाभनी नो० आ० आशा न करे प० बीजा यतिना ला० लाभने । नो० ए मुजने दे एम मने त० कल्पना न करे ॥ नो० आपणा आत्मानी वांछा वचने करी बीजा यतिने पी० जणावे नहि नो० बीजा यती कन्हे प० याचे नहि । नो० अ० अभिलाख न करे । प० बीजा यतीनी ला० लाभनी अ० आशा अणकरतोथको अ० मुजने दे एम मनेकरी कल्पना अणकरतो थको अ० आपणी वाछा अणजणावतो थको अ० बीजा जती कने अणजाचतो थको अ० अभिलापा अणकरतो थको । दु० बीजी सु० सुख से० सेजा ॥ उ० अगीकार णं० करीने वि० विचरे ॥ ३३ ॥

मूल.—३३ संभोगपच्चक्खाणे णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? सं° आलम्बणाइं खवेइ, निरालम्बणस्स य आयतट्ठिया योगा भवन्ति, सएणं लाभेणं संतुस्सइ, परलाभं नो आसादेइ,

परलाभं नो तक्केइ, नो पीहेइ, नो पत्थेइ, नो अभिलसइ, परलाभं अणस्सायमाणे अत-केमाणे अपीहमाणे अपत्थेमाणे अणभिलसमाणे दुच्चं सुहसेज्जं उवसंपज्जित्ता णं विहरइ॥३३॥

भावार्थ ३३ गद्यः–शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? पोतानो लावेलो आहार, तेमज बीजा साधुनो लावेलो आहार ए बंने भेगो करीने वहेंची लीए तेहने संभोग कहीए, ते संभोगनां पचखाण करवे करी जीव शुं फल उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? संभोगना पचखाण करवे करीने जे रोगीष्ट तथा असमर्थ होय, ते बीजा साधुनो आश्रय इच्छे, ते आलंबन कहीये, ए आलंबन क्षय करे अने आलंबन रहीतने मोक्ष तथा सयमनो अर्थ छे जेहने एहवा यतिने संयमनो व्यापार होय. वळी ते पोताना लाभे करीनेज संतोष पामे ने बीजा यतिना लाभनी आशा न करे अने आशा रहीत होय, ते ए मुजने आपे एम मने करीने पण कल्पना न करे अने आपणा आत्मानी वान्छा वचने करीने पण न वाछे, ने बीजा यतिनी पासे याचे नहि, अभीलाषा न करे, वळी बीजा यतीना लाभनी आशा अणकरतो थको, ए मुजने दिए, एम मने करी कल्पना अणकरतो थको आपणी वान्छा अणजणावतो थको तेमज अभीलाषा अणकरतो थको बीजी सुखशया अंगीकार करीने विचरे ॥ ३३ ॥

अर्थः–उ० उपधि उपगरणनुं प० पचखाण करवे ण० करी भ० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे इवे गुरु उत्तर कहे छे ॥ उ० उपधि उपगरणनो पचखाण करवे करी ॥ अ० स्वाध्यायादिकना व्याघात रहितपणो । ज० उपराजे ॥ नि० उपधी रहितपणे करवे ण० करी जी० जीव । नि० वस्त्रादिकनी अभिलाख

रहितथको उ० उपधी मं० विना य० वळी । शारीरि मानसी संबंधी सं० क्लेश न० न पामे ॥ ३४ ॥

मूलः—३४ उवहीपच्चक्खाणे णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? उ॰ अपलिमन्थं जणयइ, निरुवहिए णं जीवे निक्कङ्खी उवहिमन्तरेण य न संकिलिस्सई ॥ ३४ ॥

भावार्थ ३४ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? उपधी (उपगरण) नु पचखाण करवे करीने जीव शु फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे वत्स ? उपधीनु पचखाण करवे करी जीव वस्त्रादीकनी अभीलाषा अणकरतो थको उपधी विना शारीरि मानसी सबंधी कलेश न पामे ॥ ३४ ॥

अर्थः—आ० सदोप आहारने तथा चोथ छठादिक आहारने प० पचखाण करवे ण० करी । भ० हे पुज जी० जीव किं० किस्यु ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहे छे । आ० सदोप आहार लेवानो प० पचखाण करी । जी० जीवत्यनी । आ० वाछानो प्प० करवुं ते वो० छेदे । जी० जीवतव्यनी । आ० वाछानु प्प० करवो ते वो० छेदीने जी० जीव । आ० आहार म० विना स० क्लेश न० न पामे ॥ ३५ ॥

मूलः—३५ आहारपच्चक्खाणे णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? आ॰ जीवियासंसप्पओगं वोच्छिन्दइ, जीवियासंसप्पओगंवोच्छिन्दित्ता जीवे आहारमन्तरेणं न संकिलिस्सइ ॥ ३५ ॥

भावार्थ ३५ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? सदोप आहार लेवाना पचखाण तथा चोथ छठादीक भक्ते आहारने पचखाणे करीने जीव शु फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे वत्स ? सदोप आहारनां पचखाण करवे करीने जीवतव्यनी आशा वाछा करवानी ते छेदे अने जीवतव्यनी आशा वान्छा

करवानी ते छेदीने जीव आहार विना कलेश न पामे ॥ ३५ ॥

अर्थः–कपाय० कपायने प० पचखाण करवे णं० करी । भं० हे पुज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहे छे । क० कपायने । प० पचखाण करवे करी। वी० रागद्वेप रहित भा० भाव ज० उपराजे । वी० रागद्वेप रहित भा० भाव प० पडिवज्यों छे वि० य० ण० वळी ते जी० जीव साधु सर्व कपायनो पचखाण छे तेहना भागनो वीतराग । स० सरिखु सु० सुख दु० दुखने विपे भ० होय ॥ ३६ ॥

मूलः–३६ कसायपच्चक्खाणे णं भन्ते जीवे किं जणयइ? क° वीयरागभावं जणयइ, वीतरागभावपडिवन्ने वि य णं जीवे समसुहदुक्खे भवइ ॥ ३६ ॥

भावार्थ ३६ ग्रन्थः–शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य? कपायना पचखाण करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे, तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स? कपायना पचखाण करवे करी वीतराग भाव (राग द्वेप रहीतपणु) पामे अने वीतराग भाव पाम्यो छे ते जीव सुख दुःखने विपे समभाववाळो होय (अर्थात राग द्वेप रहीत होय) ॥ ३६ ॥

अर्थः–जो० मन वचन कायाना जोग । अशुभ योग व्यापार तेहने । प० पचखाणे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव । किं० शुं ज० उपराजे । हवे उत्तर कहे छे। जो० मन वचन कायाना अशुभ जोग व्यापार तेहने प० पचखाणे करी अ० अजोगीपणो ते भवे तथा परभवे ज० उपराजे। अ० मन वचन कायाना जोग अशुभ व्यापार रहित होय ण० ते जी० जीव न० नवा क० कर्म न० न ब० बांधे। पु० पुर्वे जे कर्म ब० बाध्या होय ते नि० खपावे॥३७॥

मूल–३७ जोगपच्चक्खाणेणं भन्ते जीवे कि जणयइ? जो° अजोगत्तं जणयइ, अ-

जोगी णं जीवे नवं कम्मं न बन्धइ, पुव्वबद्धं निज्जरेइ ॥ ३७ ॥

भावार्थ ३७ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? मन वचन कायाना अशुभ योगना व्यापारनां पचखाण करवे करी जीव शु फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ! मन वचन कायाना अशुभ योगना व्यापारना पचखाण करवे करीने अजोगी (मन वचन कायाना अशुभ योगना व्यापार रहीत) पणु उपाजे अने अजोगापणे जीव नवा कर्म न बाधे ने पुर्वे जे कर्म बाधेल होय ते क्षय करे ॥ ३७ ॥

अर्थः-स० शरीरनी सुश्रुपाने प० पचखाण करवे ण० करी । भ० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे इवे गुरु उत्तर कहे छे ॥ स० शरीरनी सुश्रुपाने ॥ प० पचखाण करवे करा ॥ सि० सिद्धना अ० अतिशय तेणे भवे तथा परभवे सिद्धना गुण पामे ॥ गु० गुणपणो वर्ण ५ ॥ गध २ रस ५ फरस ८ ॥ इत्यादि करी रहितपणो ॥ नि० निपजावे सि० सिद्धना अ० अतिशय ते गु० गुणे करी ॥ स० सहित य० ण० वळी जी० जीव ॥ लो० लोकाग्रे मोक्ष उ० पाम्यो उतो प० अतिशे सु० सुखी भ० होय ॥ ३८ ॥

मूल -३८ सरीरपच्चक्खाणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? स० सिद्धातिसयगुणकित्तणं निवत्तेइ, सिद्धातिसयगुणसंपन्ने य णं जीवे लोगग्गमुवगए परमसुही भवइ ॥ ३८ ॥

भावार्थ ३८ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? शरीरनी शुश्रुषा (शोभा तथा सारवार) ना पचखाण करवे करीने जीव शु फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ! शरीरनी शुश्रुषाना पचखाण करवे करीने सिद्धना ३१ अतिशय (पांचवर्ण, २ गध, ५ रस, ५ सस्थान, ८ स्पर्श, ३ वेद, काया,

कर्म, जन्म, ए एकत्रीस रहितपणे करीने एकत्रीस अतिशय जाणवा ते) नुं गुणपणुं उपार्जे ते सिद्धना अतिशये करी सहीत जीव लोकाग्रे मोक्ष पाम्यो थको अतिशे सुखी थाय ॥ ३८ ॥

अर्थः-स० कार्य कामनो करणहार शिष्य ते सखाइयो राखवानो प०पचखाण करवे णं०करी ॥ भ०हे ॥ २९ ॥
पूज्य ॥ जी० जीव किं० शु ज० उपराजे.॥ हवे उत्तर कहे छे ॥ स० शिष्य सखाइयानो राखवानो पचखाण करवे करी ॥ ए० एकलापणुं ॥ ज० उपराजे ॥ ए० एकलापणो भू० पाम्यो वि० य० ण० ते जी० जीव ॥ ए० एकलापणो भा० भावतो थको मवर्ते तेहने ॥ (अ० अल्प शब्द अलाप शब्द करवो न होय) अ० वचननो झघडो करवानो न होये अ० माण वधरुप कलह करवो न होय ॥ अ० कषाय करवो न होय ॥ अ० तु एम करतो इत्यादिक तुकार न थाय ते जीवने ॥ स० संजम व० घणी होय ॥ सं० संवर व० घणो होय स० समाधी ब० घणी होय ॥ स० ज्ञानादिक समाधी करी या० सहित भ० होय ॥ ३९ ॥

मूलः-२९ सहायपच्चक्खाणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? स° एगीभावं जणयइ, एगीभावभूए वि य णं जीवे एगग्गं भावेमाणे अप्पझंझे अप्पकलहे अप्पकसाए अप्पतुंतुमे संजमबहुले संवरबहुले समाहिए यावि भवइ ॥ २९ ॥ अप्पसद्दे

भावार्थ २९ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ! सखाइया (काम करनार शिष्य ते) नां पचखाण करवे करी जीव शु फळ उपार्जे तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स, सखाइयाना पचखाण करवे करी एकलापणुं उपार्जे, पछी एकलापणु ते जीवे एकाग्रपणु भावतो थको मवर्ते तेहने शब्द न होय, वचननो कलेश न होय माण व ऱ

रुप कलेश करवा न होय, कषाय रहित होय, सदाय तुं अपराध करछे; इत्यादिक तुं तुं करवापणुं न होय, एहना संयम घणो होय, सवर घणो होय भाव समाधी घणी होय अने ज्ञानादीक समाधीए करी सहित होय ॥ ३९ ॥

अर्थः-भ० आहार पाणी भातनो प० पचखाण एटले संथारो करवे णं० करी ॥ भ० हे पूज्य जी० जीव ॥ किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहे छे ॥ भ० भातनुं पचखाण करवे करी ॥ अ० घणा भ० भवना स० सइ करवाना कर्म होय ते नि० टाले ॥ ४० ॥

मूळः-४० भत्तपच्चक्खाणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? भ० अणेगाइं भवसयाइं निरुम्भइ॥४०॥

भावार्थ ४० गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ! आहार पाणीना पचखाण करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे, तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ! आहार पाणीना पचखाण करवे करी अनेक भव करवाना होय, ते नाश करी ससार अल्प करे ॥ ४० ॥

अर्थः-स० अनादिकालनो हिंस्यादिक अढार पापस्थानक करवानो स्वभावछे ॥ प० तेहना पचखाण करवे ण० करी ॥ भं० हे पूज्य ॥ जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ स० जीवना स्वभावनो प० पचखाण सर्वविरती करवे करी । अ० अनुक्रमे शुक्लध्यान ते मोक्षने पाम्या विना पाछो वळे नहि एहवो शुक्लध्यान ते ज० उपराजे ॥ अ० शुक्लध्याननो चोथो भेद ते ॥ प० पडिवर्ज्योछे जेणे य० ते अ० अणगार साधु च० चार के० केवली सवधिया क० कर्मना विभाग ॥ से० ते ख० खपावे ॥ त० ते जेमछे तेम अनुक्रमे ज० कहेछे वे० वेदनी १ ॥ आ० आउखो २ ॥ ना० नामकर्म ३ ॥ गो० गोत्रकर्म ४ ए ४ कर्म क्षय करे ॥ त० तेवार प० पछे ॥

(स० सर्व अर्थनी सिद्धि होय बु० लोक अलोकना स्वरुप जाणे मु० सर्व दुखथी मुकाय ॥ प०. कर्म रुपीया दावानलने उपसमाववे करी सीतलीभूत थाय)॥ स० सर्व दु० दुखनो अं० अंत क० करे ॥ ४१ ॥

मूलः—४१ सब्भावपच्चक्खाणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? स० अनियट्टिं जणयइ, अनियट्टिपडिवन्ने य अणगारे चत्तारि केवलिकम्मं से खवेइ, तं जहा वेयणिज्जं आउयं नामं गोयं; तओ पच्छा सव्वदुक्खाणमन्तं करेइ ॥ ४१ ॥

भावार्थ ४१ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ! जीवनो अनादी काळनो हिंसादीक १८ पाप स्थानक करवानो स्वभावछे, तेहना पचखाण करवे करी जीव शु फळ ऊपार्जे, तेवारे गुरु ऊतर कहेता हवा के हे वत्स ? एवा स्वभावनां पचखाण सर्व वृत्ती करवे करी अनुक्रमे शुक्ल ध्याननो चोथो भेद के जे जरुर मोक्ष पामेज ए ऊपार्जे अने शुक्ल ध्याननो ४ थो भेद के जे अनिवृती ध्याने पहोत्यो थको १ वेदनी, २ आयुष्य, ३ नाम, ४ गोत्र ए चार कर्म क्षय करे ते वार पछी ते जीवने सर्व अर्थनी सिद्धी होय, लोका लोकनु स्वरुप जाणे, सर्व कर्मथी मुकाय, कर्म रुपीयो दावानळ ओलवी शीतली भूत थाय अने सर्व दुःखनो अत करे ॥ ४१ ॥

अर्थः—पडि० प्रगट व्यवहार साधुने वेषे णं० करी ॥ भ० हेपूज्य जी० जीव किं० शु ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे प० मायारहित सुद्ध वेष यतीपणे करी । ला० द्रव्यथी अल्प उपधी उपगरणपणो भावथी अप्रतिबंधपणो ज० उपराजे । द्रव्यथी भावथी उपगरणना भाररहित ल० हलुओ ते भू० होय ण० वळी जी० जीव अ० प्रमाद रहित ने होय पा० निश्चेव्यवहार शुभ यतीनो वेष होय । प० जीव दयानो हेतु रजोहरणादिके करी

प्रसस्तभलोयतीनो लि० वेस । नि० ते निर्मल स० समक्तनो धणी होय । स० सत्व व० बल धीयपणो अने । स० पाचसुमति । स० सपूर्णछे जेहनी तेभणी ॥ स० सर्व पा० प्राण भू० भुत जी० जीव स० सत्व । वी०पीडा न करे तेभणी विस्वास उपजे तेहवो यतीनो रु० वेसछे ॥ अ० अल्प प्रतिलेपनाछे जेहने थोडा उपगरण होय तेहने थोडि प्रतिलेपणा करवी होय जि० जितेंद्रि ते वि० विस्तीर्ण त० तप अने स० समति इर्यादीके करी । स० सहित या० वळी भ० होय ॥ ४२ ॥

सूलः—४२ पडिरूवयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? प० लाघवियं जणयइ, लघुभूए णं जीवे अप्पमत्ते पागडलिङ्गे पसत्थलिङ्गे विसुद्धसम्मत्ते सत्तसमिइसमत्ते सव्वपाणभूयजीवस-त्तेसु वीससणिज्जरूवे अप्पडिलेहे जिइन्दिए विउलतवसमिइसमन्नागए यावि भवइ ॥४२॥

भावार्थ ४२ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य? स्थीवर कल्पीनो वस्त्रादीक प्रगट व्यवहार शुद्ध साधुना वेशे करी जीव शु फळ ऊपार्जे! ते वारे गुरु ऊतर कहेता हवा के हे वत्स! माया रहित शुद्ध साधुना वेशे करी द्रव्यथी अल्प ऊपगरणने भावथी अपतिबधपणुं ऊपार्जे, द्रव्यथी ने भावथी ऊपगरणना भारथी हळवो होय, ते जीव प्रमाद रहित होय, वळी निश्चे व्यवहार शुद्ध यतीनो वेश होय अने जीव दया नो हेतु रजोहरणादीके करी प्रसस्त यतिनो वेश ते निर्मळ सम्यक्त्वनो धणी होय ने सत्व, बळ, धैर्यपणुं, पांच समिती सपूर्ण छे जेहने तेथी सर्व प्राण भूत जीव सत्वने पीडा न करे एम विश्वासनो हेतु यतीनो वेशछे, वळी जेहने अल्प उगरण छे, तेहने प्रतिलेखणा पण अल्प छे, जीतेंद्रीयने विस्तीर्ण तपने इर्यादीक पाच स-

 वितीए करी सहीत होय ॥ ४२ ॥

अर्थः-वे० आचार्यादीकनिवेयावचकरवेकरी । भं० हे पूज्य ॥ जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥

 हवेगुरु ॥ उत्तर कहेछे ॥ वे० आचार्यादिकनिवेयावच करवेकरी । ति० तिर्थकर ना० नाम गो० गोत्र क० कर्म

घणा अशुभ कर्म निर्जरे ॥ सुभ कर्म रेह तेणे तिर्थंकर नामगोत्र नि० उपराजे बांधे ॥ ४३ ॥

मूलः-४३ वेयावच्चेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? वे° तित्थयरनामगोत्तं कम्मं निबन्धइ ॥४३॥

भावार्थ ४३ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ! आचार्यादीकनी वैयावच्च करवे करी जीव शु फळ उपार्जे ! तेवारे गुरू उतर कहेता हवा हे वत्स ? आचार्यादीकनी वैयावच्च करी जीव तिर्थंकर नाम गोत्र कर्म बांधे ॥ ४३ ॥

अर्थः-स० ज्ञानादिक सर्व गु० गुण सं० संहितपणे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरुकहेछे ॥ स० ज्ञानादिक सर्वगुण सं० संहितपणे करी ॥ अ० अनुक्रमे संसारमांहे वळी अण आववुं ज० उपराजे मोक्षपहुचे । अ० ससारमांहि वळी अणआववुं प० पाम्योर्थको ये० णं० वळी । जी० जीव सा० सारिरी मा० मानसी ॥ दु० दुषनो भा० भोगवणहार । नो० न भ० होय ॥ ४४ ॥

मूलः-४४ सव्वगुणसंपन्नयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? स° अपुणरावत्तिं जणयइ, अपुणरावत्तिं पत्तए य णं जीवे सारीरमाणसाणं दुक्खाणं नो भागी भवइ ॥ ४४ ॥

भावार्थ ४४ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? ज्ञानादीक सर्व गुण सहीत पणे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? ज्ञानादीक सर्व गुण सहितपणे करीने अनुक्रमे संसार

मांही अणआवतु उपार्जे (अर्थात मोक्ष, पोहोंचे) संसार मांही अणआवतुं पाम्या थकां ते जीव सारिरी मानसी दुःखनो भोगवनार न होय ॥ ४४ ॥

अर्थः—वी० रा० राग द्वेष रहितपणे णं० करी भ० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरुउत्तर कहेछे । वी० राग द्वेष रहितपणे करीने ने० पुत्रादिकने विषे स्नेह रुपीओ व० बधन त० लोभरुपीओ व० वंधन य० वळी वो० छेदे । म० मनोज्ञ अ० अमनोज्ञ । स० शब्द फ० फरस (र० रसस्वाद मधुरादि) रु० रुप ग० गंधने विषे चे० निश्चे वि० वैराग्य पामे राग द्वेष क्षयकरे ॥ ४५ ॥

मूलः—४५ वीयरागयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? वी° नेहाणुवन्धणाणि तण्हाणु-वन्धणाणि य वोच्छिन्दइ, मनुन्नामणुन्नेसु सद्द-फरिस-रूव-गन्धेसु चेव विरज्जइ ॥ ४५ ॥

भावार्थ ४५ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? रागद्वेष रहितपणे करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे वत्स ? रागद्वेष रहितपणे करीने पुत्रादिकने विषे स्नेहरुपी वंधन तेमज लो-भरुपी वंधनने छेदे अने मनोज्ञ (मनने गमता) अमनोज्ञ (मनने अणगमता) एवा शब्दरुप रस गंध ने स्पर्श वैराग्य पामीने रागद्वेषैं क्षय करे ॥ ४५ ॥

अर्थः—ख० क्षमाए णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे॥ ख० क्षमाए करी प० परिसहने जि० जीते ॥ ४६ ॥

मूलः—४६ खन्तीए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? ख° परीसहे जिणइ ॥ ४६ ॥

भावार्थ ४६ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? क्षमाए करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु ऊत्तर कहेता हवा के हे वत्स ? क्षमाए करीने परिसहने जीते ॥ ४६ ॥

अर्थः—मु० निर्लोभे णं० करी । भ० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे उतर कहेछे ॥ मु० निर्लोभ पणे करी अ० परिग्रह रहितपणु ज०उपराजे । अ०परिग्रह रहित य०वळी जी० जीव । अ० द्रव्यना लो० लोभथी चोरादिके (पु० पुरुष) । अ० अणअभिलापनीक भ० होय परिग्रह रहित देखीने चोरादिक लुंटवानो भाव न करे ॥ ४७ ॥

मूल.—४७ मुत्तीए णं भन्ते जीवे कि जणयइ ? मु० अकिंचणं जणयइ, अकिंचणे य जीवे अत्थलोलाणं अपत्थणिज्जो भवइ ॥ ४७ ॥

भावार्थ ४७ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? निर्लोभपणे करी जीव शुं फळ उपार्जे, तेवारे गुरु ऊत्तर कहेता हवा के हे वत्स ! निर्लोभपणे करी परिग्रह रहितपणु उपार्जे अने परिग्रह रहित जीव ते जे द्रव्यना लुब्ध चोरादिक पुरुष छे तेहने अणअभिलापनीक होय (अर्थात परिग्रह रहित पुरुषने देखीने चोरादिक लुंटवानो भाव न करे ॥ ४७ ॥

अर्थः—अ० सरलपणे णं०करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरु कहेछे उतर ॥ अ० सरलपणे करी ॥ का० कायाए करी सरलपणो होय ॥ भा० भावनो अभिमायनो उ० सरलपणो होय । भा० भाषानो उ०सरलपणो होय अ० पर जीवने अविप्रतारवो ज० उपराजे । अ० पर जीवने अविप्रतारनु

स० । सहित णं० वळी जी० जीव । ध० धर्मनो आ० आराधक भ० होय ॥ ४८ ॥

मूलः–४८ अज्जवयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? अ° काउज्जुययं भावुज्जुययं भासुज्जुययं अविसंवायणं जणयइ,अविसंवायणसंपन्नयाए णं जीवे धम्मस्स आराहए भवइ ॥४८॥

भावार्थ ४८ गद्यः–शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य! सरळपणे करी जीव शु फळ उपार्जे! तेवारे गुरु ऊत्तर कहेता हवा के हे वत्स! सरळपणे करी कायानु सरळपणु होय, अभिप्रायनु सरळपणु होय, भाषानु सरळपणु होय ने परने अणछेतरवु ऊपार्जे, पर जीवने अणछेतरवे करी जीव धर्मनो आराधक थाय ॥ ४८ ॥

अर्थः–म० अहंकार रहितपणे ण०करी भ० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे । म० अहंकार रहितपणे करी अ० अणउधतपणु ज० उपराजे । अ० अणउधतपणे करी सहित जी० जीव । मि० सुवालापणुं अने म० अहंकार रहितपणु करी सं० सहितथको जाती १ । कुल २ । वल ३ । रुप ४ । तप ५ । लाभ ६ । श्रूत ७ । एश्वर्य ८ ए अ० ८ म० मदना ठा० थानक नि० टाले ॥ ४९ ॥

मूल –४९ मद्दवयाए णं भन्ते जीवे कि जणयइ ? म° अणुस्सियत्तं जणयइ, अणुस्सियत्तेण जीवे मिउमद्दवसंपन्ने अट्ठ मयट्ठाणाइं निट्ठावेइ ॥ ४९ ॥

भावार्थ ४९ गद्यः–शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य! अहंकाररहितपणे करी जीव शु फळ उपार्जे? तेवारे गुरु ऊत्तर कहेता हवा के हे वत्स! अहंकाररहितपणे करी अणऊद्धतपणुं ऊपार्जे अने अणऊद्धतपणे करी सुहाळापणु होय, अहंकार रहितपणे १ जाती, २ कुळ, ३ वळ, ४ रूप, ५ तप, ६ श्रत, ७ लाभ ८ ऐश्वर्य,

ए आठ मदनां स्थानक टाळे ॥ ४९ ॥

अर्थः—भा० शुद्ध अंतःकरणे ण०करी । भं० हे पूज्य जी० जीव कि० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ भा० शुद्ध अंतःकरणे करी । भा० विशुद्ध अध्यवसायने ज० उपराजे भा० शुद्ध अंतःकरणने विषे व० प्रवर्तावतो थको जी० जीव अ० अरिहंतना प० परुप्या ध० धर्मने । आ० आराधवाने विषे ॥ अ० उद्यमवंत थाय ॥ अ० अरिहंतना प० परुप्या ध० धर्मनी । आ० आराधनाने विषे अ० उद्यमवत थइने । प० पर लो० लोकनें विषे ध० धर्मनो आ० आराधक भ० थाय धर्म पामे ॥ ५० ॥

मूलः—५० भावसच्चेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? भा° भावविसोहिं जणयइ, भावविसोहीए वट्टमाणे जीवे अरहन्तपन्नत्तस्स धम्मस्स आराहणयाए अब्भुट्ठेइ, अरहन्तपन्नत्तस्स धम्मस्स आराहणयाए अब्भुट्ठित्ता परलोगधम्मस्स आराहए भवइ ॥ ५० ॥

भावार्थ ५० गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? शुद्ध अंतःकरणे करी जीव शु फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? शुद्ध अंतःकरणे करी विशुद्ध अध्यवसायने उपराजे ? शुद्ध अंतःकरणने विषे प्रवर्ततो जीव अरिहंतना परुप्या धर्मनी आराधनाने विषे उद्यमवत थाय, अरिहंतना परुप्या धर्मनी आराधनाने विषे उद्यमवत थइने परलोकने विषे धर्मनो आराधीक थाय (अर्थात धर्म पामे) ॥ ५० ॥

अर्थः—क० प्रतिलेपणादिक जेणी विध क्रिया करवी कहिछे तेम करवे ण० करी एटले करण सत्ये करी भं० हे पूज्य जी० जीव कि० शुं ज० उपराजे । हवे उत्तर कहेछे क० ते करण सत्ये करो जी० जीव । क० ॥ ३४७ ॥

क्रिया करवानी स० समार्थाई ज० उपराजे ॥ क० प्रतिलेपणादिक जेणी विधि क्रिया करवानी विधि कहिछे तेम करे ते करण सत्यने विषे व० वर्ततो जी० जीव । ज० जेम वा० वचने करी काहि आम क्रिया करवी ॥ त० ते क्रिया तेमज का० करणहार या० वळी भ० होय ॥ ५१ ॥

मूलः—५१ करणसच्चेणं भन्ते जीवे किं जणयइ, ? क० करणसत्ति जणयइ. करणसच्चे वट्टमाणे जीवे जहा वाई तहा कारी यावि भवइ ॥ ५१ ॥

भावार्थ ५१ गद्य –शिष्य पुछतो हवो के पूज्य ? जेवी रीते पडीलेहणादीक क्रिया करवानी विधी कही छे, तेवी रीते करतो थको जीव शु फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ! जेवी रीते प्रतिलेखणादीक क्रिया करवानी विधी कही छे, तेवी रीते करतो थको जीव क्रिया करवानी समर्थाइ उपराजे अने विधीयुक्त प्रतिलेखणादीक करवाने विषे प्रवर्ततो जीव आ क्रिया आमज करवी, एम वचने करी कहे तेवीज रीते कायाए करीने क्रिया करे ॥ ५१ ॥

अर्थः–जो० मन वचन कायाना जोग स० सत्य पणे प्रवर्ताववे णं० करी । भ० हे पूज्य जी० जीव किं० शु ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे । जो० मन वचन कायाना जोग स० सत्यपणे प्रवर्ताववे करी । जो० मन वचन कायाना जोगने वि० दोष रहित करे ॥ ५२ ॥

मूल.–५२ जोगसच्चेणं भन्ते जीवे कि जणयइ? जो० जोगं विसोहेइ ॥५२॥

भावार्थ ५२ गद्यः–शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? मन वचन कायाना योग सत्यपणे प्रवर्तावंवे करी

 जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा, हे वत्स ? मन वचन कायाना योग सत्यपणे प्रवर्तावेकरी
मन वचन कायाना योग दोष रहीत करे ॥ ५२ ॥

 अर्थः—म० मन पापथी निवारीने । गु० गुप्तपणे प्रवर्तावे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं
ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ म० मन पापथी निवारीने गु० गुप्तपणे प्रवर्तावे करी जी० जीव । ए० धर्मने विषे एकाग्र चित्तपणो ज० उपराजे । ए० धर्मने विषे एकाग्र चि० चित्तपणे जी० जीव णं० वळी ॥ म० मन पापथी निवारीने गु० गुप्तपणे प्रवर्ततो थको सं० संजमनो आ० आराधक भ० होय ॥ ५३ ॥

मूलः—५३ मणगुत्तयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? म० जीवे एगग्गं जणइ, एगग्गचित्ते णं जीवे मणगुत्ते संजमाराहए भवइ ॥ ५३ ॥

भावार्थ ५३ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? पापथी मनने निवारीने गुप्तपणे प्रवर्तावे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? मनने पापथी निवारी गुप्तपणे प्रवर्तावे करी जीव धर्मने विषे एकाग्र चितपणुं उपराजे अने धर्मने विषे एकाग्र चित्तपणे करी जीव मन पापथी निवारीने गुप्तपणे प्रवर्ते ते थकी सजमनो आराधीक थाय ॥ ५३ ॥

अर्थः—व० वचन पापथी निवारीने गु० गुप्तपणे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव कि० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ व० वचन पापथी निवारीने गु० गुप्त करी वि० विकथानो अणकरणहारपणो । ज० उपराजे ॥ वि० विकथाने अणकरवे णं० करी जी० जीव । व० वचन गुप्त गु० सहित थको ॥ अ० मनना जो०

जोग धर्म ध्यानादिकना व्यापारना सा० साधन धर्म उपरे एकाग्र चित्त करी जु० सहित या०वळी भ० होय ॥५४॥

मूल.—५४ वयगुत्तयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? व° निव्वियारत्तं जणयइ, निव्वियारे णं जीवे वइगुत्ते अज्झप्पजोगसाहणजुत्ते यावि भवइ ॥ ५४ ॥

भावार्थ ५४ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? वचन पापथी निवारीने गुप्तपणे प्रवर्तावये करी जीव शु फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? वचन पापथी निवारीने गुप्तपणे प्रवर्तावये करी चार विकथानु अणकरवापणुं उपराजे, विकथाने अणकरवे करी जीव सर्व वचन गुप्ती सहीत थको मनना धर्म ध्यानादीक व्यापारना साधन धर्म उपरे एकाग्र चितपणेकरी सहित होय (अर्थात ध्यान धरवायोग्य साधक होय) ॥५४॥

अर्थः—का० काया गु० गुप्त णं० करी भ० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे । का० काय गु० गुप्तपणो करी स० संवर ज० उपराजे सं० सवर का० काया गु० गुप्तेकरी सहित थको पु० वली पा० पाप कर्म जे आववाना हेतुछे नि० रुंधे क० करे ॥ ५५ ॥

मूल.—५५ कायगुत्तयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? का° संवरं जणयइ, संवरेणं कायगुत्ते पुणो पावासवनिरोहं करेइ ॥ ५५ ॥

भावार्थ ५५ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? कायाने पापथी निवारीने गुप्तपणे प्रवर्तावये करी जीव शु फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? कायाने पापथी निवारीने गुप्तपणे प्रवर्तावये करी संवर उपार्जे अने सवरे करी कायगुप्ती सहीत थको पाप कर्म आववाना हेतु छे ते रुंधे ॥ ५५ ॥

अर्थः-म० मन स० साचे भावे आ० थापरापणे ण० करी। भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं। ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ म० मन साचे भावे थापवापणे करी। ए० धर्मने विषे एकाग्रचित्तपणो ज० उपराजे। ए० धर्मने विषे एकाग्रचित्तपणो ज० उपराजीने ना०ज्ञानना प० पर्याय ज०उपराजे ना० ज्ञानना प० पर्यव ज०उपराजीने। स० सम्यक्तने। वि० विशेषे सो० शुद्ध करे। मि० मिथ्यात्वने च० पुरणे। नि० टाले ॥ ५६ ॥

मूल-५६ मणसमाहारणयाए णं भन्ते जीवे कि जणयइ ? म० एगग्गं जणयइ, एगग्गं जणइत्ता नाणपज्जवे जणयइ, नाणपज्जवे जणइत्ता सम्मत्तं विसोहेइ मिच्छत्तं च निज्जरेइ ॥५६॥

भावार्थ ५६ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? मनने सत्यभावे स्थापवे करी जीव शु फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा हे वत्स ? मनने सत्यभावे स्थापवे करी, धर्मने विषे एकाग्र चित्तपणु उपराजे अने धर्मने विषे एकाग्र चितपणु उपराजीने ज्ञानना पर्याय उपार्जे, जे ज्ञानना पर्याय उपराजे ते सम्यकत्वने विशेषे शुद्ध करे ने मिथ्यात्वने टाळे ॥ ५६ ॥

अर्थः-व० वचनना स्वाध्यायादिकने विषे स० साचे भावे आ० वचनने थापवे करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे। व० वचनना स्वाध्यायादिकने विषे स० साचे भावे वचनने आ०थापवे करी व०वचन सा०साचे भावे आ०थापवावाळा। द०सम्यक्तना प०भेदनो वि०मलिनपणो टाले। व० वचनना सा० साचे भावे थापवे करी । द० सम्यक्तना प० भेदनो वि० मलीनपणो टाळीने सु० सुलभ बो० बोधपणो नि० निपजावे। दु० दुर्लभ बो० बोधिपणो नि० निवर्तावे ॥ ५७ ॥

मूल'—५७ वयसमाहारणयाए भन्ते जीवे किं जणयइ ? व° वयसाहारणदंसणपज्जवे विसोहेइ, वयसाहारणदंसणपज्जवे विसोहित्ता सुलहबोहियत्तं निवत्तेड, दुल्लहबोहियत्तं निज्जरेइ ॥५७॥

भावार्थ ५७ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? वचन स्वाध्यायादीकने विषे सत्य भावे स्थापवे करी तथा वचन मर्यादाए धरता जीव शु फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा हे वत्स ? वचन स्वाध्यायने विषे सत्य भावे स्थापवे करी तथा वचन मर्यादाए धरता सम्यक्त्वना पर्याय निर्मळ करे अने सम्यक्त्वना निर्मळपणे करी जीव सुलभ बोधीपणु निपजावे ने दुर्लभ बोधीपणु टाळे ॥ ५७ ॥

अर्थ'—का० कायाने स० साचेभावे मजमने विषे आ० थापवे करी। भ० हे पूज्य जी० जीव कि० शु ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे। का० कायाने स० साचेभावे मजमने विषे थापवे करी जी० जीव च० चारीत्रना प० पर्यायने वि० निर्मल करे। च० चारित्रना प० पर्याय वि० निर्मल करीने। अ० अनुक्रमे यथाख्यात च० चारित्रना प०पर्याय वि० निर्मल करे ॥ अ०यथाख्यात च०चारित्रना प०पर्यायने वि०निर्मल करीने। च० च्यार के० केवलीना क० कर्मना विभागने ख० खपावे त० तेवार प० पछी सि० सर्व अर्थनी सिद्धी होय बु० लोकालोकनु सरुप जाणे मु० कर्मथी मुकाय। प० कर्मरुपीया दावानलने उपसमावे करी शीतळी भूत थाय॥ स० सर्व दु० दुषनो अ० अत क० करे मोक्ष जाय ॥ ५८ ॥

मूलः—५८ कायसमाहारणयाए णं भन्ते जीवे कि जणयइ ? का° चरित्तपज्जवे विसोहेइ चरित्तपज्जवे विसोहित्ता अहक्खायचरित्तं विसोहेइ, अहक्खायचरित्तं विसोहे-

त्ता चत्तारि केवलिकम्मंसे खवेइ, तओ पच्छा सिज्झइ बुज्झइ मुच्चइ परिनिवायइ सव्व-दुक्खाणमन्तं करेइ ॥ ५८ ॥

भावार्थ ५८ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? कायाने साचे भावे सयमने विषे स्थापवे करी तथा कायाने मर्यादाए धरतो जीव शु फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? कायाने सत्यभावे संयमने विषे स्थापवे करी तथा कायाने मर्यादाए धरता जीव चारित्रना पर्याय निर्मळ करे, चारित्रना पर्याय निर्मळ करीने अनुक्रमे यथाख्यात चारित्रना पर्याय निर्मळ करे, यथाख्यात चारित्रना पर्याय निर्मळ करीने १ वेदनी २ आयुष्य ३ नाम ४ गौत्र ए चार कर्मना अंशने क्षय करे, तेवार पछी सर्व अर्थनी सिधी थाय, लोकालोकनु स्वरुप जाणे, कर्मथी मुक्त थाय, कर्मरुपी दावानळ ओलववे करी शीतळीभूत थाय अने सर्व दुःखनो अत करे ॥ ५८ ॥

अर्थः—ना० श्रुत ज्ञानादिक ज्ञाने करी । सं० सहितपणे ण० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ ना० ज्ञाने करी सं० साहितपणे करी जी० जीव स० सर्व जीवादिकना भा० भावनुं अ० अजाणपणुं ज० उपराजे ॥ ना० ज्ञान सं० सहित होय णं० जे जी० जीवते । चा० च्यार गति सं० संसार रुपणी । कं० अटवीने विषे वि० विणसे न० नहि । ज० जेम सू० सुइ स० सुत्रना दोरा सहित । कचरामांहि पडि होय । पण न० नहीं वि०विणसे सुइ जाय नहि । त० तेमज जी० जीव निश्चे स० सिद्धातना जाणपणा सहित होय ते सं० संसारने विषे न० नही वि० विणसे जीव धर्म पामे । १ ॥ ना० ज्ञान वि० विनय त०तप च० चारित्र जो० जोग प्रधानना व्यापार स० पामे ॥ स० आपणा स० सिद्धातने विषे प० परपापडियादिना स०

साह्ने नि० विषे सा० मेलणहार य० वळी अ० अहीलणीक पुजवायोग्य भ० होय तेहना स्वरुपनो जाण होय ॥५९॥

मूलः—५९ नाणसंपन्नयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? ना० जीवे सद्भावाहिगमं जणयइ, नाणसंपन्ने णं जीवे चाउरन्ते संसारकन्तारे न विणस्सइ, जहा सूई ससुत्ता न विणस्सइ तहा जीवे ससुत्ते संसारे न विणस्सइ, नाणविणयतवचरित्तजोगे संपाउणइ ससमयपरसमयविसारए य असंघायणिज्जे भवइ ॥ ५९ ॥

भावार्थ ५९ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? श्रुत ज्ञानादीक ज्ञाने करी सहीतपणे जीव शु फळ उपार्जे ? तेवार गुरु उत्तर कहेता हवा हे वत्स ! श्रुत ज्ञानादीक ज्ञाने करी सहीतपणे जीव सर्व जीवादीकना भावनु जाणपणु उपराजे अने ज्ञाने करी सहीत जे जीव होय ते चार गती ससाररुपणी अटवीने विषे परिभ्रमण करवे मुक्ति मार्गथी दुर न पडे (अर्थात मुक्ति मार्गथी विणसे नहि), जेम सुत्रना दोरा सहीत सुइ (सोइ) कचरा माही पडी होय ते विणसे नहि (अर्थात सुइ खोवाय नहि) तेम जीव पण सिद्धातना जाणपणा सहीत होय ते ससारने विषे विणसे नहि (अर्थात जीव धर्म पामे) अने ज्ञानथी विनय तप चारित्रना योग्य प्रधान व्यापार पामे, वळी स्वसमय (जैन) नां सिद्धात अने परसमय (अन्य धर्मि) ना सिद्धात ए बनेनो मेळवनार होय ने तेनां स्वरुपनो जाण होय ॥ ५९ ॥

अर्थः—द० दरसने स० सहितपणे ण० करी भ० हे पूज्य जी० जीव किं० शु ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे द० दरसन स० सहित पणे करी भ० भव करवानो हेतु ते मि० मिथ्यात्व तेहने छे० छेद क०

करे ॥ प० उतकृष्टो तेणे भवे केवली थइ ज्ञान पामे थके विज्ञानने वि० उलाह्वो न० न पामे (प० उतकृष्टो केवल ज्ञाननुं अ० अणउल्हावु पामे छते) अ० प्रधान । ना० ज्ञान द० दरसने करी ॥ अ० आपणा आत्माने स० जोडतो थको । स० साचे भावे आपणा आत्माने भा० भावतो थको वि० विचरे ॥ ६० ॥

मूलः—६० दंसणसंपन्नयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? दं॰ भवमिच्छत्तछेयणं करेइ, परं न विज्झायइ, अणुत्तरेणं नाणदंसणेणं अप्पाणं संजोएमाणे सम्मं भावेमाणे विहरइ ॥६०॥

पर अविज्झ एमाणे

भावार्थ ६० गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? दर्शन (समकित) सहितपणे करी जीव शु फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? दर्शन सहीत पणे करी भव करवानो हेतु जे मिथ्यात्व छे तेहने टाळे अने उत्कृष्टो तेहज भवे केवळ ज्ञान पामे छे, ते ज्ञाननो प्रकाश ओलववापणु न पामे, उतकृष्टु केवळ ज्ञाननो प्रकाश अणओल्हावु पामे छे, ते प्रधान ज्ञानदर्शने करी आपणा आत्माने जोडतो थको साचे भावे आपणा आत्माने भावतो विचरे ॥६०॥

अर्थः—च० चारित्र स०सहित पणे णं०करी । भ० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उतर कहेछे ॥ च०चारित्र स०सहितपणे करी, से० सेलेसीसेल कहेता पर्वत माहि ठाकुर ते मेरुपर्वत तेहनी परे निश्चल सेलेसी तेहनो भा० भाव ज० उपराजे से०सलेसीनो भाव प०पडिवज्योंछे ते य०वळी अ०अणगार मुनिराज च० च्यार के० केवलींनां क०कर्मनां विभाग से० ते ख० खपावे ॥ त० तेवार प०पछे सि० सर्व अर्थनी सिद्धि होय । बु० बुझे मु०कर्मथी मुकाय । स० सर्व दु० दुखनो अ० अंत क० करे ॥ ६१ ॥

मूलः—६१ चरित्तसंपन्नयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? च० सेलेसीभावं जणयइ, सेलेसि पडिवन्ने य अणगारे चत्तारि केवलिकम्मंसे खवेइ, तओ पच्छा सिज्झइ बुज्झइ मुच्चइ सव्वदुक्खाणमन्तं करेइ ॥ ६१ ॥

भावार्थ ६१ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य? चारित्र सहीतपणे करी जीव शु फळ उपार्जे, ते वारे गुरु उत्तर कहेता हवा हे वत्स? चारित्र सहीतपणे करी शैलेशी (शैल एटले पर्वत अने एशी एटले ठाकोर अर्थात पर्वतनो ठाकोर मेरु पर्वत) नी परे निश्चळ भाव उपराजे अने जे शैलेशीनो भाव अगींकार करेल छे ते अणगार १ वेदनी २ आयुष्य ३ नाम ४ गौत्र ए चार कर्मना अंश क्षय करे, तेवार पछी सर्व अर्थनी सिद्धी होय, लोकालोकनु स्वरूप जाणे, कर्मथी मुकाय, कर्मरुपी दावानळ ओलवी शीतळी भुत थाय ने सर्व दुःखनो अत करे ॥ ६१ ॥

अर्थः—सो० श्रोतेंद्रिनु नि०निग्रह करवे ण०करी भ० हेपूज्य जी०जीव किं०शु ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ सो० श्रोतेंद्रियने नि० निग्रह करवेकरी म० मनोज्ञ अ० अमनोज्ञ स० सब्दनेविषे रा० राग दो० दोषनु नि० निग्रहकरवु ज० उपराजे त० तेरागद्वेषने च० निमिते क० कर्म न० न व० बांधे ॥ पु० जेकर्म पुर्वे च० पुरणे व० बांध्या ते नि० खपावे ॥ ६२ ॥

मूलः—६२ सोइन्दियनिग्गहेणं भन्ते जीवे किं जणयइ? सो० मणुन्नामणुन्नेसु सद्देसु रागदोसनिग्गहं जणयइ, तप्पच्चइयं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ६२ ॥

भावार्थ ६२ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? श्रोतेंद्रीय (कान) निग्रह करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु कहेता हवा हे वत्स ? श्रोतेंद्रीय निग्रह करवे करी सारा माठा शब्दने विषे रागद्वेषनो निग्रह उपार्जे ? ते रागद्वेषने निगहवडे नवा कर्म न बांधे अने पुर्वे जे कर्म बांधेल छे, ते क्षय करे ॥ ६२ ॥

अर्थः-च० चक्षु इन्द्रियने नि० निग्रह करवे करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहे छे च० चक्षु इन्द्रियने नि० निग्रह करवे करी म० मनोज्ञ अ० अमोनज्ञ रु० रुपने विषे रा० राग दो० द्वेषने नि० निग्रह करवो ज० उपराजे त० ते रागद्वेषने च० निमिते क० कर्म न० न व० बांधे पु० जे कर्म पुर्वे व० बाध्या च० ते नि० खपावे ॥६३॥

मूलः-६३ चक्खिन्दियनिग्गहेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? च° मणुन्नामणुन्नेसु रूवेसु रागदोसनिग्गहं जणयइ, तप्पच्चइयं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥६३॥

भावार्थ ६३ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? चक्षु इंद्रीय (आंखने) निग्रह करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा हे वत्स ? चक्षु इंद्रीयने निग्रह करवे करी जीव सारां माठा रुपने विषे राग द्वेषनो निग्रह करवो उपार्जे ? अने ते रागद्वेषनो निग्रह करवे करी नवा कर्म न बांधे अने पुर्वे जे कर्म बांधेल छे ते क्षय करे ॥ ६३ ॥

अर्थः-घा० नासिका इद्रीनो नि० निग्रहकरवेकरी भं० हे पूज्य जी० जीव । किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु महाराज उत्तर कहेछे ॥ घा० नासिका इद्रीनु नि० निग्रह करवेकरी । म० मनोज्ञ ॥ अ०अमनोज्ञ गं०

गंधनेविषे रा० राग दो० द्वेष नि० निग्रह करवो। ज० उपराजे त० तेरागद्वेष च० निमित्ते च० पूरणे। क० कर्म न० न वं० बाधे॥ पु० जेकर्म पुर्वे व० बांध्याहोयते नि० पपावे॥ ६४॥

मूल.–६४ घाणिन्दियनिग्गहेणं भन्ते जीवे किं जणयइ? घा° मणुन्नामणुन्नेसु गन्धेसु रागदोसनिग्गहं जणयइ, तप्पच्चइयं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ॥ ६४॥

भावार्थ ६४ गद्यः–शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य? घ्राणेंद्री (नासिका) ने निग्रह करवे करी जीव शु फळ उपार्जे? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स? घ्राणेंद्रीने निग्रह करवे करी सारा माठा गधने विषे राग द्वेषनो निग्रह करवो उपार्जे? अने ते रागद्वेषने निग्रह करवे करी जीव नवां कर्म न बाधे ने पुर्वे जे कर्म बांधेल छे, ते क्षय करे॥ ६४॥

अर्थः–जि० जिभेंद्रियनो नि० निग्रहकरवेकरी भं० हेपूज्य जी० जीव। किं० शु ज० उपराजे॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे॥ जि० जिभेंद्रियनु नि० निग्रहकरवेकरी म० मनोज्ञ॥ अ० अमनोज्ञ र० मधुरादिक रसना स्वादने विषे। रा० राग दो० द्वेष नि० निग्रहकरवो ज० उपराजे त० तेरागद्वेष च० निमित्ते क० कर्म न० न ब० बांधे। पु० पुर्वे जेकर्म ब० बांध्याहुवेते च० वळी नि० पपावे॥ ६५॥

मूलः–६५ जिब्भिन्दियनिग्गहेणं भन्ते जीवे किं जणयइ? जि° मणुन्नामणुन्नेसु रसेसु रागदोसनिग्गहं जणयइ, तप्पच्चइयं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ॥ ६५॥

भावार्थ ६५ गद्यः–शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य? रसेंद्री (जीभ) ने निग्रह करवे करी जीव शु फळ

उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? रसेंद्रीने निग्रह करवे करी सारा माठा रसने विषे रागद्वेषनो निग्रह करवो उपार्जे ? अने ते रागद्वेषने निग्रह करवे करी जीव नवा कर्म न बांधे अने पुर्वे जे कर्म बांधेल छे ते क्षय करे ॥ ६५ ॥

अर्थः-फा० फरस इंद्रीयने नि० निग्रहकरवेकरी । भं० हेपूज्य जी० जीव किं० शुं न० उपराजे हवे गुरु कहेछे ॥ फा० फरस इंद्रीयनु नि० निग्रहकरवेकरी ॥म० मनोज्ञ अ० अमोज्ञ फा० फरसने विषे रा० राग दो० दोष एटले द्वेषनुं नि० निग्रहकरवु ज० उपराजे त० तेरागद्वेषने च० निमित्ते । क० कर्म न० न ब० बांधे ॥ पु० पुर्वे ब० बाध्याहोयते च० पुरणे नि० खपावे ॥ ६६ ॥

मूल –६६ फासिन्दियनिग्गहेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? फा॰ मणुन्नामणुन्नेसु फासेसु रागदोसनिग्गहं जणयइ तप्पच्चइयं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ६६॥

भावार्थ ६६ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? स्पर्शेंद्रीय (काया) ने निग्रह करवे करी जीव शु फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? स्पर्शेंद्रीयने निग्रह करवे करी स्पर्शेंद्रीयने विषे रागद्वेषनो निग्रह करवो उपार्जे ? अने ते रागद्वेषनो निग्रह करवे करी जीव नवा कर्म न बांधे अने पुर्वे जे कर्म बांधेल छे ते क्षय करे ॥ ६६ ॥

अर्थः-को० क्रोधने नि० जितवेकरी भ० हेपूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ को० क्रोधने नि० जितवेकरी खं० क्षमा ज० उपराजे । को० क्रोधे करी जे कर्मने बांधीए

वे० पडेते कर्म भोगवया तेहवा क० कर्म क्षमाएकरी न०' नं व० नाधे ॥ पु० क्रोधेकरीने जेपूर्वेकर्म व० बांध्याछे तेकर्म च० वळी नि० पपावे ॥ ६७ ॥

मूल.–६७ कोहविजएणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? को° खन्ति जणयइ, कोहवेयणिज्जं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ६७ ॥

भावार्थ ६७ गद्यः–शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? क्रोधने जीतवे करी जीव शु फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा, हे वत्स ? क्रोधने जीतवे करी क्षमा उपराजे अने क्रोध करवे करी जे मोहनी कर्म भोगववु पडे ? ते कर्म क्रोधरहीतपणे करी न बाधे अने क्रोधे करी जे पुर्वे कर्म बाधेल छे ते कर्म क्षय करे ॥६७॥

अर्थः–मा० मानने वि० जितवेकरी भ० हेपूज्य जी० जीव किं० शु ज० उपराजे हेशगुरु उत्तर कहेछे। मा०मानने। वि० जितवेकरी म० अहकार रहितपणो ज० उपराजे। मा० मानेकरी जेकर्म बा ध्याते वे० पडेते कर्म भोगवे तेहवा क० कर्म निरहकारपणेकरी न० न ब० बाधे ॥ पु० मानेकरी जेकर्म पुर्वे ब० बा ध्या छे तेकर्म च०पूरणे नि०पपावे॥६८॥

मूल –६८ माणविजएणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? मा° मद्दवं जणयइ, माणवेयणिज्जं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ६८ ॥

भावार्थ ६८ गद्यः–शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? मानने जीतवे करी जीव शु फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? मानने जीतवे करी अहकार रहीतपणु उपराजे ? अने माने करीने जे कर्म बाधीने भोगववां पडे, तेहवा कर्म अहकार रहीतपणे करी न बाधे अने माने करी पुर्वे जे कर्म बाधेल

छे ते क्षय करे ॥ ६८ ॥

अर्थः-मा० मायाने वि० जितवेकरी भं० हेपूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ मा० मायाने ॥ वि० जितवेकरी अ० सरल सभाव ज० उपराजे ॥ मा० मायाने करवेकरी जेकर्म वाध्याछे वे० पछे ते भोगवे तेहवा क० कर्म न० न सरलपणे ब० बांधे । मायाए करीने जे कर्म्म पु० पुर्वे ब० बांध्यां छे तेकर्म च० वळी नि० षपावे ॥ ६९ ॥

मूलः-६९ मायाविजएणं भन्ते जीवे किं जणयइ? मा° अज्जवं जणयइ, मायावेयणिज्जं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ६९ ॥

भावार्थ ६९ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? कपटने जीतवे करी जीव शु फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? कपटने जीतवे करी शरळ भाव (भद्रीकपणुं) उपराजे अने कपट करवे करीने जे कर्म बांधीने पछी भोगववां पडे, तेहवां कर्म शरळपणे करी न बाधे अने पुर्वे जे कपट करीने कर्म बांधेल छे ते क्षय करे ॥ ६९ ॥

अर्थः-लो०लोभने वि०जितवेकरी भं० हेपूज्य जी० जीव किं०शुं ज०उपराजे॥ हवेगुरु उत्तर कहेछे॥ लो० लोभने वि० जिपवेकरी सं०सतोप ज० उपराजे ॥ लो० लोभेकरीने जेकर्म बांधीने वे० पछे भोगवे तेहवा क० कर्म सतोषे न० न बं० बांधे ॥ पु०लोभेकरी जेकर्म पुर्वे ब० बांध्याछे तेकर्म च०वळी नि०खपावे ॥ ७० ॥

मूलः-७० लोभविजएणं भन्ते जीवे किं जणयइ? लो° संतोसं जणयइ, लोभवे-

यणिज्जं कम्मं न वन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ७० ॥

भावार्थ ७० गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पुज्य ? लोभने जीतवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारें गुरु उतर करेता हवा हे वत्स ? लोभने जीतवे करी जीव सतोष उपराजे ? अने लोभे करी जे कर्म बाधीने पछी भोगववा पडे तेहवा कर्म सतोषे करी न बाधे अने लोभे करी पुर्वे जे कर्म बाधेलछे ते क्षय करे ॥७०॥

अर्थः—पि०राग दो०द्वेष मि०मिथ्यात्व द०दर्सन ३ ए त्रण वि०जितवेकरी भ० हेपूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ पि० राग १ दो० द्वेप २ मि० मिथ्यात्व दरसन एत्रण ३ वि० जितवे टालवेकरी ॥ ना० ज्ञान १ द० दर्सन २ ॥ च० चारित्र ३ ॥ आ० आराधना करवाने अर्थे ॥ अ० उद्यमकरे अ०आठ प्रकारना क०कर्ममाहि ॥ क० जेकर्म पपवता दोहिला एहवा कर्मनी ग०गाढ वि० मुकाववाने अर्थे उद्यमकरे ॥ त० जेमोहनीकर्म पहेलो पपाव्योनथी ॥ तेमोहनीकर्मने ॥ ज० जेम अ० अनुक्रमे पपावानी विधीछे तेम पपावे अनतानुबधीया क्रोधादिकने पपावे ॥ अ० अठावीस प्रकारे मो० मोहनी क० कर्म उ० पपावे ॥ प० पाचप्रकारे ॥ ना० ज्ञानावरणीकर्म ॥ न० नवप्रकारे द० दर्शनावरणीकर्म ॥ प० पाचप्रकारे ॥ अ० अतरायकर्म ॥ ए० ए ति० त्रण अ० निश्चे ॥ क० कर्मनाअश ॥ जु० समकालेसाथे ख० पपावे ॥ त० तेवार प० पछे ॥ अ० प्रधान (अ०अत्तरहित अनतोज्ञान) क० सर्वपदार्थनो जाणपणो ॥ प० सपूर्णज्ञान ॥ नि० आवर्णरहित ॥ वि० अज्ञानरुप अंधकार रहित ॥ वि० सर्वदोश रहित ॥ लो० लोक अलो० अलोकमाहि ॥ प० प्रकाशनो करणहार एहवो ॥ के० केवल व० प्रधान ना० ज्ञान द० दरसन ॥ स० सम्यक प्रकारे ॥ उ०

छे ते क्षय करे ॥ ६८ ॥

अर्थः-मा० मायाने वि० जितवेकरी भं० हेपूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ मा० मायाने ॥ वि० जितवेकरी अ० सरल सभाव ज० उपराजे ॥ मा० मायाने करवेकरी जेकर्म बांध्याछे वे० पछे ते भोगवे तेहवा क० कर्म न० न सरलपणे ब० बांधे । मायाए करीने जे कर्म्म पु० पुर्वे ब० बांध्यां छे तेकर्म च० वळी नि० षपावे ॥ ६९ ॥

मूलः-६९ मायाविजएणं भन्ते जीवे किं जणयइ? मा° अज्जवं जणयइ, मायावेयणिज्जं कम्मं न वन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ६९ ॥

भावार्थ ६९ गद्यः-शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य? कपटने जीतवे करी जीव शुं फळ उपार्जे? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स? कपटने जीतवे करी शरळ भाव (भद्रीकपणुं) उपराजे अने कपट करवे करीने जे कर्म बांधीने पछी भोगववां पडे, तेहवां कर्म शरळपणे करी न बांधे अने पुर्वे जे कपट करीने कर्म बांधेल छे ते क्षय करे ॥ ६९ ॥

अर्थः-लो०लोभने वि०जितवेकरी भं० हेपूज्य जी० जीव किं० शुं ज०उपराजे ॥ हवेगुरु उत्तर कहेछे॥ लो० लोभने वि० जिपवेकरी स०सतोष ज० उपराजे ॥ लो० लोभेकरीने जेकर्म बांधीने वे० पछे भोगवे तेहवा क० कर्म सतोषे न० न बं० बांधे ॥ पु०लोभेकरी जेकर्म पुर्वे ब० बांध्याछे तेकर्म च०वळी नि०खपावे ॥ ७० ॥

मूलः-७० लोभविजएणं भन्ते जीवे किं जणयइ? लो° संतोसं जणयइ, लोभवे-

यणिज्जं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ७० ॥

भावार्थ ७० गन्थः–शिष्य पुछतो हवो हे पुज्य ? लोभने जीतवे करी जीव शु फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा हे वत्स ? लोभने जीतवे करी जीव सतोष उपराजे ? अने लोभे करी जे कर्म बाधीने पछी भोगववा पडे तेहवा कर्म सतोषे करी न बाधे अने लोभे करी पुर्वे जे कर्म बाधेल छे ते क्षय करे ॥७०॥

अर्थः–पि०राग दो०द्वेष मि०मिथ्यात्व द०दर्सन ३ ए त्रण वि०जितवेकरी भ० हेपूज्य जी० जीव किं० शु ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ पि० राग १ दो० द्वेष २ मि० मिथ्यात्व दरसन एत्रण ३ वि० जितवे टालवेकरी ॥ ना० ज्ञान १ द० दर्सन २ ॥ च० चारित्र ३ ॥ आ० आराधना करवाने अर्थे ॥ अ० उद्यमकरे अ०आठ प्रकारना क०कर्ममाहि ॥ क० जेकर्म पपवता दोहिला एहवा कर्मनी ग०गाठ वि० मुकाववाने अर्थे उद्यमकरे ॥ त० जेमोहनीकर्म पहेलो पपाव्योनथी ॥ तेमोहनीकर्मने ॥ ज० जेम अ० अनुक्रमे पपाववानी विधीछे तेम पपावे अनतानुबधीया क्रोधादिकने पपावे ॥ अ० अठावीस प्रकारे मो० मोहनी क० कर्म उ० पपावे ॥ प० पाचप्रकारे ॥ ना० ज्ञानावरणीकर्म ॥ न० नवप्रकारे द० दर्शनावरणीकर्म ॥ प० पाचप्रकारे ॥ अ० अतरायकर्म ॥ ए० ए ति० त्रण अ० निश्चे ॥ क० कर्मनाअंश ॥ जु० समकालेसाथे ख० पपावे ॥ त० तेवार प० पछे ॥ अ० प्रधान (अ०अत्तरहित अनंतोज्ञान) क० सर्वपदार्थनो जाणपणो ॥ प० सपूर्णज्ञान ॥ नि० आवर्णरहित ॥ वि० अज्ञानरुप अधकार रहित ॥ वि० सर्वदोश रहित ॥ लो० लोक अलो० अलोकमाहि ॥ प० प्रकाशनो करणहार एहवो ॥ के० केवल व० प्रधान ना० ज्ञान द० दरसन ॥ स० सम्यक प्रकारे ॥ उ०

नीपजावे (जावसजोगी० इहांएम नसदहवुं जेशुभ जोगमांहि इरियावहिनो बंधपडेछे ॥ प्रकरणना मानणहार सुभ योगथी इरियावहिनो बंधसदहेछे ॥ अत्रउत्तर ॥ सुभजोग तेसंजमछे अने तपसंजमथीतो एके ॥ कर्मनीप्रकृतिन बधाय तोस्यार्थावधायछे तेकहेछे ॥ तिहावेदनी कर्मछे तेत्रण कर्मथी वळीयुछे ॥ ते वेदनी वेदतोथको ७।८।६॥१। कर्मवाधे तेअत्रे १३ मे वेदना वेदेछे ॥ तेएक इरियावहिरप वेदनीवाधी तेवेदना उदयमाटे) जा० ज्यांलगे स० मनवचन कायाना व्यापारवत भ० होय ॥ ता० तिहालग इ० इर्यावही क० कर्म नि० वाधे ॥ सु० सुखकारीओ जीवसघाते तेकर्मना फ०फरसछे तेदुखकारीनथी ॥ दु० बेसमयनी ठि०स्थितिते त० तेकर्म प०पहिले स०समय व०वाधे वि० बीजे स०समय तेकर्मने वे० भोगवे ॥ त० तेकर्म त्रीजे स० समय नि० पपावे ॥ तं० तेइरियाव हिकर्म व० वाऱ्यो हतो पु० फरस्यो उ०उदयपाम्यो ॥ वे० भोगवु नि० तेकर्म क्षयगयुं ॥ से० तेआगमी य० वळी (का० काले) अ० कर्मरहित चा० वळी भ० होय ॥ ७१ ॥

मूलः—७१ पिज्जदोसमिच्छादंसणविजएणं भन्ते जीवे किं जणयइ? पि० नाणदंसणचरित्ताराहणयाए अब्भुट्ठेइ अट्ठविहस्स कम्मस्स कम्मगण्ठिविमोयणयाए तप्पढमयाए जहाणुपुव्वीए अट्ठवीसविहं मोहणिज्जं कम्मं उग्घाएइ, पञ्चविहं नाणावरणिज्जं नवविहं दंसणावरणिज्जं पञ्चविहं अन्तराइयं, एए तिन्नि वि कम्मंसे जुगवं खवेइ. तओ पच्छा अणुत्तरं कसिणं पडिपुण्णं निरावरणं वितिमिरं विसुद्धं लोगालोगप्पभावं केवलवरनाणदंसणं समुप्पाडेइ; जाव सजोगी भवइ, ताव इरियावहियं कम्मं निबन्धइ सुहफरिसं

दुसमयठिइयं, तं पढमसमए बद्धं बिइयसमए वेइयं तइयसमए निज्जिण्णं; तं बद्धं, पुट्ठं उदीरियं वेइयं निज्जिण्णं सेयाले य अकम्मं चावि भवइ ॥ ७१ ॥

भावार्थ ७१ प्रश्नः–शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य? राग द्वेष ने मिथ्यात्व दर्शन ए त्रणने जीतवे करी जीव शु फल उपार्जे? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा हे वत्स! राग द्वेष ने मिथ्यात्व दर्शनने, जीतवे करी ज्ञान दर्शन चारित्रनी आराधना करवाने अर्थे जीव उद्यम करे अने जे क्षय करतां दुष्कर एवा आठ प्रकारना कर्मनी गाठ मुकावाने अर्थे उद्यम करे अने जे मोहनी कर्म पहेलु क्षय कर्यु नथी, ते मोहनी कर्मने-अनुक्रमे क्षय करवानी विधी छे तेम क्षय करे, अनंतानुबंधी क्रोधादीक २८ प्रकारे मोहनी कर्म क्षय करे अने ५ प्रकारे ज्ञानावर्णी कर्म, ९ प्रकारे दर्शनावर्णी कर्म, ५ प्रकारे अंतराय कर्म ए त्रण कर्मना अंश समकाळे (साथेज) क्षय करे, तेवार पछी प्रधान अंत रहीत सर्व पदार्थनु जाणपणु संपुर्ण आवरण (आडखीळ) रहीत व्याघात (विघ्न) रहीत अज्ञानरुपी अंधकार रहीत सर्व दोष रहीत ने लोकालोक प्रकासक एहवु केवळज्ञानने केवळ दर्शन पामे, ते केवळी ज्यां सुधी मन वचन कायाना व्यापारयत होय, तहांलगी इर्यावही कर्म बांधे, ते कर्मनो स्पर्श जीव सबंते सुखकारी छे पण दुःखकारी नथी, वळी ते कर्मनी बे समयनी स्थिति छे, ते पहेले समे कर्मने बाध्यु, बीजे समे ते कर्म भोगव्यु अने त्रीजे समे ते कर्म क्षय कर्यु, ते इर्यावही कर्म बाध्यु, स्पर्श्यु, उदय आव्यु ने भोगव्यु ते कर्म क्षय गयु तेथी अनागतकाळे चोथे समे ते कर्म रहीत होय ॥ ७१ ॥

अर्थ;–अ० अंतर्मुहुर्तादीक जेटलो आ० आउपो होय तेटलो पा० भोगवीने । अ० अंतर्मुहुर्त अ० काल अ०

सेप आ० आउपो थाकतो होय तेवारे जो० मन वचन कायाना व्यापार नि० रुंधतो क० थको वंधने पपाववा रह्योतो । सु० सूक्ष्म कि० मन वचन कायाना व्यापार । अ० पाछा पडवानो आचार नथी एहवुं ॥ सु० शुक्लध्यांन झा० ध्यातो थको । त० तेमाहे प० पहिलुं म० मनना जो० व्यापार नि० रुधे ॥ व० वचननो जो० जोग व्यापार नि० रुंधिने आ० उस्वास पा० निस्वास नि० रुधे क० रुधीने । ई० लगारेक । पं० पांच र० नान्हा अ० अक्षर । अ इ उ रु लृ उ० उचार करता अ० थोडो काल लगे एहवी सलेसी पडिवरजी होय य० ण० ते । अ० अणगार । स० मन वचन कायाना व्यापारनीछेदाणीछे । कि० क्रिया अ० कर्मक्षय किधा विना जे ध्यान पाछो वले नहि एहवो सु० शुकल ध्यान झि० ध्यातो थको । वे० वेदनी आ० आउपा कर्म्म ना० नाम कर्म गो० गोत्र कर्म च० वळी । ए० ए च० च्यार क० कर्मना असविभाग जु० समकाले ख० पपावे ॥ (जु० समकाले ख० पपावीने । तयो० तेवारपछी ते च्यार कर्म पपावे माटे । उदारिकादिक ३ सरिर पपावे करी) ॥ ७२ ॥

मूलः–७२ अह आउयं पालइत्ता अन्तोमुहुत्तद्धावसेसाए जोगनिरोहं करेमाणे सुहुमकिरियं अप्पडिवाइं सुक्कज्झाणं झायमाणे तप्पठमयाए मणजोगं निरुम्भइ, वइजोगं निरुम्भइ, आणपाणनिरोहं करेइ, ईसि पञ्चरहस्सक्खरुच्चारणद्धाए य णं अणगारे समुच्छिन्नकिरियं अनियट्टिसुक्कज्झाणं झियायमाणे वेयणिज्जं आउयं नामं गोत्तं च, एए चत्तारि कम्मंसे जुगवं खवेइ ॥ ७२ ॥

भावार्थ ७२ गद्यः–ते केवळी अंतरमुहुर्तादीक जेटलुं आयुष्य होय तेटलुं पाळीने अंतरमुहुर्त शेष बाकी

आयुष्य होय तेवारे मन वचन कायाना व्यापार रुंधतो थको मन वचन कायाना व्यापार पाछा पडवानो आचार नथी, एहवो शुक्ल ध्याननो त्रीजो भेद ध्यातो थको तेमाही प्रथम मननो व्यापार रुधे, पछी वचननो व्यापार रुधे, पछी कायानो व्यापार रुधे, पछी श्वासोश्वासनु रुधनु करे, पछी लगारेक, अ, इ, उ, ऋ, ऌ, ए पाच नाना अक्षरनो उचार करता जेटलो काळ थाय, एहवी शैलेशी अवस्था होय, ते अणगार (साधु) ने मन वचन कायाना व्यापारनी जेहने क्रिया छेदाणी छे, कर्म क्षय कर्या विना जे जे ध्यान पाछु वळे नहि, ते शुक्ल ध्याननो चोथो भेद ध्यातो थको १ वेदनी, २ आयुष्य, ३ नाम, ४ गौत्र, ए चार कर्मना अंश समकाळे क्षय करीने पछी [इहानो समास आगळ ७३ मे बोले पुर्ण थशे] ॥७२॥

अर्थः—त० ते माटे ओ० उदारिक ते० तेजस स० सरिर अने क० कार्मण सरिर स० सर्वथी वि० छांडवे करी । वि० छाडवे करीने उ० समश्रेणी प० पाम्यु अ० आपणा जीवनी अवगाहनाने जेटला आकास प्रदेस फरस्या जोइए तेटला उपरात अधीका आकाश प्रदेश अणफरसतो थको ग० मोक्ष जाय उ० उचो ए० एक स० समे अ० वाकीगती अणकरता थको त० तिहा मोक्षने विषे ग० जइने । सा० ज्ञानना उ० उपयोगवत सि० सिद्ध थाय तेहने सर्व अर्थनी सिद्धि होय बु० बुज्झे जा० वळी अ० सर्व दुखनो अत क० करे ॥ ७३ ॥

मूलः—७३ तओ ओरालियकम्माइं सवाहि विप्पजहणाहि विप्पजहित्ता उज्जुसेढिपत्ते अफुसमाणगई उड्ढं एगसमएणं अविग्गहेणं तत्थ गन्ता सागारोवउत्ते सिज्झइ बुज्झइ जाव अन्तं करेइ ॥ ७३ ॥

भावार्थ ७३ गद्यः—उदारिक शरिर, तेजश शरिर, कार्मण शरिर ए सर्व छांडीने समश्रेणी पाम्यो आपणा जीवनी अवगाहनाने जेटला आकाश प्रदेश करवा जोइए तेटला उपरांत अधीका प्रदेश अणस्पर्शतो वाकी गती अणकरतो थको एके समे उचो मोक्षने विषे ज्ञाननो उपयोगवत सिद्ध थाय, मुक्तिपद पामे, तेहने सर्व अर्थनी सिद्धी थाय ने लोकालोकनुं स्वरुप जाणे ने कर्मथी मुक्त थाय ने कर्मरुपी दावानळ ओलवीने शीतळीभुत थाय ने सर्व दुःखनो अंत करे ॥७३॥

अर्थः—हवे श्री सुधर्मा स्वामी जंवू प्रत्ये कहेछे। ए० एख० निश्चे स० सम्यक्त प० पराक्रमवंत ॥ अ० अध्ययननो अ० अर्थ स० समण तपस्वी। भ० भगवंत म० श्री महावीरदेवे। आ० सामान्य प्रकारे कह्यो ॥ प० स्वरुपने कहेवे करी परुप्या। प० घणा भेदने देपाडवे करी। द० दृष्टांत कहेवे करी देपाड्यो ॥ उ० उपदेस्यो ॥ इ० श्री सुधर्मास्वामीए जंवू प्रते कह्युं। हे जंवू जेम मे श्री महावीरदेव समीपे साभल्यु होय तेम तुज प्रते ये० कहुछुं ॥ २९ ॥

मूलः—एस खलु सम्मत्तपरक्कमस्स अज्झयणस्स अट्ठे समणेणं भगवया महावीरेणं आघविए पन्नविए परूविए दंसिए उवदंसिए ॥ त्ति बेमि ॥ निदंसिए

॥ इति श्री सम्मत्तपरक्कमे नामा एकोनत्रिंशं अध्ययन सम्मत्तं ॥ २९ ॥

भावार्थ गद्यः—श्री सुधर्मास्वामी पोताना जंबूस्वामी नामना शिष्यने कहेताहवा के हे जंबू ? ए निश्चे सम्यक्त्व पराक्रम नामे अध्ययननो अर्थ श्रमण तपस्वी भगवंत महावीर देवे सम्यक् प्रकारे कहेलछे अने फळ देखाडवेकरी जणाव्यु ने स्वरुपने परुपवेकरी परुप्यु ने घणा भेदने देखाडवे ने दृष्टांतेकरी देखाड्युछे ने उपदेश्युछे, एम

सुधर्मस्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेताहवा हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेव स्वामीना समीपे सांभळ्युं हतु तेम में तुज भत्ये कहु ओगणत्रीसमा अध्ययनने विषे प्रमाद छाडवो कह्यो । ते प्रमाद रहित होय तेणे तप करवो ते भणी तपनो स्वरुप त्रिसमा अध्ययनने विषे कहेछे ॥ इति श्री उतराध्ययनना सम्यकत्व पराक्रम नामे २९ मा अध्ययननो भावार्थ सपुर्ण ॥ २९ ॥

अर्थः—ज० जेणे उ० प्रकारे पा० पाप क० कर्म रा० राग दो० द्वेप करी जे । स० अतिशे उपराज्या कर्म ख० खपावे त० तपे करी भि० साधु त० ते ए० एकाग्र म० मन छतो सु० साभळे गुरु कहेछे ॥ १ ॥

मूल.—जहा उ पावगं कम्मं रागदोससमज्जियं ।

खवेइ तवसा भिक्खू तमेगग्गमणो सुण ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? रागद्वेषे करी जे अतिशे पाप कर्म उपराजेला ते पाप कर्म जेणे प्रकारे तपे करी साधु क्षय करे ते एकाग्र चिते करी साभळ ॥ १ ॥

अर्थः—हे शिष्य पा० प्राण व० वध मु० मृपावाद । अ० अदत्त मे० मैथुन प० परिग्रह थकी वि० निवर्तो ॥ रा० रात्रि भो० भोजनथी वि० निवर्त्तो । जी० एहवो जीव होय ते हो० थाय अ० नवा कर्म ग्रहिवाथी रहित ॥२॥

मूलः—पाणवहमुसावायाअदत्तमेहुणपरिग्गहा विरओ ।

राईभोयणविरओ जीवो होइ अणासवो ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—१ प्राणवध २ मृपावाद (जुठ) ३ अदत्त (अणदीधेलुं) ४ मैथुन ५ परिग्रह

रात्रीभोजनथी निवर्त्यो, एहवो जीव होय ते नवां कर्म ग्रहण करवाथी रहीत थाय ॥२॥

अर्थ.—प० पाच स० सुमति सहित । ति० त्रण गु० गुप्ति सहित। अ० कषाय रहित जि० जितेंद्रि ॥ अ० त्रण गारव रहित य० वळी । नि० त्रण शल्य रहित । जी० एहवो जीव होय ते हो० थाय अ० नवाकर्म नग्रहे ॥३॥

.—पञ्चसमिओ तिगुत्तो अकसाओ जिइन्दिओ ।
अगारवो य निस्सल्लो जीवो होइ अणासवो ॥ ३ ॥

भावार्थ—पांच समिति ने त्रण गुप्ती सहीत, कषाय रहीत, जीतेंद्री, ण गर्व रहीत, त्रण सल्य होय ते नवां कर्म ग्रहण करवाथी रहीत थाय ॥ ३ ॥

ए पाण प्रमुख विरति प्रमुपने तु० वळी वि० विपरीत प्रा० वधादिकने विषे । रा० राग ...तिसे उपराज्या कर्म । ख० खपावे ज० जेम भि० साधु य० वळी त० ते मे० मुजने ए० एकाग्र ...ए मुजने कहेता २

ए ।

...मसमुत्तपरकमे ...मसमज्जियं ।
...तं मे एगमणो सुण ॥ ४ ॥

...तिशे पापकर्म हे शिष्य ? ए प्राणवधादीक निवर्ती प्रमुखथी विप्रीत ते प्राणवधा- ...मोटा ... उपार्ज्या ते कर्म जेरी रीते साधु खपावे ते एकाग्र चिते करी साभळ ॥४॥ ...तळावने । स० ... थके ज० नउ पाणी आ० आववानो ठाम । उ० पहेलु

मूल.–जहा महातलायस्स सन्निरुद्धे जलागमे ।
उस्सिञ्चणाए तवणाए कमेणं सोसणा भवे ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः–जेम मोटा तळावने विषे नवु पाणी आववानु ठेकाणु रुंधे थके प्रथमनु पाणी होय ते उलेचवे करी तथा सुर्यना तापे करी अनुक्रमे शोषण थाय ॥ ५ ॥

अर्थः–ए० एणे तु० प्रकारे स० साधुने अ० पण । पा० पापकर्म नि० नवा आवता रह्या एहवो साधु होय तेहने । भ० भवनी को० कोडिना स० सच्या क० कर्म । त० तपे करी नि० क्षय थाय ॥ ६ ॥

मूलः–एवं तु संजयस्सावि पावकम्मनिरासवे ।
भवकोडीसंचियं कम्मं तवसा निज्जरिज्जइ ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः–एनी रीते साधुने पण व्रते करी नवां आवता पापकर्म रोकाएल होय, तेहने भवनी कोडीना सच्या कर्म तपे करीने क्षय करे ॥ ६ ॥

अर्थः–सो० ते त० तप दु० बे प्रकारे वु० कह्यो भगवते । बा० बाह्य तप अने अ० अभ्यंतर (त० तप) त० तेमज वळी । बा० बाह्य तप छ० छ प्रकारे वु० कह्यो ॥ ए० एम छ प्रकारे ॥ अ० अभ्यतर त० तप कह्यो ॥ ७ ॥

मूल'–सो तवो दुविहो वुत्तो बाहिरब्भन्तरो तहा ।

बाहिरो छव्विहो वुत्तो एवमब्भन्तरो तवो ॥ ७ ॥

गाथा. ७ भावार्थः–ते तप बाह्यने अभ्यंतर एवा बे प्रकारनो कह्याछे, तेमां बाह्यतप ६ प्रकारे अने अभ्यंतर तप पण ६ प्रकारे कहेल छे ॥ ७ ॥

अर्थः–हवे बाह्य तपना नाम कहेछे अ० नमोकारसी आदि अणसण तप । १ । ऊ० उणोदरी तप ।२। भि० आठ प्रकारनी गोचरिनी विधि ते भिक्षाचारि ३ य०वळी । र० रस परित्याग ४ ॥ का० काया कि० कलेश तप ५ ॥ सं० इंद्रि गोपवी राखे ते संलीनता तप ६ य० वळी । ब० ए छ प्रकारे बाह्य त० तप हो० होयः॥८॥

मूलः–अणसणमूणोयरिया भिक्खायरिया य रसपरिच्चाओ ।
कायकिलेसो संलीणया य बज्झो तवो होइ ॥ ८ ॥

गाथा. ८ भावार्थः–हवे ६ प्रकारना बाह्यतपना नाम कहे छे, १ अणसण, २ उणोदरि, ३ भिक्षाचरी, ४ रस परित्याग, ५ काय कलेश, ६ संलीनता ए छ प्रकारे बाह्य तप कह्यो. ॥ ८ ॥

अर्थः–इ० थोडाकालनी मर्यादा ते नमोकारसी प्रमुख म० मरण का० काळे ते जावजीवनो अणसण य० वळी अ० अणसण दु० बे प्रकारे भ० होय । इ० थोडाकाल बे घडि आदि मर्यादा पुरी थइ पछी । सा० ते भोजननी करवानी वांछा सहित होय १ ॥ नि० भोजन करवानी वांछा रहित उ० वळी बि० ए बीजो अणसण ॥ ९ ॥

मूल.–इत्तरिय मरणकाला य अणसणा दुविहा भवे ।
इत्तरिय सावकङ्खा निरवकङ्खा उ विइज्जिया ॥ ९ ॥

गाथा. ९ भावार्थः—हवे प्रथम अणसण तपनो अधिकार कहेछे, अणसण तपना बे भेद, १ एक थोडा काळनो ते नोकारसी प्रमुख तप, २ बीजो जावजीव सुधीनो तप, हवे १ थोडा काळनो अणसण तप तेना बे भेद, ते एक नोकारसी प्रमुख थोडा काळनी मर्यादा पुरी थया बाद भोजन करवानी वांछा सहीत अने बीजो जावजीव सुधीनो ते भोजन करवानी वांछा रहित तप. ॥ ९ ॥

अर्थः—जो० जे सो० ते इ० थोडाकालनो त० तप नमोकारसी प्रमुख सो० ते तप स० संक्षेपे छ० छ प्रकारे कहेछे से० श्रेणि त० तप ते छठ अठम प्रमुख अनुक्रमे कहेता छ मास लगे करेते श्रेणितप १ प० बीजो प्रतर त० तप श्रेणी गुणे करीए तेवारे प्रतर तप थाय २ घ० त्रीजो घन तप ते पाछलो प्रतर तप ते श्रेणि गुणो करीए तेवारे घन तप थाय य० वळी त० तेमज हो० होय व० चोथो वर्ग तप ते ते घनघन गुणो करीए तेवारे वर्ग तप नीपजे य० वळी ४ ॥ १० ॥

मूलः—जो सो इत्तरियतवो सो समासेण छव्विहो ।
सेढितवो पयरतवो घणो य तह होइ वग्गो य ॥ १० ॥

गाथा. १० भावार्थः—जे नोकारसी प्रमुख थोडा काळनो अणसण तप तेना ६ भेद छे, १ श्रेणीतप, २ प्रतरतप, ३ घनतप, ४ वर्गतप, ५ वर्ग वर्गतप, ६ प्रकिर्णतप एम ६, हवे प्रथम श्रेणीतप ते नोकारसी आदि दइने छठ अठम छ मास सुधी एकज वार तप करे ते, २ प्रतरतप ते श्रेणीने श्रेणी गुणो करिये त्यारे प्रतर

तप थाय, ३ त्रीजो घनतप ते प्रतर तपने श्रेणी गुणो करीए तेवारे घनतप थाय, ४ वर्ग तप ते घनने घन गुणो करीए तेवारे वर्ग तप थाय ॥ १० ॥

अर्थः-त० तेवार पछी य० वळी व० वर्ग व० वर्ग तप ते वर्ग वर्ग गुणो करीए तेवारे वर्ग वर्ग तप नीपजे ए पं० पांचमो वर्ग तप ५ छ० छठो प० प्रकीर्ण त० तप ते कनकावळी रत्नावळी प्रमुख म० मन इ० वंछीत तप चि० चितने विषे मोक्षनो अर्थछे तो पामीए ना० जाणवो हो० होय इ० थोडाकालनो तप छ प्रकारे ॥११॥

मूलः-तत्तो य वग्गवग्गो पञ्चमो छट्ठओ पइण्णतवो ।
मणइच्छियचित्तत्थो नायव्वो होइ इत्तरिओ ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः-पाचमो वर्ग वर्ग तप ते वर्गने वर्ग गुणो करीए तेवारे वर्ग वर्ग तप थाय, ६ प्रकिर्ण तप ते पुर्वोक्त पाच तपथी जुदो पोतानी शक्तिने अनुसारे रत्नावळी कनकावळी विगेरे तप करजो ते. हवे ते पाच प्रकारना तपनु उदाहरण कहे छे, जेम कोइए चार उपवास कर्यो ते श्रेणीतप, ते श्रेणीने श्रेणी गुणो कर्यो एटले चार चोकु १६ उपवास कर्या ते बीजो प्रतरतप जाणवो, ते प्रतरने श्रेणी गुणो कर्यो एटले सोळ चोकुं ६४ उपवास कर्या ते त्रीजो घनतप जाणवो, ते घनने धन गुणो कर्यो एटले ६४ ने ६४ गुणा करता चारहजार ने ९६ उपवास थया ते चोथो वर्गतप जाणवो, ते वर्गने वर्ग गुणो करता चारहजार छनुंने चारहजार छनुंए गुणतां एकक्रोड ६७ लाख सीतोतेर हजार २१६ उपवास थायते वर्ग वर्ग तप जाणवो, ६ ठो प्रकिर्ण तप कनकावळी रत्नावळी विगेरेनु उदाहरण अतगड सुत्रथकी जोइ लेवु, पुर्वोक्त पाच प्रकारना तपनुं उदहरण जुओ चोकडीना यन्त्रमां

हवे श्रेणी, प्रतर, घन, वर्ग, वर्गवर्ग ए पांच प्रकारना तपनुं कोष्टक लिख्यते. प्रथम छठ भक्तनो यंत्र लख्येल छे.

तपना नाम	१ श्रेणी तप	२ प्रतर तप	३ घन तप	४ वर्ग तप	५ वर्ग वर्ग तप
छठ	२	४	८	६४	२०४८
पारणा	२	४	८	६४	२०४८
उपवास दीवस	४	८	१६	१२८	४०९६
सर्व दीवस मान तथा वर्षनु मान	६ दीवस	१२ दीन	२४ दीन	१९२ दीन	६१४४ दीवस अने १७ वरस ने २४ दीन

आ अठम भक्तना यंत्रनी स्थापना छे.

तपना नाम	१ श्रेणी तप	२ प्रतर तप	३ घन तप	वर्ग तप	वर्गवर्ग तप
अठम	३	९	२७	२४३	१७७१४७
पारणा	३	९	२७	२४३	१७७१४७
उपवासदीन	९	२७	८१	७२९	५३१४४१
सर्वदीवस मान	१२ दीन	३६ दीन	१०८ दीन	९७२ दीन	७०८५८८ दीन

हवे चोकडीनो यंत्र लिख्यते.

तपना नाम	श्रेणीतप	प्रतरतप	घन तप	वर्ग तप	वर्गवर्ग तप
चोकडा	१	४	१६	१०२४	४१९४३०४
पारणा	१	४	१६	१०२४	४१९४३०४
उपवासदीन	४	१६	६४	४०९६	१६७७७२१६
सर्वदीनमान तथावर्षमान	५	२०	८०	५१२० दी तेना १४ वर्ष २ मास २० दीन	२००७१५२० दीवस

ए पुर्वोक्त आम्ना प्रमाणे पाचे प्रकारना तपनी गणत्री पोतानी बुद्धिए करी लेवी. ए पुर्वोक्त थोडा काळनो तप करवाथी चितने विषे जे मोक्षना अर्थनी वाछा छे ते पामीए ते अणसण तपनो प्रथम भेद कह्यो॥११॥

अर्थः-हवे मरणकालनु अणसण कहेछे जा० जे सा० ते अ० अणसण तप म० मरणने विषे दु० वेहु प्रकारे सा० ते । त्रि० कहु भगवते । स० एक हाथ पगादी हलावे ते भातनुं पचखाण अ० हाथ पगादिक हलावे नहि ते पादोपगमन वीजो अणसण । का० उठवु सुवु इत्यादिक । कायानी चि० चेष्टा करवी अथवा न करवी प० आश्री भ० होय ते प्रकारे अणसण ॥ १२ ॥

मूलः-जा सा अणसणा मरणे दुविहा सा वियाहिया ।
सवियारमवियारा कायचिट्ठं पई भवे ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः-हवे अणसण तपनो वीजो भेद जावजीव सुधीनो तप कहे छे, ए अणसण तप मरणने समे वे प्रकारे कहेल छे, ते प्रथम भक्त पचखाण, २ पादोपगमन, भक्त पचखाण ते हाथपगादीक हलावे पण चार आहारना पचखाण अने पादोपगमन ते हाथपगादीक हलावे नहि, तेमज चार आहारना पण पचखाण, ते ए प्रमाणे कायानी उठवा वेसवा रुप चेष्टा करवी अने न करवी एवो वे प्रकारनो अणसण तप जाणवो ॥१२॥

अर्थः-अ० अथवा वळी वे प्रकारे मरण स० एक प० श्रमणादिक वेयावच करावदा सहित अणसण अ० वीजो वेयावच करावदा रहित अणसण य०वळी आ० ए वे कह्या भगवंते । नी० वाघ सिंहादिकने भये ग्रामादिकने विषे संथारो करे ते नीहारि अ० पर्वतादिकने विषे अणसण (संथारो) छेहले अवसर करवो ते।

अर्थः—जो० जेटलो ज० जीवने उ०वळी आ० आहार जेटली भुप होय ॥ त० तेटला आहार माहथी ओ० उणो तु०वळी जो० जे क० करे । ज० जघन्य थोडो तो ए०एक सि०सिथ्यादिक । ए०एम द० द्रव्यथी उणोदरी तप उ० वळी भ० होय ॥ १५ ॥

मूलः—जो जस्स उ आहारो ततो ओमं तु जो करे ।
जहन्नेणेगसित्थाई एवं दव्वेण ऊ भवे ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—जे जीवने जेटलो आहार माहीथी थोडामा थोडो एक सीथा (दाणा) दीक उणो (ओछो) आहार करे ते द्रव्यथी उणोदरी तप कहीए ॥१५ ॥

अर्थः—गा० गामने विषे । न० नगरने विषे त० तेमज रा० राजावसे ते राजधानीने विषे । नि० जिहां वाणीया घणा वसता होय तिहा य०वळी आ०रुपा सोनाना आगरादिकने विषे प०घणे वृक्षेकरी सहित ठाम चोरपल्ली प्रमुप । खे० जिहा माटीनो गढ छे तिहा । क० सामान्य नगरने विषे । दो० जलवटनो मार्ग अने थलवटनो मार्ग पण होय ते दोण मुपने विषे । प० पाटणने विषे । म० जेहने पासे सघले अढी अढी कोसे गाम होय स० क्षत्रियादिक ४ वर्ण वसेछे । तिहा अथवा कोइ एक भय उपजे तेवारे धान प्रमुप पर्वत उपरे वहीने लेइ जाय ते संवाहने विषे ॥ १६ ॥

मूलः—गामे नगरे तह रायहाणिनिगमे य आगरे पल्ली ।
खेडे कव्वडदोणमुहपट्टणमडम्बसंवाहे ॥ १६ ॥

विषे, १६ समाय (जीहां सराइ (धर्मशाळा) ने विषे हजारो पंथी लोको वासो रहे ते) ने विषे, १७ घोसेय (जीहां गाय प्रमुख गोकुळ होय ते) ने विषे, १८ थलि (जीहां रेतीना उंचा ढगला होय ते) ने विषे, १९ सेन्या (जीहां चतुरंगीणी सन्या ते) ने विषे, २० खंधार (कटक उतरवानां स्थानक ते) ने विषे, २१ सथे (जीहां सार्थवाहनो साथ उतरवानां स्थानक तथा जीहा हथियारादीक रहे ते) ने विषे, २२ संवट (जीहां भय माटे लोको एकठां मळीने रहे ते स्थानक) ने विषे, २३ कोटे (कोट सहीत जे गाम होय ते) ने विषे ॥१७॥

अर्थः-वा० वाडाने विषे व० वळी र० घरनी तथा चउटानी सेरिने व० विषे घ० घरने विषे वा० अथवा ए० एणे प्रकारें इ० एटलो खे० क्षेत्र तिहां ॥ क० कल्पे आहारादिक उ० वळी । ए० ए पूर्वे जे कह्या ते स्थानक आदी ओरडा प्रमुपने विषे आहार मळशे तो लेशुं । ए० एणे प्रकारे खे० षेत्रथी उणोदरी त० तप उ० वळी भ० होय ॥१८॥

मूलः-वाडेसु व रच्छासु व घरेसु वा एवमित्तियं खेत्तं ।
कप्पइ उ एवमाई एवं खेत्तेण ऊ भवे ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः-२४ पाडा (मोहोल्ला) ने विषे, २५ घरनी तथा चौटानी सेरीने विषे, २६ घरने विषे, २७ ओरडाने विषे, ए पुर्वोक्त क्षेत्र कह्यु ते क्षेत्रने विषे जो आहार मळशे तो लेशु ! ! ! एहवो अभीग्रह धारे ते क्षेत्र थकी उणोदरी तप होय ॥ १८ ॥

अर्थः-पे० पेटिने आकारे चोपुणी गोचरि करे य० वळी । अ० अर्ध पेटिने आकारे गोचरि करे ते अर्द्ध पेटी ते बीजो भेद २ ॥ इहा गोचरि । गो० बलद प्रमुप वाटे हींडतां मु० मात्रु करे तेम घर आघां पाछा

गाथा २२ भावार्थः-स्त्री अथवा पुरुष आभ्रण सहीत अथवा रहीत अथवा बाल्यावस्थावाळो, अथवा योवनावस्थावाळो, अथवा वृद्धावस्थावाळो, अथवा साडी प्रमुख वस्त्रादीके करी सहीत होय ॥२२॥

अर्थः-अ०कोइएक रोप हर्ष सहित इत्यादिक अवस्था अनेरो एक वि०भेद। अमुकाडि अवस्था सहित हुस्ये तेहने हाथे लेशु ॥ व० काले तथा गौरवर्णे दातार देसे तो लेशु नहितर नहि लेवु इत्यादिक भा०भावना अ०अभिग्रह करतो थको उ०वळी ॥ए०एणीपरे च०विचरता प्रवर्तवाने ख०निश्चे। भा०भावथी उणोदरी तप मु०जाणवो॥२३॥

मूल -अन्नेण विसेसेणं वण्णेणं भावमणुमुयन्ते उ।

एवं चरमाणो खलु भावोमाणं मुणेयव्वं ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः-रोष रहीत अथवा हर्ष सहीत इत्यादीक अमुक अवस्थाए होय अथवा काळा वर्णवाळो, अथवा गोरा वर्णवाळो इत्यादीक वर्णवाळो होय, ए पुर्वोक्त प्रमाणे होय, तेहनो दातार आपशे तो लेशु!!! एहवो अभीग्रह धारी प्रवर्ते ते भाव थकी उणोदरी तप कहीए ॥ २३ ॥

अर्थः-द० द्रव्यथी असनादिकने विषे खे० षेत्रथी ग्रामादिकने विषे का० कालथी पोरसी प्रमुख भा० भावथी स्त्री पुरुष आभरणादिक सहित तथा रहित इत्यादिक भावने विषे य० वळी आ० कह्या उ० वळी जे०जे भा० भाव। ए० एणीपरे द्रव्य षेत्र काल भावादिक सघले ओ० उणोदरीपणे च० चालतो थको । प० भाव उणोदरीने विष च० चालतो भ० होय भि० साधु ॥ २४ ॥

मूलः-दव्वे खेत्ते काले भावम्मि य आहिया उ जे भावा।

गाथा ३० भावार्थः-दिवसना चार पोहोरनुं प्रमाण करे, एटले दीवसना चार पोहोर छे, तेमांही अमुक पोहोरे मळे तो लेवु, एवो अभीग्रह धारी विचरे, ते काळ थकी उणोदरी तप जाणवो ॥ २० ॥

अर्थः-अ० अथवा त० त्रीजी पो० पोरसीए। ऊ० कांइक उणे थके आ० च्यार आहार ए० गवेषतो थको प्रवर्ते च० पोरसीने चोथे भागे वा० अथवा पाचमे भागे उणी पोरसी ए० एणे प्रकारे का० कालथी उणोदरि तप ऊ० वळी भ० होय ॥ २१ ॥

मूलः-अहवा तइयाए पोरिसीए ऊणाइ घासमेसन्तो।
चउभागूणाए वा एवं कालेण ऊ भवे ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः-वळी त्रीजा पोहोरे उणी पोरसीए तथा चोथे पोहोरे उणी पोरसीए, अथवा पाचमे भागे उणी पोरसीए इत्यादीक मळशे, तो लेशु? एहवो अभीग्रह धारीने विचरे, ते काळ थकी उणोदरी तप जाणवो॥ २१॥

अर्थः-हवे भावथी उणोदरी तप इ० स्त्री वा० अथवा पु० पुरुष वा० अथवा ॥ अ० आभरण सहित वा० अथवा न० आभरण रहित होय वा० वि० अथवा अ० अनेरो कोइएक व० बालवय १ यौवनवय २ ॥ वृद्धावय ३ ए ३ वयमांहि कोइएक वयने विषे प्रवर्ततो आहार देशे तो लेशुं वा० अथवा। अ० अनेरो कोइएक पटोली साडि प्रमुप व० पदपूरणे व० वस्त्र सहित हस्ये तेहने हाथे लेस्यु ॥ २२ ॥

मूलः-इत्थी वा पुरिसो वा अलंकिओ वा नलंकिओ वा वि।
अन्नयरवयत्थो वा अन्नयरेणं व वत्थेणं ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः-स्री अथवा पुरुष आभ्रण सहीत अथवा रहीत अथवा बाल्यावस्थावाळो, अथवा योवनावस्थावाळो, अथवा वृद्धावस्थावाळो, अथवा साडी प्रमुख वस्त्रादीके करी सहीत होय ॥२२॥

अर्थः-अ० कोइएक रोष हर्ष सहित इत्यादिक अवस्था अनेरो एक वि० भेद। अमुकडि अवस्था सहित हुस्ये तेहने हाथे लेशु ॥ व० काले तथा गौरवर्णे दातार देसे तो लेशु नहितर नहि लेउ इत्यादिक भा० भावना अ० अभिग्रह करतो थको उ० वळी ॥ ए० एणीपरे च० विचरता प्रवर्तवाने ख० निश्चे। भा० भावथी उणोदरी तप मु० जाणवो॥२३॥

मूल-अन्नेण विसेसेणं वण्णेणं भावमणुमुयन्ते उ।

एवं चरमाणो खलु भावोमाणं मुणेयवं ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः-रोष रहीत अथवा हर्ष सहीत इत्यादीक अमुक अवस्थाए होय अथवा काळा वर्णवाळो, अथवा गोरा वर्णवाळो इत्यादीक वर्णवाळो होय, ए पुर्वोक्त प्रमाणे होय, तेहनो दातार आपशे तो लेशु!!! एहवो अभीग्रह धारी प्रवर्ते ते भाव थकी उणोदरी तप कहीए ॥ २३ ॥

अर्थः-द० द्रव्यथी असनादिकने विषे खे० खेत्रथी ग्रामादिकने विषे का० कालथी पोरसी प्रमुख भा० भावथी स्री पुरुष आभरणादिक सहित तथा रहित इत्यादिक भावने विषे य० वळी आ० कह्या उ० वळी जे० जे भा० भाव। ए० एणीपरे द्रव्य खेत्र काल भावादिक सघले ओ० उणोदरीपणे च० चालतो थको। प० भाव उणोदरीने विष च० चालतो भ० होय भि० साधु ॥ २४ ॥

मूलः-दव्वे खेत्ते काले भावम्मि य आहिया उ जे भावा।

एएहि ओमचरओ पज्जवचरओ भवे भिक्खू ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—द्रव्यथी अन प्रमुखने विपे, क्षेत्रथी ग्रामादीकने विपे, काळथी पोरसी प्रमुखने विपे, भावथी स्त्री पुरुषादीकने विपे, ए चारेने विपे उणोदरी ते पर्यव थकी उणोदरी तप कहीए, ए बीजा उणोदरी तपना पाच भेद कह्या ॥ २४ ॥

अर्थः—हवे भिक्षाचरि कहे छे अ० आठ प्रकार गो० गोचरिना ते । अ० ते अग्र प्रधान गोचरि गोयरं० अद्धपेडादिक ७ प्रकारे तेमाहे शखावर्त्तनादि भेद सपना आवर्त्तमाहिनी पेरे पाडामांहि गोचरी करे ते माहिलो आवर्त्तन एक भेद । बीजो भेद सपना आवर्त्तननी परे पाडा माहिथी बाहार आवे ते २ । अने वली तु० पतगियाना २ भेद कीजे वांकी गति चाले तथा समीगति चाले ए भेद करता आठ भेद गोचरीना थाय त० तेमज स० सात ए० एपणा आचारंगमाहि कहि छे ते जाणवी ॥ अ० अभिग्रह य० वळी जे० जे पूर्वे अभिग्रह कह्या छे तेथी वली । अ० अनेरा बीजा भि० भिक्षाचरि तप आ० भगवते आ० कह्या ॥ २५ ॥

मूल.—अट्ठविहगोयरग्गं तु तहा सत्तेव एसणा ।

अभिग्गहा य जे अन्ने भिक्खायरियमाहिया ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—हवे त्रीजो भिक्षाचारी तप कहे छे, तेना आठ भेद ते, १ पेटीने आकारे, २ अर्ध पेटीने आकारे, ३ गोमुत्रीकाने आकारे, ४ पतगीयानी पेरे, ५ अंदर शखा वृतनी पेरे, ६ बाहीर शखा वृतनी पेरे, ७ पाधरो, ८ वांकी गतीए, ए आठ भेद जाणवा. हवे एपणाना सात भेद कहेछे १ ससट्ठ, २ असं-

सठ, ३ उद्धड, ४ अल्प लेपीका, ५ उदग्रहीता, ६ मग्रहीता, ७ ऊझीत धम्मा ए ७ भेद एहनो विशेष खुलाशो आचारंग सुत्रथी जाणवो तेमज १ द्रव्यथी, २ क्षेत्रथी, ३ काळथी, ४ भावथी, ए चार प्रकारनो अभीग्रह जाणवो तेमा द्रव्यथी ते अमुक वस्तु, २ क्षेत्रथी ते घर प्रमुखने विषे, ३ काळथी ते भिक्षाचर प्रमुख निवर्त थये थके, ४ भावथी ते रुदन करतो होय, अथवा हरखतो होय, इत्यादिक ए प्रमाणे बीजा पण अभीग्रह भिक्षाचारी तपने विषे तिर्थकरे कहेलछे, ए त्रीजो भीक्षाचारी तप जाणवो. ॥ २५ ॥

अर्थ–हवे रस परित्याग तप कहे छे। खी० दुद्ध १ द० दहि २। स० घी ३ आ० आदि शब्दथी सर्व विगय। प० सरस पा० पाणी भो० भोजन ॥ प० ए वर्जवुं र० सरस आहार तु० वळी भ० भगवते कह्यु र० रस वि० परित्याग तप ॥ २६ ॥

मूल.–खीरदहिसप्पिमाई पणीयं पाणभोयणं।
परिवज्जणं रसाणं तु भणियं रसविवज्जणं ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः–हवे चोथो रस परित्याग तप कहेछे, १ दुध, २ दहीं, ३ घी, ४ तेल, ५ गळपण ए पात्र माहीली विगयनो त्याग तथा सरस आहार पाणीनु वर्जवु, एचोथो रस परित्यागतप श्रीतिर्थकरे कहेलछे ॥२६॥

अर्थः–हवे कायक्लेस तप कहे छे ठा० काया एक ठाम राखवी वी० वीरासण प्रमुख। जी० जीवने उ० वळी सु० मोक्ष सुखना आपणहार। उ० ए अतिदुकर। ज० जेम करवु छे तेम ध० कायाए करी सेवाए का० कायकलेश त० ते तप आ० कह्यु भगवंते ॥ २७ ॥

मूलः—ठाणा वीरासणाईया जीवस्स उ सुहावहा ।
उग्गा जहा धरिज्जन्ति कायकिलेसं तमाहियं ॥ २७॥

गाथा २७ भावार्थः—पाचमो कायक्लेश तप कहे छे, वीरासन (खुरसी उपर बेशे पछी खुरशी निचेथी काढी लेता तेवेज आसने बेसी रहे ते), डडासन, गुरुडासन प्रमुख आसने कायाने एक स्थानके राखवी, ए आसन वाळवो अतिशे दुक्कर छे, पण ए आसन जीवने मोक्षना सुख आपनार छे, एम जाणीने ते आसन जेवी रीते छे तेवी रीते कायाए करीने सेवीए, ए ५ मो कायक्लेश तप जाणवो ॥ २७ ॥

अर्थः—हवे सलीनता तप कहे छे। ए० एकात अ० जिहा स्त्रीयादिकनुं आववुं नथी। इ० स्त्री प०छाली (बकरी) गाय प्रमुख पशु वि० रहित ॥ स० एहवो उपाश्रय आ० पाटपाटलादिकनुं से० सेववुं वि० स्त्रीयादिक रहित स० उपाश्रय आ० पाटपाटला भोगवे ए सलीनता तप छठो ॥ २८ ॥

मूलः—एगन्तमणावाए इत्थीपसुविवज्जिए ।
सयणासणसेवणया विवित्तसयणासणं ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—हवे छठो सलीनता तप कहे छे, एकात जीहा कोइ आवे नहिं, तेमज स्त्री पशु रहीत एवो उपाश्रय पाट पाटला प्रमुख सेवे ते ६ ठो संलीनता तप जाणवो ॥ २८ ॥

अर्थः—ए० ए पूर्वे कह्या ते बा० बाह्य त० तप कह्यो स० सक्षेपे वि० कह्यो भगवते। अ० अभ्यंतर त० तप ए० ए बाह्य तप कह्या पछे हवे श्रीसुधर्मास्वामी जबू प्रत्ये कहेछे जेम मे श्रीमहावीरदेव समीपे साभल्यो छे

तेम अ० अनुक्रमे हुं तुज प्रते तु० कहुछुं ॥ २९ ॥

मूल —एसो बाहिरगतवो समासेण वियाहिओ ।

अब्भिन्तरो तवो एत्तो वुच्छामि अणुपुव्वसो ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—गुरु कहेता हवा हे शिष्य ! ए ६ प्रकारे बाह्यतप संक्षेपे श्री भगवंते कह्यो, हवे ६ प्रकारे अभ्यंतर तप अनुक्रमे हु कहु छु ते तु सांभळ ! ! ! ॥ २९ ॥

अर्थः—पा० पाप आलोइने तप पडिवर्जे ते प्रायछित तप १ ॥ वि० गुणवंत वडानो विनय करवो २ वे० आचार्यादीकनु वेयावच्च करवु ३ त० तेमज स० सझायनु करवु ४ ॥ झाण० धर्म ध्यानादिकनो ध्यावो ५ ॥ च० वळी वि० काउसगनो करवो ६ । ए० ए अ० अभ्यंतर त० तप कह्यो भगवंते ॥ ३० ॥

मूल.—पायच्छित्तं विणओ वेयावच्चं तहेव सज्झाओ ।

झाणं च विओसग्गो एसो अब्भिन्तरो तवो ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—१ प्रायश्चीत, २ विनय, ३ वैयावच्च, ४ स्वाध्याय, ५ ध्यान, ६ कायोत्सर्ग ए ६ प्रकारे अभ्यंतर तप नाम मात्र कह्यो ॥ ३० ॥

अर्थः—आ० गुरुनी समीपे लेशे पापनो आलेवो रि० योग्य छे । आ० ए आदीछे ॥ पा० प्रायच्छित तु० वळी द० दस प्रकारे (आलोयणा १ । पडिकमणो २ । तदुभय ३ विवेय ४ मुसग्गो ५ तप ६ छेय ७ मूल ८ अणवठपा ९ पारांचिएचेव १०) । ज० जे भि० साधु व० कायाए करी सेवे स० साचे मने । पा०

मूलः–ठाणा वीरासणाईया जीवस्स उ सुहावहा ।
उग्गा जहा धरिज्जन्ति कायकिलेसं तमाहियं ॥ २७॥

गाथा २७ भावार्थः–पाचमो कायक्लेश तप कहे छे, वीरासन (खुरसी उपर वेशे पछी खुरशी निचेथी काढी लेता तेवेज आसने वेसी रहे ते), डडासन, गुरुडासन प्रमुख आसने कायाने एकस्थानके राखवी, ए आसन वाळवो अतिशे दुक्कर छे, पण ए आसन जीवने मोक्षना सुख आपनार छे, एम जाणीने ते आसन जेवी रीते छे तेवी रीते कायाए करीने सेवीए, ए ५ मो कायक्लेश तप जाणवो ॥ २७ ॥

अर्थः–हवे सलीनता तप कहे छे। ए० एकात अ० जिहा स्त्रीयादिकनुं आवनु नथी। इ० स्त्री प०छाली (बकरी) गाय प्रमुख पसु वि० रहित ॥ स० एहवो उपाश्रय आ० पाटपाटलादिकनुं से० सेवनु वि० स्त्रीयादिक रहित स० उपाश्रय आ० पाटपाटला भोगवे ए सलीनता तप छठो ॥ २८ ॥

मूलः–एगन्तमणावाए इत्थीपसुविवज्जिए ।
सयणासणसेवणया विवित्तसयणासणं ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः–हवे छठो सलीनता तप कहे छे, एकात जीहा कोइ आवे नहि, तेमज स्त्री पशु रहीत एवो उपाश्रय पाट पाटला प्रमुख सेवे ते ६ ठो सलीनता तप जाणवो ॥ २८ ॥

अर्थः–ए० ए पूर्वे कह्या ते बा० बाह्य त० तप कह्यो स० संक्षेपे वि० कह्यो भगवते। अ० अभ्यंतर त० तप ए० ए बाह्य तप कह्या पछे हवे श्रीसुधर्मास्वामी जबू प्रत्ये कहेछे जेम मे श्रीमहावीरदेव समीपे साभळ्यो छे

तेम अ० अनुक्रमे हुं तुज प्रते तु० कहुंछुं ॥ २९ ॥

मूल –एसो बाहिरगतवो समासेण वियाहिओ ।

अब्भिन्तरो तवो एत्तो वुच्छामि अणुपुव्वसो ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः–गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ए ६ प्रकारे बाह्यतप संक्षेपे श्री भगवंते कह्यो, हवे ६ प्रकारे अभ्यंतर तप अनुक्रमे हु कहु छु ते तु सांभळ ! ! ! ॥ २९ ॥

अर्थः–पा० पाप आलोइने तप पडिवज्जे ते प्रायछित तप १ ॥ वि० गुणवंत वडानो विनय करवो २ वे० आचार्यादीकनु वेयावच करवु ३ त० तेमज स० सज्झायनु करवु ४ ॥ झाण० धर्म ध्यानादिकनो ध्यावो ५ ॥ च० वळी वि० काउसगनो करवो ६ । ए० ए अ० अभ्यंतर त० तप कह्यो भगवंते ॥ ३० ॥

मूलः–पायच्छित्तं विणओ वेयावच्चं तहेव सज्झाओ ।

झाणं च विओसग्गो एसो अब्भिन्तरो तवो ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः–१ प्रायश्चीत, २ विनय, ३ वैयावच्च, ४ स्वाध्याय, ५ ध्यान, ६ कायोत्सर्ग ए ६ प्रकारे अभ्यंतर तप नाम मात्र कह्यो ॥ ३० ॥

अर्थः–आ० गुरुनी समीपे लेवो पापनो आलेवो रि० योग्य छे । आ० ए आदीछे ॥ पा० प्रायच्छित तु० वळी द० दस प्रकारे (आलोयणा १ । पडिकमणो २ । तदुभय ३ विवेय ४ सुसग्गो ५ तप ६ छेय ७ मूल ८ अणवठपा ९ पारंचिएचेव १०) । ज० जे भि० साधु व० कायाए करी सेवे स० साचे मने । पा०

प्रायछित त० ते तप आ० कह्यो भगवते ॥ ३१ ॥

मूल'—आलोयणारिहाईयं पायच्छित्तं तु दसविहं ।
जं भिक्खू वहई सम्मं पायच्छित्तं तमाहियं ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—गुरुनी समीपे पापने आलोवे ते प्रायश्चित १० प्रकारे तेना नाम १ आलोयण, २ पडीक्रमणे, ३ मीस, ४ विवेगे, ५ विउसगे, ६ तव, ७ वेय, ८ मूल, ९ अणठियाय, १० पारचीए, ए दसे प्रकारनु प्रायश्चित जे साधु साचे मने कायाए करीने सेवे त प्रायश्चित तप जाणवो ॥ ३१ ॥

अर्थः—हवे विनय तप कहेछे अ० गुरु प्रमुष गुणवत वडा साधु आवे तेवारे । उ० उभा थावो अ० वे हाथने जोडवा । त० तेमज आ० पाट पाटलादिक आसननो । दा० देवो गु० गुरुनी भ० भगति भा० भाव सहित सु० गुरुनो आदेस प्रमाण करे । वि० विनय तप ए० ए वि० कयो भगवते ॥ ३२ ॥

मूलः—अब्भुट्ठाणं अञ्जलिकरणं तहेवासणदायणं ।
गुरुभत्तिभावसुस्सूसा विणओ एस वियाहिओ ॥ ३२॥

गाथा ३२ भावार्थः—हवे बीजो विनय तप कहे छे, १ गुरु वडेरा आवे तेहवारे सामे जावु, २ बे हाथनु जोडवु, ३ मथएण वंदामीनु कहेवु, ४ पोतानु आसन छोडीने गुरुने आमत्रवु, ५ गुरुनी भक्तिनु करवुं, ६ अतरग प्रीतीथी गुरुनो आदेश (हुकम) इच्छवो इत्यादिक ४५ प्रकारनो विनय तप जाणवो ॥ ३२ ॥

अर्थः—हवे वेयावच तप कहेछे । आ० आचार्य आ० आदिदेइ तेनो । वे० वेयावच करवो द० दसे

प्रकारे आचार्यादिकने विषे । आ० वेयावचनो करवो ज० जेहवो आपणो था० बल समर्थाइ होय तेहने अनुसारे वे० वेयावच करवो त० ते तप आ० कर्यो भगवते ॥ ३३ ॥

मूल—आयरियमाइए वेयावच्चम्मि दसविहे ।

आसेवणं जहाथामं वेयावच्चं तमाहियं ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—हवे त्रीजो वैयावच्च तप कहे छे, १ आचार्य, २ उपाध्याय, ३ स्थीवर, ४ तपस्वी, ५ रोगीष्ट, ६ सेहाणे, ७ स्वधर्मि, ८ कुळ (एक गुरुना शिष्य होय ते), ९ गण (एक गच्छना मुनी होय ते), १० सघ, ए दसे प्रकारे वैयावच्च पोतानी शक्तिने अनुसारे करवी ते त्रीजो वैयावच्च तप जाणवो ॥ ३३ ॥

अर्थः—हवे सज्झाय तप कहेछे वा० गुरु समीपे वाचणी लेवी । पु० संदेह उपने पुछवो चे० पदपूरणे त० तेमज प० फरी फरी वारवार साहूनो गुणवो । अ० सुत्रादिकना अर्थ चिंतववा । ध० धर्मनो उपदेस देवो । स० ए स्वाध्याय प० पांच प्रकारे भ० होय ॥ ३४ ॥

मूल—वायणा पुच्छणा चेव तहेव परियट्टना ।

अणुपेहा धम्मकहा सज्झाओ पञ्चहा भवे ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—हवे चोथो स्वाध्याय तप कहे छे, १ गुरुनी समीपे वाचणी लेवी, २ ससय उपजवाथी पुछवु, ३ वारवार शास्त्रनु गणवु, ४ सुत्रादीकना अर्थनु चितववु, ५ धर्मोपदेशनु देवु, ए पांच प्रकारे ४ थो स्वाध्याय तप जाणवो ॥ ३४ ॥

अर्थः-हवे ध्यान कहेछे। अ० आर्त्तध्यान रु० हिंस्या करवानो रुद्रध्यानने व० वर्जिने झा० ध्यान ध्याय सु० दृढचित्त थको समाधित ध० धर्म ध्यानने ध्यावो सु० सुक्ल झा० ध्यान । झा० ए बे ध्यान ध्यावा त० ते तु० पूरणे बु० तिर्थंकर एम व० कहे ॥ ३५ ॥

मूलः-अट्टरुद्दाणि वज्जित्ता झाएज्जा सुसमाहिए ।
धम्मसुक्काइं झाणाइं झाणं तं तु बुहा वए ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः-हवे पांचमो ध्यान तप कहे छे, आर्तध्यान ने रौद्र ध्यान वर्जिने द्रढ चिते समाधीवत थको धर्मध्यान ने शुक्ल ध्यान ध्याय एम तिर्थंकरे कह्युं ॥ ३५ ॥

अर्थः-हवे काउसग तप कहेछे। स० सुवाने विषे आ० बेसवाने विषे ठा० उभा रहेवाने वा० विषे जे० जे उ० वळी भि० साधु न० न वा० हालवुं चालवुं नकरे। का० कायानुं वि० वोसराववुं काउसगनो करवो छ० छठो सो० ते अभ्यतर तप प० कह्यो भगवते ॥ ३६ ॥

मूलः-सयणासणठाणे वा जे उ भिक्खू न वावरे ।
कायस्स विउस्सग्गो छट्ठो सो परिकित्तिओ ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः-हवे ६ ठो कायोत्सर्ग तप कहे छे, सुवाने विषे, बेसवाने विषे, उभा रहेवाने विषे, कायानुं हलाववुं, चलाववुं जे साधु न करे (अर्थात अमुक वखत सुधी कायाने वोसीराववुं) ते ६ ठो कायोत्सर्ग तप तिर्थंकरे कह्यो. ॥ ३६ ॥

अर्थः—ए० ए त० तप तु० पूरणे दु० जे बे भेद छे प्रकारे बाह्यतप। छ प्रकारे अभ्यंतर तप ए बे भेदे तप जे० जे कोइ। स० साचे मने करी आ० आचरे करे मु० साधु। सो० ते खि० सिघ्र स० सर्व स० ससार नरकादिक गतिथी वि० विसेषे मु० मुकाय। प० पंडित साधु। इ० इम बे० हु कहुछुं॥ ३७॥

मूल.—एवं तवं तु दुविहं जे सम्मं आयरे मुणी।
सो खिप्पं सबसंसारा विप्पमुच्चइ पण्डिओ॥ ३७॥ त्ति बेमि॥

॥ इति श्री तवमग्ग त्रिश अध्ययनं सम्मत्तं॥ ३०॥

गाथा ३७ भावार्थः—ए पूर्वोक्त ६ प्रकारे बाह्य ने ६ प्रकारे अभ्यतर तप कह्यो, ते बे प्रकारनो तप ते साधु साचे मनेकरी आचरे, ते पडीत साधु ससारथकी शीघ्र मुक्त थाय एम सुधर्मस्वामी पोताना जबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जबू? जेम में श्री महावीर देव स्वामीनी समीपे सांभळयु हतु, तेम में तुज प्रत्ये कहु॥ ३७॥ इतिश्री उत्तराध्ययनना त्रीसमा अध्ययननो भावार्थ सपूर्ण॥३०॥ए ३०मा अध्ययनने विषे तपनो अधीकार कयो, ते तपतो चारित्रवत होय ते करे तेथी ३१मा अध्ययनने विषे चारित्रनो अधिकार कहेछे.

अर्थः—च० चारित्रनी वि० विधि प० कहिशु गुरु सिष्य प्रते कहेछे। जी०जीवने उ०वळी सु०सुपना आपणहार ज० जे च०चारित्रने आदरीने ब० घणा जी० जीव। ति० तर्या स०ससार रुपीया सा०समुद्र॥१॥

मूल.—चरणविहि पवक्खामि जीवस्स उ सुहावहं।
जं चरित्ता बहू जीवा तिण्णा संसारसागरं॥ १॥

गाथा १ भावार्थः–गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? हुं चारित्रनी विधि कहीश!!! जे चारित्र जीवने सुख आपनार छे अने ते चारित्रने आचरीने घणा जीव संसाररुपी समुद्र तर्या!!! ॥ १ ॥

अर्थः-ए० एक बोलथी वि० विरती कु०करे तेवारे॥ए०एक बोलने य०विषे प० प्रवर्तावो ते क्रिया बोल। अ० असमथी नि० निवर्तवु च०वली सं० संजमने य०विषे प० प्रवर्तवु ॥ २ ॥

मूलः–एगओ विरइं कुज्जा एगओ य पवत्तणं ।
असंजमे नियत्ति च संजमे य पवत्तणं ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः–एक बोलथी निवर्ते अने एक बोलनेविषे प्रवर्ते? ते असयमथी निवर्तवु अने संयमने विषे प्रवर्तवु॥२॥

अर्थः–रा० राग अने दो० द्वेष य० पूरणे दो० ए बे पा० मेलाछे। पा० पाप क० कर्म मिथ्यात्वादिकना। प० प्रवर्तनहार तेहने जे० जे भि० साधु। रु० अलगा करे नि० सदाय से० ते न० न अ०रहे मं० ससारमाहि भमे नही ॥ ३ ॥

मूलः–रागदोसे य दो पावे पावकम्मपवत्तणे ।
जे भिक्खू रुम्भए निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः–जे पाप कर्मना मूळ अने मिथ्यात्वादिकना प्रवर्तावणहार अने पापकर्मने उपार्जन करनार अने मलीन एवा रागद्वेषने जे साधु सदाय अलगा करे ते ससारमाही न भमे ॥ ३ ॥

अर्थः–द० मन दडादिक ३ दड गा० ३ गारव च० पुरणे। स० सल्य च०वली ति० त्रण ति० त्रण

जे० जे भि० साधु र० अलगा रहे नि० सदाय से० ते न० न अ० रहे म० ससारमांहि भमे नहि ॥ ४ ॥

मूल.—दण्डाणं गारवाणं च सल्लाणं च तियं तियं ।
जे भिक्खू रुम्भए निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—३ दड ते, १ मनदड, २ वचनदड, ३ कायदड, ३ गर्व ते, १ ऋद्धिगर्व, २ रसगर्व, ३ शातागर्व, ३ शल्य ते, १ माया (कपटाइ) शल्य, २ नियान (धर्म कमाणीनु फळ मागी लेवु ते) शल्य, ३ मिथ्यात्वदर्शन शल्य एहने जे साधु सदाय छाडे ते ससारमाही न भमे ॥ ४ ॥

अर्थः—दि० देवताना कीधा य०वळी जे०जे उ०उपसर्ग त०तेम ते०तिर्यंचना कीधा उपसर्ग मा०मनुष्यना कीधा उपसर्ग ॥ जे० जे भि० साधु स० सहे स०समभावे से० ते न०न अ०रहे म०ससारमांहि भमे नहि॥५॥

मूल'—दिव्वे य जे उवसग्गे तहा तेरिच्छमाणुसे ।
जे भिक्खू सहई सम्मं से न अच्छइ मण्डले ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—त्रण प्रकारना उपसर्ग ते १ देवता सबधी उपसर्ग, २ मनुष्य सबधी उपसर्ग, ३ तिर्यंच सबधी उपसर्ग. हवे देवता सबधी उपसर्ग ते चार प्रकारे, १ हास्य, २ द्वेष, ३ परिक्षा, ४ अनेक प्रकारे वैरभाव. मनुष्य सबधी चार प्रकारे उपसर्ग, १ हास्य, २ द्वेष, ३ परिक्षा, ४ कुशील निमित्ते, वळी उपलक्षणथी, ४ प्रकारे ते आत्मसमुहना, १ घत्तन, २ पत्तन, ३ स्थभन, ४ सश्लेशन हवे तिर्यंच सबंधी उपसर्ग चार प्रकारे ते १ भय, २ द्वेष, ३ अन्न पाणी निमित्ते, ४ पोताना सतान पाळवा निमित्ते ए पुर्वोक्त

त्रण प्रकारना उपसर्ग जे साधु समभावे खमे ते संसारमांही न भमे ॥ ५ ॥

अर्थः-वि० राजकथादिक विकथा चार प्रकारे । क० कषाय स० आहारादिक च्यार संज्ञा । झा० आर्त्तध्यान अने रौद्र ध्यान व० बे ध्यान त० तेमज । जे० जे भि० साधु व० वर्जे नि० सदाय से० ते न० न अ० रहे म० ससारमाहि भमे नही ॥ ६ ॥

मूलः-विगहाकसायसन्नाणं झाणाणं वहुयं तहा ।
जे भिक्खू वज्जए निचं से न अच्छइ मण्डले ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः-चार विकथा ते, १ स्त्रीकथा, २ भक्तकथा, ३ देशकथा, ४ राजकथा, ए अकेको विकथाना चार चार भेद, १ क्रोध, २ मान, ३ माया, ४ लोभ, चार संज्ञा ते १ आहार सज्ञा, २ भय संज्ञा, ३ मैथुन सज्ञा, ४ परिग्रह सज्ञा, बे प्रकारना ध्यान ते आर्तध्यान ने रौद्रध्यान ए पूर्वोक्तने जे साधु सदाय वर्जे ? ते ससारमाही न भमे ॥ ६ ॥

अर्थः-व० पाच महाव्रतने विषे इ० इंद्रिय पाच अ० अर्थ शब्दादिकने विषे स० पाच सुमतिने विषे कि० कायथादिक पाच क्रियाने य० विषे । जे० जे भि० साधु पाच महाव्रत पाच सुमति पालवाने विषे ज० उद्यम करे अने पाच इंद्रिना निषे । पाच क्रिया छाडवाने विषे उद्यम करे । नि० सदाय से० ते न० न अ० रहे म० ससारमाहि भमे नही ॥ ७ ॥

मूलः-वएसु इन्दियत्थेसु समिईसु किरियासु य ।
जे भिक्खू जयई निचं से न अच्छइ मण्डले ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः-पच महाव्रत ते, १ जीवदया व्रत, २ सत्यव्रत, ३ दतव्रत, ४ ब्रम्हचर्यव्रत, ५ अपरिग्रह व्रत, ए पाच महाव्रत पाळे, १ शब्द, २ रुप, ३ गध, ४ रस, ५ स्पर्श ए पाच इंद्रियोना विषयने वर्जे अने १ इर्या, २ भाषा ३ एषणा, ४ आदान, ५ परिठावणोया, ए पाच समिती पाळे अने १ काइया, २ अधीकरणकी, ३ पाउसीया, ४ परितावणीया, ५ पाणीवाइ ए पाच क्रियाने वर्जे ए पुर्वोक्त प्रमाणे जे साधु यत्नापुर्वक वर्ते ते ससारमांही न भमे ॥७॥

अर्थः-ले० छ लेस्याने विषे छ० छ का० कायने विषे छ० छ आ० आहार लेवाना का० कारण वेयण वेयावच इत्यादिकने विषे जे० जे भि० साधु ज० जतना नि० सदाय करे कृष्ण नीळकापोत ३ लेस्या छांडवाने विषे उद्यम करे। तेजु १ पद्म २। शुक्ल ३। ए ३ लेस्या आदरवानो उद्यम करे छकाय राखवाने विषे छ कारणे आहार करवानो उद्यम करे से० ते न० न अ० रहे म० ससारमाहि भमे नहि ॥ ८ ॥

मूलः—लेसासु छसु काएसु छक्के आहारकारणे।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः-६ लेश्या ते १ कृश्न, २ नील, ३ कापुत, ४ तेजु, ५ पद्म, ६ शुक्ल, ए छ लेश्या मांही प्रथमनी त्रण दुष्ट लेश्या वर्जे ? अने सारी त्रण लेश्याए प्रवर्ते, ६ कायना नाम, १ पृथ्वी, २ पाणी, ३ तेउ, ४ वायु, ५ वनस्पती, ६ त्रस, ए छ कायना जीवनी दया पाळे, छ कारणे आहार करे ते, १ वेदना, २ वैयावच, ३ इर्याने अर्थे, ४ सयमने अर्थे, ५ प्राण निभाववाने अर्थे, ६ धर्मचिंताने अर्थे, ए पुर्वोक्तने विषे जे यति सदाय यत्नपुर्वक वर्ते ते ससारमाही न भमे ॥ ८ ॥

अर्थः-पि० संसठादिक आहार ग० ग्रहवाना । सात भेदछे प० प्रतिज्ञाने विषे । भ० भयना ठा० स्थानक स० सातने विषे । जे० जे भि० साधु ज० ससठादिक सात अभिग्रहने विषे उद्यम करे सात भय छाडवाने विषे उद्यम करे नि० सदाय ॥ से० ते न० न अ० रहे म० ससारमाहि भमे नहि ॥ ९ ॥

मूल.-पिण्डोग्गहपडिमासु भयट्ठाणेसु सत्तसु ।

जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः-पींड (आहार) ग्रहण प्रतीमाना सात भेद ते, १ संसठ, २ असंसठ, ३ उद्धड, ४ अल्पलेपीका, ५ उदग्रहीत, ६ प्रग्रहीत, ७ उझीतधर्म्मा, सात भयना नाम ते, १ इहलोक भय, २ परलोक भय, ३ आदान भय, ४ अकस्मात भय, ५ आजीवीका भय, ६ मर्ण भय, ७ अपयश भय, ए पुर्वोक्तनेविषे जे साधु सदाय यत्नपणे प्रवर्ते ते संसारमाहो न भमे ॥ ९ ॥

अर्थः-म० जाति मदादिक आठ मदनेविषे व० ब्रह्मचर्यनी नववाडनेविषे । भि० क्षमादिक यतिनो ध० धर्म द० दस प्रकार तेहनेविषे । जे० जे भि० साधु ज० आठ मद छाडवानेविषे । नववाड सेववाने विषे । दस विधयति धर्म पालवाने विषे उद्यमकरे नि० सदाए । से० ते न० न अ० रहे म० संसारमाहि भमेनहि ॥१०॥

मूलः-मदेसु बम्भगुत्तीसु भिक्खुधम्मंमि दसविहे ।

जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः-१ जाती मद, २ कुळ मद, ३ बळ मद, ४ रुप मद, ५ तप मद, ६ श्रुत मद, ७

लाभ मद, ८ ऐश्वर्य (ठकुराइ) मद, ए आठ मदने वर्जे, १ स्त्री, पशु, नपुंसक रहित स्थानक भोगवे, २ स्त्रीनी कथा न करे, ३ स्त्रीनी साथे एक आसनपर न बेसे, ४ स्त्रीना अंगोपाग न निरखे, ५ भींतने आंतरे स्त्रीना विषययुक्त वाक्य न सांभळे, ६ स्त्रीनी पुर्वक्रीडा न संभारे, ७ हमेश सरस आहार न करे, ८ मर्यादा उपरांत आहार न करे, ९ विभुषा न करे, ए नव वाडे ब्रह्मचर्य पाळे, १ क्षेमा, २ निर्लोभता, ३ निष्कपटाइपणु, ४ अष्टमद रहित, ५ द्रव्ये ने भावे हळवापणु, ६ सत्य वचन, ७ सत्तर प्रकारनो सजम, ८ बार भेदे तप, ९ ज्ञानव्रत, १० ब्रह्मचर्य ए दश मुनीना धर्म पाळे, ए पुर्वोक्त प्रमाणे जे साधु पाळे ते ससारमांही न भमे ॥ १० ॥

अर्थः—उ० श्रावकनी प० इग्यार प्रतिज्ञानेविषे । भि० भिक्षुनी बार प० प्रतिज्ञाने य० विषे । जे० जे भि० साधु ज० श्रावकनी ११ प्रतिज्ञा जाणवानेविषे भिक्षुनी प्रतिज्ञा पाळवानेविषे उद्यमकरे नि० सदाय । से० ते न० न अ० रहे म० ससारमांहे भमे नही ॥ ११ ॥

मूल.—उवासगाणं पडिमासु भिक्खूणं पडिमासु य ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—११ श्रावकनी प्रतिमा ते, १ समकित निर्मळ पाळे ने कोइने मजरो करे नहीं, २ व्रत निर्मळ पाळे, ३ वखतो वखत सामायक देसावगासीक शुद्ध करे, ४ ने आठमनो अकेक ने १४ पाखीनो छठ पोसो ए रीते एक मासना ६ पोसा करे, ५ पांच बोल पाळे, १ पोषध दिवसे चार पोहोर रात्रीनो कायोत्सर्ग करे, २ स्नान न करे, ३ रात्री भोजन न करे, ४ काछडी न वाळे, ५ दिवसे ब्रह्मचर्य पाळे ने रा-

त्रीतुं प्रमाण करे ए पांच बोल पाळे, ६ सर्वथा ब्रह्मचर्य पाळे, ७ सचेतनो आहार न करे, ८ पोते आरंभ न करे, ९ अनेरा पासे आरभ करावे नहि, १० आरभ करीन आपे ते ले नहि, ११ चोटली राखी मस्तक डाढी मुंछनो लोच करी पोतानी ज्ञातीमा गौचरी करे, सर्व मुनीनो आचार राखे ए श्रावकनी ११ पडीमा अंगीकार करे. बार भिक्षुनी प्रतिमा ते, १ एक पग उबरा बाहीर ने एक पग उबरा मांही राखीने आपे तथा आहार पाणीनी अखंड धाराथी आपे ते एक दात कहीए, १ महिने एक दात आहारनी ने एक दात पाणीनी एम अनुक्रमे सातमे महीने सात दात अन्न पाणीनी समजवी, ८ मी ९ मी ने १० मी ए त्रण प्रतिमा सात सात अहोरात्रीनी एकातर चोवीहार उपवास करे अने दिवसे ग्रामनी बाहीर सुर्यनी आतापना लीए अने रात्रीए त्रण त्रण आसनवाळे, ८ मीमां १ चता सुवे, २ एक पासाभर सुवे, ३ पलाठी वाळी चार पोहोर रात्री बेशी रहे, ९ मीमा १ डडासण, २ लगडासण, ३ उकुडु आसने बेसे, १० मीमा १ गोहीयासण, २ वीरासण, ३ अवखुजी आसण, ११ मी प्रतिमा छठभक्त चोवीहारो उपवास करे, बीजे उपवासे ग्रामनी बाहार एक अहोरात्रीनो कायात्सर्ग करे, १२ मी प्रतिमाए अठमभक्त चोवीहारो उपवास करे, ३ जे उपवासे एक मसाण भुमिकाए एक पुदगळपर द्रष्टि राखी आखना मटकारा रहित एक रात्रीनो कायोत्सर्ग करे, आठमी प्रतिमाथी मांडीने बारमी प्रतिमा सुधी देवता मनुष्य ने तिर्यंचना उपसर्ग खमे ए १२ मुनीनी प्रतिमा जाणवी, ए पूर्वोक्त प्रतिमाने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय ते संसार माही न भमे ॥ ११ ॥

अर्थः–कि० १३ प्रकारनी क्रियानेविषे भू० एकेंद्रियादिक १४ प्रकारना जीवनेविषे । प० १५ जातिना परमाधामीने य० विषे जे० जे भि० साधु ज० चउद प्रकारना जीवनी रक्षाकरवानेविषे उद्यमकरे । १२

जातिना परमाधामी जेहवाले तेहवा जाणवानेविषे उद्यमकरे ॥ १२ ॥ क्रियाठाडवी नि० सदाय से० ते न० न अ० रहे म० ससारमांहि भमेनहि ॥ १२ ॥

मूल –किरियासु भूयगामेसु परमाहम्मिएसु य ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः–१३ क्रीयाना स्थानक ते, १ अर्थदंड, २ अनर्थदंड, ३ हिंस्यादंड, ४ अकस्मात दंड, ५ द्रष्टी विपर्यास दंड, ६ मोसवती क्रिया, ७ अदीनादाणवतीया क्रिया, ८ अध्यथवतीया क्रिया, ९ मित्र दोशवतीया क्रिया, १० मानवतीया क्रिया, ११ मायावतीया क्रिया, १२ लोभवतीया क्रिया, १३ इर्यावहीया क्रिया, ए १३ क्रियाना स्थानक जाणवा, १४ प्रकारे जीवनां ग्राम ते १ सुक्षम एकेंद्री, २ बादर एकेंद्री, ३ बेइंद्री, ४ तेइंद्री, ५ चौइंद्री, ६ असन्नी पचेंद्री, ७ सन्नी पचेंद्री ए सातना अपर्याप्ता ने पर्याप्ता ए १४ भेद जाणवा. पंदर प्रकारना परमाधामीना नाम ते १ अंब, २ अंबरीस, ३ शाम, ४ सबल, ५ रौद्र, ६ वैरोद्र, ७ काळ, ८ महाकाळ, ९ असीपत्र, १० धनुष्य, ११ कुंभ, १२ वाळु, १३ वैतरणी, १४ खरस्वर, १५ महाघोष ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय ते ससार माही न भमे ॥ १२ ॥

अर्थः–श्रीसुगडांगना पहिला श्रुतस्कंधनेविषे सो० सोल गा० गाथानु सोलमो गाथा नामा अध्ययन तेहनेविषे। त० तेम सतरभेद अ० असजमने य० विषे । जे० जे भि० साधु सोलमु अध्ययन भणवानेविषे सतरभेदे असजमछांडवानेविषे । ज० उद्यमकरे नि० सदाय । से० ते न० न अ० रहे । म० ससारमांहि भमेनहि ॥१३॥

मूलः—गाहासोलसएहिं तहा अस्संजमम्मि य ।
जे भिक्खू जयई निचं से न अच्छइ मण्डले ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—सुयगडाग सुत्रना प्रथम श्रुत खंधना १६ अध्ययन ते, १ स्वसमय परसमय नामे, २ वैताळीय नामे, ३ उपसर्ग नामे, ४ स्त्रीमज्ञा नामे, ५ नर्क विभुती नामे, ६ वीरस्तुति नामे, ७ कुशील प्रभासी नामे, ८ सकाम अकामविर्य नामे, ९ धर्म नामे, १० समाधी नामे, ११ मोक्षमार्ग नामे, १२ समोसर्ण नामे, १३ यथातथ्य नामे, १४ ग्रथ नामे, १५ यमतथी नामे, १६ गाहा नामे, ए १६ ने यथा-तथ्य सर्दहे, १७ प्रकारना असंयम ते, १ पृथ्वी, २ पाणी, ३ अग्नी, ४ वायु, ५ वनस्पती, ६ वेइंद्री, ७ तेइंद्री, ८ चौइंद्री, ९ पचेंद्री, १० अजीव, ए १० नी दया पाळे अने ११ अपेहा, १२ अउपेहा, १३ परि-ठावणीया, १४ अपमंजणा, १५ मन, १६ वचन, १७ काया ए १७ प्रकारनो असयम तथा पाठांतरे पाच इंद्रीयो पाच आश्रव ते, १ मिथ्यात्व, २ अव्रत, ३ कपाय, ४ प्रमाद, ५ अशुभ योग ए दशने ११ मु क्रोध, १२ मान, १३ माया, १४ लोभ, १५ मन, १६ वचन, १७ काया, ए प्रकारे असंयमने छाडवो, ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नावत होय ते ससारमाही न भमे ॥ १३ ॥

अर्थः—मनेकरी उदारिक मनुष्य तिर्यंच सबंधीया विषय सेवे नहि अनेरा पासे सेवरावे नहि । सेव-ताने भलुं जाणे नहि ३ । एम वचने करी ३ प्रकारे । ३ । एम कायाए करी त्रण प्रकारे एम ९ प्रकारे । एम वैक्रिय देवता सबधीया नव भेद नवे दु अढार । ए १८ प्रकार ब्र० ब्रम्मचर्यनेविषे । ना० ज्ञाताना १९ अ० अ-

भ्ययननेविषे वीस ठा० स्थानक अ० असमाधिना तेहने जे०जे भि० साधु ज० ब्रह्मचर्य पाळवाने विषे । ज्ञाताना अध्ययन समा सद्दहवाने विषे । असमाधिना थानक छाडवाने विषे उद्यम करे । नि० सदाय से० ते न० न अ० रहे म० संसारमाही भमे नहि ॥ १४ ॥

मूल.–बम्भम्मि नायज्झयणेसु ठाणेसु असमाहिए ।
जे भिक्खू जयई निचं से न अच्छइ मण्डले ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः–उदारिक शरिर सबधी अने वैक्रीय शरिर सबधी मैथुन नवे नवे कोटीए सेववुं नहि, ए अढार प्रकारनु अब्रह्मचर्य तजे अने १९ ज्ञातासुत्रना प्रथम श्रुत स्कंधना अध्ययन, १ मेघकुमारनुं, २ धनावा शेठनु, ३ मोरना इडानु, ४ काचवानुं, ५ थावर्चा पुत्रनु, ६ तुबडीनु, ७ राहोणीनु, ८ मलीनाथनु, ९ जीनरखने जीनपाळनु, १० चद्रमानु, ११ दवद्वा वृक्षनु, १२ सुबुद्धि प्रधाननु, १३ नंदमणीयारनु, १४ पोटीलानु, १५ नदीफळनुं, १६ द्रौपदीनु, १७ आकीर्ण जानोना घोडानु, १८ सुसमादारीयानु, १९ कडरीकने पुडरीकनु ए १९ ने श्रधे, वीस असमाधीनां स्थानक ते, १ उतावळो उतावळो चाले, २ वगर पुजे चाले, ३ कइक पुजे ने कइक पग मांडे, ४ अधीक पाटपाटला भोगवे, ५ वडेराना सामु बोले, ६ स्थीवरनो घात चिंतवे, ७ सर्व जीवोनो घात चींतवे, ८ क्षीण क्षीण मल्ये क्रोध करे, ९ परना अवर्णवाद बोले, १० वारवार निश्चेकारी भाषा बोले, ११ नवो कलेश करे, १२ जुनो कलेश उपसमाव्यो होय ते फरी उदेरे, १३ अकाळे स्वाध्याय करे, १४ सचेतरजे हाथपगादीक खरडेल होय, तेने वगर पुज्ये सुवे बेसे उठे, १५ पो-

होर रात्री गया पछी मोटे मोटे शब्दे बोले, १६ मोटो क्लेश करे, १७ झंझ वचननो क्लेश करे, १८ पोताने तथा परने असमाधी उपजावे, १९ प्रभातथी ते संध्या सुधी लावीने खाखा करे, ए २० असमाधीनां स्थानक वर्जे, ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय, ते संसारमांही न भमे । १४ ॥

अर्थः-ए० चारित्रने कायरु करे ते एकवीस । स० सबला दोपने विषे ॥ बा० बावीस प०परीसहनेविषे जे०जे भि०साधु ज०एकवीस सबला दोप छांडवानेविषे । बावीस परीसह सहवाने विषे उद्यम करे । नि०सदाय से० ते न० न अ० रहे । म० संसारमांहि भमे नहि ॥ १५ ॥

मूलः-एगवीसाए सबले बावीसाए परीसहे ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः-२१ सबळा दोष ते, १ हस्तकर्म (हाथरस) करे, २ मैथुन सेवे, ३ रात्रीभोजन करे, ४ आधाकर्मि आहार भोगवे, ५ राज्यपींड भोगवे, ६ कृतगड १, पामीच्चं २, अछेजं ३, अणीसीध ४, अभीहडं ५, ए पाच प्रकारना दोष सहीत आहार भोगवे, ७ वारंवार पचखाण करीने भागे, ८ छ मासमांही वगर कारणे टोळ (गच्छ) बदले, ९ एक महीनामां उदक (पाणी) ना त्रण लेप लगाडे (अर्थात् त्रण नदी उतरे, १० एक मास माही त्रण मायाना स्थानक सेवे, ११ सेजांतरनो आहार भोगवे, १२ आकुटीने प्राणातीपात करे, १३ आकुटीने जुठ्ठ बोले, १४ आकुटीने अदत्तादान लीए, १५ सचेत पृथ्वी उपरे सुवे बेसे, १६ सचेतरजे खरडेल पाट पाटला उपरे सुवे बेसे उठे, १७ सळी गयेला पाटपाटला उपर सुवे बेसे उठे,

१८ मुळ १, कंद २, स्कंध ३, त्वचा ४, मवाळ ५, पत्र ६, पुष्प ७, फळ ८, बीज ९, हरी ए १० प्रकारनी सचेत वनस्पती भोगवे, १९ एक वरस माही १० उदक लेप लगाडे (अर्थात १० नदी उतरे), २० १ वरस माही १० मायाना स्थानक सेवे, २१ हाथ अथवा वासण सचेत वस्तुथी खरडेल होय तेथी लीए ए २१ सवळा दोप वर्जे, २२ परीसहना नाम १ क्षुद्यानो, २ त्रपानो, ३ टाढनो, ४ तापनो, ५ डांस मच्छरना, ६ अचेलनो, ७ अरतीनो, ८ स्त्रीनो, ९ चालवानो, १० बेसवानो, ११ स्थानकनो, १२ आक्रोस वचननो, १३ वधनो, १४ याचवानो, १५ अलाभनो, १६ रोगनो, १७ त्रण स्पर्शनो, १८ जळ मेलनो, १९ सत्कार सन्माननो, २० प्रज्ञानो, २१ अज्ञाननो, २२ दर्शननो, ए २२ परीसह सहन करवा, ए पुर्वोक्तने विपे जे साधु सदाय यत्नवत होय ते ससारमाही न भमे ॥ १५ ॥

अर्थः-ते० त्रेवीस अ ययन सू० सूयगडांग सूत्रना बे श्रुतस्कधना रु० २३ उपर एक अधीकुं करे तो २४ होय तो सु० २४ दस भुवनपति, आठ व्यंतर, पाच ज्योतिपी वैयानीक ए २४ देवतानी जाती अथवा २४ तिर्थंकरने य० विपे जे० जे भि० साधु ज० उद्यम करे नि० सदाय से० ते न० नही अ० रहे मं० संसार माही ममे नही ॥१६॥

मूल.—तेवीसाइ सूयगडे रुवाहिएसु सुरेसु य ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—सूयगडागसूत्रना प्रथम श्रुत स्कधना १६ अध्ययन पुर्वे कहेल, बाकी बीजा श्रुत स्कंधना सात अ ययन ते, १ पुण्डरणी नामे, २ क्रीया नामे, ३ आहार प्रज्ञा नामे, ४ प्रत्याख्यान प्रज्ञा नामे

५ भाषा नामे, ६ आर्द्र कुमारनुं, ७ उदगपेढाळ पुत्रनुं ए सर्व मळी २३ अध्ययनने श्रद्धे चोवीस प्रकारना देव ते चोवीस तिर्थंकर जाणवा तथा १० भुवनपती, ८ वाणव्यतर, ५ जोतीषी, १ वैमानीक ए २४ जातीना, देवताने श्रद्धे ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय ते ससारने विषे न भमे ॥ १६ ॥

अर्थः—प० पाच महाव्रतनी पचवीस भा० भावनाने विषे। उ० छवीस उदेसा द० दसा श्रुत खंधना दस उदेसा बृहत्कल्पना छ उदेसा। व्यवहार सुत्रना दस उदेसाने विषे जे०जे भि०साधु पचवीस भावना समी आराधवाने विषे ॥ छवीस उदेसा समा सदहवाने विषे ज०उद्यम करे नि० सदाय। से० ते न० न अ० रहे म० ससार माही भमे नहि ॥ १७ ॥

मूलः—पणवीसभावणाहिं उद्देसेसु दसाइणं।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—पचमहाव्रतनी २५ भावना तेमा अकेका महाव्रतनी पांच पाच भावना ते १ इर्या, २ मन, ३ वचन, ४ एषणा, ५ आदान भंडमत निखेवणा, ६ विचारीने बोलवु, ७ क्रोधे करी जुठु बोलवु नहि, क्षमा करवी, ८ लोभथी जुठु बोलवु नहि, सतोष राखवो, ९ भयथी जुठु बोलवुं नहि, धीरज राखवी, १० हाशी कुतुहळथी जुठु बोलवु नहि, मौन्य रहेवु, ११—१८ जातीना स्थानक निर्दोष याचीने भोगववा, १२ त्रणकाष्टकाकरो प्रमुख दीन दीन प्रत्ये याचीने भोगववु, १३ छकाय जीवनी हिंसा थाय तेम स्थानक समारवुं नहि, १४ देवनुं, गुरुनु, इद्रनु, राजानु, गाथापतीनु, सेजातरनु, जीवनु अदत्तादान लेवु नहि, १५ गुरुनी,

वृद्धनी, रोगीनी, तपसीनी, नवदीक्षीत शिष्यनी वैयावच्च करवी, १६ स्त्री, पशु, नपुंसक रहीत स्थानक भोगववु, १७ स्त्रीनी कथा करवी नहि, १८ स्त्रीना अंगोपांग निरखवां नहि, १९ पुर्वना काम-भोग संभारवा नहि, २० दीन दीन प्रत्ये सरस आहार करवो नहि, २१ शब्द, २२ रुप, २३ गंध, २४ रस, २५ स्पर्श ए पांच सारा उपर राग करवो नहि अने नठारा उपर द्वेष करवो नहि, ए २० भावना पाळवी, २६ उद्देशा ते, १० दशाश्रुत स्कंध सुत्रना, ६ वृहत्‌ कल्पसुत्रना, १० व्यवहार सुत्रना ए २६ उद्देशा काळे भगवाने तेहनी शीखामणे चाल्वु, ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय, ते संसारने विषे न भमे ॥१७॥

अर्थः—अ० अणगारना गु० सत्तावीस गुणने विषे च० वळी आचारंगना बे श्रुत स्कंधना २५ अध्ययनने जेम निसीथना ३ । एम २८ अध्ययने जेम आचार प० कह्योछे त० तेम य० वळी जे० जे भि० साधु ज० आराधवाने विषे उद्यम करे नि० सदाय से० ते न० न अ० रहे म० संसार माहि भमे नहि ॥ १८ ॥

मूल—.अणगारगुणेहि च पकप्पम्मि तहेव य ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—साधुना २७ गुण ते, ५ पाच महाव्रत पाळे, पांच इंद्रीयो निग्रह करे, ४ कषाय रहे तम, १४ भाव १५ भाव सत्य, १६ करण सत्य, १७ जोग सत्य, १८ क्षेमावंत, १९ वैराग्यवंत, २० मन समधारणवंत, २१ वचन समधारणवंत, २२ काया समधारणवंत, २३ ज्ञान संपन्न, २४ दर्शन संपन्न, २५ चारित्र संपन्न, २६ वेदना अहीयासीया, २७ मारणांति अहियासीया ए मुनीना २७ गुण धारण करे.

(त वस।

२८ प्रकारनुं प्रायश्चीत तेनो यत्र लिख्यते.

नाम	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८
मास	१	१	१	१	१	१	२	२	२	२	२	२	३	३	३	३	३	३	४	४	४	४	४	४	४	५	५	६
दीन	०	५	१०	१५	२०	२५	०	५	१०	१५	२०	२५	०	५	१०	१५	२०	२५	०	५	१०	१५	२०	२५	२७॥	०	२७॥	०

ए २८ प्रकारनु प्रायश्चीत सम्यक प्रकारे आराधे ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवत होय, ते संसार माही न भमे ॥ १८ ॥

अर्थः–पा० ओगणतीस २९ पाप आववाना सु० शास्त्र निमित्तादिक । प० तेहना प्रसगने विषे ॥ मो० मोहनीना ठा० ३० स्थानकने चे०य०विषे । जे०जे भि०साधु ज० २९ पाप शास्त्र अने ३० मोहनीना स्थानक छाडवाने विषे उद्यम करे नि० सदाय । से० ते न० न अ०रहे म० ससारमाही भमे नहि ॥ १९ ॥

मूल.–पावसुयपसङ्गेसु मोहठाणेसु चेव य ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः–२९ प्रकारना पाप सुत्रना नाम कहेछे, १ भुमी कपनामे शास्त्र, २ ऊत्पात नामे शास्त्र, ३ स्वप्न नामे शास्त्र, ४ अंतरीक्ष नामे शास्त्र (ऊल्कापातनु जाणपणुं), ५ अग नामे शास्त्र (अंग स्फुरकणनु जाणपणुं), ६ स्वर नामे शास्त्र (स्वरनुं जाणपणु), ७ व्यजन नामे शास्त्र (तल मसादीकनुं जाणपणुं), ८ लक्षण नामे शास्त्र (स्त्री पुरुषना लक्षणनु जाणपणु) ए ८ सुत्रना, ८ अर्थना, ८ वार्त्ताना ए

२४ भेद अने २५ विकथानु कथन, २६ प्रज्ञप्ती रोहीयादीक विद्यानु कथन, २७ सर्प वींछी प्रमुखना मंत्रनुं कथन, २८ वसी करणनुं कथन, २९ अन्य तिर्थिना आचारनुं कथन ए २९ पाप सुत्र तथा (पाठांतरे) २९ प्रकारना पाप सुत्रना नाम कहेछे, २४ तो पुर्वोक्त अने २५ गधर्व शास्त्र, २६ नाटक शास्त्र, २७ वातक शास्त्र, २८ वैदक शास्त्र, २९ धनुर्वेद शास्त्र ए २९ पाप सुत्रने वांचे भणे नहि, ३० माहामोहनी बांधवाना स्थानक कहेछे, १ त्रस जीवने पाणीमाही बोळीने मारे, २ त्रसजीवना श्वासोश्वास रुधीने मारे, ३ त्रस जीवने धुमाडो करी अकळावीने मारे, ४ त्रस जीवने मस्तकने विषे खडगादीकनो घा करीने मारे, ५ त्रस जीवना मस्तकने विषे सीसांवींटीने मारे, ६ गाडा गुगाने लाकडीए तथा पाटीयादीके मारतो जाय ने हस्तो जाय, ७ अणचार सेवीने ढांके, ८ पोते अणाचार सेवीने पारकाने माथे नांखे, ९ सभा मध्ये जेशी जाणीने मीश्र भाषा बोले, १० भोगीना भोग रुन्धे (आ शब्दनो अर्थ गुरु गमथी धारवा जेवो छे), ११ बाळ ब्रह्मचारी नथी ने बाळ ब्रह्मचारी नाम धरावे, १२ ब्रह्मचारी नथी ब्रह्मचारी नाम धरावे, १३ शेठनु धन चोरे, १४ पच मळीने वडेरो स्थापेलो छे अने पछी तेहज पचने दुःखदीये, १५ विश्वासघात करी स्त्री पुरुषादीकने परस्पर मारे, १६ एक देशना राजाने मारे, १७ घणा देशना राजाने मारे, १८ साधुने सयमथी भ्रष्ट करे, १९ तिर्थंकरना अवर्णवाद बोले, २० तिर्थकरना मार्गना अवर्णवाद बोले, २१ आचार्य ऊपाध्यायना अवर्णवाद बोले, २२ आचार्य ऊपाध्यायनो विनय वैयावच्च न करे, २३ बहु सुत्री नथी ने बहु सुत्रीनामधरावे, २४ तपस्वी नथी ने तपस्वी नाम धरावे, २५ वृद्ध रोगी तपस्वीनो विनय वैयावच्च न करे, २६ चार तिर्थमाही भेद पाडे, २७ जोतिषानिमित वसीकरणादीक भाखे, २८ देवता मनुष्य तिर्यचना अतृप्त काम भोग इच्छे, २९ तप सयम पाळीने मोटा

महर्धिक देवता थयेला छे तेहना अवर्णवाद बोले, ३० चारजातीना देवता आवता नथी अने कहे मारी पासे देवता आवेछे ए ३० काम करवाथी ७० क्रोडा क्रोडी सागरोपम सुधी रखळवानुं महामोहनी कर्म बांधे. एम जाणी ए ३० महामोहनी स्थानकने वर्जे ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवत होय ते संसार माही न भमे ॥१९॥

अर्थः–सि० सिद्ध मोक्षपद पाम्या ते आदिनुं पहिलु जे समय ते सिद्धादिक गुण ३१ तेहनेविषे जो० मन वचन कायाना जोग व्यापार तेहना ३२ जोग आलोयणादिक तेहने विषे । ते० तेत्रीस आ० आसातनाने य० विषे जे० जे भि० साधु ज० सिद्धना ३१ गुण कहेवाने विषे उद्यम करे । मन वचन कायाना ३२ जोग व्यापार रुडा प्रवर्तावावने विषे उद्यम करे ॥ तेत्रीस आसातना छांडवाने विषे उद्यम करे नि० सदाय । से० ते साधु न० न अ० रहे म० संसारमांही भमे नहि ॥ २० ॥

मूल–सिद्धाइगुण–जोगेसु तेत्तीसासायणासु य ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ २० ॥

गाथा. २० भावार्थः–सिद्ध भगवंतना ३१ गुण तेना नाम, ५ प्रकारे ज्ञानावर्णि कर्म क्षय कर्या, ९ प्रकारे दर्शनावर्णि कर्म क्षय कर्या, २ प्रकारे वेदनी कर्म क्षय कर्या, २ प्रकारे मोहनी कर्म क्षय कर्या, ४ प्रकारे आयुष्य कर्म क्षय कर्या, २ प्रकारे नाम कर्म क्षय कर्या, २ प्रकारे गोत्र कर्म क्षय कर्या, ५ प्रकारे अंतराय कर्म क्षय कर्या, ए एकत्रीस सिद्ध भगवतजीना गुणने श्रद्धे, ३२ प्रकारना जोग संग्रह तेना नाम, १ जे अतिचारादीक दोष लागेलो होय तेनी गुरुआदीकनी पासे आलोचना करे, २ गुरुनी पासे आलोचना करेली होय

ते बीजाने कहेवु नहि, ३ कष्ट विपत्ती आवेतोपण धर्मने विषे निश्चळ रहेवुं, ४ इहलोकने 'परलोकना सुखनी वाछा रहीत तप करवो, ५ आसेवणा ने ग्रहणा ए बे शीक्षाए प्रवर्तवुं, ६ शरिरनी विभुषा न करवी, ७ अज्ञाती कुळनी गोचरी करवी, ८ छानो तप करवो पण कोइने कहेवु नहि ने लोभ रहित प्रवर्तवु, ९ परिसह आववाथी शुभ प्रमाणे समवो ने क्षमा सहीत प्रवर्तवु, १० सरळ भाव सहीत प्रवर्तवु, ११ संयम सहीत प्रवर्तवु, १२ समकित सहीत प्रवर्तवुं, १३ चित्तनी समाधी सहीत प्रवर्तवु, १४ पाच प्रकारना आचार सहीत प्रवर्तवु, १५ विनय सहीत प्रवर्तवु, १६ तप विर्य सहीत प्रवर्तवु, १७ वैराग्य सहीत प्रवर्तवु, १८ आत्माने निध्याननी पेरेराख्यो, १९ पासथाना भाव रहीत प्रवर्तवु, २० सवरपुष्टो करवो, २१ पोताना आत्माना अवगुण राखवा, २२ सर्व काम भोगथी निवर्तवु, २३ दीन दीन प्रत्ये व्रत पचखाणनो वधारो करवो, २४ उपधी अहंकारनुं छाडवु ने कायोतसर्गनु करवु, २५ पाच प्रमादने छाडवा, २६ थोडु बोलवु ने काळे काळ क्रिया करवी, २७ धर्मध्यान ने शुक्ल ध्यान सहीत प्रवर्तवुं, २८ शुभ योग सहीत प्रवर्तवु, २९ मारणांती वेदना आव्येथके मन ठेकाणे राखवु, ३० सर्व कर्मनो सग छाडवो, ३१ आलोयणा करी निंदी निसल थवुं, ३२ सलेखणा करीने सथारो करवो ए ३२ जोग सग्रह अगीकार करवा. हवे गुरुनी ३३ आसातना कहे छे, तेना नाम १ गुरुनी आगळ चाले, २ गुरुने पाछळ अडीने चाले, ३ गुरुने बे पडखे अडीने चाले, ४ गुरुनी आगळ अडीने उभो रहे, ५ गुरुनी पाछळ अडीने उभो रहे, ६ गुरुने बे पडखे अडीने उभो रहे, ७ गुरुने आगळ अडीने बेशे, ८ गुरुने ९ गुरुने बे पडखे अडीने बेशे, १० गुरु शिष्य बेहु निहार भुमीए गयेल होय, तिहां पाणी लीए, (ए अर्थ गुरु गमथी धारवो), ११ गुरु अने शिष्य बेह बाहीर जइ

महर्धिक देवता थयेला छे तेहना अवर्णवाद बोले, ३० चारजातीना देवता आवता नथी अने कहे मारी पासे देवता आवेछे ए ३० काम करवाथी ७० क्रोडा क्रोडी सागरोपम सुधी रझळवानुं महामोहनी कर्म बांधे. एम जाणी ए ३० महामोहनी स्थानकने वर्जे ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय ते संसार माही न भमे ॥१९॥

अर्थः-सि० सिद्ध मोक्षपद पाम्यां ते आदिनुं पहिलु जे समय ते सिद्धादिक गुण ३१ तेहनेविषे जो० मन वचन कायाना जोग व्यापार तेहना ३२ जोग आलोयणादिक तेहने विषे । ते० तेत्रीस आ० आसातनाने य० विषे जे० जे भि० साधु ज० सिद्धना ३१ गुण कहेवाने विषे उद्यम करे । मन वचन कायाना ३२ जोग व्यापार रुडा प्रवर्तावावाने विषे उद्यम करे ॥ तेत्रीस आसातना छांडवाने विषे उद्यम करे नि० सदाय । से० ते साधु न० न अ० रहे म० संसारमांही भमे नहि ॥ २० ॥

मूलः-सिद्धाइगुण-जोगेसु तेत्तीसासायणासु य ।
जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ २० ॥

गाथा. २० भावार्थः-सिद्ध भगवंतना ३१ गुण तेनां नाम, ५ प्रकारे ज्ञानावर्णि कर्म क्षय कर्या, ९ प्रकारे दर्शनावर्णि कर्म क्षय कर्या, २ प्रकारे वेदनी कर्म क्षय कर्या, २ प्रकारे मोहनी कर्म क्षय कर्या, ४ प्रकारे आयुष्य कर्म क्षय कर्या, २ प्रकारे नाम कर्म क्षय कर्या, २ प्रकारे गोत्र कर्म क्षय कर्या, ५ प्रकारे अंतराय कर्म क्षय कर्या, ए एकत्रीस सिद्ध भगवतजीना गुणने श्रद्धे, ३२ प्रकारना जोग सग्रह तेना नाम, १ जे अतिचारादीक दोष लागेलो होय तेनी गुरुआदीकनी पासे आलोचना करे, २ गुरुनी पासे आलोचना करेली होय

ते वीजाने कहेवु नहि, ३ कष्ट विपत्ती आवेतोपण धर्मने विषे निश्चळ रहेवुं, ४ इहलोकने 'परलोकना सुखनी वाछा रहीत तप करवो, ५ आसेवणा ने ग्रहणा ए वे शीक्षाए प्रवर्तवुं, ६ शरिरनी विभुषा न करवी, ७ अज्ञाती कुळनी गोचरी करवी, ८ छानो तप करवो पण कोइने कहेवु नहि ने लोभ रहित प्रवर्तवु, ९ परिसह आववार्थी शुभ प्रमाणे समवो ने क्षमा सहीत प्रवर्तवु, १० सरळ भाव सहीत प्रवर्तवु, ११ संयम सहीत प्रवर्तवु, १२ समकित सहीत प्रवर्तवु, १३ चित्तनी समाधी सहीत प्रवर्तवु, १४ पाच प्रकारना आचार सहीत प्रवर्तवु, १५ विनय सहीत प्रवर्तवु, १६ तप विर्य सहीत प्रवर्तवु, १७ वैराग्य सहीत प्रवर्तवु, १८ आत्माने निध्याननी पेरेराख्यो, १९ पासथाना भाव रहीत प्रवर्तवु, २० सवरपुष्टी करवो, २१ पोताना आत्माना अवगुण राखवा, २२ सर्व काम भोगथी निवर्तवु, २३ दीन दीन प्रत्ये व्रत पचखाणनो वधारो करवो, २४ उपधी अहकारनु छाडवु ने कायोत्सर्गेनु करवु, २५ पाच प्रमादने छाडवा, २६ थोडु वोलवु ने काळे काळ क्रिया करवी, २७ धर्मध्यान ने शुक्ल ध्यान सहीत प्रवर्तवुं, २८ शुभ योग सहीत प्रवर्तवु, २९ मारणाती वेदना आव्येथके मन ठेकाणे राखवु, ३० सर्व कर्मनो सग छाडवो, ३१ आलोयणा करी निंदी निसल थवुं, ३२ सलेखणा करीने सथारो करवो ए ३२ जोग सग्रह अगीकार करवा. हवे गुरुनी ३३ आसातना कहे छे, तेना नाम १ गुरुनी आगळ चाले, २ गुरुने पाछळ अडीने चाले, ३ गुरुने वे पडखे अडीने चाले, ४ गुरुनी आगळ अडीने उभो रहे, ५ गुरुनी पाछळ अडीने उभो रहे, ६ गुरुने वे पडखे अडीने उभो रहे, ७ गुरुने आगळ अडीने वेशे, ८ गुरुने पाछळ अडीने वेशे, ९ गुरुने वे पडखे अडीने वेशे, १० गुरु शिष्य वेहु निहार भुमीए गयेल होय, तिहां गुरुना पहेला शिष्य हस्त पाणी लीए, (ए अर्थ गुरु गमथी धारवो), ११ गुरु अने शिष्य वेहु वाहीर जइ

स्थानकमां आवे, तेवारे गुरुनी पहेला शिष्य इर्यावही पडीकमे, १२ कोइ अन्य पुरुष प्रश्नादीक पुछवा आव्यो होय ते गुरुनेज बोलाववा योग्य छे, अने शिष्य बोलावे, १३ रात्रीए गुरु पुछे कोण सुता छे ने कोण जागे छे, तेवखते शिष्य जागतो थको बोले नहि, १४ शिष्य चार प्रकारना आहार व्होरीलावेल होय ते पहेला नाना साधुनी पासे आलोयणा करे अने पछी गुरु पासे आलोयणा करे, १५ तेमज ते आहार प्रथम नाना साधुने देखाडे, पछी गुरुने देखाडे, १६ ते आहार पेहेला नाना साधुने आमत्रे, पछी गुरुने आमत्रे, १७ ते आहार गुरुने पुछया विना जे जे इच्छे तेने काढी आपे, १८ गुरु अने शिष्य बंने जणा बेशीने एक पात्रा मांही आहार पाणी करता गुरुनी आज्ञा विना पोतानी इच्छा मुजब आहार करी जाय, १९ गुरु शिष्यने बोलावे ते वखते साभळीने बोले नहि, २० गुरु शिष्यने बोलावे अने तिहाज बेठो थको उत्तर आपे, २१ गुरु शिष्य ने बोलावे, अने शुं कहोछो, शुं कहोछो, एम कहे, २२ गुरुने तु तु करे, २३ गुरु शीखामण आपे तेवारे सामु बोले, २४ गुरु कहे वृद्ध रोगी तपस्वी विगेरेनी वैयावच्चकरो तो नफो थशे, तेवारे शिष्य कहे, तमेज करो, तमने शु ? नफो नहि थाय, २५ गुरु धर्मकथा कहेता कोइ गाथा पदादीक भुले तेवारे गुरुने शिष्ट करवाने कहे एमनथी एम छे, एम कहे, २६ गुरु धर्मकथा कहेता कहे ए अमुक बोल विचारीने कहेशु, तेवारे शिष्य कहे शु ? ते अर्थ तमने साभळतो नथी ! ! ! एम कहे, २७ गुरु धर्मकथा कहेता होय तेवारे अरती वेदे, २८ गुरु धर्मकथा कहे तेवारे मखदा माही भेद पाडे, २९ गुरु धर्मकथा कहेता होय तेवारे धर्मकथानो रस छेदे, (अर्थात क्यां सुधी व्याख्यान करशो, गौचरीनु अबुर थायछे), ३० गुरु धर्मकथा कही रह्या पछी ते मखदा मांहीथी कोइ गयु नहोय, पछी ते मखदा माही जे गुरुए व्याख्यान करेल होय, तेहुन अध्ययनादीक वधारे मेळ मेळवीने

कहे, ३१ गुरुना सज्या संथाराने पगेस्पर्शी हाथथी समो कर्या विना अने गुरुने वगर खमाव्ये जाय, ३२ गुरुना सज्या सथारा उपर उभो रहे, वेसे, सुवे, ३३ गुरु थकी द्रव्य ने भावे उचे तथा बराबर आसने सुवे, वेसे, उभो रहे तो आसातना ए ३३ प्रकारे गुरुनी आसातना टाळवी, ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होयने ससार माही न भमे ॥ २० ॥

अर्थः—इ० एणे प्रकारे ए० ए पुर्वोक्त कह्या ते ठा० स्थानकने विषे । जे० जे भि० साधु ज० सदहवा त्यजवा पालवानेविषे उद्यम करे स० सदाय ते खि० शीघ्र सो० ते म० नरकादिक च्यार गतीरुप सर्व स० संसार थकी वि० मुकाय विशेषे । प० पंडित साधु इ० इति सुधर्मास्वामी जबु मत्ये कहे छे ॥ हे जबू जेम में श्री महावीर देवने समीपे साभळ्यु हुतु ॥ तेम हु तुज मते वे० कहु छु ॥ २१ ॥

मूल—इय एएसु ठाणेसु जे भिक्खू जयई सया ।
खिप्पं सो सवसंसारा विप्पमुच्चइ पण्डिओ ॥ २१ ॥ ॥ त्ति वेमि ॥

॥ इति श्री चरणविही एकत्रिंश अध्ययन सम्मत्त ॥३१॥

गाथा २१ भावार्थः—ए पुर्वोक्त १ बोलथी ते ३३ बोल सुधीमा जाणवा जोग जाणे, छांडवा जोग छांडे, आदरवा जोग आदरे, एवी रीते जे साधु सदाय यत्नवत होय ते पडीत उतावळो ससार थकी मुक्त थाय, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जबू नामना शिष्यने कहेता हवा हे जवु ! जेम मे श्री महावीरदेव स्वामींनी समीपे सांभळ्यु हतु तेम में तुज मत्ये कह्यु ॥२१॥ इति श्री उतराध्ययन सुत्रना ३१ मा अध्ययननो भावार्थ

रा० स्थानकमां आवे, तेवारे गुरुनी पहेला शिष्य इर्यावही पडीकमे, १२ कोइ अन्य पुरुष प्रश्नादीक पुछवा आव्यो होय ते गुरुनेज बोलाववा योग्य छे, अने शिष्य बोलावे, १३ रात्रीए गुरु पुछे कोण सुता छे ने कोण जागे छे, तेवखते शिष्य जागतो थको बोले नहि, १४ शिष्य चार प्रकारना आहार व्होरीलावेल होय ते पहेला नाना साधुनी पासे आलोयणा करे अने पछी गुरु पासे आलोयणा करे, १५ तेमज ते आहार प्रथम नाना साधुने देखाडे, पछी गुरुने देखाडे, १६ ते आहार पेहेला नाना साधुने आमत्रे, पछी गुरुने आमत्रे, १७ ते आहार गुरुने पुछ्या विना जे जे इच्छे तेने काढी आपे, १८ गुरु अने शिष्य बंने जणा बेशीने एक पात्रा माही आहार पाणी करता गुरुनी आज्ञा विना पोतानी इच्छा मुजब आहार करी जाय, १९ गुरु शिष्यने बोलावे ते वखते साभळीने बोले नहि, २० गुरु शिष्यने बोलावे अने तिहाज बेठो थको उत्तर आपे, २१ गुरु शिष्य ने बोलावे, अने शुं कहोछो, शुं कहोछो, एम कहे, २२ गुरुने तु तु करे, २३ गुरु शीखामण आपे तेवारे सामु बोले, २४ गुरु कहे वृद्ध रोगी तपस्वी विगेरेनी वैयावच्चकरो तो नफो थशे, तेवारे शिष्य कहे, तमेज करो, तमने शु ? नफो नहि थाय, २५ गुरु धर्मकथा कहेतां कोइ गाथा पदादीक भुले तेवारे गुरुने खिन्न करवाने कहे एमनथी एम छे, एम कहे, २६ गुरु धर्मकथा कहेता कहे ए अमुक बोल विचारीने कहेशुं, तेवारे शिष्य कहे शु ? ते अर्थ तमने साभळतो नथी ! ! ! एम कहे, २७ गुरु धर्मकथा कहेता होय तेवारे अरती वेदे, २८ गुरु धर्मकथा कहे तेवारे मखदा मांही भेद पाडे, २९ गुरु धर्मकथा कहेता होय तेवारे धर्मकथानो रस छेदे, (अर्थात क्यां सुधी व्याख्यान करशो, गौचरीतु असुर थायछे), ३० गुरु धर्मकथा कही रह्या पछी ते मखदा मांहीथी कोइ गयुं नहोय, पछी ते मखदा मांही जे गुरुए व्याख्यान करेल होय, तेहज अध्ययनादीक वधारे मेळ मेळवीने

कहे, ३१ गुरुना सज्या सथाराने पगेस्रशौं हाथथी समो कर्या विना अने गुरुने वगर खमाव्ये जाये, ३२ गुरुना सज्या सथारा उपर उभो रहे, वेसे, सुवे, ३३ गुरु थकी द्रव्य ने भावे उचे तथा बराबर आसने सुवे, वेसे, उभो रहे तो आसातना ए ३३ प्रकारे गुरुनी आसातना टाळवी, ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवत होयने ससार माही न भमे ॥ २० ॥

अर्थः-इ० एणे प्रकारे ए० ए पुर्वोक्त कह्या ते ठा० स्थानकने विषे। जे० जे भि० साधु ज० सदहवा त्यजवा पालवानेविषे उद्यम करे स० सदाय ते खि० शीघ्र सो० ते स०नरकादिक च्यार गतीरुप सर्व स० संसार थकी वि० मुकाय विशेषे। प० पडित साधु इ० इति सुधर्मास्वामी जबू प्रत्ये कहे छे ॥ हे जबू जेम में श्री महावीर देवने समीपे साभळ्यु हुतु ॥ तेम हु तुज प्रते वे० कहु छु ॥ २१ ॥

मूलः-इय एएसु ठाणेसु जे भिक्खू जयई सया।
खिप्पं सो सवसंसारा विप्पमुच्चइ पण्डिओ ॥ २१ ॥ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति श्री चरणविही एकत्रिंश अध्ययन सम्मत्त ॥३१॥

गाथा २१ भावार्थः-ए पुर्वोक्त १ वोलथी ते ३३ वोल सुधीमा जाणवा जोग जाणे, छांडवा जोग छांडे, आदरवा जोग आदरे, एवी रीते जे साधु सदाय यत्नवत होय ते पडीत ऊतावळो ससार थकी मुक्त थाय, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जबू नामना शिष्यने कहेता हवा हे जबु ! जेम मे श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे सांभल्यु हतु तेम में तुज प्रत्ये कह्यु ॥२१॥ इति श्री ऊतराध्ययन सुत्रना ३१ मा अध्ययननो भावार्थ

स्थानक । इ० वांछे पण वि० स्त्रीपशु पंडग रहित जो० ते पण रहिवा योग्य ॥ स० चारित्रनी समाधीना का० वांछणहार स० साधु त० तपसी ॥ ४ ॥

मूलः—आहारमिच्छे मियमेसणिज्जं सहायमिच्छे निउणत्थबुद्धिं ।
निकेयमिच्छेज्ज विवेगजोग्गं समाहिकामे समणे तवस्सी ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—जे ज्ञान दर्शन चारित्रनी समाधीना इछनार तपस्वी एवा साधुने जो आहारनी इच्छा थाय ता मर्यादा पुर्वक ४७ दोष रहित आहार वाछे, जो शिष्यनी इच्छा थाय तो भला जीवादीक नव तत्वना अर्थने विषे जेहनी बुद्धि छे, तेहवा शिष्यने वाछे, जो ऊपाश्रयनी इच्छा थायतो स्त्री, पशु, नपुंशक रहीत एवा उपाश्रयने वाछे ॥ ४ ॥

अर्थः—न० न वा० कदाचित ल०पामे नि०भला विवेकवंत स०सिष्यने न पामे ॥ वा०अथवा गु०गुण कारी अ०अधिक । गु० गुणेकरी स० सरिषो वा० अथवा ते पोते ए०एकलो वि०पण ॥ पा०पापकर्म । वि० विशेषे व०वर्जता थको ॥ वि० विचरे का० कामनेविषे अ० असावधान थको मवर्ते ॥ ५ ॥

मूलः—न वा लभेज्जा निउणं सहायं गुणाहियं वा गुणओ समं वा ।
एगो वि पावाइ विवज्जयन्तो विहरेज्ज कामेसु असज्जमाणो ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—पोताथकी ज्ञानादीक गुणे करी अधीको तथा बरावर एवो भलो शिष्य कदाचित न पामेतो शिष्य विना एकलो पण पापकारी अनुष्टान वर्जतो कामभोगने विषे प्रतिबंध अणकरतोथको सयमने विषे विचरे ॥५॥

अर्थः-ज० जेम य० वली अं० इंडाथी प्प० उपना व० पंखीया ॥ अं० इडुं व०पंपीथी प्प०उपनुं ज० जेम य० पूरणे ॥ ए० एमज । मो० मोह उपजवानु आ०थानक खु० निश्चे त० त्रसनाने तिर्थंकर कहे । मो० मोहनी च० वली त० तृष्णा उपजवानो आ० थानकने । व० तिर्थंकर कहे ॥ ६ ॥

मूल.—जहा य अण्डप्पभवा बलागा अण्डं बलागप्पभवं जहा य ।
एमेव मोहायतणं खु तण्हा मोहं च तण्हायतणं वयन्ति ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—हवे मोहनीनी उत्पनी केवी रीते थायछे ते कहेछे, जेम इडांथी पंखी उत्पन थाय अने पखी थकी इंडु उत्पन थाय तेवीज रीते मोह उत्पन थवानुं स्थानक धनादीकनी तृष्णा अने तृष्णा उत्पन थवानुं स्थानक मोह छे, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ६ ॥

अर्थः—रा० माया लोभ ते राग य० वली दो० क्रोध मान ते द्वेष वि० ए बे निश्चे य० पुरणे ॥ क० कर्मना बी० बीजछे क० कर्मने च० पुनः मो० मोहथकी प्प० उपनु व० तिर्थंकरे कह्युं ॥ क० कर्म च० पुनः जा० जन्म म० मरणनु मू० मूल दु० दुपने च० वली जा० जन्म म० मरणने व० कहे तिर्थंकर ॥ ७ ॥

मूल.—रागो य दोसो वि य कम्मबीयं कम्मं च मोहप्पभवं वयन्ति ।
कम्मं च जाइमरणस्स मूलं दुक्खं च जाईमरणं वयन्ति ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः-राग अने द्वेष ए बे कर्मना बीजछे अने कर्म ते मोहनी थकी उत्पन थायछे. अने जन्म मरणनु मुळ ते कर्मजछे, अने दुःख उत्पन थवानो हेतु जन्म मरणजछे एम तिर्थंकरे कहेलछे.॥ ७.॥

अर्थः–दु० दुख ह० हणाणुं ज० जेहनें ने० न हो० होय मो० मोह मो० मोह ह० हणाणो ज० जेहने न० न हो० होय त० त्रसना त० त्रसना ह० हणाणि ज० जेहने न० न हो० होय लो० लोभ। लो० लोभ ह० हणाणो ज० जेहने न० न होय किं० परिग्रह ॥ ८ ॥

मूलः–दुक्खं हयं जस्स न होइ मोहो मोहो हओ जस्स न होइ तण्हा ।
तण्हा हया जस्स न होइ लोहो लोहो हओ जस्स न किंचणाइं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः–जेणे दुःखनें हण्युं, तेहनें मोह न होय अनें जेणें मोहने हण्यो तेहने धनादीकमी तृष्णा न होय अने जेणे तृणाने हणी, तेहनें लोभ न होय अनें जेणें लोभनें हण्यो तेहनें धनादीक कांइपण न होय ॥८॥

अर्थः–रा० रागने च० वली दो० द्वेषने च० वळी त० तेमहिज मो० मोहने । उ० उधरवाने का० वांछणहार पुरुषे स० मुलसहित जा० समुहने ॥ जे० जे जे० जे उ० उपाय, प० अंगीकार करवा ॥ ते० ते उपायने कि० कहिस अ० अनुक्रमे ॥ ९ ॥

मूलः–रागं च दोसं च तहेव मोहं उद्धत्तुकामेण समूलजालं ।
जे जे उवाया पडिवज्जियव्वा ते कित्तइस्सामि अहाणुपुव्विं ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः–राग, द्वेषने मोहना मुळना समुहने उधरवानी वाछा करता थको उधरवाना उपायछे ते अगीकार करवा गुरु कहता हवा हे शिष्य ? ते उधरवाना उपाय हुं अनुक्रमे कहीश, ते तुं साभळ ! ॥९॥

अर्थः–र० प्रणीत रस प० घणुं न० न निसे० सेववो। पा० माहि र० रस ते दि० कामनी दिसनो क० करणहार

न० मनुष्यने ॥ कामे करी दि० दीपता पुरुषने च० वळी का० कंदर्पने स० साहमा अ० आवी पीडा उपजावे । सा० स्वाद कारिया फ० फलछे जेहना एहवा दु० वृक्षनें ज० जेम प० पखी साहमा आवी पीडा उपजावे त० तेम ॥१०॥

मूल:—रसा पगामं न निसेवियव्वा पायं रसा दित्तिकरा नराणं ।
दित्तं च कामा समभिद्दवन्ति दुमं जहा साउफलं व पक्खी ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—१ दुध, २ दहीं, ३ घी, ४ प्रमुख विगय मनुष्यने कदर्पने वधारनार ने उन्मादना करनारछे, एम जाणीने ए विगय ने घणो सरस आहार न सेववो कारण के वृक्षने जेम मधुरां फळ होय तो पंखी सामा आवीनें पीडा उपजावे, तेम घणो सरस आहार सेववाथी उन्मादवत जीवने कदर्प सामो आवीने पीडा उपजावे ॥१०॥

अर्थः—ज० जेम द० दवनी अ० अग्नी ते दावानल ते किहां । प० घणा । इ० इंधणा काष्ट छे जेहने विषे एहवा व० वननेविषे दावानल केहवो छे ॥ स० सहित आ० वायरे करी ते न० न उ० उपसमीने उ० उल्हाय नहि ॥ ए० एणीपरे इ० इंद्रिना विकाररुप अ० अग्नीनें दावानल ते किहां वि० वळी प० घणा रसनो भो० जमणहारने । ब० ब्रह्मचारि ते । न० न हि० होय हितने अर्थे क० कदाचित कोइ ब्रह्मचारीने पण ॥ ११ ॥

मूलः—जहा दवग्गी पउरिन्धणे वणे समारुओ नोवसमं उवेइ ।
एविन्दियग्गी वि पगामभोइणो न बम्भयारिस्स हियाय कस्सइ ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—जेम वननें विषे लाकडा घणां होय त्यां दवनी अग्नी लागे ते वायुथी सहीत होय, ते थोडी वेळाए ओलाय नहि, तेम इंद्री रुपी अग्नी घणो सरस आहार भोगवता ब्रह्मचारीने तेमज कोइने हीतकारी न होय ॥ ११॥

अर्थः–दु० दुख ह० हणाणुं ज० जेहनें ने० न हो० होय मो० मोह मो० मोह ह० हणाणो ज० जेहने न० न हो० होय त० त्रसना त० त्रसना ह० हणाणि ज० जेहने न० न हो० होय लो० लोभ। लो० लोभ ह० हणाणो ज० जेहने न० न होय किं० परिग्रह ॥ ८ ॥

मूलः–दुक्खं हयं जस्स न होइ मोहो मोहो हओ जस्स न होइ तण्हा।
तण्हा हया जस्स न होइ लोहो लोहो हओ जस्स न किंचणाइं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः–जेणे दुःखनें हण्युं, तेहने मोह न होय अनें जेणें मोहने हण्यों तेहने धनादीकमी तृष्णा न होय अने जेणे तृणाने हणी, तेहने लोभ न होय अनें जेणे लोभने हण्यो तेहने धनादीक कांइपण न होय ॥८॥

अर्थः–रा० रागने च० वली दो० द्वेषने च० वली त० तेमहिज मो० मोहने। उ० उधरवाने का० वांछणहार पुरुषे स० मुलसहित जा० समुहने ॥ जे० जे जे० जे उ० उपाय, प० अंगीकार करवा ॥ ते० ते उपायने कि० कहिस अ० अनुक्रमे ॥ ९ ॥

मूल.–रागं च दोसं च तहेव मोहं उद्धत्तुकामेण समूलजालं।
जे जे उवाया पडिवज्जियव्वा ते कित्तइस्सामि अहाणुपुव्विं ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः–राग, द्वेषने मोहना मुलना समुहने उधरवानी वांछा करतो थको उधरवाना उपायछे ते अगीकार करवा गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ते उधरवाना उपाय हुं अनुक्रमे कहीश, ते तुं सांभळ ! ॥९॥

अर्थः–र० प्रणीत रस प० घणुं न० न निसे० सेववो। पा० प्राहि र० रस ते दि० कामनी दिसना क० करणहार

न० मनुष्यने ॥ कामे करी दि० दीपता पुरुपने च० वली का० कंदर्पने स० साहमा अ० आवी पीडा उपजावे । सा० स्वाद कारिया फ० फलछे जेहना एहवा दु० वृक्षनें ज० जेम प० पंखी साहमा आवी पीडा उपजावे न०-तेम ॥१०॥

मूलः–रसा पगामं न निसेवियवा पायं रसा दित्तिकरा नराणं ।
दित्तं च कामा समभिद्दवन्ति दुमं जहा साउफलं व पक्खी ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः–१ दुध, २ दहीं, ३ घी, ४ प्रमुख विगय मनुष्यने कदर्पने वधारनार ने उन्मादना करनारछे, एम जाणाने ए विगय ने घणो सरस आहार न सेववो कारण के वृक्षने जेम मधुरां फळ होय तो पंखी सामां आवीने पीडा उपजावे, तेम घणो सरस आहार सेववाथी उन्मादवत जीवने कदर्प सामो आवीने पीडा उपजावे ॥१०॥

अर्थः–ज० जेम द० दवनी अ० अग्नी ते दावानल ते किहां । प० घणा । इ० इंधणा काष्टछे जेहने विषे एहवा व० वननेविषे दावानल केहवो छे ॥ स० सहित आ० वायरे करी ते न०न उ० उपसमीने उ० उल्हाय नहि ॥ ए० एणीपरे इ० ईद्रिना विकाररुप अ० अग्नीने दावानल ते किहां वि० वली पं० घणा रसनो भो० जमणहारने । ब० ब्रह्मचारि ते । न० न हि० होय हितने अर्थे क० कदाचित कोइ ब्रह्मचारीने पण ॥ ११ ॥

मूल.–जहा दवग्गी पउरिन्धणे वणे समारुओ नोवसमं उवेइ ।
एविन्दियग्गी वि पगामभोइणो न बम्भयारिस्स हियाय कस्सइ ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः–जेम वनने विषे लाकडा घणां होय त्या दवनी अग्नी लागे ते वायुथी सहीत होय, ते थोडी वेळाए ओलाय नहिं, तेम इद्री रुपी अग्नी घणो सरस आहार भोगवता ब्रह्मचारीने तेमज कोइने हीतकारी न होय ॥११॥

अर्थः-वि० स्त्री पशु पंडग रहित सें० थानक आ० पाटपाटलादिक ॥ जं० सेवणहारने ॥ ओ० थोडा अ० आहारना करणहारने । इं० इंद्रियना द० दमणहारने ॥ न० न रा० राग स० वैरी ध० पराभव न करे चि० पुर्वोक्त साधुना चितने प० दुर कीधो टाल्यो वा० रोग इ० जेम ओ० ओषधी करी तेम ते रोग वलतो देहने पराभवे नहि ॥ १२ ॥

मूल.-विवित्तसेज्जासणजन्तियाणं ओमासणाणं दमिइन्दियाणं।
न रागसत्तू धरिसेइ चित्तं पराइओ वाहिरिवोसहेहिं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः-जेम व्याधिए करी पीडीत होय, तेहने औषधे करी रोगनो पराभव न होय, तेम जे स्त्री पशु नपुंशक रहीत स्थानक भोगवनार उणोदरीना करनार, पाच इंद्रीयोने दमनार, एवा साधुने राग रुपीयो शत्रु पराभव करे नहि ॥ १२ ॥

अर्थः-ज० जेम बि० बिलाडाना व० वसवाना स्थानकने । मू० समीपे । न० न मू० उंदरने व० ते रहेवानी जग्या प० भली नहि । ए० एणे दृष्टांते इ० स्त्रीने नि० रहेवाना घरने म० मांहि । न० न बं० ब्रह्मचारीने ख० जुगतो भलो नहि । नि० निवास रहेवो ॥ १३ ॥

मूलः-जहा बिरालावसहस्स मूले न मूसगाणं वसही पसत्था ।
एमेव इत्थीनिलयस्स मज्झे न बम्भयारिस्स खमो निवासो ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः-जेम बीलाडाना स्थानक समीपे उदरने ते स्थानक माही वसवु भलुं नहि, तेम

जे घरमाही स्त्री रहे त्यां ब्रह्मचारीने रहेवु युक्त (भलु) नहि ॥ १३ ॥

अर्थः-स० साधु त० तपसी होय ते इ० स्त्रीना सात वाना चिं० पोताना चित्तने विषे नि०थापीने राखीने अथवा द० देखीने न० न व० वितवे अध्यवसायनाणे ॥ एहवा जे ए सात वानां एम चिंतवे नहि । तलालिन न थाय ते सात कया । रु० स्त्रीना रुप शरिरनो आकार १ । ला० लावण ते बोलवानी चतुराइ २ । वि० विलास ते वस्त्रादिक पहेरवानी रचना ३ । हा० हसवो तेहनी ४ । ज० मधुरु मणमणा पि० मीठा वचननुं बोलवु ५ इ० अगोपागनुं गोपववु ६ ॥ पे० वांकि नजर जोवो ७ ॥ वा० अथवा ए सात वाना चितमाहि राखे नही ॥१४॥

मूल.—न रूवलावण्णविलासहासं न जंपियं इङ्गियपेहियं वा ।
इत्थीण चित्तंसि निवेसइत्ता दट्ठुं ववस्से समणे तवस्सी ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—रुप, लावण्यता बोलवानी चतुराइ, वस्त्रादीकनी शोभा, भोगनी लीला, हसवु, मणमणा वचननुं बोलवु, अगोपागनु मोडवु, कटाक्षे (आडी नजरे) जोवु, ए पुर्वोक्त स्त्रीना एटला वाना देखीने साधु तपश्वी तेना उपर राग न धरे, आपणा चित्तने विषे स्थापे नहि तेमज इंद्रीयोना विषय न चिंतवे, तथा अहो सुदर ? इत्यादीक वचन पण न बोले ॥ १४ ॥

अर्थः-पुरुष तेहने विषे । इ० स्त्री ज० जनने अद० सराग बुद्धि करी अदरसन १ च० समुचे ए० अवधारणे अ० स्त्रीने सराग अप्रार्थवो २ च० चकारथी स्त्रीनी अभिलाख अणकरवी ३ स्त्रीने सरागे रुपादिकनु अ० अणचिंतववुं ४ । च० समुचे ए० निश्चे अ० सरागी नाम लइने गुण किर्तननु अणकरवु ५ च० पदपुरणे पाच

राता आ० धर्म ज्ञा० ध्यानने जु० जोग्य छे । स० सदा हि० हितनु कारण छे । अदर्शनादिक पांच बोल ब्र० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो छे ते पुरुषने ॥ १५ ॥

मूल–अदंसणं चेव अपत्थणं च अचिन्तणं चेव अकित्तणं च ।
इत्थीजणस्सारियझाणजुग्गं हियं सया बम्भचेरे रयाणं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः–जेहने धर्म ध्यानादीक हेतकारी छे, तेमज जे सदाय ब्रह्मचर्यने विषे रक्त छे, ते स्त्रीनु दर्शन जोवे नहि, स्त्रीनी वाछा न करे, स्त्रीनु रुप दीठु होय ते मनमाही चिंतवे नहि, स्त्रीना गुणनी कीर्ति न करे ॥१५॥

अर्थः–का० जो कदाचित तु० निद्धारवाने अर्थे । वि० विभूषासहित । दे० देवागनाए । न० अशक्य चा० संजमथी मनने काम खो० खोभाववाने ति० त्रण गुप्ति सहित एहवा साधु छे । त० तोहि वि० पण ए०एकात हि० हितनु कारण ति० वली । न० जाणीने । वि० स्रीयादिक रहित वा० थानक मु० साधुने प० प्रसस्त वारु॥१६॥

मूलः–कामं तु देवीहि विभूसियाहिं न चाइया खोभइउं तिगुत्ता ।
तहा वि एगन्तहियं ति नच्चा विवित्तवासो मुणिणं पसत्थो ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः–मनने विषे अभीलाप उपजावे एहवी देवांगना अलंकार सहीत होय ते पण जे त्रण गुप्तीए करीने सहीत एहवा साधुने सयम थकी क्षोभवी न शके ??? एहवा धैर्य वृतिना धणी मुनी होय तोपण स्त्री पशु नपुशक रहीत स्थानकने विषे रहेवु श्रेय छे ॥ १६ ॥

अर्थः–मो० मोक्षना अ० वाछणहार उ० पण मा० मनुष्यने पण । स० संसारना परिभ्रमणथी ॥

भी० बीहेछे तेहने ध० धर्मने विषे ठि० रह्याछे तेहने विषे एया० नेहवु दु० दोहिलु न० अ० नथी लो० लोकने विषे ॥ ज० जेहवी इ० स्त्रीओ मुकता दोहिली छी नो केहवीछे। बा० अज्ञानीना म०मनती ह० हरणहारीछे ॥१७॥

मूल–मोक्खाभिकङ्खिस्स उ माणवस्स संसारभीरुस्स ठियस्स धम्मे ।
नेयारिसं दुत्तरमत्थि लोए जहित्थिओ बालमणोहराओ ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः–जे मोक्षना वांछनार मनुष्य, जे चार गती रूप ससारथी डरनार, जे धर्मने विषे निश्चळ रह्याछे तेहवा मनुष्यने जे अज्ञानीना मनने हरनारी स्त्री लोकने विषे जेहवी स्त्री मुक्ती दोहलीछे, तेहवुं बीजु काइपण दोहीलु नहि ॥ १७ ॥

अर्थः–ए० ए स्त्री सबधी य० पुरणे स० सगते स० उतरी निवारीने जे प्रवर्ते तेहने ॥ सु० सोहिला उतरवा च० पुरणे ए० निश्चे भ० होय से० एटला सेष पदार्थ ते मुकता सोहिला । ज० जेम म० मोटा सा० समुद्रने उ० उत्तरीने जे नीकल्या तेहने । न० नदि भ० होय ग० गगानदी स० सरिखी । अ०पण उतरता सोहिली॥१८॥

मूल–एए य सङ्गे समइक्कमित्ता सुउत्तरा चेव भवन्ति सेसा ।
जहा महासागरमुत्तरित्ता नई भवे अवि गङ्गासमाणा ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः–ए स्त्री संबंधीयो सग निवार्या पछी शेष धनादीकनो सबंध मुक्तो सोहीलोछे जेम सयंभूरमण समुद्र तर्यां पछी गगा सरीखी मोटी नदी पण तरता सोहीलीछे ॥ १८ ॥

अर्थः–का० कामभोगने विषे अ० अभिलाखरतथी । प० उपनो खु० एमज दु० दुख कोहने । स०

सर्वने लो० लोकने । सं० देवतासहित लोकने जं० जे का० काया संबंधी शरिरी दुख मा० मानसी च० वली किं० थोडु ॥ त० ते दुखनां अं० अतने ग० पामे वी० वीतराग ॥ १९ ॥

मूलः–कामाणुगिद्धिप्पभवं खु दुक्खं सवस्स लोगस्स सदेवगस्स ।
जं काइयं माणसियं च किंचि तस्सन्तगं गच्छइ वीयरागो ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः–देवता सहीत सर्व लोकने जे कायानुं दुःख ते रागादीक अने मानसीक एवा बे प्रकारनुं थोडुपण जे दुःख उत्पन थयु ते निश्चे निरंतर काम भोगनी वाच्छा थकीज ते दुःखनो अत वीतराग पामे ॥ १९ ॥

अर्थः–ज० जेम य० निर्द्धार किं० किंपाग वृक्षना फ० फळ ॥ म० रमणीक तेणे करी ॥ र० रसेकरीने व० वर्ण करी य० गंधे करीने एहवा फल भु० भोगवता थका ते० विपाकनी अवस्थाने पाम्या थका ॥ एटले प० प्रगम्या थका जी० जीवतव्यनो आउखो खु० विनाश पामे छते ते किंपाग नामा फल मर्णांत दूखना देणहार होय ॥ ए० ए उपमा का० कामभोग भागव्याना वि० फलने विपे जाणवी ॥ २० ॥

मूलः–जहा य किंपागफला मणोरमा रसेण वण्णेण य भुज्जमाणा ।
ते खुड्डए जीविय पच्चमाणा एओवमा कामगुणा विवागे ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः–जेम किंपाक वृक्षना फळ (एक जातना झेरी वृक्षनां फळ) स्वादे करी तथा वर्ण करी खाता भोगवता थकां मनने रमणीकछे पण भोगव्या बे घडी पछी सोमकर्मीनु आयुष्य त्रोडे (अर्थात

आयुष्य तुटवाथी मण पामे) ए आपमा कामभोग भोगव्याना विपाक (फळ) ने विषे समजवो, जेम कामभोग भोगवतां जीवने रमणीकछे पण तेनां पाप फळनो उदय थशे ते भोगवतां बहु दुःकरछे ॥ २० ॥

अर्थः–जे० जे इं० इंद्रियना वि० विषय म० मनोज्ञ ते न० न ते० इंद्रियना विषय विषे भा० मनने नि० करे ॥ क० क्यारे पण ॥ न० न य० वळी अ० अमनोज्ञने विषे म० मनने पण न० न कु० करे ॥ स० समाधीनो का० वांछणहार स० साधु त० तपस्वी ॥ २१ ॥

मूलः–जे इन्दियाण विसया मणुन्ना न तेसु भावं निसिरे कयाइ ।
न यामणुन्नेसु मणं न कुज्जा समाहिकामे समणे तवस्सी ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः– जे समाधीनो वांछनार तपश्वी साधु ते पाच इंद्रीयोना मनोज्ञ विषयने विषे कीं-वारे पण मनने प्रवर्तावे नहि अने अमनोज्ञ विषयोने विषे द्वेष न करे ॥ २१ ॥

अर्थः–हवे चक्षु इन्द्रिनो अधिकार तेर काव्येकरी कहे छे। च० नेत्रने रू०रुप ग० ग्रहवायोग्य छे व० तिर्थंकर एम कहे त० ते कथंभूतं रा० राग उपजाववना हे० हेतु छे तु० पुर्वे म० मनोज्ञरुप ते आ० तिर्थंकर कहे। त० ते दो० द्वेष उपजवाना हे० हेतु छे अ० अमनोज्ञ रुप ते आ० तिर्थंकर कहे स० सरीखो एटले राग द्वेष रहित य० वळी जो० जे कोइ ते० ते बेहुने विषे स० ते वी० वीत रा० राग कहीए ॥ २२ ॥

मूलः–चक्खुस्स रूवं गहणं वयन्ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ २२ ॥

उत्तरा० अध्य०

॥ ३८९ ॥ ॥ ३२ ॥

गाथा २२ भावार्थः–हवे मनप चक्षु इंद्रीनुं व्याग १३ काव्येकरीने कहेछे, स्त्रीय.दीकनां रुप चक्षुने ग्रहवा योग्यछे तेमाही जे मनोज्ञ (मनने गमतुं) रुपछे ते रागनो हेतुछे अने अमनोज्ञ (मनने नहि गमतुं रुप) ते द्वेषनो हेतु छे, तेथी जे मनोज्ञ अमनोज्ञ ए बनेने विषे राग द्वेष न करे, तेहज वीतराग जाणवा, एम तिर्थकरे कहेल छे॥२२॥

अर्थः–रु० रुपने च० नेत्र ग० ग्रहवायोग्य व० कहे तिर्थकर ॥ च० (चक्षु) नेत्रने रु० रुप ग० ग्रहवा-योग्य छे ॥ व० कहे तिर्थकर रा० रागना हे० हेतुने स० मनोज्ञरुपने आ० तिर्थकर कहे ॥ दो० दोसना हे० हेतुने अ० अमनोज्ञ रुपने ॥ आ० तिर्थकर कहे ॥ २३ ॥

मूलः–रूवस्स चक्खुं गहणं वयन्ति चक्खुस्स रूवं गहणं वयन्ति ।
रागस्स हेउं समणुन्नमाहु दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः–रुपने चक्षु ग्रहनार छे अने चक्षुने रुप ग्रहवा योग्य छे, तेमांही जे मनोज्ञरुप ते रागनो हेतु छे अने जे अमनोज्ञ रुप छे ते द्वेषनो हेतु छे, एम तिर्थकरे कहेल छे ॥ २३ ॥

अर्थः–रु० मनोज्ञ रुपने विषे जो० जे गि० मुर्छाने उ० पामे ति० तिव्र ॥ अ० अकाले पा० पामे से० ते जीव वि० मरणने ॥ रा० रागे करी पीडयो से० ते ज० जेम वा० वळी प० पतग ॥ आ० दीवो देखवाने विषे ॥ लो० लोलपी थको ॥ स० पामे म० मरणने ॥ २४ ॥

मूलः–रूवेसु जो गिद्धिमुवेइ तिव्वं अकालियं पावइ से विणासं ।
रागाउरे से जह वा पयङ्गे आलोयलोले समुवेइ मच्चुं ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—जेम दीवानी शीखा द्रष्टिए जोवाना लुब्धपणाए रागथी पतगीयो मर्ण पामे तेमज कोइ रुपने विषे तिव्र मुर्छावत होय ते जीव अकाळे मर्ण पामे ॥ २४ ॥

अर्थः—जे० जे य० वली अ० पण माठु रुप देखीने दो० द्रेषने ॥ स० पामे ति० तीव्र । तं० ते क्ख० अवसरने विषे से० ते उ० पुरणे उ० पामे दु० दुख । दु० दुर्दत दो० दोषे करी । स० पोताने कीधे ज० जीव । न० न कि० थोडु रु० रुप अ० नथी अपराध करतो ॥ से० ते पुरुषने ॥२५॥

मूलः—जे यावि दोसं समुवेइ तिव्वं तंसि क्खणे से उ उवेइ दुक्खं ।
दुद्दन्तदोसेण सएण जन्तू न किंचि रूवं अवरुज्झई से ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जे कोइ अमनोज्ञरुप देखीने तिव्र द्रेष पामे, ते जीव ते अवसरने विषे दुःख पामे, दमतां दोहीला एहवा द्वेषरुप दुर्दांत दोषे करीने जीव पोतेज दुःखी थाय छे, पण ते जीवने रुप किंचित मात्र अपराध नथी करतु ??? ॥ २५ ॥

अर्थः—ए० एकांत घणु र० रातो जे रु० रुडा रु० रुपने विषे ॥ अ०नहीं जेहवुं रुडुं मनोहररुप ता० तेहवु भुडु अमनोहर रुप एटले भुंडा रुपने विषे से० ते कु० करे प० द्वेष ॥ दु०दुख संबंधिनी स० पीडा उ० पामीए ॥ बा० बाल अज्ञानी ॥ न० न लि०लेपाय ते० तेणे राग द्वेषे करी मु०साधु ॥ वि०राग रहित॥२६॥

मूलः—एगन्तरत्ते रुइरंसि रूवे अतालिसे से कुणई पओसं ।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ बाले न लिप्पई तेण मुणी विरागो ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—जे एकांत मनोज्ञरुपने विषे रक्त छे, ते जीव अमनोज्ञ रुपने विषे द्वेषभाव करे, ते अज्ञानी दुःख संबंधीनी पीडा पामे, एम जाणी द्वेषरुप कचरे करी वीतरागी मुनी न लेपाय ॥ २६ ॥

अर्थः—रु० रुडा रुपने विषे अ० केडे प्रवर्ते एहवा आ० आशाने विषे ग० प्रवर्ततो य० जे जी० जीव ॥ च० त्रस अ० थावर हिं० हणे कहेवाने ॥ अ० अनेक प्रकारना जीवने ॥ चि० ते अनेक प्रकारने शस्त्रे करी ते० ते त्रस थावर जीवने प० परितापनाउपजावे वा० वाल अज्ञानी ॥ पी० पीडा उपजावे वाल केहेवा छे अ० आत्मानो अर्थ गु० भारे छे जेहने कि० किलिष्ठ मेला परिणाम सहीत छे ॥ २७ ॥

मूलः—रूवाणुगासाणुगए य जीवे चराचरे हिंसइ णेगरूवे ।
चित्तेहि ते परितावेइ वाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—जेहने मनोज्ञरुप मेळववा रुप पोताना आत्मानोज अर्थ मोटो छे, ते मनोज्ञ रुपना रागने परीणामे पीडयो थको मनोज्ञ रुपनी केडे प्रवर्ते, ते मनोज्ञरुपनी आशाए प्रवर्ततो मनोज्ञरुप मेळववाने माटे ते अज्ञानी जीव घणा प्रकारना त्रसने स्थावर जीवने हणे अने घणा प्रकारना शस्त्रेकरी पर जीवने पीडा उपजावे॥२७॥

अर्थः—रु० रुडा रुपने विषे वा० राग छते प० मुर्छा उपजाववे करी रुपवत वस्तुने ॥ उ० उपजाववाने विषे र० एटले चोरादिकना भयथी राखवाने पोताना तथा परनां प्रयोजनने ॥ सं० सम्यक प्रकारे अर्थ आववाने विषे व० विणास थए विनाश छते ॥ वि० वियोग थये छते य० वळी क० किहां थकी सु० सुखदाइ से० ते रुपनो रागी । स० मनोज्ञ रुप भोगववाने का० काले य० पुन० अ० तृपति अणपामे छते ते भोगवता

तृपत्ति न पामे ए छ वाले करी सुख न पामे ॥ २८ ॥

मूलः—रूवाणुवाएण परिग्गहेण उप्पायणे रक्खणसन्निओगे ।

वए विओगे य कहं सुहं से संभोगकाले य अतित्तलाभे ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—मनोज्ञरुपने रागे करी मनोज्ञरुपने ग्रहण करवानी मुर्छाथी रुपवंत परिग्रह सम्यक प्रकारे पोताने तथा पारकाने अर्थे आववाना प्रयोजनने माटे उपार्जे, पछी तेनु चोरादीकथी रक्षण करवाने विषे प्रवर्ते, कदाचित ते मनोज्ञरुपनो विनाश अथवा वियोग थयेथके ते मनोज्ञरुप भोगववाना प्रस्तावने विषे ते जीवने किहा थकी सुख होय ? ? ? (अर्थात नज होय) ॥ २८ ॥

अर्थः—रु० मनोज्ञ रुपने विषे अ० अतृप्तो थको य० वली प० तेहने विषे मुर्छा पाम्यो छतो य०पुरणे ॥ स० आसक्त थको उ० अतिशे आसक्त थको न० न उ० पामे तु० संतोपने । अ० असंतोपने दो० दोषे करी दु० दुखी ॥ प० पारका रुपवंत वस्तुने । लो० लोभे करी आ० मेलो थको आ० ले अ० अदत्तने ॥२९॥

मूलः—रूवे अतित्ते य परिग्गहे य सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं ।

अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—मनोज्ञ रुपने विषे अनतोषी थको रुपवंत परिग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत लुब्धवंत ते सतोष न पामे, पछी सुरुपना लोभे करी जेहनु चित्त मेलु थएल छे ते जीव असतोषने दोषे करी पारकी रुपवत वस्तु देखीने ते वस्तुना मालीकनी रजा सिवाय अणदीधी लीए (अर्थात चोरी करे) ॥२९॥

अर्थः–त० तृष्णाए करी अ० पराभव्यो एहवो जे जीव || अ० चोरीनो करणहार ते कहेवो छे || रु० रुपने देखवाने विषे अ० असंतोषी छे || प० रुपवंत परिग्रह मेळववाने विषे असंतोषी य० पुनः मा० माया सहित मु० मृखावाद || व० वाधे प्रवर्ते लो० लोभना दो० दोष || त० तिहां मृषावाद बोले छते अ० पण || दु० दुख थकी न० न वि० मुकाय से० ते || ३० ||

मूलः–तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो रूवे अतित्तस्स परिग्गहे य ।
मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से || ३० ||

गाथा ३० भावार्थः–रुपवंत परीग्रह मेळववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए करी पराभव्यो थको रुपवंत वस्तुनी चोरीनो करनार तेहने कोई पुछेके अमुक रुपवत वस्तु तमे लीधी छे? ते वारे कपट सहीत जूठुं बोले तेमज पछी जूठु बोलवाथी ते जीव ते दुःखथी न मुकाय || ३० ||

अर्थः–मो० मृषावाद बोलतो थको पं० पश्चाताप करे || य० पुरणे पु० पहेलु ओ० पुर्णे य० वली पण || प० मृषा बोलताना का० अवसरनें विषे य० पण दु० दुखी होय मृषा बोल्याथी पुरुं न पडे ते माटे || दु० दोहिलो दुखनो अंत आवे जेहने एहवो दुखी होय || ए० एणीपरे अ० अदत्तने स० लेतो थको || रु० रुपने विषे अ० अतृप्तो थको || दु० अतिशे दुखीओ होय अ० स्वजनादिकनी ते नेश्राराहित होय || ३१ ||

मूलः–मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।
एवं अदत्ताणि समाययन्तो रूवे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो || ३१ ||

गाथा ३१ भावार्थः-जूठु बोल्या पछी पश्चाताप करे तेमज पहेलो पण एवी चिंता करेके ए रुपवत स्त्रीना धणी आगळ जूठु केवी रीते बोलु तथा एहने केवी रीते छेतरु ? ? ? वळी जुठु बोलवाना अवसरे एम पण जाणे के रखे ? कोइ मने जुठा बोलो जाणे ? एवी रीते रुपवंत वस्तु अण दीधेली लेनार असंतोषी जीव दुःखीयो होय, पछी ते दुःखनो अंत दोहीलो पामे अने एवी चोरीना करनार अन्यायीनो कोइ सखाइयो न थाय ॥ ३१ ॥

अर्थः-रु० मनोज्ञ रुपने विषे ॥ अ० रातो जे न० नरने ए० एम ॥ क० किहा थकी सु० सुख हो० होय ॥ क० कियारे-पण ॥ किं० थोडु ॥ त० तिहां मनोहर रुपने उ० भोगववाने वि० विषे कि० क्लेस अने दु० दुखने पामे ॥ नि० उपजावे ज० जे रुपने ॥ क० निमीते ॥ दु० दुखने ॥ ३२ ॥

मूलः-रूवाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निवत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः-एवी रीते मनोज्ञ रुपनो रक्त छे ते जीवने केवी रीते कीहा थकी थोडुए सुख होय ? (अर्थात् न ज होय) तोपण मनोज्ञ रुपवन स्त्रीयादीकने भोगववाने विषे क्लेश ने दुःख पामेछे तेमज मनोज्ञ रुप भोगववाने माटे आत्माने कष्ट ऊपार्जे ! ॥ ३२ ॥

अर्थः-ए० एणीपरे रु० भुंडा रुपने विषे ग० पहुतो थको प० द्वेषने उ० पामे वली दु० दुखना उ० समोहनी प० श्रेणीने पामे ॥ प० मरूपे दु० दुष्ट चि० चित्त थको य० पुरणे चि० बांधे क० कर्मज जं० जे कर्म से० ते जीव पु० वली हो० होय दु० दुखनो हेतु ॥ वि० भोगववाना अवसरने विषे ॥ ३३ ॥

मूलः—एमेव रूवम्मि गओ पओसं उवेइ दुक्खोहपरंपराओ।
पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—एवी रीते सुंदा रुपने विषे द्वेष भावे पोहोंच्यो थको जीव दुःखना समुह (जथ्थो) नी श्रेणी पामे, वळी द्वेषे करी दुष्ट चितनो धणी कर्म बांधे पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा परलोकने विषे दुःखकारी होय ॥ ३३ ॥

अर्थः—रु० मनोज्ञ रुपने विषे वि० रागरहित म० मनुष्य वि० शोकरहित ॥ ए० ए पूर्वोक्त कही ते दु० दुखनो ऊ० समोहनी प० श्रेणीए करी ॥ न० न लि० लिपाय भ० ससार म० माहि वि० पण स० रहेतो छतो ज० पाणीए करी वा० जेम पो० कमलनुं प० पत्र पांदडुं न लिपाय तेम ॥ ३४ ॥

मूलः—रूवे विरत्तो मणुओ विसोगो एएण दुक्खोहपरंपरेण।
न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—मनोज्ञ रुपने विषे विरक्त मनुष्य शोक रहीत थाय अने पुर्वे कही ते दुःखना समुहनी श्रेणीए करी ससार माही रहेतो थको पण पाणी माही कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय (ए प्रथम चक्षु इंद्रीनुं व्यान १३ काव्ये करीने कह्युं) ॥ ३४ ॥

अर्थः—हवे श्रोतेंद्रिना तेर काव्य कहेछे ॥ स०शब्द व० तिर्थंकर कहे कथंभुत शब्द केहवाछे शब्द सो० कानने योग्य छे ॥ ग० ग्रहवा तं० ते म० मनोज्ञ शब्दने आ० तिर्थंकर कहे कथंभुत मणुन्नं शब्द रा० राग

उपजवानो हे० हेतु छे तु० पुर्गे त० ते अ० अमनोज्ञ शब्दोने आ० तिर्थंकर कहे दो० द्वेप उपजावानो हे० हेतु छे ॥ स०सरिखो राग द्वेप रहित य० वली जो० जे कोइ ते०ते बेहुने विषे स० ते वी० वीतराग कहीए ॥३५॥

मूलः—सोयस्स सद्दं गहणं वयन्ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—हवे बीजी श्रोतेंद्रीनु व्यान १३ काव्ये करीने कहे छे. कानने शब्द ग्रहवा योग्य छे ते माही जे मनोज्ञ शब्द छे ते रागनो हेतु छे अने अमनोज्ञ शब्द ते द्वेपनो हेतु छे, तेथी जे मनोज्ञ अमनोज्ञ ए बने शब्दने विषे राग द्वेप न करे तेहज वीतराग जाणवा एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ३५ ॥

अर्थः—सो० कान व० तिर्थंकर कहे कथंभुत शब्द स० शब्दने ग० ग्रहवा योग्य स० शब्द सो० श्रोतेंद्रि कानने ग० ग्रहणहार छे व० कहे तिर्थंकर ॥ रा० रागनो हे० हेतुने स० मनोज्ञ शब्दने आ० तिर्थंकर कहे दो० द्वेपना हे० हेतुने अ० अमनोज्ञ शब्दने आ० तिर्थंकर कहे ॥ ३६ ॥

मूलः—सद्दस्स सोयं गहणं वयन्ति सोयस्स सद्दं गहणं वयन्ति ।
रागस्स हेउं समणुन्नमाहु दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—कान शब्दने ग्रहनार छे, कानने शब्द ग्रहवा योग्य छे ते मांही जे मनोज्ञ शब्द छे ते रागनो हेतु छे अने जे अमनोज्ञ शब्द छे ते द्वेपनो हेतु छे, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ३६ ॥

अर्थः—स० मनोज्ञ शब्दने विषे जो० जे गि० मुर्छाने उ० पामे ॥ ति० तिव्र अ० अकाले पा० पामे

मूलः—एमेव रूवम्मि गओ पओसं उवेइ दुक्खोहपरंपराओ।
पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—एवी रीते भुंडा रुपने विषे द्वेष भावे पोहोंत्यो थको जीव दुःखना समुह (जथ्थो) नी श्रेणी पामे, वळी द्वेषे करी दुष्ट चितनो धणी कर्म बांधे पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा परलोकने विषे दुःखकारी होय ॥ ३३ ॥

अर्थः—रु० मनोज्ञ रुपने विषे वि० रागरहित म० मनुष्य वि० शोकरहित ॥ ए० ए पूर्वोक्त कही ते दु० दुखनो उ० समोहनी प० श्रेणीए करी ॥ न० न लि० लिपाय भ० संसार म० मांहि वि० पण स० रहेतो छतो ज० पाणीए करी वा० जेम पो० कमलनुं प० पत्र पांदडुं न लिपाय तेम ॥ ३४ ॥

मूलः—रूवे विरत्तो मणुओ विसोगो एएण दुक्खोहपरंपरेण ।
न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—मनोज्ञ रुपने विषे विरक्त मनुष्य शोक रहीत थाय अने पुर्वे कही ते दुःखना समुहनी श्रेणीए करी संसार मांही रहेतो थको पण पाणी मांही कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय (ए प्रथम चक्षु इंद्रीनुं व्यान १३ काव्ये करीने कह्युं) ॥ ३४ ॥

अर्थः—हवे श्रोतेंद्रिना तेर काव्य कहेछे ॥ स० शब्द व० तिर्थंकर कहे कथंभुतं शब्द केहवाछे शब्द सो० कानने योग्य छे ॥ ग० ग्रहवा त० ते म० मनोज्ञ शब्दने आ० तिर्थंकर कहे कथंभुतं मणुन्न शब्द रा० राग

उपजवानो हे० हेतु छे तु० पुर्गे त० ते अ० अमनोज्ञ श०द्दने आ० तिर्थंकर कहे दो० द्वेष उपजावानो हे० हेतु छे ॥ स०सरिखो राग द्वेष रहित य० वळी जो० जे कोइ ते०ते तेहुने विषे स० ते वी० वीतराग कहीए॥३५॥

मूलः—सोयस्स सद्दं गहणं वयन्ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—हवे त्रीजी श्रोतेंद्रीनु व्यान १३ काव्ये करीने कहे छे. कानने शब्द ग्रहवा योग्य छे ते माही जे मनोज्ञ शब्द छे ते रागनो हेतु छे अने अमनोज्ञ शब्द ते द्वेषनो हेतु छे, तेथी जे मनोज्ञ अमनोज्ञ ए बने शब्दने विषे राग द्वेष न करे तेहज वीतराग जाणवा एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ३५ ॥

अर्थः—सो० कान व० तिर्थंकर कहे कथंभुत शब्द स० शब्दने ग० ग्रहवा योग्य स० शब्द सो० श्रोतेंद्रि कानने ग० ग्रहणहार छे व० कहे तिर्थंकर ॥ रा० रागनो हे० हेतुने स० मनोज्ञ शब्दने आ० तिर्थंकर कहे दो० द्वेषना हे० हेतुने अ० अमनोज्ञ शब्दने आ० तिर्थंकर कहे ॥ ३६ ॥

मूलः—सद्दस्स सोयं गहणं वयन्ति सोयस्स सद्दं गहणं वयन्ति ।
रागस्स हेउं समणुन्नमाहु दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—कान शब्दने ग्रहनार छे, कानने शब्द ग्रहवा योग्य छे ते माही जे मनोज्ञ शब्द छे ते रागनो हेतु छे अने जे अमनोज्ञ शब्द छे ते द्वेषनो हेतु छे, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ३६ ॥

अर्थः—स० मनोज्ञ शब्दने विषे जो० जे गि० मुर्छाने उ० पामे ॥ ति० तिव्र अ० अकाळे पा० पामे

से० ते जीव वि० मरणने ॥ रा० रागेकरी आ० पीड्यो ह० हरण हरणीओ व० जेम हरण केहवो छे मि० पशुछे व० वली मु० अज्ञानी छे स० शब्दनेविषे ॥ अ० अतृप्तो थको स० पामे म० मरणने ॥ ३७ ॥

मूलः—सद्देसु जो गिद्धिमुवेइ तिव्वं अकालियं पावइ से विणासं ।
रागाउरे हरिणमिगे व मुद्धे सद्दे अतित्ते समुवेइ मच्चुं ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—जेम मधुर शब्द साभळवाना लुब्धपणाए रागथी मृग (हरण) मर्ण पामे तेम जे कोइ शब्दने विषे तिव्र मुर्छावंत होय ते अकाळे मर्ण पामे ॥ ३७ ॥

अर्थः—जे० जे य० वली अ० पण खोटो शब्द सांभळीने दो० द्वेषने स० पामे ति० तिव्र ॥ तं० ते ख० अवसरने विषे से० ते उ० पूर्णे उ० पामे दु० दुखने दु० दुर्दंतने दो० दोषे करी स० पोताने कीधे जं० जीव । न० न किं० थोडुं पण स० शब्द अ० नथी अपराध करतो से० ते पुरुषने ॥ ३८ ॥

मूलः—जे यावि दोसं समुवेइ तिव्वं तंसि क्खणे से उ उवेइ दुक्खं ।
दुद्दन्तदोसेण सएण जन्तू न किंचि सद्दं अवरुज्झई से ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—जे कोइ अमनोज्ञ शब्द साभळीने तिव्र द्वेष पामे ते जीव ते अवसरने विषे दुःख पामे वळी दमतां दोहीला एवा द्वेष रुप दुर्दांत दोषे करी ते जीव पोतेज दुःखी थायछे पण ते जीवने शब्द किंचित मात्र अपराध नथी करतो ॥ ३८ ॥

अर्थः—ए० एकांत घणो र० रातो रु० रुडा स० शब्दने विषे ॥ अ० नहि जेवो रुडो सब्द ता० तेहवोए

मुडा शब्दने विषे से० ते कु० करे प० द्वेषने । दु० दुषसमूहीनो सं० पीडाने उ० पामे बा० अज्ञानि ॥ न० न लि० लिपाय न परडाय ते० तेणे राग द्वेषे करी मु० साधु वि० राग रहित होय ते ॥ ३९ ॥

मूलः—एगन्तरत्ते रुइरंसि सद्दे अतालिसे से कुणई पओसं ।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ बाले न लिप्पई तेण मुणी विरागो ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—जे एकान्त मनोज्ञ शब्दने विषे रक्त छे ते जीव अमनोज्ञ शब्दने विषे द्वेष भाव करे ते अज्ञानी दुःख समूहीनी पीडा पामे एम जाणी द्वेष रुप कचरे करी वीतरागी मुनी न लेपाय ॥३९॥

अर्थः—स० रुडा शब्दने अ० केडें प्रवर्ते एहवा आ० आसाने विषे ॥ ग० प्रवर्तता जे य० पूर्ण जी० जीव ॥ च० त्रसने अने अ० थावरने हि० हणे ते केहवा जीवने हणे ॥ अ० अनेक प्रकारना जीवने चि० अनेक प्रकारने शस्त्रे करी ते० ते त्रसथावर जीवने प० परितापना उपजावे बा० अज्ञानी । पी० पीडा उपजावे कथंभूत बाल । अ० आत्मानो अर्थी । गु० भारेछे जेहनो । कि० मेला परिणाम सहित छे ॥४०॥

मूलः—सद्दाणुगासाणुगए य जीवे चराचरे हिंसइ णेगरूवे ।
चित्तेहि ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—जेहने मनोज्ञ शब्द मेळववा रुप पोताना आत्मानोज अर्थ मोटो छे ते मनोज्ञ शब्दने परिणामे पीडयो थको मनोज्ञ शब्दने केडे प्रवर्ते, ते मनोज्ञ शब्दनी आशाए प्रवर्ततो मनोज्ञ शब्द मेळववाने माटे ते अज्ञानी जीव घणा प्रकारना त्रसने स्थावर जीवने हणे अने घणा प्रकारना शस्त्रे करी

पर जीवने पीडा ऊपजावे ॥ ४० ॥

अर्थः-स० रुडा शब्दने विषे वा० राग छते प० मुर्छा उपजावे करी रुडा सब्दने उ० उपजाववाने विषे ॥ र० ते वली चोरादिकना भयथकी राखवाने विषे । पोताना त्था परना प्रयोजने सं० सम्यग प्रकारे अर्थ आववाने विषे ॥ व० विनास थइ विणठे छते वि० वियोग थए छते य० वळी । क० किहांथकी सु० सुष होय से० तेने ॥ स० मनोज्ञ शब्द भोगववाना का० कालने विषे य० पुनः ॥ अ० तृप्ति अण पामे छते दुषी ए हे बोल्ले करी सुष न पामे ॥ ४१ ॥

मूलः-सद्दाणुवाएण परिग्गहेण उप्पायणे रक्खणसन्निओगे ।
वए विओगे य कहं सुहं से संभोगकाले य अतित्तलाभे ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः-मनोज्ञ शब्दने रागे करी मनोज्ञ शब्दने ग्रहण करवानी मुर्छाथी मधुर शब्द रुप परीग्रह सम्यक प्रकारे पोताने तथा पारकाने अर्थे आववाना प्रयोजनने माटे ऊपार्जे ? पछी चोरादीकथी रक्षण करवाने प्रवर्ते, कदाचित ते मनोज्ञ शब्दनो विनाश अथवा वियोग थये थके ते मनोज्ञ शब्दने भोगववाना अवसरने विषे ते जीवने किहा थकी सुख होय ! ! ! (अर्थात नज होय.) ॥ ४१ ॥

अर्थः-स० मनोज्ञ सब्दने विषे अ० असंतोषी छतो य० वळी ॥ प० मनोज्ञ वीणादिक शब्दने य० विषे ॥ स० आसक्त उ० अत्यंत आसक्त छतो न० न उ० पामे तु० संतोष ॥ अ० असंतोषने दो० दोषे करी दु० ते जीव दुषी ॥ प० पारका वीणादिकना वचन सांभलीने ॥ लो० लोभे करी आ० मेलो दुष्टचित थको आ० ले

अ० वीणादिक पारकी वस्तु अणदीधी ले ॥ ४२ ॥

मूल.—सद्दे अतित्ते य परिग्गहे य सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं।
अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—मनोज्ञ शब्दने विषे असतोषी थको मधुर शब्द रुप परीग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत लुब्धवत ते संतोष न पामे तथा मधुर शब्दना लोभे करी जेहनुं चित मेलु थएल छे, ते जीव असंतोषपने दोषे करी पारकी मधुर शब्दवाली वस्तु देखीने ते वस्तुना मालीकनी रजा सिवाय अणदीधेली लीए ॥ ४२ ॥

अर्थः—त० तृष्णाएकरी अ० परभव्यो होय तेहने अ० चोरीना करणहारने ॥ स० शब्दने विषे अ० असंतोषीने प० परिग्रह मेलववाने विषे असतोषीने य० वली। मा० माया सहित मु० मुषावादनो बोलवु व० वाधे मृषा बोलवाने विषे। लो० लोभना दो० दोसथकी लोभी चोरी करे पछे कोइ पूछेतो माया सहित मृषा बोले त० तिहांपणि मृषा बोलते छते अ० पण दु० दुषथकी न० न वि० मुकाय से० ते जीव ॥ ४३ ॥

मूलः—तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो सद्दे अतित्तस्स परिग्गहे य।
मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—मधुर शब्द रुप परीग्रह मेळववाने विषे असतोषी जीव तृष्णाए करी पराभव्यो थको मधुर शब्दनी चोरीनो करनार तेहने कोइ पुछे, अमुक मधुर शब्दवाळी वस्तु तमे लीधी छे, ते वारे कपट सहीत जुठु बोले, तेमज पछी जुठुं बोलवाथी ते जीव ते दुःखथी न मुकाय ॥ ४३ ॥

अर्थः—मो० मृषा बोल्या प० पश्चाताप करे एम मनोज्ञ गीतादीक सांभलवानो लोभी जीव य० वळी ॥ पु० पेहेली पण एहवी चिंता करे गीत गायछे तेहना य० वळी ॥ प० मृषा बोलवाने का० अवसरे ते एम जाणे रखे कोइ मुजने जुठा बोल्यो जाणे य० तेमणी दु० दुखी होय । दु० जे दुखनुं अ० अंत दोहिलुं पामे ए० एणी परे अ० अदत्तने स० लेतो थको । स० मनोज्ञ सब्दने विषे अ० असंतोषी थयो दु० दुखी होय अ० अन्याय माटे तेहनुं उपराणुं कोइ न करे ॥ ४४ ॥

मूलः—मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।
एवं अदत्ताणि समाययन्तो सद्दे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—जुठु बोल्या पछी पश्चाताप करे, तेमज पहेलो पण एहवी चिंता करे के ए मधुर शब्दना मालीकनी पासे हु केवी रीते बोलु तथा तेहने केवी रीते छेतरुं, वळी जुठु बोलवाना अवसरने विषे एम जाणे के रखे? कोइ मने जुठा बोलो जाणे ? एहवी रीते मधुर शब्दवाळी वस्तु अणदीधेली लेनार असंतोषी जीव दुःखीयो होय, पछी ते दुःखनो अंत दोहीलो पामे अने एवी मधुर शब्दनी चोरी करनारनो कोइ सखाइयो न थाय ॥ ४४ ॥

अर्थः—स० मनोज्ञ सब्द गीतादिकने । अ० जे रक्तछे न० नर ते मनुष्यने ए० एणे प्रकारे क० किहाथकी । सु० सुख हो० होय क० किहाथकी कि० थोडुए । त० त्या मनोज्ञ शब्द उ० उपभोग आववाने वि० पण कि० किलेस दु० दुख पामे । नि० दुख निपजावे ज० जे मनोज्ञ शब्द भोग आववाने क० काजे दु० दुख ॥ ४५ ॥

मूल.—सद्दाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।

तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निवत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—एवी रीते मनोज्ञ शब्दनो रक्त छे ते जीवने केवी रीते क्लिश थकी थोडुंए सुख होय? (अर्थात न ज होय) तोपण मनोज्ञ शब्दने भोगववाने विषे क्लेशने दुःख पामे छे तेमज मनोज्ञ शब्द भोगववाने माटे आत्माने कष्ट ऊपार्जे छे ॥ ४५ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे स० भुंडा शब्दने विषे ग० पहोतो थको प० द्वेषभावे ॥ उ० पामे दु० दुषना उ० समुहनी प० श्रेणी ॥ प० प्रकरशे दु० द्वेषेकरी दुष्ट चि० चितनो धणी य० वळी चि० बांधे क० कर्म ज० जे कर्म से० ते जीवने पु० वळी हो० होय दु० दुषकारीया वि० विपाक इह लोक परलोकने विषे ॥ ४६ ॥

मूलः—एमेव सद्दम्मि गओ पओसं उवेइ दुक्खोहपरंपराओ ।

पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ४६ ॥

गाथा४६ भावार्थः—एवी रीते भुंडा शब्दने विषे द्वेष भावे पोहोत्यो थको जीव दुःखना समुहनी श्रेणी पामे, वळी द्वेषे करी दुष्ट चितनो धणी कर्म बांधे, पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा परलोकने विषे दुःखकारी होय ॥४६॥

अर्थः—स० मनोज्ञ सब्दने विषे वि० राग रहित थको म० मनुष्य वि० सोक रहित । ए० एणे पूर्वे काहि ते दु० दुषना उ० समोहनी प० श्रेणी करी न० न लि० लिपाय न परडाय भ० ससार म० माहि वि० पण सं० छतो ज० जेम पाणीए करी वा० वळी पो० कमलनु प० पानडु लिपाय नहि तेम विरक्त मनुष्य न लिपाय ॥४७॥

मूलः—सद्दे विरत्तो मणुओ विसोगो एएण दुक्खोहपरंपरेण ।

न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः-मनोज्ञ शब्दने विषे विरक्त मनुष्य शोक रहीत थाय अने पुर्वे कही ते दुःखना समुहनी श्रेणी करी ससार माही रहेतो थको पण पाणी माही कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय (ए २ जी श्रोतेंद्रीनुं व्यान १३ काव्ये करीने कयु) ॥ ४७ ॥

अर्थः-घा० नासिकाने ग० सुगध कस्तुरी प्रमुख ग० ग्रहवा योग्य छे व० एम तिर्थकर कहे । त० ते सुगंध रा० रागनुं हे० हेतुने तु० वळी । म० जे मनोज्ञ गधछे । आ० तिर्थकर कहे ॥ तं० ते गंध दो० द्वेषनो हे० हेतुछे अ० जे अमनोज्ञ कहे आ० तिर्थकर कहे स० सरिषो भाव राग द्वेष रहित होय य० वळी ॥ जो० जे कोइ ते० ते भली पांडुआ गधने विषे स० ते वी० वीतराग कहीए ॥ ४८ ॥

मूलः-घाणस्स गन्धं गहणं वयन्ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः-हवे त्रीजी घ्राणेंद्रीनु व्यान १३ काव्ये करीने कहे छे, नासीकाने कस्तुरी प्रमुख गंध ग्रहवा योग्य छे, ते मांही जे मनोज्ञ गंध ते रागनो हेतु छे अने जे अमनोज्ञ गंध ते द्वेषनो हेतु छे तेथी जे मनोज्ञ अमनोज्ञ ए बंने गंधने विषे राग द्वेष न करे तेज वीतराग जाणवा एम तिर्थकरे कहेल छे. ॥ ४८ ॥

अर्थः-गं० रुडागंध पाडुआगंधने । घा० नासिकाने ग० ग्रहण हारछे । व० एम कहे तिर्थकर घा० नासिकाने ग० गंध ग० ग्रहवा योग्य व० तिर्थकर कहे । रा० रागनु हे० हेतुछे स० मनोज्ञ आ० तिर्थकर कहे

दो० द्वेषनो हे० हेतुछे अ० जे अमनोज्ञ गंधछे ते । आ० एम कहे तिर्थकर ॥ ४९ ॥

मूलः—गन्धस्स घाणं गहणं वयन्ति घाणस्स गन्धं गहणं वयन्ति ।
रागस्स हेउं समणुन्नमाहु दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—गंधने नासीका ग्रहनार छे अने नासीकाने गंध ग्रहवा योग्य छे ते माही जे मनोज्ञ गंध छे, ते रागनो हेतु छे, अने जे अमनोज्ञ गंध छे, ते द्वेषनो हेतु छे, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥४९॥

अर्थः—गं० मनोज्ञ गंधने विषे जो० जे कोइ गि० मूर्छा उ० पामे ति० तिव्र । अ० अकाले पा० पामे से० ते वि० मरण। रा० रागे आ० पीडोओ० उपधीना प्रमुखना गं० गंधने विषे गि० गृद्ध छतो । स० सर्प्प बि० बिलथकी वि० जेम नि० निकल्यो थको दुष पामे रुडा गंध माटे ॥ ५० ॥

मूलः—गन्धेसु जो गिद्धिमुवेइ तिव्वं अकालियं पावइ से विणासं ।
रागाउरे ओसहगन्धगिद्धे सप्पे बिलाओ विव निक्खमन्ते ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—जेम औषधीना गंधने जडी प्रमुख तेहना रुडा गंधने विषे रागथी लुब्ध थएलो बिलथी निकल्यो थको सर्प दुःख पामे, तेम जे कोइ मनोज्ञ गंधने विषे तिव्र मुर्छावंत होय ते जीव अकाळे मर्ण पामे ॥ ५० ॥

अर्थः—जे० जेम ते पाडूया गंध पामीने य० वळी अ० पण दो० द्वेषभाव स० पामे ति० आकरो॥ त० ते स० अवसरने विषे से० ते उ० वळी उ० पामे दु० दुष दु० दुर्दंत मोटा । दो० दोषे स० आपणे कीधे ज० जीव ॥ न० न कि० थोडोए गं० गंध अ० अपराध करतो नथी से० ते जीवने ॥ ५१ ॥

अ० अर्थ गु० मोटोजाणे ते परिणामे कि० पीडयो थको ॥ ५३ ॥

मूल.–गन्धाणुगासागुगए य जीवे चराचरे हिंसइ णेगरूवे ।
निसेहि ते परितावेइ वाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः–जेहने मनोज्ञ गंध मेळववा रूप पोताना आत्मानोज अर्थ मोटो छे, ते मनोज्ञ गंधना रागने परीणामे पीडयो थको मनोज्ञ गंधनी केडे मर्तते मनोज्ञ गंधनी आशाए मर्ततो मनोज्ञ गंध मेळववाने माटे ते अज्ञानी घणा प्रकारना त्रसने स्थावर जीवने हणे अने घणा प्रकारना शस्त्रे करी पर जीवने पीडा उपजावे ॥५३॥

अर्थः–ग० मनोज्ञ गंधने रा०रागे करीने प० मनोज्ञ गंध ग्रहण करवानी मुर्छा उपजे तेणे करी ॥ उ० सुगंध द्रव्य कस्तुरी प्रमुख उपजाववाने विषे र०कस्तुरी प्रमुख सुगंध चोरना भय थकी राखवाने विषे स०आपणा तथा पारका प्रयोजने उपराजे तेवारे सुगंध । द्रव्य जेम भोग आवे तेम प्रवर्तावबाने विषे । व० सुगंध द्रव्यनो विनास हुए थके । वि०सुगंध द्रव्यनो वियोग हुएथके प०प्राणी ॥ क०किहा थकी सु०सुख होय से० ते जीवने ॥ स०ते मनोज्ञ गंध भोगववाना का० काळने विषे प०प्राणी । अ०असतोषी हुए किहाथकि सुख होय ते जीवने ॥५४॥

मूलः–गन्धाणुवाएण परिग्गहेण उप्पायणे रक्खणसन्निओगे ।
वए विओगे य कहं सुहं से संभोगकाले य अतित्तलाभे ॥ ५४ ॥

गाथा ५४ भावार्थः–मनोज्ञ गंधने रागे करी मनोज्ञ गंध ग्रहण करवानी मुर्छाथी सुगंध रूप परीग्रह सम्यक प्रकारे पोताने अने पारकाने अर्थ आववाना प्रयोजनने माटे उपार्जे, पछी तेनु चोरादीकथी रक्षण

मूलः—जे यावि दोसं समुवेइ तिव्वं तंसि क्खणे से उ उवेइ दुक्खं।
दुद्दन्तदोसेण सएण जन्तू न किंचि गन्धं अवरुज्झई से ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—जे कोइ अमनोज्ञ गंधने विपे तिव्र द्वेष पामे, ते जीव ते अवसरने विपे दुःख पामे अने दमतां दोहीला एवा द्वेष रुप दुर्दांत मोटा दोषे करी ते जीव पोतेज दुःखी थायछे, पण ते जीवने गंध किंचित मात्र अपराध नथी करतो ॥ ५१ ॥

अर्थः—ए० घणो र० रक्तछे जे जीव रु० मनोज्ञ रुडा गं० गंधने विपे ॥ अ० ए सरिपो बीजो कोइ भूंडो गंधछे नहि से० ते कु० करे प० एहवो द्वेष भाव। दु० दुप संबंधनी स० पीडा उ० पामे वा० वाल अज्ञानी। न०न लि०लिपाय न परडाय ते० तेणे द्वेषरुपीया कचरे करी मु० साधु वि० राग रहित होय ते ॥५२॥

मूलः—एगन्तरत्ते रुइरंसि गन्धे अतालिसे से कुणई पओसं।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ बाले न लिप्पई तेण मुणी विरागो ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—जे एकांत मनोज्ञ गंधने विपे रक्त छे, ते जीव अमनोज्ञ गंधने विपे द्वेष भाव करे, ते अज्ञानी दुःख संबंधीनी पीडा पामे, एम जाणी द्वेषरुप कचरे करी वीतरागी मुनी न लेपाय ॥५२॥

अर्थः—ग० मनोज्ञ गंधने अ० केडे प्रवर्ते। आ० मनोज्ञ गंधनी आसाए ग० प्रवर्ते य०घणी जी० जीव ॥ च० त्रसजीव अने अ० थावर जीवने हिं० हणे अ० घणा प्रकारना जीवने। चि० घणा प्रकारना सस्त्रे करी ते० ते सुगंधनो अर्थिजीव ॥ प० दुप उपजावे वा० अज्ञानि। पी० परजीवने पिडा उपजावे अने अ० आपणा आत्मानुंज

अ० पण दु० दुखथकी न० न वि० मुकाय से० ते जीव ॥ ५६ ॥

मूल.—तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो गन्धे अतित्तस्स परिग्गहे य।
माया मुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ५६ ॥

गाथा ५६ भावार्थः—सुगंध मेळववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए करी पराभव्यो थको सुगंध वस्तुनो चोरीनो करनार तेहने कोइ पुछे के अमुक सुगंध वस्तु तमे लीधी छे, ? ते वारे कपट सहीत जुठु बोले, तेमज पछी जुठु बोलवाथी ते जीव ते दुःखथी न मुकाय ॥ ५६ ॥

अर्थः—मो० मृषावाद बोल्या प० पछे पश्चाताप करे सुगंध वासना लेवानो लोभी जीव य० वळी पु० पेहलो पण एहवी चिंता करे ॥ ए सुगंध द्रव्यना धणी आगळ मृषा केम बोलशुं एहने केम वंचशु य० वळी। प० मृषा बोलवाने का० अवसरे ते एम जाणे जे रखे कोइ मुजने जुठा बोलो जाणे ते भणी ते य० वळी। दु० दुखी होय दु० दुखनो अ० अंत दोहिलो पामे ए० एणीपरे सुगंध द्रव्यनो अ० अदत्तने स० लेतो थको। ग० सुगंध द्रव्यने विषे। अ० असंतोषी थको दु० दुखी होय अ० अन्याय माटे तेहनो कोइ उपराणुं करे नहि ॥ ५७ ॥

मूल—मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते।
एवं अदत्ताणि समाययन्तो गन्धे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थः—जुठु बोल्या पछी पश्चाताप करे, तेमज पहेलो पण एवी चिंता करेके ए सुगंधना धणी पासे केवी रीते जुठुं बोलुं तथा एहने केवी रीते छेतरु, वळी जुठुं बोलवाना अवसरे एम जाणे के रखे ?

करवाने विषे प्रवर्ते, कदाचित ते मनोज्ञ गंधनो विनाश अथवा वियोग थए थके ते मनोज्ञ गंधने भोगववाना अवसरने विषे ते जीवने कीहां थकी सुख होय ? (अर्थात न ज होय) ॥ ५४ ॥

अर्थः-ग०मनोज्ञ गंधने विषे अ०असंतोषीथको य०वळी प०परिग्रह सुगध द्रव्यनो संग्रह करवानेविषे य० वळी स० आशक्त उ० अत्यत आशक्त थको न० न उ०पामे तु० संतोषने ॥ अ० असंतोषने दो० दोषेकरी दु० ते जीव दुखि होय ॥ प० पारका सुगंध द्रव्य देखिने । लो० लोभेकरी आ० मेलो दुष्ट चित्त थको आ० लीए पारका सुगध अ० अणदिधा ग्रहे अदत्त ले ॥ ५५ ॥

मूलः-गन्धे अतित्ते य परिग्गहे य सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं ।
अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ ५५ ॥

गाथा ५५ भावार्थः-मनोज्ञ गधने विषे असंतोषी थको सुगंध परीग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत लुब्धवत ते सतोष न पामे, पछी सुगधना लोभे करी जेहनुं चित मेलुं थएल छे ते जीव असंतोषना दोषे करी पारकी सुगंधी वस्तु देखीने तेहनी चोरी करे. ॥ ५५ ॥

अर्थः-त०तृष्णाना लोभेकरी अ०पराभव्यो होय तेहने । अ०पराया सुगंध द्रव्यनी चोरीनो करणहार ग० सुगध द्रव्यने विषे अ० असंतोषीने ॥ प० सुगध द्रव्य कस्तुरी प्रमुखनुं परिग्रह मेलववाने विषे असतोषीने य०वळी मा० मायासहित मु० मृषावादनु बोलवु । व० वाधे अथवा मृषा बोलवाने विषे प्रवर्ते । लो० लोभना दो० दोषथकी लोभी सुगध द्रव्यनी चोरी करे । पछे ते मायासहित मृषा बोले त० तिहा पण मृषा बोले हुते

गाथा ५९ भावार्थः—एवी रीते भुंडा गंधने विषे द्वेषभावे पोहोंच्यो थको जीव दुःखना समुद्रनी श्रेणी पामे, वळी द्वेषे करी दुष्ट चित्तनो धणी कर्म बांधे, पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा परलोकने विषे दुःखकारी होय ॥५९॥

अर्थः—ग० मनोज्ञ गंधने विषे वि० रागरहित थको म० मनुष्य वि० शोकरहित होय । ए० ए पूर्वे कही दु० दुःखना उ०समोहनी प० श्रेणी न० न लि०लिपाय न खरडाय भ०संसार म०मांहे स०छतो वि० पण ज० जेम पाणीए वा० करी पो० कमलनु ॥ प० पानडुं नालिपाय तेम विरक्त मनुष्य नलिपाय ॥ ६० ॥

मूल.—गन्धे विरत्तो मणुओ विसोगो एएण दुक्खोहपरंपरेण ।
न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो । जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ६० ॥

गाथा ६० भावार्थः—मनोज्ञ गंधने विषे विरक्त मनुष्य शोकरहित थाय अने ते दुःखना समुहनी श्रेणीए करी संसारमांही रहेतो थको पण पाणीमांही कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय, (ए त्रीजी घ्राणेंद्रीनुं व्यान १३ काव्ये करीने कह्यु ॥ ६० ॥

अर्थः—हवे जीभेंद्रिनी तेर काव्य कहे छे ॥ जी० जीभने र० तिखा मधुरादिक रसना स्वाद ते ग० ग्रहवा योग्य छे व० एम कहे तिर्थंकर ॥ त०ते तिखादिक रसना स्वाद रा०रागनो हे०हेतु छे तु०वळी म० जे मनोज्ञ रसना स्वाद छे ते आ० एम कहे तिर्थंकर ॥ त० ते रसना स्वाद दो० द्वेषनुं हे० हेतु छे अ० जे अ-मनोज्ञ आ० एम कहे तिर्थंकर ॥ स० समो सरीखो भाव रागद्वेष रहित होय य०वळी जो०जे कोइ ते०ते भला भुंडा रसना स्वादने विषे स० ते वी० वीतराग कहीए ॥ ६१ ॥

कोइ मने जुठा वोलो जाणे, एवी रीते सुगंध वस्तु अणदीधेली लेनार असंतोपी जीव दुःखीयो होय, पछी ते दुःखनो अंत दोहीलो पामे अने एवा चोरीना करनार अन्याइनो कोइ सखाइयो न थाय ॥ ५७ ॥

अर्थः-ग० मनोज्ञ गंधने विषे अ० रक्त छे न० जे मनुष्यने ए०एणे प्रकारे । क०किहांथकी । सु० सुख हो०होय क०किहांय पण किं० थोडुंए ॥ त०तिहां सुगंध मनोज्ञ । उ०भोगववाने विषे वि० पण । कि० क्लेष दु० दुख पामे । नि० नीपजावे ज० जे मनोज्ञ गध भोगववाने क० काजे । दु० दुख निपजावे ॥ ५८ ॥

मूलः-गन्धाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निवत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ५८ ॥

गाथा ५८ भावार्थः-एवी रीते मनोज्ञ गधनो रक्त छे, ते जीवने केवी रीते क्या थकी थोडुंए सुख होय (अर्थात नज होय) तोपण मनोज्ञ गधने भोगववाने विषे क्लेशने दुःख पामे छे, तेमज मनोज्ञ गध मेळववाने आत्माने कष्ट ऊपार्जे छे ॥ ५८ ॥

अर्थः-ए० एणीपरे ग० भूंडा गधने विषे । ग०पहुतो थको प० द्वेपभावे उ०पामे दु०दुखना उ०समुहने प० श्रेणी ॥ प० प्रकारशे दु० द्वेपेकरी दुष्ट चि० चित्तनो धणी य०वली चि०बांधे क०कर्म ज०जे कर्म से०ते जीवने पु० वली हो० होय दु० दुखेकरी वि० विपाक इहलोक परलोकने विषे ॥ ५९ ॥

मूल'-एमेव गन्धम्मि गओ पओसंउ वेइ दुक्खोहपरंपराओ ।
पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ५९ ॥

का० काया ॥ म० माछली ज० जेम आ० मांस भो० भोगववानु गि० गृद्ध दुख पामे ॥ ६३ ॥

मूल—रसेसु जो गिद्धिमुवेइ तिव्वं अकालियं पावइ से विणासं।
रागाउरे वडिसविभिन्नकाए मच्छे जहा आमिसभोगगिद्धे ॥ ६३ ॥

गाथा ६३ भावार्थः—जेम मांस भा।ववाना लुब्धपणाए रागे पीडयो थको लोढाना कांटे काया विंधायाथी माछलो मर्ण पामे, तेम जे कोइ रुडा रसने विषे तिव्र मुर्छावंत होय, ते जीव अकाळे मर्ण पामे ॥६३॥

अर्थः—जे० जे कोइ पाडुया रसनो स्व द नागी य० वळी अ० पण द्वा० द्वेषभाव स० पामे ति० तिव्र ॥ त० ते स्वाद भोगववाना ख० अवसरने से० तजीवने उ० विषे उ० पामे दु०दुख ॥ दु०दुर्दंत दो०दोषेकरी ॥ स० आपणा आत्माने कीधे ज०जीव न०न किं०थोडु र० र०तीखा मधुरादिक रसना स्वादते अ०अपराध करतो नथी ॥ से०ते जीवने ॥६४॥

मूल.—जे यावि दोसं समुवेइ तिव्वं तंसि क्खणे से उ उवेइ दुक्खं।
दुद्दन्तदोसेण सएण जन्तु न किंचि रसं अवरुज्झई से ॥ ६४ ॥

गाथा ६४ भावार्थ.—जे कोइ अमनोज्ञ रस जाणीने तिव्र द्वेष पामे, ते जीव ते अवसरने विषे दुःख पामे, वळी दमतां दोहाला एवा द्वेषरूप दुर्दंत दोषे करी ते जीव पोतेज दुःखी थाय छे, पण ते जीवने रस किंचित मात्र अपराध नथी करतो ॥ ६४ ॥

अर्थः—ए०घणु र० रक्त थ्रे जेजीव रु० रुडा र० रसना स्वादने विषे। अ० एसरिपो कोइ भूंडोस्वाद नथी। से० ते जीव कु० करे प० एहवो द्वेषभाव। दु०दुखतवीनी स०पीडा उ० पामे ॥ ना० अज्ञानी। न०

मूल.–जीहाए रसं गहणं वयन्ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ६१ ॥

गाथा ६१भावार्थः–हवे ४ थी रसेंद्री (जीभ) नु व्यान १३ काव्ये करीने कहेछे, जीभने तीखा मधुरादीक रसनो स्वाद ग्रहवा योग्यछे तेमाही जे मनोज्ञ रसछे, ते रागनो हेतुछे अने जे अमनोज्ञ रसछे, ते द्वेपनो हेतुछे, तेथी जे मनोज्ञ अमनोज्ञ ए बंने रसने विषे राग द्वेप न करे, तेहज वीतराग जाणवा, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ६१ ॥

अर्थः–र० रुडा पाडुया रसना स्वादने जी० जीभ ते ग० ग्रहणहार छे व० एम कहे तिर्थंकर ॥ जी० जीभने रुडा पाडुया र० रसनो स्वाद ग० ग्रहवायोग्यछे व० एम कहे तिर्थंकर ॥ रा० रागना हे० हेतु छे स० जे मनोज्ञ रसना स्वाद छे ते आ० एम कहे तिर्थंकर ॥ दो० द्वेपनो हे० हेतु छे अ० जे अमनोज्ञ रसना स्वाद छे आ० एम कहे तिर्थंकर महाराज ॥ ६२ ॥

मूलः–रसस्स जीहं गहणं वयन्ति जीहाए रसं गहणं वयन्ति ।
रागस्स हेउं समणुन्नमाहु दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ ६२ ॥

गाथा ६२ भावार्थः–रसने जीभ ग्रहनार छे अने जीभने रस ग्रहवा योग्य छे, ते मांही जे मनोज्ञ रस छे, ते रागनो हेतु छे अने जे अमनोज्ञ रस छे, ते द्वेपनो हेतु छे, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ६२ ॥

अर्थः–र० तीखादीक रुडा रसना स्वादने विषे जो० जे कोइ ॥ गि० मूर्छाने उ० पामे ति० तिव्र ॥ अ० अकाले पा० पामे से० ते जीव वि० मरण ॥ रा० रागे आ० पीडयो व० वडसीने कांटिकरी ॥ वि० विधाणी

करी ॥ उ० तिपादिक रसनी स्वादकारिणी वस्तु उपराजवाने विषे । र० चोरादिकना भयथकी रापवा-
ने विषे । स० तिपादि रसना स्वाद भोगववा पणे प्रवर्ते प्रवर्त्तावावाने विषे ॥ व० मनोज्ञ रसना स्वादनु विनाश
हुए थके ॥ वि०मनोज्ञ रसना स्वादनो वियोग हुएथके य० वळी ॥ क०किहाथकी । सु०सुप होय से०ते जीवने
स० मनोज्ञ रसना स्वादभोग आववाना । का० कालने विषे य०वळी । अ०असतोषी हुए तेने किहांथी सुखहोय॥६७॥

मूलः—रसाणुवाएण परिग्गहेण उप्पायणे रक्खणसंन्निओगे ।
वए विओगे य कहं सुहं से संभोगकाले य अतित्तलाभे ॥ ६७ ॥

गाथा ६७ भावार्थः—मनोज्ञ रसने रागे करी मनोज्ञ रसने ग्रहण करवानी मुर्छाथी मनोज्ञ रसनी वस्तुनो परीग्रह सम्यक प्रकारे पोताने अने पारकाने अर्थे आववाना प्रयोजन माटे ऊपार्जे, पछी तेनु चोरादीकथी रक्षण करवाने विषे प्रवर्ते, कदाचित ते मनोज्ञ रसवाळी वस्तुनो विनाश अथवा वियोग थए थके ते मनोज्ञ रस भोगववाना अवसरने विषे ते जीवने कीहा थकी सुख होय, (अर्थात नज होय ? ? ? ॥ ६७ ॥

अर्थः—र०मनोज्ञ रसना स्वादने विषे अ०असतोषिथको य०वळी ॥ प०तिपा मधुरादिक रसना परिग्रह मेल्व-
वाने य०विषे ॥ स० आसक्त ॥ उ० अत्यत घणो आसक्त न० न उ०पामे तु० सतोप । अ० असतोपने दो०
दोषे करी । दु० ते जीव दुपी होय । प० पारका रसना स्वाद देषीने ॥ लो० लोभे करी आ० मेलो दुष्ट
चिंतथको । आ० लीए अ० अणदीधा पारका पटरस स्वाद ॥ ६८ ॥

मूलः—रसे अतित्ते य परिग्गहे य सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं ।

न लि० लिपाय नपरडाय ते० तेणे द्वेषरुपी कचरेकरी मु० जेसाधु । वि० रागरहित होयते ॥ ६५ ॥

मूलः—एगन्तरत्ते रुइरंसि रसे अतालिसे से कुणई पओसं ।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ वाले न लिप्पई तेण मुणी विरागो ॥ ६५ ॥

गाथा ६५ भावार्थः—जे एकांत मनोज्ञ रसने विषे रक्त छे, ते जीव अमनोज्ञ रसने विषे द्वेषभाव करे, ते अज्ञानी दुःख संबधीनी पीडा पामे, एम जाणी द्वेषरुप कचरे करी वीतरागी मुनी न लेपाय ॥ ६५ ॥

अर्थः—र० रुडा रसना स्वादने अ०केडे प्रवर्ते । आ०रुडा रसतिखादिकनी आसाए ग०प्रवर्ते य०वळी॥ जी०जेजीव च०त्रसअने ॥ अ० यावर जीवन हिं० हणे ॥ अ० घणा प्रकारना जीवने ॥ चि०घणाप्रकारना सत्रेकरी ते० ते प० दुखउपजावे वा० अज्ञानिवाल । पी०परजीवने पीडा उपजावे ॥ अ०आपणा आत्माने अ०अर्थे गु० मोटोजाणे ॥ कि० मेलो रागादिकने परिणामे पीड्योथको ॥ ६६ ॥

मूलः—रसाणुगासाणुगए य जीवे चराचरे हिंसइ णेगरूवे ।
चित्तेहि ते परितावेइ वाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ ६६ ॥

गाथा६६ भावार्थः—जेहने मनोज्ञ रस मेळवारुप पोताना आत्मानोज अर्थ मोटोछे, ते मनोज्ञ रसना रागने परीणामे पीडयो थको मनोज्ञ रसने केडे प्रवर्ते, ते मनोज्ञ रसनी आशाए प्रवर्ततो मनोज्ञ रस मेळववाने माटे ते अज्ञानो जीव घणा प्रकारना त्रसने स्थावर जीवने हणे अने घणा प्रकारना शस्त्र करीने परजीवने पीडा ऊपजावे ॥६६॥

अर्थः—र० मनोज्ञ रसना स्वादने ना०रागे करी प०मनोज्ञ रसना स्वादने ग्रहण करवानी मुर्छा उप

चिंता करे ए,पटरसना धणी आगले मृषा केम बोलशुं एहने केम वंचशुं य०वळी ॥ प० मृषावाद बोलवाने का० अवसरे ते एम जाणे जे रखे कोइ मुजने जुठा बोलो जाणे य०वळीदु०दुखी। दु०होय जे दुखनो अ०अत दोहिलो पामे ए० एणीपरे अ० पटरसादि अदत्तने । स० लेतो थको । र० मनोज्ञ पटरसने विषे । अ०असतोषी थको दु० दुखी होय अ० अन्याय माटे तेहनुं कोइ उपराणु न करे ॥ ७० ॥

मूलः—मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।
एवं अदत्ताणि समाययन्तो रसे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ७० ॥

गाथा ७० भावार्थः—जुठु बोल्या पछी पश्चाताप करे, तेमज पहेलो पण एवी चिंता करेके अमनोज्ञ रसवाळी वस्तुना धणी आगळ जुठु केवी रीत बोलु, तथा एहने केवी रीते छेतरु ? ? ? वळी जुठु बोलवाना अवसरे एम जाणे के रखे ? कोइ मने जुठा बोलो जाणे ? एवी रीते मनोज्ञ रसवाळी वस्तु अणदीधेली लेनार असंतोषी जीव दुःखीयो होय, पछी ते दुःखनो अत दोहीलो पामे अने एवा चोरीना करनार अन्याइनो कोइ सखाइयो न थाय ॥ ७० ॥

अर्थः—र० मनोज्ञ पटरसना स्वादनो जे अ०रक्तछे ॥ न० ते मनुष्यने ए० एणे प्रकारे। क०क्हिाथकी सु० सुख हो० होय क० क्यायपण किं० थोडु ॥ त०तिहा मनोज्ञ पटरसना स्वादने विषे। उ०भोगववाने नि० विषे कि०किलेस ॥ दु०दुखपामे नि० ॥ निपजावे ज०जे मनोज्ञ पटरसना स्वादभोग आववाने क०काजे दु०दुख॥७१॥

मूल,—रसाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निवत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ७१ ॥

अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ ६८ ॥

गाथा ६८ भावार्थः-मनोज्ञ रसने विषे असंतोषी थको मनोज्ञ रसवाळा परिग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत लुब्धवंत ते संतोष न पामे, पछी मनोज्ञ रसना लोभे करी जेहनुं चित मेलुं थएल छे, ते जीव असतोषने दोषे करी पारकी मनोज्ञ रसवाळी वस्तु देखीने तेहनी चोरी करे ॥ ६८ ॥

अर्थः-त० षटरसना लोभे करी अ० पराभव्यो होय तेहने अ चोरीना करणहारने । र० षटरसने विषे । अ०असंतोषिने प०षटरसना परिग्रह । मेलववाने विषे असतोषिने य०वळी ॥ मा०माया मु०मृषावादनु बोलवुं व० वाधे तथा मृषावाद बोलवाने विषे लो० लोभना दो०दोस थकी लोभी चोरी करे । पछे कोइ पुछे तेवारे माया सहित मृषा बोले त० तिहा मृषावाद बोले हुते अ० पण । दु० दुषथकी न० न वि० मुकाय से० ते रसादिकनो लोलपी जीव ॥ ६९ ॥

मूलः-तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो रसे अतित्तस्स परिग्गहे य ।
मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ६९ ॥

गाथा ६९ भावार्थः-मनोज्ञ रसवाळो परिग्रह मेळववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए करी पराभव्यो थको मनोज्ञ रसवाळी वस्तुनी चोरीनो करनार तेहने कोइ पुछे के अमुक मनोज्ञ रसवाळी वस्तु तमे लीधी छे । ते वारे कपट सहीत जुठु बोले, तेमज पछी जुठु बोल्नाथी ते जीव ते दुःखथी न मुकाय ? ? ? ॥६९॥

अर्थः-मो० मृषावाद बोल्या । प०पछे पश्चाताप करे रसलोलपी जीव य०वळी । पु०पहिलो पण एटली

गाथा ७३ भावार्थः–मनोज्ञ रसने विषे विरक्त मनुष्य शोक रहीत थाय अने पुर्वे कही ते दुःखना समुहनी श्रेणीए करी ससार माही रहेतो थको पण पाणीमांही कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय. (ए चोथी रसे-द्रीनु व्यान १३ काव्ये करीने कह्यु ॥ ७३ ॥

अर्थः–हवे फरसेंद्रीनो अधिकार तेर काव्येकरी कहेछे का०कायाने । फा०ताढा उन्हादिक फरस ।ग०ग्रहवा योग्यछे । व०एम कहे तिर्थकर । त०ते रा०रागनो हे०हेतु छे तु०वळी । म०मनोज्ञ फरसछे ते । आ०एम कहे तिर्थकर त० ते फरस दो० द्वेषनु हे० हेतुछे । अ० जे फरस अमनोज्ञछे । आ० कहे तिर्थकर । स० समो सरिषो भाव राग द्वेष रहित य०वळी जो०जे कोइ । ते०ते भला पाडूया फरसने विषे । स०ते वी०वीतराग कहिए ॥७४॥

मूल –कायस्स फासं गहणं वयन्ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ७४ ॥

गाथा ७४ भावार्थः–हवे, ५ मी स्पर्शेंद्रीनु व्यान १३ काव्येकरीने कहेछे, ताढा उष्णादीक स्पर्श कायाने ग्रहवा योग्य छे, ते माही जे मनोज्ञ स्पर्श छे, ते रागनो हेतु छे अने जे अमनोज्ञ स्पर्शछे ते द्वेषनो हेतु छे तेथी जे मनोज्ञ अमनोज्ञ ए बने स्पर्शने विषे राग द्वेष न करे तेहज वीतराग जाणवा एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ७४ ॥

अर्थः–फा० फरस ताढा उन्हादिकने का० काया ते ग० ग्रहणहारछे व० एम कहे तिर्थकर ॥ का० कायाने फा० फरस ग० गहवा योग्यछे व० एम कहे तिर्थकर । रा० रागना हे० हेतु छे स० जे मनोज्ञ फरसछे ते आ० एम कहे तिर्थकर । दो० द्वेषनो हे० हेतुछे अ० अमनोज्ञ फरसछे ते । आ० एम कहे तिर्थकर ॥७५॥

गाथा ७१ भावार्थः—एवी रीते मनोज्ञ रसनो रक्त छे ते जीवने केवी रीते कीहां थकी थोडुंए सुख होय ? (अर्थात न ज होय) तो पण मनोज्ञ रसवाळी वस्तु भोगववाने विषे क्लेशने दुःख पामे छे, तेमज मनोज्ञ रस भोगववाने माटे आत्माने कष्ट ऊपार्जे छे ॥ ७१ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे र० भूंडा षटरसना स्वादने विषे ग० पहोच्यो थको प० द्वेषभाव उ० पांमे दु० दुषना उ०समूहनी प० श्रेणीने ॥ प०प्रकरशे दु०द्वेषे करी चि०चितनो धणी य०वळी चि०बाधे क०कर्म । ज० जे.से० ते जीवने पु० वली हो० होय दु० दुषकारीया वि० विपाक इहलोक परलोकने विषे ॥ ७२ ॥

मूलः—एमेव रसम्मि गओ पओसं उवेइ दुक्खोहपरंपराओ ।
पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ७२ ॥

गाथा ७२ भावार्थः—एवी रीते भुडा रसने विषे द्वेष भावे पोहोत्यो थको जीव दुःखना समुहनी श्रेणीपामे, वळी द्वेषे करी दुष्ट चितनो धणी कर्म बाधे, पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा परलोकने विषे दुःखकारी होय ॥७२॥

अर्थः—र०षटरसना मनोज्ञ स्वादने विषे। वि०राग रहित म०मनुष्य वि०शोक रहित होय ते ए०ए पूर्वे कहिते दु० दुषना उ०समोहनी प० श्रेणिकरी । न० न लि०लिपाय । न परडाय । भ०संसार म०माहि वि०पण स०छतो ज०जेम पाणीए करी ना०वळी पो०कमलनुं प०पानडुं लिपाय नहि तम विरक्त मनुष्यलिपायनही॥७३॥

मूलः—रसे विरत्तो मणुओ विसोगो एएण दुक्खोहपरंपरेण ।
न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ७३ ॥

आगळ जुठु केवीरीते बोलुं तथा एहने केवीरीते छेतरुं ? वळी जुठुं बोलवाना अवसरे एम जाणे के रखे ! कोइमने जुठा बोलो जाणे ! एहवी रीते मनोज्ञ स्पर्श वाळी वस्तु अण दीधेली लेनार असंतोषी जीव दुःखीयो होय, पछी ते दुःखनो अंत दोहीलो पामे अने एहवा चोरीना करनार अन्यायीनो कोइ रखवायो न थाय ! ! ! ॥ ८३ ॥

अर्थः—फा० रुडा फरसने विषे जे अ० रक्त छे न० ते मनुष्यने ॥ ए० एणे प्रकारे ॥ क० किहां थकी सु० सुख हो० होय क० किवाय पण ॥ किं० थोडुं त० तिहां रुडा फरस उ० भोग भोगववाने वि० विषे ॥ कि० क्लेश दु० दुख पामे ॥ नि० निपजावे ज० जे रुडा फरस भोग भोगववाने क० काजे दु० दुख ॥ ८४ ॥

मूल.—फासाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निव्वत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ८४ ॥

गाथा ८४ भावार्थः—एवी रीते मनोज्ञ स्पर्शनो रक्त छे, ते जीवने केवी रीते किहां थकी थोडुंए सुख होय ? (अर्थात न ज होय) तोपण मनोज्ञ स्पर्श भोगववाने विषे क्लेशने दुःख पामे छे, तेमज मनोज्ञ स्पर्श भोगववाने माटे आत्माने कष्ट ऊपार्जे छे ॥ ८४ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे फा० भूडा फरसने विषे ग० पहोतो थको प० द्वेषभाव उ० पामे दु० दुखना उ० समुद्रनी प० श्रेणी ॥ प० प्रकर्षे दु० द्वेषकरी दुष्ट चि० चित्तनो धणी य० वळी चि० बांधे क० कर्म ॥ ज० जे कर्म से० ते जीवने पु० वळी हो० होय ॥ दु० दुखकारीया ॥ वि० विपाक इहलोके परलोके ॥ ८५ ॥

मूल.—एमेव फासम्मि गओ पओसं उवेइ दुक्खोहपरंपराओ ।

थकी लोभी पारका रुडा फरसनी चोरी करे ॥ पछे कोइ पुछेतो माया सहित मृषा बोले ॥ त० तिहांपण मृषा बोले छते अ० पण दु० दुःखथकी न० न त्रि० मुकाय से० त रुडा फरसनी चोरीनो करणहार जीव ॥ ८२ ॥

मूल.–तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो फासे अतित्तस्स परिग्गहे य ।
मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ८२ ॥

गाथा ८२ भावार्थः–रुडा स्पर्श रुप परीग्रह मेळववाने विषे असतोषी जीव तृष्णाए करी पराभव्यो थको मनोज्ञ स्पर्श वस्तुनी चोरीनो करनार, तेहने कोइ पुछे के अमुक रुडा स्पर्शवाळी वस्तु तमे लीधी छे ! ते वारे कपट सहीत जुठुं बोले, तेमज पछी जुठु बोलवाथी ते जीव ते दुःखथी न मुकाय ॥ ८२ ॥

अर्थः–मो० मृषा बोल्या थको प० पछे पश्चाताप करे रुडा फरस भोगववानो लोभी जीव य० वळी । पु० पहेलीपण एहवी चिंता करे ए रुडा फरसना धणी आगे मृषा केम बोलीशुं ॥ एहने केम वचशुं य० वळी। प० मृषा बोलवाने का० काले अवसरे ते एम जाणे रखे कोइ मुजने जुठा बोलो जाणे ते भणी य० वळी दु० दुखी होय। दु० ते दुखनो अ० अत दोहिलो पामे ॥ ए० एणीपरे पारका रुडा फरसनो अ० अदत्त स० लेतो थको ॥ फा० रुडा फरसने विषे । अ० असतोषी थको दु० दुखी होय। अ० अन्याय माटे तेहनुं उपराणुं कोइ न करे ॥८३॥

मूलः–मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।
एवं अदत्ताणि समाययन्तो फासे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ८३ ॥

गाथा ८३ भावार्थः–जुठुं बोल्या पछी पश्चाताप करे, तेमज पहेलो पण एवी चिता करेके ए रुडा स्पर्शना धणी

आगळ जुठु केवीरीते वोलुं तथा एहने केवीरीते छेतरुं? वळी जुठुं वोलवाना अवसरे एम जाणे के रखे! कोइमने जुठा वोलो जाणे! एहवी रीते मनोज्ञ स्पर्श वाळी वस्तु अण दीघेला लेनार असतोषी जीव दुःखीयो होय, पछी ते दुःखनो अत दोहीलो पामे अने एहवा चोरीना करनार अन्यायीनो कोइ सहायो न थाय!!! ॥ ८३ ॥

अर्थः—फा० रुडा फरसने विषे जे अ० रक्त छे न० ते मनुष्यने ॥ ए० एणे प्रकारे ॥ क० किहा थकी सु० सुख हो० होय क० किश्य पण ॥ किं० थोडुं त० तिहा रुडा फरस उ० भोग आववाने वि० विषे ॥ कि० क्लेश दु० दुख पामे ॥ नि० निपजावे ज० जे रुडा फरस भोग आववाने क० काजे दु० दुख ॥ ८४ ॥

मूल.—फासाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निवत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ८४ ॥

गाथा ८४ भावार्थः—एवी रीते मनोज्ञ स्पर्शनो रक्त छे, ते जीवने केवी रीते किहा थकी थोडुंए सुख होय? (अर्थात न ज होय) तोपण मनोज्ञ स्पर्श भोगववाने विषे क्लेशने दुःख पामे छे, तेमज मनोज्ञ स्पर्श भोगववाने माटे आत्माने कष्ट उपार्जे छे ॥ ८४ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे फा० भूडा फरसने विषे ग० पहोतो थको प० द्वेषभाव उ० पामे दु० दुखना उ० समुहनी प० श्रेणी ॥ प० प्रकर्ष दु० द्वेषकरी दुष्ट चि० चित्तनो धणी य० वळी चि० बाधे क० कर्म ॥ ज० ज कर्म से० ते जीवने पु० वळी हो० होय ॥ दु० दुखकारीया ॥ वि० विपाक इहलोके परलोके ॥ ८५ ॥

मूल.—एमेव फासम्मि गओ पओसं उवेइ दुक्खोहपरंपराओ ।

पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ८५ ॥

गाथा ८५ भावार्थः—एवी रीते सुंडा स्पर्शने विषे द्वेष भावे पोहोंच्यो थको जीव दुःखना समुहनी श्रेणी पामे, वळी द्वेषे करी दुष्ट चितनो धणी कर्म बांधे पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा परलोकने विषे दुःखकारी होय ? ॥८५॥

अर्थः—फा० ताहा सुंआलादिक फरसने विषे वि० रागरहित कर्यो म० मनुष्य वि० शोकरहित होय ॥ ए० ए पुर्वे कही ते दु० दुखना उ०समुहनी प० श्रेणीए करी ॥ न० न लि० लिपाय न खरडाय भ० संसार म० माहि वि० पण सं० छतो ॥ ज० जेम पाणीए करीने वा० वळी॥ पो० कमळनुं प० पानडुं न लिपाय तेम विरक्त मनुष्य न लिपाय ॥ ८६ ॥

मूलः—फासे विरत्तो मणुओ विसोगो एएण दुक्खोहपरंपरेण ।
न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ८६ ॥

गाथा ८६ भावार्थः—मनोज्ञ स्पर्शने विषे विरक्त मनुष्य शोक रहीत थाय अने पुर्वे कही ते दुःखना समुहनी श्रेणीए करी संसार माहो रहेतो थको पण पाणीमाहीं कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय, (ए पांचमी स्पर्शेंद्रीनु ज्ञान १३ काव्ये करीने कह्यु ॥ ८६ ॥

अर्थः—हवे मनना तेर काव्य कहे छे ॥ म० मनने भा० जीवनु परिणाम ग० ग्रहवा योग्य छे । व० एम तिर्थंकर कहे तं० ते रा०रागना हे०हेतु छे तु०वळी म०मनोज्ञ भाव छे आ० एम कहे तिर्थंकर तं०ते भाव
[illegible]

मूलः–मणस्स भावं गहणं वयन्ति तं रागहेउं तु मणुन्नमाहु ।
तं दोसहेउं अमणुन्नमाहु समो य जो तेसु स वीयरागो ॥ ८७ ॥

गाथा ८७ भावार्थः–हवे मननी १३ काव्य कहे छे, मनने भाव (आशा) ग्रहवा योग्य छे, ते मांही जे मनोज्ञ भाव छे, ते रागनो हेतु छे अने अमनोज्ञ भाव छे, ते द्वेषनो हेतु छे तेथी जे मनोज्ञ अमनोज्ञ एवने भावने विषे राग द्वेष न करे, तेहज वीतराग जाणवा, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ८७ ॥

अर्थः–म० मन ते भा० भावने ॥ ग० ग्रहवा योग्य छे ॥ व० एम कहे तिर्थंकर ॥ भा० भावने म० मनने ग० ग्रहणहार ॥ व० एम कहे तिर्थंकर देव ॥ रा० रागनो हे० हेतु छे स० जे मनोज्ञ भाव छे॥ आ० एम कहे तिर्थंकर ॥ दो० द्वेषनो हे० हेतु छे ॥ अ० जे अमनोज्ञ भाव छे ते ॥ आ० एम कहे तिर्थंकर ॥८८॥

मूलः–भावस्स मणं गहणं वयन्ति मणस्स भावं गहणं वयन्ति ।
रागस्स हेउं समणुन्नमाहु दोसस्स हेउं अमणुन्नमाहु ॥ ८८ ॥

गाथा ८८ भावार्थः–भावने मन ग्रहनार छे अने मनने भाव ग्रहवा योग्य छे ते मांही जे मनोज्ञ भाव छे, ते रागनो हेतु छे अने जे अमनोज्ञ भावे छे, ते द्वेषनो हेतु छे, एम तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ८८ ॥

अर्थः–भा० भावने विषे जो० जे कोइ गि० मूर्छाने उ० पामे ति०तिव्र ॥ अ० अकाले पा०पामे से० ते जीव ॥ वि०मरणने ॥ रा०रागेकरी आ० पीडयो का०रुप प्रमुख देखीने कामभोगने विषे गि०गृद्ध थको ॥

पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ८५ ॥

गाथा ८५ भावार्थः–एवी रीते सुडा स्पर्शने विषे द्वेष भावे पोडोल्यो थको जीव दुःखना समुहनी श्रेणी पामे, वळी द्वेषे करी दुष्ट चितनो धणी कर्म बांधे पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा परलोकने विषे दुःखकारी होय ? ॥८५॥

अर्थः–फा० ताढा सुंआलादिक फरसने विषे वि० रागरहित थयो म० मनुष्य वि० शोकरहित होय ॥ ए० ए पुर्वे कही ते दु० दुखना उ०समुहनी प० श्रेणीए करी ॥ न० न लि० लिपाय न खरडाय भ० संसार म० माहि वि० पण स० छतो ॥ ज० जेम पाणीए करीने वा० वळी॥ पो० कमलनुं प० पानडुं न लिपाय तेम विरक्त मनुष्य न लिपाय ॥ ८६ ॥

मूलः–फासे विरत्तो मणुओ विसोगो एएण दुक्खोहपरंपरेण ।
न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ८६ ॥

गाथा ८६ भावार्थः–मनोज्ञ स्पर्शने विषे विरक्त मनुष्य शोक रहीत थाय अने पुर्वे कही ते दुःखना समुहनी श्रेणीए करी संसार माहो रहेतो थको पण पाणीमाहीं कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय, (ए पांचमी स्पर्शेंद्रीनु व्यान १३ गाथाए करीने कह्यु ॥ ८६ ॥

अर्थः–हवे मनना तेर काव्य कहे छे ॥ म० मनने भा० जीवनु परिणाम, ग० ग्रहवा- योग्य छे । व० एम. तिर्थंकर कहे त० ते रा०रागना हे०हेतु छे तु०वळी म०मनोज्ञ भाव-छे आ० एम कहे तिर्थंकर त०ते भाव दो० द्वेषनु हे० हेतु छे अ० जे अमनोज्ञ भाव छे आ० एम कहे तिर्थंकर ॥ [illegible]

किंचित मात्र अपराध नथी करतो ? ॥ ९० ॥

अर्थः—ए० घणु र० रक्त छे जे जीवने क० कडा भा० भावने विषे ॥ त०प तरिखो बीजो कोइ मुंडो भाव छे नहि ॥ से० ते जीव कु० करी प० एहवो द्वेषभाव ॥ दु० दुःख समुहनी सं० पीडा उ० पामे बा० बाल अज्ञानी अविवेकी ॥ न० न लि०लिपाय न खरडाय ते० तेणे रागद्वेष रुपीया कचरे करी मु० जे साधु वि० रागरहित होय ते न लिपाय ॥ ९१ ॥

मूलः—एगन्तरत्ते रुइरंसि भावे अतालिसे से कुणई पओसं ।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ बाले न लिप्पई तेण मुणी विरागो ॥ ९१ ॥

गाथा ९१ भावार्थः—जे एकांत मनोज्ञ भावने विषे रक्त छे ते जीव अमनोज्ञ भावने विषे द्वेष भाव करे ते अज्ञानी दुःख समूहनी पीडा पामे, एम जाणी द्वेषरूप कचरे करी वीतराग मुनी न लेपाय ॥ ९१ ॥

अर्थः—भा० भावकेडे प्रवर्ते ॥ अ०कडा भावनी आ०आशाए ग०प्रवर्ते य०वळी जी० जीव ॥ च०त्रस जीव अने अ० थावर जीवने हिं०हणे अ० घणां प्रकारना जीवने ॥ चि०घणा प्रकारने शस्त्रेकरी ते०ते भावनो अर्थि जीव॥प०परजीवने दुःख उपजावे बा०अज्ञानी ॥ पी०परजीवने पीडा उपजावे अ० आपणा आत्मानो अ० अर्थे जे गु०मोटो जाणे ते परजीवने पीडा उपजावे कि०क्लेस सहित रागादिकने परिणामे करी पीडयो थको॥९२॥

मूलः—भावाणुगासाणुगए य जीवे चराचरे हिंसइ णेगरूवे ।
चित्तेहि ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ ९२ ॥

क०हाथणी कागलनी हती ते म०मार्गने विषे । अ०अपहर्यु ते मार्गने विषे चाल्यो व०जेम ना०नाग केहेता हाथी॥८९॥

मूलः–भावेसु जो गिद्धिमुवेइ तिव्वं अकालियं पावइ से विणासं ।
रागाउरे कामगुणेसु गिद्धे करेणुमग्गावहिए व नागे ॥ ८९॥

गाथा ८९ भावार्थः–जे रुप प्रमुख देखीने काम भोगने विषे लुब्ध रागथी पीडयो थको कागळनी हाथणी खाडानी ऊपर होय तीहां हाथी तेने मळवानी आशाए चालतो ते खाडामा पडे अथवा ते मार्गने विषे पकडायो थको ते हाथी दुःखी थाय, तेम जे कोइ भावने विषे तिव्र मुर्छावंत होय, ते जीव अकाळे मर्ण पामे ॥ ८९ ॥

अर्थः–जे० जे कोइ य० वळी अ०पण॥ दो० पाडुओ भाव जाणीने द्वेषभाव ॥ स० पामे ति०तिव्र ॥ तं० ते भाव प्रवर्तवाना ॥ ख० अवसरने विषे से० ते जीव उ० वळी उ० पामे दु० दुख ॥ दु० दुर्दंत दो० दोषकरी स० आपणे कीधे ज० जीव ॥ न० न कि० थोडु भा० परिणामे करी जे चिंतव्या पदार्थ ते भाव अ० अपराध करतो नथी से० ते जीवने ॥ ९० ॥

मूलः–जे यावि दोसं समुवेइ तिव्वं तंसि क्खणे से उ उवेइ दुक्खं ।
दुद्दन्तदोसेण सएण जन्तू न किंचि भावं अवरुज्झई से ॥ ९० ॥

गाथा ९० भावार्थः–जे कोइ अमनोज्ञ भाव देखीने तिव्र द्वेष पामे, ते जीव ते अवसरने विषे दुःख पामे, वळी दमतां दोहीला एहवा द्वेषरुप दुर्दांत दोषे करी ते जीव पोतेज दुःखी थाय छे पण ते जीवने भाव

किंचित मात्र अपराध नथी करतो ? ॥ ९० ॥

अर्थः—ए० एगंत र० रक्त छे जे जीवने रु० रुडा भा० भावने विषे ॥ अ० एक सरिखो बीजा कोइ भुंडो भाव छे तदि ॥ से० ते जीव कु० करी प० एहवो द्वेषभाव ॥ दु० दुःख समूहनी सं० पीडा उ० पामे बा० बाल अज्ञानी अविवेकी ॥ न० न लि० लिपाय न खरडाय ते० तेणे रागद्वेष स्नीग्ध फरसे करी मु० जे साधु वि० रागरहित होय ते न लिपाय ॥ ९१ ॥

मूलः—एगन्तरत्ते रुइरंसि भावे अतालिसे से कुणई पओसं ।
दुक्खस्स संपीलमुवेइ बाले न लिप्पई तेण मुणी विरागो ॥ ९१ ॥

गाथा ९१ भावार्थः—जे एकांत मनोज्ञ भावने विषे रक्त छे ते जीव अमनोज्ञ भावने विषे द्वेष भाव करे ते अज्ञानी दुःख समूहनी पीडा पामे, एम जाणी द्वेषरूप फरसे करी वीतराग मुनी न लेपाय ॥ ९१ ॥

अर्थः—भा० भावकेडे प्रवर्ते ॥ अ० रुडा भावनी आ० आशाए ग० प्रवर्ते प० घणी जी० जीव ॥ च० त्रस जीव अने अ० थावर जीवने हिं० हणे अ० घणां प्रकारना जीवने ॥ चि० घणा प्रकारने धर्मेकरी ते० ते भावनो अर्थि जीव ॥ प० परजीवने दुःख उपजावे बा० अज्ञानी ॥ पी० परजीवने पीडा उपजावे अ० आपणा आत्मानो अ० अर्थ जे गु० मोटो जाणे ते परजीवने पीडा उपजावे कि० क्लेस सहित रागादिकने परिणामे करी पीडयो थको ॥ ९२ ॥

मूलः—भावाणुगासाणुगए य जीवे चराचरे हिंसइ णेगरूवे ।
चित्तेहि ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तट्ठगुरू किलिट्ठे ॥ ९२ ॥

गाथा ९२ भावार्थः-जेहने मनोज्ञ भाव मेळववा रुप पोताना आत्मानेज अर्थ मोटो छे, ते मनोज्ञ रागने परीणामे पीडयो थको मनोज्ञ भावनी केडे प्रवर्ते, ते मनोज्ञ भावनी आशाए प्रवर्ततो मनोज्ञ भाव मेळववाने माटे ते अज्ञानी जीव घणा त्रसने स्थावर जीवने हणे अने घणा प्रकारना शस्त्रे करी पर जीवने पीडा ऊपजावे ॥ ९२ ॥

अर्थः-भा०रुडा उत्तम रुप्यादिकने रागे वा०करी ॥ प०रुडा भावने ग्रहण करवाने मुर्छा उपजे तेणेकरी ॥ उ० नवा भाव उपराजवाने विषे ॥ र० चोरादिकना भयथी राखवाने विषे ॥ सं० रुडा भाव भोग आववापणे प्रवर्तवे करीने ॥ व०रुडा भावनो विनाश होय वि०रुडा भावनो वियोग होते थके य०वळी॥ क० किहां थकी सु० सुख से० ते जीवने ॥ स० रुडा भाव भोग आववाना का० कालने विषे य० वळी अ० असंतोष हुए किहा थकी सुख होय ॥ ९३ ॥

मूलः-भावाणुवाएण परिग्गहेण उप्पायणे रक्खण सन्निओगे ।
वए विओगे य कहं सुहं से संभोगकाले य अतित्तलाभे ॥ ९३ ॥

गाथा ९३ भावार्थः-मनोज्ञ भावने रागे करी मनोज्ञ भावने ग्रहण करवानी मुर्छाथी मनोज्ञ भावरुप परीग्रह सम्यक प्रकारे पोताने अने पारकाने अर्थे आववाना प्रयोजन माटे ऊपार्जे ? पछी तेनुं चोरादीकथी रक्षण करवाने विषे प्रवर्ते कदाचित ते मनोज्ञ भावनो विनाश अथवा वियोग थए थके ते मनोज्ञ भाव भोगववाना अवसरने विषे ते जीवने किहां थकी सुख होय, (अर्थात न ज होय ॥ ९३ ॥

गाथा ९२ भावार्थः-जेहने मनोज्ञ भाव मेळववा रुप पोताना आत्मानोज अर्थ मोटो छे, ते मनोज्ञ रागने परीणामे पीडयो थको मनोज्ञ भावनी केडे प्रवर्ते, ते मनोज्ञ भावनी आशाए प्रवर्ततो मनोज्ञ भाव मेळववाने माटे ते अज्ञानी जीव घणा त्रसने स्थावर जीवने हणे अने घणा प्रकारना शस्त्रे करी पर जीवने पीडा ऊपजावे ॥ ९२ ॥

अर्थः-भा०रुडा उत्तम रुप्यादिकने रागे वा०करी ॥ प०रुडा भावने ग्रहण करवाने मुर्छा उपजे तेणेकरी ॥ उ० नवा भाव उपराजवाने विषे ॥ र० चोरादिकना भयथी राखवाने विषे ॥ स० रुडा भाव भोग आववापणे प्रवर्तवे करीने ॥ व०रुडा भावनो विनाश होय वि०रुडा भावनो वियोग होवे थके य०वळी॥ क० किहां थकी सु० सुख से० ते जीवने ॥ स० रुडा भाव भोग आववाना का० कालने विषे य० वळी अ० असंतोष हुए किहां थकी सुख होय ॥ ९३ ॥

मूलः-भावाणुवाएण परिग्गहेण उप्पायणे रक्खण सन्निओगे ।
वए विओगे य कहं सुहं से संभोगकाले य अतित्तलाभे ॥ ९३ ॥

गाथा ९३ भावार्थः-मनोज्ञ भावने रागे करी मनोज्ञ भावने ग्रहण-करवानी मुर्छाथी मनोज्ञ भावरुप परीग्रह सम्यक प्रकारे पोताने अने पारकाने अर्थे आववाना प्रयोजन माटे ऊपार्जे ? पछी तेनुं चोरादीकथी रक्षण करवाने विषे प्रवर्ते कदाचित ते मनोज्ञ भावनो विनाश अथवा वियोग थए थके ते मनोज्ञ भाव भोगववाना अवसरने विषे ते जीवने किहां थकी सुख होय, (अर्थात न ज होय ॥ ९३ ॥

अर्थः-भा० रुडा भावने विषे अ० असंतोषी थको य०वळी प०रुडी रुद्धिनुं परिग्रह मेलववाने विषे ॥ य०वळी स०आसक्त उ०अत्यंत आसक्त थको जीव न०न उ०पामे तु० संतोष ॥ अ०असंतोषने दो०दोषेकरी दु० ते जीव दुखी होय प० पारका भोगने देखीने ॥ लो० लोभे करी आ० मेलो दुष्ट चित्त थको ॥ आ० लीए अ० अदत्त अण दीधो ॥ ९४ ॥

मूलः-भावे अतित्ते य परिग्गहे य सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं ।
अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ ९४ ॥

गाथा ९४ भावार्थः-मनोज्ञ भावने विषे असतोषी थको मनोज्ञ भाव रुप परीग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत लुब्धरत ते संतोष न पामे, पछी मनोज्ञ भावना लोभे करी जेहनु चित मेलु थयेलछे ते जीव असंतोषने दोषेकरी रुडा भाववाळी वस्तु देखीने तेनी चोरी करे ॥ ९४ ॥

अर्थः-त० लोभे करी अ० पराभव्यो होय तेहने । अ० चोरीना करणहारने । भा०भावने विषे अ० असंतोषीने प०परिग्रह मेलववानेविषे असतोषने य०वळी मा०माया सहित मु०मुषावादनुं बोलवुं व०वाधे अथवा बोलवाने विषे प्रवर्ते । लो० लोभना दो०दोसथकी लोभी चोरी करे पछे कोइ पुछे तो माया सहित मृषा बोले । त० तिहा अ०पण मृषावाद बोले छते । दु०दुषथकी न० न वि०मुकाय से० ते चोरीनो करणहार जीव ॥९५॥

मूलः-तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो भावे अतित्तस्स परिग्गहे य ।
मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ९५ ॥

गाथा ९२ भावार्थः–जेहने मनोज्ञ भाव मेळववा रुप पोताना आत्मानेज अर्थ मोटो छे, ते मनोज्ञ रागने परीणामे पीडयो थको मनोज्ञ भावनी केडे प्रवर्ते, ते मनोज्ञ भावनी आशाए प्रवर्ततो मनोज्ञ भाव मेळववाने माटे ते अज्ञानी जीव घणा त्रसने स्थावर जीवने हणे अने घणा प्रकारना शस्त्रे करी पर जीवने पीडा ऊपजावे ॥ ९२ ॥

अर्थः–भा०रुडा उत्तम रुप्यादिकने रागे वा०करी ॥ प०रुडा भावने ग्रहण करवाने मुर्छा उपजे तेणेकरी ॥ उ० नवा भाव उपराजवाने विषे ॥ र० चोरादिकना भयथी राखवाने विषे ॥ सं० रुडा भाव भोग आववापणे प्रवर्तवे करीने ॥ व०रुडा भावनो विनाश होय वि०रुडा भावनो वियोग होवे थके य०वळी॥ क० किहां थकी सु० सुख से० ते जीवने ॥ स० रुडा भाव भोग आववाना का० कालने विषे य० वळी अ० असंतोष हुए किहां थकी सुख होय ॥ ९३ ॥

मूलः–भावाणुवाएण परिग्गहेण उप्पायणे रक्खण सन्निओगे ।
वए विओगे य कहं सुहं से संभोगकाले य अतित्तलाभे ॥ ९३ ॥

गाथा ९३ भावार्थः–मनोज्ञ भावने रागे करी मनोज्ञ भावने ग्रहण करवानी मुर्छाथी मनोज्ञ भावरुप परीगह सम्यक प्रकारे पोताने अने पारकाने अर्थे आववाना प्रयोजन माटे ऊपार्जे ? पछी तेनुं चोरादीकथी रक्षण करवाने विषे प्रवर्ते कदाचित ते मनोज्ञ भावनो विनाश अथवा वियोग थए थके ते मनोज्ञ भाव भोगववाना अवसरने विषे ते जीवने किहा थकी सुख होय, (अर्थात न, न होय ॥ ९३ ॥

अर्थः-भा० रुडा भावने विषे अ० असंतोषी थको य०वळी प०रुडी रुद्धितुं परिग्रह मेलववाने विषे ॥ य०वळी स०आसक्त उ०अत्यंत आसक्त थको जीव न०न उ०पामे तु० संतोष ॥ अ०असंतोषने दो०दोषेकरी दु० ते जीव दुखी होय प० पारका भोगने देखीने ॥ लो० लोभे करी आ० मेलो दुष्ट चित्त थको ॥ आ० लीए अ० अदत्त अण दीधो ॥ ९४ ॥

मूलः-भावे अतित्ते य परिग्गहे य सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठि ।
अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ ९४ ॥

गाथा ९४ भावार्थः-मनोज्ञ भावने विषे असतोषी थको मनोज्ञ भाव रुप परीग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत लुब्धवंत ते संतोष न पामे, पछी मनोज्ञ भावना लोभे करी जेहनु चित मेलु थयेलछे ते जीव असंतोषने दोषेकरी रुडा भाववाळी वस्तु देखीने तेनी चोरी करे ॥ ९४ ॥

अर्थः-त० लोभे करी अ० पराभव्यो होय तेहने । अ० चोरीना करणहारने । भा०भावने विषे अ० असंतोषीने प०परिग्रह मेलववानेविषे असतोषीने य०वळी मा०माया सहित मु०मुषावादनु बोलवुं व०वाधे अथवा बोलवाने विषे प्रवर्ते । लो० लोभना दो०दोसथकी लोभी चोरी करे पछे कोइ पुछे तो माया सहित मृषा बोले । त० तिहां अ०पण मृषावाद बोले छते । दु०दुषथकी न० न वि०मुकाय से० ते चोरीनो करणहार जीव ॥९५॥

मूलः-तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो भावे अतित्तस्स परिग्गहे य ।
मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ९५ ॥

गाथा ९५ भावार्थः—मनोज्ञ भावनो परीग्रह मेळववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए पराभव्यो थको मनोज्ञ भाववाळी वस्तुनी चोरीनो करनार तेहने कोइ पुछे के अमुक मनोज्ञ भावनी वस्तु तमे लीधी छे ! ते वारे कपट सहीत जुठु बोले, तेमज पछी जुठु बोलवाथी ते जीव ते दुःखथी न मुंकाय ॥ ९५ ॥

अर्थः—मो० मृषावाद बोल्या प० पश्चाताप करे य०वळी पु०पहेलुपण एहवी चिंताकरे ए आगल मृषा केम बोलशु । एहने केम वंचशु य०वळी।प०मृषा बोलवाने का०अवसरे ते एम जाणे रखे कोइ मुजने जुठाबोलो जाणे ते भणी य०वळी। दु०दुखी होय। दु०जे दुखनो अ०अंत दोहिलो पामे। ए०एणीपरे अ०अदत्त स०लेतो थको भा० भावने विषे अ० असतोषी थको दु० दुखी होय ॥ अ० अन्याय माटे तेहनुं कोइ । उपराणुं न करे ॥ ९६ ॥

मूलः—मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।
एवं अदत्ताणि समाययन्तो भावे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ९६ ॥

गाथा ९६ भावार्थः—जुठुं बोल्या पछी पश्चाताप करे, तेमज पहेलो पण एवी चिंता करेके ए रुडा भाववाळी वस्तुना धणी आगळ जुठु केवी रीते बोलुं? तथा एहने केवीरीते छेतरु, वळी जुठु बोलवाना अवसरे एम जाणेके रखे ? कोइ मने जुठु बोलो जाणे, एवीरीते मनोज्ञ भाववाळी वस्तु अण दीधेली लेनार असतोषी जीव दुखीयो होय, पछी ते दुःखनो अत दोहीलो पामे अने एवा चोरीना करनार अन्याइनो कोइ सखाइयो न थाय ॥ ९६ ॥

अर्थः—भा० पोताना भावने विषे अ० जे रक्त छे ॥ न० ते मनुष्यने ए० एण प्रकारे क० किहांथकी सु० सुष हो० होय क० कयारे पण किं० थोडुए पण त० तिहा उ० भोग आवताने विषे वि०पण कि०किलेस दु० दुष पामे नि० निपजावे ज० भोग आवताने क० काजे दु० दुष ॥ ९७ ॥

मूलः—भावाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निवत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ९७ ॥

गाथा ९७ भावार्थः—एवी रीते मनोज्ञ भावनो रक्त छे ते जीवने केवीरीते कयांथकी थोडुए सुखहोय, (अर्थात न ज होय,) तोय पण मनोज्ञ भाव वाळी वस्तु भोगववाने विषे कलेशने दुःख पामे छे, तेमज मनोज्ञ भाव वाळी वस्तु भोगववाने माटे आत्माने कष्ट उपार्जे छे ॥ ९७ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे भा०भूडा भावने विषे ग० पहोंतो थको । प० द्वेपभावने उ० पामे दु० दुषना उ० समुहनी प० श्रेणी । प०द्वेषेकरी दुष्ट चि०चित्तनो धणी य०वळी चि०बांधे क०कर्म ज०जे कर्म से०ते पु०वळी हो० होय दु० दुषकारीया । वि० विपाक इह लोकपर लोकने विषे ॥ ९८ ॥

मूल.—एमेव भावम्मि गओ पओसं उवेइ दुक्खोहपरंपराओ ।
पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ९८ ॥

गाथा ९८ भावार्थः—एवी रीते भुडा भाव रुप वस्तुने विषे द्वेपभावे पोहोंत्यो थको जीव दुःखना समुहनी श्रेणीए पामे, वळी द्वेषे करी दुष्ट चितनो धणी कर्म बांधी पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा पर-

गाथा ९५ भावार्थः—मनोज्ञ भावनो परीग्रह मेळववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए पराभव्यो थको मनोज्ञ भाववाळी वस्तुनी चोरीनो करनार तेहने कोइ पुछे के अमुक मनोज्ञ भावनी वस्तु तमे लीधी छे ! ते वारे कपट सहीत जुठु बोले, तेमज पछी जुठु बोलवाथी ते जीव ते दुःखथी न मुंकाय ॥ ९५ ॥

अर्थः—मो० मृषावाद बोल्या प० पश्चाताप करे य०वळी पु०पहेलुपण एहवी चिंताकरे ए आगल मृषा केम बोलशु । एहने केम वचशुं य०वळी । प०मृषा बोलवाने का०अवसरे ते एम जाणे रखे कोइ मुजने जुठाबोलो जाणे ते भणी य०वळी । दु०दुषी होय । दु०जे दुषनो अ०अंत दोहिलो पांमे । ए०एणीपरे अ०अदत्त स०लेतो थको भा० भावने विषे अ० असतोषी थको दु० दुषी होय ॥ अ० अन्याय माटे तेहनुं कोइ । उपराणुं न करे ॥ ९६ ॥

मूलः—मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।
एवं अदत्ताणि समाययन्तो भावे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ९६ ॥

गाथा ९६ भावार्थः—जुठु बोल्या पछी पश्चाताप करे, तेमज पहेलो पण एवी चिंता करेके ए रुडा भाववाळी वस्तुना धणी आगळ जुठु केवी रीते बोलुं? तथा एहने केवीरीते छेतरु, वळी जुठु बोलवाना अव सरे एम जाणेके रखे ? कोइ मने जुठु बोलो जाणे, एवीरीते मनोज्ञ भाववाळी वस्तु अण दीधेली लेनार असतोषि जीव दुखीयो होय, पछी ते दुःखनो अत दोहीलो पामे अने एवा चोरोना करनार अन्याइनो कोइ सखाइयो न थाय ॥ ९६ ॥

अर्थः—भा० पोताना भावने विषे अ० जे रक्त छे ॥ न० ते मनुष्यने ए० एण प्रकारे क० किहांथकी सु० सुष हो० होय क० कयारे पण कि० थोडुए पण त० तिहां उ०भोग आववाने विषे नि०पण कि०किलेस दु० दुष पामे नि० निपजावे ज० भोग आववाने का० काजे दु० दुष ॥ ९७ ॥

मूलः—भावाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।
तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निव्वत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ९७ ॥

गाथा ९७ भावार्थः—एवी रीते मनोज्ञ भावनो रक्त छे ते जीवने केवीरीते क्याथकी थोडुए सुखहोय, (अर्थात न ज होय,) तोय पण मनोज्ञ भाव वाळी वस्तु भोगववाने विषे कलेशने दुःख पामे छे, तेमज मनोज्ञ भाव वाळी वस्तु भोगववाने माटे आत्माने कष्ट उपार्जे छे ॥ ९७ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे भा०भूडा भावने विषे ग० पहोतो थको । प० द्वेषभावने उ० पामे दु० दुषना उ० समुहनी प० श्रेणी । प०द्वेषेकरी दुष्ट चि०चित्तनो धणी य०वळी चि०बांधे क०कर्म ज०जे कर्म से०ते पु०वळी हो० होय दु० दुषकारीया । वि० विपाक इह लोकपर लोकने विषे ॥ ९८ ॥

मूलः—एमेव भावम्मि गओ पओसं उवेइ दुक्खोहपरंपराओ ।
पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ९८ ॥

गाथा ९८ भावार्थः—एवी रीते भुडा भाव रुप वस्तुने विषे द्वेषभावे पोहोंत्यो थको जीव दुःखना समुहनी श्रेणीए पामे, वळी द्वेषे करी दुष्ट चितनो धणी कर्म बांधी पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा पर-

दु० दुगंछाने ५|| अ० अरतीने ६ र० रतिने ७ । च० वली । हा० हासने ८ भ० भयने ९ सो० सोकनी १० पु० पुरुपना वेद विकार || ११ || इ० स्त्रीना वेद विकारने १२ || न० नपुंसकना वेद विकारने १३ । वि० विविध प्रकारनी य० वली भा० हरप विपवादिकने १४ । ए १४ ने मोहना विकारथी पामे|| १०२ ||

मूलः—कोहं च माणं च तहेव मायं लोहं दुगुच्छं अरइं रइं च ।
हासं भयं सोगपुमित्थिवेयं नपुंसवेयं विविहे य भावे || १०२ ||

गाथा १०२ भावार्थः—वली मोहनी कर्म थकी जीव १४ बोल पामे छे, ते कहे छे, १ क्रोध, २ मान, ३ माया, ४ लोभ, ५ दुगंछा, ६ अरती, ७ रती, ८ हासी, ९ भय, १० शोक, ११ पुरुप वेदनो ऊदय, १२ स्त्री वेदनो ऊदय, १३ नपुसक वेदनो ऊदय, १४ तेमज विविध प्रकारना हर्ष विपवादादीक || १०२ ||

अर्थः—आ० पामी ए० एपूर्वोक्त राग द्वेष तेवारेते विकारकारि अ० अनेक प्रकारना दुप पामे कोणपामे || ए० एहवां प्रकारना दुप पामे का० काम गुणने विषे स० आसक्त होयते य० वली ए० ए राग द्वेषादिकथी प्प० उपना अ० अनेरा बीजा । वि० दुर्गति पोहचाडे एहवा व्यसनादिक विशेषे ते पामे ते आसक्त केहेवो होय || का० वीहामणो उसीयालो || दी० दिन होय|| ह० लजामणो होय||र० तेहने देखीने द्वेष उपजे एहवो होय||१०३||

मूलः—आवज्जई एवमणेगरूवे एवंविहे कामगुणेसु सत्तो ।
अन्ने य एयप्पभवे विसेसे कारुण्णदीणे हरिमे वइस्से || १०३ ||

गाथा १०३ भावार्थः—जे काम भोगने विषे आसक्त होय, ते पुर्वोक्त राग द्वेषने विकारे करी एहवा

घणा प्रकारना दुःख पामे, तेमज वळी विषय थकी क्रोधादीक ते थकी दुरगति पडवा रुप दुःख ऊत्पन थाय, ते दुःख ते जीव पामे, वळी विषयि जीव दयामणो (ओसीयाळो) देखाय, तेमज दीन (गरीब) पणुं पामे अने अकार्य करीने लोकोमा लजावु पडे ने सर्व लोकने अप्रतितकारी होय ने तेहने देखीने द्वेपभाव ऊपार्जे ॥१०३॥

अर्थः-क० आचारने ॥ न० न ई० वांछे ॥ स० शिष्यादिने ॥ लि० वाछतोथको एटले सेवा करावना शिष्यने वांछे पण आचार पाळवो न वांछे॥ प० चारित्र लेइ तप क्रिया पछे ॥ अ० खरेखरो खेद पामतो छतो तथा ॥ पश्चाताप करवे करी ॥ त० तपनो प्र० प्रभाव ते कर्म निर्जरा तेह न वांछे ॥ ए० एहवा प्रकारना वि० विकारने ॥ अ० अमिय प्रमाणरहित भेद छे ए० जेहना एवा विकारने ॥ आ० पामे इ० इद्रिय रुपिया चो० चोरने ज० वसे पड्योथको ॥१०४॥

मूलः-कप्पं न इच्छिज्ज सहायलिच्छू पच्छाणुतावेण तवप्पभावं ।
एवं वियारे अमियप्पयारे आवज्जई इन्दियचोरवस्से ॥ १०४ ॥

गाथा १०४ भावार्थः-पोतानी सेवा करावाने माटे शिष्यने इच्छे, पण आचार पाळवो न इच्छे, चारीत्र लइने तप कर्या पछी खरेखर खेद पामतो छतो पश्चाताप करे, तप करवो न वाछे, पण तपना प्रभाव कर्मने निर्जराने नही वांछता तप प्रभाव चक्रवर्तादीकनी पद्वी तथा आमोसही प्रमुख लब्धी वांछे, एणी पेरे प्रमाद रहीत जेहना भेद छे एहवा विकारने ते जीव इंद्रीयोरुपी चोरने वसे पडयो थको पामे ॥ १०४ ॥

अर्थः-त० इंद्रियने वश पडया पछे से० तेहने जा० उपजे प० हिंसादिक प्रयोजन विषय सेववाना ॥ नि० बुडाडवाने काजे पोताना आत्माने मो० मोहरुपिया म० मोटा अ० समुद्रने विषे ॥ सु० संसारनां

दु० दुगंच्छाने ५॥ अ० अरतीने ६ र० रतिने ७ । च० वली । हा० हासने ८ भ० भयने ९ सो० सोकनी १० पु० पुरुषना वेद विकार ॥ ११ ॥ इ० स्त्रीना वेद विकारने १२ ॥ न० नपुंसकना वेद विकारने १३ । वि० विविध प्रकारनी य० वली भा० हरप विषवादिकने १४ । ए १४ ने मोहना विकारथी पामे॥ १०२ ॥

मूलः—कोहं च माणं च तहेव मायं लोहं दुगुच्छं अरइं रइं च ।
हासं भयं सोगपुमित्थिवेयं नपुंसवेयं विविहे य भावे ॥ १०२ ॥

गाथा १०२ भावार्थः—वली मोहनी कर्म थकी जीव १४ बोल पामे छे, ते कहे छे, १ क्रोध, २ मान, ३ माया, ४ लोभ, ५ दुगंछा, ६ अरती, ७ रती, ८ हासी, ९ भय, १० शोक, ११ पुरुप वेदनो ऊदय, १२ स्त्री वेदनो ऊदय, १३ नपुसक वेदनो ऊदय, १४ तेमज विविध प्रकारना हर्ष विपवादादीक ॥ १०२ ॥

अर्थः—आ० पामी ए० ए पूर्वोक्त राग द्वेष तेवारेते विकारकारि अ० अनेक प्रकारना दुप पामे कोणपामे ॥ ए० एहवां प्रकारना दुप पामे का० काम गुणने विषे स० आसक्त होयते य० वली ए० ए राग द्वेषादिकथी प्प० उपना अ० अनेरा वीजा । वि० दुर्गति पोहचाडे एहवा व्यसनादिक विशेषे ते पामे ते आसक्त केहेवो होय ॥ का० वीहामणो उसीयालो ॥ दी० दिन होय॥ ह० लजामणो होय॥न० तेहने देखीने द्वेष उपजे एहवो होय॥१०३॥

मूलः—आवज्जई एवमणेगरूवे एवंविहे कामगुणेसु सत्तो ।
अन्ने य एयप्पभवे विसेसे कारुण्णदीणे हरिमे वइस्से ॥ १०३ ॥

गाथा १०३ भावार्थः—जे काम भोगने विषे आसक्त होय, ते पुर्वोक्त राग द्वेपने विकारे करी एहवा

॥ सुं० सम्यक प्रकारे ॥ सं० सावधान ते भुंडा अध्यवसाय छांडि भला अध्यवसाय प्रवर्ते ते पुरुषने स० समतापणुं उ० उपजे अ० ते समताथकी वळी ॥ अ० जीवादिक पदार्थने ॥ सं० चिंतवता ॥ त० ते से० ते पुरुषने ॥ प० हिण पामे का० कामगुणने विषे ॥ त० तृष्णा हिणी पाडे ॥ १०७ ॥

मूलः—एवं ससंकप्पविकप्पणासुं संजायई समयमुवट्ठियस्स ।
अत्थे असंकप्पयओ तओ से पहीयए कामगुणेसु तण्हा ॥ १०७ ॥

गाथा १०७ भावार्थः—एवी रीते ज्ञान बुद्धीए करी पोताना अध्यवसायनी विचारणाने विषे सावधान छे ते भुंडा अध्यवसाय छांडीने भला अध्यवसाए प्रवर्ते, ते पुरुषने समतापणु ऊपजे, वळी जीवादीक पदार्थने चितवता ते समताए करी ते पुरुष काम भोगनी तृष्णा हीणी पाडे ॥ १०७ ॥

अर्थः—स० ते तृष्णानो खपावणहार वी०वीतराग थाय क०कीधाछे स०सर्व कि०कार्य जेणे ख०खपावीने ना० ज्ञानावरणी कर्मने ख० क्षणमात्र माहे त० तेमहिज जं० जे कर्म चक्षु द०दर्शनादिक ॥ आ०आवरेछे एटले दर्शनावरणी कर्मने ॥ ज०जे कर्म प०वळी अ०अंतरायने प०करेछे ए॥ क०एहवा अंतराय कर्मने खपावे॥१०८॥

मूल.—स वीयरागो कयसव्वकिच्चो खवेइ नाणावरणं खणेणं ।
तहेव जं दंसणमावरेइ जं चन्तरायं पकरेइ कम्मं ॥ १०८ ॥

गाथा १०८ भावार्थः—ते तृष्णानो खपावणहार वीतराग थाय, जेणे सर्व सिद्धारूप कार्य करेल छे, ते जीव क्षीण मात्र मांही ज्ञानावर्णी कर्म क्षय करे, तेमज जे कर्म चक्षुदर्शनादीकने आवरे (घेरे) छे, ते दर्शना

सुखनो ए० गवेली ॥ दु० दुख वि० टाळवाने अ० अर्थे त० ते हिंस्यादिकने अर्थे टालवा ॥ ते हिंस्यादिकने निमित्ते ॥ उ० उद्यमवंत होय य० वळी ॥ रा० रागद्वेष थको ॥ १०५ ॥

मूलः—तओ से जायन्ति पओयणाइं निमज्जिउं मोहमहण्णवम्मि ।
सुहेसिणो दुक्खविणोयणट्ठा तप्पच्चयं उज्जमए य रागी ॥ १०५ ॥

गाथा १०५ भावार्थः—ते इंद्रीयारुपी चोरने वसे पडया पछी तेहने विषय सेववाने माटे हिंसादीक करवानुं प्रयोजन ऊपाजें, तेमज मोहरुपी मोटा समुद्रने विषे पोताना आत्माने बुडाडवा, संसारना सुखनो गवेषी दुःख टाळवाने अर्थे राग द्वेषथी हिंस्यादीक निमितने विषे ऊद्यमवंत थाय ॥ १०५ ॥

अर्थः—वि० विषयथी निवर्त्या जीवने य० वळी इं० जेटला प्रकारना इंद्रियना अ० अर्थ स० शब्दादिक ता० तेटला प्प० प्रकारना न० न त० ते स० सर्वे वि० पण म० रुडा शब्दादिकने विषे रागपणाने वा० अथवा नि० निपजावे नहि अ० भुंडा शब्दादिकने विषे द्वेषपणाने वा० पण ॥ १०६ ॥

मूलः—विरज्जमाणस्स य इन्दियत्था सद्दाइया तावइयप्पगारा ।
न तस्स सव्वे वि मणुन्नयं वा निव्वत्तयन्ती अमणुन्नयं वा ॥ १०६ ॥

गाथा १०६ भावार्थः—जे विषयथी विरक्त थाय, ते जेटला प्रकारना इंद्रीना शब्दादीक अर्थ छे, ते सर्वे रुडा शब्दादीकने विषे रागपणु अने भुंडा शब्दादीकने विषे द्वेषपणुं निपजावे नहि ॥ १०६ ॥

अर्थः—ए० एणे प्रकारे ज्ञानबुद्धीए करी ॥ स० पोताना ॥ स० अपरसायनी वि० विचारणानेविषे

ऊपजावे छे, तेहवा सर्व दुःखथी मोक्ष पोहोचनार जीव मुकाय छे, मोक्ष गया ते वार पछी ते जीव प्रशंसा करवा योग्य होय, तेमज जेणे सर्व आत्महीतार्थनां कार्य सीद्ध कर्या छे, तेहवा सिद्ध अत्यंत सुखी थाय ? ॥११०॥

अर्थः–अ० अनादि का० काळनु प्प० उपन्युं जे ए० ए। स० सर्व दु० दुख तेहने प० मुकावानो म० ए पुर्वे कह्यो ते मार्ग ॥ वि० कह्यो तिर्थकरे ज० जे मोक्षनो मार्ग स० पामीने ॥ स० घणा जीव ॥ क० अनुक्रमे अ० अत्यंत सु० सुखियां भ० होय ॥ इ० एम बे० हु कहु छु ॥ १११ ॥

मूल.–अणाइकालप्पभवस्स एसो सव्वस्स दुक्खस्स पमोक्खमग्गो।
वियाहिओ जं समुविच्च सत्ता कमेण अच्चन्तसुही भवन्ति ॥१११॥ त्ति बेमि॥

॥ इति श्री प्रमादस्थाण द्वात्रिंश अध्ययन सम्पत ॥ ३२ ॥

गाथा १११ भावार्थः–जे अनादीकाळथी ऊपना थएलु, एवा सर्व दुःखथी मुकावानो ए पुर्वोक्त मार्ग तिर्थंकरे कह्यो, जे मोक्षमार्ग पामीने घणा जीव अनुक्रमे अत्यंत सुखिया होय एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामी थी सर्वोरे सांभळ्यु हतु, तेम में तुज प्रत्ये कहुं ॥ १११ ॥ इति श्री ऊत्तराध्ययन सुत्रना ३२ मा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥३२॥ ए ३२ मां अध्ययनने विषे प्रमादना स्थानक कह्यां, ते प्रमादथकी जीव कर्म बांधे, ते माटे ३३ मा अध्ययनमा आठ कर्मनी प्रकृति कहेछे.

अर्थः–अ० आठ क० कर्म वो० जम्बूस्वामी प्रते। श्रीसुधर्मास्वामी कहेछे ते कहीशु। आ० अनुक्रमे। ज० जेम आठ कर्म अनुक्रमे कहीशु॥ जे० जेणे कर्म करी। ब० बांधो ब० ए जी० जीव स० संसारने विषे प० परिभ्रमण करे॥१॥

वर्णी कर्मने क्षय करे, वळी जे कर्म अतरायने करे, तेनु अंतराय कर्म क्षय करे ॥ १०८ ॥

अर्थः–स० सर्व पदार्थने ॥ त०तेवार पछे जा०जाणे पा० देखे य०वळी ॥ अ०मोहनीय कर्मरहित हो० होय ॥ नि० अंतराय कर्मरहित थको ॥ अ० आश्रवरहित छे झा०सकल ध्याने करी अने स० समाधिए करी जु० सहित थको आ० आउखाने ख० क्षय छते मो०मोक्षने उ०पामे सु०आठ कर्म रहित निर्मल थको ॥१०९॥

मूलः–सव्वं तओ जाणइ पासए य अमोहणे होइ निरन्तराए।
अणासवे झाणसमाहिजुत्ते आउक्खए मोक्खमुवेइ सुद्धे ॥ १०९ ॥

गाथा १०९ भावार्थः–मोहनीने अतराय कर्मने आश्रय रहीत थको तेवार पछी सर्व पदार्थ जाणे देखे ने शुक्र ध्याने ने समाधीएकरी सहीत थको आयुष्य क्षय थए थके आठ कर्म रहीत निर्मळ थको मोक्षने पामे ॥१०९॥

अर्थः–सो० ते मोक्षनो पामणहार जीव। त० ते स० सर्व दु० दुखथी मु० मुकाणो जं० जे दुख बा० पीडा उपजावे छे एहवा दुखथी मुकाणो वळी केहवो छे ॥ स० निरंतर ज० जीवने ए० ए मत्यक्ष दी० लांबी स्थितिना कर्म रुप आ० रोग तेह वि० विशेषे ते मु०मुकाणा छे प० प्रशंसा करवायोग्य छे॥ तो० तेवार पछी हो० होय अ० अत्यंत घणुं सु०सुखी सिद्ध थाय क० कीधा सर्व कार्य जेणे ॥ ११० ॥

मूलः–सो तस्स सव्वस्स दुहस्स मुक्को जं बाहई सययं जन्तुमेयं।
दीहामयं विप्पमुक्को पसत्थो तो होइ अच्चन्तसुही कयत्थो ॥ ११० ॥

गाथा ११० भावार्थः–जे लांबी स्थितिना कर्म रुप रोग थी तेमज जे ए मत्यक्ष निरंतर जीवने दु:ख

कर्म ते गनानी हेड समान छे, तेणे अमय स्थीती गुण रोक्यो छे ॥ २ ॥

अर्थः-ना० नाम क०कर्मने चितारानी उपमा ।६। न० पुर्णे ॥ गो० गोत्र कर्मने कुंभारनी उपमा च० पुरणे ॥ अ० अंतराय कर्मने भंडारीनी उपमा ८ । त० तेमज य०वळी । ए० एम एणीपरे । ए० ए सातआप क० कर्म ॥ अ० आठ कर्म उ० वरी स० संक्षेपथी जाणवा ॥ ३ ॥

मूल.-नामकम्मं च गोत्तं च अन्तरायं तहेव य ।

एवमेयाइ कम्माइं अट्ठेव उ समासओ ॥ ३ ॥

गाथा. ३ भावार्थः-६ नाम कर्म ते चितारा समान छे, तेणे अमुर्ति गुण रोक्यो छे, ७ गोत्र कर्म ते कुंभार समान छे, तेणे अगुरु लघुगुण रोक्यो छे, ८ अंतराय कर्म ते राजाना भंडारी समान छे, तेणे अनंत आत्मशक्ति गुण रोक्यो छे, ए प्रमाणे कर्मनी प्रकृति आठ संक्षेपे कही ॥ ३ ॥

अर्थः-ए मुळ प्रकृति कही हवे उत्तर प्रकृति कहे छे ॥ ना० नानावरणी कर्म प० पांच प्रकारे॥ सु०सिद्धांत भणवानुं जे आवरण दोष ते श्रुत ज्ञानावरणी १ ॥ आ०मति ज्ञानने आवरे तेमति ज्ञानावरणी २ ओ० अवधि ज्ञानावरणी ३ च० ॥ वळी त० त्रीजो म० मनपर्यव ज्ञानावरणी ४ च० पुरणे के०केवळ ज्ञानावरणी ५ ॥४॥

मूलः-नाणावरणं पञ्चविहं सुयं आभिणिबोहियं ।

ओहिनाणं च तइयं मणनाणं च केवलं ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः-हवे आठ कर्मनी उत्तर प्रकृति कहे छे, १ ज्ञानावर्णी कर्म ते पांच प्रकारे, १ मती

मूलः–अठ्ठ कम्माइं वोच्छामि आणुपुव्विं जहाकमं ।
जेहिं बद्धो अयं जीवो संसारे परिवट्टई ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः–सुधर्मा स्वामी कहेता हवा हे जंबू? जे कर्मना बधणे करी बंधाएलो जीव ए संसारने विषे भमे छे, ते आठ कर्म हु अनुक्रमे कहीश, ते तु सांभळ? ॥ १ ॥

अर्थः–हवे आठ कर्मना नाम कहेछे ना०ज्ञानने आ०आवरी जेम सुर्यनी कांतिने वादल ढांके तेम ज्ञानावरणी कर्म ।१। दं० दरशन केहेता देखवो जेहने । आ० आवरे ढांके त० तेम ते दर्शनावरणी कर्मने पोलीयानी उपमा तथा जेम पाटो बांध्यो तेम २ । वे० वेदनी कर्मने मधु खरडया खडगनी उपमाए३ । त०तेम मो० मोहनी कर्मने मद्य पीधानी उपमा ४ । आ० आउखा क०कर्मने हेडीनी उपमा ५ । त० तेमहिज य०वळी ॥२॥

मूलः–नाणस्सावरणिज्जं दंसणावरणं तहा ।
वेयणिज्जं तहा मोहं आउकम्मं तहेव य ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः–हवे आठ कर्मना नाम कहे छे, १ ज्ञानावर्णी कर्म, ते जेम सुर्यनी कांतिने वादळां ढांके तेम ज्ञानने आछादे (ढाके) ए ज्ञानावर्णी कर्म अनत ज्ञाने गुण रोक्यो छे, २ दर्शनावर्णी कर्म, दर्शन एटले देखवुं तेहने ढांके ते दर्शनावर्णी कर्म राजाना पोळीया समान छे, तेणे अनंत दर्शन गुण रोक्यो छे, ३ वेदनी कर्म ते मध तथा अफीण खरडया खडग समान तेणे अनंत अव्याबाध आत्मीक सुख गुण रोक्यो छे, ४ मोहनी कर्म ते मदीरा पीधानी ओपमाए करीछे, तेणे क्षायक समकीत गुण रोक्यो छे, ५ आयुष्य

केवळ दरसनावरणी ॥ ए० एणे प्रकारे तु० पुरणे न० नव प्रकारे ना० जाणवो द० दरसनावरणीकर्म ॥ ६ ॥

मूलः—चक्खुमचक्खूओहिस्स दंसणे केवले य आवरणे ।

एवं तु नवविगप्पं नायवं दंसणावरणं ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः–६ चक्षुदर्शनावर्णीते चक्षुए देखवानुं आवर्ण, ७ अचक्षु दर्शनावर्णी ते बीजी चार इंद्रीयोनुं आवर्ण, ८ अवधी दर्शनावर्णी ते अवधी ज्ञाने करी देखवानुं आवर्ण, ९ केवळ दर्शनावर्णी ते केवळ ज्ञाने करी देखवानु आवर्ण, ए बीजु दर्शनावर्णी कर्म ९ प्रकारे जाणवु, ते दर्शनावर्णी कर्म छ प्रकारे बांधे ते १ दर्शनीनुं भुंडु बोले, २ दर्शनीनो उपकार ओळवे, ३ दर्शनीनी आसातना करे, ४ दर्शननी अंतराय पाडे, ५ दर्शनी उपर द्वेष करे, ६ दर्शनी साथे खोटा झगडा विवाद करे, ए छ प्रकारे बांधे पुर्वोक्त नव प्रकारे भोगवे॥६॥

अर्थः–वे० वेदनी कर्म पि० पण य० वळी दु० बे प्रकारे । सा० साता वेदनी कर्म अने बीजु अ० असाता वेदनी कर्म च० पुरणे आ० कह्यु भगवते। सा० साता वेदनी कर्मना ब० घणा (आठ) भे० भेद जाणवा । ए० एणीपरे अ० असाता वेदनीना वि० पण आठ प्रकार जाणवा । ३ ॥ ७॥

मूलः—वेयणियं पि य दुविहं सायमसायं च आहियं ।

सायस्स बहू भेया एमेव असायस्स वि ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः–वेदनी कर्म बे प्रकारे, १ शातावेदनी कर्म, २ अशाता वेदनी कर्म, तेमां शातावेदनी कर्म तेना आठ भेद ते १ इष्ट शब्द, २ इष्ट रुप, ३ इष्टगंध, ४ इष्टरस, ५ इष्ट स्पर्श, ६ मन संबंधी सुख, ७ वचन

ज्ञानावर्णी, २ श्रुत ज्ञानावर्णी, ३ अवधिज्ञानावर्णी, ४ मन पर्यव ज्ञानावर्णी,५ केवळ ज्ञानावर्णी एपांच हवे ज्ञानावर्णी कर्म छ प्रकारे बांधे ते १ ज्ञानीनु भुंडुं बोले, २ ज्ञानीनो उपकार ओळवे, ३ ज्ञाननी तथा ज्ञानीनी आसातना करे, ४ ज्ञानने अंतराय पाडे, ५ ज्ञानी उपर तथा ज्ञानपर द्वेषकरे, ६ ज्ञानी साथे खोटा झगडा विवादकरे, ए छ प्रकारे बांधे ते पुर्वोक्त पांच प्रकारे भोगवे ॥ ४ ॥

अर्थः-नि० सुखे जागे ते निंद्रा १ ॥ त०तेमज प०उभा बेठा निंद्रा आवे ते प्रचला २ ॥ नि०दुखे जागे जगाडे ते निद्रानिद्रा ३। प०वाटे चालतां निद्रा आवे ते प्रचला प्रचला ४ य०वळी ॥ त० तेवार पछी य० वली थी०च्यारथी अधिकी निद्रा होय ते थीणगिद्धी निद्रा उ०वळी। प०पांच प्रकारनी निंद्रा हो०होय ना०जाणवी॥५॥

मूलः-निद्दा तहेव पयला निद्दानिद्दा पयलपयला य।
तत्तो य थीणगिद्धी उ पञ्चमा होइ नायव्वा ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः-२ दर्शनावर्णी कर्म ते नव प्रकारे, १ निंद्रा ते सुखे जागे, २ निंद्रा निंद्रा ते दुःखे जागे, ३ प्रचला ते ऊभा बेठा निंद्रा आवे, ४ प्रचला प्रचलाते रस्ते चालता निंद्रा आवे, ५ पांचमी थीणधी निंद्रा ते पुर्वोक्त चारथी अधीकी होय तथा ते निंद्रावस्थाए अर्ध वासुदेवनु बळ होय ते ॥ ५ ॥

अर्थः-च० चक्षुने देखवानुं आवरण ते चक्षुदर्शनावरणी ६ ॥ अ० काने करी शब्द सांभळ्याथी जाणे एम बीजी इद्रिये करी जाणवु ते आवरण होय ते अचक्षुदर्शनावरणी ७। ओ० अवधिज्ञाने करी देखवुं आवरण होय ते अवधि दरसनावरणी ८॥ दं०दरसन देपवु के०केवलज्ञाने देखवानु य०वळी आ०आवर्ण होय ते

प्रकृतिः ॥ मो० मोहनी कर्मनी । दं० दर्शन ॥ ९ ॥

मूल —सम्मत्तं चेव मिच्छत्तं सम्मामिच्छत्तमेव य ।
एयाओ तिन्नि पयडीओ मोहणिज्जस्स दंसणे ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—हवे दर्शन मोहनानी त्रण भेद ते १ समकित मोहनी, २ मिथ्यात्व मोहनी, ३ मिश्र मोहनी, तेमा समकित ते मिथ्यात्वना पुद्गळ ते अशुद्ध पुग्गळ छे ते पुग्गळ अत्यंत विशुद्ध थाय, ते वारे सम्यक्त्व कहीये, ज्यारे सम्यक्त्वने मिथ्यात्व प्रकृति ग्रहे ते वारे समकितना अतिचार लागे तेवारे मिथ्यात्व थाय ते, ज्यारे समकितनी प्रकृतिने विषे मुझाय अथवा ऊपसमीकादीकने मुंझवे तेहने समकित मोहनी कहीए, मिथ्यात्व मोहनी ते समकितना अभावे मिथ्यात्वनां अशुद्ध दळीया रुप तेथी अतत्वने विषे तत्वनी रुची अने तत्वने विषे अतत्वनी रुची ते मिथ्यात्व कहीए तेहने विषे मुझवे तेहने मिथ्यात्व मोहनी कहीए. मिश्र मोहनी ते शुद्धा शुद्ध दळीया रुप तेथी जैनधर्म ऊपर राग नहि तेम द्वेष पण नहि, तेमज बीजा धर्म उपर पण राग नहि तेम द्वेष पण नहि, एहवो स्वभाव होय तेहने मिश्र मोहनी कहीए, तेहनी अंतर मुहुर्तनी स्थीती छे, (ऊदाहरण) चंद्रकाळा वादळथी घेराएला समान मिथ्यात्वमोहनी, काळाने धोळा वादळाथी घेराएला चंद्रसमान मिश्रमोहनी, धोळा वादळाथी घेराएला वादळाना समान समकित मोहनी ए दर्शनमोहनीनी त्रण प्रकृति जाणवी॥९॥

अर्थः—च० चारित्र मो० मोहनी क० कर्म । दु० बे प्रकारे त० पुरणे वि० कह्यु भगवंते । क० कषाय मोहनी ज० मोहनी कर्म तु० वळी अ० कषाय त० तेमहिज य० वळी ॥ १० ॥

संबंधी सुख, ८ काया संबंधी सुख ए आठ भेद जाणवा, ते शाता वेदनी कर्म घणा प्राणी भूत जीव सत्वने झुरण पीटण शोक नहि करावयाथी तेमज सर्वने शाता उपजाववाथी जीव शातावेदनी कर्म बांधे, २ असाता-वेदनी कर्म तेना आठ भेद ते १ अनीष्ट शब्द, २ अनीष्टरुप, ३ अनीष्ट गंध, ४ अनीष्ट रस, ५ अनीष्ट स्पर्श, ६ मन संबंधी दुःख,७ वचन संबंधी दुख, ८ काया संबंधी दुख ए आठ भेद जाणवा,ते अशाता वेदनी कर्म ते घणा प्राणी भूतजीव सत्वने झुरण पीटण शोक करावयाथी तेमज सर्वने असाता उपजाव्याथी जीव अशाता वेदनी कर्म बांधे॥७॥

अर्थः-मो० मोहनी कर्म पि०पण दु० वे भेदे जाणवो । दं० दरसन मोहनी १ । च०चारित्र मोहनी २ त० तेमज ॥द०दर्सन मोहनी ति०त्रण प्रकारे वु०कह्यु भगवंते च०चारित्र मोहनी कर्म दु०वे प्रकारे भ०होय ॥८॥

मूलः-मोहणिज्जं पि दुविहं दंसणे चरणे तहा ।
दंसणे तिविहं वुत्तं चरणे दुविहं भवे ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः-४ थुं मोहनी कर्म वे प्रकारे ते, १ दर्शन मोहनी, २ चारित्र मोहनी तेमां दर्शन-मोहनी ते ३ प्रकारे अने चारीत्र मोहनी ते वे प्रकारे जाणवी ॥ ८ ॥

अर्थः-स० समयक्त वेदनी १ चे० पुरणे मि० मिथ्यात्ववेदनी २ समा० समकित साह्मो थयो मि० नथी मिथ्यात्व माहि रस जीवनो ॥ एहवी अतराले मध्य भागे प्रवर्ते छे एटले मिथ्यात्वथी रस उपाडयो अने समकित साह्मो थयो पण समकित माहि आवी शक्यो नथी वचमाज छे । तेहने समा मिथ्यातवेद । स० सम्यक्त वेदनी मि० मिथ्यात्व वेदनी कही ३ ए० एम य० वली ॥ ए० ए पुर्वे कहि ते । ति० त्रण प०

१ हांशी, २ रती, ३ अरती, ४ भय, ५ शोक, ६ दुगन्छा, ७ वेद अने नव प्रकारे ते पुर्वोक्त ६ अने स्त्री वेद, पुरुष वेद, नपुसक वेद, ए नव भेद जाणवा, १६ कषाय अने नव नोकषाय, ए २५ भेद चारित्र मोहनीना अने दर्शन मोहनीना पुर्वोक्त त्रण भेद मळी कुल २८ भेद चोथा मोहनी कर्मना जाणवा ॥ ११ ॥

अर्थः—हवे आउपा कर्म कहे छे ने० नारकीनो आउपो । १ तिर्यचनुं आउपो २ । म० मनुषनो आउपो त० तेमज य० वली ॥ दे० देवतानो आ० आउपो ४ च० चोथु च्यार प्रकारे तु० पुरणे । आ० आउपा क० कर्म च० चार प्रकारे कह्यो भगवते ॥ १२ ॥

मूलः—नेरइयतिरिक्खिआउं मणुस्साउं तहेव य।
देवाउयं चउत्थं तु आउं कम्मं चउविहं ॥ १२ ॥

गाथा, १२ भावार्थः—हवे पांचमु आयुष्य कर्म कहे छे, आयुष्य कर्मना चार भेद ते १ नारकीनु आयुष्य, २ तिर्यचनु आयुष्य, ३ मनुष्यनुं आयुष्य, ४ देवतानुं आयुष्य, ए चार तेमा नारकीनु आयुष्य चार प्रकारे वाधे ते, १ महाआरभ करवाथी, २ महा परीग्रहथी, ३ मांस मदीरा भक्षण करवाथी, ४ पचेद्री जीवनो वध करवाथी; तिर्यचनु आयुष्य चार प्रकारे वांधे ते, १ कपट करवाथी, २ गाढु कपट करवाथी, ३ जुठु बोलवाथी, ४ जुठा तोल माप राखवाथी तथा खोटा लेख पत्रादीक लखवाथी, मनुष्यनुं आयुष्य चार प्रकारे वाधे ते, १ भद्रीक प्रकृतिथी, २प्रकृतिनो विनयवत होवाथी, ३ परजीवनी दयावत ४ मत्सर भाव रहीत; देवतानुं आयुष्य चार प्रकारे वाधे ते, १ सराग सयमथी, २ संयमा सयमथी, ३ बाळ (अज्ञान) तपश्चर्याथी,

मूलः—चरित्तमोहणं कम्मं दुविहं तं वियाहियं ।
कसायमोहणिज्जं तु अकसायं तहेव य ॥ १० ॥

गाथा, १० भावार्थ —चारीत्र मोहनी कर्म बे प्रकारे भगवंते कहेल छे, ते कपाय वेदनी कर्म अने नोकपाय वेदनी कर्म ए बे ॥ १० ॥

अर्थः—सो० क्रोधना च्यार भेद। अनंतानुंबंधी १ । अमत्यापानीओ २ । मत्यापानीओ ३ । संजलनो ४ । एम मानना ४ एम मायाना ४ । एम लोभना ४ । एम सोल भे०भेद । क०कर्म तु०पुरणे क०कपाय थकी जेह उपनो ते नोकपाय मोहनी कर्म। स०सात मकारे पण होय हास्य १ रति २ । अरति ३ भय ४ शोक ५ दुगंछा ६ वेदत्रण ७ ए सात मकारे न०अथवा नव भेद कीजे तो पुरुप वेद १ । नपुसक वेद २ स्त्री वेद ३ एम करता नव भेद थाय वा०वळी । क० कर्म नो० ए नवनोकपायथी उपनी त्रण दर्सन मोहनी ३ । सोल कपाय। १६ नोकपाय नव ९ । ए २८ मोहनीना भेद ॥ ११ ॥

मूलः—सोलसविहभेएणं कम्मं तु कसायजं ।
सत्तविह नवविहं वा कम्मं नोकसायजं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—हवे कपाय वेदनी कर्मना १६ भेद ते, अनतानुंवधी क्रोध, २ मान, ३ माया, ४ लोभ, अमत्याखानी १ क्रोध, २ मान, ३ माया, ४ लोभ, मत्याख्यानी १ क्रोध, २ मान, ३ माया, ४ लोभ, सज्वलनो क्रोध, मान, माया, लोभ ए १६. हवे नोकपाय वेदनी कर्म ७ मकारे तथा नव मकारे छे तेना नाम

१ हांशी, २ रती, ३ अरती, ४ भय, ५ शोक, ६ दुगच्छा, ७ वेद अने नव प्रकारे ते पुर्वोक्त ६ अने स्त्री वेद, पुरुष वेद, नपुसक वेद, ए नव भेद जाणवा, १६ कपाय अने नव नोकपाय, ए २५ भेद चारित्र मोहनीना अने दर्शन मोहनीना पुर्वोक्त त्रण भेद मळी कुल २८ भेद चोथा मोहनी कर्मना जाणवा ॥ ११ ॥

अर्थः—हवे आउपा कर्म कहे छे ने० नारकीनो आउपो । १ तिर्यंचनुं आउपो २ । म० मनुपनो आउपो त० तेमज य० वली ॥ दे० देवतानो आ० आउपो ४ च० चोथु च्यार प्रकारे तु० पुरणे । आ० आउपा क० कर्म च० चार प्रकारे कह्यो भगवते ॥ १२ ॥

मूलः—नेरइयतिरिक्खाउं मणुस्साउं तहेव य ।
देवाउयं चउत्थं तु आउं कम्मं चउव्विहं ॥ १२ ॥

गाथा, १२ भावार्थः—हवे पाचमु आयुष्य कर्म कहे छे, आयुष्य कर्मना चार भेद ते १ नारकीनु आयुष्य, २ तिर्यंचनु आयुष्य, ३ मनुष्यनुं आयुष्य, ४ देवतानुं आयुष्य, ए चार तेमा नारकीनु आयुष्य चार प्रकारे वाधे ते, १ महाआरभ करवाथी, २ महा परीग्रहथी, ३ मांस मदीरा भक्षण करवाथी, ४ पचेंद्री जीवनो वध करवाथी; तिर्यंचनु आयुष्य चार प्रकारे वाधे ते, १ कपट करवाथी, २ गाढु कपट करवाथी, ३ जुठु बोलवाथी, ४ जुठा तोल माप राखवाथी तथा खोटा लेख पत्रादीक लखवाथी; मनुष्यनुं आयुष्य चार प्रकारे वाधे ते, १ भद्रीक प्रकृतिथी, २प्रकृतिनो विनयवंत होवाथी, ३ परजीवनी दयावंत ४ मत्सर भाव रहीत, देवतानु आयुष्य चार प्रकारे वाधे ते, १ सराग सयमथी, २ संयमा सयमथी, ३ बाळ (अज्ञान) तपश्चर्याथी,

४ अकाम निर्जरार्थी, ए आयुष्य कर्म जाणवुं ॥ १२ ॥

अर्थः–ना० नाम क० कर्म दु० बे प्रकारे कह्यो । सु० शुभनाम कर्म अ० अशुभ नाम कर्म च० पुरणे आ० कह्युं भगवंते ॥ सु० सुभ नाम कर्मना उ० वळी व० घणा भे० भेद छे ॥ ए० एमज अ० असुभ नाम कर्मना वि० पण घणा भेद छे ॥ १३ ॥

मूलः–नामकम्मं दुविहं सुहमसुहं च आहियं ।
सुभस्स उ वहू भेया एमेव असुभस्स वि ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः–नाम कर्मना बे भेद ते शुभ नाम कर्म, २ अशुभ नाम कर्म; १ शुभ नाम कर्म, ते चार प्रकारे बांधे ते, १ कायानी सरळता, २ भाषानी सरळता, ३ भावनी सरळता, ४ विसंवादे करी शुभ नाम कर्मना घणाज भेद छे, तेमज अशुभ नाम कर्मना पण घणा भेद छे ॥ १३ ॥

अर्थः–गो० गोत्र क० कर्म दु० बे प्रकारे उ० उंच गोत्र क्षत्रियादिक नी०नीच गोत्र चंडालादिक च० पुर्णे आ० कह्युं ॥ भगवंते उ० उच गोत्र अ० आठ प्रकारे हो० होय ते कहे छे ॥ उच० उंची जाती १ उचकुल २ उंचबल ३ उचरुप ४ । उचतप । ५ उच सिद्धांतनो सांभलवो ६ । उच लाभोदय ७ उंच ठकुराइ ८ । एम आठ मद जाणवा ॥ ए०एणे प्रकारे नी० नीच गोत्र पि०पण आठ प्रकारे आ०कह्यो भगवंते ॥१४॥

मूल.–गोयं कम्मं दुविहं उच्चं नीयं च आहियं ।
उच्चं अट्ठविहं होइ एवं नीयं पि आहियं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—गोत्रकर्म बे प्रकारे ते क्षत्रीयादीकनु ऊचगोत्र अने चंडाळादीकनु नीचगोत्र तेमां नीच गोत्र कर्म आठ प्रकारे बांधे ते, १ जातीनो मद, २ कुळनो मद, ३ बळनो मद, ४ रुपनो मद, ५ तपनो मद, ६ श्रुतनो मद, ७ लाभनो मद, ८ ठकुराइनो मद ए आठ मद करवाथी नीच गोत्र कर्म जीव बांधे छे, तेथी १ जातीनो हीण, २ कुळनो हीण, ३ बळनो हीण, ४ रुपनो हीण, ५ तपनो हीण, ६ श्रुतनो हीण ७, लाभनो हीण, ८ ठकुराइनो हीण ए आठ प्रकारे भोगवे छे, ऊच गोत्र कर्म आठ प्रकारे बांधे ते पुर्वोक्त आठ प्रकारना मद नहि करवाथी बांधे ते आठ प्रकारे भोगवे ते, १ जातीभली, २ कुळभलु, ३ बळभलु, ४ रुपभलु ५ तप भलु, ६ श्रुतभलु ७ लाभ भलो, ८ ठकुराइ भली, ए प्रमाणे गोत्र कर्म जाणवु ॥ १४ ॥

अर्थः—दा० दानने विषे ला० लाभने विषे य० वळी भो० पुष्पादिक जे एकवार भोगवीए तेहने विषे य० वळी उ० स्त्रीयादिक उपभोगने विषे ॥ वी० वळवीर्यने विषे । त० तेमहिज । प० ए पांचे प्रकारे अ० अंतराय कर्म । स० संक्षेपे वि० कह्युं भगवंत महावीर देवे ॥ १५ ॥

मूल—दाणे लाभे य भोगे य उवभोगे वीरिए तहा ।
पञ्चविहमन्तरायं समासेण वियाहियं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—अंतराय कर्म पांच प्रकारे ते, १ दानने विषे अंतराय, २ लाभने विषे, ३ भोग (एक वार भोगववामां आवे ते अन्न प्रमुख) ने विषे अंतराय, ४ ऊपभोग (एनीए वस्तु वारवार भोगववामां आवे ते स्त्री घरेणा घर प्रमुख) ने विषे अंतराय, ५ वळ वीर्यने विषे अंतराय, ए पांच प्रकारे अंतराय

कर्म संक्षेपे भगवते कहेलछे, ते पुर्वोक्त पांच प्रकारे अंतराय पाडवाथी एज पांच प्रकारे अतराय पणे उदय आवे॥१५॥

अर्थः—ए० ए मु० मूल प० प्रकृति । उ० वली उत्तर प्रकृति सरवाले थइने एकसो छहोतेर थाय ॥ १७६ य० वली । आ० कही हवे द्रव्यथी । प० कर्मना पुदगल जीव केटला बांधे अने पुदगल केटला प्रदेशनो खध कहीए। ते प्रमाणे खे० ते पुदगल कोण खेत्रना केटली दिशाना आव्या होय ॥ ते ग्रहीने कर्म पण बांधे ॥ का० वली कर्मनी केटला कालनी स्थिति होय य०वळी ॥ भा० अथवा वली भाव ते कर्म पुदगल बांध्या छे ते भोगववानी वेला केटलाएक उदय आव्या ४ ए ४ बोल च०वली उ०आगल कहुं ते सु०सांभल॥ गाथा सोलमी विशेष अर्थः—एयाओ मूल पयडीओ० मुल प्रकृति आठ कही । उत्तराओ य० वली उत्तर प्रकृति सरवाले थइने ॥ एकसोने छहोतेर थाय १७६ ते आहिया० कहि ॥ हवे द्रव्यथी पएसग्गं० कर्मना पुदगल जीव केटला बांधे ॥ अने पुदगल केटला प्रदेशना खध कहिए तेह प्रमाण कहिशुं १ ॥ खे० पुदगल कोण खेत्र ॥ केटली दिसीना होय ॥ ते ग्रहिने कर्मपणे बांधे २ ॥ काले य० वली ते कर्मनी केटला कालनी स्थिति रुही ३ ॥ भावं च० अथवा वली भाव ते कर्मना पुदगल बांध्या छे ॥ ते भोगववानो वली उदय आवे ४ ॥ ए ४ बोलनो उ०उत्तर आगल कहु ते तु सु० सांभल ॥ १६ ॥

मूलः—एयाओ मूलपयडीओ उत्तराओ य आहिया ।
पएसग्गं खेत्तकाले य भावं च उत्तरं सुण ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—ए आठे कर्मनी प्रकृति सर्व थइने कही अने तेहनी १७६ थाय एहनो विशेष खुलासो बीजा

सूत्रथी जाणवो, हवे १ द्रव्यथी, २ क्षेत्रथी, ३ काळथी, ४ भावथी, ए चार प्रकारे कहे छे, १ द्रव्यथी कर्मना पुदगळ जीव केटला बांधे अने ते पुदगळ केटला प्रदेशना खंध होय ते, २ क्षेत्रथी कीयु क्षेत्र केटली दीशाना पुदगळ आव्या होय ते ग्रहीने कर्म पणे बांधे, ३ काळथी ते कर्मनी केटला काळनी स्थीती होय, ४ भावथी ते कर्मना पुदगळ बांध्या छे, ते भोगववानी वेळाए केटला उदय आवे, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ए चारेनो खुलाशो हु तुजने आगळ कहीश ते तु सांभळ ? ॥ १६ ॥

अर्थः—हवे द्रव्यथकी कहे छे ॥ सव्वेसिं० सघळा आठ चेव० पुरणे ॥ कम्माण० कर्मना पएसग० पुदगळ ॥ एक समे बांधे उते ॥ अणतग० अनंता अनंत प्रत्येक २ ॥ कर्मना पुदगल बांधे छे ते पण खंध अनंता ॥ केटला गण्ठिय सता० ॥ अभव्य जीवथी ॥ अइय० अनंत गुणे अधिका अने ॥ अंतोसिद्धाण० सिद्धने अनंतमे भागे ॥ आहिय० एम कह्यु ॥ एटले कर्मना पुदगल ॥ अनंता बांधे ॥ द्रव्यथी कह्यु ॥ १७ ॥

मूलः—सवेसिं चेव कम्माणं पएसग्गमणन्तगं ।
गण्ठियसत्ताईयं अन्तो सिद्धाण आहियं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—सघळां आठ कर्मना पुदगळ एक समे बांधे थके ते आठे कर्मना जुदा जुदा अनंता अनंता पुदगळ बांधे ते दरेक कर्मना अनंता अनंता पुदगळ एकत्र मळे, तेहनु नाम अनंत प्रदेशी खंध जाणवो, एहवा दरेक कर्मना अनंता खंध बांधे, ते खंध अभव्य जीवथी अनंत गुणा अधीक छे अने सिद्ध भगवतने अनंतमे भागे थाय, एटला कर्मना पुदगळना खंध जीव बांधे, एम तिर्थंकरे कह्यु, ए द्रव्यथी बंध जाणवो॥१७॥

अर्थः-हवे खेत्रथी कहेछे स०सर्व जी० जीवना क०कर्म वांधवाना पुदगल तु०वळी ॥ सं०ग्रहण करवाने विषे प्रवर्ते छे ॥ छ० पूर्व पश्चिम दक्षिण उत्तर ॥ उर्द्ध दिसे हेठि दिसे ॥ छ दि०दिशीने विषे जे पुदगलछे ते कर्म वांधवाने काजे ग्रहण करे स० सघळा जीवना प० प्रदेशने वि० विषे ॥ स० सर्व कर्मना पुदगल स० आपणा जीवना सघळाए प्रदेश संघाते ॥ व० कर्मना वांध्या हुआ । जेम दुध मांहि पाणी भेळुं थाय । तेम वांध्या पछे उत्कृष्टी स्थिति जेटली होय ते कहे छे ॥ १८ ॥

मूलः-सवजीवाण कम्मं तु संगहे छद्दिसागयं ।
सव्वेसु वि पएसेसु सव्वं सव्वेण बद्धगं ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः-सर्व जीव कर्म वांधवाने माटे जे जे पुदगळ ग्रहण करवाने विषे प्रवर्ते छे, ते पुर्व, पश्चीम, उत्तर, दक्षीण, ऊचीने, नीची ए ६ दीशीने विषे पुदगळ छे, ते पुदगळ कर्म वांधवा सारु ग्रहण करे छे, ते सर्व कर्मना पुदगळ सर्व जीवने पोत पोताना जीवना सर्व आत्म प्रदेश संघाते कर्मनो बंध होय ॥१८॥

अर्थः-उ० समुद्र स० सरिखुं ना० नाम सागरोपम । ती० त्रीस को० कोडाकोडी सागरोपमनी स्थिति । उ० उत्कृष्टि ठि० स्थिति हो० होय ॥ अ० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवी ॥ १९ ॥

मूलः-उदहीसरिसनामाण तीसई कोडिकोडीओ ।
उक्कोसिया ठिई होइ अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः-काळथी ते कर्मनां पुदगल वांध्या पछी तेहनी केटली स्थिति ते कहे छे, जघन्य

(थोडामां थोडी) अंतर मुहुर्तनी स्थिति अने उत्कृष्टी (घणामा घणी) समुद्रनां सरीखुं नाम सागरोपम (अर्थात जेम समुद्रनुं पाणी घणु छे, तेम सागरोपमना वर्ष घणाछे) एवा त्रीस क्रोडा क्रोडीनी स्थिति होय ते एटली स्थिति कीया कर्मनी होय ते २० मी गाथामां कहीशुं ॥ १९ ॥

अर्थः- ना० ज्ञानावरणी अने दर्शनावरणी कर्मनी ॥ दु० ए बेनी उत्कृष्टि पि० वळी ॥ वे० वेदनी कर्मनी स्थिति त० तेमहिज य० वळी ॥ अ० अंतराय कर्मने विषे य० वळी ॥ क० च्यार कर्मनी स्थिति ए० ए त्रीस कोडाकोडी सागरोपमनी ठि० स्थिति वि० कही भगवंते ॥ २० ॥

मूल -आवरणिज्जाण दुण्हं पि वेयणिज्जे तहेव य ।

अन्तराए य कम्मम्मि ठिई एसा वियाहिया ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः-१ ज्ञानावर्णि कर्म, २ दर्शनावर्णि कर्म, वेदनी कर्म तेमज अतराय कर्म ए चार कर्मनी स्थिति १९ मी गाथामां कह्या मुजब जाणवी, तेमां एटलो फेर के वेदनी कर्ममां जे शाता वेदनी कर्म छे तेहनी उत्कृष्टी १५ क्रोडा क्रोडी सागरोपमनी, अशाता वेदनी कर्मनी ३० क्रोडा क्रोडी सागरोपमनी स्थिति तिर्थंकरे कही छे ॥ २० ॥

अर्थः-उ० समुद्र स० सरिखो ना० नाम सागरोपम ॥ स० सीतेर को० कोडाकोडी मो० मोहनी कर्मनी उ० उत्कृष्टि स्थिति । अ० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ २१ ॥

मूल.-उदहीसरिसनामाण सत्तरिं कोडिकोडीओ ।

मोहनिज्जस्स उक्कोसा अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—मोहनी कर्मनी स्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने ऊत्कृष्टी ७० क्रोडा क्रोडी सागरोपमनी जाणवी ॥ २१ ॥

अर्थः—ते० तेत्रीस सा० सागरोपमनी स्थिति । उ० उत्कृष्टि स्थिति वि० कही भगवंते ठि० स्थिति उ० वळी आ० आउषा कर्मनी अं० अंतर्मुहुर्तनी ज० जघन्य स्थिति जाणवी ॥ २२ ॥

मूलः—तेत्तीससागरोवमा उक्कोसेण वियाहिया ।
ठिई उ आउकम्मस्स अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—आयुष्य कर्मनी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने ऊत्कृष्टी ३३ सागरोपमनी जाणवी ॥२२॥

अर्थः—उ० समुद्र स० सारिपो ना० नांम सागरोपम वी० वीस को० कोडाकोडि । ना० नामकर्म अने गो० गोत्र कर्मनी उ० उत्कृष्टि स्थिति । अ० आठ मु० मुहुर्तनी ज० जघन्य स्थिति जाणवी ॥ २३ ॥

मूलः—उदहीसरिसनामाण वीसई कोडिकोडीओ ।
नामगोत्ताणं उक्कोसा अट्ठ मुहुत्ता जहन्निया ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—नाम कर्म अने गोत्र कर्मनी स्थिति जघन्य अतरमुहुर्तनी अने ऊत्कृष्टी वीस क्रोडा क्रोडी सागरोपमनी ए काळथी बध जाणवो ॥ २३ ॥

अर्थः—हवे भावथी कहे छे । सि० सर्व सिद्धने अ० अनतमे भा० भागे जेटला अनंता थाय । तेटला

अनता कर्म पुद्गल खंध य० वळी । अ० भोगववानां एक समे इ० होय एटला भोगवे छे जेवारे पुछे तेवारे समुचे हवे ते पध जेटले परमाणु ए थाय ते मांन कहे छे उ० वळी । स० सर्व भोगववाना पुदगल पधने वि० विपे प० जुदा जुदा परमाणुथानु प्रमाण गणीए ते सर्व । स० सर्व जी० जीवथी अ० अधिका अधिका अनत गुणे अधिका थाय जे भणी वर्तमानकाले । अनुभागे भोगववा योग्य अनत प्रदेशी खध अनता भोगवे छे ते एकेका खधने विपे अनता अनत परमाणु छे तेमाटे ते परमाणु सर्व जीवथी अनत गुणा अधिका छे एटले अनंता अनता परमाणु भोगवीने निर्जरे छे ए ४ ए चोथो बोलभावनो जाणवो ॥ २४ ॥

मूलः सिद्धाणणन्तभागो य अणुभागा हवन्ति उ ।
सव्वेसु वि पएसग्गं सव्वजीवे अइच्छियं ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः-हवे भावथी बध कहे छे, जेवारे पुछीए त्यारे समुचे सर्व सिद्धने अनतमे भागे जेटला अनंता थाय तेटला अनता कर्मनां पुदगळनां खंध भोगववाना एक समे होय, एटले एटलां पुदगळ भोगवे छे. (हवे क्षेत्रे जेटला परमाणु थाय, ते मान कहे छे) भोगववानां सर्व पुदगळना खधना जुदा जुदा परमाणु गणीए तो सर्व जीवथी अनंत गुणा अधीक थाय, कारण के वर्तमान काळे अनुभागे भोगववा योग्य अनत प्रदेशी खंध अनंता भोगवे छे, ते अकेका खधने विपे अनंता अनता परमाणु छे ते माटे ते परमाणु सर्व जीवथी अनंत गुणे अधीकाछे, एटला अनंता परमाणु भोगवीने निर्जरेछे, ए चोथो बोल भावनो जाणवो ॥२४॥

अर्थः-त० ते भणी ए० ए पूर्वे कह्या ते क० आठ कर्म ॥ अ० रस रुप भोग वि० जाणीने ॥ ए०

ए कर्मने सं० बांधे नहि चे० पुरणे ॥ ख० कर्म खपाववाने य० विषे ज० उद्यम करे बु० तत्वना जाण ॥ इ० एम बे० हु कहु छुं ॥ २५ ॥

मूलः—तम्हा एएसि कम्माणं अणुभागा वियाणिया ।
एएसि संवरे चेव खवणे य जए बुहो ॥ २५ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति श्री कम्मप्पयडीनामा त्रयस्त्रिंश अध्ययनं सम्मत्तं ॥ ३३ ॥

गाथा २५ भावार्थः—तेथी तत्वनो जाण होय ते ए पुर्वोक्त आठ प्रकारना रस रुप जाणीने ए कर्मने बांधे नहि अने पुर्वे बांधेला होय ते क्षय करवाने विषे उद्यम करे, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा हे जबू ? जेम में श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे सांभळ्यु हतुं तेम में तुंज प्रत्ये कह्युं ॥२५॥ इति श्री उतराध्ययने सुत्रना ३३ मा अध्ययननो भावार्थ सपूर्ण ॥ ३३ ॥ तेत्रीसमा अध्ययनने विषे कर्मनी प्रकृति कही ते कर्म लेश्याथकी बंधाय ते भणी ३४ मा अध्ययन विषे छ लेश्या कहे छे.

अर्थः—ले० लेश्यानामा अ० अध्ययन प० कहिशु अ० अनुक्रमे ज० जेम क० अनुक्रमे कहिशुं ॥ छ० छए पि० पण क० कर्म ले० लेश्या कर्मनिस्थिति निपजावे ते भणी कर्म लेश्या कहिये । अ० ते लेश्यानां रस सु० सांभलो मे० मुजने कहेता थका ॥ १ ॥

मूलः—लेसज्झयणं पवक्खामि अणुपुव्विं जहक्कमं ।
छण्हं पि कम्मलेसाणं अणुभावे सुणेह मे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः-गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? लेस्या अध्ययन जेम छे तेम हुं अनुक्रमे कहीश ते तुं सांभळ ? ते छ प्रकारनी लेस्या छे, कर्मनी स्थिति निपजावे छे, तेथी करी लेस्या ए कही, ते लेस्यानो रस साभळ !!! ॥ १ ॥

अर्थः-ना० लेस्यानानाम १ व० लेस्याना वर्ण २ र० तिक्तादिलेस्यानोरस ३ ग० लेस्यानो गंध ४ फा० लेस्यानोफरस ५ प० लेस्याना परिणाम ६ ल० लेस्याना लक्षण ७ ठा० लेस्याना थानक ८ ठि० लेस्यानि स्थिति । ९ ग० भूंडिलेस्याये दुर्गती रूडि लेस्याये सुगतिहोय । १० च० पूरणे आ० आभवनु अंतर मुहुर्त आउखो थाकतु होय तेवारे ले० लेस्याना ॥ ११ बोल तु० पूरणे सु० साभलि हेशिष्य मे० गुरु कहे छे मुजने कहेता थका ॥ २ ॥

मूलः—नामाइं वण्णरसगन्धफासपरिणामलक्खणं ।
ठाणं ठिई गई चाउं लेसाणं तु सुणेह मे ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः-हवे लेस्याना ११ बोल कहे छे १ नाम, २ वर्ण, ३ गंध, ४ रस, ५ स्पर्श, ६ परिणाम ७ लक्षण, ८ स्थानक, ९ स्थिति, १० गती, ११ चवन एटले आभवनु अंतर महुर्तनु आयुष्य बाकी रहे त्यारे आगला भवनी लेस्या प्रगमे, एम ११ बोल संक्षेपे कह्या, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ए ११ बोल विस्तार पुर्वक कहीश ? ते तु साभळ ? ॥ २ ॥

अर्थः-कृ० कृष्णलेस्या १ ॥ नी० नीललेस्या २ ॥ का० कापोतलेस्या ३ य०वळी ॥ ते० तेजुलेस्या

४ ॥ प० पद्मलेस्या ५ ॥ त० तेमज । य० वळी सु० शुक्‍लेस्या ६ ॥ य० वळी छ० छठीकही भगवंते य० वळी ना० लेस्यानानाम तु० पुरणे ज० जेमछे तेम अनुक्रमे कह्या ॥ ३ ॥

मूलः–किण्हा नीला काऊ य तेऊ पम्हा तहेव य ।
सुक्कलेसा य छट्ठा य नामाइं तु जहक्कमं ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः–हवे लेस्याना नाम कहे छे, १ कृष्ण लेस्या, २ नील लेस्या, ३ कापुत लेस्या, तेजु लेस्या, ५ पद्म लेस्या, ६ शुक्ल लेस्या, ए ६ लेस्यानां नाम अनुक्रमे जाणवां, ए प्रथम बोल थयो ॥३॥

अर्थः–हवे बीजुलेस्यानो वर्ण कहेछे जी० मेघपाणी सहित वादला होय नि० चोपडा दिसे ते सं० सरिषा ॥ पाडाना सिंगसरिषा अ० अरिठा स० सरिषा ॥ ख० गाडाना उंगणना मेलसरिषी । अ० काजल सरिषी आंखनी कीकी नि० सरिषी । कि० कृष्ण ले० लेस्या उ० वळी व० वर्णथकी एहवी काली जाणवी ॥४॥

मूलः–जीमूयनिद्धसंकासा गवलरिट्ठगसन्निभा ।
खञ्जणनयणनिभा किण्हलेसा उ वण्णओ ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः–हवे लेस्याना वर्ण कहे छे, जेवुं पाणी सहीत वादळ होय, जेवां पाडानां शींगडां होय, जेवुं अरीठुं होय, जेवु गाडानु खजन (मळी) होय, जेवुं काजळ होय, जेवी आखनी कीकी होय, एहवो कृष्ण लेस्यानो काळो वर्ण जाणवो ॥ ४ ॥

अर्थः–नी० नीललेशा जेहवी । अ० अशोकनामा व्रक्षहोयते स० सरिषी ॥ चा० चासपक्षी पि० पिछास० सरिषी

वे० वैडुर्यरत्न जेहवी नि० चोपडु दिसे स० ते सरिषु ॥ नी० नील ले० लेस्या उ० वळी व० वर्णथकी नीली जाणवी ॥५॥

मूलः–नीलासोगसंकासा चासपिच्छसमप्पभा ।
वेरुलियनिद्धसंकासा नीललेसा उ वण्णओ ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः–जेवो निलो अशोक वृक्ष होय, जेहवी सुडानी पाख होय, जेवु वैडुर्य रत्न चोपडयु देखाय, तेहवो नील लेस्यानो लीलो वर्ण जाणवो ॥ ५ ॥

अर्थः–अ० अलसीना पु० फूल स० सरिषी को० कोयलनी छ० पाप स० सरिषी पा० पारेवानी गी० कोट नि० सरिषी ॥ का० कापोत ले० लेस्यानो उ० वळी व० वर्णथकी काइककाली काइकराती ॥ ६ ॥

मूलः–अयसीपुप्फसंकासा कोइलच्छदसन्निभा ।
पारेवयगीवनिभा काओलेसा उ वण्णओ ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः–जेहवा अळसीना पुष्प होय, जेहवी कोयलनी पांख होय ? जेहवी पारेवानी ग्रीवा (कोट) होय, तेहवो काइक कालोन काइक रातो एहवो कापुत लेस्यानो वर्ण जाणवो ॥ ६ ॥

अर्थः–हि० हिंगलो धा० कोइक धातु विशेष स० तेसरिषी । त० उगता पा० सुर्य स० सरिषी । सु० सुडाना तु० मुख सरीषी प० दीवा नि० सरीषी ते० तेजु ले० लेस्या उ० वळी व० वर्ण थकी राती जाणवी ॥७॥

मूलः–हिङ्गुलधाउसंकासा तरुणाइच्चसन्निभा ।
सुगतुण्डपईवनिभा तेओलेसा उ वण्णओ ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—जेहवो हींगळानो वर्ण होय, जेहवो ऊगतो सुर्य होय, जेहवुं सुडानुं मुख होय, जेहवी दीवानी शिखा होय, तेहवो तेजु लेस्यानो रातो वर्ण जाणवो ॥ ७ ॥

अर्थः—ह० हरियालना भे० कटका। स० सरिषी। ह० हल्दना भे० कटका। स० सरिषी। स० सण नामा वनस्पति अ० बीजी वनसपाति जाति तेहना कु० फूल नि० सरिषी ॥ प० पद्मलेस्या उ० वळी व० वर्ण थकी पीली जाणवी ॥८॥

मूलः—हरियालभेदसंकासा हलिद्दाभेयसमप्पभा ।
सणासणकुसुमनिभा पम्हलेसा उ वण्णओ ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—जेहवो हडतालना कटकानो रंग होय, जेहवो हळदळना कटकानो रंग होय, जेहवो सणनामा वनस्पतीना पुष्पनो तथा बीजनो रंग होय तेहवो पद्म लेस्यानो पीळो रंग जाणवो ॥ ८ ॥

अर्थः—सं० संप अने अं० अंकनाम्ग रतन कु० मचकुंद वनस्पतिना फूल स० सरिषी। खी० दुधनी पू० धारा स० सरिषी प्प० प्रभा ॥ र० रुपाना हा० हार। सं० सरिषी सु० सुकल ले० लेस्या उ० वळी व० वर्ण थकी उजली जाणवी॥९॥

मूलः—सङ्खङ्ककुन्दसंकासा खीरपूरसमप्पभा ।
रययहारसंकासा सुक्कलेसा उ वण्णओ ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—जेहवो शंखनो रंग होय, जेहवो अंक नामे रतननो रंग होय, जेहवो मचकुंद वनस्पतीना पुष्पनो रंग होय, जेहवो दुधनी धारानो रंग होय, जेहवो रुपानो हार होय, तेहवो शुक्ल लेस्यानो ऊजवळ वर्ण जाणवो, ए लेस्याना रंगनो बीजो बोल थयो ॥ ९ ॥

अर्थः-हवे लेस्यानो स्वाद कहेछे ॥ ज० जेम क० कडुआ तु० तुवडानो र० रसनोस्वाद। नि० नीबनारसनो स्वाद कडु० कडुआ रो० रोहिणीनो वृक्ष र० रसनो स्वाद वा० वळी । ए० एहथकी वि० पण अ० अनतगुणो कडवो र० रसनो स्वाद य० वळी कि० कृष्णलेस्यानो अतिकडवो ना० जाणवो ॥ १० ॥

मूलः-जह कडुगतुम्बगरसो निम्बरसो कडुगरोहिणिरसो वा।
एत्तो वि अणन्तगुणो रसो य किण्हाए नायवो ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः-हवे लेस्याना रसना स्वादनो त्रीजो बोल कहे छे, जेहवो कडवा तुवडाना रसनो स्वाद होय, जेहवो कडवा लींबडानां रसनो स्वाद होय, जेहवो रोहीणा नामा वनस्पतीना रसनो स्वाद होय ए थकी पण अनंत गुणो कडवो कृष्ण लेस्याना रसनो स्वाद जाणवो ॥ १० ॥

अर्थः-ज०जेम ति०त्रिकडु सुठ पीपरी मरी ए त्रणना य०वळी र०रसनो स्वाद। ति० तिपो ज०जेम ह०हस्ती पि० पीपरनो स्वादहोय वा०वळी । ए० एहथकी वि० पण अ० अनंतगुणो ॥ र० अति तिपोस्वाद उ० वळी नी० नीललेस्यानो ना० जाणवो ॥ ११ ॥

मूलः-जह तिगडुयस्स य रसो तिक्खो जह हत्थिपिप्पलीए वा ।
एत्तो वि अणन्तगुणो रसो उ नीलाए नायव्वो ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः-जेहवो त्रीगडु सुंठना रसनो स्वाद होय, जेहवो पीपरना रसनो स्वाद होय, जेहवो काळा मरीना रसनो स्वाद होय, जेहवो हस्ती पीपरना रसनो स्वाद होय, ए थकी पण अनंत गुणो

होय, ए थकी पण अनंत गुणो कांइक खाटोने काइक मीठो एहवो तेजु लेस्याना रसनो स्वाद जाणवो ॥ १३ ॥

अर्थः-व०प्रधान वा०मधना ए०जेहवो र०स्वाद होय । वि० घणा वि०प्रकारना व०वळी आ०आसवना जा०जेहवो होय रि०स्वाद । म० मापीए जेहनीपायुंमत्र ते मधनुनीपनो मे०मत्रताड वृक्षनुं नीपनुं जे व०एहवो र० स्वादहोय ए० एह थकी प० पण पदमलेस्यानो प० अनतगुणोरुडो स्वादजांणवो ॥ १४ ॥

मूलः—वरवारुणीए वरसो विविहाण व आसवाण जारिसओ ।
महुमेरयस्स व रसो एत्तो पम्हाए परएणं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः-जेहवो उत्तम वारुणीना रसनो स्वाद होय, जेहवो विविध प्रकारना आसपनारसनो स्वाद होय, ए थकी पण अनत गुणो स्वाद पद्म लेस्याना रसनो जाणवो ॥ १४ ॥

अर्थः-ख० खजुरनो अने मु० द्राक्षनो र० जेहवो स्वाद होय ॥ खी० दुधनो र० जेहवो स्वादहोय । खं० खाडनो स० साकरनो स्वाद जेहवो र० स्वाद होय वा०वळी ॥ ए०एह वि०थकी अ० अनंतगुणो ॥ र० मीठोस्वाद होय उ०वळी सु० शुक्लेस्यानो ना० जाणवो ॥ १५ ॥

मूलः—खज्जूरमुद्दियरसो खीररसो खण्डसक्कररसो वा ।
एत्तो वि अणन्तगुणो रसो उ सुक्काए नायवो ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः-जेहवो खजुरनो स्वाद होय, जेहवो द्राक्षनो स्वाद होय, जेहवो दुधनो स्वाद होय, जेहवो खाड साकरनो स्वाद होय, ए थकी पण अनत गुणो मीठो स्वाद शुक्ल लेस्याना रसनो स्वाद

जाणवो, ए लेस्याना रसना स्वादनो त्रीजो बोल थयो ॥ १५ ॥

अर्थः—हवे लेस्याना गध कहेछे ज० जेम गो० गायना म०मडानुं गं० गंधपाडुओहोय ॥ सु० कुतराना म० मडानो व०वळी ज० जेम अ० सर्पना म० मडानो पाडुओ गंधहोय ॥ ए०एहथकी वि०पण अ०अनंतगुणो भुंडोगंध॥ले०लेस्या अ०अप्रसस्त ३। कृष्ण १ । नील २। कापोत ३ । एत्रण लेस्यानो भूंडो गंध जाणवो॥१६॥

मूलः—जह गोमडस्स गन्धो सुणगमडस्स व जहा अहिमडस्स ।
एत्तो वि अणन्तगुणो लेसाणं अप्पसत्थाणं ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—हवे लेस्याना गधनो चोथो वोल कहे छे, जेहवो गायना मडदानो गंध होय, जेहवो कुतराना मडदानो गंध होय, जेहवो सर्पना मडदानो गध होय, ए थकी पण अनंत गुणो भुंडो गंध कृष्ण नील ने कापुत ए त्रणे लेस्यानो जाणवो ॥ १६ ॥

अर्थः—ज० जेम सु०सुगंध कु०केवडादिकना फुलनो ग० गंध ॥ ग० सुगंध वा०वास पि०पीसतावाटतां जेहवो गधहोय ॥ ए० एहथकी वि०पण अ० अनंतगुण सुगध होय ॥ प० प्रसस्त ले० लेस्या ति० त्रणनीते ॥ तेजु १ पदम २ शुक्ल ३ एनोसुगंध पि० वळी ॥ १७ ॥

मूलः—जह सुरहिकुसुमगन्धो गन्धवासाण पिस्समाणाणं ।
एत्तो वि अणन्तगुणो पसत्थलेसाण तिण्हं पि ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—जेहवो केवडा प्रमुख सुगध पुष्पनो गंध होय, जेहवो पीसतां वाटतां सुगंध होय ते थकी

पण अनत गुणो भलो गध तेजु पद्म शुक्ल ए त्रण लेस्यानो जाणवो, ए लेस्यानां गंधनो चोथो बोल थयो ॥१७॥

अर्थः–ज० जेम क० करवतनो फा०फरस असुहामणोहोय । गा०गायवलदनी जि०जिभनोजेहवो कठिणफरसहोय य०वळी ॥ सा० सागना प० त्रक्षनापानडा जेहवो फरसहोय ॥ ए० एहथकी वि०पण अ० अनतगुणो कठिण फरस । ले० त्रण लेस्या अ० अप्रसस्थनो । कृष्ण १ । नील २ । कापोत ३ ॥ १८ ॥

मूल.–जह करगयस्स फासो गोजिब्भाए य सागपत्ताणं ।
एत्तो वि अणन्तगुणो लेसाणं अप्पसत्थाणं ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः–हवे लेस्याना स्पर्शनो पाचमो बोल कहे छे, जेहवो करवतनो स्पर्श होय, जेहवो गाय अने बळदनी जीभनो स्पर्श होय, जेहवो शागव्रक्षना पत्रनो स्पर्श होय, ए थकी पण अनंत गुणो कर्कश स्पर्श कृष्ण नील कापुत ए त्रण लेस्यानो जाणवो ॥ १८ ॥

अर्थः–ज० जेम वू० वूरनामा वनस्पतीना फलनुं अतिसुहालो व०वळी फा०फरसहोय न०मापणनुं फरस व०वळी स०सरिसनामा व्रक्षना कु० फुलनो जेहवो फरसहोय । ए० एहथकी वि०पण अ० अनंतगुणो सुहालो फरस प० प्रसस्थभली ले० लेस्या ति० त्रणनो पि०पण ॥ १९ ॥

मूल.–जह बूरस्स व फासो नवणीयस्स व सरीसकुसुमाणं ।
एत्तो वि अणन्तगुणो पसत्थलेसाण तिण्हं पि ॥ १९॥

गाथा १९ भावार्थः–जेहवो बुरुनामे वनसपतीना फळनो स्पर्श होय, जेहवो मांखणनो स्पर्श होय,

जेहवो सरसवना पुष्पनो स्पर्श होय, ते थकी पण अनंत गुणो सुंहाळो तेजु, पद्म, शुक्ल ए त्रण लेस्यानो स्पर्श जाणवो, ए लेस्यानो स्पर्शनो पांचमो बोल थयो ॥ १९ ॥

अर्थः-ति० त्रणप्रकारे तेजघन १ मध्यम २ उत्कृष्टो ३ व० वळी । नव० जघन्यना । त्रण प्रकार जघन्य ॥ १ मध्यम २ उत्कृष्टो ३ । एम एकेकाना त्रण भेदकरता वि० नवभेद थाय वा० वळी ॥ स० एम सतावीस वि० भेदथाय ए० एम करता एकासी भेदपण थाय वा० वळी । दु० वेसे ते० त्रेतालीस भेदपण थाय वा० वळी ले० लेस्यानाए हो० होय प० एटला परिणाम ॥ २० ॥

मूलः-तिविहो व नवविहो वा सत्तावीसइविहेकसीओ वा ।
दुसओ तेयालो वा लेसाणं होइ परिणामो ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः-हवे लेस्यानां प्रणामनो ६ ठो बोल कहे छे, लेस्या त्रण प्रकारे प्रणमे ते १ जघन्य, २ मध्यम, ३ उत्कृष्ट, लेस्या नव प्रकारे प्रणमे ते, १ जघन्यनो जघन्य, २ जघन्यनो मध्यम, ३ जघन्यनो ऊत्कृष्ट; मध्यमना त्रण भेद ते, ४ मध्यमनो जघन्य, ५ मध्यमनो मध्यम, ६ मध्यमनो ऊत्कृष्ट; ऊत्कृष्टना त्रण भेद ते, ७ ऊत्कृष्टनो जघन्य, ८ ऊत्कृष्टनो मध्यम, ९ उत्कृष्टनो उत्कृष्ट एम ९. एवी रीते लेस्या २७ प्रकारे प्रणमे ते पुर्वे नव भेद कहेला छे ते एकेकाना १ जघन्य, २ मध्यम, ३ ऊत्कृष्ट एवां त्रण त्रण भेद करतां नवे त्रीए सतावीस भेद थाय ए २७ भेद थाय तेना जघन्य, मध्यम ने ऊत्कृष्ट एवा त्रण त्रण भेद करता २७×३=८१ भेद थाय; ते ८१ भेद तेना जघन्य, मध्यमने उत्कृष्ट एवा त्रण त्रण भेद करतां ८१×३=२४३ भेद थाय,

एटला ६ लेस्याना पणाम जाणवा, ए ६ लेस्याना प्रणामनो ६ ठो बोल थयो ॥ २० ॥

अर्थः–हवे लेस्याना लक्षण कहेछे ॥ प्रथम कृष्ण लेस्याना लक्षण कहेछे । प० पांच आ० आश्रवनो प०सेवणहार ति० त्रण मन वचन कायाएकरी । अ० अगुप्त मोकली छ० छकायने विषे अ० अविरति घातनो करणहार य० वळी ॥ ति० तिव्रपणे आ० आरभने प० परिणामे करीसहित । खु० सर्वजीवने अहितनो करणहार सा० जीवघात करवाने विषे साहसीक न० मनुष्य ॥ २१ ॥

मूलः–पञ्चासवप्पवत्तो तिहिं अगुत्तो छसुं अविरओ य ।
तिव्वारम्भपरिणओ खुद्दो साहसिओ नरो ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः–हवे लेस्याना लक्षणनो ७ मो बोल कहे छे, तेमां प्रथम कृष्ण लेस्याना लक्षण कहे छे, पांच आश्रवनो सेवनार, त्रण अगुप्ती ते मन वचन कायाना योग मोकळा मुके, ६ कायने विषे अव्रति एटले ६ कायना जीवोनी घातनो करनार, आरभने विषे तिव्र प्रणामे करी सहीत, सर्व जीवने अहेनकारी, जीवघात करवाने विषे साहसीक ॥ २१ ॥

अर्थः–नि० इहलोकपर लोकना दुखनी सकारहित निध्वंस प० परिणामछे जेहनु । नि० जीव हणता सुगरहित । अ० अनिंद्रि । ए० एपूर्वे कहाते जो० मनवचन कायाना तेणे पाप जो० व्यापारे करी स० सहित थको कि० कृष्ण ले० लेस्यानु तु० पुरणे प० परिणामेकरी परिणमे ॥ २२ ॥

मूलः–निद्धन्धसपरिणामो निस्संसो अजिइन्दिओ ।

एयजोगसमाउत्तो किण्हलेसं तु परिणमे ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः-इहलोक परलोकना दुःखनी शंका रहीत निध्वंश प्रणामी जीव-हणतां सुग रहित अजीतेंद्री एहवा पाप व्यापारे करी सहीत होय ते कृष्ण लेस्याने प्रणामे करी प्रणमे ॥ २२ ॥

अर्थः-हवे नील लेस्यानुं लक्षण कहेछे ॥ ई० इर्षा परजीव गुणतुं असदहवुं अ० घणो कदाग्रह । अ० तपरहित । अ० भलि विचाररहित मा० परजीवने वंचवानी माया ॥ अ० अनाचार प्रवर्तवा निरलजपणुं ॥ गि० विषयनो लपट । प० द्वेषभावसहित य०वली स० धुर्त प० आठ मदनो करणहार ॥ र० स्वादनो लो० लंपट । सा० सातानो ग० गवेषणहार ॥ २३ ॥

मूलः-ईसा अमरिस अतवो अविज्जमाया अहीरिया ।
गिद्धी पओसे य सढे पमत्ते रसलोलुए सायगवेसए य ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः-हवे बीजी नील लेस्यानुं लक्षण कहेछे, इर्षावत, घणो कदाग्रही, तप रहीत, भली विचारहित, परजीवने छेतरवानी कपटाइ सहीत, अणाचार प्रवर्तता निर्लजपणु, विषयनो लपट, द्वेषभावसहित धुर्त, आठ प्रकारना मदनो करनार, मनोज्ञ स्वादनो लपट, शातानो गवेखनार (शोधनार) ॥ २३ ॥

अर्थः-आ० आरभ थकी अ० निवर्ततो नथी ॥ खु० सर्व जीवने अहितकारी सा० अणविमास्याना कार्यनो करणहार न० जे मनुष्य ए० एहवा जो० जोगना व्यापारे करी ॥ स० सहित होय जे जीव ॥ नी० ते नील ले० लेस्याए तु० पुरणे प० परिणामे परिणमे ॥ २४ ॥

मूलः—आरम्भाओ अविरओ खुद्दोसाहस्सिओनरो ।

एयजोगसमाउत्तो नीललेस तु परिणमे ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—आरभथी निवर्त्यो नथी, सर्व जीवने अहेतकारी, अगविमास्या कार्यनो करनार, एहवा पाप व्यापारे करी सहीत हाय, ते नील लेस्याने मगामे प्रजमे ॥ २४ ॥

अर्थः—हवे कापोत लेश्याना लक्षण कहे छे व०वाकु बोली वं०वाकाकार्यनो स०करणहार ॥ नि०निवड माया सहित अ० सरलपणा रहित ॥ प० आपणा दोष ढाके उ०कपटेकरी सहित ॥ मि०मिथ्यादृष्टि अ०अनार्य॥२५॥

मूलः—वङ्के वङ्कसमायारे नियडिल्ले अणुज्जुए ।

पलिउंचगओवहिए मिच्छदिट्ठी अणारिए ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—हवे त्रीजी कापुत लेस्याना लक्षण कहेछे, वाकु बोले, वांका कार्यनो करनार, निवड (मजबुत) कपटाइ सहीत,सरळपणा रहीत, पोताना दोष ढाके, कपटाइएकरी सहीत, मिथ्यात्वद्रष्टी, अनार्य॥२५॥

अर्थः—उ०जे वचनथी पर जीव उचो उछले॥ माथे चाटको उठे तेहवा वचननो बोलणहार ॥दु०दुष्ट वचननो बोलणहार य०वळी ॥ ते०चोरीनो करणहार या०य०वळी म० अनेरानी सपदा देखी न खमे न शके ॥ए०एहवो जो० पाप व्यापारे करी स०सहित होय जे जीव का०कापोत लेस्याने तु०पुरणे ॥ प० परिणामे करी परिणमे॥२६॥

मूलः—उप्फासगदुट्ठवाई य तेण याचि य मच्छरी ।

एयजोगसमाउत्तो काउलेसं तु परिणमे ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः–जे वचने करी परजीव उंचो ऊछळे, एटले माथे चटको उठे तेवा वचननो बोलनार, दुष्टवचननो बोलनार, चोरीनो करनार, अनेराजीवनी सुख सपती देखी शके नहि, एहवा पाप व्यापारे करी सहीत होय, ते कापुत लेस्याने प्रणामे करी प्रणमे ॥ २६ ॥

अर्थः–हवे तेजु लेस्यानो लक्षण कहेछे नी०मन वचन कायाए ॥ करी नीचीवर्ति मानरहित ॥ अ० चपलपणा रहित ॥ अ० मायारहित ॥ अ० कुतुहलपणा रहित ॥ वि०विनित होय वि०विनय करवाने विषे द०इंद्रियनो दमणहार ॥ जो०स्वाध्यायादिकने व्यापारे करी सहित होय उ०सिद्धांत भणता जे तप करवोछे ते तपवंत होय॥२७॥

मूलः–नीयावत्ती अचवले अमाई अकुतूहले ।
विणीयविणए दन्ते जोगवं उवहाणवं ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः–हवे चोथो तेजु लेस्यानां लक्षण कहे छे, मन वचन कायाए करी मान रहीत, चपळपणा रहीत, कुतुहळ रहीत, कपटाइ रहीत, विनित होय, गुरुनी भक्ति करनार, इद्रीनो दमणहार स्वाध्यायादीकना व्यापारे करी सहीत होय, सिद्धात भणता जे तप करवानो कह्यो छे, ते तपवंत होय ॥२७॥

अर्थः–पि० धर्म जेहने वलभ छे ॥ द० धर्मने विषे निश्चल होय ॥ व० पापथी ॥ भी० बीहे हि० हितनो वांछणहार मोक्षनो वांछणहार ॥ ए० एहवो जो० धर्मने व्यापारे स० सहित होय जे जीव ॥ ते० ते तेजु लेस्याने तु० पुरणे प० परिणामे परिणमे ॥ २८ ॥

मूलः–पियधम्मे दढधम्मे वज्जभीरू हिएसए ।

एयजोगसमाउत्तो तेओलेसं तु परिणमे ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः-जेहने धर्म प्रीय छे, धर्मने विषे निश्चळ छे, पापथकी डरे, मोक्षनो वांछनार, एहवा धर्मना व्यापारे करी सहित होय, ते तेजु लेस्याने प्रणामे करी प्रणमे ॥ २८ ॥

अर्थः-हवे पद्म लेस्यानु लक्षण कहे छे प० पातळो थोडो छे जेहने को० क्रोध मा० मान य० वळी मा० माया लो० लोभ य० वळी प० पातळो थोडो छे जेहने ॥ प० रागद्वेष थकी उपसम्यु छे चि० चित्त जेहनुं ॥ द० दम्यो छे आत्मा जेणे ॥ जो० मन वचन कायाना जोग वश छे जेहना उ० सिद्धांत भणता जे ॥ तप करवो छे ते तपवंत छे ॥ २९ ॥

मूलः-पयणुक्कोहमाणे य मायालोभे य पयणुए ।

पसन्तचित्ते दन्तप्पा जोगवं उवहाणवं ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः-हवे पद्म लेस्याना लक्षण कहे छे, जेहने क्रोध, मान, माया ने लोभ पातळा छे, जेहनु चित राग द्वेषथी प्रशांत थएल छे, जेणे पोतानो आत्मा दम्यो छे, जेहने मन वचन कायाना योग वस्य छे, सिद्धांत भणता तप करवानो कहेल छे, ते तपनो करनार होय ॥ २९ ॥

अर्थः-त० तेम प० थोडा वचननो बोलणहार य० वळी ॥ उ० उपशांत इर्या वीसमो जि० जितेंद्रि ॥ ए० एहवो जो० धर्मने व्यापारे करी स० सहित होय ते जीव ॥ प० पद्म लेश्याने तु० पुरणे ॥ प० परिणामे परिणमे ॥ ३० ॥

मूलः-तहा पयणुवाई य उवसन्ते जिइन्दिए ।

एयजोगसमाउत्तो पम्हलेसं तु परिणमे ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः–थोडुं बोलनार, उपशांतवंत, जीतेंद्री, एहवा भला व्यापारे करी सहीत होय ते पद्म लेस्याने प्रणामे करी प्रणमे || ३० ||

अर्थः–हवे सुकल लेस्याना लक्षण कहे छे अ० आर्त्तध्यानने अने रु० रौद्र ध्यानने व० वरजे । ध० धर्म ध्यान अने सु० सुक्लध्यानने झा० ध्याय । प० रागद्वेष थकी उपसम्यो छे || चि० चित्त जेहनो || दं० दम्यो छे आत्मा जेणे || स० पाच सुमतिवंत || गु० गुप्तो प० वली गु० त्रण गुप्तिने विषे || ३१ ||

मूलः–अट्टरुद्दाणि वज्जित्ता धम्मसुक्काइं झायए ।
पसन्तचित्ते दन्तप्पा समिए गुत्ते य गुत्तिसु || ३१ ||

गाथा ३१ भावार्थः–हवे शुक्ल लेस्याना लक्षण कहे छे, आर्तध्यानने रौद्रध्यान वर्जीने धर्मध्यानने शुक्लध्यान ध्याय, जेहनु चित्त राग द्वेषथी उपशात थएल छे, जेणे पोतानो आत्मा दम्यो छे, पांच सुमतीवंत, त्रण गुप्तीवंत || ३१ ||

अर्थः–स० सराग सहित होय वा० अथवा वी० वीतराग होय । उ० रागद्वेष उपसम्या छे जेणे जि० जितेंद्रि || ए० एहवा जो० गुणने व्यापारे स० सहित || सु० सुक्ल ले० लेश्याने तु० पुरणे प० परिणामे करी परिणमे || ३२ ||

मूल–सरागे वीयरागे वा उवसन्ते जिइन्दिए ।
एयजोगसमाउत्तो सुक्कलेसं तु परिणमे || ३२ ||

गाथा ३२ भावार्थः-पराग सहीत होय अथवा वीतरागी होय, तेहने राग द्वेष उपशांत थया छे, जीतेंद्री, एहवा गुणने व्यापारे करी सहीत होय ते जीव शुक्ल लेस्याने प्रणामे करी प्रणमे, ए लेस्याना लक्षणनो सातमो बोल संपूर्ण ॥ ३२ ॥

अर्थ.-हवे लेस्याना स्थानक कहे छे ॥ अ० असंख्याता ओ० अवसर्पिणी जिहा समय ॥ पडता भाव तेहना उ० असंख्याता उत्सर्पिणी जिहा समय चडता भाव होय तेहने जे० जेटला स० समय थाय अने स० संख्याता लो० लोकना जेटला आकाश प्रदेश थाय ॥ ले० तेटला लेस्याना ह० होय छे ठा० स्थानक छे चडता पडता सुभ असुभ ॥ ३३ ॥

मूल.-असंखिज्जाणोसप्पिणीण उस्सप्पिणीण जे समया ।
संखाईया लोगा लेसाण हवन्ति ठाणाइं ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः-हवे लेस्याना स्थानकनो आठमो बोल कहे छे, दश कोडा कोडी सागरोपमनो अवसर्पिणी (पडतो) काळ अने दश कोडा कोडी सागरोपमनो उत्सर्पिणी (चडतो) काळ एहवी असंख्याती अवसर्पिणी, उत्सर्पिणीना जटला समय थाय तथा संख्याता लोकना जेटला आकाश प्रदेश थाय तेटला लेस्याना स्थानक छे, ए लेस्यानो आठमो बोल संपूर्ण ॥ ३३ ॥

अर्थः-हवे लेस्यानी स्थिति कहे छे मु० अंतर मुहुर्त अ० काळ तु० वळी ज० जघन्य स्थिति ॥ ते० तेत्रीस सा० सागरोपम मु० अंतर मुहुर्त उपरी अ० अधिक उ० उत्कृष्टि हो० होय ठि० स्थिति ॥ ना० ते जाणवी कि०

कृष्ण ले० लेस्यानी स्थिति ॥ ३४ ॥

मूलः—मुहुत्तद्धं तु जहन्ना तेत्तीसा सागरा मुहुत्तहिया ।
उक्कोसा होइ ठिई नायवा किण्हलेसाए ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—हवे लेस्यानी स्थितिनो नवमो बोल कहे छे, कृष्ण लेस्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी ३३ सागरोपम अने उपर अतर मुहुर्त अधीक जाणवी ॥ ३४ ॥

अर्थः—मु०अंतर मुहुर्त अ०काळ तु०पुरणे ॥ ज०जघन्य ॥ द०दस उ०सागरोपम प०अने एक पल्योपमने अ०असंख्यातमो भागे अ०अधिक उ०उत्कृष्टि हो०होय। ठि०स्थिति ना०जाणवी नी०नील ले०लेश्यानी ॥३५॥

मूलः—मुहुत्तद्धं तु जहन्ना दस उदही पलियमसंखभागमब्भहिया ।
उक्कोसा होइ ठिई नायव्वा नीललेसाए ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—नील लेस्यानी स्थिति जघन्य अतर मुहुर्तनी उत्कृष्टी १० सागरोपम अने उपर एक पल्यनो असंख्यातमो भाग अधीक जाणवी ॥ ३५ ॥

अर्थः—मु० अंतर मुहुर्त अ० काळ तु० पुरणे ज० जघन्य स्थिति ॥ ति० त्रण सागरोपम प० पल्योपमने अ० असंख्यातमे भागे अ० अधिक ॥ उ० उत्कृष्टि हो० होय ठि० स्थिति ॥ ना० तेह जाणवी का० कापोत लेशानी ॥ ३६ ॥

मूल.—मुहुत्तद्धं तु जहन्ना तिण्णुदही पलियमसंखभागमब्भहिया

उक्कोसा होइ ठिई नायव्वा काउलेसाए ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः-कापुत लेस्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी त्रण सागरोपम अने उपर पल्यने असंख्यातमे भाग अधीक जाणवी ॥ ३६ ॥

अर्थः-मु० अंतर मुहुर्त अ० काळ ॥ तु० पुरणे ज० जघन्य स्थिति ॥ दो०ने उ०सागरोपम प० पल्यने अ०असंख्यातमे भागे अ० अधिक ॥ उ० उत्कृष्टि हो० होय ठि० स्थिति ना० ते जाणवी ते० तेजु लेस्यानी स्थिति ॥ ३७ ॥

मूल.-मुहुत्तद्धं तु जहन्ना दोण्णुदही पलियमसंखभागमब्भहिया

उक्कोसा होइ ठिई नायव्वा तेउलेसाए ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः-तेजु लेस्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी बे सागरोपम अने उपर पल्यने असंख्यातमे भाग अधीक जाणवी ॥ ३७ ॥

अर्थः-मु० अंतर मुहुर्त अ०काळ तु०पुरणे ज०जघन्य स्थिति । द०दस सा०सागरोपमे हो०होय य० वळी मु०अंतरमुहुर्त अ० अधिक उ० उत्कृष्ट हो० होय ठि० स्थिति ना० ते जाणवी प०पदमलेस्यानी॥३८॥

मूल.-मुहुत्तद्धं तु जहन्ना दस होन्ति य सागरा मुहुत्तहिया।

उक्कोसा होइ ठिई नायव्वा पम्हलेसाए ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः-पद्म लेस्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी १० सागरोपम अने

उपर अंतर मुहुर्त अधीक जाणवी ॥ ३८ ॥

अर्थः–मु० एक अंतरमुहुर्त अ० काळ तु० पुरणे ज०जघन्य स्थिति । ते०तेत्रिस सा०सागरोपम उपर मु०अंतरमुहुर्त अ० अधिक ॥ उ० उत्कृष्टि । हो० होय ठि० स्थिति ना० ते जाणवी सु० सुक्ल लेस्यानी स्थिति जाणवी ॥ ३९ ॥

मूलः–मुहुत्तद्धं तु जहन्ना तेत्तीसं सागरा मुहुत्तहिया ।
उक्कोसा होइ ठिई नायव्वा सुक्कलेसाए ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः–शुकल लेस्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी ३३ सागरोपम अने उपर अतर मुहुर्त अधीक जाणवी ॥ ३९ ॥

अर्थः–ए० ए ख० निश्चे ले० लेस्यानी ॥ ओ० समुचय ठि०स्थिति व० कही हो० होय ॥ च०च्यारे वि०वळी ग०गतिने विषे ॥ ए० ए आगळ कहेशे ॥ ले० लेस्यानी ठि० स्थिति तु०वळी वो०हु कहीश ॥४०॥

मूलः–एसा खलु लेसाणं ओहेण ठिई वण्णिया होइ ।
चउसु वि गईसु एत्तो लेसाण ठिइं तु वोच्छामि ॥४०॥

गाथा ४० भावार्थः–ए समुचे लेस्यानी स्थिति कही, हवे चार गतीने विषे लेस्यानी स्थिति आगळ कहीशुं ॥ ४० ॥

अर्थः–द० दस स० सहश्र वा० वरसनी ॥ का० कापोत लेस्यानी ठि० स्थिति ज० जघन्य हो०होय

॥ ति० त्रग उ० सागरोपमनी प० उपर पल्यनुं ॥ अ० असंख्यातमो भाग च० पुरणे ॥ उ० उत्कृष्टि ॥४१॥

मूलः—दस वाससहस्साइं काऊए ठिई जहन्निया होइ ।

तिण्णुदही पलिओवम असङ्खभागं च उक्कोसा ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—हवे नर्क गतीनी लेस्यानी स्थिति कहे छे, कापुत लेस्यानी स्थिति जघन्य १० हजार वर्षने उत्कृष्ट ३ सागरोपम अने उपर पल्यनो असख्यातमो भाग अधीक जाणवो ॥ ४१ ॥

अर्थः—ति० त्रण सागरोपम अने प० पल्यनु ॥ अ० असंख्यातमो भाग ज० जघन्य ॥ नी० नील लेस्यानी ठि० स्थिति द० दस उ० सागरोपमनी ॥ प० पल्यनु अ० असंख्यातमो भाग च० पुरणे ॥ उ० उत्कृष्टि स्थिति नील लेस्यानी ॥ ४२ ॥

मूल.—तिण्णुदही पलिओवम संखभागो जहन्नेण नीलठिई ।

दसउदही पलिओवम असङ्खभागं च उक्कोसा ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—नील लेस्यानी स्थिति जघन्य त्रण सागरोपम अने उपर पल्यनो असख्यातमो भाग अधीकने उत्कृष्टी दश सागरोपम अने उपर पल्यनो असख्यातमो भाग अधीक जाणवी ॥ ४२ ॥

अर्थः—द० दस उ०सागरोपम अने प० पल्यनो ॥ अ० असख्यातमो भाग ज० जघन्य हो० होय ते० तेत्रीस सा० सागरोपम अने ॥ उ० उत्कृष्टि स्थिति हो० होय कि० कृष्ण लेस्यानी ॥ ४३ ॥

मूलः—दसउदही पलिओवम असङ्खभागं जहन्निया होइ ।

तेत्तीससागराउं उक्कोसा होइ किण्हाए ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः–कृष्ण लेस्यानी स्थिति जघन्य १० सागरोपम अने उपर पल्यनो असंख्यातमो भाग अधीक अने उत्कृष्टी ३३ सागरोपमनी जाणवी ॥ ४३ ॥

अर्थः–ए॰ ए ने॰ नारकी सघलाओनी ॥ ले॰ लेस्यानी ठि॰स्थिति उ॰ पुरणे व॰ कही हो॰होय ॥ ते॰ तेवार प॰ पछी वो॰ हु कहिश । ति॰ तिर्यंचनी म॰ मनुष्यनी दे॰ देवतानी लेस्यानी स्थिति ॥ ४४ ॥

मूल.–एसा नेरइयाणं लेसाण ठिई उ वण्णिया होइ ।

तेण परं वोच्छामी तिरियमणुस्साण देवाणं ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः–ए सर्व नारकीनी लेस्यानी स्थिति कही, हवे तिर्यंच मनुष्यने देवतानी लेस्यानी स्थिति कहीशुं ॥ ४४ ॥

अर्थः–अ॰ अंतरमुहुर्त अ॰ काल । ले॰ लेस्यानी ठि॰स्थिति ज॰जे । ज॰जे पृथ्वीकायादिकने विषे । जा॰ जे कृष्ण लेस्यानी । ति॰ तिर्यंच अने न॰ समुछिम अने गर्भज मनुष्यादिकनी अंतरमुहुर्त वा॰पुरणे।व॰ वर्जिने के॰ केवलीने जे केवल सुक्ल ले॰लेस्या होय ते वरजीने स्थिति जाणवी ॥ ४५ ॥

मूलः–अन्तोमुहुत्तमद्धं लेसाण जहिं जहि जाउ ।

तिरियाण नराणं वा वज्जित्ता केवलं लेसं ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः–पृथ्वी, पाणी, अग्नी, वायु, वनस्पती, बेइंद्री, तेइंद्री, चौरेंद्री, सज्ञनी ने असज्ञनी

ડ૪ દેશે ઊણાસુધી શુક્લ લેસ્યા હોય તેવી કેવળી વર્જિને છુમુક્તિમને ગર્ભજ ગનુષ્ય
• ક ૬ લેસ્યા માહેલી જેહને જેટલી જેટલી લેસ્યા લાભે તે સર્વેની લેસ્યાની સ્થિતિ
ટ અતર મુહુર્તની જાણવી ॥ ૪૬ ॥

અર્થઃ-મુ૦ અતરમુહુર્ત અ૦કાળ તુ૦પુરણે। જ૦જઘન સ્થિતિ । ઉ૦ઉત્કૃષ્ટિ હો૦હોય। પુ૦પુર્વકોડિની।
નવ વ૦ વરસે ઉ૦ ઉણી । ના૦જાણવી સુ૦ કેવલજ્ઞાનવતની સુકલ લે૦લેસ્યાની સ્થિતિ જાણવી ॥૪૬॥

मूल.-मुहुत्तद्धं तु जहन्ना उक्कोसा होइ पुव्वकोडीओ ।
नवहि वरिसेहि ऊणा नायव्वा सुक्कलेसाए ॥ ४६ ॥

ગાથા ૪૬ ભાવાર્થઃ-શુક્ લેસ્યાની સ્થિતિ જઘન્ય અતર મુહુર્તની અને ઉત્કૃષ્ટી ક્રોડ પુર્વમા ૯ વરસ
ઊણી એ કેવળી આશ્રી સમજવી ॥ ૪૬ ॥

અર્થઃ-એ૦ એ તિ૦તિર્યંચ અને ન૦ મનુષ્યની લે૦ લેસ્યાની ઠિ૦સ્થિતિ ઉ૦વળી વ૦ કહી હો૦હોય॥
તે૦ તેવાર પ૦ પછી । વો૦ કહિશુ ॥ લે૦ લેસ્યાની ઠિ૦ સ્થિતિ ઉ૦ વળી દે૦ દેવતા લગલાની ॥ ૪૭ ॥

मूलः-एसा तिरियनराणं लेसाए ठिई उ वण्णिया होइ ।
तेण परं वोच्छामी लेसाण ठिई उ देवाणं ॥ ४७ ॥

ગાથા ૪૭ ભાવાર્થઃ-એ તિર્યંચ અને મનુષ્યની સ્થિતિ કહી, હવે દેવતાની લેસ્યાની સ્થિતિ કહીશુ ॥૪૭॥
અર્થઃ-દ૦ દસ વા૦ વરસ સ૦ સહશ્રની। કિ૦કૃષ્ણ લેસ્યાની ઠિ૦ સ્થિતિ જ૦જઘન્ય । હો૦ હોય ।

तेत्तीससागराउं उक्कोसा होइ किण्हाए ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—कृष्ण लेस्यानी स्थिति जघन्य १० सागरोपम अने उपर पल्यनो असख्यातमो भाग अधीक अने उत्कृष्टी ३३ सागरोपमनी जाणवी ॥ ४३ ॥

अर्थः—ए० ए ने० नारकी सघलाओनी ॥ ले० लेस्यानी ठि०स्थिति उ० पुरणे व० कही हो०होय ॥ ते० तेवार प० पछी वो० हुं कहिश । ति० तिर्यंचनी म० मनुष्यनी दे० देवतानी लेस्यानी स्थिति ॥ ४४ ॥

मूलः—एसा नेरइयाणं लेसाण ठिई उ वण्णिया होइ ।
तेण परं वोच्छामी तिरियमणुस्साण देवाणं ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—ए सर्व नारकीनी लेस्यानी स्थिति कही, हवे तिर्यंच मनुष्यने देवतानी लेस्यानी स्थिति कहीशु ॥ ४४ ॥

अर्थः—अ० अंतरमुहुर्त अ० काल । ले० लेस्यानी ठि०स्थिति ज०जे । ज०जे पृथ्वीकायादिकने विषे । जा० जे कृष्ण लेस्यानी । ति० तिर्यंच अने न० समुर्छिम अने गर्भज मनुष्यादिकनी अतरमुहुर्त वा०पुरणे |व० वर्जिने के० केवलीने जे केवल शुक्ल ले०लेस्या होय ते वरजीने स्थिति जाणवी ॥ ४५ ॥

मूलः—अन्तोमुहुत्तमद्धं लेसाण जहिं जहि जाउ ।
तिरियाण नराणं वा वज्जित्ता केवलं लेसं ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—पृथ्वी, पाणी, अग्नी, वायु, वनस्पती, बेइंद्री, तेइंद्री, चौरेंद्री, सन्नी ने असन्नी

तिर्यंच पचेंद्री, केवळीने क्रोड पुर्व देशे ऊणायुर्षी शुक्ल लेस्या होय तेथी केवळी वांजीने मुसुंछमने गर्भज मनुष्य ए सर्वेने विषे कृष्णादीक ६ लेस्या माहेली जेहने जेटली जेटली लेस्या लाभे ते सर्वेनी लेस्यानी स्थिति जघन्य उत्कृष्ट अंतर मुहुर्तनी जाणवी ॥ ४५ ॥

अर्थः—मु० अंतरमुहुर्त अ०काळ तु०पुरणे। ज०जघन स्थिति। उ०उत्कृष्टि हो०होय। पु०पुर्वकोडिनी। न० नव व० वरसे उ० उणी। ना०जाणवी सु० केवलज्ञानवंतनी सुकल ले०लेस्यानी स्थिति जाणवी ॥४६॥

मूल.—मुहुत्तद्धं तु जहन्ना उक्कोसा होइ पुव्वकोडीओ।
नवहि वरिसेहि ऊणा नायव्वा सुक्कलेसाए ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—शुक्ल लेस्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी क्रोड पुर्वमा ९ वरस ऊणी ए केवळी आश्री समजवी ॥ ४६ ॥

अर्थः—ए० ए ति०तिर्यच अने न० मनुष्यनी ले० लेस्यानी ठि०स्थिति उ०वळी व० कही हो०होय॥ ते० तेवार प० पछी। वो० कहिसु ॥ ले० लेस्यानी ठि० स्थिति उ० वळी दे० देवता लगलानी ॥ ४७ ॥

मूलः—एसा तिरियनराणं लेसाए ठिई उ वण्णिया होइ।
तेण परं वोच्छामी लेसाण ठिई उ देवाणं ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—ए तिर्यच अने मनुष्यनी स्थिति कही, हवे देवतानी लेस्यानी स्थिति कहीशु ॥४७॥

अर्थः—द० दस वा० वरस स० सहश्रनी। कि०कृष्ण लेस्यानी ठि० स्थिति ज०जघन्य। हो० होय।

प० पल्यनुं अ० असंख्यातमा भागनी उ० ए ॥ उ०उत्कृष्टि स्थिति हो० होय कि० कृष्ण लेस्यानी ॥ ४८ ॥

मूलः—दस वाससहस्साइं किण्हाए ठिई जहन्निया होइ ।
पलियमसंखिज्ज इमो उक्कोसो होइ किण्हाए ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः—कृष्ण लेस्यानी स्थिति जघन्य १० हजार वर्षनी अने उत्कृष्टी पल्यनां असंख्यातमो भाग जाणवी ॥ ४८ ॥

अर्थः—जा० जे कि०कृष्ण लेस्यानी ठि०स्थिति ख० निश्चे। उ०उत्कृष्टि सा०ते उ०वळी स०एक समय अ०अधिक एटली स्थिति ज०जघन्य नी०नील लेस्यानी। प० पल्यनो अ०असंख्यातमो भाग ते जघन्यस्थिति उपर अधिक जाणवु च० पुरणे उ० उत्कृष्टि स्थिति ॥ ४९ ॥

मूलः—जा किण्हाए ठिई खलु उक्कोसा सा उ समयमब्भहिया।
जहन्नेणं नीलाए पलियमसंखं च उक्कोसा ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—कृष्ण लेस्यानी उत्कृष्टी स्थिति होय, ते उपरांत एक समय अधीक एटली नील लेस्यानी, जघन्य स्थिति, पल्यनो असंख्यातमो भाग अधीक जाणवी ॥ ४९ ॥

अर्थः—जा० जे नी०नील लेस्यानी ठि०स्थिति खा०निश्चे जाणवी। उ०उत्कृष्टि सा० ते उ०वळी स० एक समय। अ०अधिक एटली स्थिति ज० जघन्य। का० कापोत लेस्यानी जाणवी ॥ प०पल्यनो अ०असंख्यातमो भाग ते जघन्य स्थिति उपरे अधिकी जाणवी। च० पुरणे उ० उत्कृष्टि स्थिति ॥ ५० ॥

मूलः—जा नीलाए ठिई खलु उक्कोसा सा उ समयमब्भहिया ।
जहन्नेणं काउए पलियमसंखं च उक्कोसा ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—जेटली नील लेस्यानी उत्कृष्टी स्थिति होय, ते उपरांत एक समय अधीक एटली कापुत लेस्यानी, जघन्य स्थिति, पल्यनो असंख्यातमो भाग अधीक जाणवी ॥ ५० ॥

अर्थः—ते० तेवार प०पछे वो० हु कहुंछु ॥ ते० तेजु ले०लेस्यानी ज० जेम ॥ सु० देवताना गा०समुहने छे तेम कहिसु शिष्य प्रत्ये गुरु कहे छे भ० भवनपती । वा०वाणव्यंतर । जो० ज्योतिषी वे० वैमानीक च०वळी ए ४ जातिना देवतानी लेस्यानी स्थिति आगळ कहेशे ॥ ५१ ॥

मूल.—तेण परं वोच्छामी तेऊलेसा जहा सुरगाणं ।
भवणवइवाणमन्तरजोइसवेमाणियाणं च ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—त्यार पछी गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? भवनपती, वाणव्यंतर, ज्योतिषी, वैमानिक ए चार जातीना देवताने विषे तेजु लेस्या छे, तेहनी स्थिति हुं आगळ कहीश ॥ ५१ ॥

अर्थः—प० पल्योपम एक ज० जघन्य ॥ उ० उत्कृष्टि स्थिति सा० सागरोपम दु० बे अ०झाझेरा । प० पल्यनो अ० असंख्यातमो भाग अधिक । हो० होय भा० भाग ते० तेजु लेस्यानी ॥ ५२ ॥

मूलः—पलिओवमं जहन्ना उक्कोसा सागराओ दुन्नहिया ।
पलियमसंखेज्जेणं होइ भागेण तेऊए ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—तेजुलेस्यानी स्थिति जघन्य एक पल्यनी अने उत्कृष्टी बे सागर झाझेरी ते बे सागर उपरात पल्यनो असंख्यातमो भागे अधीक जाणवी, ए वैमानीक देवना आश्री जाणवी ॥ ५२ ॥

अर्थः—द० दश वा० वर्ष स० सहस्र वरसनी । ते० तेजु लेस्यानी ठि० स्थिति ज० जघन्य भवनपति ॥ व्यंतरनी हो० होय ॥ हवे वैमानीकनी लेस्यानी स्थिति कहे छे ॥ दु० बे उ० सागरोपम अने प० पल्यनुं ॥ अ० असंख्यातमो भाग अधीक च० पुरणे । उ० उत्कृष्टि स्थिति तेजु लेस्यानी ॥ ५३ ॥

मूलः—दस वाससहस्साइं तेऊए ठिई जहन्निया होइ ।
दुन्नुदही पलिओवम असङ्खभागं च उक्कोसा ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—तेजुलेस्यानी स्थिति जघन्य १० हजार वर्षनी ते भुवनपतीने वाणव्यतर आश्री समजवी, उत्कृष्टी बे सागर अने पल्यनो असंख्यातमोभाग ते वैमानीक देवता आश्री समजवी, मध्यम स्थितिमां जोतीषी समजवा ॥ ५३ ॥

अर्थः—जा० जे ते० तेजु लेस्यानी ठि० स्थिति रा० निश्चे जाणवी । उ० उत्कृष्टी उ० पुरणे सा० ते स० एक समय अ० अधीक होय । ज० ते जघन्य प० पदम लेस्यानि स्थिति द० दस सागरोपम उ० अने उपर मु० एक मुहुर्त आ० अधिक उ० उत्कृष्टि स्थिति पदम लेस्यानि ॥ ५४ ॥

मूल.—जा तेऊए ठिई खलु उक्कोसा सा उ समयमब्भहिया ।
जहन्नेणं पम्हाए दस उ मुहुत्ताहियाइ उक्कोसा ॥ ५४ ॥

गाथा ५४ भावार्थः—तेजुलेस्यानी उत्कृष्टी स्थिति होय तेथी एक समय अधीक पद्म लेस्नानी जघन्य स्थिति जाणवी अने पद्म लेस्यानी उत्कृष्टी दश सागरोपम अने एक मुहुर्त अधीक स्थिति जाणवी ॥ ५४ ॥

अर्थः—जा०जे प०पदम लेस्यानी ठि०स्थिति ख०निश्चे जाणवी उ० उत्कृष्टी सा०ते उ०वळी स०एक समयनी अ० अधिक। ज०ते जघन्य सु० शुक्ल लेस्यानो स्थिति। ते०तेत्रीस सागरोपम। मु०एक मुहुर्तनी अ०अधिक उत्कृष्टि॥५५॥

मूलः—जा पम्हाए ठिई खलु उक्कोसा सा उ समयमब्भहिया।
जहन्नेणं सुकाए तेत्तीस मुहुत्तमब्भहिया ॥ ५५ ॥

गाथा ५५ भावार्थः—जे पद्मलेस्यानी उत्कृष्टी स्थिति होय ते उपरात एक समय अधीक शुक्लेस्यानी जघन्य स्थिति जाणवी अने शुक्लेस्यानी उत्कृष्टी स्थिति ३३ सागरोपम अने १ मुहुर्त अधीक जाणवी (नारकीने ३३ सागर उपर अंतर मुहुर्त अधीक नहि अने देवताने पद्मलेस्यानी स्थिति १० सागर अंतर मुहुर्त अधीक अने शुक्लेस्यानी ३३ सागर अंतर मुहुर्त अधीक गणीए, केमके पाछला भवना अतर मुहुर्त गणीये तो नारकी अने देवता ए बनेने अंतर मुहुर्त अधीक जोइए ए लेस्यानी स्थितिनो नवमो बोल थयो ॥५५॥

अर्थः—जेणी लेस्याए जे गति माहे उपजे त कहेछे। क०कृष्ण, नी०नील का० कापोत ति०त्रण वि० पण। ए०ए अ०अधर्म ले०लेस्या जाणवी। ए०एणी ति० त्रण वि०पण जी०जीव॥ दु०दुर्गतीमाहे उ०उपजे॥५६॥

मूलः—किण्हा नीला काऊ तिन्नि वि एयाओ अहमलेसाओ।
एयाहि तिहि वि जीवो दुग्गइं उववज्जइ ॥ ५६ ॥

गाथा ५२ भावार्थः-तेजुलेस्यानी स्थिति जघन्य एक पल्यनी अने उत्कृष्टी बे सागर झाझेरी ते बे सागर उपरांत पल्यनो असंख्यातमो भागे अधीक जाणवी, ए वैमानीक देवना आश्री जाणवी ॥ ५२ ॥

अर्थः-द० दश वा० वर्ष स० सहस्र वरसनी । ते० तेजु लेस्यानी ठि० स्थिति ज० जघन्य भवनपति ॥ व्यंतरनी हो० होय ॥ हवे वैमानीकनी लेस्यानी स्थिति कहे छे ॥ दु० बे उ० सागरोपम अने प० पल्यनुं ॥ अ० असंख्यातमो भाग अधीक च० पुरणे । उ० उत्कृष्टि स्थिति तेजु लेस्यानी ॥ ५३ ॥

मूलः-दस वाससहस्साइं तेऊए ठिई जहन्निया होइ ।

दुन्नुदही पलिओवम असङ्खभागं च उक्कोसा ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः-तेजुलेस्यानी स्थिति जघन्य १० हजार वर्षनी ते भुनवपतीने वाणव्यंतर आश्री समजवी, उत्कृष्टी बे सागर अने पल्यनो असंख्यातमोभाग ते वैमानीक देवता आश्री समजवी, मध्यम स्थितिमां जोतीषी समजवा ॥ ५३ ॥

अर्थः-जा० जे ते० तेजु लेस्यानी ठि० स्थिति ख० निश्चे जाणवी । उ० उत्कृष्टी उ० पुरणे सा० ते स० एक समय अ० अधीक होय । ज० ते जघन्य प० पदम लेस्यानि स्थिति द० दस सागरोपम उ० अने उपर मु० एक मुहुर्त आ० अधिक उ० उत्कृष्टि स्थिति पदम लेस्यानि ॥ ५४ ॥

मूलः-जा तेऊए ठिई खलु उक्कोसा सा उ समयमब्भहिया ।

जहन्नेणं पम्हाए दस उ मुहुत्ताहियाइ उक्कोसा ॥ ५४ ॥

अर्थः—ले०लेस्या स०सधलाने ॥ च० पुरणे मरण वेलाए छेला स०समयने विषे ॥ प०लेस्या परिणमति वेळाए तु० वळी ॥ न०नथी हु०वळी क०कोइ जीवने विषे उ०उपजवो ॥ प०परभवने विषे हो०होय जी०जीवने॥५९॥

मूलः—लेसाहि सव्वाहिं चरिमे समयम्मि परिणयाहिं तु ।
न हु कस्सइ उववाओ परभवे होइ जीवस्स ॥ ५९ ॥

गाथा ५९ भावार्थः—मर्ण वेळाए सघळी लेस्या आगला भवनी आवे तेवारे छेला समयने विषे लेस्या प्रणमती वेळाए कोइ जीवने परभवने विषे ऊपजवातुं नथी (अर्थात मर्णांते लेस्या प्रणमे तेना पेला ने छेला समयने विषे कोइ जीव परभवने विषे ऊपजे नहि) ॥ ५९ ॥

अर्थः—अ० अतर मु० मुहुर्त ग०गये थके ॥ अ०अतरमुहुर्त स०शेष थाकतु होय तेवारे चे० पुरणे ॥ ले०लेस्या परभवनी ॥ प० परिणमते थके ॥ जी० जीव ग०जाय ॥ प० परलोके एटले मध्य समयने विषे काळ करे ॥६०॥

मूलः—अन्तमुहुत्तम्मि गए अन्तमुहुत्तम्मि समए चेव ।
लेसाहि परिणयाहिं जीवा गच्छन्ति परलोयं ॥ ६० ॥

गाथा ६० भावार्थः—मर्णांते आगला भवनी लेस्या प्रणम्या पछी अतंर मुहुर्त जाय अने अंतरमुहुर्त बाकी रहे तेवारे जीव परलोकने विषे जाय, अर्थात पेलो समय वर्जिने वचला समयने विषे ते जीव परलोकने विषे जाय छे, ए लेस्यानो ११ मो बोल थयो ॥ ६० ॥

अर्थः—त० ते माटे ए० ए ॥ ले० लेस्या आ० जे भुंडि लेस्याए दुरगतिए जाय तेहना अनुभाग रुप

गाथा ५६ भावार्थ–हवे जे लेश्याए जे गतीमां उपजे ते १० मो बोल कहेछे, कृष्ण, नीलने कापुत ए त्रण अधर्म लेस्याए करी जीव दुर्गतिए उपजे ॥ ५६ ॥

अर्थः–ते० तेजो लेस्या । प० पद्मलेश्या । सु० सुक्ल लेश्या । ति० त्रण वि०पण ए०ए ध० धर्मनी ले० लेस्या कही । ए०एणी ति०त्रिग वि०पण लेस्याए जी०जीव ॥ सु० देवलोक मनुष्यादिक सदगति माहे उ० उपजे॥५७॥

मूलः–तेऊ पम्हा सुका तिन्नि वि एयाओ धम्मलेसाओ ।
एयाहि तिहि वि जीवो सुग्गइं उववज्जइ ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थः–तेजु, पद्म ने शुक्ल ए त्रण धर्म लेस्याए करी जीव सदगतिए ऊपजे, ए लेस्यानो १० मो बोल थयो ॥ ५७ ॥

अर्थः–हवे मरण वेला आगली भवनी लेस्या आवे तेवारे । ले० लेस्या स० सघळी प० पहेला स० समयने विषे प० लेस्या परिणमति वेला तु०वळी ॥ न०नथी हु०वळी क०कोइ जीवने विषे उ०उपजवो। प० परभवने विषे अ० होय जी० कोइ जीवने ॥ ५८ ॥

मूलः–लेसाहिं सवाहिं पढमे समयम्मि परिणयाहिं तु ।
न हु कस्सइ उववाओ परभवे अत्थि जीवस्स ॥ ५८ ॥

गाथा ५८ भावार्थः–हव लेस्यानो ११ मो बोल वचननो कहे छे, मर्ण वेळाए सघळी लेस्या आगला भवनी आवे ते वारे पेहेला समयने विषे लेस्या प्रणमती वेळाए कोइ जीवने परभवने विषे ऊपजवानु नथी ॥५८॥

जमायरन्तो भिक्खू दुक्खाणन्तकरे भवे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः–गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? जे मोक्षनो मार्ग तिर्थंकरे देखाडयो छे ते हु कहीश, ते तु एकाग्र चिते करी साभळ?? ? के जे मोक्ष मार्ग आचरतो थको साधु दुःखना अतनो करनार होय ! ! ! ॥१॥

अर्थः–गि० घरवास ने सर्व परिग्रहादिक प० छांडीने ॥ प० दिक्षा अ० लेइने मु० साधु ॥ इ० ए आगळ कहेशे ते सं० स्त्रीयादिक सग ते ससारनो हेतु छे॥ वि० एम जाणीने जे० जे सग करे स० बधाय छे मा० मनुष्यादिक॥२॥

मूल.–गिहवासं परिच्चज्ज पवज्जामस्सिए मुणी ।

, इमे सङ्गे वियाणिज्जा जेहिं सज्जन्ति माणवा ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः–साधु ग्रहस्थावास छाडी दीक्षा लइने माता पीता स्त्रीयादीकनो सग ते ससारनो हेतु जाणेके जेहना सगे करी मनुष्यादीक बधाय छे, ते आगळ कहीश ॥ २ ॥

अर्थः–ते हवे कहे छे त० तेमहिज हिं० जीवघात अ० मृषावाद ॥ चो० चोरितु करवु ॥ अ० मैथुननो करवो से० सेववु ॥ इ० अणपाम्या वस्तुनी वाछा ते इच्छा का० काम कहेशु च० पुरणे लो० पामी वस्तुनुं गृद्धपणु एटले ए ने परिग्रह कर्यो ॥ च० पुरणे स० साधु प० एटला वाना सर्वथा वरजे मुनि ॥ ३ ॥

मूलः–तहेव हिंसं अलियं चोज्जं अब्बम्भसेवणं ।

इच्छा कामं च लोभं च संजओ परिवज्जए ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः–१ जीवघात, २ मृषावाद (जुठ), ३ चोरी, ४ मैथुन, ५ अणपामी वस्तुनी वाछा,

रसने वि०ते जाणीने ॥ अ० कृष्ण १ नील २ कापोत ३ ए ३ भुंडी लेस्याने व०वरजे प०भली तेजो १ पदम २ सुकल ३ ए ३ लेस्या हि० वळी अ०आचरे मु०साधु ते सुखी थाय ॥ इ०श्रीसुधर्मास्वामी जंबूमत्ये वे०कहेछे ॥६१॥

मूलः—तम्हा एयासि लेसाणं आणुभावे वियाणिया ।
अप्पसत्थाओ वज्जित्ता पसत्थाओ हिट्ठिए मुणि ॥६१॥ त्ति वेमि ॥

॥ इतिश्री लेसज्झयणं चतुस्त्रिंशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ ३४ ॥

गाथा ६१ भावार्थः—त्रण भुंडी लेस्याए जीव दुरगतिए जाय अने त्रण भली लेस्याए जीव सदगतीए जाय, एम लेस्याना अनुभाग रस रुप जाणीने कृष्ण नील कापुत ए त्रण भुंडी लेस्याने वर्जीने तेजु, पद्म ने शुक्ल ए त्रण भली लेस्या आदरवाथी जीव सुखी थाय, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा हे जंबू ! जेम में महावीर देव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतु तेम में तुज मत्ये कहुं ॥६१॥ इति श्री उत्तराध्यन सुत्रना ३४ मां लेस्या नामे अध्ययननो भावार्थ संपुर्ण थयो ॥ ३४ ॥ ए ३४ मां अध्ययनने विषे लेस्यानुं स्वरुप कहुं, तेमा त्रण भली लेस्याए अणगारना गुण होय तेथी ३५मा अध्ययनने विषे अणगार (साधु) ना गुण कहे छे –

अर्थः—सु०सांभळी मे०मुज कहेता थका ए०एकाग्र मन्चित थका ॥ म०मोक्षनो मार्ग बु०तिर्थंकरे दे०देखाड्यो छे ते ॥ ज० जे मोक्ष मारग आ० आचरतो थको भि० साधु । दु० दुखना अ०अंतनो करणहार भ०होय ॥१॥

मूल —सुणेह मे एगग्गमणा मग्गं बुद्धेहि देसियं ।

दुक्कराइं निवारेउं कामरागविवड्ढणे ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—पुर्वोक्त एहवा उपाश्रय तथा घरने विषे रहेवाथी साधुने पांच इन्द्रीना विषय निवारवा दोहीला छे, कारणके एहवु घर तथा उपाश्रय काम (विषय) सबधी रागने वधारनार छे ॥ ५ ॥

अर्थः—सु० शमशानने विषे । सु० सुना आ० घरने विषे वा०वळी । रु० वृक्षने समीपे वृक्षने हेठे व० वळी ॥ ए० एकलो राग द्वेष रहित थको । प० स्त्री पशु नपुसक रहित गृहस्थनां घरथकी अलगो होय उपाश्रय । प० ग्रहस्थने अर्थे नीपजाव्युछे एहवा उपाश्रयने वा०विषे वा०रहेवो त० तिहां स्मशानादिकने विषे अ०रहेवानी रुचि करे मन करे ॥६॥

मूलः—सुसाणे सुन्नगारे वा रुक्खमूले व एगओ ।

पइरिक्के परकडे वा वासं तत्थाभिरोयए ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—स्मशानने विषे, सुना घरने विषे, वृक्षने हेठे, ग्रहस्थे पोताने अर्थे निपजावेल होय तेहने विषे स्त्री पशु नपुसक रहीत एहवा उपाश्रयने विषे साधु राग द्वेष रहीत थको मने करीने रहेवानी रुची करे ॥६॥

अर्थः—फा० फासुक जीव रहित अ० आबाधा रहित । आपणा आत्माने अने पर जीवने । इ० स्त्रीए करी अ० उपद्रव्य रहित । त० ते स्मशानादिक पुर्वे कह्या तेहवा उपाश्रयने विषे सं० कल्पे वा० रहेवो भि० साधु प० मोक्षना अर्थि स० साधु तेहने ॥ ७ ॥

मूलः—फासुयम्मि अणाबाहे इत्थीहिं अणभिद्दुए ।

तत्थ संकप्पए वासं भिक्खू परमसंजए ॥ ७ ॥

पामी वस्तुनुं गृद्धपणुं ए बे प्रकारनो परीग्रह एटलावानो साधु सर्वथा प्रकारे वर्जे ॥ ३ ॥

अर्थः-म० मनोहर चि०चित्रामण सहित घर ॥ म० गुंथी फुल अने धू० अगरादिकने धुपे करी वा० वासुं सुगंध कीधुं जे घर स० कमाड सहित होय । प० स्वेत वस्त्रे करी विभुषीत उपाश्रय अथवा बहु मुल्य सहित जे चंद्रवा सहित जे घर होय तेहवा थानकने विषे ॥ म० मने करीने वि०वळी न० न वांछे एहनो घर रहेवाने मळे तो रुडु मने करी एम प० चिंतवे नहि ॥ ४ ॥

मूलः-मणोहरं चित्तहरं मल्लधूवेण वासियं ।
सकवाडं पण्डुरुल्लोवं मणसा वि न पत्थए ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः-चित्रामण सहित तथा गुथेला पुष्पे करी अगरादीकना धुपे करी सुगंधवंत कीधुं होय, तेमज कमाड सहीत होय, श्वेत वस्त्रे करी विभुषीत करेलु होय, चद्रवादीक सहीत होय, एहवुं मनोहर घर तथा उपाश्रय रहेवाने माटे मळेतो मने करीने पण तेहने विषे रहेवानु नवांछे, (अर्थात एहवा चीत्रामण सहीत ने सुगंधीवाळा मनोहर घर तथा उपाश्रयने विषे रहेवानी मनाइ करेल छे, पण इहा बीजु कांइ समजवुं नहि) कारणके एहनो खुलासो ५ मी गाथामा जुवो ॥ ४ ॥

अर्थः-इ० पांच इंद्रि उ०वळी भि० साधुने ॥ ता० पुर्वे कह्यो तेहवा ॥ उ० उपाश्रयने दु० दोहिलो नि० इंद्रियने निवारवा का० काम संबधिया । रा० रागनुं वि० वधारणहार ते उपाश्रय ॥ ५ ॥

मूलः-इन्दियाणि उ भिक्खुस्स तारिसम्मि उवस्सए ।

दुक्कराइं निवारेउं कामरागविवड्ढणे ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—पुर्वोक्त एहवा उपाश्रय तथा घरने विषे रहेवाथी साधुने पाच इद्रीना विषय निवारवा दोहीला छे, कारणके एहवु घर तथा उपाश्रय काम (विषय) संबंधी रागने वधारनार छे ॥ ५ ॥

अर्थः—सु० शमशानने विषे । सु० सुना घ० घरने विषे वा० वळी । रु० वृक्षने समीपे वृक्षने हेठे व० वळी ॥ ए० एकलो राग द्वेष रहित थको । प० स्त्री पशु नपुंसक रहित गृहस्थनां घरथकी अलगो होय उपाश्रय । प० गृहस्थने अर्थे नीपजाव्युछे एहवा उपाश्रयने वा० विषे वा० रहेवो त० तिहां स्मशानादिकने विषे अ० रहेवानी रुचि करे मन करे ॥६॥

मूलः—सुसाणे सुन्नगारे वा रुक्खमूले व एगओ ।

पइरिक्के परकडे वा वासं तत्थाभिरोयए ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—स्मशानने विषे, सुना घरने विषे, वृक्षने हेठे, ग्रहस्थे पोताने अर्थे निपजावेल होय तेहने विषे स्त्री पशु नपुंशक रहीत एहवा उपाश्रयने विषे साधु राग द्वेष रहीत थको मने करीने रहेवानी रुची करे ॥६॥

अर्थः—फा० फासुक जीव रहित अ० आबाधा रहित । आपणा आत्माने अने पर जीवने । इ० स्त्रीए करी अ० उपद्रव्य रहित । त० ते स्मशानादिक पुर्वे कह्या तेहवा उपाश्रयने विषे सं० कल्पे वा० रहेवो भि० साधु प० मोक्षना अर्थि स० साधु तेहने ॥ ७ ॥

मूलः—फासुयम्मि अणाबाहे इत्थीहिं अणभिद्दुए ।

तत्थ संकप्पए वासं भिक्खू परमसंजए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—मोक्षनो अर्थ होय ते साधुने जीव रहीत पोताना आत्माने तथा परजीवने पीडा रहीत स्त्रीए करी उपद्रव रहीत, पुर्वोक्त कह्या तेहवा उपाश्रयने विषे रहेवु करपे ॥ ७ ॥

अर्थः—न० न स० स्वयमेव पोते गि० घर कु० साधु करे । नो० नहि वि० वळी अ० अनेरा पासे का० घर साधु करावे । गि० ईंट प्रमुख करावना इत्यादिक क० कार्यना स० समारंभने विषे ॥ भू० एकेंद्रियादि जीवनो दि० दिसे छे व० वध ॥ ८ ॥

मूलः—न सयं गिहाइ कुव्विज्ज नो वि अन्नेहि कारए ।
गिहकम्मसमारम्भे भूयाणं दिस्सए वहो ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—घर कराववाने विषे एकेंद्रीयादीक जीवनो वध रुप समारंभ दीसे छे तेथी साधु पोते घर करे नहि तेमज बीजा पासे पण साधु घर करावे नहि ॥ ८ ॥

अर्थः—त० बेंद्रियादिक त्रसनु था० पांच थावर पृथ्वीयादिनु च० वळी । सु० सुक्ष्म नाना सरिरना धणी बा० बादर मोटा जीवनो व० होय य० वळी ॥ त० ते माटे गि० घरना स० समारंभने आरंभने । सं० साधु प० परिहरे वर्जे सर्वथा ॥ ९ ॥

मूलः—तसाणं थावराणं च सुहुमाणं बादराण य ।
तम्हा गिहसमारम्भं संजओ परिवज्जए ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—घर करता बे इंद्रीयादीक त्रस जीवनो अने पृथ्वी प्रमुख पांच स्थावरनो सुक्ष्म ते

नाना शरीरना धणी जीवनो तेमज बादर ते मोटा शरीरना धणी जीवनो वध थाय तेथी साधु घरनो समारंभ वर्जे, ए साधुने स्थानतणा रहेवानी स्थिति कही ॥ ९ ॥

अर्थः–हवे साधुने आहार लेवानी विधि कहे छे ॥ त० तेमज भ० भात पा० पाणीने विषे। प० पोते पचवाने विषे। प० अनेरा पासे पण पचाववाने विषे य० वळी ॥ पा० बेंद्रियादिक भू० पृथ्वीयादिकनी द० दयाने अ० अर्थे ॥ न० नहीं प० पोते रांधे न० न पे० अनेरा पासे रधावे नहि मुनी साधु ॥ १० ॥

मूलः—तहेव भत्तपाणेसु पयणे पयावणेसु य।

पाणभूयदयट्ठाए न पये न पयावये ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः–हवे साधुने आहार लेवानी विधी कहे छे, तेमज वळी आहारने विषे पोते रांधवाने वास्ते बीजानी पासे रधाववाने विषे जाणवुं, पृथ्वीयादीक पाच स्थावर जीवनी अने बेइंद्रीयादीक त्रस जीवनी दयाने अर्थे साधु पोते रांधे नहि अने बीजानी पासे रधावे नहि ॥ १० ॥

अर्थः–ज० पाणीनी नेश्राए बेंद्रियादिक जीव होय। ध० धाननी नि० नेश्राये जी० जीव। पु० पृथ्वीनी नेश्राए बेंद्रियादिक त्रस जीव होय का० काष्ट नि०नेश्राए घुणा प्रमुख जीव होय ॥ ह० हणाय भ० भात पा० पाणीने विषे ॥ न० नहीं प० पोते रांधे नहि अनेरा पासे रंधावे नहि अनेरो कोइक रांधतो होय तेने अनुमोदे नहि त० ते भणी भि० साधु मुनि ॥ ११ ॥

मूलः—जलधन्ननिस्सिया जीवा पुढवीकायनिस्सिया।

हम्मन्ति भत्तपाणेसु तम्हा भिक्खू न पयावए ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः-रांधे रधावे ते पाणीनी नेश्राए वे इंद्रीयादीक जीव, धान (अनाज) नी नेश्राए धनेरा प्रमुख जीव, पृथ्वीनी नेश्राए त्रस जीव अने काष्टनी नेश्राए धुणा प्रमुख जीव होय तेहने हणे, तेथी साधु पोते रांधे नहि, रधावे नहि अने बीजो कोइ रांधतो होय तेने भलु पण न जाणे ॥ ११ ॥

अर्थः-वि० थोडा थकी घणी होय ॥ स० सर्व दिसीने विषे धा० शस्त्रनी धारानी परे ॥ व० घणा पा० जीवने वि० विनाशनो करणहार ॥ न० नथी जो० अग्नी स० सरीषो स० शस्त्र बीजो कोइ ॥ त० ते भणी जो० अग्नि न० न दी० प्रजाले ॥ १२ ॥

मूल-विसप्पे सवओ-धारे वहू पाणे विणासणे।

नत्थि जोइसमे सत्थे तम्हा जोइं न दीवए ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः-थोडाथी घणी थाय अने सर्व दीशीने विषे शस्त्रनी धारानी पेरे घणा जीवनो विनास करनारी अने एहना सरीखु बीजुं कोइ शस्त्र नथी एहवी अग्नी साधु प्रजाळे नहि, बीजानी पासे प्रजळावे नहि, बीजो कोइ प्रजाळतो होय, तेने भलुं पण न जाणे ॥ १२ ॥

अर्थः-हि० रुपुं जा० सुवर्ण च० पुर्णे । म० मनेकरी वि० पण न० न प० वांछे ॥ स० सरिखुं ले० पाषाण अने क० सुवर्ण भि० एहवो जे साधु ॥ वि० निवर्त्यो क० मोल्य लेवाथी वि० वेचवाथकी ॥ १३ ॥

मूल.-हिरण्णं जायरूवं च मणसा वि न पत्थए।

गाथा १५ भावार्थः-जेहनी भीक्षा मागवे करी आजीवीका छे तेहना साधुए याचीने लेवुं पण वेचातुं न लेवु कारणके वेचातुं लेवु ने वेचवुए मोटो दोष छे तेथी भीक्षानी आजीवीका तेहज सुखकारी छे ॥१५॥

अर्थः-स० सामुदाणि भिक्षा लेइने पण उ०थोडो थोडो लीए ए०एम आहारने गवेखे ज० जेम। सु० सिद्धांत माहि कुल आहार लेवो कह्यो छे ॥ अ० कुल आश्री दुगछनिक कुल वर्जिने शेष अनिंदनीक कुले आहार ते पण मास मदिरादिक निंदनीक आहार वरजीने शेष अनिंदनीक आहार लीए पारकी निंदा रहित ॥ ला० आहार लाधे थके अने अ० अण लाधे पण ॥ स० संतोषी थको पि० आहार लेवाने अर्थे च० विचरे मु० साधु ॥ १६ ॥

मूलः-समुयाणं उञ्छमेसिज्जा जहासुत्तमणिन्दियं ।
लाभालाभम्मि संतुट्ठे पिण्डवायं चरे मुणी ॥ १६ ॥

गाथा १६-भावार्थः-दुगछणी कुळ वर्जिन सामुदाणी ऊच (क्षत्री नमुख) नीच, ने मध्यम(वणीकादीक्) ना घरने विषे मास मदीरादीक निंदनीक आहार वर्जीने थोडो थोडो आहार गवेषी (शोधी) पछी जेम शास्त्रमां कहेल छे तेम ग्रहे आहार लाध्ये अणलाध्ये थके पण संतोषि थको आहार लेवाने अर्थे साधु विचरे ॥१६॥

अर्थः-अ० रुडा अनादिकने विषे लोलपिपणा रहित न० न र० घीनेविषे गि० मृद्ध न थाय॥ जि० जिभना दं० दमणहार ॥ अ० रुडा आहारने विषे मुर्छारहित ॥ न० न र०स्वादने अर्थे ॥ भु० अन्नादिक न भोगवे । म० संजम भार निर्वाह करवाने अ०अर्थे आहार करे ॥ म० मोटा मु०साधु ॥ १७ ॥

मूल.-अलोले न रसे गिद्धे जिब्भादन्ते अमुच्छिए ।
न रसट्ठाए भुञ्जिज्जा भवणट्ठाए महामुणी ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः-हवे साधुने आहार करवानी विधी कहे छे, जे मोटो मुनी सरस आहार मळवाथी तेहने लुब्ध न थाय, तेमज सरस आहार नहि मळवाथी तेनी वाच्छा न करे, वळी जीभनो दमणहार (वश करनार) रुडा आहारने विषे मुर्छा रहित आहार करे ते स्वादने अर्थे नहि, तेमज धातु वधारवाने अर्थे नहि, पण फक्त सयम निर्वाह करवानेज अर्थे आहार करे ॥ १७ ॥

अर्थः-अ० चदनादिके करी पूजवो र० माडणनु करवु चे० पुरणे । व० वांदवुं तथा गुण किर्तनन्नु करवुं ॥ पू० वस्त्रादिके करी पूजवो त० तेम । इ० लब्धीनि रुधि स० अनादिक देवे करी सत्कार ॥ स० उभो-थावो सन्मान । म० एतलावाना मने करी नि० पण न० न प० वांछे नहि ॥ १८ ॥

मूल.-अच्चणं रयणं चेव वन्दणं पूयणं तहा ।
इड्ढीसक्कारसम्माणं मणसा वि न पत्थए ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः-चदनादीके अथवा पुष्पादीके पुजन, साथीयादीके आसन (बेठक) नी रचना, वदन गुण कीर्तन द्राव्यादीके अथवा तुजने नमस्कारहो ! ! ! इत्यादीक वचन रुप पूजन तेमज अनादीक तथा धनादीक आपवे सत्कार वळी लब्धीनी ऋद्धि अने सन्मान ते उभाथवा रुप एटला वाना मांहरे होय तो सारु एम मने करीने पण साधु न वाछे ॥ १८ ॥

गाथा १५ भावार्थः—जेहनी भीक्षा मागवे करी आजीवीका छे तेहना साधुए याचीने लेवुं पण वेचातु न लेवु कारणके वेचातुं लेवुं ने वेचवुं ए मोटो दोष छे तेथी भीक्षानी आजीवीका तेहज सुखकारी छे ॥१५॥

अर्थः—स० सामुदाणि भिक्षा लेइने पण उ० थोडो थोडो लीए ए० एम आहारने गवेसे ज० जेम । सु० सिद्धांत माहि कुल आहार लेवो कह्यो छे ॥ अ० कुल आश्री दुगछनिक कुल वर्जिने शेष अनिंदनीक कुले आहार ते पण मास मदिरादिक निंदनीक आहार वरजीने शेष अनिंदनीक आहार लीए पारकी निंदा रहित ॥ ला० आहार लाधे थके अने अ० अण लाधे पण ॥ सं० संतोषी थको पि० आहार लेवाने अर्थे च० विचरे मु० साधु ॥ १६ ॥

मूलः—समुयाणं उञ्छमेसिज्जा जहासुत्तमणिन्दियं ।
लाभालाभम्मि संतुट्ठे पिण्डवायं चरे मुणी ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—दुगछणी कुळ वर्जिने सामुदाणी ऊच (क्षत्री नगुख) नीच, ने मध्यम (वणीकादीक) ना घरने विषे मास मदिरादीक निंदनीक आहार वर्जीने थोडो थोडो आहार गवेषी (शोधी) पछी जेम शास्त्रमां कहेल छे तेम ग्रहे आहार लाध्ये अणलाध्ये थके पण संतोषि थको आहार लेवाने अर्थे साधु विचरे ॥१६॥

अर्थः—अ० रुडा अनादिकने विषे लोलपिपणा रहित न० न र० घीनेविषे गि० मृद्ध न थाय ॥ जि० जिभना दं० दमणहार ॥ अ० रुडा आहारने विषे मुर्छारहित ॥ न० न र० स्वादने अर्थे ॥ भु० अन्नादिक न भोगवे । म० सजम भार निर्वाह करवाने अ० अर्थे आहार करे ॥ म० मोटा मु० साधु ॥ १७ ॥

मूलः—निम्ममे निरहंकारे वीयरागो अणासवो ।
संपत्तो केवलं नाणं सासयं परिणि्व्वुए ॥ २१ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति श्री अणगारज्झयणं नाम पञ्चत्रिस अध्ययन सम्मत्तं ॥ ३५ ॥

गाथा२१ भावार्थः—ममता रहीत, अहकार रहीत, राग द्वेष रहीत, [illegible] थकी रहीत कर्म क्षय करी केवळज्ञान पाम्यो थको शास्वतो शीतळी भुत थाय अर्थात मुक्ति पद पामे, [illegible] स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा हे जंबू ? जेम मे श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं, तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥ २१ ॥ इति श्री ऊतराध्ययन सुत्रना ३५ मां अध्ययननो भावार्थ सपूर्ण ॥३५॥ ए ३५ मा अध्ययनने विषे अणगारनो मार्ग कह्यो, ते अणगारतो जीव अजीवना जाणपणाथी होय तेथी ३६ मां अध्ययनने विषे जीव अजीवना भेद कहे छे.

अर्थः—जी० जीव । अ० काष्टादिक अजीव तेहनां । वि० भेद जुदा जुदा कहे छे ॥ सु० सांभल अहो शिष्य मे०मुजने कहेतांथका गुरु कहे छे ए०एकाग्र म०मनथकी ॥ ज०जे जीवादीक जा० जाणीने भि०साधु श्रमण ॥ स० साचे मने करी ज० उद्यम करे स० संजमने विषे ॥ १ ॥

मूल.—जीवाजीवविभत्तिं सुणेह मे एगमणा इओ ।
जं जाणिऊण भिक्खू सम्मं जयइ संजमे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? जीव अने अजीवना जुदा जुदा भेद हुं कहीश ??? ते तुं एकाग्र चिते करी सांभळ ??? के जे जीवादीक जाणीने साधु साचे मने करीने सयमने विषे ऊद्यम करे ??? ॥ १ ॥

अर्थः-सु० शुक्लध्यान झि० ध्याय । अ० नियाणा रहित ॥ अ० धन रहित । ममताने अभावे का० काया वो० वोसिरावीने अमतिबध विहारे । वि० विचरे जा० जिहां लगे का० मरणनो प० प्रस्ताव आवे तिहां लगे ॥१९॥

मूलः—सुक्कझाणं झियाएज्जा अणियाणे अकिञ्चणे ।
वोसट्ठकाए विहरेज्जा जाव कालस्स पज्जओ ॥१९॥

गाथा १९ भावार्थः—शुक्ल ध्यान ध्याय अने नियाणा रहीत तेमज धन रहीत अने ममताने अभावे काया वोसिरावीने मर्णनो अवसर आवे त्यां सुधी अप्रतिबधपणे साधु विचरे ॥ १९ ॥

अर्थः—नि० सलेषणा करवे करी छाडिने आ० आहार ॥ का० मरणनो अवसर उ०आवे थके ॥ज० छांडीने मा० मनुषना वो० सरिरने ॥ प० समर्थायनो धणी ॥ दु० दुपथी पमु० मुकाय ॥ २० ॥

मूलः—निज्जूहिऊण आहारं कालधम्मे उवट्ठिए ।
जहिऊण माणुसं बोन्दिं पहू दुक्खे पमुच्चई ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—सलेखणा करवे करी चार आहार तजीने मर्णनो अवसर आवे थके मनुष्यनुं शरीर छांडीने विशिष्ट (भली) समर्थाइनो धणी साधु दुःख थकी मुकाय ॥ २० ॥

अर्थः—नि० ममता रहित नि० अहंकार रहित ॥ वी० राग द्वेष रहित । अ० कर्म आववा थकी रहित । स० पाम्यो थको के० केवल ना० ज्ञान । सा० सास्वतो प० ठरयो विसम्यो कषाय पपाववा थकी शितलीभुत थयो । इ० इम हु बे० कहुं छुं हे जम्बू तुज प्रते ॥ २१ ॥

मूलः—निम्ममे निरहंकारे वीयरागो अणासवो ।
संपत्तो केवलं नाणं सासयं परिणिव्वुए ॥ २१ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति श्री अणगारज्झयणं नामं पञ्चत्रिस अध्ययन सम्मत्त ॥ ३५ ॥

गाथा २१ भावार्थः—ममता रहीत, अहंकार रहीत, राग द्वेष रहीत, कर्म आश्रव थकी रहीत कर्म क्षय करी केवळज्ञान पाम्यो थको शास्वतो शीतळी भुत थाय अर्थात मुक्ति पद पामे, सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा हे जंबू ? जेम मे श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं, तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥ २१ ॥ इति श्री ऊतराध्ययन सुत्रना ३५ मां अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥ ३५ ॥ ए ३५ मा अध्ययनने विषे अणगारनो मार्ग कह्यो, ते अणगारतो जीव अजीवना जाणपणाथी होय तेथी ३६ मां अध्ययनने विषे जीव अजीवना भेद कहे छे.

अर्थः—जी० जीव । अ० काष्टादिक अजीव तेहनां । वि० भेद जुदा जुदा कहे छे ॥ सु० सांभल अहो शिष्य मे० मुजने कहेतां थका गुरु कहेछे ए० एकाग्र म० मनथकी ॥ ज० जे जीवादीक जा० जाणीने भि० साधु श्रमण ॥ स० साचे मने करी ज० उद्यम करे स० संजमने विषे ॥ १ ॥

मूल.—जीवाजीवविभत्तिं सुणेह मे एगमणा इओ ।
जं जाणिऊण भिक्खू सम्मं जयइ संजमे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? जीव अने अजीवना जुदा जुदा भेद हु कहीश ? ? ? ते तु एकाग्र चिते करी सांभळ ? ? ? के जे जीवादीक जाणीने साधु साचे मने करीने सयमने विषे ऊद्यम करे ? ? ? ॥ १ ॥

अर्थः—जी० जीव अने चे० पुरणे अ० अजीव य०वळी । ए० ए लो० लोक ॥ वि० कह्यो भगवंते ॥ अध्य०
० अजीवनो । दे० एकदेस आ० आकासछे ते । अ० अलोक से० तेहने वि० कह्यो तिर्थकरे ॥२ ॥

मूलः—जीवा चेव अजीवा य एस लोए वियाहिए । ॥ ३६ ॥
अजीवदेसमागासे अलोगे से वियाहिए ॥ २ ॥

१ २ भावार्थः—जेमा जीव अने अजीव ए बे होय तेहने भगवते लोक कह्यो छे अने अजीवनो
।श रुपे छे, तेहने तिर्थकरे अलोक कह्यो छे ॥ २ ॥

र्थः—द० द्रव्य थकी एटला भेद खे० षेत्रथकी जे एटलो आकाश अवगाह्यो छे । चे० पुरणे ॥
जेहने जेटली स्थिति भा० भावथकी एहना एटला पर्याय छे त० तेमज । प० परुपणा ते०
य । जी० जीव एकेंद्रियादिक अ० अजीव धर्मास्तिकायादिकनी परुपणा य० वळी ॥ ३ ॥

मूलः—दवओ खेत्तओ चेव कालओ भावओ तहा ।
परुवणा तेसि भवे जीवाणमजीवाण य ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—जीव अने अजीव ए बंनेनी १ द्रव्यथी, २ क्षेत्रथी, ३ काळथी, ४ भावथी, ए चारे
प्रकारे परुपणा होय ॥ ३ ॥

अर्थः—हवे अजीवना द्रव्यथी भेद कहेछे रु०रुपी अजीव चे०अने। अ०अरुपी य०वळी अ० अजीव । दु० बे भेदे
भ०होय । अ०अरुपी अजीव द०दस प्रकारे वु०कह्या तिर्थकरे । रु०रुपी य०पण च०च्यार भेदे कह्या तिर्थकरे ॥४॥

मूलः—रुविणो चेवरुवी य अजीवा दुविहा भवे ।
अरुवी दसहा वुत्ता रुविणो य चउव्विहा ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—हवे प्रथम अजीवना द्रव्यथी भेद कहे छे, अजीवना बे भेद ते रुपी अजीव अने अरुपी अजीव तेमा अरुपी अजीव १० प्रकारे अने रुपी अजीव ४ प्रकारे तिर्थंकरे कहेल छे ॥ ४ ॥

अर्थः—हवे पहेला दस प्रकारे अजीव अरुपीना भेद कहे छे ॥ ध० चालवानो स्वभाव छे ते भणी धर्म १ । अ०प्रदेसना समूह छे तेहनो स्कंध त०ते धर्मास्तिकायनो देस २ । त०ते धर्मास्तिकायनो प्रदेस ३ । ग०गाथा आ० कह्यो तिर्थंकरे ॥ अ० स्थिर रहेवानो स्वभाव छे ते भणी अधर्मास्तिकाय कहेता प्रदेसना समुह छे । तेहनो स्कंध १। त० ते अधर्मास्तिकायनो थोडोसो विभाग होय ते दे० देस २ प०वळी । त०ते अधर्मास्तिकायनो प्रदेस ३ य० वळी । आ० कह्यो तिर्थंकर देवे ॥ ५ ॥

मूल.—धम्मत्थिकाए तद्देसे तप्पएसे य आहिए ।
अहम्मे तस्स देसे य तप्पएसे य आहिए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—धर्मास्तिकायनो चलण सहाय गुण तेहना ३ भेद ते, संपूर्ण धर्मास्तिकाय होय ते १ स्कंध, २ तेनो थोडोस्यो विभाग होय ते देश, ३ अने देशनो थोडोशो विभाग ते प्रदेश, अधर्मास्तिकाय ते स्थिर सहाय गुण रुप तेहना त्रण भेद ते, ४ अधर्मास्तिकायनो स्कंध, ५ देश, ६ प्रदेश तिर्थंकरे कहेल छे ॥५॥

अर्थः—आ० आकाशनो पथ १ ॥ त०आकाशनो थोडो विभाग ते दे०देस २ य०वळी॥ त०ते आकाशनो प-

काल लगी होय तु० वळी वि० सास्वता कथा तिर्थंकरे ॥ ८ ॥

मूल:–धम्माधम्मागासा तिन्नि वि एए अणाइया ।
अपज्जवसिया चेव सवद्धं तु वियाहिया ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः–धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय, आकास्तिकाय ए त्रणे अनादी काळना छे अने तेइनो अंत पण नथी ने सर्वकाळ लगी शाश्वता होय एम तिर्थंकरे कह्यु छे ॥ ८ ॥

अर्थः–स० समय काल वि० पण स० निरंतर छता प० आश्री ॥ ए० धर्मास्तिकायनीपरे आदि अंत रहितछे ए० एम निश्चे वि० कह्यो तिर्थंकरे ॥ आ० कोइ कार्य करवा मांडिए तेवारे ॥ प० ते कार्य आश्री जोता काळ आ० आदि स० सहितछे ॥ स० ते कार्य पुरु थाय तेवारे काल अंत सहित वि० य० पणछे ३ । भावथकी अवरणे अगधे अरसे अफासे । एटले अरुपी अजीवना च्यार भेद कह्या, हवे प्रथम द्रव्यथी रुपी अजीवना चारे भेद कहेछे ॥ ९ ॥

मूल:–समए वि सन्तइं पप्प एवमेव वियाहिए ।
आएसं पप्प साईए सपज्जवसिए वि य ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः–समयकाळ पण निरंतर छता आश्री अधर्मास्तिकायादीकनी पेरे आदी अंत रहीत छे, पण कोइ कार्य करवा मांडे ते वारे ते कार्य आश्री जोता काळ आदी सहीत छे अने ते कार्य पुरु थाय ते वारे ते कार्य आश्रीकाळ अंत सहीत पण छे, ए काळथी अरूपी अजीवनी परुपणा कही, हवे भावथी

ायादीक देरेकनो वर्ण नथी, गंध नथी, रस नथी, स्पर्श नथीए भावथी अरुपी अजीवनी परुपणा | अध्य०
र्वोक्त प्रमाणे अरुपी अजीवना १० भेद कह्या, (१ धर्मास्ति, २ अधर्मास्ति, ३ आकास्ति, ४ सम-
चारेना ऊपरथी, १ द्रव्यथी, २ क्षेत्रथी, ३ काळथी, ४ भावथी, ५ गुणथी ए पाच बोल ऊतारतां || ३६ ||
३ने १० पुर्वोक्त मळी ३० भेद अरुपी अजीवना जाणवा ॥ ९ ॥

पुदगळनो पंध १ य० वळी खं० ते खंधनुं थोडुंवुं विभाग ते दे० देस २ य० वळी । त०
-ते लागु छे तिहां लगे तेहने प्रदेस कहिये य० वळी । त० तमज य० वळी । प०
अळगा छे एकना बेना थाय एहवा य० वळी बो० जाणवा । रु० रुपि वि० पण अजीव
पुदगल च० च्यार प्रकारे जाणवा ॥ १० ॥

ः—खन्धा य खन्धदेसा य नप्पएसा य तहेव य ।
परमाणुणो य बोद्धव्वा रूविणो वि चउव्विहा ॥ १० ॥

० भावार्थः—हवे रुपी अजीवना चार भेद तेमा प्रथम द्रव्यथी रुपीना भेद करे छे, १ पुदग-
लकायनो स्खंध, २ तेहनो थोडोस्यो भाग ते देश, ३ परमाणुओ स्खंध संघाते लाग्यो होय, तीहा लगी
प्रदेश कहीए, ४ स्खंधथी जुदो थाय ते वारे तेहने परमाणुओ कहीए, परमाणु एटले एकना बे न थाय,
ए रुपी अजीवना चार भेद जाणवा ॥ १० ॥

अर्थः—ए० ए परमाणुआने एकठा मेळवानो पण स्वभाव छे पु० जुदो जुदो थवानो पण स्वभाव छे || ४४२ ||

तेणे करी एकठा मले तेवारे ॥ ख० पन्न कहिये य० वळी प० पुदगल जुदा जुदा रहे ते परमाणुआ ॥ हवे पेत्रथी कहेवो छे ॥ लो० लोकनां ए० एक दे० देसने विषे परमाणुआ रह्या छे । लो० आपा लोकने विषे तथा लोकना देसने विषे पुदगल्नो पन्न रह्यो छे य० वळी भ० भजना ते० ते खधना अने परमाणुआने उ० वळी खे० पेत्र आश्री भजना कहेता एक आकाश प्रदेश पंध होय ॥ अने परमाणुओ एक आकाश प्रदेशे रहे ते भणी भजना कही ॥ ११ ॥

मूल.–एगत्तेण पुहुत्तेण खन्धा य परमाणुणो ।
लोएगदेसे लोए य भइयव्वा ते उ खेत्तओ ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः–परमाणुआने एकठा मळवानो स्वभाव छे, तेमज जुदा जुदा थवानो पण स्वभाव छे, ज्यारे एकठा मळे तेवारे स्वंध कहीए अने ज्यारे जुदा जुदा थाय त्यारे परमाणुआ कहीए, ए रुपी अजीवना द्रव्यथी भेद कह्या, हवे रुपी अजीवना क्षेत्रथी भेद कहे छे, लोकना एक देशने विषे परमाणुआ रह्या छे अने आखा लोकने विषे तथा लोकना देशने विषे पुदगळना स्वंध रह्या छे, ते स्वध अने परमाणुआने क्षेत्र आश्री भजना जाणवी एटले एक आकाश प्रदेशे स्वध होय अथवा न होय अने परमाणुओतो एक आकाश प्रदेशे पण रहे तेथी भजना कहीये ॥ ११ ॥

अर्थः–सु० सुक्षम परमाणुआ स० सर्व लो० लोक माहे लो०लोकना दे० एक देसने विषे पुदगल य० वळी । बा० वादर । इ० ए कह्या पछी का० कालनी मर्यादा स्थिति वि० विभाग तु० वळी । ते० ते

धर्मास्तिकायादीक दरेकनो वर्ण नथी, गंध नथी, रस नथी, स्पर्श नथीए भावथी अरुपी अजीवनी परुपणा कही, ए पुर्वोक्त प्रमाणे अरुपी अजीवना १० भेद कह्या, (१ धर्मास्ति, २ अधर्मास्ति, ३ आकास्ति, ४ समयकाळ ए चारेना ऊपरथी, १ द्रव्यथी, २ क्षेत्रथी, ३ काळथी, ४ भावथी, ५ गुणथी ए पाच बोल ऊतारता ४×५=२० भेद अने १० पुर्वोक्त मळी ३० भेद अरुपी अजीवना जाणवा ॥ ९ ॥

अर्थः–खं० पुदगळनो खंध १ य० वळी खं० ते खंधनु थोडुंउं विभाग ते दे० देस २ य० वळी । त० ते परमाणुओ खंध संघाते लागु छे तिहां लगे तेहने प्रदेस कहिये य० वळी । त० तेमज य० वळी । प० परमणुआते खधथकी अळगा छे एकना वेना थाय एहवा य० वळी नो० जाणवा । रु० रुपि वि० पण अजीव पुदगल च० च्यार प्रकारे जाणवा ॥ १० ॥

मूलः–खन्धा य खन्धदेसा य नप्पएसा य तहेव य ।
परमाणुणो य बोद्धव्वा रूविणो वि चउव्विहा ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः–हवे रुपी अजीवना चार भेद तेमा प्रथम द्रव्यथी रुपीना भेद करे छे, १ पुद्गळास्तिकायनो स्खंध, २ तेहनो थोडोस्यो भाग ते देश, ३ परमाणुओ खंध संघाते लाग्यो होय, तीहा लगी तेहने प्रदेश कहीए, ४ स्खधथी जुदो थाय ते वारे तेहने परमाणुओ कहीए, परमाणु एटले एकना बे न थाय, ए रुपी अजीवना चार भेद जाणवा ॥ १० ॥

अर्थः–ए० ए परमाणुआने एकठा मेळवानो पण स्वभाव छे पु० जुदो जुदो थवानो पण स्वभाव छे

तेणे करी एकठा मले तेवारे ॥ स० पध कहिये य० वळी प० पुदगल जुदा जुदा रहे ते परमाणुआ ॥ हवे पेत्रथी कहेवो छे ॥ लो० लोकनां ए० एक दे० देसने विषे परमाणुआ रहा छे । लो० आषा लोकने विषे तथा लोकना देसने विषे पुदगल्नो पंध रह्यो छे य० वळी भ० भजना ते० ते खधना अने परमाणुआने उ० वळी खे० पेत्र आश्री भजना कहेता एक आकाश प्रदेश पंध होय ॥ अने परमाणुओ एक आकाश प्रदेशे रहे ते भणी भजना कही ॥ ११ ॥

मूलः—एगत्तेण पुहुत्तेण खन्धा य परमाणुणो।
लोएगदेसे लोए य भइयव्वा ते उ खेत्तओ ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—परमाणुआने एकठा मळवानो स्वभाव छे, तेमज जुदा जुदा थवानो पण स्वभाव छे, ज्यारे एकठा मळे तेवारे खंध कहीए अने ज्यारे जुदा जुदा थाय त्यारे परमाणुआ कहीए, ए रुपी अजीवना द्रव्यथी भेद कह्या, हवे रुपी अजीवना क्षेत्रथी भेद कहे छे, लोकना एक देशने विषे परमाणुआ रह्या छे अने आखा लोकने विषे तथा लोकना देशने विषे पुदगळना स्वंध रह्या छे, ते खंध अने परमाणुआने क्षेत्र आश्री भजना जाणवी एटले एक आकाश प्रदेशे खंध होय अथवा न होय अने परमाणुओतो एक आकाश प्रदेशे पण रहे तेथी भजना कहीये ॥ ११ ॥

अर्थः—सु० सुक्षम परमाणुआ स० सर्व लो० लोक माहे लो०लोकना दे० एक देसने विषे पुदगल य० वळी । वा० वादर । इ० ए कह्या पछी का० काळनी मर्यादा सिथति वि० विभाग तु० वळी । ते० ते

खंधादिक पुदगलना वु० सिष्य प्रते गुरु कहेछे कहिसुं च० चार वि० प्रकारे ॥ १२ ॥

मूलः—सुहुमा सव्वलोगम्मि लोगदेसे य बायरा ।
इत्तो कालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउव्विहं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—सुक्ष्म सर्व लोकने विषे रहेल छे अने लोकना देशने विषे बादर रह्या छे, ए रुपी अजीवना क्षेत्र थकी भेद कह्या, हवे रुपी अजीवना काळथकी भेद कहेछे, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ! ते स्खंधादीक पुदगळना काळ (स्थिति) थी चार प्रकारे विभाग कहीशु ॥ १२ ॥

अर्थः—स० छता प० आश्री ते० ते पुदगल अ० अनादिकाळना छे ॥ अ० ते पुदगल आगले अनंता काल लगे होशे ते भणी अंतरहित छे वि० य० वळी ॥ ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहितछे ॥ स० काल स्थितिनो छेडो आवे ते भणी अंतसहित छे वि० य० वळी ॥ १३ ॥

मूलः—संतइं पप्पते नाई अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—ते पुदगळ छतां आश्री अनादी काळनाछे, ते पुदगळ आगळ अनंत काळ लगी हशे तेथी अंत रहीतछे अने स्थिति आश्री आदी सहीतछे ने ते काळनी स्थितिनो छेडो आवे तेथी अंत सहीतछे ॥१३॥

अर्थः—अ० असंख्याता काळ उ० एक ठामे रहेवा आश्री पुदगलनी उत्कृष्टि स्थिति ॥ ए० एक स० समय ज० जघन स्थिति कही भगवंते ॥ अ० अजीव य० वळी रु० जे रुपी पुदगल तेहनी ॥ ठि०

स्थिति ए० एहवी ति० तिर्थकर माहाराजे कही ॥ १४ ॥

मूलः—असंखकालमुक्कोसं एको समओ जहन्नयं ।
अजीवाण य रूवीण ठिई एसा वियाहिया ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—ते पुदगळ एक ठेकाणे रहेवा आश्री तेहनी स्थिति जघन्य एक समयनी अने उत्कृष्टी असख्याता काळनी ए प्रमाणे अजीव रुपी पुदगळनी स्थिति तिर्थकरे कही छे ॥ १४ ॥

अर्थः—अ० अनंता का० काळनुं उ० उत्कृष्टु आतरु पडे जिहां हतु पुदगल त्याथी बीजे ठामे जाय तेवार पछी पुदगल पुदगलने एकठा मलवा आश्री ॥ इ० एक स० समय ज० जघन्य आतरुं ॥ अ० अजीव पुदगल य० वळी रु० रुपीनु ॥ अ० आतरु अनंता कालनुं वि० कह्यु तिर्थकरे ॥ १५ ॥

मूल.—अणन्तकालमुक्कोसमेको समओ जहन्नयं ।
अजीवाण य रूवीण अन्तरेयं वियाहियं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—पुदगळ जीहां होय तीहाथी कोइ पुदगल बीजे ठेकाणे जाय, तेवार पछी ते पुदगळ पुदगळने एकठा मळवा आश्री आंतरु पडे तो जघन्य एक समयनुं ने उत्कृष्टु अनता काळनु, ए प्रमाणे अजीव रुपी पुदगळनु आंतरु तिर्थकरे कह्यु, ए काळ थकी अजीव रुपी पुदगळना भेद कह्या ॥ १५ ॥

अर्थः—व० वर्णथकी पुदगल परिणम्या छे ग० एम गधथकी चे० वळी । र० तिखादिक रसथकी ॥ फा० फरस थकी त० तेम । स० सस्थान थकी य० पण नि० जाणवा पुदगल परिणम्याछे । प० पुदगल परिणामे ते० जे

खंधादिक पुदगलना वु० सिप्य प्रते गुरु कहेछे कहिसुं च० चार वि० प्रकारे ॥ १२ ॥

मूलः–सुहुमा सबलोगम्मि लोगदेसे य बायरा ।
इत्तो कालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउविहं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः–सुक्ष्म सर्व लोकने विषे रहेल छे अने लोकना देशने विषे बादर रह्या छे, ए रुपी अजीवना क्षेत्र थकी भेद कह्या, हवे रुपी अजीवना काळथकी भेद कहेछे, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ! ते स्वंधादीक पुद्गळना काळ (स्थिति) थी चार प्रकारे विभाग कहीशु ॥ १२ ॥

अर्थः–स० छता प० आश्री ते० ते पुदगल अ० अनादिकाळना छे ॥ अ० ते पुदगल आगले अनंता काल लगे होशे ते भणी अंतरहित छे वि० य० वळी ॥ ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहितछे ॥ स० काल स्थितिनो छेडो आवे ते भणी अतसहित छे वि० य० वळी ॥ १३ ॥

मूलः–संतइं पप्पते नाई अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः–ते पुदगळ छता आश्री अनादी काळनाछे, ते पुदगळ आगळ अनंत काळ लगी हशे तेथी अंत रहीतछे अने स्थिति आश्री आदी सहीतछे ने ते काळनी स्थितिनो छेडो आवे तेथी अत सहीतछे ॥१३॥

अर्थः–अ० असंख्याता काळ उ० एक ठामे रहेता आश्री पुदगलनी उत्कृष्टि स्थिति ॥ ए० एक स० समय ज० जघन स्थिति कही भगवंते ॥ अ० अजीव य० वळी रु० जे रुपी पुदगल तेहनी ॥ ठि०

गाथा १८ भावार्थ –जे पुदगळ गध मणामे मणम्या छे ते बे प्रकारे छे ते १ सुगंध पणे, २ दुर्गंध पणे, ए बे गधना पुदगळ तिर्थंकरे कह्या छे ॥ १८ ॥

अर्थः–र० रसथकी तिखादिक रसपणे प०परिणम्याछे पुदगल जे०जे उ०वळी॥ प०पाच प्रकारे ते०तेरस प०कह्या तिर्थंकरे। ति०तिखा १। क०कडुया २। क० कसायला ३। अ०खाटा ४। म०मीठा ५॥ त० तेमज ॥१९॥

मूल.–रसओ परिणया जे उ पञ्चहा ते पकित्तिया।
तित्तकडुयकसाया अम्बिला महुरा तहा ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थ.–जे पुदगळ रसपणे मणम्या छे ते पांच प्रकारे, १ तीखा रसपणे, २ कडवा रस पणे, ३ कसायला रसपणे, ४ खाटा रसपणे, ५ मीठा रसपणे, ए पाच रसना पुदगळ तिर्थंकरे कह्या छे ॥१९॥

अर्थः–फा० फरसथकी फरसने प० परिणामे परिणम्याछे जे०जे पुदगल उ० वळी। अ०आठ प्रकारे ते०ते फरस प० कह्या तिर्थंकरे। क्ख० खरखरा पापाणनी परे म० सुहाळा माखणनी परे चे० पुरणे ग०भारे लोहनी परे ल० हलुया आकतुलनी परे त० तेमज ॥ २० ।

मूलः–फासओ परिणया जे उ अट्ठहा ते पकित्तिया।
कक्खडा मउया चेव गरुया लहुया तहा ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः–जे पुदगळ स्पर्श पणे मणम्या छे ते ८ प्रकारे तिर्थंकरे कह्या छे, १ खरखरा ते पापाणनी पेरे, २ सुहाळा ते माखणनी परे, ३ भारे ते लोढानी पेरे, ४ हळवा ते आकतुलनी परे ॥२०॥

वर्णादिकना प० पंच प्रकारे ॥ १६ ॥

मूल —वण्णओ गन्धओ चेव रसओ फासओ तहा ।
संठाणओ य विन्नओ परिणामो तेसि पञ्चहा ॥१६॥

गाथा १६ भावार्थ.—हवे भावथी अजीव रुपी पुदगलना भेद कहे छे, ते पुदगल पाच प्रकारे प्रणम्या छे ते १ वर्ण थकी, २ गंध थकी, ३ रस थकी, ४ स्पर्श थकी, ५ संस्थान थकी, एम पांच ॥ १६ ॥

अर्थः—व० वर्ण थकी प० वर्णने परिणामे परिणम्याछे जे पुदगल जे० जे उ० वळी । पं० पांच प्रकारे ते० ते वर्णना पुदगल प० कह्या तिर्थंकरे कि० काला नी० नीला लो० राता ह० पीला सु० धोला त० तेमज ॥१७॥

मूलः—वण्णओ परिणया जे उ पञ्चहा ते पकित्तिया ।
किण्हा नीला लोहिया हलिद्दा सुकिला तहा ॥१७॥

गाथा १७ भावार्थ.—जे पुदगल वर्णने प्रणामे प्रणम्या छे ते पाच प्रकारे छे, १ काळा, २ निला, ३ राता, ४ पीळा, ५ धोळा ए पाच प्रकारना पुदगल तिर्थंकरे कह्या छे ॥ १७ ॥

अर्थः—ग० गंधथी गंधने प० परिणामे परिणम्या जे० जे उ० वळी ॥ दु० बे भेद ते० ते वि० कह्या तिर्थंकरे॥ सु० सुगंधपणे प० परिणम्या छे पुदगल दु० दुर्गंधपणे परिणम्या छे पुदगल त० तेमज य० वळी ॥ १८ ॥

मूल—गन्धओ परिणया जे उ दुविहा ते वियाहिया ।
सुब्भिगन्धपरिणामो दुब्भिगन्धो तहेव य ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थ –जे पुदगळ गध मणामे मणम्या छे ते ने मकारे छे ते १ सुगंध पणे, २ दुर्गंध पणे, ए वे गधना पुदगळ तिर्थकरे कह्या छे ॥ १८ ॥

अर्थः–र० रसथकी तिखादिक रसपणे प०परिणम्याछे पुदगल जे०जे उ०वळी॥ प०पाच मकारे ते०तेरस प०कह्या तिर्थकरे। ति०तिखा १। क०कडुया २। क० कसायला ३। अ०खाटा ४। म०मीठा ५॥ त० तेमज ॥१९॥

मूल.–रसओ परिणया जे उ पञ्चहा ते पकित्तिया।

तित्तकडुयकसाया अम्बिला महुरा तहा ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थ.–जे पुदगळ रसपणे मणम्या छे ते पांच मकारे, १ तीखा रसपणे, २ कडवा रस पणे, ३ कसायला रसपणे, ४ खाटा रसपणे, ५ मीठा रसपणे, ए पांच रसना पुदगळ तिर्थकरे कह्या छे ॥१९॥

अर्थः–फा० फरसथकी फरसने प० परिणामे परिणम्याछे जे०जे पुदगल उ० वळी। अ०आठ मकारे ते०ते फरस प० कह्या तिर्थकरे। क्ख० खरखरा पापाणनी परे म० सुहाला माखणनी परे चे० पुरणे ग०भारे लोहनी परे ल० हलुया आकतुलनी परे त० तेमज ॥ २० ।

मूल.–फासओ परिणया जे उ अट्ठहा ते पकित्तिया।

कक्खडा मउया चेव गरुया लहुया तहा ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः–जे पुदगळ स्पर्श पणे मणम्या छे ते ८ मकारे तिर्थकरे कह्या छे, १ खरखरा ते पापाणनी पेरे, २ सुहाळा ते माखणनी परे, ३ भारे ते लोहानी परे, ४ हळवा ते आकतुलनी परे ॥२०॥

अर्थः—सी०टाढो चंदननी परे ॥ उ०उन्हा अग्निनी परे य०वळी ॥ नि०चोपडा घीनीपरे य० वळी त० तेम लु० लुखा राखनीपरे य०वळी आ० कह्या तिर्थंकरे इ०एणी प्रकारे फा०फरसपणे प०परिणम्या ए०ए ॥ पु०एकठा मले अने जुदा जुदा पण थाय पुराय गले तेभणी । स० सम्यक प्रकारे आ० कह्या भगवते ॥ २१ ॥

मूलः—सीया उण्हा य निद्धा य तहा लुक्खा य आहिया ।
इय फासपरिणया एए पुग्गला समुदाहिया ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—५ टाढा ते चंदनादीकनी पेरे, ६ ऊष्ण अग्नीनी परे, ७ चोपडया घीनी पेरे, ८ लुखा राखनी पेरे, ए आठ स्पर्श पणे पुदगळ प्रणम्या छे, पुदगळ एटले जुदा जुदा पण थाय, भेगा थाय, गळे, तेथी पुदगळ कहीए एम सम्यक प्रकारे तिर्थंकरे कह्युं छे ॥ २१ ॥

अर्थः—स० संस्थान आकारपणे प० परीणम्याछे जे० जे पुदगल उ० वळी । प० पांच प्रकारे ते० ते संस्थान आकार प० कह्या भगवंते । प०परिमंडल संस्थानने चुडिने आकारे ॥ य०वळी व०वाटलो संस्थान लाडवाने आकारे य०वळी तं० त्रिखुणीयो सिंघोडाने आकारे । च० चउखुणा चउरंसाने आकारे आ० लांबा लाकडाने आकारे ॥ २२ ॥

मूलः—संठाणओ परिणया जे उ पञ्चहा ते पकित्तिया ।
परिमण्डला य वट्टा य तंसा चउरंसमायया ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—जे पुदगळ संस्थान (आकार) पणे प्रणम्या छे ते पांच प्रकारे तिर्थंकरे कह्या छे, १ परीमडळ संस्थान ते चुडीने आकारे, २ वाटलु संस्थान ते लाडवाने आकारे, ३ त्रंस संस्थान ते त्रीखुणा सीघोडाने आकारे, ४ चोरस स-

स्थान ते चउखुणा चोरसाने आकारे, ५ आयत संस्थान ते लांबी लाकडीने आकारे ए पाच संस्थान जाणवां ॥ २२ ॥

अर्थः—व० वर्ण थकी जे० जे भ० होय कि० कालो पुदगल ते मांहे ॥ भ० भजना से० ते उ० वळी ग० बेगंधनी सुगध होय अने दुर्गंध पण होय । र० तिपादिक पाच रस माहे कोइक तिपादिक रस होय फा० आठ फरसनी चे० पुरणे भ० भजना होय काला वर्ण पासे जघन्य ४ ते ग ध १ रस १ फरस २ एम ४ । सठाण नहि ते परमाणुया आश्री । उत्कृष्टा २० भाव लाभे ते बादर अनत प्रदेसी पध आश्री ॥ भ० भजना होय स० सस्थान पाचनी वि० य० पण ॥२३॥

मूलः—वण्णओ जे भवे किण्हे भइए से उ गन्धओ।

रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—जे पुदगळ वर्ण थकी काळा होय तेह मांही बे गध, पांच रस, आठ स्पर्श, पांच संस्थान ए २० बोलनी भजना (होय अथवा न होय ते) जाणवी, ए बादर अनता प्रदेशीया स्वध आश्री २० बोल जाणवा अने काळा वर्ण पासे जघन्य ४ बोल लाभे ते एक गध, एक रस, बे स्पर्श, ससथान नहि ए परमाणुआ आश्री जाणवुं ॥२३॥

अर्थः—व० वर्ण थकी जे० जे पुदगल भ० होय नी० नीलो ते माहे । भ० भजना होय से० ते उ० वळी ग० बे गधनी सुगध होय दुर्गंध पग होय र० रस पांच माहे एक तिपादिक रस होय ते भणी पांच रसनी भजना होय ॥ फा० आठ फरसनी भजना चे० पुरणे भ० भजना होय स० सस्थान पाचनी वि० य० पण ॥ २४ ॥

मूल.—वण्णओ जे भवे नीले भइए से उ गन्धओ।

रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २४ ॥

अर्थः-सी०टाढा चंदननी परे ॥ उ०उन्हा अग्निनी परे य० वळी ॥ नि०चोपड। घीनीपरे य० वळी त० तेमलु० लुखा राखनीपरे य०वळी आ० कह्या तिर्थंकरे इ०एगी मकारे फा०फरसपणे प०परिणम्या ए०ए ॥ पु०एकठा मले अने जुदा जुदा पण थाय पुराण गळे तेमणी । स० सम्यक मकारे आ० कह्या भगवते ॥ २१ ॥

मूलः-सीया उण्हा य निद्धा य तहा लुक्खा य आहिया ।
इय फासपरिणया एए पुग्गला समुदाहिया ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः-५ टाढा ते चदनादीकनी पेरे, ६ ऊष्ण अग्नीनी परे, ७ चोपडया घीनी पेरे, ८ लुखा राखनी पेरे, ए आठ स्पर्श पणे पुदगळ मणम्या छे, पुदगळ एटले जुदा जुदा पण थाय, भेगा थाय, गळे, तेथी पुदगळ कहीए एम सम्यक मकारे तिर्थंकरे कह्युं छे ॥ २१ ॥

अर्थः-स० संस्थान आकारपणे प० परीणम्या छे जे० जे पुदगल उ० वळी । प० पांच मकारे ते० ते संस्थान आकार प० कह्या भगवते । प०परिमंडल संस्थानते चुडिने आकारे ॥ य०वळी व०वाटलो सस्थान लाडवाने आकारे य०वळी तं० त्रिपुणीयो सिंघोडाने आकारे। च० चउखुणा चउरसाने आकारे आ० लांबा लाकडाने आकारे ॥ २२ ॥

मूलः-संठाणओ परिणया जे उ पञ्चहा ते पकित्तिया ।
परिमण्डला य वट्टा य तंसा चउरंसमायया ॥ २२ ॥

गाथा२२ भावार्थः-जे पुदगळ संस्थान (आकार) पणे मणम्या छे ते पाच मकारे तिर्थंकरे कह्या छे, १ परीमंडळ संस्थान ते चुडिने आकारे, २ वाटलु संस्थान ते लाडवाने आकारे, ३ त्रसंस्थान ते त्रीखुणा सींघोडाने आकारे, ४ चोरस सं-

अर्थः-व० वर्णथकी सु० धोळा जे० जे पुदगल भ० हाय। भ० भजना होय से० ते उ० वळी ग० वे गन्नी। र० रसनी पांचनी फा० आठ फरसनी चे० पुरणे। भ० भजना। स० संस्थाननी त्रि० पण ॥२७॥

मूलः—वण्णओ जे भवे सुक्किले भइए से उ गन्धओ।
रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—जे पुदगळ वर्ण थकी धोळा होय तेह माही २ गध, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ स स्थान, ए २० बोलनी भजना जाणवी [ए पुर्वोक्त पाचे वर्णना १०० बोल जाणवा] ॥ २७ ॥

अर्थः-ग० गधथकी जे० जे पुदगल होय। सु० सुगध माहे भ० होय भ०भजना होय से० ते उ०वळी व०पांच वर्णनी र०रस पांचनी पण भजना फा०आठ फरसनी भजना होय चे०पुरणे॥ भ०भजना होय स०सस्थाननी त्रि०पण॥२८॥

मूलः—गन्धओ जे भवे सुब्भी भइए से उ वण्णओ।
रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २८॥

गाथा २८ भावार्थः—जे पुदगळ गध थकी सुगध होय तेह माही, ५ वर्ण, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ सस्थान, ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ २८॥

अर्थः-ग० गधथकी जे० जे पुदगल भ० होय॥ दु० दुर्भिगंध माहि होय भ० भजना ॥ से० ते उ० वळी व० वर्ण पांचनी ॥ र० तिखादिक रस पाचनी ॥ फा० आठ फरसनी भजना होय चे० पुरणे ॥ भ० भजना होय स० सस्थाननी त्रि० पण ॥ २९ ॥

गाथा २४. भावार्थः–जे पुद्गळ वर्णे लीलो होय तेह मांही बे गंध, पाच रस, आठ स्पर्श, पांच संस्थान ए २० बोलनी भजना जाणवी || २४ ||

अर्थः–व० वर्ण थकी लो० रातो जे० जे पुद्गल भ० होय से० ते माहे उ० वळी || भ० भजना गं० बे गंधनी होय | र० तिपादिक पाच रसनी भजना होय || फा० आठ फरसनी पण भजना होय चे० पुर्णे | भ० भजना सं० संस्थाननी वि० य० पण || २५ ||

मूलः–वण्णओ जे भवे लोहिए भइए से उ गन्धओ |
रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय || २५ ||

गाथा २५ भावार्थः–जे पुद्गळ वर्ण थकी रातो होय तेह मांही २ गंध, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ संस्थान ए २० बोलनी भजना जाणवी || २५ ||

अर्थः–व० वर्ण थकी जे० जे भ० होय पी० पीळो जे पुद्गल ते मांहे | भ० भजना होय से० ते उ० वळी ग० बेगंधनी | र० रस पांचनी फा० आठ फरसनी चे० पुरणे | भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि०पण ||२६||

मूलः–वण्णओ जे भवे पीए भइए से उ गन्धओ |
रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय || २६ ||

गाथा २६ भावार्थः–जे पुद्गळ वर्ण थकी पीळो होय तेमांही २ गंध, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ संस्थान, ए २० बोलनी भजना जाणवी || २६ ||

अर्थः-व० वर्णथकी सु० धोळा जे० जे पुदगल भ० हाय। भ० भजना होय से० ते उ० वळी ग० वे गधनी। र० रसनी पांचनी फा० आठ फरसनी चे० पुरणे। भ० भजना। सं० सस्थाननी वि० पण ॥२७॥

मूलः—वण्णओ जे भवे सुक्किले भइए से उ गन्धओ।
रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—जे पुदगळ वर्ण थकी धोळा होय तेह माही २ गध, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ सस्थान, ए २० बोलनी भजना जाणवी [ए पुर्वोक्त पाचे वर्णना १०० बोल जाणवा] ॥ २७ ॥

अर्थः-ग० गधथकी जे० जे पुदगल होय। सु० सुगध माहे भ० होय भ०भजना होय से० ते उ०वळी व०पांच वर्णनी र०रस पाचनी पण भजना फा०आठ फरसनी भजना होय चे०पुरणे ॥ भ०भजना होय सं०संस्थाननी वि०पण॥२८॥

मूलः—गन्धओ जे भवे सुब्भी भइए से उ वण्णओ।
रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २८॥

गाथा २८ भावार्थः—जे पुदगळ गध थकी सुगंध होय तेह माही, ५ वर्ण, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ संस्थान, ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ २८॥

अर्थः—ग० गधथकी जे० जे पुदगल भ० होय ॥ दु० दुर्भिगंध माहि होय भ० भजना ॥ से० ते उ० वळी व० वर्ण पांचनी ॥ र० तिखादिक रस पाचनी ॥ फा० आठ फरसनी भजना होय चे० पुरणे ॥ भ० भजना होय स० संस्थाननी वि० पण ॥ २९ ॥

मूलः—गन्धओ जे भवे दुब्भी भइए से उ वण्णओ ।
रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २९॥

गाथा २९ भावार्थः—जे पुदगळ गंध थकी दुर्गंध होय तेह मांही, ५ वर्ण, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ संस्थान, ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ २९ ॥

अर्थः—र० रसथकी ति० तिखी सुठनीपरे होय जे० जे पुदगल ते मांहे उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पाच वर्णनी होय ॥ गं० बे गधनी भजना होय ॥ फा० आठ फरसनी भजना होय चे० पुरणे ॥ भ० भजना सं० सस्थाननी वि० पण ॥ ३० ॥

मूलः—रसओ तित्तए जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥३०॥

गाथा ३० भावार्थः—जे पुद्गळ रस थकी तीखा होय, तेह मांही पाच वर्ण, बे गंध, ८ स्पर्श, पांच संस्थान, ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ ३० ॥

अर्थः—र० रसथकी क० कसायलो जे० जे पुद्गल होय ते माहे उ० वळी ॥ भ० भजना से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी होय ॥ ग० बे गधनी भजना होय फा० आठ फरसनी भजना होय चे० पुरणे भ० भजना सं० सस्थाननी वि०पण ॥ ३१ ॥

मूल.—रसओ कडुए जे उ भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥३१॥

गाथा ३१ भावार्थः—जे पुदगळ रस थकी कडवा होय तेह माही पाच वर्ण, बे गंध, आठ स्पर्श, पाच सस्थान, ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ ३१ ॥

अर्थः—र० रसथकी क० कसायलु जे० जे पुग्गल होय ते माहे उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पाच वर्णनी ग० बे गध माहे कोइक गध होय ते भणी बे गधनी भजना ॥ फा० फरस आठनी चे० पुरणे ॥ भ० भजना होय स० सस्थाननी वि० पण ॥ ३२ ॥

मूलः—रसओ कसाए जे उ भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥३२॥

गाथा ३२ भावार्थः—जे पुदगळ रस थकी कसायला होय तेह माही पाच वर्ण, बे गध, आठ स्पर्श, पाच सस्थान, ए वीस बोलनी भजना जाणवी ॥ ३२ ॥

अर्थः—र० रसथकी अ० खाटो जे० जे पुदगल उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पाच वर्णनी ॥ ग० बे गधनी फा० आठ फरसनी चे० पुरणे भ० भजना स० सस्थाननी वि० पण ॥ ३३ ॥

मूलः—रसओ अम्बिले जे उ भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥३३॥

गाथा ३३ भावार्थः—जे पुदगळ रस थकी खाटा होय तेह माही पाच वर्ण, बे गध, आठ स्पर्श, पांच

संस्थान ए वीस बोलनी भजना जाणवी ॥ ३३ ॥

अर्थः-र० रसथकी म० मीठामांहे जे० जे पुदगल होय ते माहि ॥ उ० वळी भ० भजना होय से० ते पांच उ०वळी व०वर्णनी ॥ गं० बे गंधमाहि कोइक गध होय ते भणी बे गधनी भजना ॥ फा० फरस आठनी चे० पुरणे भ० भजना होय स० संस्थाननी वि० पण ॥ ३४ ॥

मूलः-रसओ महुरए जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः-जे पुदगळ रस थकी मीठा होय तेह माही पाच वर्ण, बे गंध, आठ स्पर्श, पांच सस्थान ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ ३४ ॥

अर्थः-फा०फरसथकी क०पाखणनीपरे कठीन खरखरो जे०जे उ०वळी । भ०भजना से०ते उ०वळी व०पाचवर्णनी। ग० बे गंधनी भजना र० पाचं रसनी होय चे०पुरणे ॥ भ०भजना होय स०पाच सस्थाननी वि०पण ॥३५॥

मूलः-फासओ कक्खडे जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः-जे पुदगळ स्पर्श थकी खरखरा होय तेहमाही पाच वर्ण, बे गध, पांच रस, पांच संस्थान ए १७ तथा (६ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ३५ ॥

अर्थः-फा०फरस थकी म० सुहाळो माखण सरिखो जे०जे पुदगल होय ते मांहे उ०वळी ॥ भ०भजना होय

से०ने उ०वळी व०वर्ण पाचनी ग०वे गधनी र०पाच रसनी चे०पुरणे भ०भजना होय सं०सस्थाननी वि०पंण॥३६॥

मूलः—फासओ मउए जे उ भइए से उ वण्णओ।

गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्शथकी सुंहाळा होय, तेह माही पाच वर्ण, बे गध, पांच रस, पांच संस्थान ए १७ तथा (छ स्पर्श) एम २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ३६ ॥

अर्थः—फा०फरस थकी गु०जे भारे लोह सरिखो जे०जे पुदगल होय ते मांहे उ०वळी। भ०भजना होय से०ते उ०वळी व० पाच वर्णनी ग० बे गधनी र० पाच रसनी चे० पुरणे ॥ भ० भजना होय सं० पांच सस्थाननी वि०पण ॥ ३७॥

मूल—फासओ गुरुए जे उ भइए से उ वण्णओ।

गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्शथकी भारे होय तेह माही पाच वर्ण, बे गंध, पाच रस, पांच सस्थान एम १७ तथा (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ३७ ॥

अर्थः—फा० फरस थकी ल० हलुया आकतुल सरिखा जे० जे पुदगल ते मांहि उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पाच वर्णनी ॥ ग० बे गधनी र० पाच रसनी चे० पुरणे । भ० भजना होय ॥ स० पाच सस्थाननी वि० पण ॥ ३८ ॥

मूलः—फासओ लहुए जे उ भइए से उ वण्णओ।

गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—जे पुद्गळ स्पर्शथकी हलका होय ते माही पाच वर्ण, बे गंध, पांच रस, पांच संस्थान ए १७ ने (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ३८ ॥

अर्थः—फा० फरसथकी सी० टाढा कमल सरिखा जे० जे पुद्गल उ० वळी ॥ भ० भजना से० ते उ० वळी व० पांच वर्णना । ग० बे गधनी र० पाच रसनी चे० पुरणे । भ० भजना होय सं० संस्थानानी वि० पण ॥३९॥

मूलः—फासओ सीयए जे उ भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—जे पुद्गळ स्पर्श थकी टाढा होय तेह माही पाच वर्ण, बे गंध, पाच रस, पांच संस्थान (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ३९ ॥

अर्थः—फा० फरसथकी उ० उन्हा अग्नि सरिखा जे० जे पुद्गल होय ते माहि उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पाच वरणनी ग० बे गंधनी भजना होय र० पांच रसनी भजना होय चे० वळी भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ४० ॥

मूलः—फासओ उण्हए जे उ भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—जे पुद्गळ स्पर्श थकी उष्ण होय तेह माही पाच वर्ण, बे गध, पाच रस, पाच

सस्थान (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ४० ॥

अर्थः-फा० फरसथकी नि० चोपड्या सरिसा जे० जे पुदगळ ते माही उ० वळी भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पाच वर्णनी ग० वे गधनी चे० वळी र० पाच रसनी भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ४१ ॥

मूलः-फासओ निद्धए जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः-जे पुदगळ स्पर्श थकी चोपडया होय तेह माही पाच वर्ण, बे गध, पाच रस, पांच संस्थान (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ४१ ॥

अर्थः-फा० फरस थकी जे लु० पुदगल लुखा राख सरिसा होय ते माहि जे० जे उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० वर्ण पाचनी ॥ ग० वे गधनी भजना होय र० पाच रसनी भजना होय चे० पुरणे ॥ भ० भजना होय स० सस्थाननी वि० पण ॥ ४२ ॥

मूल -फासओ लुक्खए जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः-जे पुदगळ स्पर्शथकी लुखा होय तेह माही पाच वर्ण, बे गंध, पाच रस, पाच संस्थान (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी (जे स्पर्श होय ते अने तेनो प्रतिपक्षी ए बे स्पर्श वर्जिने बीजा ६-६ स्पर्श गणता २३ बोल थाय, एम दरेक स्पर्शमां २३, २३ बोल गणता २३×८=१८४ बोल स्पर्शना जाणवा) ॥ ४२ ॥

गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्शथकी हळका होय ते माही पांच वर्ण, वे गंध, पांच रस, पाच संस्थान ए १७ ने (छ स्पर्श) ए २३ वोलनी भजना जाणवी ॥ ३८ ॥

अर्थः—फा० फरसथकी सी० टाढा कमल सरिखा जे० जे पुदगल उ० वळी॥ भ० भजना से० ते उ० वळी व० पांच वर्णना । ग० वे गंधनी र० पाच रसनी चे० पुरणे। भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण॥३९॥

मूलः—फासओ सीयए जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्श थकी टाढा होय तेह माही पांच वर्ण, वे गध, पांच रस, पाच संस्थान (छ स्पर्श) ए २३ वोलनी भजना जाणवी ॥ ३९ ॥

अर्थः—फा० फरसथकी उ० उन्हा अग्नि सरिखा जे० जे पुदगल होय ते मांहि उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पाच वरणनी ग० वे गंधनी भजना होय र० पांच रसनी भजना होय चे० वळी भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ४० ॥

मूलः—फासओ उण्हए जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्श थकी उष्ण होय तेह मांही पाच वर्ण, वे गध, पाच रस, पाच

सस्थान (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ४० ॥

अर्थः—फा० फरसथकी नि० चोपड्या सरिखा जे० जे पुदगळ ते माही उ० वळी भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पाच वर्णनी ग० बे गधनी चे० वळी र० पाच रसनी भ० भजना होय स० संस्थाननी वि० पण ॥ ४१ ॥

मूलः—फासओ निद्धए जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्श थकी चोपड्या होय तेह माही पांच वर्ण, बे गध, पाच रस, पांच सस्थान (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ४१ ॥

अर्थः—फा० फरस थकी जे लु० पुदगल लुखा राख सरिखा होय ते माहि जे० जे उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० वर्ण पाचनी ॥ ग० बे गधनी भजना होय र० पांच रसनी भजना होय चे० पुरणे ॥ भ० भजना होय स० सस्थाननी वि० पण ॥ ४२ ॥

मूलः—फासओ लुक्खए जे उ भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्शथकी लुखा होय तेह माही पाच वर्ण, बे गध, पाच रस, पाच संस्थान (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी (जे स्पर्श होय ते अने तेनो प्रतिपक्षी ए बे स्पर्श वर्जिने बीजा ६–६ स्पर्श गणता २३ बोल थाय, एम दरेक स्पर्शमां २३, २३ बोल गणतां २३×८=१८४ बोल स्पर्शना जाणवा) ॥ ४२ ॥

अर्थः-प० परिमंडल चुडिनी परे सं० संस्थान छे जेहनो पुदगल ते पुदगल मांहि । भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी । ग० बे गंधनी र० पांच रसनी भजना चे० पुरणे । भ० भजना होय से० ते फा० आठ फरसनी वि० पण ॥ ४३ ॥

मूलः-परिमण्डलसंठाणे भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए से फासओ विय ॥४३॥

गाथा ४३ भावार्थः-जे पुदगळ परीमडळ सस्थाने होय तेह माही पांच वर्ण, बे गध, पाच रस, ८ स्पर्श ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ ४३ ॥

अर्थः-सं० संस्थान थकी भ०होय ॥ व० वाटला लाडुवा सरिखो ॥ भ० भजना होय पांच वर्णनी से०ते उ० वळी व० पाच वर्णनी ॥ ग० बे गंधनी । र० पाच रसनी चे० पुरणे । भ०भजना होय से०ते फा०आठ फरसनी वि०पण ॥४४॥

मूलः-संठाणओ भवे वट्टे भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए से फासओ विय ॥४४॥

गाथा ४४ भावार्थः-जे पुदगळ वाटला संस्थानने होय तेहमाही पांच वर्ण, बेगंध, पाच रस,८ स्पर्श ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ ४४ ॥

अर्थः-सं० सस्थान थकी भ० होय त० सींघोडा सरिखा ॥ भ० भजना होय से० ते उ०वळी व०पांच वर्णनी ॥ ग० बे गधनी र० पाच रसनी चे० पुरणे । भ० भजना होय से०ते फा० आठ फरसनी वि०पण ॥ ४५ ॥

मूलः—संठाणओ भवे तंसे भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए स फासओ विय ॥४५॥

गाथा४५भावार्थःजेपुदगळ त्रस संस्थाने होय तेहमाही पाचवर्ण,वेगध, पाचरस, ८स्पर्श ए२०बोलनीभजनाजाणवी।४५।
अर्थः—स०सर्ानथकी भ०होय च०चौरसने आकारे चोरमछे जेपुद्गल तेमाहे भ०भजनाहोय से०ते उ०वळी व० पाच वर्णनी ग०वेगधनी भजनाहोय र०पाचरसनी भजनाहोय चे०वळी भ०भजना से०ते फा०आठफरसनी वि०पण॥४६॥

मूल.—संठाणओ भवे चउरंसे भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए से फासओ विय ॥ ४६ ॥

गाथा४६भावार्थःजेपुदगळ चोरस सस्थानेहोय तेहमाही पाचवर्ण,वेगध,पाचरस,८स्पर्शए२०बोलनीभजनाजाणवी।४६।
अर्थः—जे० जे पुदगल आ० लाकडीनीपरे लाबा स० सस्थानपरे परिणम्याछे ते मांहे ॥ भ० भजना से०ते उ० वळी व० पाच वर्णनी ग० बेगधनी र० रसथकी चे० पुरणे भ० भजना होय से० ते फा० आठ फरसनी वि० पण ॥४७॥

मूल.—जे आययसंठाणे भइए से उ वण्णओ ।
गन्धओ रसओ चेव भइए से फासओ विय ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—जे पुदगळ आयत संस्थाने होय तेह माही पाच वर्ण, वे गंध, पाच रस, ८ स्पर्श ए २० बोलनी भजना जाणवी (ए पुर्वोक्त पाच सस्थानना मळीने १०० भेद जाणवा, ए १०० वर्णना, १०० रसना, ४६ गंधना, १८४ स्पर्शना, १०० सस्थानना, ए सर्वे मळी ५३० भेद रुपी अजीवना स्थुल थकी कह्या, बाकीतो एक गुण द्वीगुण आदिक गणता तो अनता भागा थाय ॥ ४७ ॥

हवे एक काळा वर्णना भांगानो यंत्र लिख्यते

क्रमांक	वर्णांक	गंधांक	रसांक	स्पर्शांक	संस्थानांक	क्रमांक	वर्णांक	गंधांक	रसांक	स्पर्शांक	संस्थानांक	क्रमांक	वर्णांक	गंधांक	रसांक	स्पर्शांक	संस्थानांक	क्रमांक	वर्णांक	गंधांक	रसांक	स्पर्शांक	संस्थानांक
१	१	१	१	१	१	१५	१	१	१	३	५	२९	१	१	१	६	४	४३	१	१	२	१	३
२	१	१	१	१	२	१६	१	१	१	४	१	३०	१	१	१	६	५	४४	१	१	२	१	४
३	१	१	१	१	३	१७	१	१	१	४	२	३१	१	१	१	७	१	४५	१	१	२	१	५
४	१	१	१	१	४	१८	१	१	१	४	३	३२	१	१	१	७	२	४६	१	१	२	२	१
५	१	१	१	१	५	१९	१	१	१	४	४	३३	१	१	१	७	३	४७	१	१	२	२	२
६	१	१	१	२	१	२०	१	१	१	४	५	३४	१	१	१	७	४	४८	१	१	२	२	३
७	१	१	१	२	२	२१	१	१	१	५	१	३५	१	१	१	७	५	४९	१	१	२	२	४
८	१	१	१	२	३	२२	१	१	१	५	२	३६	१	१	१	८	१	५०	१	१	२	२	५
९	१	१	१	२	४	२३	१	१	१	५	३	३७	१	१	१	८	२	५१	१	१	२	३	१
१०	१	१	१	२	५	२४	१	१	१	५	४	३८	१	१	१	८	३	५२	१	१	२	३	२
११	१	१	१	३	१	२५	१	१	१	५	५	३९	१	१	१	८	४	५३	१	१	२	३	३
१२	१	१	१	३	२	२६	१	१	१	६	१	४०	१	१	१	८	५	५४	१	१	२	३	४
१३	१	१	१	३	३	२७	१	१	१	६	२	४१	१	१	२	१	१	५५	१	१	२	३	५
१४	१	१	१	३	४	२८	१	१	१	६	३	४२	१	१	२	२	२	५६	१	१	२	४	१

૫૭	૧	૧	૨	૪	૨	૭૫	૧	૧	૨	૭	૫	૯૩	૧	૧	૩	૩	૩	૧૧૧	૧	૧	૩	૭	૧
૫૮	૧	૧	૨	૪	૩	૭૬	૧	૧	૨	૮	૧	૯૪	૧	૧	૩	૩	૪	૧૧૨	૧	૧	૩	૭	૨
૫૯	૧	૧	૨	૪	૪	૭૭	૧	૧	૨	૮	૨	૯૫	૧	૧	૩	૩	૫	૧૧૩	૧	૧	૩	૭	૩
૬૦	૧	૧	૨	૪	૫	૭૮	૧	૧	૨	૮	૩	૯૬	૧	૧	૩	૪	૧	૧૧૪	૧	૧	૩	૭	૪
૬૧	૧	૧	૨	૫	૧	૭૯	૧	૧	૨	૮	૪	૯૭	૧	૧	૩	૪	૨	૧૧૫	૧	૧	૩	૭	૫
૬૨	૧	૧	૨	૫	૨	૮૦	૧	૧	૨	૮	૫	૯૮	૧	૧	૩	૪	૩	૧૧૬	૧	૧	૩	૮	૧
૬૩	૧	૧	૨	૫	૩	૮૧	૧	૧	૩	૧	૧	૯૯	૧	૧	૩	૪	૪	૧૧૭	૧	૧	૩	૮	૨
૬૪	૧	૧	૨	૫	૪	૮૨	૧	૧	૩	૧	૨	૧૦૦	૧	૧	૩	૪	૫	૧૧૮	૧	૧	૩	૮	૩
૬૫	૧	૧	૨	૫	૫	૮૩	૧	૧	૩	૧	૩	૧૦૧	૧	૧	૩	૫	૧	૧૧૯	૧	૧	૩	૮	૪
૬૬	૧	૧	૨	૬	૧	૮૪	૧	૧	૩	૧	૪	૧૦૨	૧	૧	૩	૫	૨	૧૨૦	૧	૧	૩	૮	૫
૬૭	૧	૧	૨	૬	૨	૮૫	૧	૧	૩	૧	૫	૧૦૩	૧	૧	૩	૫	૩	૧૨૧	૧	૧	૪	૧	૧
૬૮	૧	૧	૨	૬	૩	૮૬	૧	૧	૩	૨	૧	૧૦૪	૧	૧	૩	૫	૪	૧૨૨	૧	૧	૪	૧	૨
૬૯	૧	૧	૨	૬	૪	૮૭	૧	૧	૩	૨	૨	૧૦૫	૧	૧	૩	૫	૫	૧૨૩	૧	૧	૪	૧	૩
૭૦	૧	૧	૨	૬	૫	૮૮	૧	૧	૩	૨	૩	૧૦૬	૧	૧	૩	૬	૧	૧૨૪	૧	૧	૪	૧	૪
૭૧	૧	૧	૨	૭	૧	૮૯	૧	૧	૩	૨	૪	૧૦૭	૧	૧	૩	૬	૨	૧૨૫	૧	૧	૪	૧	૫
૭૨	૧	૧	૨	૭	૨	૯૦	૧	૧	૩	૨	૫	૧૦૮	૧	૧	૩	૬	૩	૧૨૬	૧	૧	૪	૨	૧
૭૩	૧	૧	૨	૭	૩	૯૧	૧	૧	૩	૩	૧	૧૦૯	૧	૧	૩	૬	૪	૧૨૭	૧	૧	૪	૨	૨
૭૪	૧	૧	૨	૭	૪	૯૨	૧	૧	૩	૩	૨	૧૧૦	૧	૧	૩	૬	૫	૧૨૮	૧	૧	૪	૨	૩

	१२९	१	१	४	२	४	१४८	१	१	४	६	३	१६७	१	१	५	२	२	१८६	१	१	५	६	१	
उत्तरा०	१३०	१	१	४	२	५	१४९	१	१	४	६	४	१६८	१	१	५	२	३	१८७	१	१	५	६	२	अध्य०
	१३१	१	१	४	३	१	१५०	१	१	४	६	५	१६९	१	१	५	२	४	१८८	१	१	५	६	३	
॥ ४५२ ॥	१३२	१	१	४	३	२	१५१	१	१	४	७	१	१७०	१	१	५	२	५	१८९	१	१	५	६	४	॥ ३६ ॥
	१३३	१	१	४	३	३	१५२	१	१	४	७	२	१७१	१	१	५	३	१	१९०	१	१	५	६	५	
	१३४	१	१	४	३	४	१५३	१	१	४	७	३	१७२	१	१	५	३	२	१९१	१	१	५	७	१	
	१३५	१	१	४	३	५	१५४	१	१	४	७	४	१७३	१	१	५	३	३	१९२	१	१	५	७	२	
	१३६	१	१	४	४	१	१५५	१	१	४	७	५	१७४	१	१	५	३	४	१९३	१	१	५	७	३	
	१३७	१	१	४	४	२	१५६	१	१	४	८	१	१७५	१	१	५	३	५	१९४	१	१	५	७	४	
	१३८	१	१	४	४	३	१५७	१	१	४	८	२	१७६	१	१	५	४	१	१९५	१	१	५	७	५	
	१३९	१	१	४	४	४	१५८	१	१	४	८	३	१७७	१	१	५	४	२	१९६	१	१	५	८	१	
	१४०	१	१	४	४	५	१५९	१	१	४	८	४	१७८	१	१	५	४	३	१९७	१	१	५	८	२	
	१४१	१	१	४	५	१	१६०	१	१	४	८	५	१७९	१	१	५	४	४	१९८	१	१	५	८	३	
	१४२	१	१	४	५	२	१६१	१	१	५	१	१	१८०	१	१	५	४	५	१९९	१	१	५	८	४	
	१४३	१	१	४	५	३	१६२	१	१	५	१	२	१८१	१	१	५	५	१	२००	१	१	५	८	५	
	१४४	१	१	४	५	४	१६३	१	१	५	१	३	१८२	१	१	५	५	२	२०१	१	२	१	१	१	
	१४५	१	१	४	५	५	१६४	१	१	५	१	४	१८३	१	१	५	५	३	२०२	१	२	१	१	२	
	१४६	१	१	४	६	१	१६५	१	१	५	१	५	१८४	१	१	५	५	४	२०३	१	२	१	१	३	
	१४७	१	१	४	६	२	१६६	१	१	५	२	१	१८५	१	१	५	५	५	२०४	१	२	१	१	४	॥ ४५२ ॥

२०५	१	२	१	१	५	२२४	१	२	१	५	४	२४३	१	२	२	१	३	२६२	१	२	२	५	२
२०६	१	२	१	२	१	२२५	१	२	१	५	५	२४४	१	२	२	१	४	२६३	१	२	२	५	३
२०७	१	२	१	२	२	२२६	१	२	१	६	१	२४५	१	२	२	१	५	२६४	१	२	२	५	४
२०८	१	२	१	२	३	२२७	१	२	१	६	२	२४६	१	२	२	२	१	२६५	१	२	२	५	५
२०९	१	२	१	२	४	२२८	१	२	१	६	३	२४७	१	२	२	२	२	२६६	१	२	२	६	१
२१०	१	२	१	२	५	२२९	१	२	१	६	४	२४८	१	२	२	२	३	२६७	१	२	२	६	२
२११	१	२	१	३	१	२३०	१	२	१	६	५	२४९	१	२	२	२	४	२६८	१	२	२	६	३
२१२	१	२	१	३	२	२३१	१	२	१	७	१	२५०	१	२	२	२	५	२६९	१	२	२	६	४
२१३	१	२	१	३	३	२३२	१	२	१	७	२	२५१	१	२	२	३	१	२७०	१	२	२	६	५
२१४	१	२	१	३	४	२३३	१	२	१	७	३	२५२	१	२	२	३	२	२७१	१	२	२	७	१
२१५	१	२	१	३	५	२३४	१	२	१	७	४	२५३	१	२	२	३	३	२७२	१	२	२	७	२
२१६	१	२	१	४	१	२३५	१	२	१	७	५	२५४	१	२	२	३	४	२७३	१	२	२	७	३
२१७	१	२	१	४	२	२३६	१	२	१	८	१	२५५	१	२	२	३	५	२७४	१	२	२	७	४
२१८	१	२	१	४	३	२३७	१	२	१	८	२	२५६	१	२	२	४	१	२७५	१	२	२	७	५
२१९	१	२	१	४	४	२३८	१	२	१	८	३	२५७	१	२	२	४	२	२७६	१	२	२	८	१
२२०	१	२	१	४	५	२३९	१	२	१	८	४	२५८	१	२	२	४	३	२७७	१	२	२	८	२
२२१	१	२	१	५	१	२४०	१	२	१	८	५	२५९	१	२	२	४	४	२७८	१	२	२	८	३
२२२	१	२	१	५	२	२४१	१	२	२	१	१	२६०	१	२	२	४	५	२७९	१	२	२	८	४
२२३	१	२	१	५	३	२४२	१	२	२	१	२	२६१	१	२	२	५	१	२८०	१	२	२	८	५

उत्तरा०	२८१	१	२	३	१	१	३००	१	२	३	४	५	३१९	१	२	३	८	४	३३८	१	२	४	४	३	
	२८२	१	२	३	१	२	३०१	१	२	३	५	१	३२०	१	२	३	८	५	३३९	१	२	४	४	४	अध्य०
	२८३	१	२	३	१	३	३०२	१	२	३	५	२	३२१	१	२	४	१	१	३४०	१	२	४	४	५	
॥४५३॥	२८४	१	२	३	१	४	३०३	१	२	३	५	३	३२२	१	२	४	१	२	३४१	१	२	४	५	१	॥ ३६ ॥
	२८५	१	२	३	१	५	३०४	१	२	३	५	४	३२३	१	२	४	१	३	३४२	१	२	४	५	२	
	२८६	१	२	३	२	१	३०५	१	२	३	५	५	३२४	१	२	४	१	४	३४३	१	२	४	५	३	
	२८७	१	२	३	२	२	३०६	१	२	३	६	१	३२५	१	२	४	१	५	३४४	१	२	४	५	४	
	२८८	१	२	३	२	३	३०७	१	२	३	६	२	३२६	१	२	४	२	१	३४५	१	२	४	५	५	
	२८९	१	२	३	२	४	३०८	१	२	३	६	३	३२७	१	२	४	२	२	३४६	१	२	४	६	१	
	२९०	१	२	३	२	५	३०९	१	२	३	६	४	३२८	१	२	४	२	३	३४७	१	२	४	६	२	
	२९१	१	२	३	३	१	३१०	१	२	३	६	५	३२९	१	२	४	२	४	३४८	१	२	४	६	३	
	२९२	१	२	३	३	२	३११	१	२	३	७	१	३३०	१	२	४	२	५	३४९	१	२	४	६	४	
	२९३	१	२	३	३	३	३१२	१	२	३	७	२	३३१	१	२	४	३	१	३५०	१	२	४	६	५	
	२९४	१	२	३	३	४	३१३	१	२	३	७	३	३३२	१	२	४	३	२	३५१	१	२	४	७	१	
	२९५	१	२	३	३	५	३१४	१	२	३	७	४	३३३	१	२	४	३	३	३५२	१	२	४	७	२	
	२९६	१	२	३	४	१	३१५	१	२	३	७	५	३३४	१	२	४	३	४	३५३	१	२	४	७	३	
	२९७	१	२	३	४	२	३१६	१	२	३	८	१	३३५	१	२	४	३	५	३५४	१	२	४	७	४	
	२९८	१	२	३	४	३	३१७	१	२	३	८	२	३३६	१	२	४	४	१	३५५	१	२	४	७	५	
	२९९	१	२	३	४	४	३१८	१	२	३	८	३	३३७	१	२	४	४	२	३५६	१	२	४	८	१	॥ ४५३॥

३५७	१	२	४	८	२	३६८	१	२	५	२	३	३७९	१	२	५	४	४	३९०	१	२	५	६	५
३५८	१	२	४	८	३	३६९	१	२	५	२	४	३८०	१	२	५	४	५	३९१	१	२	५	७	१
३५९	१	२	४	८	४	३७०	१	२	५	२	५	३८१	१	२	५	५	१	३९२	१	२	५	७	२
३६०	१	२	४	८	५	३७१	१	२	५	३	१	३८२	१	२	५	५	२	३९३	१	२	५	७	३
३६१	१	२	५	१	१	३७२	१	२	५	३	२	३८३	१	२	५	५	३	३९४	१	२	५	७	४
३६२	१	२	५	१	२	३७३	१	२	५	३	३	३८४	१	२	५	५	४	३९५	१	२	५	७	५
३६३	१	२	५	१	३	३७४	१	२	५	३	४	३८५	१	२	५	५	५	३९६	१	२	५	८	१
३६४	१	२	५	१	४	३७५	१	२	५	३	५	३८६	१	२	५	६	१	३९७	१	२	५	८	२
३६५	१	२	५	१	५	३७६	१	२	५	४	१	३८७	१	२	५	६	२	३९८	१	२	५	८	३
३६६	१	२	५	२	१	३७७	१	२	५	४	२	३८८	१	२	५	६	३	३९९	१	२	५	८	४
३६७	१	२	५	२	२	३७८	१	२	५	४	३	३८९	१	२	५	६	४	४००	१	२	५	८	५

ए कृष्ण वर्णना ४०० भांगा थया, ते ४०० भागा सुधी काळोज वर्ण होय, ए वर्णना यत्रमा वर्ण ४०० थी फरे, गन्ध २०० थी फरे, रस ४० थी फरे, स्पर्श पाच पाचथी फरे, संस्थान एकेकथी फरे, जुओ यत्रमा, ए आम्ना प्रमाणे काळा वर्णना ४०० भांगा थया, एमज निला वर्णना ४०० भांगा थया पण एटलो फेर के वर्णना कोठामा एकडाने बदले २ नो आंक लखवो तेथीतेना पण ४०० भांगा थाय, तेवीज रीते राता वर्णना ४०० भांगा थाय, पण एटलो फेर के वर्णना कोठामा २ ना आंकने बदले ३ नो आंक लखवो तेथी तेना पण ४०० भागा थाय, एमज पीळा वर्णना ४०० भागा थाय, पण एटलो फेरके वर्णना

कोठामां ३ ने बदले ४ नो आंक लखवो तेथी तेना पण ४०० भांगा थाय, तेमज धोळा वर्णना ४०० भांगा थाय, पण एटलो फेर के वर्णना कोठामां ४ ने बदले ५ नो आंक लखवो तो तेना पण ४०० भांगा थाय, ए पांचे वर्णना भांगा मळी २००० थाय, एक काळा वर्णना ४०० भागाना यत्रनु उदाहरण बताव्यु छे, ए आम्नाथी पोतानी बुद्धिए आगळ बीजां पण भांगा वधाराय, एज आम्ना प्रमाणे गध, रस, स्पर्श, संस्थानना पण भांगा थाय, पण एटलो फेर के वर्णना कोठामा जेना भांगा काढवा होय तेनो आक लखवो, बीजी उपर प्रमाणे आम्नाथी भांगा वधारता जवुं, ए वर्णादीकनां भांगा पन्नवणा सुत्रना पेहेला पदने विषे तिर्थकरे कह्या छे.

अर्थः-ए० ए पुर्वे कह्यी ते अ० अजीव वि० विचारणा पण । स० संक्षेपे वि० कही इ० ए छए अजीवनी विचारणा कह्या पछी हवे । जी० जीवनी वि० विचारणा व० शिष्य प्रत्ये गुरु कहेछे हु कहीश अ० अनुक्रमे ।।४८।।

मूलः-एसा अजीवविभत्ती समासेण वियाहिया ।
इत्तो जीवविभत्तिं वुच्छामि अणुपुव्वसो ।। ४८ ।।

गाथा ४८ भावार्थः-गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ए पुर्वोक्त अरुपी अजीवना ३० भेद अने रुपी अजीवना ५३० भेद कुल ५६० भेद रुप अजीवनी सक्षेपे विचारणा कही, हवे जीवनी विचारणा हु अनुक्रमे कहीश ??? ।।४८।।

अर्थः-सं० एकेंद्रियादिक ससारीक जीव य० वळी सि० अने बीजा सिद्धना जीव य० वळी ।। दु० बे प्रकारे जी० जीव वि० कह्या तिर्थकर महाराजे । सि० सिद्ध अ० घणे प्रकारे व० कह्या तिर्थकरे । तं० ते सिद्धना अनेक भेद शिष्य प्रत्ये गुरु कहे छे । मे० मुजने कि० कहेता थका । सु० साभळो ।। ४९ ।।

मूल-संसारत्था य सिद्धा य दुविहा जीवा वियाहिया ।
सिद्धा णेगविहा वुत्ता तं मे कित्तयओ सुण ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः-जीव बे प्रकारे ते एक कर्मसहित ते एकेंद्रियादिक ससारी जीव, बीजा कर्मरहित ते सिद्धना जीव, ए बे प्रकारना जीव तिर्थंकरे कह्या छे, गुरु कहेता हवा हे शिष्य? ए बे प्रकारना जीव ते माही सिद्धना जीव घणे प्रकारे तिर्थंकरे कह्या छे, ते हु तुजने कहुं छु ते तु सांभळ??॥ ४९ ॥

अर्थः-इ० स्त्री मरीने सिद्ध थाय पु० पुरुष मरीने सि० सिद्ध थाय य० वळी । त० तेमज पुरुष य० वळी न० नपुंसक मरीने सिद्ध थाय । स० स्वलिंगे ते यतिने वेषे लिंगे सिद्ध थाय । अ० अनेरे सन्यासीने लि० वेषे सिद्ध थाय य० वळी । गि० गृहस्थने लिं० वेषे मरीने सिद्ध थाय त० तेमज थाय य० वळी ॥ ५० ॥

मूल.-इत्थी पुरिससिद्धा य तहेव य नपुंसगा ।
सलिङ्गे अन्नलिङ्गे य गिहिलिङ्गे तहेव य ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः-१ स्त्री मरीने सिद्ध थाय, २ पुरुष मरीने सिद्ध थाय, ३ नपुंसक मरीने सिद्ध थाय, तेमज ४ स्वलिंगे सिद्ध ते साधुने वेशे सिद्ध थाय, ५ अन्यलिंगे सिद्ध ते सन्यासी प्रमुखना अनेरे वेशे सिद्ध थाय, तेमज ६ ग्रहस्थलिंगे ते ग्रहस्थने वेशे सिद्ध थाय (इहा अन्यलिंगे ने ग्रहस्थलिंगे सिद्ध थाय, पण अन्यमतीने ग्रहस्थी सिद्ध न थाय एम समजवुं) ॥ ५० ॥

अर्थः-उ० उत्कृष्टी उ० पाचसे धनुषनी अवगाहनाना सिद्ध थाय य० वळी । ज० जघन्य बे हाथनी

अवगाहनाना सिद्ध थाय । म० मध्यम अवगाहनाना सिद्ध थाय ते आदि देइने य० वळी । उ० उंचा पर्वत उपरे मरीने सिद्ध थाय ॥ अ० खाड प्रमुख मांहि मरीने सिद्ध थाय य० वळी ॥ ति० तिरछे लोके होय त्यांथी मरीने सिद्ध थाय च० वळी ॥ समु० बे समुद्र लवण अने काळोदधि ए बे समुद्रमांहि कोइक देवतादिके नाख्यो होय तिहांथी मरीने सिद्ध थाय । ज० नादि प्रमुख बीजा पाणीमांहि मरीने सिद्ध थाय य० वळी ॥ ५१ ॥

मूलः—उक्कोसोगाहणाए य जहन्नमज्झिमाए य ।

उड्ढं अहे य तिरियं च समुद्दम्मि जलम्मि य ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—जघन्य बे हाथनी अवगाहना (शरीरनी उचाइ) वाळा सिद्ध थाय, मध्यम अवगाहनावाळा सिद्ध थाय, तेमज उत्कृष्टी ५०० धनुषनी अवगाहनावाळा सिद्ध थाय, उचा पर्वत उपरे मरीने सिद्ध थाय, निचा खाड प्रमुखमांही मरीने सिद्ध थाय, त्रीछा लोकमांही मरीने सिद्ध थाय, कोइक देवताए लवण समुद्रने काळोदधी समुद्र ए बे समुद्र मांही नांखेल होय, ते तिहा मरीने सिद्ध थाय, नदी प्रमुख बीजा पाणी मांही मरीने सिद्ध थाय ॥ ५१ ॥

अर्थः—उ० दस जीवना य० वळी न० पुरुष नपुषकने विषे उत्कृष्टा एक समय सिद्ध थाय ॥ वी० उत्कृष्टा वीस जीव । इ० स्त्रीने विषे सिद्ध थाय य० वळी । पु० पुरुषने विषे उत्कृष्टा सिझे तो य० वळी । अ० एकसो उपरी आठ सिझे सिद्ध थाय । स० उत्कृष्टा समय ए० एके सि० सिझे ॥ ५२ ॥

मूल.—दस य नपुंसएसु वीसं इत्थियासु य ।

पुरिसेसु य अट्ठसयं समएणेगेण सिज्झई ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—पुरुष नपुंपक (इहां जन्म नपुंपक समजवा नहि पण कर्तव्य नपुंपक समजवा) ने वेषे, एक समय १० जीव सिद्ध थाय, स्त्रीने वषे एक समय उत्कृष्टा २० जीव सिद्ध थाय, पुरुषने वेषे एक समय उत्कृष्टा १०८ जीव सिद्ध थाय ॥ ५२ ॥

अर्थः—च० चारजीव उत्कृष्टा य० वळी गि० ग्रहस्थ लिं० लिंगने विषे एक समये सिज्झे अ० सन्यासी प्रमुख अन्य लिंगने विषे उतकृष्टा द० दस जीव एकसमे सिज्झे य० वळी स० स्वलिं० लिंङ्गे यतीने लिंगे अ० एकसो उपर आठ उतत्कृष्ट एक समे सिज्झे स० समय ए० एके सि० सिज्झे ॥ ५३ ॥

मूलः—चत्तारि य गिहलिङ्गे अन्नलिङ्गे दसेव य ।
सलिङ्गेण अट्ठसयं समएणेगेण सिज्झई ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—ग्रहस्थने वेषे एक समय उत्कृष्टा चार जीव सिद्ध थाय, अन्यलिगने वेशे एक समय उत्कृष्टा १० जीव सिद्ध थाय, स्वलिंगे एक समय उत्कृष्टा १०८ जीव सिद्ध थाय ॥ ५३ ॥

अर्थः—उ० उत्कृष्टी पांचसे धनुषनी उ० अवगाहनाना जीव य० वळी । सि० उत्कृष्टा सिझे तो जु० थाय एक समय दु० बे जीव सिझे । च० चार जीव ज० जघन्य बे हाथनी अवगाहनाना जीव उत्कृष्टा एक समय सिझे (ज० जवना) म० मध्यनीपरे अवगाहनाना जीव अ० उत्कृष्टा एकसो आठ सीझे ॥ ५४ ॥

मूल.—उक्कोसोगाहणाए य सिज्झन्ते जुगवं दुवे ।

अवगाहनाना सिद्ध थाय । म० मध्यम अवगाहनाना सिद्ध थाय ते आदि देइने य० वळी । उ० उंचा पर्वत उपरे मरीने सिद्ध थाय ॥ अ० खाड प्रमुख मांहि मरीने सिद्ध थाय य० वळी ॥ नि० तिरछे लोके होय त्याथी मरीने सिद्ध थाय च० वळी ॥ समु० ते समुद्र लवण अने कालोदधि ए वे समुद्रमांहि कोइक देवतादिके नाख्यो होय तिहाथी मरीने सिद्ध थाय । ज० नादि प्रमुख बीजा पाणीमांहि मरीने सिद्ध थाय य० वळी ॥ ५१ ॥

मूलः—उक्कोसोगाहणाए य जहन्नमज्झिमाए य ।
उड्ढं अहे य तिरियं च समुद्दम्मि जलम्मि य ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—जघन्य बे हाथनी अवगाहना (शरीरनी उचाइ) वाळा सिद्ध थाय, मध्यम अवगाहनावाळा सिद्ध थाय, तेमज उत्कृष्टी ५०० धनुपनी अवगाहनावाळा सिद्ध थाय, उचा पर्वत उपरे मरीने सिद्ध थाय, निचा खाड प्रमुखमांही मरीने सिद्ध थाय, त्रीछा लोकमाही मरीने सिद्ध थाय, कोइक देवताए लवण समुद्रने कालोदधी समुद्र ए बे समुद्र माही नांखेल होय, ते तिहा मरीने सिद्ध थाय, नदी प्रमुख बीजा पाणी मांही मरीने सिद्ध थाय ॥ ५१ ॥

अर्थः—द० दस जीवना य० वळी न० पुरुष नपुंसकने विषे उत्कृष्टा एक समय सिद्ध थाय ॥ वी० उत्कृष्टा वीस जीव । इ० स्त्रीने विषे सिद्ध थाय य० वळी । पु० पुरुषने विषे उत्कृष्टा सिझे तो य० वळी । अ० एकसो उपरी आठ सिझे सिद्ध थाय । स० उत्कृष्टा समय ए० एके सि० सिझे ॥ ५२ ॥

मूल.—दस य नपुंसएसु वीसं इत्थियासु य ।

पुरिसेसु य अट्ठसयं समएणेगेण सिज्झई ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः–पुरुष नपुंसक (इहा जन्म नपुंसक समजवा नहि पण कर्तव्य नपुंसक समजवा) ने वेषे, एक समय १० जीव सिद्ध थाय, स्त्रीने वेषे एक समय उत्कृष्टा २० जीव सिद्ध थाय, पुरुषने वेषे एक समय उत्कृष्टा १०८ जीव सिद्ध थाय ॥ ५२ ॥

अर्थः–च० चारजीव उत्कृष्टा य० वळी गि० ग्रहस्थ लिं० लिंगने विषे एक समये सिज्झे अ० सन्यासी प्रमुख अन्य लिंगने विषे उतकृष्टा द० दस जीव एकसमे सिज्झे य० वळी स० स्वलिं० लिंङ्गे यतीने लिंगे अ० एकसो उपर आठ उतत्कृष्टा एक समे सिज्झे स० समय ए० एके सि० सिज्झे ॥ ५३ ॥

मूलः–चत्तारि य गिहलिङ्गे अन्नलिङ्गे दसेव य ।
सलिङ्गेण अट्ठसयं समएणेगेण सिज्झई ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः–ग्रहस्थने वेषे एक समय उत्कृष्टा चार जीव सिद्ध थाय, अन्यलिंगने वेशे एक समय उत्कृष्टा १० जीव सिद्ध थाय, स्वलिंगे एक समय उत्कृष्टा १०८ जीव सिद्ध थाय ॥ ५३ ॥

अर्थः–उ० उत्कृष्टी पाचसे धनुषनी उ० अवगाहनाना जीव य० वळी । सि० उत्कृष्टा सिझे तो जु० थाय एक समय दु० ने जीव सिझे । च० चार जीव ज० जघन्य बे हाथनी अवगाहनाना जीव उत्कृष्टा एक समय सिझे (ज० जवना) म० मध्यनीपरे अवगाहनाना जीव अ० उत्कृष्टा एकसो आठ सीझे ॥ ५४ ॥

मूल.–उक्कोसोगाहणाए य सिज्झन्ते जुगवं दुवे ।

चत्तारि जहन्नाए मज्झे अठ्ठुत्तरं सयं ॥ ५४ ॥

गाथा ५४ भावार्थः-जघन्य बे हाथनी अवगाहनावाळा एक समय साथे उत्कृष्टा चार जीव सिद्ध थाय, जर मध्यनीपेरे मध्यम अवगाहनावाळा एक समय उत्कृष्टा १०८ जीव सिद्ध थाय, उत्कृष्टी ५०० धनुपनी अवगाहनावाळा एक समय उत्कृष्टा बे जीव सिद्ध थाय ॥ ५४ ॥

अर्थः-च० च्यार उ० मेरु पर्वतनी चुल्किादिक उर्द्ध लो० लोकने विषे उत्कृष्टा एक समय सिझे य० वळी ॥ दु० बे जीव स० समुद्रने विषे ॥ उत्कृष्टा एक समये बे सिझे त० त्रण जीव ज० नदि प्रमुखना पाणीमां उत्कृष्टा एक समये सिझे । वी० वीस जीव अ० खाड प्रमुख अधोलोकने विषे उत्कृष्टा । एक समये सिझे त० तेमज य० वळी स० एकसो च० अने । अ० उपर आठ ति० त्रीछा लो० लोकने विषे उत्कृष्टा ॥ स०समय ए० एक सि० सिझे ॥ धु० निश्चे ॥ ५५ ॥

मूलः-चउरुड्ढलोए य दुवे समुद्दे तओ जले वीसमहे तहेव य।
सयं च अठ्ठुत्तरं तिरियलोए समएणेगेण सिज्झई धुवम् ॥५५॥

गाथा ५५ भावार्थः-मेरु पर्वतनी चुलिकादीक उर्द्ध (उचा) लोकने विषे एक समय उत्कृष्टा चार जीव सिद्ध थाय, समुद्रने विषे एक समय उत्कृष्टा बे जीव सिद्ध थाय, नदी प्रमुख बीजा पाणीमाही उत्कृष्टा ३ जीव सिद्ध थाय, खाड प्रमुख अधो (नीचा) लोकने विषे एक समय उत्कृष्टा २० जीव सिद्ध थाय, त्रीछालोकने विषे एक समय उत्कृष्टा १०८ जीव सिद्ध थाय ॥ ५५ ॥

अर्थः—क० किहा प० हणाणा उपरे जाता खलाणा सि० सिद्ध। क० किहा सि० सिद्ध प० रह्याछे ॥ क० अने किहा बो० शरीर च० छांडिने। क० किहा ग० जइने सि० सिझे ॥ ५६ ॥

मूल—कहि पडिहया सिद्धा कहि सिद्धा पइट्ठिया।

कहि बोन्दिं चइत्ताणं कत्थ गन्तूण सिज्झई ॥ ॥ ५६ ॥

गाथा ५६ भावार्थः—उपर जता सिद्ध किहा खलाणा (अटक्या) छे, सिद्ध किहां रया छे, किहां शरीर छाडीने कीहा जइने सिद्ध थाय ॥ ५६ ॥

अर्थः—आ० अलोकने विषे प० खलाणा उपर जाता सि० सिद्धा लो० लोकना अग्र मस्तकने विषे य० वळी प० रयाछे सिद्ध इ० इहा तिरछालोकने विषे बो० मनुष्य सबंधी शरीर च० छाडीने ॥ त० तिहां आगळ ग० जाइने सि० सिद्ध थाय ॥ ५७ ॥

मूल—आलोए पडिहया सिद्धा लोयग्गे य पइट्ठिया।

इहं बोन्दिं चइत्ताणं तत्थ गन्तूण सिज्झई ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थः—उपर जता अलोकने विषे सिद्ध खलाणा छे, लोकाग्रना मस्तकने विषे सिद्ध रह्या छे, इहां त्रीछालोकने विषे मनुष्य संबंधीयु शरीर छाडीने तिहां लोकाग्रे जइने सिद्ध थाय ॥ ५७ ॥

अर्थः—बा० बार जो० जोजन ॥ स० सर्वार्थसिद्ध विमानथकी उ० उपर भ० छे ॥ ई० ईसीपभारा ना० नामे सिद्धसिला छे उ० वळी ॥ पु० ते पृथ्वी छ० छत्रने स० आकारे ॥ ५८ ॥

मूलः—बारसहिं जोयणेहिं सव्वट्ठस्सुवरि भवे ।
ईसिपब्भारनामा उ पुढवी छत्तसंठिया ॥ ५८ ॥

गाथा ५८ भावार्थः—सर्वार्थसिद्ध विमानथकी बार योजन उपर ईसीपभारा नामे मुक्तिसिला छे, ते पृथ्वी चता छत्रने आकारे छे ॥ ५८ ॥

अर्थः—प० पीस्तालीस स० लाख जो० योजननी तु० वळी ॥ आ० लांबी छे । ता० तेटलीज चे० पुरणे वि० पहोळी पीस्तालीस लाख योजन प्रमाणे छे ॥ ति० तेहनी त्रिगुणी सा० झाझेरी प० परधी छे ॥ ५९ ॥

मूलः—पणयालसयसहस्सा जोयणाणं तु आयया ।
तावइयं चेव वित्थिण्णा तिगुणो साहियपरिओ ॥ ५९ ॥

गाथा ५९ भावार्थः—ते सिद्धसिला ४५ लाख योजननी लांबी ने पीस्तालीस लाख योजननी पहोळी छे, तेहनी त्रीगुणी झाझेरी परीधी (चकावो) छे ॥ ५९ ॥

अर्थः—अ० ते सिद्धसिला आठ जो० योजन बा० जाडी छे सा० ते सिद्धसिला म० मध्यभागे आठ योजननी लांबी पहोळी खेत्रळगे आठ योजन जाडी नि० कही तिर्थंकरे प० पछे थोडी हाणी पामती पातळी थाती च० छेहडे । म० माखीनी प० पाख थकी त० पातळी जाणवी ॥ ६० ॥

मूल—अट्ठजोयणबाहुल्ला सा मज्झम्मि वियाहिया ।
परिहायन्ती चरिमन्ते मच्छियपत्ताउ तणुयरी ॥ ६० ॥

गाथा ६० भावार्थः—ते सिद्धसिला म य भागे आठ योजननी जाडीछे, तिहां मध्य भागे आठ योजननी लांबी अने आठ योजननी पहोळीछे, पछी थोडी थोडी हाणी पामती पातळी थती छेडे माखीनी पाख करतां पण पातळीछे ॥६०॥

अर्थ –अ० अर्जुननामा धोळा सु० सुवर्ण म० मय ॥ सा० ते पु० पृथ्वी नि० निर्मली छे स०स्वभावे उ० चितासमा छ० छत्रने । स० आकारे छे य० वळी ॥ भ० कही जि० तिर्थंकर महाराजे ॥ ६१ ॥

मूलः—अज्जुणसुवण्णगमई सा पुढवी निम्मला सहावेण ।
उत्ताणगछत्तगसंठिया य भणिया जिणवरेहिं ॥ ६१॥

गाथा ६१ भावार्थः—ते पृथ्वी स्वभावेज अर्जुन नामे धोळा सुवर्णमय निर्मळ छे, अने चता (समा) छत्रने आकारे तिर्थंकरे कही छे ॥ ६१ ॥

अर्थः—स० शंख अने अ० अंकनामा रत्न कु० मचकुंद फुल सं० सरिखी । प० धोळी ॥ नि० निर्मल सु० भली छे । सी० छे जो० एक योजन प्रमाणे त० तिहांथी सिद्धसिलाथी । लो० लोकनो । अ० अत छेहडो उ० वळी वि० कह्यो तिर्थंकरे ॥ ६२ ॥

मूल.—सङ्खङ्ककुन्दसंकासा पण्डुरा निम्मला सुहा ।
सीयाए जोयणे तत्तो लोयन्तो उ वियाहिओ ॥ ६२ ॥

गाथा६२भावार्थः—ते सिद्ध सिला, शंख, अंक नामे रत्न अने मचकुंदना फुल सरीखी भली निर्मळी धोळीछे, तेसिद्ध सिलाथी एक जोजन प्रमाणे लोकनो छेडो तिर्थंकरे कह्योछे, (अर्थात सिद्ध सिलाथी एक जोजन प्रमाणे सिद्ध

उचा छे अने ते सिद्धने उपरज अलोकछे, तेथी सिद्ध सिलाथी एक जोजन उचो लोकनो अंत कयो ॥ ६२ ॥
अर्थः—जो०एक योजन प्रमाणना चालीसे उछेद कोशथाय एह्वो जोयणनो उ०वळी जो०जे त०तिहां सिद्धसिलाछे को० एटली ओगणचालीससहे अने नवाणुं गाउ हेठी मुकीए । पछी ते उ० उपरलो जे कोस । भ० होय त०ते को० एक कोसना छ० छठा भागने विषे । सि० सिद्धनी उ० अवगाहना एटली प्रमाणे भ० होय ॥ ६३ ॥

मूलः—जोयणस्स उ जो तत्थ कोसो उवरिमो भवे ।
तस्स कोसस्स छब्भाए सिद्धाणोगाहणा भवे ॥ ६३ ॥

गाथा ६३ भावार्थः—एक प्रमाणांगुळना जोजनना, चार हजार उत्सेधांगुळ कोश थाय, (हवे प्रमाण जोजन ने उत्सेध कोशनुं मान कहेछे, तेमां प्रथम प्रमाणांगुळनुं मान कहेछे, भरतादीक चक्रवर्तिनुं कागणी रत्न होय, चार मधुर त्रीफळे एक श्वेत सरसव थाय, १६ सरसवे एक अडद थाय, २ अडदे एक गुंजा (चणोठी) थाय, ५ गुंजाए एक मासो थाय, १६ मासे एक सोनैयो थाय, एवा ८ सोनैया भारनुं कांगणी रत्न होय, तेहने छतळां आठ खुणा होय, बार हासछे, सोनीनी अहीरणने (एरण) संठाणे (आकारेछे), ते कांगणी रत्ननी अकेकी हाश उत्सेधांगुळनी पहोळी छे अने जे उत्सेधांगुळ ते समण भगवंत श्री महावीरनुं अर्ध अंगुळ थाय, तेहने १०० गुणु करीए तेवारे एक प्रमाणांगुळ थाय, एटले महावीर स्वामीना पांचसे आत्म आगुळे एक प्रमाणांगुळ थाय, एहवा ६ प्रमाणांगुळे एक पग थाय, बार अंगुळे एक वेंत थाय, २४ अंगुळे एक हाथ थाय, ४८ अंगुळे एक कुक्षी थाय, ९६ अंगुळे एक धनुष्य थाय, २०००धनुष्ये एक गाउ थाय, चार

गाउए १ जोजन थाय, ए प्रमाणांगुळना जोजननु मान कयु; हवे उत्सेधांगुळना कोशनु मान कहे छे, अनंता सुक्ष्म परमाणुआ भेळा करिये तेवारे एक व्यवहारी परमाणु थाय तथा जाळीने विषे रहा सुर्यना किरण तेमां रह्या जे व्यवहारी परमाणु ते तरवार प्रमुख शस्त्रनी तिक्षण धाराए करी छेदाय भेदाय नहि तथा अग्निमाही थइने जाय, पण बळे नहि तथा पुष्करावर्त महा मोटा मेघ माही थइने जाय पण पलळे नहि, तथा महागंगा नदीनो प्रवाह उंचो चुल हेमवंत पर्वतथी पडे छे ते प्रवाह साहमो चालतो जाय, पण खळाय नहि, घात पामे नहि तथा पाणीना आवर्त्त तथा बिंदुआ माही रहे पण तेने सडी गळीन पाणी थाय नहि, ते अति तिक्षण शस्त्रे करीने देवतानी शक्तिए छेदता भेदतां एक खडनो बीजो खडन थाय तेने केवळ ज्ञानी परमाणु कहे छे, एहवा अनंता व्यवहारी परमाणु एकठा थाय, तेवारे एक उष्ण सन्नियो (उष्णतानो बारीक रजकण) थाय, आठ उष्णसन्नियें एक सणसन्नियो (ठडकतानो बारीक रजकण) थाय, आठ सण सन्नियेंएक उर्द्ध रेणु (रज) थाय, आठ उर्द्धरेणुए एक त्रण रेणुं वे इद्रीयादीक त्रस जीवने चालता रज उडे ते थाय, आठ त्रस रेणुए एक रथ रेणु ते रथादीक हिंडता रज उडे ते थाय, आठ रथ रेणुए देवकुरु उत्तरकुरु जुगळीया मनुष्यना एक वाळाग्रनु जाडपणु थाय, देवकुरु, उत्तरकुरुना आठ वाळाग्रे एक हरीवास, रम्यक वास क्षेत्रना जुगळीयाना वाळाग्रनुं जाडपणुं थाय, हेमवय, एरणवय क्षेत्रना जुगळीयाना आठ वाळाग्रे पुर्व पश्चिम महावीदेहना मनुष्यना एक वाळाग्रनु जाडपणु थाय, पुर्व पश्चिम महावीदेहना आठ वाळाग्रे भरत इरवतना मनुष्यना एक वाळाग्रनु जाणपणु थाय, एहवा आठ वाळाग्रे एक लिंख थाय, आठ लिंखे एक जु थाय, आठ जुए एक जवमध्य थाय, आठ जवमध्ये एक

आंगुळ थाय, ६ अंगुळे एक पग थाय, बार अंगुळे एक वैंत थाय, २४ अंगुळे एक हाथ थाय, ४८ अंगुळे एक कुक्षी थाय, ९६ अंगुळे एक धनुष्य थाय, २००० धनुष्ये एक गाउ थाय, ४ गाउए एक जोजन थाय, ए उत्सेधांगुळना चार हजार कोश थाय, तेवारे प्रमाणांगुळनो जोजन थाय) एहवा सिद्ध सिला थकी त्रण हजार ९९९ कोश हेठा मुक्या पछी उपरनो जे एक कोश रह्यो तेहना ६ भाग करीये, तेवारे ३३३ धनुष्यने ३२ आंगुळ थाय, एटली सिद्ध भगवतनी अवगाहना होय अने एक कोशना जे ६ भाग करेला छे, ते ६ भाग मांही सर्वथी उपरनो छेलो ६ ठो भाग ३३३ धनुष्यने ३२ आगुळनो छे, तिहां सिद्ध भगवंत रह्याछे ॥६३॥

अर्थः-त० त्या मोक्षने विषे सि० सिद्धछे। म० मोटा भा० भाग्यवंत अतिधणी शक्तिना धणी। लो० लोकना अ० अग्रनेविषे प० ठि० रह्या छे। भ० संसार मांहे नारकी प्रमुखना भवथी मु० मुंकाणाथका सि० मोक्षरुपिणी व० प्रधान ग० गति ग० पहोन्या छे ॥ ६४ ॥

मूलः-तत्थ सिद्धा महाभागा लोगग्गम्मि पइठ्ठिया ।
भवपपञ्चओ मुक्का सिद्धिं वरगइं गया ॥ ६४ ॥

गाथा ६४ भावार्थः-तिहा मोक्षने विषे महा भाग्यवत ने अती शक्तिना धणी सिद्ध छे ते लोकाग्रने विषे रह्याछे अने तेसिद्ध नारकी प्रमुखना भवना विस्तारथी मुकाणाथका मोक्ष रुपणी प्रधान गतिए पहोन्याछे ॥६४॥

अर्थः-उ० शरीरनुं उचपणुं ज० जे मनुष्य भवनुं जो० जेहवो प्रमाण हो० होय। भ० मनुष भव च० छेला भवने विषे उ० वळी। ति० त्रीजे भागे ही० हिणी थाय त० मनुषभवनी देह होय ते थकी उणी थाय

य० वळी सि० मोक्ष रूपणी उ० अवगाहना सिद्धनी भ० होय ॥ ६५ ॥

मूल.–उस्सेहो जस्स जो होइ भवम्मि चरिमम्मि उ ।

तिभागहीणो तत्तो य सिद्धाणोगाहणा भवे ॥ ६५ ॥

गाथा ६५ भावार्थः–छेला मनुष्यना भवने विषे जेटली शरीरनी उचाइ होय तेहना त्रण भाग करीए ते माहेना एक भाग वर्जिने बे भाग जेटली सिद्ध भगवतनी अवगाहना होय ॥ ६५ ॥

अर्थः–ए० एक कोइक सिद्ध सा० आदिसहितछे । अ० छेडारहितछे वि० य० वळी ॥ पु० घणा समस्त आश्री जोइए तो अ० अनादिकालना छे अ० छेडो पण नथी वि० य० वळी ॥ ६६ ॥

मूल.–एगत्तेण साईया अपज्जवसिया वि य ।

पुहुत्तेण अणाइया अपज्जवसिया वि य ॥ ६६ ॥

गाथा ६६ भावार्थः–एक सिद्ध आश्री आदी सहीतछे ने अंत रहीतछे ने घणा सिद्ध आश्री आदी अंत रहीतछे ॥ ६६ ॥

अर्थ'–अ० सिद्ध अरूपीछे जी० आतरारहित जीवना प्रदेशछे घ० घणापणे । ना० केवलज्ञान अने दं० केवलदर्शन तेह स० सहित । अथवा तेहज ज्ञान दर्शननी सज्ञा छे जेहने ॥ अ० अतुल सु० सुख स० पाम्या छे उ० उपमा ज० जे सुखनी न० नथी जगतमा कोइ पण उ० वळी ॥ ६७ ॥

मूल.–अरूविणो जीवघणा नाणदंसणसन्निया ।

अतुल सुहसंपन्ना उवमा जस्स नत्थि उ ॥ ६७ ॥

आंगुळ थाय, ६ अंगुळे एक पग थाय, वार अंगुळे एक वेंत थाय, २४ अंगुळे एक हाथ थाय, ४८ अंगुळे एक कुक्षी थाय, ९६ अंगुळे एक धनुष्य थाय, २००० धनुष्ये एक गाउ थाय, ४ गाउए एक जोजन थाय, ए उत्सेधांगुळना चार हजार कोश थाय, तेवारे प्रमाणांगुळनो जोजन थाय) एहवा सिद्ध सिला थकी त्रण हजार ९९९ कोश हेठा मुक्या पछी उपरनो जे एक कोश रह्यो तेहना ६ भाग करीये, तेवारे ३३३ धनुष्यने ३२ आंगुळ थाय, एटली सिद्ध भगवंतनी अवगाहना होय अने एक कोशना जे ६ भाग करेला छे, ते ६ भाग मांही सर्वथी उपरनो छेलो ६ ठो भाग ३३३ धनुष्यने ३२ आगुळनो छे, तिहां सिद्ध भगवंत रह्याछे ॥६३॥

अर्थः-त० त्यां मोक्षने विषे सि० सिद्धछे । म० मोटा भा० भाग्यवंत अतिघणी शक्तिना धणी । लो० लोकना अ० अग्रनेविषे प० ठि० रह्या छे । भ० संसार माहे नारकी प्रमुखना भवथी मु० मुकाणाथका सि० मोक्षरुपिणी व० प्रधान ग० गति ग० पहोच्या छे ॥ ६४ ॥

मूलः-तत्थ सिद्धा महाभागा लोगग्गम्मि पइट्ठिया ।
भवपपञ्चओ मुक्का सिद्धिं वरगइं गया ॥ ६४ ॥

गाथा ६४ भावार्थः-तिहां मोक्षने विषे महा भाग्यवंत ने अती शक्तिना धणी सिद्ध छे ते लोकाग्रने विषे रह्याछे अने तेसिद्ध नारकी प्रमुखना भवना विस्तारथी मुंकाणाथका मोक्ष रुपणी प्रधान गतिए पहोच्याछे ॥६४॥

अर्थः-उ० शरीरनुं उचाणु ज० जे मनुष्य भवनु जो० जेहवो प्रमाण हो० होय । भ० मनुष भव च० छेला भवने विषे उ० वळी । ति० त्रीजे भागे हीं० हिणी थाय त० मनुषभवनी देह होय ते थकी उणी थाय

तसा य थावरा चेव थावरा तिविहा तहिं ॥ ६९ ॥

गाथा ६९ भावार्थः-हवे ससारी जीवनुं स्वरुप कहे छे, संसार माही रह्या, ते ससारी जीव बे प्रकारे तिर्थंकरे कह्या छे, ते एक त्रस जीवने बीजा स्थावर जीव तेमांही जे स्थावर जीव ते त्रण प्रकारे छे ॥ ६९ ॥

अर्थः-हवे थावरना त्रण प्रकार कहे छे ॥ पृ० पृथ्वी आ० अपकाय जी० जीव य० वळी । त०तेमज य० वळी व० वनस्पतिना जीव ॥ इ० एहवा ए था० थावर जीव ति० त्रण प्रकारे ॥ ते० तेहना भे० भेद सु० साभळो ॥ मे० मुजने कहेता थका ॥ ७० ॥

मूल.-पुढवी आउजीवा य तहेव य वणस्सई ।

इच्चेव थावरा तिविहा तेसिं भेए सुणेह मे ॥ ७० ॥

गाथा ७० भावार्थः-१ पृथ्वी काय, २ अपकाय, ३ वनस्पती काय, ए त्रण प्रकारे स्थावर जीवकह्या, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ए त्रणना भेद हु तुजने कहु छु, तेनु सांभळ ! ! ! ॥ ७० ॥

अर्थः-हवे द्रव्यथी पृथ्वीना भेद कहेछे दु० बे प्रकारे उ०वळी पु० पृथ्वीना जी० जीव ॥ सु० सुक्षम अने । बा० बादर त० तेमज ॥ प० एक पर्याप्ता ॥ अ० बीजा अपर्याप्ता ॥ ए० ए दु० बे प्रकारे पु०कह्या तिर्थंकर माहाराजे ॥७१॥

मूल.-दुविहा उ पुढवीजीवा सुहुमा बायरा तहा ।

पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ ७१ ॥

गाथा ७१ भावार्थः-हवे पृथ्वीना द्रव्यथी भेद कहे छे, पृथ्वीना जीव बे प्रकारे, ते सुक्ष्मने बादर, तेना

गाथा ६७ भावार्थः-ते सिद्ध भगवंत अरुपी छे ने आंतरा रहीत जीवना प्रदेश छे, केवळ ज्ञानने केवळ दर्शन सहीत छे अथवा केवळ ज्ञानने केवळ दर्शननीज जेहनी सज्ञा छे अने जे सुखनी उपमा नथी एवु अतुल्य सुख सिद्ध पाम्या छे ॥ ६७ ॥

अर्थः-लो० लोकना ए० एक दे० देस विभागने विषे ते० ते सिद्ध स० सर्व छे ॥ ना० केवलज्ञान अने द० केवलदर्शन जेहने सं० संज्ञा छे जेने ॥ स० संसारनो पा० पार पाम्या नि० संसार छेद्यो छे जेणे। सि० मोक्षरुपिणी व० प्रधान । ग० गति ग० पहोता कर्म क्षय करीने ॥ ६८ ॥

मूल.-लोगेगदेसे ते सबे नाणदंसणसन्निया ।
संसारपारनित्थिण्णा सिद्धिं वरगइं गया ॥ ६८ ॥

गाथा ६८ भावार्थः-लोकना एक देश (विभाग) ने विषे सिद्ध रह्या छे अने केवळ ज्ञानने केवळ दर्शननीज जेहने सज्ञा छे, जे ससारनो पार पाम्या छे ने जेणे संसारने छेद्यो छे ने कर्म क्षय करीने मोक्षरुपणी प्रधान गतीये पहोन्च्या छे, ए प्रथम सिद्धना जीवनुं स्वरुप कह्युं ॥ ६८ ॥

अर्थः-हवे संसारीक जीवनुं स्वरुप कहे छे ॥ सं० संसारमांहि स्थिना छे संसारिक उ० वळी जे० जे जी० जीव । दु० बे प्रकारे ते० ते वि० कह्या तिर्थकरे ॥ त० त्रस य० अने था० थावर जीव चे० वळी था० थावर जीव ति० त्रण प्रकारे । त० ते त्रस थावरं मांहे ॥ ६९ ॥

मूलः-संसारत्था उ जे जीवा दुविहा ते वियाहिया ।

तसा य थावरा चेव थावरा तिविहा तहिं ॥ ६९ ॥

गाथा ६९ भावार्थः–हवे ससारी जीवनुं स्वरुप कहे छे, ससार माही रह्या, ते ससारी जीव बे प्रकारे तिर्थंकरे कह्या छे, ते एक त्रस जीवने बीजा स्थावर जीव तेमांही जे स्थावर जीव ते त्रण प्रकारे छे ॥ ६९ ॥

अर्थः–हवे थावरना त्रण प्रकार कहे छे ॥ पृ० पृथ्वी आ० अपकाय जी० जीव य० वळी । त०तेमज य० वळी व० वनस्पतिना जीव ॥ इ० एहवा ए था० थावर जीव ति० त्रण प्रकारे ॥ ते० तेहना भे० भेद सु० साभळो ॥ मे० मुजने कहेता थका ॥ ७० ॥

मूल.–पुढवी आउजीवा य तहेव य वणस्सई ।

इच्चेव थावरा तिविहा तेसिं भेए सुणेह मे ॥ ७० ॥

गाथा ७० भावार्थः–१ पृथ्वी काय, २ अपकाय, ३ वनस्पती काय, ए त्रण प्रकारे स्थावर जीवकह्या, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ए त्रणना भेद हु तुजने कहु छु, तेनु साभळ ! ! ! ॥ ७० ॥

अर्थः–हवे द्रव्यथी पृथ्वीना भेद कहेछे दु० बे प्रकारे उ०वळी पु० पृथ्वीना जी० जीव ॥ सु० सुक्षम अने । बा० बादर त० तेमज ॥प० एक पर्याप्ता ॥ अ० बीजा अपर्याप्ता ॥ ए० ए दु० बे प्रकारे पु०कह्या तिर्थंकर माहाराजे ॥७१॥

मूल.–दुविहा उ पुढवीजीवा सुहुमा बायरा तहा ।

पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ ७१ ॥

गाथा ७१ भावार्थः–हवे पृथ्वीना द्रव्यथी भेद कहे छे, पृथ्वीना जीव बे प्रकारे, ते सुक्ष्मने बादर, तेना

वळी वे भेद ते, एक पर्याप्ताने वीजा अपर्याप्ता एम वे प्रकारे तिर्थकरे कह्या छे ॥ ७१ ॥

अर्थः—बा०बादर जे०जे उ०वळी प०पर्याप्ता पृथ्वीकाय ॥ दु०बेप्रकारे ते० ते वि० कह्या तिर्थकरे ॥ स० सुहाली पृथ्वी ख० अने कठिन पृथ्वी य०वळी बो० जाणवी ॥ स० सुहाली पृथ्वी स० सात प्रकारे त० तिहां ॥७२॥

मूलः—बायरा जे उ पज्जत्ता दुविहा ते वियाहिया ।
सण्हा खरा य बोद्धवा सण्हा सत्तविहा तहिं ॥ ७२ ॥

गाथा ७२ भावार्थः—जे बादर पर्याप्ता पृथ्वीकाय ते वे प्रकारे तिर्थकरे कही छे, ते सुहाळी पृथ्वी ने बीजी कठण पृथ्वी जाणवी, ते मांही सुहाळी पृथ्वी सात प्रकारे ॥ ७२ ॥

अर्थः—का० काली १ नी० नीली २ य० वळी रु० राती माटी ३ य० वळी ॥ ह० पीली ४ ॥ सु० उजली ५ ॥ त० तेमज ॥ प० पांडुर वर्ण गोपीचंदन सरखी ते ६ । प० अति झीणी रेती जे सचित म० माटी होय ७ ॥ ख० कठिन पृथ्वी छ० छत्रीस प्रकारे वि० कही तिर्थकरे ॥ ७३ ॥

मूलः—किण्हा नीला य रुहिरा य हालिद्दा सुकिला तहा ।
पण्डुपणगमट्टिया खरा छत्तीसईविहा ॥ ७३ ॥

गाथा ७३ भावार्थः—१ काळी, २ लीली, ३ राती, ४ पीळी, ५ धोळी, ६ पांडुरवर्णे ते गोरे चदनवर्णे ७, अती झीणी रेती, जे सचीत होय ते, ए सात प्रकारनो सुहाळी पृथ्वी कही अने कठण पृथ्वी ३६ प्रकारे छे ॥७३॥

अर्थः—पु० कुली म० री खाणनी माटी १ य० वळी स० मरडीयादिक काकरा २ ॥ वा० वेलु नदी-

प्रमुख ३ । प० पत्थी उ० पाषाणना कटका ४ ॥ सि० मोटा पाषाणनी शिला ५ ॥ प० पत्थी लो० समुद्रनो लोण ६ ॥ उ० उस खारी धुळ ७ ॥ अ० लोढ ८ ॥ त० तरुओ ९ ॥ त० त्रांबु १० ॥ सी० सीसुं ११ ॥ रु० रुपुं १२ ॥ सु० सुवर्ण १३ ॥ व० पत्थी व० वज्र हीरानी जाती १४ प० पत्थी ॥ ७४ ॥

मूल'—पुढवी य सक्करा वालुया य उवले सिला य लोणूसे ।

अय-तउय-तम्ब-सीसग-रुप्प-सुवण्णे य वइरे य ॥ ७४ ॥

गाथा ७४ भावार्थ.—१ खाणनी माटी, २ मरडीया कांकरा, ३ नदी प्रमुखनी वेळु, ४ पाषाणना कटका, ५ मोटा पाषाणनी मोटा, ६ समुद्रादीकनु लुण, ७ ऊस ते खारी धुळ, ८ लोढु, ९ त्रांबु, १० तरुऊ, ११ सीसु, १२ रुपु, १३ सुवर्ण, १४ वज्रहीरा ॥ ७४ ॥

अर्थः—ह० हरियाल १५ ॥ हिं० हिंगलो १६ ॥ म० मणशिला १७ ॥ सा० रत्ननी जाति १८ ॥ ज० सरमु १९ ॥ प० प्रवाला २० ॥ अ० आभुया जळकोस २१ ॥ अ० आभुयासहित धुली २२ ॥ बा० ए बादर पृथ्वी-कायना भेद म० हवे मणिना वि० भेद कहे छे ॥ ७५ ॥

मूल.—हरियाले हिङ्गुलए मणोसिला सासगंजण-पवाले ।

अब्भपडलब्भवालुय बायरकाए मणिविहाणे ॥ ७५ ॥

गाथा७५भावार्थः—१५ हडताळ, १६ हींगळो, १७मणसील, १८ रत्ननी जात, १९ सरमो, २०प्रवाळो, २१ आभुया जळकोश, २२ आभुआ सहीत धुळ, ए २२ बादर पृथ्वी कायना नाम कह्या, हवे मणीना भेद कहेछे ॥७५॥

अर्थः–गो० गोहमेज रत्न २३ य० वळी ॥ रु० रुजक रत्ननी जाति २४ ॥ अं० अंक रत्न २५.। फ० फटिकरत्न २६ य० वळी ॥ लो० लोहिताक्ष रत्ननी जाति २७ य० वळी ॥ म० मरकत रत्न २८ ॥ म० मसारगुल रत्न २९ ॥ भु० भुजमोचक रत्न ३० ॥ इं० इंद्र नील रत्ननी जाति ३१ य० वळी ॥ ७६ ॥

मूलः–गोमेज्जए य रुयगे अङ्के फलगे य लोहियक्खे य।
मरगय-मसारगल्ले भुयमोयग-इन्दनीले य ॥ ७६ ॥

गाथा ७६ भावार्थः–२३ गोमिज रत्न, २४ रुजक रत्न, २५ अंक रत्न, २६ फटक रत्न, २७ लोहीताक्ष रत्न, २८ मरतक रत्न, २९ मसारगळ रत्न, ३० भुजमोचक रत्न, ३१ इद्रनील रत्न ॥ ७६ ॥

अर्थः–च० चद्न रत्न ३२ ॥ गे० गेरुक रत्न ३३ । हं० हंसगर्भ नामे रत्न ३४ । पु० पुलक रत्न ३५ । सो० सोगंधिक रत्न ३६ य० वळी। वो० जाणवा च० चंद्रनभानामा रत्न ३७। वेडु० वैडुर्यनामा रत्न ३८। ज० जलकांतनामा रत्न ३९ । सू० सुर्यकांत रत्न ४० य० वळी ॥ ७७ ॥

मूलः–चन्दण-गेरुय-हंसगब्भ पुलए सोगन्धिए य बोद्धवे।
चन्दप्पहवेरुलिए जलकन्ते सूरकन्ते य ॥ ७७ ॥

गाथा ७७ भावार्थः–३२ चद्न रत्न, ३३ गेरक रत्न, ३४ हसगर्भ रत्न, ३५ पुलक रत्न, ३६ सौगधीक रत्न, ३७ चंद्रप्रभर रत्न, ३८ वैडुर्य रत्न, ३९ जळकांत रत्न, ४० सौर्यकांती रत्न ॥ ७७ ॥

अर्थः–ए० ए सर्व ख०खरनामा पु०पृथ्वीना भेद जाणवा । भे० भेद छ० छत्रीस भेद आ० कह्या तिर्थंकरे

ए०एक प्रकारे अ०फेरनथी घणेप्रकारे नथी सु०सुक्ष्म पृथ्वीनाजीव त०तिहांपृथ्वीनाभेदमाहि वि०कह्यातिर्थंकरे ॥७८॥

मूल.—एए खरपुढवीए भेया छत्तीसमाहिया ।
एगविहमनाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ॥ ७८ ॥

गाथा ७८ भावार्थः—ए सर्व ३६ भेद कठण पृथ्वीना तिर्थंकरे कह्या छे अने सुक्ष्म पृथ्वीना जीवते एकज भेदे छे, तेनो बीजो भेद नथी, ए सुक्ष्म पृथ्वीना जीव ते, ए पृथ्वीना पुर्वोक्त भेद माहीज तिर्थंकरे कह्या छे, ए द्रव्यथी पृथ्वीना भेद कह्या ॥ ७८ ॥

अर्थः—हवे खेत्रथी कहेछे सु० सुक्ष्म पृथ्वीकायना जीव। स० सर्व लो०लोकना माहे व्यापी रह्याछे। लो०लोकना ए० एक देशविभागे य० वळी। बा० बादर पृथ्वीकायना जीवछे। इ० सुक्ष्म बादर पृथ्वीकायना भेद कह्या पछी का० हवे काळना वि० भेद कहेछे तु० वळी। ते० ते काळना भेद वु० कहिशु च० चार प्रकारे ॥ ७९ ॥

मूल.—सुहुमा सवलोगम्मि लोगदेसे य बायरा ।
इत्तो कालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउविहं ॥ ७९ ॥

गाथा७९ भावार्थः—सुक्ष्म पृथ्वीकायना जीव सर्व लोकमाही व्यापी रह्याछे अने बादर पृथ्वीकायना जीव ते लोकना एक देशने विषेछे, ए क्षेत्रथी सुक्ष्म ने बादर पृथ्वीकायना भेद कह्या, हवे काळना भेद चार प्रकारे कहेछे ॥७९॥

अर्थः—स०सुक्षम बादर पृथ्वीकायना जीवछता प० आश्री। अ० अनादिकाळनाछे। अ० छेहडो नथी वि०य०वळी ठि०आउखा प०आश्री सा०आदिसहितछे ॥ स० आउखानो छेडो आवे ते भणी अंतसहितछे वि०य० वळी ॥८०॥

अर्थः-गो० गोहमेज रत्न २३ य० वळी ॥ रु० रुजक रत्ननी जाति २४ ॥ अं० अंक रत्न २५।। फ० फटिकरत्न २६ य० वळी॥ लो० लोहिताक्ष रत्ननी जाति २७ य० वळी ॥ म० मरकत रत्न २८ ॥ म० मसारगल रत्न २९ ॥ भु० भुजमोचक रत्न ३० ॥ इ० इंद्र नील रत्ननी जाति ३१ य० वळी ॥ ७६ ॥

मूलः-गोमेज्जए य रुयगे अङ्के फलग्रे य लोहियक्खे य।
मरगय-मसारगल्ले भुयमोयग-इन्दनीले य ॥ ७६ ॥

गाथा ७६ भावार्थः-२३ गोमिज रत्न, २४ रुजक रत्न, २५ अंक रत्न, २६ फटक रत्न, २७ लोहीताक्ष रत्न, २८ मरतक रत्न, २९ मसारगळ रत्न, ३० भुजमोचक रत्न, ३१ इद्रनील रत्न ॥ ७६ ॥

अर्थः-चं० चंदन रत्न ३२ ॥ गे० गेरुक रत्न ३३ । हं० हंसगर्भ नामे रत्न ३४ । पु० पुलक रत्न ३५ । सो० सोगधिक रत्न ३६ य० वळी। वो० जाणवा च० चंद्रप्रभानामा रत्न ३७। वेडु० वैडुर्यनामा रत्न ३८। ज० जलकातनामा रत्न ३९ । सू० सुर्यकात रत्न ४० य० वळी ॥ ७७ ॥

मूलः-चन्दण-गेरुय-हंसगब्भ पुलए सोगन्धिए य बोद्धवे।
चन्दप्पहवेरुलिए जलकन्ते सूरकन्ते य ॥ ७७ ॥

गाथा ७७ भावार्थः-३२ चदन रत्न, ३३ गेरक रत्न, ३४ हंसगर्भ रत्न, ३५ पुलक रत्न, ३६ सौगंधीक रत्न, ३७ चंद्रप्रभर रत्न, ३८ वैडुर्य रत्न, ३९ जळकांन रत्न, ४० सौर्यकांती रत्न ॥ ७७ ॥

अर्थः-ए० ए सर्व ख०खरनामा पु०मथ्वीना भेद जाणवा । भे० भेद छ० छत्रीस भेद आ० कह्या तिर्थंकरे

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ ८० ॥

गाथा ८० भावार्थः—एक सुक्ष्म वादर पृथ्वीकायना जीव छतां आश्री अनादी काळना छे, तेनो अंत पण नथी अने आयुष्य आश्री आदी सहित तेमज अंत सहित पण छे ए प्रथम भेद कह्यो ॥ ८० ॥

अर्थः—बा० बावीस स० सहश्र। वा० वरस उ० उत्कृष्टी स्थिति भ० होय । आ० आउखानी ठि० स्थिति पु० पृथ्वीकायनी। अं० अतरमुहुर्त ज० जघन स्थिति जाणवी॥ ८१ ॥

मूलः—बावीससहस्साइं वासाणुक्कोसिया भवे ।
आउठिइ पुढवीणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ ८१ ॥

गाथा ८१ भावार्थः—बादर पृथ्वीकायनी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी २२००० हजार वर्षनी जाणवी, ए भव स्थितिनो बीजो भेद कह्यो ॥ ८१ ॥

अर्थः—अ० असंख्यातो का०काल । उ० उत्कृष्टी ॥ अ० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति का० काय ठि० स्थिति पु० पृथ्वीना जीव तं० पृथ्वीना भव नीरंतर करे ते का० पृथ्वीकाय तु० वळी अ० मुकाय नहि ॥८२॥

मूलः—असंखकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
कायठिई पुढवीणं तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ ८२ ॥

गाथा ८२ भावार्थः—हवे बादर पृथ्वीकायनी कायस्थिति कहे छे, कायस्थिति ते पृथ्वीना भव निरंतर

करे, पृथ्वीकायमांथी मरीने वळी पृथ्वीकायमाहीज उपजे ते पृथ्वीनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी असंख्याता काळनी (अर्थात ए पृथ्वीकायनी काया नमुके तो एटला काळ सुधी रहे एत्रीनो भेद कह्यो॥८२॥

अर्थः—अ० अनंता का० काळनुं आतरु पडे पृथ्वीनुं भव पामवाआश्री उ० उत्कृष्टो ॥ अं० अंतरमुहुर्त ज०जघन्य आंतरुं ॥ वि० छांडेथके ॥ स० पोतानी पृथ्वी का० काया ॥ पु० पृथ्वीना जी० जीवने अ० प्रथ्वीनो भव पामवो उत्कृष्टो अनतकालनु आतरु पडे ॥ ८३ ॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहूत्तं जहन्नगं ।
विजढंमि सए काए पुढविजीवाण अन्तरं ॥ ८३ ॥

गाथा ८३ भावार्थः—पोतानी पृथ्वीकायनी काया छांडये थके फरी पृथ्वीनो भव पामवा आश्री आंतरु पडे तो जघन्य अतरमुहुर्त अने उत्कृष्टु अनंता काळनु ए काळथी चोथो भेद कह्यो ॥ ८३ ॥

अर्थः—हवे भावथी कहे छे ॥ ए० ए पृथ्वीकायना जीव व० वर्णथकी चे० पुरणे ग० गंधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी । सं० सस्थानना दे० भेदथकी वा० पण । वि० भेदना स० सहस्त होय ॥८४॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ ८४ ॥

गाथा ८४ भावार्थः—हवे भावथी कहे छे, ए पृथ्वीकाय जीवना वर्ण थकी, गध थकी, रस थकी, स्पर्श थकी, संस्थान थकी हजारो भेद थाय ए पृथ्वीकायनुं स्वरुप कह्युं ॥ ८४ ॥

अर्थः–हवे अपकाय द्रव्यथकी कहेछे । दु० बे प्रकारे आ० अपकायना जी० जीव उ० वळी । सु० सुक्ष्म अने
० बादर त०तेमज प० पर्याप्ता अने अ०अपर्याप्ता । ए० एम दु० बे प्रकारे पु० पण कहिये ॥८५॥

मूलः–दुविहा आऊजीवा उ सुहुमा बायरा तहा ।
पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ ८५ ॥

८५ भावार्थः–हवे अपकाय द्रव्यथी कहे छे, अपकायना जीव बे प्रकारे ते सुक्ष्म ने बादर
ते अपर्याप्ता ने पर्याप्ता ए बे प्रकारे अपकायना जीव होय ॥ ८५ ॥

०बादर जे० जे अपकाय उ० वळी प० पर्याप्ता ॥ प० पांच प्रकारे ते० ते । प० कह्या
सु० मेघना पाणी उ० आकाश थकी सदाय पाणी पडे छे ते य० वळी उ० उस ह० हरि नीला
उपर पाणी आवे ते हरीतणा । म० धुंयर हि० हिम ॥ ८६ ॥

:–बायरा जे उ पज्जत्ता पञ्चहा ते पकित्तिया ।
सुद्धोदए य उस्से हरतणू महिया हिमे ॥ ८६ ॥

६ भावार्थः–जे बादर अपकाय पर्याप्ता ते पांच प्रकारे ते १ मेघनुं पाणी, २ आकाशथी सदा
पाणी, ३ नीला तृणा उपर आवे ते हरी तणु पाणी, ४ धुवरनुं पाणी, ५ हेमनुं पाणी, ए पांच
रनुं बादर पाणी तिर्थकरे कह्यु छे ॥ ८६ ॥

अर्थ.–ए० एक प्रकारे अपकाय न० नाणे प्रकारे नथी सु० सुक्ष्म त० तिहां अपकायना भेद मांहि

ति० कह्या तिर्थंकरे ॥ सु० सुक्षम अपकायना जीव ॥ स० सर्व लो० लोकमाहि व्यापी रह्या छे लो० लोकना
दे० एक विभागने विषे छे य० वळी । वा० बादर अपकायना जीव ॥ ८७ ॥

मूल.–एगविहमणाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ।
सुहुमा सव्वलोगम्मि लोगदेसे य वायरा ॥ ८७ ॥

गाथा ८७ भावार्थः–सुक्ष्म अपकायनो एकज भेद छे पण घणा प्रकारे नथी ते अपकायना भेद मांहीज तिर्थंकरे कहेल छे, ए द्रव्यना अपकायथी भेद कह्या, हवे क्षेत्रथी कहेछे, सुक्ष्म अपकायना जीव सर्व लोक माहीं व्यापी रह्या छे अने लोकना एक देशने विषे वादर अपकायना जीव कह्या छे ए क्षेत्रथी कह्यु ॥ ८७ ॥

अर्थः–हवे अपकाय काळथी कहे छे । स० छता प० आश्री अ० अनादिकाळनाछे अपकायना जीव ॥ अ० छेहडो पण नथी ए अपकायनु वि० य० वळी । ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदिसहित छे । स० स्थितिनो छेहडो आवे ते भणी अंतसहित वि० य० पण छे ॥ ८८ ॥

मूल.–सन्तइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ ८८ ॥

गाथा ८८ भावार्थः–हवे काळथी अपकाय चार प्रकारे कहे छे, छता आश्री अनादी काळना अपकायना जीव छे तेनो अंत नथी, स्थिति आश्री आदी सहीतछे, तेमज अंत सहीत पणछे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ ८८ ॥

अर्थः–स० सात स० सहस्र ॥ वा० वरस । उ० उत्कृष्टि भ० होय । आ० आउखानी ठि० स्थिति

अर्थः—हवे अपकाय द्रव्यथकी कहेछे । दु० बे प्रकारे आ० अपकायना जी० जीव उ० वळी । सु० सुक्ष्म अने बा० बादर त०तेमज प० पर्याप्ता अने अ०अपर्याप्ता । ए० एम दु० बे प्रकारे पु० पण कहिये ॥८५॥

मूलः—दुविहा आऊजीवा उ सुहुमा बायरा तहा ।
पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ ८५ ॥

गाथा ८५ भावार्थः—हवे अपकाय द्रव्यथी कहे छे, अपकायना जीव बे प्रकारे ते सुक्ष्म ने बादर तेना वळी बे भेद ते अपर्याप्ता ने पर्याप्ता ए बे प्रकारे अपकायना जीव होय ॥ ८५ ॥

अर्थः—बा० बादर जे० जे अपकाय उ० वळी प० पर्याप्ता ॥ प० पांच प्रकारे ते० ते । प० कह्या तिर्थंकरे ॥ सु० मेघना पाणी उ० आकाश थकी सदाय पाणी पडे छे ते य० वळी उ० उस ह० हरि नीला तृणी उपर पाणी आवे ते हरीतणा । म० धुंयर हि० हिम ॥ ८६ ॥

मूलः—बायरा जे उ पज्जत्ता पञ्चहा ते पकित्तिया ।
सुद्धोदए य उस्से हरतणू महिया हिमे ॥ ८६ ॥

गाथा ८६ भावार्थः—जे बादर अपकाय पर्याप्ता ते पांच प्रकारे ते १ मेघनुं पाणी, २ आकाशथी सदा पडे ते उसनुं पाणी, ३ नीला तृणा उपर आवे ते हरी तणु पाणी, ४ धुंयरनुं पाणी, ५ हेमनुं पाणी, ए पांच प्रकारनुं बादर पाणी तिर्थंकरे कह्युं छे ॥ ८६ ॥

अर्थः—ए० एक प्रकारे अपकाय अ० अणे प्रकारे नथी सु० सुक्ष्म त० तिहां अपकायना भेद मांहि

नि० कह्या तिर्थंकरे ॥ सु० सुक्षम अपकायना जीव ॥ स० सर्व लो० लोकमाहि व्यापी रह्या छे लो० लोकना दे० एक विभागने विषे छे य० वळी । वा० वादर अपकायना जीव ॥ ८७ ॥

मूल.–एगविहमणाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ।
सुहुमा सव्वलोगम्मि लोगदेसे य वायरा ॥ ८७ ॥

गाथा ८७ भावार्थः–सुक्ष्म अपकायनो एकज भेद छे पण घणा प्रकारे नथी ते अपकायना भेद मांहीज तिर्थंकरे कहेल छे, ए द्रव्यना अपकायथी भेद कह्या, हवे क्षेत्रथी कहेछे, सुक्ष्म अपकायना जीव सर्व लोक माहीं व्यापी रह्या छे अने लोकना एक देशने विषे वादर अपकायना जीव कह्या छे ए क्षेत्रथी कह्यु ॥ ८७ ॥

अर्थः–हवे अपकाय कालथी कहे छे । स० छता प० आश्री अ० अनादिकाळनाछे अपकायना जीव ॥ अ० छेहडो पण नथी ए अपकायनु वि० य० वळी ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदिसहित छे । स० स्थितिनो छेहडो आवे ते भणी अतसहित वि० य० पण छे ॥ ८८ ॥

मूलः–सन्तइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥८८ ॥

गाथा ८८ भावार्थः–हवे काळथी अपकाय चार प्रकारे कहे छे, छता आश्री अनादी काळना अपकायना जीव छे तेनो अंत नथी, स्थिति आश्री आदी सहीतछे, तेमज अंत सहीत पणछे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥८८॥

अर्थः–स० सात स० सहश्र ॥ वा० वरस । उ० उत्कृष्टि भ० होय । आ० आउखानी ठि० स्थिति

आ० अपकायनी अं० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ ८९ ॥

मूलः—सत्तेव सहस्साइं वासाणुकोसिया भवे ।
आउठिई आऊणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ ८९ ॥

गाथा ८९ भावार्थः—अपकायना जीवनी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी ७००० हजार वर्षनी, ए बीजो भेद कह्यो ॥ ८९ ॥

अर्थः—हवे कायस्थिति कहे छे ॥ अ० असंख्याता काळनी उ० उत्कृष्टी अं० अंतरमुहुर्त । ज०जघन्य स्थिति जाणवी का० काय ठि० स्थिति ॥ आ० अपकायनी ॥ तं० ते का० अपकायनी काया तु० वळी अ० न मुकतो एटलो काळ रहे ॥ ९० ॥

मूलः—असंखकालमुकोसं अन्तोमुंहुत्तं जहन्नगं ।
कायठिई आऊणं तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ ९० ॥

गाथा ९० भावार्थः—अपकायना जीवनी काय स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी, उत्कृष्टी असंख्याता काळनी, ते अपकायना जीव अपकायनी काया न मुंके तो एटला काळ सुधी तिहां रहे, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ ९० ॥

अर्थः—अ० अनंतकाळ उ० उत्कृष्टी ॥ अ० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ वि० छांडे थके स० पोतानी अपकायनी का० काया ॥ आ० अपकायनां जी० जीवने अपकाय पामवानुं एटलुं अं० आंतरुं पडे ॥ ९१ ॥

मूलः—अणन्तकालमुकोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

विजढंमि सए काए आऊजीवाण अन्तर ॥ ९१ ॥

गाथा ९१ भावार्थः-पोतानी अपकायनी काया छाडये थके अपकायना जीवने अपकाय पामवानुं आंतरु पडे तो जघन्य अतरमुहुर्त अने उत्कृष्टु असख्याता काळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ ९१ ॥

अर्थः-हवे अपकाय भावथी कहे छे ॥ ए० ए अपकायना जीवना भेद व० वर्णथकी चे० वळी । ग० गंधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी ॥ स० सस्थानना दे० भेदथकी वा० पण वि० भेदना स० सहश्र होय ॥९२॥

मूलः-एएसि वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ ९२ ॥

गाथा ९२ भावार्थः-हवे अपकाय भावथी कहे छे, ए अपकायना जीवना भेद वर्ण थकी, गंध थकी, रस थकी, स्पर्श थकी, संस्थान थकी हजारो थाय ए अपकायनुं स्वरुप कह्युं ॥ ९२ ॥

अर्थः-हवे वनस्पतिना भेद द्रव्यथकी कहेछे ॥ दु० बे प्रकारे ॥ व० वनस्पतीना जी० जीव सु० सुक्ष्म बा० बादर त० तेमज ॥ प० पर्याप्ता अने अ० अपर्याप्ता ॥ ए० एम ए० वनस्पतीकाय दु० बे प्रकारे पु० वळी जाणवा ॥९३॥

मूलः-दुविहा वणस्सईजीवा सुहुमा बायरा तहा ।
पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ ९३ ॥

गाथा ९३ भावार्थः-हवे वनस्पती द्रव्यथी कहेछे, वनस्पतीना जीव बे प्रकारे ते सुक्ष्म ने बादर तेना वळी बे भेद अपर्याप्ता ने पर्याप्ता ए बे भेदे वनस्पती तिर्थंकरे कहीछे ॥ ९३ ॥

अर्थः-बा० बादर जे० जे उ० वळी प० पर्याप्ता ॥ दु० बे प्रकारे ते० ते बादर वनस्पतीना जीव वि० कह्या भगवंते ॥ सा० अनंता जीव ते साधारण स० शरिरवत छे एक शरिरमांहि अनंता जीव रहेछे य० वळी प० बीजा प्रत्येक ॥ शरीवत जीव छे य० वळी त० तेमज य० वळी ॥ ९४ ॥

मूलः—बायरा जे उ पज्जत्ता दुविहा ते वियाहिया ।
साहारणसरीरा य पत्तेगा य तहेव य ॥ ९४ ॥

गाथा ९४ भावार्थः—जे बादर पर्याप्ता वनस्पतीना जीव ते बे प्रकारे, ते एक साधारण शरीरवाळा अने बीजा प्रत्येक शरीर वाळा, साधारण शरीर वाळा ते ऐकेक शरीरे अनंता जीव होय ते, बीजा प्रत्येक शरीर वाळा ते एकेके शरीरे अकेको जीव होय ते, ए बे भेद जाणवा ॥ ९४ ॥

अर्थः-प० प्रत्येक जुदा जुदा स० शरीरना धणी ॥ अणे० घणे प्रकारे ते० ते प० कह्याछे रु० आ-बादिक १ ॥ गु० रिंगणी प्रमुख २ य० वळी गु० वनमालती प्रमुख ३ य० वळी ल० चंपकलतादिक ४ ॥ व० तुनडी प्रमुख वल्ली ५ त० त्रणा ६ त० तेमज ॥ ९५ ॥

मूलः—पत्तेगसरीराओ णेगहा ते पकित्तिया ।
रुक्खा गुच्छा य गुम्मा य लया वल्ली तणा तहा ॥ ९५ ॥

गाथा ९५ भावार्थः—प्रत्येक ते जुदा शरीरना धणी जीव घणे प्रकारे कह्याछे, १ रुखना बे भेद ते एक बीयाने, २ बहुबीया, एक बीया ते जे फळमा एक बीज होय ते [illegible]

ते, सीताफळ जमरुख प्रमुख, ३ वनमालती प्रमुख, ४ चंपकलतादीक, ५ तुवडी प्रमुखनी वेलडी, ६ तेमज तृणा ॥९५॥

अर्थः—व० नालीएरी प्रमुख ७ ॥ प० शेलडी घास प्रमुख ८ ॥ कु० भूइफोडा प्रमुख ९ ॥ ज० कमल प्रमुख १० ओ० शालि प्रमुख धान ११ त० तेमज ॥ ह० हरिकाय बो० जाणवा प० प्रत्येक वनस्पतीकायना जीव इ० ए आ० कह्या भगवंते ॥ ९६ ॥

मूल—वलया पव्वगा कुहणा जलरुहा ओसही तहा ।
हरियकाया बोद्धव्वा पत्तेआ इइ आहिया ॥ ९६ ॥

गाथा ९६ भावार्थः—७ नाळीयेरी प्रमुख, ८ सेलडी घास प्रमुख, ९ भुई फोडा प्रमुख, १० कमळ प्रमुख, ११ शाळी (डांगर) प्रमुख, १२ हरिकाय औषधी प्रमुख ए प्रत्येक वनस्पतीना जीव जाणवा एम तिर्थंकरे कहेलछे ॥९६॥

अर्थः—सा० अनंता जीवते एक शरीरमांहि रहेछे ते साधारण ॥ स० शरीरवंत जीव अनंतकायने ॥ अणे० घणेप्रकारे ते० ते प० कह्या भगवंते ॥ आ० आलु कंदमुळनी जाती मू० मुलो चे० पुरणे । सि० आदु त० तेमज य० वली ॥९७॥

मूलः—साहारणसरीराओ णेगहा ते पकित्तिया ।
आलुए मूलए चेव सिङ्गवेरे तहेव य ॥ ९७ ॥

गाथा ९७ भावार्थः—एक शरीर माही अनंता जीव रह्या छे ते साधारण शरीरवंत जीव अनंतकाय ते घणे प्रकारे कहेल छे, आलुकंद कंदमुळनी जाती, तेमज मुळा, आदु ॥ ९७ ॥

अर्थः—ह० हिरिली सि० सिरिली स० शशीरीली ए त्रण कंदमुल जा० जावत के० केयकंदली । प० पलडु, ल०,

अर्थः-बा० बादर जे० जे उ० वळी प० पर्याप्ता ॥ दु० बे प्रकारे ते० ते बादर वनस्पतीना जीव वि० कह्या भगवंते ॥ सा० अनंता जीव ते साधारण स० शरिरवत छे एक शरिरमांहि अनंता जीव रहेछे य० वळी प० बीजा प्रत्येक ॥ शरीवत जीव छे य० वळी त० तेमज य० वळी ॥ ९४ ॥

मूलः-बायरा जे उ पज्जत्ता दुविहा ते वियाहिया ।
साहारणसरीरा य पत्तेगा य तहेव य ॥ ९४ ॥

गाथा ९४ भावार्थः-जे बादर पर्याप्ता वनस्पतीना जीव ते बे प्रकारे, ते एक साधारण शरीरवाळा अने बीजा प्रत्येक शरीर वाळा, साधारण शरीर वाळा ते ऐकेक शरीरे अनंता जीव होय ते, बीजा प्रत्येक शरीर वाळा ते एकेके शरीरे अकेको जीव होय ते, ए बे भेद जाणवा ॥ ९४ ॥

अर्थः-प० प्रत्येक जुदा जुदा स० शरीरना धणी ॥ अणे० घणे प्रकारे ते० ते प० कह्याछे रु० आंबादिक १ ॥ गु० रिंगणी प्रमुख २ य० वळी गु० वनमालती प्रमुख ३ य० वळी ल० चंपकलतादिक ४ ॥ व० तुवडी प्रमुख वली ५ त० त्रणा ६ त० तेमज ॥ ९५ ॥

मूलः-पत्तेगसरीराओ णेगहा ते पकित्तिया ।
रुक्खा गुच्छा य गुम्मा य लया वल्ली तणा तहा ॥ ९५ ॥

गाथा ९५ भावार्थः-प्रत्येक ते जुदा शरीरना धणी जीव घणे प्रकारे कह्याछे, १ रुखना बे भेद ते एक बीयाने, २ बहुबीया, एक बीया ते जे फळमा एक बीज होय ते आंबा प्रमुख अने बहु बीया ते जे फळमां घणां बीयां होय

ए सरवे कद मुळनी जाती छे, पुर्वोक्त इत्यादीक घणा प्रकारनी साधारण वनस्पती तिर्थंकरे कही छे ॥१००॥

अर्थः—ए० एकन प्रकारे । अ० घणे प्रकारे नथी ॥ सु० सुक्ष्म त० तिहा वि० कह्या भगवंते ॥ हवे वनस्पतीकाय खेत्रथी कहे छे । सु० सुक्ष्म स० सर्व लो० लोकने विषे व्यापी रह्या छे । लो० लोकने दे०एक भागे य० वळी बा० बादर वनस्पति ॥ १०१ ॥

मूलः—एगविहमणाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ।
सुहुमा सव्वलोगम्मि लोगदेसे य बायरा ॥ १०१ ॥

गाथा१०१भावार्थः—हवे वनस्पती क्षेत्रथकी कहेछे, सुक्ष्म वनस्पती सर्व लोकने विषे व्यापी रहीछे, सुक्ष्म वनस्पतीनो एकज भेद कह्योछे, पण घणा भेद नथी अने बादर वनस्पती लोकना एक देशने विषेछे, ए क्षेत्रथी कही ॥१०१॥

अर्थः—हवे वनस्पती कालथी कहे छे स० ए वनस्पती छता प० आश्री अ० अनादिकालनी छे॥ अ० छेहडो पण नथी वि० य० ॥ वळी ठि० भवस्थिति कायस्थिति । प० आश्री सा० आदि सहितछे स० स्थिति पुरी थाय तेवारे छेहडा सहित छे वि० य० वळी ॥ १०२ ॥

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १०२ ॥

गाथा १०२ भावार्थः—हवे काळथी चार प्रकारे कहे छे, ए वनस्पती काय छतां आश्री अनादी काळनी छे, तेनो अत नथी, ए प्रथम भेद कह्यो, भवस्थीती ने काय स्थीती आश्री आदी सहीत छे, तेमज अत सहीत

लसण कं० कांदा ए वे कंदमुळनी जाति य०वळी क०कन्दली ए पण कदमुल य०वळी कु०कुडुव ए कंदमुल ॥९८॥

मूलः—हरिली सिरिली सस्सिरिली जावई केयकन्दली ।
पलण्डुलसणकन्दे य कन्दली य कुडुवए ॥ ९८ ॥

गाथा ९८ भावार्थः—हीरली, सीरली, सीसरली ए त्रणे कदमुळनी जाती, जावय, केइ कंदली, पलंडु, लसण, कांदा (डुंगळी), कदळी अने कुडुव ॥ ९८ ॥

अर्थः—लो० लोहिणी थी० ए पण कदमुलनी जाति । तु० एपण कंदमुल य० वळी त० तेमज य० वळी क० कृष्नकंद य० वळी व० वज्रकंद ए य० पण कंदमुल क० कदमुल सू० सूरण त० तेमज ॥ ९९ ॥

मूलः—लोहिणीहूय थीहूय तुहगा य तहेव य ।
कण्हे य वज्जकन्दे य कन्दे सूरणए तहा ॥ ९९ ॥

गाथा ९९ भावार्थः—लोहिणी, हुयथी नामे कंद, कुहगायनामेकंद तेमज कृष्ण कंद, वज्रकद, सुरणकंद ॥९९॥

अर्थः—अ० अश्वकर्ण ए पण कंदमुल य० वळीवो० जाणवो ॥ सी० सीहकर्णी ए पण कदमुल त० तेमज य०वळी मुसु० ए पण कंदमुल य०वळी ह०नीली हलदर पण कदमुल य० वळी ॥ णे० घणे प्रकारे ए० ए आदि देइने ॥१००॥

मूलः—अस्सकण्णी य वोधवा सीहकण्णी तहेव य ।
मुसुण्ढी य हलिद्दा य णेगहा एवमायओ ॥ १०० ॥

गाथा १०० भावार्थः—अश्वकर्णि नामे कद, सिंहकर्णि नामे कद, मुसठी नामे कद, लीलीहलदर कंद

ए सरवे कद मुळनी जाती छे, पुर्वोक्त इत्यादीक घणा प्रकारनी साधारण वनस्पती तिर्थंकरे कही छे ॥१००॥

अर्थः—ए० एकज प्रकारे । अ० घणे प्रकारे नथी ॥ सु० सुक्ष्म त० तिहा वि० कह्या भगवंते ॥ हवे वनस्पतीकाय खेत्रथी कहे छे । सु० सुक्ष्म स० सर्व लो० लोकने विषे व्यापी रह्या छे । लो० लोकने दे०एक भागे य० वळी बा० बादर वनस्पति ॥ १०१ ॥

मूल.—एगविहमणाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ।
सुहुमा सव्वलोगम्मि लोगदेसे य बायरा ॥ १०१ ॥

गाथा१०१भावार्थः—हवे वनस्पती क्षेत्रथकी कहेछे, सुक्ष्म वनस्पती सर्व लोकने विषे व्यापी रहीछे, सुक्ष्म वनस्पतीनो एकज भेद कह्योछे, पण घणा भेद नथी अने बादर वनस्पती लोकना एक देशने विषेछे, ए क्षेत्रथी कही ॥१०१॥

अर्थः—हवे वनस्पती कालथी कहे छे स० ए वनस्पती छता प० आश्री अ० अनादिकालनी छे॥ अ० छेहडो पण नथी वि० य० ॥ वळी ठि० भवस्थिति कायस्थिति । प० आश्री सा० आदि सहितछे स० स्थिति पुरी थाय तेवारे छेहडा सहित छे वि० य० वळी ॥ १०२ ॥

मूलः—संतइं पप्प णाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १०२ ॥

गाथा १०२ भावार्थः—हवे कालथी चार प्रकारे कहे छे, ए वनस्पती काय छतां आश्री अनादी काळनी छे, तेनो अत नथी, ए प्रथम भेद कह्यो, भवस्थीती ने काय स्थीती आश्री आदी सहीत छे, तेमज अंत सहीत

लसण कं० कांदा ए वे कदमुलनी जाति य०वळी कं०कन्दली ए पण कदमुल य०वळी कु०कुडुव ए कंदमुल ॥९८॥

मूलः–हरिली सिरिली सस्सिरिली जावई केयकन्दली ।
पलण्डुलसणकन्दे य कन्दली य कुडुवए ॥ ९८ ॥

गाथा ९८ भावार्थः–हीरली, सीरली, सीसरली ए त्रणे कंदमुळनी जाती, जावय, केइ कंदली, पलंडु, लसण, कांदा (डुगळी), कदळी अने कुडुव ॥ ९८ ॥

अर्थः–लो० लोहिणी थी० ए पण कदमुलनी जाति । तु० एपण कंदमुल य० वळी त० तेमज य० वली क० कृष्नकंद य० वळी व० वज्रकंद ए य० पण कंदमुल क० कदमुल सू० सूरण त० तेमज ॥ ९९ ॥

मूलः–लोहिणीहूय थीहूय तुहगा य तहेव य ।
कण्हे य वज्जकन्दे य कन्दे सूरणए तहा ॥ ९९ ॥

गाथा ९९ भावार्थः–लोहिणो, हुंयथी नामे कंद, कुहगायननामे कंद तेमज कृष्ण कंद, वज्रकद, सुरणकंद ॥९९॥

अर्थः–अ० अश्वकर्ण ए पण कंदमुल य० वळी बो० जाणवो ॥ सी० सीहकर्णि ए पण कंदमुल त० तेमज य०वळी मुसु० ए पण कदमुल य०वळी ह०नीली हलदर पण कदमुल य० वळी ॥ णे० घणे मकारे ए० ए आदि देइने ॥१००॥

मूलः–अस्सकण्णी य बोधव्वा सीहकण्णी तहेव य ।
मुसुण्ढी य हलिद्दा य णेगहा एवमायओ ॥ १०० ॥

गाथा १०० भावार्थः–अश्वकर्णि नामे कद, सिंहकर्णि नामे कंद, मुसढी नामे कंद, लीलीहल्दर कंद

ए सरवे कंद मुळनी जाती छे, पुर्वोक्त इत्यादीक घणा प्रकारनी साधारण वनस्पती तिर्थंकरे कही छे ॥१००॥

अर्थः–ए० एकज प्रकारे । अ० घणे प्रकारे नथी ॥ सु० सुक्ष्म त० तिहां वि० कह्या भगवंते ॥ हवे वनस्पतीकाय खेत्रथी कहे छे । सु० सुक्ष्म स० सर्व लो० लोकने विपे व्यापी रह्या छे । लो० लोकने दे०एक भागे य० वळी बा० बादर वनस्पति ॥ १०१ ॥

मूलः–एगविहमणाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ।
सुहुमा सवलोगम्मि लोगदेसे य बायरा ॥ १०१ ॥

गाथा१०१भावार्थः–हवे वनस्पती क्षेत्रथकी कहेछे, सुक्ष्म वनस्पती सर्व लोकने विपे व्यापी रहीछे, सुक्ष्म वनस्पतीनो एकज भेद कह्योछे, पण घणा भेद नथी अने बादर वनस्पती लोकना एक देशने विपेछे, ए क्षेत्रथी कही ॥१०१॥

अर्थः–हवे वनस्पती कालथी कहे छे स० ए वनस्पती छता प० आश्री अ० अनादिकालनी छे॥ अ० छेहडो पण नथी वि० य० ॥ वळी ठि० भवस्थिति कायस्थिति । प० आश्री सा० आदि सहितछे स० स्थिति पुरी थाय तेवारे छेहडा सहित छे वि० य० वळी ॥ १०२ ॥

मूलः–संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १०२ ॥

गाथा १०२ भावार्थः–हवे काळथी चार प्रकारे कहे छे, ए वनस्पती काय छतां आश्री अनादी काळनी छे, तेनो अत नथी, ए प्रथम भेद कह्यो, भवस्थीती ने काय स्थीती आश्री आदी सहीत छे, तेमज अंत सहीत

लसण कं० कांदा ए वे कदमुलनी जाति य०वळी कं०कन्दली ए पण कदमुल य०वळी कु०कुडुव ए कंदमुल ॥९८॥

मूलः—हरिली सिरिली सस्सिरिली जावई केयकन्दली ।
पलण्डुलसणकन्दे य कन्दली य कुडुवए ॥ ९८ ॥

गाथा ९८ भावार्थः—हीरली, सीरली, सीसरली ए त्रणे कदमुळनी जाती, जावय, केइ कंदली, पलंडु, लसण, कांदा (डुंगळी), कंदळी अने कुडुव ॥ ९८ ॥

अर्थः—लो० लोहिणी थी० ए पण कंदमुलनी जाति । तु० एपण कंदमुल य० वळी त० तेमज य० वली क० कृष्नकंद य० वळी व० वज्रकंद ए य० पण कंदमुल क० कदमुल सू० सूरण त० तेमज ॥ ९९ ॥

मूलः—लोहिणीहूय थीहूय तुहगा य तहेव य ।
कण्हे य वज्जकन्दे य कन्दे सूरणए तहा ॥ ९९ ॥

गाथा ९९ भावार्थः—लोहिणी, हुंयथी नामे कद, कुहगायनामे कद तेमज कृष्ण कंद, वज्रकंद, सुरणकंद ॥९९॥

अर्थः—अ० अश्वकर्ण ए पण कंदमुल य० वळी गो० जाणवो ॥ सी० सीहकर्णि ए पण कंदमुल त० तेमज य०वळी मुसु० ए पण कंदमुल य०वळी ह०नीली हलदर पण कदमुल य० वळी ॥ णे० घणे मकारे ए० ए आदि देइने ॥१००॥

मूलः—अस्सकण्णी य बोधव्वा सीहकण्णी तहेव य ।
मुसुण्ढी य हलिद्दा य णेगहा एवमायओ ॥ १०० ॥

गाथा १०० भावार्थः—अश्वकर्णि नामे कंद, सिंहकर्णि नामे कद, मुसठी नामे कद, लीलीहळदर कंद

ए सरवे कद मुळनी जाती छे, पुर्वोक्त इत्यादीक घणा प्रकारनी साधारण वनस्पती तिर्थंकरे कही छे ॥१००॥

अर्थः-ए० एकज प्रकारे । अ० घणे प्रकारे नथी ॥ सु० सुक्ष्म त० तिहां वि० कह्या भगवंते ॥ हवे वनस्पतीकाय खेत्रथी कहे छे । सु० सुक्ष्म स० सर्व लो० लोकने विषे व्यापी रह्या छे । लो० लोकने दे०एक भागे य० वळी बा० बादर वनस्पति ॥ १०१ ॥

मूल.-एगविहमणाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ।
सुहुमा सवलोगम्मि लोगदेसे य बायरा ॥ १०१ ॥

गाथा१०१भावार्थः-हवे वनस्पती क्षेत्रथकी कहेछे, सुक्ष्म वनस्पती सर्व लोकने विषे व्यापी रहीछे, सुक्ष्म वनस्पतीनो एकज भेद कह्योछे, पण घणा भेद नथी अने बादर वनस्पती लोकना एक देशने विषेछे, ए क्षेत्रथी कही ॥१०१॥

अर्थः-हवे वनस्पती कालथी कहे छे स० ए वनस्पती छता प० आश्री अ० अनादिकालनी छे॥ अ० छेहडो पण नथी वि० य० ॥ वळी ठि० भवस्थिति कायस्थिति । प० आश्री सा० आदि सहितछे स० स्थिति पुरी थाय तेवारे छेहडा सहित छे वि० य० वळी ॥ १०२ ॥

मूलः-संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १०२ ॥

गाथा १०२ भावार्थः-हवे काळथी चार प्रकारे कहे छे, ए वनस्पती काय छतां आश्री अनादी काळनी छे, तेनो अत नथी, ए प्रथम भेद कह्यो, भवस्थीती ने काय स्थीती आश्री आदी सहीत छे, तेमज अंत सहीत

पण छे, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १०२ ॥

अर्थः-द० दस चे० पुर्णे स० सहस्र । वा० वरस । उ० उतकृष्टि स्थिति (भ० होय) । प० लीलफुल निगोदिया व० वनस्पति कायनु आ० आउखु । अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवी ॥ १०३ ॥

मूलः-दस चेव सहस्साइं वासाणुक्कोसिया पणगाणं ।
वणस्सईणं आउं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १०३ ॥

गाथा १०३ भावार्थः-तेनी भवस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्त ने उत्कृष्टि १०००० हजार वर्षनी होय ॥१०३॥

अर्थः-अ० अनंतो काल उ० उतकृष्टि स्थिति ॥ अंतो० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य आतरु जाणवुं काय० एकाय ठि० स्थिति प० लीलफुल निगोदियादिक अनंत कायनी । त० ते का० अनंतकायने तु० वळी अ० अणमुकतोथको ॥१०४॥

मूलः-अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
कायठिई पणगाणं तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ १०४ ॥

गाथा १०४ भावार्थः-तेनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी अने उत्कृष्टी अनंताकाळनी होय, ए नीलफुल निगोदियादिक अनंतकायना जीव अनंतकायनी काया न मुके तो एटला काळ सुधी तिहांज रहे, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १०४ ॥

अर्थः-अ० असंख्याता कालनु उ० उतकृष्टुं आंतरु जाणवुं । अ० अंतरमुहुर्त । ज० जघन्य आंतरु जाणवु ॥ वि० छांडेथको स० पोताना का० वनस्पतीकायनी काया । प० नीलफुल प्रमुख अनंत काय जी०

जीवने अं० आंतरु पडे अनंतकायनुं भव पामवानुं ॥ १०५ ॥

मूलः—असंखकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

विजढंमि सए काए पणगजीवाण अन्तरं ॥ १०५ ॥

गाथा १०५ भावार्थः—पोतानो वनस्पतिनी काय छांडेथके वनस्पतिना कायना जीवने फरी वनस्पती-काय पामवानुं आंतरुं पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनुं अने उत्कृष्ट असंख्याताकाळनुं अने नीलफुल निगोदियादिक अनंतकायना जीवने आंतरु पडे तो उत्कृष्ट अनंताकाळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १०५ ॥

अर्थः—हवे वनस्पति भावथी कहेछे ॥ ए० ए वनस्पतिना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे गं० गंधथकी । र० रसथकी । फा० फरसथकी ॥ सं० संस्थानना ॥ दे० भेदथकी वा० वळी । वि० भेदना स० सहस्र छे ॥ १०६ ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १०६ ॥

गाथा १०६ भावार्थः—हवे भावथी कहेछे, ए वनस्पतिना वर्णथकी, गंधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, सं-स्थानथकी हजारो भेद थाय छे ॥ १०६ ॥

अर्थः—इ० ए पुर्वे कह्या ते था० थावरजीव । ति० त्रणप्रकारे ॥ स० संक्षेपे वि० कह्याछे ॥ इत्तो० एथावरजीव कह्या पछे हवे उ० वळी ॥ त० त्रसजीव । ति० त्रण प्रकारे कहेछे ॥ वु० शिष्य प्रते गुरु कहेछे हु कहीश । अ० अनुक्रमे ॥ १०७ ॥

मूलः—इच्चेए थावरा तिविहा समासेण वियाहिया ।

इत्तो उ तसे तिविहे वुच्छामि अणुपुव्वसो ॥ १०७ ॥

गाथा १०७ भावार्थः–ए पुर्वोक्त त्रण प्रकारे स्थावर जीव संक्षेपे कह्या, ए स्थावर जीव कह्या पछी हवे त्रस जीव त्रण प्रकारे अनुक्रमे कहीशु ??? ॥ १०७ ॥

अर्थः–ते० तेउकाय वा० वाउकाय य० वळी बो० जाणवा ॥ ओ० मोटा य० वळी त० त्रस बेंद्रिया-दिक त० तेमज ॥ इ० ए पुर्वे कह्या ते । त० त्रसजीव । ति० त्रण प्रकारे ॥ ते० तेहना भे० भेद सु० साभळ हे शिष्य । मे० मुजने कहेता थका ॥ १०८ ॥

मूलः–तेऊ वाऊ य बोधवा ओराला य तसा तहा ।
इच्चेए तसा तिविहा तेसिं भेए सुणेह मे ॥ १०८ ॥

गाथा १०८ भावार्थः–१ तेउकाय, २ वाउकाय, ३ तेमज मोटा त्रस जीव बेइंद्रियादिक ते त्रण प्रकारे त्रस जीव कह्या, हवे गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? तेहना भेद हु कहीश, ते तु सांभळ ??? ॥ १०८ ॥

अर्थः–हवे तेउकाय द्रव्यथी कहे छे । दु० बे प्रकारे ते० तेउकायना जी० जीव उ० वळी । सु० सुक्ष्म अने बा० बादर त० तेमजवळी ॥ प० पर्याप्ता अने अ० अपर्याप्ता । ए० एम ए० ए दु० बे प्रकारे पु० वळीकह्या ॥१०९॥

मूलः–दुविहा तेऊजीवा उ सुहुमा बायरा तहा ।
पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ १०९ ॥

गाथा १०९ भावार्थः–हवे तेउकाय द्रव्यथी कहे छे, तेउकायना जीव बे प्रकारे ते सुक्ष्म ने बादर

तेहना पण बे भेद अपर्याप्ता ने पर्याप्ता ॥ १०९ ॥

अर्थः—बा० बादर तेउकायना जीव जे० जे उ० वळी प० पर्याप्ता । अणे० घणे प्रकारे ते० ते वि० कह्या भगवंते इ० बलता जाजल्यमान अगारा मु० अग्नी सहितनान्हापोटडा राप सहित अ० लोह तपाव्यु होय तेमाहिंछे जे अग्नी छे ते अग्नी अ० मूलथकी सलगी होय ते झाल जा० मूलथकी त्रुटति झाळ त० तेमज य० वळी ॥११०॥

मूल.—बायरा जे उ पज्जत्ता णेगहा ते वियाहिया ।

इङ्गले मुम्मुरे अगणी अच्चिजाला तहेव य ॥ ११० ॥

गाथा ११० भावार्थः—जे बादर तेउकाय पर्याप्ता ते घणे प्रकारे कहेल छे, बळता जाज्वल्यमान अ-गारा, राख सहित अग्नीना खोटडा, लोढाने तपाव्यु होय ते माही अग्नि होय ते, मुळथी सळगी होय ते झाळ, तेमज मुळथकी त्रुटती झाळ ॥ ११० ॥

अर्थः—उ० उलकापातनी अग्नी । वि० विजलीनी अग्नी य० वळी बो० जाणवी अणे० घणे प्रकारे ए० ए आ० आदि । ए० एकज वि० प्रकारे अ० बीजो प्रकार नथी । सु० सुक्ष्म ते अग्नीकायनु । त० तिहा वि० कह्या तिर्थंकरे जीव सुक्ष्म तेउकायना ॥ १११ ॥

मूलः—उक्का विज्जू य बोधवा णेगहा एवमायओ ।

एगविहमणाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ॥ १११ ॥

गाथा १११ भावार्थः—उल्कापातनी अग्नी, विजळीनी अग्नी, इत्यादिक घणा प्रकारनी बादरअग्नी

जाणवो, सुक्ष्म अग्नीनो एकज भेद छे, पण घणा भेद तिर्थंकरे कह्या नथी ॥ १११ ॥

अर्थः—हवे तेउकाय क्षेत्रथी कहे छे सु० सुक्ष्म तेउकायना जीव स० सर्वलोकमा व्यापी रह्या छे । लो० लोकने दे० एक देशने य० विषे । बा० बादर तेउकाय छे । इ० ए हवे कथा पछे का० कालनो । वि० विभाग तु० वळी ते० ते अग्नीनो । वु० हु कहिश च० च्यार प्रकारे छे ॥ ११२ ॥

मूलः—सुहुमा सव्वलोगम्मि लोगदेसे य बायरा ।
इत्तो कालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउव्विहं ॥ ११२ ॥

गाथा ११२ भावार्थः—हवे तेउकाय क्षेत्रथी कहे छे, सुक्ष्म तेउकायना जीव सर्व लोकमांहि व्यापी रह्या छे अने बादर तेउकाय ते लोकना एक देशनेविषे रह्या छे, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ए क्षेत्रथी विचार कह्या पछी हवे ते अग्नीना काळनो विभाग चार प्रकारे हु कहीश ??? ॥ ११२ ॥

अर्थः—हवे कालथी कहेछे । स० छता प० आश्री अ० अनादि कालनाछे अग्नी कायना जीव । अ० अने सदाय अग्नी हशे पण छेहडो आवे नहि ॥ वि० य० वळी ठि० भवस्थिति कायस्थिति आउखानी स्थिति प० आश्री-जोता सा० आदिसहित छे ॥ स० आउखु पुरु थाय तेवारे ॥ अंतसहित वि० य० वळी पण छे ॥ ११३ ॥

मूलः—संतइं पप्प णाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ ११३ ॥

गाथा ११३ भावार्थः—हवे तेउकाय काळथी कहे छे, अग्नीना जीव छता आश्री अनादिकाळना छे

अने तेनो अंत नथी, भवस्थिति, कायस्थिति, आयुष्य स्थिति आश्री आदिसहीत छे ने आयुष्य पुर्ण थाय ते वारे अतसहित पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ ११३ ॥

अर्थः-ति० त्रण अ० अहोरात्रिनी कही। उ० उत्कृष्टि वि० कही भगवते। आ० आउखानी स्थिति ते० तेउकायनी अ० अतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवी ॥ ११४ ॥

मूल.-तिण्णेव अहोरत्ता उक्कोसेण वियाहिया।
आउठिई तेऊणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ ११४ ॥

गाथा ११४ भावार्थः-तेउकायना जीवनो स्थिति जघन्य अतरमुहुर्तनी अने उत्कृष्टि त्रण अहो (दिवस) रात्रीनी ए बीजो भेद कह्यो ॥ ११४ ॥

अर्थः-अ० असख्यातो काल उ० उतकृष्टि स्थिति जाणवी ॥ अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवी। का० कायस्थिति ते० तेउकायना जीवनी ॥ त० ते अग्नी का०काय तु०वळी अ० अणमुकतो थको ॥११५॥

मूलः-असंखकालमुक्कासं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं।
कायठिई तेऊणं तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ ११५ ॥

गाथा ११५ भावार्थः-तेउकायना जीवनी कायस्थिति जघन्य अतरमुहुर्त ने उत्कृष्टी असख्याता काळनी, तेउकायना जीव तेउकायनी काया न मुकेतो एटला काळसुधी तिहाज रहे, ए त्रीजो भेद कह्यो॥११५॥

अर्थः-अ० अणतकालनी उ० उत्कृष्टी स्थितिकही । अ० अतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ वि०

छांडेथके स० पोतानी का० काया। ते० ते तेउकायना जीवने अ० तेउकायपणे उपजवानुं एटलुं आंतरुछे ॥ ११६ ॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
विजढंमि सए काए तेऊजीवाण अन्तरं ॥ ११६ ॥

गाथा ११६ भावार्थः—पोतानी तेउकायनी काया छांडेथके तेउकायना जीवने फरी तेउकाय पामवानुं आंतरुं पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनु ने उत्कृष्टु अनता काळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ ११६ ॥

अर्थः—हवे भावथी कहेछे ए० ए अग्नीना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे ग० गंधथकी। र० रसथकी फा० फरसथकी। स० सस्थानना दे० भेदथकी वा० पण। वि० भेदना स० सहस्र होय ॥ ११७ ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ ११७ ॥

गाथा ११७ भावार्थः—हवे भावथी कहेछे, ए अग्नीना वर्णथकी, गधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, संस्थान थकी, हजारो भेद थाय छे ॥ ११७ ॥

अर्थः—हवे वायुकाय द्रव्यथी कहेछे। दु० बे प्रकारे वा० वायुकायना जी० जीव उ० वळी । सु० सुक्ष्म अने बा० बादर त० तेमज। प० पर्याप्ता अ० अने अपर्याप्ता। ए० एम ए० एकेकना दु० बे प्रकार पु० वळी जाणवा ॥ ११८ ॥

मूलः—दुविहा वाउजीवा उ सुहुमा बायरा तहा ।
पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ ११८ ॥

गाथा ११८ भावार्थः—हवे वायुकाय द्रव्यथी कहे छे, वायुकायना जीव बे प्रकारे, ते सुक्ष्म ने बादर तेमज तेना पण बे भेद, अपर्याप्ता ने पर्याप्ता ॥ ११८ ॥

अर्थः—बा० बादर जे० जे वायुकायना जीव उ० वळी प० पर्याप्ता प० पांच प्रकारे ते० ते प० आश्री कह्या ॥ उ० रहिरहिने वाय म० वटोळीयो आवे छे ते । घ० घनोदधिने हेठे घनवाय छे ते घनवाय गु० गुंजारसब्दकरे ते गुंजवाय । सु० थोडो थोडो वायते सुद्धवाय च० वळी ॥ ११९ ॥

मूल—बायरा जे उ पज्जत्ता पञ्चहा ते पकित्तिया ।
उक्कलिया मण्डलिया घणगुञ्जा सुद्धवाया य ॥११९॥

गाथा ११९ भावार्थः—बादर वायुकाय पर्याप्ता जीव ते पांच प्रकारे कह्या ते १ ऊकलीयो वायु ते रही रहीने वाय, २ मडळीयो वायु ते वटोळीयो आवे छे ते, ३ घनोदधीने हेठे जे घनवायु छे ते घनवायु, ४ गुंजारव शब्द करे ते गुंजावायु, ५ थोडो थोडो वाय ते शुद्ध वायु ॥ ११९ ॥

अर्थः—स० तृणादिक बीजेठामे लेइनाखे ते सवर्तक वा० वाय छे च० वळी ॥ अणे० घणे प्रकारे ए० ए आ० आदि देईने । ए० एकज प्रकारे छे सुक्ष्म वायु वणा प्रकारना नथी । सु० सुक्ष्म वायुना जीव त० ते वि० कह्या भगवंते ॥१२०॥

मूलः—संवट्टगवाते वा णेगहा एवमायओ ।
एगविहमणाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ॥ १२० ॥

गाथा १२० भावार्थः—के तृणादिक बीजे ठामे लेई नाखे ते सवर्तक वायु इत्यादिक घणा प्रकारना

वादर वायु कह्या छे ने सुक्ष्म वायुना जीवनो तो एकज प्रकार छे पण घणा प्रकार तिर्थकरे कहेल नथी ॥ १२० ॥

अर्थः-सु० सुक्ष्म वायुना जीव । स० सर्वलोकमांहि व्यापी रह्या छे । लो० लोकने दे० एक विभागे य० वळी वा० वादर वायुकायना जीव छे ॥ इ० ए विचार कह्या पछी का० कालनो । वि० विभाग तु० वळी ते० ते वायुकायनो वु० हु कहिस च० चार प्रकारे ॥ १२१ ॥

मूलः-सुहुमा सवलोगम्मि लोगदेसे य वायरा ।
इत्तो कालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउविहं ॥ १२१ ॥

गाथा १२१ भावार्थः-हवे क्षेत्रथी कहे छे, सुक्ष्म वायुकायना जीव सर्व लोकमांही व्यापी रह्या छे अने लोकना एक देशने विषे वादर वायुकायना जीव रह्या छे, ए क्षेत्रथी विचार कह्या पछी गुरु कहेता हवा हे शिष्य? वायुकायना जीवनो काळथकी चार प्रकारे विचार कहीशुं ॥ १२१ ॥

अर्थः-स० छता प० आश्री अ० वायुकायना जीव अनादि कालना छे । अ० वायुकायना जीवनुं अंतपण नथी सदाहोय वि० य० वळी ठि० भवस्थितिकायस्थिति आउखानी स्थिति प० आश्री । सा० आदि सहित छे स० आउखु पुरुंथाय तेवारे अंतसहित वि० य० पण छे ॥ १२२ ॥

मूलः-संतइं पप्प नाइया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १२२ ॥

गाथा १२२ भावार्थः-हवे काळथी विचार कहे छे, छता आश्री वायुकायना जीव अनादिकालना

छे ने तेनो अंत पण नथी एटले सगाय रहेशे अने भवस्थिति, कायस्थिति, आयुष्यस्थिति आश्री आदिसहित छे अने आयुष्य पुर्ण थाय ते आश्री अतसहित पग छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ १२२ ॥

अर्थः-ति०त्रण स० सहस्त्र ॥ वाँ० वरस ॥ उ० उतकृष्टी भ० होय ॥ आ० आउपानी स्थिति वा० वायुकायनी अ० अतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवी १२३ ॥

मूल-तिण्णेव सहस्साइं वासाणुक्कोसिया भवे ।

आउठिई वाऊणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १२३ ॥

गाथा १२३ भावार्थः-वायुकायना जीवनी स्थिति जघन्य अतरमुहुर्तनी अने उत्कृष्टि ३००० हजार वर्षनी जाणवी, ए बीजो भेद कह्यो ॥१२३॥

अर्थः-अ० असख्याता कालनी उ० उतकृष्टि स्थिति ॥ अ० अतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति । का०काय ठि० स्थिति वा० वायुकायनी ॥ त० ते का० वायुकायनी काया तु० वळी अ० अणमुकतोथको ॥ १२४ ॥

मूल-असंखकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

कायठिई वाऊणं तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ १२४ ॥

गाथा १२४ भावार्थः-वायुकायना जीवनी कायस्थिति जघन्य अतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टि असख्याताकाळनी, वायुकायना जीव वायुकायनी काया न मुके तो एटला काळ सुधी तिहाज रहे, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥१२४॥

अर्थः-अ० अनतकालनु उ० उत्कृष्ट आतरु पडे ॥ अ० अतर मुहुर्त ज० जघन स्थिति ॥ वि०

वादर वायु कह्या छे ने सुक्ष्म वायुना जीवनो तो एकज प्रकार छे पण घणा प्रकार तिर्थंकरे कहेल नथी ॥ १२० ॥

अर्थः—सु० सुक्ष्म वायुना जीव । स० सर्वलोकमांहि व्यापी रह्या छे । लो० लोकने दे० एक विभागे य० वळी वा० वादर वायुकायना जीव छे ॥ इ० ए विचार कह्या पछी का० कालनो । वि० विभाग तु० वळी ते० ते वायुकायनो वु० हु कहिस च० चार प्रकारे ॥ १२१ ॥

मूलः—सुहुमा सवलोगम्मि लोगदेसे य वायरा ।
इत्तो कालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउविहं ॥ १२१ ॥

गाथा १२१ भावार्थः—हवे क्षेत्रथी कहे छे, सुक्ष्म वायुकायना जीव सर्व लोकमांही व्यापी रह्या छे अने लोकना एक देशने विषे वादर वायुकायना जीव रह्या छे, ए क्षेत्रथी विचार कह्या पछी गुरु कहेता हवा हे शिष्य! वायुकायना जीवनो काळथकी चार प्रकारे विचार कहीशुं ॥ १२१ ॥

अर्थः—सं० छता प० आश्री अ० वायुकायना जीव अनादि कालना छे । अ० वायुकायना जीवनुं अंतपण नथी सदाहोय वि० य० वळी ठि० भवस्थितिकायस्थिति आउखानी स्थिति प० आश्री । सा० आदि सहित छे स० आउखुं पुरुथाय तेवारे अंतसहित वि० य० पण छे ॥ १२२ ॥

मूलः—संतइं पप्प नाइया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १२२ ॥

गाथा १२२ भावार्थः—हवे काळथी विचार कहे छे, छता आश्री वायुकायना जीव अनादिकाळना

छे ने तेनो अत पण नथी एटले सदाय रहशे अने भवस्थिति, कायस्थिति, आयुष्यस्थिति आश्री आदिसहित छे अने आयुष्य पुर्ण थाय ते आश्री अतसहित पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ १२२ ॥

अर्थः–ति० त्रण स० सहस्र ॥ वा० वरस ॥ उ० उतकृष्टी भ० होय ॥ आ० आउखानी स्थिति वा० वायुकायनी अ० अतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवी १२३ ॥

मूल.–तिण्णेव सहस्साइं वासाणुक्कोसिया भवे ।
आउठिई वाऊणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १२३ ॥

गाथा १२३ भावार्थः–वायुकायना जीवनी स्थिति जघन्य अतरमुहुर्तनी अने उत्कृष्टि ३००० हजार वर्षनी जाणवी, ए बीजो भेद कह्यो ॥१२३॥

अर्थः–अ० असख्याता कालनी उ० उतकृष्टि स्थिति ॥ अ० अतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति । का०काय ठि० स्थिति वा० वायुकायनी ॥ त० ते का० वायुकायनी काया तु० वळी अ० अणमुकतोथको ॥ १२४ ॥

मूल.–असंखकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
कायठिई वाऊणं तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ १२४ ॥

गाथा १२४ भावार्थ.–वायुकायना जीवनी कायस्थिति जघन्य अतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टि असख्याताकाळनी, वायुकायना जीव वायुकायनी काया न मुके तो एटला काळ सुधी तिहाज रहे, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥१२४॥

अर्थः–अ० अनतकालनुं उ० उत्कृष्ट आतरु पडे ॥ अ० अतर मुहुर्त ज० जघन स्थिति ॥ वि०

छांडे थके स० पोतानी । का० काया । वा० वायुकायना जी० जीवने । अ० वायुकायपणे उपजवानु एटलुं आंतरु पडे ॥ १२५ ॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
विजढंमि सए काए वाऊजीवाण अन्तरं ॥ १२५ ॥

गाथा १२५ भावार्थ –पोतानी वायुकायनी काया छांडेथके, वायुकायना जीवने फरी वायुकाय पामवानुं आतरु पडे तो जघन्य अतरमुहुर्तनु अने उत्कृष्टु अनताकाळनु, ए चोथो भेद कयो ॥ १२५ ॥

अर्थः—ए० ए वायुकायना भेद व० वर्ण थकी चे० पूरणे । ग० गन्ध थकी र० रस थकी । फा० फरसथकी । स० सस्थानना दे० भेदथकी वा० पण । वि० भेदना स० सहस्र होय ॥ १२६ ॥

मूलःएएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १२६ ॥

गाथा १२६ भावार्थः—हवे भावथी कहे छे, ए वायुकायना वर्णथकी, गधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, सस्थानथकी हजारो भेद छे, ए तेउकाय ने वायुकायन चलना भेदवा गणेल छे, ते ए घे चाले छे ते आश्री छे, बाकी तो स्थावरज छे ॥ १२६ ॥

अर्थः—ओ० मोटा त० त्रस जीव ने इद्रियादीक जे० जे उ० वळी ॥ च० चार प्रकारे ते० ते प० कथा भगवते । बे० बेइद्रि ॥ ते० तेइद्रि ॥ च० चोरिंद्रि । प० पचेद्रि चे० पुरणे ॥ १२७ ॥

मूल-ओराला तमा जे उ चउहा ते पकित्तिया ।

वेइन्दिय-तेइन्दिय-चउरो-पञ्चिन्दिया चेव ॥ १२७ ॥

गाथा १२७ भावार्थः-मोटा बेइंद्रियादिक त्रस जीव चार प्रकारे कह्या छे ते, १ बेइंद्री, २ तेइंद्री, ३ चौरंद्री, ४ पचेंद्री. ए चार भेद जाणवा ॥ १२७ ॥

अर्थः-बे० बेइंद्रि उ० वळी जे० जे जी० जीव दु० बे प्रकारे ने भेदे ते० ते प० कह्या भगवंते ॥ प० पर्याप्ता । अ० अपर्याप्ता ए० एम ए० एकेकना दु० बे प्रकार पु० वळी जाणवा ॥ १२८ ॥

मूलः-वेइन्दिया उ जे जीवा दुविहा ते पकित्तिया ।

पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ १२८ ॥ सेसि भेद सुपेह मे

गाथा १२८ भावार्थः-हवे बेइंद्री द्रव्यथी कहे छे, बेइंद्री (काया ने जीभ होय ते) जीव बे प्रकारे कह्या ते, अपर्याप्ता ने पर्याप्ता, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ते बेइंद्रीना भेद हु कहीश? ते तु सांभळ ! ॥१२८॥

अर्थः-कि० करमीया विष्टामाहि उपजे ते सो० सोमगलनामा बेइंद्रि चे० पुरगे । अ० अलसीया मा० जे घणा काटा एकठा करीने भुगली सरिखु घर निपाइ ते माहे रहे तेह । वा० वासना सरिखा मुख छे जेहनातेवासीमुहा य० वळी सि० छीप स० सप स० नान्हा सपला अथवा छीपनी जाति । त० तेमज ॥१२९॥

मूलः-किमिणो सोमङ्गला चेव अलसा माइवाहया ।

वासीमुहा य सिप्पीया सङ्खा सङ्खणगा तहा ॥ १२९ ॥

गाथा १२९ भावार्थः—विष्टामांहि उपजे ते करमीया, सोमंगळ नामे एटले अळसीया, एळ नणा कांटा एकठा करीने भुगळी सरीखुं घर बनावीने ते मांही रहे ते, जेहनु वासळी सरिखु मुख छे ते वासीमुहा कहीए, छीप, शख, तेमज नाना शवल्ला अथवा नानी छीप ॥ १२९ ॥

अर्थः—पल्लो० पञ्जक बे इद्रीजाति । अ० ए पण बेइंद्रिनी जाति चे० पुरणे । तं० तेमज य० वळी व० कोडा ॥ ज० जलो जा० बेइंद्रीनी जाति चे० पुरणे । चं० चंदणीया य० वळी त० तेमज य० वली ॥ १३० ॥

मूल.—पल्लोया णुल्लया चेव तहेव य वराडगा ।
जल्लगा जालगा चेव चन्दणा य तहेव य ॥ १३० ॥

गाथा १३० भावार्थः—काष्ट कीडी नामे धुणनी जाती (काष्टने खाय ते), कोडा, जळो, दुष्ट रक्तकर्षण तेमज चादणीया नामे ॥ १३० ॥

अर्थः—इ० एणे प्रकारे बे० बेइंद्रि ए० ए पुर्वे कह्या ते अ० घणे प्रकारे ए० ए कह्या ते आ० आदि देइने ॥ हवे षेत्रथी कहेछे लो० लोकने ए० एक दे० विभागेछे ते० ते स० सर्व न० नथी स० सघला बेइंद्रि वि० कह्या ॥१३१॥

मूलः—इइ बेइन्दिया एए णेगहा एवमायओ ।
लोगेगदेसे ते सव्वे न सवत्थ वियाहिया ॥ १३१ ॥

गाथा १३१ भावार्थः—ए पुर्वोक्त घणा प्रकारना बेइंद्री जीवछे ए द्रव्यथी कह्या, हवे क्षेत्रथी कहेछे, ते सर्व बेइंद्री जीव लोकना एक देश (विभाग) ने विषे रह्या छे पण सर्व लोकने विषे बेइंद्री जीव नथी कह्या ॥ १३१ ॥

अर्थः—हवे कालथी कहेछे। स० वेइंद्रि छता ॥ प० आश्री अ० अनादि कालनाछे। अ० आगल छेहडो नथी। वि० य० पण ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहित। स० आउखु पुरुथाय तेवारे अत सहित वि० य० पणछे ॥१३२॥

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।

ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १३२ ॥

गाथा १३२ भावार्थः—हवे काळथी चार प्रकारे कहेछे, वेइंद्री जीव छता आश्री अनादिकाळनाछे, छेडो पण नथी अने भवस्थिति, कायस्थिति, आयुष्यस्थिति आश्री आदी सहीतछे तेमज अतसहित पणछे, ए प्रथम भेदकह्यो॥१३२॥

अर्थः—वा० वरस वा० वार वरसनी आउखानी स्थिति चे० वळी ॥ उ० उत्कृष्टी वि० कही भगवते । वे० वे इद्रिना आ० आउखानी ठि० स्थिति । अ० अतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ १३३ ॥

मूल.—वासाइं वारसा चेव उक्कोसेण वियाहिया ।

वेइन्दियआउठिई अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १३३ ॥

गाथा १३३ भावार्थः—वेइद्री जीवना आयुष्यनी स्थिति जघन्य अतरमुहुर्तनी अने उत्कृष्टी १२ वर्षनी, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १३३ ॥

अर्थः—स० संख्याता का० कालनी उ० उत्कृष्टी ॥ अ० अतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति वे० वेइद्रि जीवने का० वेइद्रिनी काया ठि० स्थिति । त० ते वे इद्रिनी का० काया तु० वळी अ० अणमुकतोथको ॥१३४॥

मूलः—संखिज्जकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

वेइन्दियकायठिई तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ १३४ ॥

गाथा १३४ भावार्थः—वेइंद्री जीवनी कायस्थिति जघन्य अंत मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी सख्याता काळनी, वेइंद्री कायना जीव वेइंद्रीनी काया न मुके तो एटला काळ सुधी तिहाज रहे, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥१३४॥

अर्थः—अ० अनंता का० कालनु उ० उत्कृष्टु आंतरु पडे अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति । वे० वे इंद्रि जी० जीवने । अ० ते इंद्रिपणु पामवानु एटलु आंतरु पडे च० वळी वि० कह्यु वीतरागे ॥ १३५ ॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

वेइन्दियजीवाणं अन्तरं च वियाहियं ॥ १३५ ॥

गाथा १३५ भावार्थः—पोतानी वेइंद्री कायनी काया छाडयेथके वेइंद्री कायना जीवने फरी वेइंद्री काय पामवानुं आंतरुं पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनु अने उत्कृष्टु अनंताकाळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १३५ ॥

अर्थः—हवे भावथी कहे छे । ए० ए वेइंद्री जीवना भेद व० वर्ण थकी चे० पुरणे । ग० गधथकी र० रसथकी । फा० फरस थकी । स० संस्थानना दे० भेदथकी वा०वळी ॥ वि० भेदना स० सहस्र होय ॥१३६॥

मूलः—एएसि वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १३६ ॥

गाथा १३६ भावार्थः—हवे भावथी कहे छे, ए वेइंद्री जीवना वर्णथकी, गंधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, संस्थानथकी हजारो भेद थाय छे ॥ १३६ ॥

अर्थः—हवे तेइंद्रि द्रव्यथी कहे छे ते० तेइंद्रि उ० वळी जे० जे जी० जीव ॥ दु० बे प्रकारे ते० ते प० कह्या भगवते । प० पर्याप्ता अ० अपर्याप्ता ए० एम ए० एकेकना दु० बे प्रकार पु० वळी जाणवा ॥ १३७ ॥

मूलः—तेइन्दिया उ जे जीवा दुविहा ते पकित्तिया ।

पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ १३७ ॥ तेसिं भेए सुणेह मे

गाथा १३७ भावार्थः—हवे तेइंद्रि द्रव्यथकी कहे छे, तेइंद्रि जीव बे प्रकारे कह्या, ते अपर्याप्ता ने पर्याप्ता, गुरु कहेता हवा हे शिष्य? हु तुजने कहीश ते तु साभळ ??? ॥ १३७ ॥

अर्थः—कु० कुंथुया पि० कीडि उ० उदसा ए तेइंद्रिनी जाति । उ० उकलु उ० उदेहि त० तेमज । त० तृणाहार क० अने काष्टहार ए तेइंद्रिनी जाति य० वळी मा० ए तेइंद्रि प० ए पण तेइंद्रि ॥ १३८ ॥

मूलः—कुन्थुपिवीलिउद्दंसा उक्कलुदेहिया तहा ।

तणहारकट्ठहारा य मालूगपत्तहारगा ॥ १३८ ॥

गाथा १३८ भावार्थः—कुंथुवा, कीडी, उदेशा नामे, उकलीया नामे तेमज उदेही, तृणाहारी, काष्टाहारी मालुगा नामे, पतहारी ॥ १३८ ॥

अर्थः—क० कपास ए तेइंद्रिनी जाति । अ० अठिमि जाय० ए पण तेइंद्रि दु० दुक त० तेवार पछी स० ए बे तेइंद्रिनी जाति ॥ सदावरी० तेइंद्रि य०वळी गु० ए पण तेइंद्रि य०वळी । बोध० जाणवा । इ० ए तेइंद्रि ॥१३९॥

मूल.—कप्पासट्ठिमि जायन्ति दुगा तउसमिञ्जगा ।

सदावरी य गुम्मी य बोधवा इन्दगाइया ॥ १३९ ॥

गाथा १३९ भावार्थः—कपास नामे, अठीमिजा नामे ने दुकनामे, समीजगा नामे, सदावरीय नामे, गुमीय नामे, इंद्रगाय नामे ॥ १३९ ॥

अर्थः—इ० ममोला आ० आदे देइने । अणे० घणे प्रकारे ए० ए आ० आदि देइने । हवे क्षेत्रथी कहेछे लो०लोकने ए० एक । दे०विभागे ते०ते स०सघलाए न० नथी स०सर्व लोकने विषे वि०कह्या भगवते ॥१४०॥

मूलः—इन्दगोवगमाईया णेगहा एवमायओ ।
लोगेगदेसे ते सवे न सवत्थ वियाहिया ॥ १४० ॥

गाथा १४० भावार्थः—ममोलो नामे इत्यादि घणा प्रकारना तेइंद्री जीव छे, हवे क्षेत्रथी कहे छे, ते सर्व तेइंद्री जीव लोकना एक देशनेविषे छे, पण सर्व लोकने विषे नथी कह्या ॥ १४० ॥

अर्थः—हवे कालथी कहे छे । स० तेइंद्री जीव प० छता आश्री अ० अनादि कालना छे । अ० आगले पण छेहडो नथी वि० य० वळी ॥ ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहितछे स० आउषो पुरो थाय तेवारे अत सहित वि० य० पण छे ॥ १४१ ॥

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १४१ ॥

गाथा १४१ भावार्थः—हवे कालथी चार प्रकारे कहेछे, तेइंद्रि जीव छता आश्री अनादिकालनाछे ने तेहनो छेडो

पण नथी अने भव स्थिति, काय स्थिति ने आयुष्य स्थिति आश्री अत सहित पणछे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥१४१॥

अर्थः-ए० ओगण पचास अ० अहो रात्रिनी उ० उतकृष्टी स्थिति वि० कही भगवंते। ते० तेइंद्री जीवनी आ० आउपानी ठि० स्थिति। अ० अतमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ १४२ ॥

मूलः—एगूणवन्नहोरत्ता उक्कोसेण वियाहिया।
तेइन्दियआउठिई अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १४२ ॥

गाथा १४२ भावार्थः-तेइंद्री जीवना आयुष्यनी स्थिति जघन्य अतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी ४९ दिवसनी तिर्थंकरे कही छे, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १४२ ॥

अर्थः-स० सख्याती काल उ० उत्कृष्टी स्थिति अ० अतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ ते० तेइंद्रिनी का० कायानी स्थिति। त० ते का० काया तु० वळी अ० अण मुकतोथको ॥ १४३ ॥

मूलः—संखिज्जकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं।
तेइन्दियकायठिई तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ १४३ ॥

गाथा १४३ भावार्थः-तेइंद्री जीवनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टि सख्याता काळनी, तेइंद्री कायना जीव तेइंद्री काया न मुके तो एटला काळ सुधी तिहाज रहे, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १४३ ॥

अर्थः-अ० अनता कालनु उ० उत्कृष्टु आतरु पडे ॥ अ० अतर मुहुर्त ज० जघन्य आतरु पडे ते० तेइंद्रिना जी० जीवने। अ० आतरु पडे तेइंद्री पामवानु च० वळी वि० कह्यु भगवते ॥ १४४ ॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
तेइन्दियजीवाणं अन्तरं च वियाहियं ॥ १४४ ॥

गाथा १४४ भावार्थः—पोतानी तेइंद्री कायनी काया छाडेथके तेइंद्रीकायना जीवने फरी तेइंद्रीकाय पामवानुं आतरु पडे तो जघन्य अतरमुहुर्तनु अने ऊत्कृष्टु अनंताकाळनु, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १४४ ॥

अर्थः—हवे भावथी कहेछे । ए० ए तेइंद्रिना जीवना भेद । व० वर्णथकी चे० पुरणे । गं० गंधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी ॥ सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण वि० भेदना स० सहस्र ॥ १४५ ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १४५ ॥

गाथा १४५ भावार्थः—हवे भावथी कहे छे, तेइंद्री जीवना वर्णथी, गंधथी,रसथी, स्पर्शथी, संस्थानथी हजारो भेद थाय छे ॥ १४५ ॥

अर्थः—हवे चउरिंद्रि द्रव्यथी कहेछे । च० चउरिंद्रि उ० वळी जे० जे जी० जीव । दु० बेप्रकारे ते० ते प० कह्या भगवंते ॥ प० पर्याप्ता अने अ० अपर्याप्ता ए० एम ए० एकेकना दु० बे प्रकार पु०वळी जाणवा ॥ १४६ ॥

मूलः—चउरिन्दिया उ जे जीवा दुविहा ते पकित्तिया ।
पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ १४६ ॥

गाथा १४६ भावार्थः—हवे चौरेंद्री द्रव्यथी कहे छे, चौरेंद्री (काया, जीभ, नासिका, आंख होय ते)

जीव वे नकारे कह्या ते, अपर्याप्ता ने पर्याप्ता,गुरु कहेता हवा हे शिष्य हु तुजने कहीश ! ते तुं साभळ ॥१४६॥

अर्थः-अंधि० ए पण चउरिंद्रि। पो०पोत्तक ए पण चउरिंद्रि चे० पुरणे। म० माखी म० मसग त० तेमज भ० भमरा की० कीडा ए चउरिंद्रि प० पतगीया य० वळी। ढिं० ए पण चउरिंद्रि। क० ए पण चउरिंद्रि त०तेमज ॥१४७॥

मूलः-अन्धिया पोत्तिया चेव मच्छिया मसगा तहा ।
भमरे कीडपयङ्गे य ढिङ्कणे कङ्कणे तहा ॥ १४७ ॥

गाथा १४७ भावार्थः-अधीया, पोतीया, माखी, मच्छर, भमरा, तीड, पतगीया, ढकीण, कुकण ॥ १४७ ॥

अर्थः-कुकुडे० ए पण चउरिंद्रि सि० ए पग चउरिंद्रि जाणवा य० वळी ॥ नदा० नदावत्ती ए पण चउरिंद्रि य० वळी वि० विंछि ॥ डोले० चउरिंद्रि भि० ए पण चउरिंद्रि जाणवा य० वळी । त्रि० ए पण चउरिंद्रिनी जाति ॥ अ० ए पण चउरिंद्रि ॥ १४८ ॥

मूल.-कुक्कुडे सिङ्गरीडी य नन्दावत्ते य विच्छिए ।
डोले भिङ्गारी य विरली अच्छिवेहए ॥ १४८ ॥

गाथा १४८ भावार्थ.-कुकुधे, सीगरीडी, नदावत, वींछी, गडोला, भीगारी, वीरली, अक्षीवेधक ॥१४८॥

अर्थः-अचहिले० ए चौरिंद्रि। सा० सागनामा चउरिंद्रि अ० अक्षिरोड नामा चउरिंद्रि रो० वे अक्षर पाछला पदनो भेला करता अक्षिरोड नामा होय त्रि० ए पग चउरिंद्रिनी जाति चि० ए पण चउरिंद्रिनी जाति। उहि० ए चउरिंद्रिनी जाति ज० ए पण चउरिन्द्रि य० वळी। नी० ए पण चउरिंद्रिनी जाति तत० ए पण

चउरिंद्रिनी जाति आ० ए आदि देइने ॥ १४९ ॥

मूलः–अचेहिले साहए अच्छिरोडए विचित्ते चित्तपत्तए ।
उहिजालिया जलकारी य नीया तन्तवगाइया ॥ १४९ ॥

गाथा १४९ भावार्थः–अच्छीलनामे, मागधनामे, रोडनामे, विचित्रनामे, ऊइजनीया नामे, जळकारी नामे, नियानामे, तवकानामे ॥ १४९ ॥

अर्थः–इ० एणे प्रकारे च० चउरिंद्रि ए० ए पुर्वे कह्या ते ॥ अणे० घणे प्रकारे ए० ए ते आ० आदि देइने ॥ हवे क्षेत्रथी कहे छे लो० लोकना ए० एक देस विभागने विषे । ते० ते स० सघलाए चोरिंद्रि न० नथी स० सर्व लोकने विषे वि० कह्या भगवते ॥ १५० ॥

मूलः–इय चउरिन्दिया एए णेगहा एवमायओ ।
लोगेगदेसे ते सवे न सवत्थ वियाहिया ॥ १५० ॥

गाथा १५० भावार्थः–इत्यादिक घणा प्रकारना चौरेंद्री जीव तिर्थकरे कह्या छे, हवे क्षेत्रथी कहे छे, ते सर्व चौरेंद्री जीव लोकना एक देशनेविषे रह्या छे, पण सर्व लोकनेविषे तिर्थकरे कह्या नथी ॥ १५० ॥

अर्थः–हवे चउरिंद्रि कालथी कहे छे सं० चउरिंद्रि जीव छता प० आश्री अ० अनादि कालना छे ॥ अ० आगमी काले छेहडो वि० य० पण नथी ॥ ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहित छे स० आउषो पुरो थाय तेवारे अत सहित वि० य० पण छे ॥ १५१ ॥

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईगा सपज्जवसिया वि य ॥ १५१ ॥

गाथा १५१ भावार्थः—हवे काळथी चार प्रकारे कहेछे, ए चौरिंद्री जीव उत्ती आश्री अनादी काळनाछे ने तेनो छेडो पण नथी अने भवस्थिति, कायस्थिति, ने आयुष्यस्थिति आश्री अंत सहीत पणछे, ए प्रथम भेद कयो ॥१५१॥

अर्थः—छ० छ मा० मासनी स्थिति उ० उतकृष्टि वि० कही वीतरागे ॥ चउ० चउरिंद्रि जीवनी आ० आउपानी ठि० स्थिति ॥ अ० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ १५२ ॥

मूलः—छच्चेव मासाऊ उक्कोसेण वियाहिया ।
चउरिन्दियआउठिई अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥१५२॥

गाथा १५२ भावार्थः—चौरिंद्री जीवना आयुष्यनी स्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी ६ मासनी तिर्थंकरे कही छे, ए बीजो भेद कयो ॥ १५२ ॥

अर्थः—स० संख्याता का० कालनी उ० उतकृष्टि काय स्थिति अ० अंतरमुहुर्त । ज० जघन्य स्थिति । च० चउरिंद्रि का० कायनी ठि० स्थिति । त० ते चोरिंद्रिनी का० काय तु० वळी अ० अणमुकतो चउरिंद्रिना भव निरंतर करे ते काय स्थिति ॥ १५३ ॥

मूलः—संखिज्जकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
चउरिन्दियकायठिई तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ १५३ ॥

गाथा १५३ भावार्थः—चौरिंद्री जीवनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी सख्याता काळनी, चौरिंद्रीकायना जीव चौरिंद्रीकाय न मुके तो एटला काळ सुधी तिहांज रहे, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १५३ ॥

अर्थः—अ० अनताकाल उ० उतकृष्टो आंतरु पडे । अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य आतरु पडे । च० चउरिंद्रि जी० जीवने अ० आतरु पडे चउरिद्रिपणु पामवानु च० ए उत्कृष्ट प्रमाण वि० कह्युं भगवंते ॥१५४॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
चउरिन्दियजीवाणं अन्तरं च वियाहियं ॥ १५४ ॥ विजदम्मि सए काए

गाथा १५४ भावार्थः—पोताने चौरिंद्रीकायनी काया छाडने थके चौरिंद्रीकायना जीवने फरी चौरिंद्री-काय पामवानु आतरु पडे तो जघन्य अतरमुहुर्तनु अने उत्कृष्टु अनंताकाळनु, ए चोथो भेद कहे छे ॥१५४॥

अर्थः—हवे भावथी कहे छे ए० ए चउरिंद्रि जीवना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । ग० गंधथकी र० रसथकी फा० फरस थकी स० सस्थानना दे० भेदथकी वा० पण । वि० भेदना स० सहस्त्र छे ॥१५५॥

मूलः—एएमि वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १५५ ॥

गाथा १५५ भावार्थः—हवे भावथी कहे छे, ए चौरिंद्री जीवना वर्णथी, गधथी, रसथी, स्पर्शथी सं-स्थानथी हजारो भेद थाय छे ॥ १५५ ॥

अर्थः—प० पचेंद्रि उ० वळी जे० जे जी० जीव ते । च० च्यार वि० प्रकारे ते० ते वि० कह्या वीतरागे ॥

ने० नारकी १ ॥ ति० तिर्यंच २ य० पण म० मनुष्य ३ ॥ दे० देवता ४ य० वळी आ० कह्या भगवते ॥१५६॥

मूलः—पञ्चिन्दिया उ जे जीवा चउविहा ते वियाहिया ।

नेरइय तिरिक्खा य मणुया देवा य आहिया ॥१५६॥

गाथा १५६ भावार्थः—जे पचेंद्री (ते काया, जीभ, नासीका, आंख, कान होय ते) जीव ते चार प्रकारे कह्या १ नारकी, २ तिर्यंच, ३ मनुष्य, ४ देवता ॥ १५६ ॥

अर्थः—ने० नारकी स० सात प्रकारे कहेछे ॥ पु० रतन प्रभादिक पृथवी स० सातने विषे भ० होय। र० रतनप्रभा १ ॥ स० सकरप्रभा २ । वा० वालुप्रभा ३ य० वळी ॥ आ० कही भगवते ॥ १५७ ॥

मूल.—नेरइया सत्तविहा पुढवीसू सत्तसू भवे ।

रयणाभ सक्कराभा वालुयाभा य आहिया ॥ १५७ ॥

गाथा १५७ भावार्थः—हवे नारकी द्रव्यथी कहे छे, रत्नप्रभादीक सात पृथ्वीने विषे सात प्रकारे नारकी छे तेहनां नाम कहे छे १ रत्नप्रभा, २ शकरप्रभा, ३ वालुप्रभा ॥ १५७ ॥

अर्थः—प० पंकप्रभा ४ । धू० धुमप्रभा ५ । त० तमा पृथवी ६ त० तमतमा नामे पृथवी ७ । त० तेमज । इ० एणे प्रकारे ने० नारकी ए० ए स० सात प्रकारे प० कह्या भगवते ॥ १५८ ॥

मूलः—पङ्काभा धूमाभा तमा तमतमा तहा ।

इइ नेरइया एए सत्तहा परिकित्तिया ॥ १५८ ॥

गाथा १५८ भावार्थः-४ पंकप्रभा, ५ धुम्रप्रभा, ६ तमप्रभा, ७ तमतमाप्रभा, ए सात प्रकारनी नारकीकही ||१५८||

अर्थः-हवे नारकी क्षेत्रथी कहे छे लो० लोकने ए० एक दे०देसे विभागे। ते० ते स०सर्व नारकी वि० कह्या ए० ए कह्या पछी का० कालनो वि० विभाग ते० नारकीनो वि० कहीशुं || च० च्यार वि० प्रकारे ||१५९||

मूलः-लोगस्स एगदेसम्मि ते सवे वियाहिया।
एत्तो कालविभागं चउविहा ते वियाहिया || १५९ ||

गाथा १५९ भावार्थः-हवे नारकी क्षेत्रथी कहेछे, ते सर्व नारकी लोकना एक देशने विषे रह्याछे, पण सर्व लोकने विषे नथी कह्या, हवे गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ते नारकीना काळनो विचार चार प्रकारे हुं कहीश ||१५९||

अर्थः-सं० नारकी छता प० आश्री अ० अनादि कालना छे || अ० नारकीना जीवनुं अंत नथी सदाय हशे वि० य० वळी। ठि० भव स्थिति काय स्थिति आउपानी स्थिति। प० आश्री सा० आदि सहित छे || स० आउखो पुरु थाय तेवारे अंत सहित वि० य० वळी पण छे || १६० ||

मूलः-संतइं पप्प णाईया अपज्जवसिया वि य।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य || १६० ||

गाथा १६० भावार्थः-हवे नारकी काळथी कहेछे, छता आश्री नारकी अनादी काळनाछे, नारकीना जीवनो अंत पण नथी एटले सदाय हशे अने भवस्थिति, कायस्थिति ने आयुष्य स्थिति आश्री आदी सहीत छे ने आयुष्य पुर्ण थाय तेवारे अंत सहीत पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो || १६० ||

अर्थः-सा० सागरोपम ए० एक तु० वळी । उ० उतकृष्ट स्थिति वि० कही भगवंते । प० पहेली नरकने विषे ज० जघन्य स्थिति ॥ द० दस वा० वरस स० एटले दस सहस्रनी छे ॥ १६१ ॥

मूल.-सागरोवममेगं तु उक्कोसेण वियाहिया ।
पढमाए जहन्नेणं दसवाससहस्सिया ॥ १६१ ॥

गाथा१६१भावार्थ.-पहेली नरकनेविषे आयुष्यस्थिति जघन्य १०हजार वर्षनी अने उत्कृष्टी एकसागरोपमनी॥१६१॥

अर्थः-ति० त्रण सा० सागरोपमनु आ० आउखु ॥ उ० उत्कृष्टुं वि० कह्यु भगवंते । दो० बीजी नरके ज० जघन्य । ए० एक तु० वळी सा० सागरोपमनु ॥ १६२ ॥

मूलः-तिण्णेव सागराऊ उक्कोसेण वियाहिया ।
दोच्चाए जहन्नेणं एगं तु सागरोवमं ॥ १६२ ॥

गाथा १६२ भावार्थः-बीजी नरके स्थिति जघन्य एक सागरोपमनी ने उत्कृष्टी त्रण सागरोपमनी ॥१६२॥

अर्थः-स० सात सा० सागरोपमनु आ० आउखु । उ० उतकृष्ट वि० कह्यु भगवते त० त्रीजी नरकने विषे ज० जघन्य । ति० त्रण सा० सागरोपमनु आउखु ॥ १६३ ॥

मूल.-सत्तेव सागराऊ उक्कोसेण वियाहिया ।
तइयाए जहन्नेणं तिन्नेव सागरोवमा ॥ १६३ ॥

गाथा १६३ भावार्थः-त्रीजी नरके आयुष्य स्थिति जघन्य त्रण सागरोपमनी ने उत्कृष्टी सातसागरोपमनी ॥१६३॥

गाथा १५८ भावार्थः-४ पंकप्रभा, ५ धुम्रप्रभा, ६ तमप्रभा, ७ तमतमाप्रभा, ए सात प्रकारनी नारकी कही ॥१५८॥

अर्थः-हवे नारकी क्षेत्रथी कहे छे लो० लोकने ए० एक दे०देसे विभागे । ते० ते स०सर्व नारकी वि० कह्या ए० ए कह्या पछी का० कालनो वि० विभाग ते० नारकीनो वि० कहीशुं ॥ च० च्यार वि० प्रकारे ॥१५९॥

मूलः—लोगस्स एगदेसम्मि ते सवे वियाहिया ।
एत्तो कालविभागं चउविहा ते वियाहिया ॥ १५९ ॥

गाथा १५९ भावार्थः-हवे नारकी क्षेत्रथी कहेछे, ते सर्व नारकी लोकना एक देशने विषे रह्याछे, पण सर्व लोकने विषे नथी कह्या, हवे गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ते नारकीना काळनो विचार चार प्रकारे हुं कहीश ॥१५९॥

अर्थः-सं० नारकी छता प० आश्री अ० अनादि कालना छे ॥ अ० नारकीना जीवनुं अंत नथी सदाय हशे वि० य० वळी । ठि० भव स्थिति काय स्थिति आउपानी स्थिति । प० आश्री सा० आदि सहित छे ॥ स० आउपो पुरु थाय तेवारे अंत सहित वि० य० वळी पण छे ॥ १६० ॥

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १६० ॥

गाथा १६० भावार्थः-हवे नारकी काळथी कहेछे, छतां आश्री नारकी अनादी काळनाछे, नारकीना जीवनो अंत पण नथी एटले सदाय हशे अने भवस्थिति, कायस्थिति ने आयुष्य स्थिति आश्री आदी सहीत छे ने आयुष्य पुर्ण थाय तेवारे अंत सहीत पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ १६० ॥

अर्थः—ते० तेत्रीस सा० सागरोपमनु आ० आउपु ॥ उ० उत्कृष्टु वि० कगु भगवंते स० सातमी नरके ज० जघन्य । बा० बावीस सा० सागरोपमनु ॥ १६७ ॥

मूल—तेत्तीससागराऊ उक्कोसेण वियाहिया ।

सत्तमाए जहन्नेणं बावीसं सागरोवमा ॥ १६७ ॥

गाथा १६७ भावार्थः—७ मी नरके आयुष्य स्थिति जघन्य २२ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी ३३ सागरोपमनी, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १६७ ॥

अर्थः—जा० जेटला चे० पुरणे य० वळी आ० आउपानी ठि० स्थिति । ने० नारकीनी वि० कही । सा० तेहज ते० ते नारकीने का० काय ठि० स्थितिहोय ज० जघन्य अने उ० उतकृष्टि काय स्थिति भ० होय ॥ १६८ ॥

मूल.—जा चेव य आउठिई नेरइयाणं वियाहिया ।

सा तेसिं कायठिई जहन्नुकोसिया भवे ॥ १६८ ॥

गाथा १६८ भावार्थः—नारकीनी जघन्य उत्कृष्टी आयुष्य स्थिति कही छे तेटली नारकीनी जघन्य उत्कृष्टी काय स्थिति होय, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १६८ ॥

अर्थः—अ० अनत का० कालनु उ० उत्कृष्टु आंतरुपडे । अं० अतरमुहुर्त । ज० जघन्य । वि० छाडेथके नारकी स० पोतानी का० काया । ने० नारकीने नारकीपणु पामवानो ॥ अ० आंतरु एटलु पडे ॥ १६९ ॥

मूल.—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

अर्थः-द० दस सा० सागरोपमनुं आ० आउखुं उ० उत्कृष्ट वि० कह्युं भगवंते च० चोथी नरके ज० जघन्य स० सात सा० सागरोपमनु || १६४ ||

मूलः-दससागरोवमाऊ उक्कोसेण वियाहिया ।
चउत्थीए जहन्नेणं सत्तेव सागरोवमा || १६४ ||

गाथा १६४ भावार्थः-चोथी नरके आयुष्य स्थिति जघन्य सात सागरोपमनी ने उत्कृष्टी १० सागरोपमनी ||१६४||

अर्थः-स० सतर सा० सागरोपमनु आ० आउखु । उ० उत्कृष्ट वि० कह्युं भगवंते || प० पाचमी नरके ज० जघन्य द० दस चे० वळी सा० सागरोपमनु आउखुं || १६५ ||

मूलः-सत्तरससागराऊ उक्कोसेण वियाहिया ।
पञ्चमाए जहन्नेणं दस चेव सागरोवमा || १६५ ||

गाथा १६५ भावार्थः-पांचमी नरके आयुष्य स्थिति जघन्य १० सागरोपमनी, उत्कृष्टी १७ सागरोपमनी ||१६५||

अर्थः-बा० बावीस सा० सागरोपमनु आ० आउखु || उ० उत्कृष्ट वि० कह्युं वीतरागे छ० छठीनरके ज० जघन्य स० सतर सा० सागरोपमनु आउखु || १६६ ||

मूलः-बावीससागराऊ उक्कोसेण वियाहिया ।
छट्ठीए जहन्नेणं सत्तरस सागरोवमा || १६६ ||

गाथा १६६ भावार्थ -छठी नरके आयुष्य स्थिति जघन्य १७ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी २२ सागरोपमनी ||१६६||

ख० पंखी य० वळी बो० जाणवा । ते० ते पचेंद्रिना भे० भेद सु० सांभळो मे० मुजने कहेताथका ॥ १७२ ॥

मूल –दुविहा ते भवे तिविहा जलयरा थलयरा तहा ।

खहयरा य बोधवा तेसि भेदे सुणेह मे ॥ १७२ ॥

गाथा १७२ भावार्थः–पुरोक्त बे प्रकारे तिर्यंच पचेंद्री जीव कह्या, तेहपण त्रण प्रकारे ते १ जळचर (पाणीमांही चाले ते), स्थळचर (ते स्थळ उपर चाले ते), खेचर (आकाशे चाले ते), गुरु कहेताहवा हे शिष्य ! ए पचेंद्रीना भेद हु तुजने कहीश, ते तु सांभळ ! ! ॥ १७२ ॥

अर्थः–म० माछलानी जाती य० वळी क० काछवानी जाती य० वळी गा० गाहाजनाभाजळचर-जीव जे भेसादिकने पगे वींटाइ रहे पाणीमांहे य० वळी ॥ म० मगरमछ त० तेमज सु० सुसुमार य० वळी जळचर जीव बो० जाणवा ॥ प० पांच प्रकारे ज० जळचर जीव आ० कह्या ॥ १७३ ॥

मूल –मच्छा य कच्छभा य गाहा य मगरा तहा ।

सुंसुमारा य बोधवा पञ्चहा जलयराहिया ॥ १७३ ॥

गाथा १७३ भावार्थः–हवे जळचर तिर्यंच पचेंद्री द्रव्यथी कहे छे, जळचरना पांचभेद ते १ मांछला नी जाती, २ काचबा नी जाती, ३ गाहा ते पाणी मांही पाडादिकने विंपे वींटाइ रहे ते, ४ मगर मच्छ, ५ सुसुमार, ए जळचरना पांचभेद जाणवा, ॥ १७३ ॥

अर्थः–हवे तिर्यंच पचेंद्रि जळचर क्षेत्रथी कहे छे। लो० लोकना ए० एक दे० विभागे ते० ते । स०

विजढंमि सए काए नेरइयाणं अन्तरं ॥ १६९ ॥

गाथा १६९ भावार्थः–पोतानी नारकीनी काया छाडयेथके फरी नारकीनी काया पामवानुं आंतरुं पडेतो जघन्य अंतर मुहुर्ततुं ने उत्कृष्ट अनंता काळनु, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १६९ ॥

अर्थः–ए० ए नारकीना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । ग० गधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी स० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण वि० भेदना स० सहस्र छे ॥ १७० ॥

मूल.–एएसि वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १७० ॥

गाथा १७०भावार्थः–ए नारकीना वर्णथकी, गंधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, संस्थानथकी हजारो भेद थायछे॥१७०॥

अर्थः–हवे तिर्यच पचेंद्रि द्रव्यथी कहे छे । प० पचेंद्रि ति० तिर्यच । दु० बे प्रकारे ते० ते वि० कह्या स० समुछिम ति० तिर्यच अने ग० गर्भज तिर्यच त० तेमज ॥ १७१ ॥

मूलः–पञ्चिन्दियतिरिक्खाओ दुविहा ते वियाहिया ।

समुच्छिमतिरिक्खाओ गब्भवकन्तिया तहा ॥ १७१ ॥

गाथा १७१ भावार्थः–हवे तिर्यच पचेंद्री द्रव्यथी कहे छे, तिर्यच पचेंद्रीना जीव बे प्रकारे कह्या छे, ते समुर्छिम पचेंद्री ने गर्भज पचेंद्री ॥ १७१ ॥

अर्थः–दु० बे प्रकारे ते० ते भ० होय ति० त्रण प्रकारे ज० जळचर मउआदिक थ० थळचर घोडादिक त०तेमज

अर्थः-ए० एक पु० पुर्व को० कोडोगरस उ० उतकृष्टी वि० कही । आ० आउपानी ठि० स्थिति ज० जलचर जीवनी ॥ अ० अतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवो ॥ १७६ ॥

मूल -एगाओ पुवकोडीओ उक्कोसेण वियाहिया ।
आउट्ठिई जलयराणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १७६ ॥

गाथा १७६ भावार्थः-ते जळचर तिर्यच पचेंद्री जीवनी आयुष्य स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी ने उत्कृष्टी एक पुर्व क्रोडीनी (चोरासी लाख वर्ष एक पुर्वांग थाय, ते पुर्वांगने चोरासीलाख गुणा करीए तेवारे एक पुर्व थाय, ते एक पुर्वना सीतेर लाख क्रोडने ५६ हजार क्रोड वर्ष थाय, एवा एक क्रोड पुर्वनी) स्थिति जाणवी, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १७६ ॥

अर्थः-पु० पुर्वकोडी पु० पृथक ने थकी धुरपाडिने ते नवलगे पृथक पुर्वक्रोडी तु० वळी । उ० उतकृष्टी वि० कही भगवते । का० काय ठि० स्थिति ज० जळचर जीवनी ॥ अ० अंतरमुहुर्त ॥ ज० जघन्य ॥ १७७ ॥

सूलः-पुवकोडिपुहुत्तं तु उक्कोसेण वियाहिया ।
कायट्ठिई जलयराणं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ॥ १७७ ॥

गाथा १७७ भावार्थः-ते जळचर पचेंद्री जीवनी कायस्थिति जघन्य अतर मुहुर्तनी ने उत्कृष्टी पृथक पुर्व क्रोडनी (बेथी मांडीने नव सुधी पृथक पुर्व क्रोडी कहीए), ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १७७ ॥

अर्थः-अ० अनंतकाल उ० उत्कृष्टु आतरं पडे । अ० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ वि० छांडे

सघळा जळचर जीव छे । न० नथी स० संघले वि० कह्या । ए० ए कह्यापेछे का० कालनो वि० विचार । च० चार प्रकारे ते० ते जलचर जीवनो नि० हु कहीश || १७४ ||

मूलः—लोएगदेसे ते सवे न सवत्थ वियाहिया ।
एत्तो कालविभागं चउविहा तें वियाहिया ||१७४ ||

गाथा १७४ भावार्थः—हवे जळचर तिर्यच पचेंद्री क्षेत्रथी कहे छे, जळचर जीव लोकना एक देशने विषे छे, पण सर्व लोकने विषे नथी कह्या, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ते जळचर जीवना काळनो विचार चार प्रकारे हु तुनने कहीश, ते तुं साभळ ? ? ? || १७४ ||

अर्थः—हवे तिर्यच पचेंद्रि जलचर कालथी कहे छे । स० जलचर जीव छता प० आश्री । अ० अनादि कालना छे । अ० आगल छेडो नि० य० पण नथी । ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदिसहित स० आउषो पुरोथाय थाय तेवारे अंत सहित वि० य० पण छे || १७५ ||

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य || १७५ ||

गाथा १७५ भावार्थः—हवे कालथी कहे छे, जळचर जीव छता आश्री अनादी काळना छे, तेनो अंत पण नथी अने भव स्थितिने काय स्थिति ने आयुष्य स्थिति आश्री आदी सहीत छे, आयुष्य पूर्ण थाय, ते वारे अंत सहीत पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो || १७५ ||

अर्थः—ए० एक पु० पुर्व को० कोडोवरस उ० उतकृष्टी वि० कही। आ० आउखानी ठि० स्थिति ज० जलचर जीवनी ॥ अ० अतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवी ॥ १७६ ॥

मूल-—एगाओ पुव्वकोडीओ उक्कोसेण वियाहिया।
आउट्ठिई जलयराणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १७६ ॥

गाथा १७६ भावार्थ.—ते जळचर तिर्यंच पचेंद्री जीवनी आयुष्य स्थिति जघन्य अतर मुहुर्तनी ने उत्कृष्टी एक पुर्व क्रोडीनी (चोरासी लाख वर्ष एक पुर्वांग थाय, ते पुर्वांगने चोरासीलाख गुणा करीए तेवारे एक पुर्व थाय, ते एक पुर्वना सीतेर लाख क्रोडने ५६ हजार क्रोड वर्ष थाय, एवा एक क्रोड पुर्वनी) स्थिति जाणवी, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १७६ ॥

अर्थः—पु० पुर्वक्रोडी पु० प्रथक ने थकी धुरमांडिने ते नवलगे प्रथक पुर्वक्रोडी तु० वळी। उ० उतकृष्टी वि० कही भगवते। का० काय ठि० स्थिति ज० जळचर जीवनी ॥ अं० अतरमुहुर्त ॥ ज० जघन्य ॥ १७७ ॥

मूल.—पुव्वकोडिपुहुत्तं तु उक्कोसेण वियाहिया।
कायट्ठिई जलयराणं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ॥ १७७ ॥

गाथा १७७ भावार्थः—ते जळचर पचेंद्री जीवनी कायस्थिति जघन्य अतर मुहुर्तनी ने उत्कृष्टी प्रथक पुर्व क्रोडनी (बेथी मांडीने नव सुधी प्रथक पुर्व क्रोडी कहीए), ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १७७ ॥

अर्थः—अ० अनंतकाल उ० उत्कृष्ठ आतरुं पडे। अ० अतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ वि० छांडे

थके स० पोतानी ज० जलचरनी का०काया। ज० जलचरने जलचरपणु। पामवानु एटलुं अ० आंतरुं पडे ॥१७८॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
विजढंमि सए काए जलयराणं अन्तरं ॥ १७८ ॥

गाथा १७८ भावार्थः—पोतानी जलचर तिर्यंच पचेंद्रीनी काया छाडये थके फरी जळचर तिर्यंच पचेंद्रीनी काया पामवानु आतरु पडे तो जघन्य अतर मुहुर्तनु ने उत्कृष्ट अनंताकाळनु, ए चोथो भेद कह्यो ॥१७८॥

अर्थः—हवे तिर्यंच पचेंद्रि भावथी कहेछे । ए० जलचर जीवना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । ग० गधथकी। र० रसथकी फा० फरसथकी । स० सम्थानना दे० भेदथकी वा० पण वि० भेदना । स० सहस्रछे ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्सओ ॥

गाथा भावार्थः—हवे भावथी कहे छे, ए जळचर तिर्यंच पचेंद्रीना वर्णथकी, गन्धथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, सस्थान थकी हजारो भेद थाय छे ॥

अर्थ—हवे थलचर द्रव्यथी कहे छे च० च्यार पगना जणी चउपद य० वळी । प० परिसर्प एटले उरपरिसर्पने भुजपरिसर्प दु० चउपद १ ॥ अने २ परिसर्प ए बे प्रकारे थ० थलचर भ० होय ॥ च० चउपद च० चार प्रकारे । ते० ते मे० मुजने कि० कहेताथका सु० सांभळो ॥ १७९ ॥

मूलः—चउप्पया य परिसप्पा दुविहा थलयरा भवे ।

चउप्पया चउविहा ते मे कित्तयओ सुण ॥ १७९ ॥

गाथा १७९ भावार्थः-स्थळचर तिर्यच पचेंद्री जीव द्रव्यथी कहे छे, स्थळचर तिर्यच पचेंद्री बे प्रकारे ते १ चार पगवाळा चौपद, २ परीसर्प तेना बे भेद ते उरपरी (ते हैयाभर चाले ते) सर्प अने भुजपरी (बे भुजाए चाले ते) सर्प ए बे भेद, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? स्थळचर चौपद चार प्रकारे ते हुं कहीश ? ते तुं सांभळ ? ? ? ॥ १७९ ॥

अर्थः-ए० एक खु० पुरी छे जेहने ॥ दु० बे पु० पुरीछे जेहने चे० पुरणे ॥ ग० हाथी प्रमुख गंडिपद । स० नख सहित पग छे जेहना । ह० घोडादिकने एक पुरी होय गो० गाय बलद प्रमुखने बे पुरी होय । ग० हाथी उंट प्रमुख गडिपद ॥ सो० सींह कुतरादिक नख सहित ॥ १८० ॥

मूल.-एगखुरा दुखुरा चेव गण्डीपय सणप्पया ।
हयमाइ गोणमाइ गयमाइ मोहमाइणो ॥ १८० ॥

गाथा १८० भावार्थः-जेहने एक खुरी छे ते घोडा गधेडा प्रमुख, २ जेहने बे खुरी छे ते गाय, बळद, पाडा, बकरी प्रमुख, ३ गडीपद ते सुवाळा सोनीनी एरणने घाटे पग होय ते हाथी, गेंडा, उंट प्रमुख, ४ सणपया ते जेहने पगे नख होय ते सींह, कुतरा, बीलाडा प्रमुख, ए चार प्रकारना स्थळचर जीव जाणवा ॥१८०॥

अर्थः-भु० एक भुज प० परिसर्प य० वळी प० परिसर्प । दु० बे प्रकारे भ० होय गा० गोह गिरोली प्रमुख ए भुजपरिसर्प अ० सर्प प्रमुख ए उरपरिसर्प. य० वळी । ए० एकेकी जातिमांहि अण० घणा प्रकार भ०होय ॥१८१॥

थके स० पोतानी ज० जलचरनी का०काया। ज० जलचरने जलचरपणु। पामवानुं एटलुं अ० आंतरुं पडे ॥१७८॥

मूल.–अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं।
विजढंमि सए काए जलयराणं अन्तरं ॥ १७८ ॥

गाथा १७८ भावार्थः–पोतानी जळचर तिर्यंच पचेंद्रीनी काया छाडये थके फरी जळचर तिर्यंच प-चेंद्रीनी काया पामवानु आंतरु पडे तो जघन्य अंतर मुहुर्तनु ने उत्कृष्टु अनताकाळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥१७८॥

अर्थः–हवे तिर्यंच पचेंद्रि भावथी कहेछे । ए० जलचर जीवना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । गं० गंधथकी। र० रसथकी फा० फरसथकी । स० सहाणनना दे० भेदथकी वा० पण वि० भेदना । स० सहस्त्रछे ॥

मूलः–एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्सओ ॥

गाथा भावार्थः–हवे भावथी कहे छे, ए जळचर तिर्यंच पचेंद्रीना वर्णथकी, गंधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, संस्थान थकी हजारो भेद थाय छे ॥

अर्थ–हवे थलचर द्रव्यथी कहे छे च० च्यार पगना धणी चउपद प० वळी । प० परिसर्प एटले उरपरिसर्पने भुजपरिसर्प दु० चउपद १ ॥ अने २ परिसर्प ए बे प्रकारे थ० थलचर भ० होय ॥ च० चउपद च० चार प्रकारे । तें० ते मे० मुजने कि० कहेताथका सु० सांभळो ॥ १७९ ॥

मूल.–चउप्पया य परिसप्पा दुविहा थलयरा भवे ।

गाथा १८३ भावार्थः-हवे स्थळचर काळथी कहे छे, छता आश्री स्थळचर जीव अनादी काळना छे, तेनो अत पण नथी अने भवस्थिति, कायस्थिति, आयुष्य स्थिति आश्री आदी सहीत छे अने आयुष्य पुर्ण थाय ते वारे अत सहीत पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ १८३ ॥

अर्थः-प० पल्योपम ति० त्रणनी उ० वळी । उ० उत्कृष्टी स्थिति वि० कही । आ० आउखानी ठि० स्थिति थ० थळचर जीवनी ॥ अ० अतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ १८४ ॥

मूलः-पलिओवमाइं तिन्नि उ उक्कोसेण वियाहिया ।
आउठिई थलयराणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १८४ ॥

गाथा १८४ भावार्थः-स्थळचर जीवना आयुष्यनी स्थिति जघन्य अतरमुहुर्तनी, उत्कृष्टी त्रण पल्योपमनी, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १८४ ॥

अर्थः-पु० पुर्व क्रो० कोडी पु० प्रथक बे थकी माडीने नव लगे प्रथक पुर्व क्रोडी उत्कृष्टु अ० अतरमुहुर्त ज० जघन्य का० काय ठि० स्थिति थ० थलचर जीवनी अ० आतरु पडे थलचरपशु पामवाने ते० तेटलु भ०होय ॥ १८५॥

मूल.-पुव्वकोडिपुहुत्तेणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ।
कायठिई थलयराणं अन्तरं तेसिमं भवे ॥ १८५ ॥

गाथा १८५ स्थळचर जीवनो कायस्थिति जघन्य अतरमुहुर्तनी नें उत्कृष्टी त्रण पल्योपम उपर प्रथक (बेथी माडीने नव सुधी) पुर्व क्रोडीनी, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १८५ ॥

मूलः-भुओरग परिसप्पा य परिसप्पा दुविहा भवे ।
गोहाई अहिमाई य एक्केका णेगहा भवे ॥ १८१ ॥

गाथा १८१ भावार्थः-परीसर्पना बे भेद ते, १ उरपरीसर्प, २ भुजपरीसर्प, उरपरीसर्प ते सर्प प्रमुख अने भुजपरी सर्प ते गोह गीलोडी प्रमुख अने अकेकी जातिमाही घणा प्रकार होय ॥१८१॥

अर्थः-लो० लोकना ए० एक दे० देस विभागने विषे । ते० ते स० सघलाए थलचर छे । न० नथी स० सघला ए लोकमाहे वि० कह्या । ए० ए कह्या तेवार पछे का० कालनो वि० विचार च० चार प्रकारे ते० ते थलचरनो वि० शु कहीशुं । ॥ १८२ ॥

मूलः-लोएगदेसे ते सव्वे न सव्वत्थ वियाहिया ।
एत्तो कालविभागं चउविहा ते वियाहिया ॥ १८२ ॥

गाथा १८२ भावार्थः-हवे क्षेत्रथी कहे छे, सघळा स्थळचर जीव लोकना एक देशने विषे छे, पण सर्व लोकने विषे कह्या नथी, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ते स्थळचरना काळनो विचार चार प्रकारे हु कहीश ॥१८२॥

अर्थः-स० थलचर छता प० आश्री अ० अनादि कालना छे । अ० आगले छेहडो वि य० पण नथी ठि० स्थिति । प० आश्री सा० आदि सहित छे । स० आउखो पुरुथाय तेवारे अत सहित वि० य०पणछे ॥१८३॥

मूलः-संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १८३ ॥

गाथा १८३ भावार्थः—हवे स्थळचर काळथी कहे छे, त्यां आश्री स्थळचर जीव अनादी काळना छे, तेनो अंत पण नथी अने भवस्थिति, कायस्थिति, आयुष्य स्थिति आश्री आदी सहीत छे अने आयुष्य पुर्ण थाय ते वारे अंत सहीत पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ १८३ ॥

अर्थः—प० पल्योपम ति० त्रणनी उ० वळी। उ० उतकृष्टी स्थिति वि० कही। आ० आउखानी ठि० स्थिति थ० थळचर जीवनी ॥ अं० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ १८४ ॥

मूल.—पलिओवमाइं तिन्नि उ उक्कोसेण वियाहिया।
आउठिई थलयराणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १८४ ॥

गाथा १८४ भावार्थः—स्थळचर जीवना आयुष्यनी स्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी, उत्कृष्टी त्रण पल्योपमनी, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १८४ ॥

अर्थः—पु० पुर्व को० कोडी पु० प्रथक बे थकी माडीने नव लगे प्रथक पुर्व कोडी उत्कृष्टु अं० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य का० काय ठि० स्थिति थ० थलचर जीवनी अं० आंतरु पडे थलचरपणुं पामवाने ते० तेटलु भ० होय ॥ १८५ ॥

मूल.—पुव्वकोडिपुहुत्तेणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया।
कायठिई थलयराणं अन्तरं तेसिमं भवे ॥ १८५ ॥

गाथा १८५ स्थळचर जीवनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी त्रण पल्योपम उपर प्रथक (बेथी माडीने नव सुधी) पुर्व क्रोडीनी, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १८५ ॥

अर्थः-का० काळ अ० अनंतो काळ उ० उत्कृष्टुं अं० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य वि० छांडेथके स० पोतानी थळचरनी का० काया थ० थलचरतुं तु० वळी एटलु अ० आतरु पडे ॥ १८६ ॥

मूलः-कालमणन्तमुकोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
विजढम्मि सए काए थलयराणं तु अन्तरं ॥ १८६ ॥

गाथा १८६ भावार्थः-ए पुर्वोक्त स्थळचर जीवनी कायस्थिति कही, हवे स्थळचर जीवनु आतरु कहे छे, पोतानी स्थळचर तिर्यंच पचेंद्रीनी काया छाडे थके फरी स्थळचर तिर्यंच पचेंद्रीनी काया पामवानुं आतरु पडे तो जघन्य अतरमुहुर्तनु ने उत्कृष्टु अनंताकाळनु, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १८६ ॥

अर्थः-हवे थलचर भावथी कहे छे । ए० ए थलचर जीवना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । गं० गंध-थकी र० रसथकी । फा० फरसथकी । सं० सस्थानना दे० भेदथकी वा० पण । वि० भेदना स० सहस्रछे ॥

मूलः-एएसि वण्णओ चेव गन्धओ रस फासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥

गाथा भावार्थः-हवे स्थळचर भावथी कहे छे, ए स्थळचर जीवना वर्णथी, गधथी, रसथी, स्पर्शथी, संस्थानथी हजारो भेद थायछे ॥

अर्थः-हवे पेचर द्रव्यथी कहे छे च० चामाचिड ममुप चामडा सरिपी जेहनी पांप होय उ० वळी लो० चीडि चडादिक ए लोम प० पंपी । त० त्रीजा पपी स० छाबडानु ढाकणु दीधु होय तेहनी पांप होय ते

समग मनुष्य क्षेत्र बाहिर प० पषी छे वि० पाप मोकली सदाय रहेछे ते वितत प० पषी मनुष्य पेत्र बाहिरछे य० वली गो० जाणवा । प० ए पषी य० वली च० च्यार प्रकारे ॥ १८७ ॥

मूल.—चम्मे उ लोमपक्खीया तइया समुग्गपक्खिया ।

विययपक्खी य बोधव्वा पक्खिणो य चउविहा ॥१८७॥

गाथा १८७ भावार्थः—हवे खेचर द्रव्यथी कहे छे, पंखी चार प्रकारे ते, १ चर्म पंखी ते जेहने चांमडानी पाख होय ते चामाचीडीया वागोळ प्रमुख, २ रोम पखी ते रोम रायनी पाख होय ते सुडा, हस, पारेवा प्रमुख, ३ समुग पखी ते जेहनी पांख डाबडानु ढांकणु दीधु होय तेनी माफक होय ते पखी मनुष्य क्षेत्रनी बाहीर छे, ४ वितत पखी ते जेहनी पाख सदाय सुपडानी माफक पोहोळी रहे छे ते पखी पण मनुष्य क्षेत्रनी बाहीर छे, ए पखीना चार भेद जाणवा ॥ १८७ ॥

अर्थः—हवे पेत्रथी कहे छे लो० लोकना ए० एक दे० विभागेछे ते० ते स० सघला पषीछे न० नथी स० सघले लोक माहि वि० कह्या । इ० ए कह्या पछे हवे । का० कालनो वि० विचार तु० वळी । ते० ते पषीनु वु० हु कहिश च० च्यार प्रकारे ॥ १८८ ॥

मूल.—लोगेगदेसे ते सव्वे न सव्वत्थ वियाहिया ।

इत्तोकालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउविहं ॥ १८८॥

गाथा १८८ भावार्थः—हवे खेचर क्षेत्रथी कहेछे, ते सर्व पंखी लोकना एक देश (विभाग) ने विषेछे, पण सर्वे

अर्थः—का० काळ अ० अनतो काळ उ० उत्कृष्टुं अं० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य वि० छांडेथके स० पोतानी थळचरनी का० काया थ० थलचरनुं तु० वळी एटलु अ० आतरु पडे ॥ १८६ ॥

मूलः—कालमणन्तमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
विजढम्मि सए काए थलयराणं तु अन्तरं ॥ १८६ ॥

गाथा १८६ भावार्थः—ए पुर्वोक्त स्थळचर जीवनी कायस्थिति कही, हवे स्थळचर जीवनुं आतरु कहे छे, पोतानी स्थळचर तिर्यच पचेंद्रीनी काया छाडे थके फरी स्थळचर तिर्यच पचेंद्रीनी काया पामवानुं आतरु पडे तो जघन्य अतरमुहुर्तनु ने उत्कृष्टुं अनंताकाळनु, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १८६ ॥

अर्थः—हवे थलचर भावथी कहे छे । ए० ए थलचर जीवना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । गं० गंध-थकी र० रसथकी । फा० फरसथकी । सं० सस्थानना दे० भेदथकी वा० पण । वि० भेदना स० सहस्रछे ॥

मूलः—एएसि वण्णओ चेव गन्धओ रस फासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥

गाथा भावार्थः—हवे स्थळचर भावथी कहे छे, ए स्थळचर जीवना वर्णथी, गंधथी, रसथी, स्पर्शथी, संस्थानथी हजारो भेद थायछे ॥

अर्थः—हवे पेचर द्रव्यथी कहे छे च० चामाचिड प्रमुख चामडा सरिपी जेहनी पांप होय उ० वळी लो० चीडि चडादिक ए लोम प० पंषी । त० त्रीजा पंषी स० डाबडानु ढाकणुं ढांधु होय तेहनी पांप होय ते

समग मनुष्य क्षेत्र बाहिर प० पपी छे वि० पांप मोकली सदाय रहेछे ते वितत प० पपी मनुष्य षेत्र बाहिरछे य० वळी बो० जाणवा । प० ए पपी य० वळी च० च्यार प्रकारे ॥ १८७ ॥

मूलः—चम्मे उ लोमपक्खीया तइया ससुग्गपक्खिया ।
वियपक्खी य बोधवा पक्खिणो य चउविहा ॥१८७॥

गाथा १८७ भावार्थः—हवे खेचर द्रव्यथी कहे छे, पंखी चार प्रकारे ते, १ चर्म पक्षी ते जेहने चामडानी पाख होय ते चामाचीडीया वागोळ प्रमुख, २ रोम पक्षी ते रोम रायनी पाख होय ते सुडा, हस, पारेवा प्रमुख, ३ समुग पखी ते जेहनी पांख डाबडानु ढाकणु दीधु होय तेनी माफक होय ते पखी मनुष्य क्षेत्रनी बाहीर छे, ४ वितत पक्षी ते जेहनी पाख सदाय सुपडानी माफक पोहोळी रहे छे ते पक्षी पण मनुष्य क्षेत्रनी बाहीर छे, ए पखीना चार भेद जाणवा ॥ १८७ ॥

अर्थः—हवे षेत्रथी कहे छे लो० लोकना ए० एक दे० विभागेछे ते० ते स० सघला पपीछे न० नथी स० सघले लोक माहि वि० कथा । इ० ए कथा पछे हवे । का० कालनो वि० विचार तु० वळी । ते० ते पपीनु वु० हु कहिश च० च्यार प्रकारे ॥ १८८ ॥

मूलः—लोगेगदेसे ते सवे न सवत्थ वियाहिया ।
इत्तोकालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउविहं ॥ १८८॥

गाथा १८८ भावार्थः—हवे खेचर क्षेत्रथी कहेछे, ते सर्व पखी लोकना एक देश (विभाग) ने विषेछे, पण सर्व

लोकने विषे नथी कह्यां, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ते पंखीना काळनो विचार चार प्रकारे हुं कहीश ॥१८८॥

अर्थः–हवे षेचर कालथी कहे छे सं० ते पर्दी छता प० आश्री अ० अनादि कालनाछे । अ० आगले छेहडो वि० य० पण नथी । ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहित छे । स० आउषु पुरु थाय तेवारे अंत सहित वि० य० पण छे ॥ १८९ ॥

मूलः–संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १८९ ॥

गाथा १८९ भावार्थः–हवे खेचर काळथी कहेछे, छता आश्री ए पंखो अनादी काळना छे, तेनो अत पण नथी अने भवस्थिति, कायस्थिति, आयुष्यस्थिति आश्री आदी सहीत छे अने आयुष्य पुर्ण थाय, तेवारे अंत सहीत पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ १८९ ॥

अर्थः–प० पल्योपम भा० भाग अ० असख्यातमे इ० ए भ० होय ॥ आ० आउषानी ठि० स्थिति ख० पंषीनी अं० अतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ १९० ॥

मूलः–पलिओवमस्स भागो असंखेज्जइमो भवे ।
आउठिई खहयराणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १९० ॥

गाथा १९० भावार्थः–षेचर जीवनी आयुष्यनी स्थिति जघन्य अतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी पल्योपमनो असंख्यातमे भागे ॥ १९० ॥

अर्थः-अ० असख्यातमो भाग प० पल्यनो ॥ उ० उत्कृष्टो उ० वळी सा० एटलु उपर अधिकुं । पु० पुर्वकोडी पु० पृथक वेथी धुर अने नवलगे ते पृथक कहे । अ० अतरमुहुर्त । ज० जघन्य ॥ १९१ ॥

मूलः—असंखभाग पलियस्स उक्कोसेण उ साहिया ।

पुव्वकोडीपुहुत्तेणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १९१ ॥

गाथा १९१ भावार्थः-ए पखीनी काय स्थिति जघन्य अतर मुहुर्तनी ने उत्कृष्टी एक पल्यनो असख्यातमो भाग उपर प्रथक (बेथी मांडीने नव सुधी) पुर्व क्रोडीनी, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १९१ ॥

अर्थः-ठि० कायस्थिति ख० पपीनी । अ० आतरु पडे ते पपीनुं भव पामवानु, ते० ते पपीने ए आगल कहेशे तेटलु भ० होय ॥ का० काल अ० अनतानु आतरु पडे उ० उत्कृष्टु ॥ अ० अतर मुहुर्त ज०जघन्य ॥१९२॥

मूलः—ठिई खहयराणं अन्तरे तेसिमे भवे ।

कालं अणन्तमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ॥ १९२ ॥

गाथा १९२ भावार्थः-ए पुर्वोक्त पखीनी कायस्थिति कही, हवे पखीनु आतरुं कहे छे, पोतानी पखीनी काया छाडेथके फरी पखीनी काया पामवानु आतरु पडे तो जघन्य अतर मुहुर्तनु अने उत्कृष्टु अनताकालनु, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १९२ ॥

अर्थः-हवे पेचरभावथी कहे छे ॥ ए० ए पपीना भेद व० वर्णथकी थे० पुरणे ॥ गं० गंधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी ॥ स० सस्थानना दे० भेदथकी वा० वळी ॥ वि० भेदना स० सहस्र होय ॥१९३॥

लोकने विषे नथी कह्या, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ते पंखीना काळनो विचार चार प्रकारे हुं कहीश ॥१८८॥

अर्थः—हवे खेचर कालथी कहे छे सं० ते पणो छता प० आश्री अ० अनादि कालनाछे । अ० आगले छेहडो वि० य० पण नथी । ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहित छे । स० आउपु पुरु थाय तेवारे अंत सहित वि० य० पण छे ॥ १८९ ॥

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवासिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवासिया वि य ॥ १८९ ॥

गाथा १८९ भावार्थः—हवे खेचर काळथी कहेछे, छता आश्री ए पंखी अनादी काळना छे, तेनो अंत पण नथी अने भवस्थिति, कायस्थिति, आयुष्यस्थिति आश्री आदी सहीत छे अने आयुष्य पुर्ण थाय, तेवारे अंत सहीत पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ १८९ ॥

अर्थः—प० पल्योपम भा० भाग अ० असख्यातमे इ० ए भ० होय ॥ आ० आउपानी ठि० स्थिति ख० पंखीनी अं० अतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ १९० ॥

मूलः—पलिओवमस्स भागो असंखेज्जइमो भवे ।
आउट्ठिई खहयराणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १९० ॥

गाथा १९० भावार्थः—खेचर जीवनी आयुष्यनी स्थिति जघन्य अतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी पल्योपमनी असंख्यातमे भागे ॥ १९० ॥

कम्मअकम्मभूमा य अन्तरद्दीवया तहा ॥ १९५ ॥

गाथा १९५ भावार्थः–१ गर्भज (मात पीताना सयोगथी उत्पन्न थाय ते) मनुष्य त्रण प्रकारे ते १ कर्म भूमीना (१ असी २ मसी ३ कृषी, असी ते तरवार प्रमुख हथीयार वापरीने आजीवीका करे ते, मसी ते कलम रुसनाइ वीगेरे लेखणथी आजीविका करे ते, कृषी ते कोश कोदाली वीगेरेथी खेडी वाडी प्रमुखथी आजीवीका करे ते) मनुष्य, २ अकर्म भूमीना (पुर्वोक्त असी, मसी ने कृषी ए त्रण प्रकारना कर्म रहीत अने दश प्रकारना कल्पवृक्ष मनवछीत पुरे ते जुगळीया) मनुष्य, ३–५६ अतर द्वीपाना (चुल हेमवत ने शीखरीए बे पर्वत उपर चार चार दाढाओछे ते एकेकी दाढा उपर सात सात अतर द्वीपा छे ते ७×८=५६ अंतर द्वीपा जाणवा, हेठ समुद्र छे ने उपर अतर द्वीपाए रहेनारा छे माटे अतर द्वीपना मनुष्य कहीए ए पण जुगळीयाज मनुष्य जाणवा) मनुष्य, ए त्रण प्रकारना गर्भज कह्या ॥ १९५ ॥

अर्थः–प० पनर भेदे कर्म भूमीना मनुष्य ती० त्रिस प्रकारे अकर्म भूमीना मनुष्य । भे० भेदे वे अ० अठावीस करता उत्पन्न एटले उपन्न अतर द्वीपना मनुष्य । स० सख्या उ० वळी क० अनुक्रमे ते० ते मनुष्यनी । इ० एणे प्रकारे ए० ए वि० कह्या मनुष्य वीतरागे ॥ १९६ ॥

मूल –पन्नरस तीसविहा भेया अट्ठावीसइं ।

संखा उ कमसो तेसिं इइ एसा वियाहिया ॥ १९६ ॥

गाथा १९६ भावार्थः–१ कर्मभूमीना मनुष्य १५ भेदे (ते पाच भरत, पाच इरवत ने पाच महाविदेह एम १५),

मूलः—एएसि वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १९३ ॥

गाथा १९३ भावार्थः—हवे खेचर भावथी कहे छे, ए पखीना वर्णथी, गंधथी, स्पर्शथी, संस्थानथी हजारो भेद थाय छे ॥ १९३ ॥

अर्थः—हवे मनुष्य द्रव्यथी कहेछे म॰ मनुष्य दु॰ बे प्रकारे । भे॰ भेदेछे उ॰ वळी । ते॰ ते मे॰ मुजने कि॰ कहेता थका सु॰ सांभळो ॥ सं॰ एक समुर्छिम य॰ वळी म॰ मनुष्यछे १ ॥ ग॰ बीजा गर्भज मनुष्यछे २ । त॰ तेमज जाणवा ॥ १९४ ॥

मूलः—मणुया दुविहभेया उ ते मे कित्तयओ सुण ।
संमुच्छिमा य मणुया गब्भवक्कन्तिया तहा ॥१९४॥

गाथा १९४ भावार्थः—हवे मनुष्य द्रव्यथी कहे छे, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ! मनुष्यना बे भेद हु कहीश ? ? ? १ गर्भज मनुष्य, २ तेमज समुर्छिम मनुष्य ! ॥ १९४ ॥

अर्थः—ग॰ गर्भज मनुष्य छे जे॰ जे उ॰ वळी ति॰ त्रण प्रकारे त॰ ते नि॰ कया ॥ अ॰ करसणादिक जिहा करवु नथी ते अकर्म भूमीना मनुष्य ॥ क॰ करसणादिक जिहां करवुं छे ते कर्मभूमीना मनुष्य य॰ वळी अ॰ छपन अतर द्वीपाना मनुष्य त॰ तेमज ॥ १९५ ॥

मूलः—गब्भवक्कन्तिया जे उ तिविहा ते वियाहिया ।

१९८ भावार्थः–हवे काळथी कहे छे, ते म...
नि भवस्थिति कायस्थिति ने आयुष्यस्थिति आश्री आठ।
त सहित पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ १९८ ॥

अर्थः–प० पल्योपम ति० त्रणनी वि० वळी ॥ अ० असंख्यातमो ...
स्थिति म० गर्भज मनुष्यनी ॥ अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ १९९ ॥

मूलः–पलिओवमाउ तिन्नि वि असंखेज्जइमो भवे।
आउट्ठिई मणुयाणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १९९ ॥

गाथा १९९ भावार्थः–हवे गर्भज मनुष्यनी आयुष्यनी स्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी त्रण पल्य। कही छे (तेमा समुर्छिम मनुष्यनी जघन्य उत्कृष्टी अंतरमुहुर्तनी अने कर्मभुमि मनुष्यनी जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी क्रोड पुर्वनी जाणवी, इहां सर्व मनुष्यनी स्थिति ओघीकपाठ छे, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १९९ ॥

अर्थः–प० पल्योपम ति० त्रणनी उ० वळी ॥ उ० उत्कृष्टी काय स्थिति उ० वळी सा० कही पुव० पुर्वक्रोडि पु० प्रथक वे थकी नवलगे सात भवलगे एकेकी पुर्वकोडिनु आउपु होय । आठमे भवे त्रणपल्यनु आउपु कोइनुं होय। अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ २०० ॥

मूलः–पलिओवमाइं तिन्नि उ उक्कोसेण उ साहिया।
पुव्वकोडिपुहुत्तेणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ २०० ॥

२ अकर्मभुमीना मनुष्य ३० भेदे (५ हेमवय, ५ एरणवय, ५ हरीवास, ५ रम्यकवास, ५ देवकुरु, ५ उतरकुरु, एम ३०), ३ अतरद्वीपना मनुष्य, पुर्वोक्त ५६ भेदे ए गर्भज मनुष्यनी अनुक्रमे संख्या १०१ नी कही ॥ १९६ ॥

अर्थः-स० समुर्छिम मनुष्यपणे ए० एमज गर्भजनीपरे । भे० भेद हो० होय । वि० कहीए । हवे मनुष्य क्षेत्रथी कहे छे । लो० लोकना ए० एक दे० देसविभागने विषे ते० ते मनुष्य स० सघलाए समुर्छिम अने गर्भज । वि० वळी वि० कह्या भगवते ॥ १९७ ॥

मूलः-संमुच्छिमाण एसेव भेओ होइ वियाहिओ ।
लोगस्स एगदेसम्मि ते सवे वि वियाहिया ॥ १९७ ॥

गाथा १९७ भावार्थः-समुर्छिम (माता पीताना संयोग विना उत्पन थाय ते) मनुष्य, गर्भज मनुष्य जेटलांज जाणवा (अर्थात १०१ क्षेत्रना गर्भज मनुष्य तेटलाज १०१ समुर्छिम मनुष्य जाणवा, हवे मनुष्य क्षेत्रथी कहे छे, तेह सघळा मनुष्य लोकना एक देशने विशे छे, पण सर्व लोकने विषे नथी कह्या ॥ १९७ ॥

अर्थः-हवे मनुष्य काळथी कहे छे स० ते मनुष्य छता प० आश्री अ० अनादि कालना छे अ० आगले छेहडो वि० य० पण नथी ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहित छे ॥ स० आउखु पुरुथाय तेवारे अंतसहित वि० य० पण छे ॥ १९८ ॥

मूल-संतई पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १९८ ॥

गाथा १०८ भावार्थः-हवे काळथी कहे छे, ते मनुष्य छता आश्री अनादीकाळना छे, तेनो अंत पण नथी अने भवस्थिति कायस्थिति ने आयुष्यस्थिति आश्री आदी सहीत छे ने आयुष्य पुर्ण थाय ते वारे अत सहित पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ १०८ ॥

अर्थः-प० पल्योपम ति० त्रणनी वि० वळी ॥ अ० असख्यातमो भाग भ० होय आ० आउपानी स्थिति म० गर्भज मनुष्यनी ॥ अ० अतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ १९९ ॥

मूल-पलिओवमाउ तिन्नि वि असंखेज्जइमो भवे।
आउट्ठिई मणुयाणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १९९ ॥

गाथा १९९ भावार्थः-हवे गर्भज मनुष्यनी आयुष्यनी स्थिति जघन्य अतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी त्रण पल्योपमनी कही छे (तेमा सम्मुर्छिम मनुष्यनी जघन्य उत्कृष्टी अतरमुहुर्तनी अने कर्मभुमि मनुष्यनी जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी क्रोड पुर्वनी जाणवी, इहा सर्व मनुष्यनी स्थिति ओघीकपाठ छे, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १९९ ॥

अर्थः-प० पल्योपम ति० त्रणनी उ० वळी ॥ उ० उत्कृष्टी काय स्थिति उ० वळी सा० कही पुव० पुर्वकोडि पु० प्रथक बे थकी नवलगे सात भवलगे एकेकी पुर्वकोडिनु आउपु होय । आठमे भवे त्रणपल्यनु आउपु कोइनु होय। अ० अतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ २०० ॥

मूल-पलिओवमाइं तिन्नि उ उक्कोसेण उ साहिया।
पुव्वकोडिपुहुत्तेणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ २०० ॥

गाथा २०० भावार्थः—हवे गर्भज मनुष्यनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी अने उत्कृष्टी त्रण पल्योपमनी कहीछे, उपर मथक (पेर्थी मांडीने नव सुधी सात भव अकेक पुर्व क्रोडीना करे ने आठमो त्रण पल्योपमना आयुष्यनो भव कोइ जीव करे, ते आश्री) पुर्व क्रोडीनी जाणवी, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ २०० ॥ अल्प०

अर्थः—का० एकाय ठि० स्थिति म० मनुष्यनी जाणवी मनुष्यमांहि उत्कृष्टो रहेतो सात आठ भवलगे हे अ० मनुष्य भव पामवानुं आतरु पडे ते मनुष्य ते० ए आगउ कहिश तेटलुं भ० होय ॥ का० काळनुं अ० ॥ ३६ ॥

नु उ० उत्कृष्ट आतरुंपडे । अ० अतर मुहुर्त ज० जघन्य ॥ २०१ ॥

ए:—कायठिई मणुयाणं अन्तरं तेसिमं भवे ।

कालमणन्तमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ॥ २०१ ॥

गाथा २०१ भावार्थः—पुर्वोक्त मनुष्यनी कायस्थिति जाणवी (अर्थात मनुष्यमाही उत्कृष्टो रहे तो सात आठ व सुधीज रहे) ए मनुष्यनी कायस्थिति कही, हवे मनुष्यनु आतरु कहेछे, पोतानी मनुष्यनी काया छाडेथके काया पामवानु आतरु पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनु ने उत्कृष्टु अनंता काळनु, ए चोथो भेद कह्यो ॥२०१॥

—हवे मनुष्य भावथी कहे छे ए० ए मनुष्यनो भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । ग० गंधथकी र० ० फरसथकी । सं० सस्थानना दे० भेदथकी वा० वळी । वि० भेदना स० सहस्र होय ॥ २०२ ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ २०२ ॥ ॥ ४९० ॥

गाथा २०२ भावार्थः-हवे मनुष्य भावथी कहे छे, ए मनुष्यना वर्णथी, गंधथी, रसथी, स्पर्शथी, संस्थानथी हजारो भेद थाय छे ॥ २०२ ॥

अर्थः-हवे देवता द्रव्यथी कहेछे। दे० देवना च० च्यार प्रकारे। वु० कह्या ते० ते मे० मुजने कि० कहेताथका सु० सांभलो। भो० भवनपति। १ वा० वाण व्यंतर २। जो० जोतिषी ३। वे० वैमानिक ४ त० तेमज ॥२०३॥

मूल.-देवा चउव्विहा वुत्ता ते मे कित्तयओ सुण।

भोमिज्ज वाणमन्तर जोइस वेमाणिया तहा ॥ २०३ ॥

गाथा २०३ भावार्थः-हवे द्रव्यथी देवता कहे छे, गुरु कहेता हवा हे शिष्य, देवता चार प्रकारे कह्या, ते हुं तुजने कहीश, ते तु सांभळ १ भवनपती, २ वाणव्यंतरा, ३ ज्योतिषी, ४ वैमानीक ए चार प्रकारे देवता कह्या ॥ २०३ ॥

अर्थः-हवे भवनपती द्रव्यथी कहे छे। द० दस प्रकारे उ० वळी ॥ भ० भवनपती १ ॥ अ० आठ प्रकारे व० कुतुहलि वनमाही चाले चरे ते वनचारि व्यंतर। प० पांच प्रकारे। जो० जोतिषी देव ॥ दु० बे प्रकारे वे० वैमानिक त० तेमज ॥ २०४ ॥

मूल.-दसहा उ भवणवासी अट्ठहा वणचारिणो।

पञ्चविहा जोइसिया दुविहा वेमाणिया तहा ॥ २०४ ॥

गाथा २०४ भावार्थः-भवनपती १० प्रकारे, कुतुहळे वनमांही विचरे ते वनचारी व्यंतर आठ प्रकारे,

पांच प्रकारे ज्योतिषी, तेमज वैमानीक बे प्रकारे ॥ २०४ ॥

अर्थः—अ० कुमारनी पेरे क्रीडाकरे ते असुरकुमार १ । ना० नागकुमार २ । सु० सुवर्णकुमार ३ । वि० विधुकुमार ४ अ० अग्नीकुमार ५ । वि० कह्या दी० दीपकुमार ६ । उ० उदधिकुमार ७ । दी० दिसाकुमार ८ ॥ वा० वायुकुमार ९ ॥ थ० थनितकुमार १० ॥ भ० भवनपती दस देव कह्या भवन वासी ॥ २०५ ॥

मूलः—असुरा नागसुवण्णा विज्जू अग्गी वियाहिया।
दीवोदहि दिसा वाया थणिया भवणवासिणो ॥ २०५ ॥

गाथा २०५ भावार्थः—तेमां भवनपती देवता १० प्रकारे ते, १ अशुरकुमार, (कुंवरनी पेरे क्रीडा करे, तेथी कुमार कहीए), २ नागकुमार, ३ सुवर्ण कुमार, ४ विजुकुमार, ५ अग्नी कुमार, ६ द्वीपकुमार, ७ उद्धीकुमार, ८ दीशाकुमार, ९ वायुकुमार, १० स्थनितकुमार, ए १० भेदे भवनपती कह्या ॥ २०५ ॥

अर्थः—हवे व्यंतरना भेद कहे छे पि० पिशाच १ । भू० भुत २ । ज० जक्ष ३ य० वळी । र० राषस ४ कि० किन्नर ५ । किं० किं पुरुष ६ । म० महोरग ७ य० वळी । ग० गंधर्व ८ ॥ अ० आठ प्रकारे वा० वांण व्यतर कह्या ॥ २०६ ॥

मूलः—पिसाय भूय जक्खा य रक्खसा किन्नरा किंपुरिसा।
महोरगा य गन्धव्वा अट्ठविहा वाणमन्तरा ॥ २०६ ॥

गाथा २०६ भावार्थः—हवे व्यतरना आठ भेद कहे छे, १ पीसाच, २ भुत, ३ यक्ष, ४ राक्षस,

५ किनर, ६ किंपुरुष, ७ महोरग, ८ गधर्व, ए आठ प्रकारे वाणव्यतर जाणवा ॥ २०६ ॥

अर्थः-च० चद्रमा १ । सू० सुर्य २ य० वळी । न० नक्षत्र अठावीस ३ । ग० ग्रह अठासी ४ । ता० तारानो ५ । ग० समोऽ । त० तेमज । (ठि० मनुष्य पेत्र बाहिर जोतिषीछे ते स्थिर रहेछे) दि० चा० अने जे मनुष्य पेत्र माहिछे ते जोतिषी चालेछे चे० वळी ॥ ५० पाच प्रकारे जो० ज्योतिषी देवता जाणवा ॥२०७॥

मूल.-चन्दा सूरा य नक्खत्ता गहा तारागणा तहा ।
दिसाविचारिणो चेव पञ्चहा जोइसालया ॥ २०७ ॥

गाथा २०७ भावार्थः-हवे पाच प्रकारे ज्योतिषी देवता कहे छे, १ चद्रमा, २ सुर्य, तेमा जबुद्वीपमा बे चंद्रमां ने बे सुर्य, लवण समुद्रमा चार चद्रमा ने चार सुर्य, धातकी खंडमा बार चंद्रमा ने बार सुर्य, कालोदधी समुद्रमां ४२ चद्रमा ने ४२ सुर्य. पुष्करार्धमा ७२ चद्रमा ने ७२ सुर्य, एम सर्व थइने १३२ चद्रमां ने १३२ सुर्य, ३ मनुष्य क्षेत्रमाही ८८ ग्रह, ४ अठावीस नक्षेत्र, ५-६६ हजार ९७५ क्रोडाक्रोडी तारा, एटलो एक चद्रमाने एक सुर्यनो परीवार जाणवो, जे ज्योतिषी मनुष्य क्षेत्रमाही छे तेओ चाले छे अने जे मनुष्य क्षेत्रनी बाहीर ज्योतिषी छे तेओ स्थिर छे, ए पाच प्रकारे ज्योतिषी देवता जाणवा ॥ २०७ ॥

अर्थः-वे० वेमानीक उ० वळी जे० जे दे० देवता ॥ दु० बे प्रकारे ते० ते वि० कह्या भगवते । क० बार देवलोकना देवता य० वळी बो० जाणवा । क० नवग्रैवेयक अने अनुत्तर विमानना देवता कल्पातित ॥ त० तेमज य० वळी ॥ २०८ ॥

पाच प्रकारे ज्योतिषी, तेमज वैमानीक बे प्रकारे || २०४ ||

अर्थः-अ॰ कुमारनी पेरे क्रीडाकरे ते असुरकुमार १ | ना॰ नागकुमार २ | सु॰ सुवर्णकुमार ३ | वि॰ विधुकुमार ४ अ॰ अग्नीकुमार ५ | वि॰ कह्या दी॰ दीपकुमार ६ | उ॰ उदधिकुमार ७ | दी॰ दिसाकुमार ८ || वा॰ वायुकुमार ९ || थ॰ थनितकुमार १० || भ॰ भवनपती दस देव कह्या भवन वासी || २०५ ||

मूलः-असुरा नागसुवण्णा विज्जू अग्गी वियाहिया |
दीवोदहि दिसा वाया थणिया भवणवासिणो || २०५ ||

गाथा २०५ भावार्थः-तेमां भवनपती देवता १० प्रकारे ते, १ अशुरकुमार, (कुंवरनी पेरे क्रीडा करे, तेथी कुमार कहीए), २ नागकुमार, ३ सुवर्ण कुमार, ४ विजुकुमार, ५ अग्नी कुमार, ६ द्वीपकुमार, ७ उद्धीकुमार, ८ दीशाकुमार, ९ वायुकुमार, १० स्थनितकुमार, ए १० भेदे भवनपती कह्या || २०५ ||

अर्थः-हवे व्यंतरना भेद कहे छे पि॰ पिशाच १ | भू॰ भुत २ | ज॰ जक्ष ३ य॰ वळी | र॰ राषस ४ कि॰ किंनर ५ | कि॰ किं पुरुष ६ | म॰ महोरग ७ य॰ वळी | गं॰ गंधर्व ८ || अ॰ आठ प्रकारे वा॰ वाण व्यतर कह्या || २०६ ||

मूल.-पिसाय भूय जक्खा य रक्खसा किन्नरा किंपुरिसा |
महोरगा य गन्धवा अट्ठविहा वाणमन्तरा || २०६ ||

गाथा २०६ भावार्थः-हवे व्यंतरना आठ भेद कहे छे, १ पीसाच, २ भुत, ३ यक्ष, ४ राक्षस,

५ किन्नर, ६ किंपुरुष, ७ महोरग, ८ गधर्व, ए आठ प्रकारे वाणव्यंतर जाणवा ॥ २०६ ॥

अर्थः–च० चद्रमा १ । सू० सुर्य २ य० वळी । न० नक्षत्र अठावीस ३ । ग० ग्रह अठासी ४ । ता० तारानो ५ । ग० समोः । त० तेमज । (ठि० मनुष्य क्षेत्र बाहिर जोतिषीछे ते स्थिर रहेछे) दि० चा० अने जे मनुष्य क्षेत्र माहिछे ते जोतिषी चालेछे चे० वळी ॥ प० पाच प्रकारे जो० ज्योतिषी देवना जाणवा ॥२०७॥

मूल.–चन्दा सूरा य नक्खत्ता गहा तारागणा तहा ।
दिसाविचारिणो चेव पञ्चहा जोइसालया ॥ २०७ ॥

गाथा २०७ भावार्थः–हवे पाच प्रकारे ज्योतिषी देवता कहे छे, १ चद्रमा, २ सुर्य, तेमा जबुद्वीपमा वे चद्रमा ने वे सुर्य, लवण समुद्रमा चार चद्रमा ने चार सुर्य, धातकी खडमा बार चंद्रमा ने बार सुर्य, कालोदधी समुद्रमां ४२ चद्रमा ने ४२ सुर्य, पुष्करार्धमा ७२ चद्रमा ने ७२ सुर्य, एम सर्व थइने १३२ चद्रमां ने १३२ सुर्य, ३ मनुष्य क्षेत्रमाही ८८ ग्रह, ४ अठावीस नक्षेत्र, ५–६६ हजार ९७५ क्रोडाक्रोडी तारा, एटलो एक चद्रमाने एक सुर्यनो परीवार जाणवो, जे ज्योतिषी मनुष्य क्षेत्रमाही छे तेओ चाले छे अने जे मनुष्य क्षेत्रनी बाहीर ज्योतिषी छे तेओ स्थिर छे, ए पाच प्रकारे ज्योतिषी देवता जाणवा ॥ २०७ ॥

अर्थः–वे० वेमानीक उ० वळी जे० जे दे० देवता ॥ दु० वे प्रकारे ते० ते वि० कह्या भगवते । क० बार देवलोकना देवता य० वळी बो० जाणवा । क० नवग्रैवेयक अने अनुत्तर विमानना देवता कल्पातित ॥ त० तेमज य० वळी ॥ २०८ ॥

मूलः—वेमाणिया उ जे देवा दुविहा ते वियाहिया ।
कप्पोवगा य बोधवा कप्पाईया तहेव य ॥ २०८ ॥

गाथा २०८ भावार्थः—जे वैमानीक देवता छे, ते बे प्रकारे, १ कल्पवासी देवता, २ कल्पातीत देवता ए बे भेदे जाणवा ॥ २०८ ॥

अर्थः—क० देवलोके उपना छे जे देवता ते । बा० बार प्रकारे कह्या । सो० सौधर्मा देवलोकना देवता १ इ० इशान देवलोकना देवना त० तेमज २ ॥ स० सनंतकुमार देवलोकना देवता ३ । मा० माहिंद्र देवलोकना देवता ४ ॥ बं० ब्रह्मलोक देवलोकना देवता ५ य० वली । ल० लांतक देवलोकना देवता ६ ॥ २०९ ॥

मूल.—कप्पोवगा बारसहा सोहम्मीसाणगा तहा ।
सणङ्कुमार माहिन्द बम्भलोगा य लन्तगा ॥ २०९ ॥

गाथा २०९ भावार्थः—तेमा कल्पवासी देवता १२ प्रकारे ते, १ सुधर्मा देवलोकना देवता, २ इशान देवलोकना देवता, ३ शनतकुमार देवलोकना देवता, ४ माहेंद्र देवलोकना देवता, ५ ब्रह्म देवलोकना देवता, ६ लातक देवलोकना देवता ॥ २०९ ॥

अर्थः—म० महाशुक्र देवलोकना देवता ७ स० सहसार देवलोकना देवता ८ आं० आणय देवलोकना देवता ९ पा० पाणय देवलोकना देवता १० त० तेमज वली ॥ आ० आरण नामा देवलोकना देवता ११ अ० अच्युत देवलोकना देवता १२ चे० पुरणे । इ० एणे प्रकारे क० बार देवलोकना वासी सु० देवता ॥ २१० ॥

मूल–महासुक्का सहस्सारा आणया पाणया तहा ।
आरणा अच्चुया चेव इइ कप्पोवगा सुरा ॥ २१० ॥

गाथा २१० भावार्थः–७ महाशुक्र देवलोकना देवता, ८ सहस्रार देवलोकना देवता, ९ आणत देवलोकना देवता, १० दशमा प्राणत देवलोकना देवता, ११ आरण्य देवलोकना देवता, १२ अच्युय देवलोकना देवता, ए १२ लोकना देवता, कल्पवासी जाणवा ॥ २१० ॥

अर्थः–क०कल्यातित ते बार देवलोकथकी उपरे उ० वळी जे०जे दे०देवता । दु०वे प्रकारे ते०ते वि०कह्या । गे० ग्रैवेयकना देवता अ०अनुतर विमानना देवता चे० पुरणे । गे० ग्रैवेयकना देवता । न नव वि० प्रकार त०ते माहे ॥२११॥

मूलः–कप्पाईया उ जे देवा दुविहा ते वियाहिया ।
गेविज्जा णुत्तरा चेव गेविज्जा नवविहा तहिं ॥ २११ ॥

गाथा २११ भावार्थः–बार देवलोकथी उपर त कल्यातीत देवता छे, ते देवता बे प्रकारे कह्यां, ते १ ग्रैवेयकना देवता, २ अणुतर विमानना देवता, तेम ग्रैवेयकना देवता, नव प्रकारे जाणवा ॥ २११ ॥

अर्थः–हे० हेठलात्रिक मांहे । हे० हेठलु नव ग्रैवेयक माहे । पहेलु तेहना देवता चे० वळी । हे० हेठलु म० मध्यनु बीजु ग्रैवेयक तेहना देवता । त० तेमज । हे० हेठलात्रिकमा उ० उपलु एटले त्रीजा ग्रैवेयकना देवता चे० पुरणे । म० मध्यम वचला त्रिकनु हे० हेठेलु एटले चोथा ग्रैवेयकना देवता त० तेमज ॥ २१२ ॥

मूलः–हेट्ठिमा हेट्ठिमा चेव हेट्ठिमा मज्झिमा तहा ।

हेट्ठिमा उवरिमा चेव मज्झिमा हेट्ठिमा तहा ॥ २१२ ॥

गाथा २१२ भावार्थः–ग्रैवेक नव छे तेनी त्रण त्रणनी त्रीकी त्रीक गणता त्रण त्रीक थाय ते मांही हेठली प्रथम त्रीकना हेठली (पेहेली) ग्रैवेकना देवता, २ हेठली त्रीकना मध्य (बीजी) ग्रैवेकना देवता, ३ हेठली त्रीकना उपली (त्रीजी) ग्रैवेकना देवता, ४ मध्य त्रीकना हेठली (४) ग्रैवेकना देवता ॥ २१२ ॥

अर्थः–म० मध्य वचला त्रिकनु म० मध्यनुं एटले पांचमा ग्रैवेयकना देवता चे० पुरणे । म० मध्य वचला त्रिकनुं । उ० उपलु एटले छठा ग्रैवेयकना देवता । ६ त० तेमज । उ० उपला त्रिकनु हे० हेठलु एटले सातमा ग्रैवेयकना देवता ॥ चे० पुरणे ॥ उ० उपला त्रिकनु म० मध्य वचलु एटले आठमा ग्रैवेयकना देवता ८ । त० तेमज वली ॥२१३॥

मूलः–मज्झिमा मज्झिमा चेव मज्झिमा उवरिमा तहा ।

उवरिमा हेट्ठिमा चेव उवरिमा मज्झिमा तहा ॥ २१३ ॥

गाथा २१३ भावार्थः–५ मध्य त्रीकना मध्य (५) मी ग्रैवेकना देवता, ६ मध्य त्रीकनी उपली (६) ग्रैवेकना देवता, ७ उपली (त्रीजी) त्रीकना हेठली (सातमी) ग्रैवेकना देवता, ८ उपली त्रीकना मध्य (८) ग्रैवेकना देवता ॥२१३॥

अर्थः–उ० उपला त्रिकनु उ० उपलु एटले नवमां ग्रैवेयकना देवता चे० पुरणे । इ० ए प्रकारे गे० ग्रैवेयक नवना सु० देवता कह्या । वि० विजयनामा पहेलु अनुत्तर विमानना देवता १ ॥ वे० वेजयंत बीजा अनुत्तर विमानना देवता २ य० वळी ॥ ज० जयंतनामा त्रीजा अनुत्तर विमानना देवता ३ ॥ अ० अपराजित नामा चोथा अनुत्तर विमानना देवता ४ ॥ २१४ ॥

मूल.—उवरिमा उवरिमा चेव इय गेविज्जगा सुरा।
विजया वेजयन्ता य जयन्ता अपराजिया ॥ २१४ ॥

गाथा २१४ भावार्थः—उपली त्रीकना उपली (९ ग्रैवेकना देवना ए नव ग्रैवेकना देवता कह्या, हवे पांच अनुतर विमानना देवता कहे छे १ विजय नामे विमानना देवता, २ वैज्यत विमानना देवता, ३ जयत विमानना देवता, ४ अपराजीत विमानना देवता ॥ २१४ ॥

अर्थः—स० सर्वार्थसिद्ध विमानना देवता ५ चे० पुरणे । प० ए पांच प्रकारे अ० अनुत्तर विमानना सु० देवता इ० ए प्रकारे वे० वमानिक देवता ए० ए अ० घणे प्रकारे ए० ए आदी दइने आ०कह्या ॥२१५॥

मूल.—सव्वत्थसिद्धगा चेव पञ्चहा णुत्तरा सुरा।
इय वेमाणिया एए णेगहा एवमायओ ॥ २१५ ॥

गाथा २१५ भावार्थः—पाचमु सवार्थ सिद्ध विमानना देवता ए पांच प्रकारे अनुतर विमानना देवता इत्यादी वैमानीक देवता घणेप्रकारे कह्या ॥ २१५ ॥

अर्थः—हवे देवता क्षेत्रथकी कहे छे । लो० लोकना ए० एक दे० देस विभागने विषे । ते० ते स० सघला ए देवता वि० वळी । वि० कह्या । इ० ए कह्या पछे का० कालनो वि० विचार तु० वळी ते० ते देवतानो वु० कहीशु । च० चार प्रकारे ॥ २१६ ॥

मूल.—लोगस्स एगदेसम्मि ते सवे वि वियाहिया।

हेट्ठिमा उवरिमा चेव मज्झिमा हेट्ठिमा तहा ॥ २१२ ॥

गाथा २१२ भावार्थः–ग्रैवेक नव छे तेनी त्रण त्रगनी एकेकी त्रीक गणता त्रण त्रीक थाय ते मांही हेठली प्रथम त्रीकना हेठली (पेहेली) ग्रैवेकना देवता, २ हेठली त्रीकना मध्य (बीजी) ग्रैवेकना देवता, ३ हेठली त्रीकना उपली (त्रीजी) ग्रैवेकना देवता, ४ मध्य त्रीकना हेठली (४) ग्रैवेकना देवता ॥ २१२ ॥

अर्थः–म० मध्य वचला त्रिकनु म० मध्यनुं एटले पांचमा ग्रैवेयकना देवता चे० पुरणे। म० मध्य वचला त्रिकनुं। उ० उपलु एटले छठा ग्रैवेयकना देवता। ६ त० तेमज। उ० उपला त्रिकनु हे० हेठलु एटले सातमा ग्रैवेयकना देवता ॥ चे० पुरणे ॥ उ० उपला त्रिकनु म० मध्य वचलुं एटले आठमा ग्रैवेयकना देवता ८। त० तेमज वली ॥२१३॥

मूलः–मज्झिमा मज्झिमा चेव मज्झिमा उवरिमा तहा।
उवरिमा हेट्ठिमा चेव उवरिमा मज्झिमा तहा ॥ २१३ ॥

गाथा २१३ भावार्थः–५ मध्य त्रीकना मध्य (५) मी ग्रैवेकना देवता, ६ मध्य त्रीकनी उपली (६) ग्रैवेकना देवता, ७ उपली (त्रीजी) त्रीकना हेठली (सातमी) ग्रैवेकना देवता, ८ उपली त्रीकना मध्य (८) ग्रैवेकना देवता ॥२१३॥

अर्थः–उ० उपला त्रिकनुं उ० उपलु एटले नवमा ग्रैवेयकना देवता चे० पुरणे। इ० ए प्रकारे गे० ग्रैवेयक नवना सु० देवता कह्या। वि० विजयनामा पहेलु अनुत्तर विमानना देवता १ ॥ वे० वेजयंत बीजा अनुत्तर विमानना देवता २ य० वली ॥ ज० जयंतनामा त्रीजा अनुत्तर विमानना देवता ३ ॥ अ० अपराजित नामा चोथा अनुत्तर विमानना देवता ४ ॥ २१४ ॥

मूलः—उवरिमा उवरिमा चेव इय गेविज्जगा सुरा।

विजया वेजयन्ता य जयन्ता अपराजिया ॥ २१४ ॥

गाथा २१४ भावार्थः—उपली त्रीकना उपली (९ ग्रैवेकना देवना ए नव ग्रैवेकना देवता कया, हवे पांच अनुतर विमानना देवता कहे छे १ विजय नामे विमानना देवता, २ वैज्यत विमानना देवता, ३ जयंत विमानना देवता, ४ अपराजीत विमानना देवता ॥ २१४ ॥

अर्थः—स० सर्वार्थसिद्ध विमानना देवता ५ चे० पुरणे । प० ए पांच प्रकारे अ० अनुत्तर विमानना सु० देवता इ० ए पकारे वे० वमानिक देवता ए० ए अ० घणे प्रकारे ए० ए आदी दइने आ०कया ॥२१५॥

मूलः—सवत्थसिद्धगा चेव पञ्चहा णुत्तरा सुरा ।

इय वेमाणिया एए णेगहा एवमायओ ॥ २१५ ॥

गाथा २१५ भावार्थः—पाचमु सर्वार्थ सिद्ध विमानना देवता ए पांच प्रकारे अनुतर विमानना देवता इत्यादी वैमानीक देवता घणेप्रकारे कया ॥ २१५ ॥

अर्थः—हवे देवता क्षेत्रथकी कहे छे । लो० लोकना ए० एक दे० देस विभागने विषे । ते० ते स० सघला ए देवता वि० वळी । वि० कह्या । इ० ए कया पछे का० कालनो वि० विचार तु० वळी ते० ते देवतानो सु० कहीशु । च० चार प्रकारे ॥ २१६ ॥

मूल.—लोगस्स एगदेसम्मि ते सवे वि वियाहिया ।

इत्तो कालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउविहं ॥ २१६ ॥

गाथा २१६ भावार्थः—हवे देवता क्षेत्रथी कहे छे, ए सर्व देवता लोकना एक देशने विषे कह्या छे पण सर्व लोकने विषे कह्या नथी, हवे गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ते देवताना काळनो विचार चार प्रकारे हु कहीश ॥२१६॥

अर्थः—हवे देवता काळथी कहे छे । स० देवता छे प० छता आश्री । अ० अनादि काळना छे । आगल छेहडो वि० य० पण नथी ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहित छे स० आउषो पुरो थाय तेवारे अंत सहित वि० य० पण छे ॥ २१७ ॥

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।
ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवासिया वि य ॥ २१७ ॥

गाथा २१७ भावार्थः—हवे देवना काळथी कहेछे, ए देवता छतां आश्री अनादीकाळनाछे तेनो अंत पण नथी अने भवस्थिति कायस्थिति ने आयुष्यस्थिति आश्री आदी सहीत छे तेहनु आयुष्य पुर्ण थाय तेवारे अंत सहीत पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ २१७ ॥

अर्थः—सा० झाझेरा सा० सागर ए० एक उ० उत्कृष्टी ठि० आउषानी स्थिति भ० होय । भो० भवनपति बलेंद्रादिकनी । ज० जघन्य स्थिति ॥ द० दस वा० वरस । स० सहस्र ॥ २१८ ॥

मूल:—साहियं सागरं एक्कं उक्कोसेण ठिई भवे ।
भोमेज्जाणं जहन्नेणं दसवाससहस्सिया ॥ २१८ ॥

गाथा २१८ भावार्थः—चमरेंद्रादीक भवनपतीना आयुष्यनी स्थिति जघन्य १० हजार वर्षनी अने उत्कृष्टी एक सागर झाझेरी ॥ २१८ ॥

अर्थः—प० पल्योपम दो० बे उ० उणाकांई एक। उ० उतकृष्टि स्थिति। वि० कही भगवते। अ० असुर कुमारनामा इंद्र व० वरजीने बीजा असुर कुमारादिक देवता भवनपतिनी स्थिति। ज० जघन्य। द० दस स० सहस्र वरसनी ॥

मूल—(पलिओवम दोऊणा उक्कोसेण वियाहिया।
असुरेन्दवज्जेताण जहन्ना दससहिस्सगा)

गाथा भावार्थः—असुर कुमार मांही इंद्रवर्जिने बीजा भवनपती असुर कुमार देवतादीकना आयुष्यनी स्थिति जघन्य १० हजार वर्षनी ने उत्कृष्टी एक सागरमांही कांइक बे पल्योपम उणी कही ॥

अर्थः—प० पल्योपम ए० एकनी तु० वली। उ० उतकृष्टी ठि० स्थिति भ० होय। वं० व्यंतरनी ज० जघन्य। द० दस वा० वरस स० सहस्रनी ॥ २१९ ॥

मूलः—पलिओवममेगं तु उक्कोसेण ठिई भवे।
वन्तराणं जहन्नेणं दसवाससहस्सिया ॥ २१९ ॥

गाथा२१९भावार्थः—वाण व्यतर देवताना आयुष्यनी स्थिति जघन्य१०हजार वर्षनी ने उत्कृष्टी एक पल्योपम॥२१९॥

अर्थः—प० पल्योपम ए० एक तु० पुरणे वा० वरस ल० लाप सा० अधिकी ए उत्कृष्टि स्थिति जोतिषिनी। प० पल्योपमनो अ० आठमो भागनी। जो० ज्योतिषिनी ज० जघन्य स्थिति जाणवी ॥ २२० ॥

अट्ठमम्मि जहन्नेणं सागरा अउणतीसई ॥ २४० ॥

गाथा २४० भावार्थः–८ मा ग्रैवेकना देवताना आयुष्यनी स्थिति जघन्य २९ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी ३० सागरोपमनी ॥ २४० ॥

अर्थः–सा० सागर। इ० एकत्रीसनी तु० वळी। उ० उत्कृष्टि ठि० स्थिति भ० होय। न० नवमा ग्रैवेयकने विषे देवतानी ज० जघन्य स्थिति। ती० त्रीस सा० सागरोपमनी ॥ २४१ ॥

मूलः–सागरा इक्कतीसं तु उक्कोसेण ठिई भवे।
नवमम्मि जहन्नेणं तीसई सागरोवमा ॥ २४१ ॥

गाथा २४१ भावार्थः–९ मा ग्रैवेकना देवताना आयुष्यनी स्थिति जघन्य ३० सागरोपमनी ने उत्कृष्टी ३१ सागरोपमनी ॥ २४१ ॥

अर्थः– ते० तेत्रीस सा० सागरोपमनी। उ० उत्कृष्टी ठि० स्थिति भ० होय। च० च्यार अनुत्तर विमानने विषे पि० पण। विजय १। वैजयंत २। जयंत ३ अपराजित ४ ए ४ वि० विजय विमान आदि देइने ज० जघन्य स्थिति ए० एकत्रीस सागरोपमनी ॥ २४२ ॥

मूलः–तेत्तीसा सागराइं उक्कोसेण ठिई भवे।
चउसुं पि विजयाईसु जहन्नेणेक्कतीसई ॥ २४२ ॥

गाथा २४२ भावार्थः–१ विजय, २ वैजयंत, ३ जयंत, ४ अपराजीत ए चार अनुत्तर विमानना देव-

तानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य ३१ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी तेत्रीस ३३ सागरोपमनी ॥ २४२ ॥

अर्थः-अ० नथी जघन्य स्थिति । अ० नथी उत्कृष्टि पण स्थिति ते० तेत्रीस । सा० सागरोपमनी स्थिति। म० मोटा विमानने विषे । स० सर्वार्थसिद्ध विमानने विषे । ठि० आउपानी स्थिति ए० ए वि० तिर्थकर महाराजे कही ॥ २४३ ॥

मूलः-अजहन्नमणुकोसा तेत्तीसं सागरोवमा ।
महाविमाणे सवट्ठे ठिई एसा वियाहिया ॥ २४३ ॥

गाथा २४३ भावार्थः-पांचमा सर्वार्थ सिद्ध नामे महा विमानना देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य नथी ने उत्कृष्टी पण नथी एटले ३३ सागरोपमनीज छे, ए देवतानी आयुष्यनी स्थितिनो बीजो भेद कह्यो ॥२४३

अर्थः-जा० जे चे० पुरणे उ० वली । आ० आउपानी स्थिति ॥ दे० देवतानी तु० पुरणे वि० तिर्थकरे कही सा० तेटलीज ते० ते देवतानी का० कायस्थिति । ज० जघन्य उ० उत्कृष्टी कायानी स्थिति भ० होय ॥२४४॥

मूलः-जा चेव उ आउठिई देवाणं तु वियाहिया ।
सा तेसि कायठिई जहन्नमुकोसिया भवे ॥ २४४ ॥

गाथा २४४ भावार्थः-जेटली देवतानी आयुष्यनी स्थिति तिर्थकरे कही छे तेटलीज देवतानी जघन्य उत्कृष्टी कायस्थिति कही छे, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ २४४ ॥

अर्थः-अ० अनत का० कालनु उ० उत्कृष्टुं देवता थावानु आंतरु पडे । अ० अतर मुहुर्त ज० जघन्य आंतरु पडे

वि० छांडे थके स० आपणा देवतानी का० काया ॥ दे० देवता थावानु हु० होय अं० आंतरु एटलुं पडे ॥२४५॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
विजढंमि सए काए देवाणं हुज्ज अन्तरं ॥ २४५ ॥

गाथा २४५ भावार्थः—पोतानी देवतानी काया छाडथके फरी देवता पामवानुं आतरु पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनु ने उत्कृष्टु अनंताकाळनुं ॥ २४५ ॥

अर्थः—ए० ए देवताना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । ग० गधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी ॥ सं० सस्थानना दे० भेदथकी वा० पण वि० भेदना स० सहस्र होय ॥ २४६ ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ २४६ ॥

गाथा भावार्थः—हवे भावथी देवताना भेद कहे छे, ए पुर्वोक्त देवताना वर्णथी, गंधथी, रसथी, स्पर्शथी, सस्थानथी हजारो भेद थाय छे ॥ २४६ ॥

अर्थः—स० संसारीक जीव य० अने । सि० सिद्धना जीव ॥ इ० एणे प्रकारे जी० जीव वि० कह्या तिर्थंकर महाराजे रु० रुपीजे अजीव चे० पुरणे । अ० अरुपी अजीव य० वळी । अ० ए अजीव दु० बे प्रकारे वि० कह्या वीतरागे य० वळी ॥ २४७ ॥

मूलः—संसारत्था य सिद्धा इय जीवा वियाहिया ।

रूविणो चेवरूवी य अजीवा दुविहा वि य ॥ २४७ ॥

गाथा २४७ भावार्थः–ए पुर्वोक्त प्रमाणे रुपी अजीवने अरुपी अजीव ए प्रमाणे अजीव कह्या अने सिद्धना जीवने ससारी जीव ए बे प्रकारे जीव वीतरागे कह्या छे ॥ २४७ ॥

अर्थः–अ० अनंताकालनु उ० उत्कृष्टु आंतरु पडे । वा० बे वरस थकी ठुर नव वरस लगे ज० जघन्य आतरुं पडे । आ० आणय देवलोक आ० आदि देईने क० देवता थावानु ॥ गे० ग्रैवेयकना देवताने पण जघन्य आठ वरस झाझेरुं तु० वळी । अ० देवता थावानु एटलु आतरु पडे ॥

मूल.–(अणन्तकालमुक्कोसं वासपुहुत्तं जहन्नगं ।
आणयाईण कप्पाण गेविज्जाणं तु अन्तरं ॥)

गाथा भावार्थः–नवमा आणत देवलोकथी माडीने बारमा देवलोकना देवताने अने नवग्रैवेकना देवताने आतरु पडे ता जघन्य प्रथक (बे वरसथी माडीने नव वरस सुधी) वर्षनु ने उत्कृष्टु अनंताकाळनुं ॥

अर्थः–सं० संख्याता सा० सागरनु उ० उत्कृष्टु आतरु पडे । वा० बे वरसथकी ठुर नव वरस झाझेरा आतरु पडे ज० जघन्य । अ० अनुत्तर विमानना य० वळी दे० देवतानु । अ० एटलु आतरु पडे तु० वळी वि० तिर्थंकरे कह्यु ॥

मूल.–(संखिज्जसागरुक्कोसं वासपुहुत्तं जहन्नगं ।
अणुत्तराण य देवाणं अन्तरं तु वियाहिया ॥)

गाथा भावार्थ.–अणुतर विमानना देवताने आंतरु पड तो जघन्य प्रथक वर्षनु ने उत्कृष्टुं संख्याता

वि० छांडे थके स० आपणा देवतानी का० काया ॥ दे० देवता थावानु हु० होय अं० आंतरु एटलुं पडे ॥२४५॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।
विजढंमि सए काए देवाणं हुज्ज अन्तरं ॥ २४५ ॥

गाथा २४५ भावार्थः—पोतानी देवतानी काया छाडथके फरी देवता पामवानुं आंतरु पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनुं ने उत्कृष्टु अनंताकाळनुं ॥ २४५ ॥

अर्थः—ए० ए देवताना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । ग० गंधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी ॥ सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण वि० भेदना स० सहस्र होय ॥ २४६ ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।
संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ २४६ ॥

गाथा भावार्थः—हवे भावथी देवताना भेद कहे छे, ए पुर्वोक्त देवताना वर्णथी, गंधथी, रसथी, स्पर्शथी, संस्थानथी हजारो भेद थाय छे ॥ २४६ ॥

अर्थः—सं० संसारीक जीव य० अने । सि० सिद्धना जीव ॥ इ० एणे प्रकारे जी० जीव वि० कह्या तिर्थंकर महाराजे रु० रुपीजे अजीव चे० पुरणे । अ० अरुपी अजीव य० वळी । अ० ए अजीव दु० बे प्रकारे वि० कह्या वीतरागे य० वळी ॥ २४७ ॥

मूलः—संसारत्था य सिद्धा इय जीवा वियाहिया ।

रूविणो चेवरूवी य अजीवा दुविहा वि य ॥ २४७ ॥

गाथा २४७ भावार्थः–ए पुर्वोक्त प्रमाणे रुपी अजीवने अरुपी अजीव ए प्रमाणे अजीव कह्या अने सिद्धना जीवने ससारी जीव ए वे प्रकारे जीव वीतरागे कह्या छे ॥ २४७ ॥

अर्थः–अं० अनंताकालनु उ० उत्कृष्टु आतरु पडे । वा० बे वरस थकी युर नव वरस लगे ज० जघन्य आतरुं पडे । आ० आणय देवलोक आ० आदि देइने क० देवता थावानु ॥ गे० ग्रैवेयकना देवताने पण जघन्य आठ वरस झाझेरु तु० वळी । अ० देवता थावानु एटलु आतरु पडे ॥

मूल.–(अणन्तकालमुक्कोसं वासपुहुत्तं जहन्नगं ।
आणयाईण कप्पाण गेविज्जाणं तु अन्तरं ॥)

गाथा भावार्थः–नवमा आणत देवलोकथी माडीने वारमा देवलोकना देवताने अने नवग्रैवेकना देवताने आतरु पडे ता जघन्य पृथक (बे वरसथी माडीने नव वरस सुधी) वर्षनु ने उत्कृष्टुं अनताकाळनुं ॥

अर्थः–सं० संख्याता सा० सागरनुं उ० उत्कृष्टु आतरु पडे । वा० बे वरसथकी युर नव वरस झाझेरा आतरु पडे ज० जघन्य । अ० अनुत्तर विमानना य० वळी दे० देवतानु । अ० एटलु आतरु पडे तु० वळी वि० तिर्थंकरे कह्यु ॥

मूल.–(संखिज्जसागरुक्कोसं वासपुहुत्तं जहन्नगं ।
अणुत्तराण य देवाणं अन्तरं तु वियाहिया ॥)

गाथा भावार्थ.–अणुतर विमानना देवताने आतरु पडे तो जघन्य पृथक वर्षनु ने उत्कृष्टुं संख्याता

सागरल, ए चोथो भेद कह्यो ॥

अर्थः-इ० एणे प्रकारे जी० जीव अने अ० अजीवना भेद । गुरु समीपे य० वळी सो० सांभलीने । स० सद हिने य० वळी स० सर्व न० नयने अ० अनुमत मनोज्ञ मानवा योग्य ज्ञान सहित थइ । र० रमे प्रवर्ते सं० संजमने विषे मु० साधु ॥ २४८ ॥

मूलः-इय जीवमजीवे य सोचा सद्दहिऊण य ।
सव्वनयाणमणुमए रमेज्ज संजमे मुणी ॥ २४८ ॥

गाथा २४८ भावार्थः-ए प्रमाणे जीव अने अजीवना भेद गुरु समीपे सांभळीने सर्दही ने सर्वनय एटले नैगमादीक नयने अनुमते ज्ञानक्रिया सहीत सम्यक्त्वचारीत्रने विषे साधु रमे (प्रवर्ते) ॥ २४८ ॥

अर्थः-त० तेवार पछी दिक्षा लेइने विचरे छे तेवार पछी ब० घणा वा० वरस लगी । सा० चारित्र अ० रुडी परे पालीने । इ० ए आगल कहेशे तेणे क० अनुक्रमे जो० सुभ जोग रुपिया व्यापारे अ० आपणा आत्मा शरिर । स० दुर्बल करी द्रव्यथी भावथी कषाय चार पातला करे मु० साधु ॥२४९॥

मूलः-तओ बहूणि वासाइं सामण्णमणुपालिय ।
इमेण कम्मजोगेण अप्पाणं संलिहे मुणी ॥ २४९ ॥

गाथा २४९ भावार्थः-दीक्षा लइने तेवार पछी साधु घणा वर्ष सुधी चारीत्र पाळीने आगळ अनुक्रमे कहीशु तेवा तपरुपी व्यापारेकरी आपणो आत्मा ने शरीर दुर्बळ करे तथा द्रव्यथी शरीर अने भावथी कषाय पातळा करे॥२४९॥

अर्थः—बा० बार उ० वळी वा० वरस लगी ॥ स० सलेषणा उ० उत्कृष्टी भ० होय सं० एक वरसनी म० मध्यम सलेषना । छ० छमासनी य० वळी ज० जघन्य सलेषणा ॥ २५० ॥

मूल—बारसेव उ वासाइं संलेहुक्कोसिया भवे ।
संवच्छरं मज्झिमिया छम्मासा य जहन्निया ॥ २५० ॥

गाथा २५० भावार्थः—जघन्य ६ मासनी ने मध्यम एक वर्षनी ने उत्कृष्टी १२ वर्षनी सल्लेखनाहोय ॥२५०॥

अर्थः—प० पहेला वा० वरस च० च्यार लगी । वि० पाच विगयनो नि० त्याग क० करे । वि० बीजा वा० वरस च० च्यार लगी ॥ वि० घणे प्रकारे तु० वळी त० तप च० करे ॥ २५१ ॥

मूलः—पढमे वासचउक्कंमि विगई-निज्जूहणं करे ।
बिइए वासचउक्कम्मि विचित्तं तु तवं चरे ॥ २५१ ॥

गाथा २५१ भावार्थ.—पहेला चार वर्ष लगी पाच विगयनो त्याग करे अने बीजां चार वर्ष लगी घणो तप करे, ए आठ वर्ष थया ॥ २५१ ॥

अर्थ.—ए० एकांतरे उपवास करे अने आ० पारणे आंबिल करे । क० एहवो तप करीने स० वरस दु० बेलगी । त० तेवारे दस वरस पछी स० वरस अ० अर्द्ध छमास लगी तु० वळी । न० न करे अ० छठ अठमादिक त० तप च० आचरे नहि ॥ २५२ ॥

मूलः—एगन्तरमायामं कट्टु संवच्छरे दुवे ।

तओ संवच्छरद्धं तु नाइविगिट्ठं तवं चरे ॥ २५२ ॥

गाथा २५२ भावार्थः-पछी नवमाने दशमाए बे वर्ष लगी एकांतर उपवास करे अने पारणे आयंबील करे (ए १० वर्ष थयां) तेवार पछी अगीयारमां वर्षना प्रथम ६ मास सुधी काइपण छठ अठमादीक तप आचरे नाहि (ए साडा दश वर्ष थाय ॥ २५२ ॥

अर्थः-त० तेवारे साडा दस वरस पछी सं० वरस अ० अर्ध छमास लगी तु० वळी । वि० छठ अठमादिक तु० वळी त० तप आकरु च० करे प० थोडो थोडो चे० वळी ॥ आ० आंबिल करे तं० ते इग्यारमां सं० वरसने विषे ॥ उपला छमास लगी क० तप करे ॥ २५३ ॥

मूल-तओ संवच्छरद्धं तु विगिट्ठं तु तवं चरे ।
परिमियं चेव आयामं तंमि संवच्छरे करे ॥ २५३ ॥

गाथा २५३ भावार्थः-पछी ११ मां वर्षना पाछला ६ मासने विषे छठ अठमादीक आकरो तप करे तेमज थोडो थोडो आयंबील तप करे (ए ११ वर्ष थया) २५३ ॥

अर्थः-को० हवे बारमे वरसे पुरे आंबिल करवा वच्चे बीजो तप करे । छेहडे वळी आ० आंबिल करे कोडि सहित तप कहीए ॥ क० तप करीने स० एक वरस लगी मु० साधु । मा० मासखमण अ० अर्द्ध मा० मासखमण करे करीने तु० वळी ॥ आ० आहारादिक छाडवे करीने । त० अणसण तप च० करे ॥२५४॥

मूल-कोडीसहियमायामं कट्टु संवच्छरे मुणी ।

मासद्धमासिएणं तु आहारेण तवं चरे ॥ २५४ ॥

गाथा २५४ भावार्थः—बारमे वर्ष प्रथम अने छेडे सरीखो तप करे एटले प्रथम आयबील करे, बचे बीजो तप करे अने छेडे वळी आयबील करे, ए कोडीसहीत तप कहीये, ए तप करीने साधु एक वर्ष सुधी मास खमण, अर्ध मासखमण करवे करीने आहारादीक छाडवे करीने अणसण तप करे (ए बार वर्षनो) अणसण तप कयो ॥ २५४ ॥

अर्थः—क० हास्यादिकथी कन्दर्पियो देवता थाय। आ० मत्रादिक प्रजुंजेते सेवरूपणे देवता थाय च० वळी कि० केवली प्रमुखनी तथा ज्ञानवतनी असातनाए किल्मषि देवता थाय मो० अज्ञानपणाना भावनाए निरतर आ० अथवा घणा काल लगी रोस रापेते कोइ एक कष्ट कीधा थकी असुर कुमार देवनी जातिमांहि उपजे च० वळी। ए० ए दु० दुर्गति ए करणीथकी दुर्गति पाम्यो। अने ते भणी ए दुर्गति कही। म० मरणने अवसरे एहवी भावना आवेतो मरीने ए पुर्वे कही ते दुर्गति पामे। अने वि० विराधक हो० होय निश्चे वीतरागे कह्यु ॥२५५॥

मूल—कन्दप्पमाभिओगं च किव्विसियं मोहमासुरत्तं च।

एयाउ दुग्गईओ मरणम्मि विराहिया हान्ति ॥ २५५ ॥

गाथा २५५ भावार्थः—हासी प्रमुख करवे करी कदर्पियो देवता थाय, मत्रादिक प्रयुजे ते सेवरूपणे देवता थाय, केवळी प्रमुख ज्ञानवतनी आशातना करवे करी किल्विषी देवता थाय, अज्ञान पणानी भावना निरंतर अथवा घणा काळ लगी दोष राखे ते काइक कष्ट कर्याथी असुर कुमारनी जाती मांही देवता थाय, ए देवता मांही दुर्गती कहीये, ए दुर्गती पुर्वोक्त कृत्य कर्याथी पामे अने मरणने अवसरे एहवी भावना आवे तो मरीने

णे

पुर्वे कही ते दुर्गती पामे अने विराधीक होय ॥ २५५ ॥

अर्थः-मि० मिथ्यात्वना दं० दर्शन उपर । र० राता तत्पर होय । सं० नियाणा सहित । उ० निश्चे हिं० हिंस्या जीव घातना करणहार होय । इ० एहवा जीव एणे प्रकारे जे० जे म० मरे जी० जीव । ते० ते जीवने पु० वली दु० दुर्लभ बो० बोधीबीज होय ॥ २५६ ॥

मूलः—मिच्छादंसणरत्ता सनियाणा उ हिंसगा ।
इय जे मरन्ति जीवा तेसिं पुण दुलहा बोही ॥ २५६ ॥

गाथा २५६ भावार्थः—मिथ्यात्व दर्शनपर रक्त होय, नियाणा सहित होय, जीव घातना करनार होय, एहवा जीव एवे प्रकारे मरे ते जीवने वळी बोधबीज दुर्लभ होय ॥ २५६ ॥

अर्थः—स० सम्यक्त द० दर्शनने विषे र० राता छे । अ० नियाणाना अण करणहारा ॥ सु० सुक्ल ले० लेस्याना घणी परिणामना । मो० धरणहार ॥ इ० एणे प्रकारे जे० जे जी० जीव म० मरे । ते० ते जीवने सु० सुलभ भ० होय बो० बोधबीज ॥ २५७ ॥

मूलः—सम्मद्दंसणरत्ता अनियाणा सुक्कलेसमोगाढा ।
इय जे मरन्ति जीवा तेसिं सुलहा भवे बोही ॥ २५७ ॥

गाथा २५७ भावार्थः—जे सम्यक्त्वने विषे रक्त छे, नियाणाना अणकरनार होय, शुक्ल लेश्याना प्रणामना धरनार होय एवे प्रकारे जे जीव मरे ते जीवने बोधबीज सुलभ होय ॥ २५७ ॥

अर्थः—मि० मिथ्यात्व द० दर्शनना उपरे र० राता छे स० नियाणा सहित क० कृष्ण ले० लेश्याना परिणामना मो० धरणहारा ॥ इ० ए म प्रकारे जे० जे म० मरे जी० जीव ते० तेने पु० वळी । दु० दुर्लभ बो० बोधबीज ॥२५८॥

मूल.—मिच्छादंसणरत्ता सनियाणा कण्हलेसमोगाढा ।

इय जे मरन्ति जीवा तेसिं पुण दुल्लहा बोही ॥ २५८ ॥

गाथा २५८ भावार्थः—जे मिथ्यात्वना दर्शनपर रक्त होय, नियाणा सहीत छे, कृष्ण लेश्याना परिणामना धरनार होय, एवे प्रकारे जे जीव मरे ते जीवने बोधबीज दुर्लभ होय ॥ २५८ ॥

अर्थः—जि० जिनना व० वचनना विषे ॥ अ० राता रागना धरणहारा ॥ जि० सिद्धांत माहि जेम करवु कह्यु । जे क० करे । भा० भावे करीने । अ० मिथ्यात्व रुपिया मल रहित । अ० राग द्वेषादिक क्लेश रहित जे जीव । ते० ते हो० होय प० परित थोडा स० संसारनो धणी ॥ २५९ ॥

मूल.—जिणवयणे अणुरत्ता जिणवयणं करेन्ति भावेण ।

अमला असंकिलिट्ठा ते होन्ति परित्तसंसारी ॥ २५९ ॥

गाथा २५९ भावार्थः—जे जिनना वचनने विषे रक्त होय अने सिद्धांत माही जेम कह्युं छे तेम भावे करीने करे, मिथ्यात्वरूपी मेल रहीत होय अने राग द्वेषादीक कलेश रहीत होय ते जीव थोडा संसारना धणी होय ॥२५९॥

अर्थः—बा० बाल म० मरणे व० घणीवार मरणे मरतो थको जीव । अ० मरवानी वांछा विना । अकाम मरणे क्षुध तृषादिके मरतो थको चे० पुरणे य० वळी व० घणीवार म० एणीपरे जे मरे ते० ते व० बापडा रांक

एम घणीवार मरे ॥ जि० जिनना व० वचन जे० जे न० रुडा करीने जे न या० जाणे ॥ २६० ॥

मूलः—बालमरणाणि बहुसो अकाममरणाणि चेव य बहूणि ।
मरिहिन्ति ते वराया जिणवयणं जे न-याणन्ति ॥ २६० ॥

गाथा २६० भावार्थः—जे जिनना वचन रुडा करीने न जाणे ते जीव घणीवार बाळमरणे मरतोथको मरवानी वाछा विना शुख त्रपादीके बापडा राक घणीवार अकाम मरणे मरे ॥ २६० ॥

अर्थः—ब० घणा आ० सिद्धातना । वि० जाण होय । स० जे आलोयछे तेहने वचने करी समाधिना उ० उपजावणहार होय य० वळी । गु० गुणना ग्रहणहार होय ए० ए का० गुणे करी सहित होय ते ॥ अ० ए आचार्यादिक योग्य होय । आ० आलोयणा सो० सांभलवाने । हवे जे विराधक थाय ते कहे छे ॥ २६१ ॥

मूलः—बहुआगमविन्नाणा समाहिउप्पायगा य गुणगाही ।
एएणं कारणेणं अरिहा आलोयणं सोउं ॥ २६१ ॥

गाथा २६१ भावार्थः—हवे जेनी पासे आलोयणा करवी ते गुरुना गुण कहे छे, जे घणा सिद्धातना जाण होय, जे पापनी आलोयणा करनार होय तेहने वचने करीने समाधी उपजावनार होय, गुणना ग्रहनार होय, एहवा गुणेकरी सहीत होय ते आचार्यादीक आलोयण सांभळवाने योग्य होय ॥ २६१ ॥

अर्थः—क० हास्य उपजे तेहवी तथा विषय विकार उपजे तेहवी कथा कहे । कु० भाडनीपरे वचननी चेष्टा करीने लोकने हसावे त० तेहवो सी० आचार करणीनो स० स्वभाव ह० हसवा सरिषो वि० विकथा कहेवे

करी । वि० विसमय पमाडतो थको वि० वळी । प० परजीवने क० इद्रादिकने हसावे तेहवा कंदर्पपा देवता थावानी ॥ भा० भावना तेहवी करणी । कु० करे ॥ २६२ ॥

मूलः—कन्दप्पकुक्कुयाइं तह सीलसहावहसणविगहाइं ।

विम्हावेन्तो वि परं कन्दप्पं भावणं कुणइ ॥ २६२ ॥

गाथा २६२ भावार्थः—हासी उपजे तेवु बोले तथा विषय विकार उपजे तेहवी कथा कहे, भांडनीपेरे वचने करीने लोकने हसावे, हसवा सरिखी विकथा कहेवे करी परजीवने विस्मय पमाडवारुप आचारने तेवाज स्वभावे करीने तेहवाज कृत्ये करीने इद्रादीकने हसावे तेहवा कंदर्पिया देवता थाय ॥ २६२ ॥

अर्थः—म० मत्र प्रयुजे । जा० वसीकरण करवाने काजे द्रव्यनो जोग एकठो । का० करीने भू० रक्षाने काजे राख प्रमुखनी नान्ही पोटली बाधीने हाथे बाधे ते भूति क०कर्म इत्यादिक च०वळी जे० कोइ । प० प्रजुजे मुनी ॥ सा० साता उपजावाने हेते । र० तिपादिक रसना स्वाद भोगववाने हेते ॥ इ०रुद्धिने हे०हेतने ॥ अ० सेवक पणे देवता आववानी भा० भावनानी करणी कु० करे ॥ २६३ ॥

मूलः—मन्ताजोगं काउं भूईकम्मं च जे पउञ्जन्ति ।

साय-रस-इड्ढि-हेउं अभिओगं भावणं कुणइ ॥ २६३ ॥

गाथा २६३ भावार्थः—मत्र प्रयुजे वसीकरण करवाने काजे, द्रव्यना योग एकठा करीने रक्षणने काजे राख प्रमुखनी नानी पोटली बाधीने हाथे बाधे, ते भूतकर्म कहीये, इत्यादीक जे शाता उपजाववाने हेते, तथा तीखा-

करी । वि० विसमय पमाडतो थको वि० वळी । प० परजीवने क० इद्रादिकने हसावे तेहवा कंदर्पया देवता थावानी ॥ भा० भावना तेहवी करणी । कु० करे ॥ २६२ ॥

मूलः—कन्दप्पकुक्कुयाइं तह सीलसहावहसणविगहाइं ।
विम्हावेन्तो वि परं कन्दप्पं भावणं कुणइ ॥ २६२ ॥

गाथा २६२ भावार्थः—हासी उपजे तेवु बोले तथा विषय विकार उपजे तेहवी कथा कहे, भाडनीपेरे वचने करीने लोकने हसावे, हसवा सरिखी विकथा कहेने करी परजीवने विस्मय पमाडवारुप आचारने तेवाज स्वभावे करीने तेहवाज कृत्ये करीने इंद्रादीकने हसावे तेहवा कंदर्पिया देवता थाय ॥ २६२ ॥

अर्थः—म० मत्र प्रयुजे । जा० वसीकरण करवाने काजे द्रव्यनो जोग एकठो । का० करीने भू० रक्षाने काजे राख प्रमुखनी नान्ही पोटली बाधीने हाथे बाधे ते भूति क०कर्म इत्यादिक च०वळी जे० कोइ । प० प्रजुजे मुनी ॥ सा० साता उपजावाने हेते । र० तिषादिक रसना स्वाद भोगववाने हेते ॥ इ०रुधिने हें०हेतने ॥ अ० सेवक पणे देवता आरवानी भा० भावनानी करणी कु० करे ॥ २६३ ॥

मूलः—मन्ताजोगं काउं भूईकम्मं च जे पउञ्जन्ति ।
साय-रस-इड्ढि-हेउं अभिओगं भावणं कुणइ ॥ २६३ ॥

गाथा २६३ भावार्थः—मत्र प्रयुजे वसीकरण करवाने काजे, द्रव्यना योग एकठा करीने रक्षणने काजे राख प्रमुखनी नानी पोटली बाधीने हाथे बाधे, ते भूतकर्म कहीये, इत्यादीक जे शाता उपजाववाने हेते, तथा तीखा-

दोक रसना स्वाद भोगववाने तथा करीने हेते नयुंजे ते रोवकपणे देवता थवानी भावनानी करणी करे (अर्थात तेवा कृत्य करीने सेवक देवता थाय) ॥ २६३ ॥

अर्थः-ना० श्रुत ज्ञानादिक पाच ज्ञानना अवर्णवादनो बोलणहार ॥ के० केवलीना अवर्णवादनो बोलणहार ॥ ध० धर्माचार्यना अवर्णवादनो बोलणहार ॥ स० साधु साध्वी श्रावक श्राविकाए चार । चतुर्विध सघनो अवर्णवादनो बोलणहार ॥ सा० साधुना अवर्णवादनो बोलणहार ॥ मा० मायावंत अ० अवर्णवादनो बोलणहार कि० किलविषी संबधी ॥ भा० भावनानी करणी कु० करे ॥ २६४ ॥

मूलः—नाणस्स केवलीणं धम्मायरियस्स सङ्घसाहूणं।
माई अवण्णवाई किविसियं भावणं कुणइ ॥ २६४ ॥

गाथा २६४ भावार्थः-श्रुत ज्ञानादीक पांच ज्ञानना अवर्णवादनो बोलनार, केवळीना अवर्णवादनो बोलनार, धर्माचार्यना अवर्णवादनो बोलनार, साधु, साध्वी, श्रावक, श्राविकाए चतुर्विध संघना अवर्णवादनो बोलनार एवो जीव होय ते, किल्विषी (देवतामाही ढेड जातीना देवता) थवानी भावनानी करणी करे, (अर्थात एवा कृत्ये करीने किल्विषी देवता थाय) ॥ २६४ ॥

अर्थः-अ०घणा काल लगी रो०रोसनु ॥ प०विस्तार करी [illegible]

मूलः—अणुबद्धरोसपसरो तह य निमित्तमि होइ पडिसेवी ।
एएहिं कारणेहिं आसुरियं भावणं कुणइ ॥ २६५ ॥

गाथा २६५ भावार्थः—घणा काळ लगी रोसनो विस्तार करी रोम राखी रहे, तेमज वळी निमित्त भापाने विषे प्रवर्तनार होय, एवी कर्णीये करीने असुरकुमार थावानी भावनानी करणी करे (अर्थात एहवा कृत्ये करीने असुरकुमार थाय) ॥ २६५ ॥

अर्थः—स० तरवार प्रमुख सस्त्र ग० ग्रहण करीने सस्त्रे करी मरे । वि०विष भ०पाइने मरे च०वळी ज० अग्नीमांहि पे० पेसीने मरे च० वळी ज० पाणीमांहि पेसीने मरे ॥ य० वळी अ० जे अनाचारवा जोग्य नहि एहवा । भ० उपगरणनो से० सेवणहार। ज० घणा जन्म म० मरण व० बांधे उपराजे ॥ २६६ ॥

मूलः—सत्थगहणं विसभक्खणं च जलणं च जलपवेसो य ।
अणायारभण्डसेवी जम्मणमरणाणि बन्धन्ति ॥ २६६ ॥

गाथा २६६ भावार्थः—तरवार प्रमुख शस्त्र ग्रहण करीने मरे, विष खाइने मरे, अग्नीमांही पेशीने मरे, पाणीमांही पेशीन मरे, जे आचरवा योग्य नहि एवा उपगरणनो सेवनार एहवो होय ते घणाज जन्म मर्ण उपराजे ॥ २६६ ॥

अर्थः—इ० ए पुर्वे कह्या ते पा० प्रगट क०कीधा बु० तिर्थंकरे ॥ ना०ज्ञात क्षत्री श्रीमहावीर देवे ॥ प० कषाय रुपणी अग्नी उपसमावी शितली भुत थइ मोक्ष पोहता तेणे भगवते छ० छत्रीस उ० उत्तराध्ययन भ०

...शुद्धपत्र.

पानु	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
१	४	निपयादि	विपयादि
२	८	पुन्यहणि	पुन्यहीण
८	२२	प्रमुख	समुख
९	७	त्रिप	त्रिपे
९	१२	जम	जमे
१०	११	न्नादीक	अन्नादिक
१०	२३	स्वद	खेद
१०	२३	तेविनित	तेम अवानितने
१३	२७	ग्रकर्पे	मकर्पे
१४	२	विप	विपे
१५	२९	मुज	तुज
१६	१३	तुपाए	तृपाए
१६	२१	सकाणो	सुकाणो
१७	३	मडीमादी	पडीमादी
१७	१२	नत्रे	नवांत्रे
१७	३१	पाडयो	पीडयो
१८	९	ऐककानु	एकेकानु
२०	८	सवुने	साधुने
२०	८	वेठ	नेठा
२०	२१	नर्पादा	मर्यादा
२१	१०	इद्रीयता	इद्रीयना
२२	२३	शु'वीर	शुरवीर
२३	३१	परमाते	परमती
२४	१८	समूप	सन्मुख
२४	२४	गुळया	तुच्या
२७	२१	जीनी	जीना
२८	५	अभ	अशुभ
३७	२६	कडी	कठी

पानु	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
२९४	१६	आवसयिाए	आवसीयाए
२९५	२२	पारसीए	पोरसीए
२९६	१७	भार्गीने	मार्गीने
२९८	२४	गलाया	गलीया
३००	२५	कुशिष्श	कुशिष्य
३०७	१९	ज्ञान	ज्ञान
,,	२१	,,	,,
३०७	३०	सामायने	सामान्यने
३०८	१९	वया	कया
३०८	२१	कयाळे	कयावसेळे
३१३	१७	सत	सतक
३२१	५	धुरथीज	मुळथीज
३३०	५	भक्ताये	भक्तीये

पानु	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
३४३	८	घणी	घणो
,,	३०	उगरण	उपगरण
३५०	१९	परपाखडियादिना	परपाखंडि आदिना
३५२	५	अमोनज्ञ	अमनोज्ञ
३५३	१३	जीपत्रे	जीतवे
३६६	२८	आलवगो	आलोगवो
३६९	४	असमर्थी	असजमर्थी
३७२	२२	वतीया	यतीया
३७५	३०	आहियासीया	अहियासीया
३७६	२१	अणचार	अणाचार
३७९	६	सांभल्ो	साभळ
३८०	२५	तिर्थरूरे	तिर्थंकरे

३९७	७	थावरजावन	थावरजीवन
३९९	१६	शाके	शोक
४००	६	पाडयो	पीडयो
४०२	२०	थेडुए	थोडुए
४०४	१९	दमता	खमता
४०९	९	रडा	रूडा
४१०	२९	अठ	आठ
४१३	१९	मोहनानी	मोहनीनी
४२९	२७	नखमेनसके	नेखमीनसके
४२७	२६	जडतो	चडतो
४३६	१९	पृथ्वीयाकिनी	पृथ्वीयादिकनी
४३८	१३	मृद्ध	गृद्ध
४३९	१४	सास्वतो	सास्वतो
४४२	७	परमणुआ	परमाणुआ
४४९	९	दरीणाम्याळे	परीणम्याळे
४५०	६	मन	गन
४५४	२३	गृहस्थने	गृहस्थने
४५८	१९	तिक्षग	तिक्षण
४६६	३	शरीवत	शरीरवत
४७१	७	सस्थानना	सस्थानना
४७३	७	मय	गय
४७९	२	अंत	अतर
४७९	२६	शकर प्रभा	सक्कर प्रभा
४८२	२३	भेसादिकन	भेसादिकने
४९२	२१	कप्यातित	कल्पातित

मूळ श्लोक शुद्धिपत्रं.

अध्ययन	श्लोक	अशुद्ध	शुद्धं
२	२३	लघ्धुं	लद्धुं
१२	१६	किं तु	किं नु
१४	५	सुचिण्ण	सुचिण्ण
२०	२२	अधी या	अधीया
२१	१२	दसिय	देसियं
२२	४६	धम्मे	धम्मे
२५	२७	नोवलिप्पइ	नोवलिप्पइ
२९	७२	०सेसाए	०सेसाउए
३४	१४	वारुणी एव रसो	वारुणीए व रसो
३५	११	पुढवीकाय	पुढवीकढ (टीकाकार)
३६	१३	पप्पते नाई	पप्प ते नाईया
३६	१३८	[illegible]	[illegible]

आ सूत्र छपावी प्रसिद्ध करनार,

डाक्टर जीवराज घेलाभाइ दोशी.
L M & S
नवे दरवाजे—अमदावाद.

(आवृत्ति १ ली)

धी "सीटी" प्रिन्टींग प्रेसमा शा. चदुलाल छगनलाले छाप्यु.

संवत १९६७. सने १९११.

किंमत रु, ६–०–० मूळ, अर्थ, भावार्थ साथे.

कींमत रु. ६–८–० पाका पुठामा बांधेल उत्तराध्ययन सूत्र मूळ अर्थ भावार्थ साथे.

कींमत रु. १–४–० छत्रीस अध्ययन मूळ पाठ.

सूत्र मळवाना ठेकाणां जुओ पाछळ

सूत्र मळवाना ठेकाणां.

शा. त्रीभोवनदास रुघनाथदास-ठे. आकाशेठ कुवानी पोळ,
अमदावाद.

शा. बालाभाइ छगनलाल-ठे. कीकाभटनी पोळ,
अमदावाद.

शा. पोपटलाल मोतीलाल-ठे. तळीयानी पोळ,

॥ इति श्री उत्तराध्ययन सूत्र समाप्तम् ॥